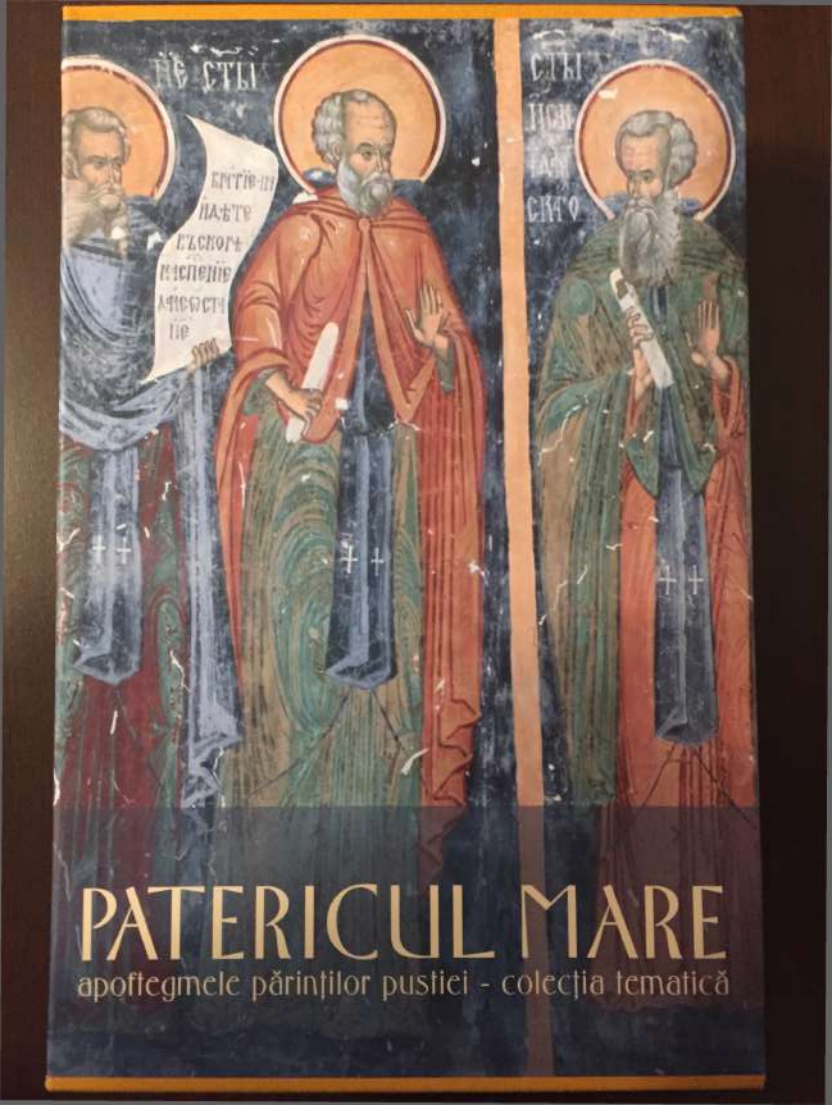

PATERICUL MARE

apoftegmele părinților pustiei - colecția tematică

PATERICUL MARE * APOFTEGMELE PĂRINȚILOR PUSTIEI *

PATERICUL MARE

APOFTEGMELE PĂRINȚILOR PUSTIEI - COLECȚIA TEMATICĂ

Traducere, introducere și note
Pr. Prof. Constantin COMAN

Editura Bizantină

Ilustrație copertă:
Cuvioșii Paterticului (detaliu) - Mănăstirea Sucevița

Copertă:
Maria Coman

Ilustrații interior:
Mihai Coman

Corectură:
Pr. Sorin Tancău; Viorica Dumitrenco

Concept interior și tehnoredactare:
Tudor Coman

Redactor:
Sabin Preda

Traducere din limba greacă după *Το Μέγα Γεροντικόν. Θεματική Συλλογή. Εισαγωγή-Κείμενο-Μετάφραση-Σχόλια.* Έκδοση Ι. Ησυχαστηρίου το Γενέσιον της Θεοτόκου, Πανόραμα Θεσσαλονίκης

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Patericul Mare / trad.: preot prof. dr. Constantin Coman.
- București : Editura Bizantină, 2016
ISBN 978-606-8112-32-9
I. Coman, Constantin (trad.)
28

Difuzare prin Editura Bizantină,
București, Strada Macedoniei nr. 18, sector 1,
Tel. 0751166118, Fax. 021/3108607
Comenzi: tudor@editurabizantina.ro
www.librariabizantina.ro

Copyright© Editura Bizantină

Părintelui Hariton
din pustia Athonului,
cu metanie

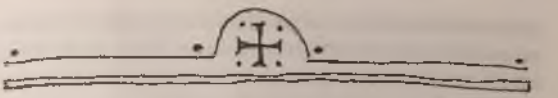

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Colecția tematică a *Apoftegmelor Părinților pustiei* - ziceri, sentințe, scurte istorisiri ale și despre monahii din pustia Egiptului, sec. IV-V d.Hr. - se publică acum pentru prima dată în limba română, cu traducere integrală făcută după originalul grecesc, introducere și note. Monument literar cu o istorie de peste 1.500 de ani, aparținând patrimoniului universal, cea mai răspândită și populară carte după Biblie, prezentă și lucrătoare neîntrerupt în viața Bisericii și a creștinilor până astăzi, *Apoftegmele Părinților pustiei* au circulat de la început (sec. al V-lea) în două variante: Colecția alfabetică și Colecția tematică.

Colecția tematică este cea mai completă colecție a *Apoftegmelor Părinților pustiei*, însumând un număr aproape dublu de apoftegme față de Colecția alfabetică[1], lucru pentru care a și primit denumirea de *Patericul Mare*[2].

Colecția alfabetică așază apoftegmele pe autori și autorii în ordinea alfabetului grecesc, începând cu Avva Antonie cel Mare și sfârșind cu Avva Or (Omega, ultima literă a alfabetului grecesc). Având în vedere că ordinea literelor alfabetului grecesc este mult diferită de ordinea

[1] Colecția alfabetică însumează aproximativ 1.000 de apoftegme (numărul variază ușor în funcție de ediție), iar Colecția tematică (Ediția Tesalonic) însumează aproape 2.000 de apoftegme.

[2] „A fost preferat acest titlu deoarece versiunea tematică conține toate apoftegmele Părinților pustiei" *(Το Μέγα Γεροντικόν. Θεματική Συλλογή. Εισαγωγή-Κείμενο-Μετάφραση-Σχόλια.* Έκδοση Ι. Ησυχαστηρίου το Γενέσιον της Θεοτόκου, Πανόραμα Θεσσαλονίκης, Τόμος Α΄, p. 25).

alfabetului românesc şi că niciun editor român nu a reaşezat autorii după alfabetul românesc, ordinea alfabetică în ediţiile româneşti este aproape în întregime răvăşită, pierzându-şi în mare parte funcţia ei iniţială[3].

După toate probabilităţile, aşezarea într-o colecţie alfabetică a reprezentat o primă şi cea mai la îndemână formă de a pune ordine în mulţimea de apoftegme care au circulat şi s-au transmis pe cale orală o bună perioadă de timp. Este de presupus că apoftegmele care proveneau de la un anume avvă, mai ales cei mai cunoscuţi, precum Avva Antonie sau Avva Pimen, sau Avva Arsenie etc., să fi fost adunate în scris la un loc şi să fi circulat sub numele respectivului avvă. Întrucât circula şi un mare număr de apoftegme anonime, cei care au alcătuit colecţia alfabetică au adăugat la sfârşit şi o colecţie a acestora, aşezate într-o ordine tematică. Este evident că aceasta avea să devină foarte repede punctul de pornire pentru realizarea colecţiei tematice propriu-zise, care va redistribui tematic, de data aceasta, toate apoftegmele.

Colecţia tematică reprezintă evident o etapă superioară de sistematizare a apoftegmelor, părăsind criteriul

[3] Douăsprezece litere din cele douăzeci şi patru ale alfabetului grecesc îşi au un alt loc în alfabetul românesc, nefiind vorba doar de a schimba câteva locuri, ci litere care se află ultimele într-un alfabet şi printre primele în celălalt, ca să nu mai spunem că în ediţia românească avem două litere de câte două ori, pentru că sunt scrise diferit în limba greacă, dar transcrise la fel în română (Theta şi Tau prin T, Omicron şi Omega prin O).Astfel, în ediţiile româneşti, după litera A (Antonie etc.) avem litera V (Visarion, Veniamin etc.), transcrierea literei greceşti Beta, citită la noi Vita. Urmează litera Gama, a treia în alfabetul grecesc (Grigorie, Ghelasie etc.) înainte de litera D şi E, pentru ca după E să avem litera Z (Zenon, Zaharia); T (Theta) este înainte de I, C (Kappa) este după I şi înainte de L, X este între N şi O, pentru ca să terminăm alfabetul cu F, H, P, S şi O. Aşa încât ediţia românească nu poate fi decât cu greu numită colecţie alfabetică şi folosită ca atare, decât dacă învăţăm ordinea din alfabetul grecesc.

alfabetic[4] în favoarea celui tematic, mult mai elaborat, mai funcțional și, prin urmare, mai folositor. Dacă așezarea în ordinea alfabetică nu a reprezentat o mare dificultate, sistematizarea tematică va fi fost un proces mult mai complex, în încercarea de a conferi o anume coerență și mai ales o cheie de lectură unitară unui material bogat și divers, dar destul de puțin elaborat la început, după cum se „plâng" în Prolog părinții alcătuitori ai Colecției tematice: „...multe din aceste cuvinte și izbânzi ale Sfinților Bătrâni au fost istorisite, în vremuri diferite, în cuvânt simplu și nelucrat, un singur scop având în vedere: să fie de folos celor mulți"[5]. Părinții menționează motivele ce i-au determinat spre acest lucru și scopurile urmărite: „Deoarece istorisirea multora era neclară și neîngrijită și pricinuia anumită greutate minții cititorului, acesta neputând să rețină cu memoria înțelesul fragmentat și răspândit în carte, am purces pentru el la expunerea lor pe capitole. Prin gruparea cuvintelor asemănătoare și așezarea lor într-o ordine, ele dau celor care vor folosul gata pregătit și lucrător. Căci nu este spre puțin îndemn cuvântul oferit într-un glas din partea mai multor persoane virtuoase"[6]. Dacă beneficiul ediției alfabetice este acela de a pune pe cititor în relație cu marii Părinți ai pustiei, privilegiul colecției tematice este acela de „a pune în valoare principale pârghii ale unei pedagogii duhovnicești"[7].

Avem, așadar, o ordine logică a celor douăzeci și două de capitole, precum și o ordine a apoftegmelor în fiecare

[4] Criteriul alfabetic este păstrat parțial în distribuirea apoftegmelor în fiecare capitol. Avva Antonie va deschide șirul de apoftegme la o temă sau alta, urmat de Avva Arsenie și de ceilalți, care oferă apoftegme asociate temei respective.

[5] Prolog 3.

[6] Prolog 4.

[7] J.C. Guy, *s.j. Les Apophtegmes des pères. Collection systématique. Chapitres I-X.*, Sources Chrétiennes, Nr. 387, p. 32.

capitol în parte. Nici împărțirea în capitole nu este „zadarnică sau întâmplătoare" și nici „înlănțuirea acestora", cum spun înfăptuitorii ei. Criteriile au în vedere un parcurs în patru etape sau niveluri, întrucât este vorba de un urcuș. Prima etapă (cap. I-IV) începe cu îndemnurile și motivarea monahilor spre înaintarea în desăvârșire, la care se adaugă „cele particulare și practicate la început de monahi: liniștirea (isihia), privegherea cu zdrobire de inimă și înfrânarea. Etapa a doua (cap. V-XIII) marchează un alt nivel și „descrie treptat pe cele mai desăvârșite": lupta cu duhul desfrânării, neagonisirea, răbdarea și bărbăția, a nu face nimic spre arătare, a nu judeca pe nimeni, duhul deosebirii, trezvia, rugăciunea neîncetată, primirea de străini. Etapa a treia (cap. XIV-XVII) „înaintează la cele de folos comun, cele ce unesc și desăvârșesc pe cei ce sunt împreună și dau conținut vieții de obște": ascultarea, smerenia, a nu răspunde răului cu rău, iubirea. În fine, ultimul nivel (cap. XVIII-XIX) îl reprezintă darul vederii cu duhul și cel al facerii de minuni, care „sunt mai curând daruri ale lui Dumnezeu, decât strădanii ale oamenilor", împreună cu care „nu va greși cineva dacă va număra": înstrăinarea desăvârșită de oameni sau faptul de a trăi pentru totdeauna fără haine sau a se hrăni numai cu ierburi (cap. XX). Ultimele două capitole nu sunt luate în calcul în această împărțire, întrucât reprezintă un fel de recapitulare, mai ales cap. XXI consemnând pe scurt virtuțile celor care „au îmbătrânit întru nevoință".

Deși cele două colecții s-au format aproape concomitent și au circulat în paralel la fel de mult de-a lungul istoriei – o demonstrează tradiția manuscrisă –, în epoca modernă a tiparului s-a impus Colecția alfabetică. Acest lucru s-a întâmplat și în spațiul românesc. Românii au iubit mult Patericul. Avem traduceri vechi ale Patericului alfabetic[8],

care s-au reeditat de multe ori, precum și traduceri noi[8]. Facem aici cuvenită și îndatorată pomenire, cu recunoștință, primului traducător al *Patericului* în limba română, Pafnutie Dascălul de la Neamț, și primului său editor, Sfântul Ierarh Grigorie Dascălul (București, 1828). Cât privește Patericul tematic, există o traducere făcută la anul 1809 de Isaac Dascălul, renumitul dascăl de greacă și slavonă din școala de la Mânăstirea Neamț a starețului Paisie Velicicovschi și păstrată în mai multe manuscrise la Biblioteca

[8] Au existat traduceri românești ale Patericului încă din sec. al XVII-lea, probabil din limba slavonă, făcute la Mânăstirea Bistrița din Vâlcea. Prima traducere după textul grecesc aparține monahului Pafnutie Dascălul, de la Mânăstirea Neamț, publicată de Mitropolitul Grigorie Dascălul, al Țării Românești, în anul 1828, la București, cu titlul: *PATERIC. Ce cuprinde în sine cuvinte folositoare ale Sfinților Bătrâni*. Această traducere a fost reeditată de mai multe ori înainte de instaurarea (1913, 1930) și după căderea regimului comunist. Am să pomenesc și „ediția" xeroxată și legată în volum, circulată în perioada comunistă de cunoscutul istoric al literaturii române vechi Dan Zamfirescu, acesta fiind primul exemplar din Pateric cu care eu am venit în contact în vremea studenției și pe care îl păstrez cu evlavie în biblioteca mea. Prima reeditare după 1989 are loc la Alba Iulia, în anul 1990, și se datorează inițiativei IPS Mitroplit Andrei, la acea vreme Episcopul Alba Iuliei. Aceasta va fi reluată în tipăriri succesive în 1993, 1997, 2003, 2007, în Colecția *Izvoare duhovnicești*. În 2011 va fi publicată o nouă ediție a traducerii lui Pafnutie Dascălul și Mitropolitului Grigorie Dascălul, sub titlul *Patericul egiptean* (Editura Sofia și Editura Cartea Românească, București), diortosit, completat și adnotat de Monahul Filotheu Bălan.

[9] *Patericul* sau *Apoftegmele Părinților din pustia Egiptului*, traducere de Dan Ungureanu, Editura Învierea, Timișoara, 2009. *Patericul sau Apoftegmele Părinților din pustiu*, traducere de Cristian Bădiliță, Editura Polirom, Iași, 2007. Aceste două ediții traduc exclusiv Patericul alfabetic, fără adaosul de apoftegme anonime aranjate tematic, pe care-l găsim la toate edițiile traducerii lui Pafnutie Dascălul și care este foarte consistent, dublând aproape volumul apoftegmelor rânduite alfabetic pe autori.

Academiei Române[10]. Nu știm ce text original a folosit Isaac Dascălul, dar s-a exprimat opinia[11] că acesta ar fi apropiat de varianta folosită de recenta ediție de la Tesalonic.

Colecția tematică a *Apoftegmelor Părinților pustiei* avea să fie publicată pentru prima dată relativ recent, aproape concomitent în două ediții. Este vorba despre ediția bilingvă (textul original grecesc și traducerea franceză) în trei volume, apărută în bine-cunoscuta colecție Sources Chrétiennes: *Les Apophtegmes des Pères. Collection systématique*, Introduction, Texte critique, traduction et notes par Jean-Claude Guy, s.j., Les Editions du Cerf, Vol. I. Chapitres I-IX, Sources Chrétiennes nr. 387, Paris 1993, (452 pag.); Vol. II. Chapitres X-XVI, Sources Chrétiennes Nr. 474, Paris, 2003, (419 pag.); Vol. III, Chapitres XVII-XXI, Sources Chrétiennes nr. 498, Paris, 2005, (471 pag.). Consecvent proiectului editorial promovat, Institutul Sources Chrétiennes ne propune, pe lângă traducerea în limba franceză, o ediție critică a textului, un studiu introductiv substanțial și un bogat aparat critic. La final, ediția cuprinde o concordanță între Colecția alfabetică și Colecția sistematică publicată, indice onomastic, tematic și biblic.

Un an mai târziu, 1994, începea publicarea în Grecia a colecției tematice a Patericului, tot într-o ediție bilingvă (textul original grecesc și traducerea neogreacă) cu titlul *Το Μέγα Γεροντικόν. Θεματική Συλλογή. Εισαγωγή-Κείμενο-Μετάφραση-Σχόλια. Έκδοση Ι. Ησυχαστηρίου το Γενέσιον της Θεοτόκου, Πανόραμα Θεσσαλονίκης*, Τόμος Α' (κεφ. I-III, 494 pag.), 1994, Τόμος Β' (κεφ. IV-IX, 550 pag.), 1995, Τόμος Γ' (κεφ.X-XIV, 512 pag.), 1997, Τόμος Δ'

[10] Este vorba de manuscrisul autograf sub cota mss. rom. 1928; o copie integrală și identică în manuscrisul sub cota mss. rom. 1893 și o copie care conține numai primele șase capitole, manuscrisul sub cota mss. rom. 1911. Vezi mai multe detalii la Monahul Filotheu Bălan, în *Cuvânt despre istoria Patericului în Patericul egiptean*, pp. 543-544.

[11] Monahul Filotheu, *Cuvânt*... p. 544.

(κεφ. X-XXII 603 pag.), 1999. (*Patericul Mare. Colecția tematică.* Introducere - Text - Traducere - Scholii. Editura Sfintei Sihăstrii *Nașterea Maicii Domnului,* Panorama Tesalonicului.) După obiceiul unor astfel de îndeletniciri monahale, în carte nu apare niciun nume propriu al ostenitorilor ei. Această ediție este în întregime realizată de obștea de maici a Mănăstirii *Nașterea Maicii Domnului.* Avem în vedere compilarea textului original, care nu este o ediție critică, dar folosește mai multe manuscrise, traducerea neogreacă, studiul introductiv și scoliile sau notele. Ediția este înzestrată, de asemenea, cu indice onomastic, tematic și biblic, la care se adaugă și scurte biografii ale Părinților Patericului.

Între cele două ediții există deosebiri importante datorită manuscriselor folosite pentru textul original. Opțiunea pentru o familie de manuscrise sau alta a fost dictată de obiectivele declarate ale editorilor, preponderent științific și academic pentru Ediția SC (Sources Chrétiennes) și preponderent duhovnicesc și ziditor de suflete pentru ET (Ediția Tesalonic).

Tradiția manuscrisă a Colecției tematice a apoftegmelor este foarte bogată. Ea a fost studiată meticulos de Jean-Claude Guy, realizatorul Ediției SC, rezultatele cercetărilor sale fiind publicate într-o primă lucrare de referință: *Recherches sur la traduction grecque des Apophthegmata Patrum* (SH 36, Bruxelles, 1962 (1984[2])) și apoi prezentate pe scurt în introducerea la Ediția SC. Realizarea unei ediții critice[12], care să reconstituie cât mai fidel pe baza cercetării comparative a manuscriselor forma

[12] Autorii Ediției *Sources Chrétiennes* (SC) sunt nevoiți în final să se recunoască ușor învinși în demersul lor: „Variantele de text sunt foarte numeroase de la un manuscris la altul... Suntem convinși că nu se poate spune astăzi că am ajuns la o ediție cu adevărat critică, dacă, în acest gen de literatură, un astfel de obiectiv nu este cumva iluzoriu..." (*Les Apophtegmes...* SC I, pp.86-87).

inițială a colecției, a întâmpinat dificultăți. Tradiția manuscrisă prezintă o atât de mare fluctuație, încât nu „s-au aflat până acum două manuscrise identice ale Patericului[13], fiecare autor adăugând noi apoftegme preluate din diferite surse sau modificând ușor ordinea lor.

J.C. Guy împarte manuscrisele Colecției tematice în mai multe familii, reprezentând tot atâtea etape distincte în formarea și circulația lor: *etapa A*, reprezentată astăzi de traducerea latină a lui Pelagiu și Ioan[14] și parțial de colecția coptă editată de M. Chaîne, dar care nu se regăsește în niciunul din manuscrisele grecești cunoscute astăzi; *etapa B* consemnează un plus de 71 de apoftegme și este reprezentată de trei familii de manuscrise, B^1: *Athos, Protaton 86*, sec. al IX-lea (începe cu cap. V,1) și *Paris, Biblioteca Națională, grec 917*, sec. al XII-lea (câteva lipsuri).B^2: *Paris, Bibl. Națională, grec 914*, sec. al XII-lea (cu mici lipsuri) *și Athena, Biblioteca Națională 500*, sec. al XII-lea; B^3: *Vatican, Ottob. Gr. 174*, sec. X-XI; *Paris, Biblioteca Națională, Coislin 282*, sec. XI; *Veneția, Biblioteca Sf. Marcu, grec 346*, sec. XI; *Moscova, Muzeul de Istorie, Biblioteca Sinodală 452* (catalog Vladimir 344) sec. XII; *etapa C* aduce și ea un plus de 85 de apoftegme față de etapa B: *Athos, Lavra B 37*, scris în 970 (conține prologul și primele cinci capitole); *Milano, Biblioteca Ambrosiană*, C-30-Inf. sec. XII (cu unele lipsuri)[15].

Ediția SC publică textul ce se regăsește în etapa C, cu mențiunea că, în anumite situații în care manuscrisele prezentau mai multe variante, au preferat lectura a cărei vechime era confirmată și de acordul cu versiunea latină.

Evoluția textului colecției tematice continuă cu etapa a patra, reprezentată de ceea ce J.C. Guy caracterizează drept *colecție sistematică derivată*, care se regăsește în

[13] *Les Apophtegmes*... SC I, p. 29.

[14] Vezi *Patrologia Latina* (PL) 73, 815-1022.

[15] Vezi *Les Apophtegmes*..., SC I, pp.85-86.

șapte manuscrise: *Paris Coislin 108* (sec. XI) și *Paris Coislin 127* (sec. XII); *Milan Ambros. F.140 Sup.* (sec. XIII), *Atena B.N. 501* (sec. XI); *Ierusalim S. Sabas 180* (sec. X); *Muntele Sinai, Sf. Ecaterina 449* (sec. X-XI); *Moscova Sf. Sinod, catalog. Vladimir 345* (sec. XIII)[16].

Caracteristic pentru textul acestei familii de manuscrise sunt numărul mare de apoftegme care se adaugă, dar și introducerea între *Apoftegmele Părinților pustiei* a unor fragmente preluate din scrieri anterioare, cum ar fi *Limonariul* lui Ioan Moshu, *Istorisirile* Avvei Daniil de la Schit sau scurte fragmente din lucrări ale lui Ioan Casian, Marcu Ascetul, Diadoh al Foticeii etc. J.C. Guy numără în total 681 de apoftegme în plus față de colecția sistematică pe care o publică el în SC[17].

Această ultimă familie de manuscrise stă la baza stabilirii textului original al ediției realizate de Mânăstirea *Nașterea Maicii Domnului* din Tesalonic (Panorama), în special manuscrisele *Coislin 108, Coislin 127* și *Sinai 454* (acesta din urmă pare să nu fi fost cunoscut lui J.C. Guy sau pur și simplu este același cu *Sinai 449*, strecurându-se undeva o mică inadvertență). Cum spuneam, ET optează pentru cea mai completă variantă a apoftegmelor[18], care se regăsește în manuscrise la fel de vechi și care se pare că circulau preponderent în spațiul răsăritean[19]. Se confirmă tradiția Bisericii Răsăritene conform căreia funcționalitatea și

[16] Vezi J. C. Guy, *Recherches*... pp. 201-211 și *Les Apophtegmes*... SC I, pp. 86-87.

[17] *Les Apophtegmes*..., SC I, p. 33.

[18] Ediția de la Tesalonic (ET) însumează, în cele din urmă, un total de 1.937 de apoftegme, în timp ce Ediția SC însumează 1.119.

[19] Studiul comparativ între Everghetinos și Patericul Mare confirmă înrudirea manuscrisului după care Pavel Everghetinos preia, în sec. al XI-lea, cele 380 de apoftegme din Pateric, numai în cartea întâi a Everghetinosului, cu manuscrisele care stau la baza ET a Patericului Mare *(Everghetinosul, vol. I*, Sfânta Mânastire a Vatopedului, 2011, p. XLIX).

criteriul dreptei credinţe prevalează criteriilor savante de recuperare şi conservare a formei iniţiale a colecţiei apoftegmelor. De altfel, alcătuirea unor colecţii de apoftegme sau istorisiri, dictată de nevoi practice ale organizării şi îndrumării vieţii duhovniceşti din marile centre monahale, este larg cunoscută în Răsărit şi va face ca apoftegmele Părinţilor pustiei să fie ele însele integrate în mare parte în astfel de florilegii[20].

Prezenta traducere românească este făcută după textul original al Ediţiei din Tesalonic, pe care l-am urmat cu fidelitate, cu două mici modificări, susţinut în acest demers de duhul care a îngăduit tuturor compilatorilor textului de-a lungul timpului mici adăugiri: a. Am preluat Prologul din ediţia SC, întrucât în ET nu exista şi pentru că l-am considerat firesc şi folositor ca introducere a Părinţilor la colecţia tematică; b. Prologul publicat de ET la sfârşitul vol. I (pp. 402-437), ca anexă, l-am publicat la sfârşitul întregii lucrări, tot ca anexă.

Este locul să adresăm călduroase mulţumiri maicii stareţe Filotheia şi obştii Mânăstirii *Naşterea Maicii Domnului* pentru generozitatea cu care ne-au acordat dreptul să folosim textul original din ediţia lor, precum şi de a folosi unele din notele de subsol (cu menţiunea expresă a sursei), precum şi notele biografice ale Părinţilor Patericului. Ne-a fost de folos, desigur, şi tălmăcirea textului original dată de maici în traducere neogreacă. Am optat însă pentru o traducere mai fidelă originalului şi din raţiuni ce ţin de opţiuni personale referitoare la traducerea textelor sfinte vechi, dar şi datorită faptului că, spre deosebire de traducerea neogreacă, ce beneficiază de prezenţa textului grec original pe pagina alăturată, traducerea românească şi-a dorit să suplinească pe cât posibil lipsa textului

[20] Vezi *Evergheţinosul*, vol. I, Sfânta Mânastire a Vatopedului, 2011, pp. XLVIII-XLIX.

original printr-o foarte fidelă redare a lui.

Mulțumesc întregii mele familii care mi-a stat alături în acest lung, dar frumos parcurs al traducerii Patericului Mare și care a contribuit efectiv la publicarea lui în condiții editoriale și tipografice de excepție. Am ținut cu toții ca și prin acest aspect al veșmântului tipografic, atât cât s-a putut, să așezăm Patericul la locul care i se cuvine, între cărțile de căpătâi ale Bisericii și ale creștinătății, alături de Biblie.

Notă asupra traducerii

Am optat pentru o traducere fidelă nu numai în duh, ci și în literă, întâi de toate pentru a mă înscrie în tradiția traducerilor românești ale textelor sfinte și pentru a așeza *Apoftegmele Părinților pustiei* acolo unde le este locul, adică între corpusurile literare fundamentale cu funcții normative ale Bisericii. Am socotit că traducerea unor astfel de texte presupune renunțarea la anumite libertăți pe care orice alt gen de texte le-ar fi îngăduit și chiar cerut. Biserica Răsăriteană a impus vizibil și a păstrat totdeauna o distanță între limbajul textelor ei fundamentale și limbajul comun, lumesc, cu intenția declarată de a mărturisi și în acest fel diferența dintre perspectiva bisericească-teologică și cea seculară asupra lucrurilor și rezistența pe care o propune față de duhul lumii. Acest lucru este cu atât mai îndreptățit în cazul Patericului, care este mărturia și expresia prin excelență a lepădării de lume și de tot ceea ce o exprimă și a luptei împotriva duhului lumii, nu din dispreț, ci pentru a recupera legătura cu Dumnezeu și a se întoarce apoi la lume cu iubirea care i se cuvine.

Am rezistat oricărei tentații de a face textul mai ușor și mai accesibil în limba română decât era în original tocmai pentru a nu face loc duhului lumesc, caracterizat, între

altele, şi de opţiunea pentru uşor şi repede. Ar fi fost cu totul nepotrivit să urmărim facilitarea, fie chiar şi în ceea ce priveşte lectura şi înţelegerea textului, într-o literatură care are în centru nevoinţa, opţiunea pentru calea dificilă. Am dorit ca lectura acestei cărţi să presupună un grad anume de nevoinţă a minţii şi a sufletului şi, în orice caz, să nu fie grăbită, motiv pentru care am lăsat de bunăvoie în text mici şi dese obstacole care să împiedice sau să tempereze alergarea. Am evitat introducerea cuvintelor lămuritoare, pentru a provoca pe cititor la efortul de a le descoperi singur, am preferat exprimarea eliptică acolo unde se întâlnea în text. Am menţinut din aceleaşi raţiuni obositoarele formule repetitive de introducere a apoftegmelor şi de redare a dialogurilor: A zis avva... A zis un Bătrân... Iar el a zis.... etc. Nu am folosit ghilimelele în redarea dialogurilor, nici alte forme de marcare a acestora, invitând pe cititor la efortul de a le urmări. Aş fi renunţat şi la virgulă, dar corectura m-a biruit. Am refuzat deliberat, atât cât mi-a stat în putinţă, să plătesc tribut investiţiilor în înfrumuseţare sau exprimare mai îngrijită, preferând cuvântul simplu, sărac, uneori bolovănos sau stângace, convins că mintea trebuie să nu fie atrasă sau reţinută de forma frumoasă, ci să caute conţinutul, duhul, sensul. Patericul, ca şi Dumnezeieştile Scripturi, cheamă pe om la o continuă lepădare de sine, de obişnuinţe, de convingeri, de preferinţe etc. Soluţiile propuse, replicile Părinţilor pustiei, explicaţiile şi înţelesurile pe care le dau ei lucrurilor sunt surprinzătoare, frecvent chiar smintitoare din punctul de vedere al logicii lumeşti. Nu le-ar fi stat bine într-o exprimare solidară discursului legitimat de această logică. Constatând legătura foarte strânsă între Apoftegmele Părinţilor pustiei şi Sfintele Scripturi, prezenţa abundentă a vocabularului biblic în sentinţele pustnicilor, am urmărit

să păstrez această unitate de vocabular optând pentru vocabularul apropiat celui din traducerile românești ale Bibliei.

Cu conștiința multor limite, traducătorul nădăjduiește ca cele de lipsă, așa cum cereau vechii traducători, să fie plinite de Bunul Dumnezeu, care va veghea și la corecta înțelegere a lucrurilor din Pateric de către cel ce se așază pe cât îi stă cu putință în postura ucenicului sau a fratelui care vrea sincer și smerit să afle răspuns la întrebarea: Ce să fac? Sau: Cum să mă mântuiesc?

MONAHISMUL, RĂSPUNSUL DESĂVÂRȘIT AL OMULUI LA IUBIREA LUI DUMNEZEU

I. Scurtă istorie

Patericul ilustrează o perioadă de aproximativ două secole (IV și V) de înflorire a vieții monahale anahoretice în pustia egipteană. Apoftegmele Părinților pustiei provin mai ales de la pustnicii care au viețuit în pustia egipteană, dar și de la cei din pustia sinaitică și palestiniană.

În afara Patericului există și alte surse istorice, foarte importante, care provin din epoca respectivă, ai căror autori au cunoscut la fața locului monahismul egiptean și care ne prezintă informații prețioase și le confirmă pe cele ce se regăsesc în apoftegmele Părinților. Sfântul Ioan Casian ajunge în Egipt în jurul anului 380, vizitează mai multe mânăstiri înainte de a ajunge la Schit, unde hotărăște să rămână definitiv. De la el s-au păstrat două lucrări referitoare la monahismul egiptean: *Despre așezămintele mânăstirești* și *Convorbiri duhovnicești*[21]. Extrem de utilă

[21] *De Institutis Coenobiorum et de Octo Principalium Vitiorum Remediis (Institutes)*, ed. M. Petschening, CSEL XVII, Viena 1888. *Conlationes (Conferences)*, ed. M. Petschening, CSEL XIII, Viena, 1886. Publicate în limba română, într-un singur volum: Sfântul Ioan Casian, *Așezămintele mânăstirești și Convorbiri duhovnicești*, PSB 57, trad. de Vasile Cojocaru și David Popescu, Editura IBMBOR, București, 1990.

este și *Istoria Lausiacă* sau *Lavsaiconul*[22] care are drept autor pe Paladie. Acesta a viețuit printre monahii din pustia Egiptului între anii 388 și 399, la Nitria, apoi la Chilii, în apropierea lui Evagrie Ponticul, și a cercetat cel puțin o dată Schitul, cunoscând astfel direct cele trei mari centre monahale ale Patericului. Cea de-a treia sursă istorică este lucrarea *Historia Monachorum in Aegypto*. Aceasta cuprinde notele de călătorie ale unui grup de șapte pelerini care efectuează în iarna anului 394-395 un pelerinaj la mânăstirile din pustia egipteană. Lucrarea s-a păstrat într-o versiune greacă[23] și într-o versiune latină, datorată lui Rufin[24]. *Istoria monahilor din Egipt* a contribuit mult la răspândirea faimei monahilor din Egipt, atât în Răsărit, cât și în Apus. Din acest punct de vedere cartea „a jucat un rol comparabil cu cel al *Istoriei Lausiace* a lui Paladie, cu care a fost adesea asociată în tradiția manuscrisă", după cum afirmă Antoine Guillaumont, un cunoscut cercetător al monahismului egiptean[25].

Pavel Tebeul

Istoricii datează începuturile monahismului egiptean la sfârșitul secolului al III-lea. Primul pustnic cunoscut cu numele este Pavel Tebeul (227-341). Vor fi existat și

[22] Paladius, *Historia Lausiaca*, editată, cu introducere și comentarii de Cuthbert Butler, Cambridge, 1904. Vezi traducerea românească făcută de pr. Dumitru Stăniloae: *Paladie, Istoria Lausiacă (Lavsaicon)*, Editura IBMBOR, București, 2007.

[23] André-Jean Festugière, *Historia Monachorum in Aegypto*, Bruxelles, 1961 (texte grec et traduction; trad. *Les moines d'Orient*, IV/1, Paris, 1964, réimp. avec la trad. et des index, Bruxelles, 1971). Vezi și traducerea românească a arhim. Ioasaf Popa: Timotei Alexandrinul, *Istoria monahilor din Egipt*, Editura Lumea Credinței, București, 2009.

[24] Rufinus, *Historia Monachorum in Aegypto*, PL 21, 387-462.

[25] Claremont Coptic Encyclopedia, *Historia Monachorum in Aegypto*, 1238b.

înaintea lui monahi care s-au retras în deșert, dar el este primul confirmat de istorie, „având pe Sf. Antonie cel Mare drept martor și pe Fericitul Ieronim drept biograf"[26]. Sfântul Antonie cel Mare îl întâlnește cu un an înainte ca Sfântul Pavel Tebeul să se sfârșească și va reveni peste un an să-l înmormânteze, la rugămintea pustnicului. Avea 114 ani și se afla în pustie de aproximativ 90 de ani. Pavel Tebeul se retrage în deșert din pricina persecuțiilor din vremea împăratului Decius și a intrigilor rudeniilor care-i vânau averea moștenită de la părinți. Este posibil ca, mustrat fiind de faptul că a fugit din calea persecuției, care-i putea aduce moartea martirică, Avva Pavel Tebeul să fi rămas în pustie, deschizând astfel calea martirilor conștiinței sau a martirilor pocăinței. Cuviosul Pavel Tebeul va rămâne în memoria vie a Bisericii, fiind pomenit la 15 ianuarie și în Apus, și în Răsărit. Deasupra peșterii unde a viețuit s-a ridicat o mânăstire în sec. al V-lea, în care s-a perpetuat viața monahală până astăzi, cu unele întreruperi pricinuite de vitregiile istoriei.

Antonie cel Mare

Întemeietorul monahismului anahoretic egiptean este considerat Sfântul Antonie cel Mare (251/2-356). S-a spus despre Cuviosul Antonie cel Mare că a avut o așa de mare influență asupra creștinilor, cu modul lui de viață și cu înțelepciunea dobândită în pustie, încât a „depopulat

[26] Michel-Ange Marin, *Vies des pères des désert d'Orient*, Tome I, Editions Magnificat, Monastère des Apôtres, 1971, p. 1. Patrologia Latina, vol. 23, col. 17-28. Bazyli Degórski (ed.), *Edizione critica della «Vita Sancti Pauli Primi eremitae» di Girolamo*, Institutum Patristicum "Augustinianum", ROMA 1987; *Viața Fericitului Pavel, monahul tebeu*, în Fericitul Ieronim, *Trei vieți de monahi. Împotriva lui Helvidius. Epistole*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2011; Carolinne White, editor and translator, *"Life of Paul of Thebesby Jerome"* în *Early Christian Lives*, Penguinclassics (London, England: Penguin Books, 1998).

cetățile de locuitorii lor și a populat pustia cu colonii de sfinți[27]". Popularitatea lui s-a datorat și faptului că la foarte puțin timp după moartea sa (undeva între anii 357 și 362), un mare Părinte al Bisericii, Sfântul Atanasie ce Mare, Arhiepiscop al Alexandriei, ucenic apropiat al cuviosului, a scris viața sfântului. Lucrare de început a literaturii aghiologice, devenită în scurt timp foarte cunoscută, *Viața și petrecerea Cuviosului Părintelui nostru Antonie*[28] va influența hotărâtor dezvoltarea vieții ascetice și răspândirea monahismul în Răsărit și în Apus. În anul 388 este deja tradusă în limba latină de Evagrie, Episcop al Antiohiei[29]. Sfântul Atanasie cel Mare ne spune că tânărul Antonie, născut într-o familie de neam bun și bogată, după moartea părinților este determinat să părăsească lumea pentru pustie la auzul a două cuvinte din Evanghelie motivează retragerea din lume și vieţuirea în pustie. Primul era îndemnul la desăvârșire, care presupune ca punct de plecare lepădarea de lume: *De voiești să fii desăvârșit, mergi, vinde averea ta, dă-o săracilor* și *vei avea o comoară în cer! După aceea vino* și *urmează-Mi* (Matei 19, 21). Cel de-al doilea are în vedere totala încredințare și nădejde în Dumnezeu: *Nu vă îngrijiți de ziua de mâine!* (Matei 6, 34). Urmând aceste îndemnuri, tânărul Antonie, în vârstă de douăzeci de ani, împarte toată averea sa săracilor și începe o viață de nevoință, mai întâi în casa sa și prin împrejurimi, „luând aminte la sine și înfrânându-se cu asprime... căci încă nu erau în Egipt sălașuri dese de retragere, nici nu știa monahul de pustia depărtată, ci oricine voia să ia aminte la sine se mulțumea

[27] Michel-Ange Marin, *Vies des pères des désert d'Orient*, Tome I, p. 20.

[28] *ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΑΝΤΩΝΙΟΥ*, Patrologia Graeca, vol. 26, 835-977. Vezi traducerea românească, Sfântul Atanasie cel Mare, *Epistole. Viața Cuviosului Părintelui nostru Antonie*, trad. de pr. Dumitru Stăniloae, PSB 16, Editura IBMBOR, București, 1988.

[29] *Vita Beati Antonii Abbatis*, Patrologia Latina, vol. 73.

să se nevoiască singur, nu departe de satul său"[30]. Între anii 286 şi 306 se va retrage în pustia de est de la Muntele Pispir (astăzi Der-el Memum), pe malul drept al Nilului, unde va trăi în deplină izolare, închis într-un fort roman părăsit, timp de douăzeci de ani. Apoi se va retrage în pustia şi mai adâncă, la Muntele Qozlum, nu departe de ţărmul Mării Roşii, unde se va şi săvârşi la vârsta de 105 ani. La puţin timp după moartea cuviosului, aici se va întemeia o mânăstire cu numele său, mânăstire ce dăinuie şi astăzi. Cuviosul Antonie cel Mare a avut o înrâurire directă sau indirectă asupra tuturor mânăstirilor din pustia Egiptului, „Convingea pe mulţi să aleagă viaţa monahicească, şi aşa s-au ivit în munţi locaşuri de convieţuire singuratică şi pustia s-a umplut de monahi care au părăsit toate ale lor şi şi-au însuşit vieţuirea cerească... Prin puterea cuvântului lui s-au înfiinţat foarte multe locaşuri şi pe toate le călăuzea ca un părinte[31]", după mărturia Sfântului Atanasie. De numele lui sunt legate direct două mari comunităţi monastice, cea din jurul Pispirului, care ar fi numărat la moartea cuviosului aproximativ 10.000 de călugări, şi cea din jurul Muntelui Qozlum, cu aproximativ 5.000 de monahi[32]. Chiar după ce s-a retras în „muntele cel dinlăuntru", Avva Antonie vizita obştile de monahi frecvent şi era cercetat de monahi pentru îndrumare duhovnicească. Autoritatea sa duhovnicească îl impune posterităţii pe Cuviosul Antonie cel Mare ca „Părinte al monahilor" prin excelenţă. Sfântul Atanasie cel Mare consemnează această răspândire a numelui şi faptelor sale minunate, punând-o pe seama lucrării lui Dumnezeu, care scoate la lumină faptele cele ascunse ale pustnicilor spre folosul celor mulţi.

[30] *Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Antonie*, p. 193.

[31] *Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Antonie*, pp. 201-202.

[32] Informaţiile sunt oferite de Rufin, în *Historia Monachorum in Aegypto*.

„Dovadă a virtuții și a sufletului lui iubitor de Dumnezeu erau vestea despre el răspândită pretutindeni și faptul că toți se minunau de el, fiind dorit chiar și de cei care nu-l văzuseră. Era cunoscut nu prin scrieri, nici prin înțelepciunea cea din afară (laică), nici pentru vreo măiestrie oarecare, ci numai pentru evlavia sa. Și nimeni n-ar putea tăgădui că aceasta era darul lui Dumnezeu. Căci, cum s-ar fi auzit despre el în Spania, în Galia, la Roma, în Africa, câtă vreme ședea ascuns în munte, fără lucrarea care face cunoscuți pretutindeni pe oamenii săi... Deoarece, chiar dacă aceștia lucrează în ascuns, chiar dacă voiesc să rămână necunoscuți, Domnul îi arată ca pe niște sfeșnice, ca și în felul acesta cei ce aud să cunoască câtă putere dau poruncile lui Dumnezeu ca să fie împlinite și să se aprindă și ei de râvnă pentru a porni pe calea virtuții"[33]. Istoricul bisericesc Sozomen scrie despre Cuviosul Antonie că a avut mulți ucenici nu numai în Egipt, ci și „în Libia, în Palestina, în Siria, în Arabia". Acești ucenici nu se mulțumeau numai cu „a urma ei virtutea sa și modul său de viețuire, ci se străduiau să învețe și pe mulți alții"[34]. Cuviosul Antonie cel Mare s-a impus în conștiința Bisericii universale și este pomenit la 17 ianuarie de toată lumea creștină.

Nitria

Monahismul ce se va dezvolta în cele trei centre monahale din Egipt, unde se nasc *Apoftegmele Părinților pustiei*, - Nitria, Chiliile și Schitul -, este legat de Cuviosul Antonie cel Mare. „Izvoarele istorice confirmă legăturile dintre Antonie cel Mare și Macarie Egipteanul, întemeietorul comunității monahale din Schit, precum și legăturile dintre Antonie cel Mare și Avva Ammun, întemeietorul

[33] *Viața Cuviosului Părintelui nostru Antonie*, pp. 244-245.

[34] Sozomen, *Istoria bisericească*, Editura „Cărților Bisericești", București, 1897, p. 24.

comunităților monahale din Nitria și Chilii. Monahismul practicat aici este pe structura celui practicat și promovat de Antonie cel Mare."[35] Primele așezări monahale se constituie în apropierea Nilului, în Egiptul de Sus. De aici monahii vor pleca și se vor adânci din ce în ce mai mult în pustia egipteană. La sfârșitul secolului al IV-lea pot fi identificate trei zone geografice în care existau așezăminte monahale: Valea Nilului, Deșertul Nitriei (Wadi Natrun) și Qozlum.

Deșertul Nitriei se află la 60 km sud de Alexandria și 50 km vest de Nil. Valea Nitriei, largă de 6-7 km, șerpuiește asemenea unei albii secate de râu pe o distanță de 30 km, având de o parte și de alta șiruri de munți, între care și Muntele Nitriei, și Muntele Fermei, deseori pomeniți în Pateric. Primul care se așază în pustiul Nitriei pentru a viețui în deplină retragere este Avva Ammun, în jurul anului 325. Paladie descrie împrejurările în care Avva Ammun s-a retras în pustie, după ce a viețuit în curăție cu soția sa timp de optsprezece ani: „...Ajungând amândoi la nepătimire, rugăciunile lui Ammun arătându-și puterea, ea îi spuse: E un lucru drept ca, fiind tu bărbat și nevoindu-te cu dreptate și eu râvnind să umblu pe aceeași cale, să viețuim fiecare în mod deosebit. Căci nu se cuvine să ascunzi o astfel de virtute viețuind cu mine în curăție. Iar el, mulțumind lui Dumnezeu, i-a zis ei: Deci, să ai această casă. Iar eu îmi voi face mie altă casă. Și ieșind, s-a așezat în partea cea mai dinăuntru a Muntelui Nitria, în care nu erau încă atunci mânăstiri. Și-și făcu două mici chilii."[36] La puțin timp după aceasta Avva Ammun a atras primii ucenici și în numai câțiva ani pustia Nitriei s-a populat cu monahi. Când autorul Lavsaiconului, Paladie, cercetează Muntele Nitriei, pe la anul 391, constată că „în acest munte locuiesc bărbați

[35] Antoine Guillaumont, *Originile vieții monahale*..., p. 207.
[36] Paladie, *Istoria Lausiacă*, p. 27.

ca la cinci mii, cu feluríte moduri de viețuire, fiecare precum poate și voiește, trăind pe cât le este cu putință câte unul, sau câte doi, sau mai mulți". Dintre aceștia, tot după estimările lui Paladie, vreo șase sute trăiau retrași în pustia deplină"[37], adică în celălalt centru monahal, Chiliile, care era mai în adâncul pustiei, cam la 18 km față de Nitria[38]. La sfârșitul sec. al IV-lea, după relatările lui Paladie, la Nitria era „o biserică mare..., lângă biserică era o casă de oaspeți, în care era primit orice străin care vine, tot timpul, până ce pleacă de bunăvoie, chiar de rămâne doi sau trei ani. O săptămână i se îngăduie să rămână fără să lucreze, iar celelalte zile e pus să lucreze fie în grădină, fie la cuptorul de pâine, fie în bucătărie. Dacă e vrednic, i se dă vreo carte, dar nu i se îngăduie convorbirea cu celălalt mai mult de o oră. În acest munte se află și doctori, și țesători. Se folosește și vin, și se și vinde vin. Toți fac pâine cu mâinile lor, încât nu atârnă de alții. De la ceasul al treilea se aud răspândindu-se din fiecare chilie psalmodieri care parcă te înalță în Rai. Iar în biserică se intră numai sâmbăta și duminica. În biserică sunt opt preoți. Până ce este în viață întâiul preot, niciun altul nu slujește sau nu vorbește, sau nu judecă, ci stau toți alături de el în liniște"[39].

Dintre Părinții Patericului au viețuit la Nitria Avva Pamvo, care la moartea sa a spus ucenicilor: „De când am venit în acest loc al pustiei și mi-am clădit chilia, și am viețuit în ea, nu-mi amintesc să fi mâncat pâine în dar, în afară de cea făcută de mâinile mele, și nu m-am căit de vreun cuvânt pe care l-am grăit până în acest ceas. Și totuși, plec la Dumnezeu ca unul ce nu am început încă să am adevărată

[37] Paladie, *Istoria Lausiacă*, p. 26.

[38] „Chiliile, localitate așezată între Nitria și Schit, la distanță de cinci mile de mânăstirile din Nitria și optzeci de mile de pustiul Scitium, în care ne găseam noi" scrie Sfântul Ioan Casian (*Convorbiri* - VI). p. 397.

[39] Paladie, *Istoria Lausiacă*, p. 27.

evlavie față de Dumnezeu"[40]. De asemenea au viețuit aici Avva Ammonas, Avva Veniamin, care a trăit la Nitria 80 de ani și avea darul vindecărilor, Avva Dioscor, preotul, cei doi frați, Avva Paisie și Isaia, Avva Or și alții.

Chiliile

Chiliile sunt înființate tot de Avva Ammun, pe la 338. Momentul hotărârii de a deschide un alt așezământ, mult mai retras, este redat de o apoftegmă și-i are drept eroi pe Avva Antonie și pe Avva Ammun. O redăm în întregime fiind relevantă pentru motivația ridicării unui nou așezământ, dar și pentru rolul Avvei Antonie și legătura lui cu monahismul Patericului: „A mers odată Avva Antonie la Avva Ammun, în Muntele Nitriei. Și după ce s-au întâlnit unul cu altul, a zis Avvei Ammun: Deoarece pentru rugăciunile tale s-au înmulțit frații și unii dintre ei vor să ridice chilii departe, ca să se liniștească, cât poruncești să fie distanța dintre chiliile noi și acestea de aici? Iar el a zis: Să gustăm ceva la ceasul al nouălea[41] și, ieșind, să ne plimbăm prin pustie și să vedem locul. Și după ce au mers prin pustie până s-a apropiat apusul soarelui, a zis Avvei Antonie: Să facem rugăciune și să așezăm aici cruce, ca aici să ridice chilii cei ce vor să ridice. Pentru ca și cei de acolo să vină la aceștia, după ce au gustat puțina lor mâncare de la ceasul al nouălea. Iar când pleacă cei de aici, să facă același lucru și să rămână astfel nedespărțiți, cercetându-se unii pe alții. Și distanța era de douăsprezece semne" (X, 9). Legătura dintre Chilii și Nitria era foarte strânsă. După un timp de doi-trei ani petrecuți la obștile monahale din Nitria, unii monahi se retrăgeau la Chilii pentru a pustnici. Denumirea vine chiar de la mulțimea chiliilor, care acopereau împreună suprafețe mari, deoarece erau construite

[40] Paladie, *Istoria Lausiacă*, p. 31.

[41] Ora trei după-amiază din zilele noastre.

la o asemenea distanță între ele, încât monahii nici nu se puteau vedea cu claritate, nici nu se puteau auzi. Unele chilii erau așezate la distanță de 4-6 km de biserica ce se afla în centrul comunității. În 1964, situl arheologic de la Chilii a fost prospectat și scos la iveală un adevărat oraș monahal[42], în jur de 1.500 de chilii pe o suprafață de aproximativ 40 km². Chiliile vor atrage așadar mii de monahi, între ei și nume vestite. Evagrie Ponticul ajunge în pustia egipteană în 383, stă doi ani la Nitria, apoi se retrage la Chilii până la moarte (399). Celebri scriitori bisericești vor poposi aici: Rufin, în anul 374, Sfântul Ioan Casian, în anul 390, autorii *Istoriei monahilor din Egipt*, în 394-395. Paladie, autorul *Lavsaiconului*, viețuiește în pustia Chiliilor nouă ani, până în 399, ucenicind la Macarie Alexandrinul, cel mult nevoitor, și la Evagrie Ponticul.

Schitul

Cel de-al treilea centru monahal este Schitul, plasat la o distanță de aproximativ 50 km sud de Chilii, adică mai în adâncul pustiei. Întemeietor al acestuia este Macarie Egipteanul, sau cel Mare, după cum ne spune Sfântul Ioan Casian: „Părintele Macarie cel dintâi și-a găsit loc de așezare în singurătatea pustiei Scitium"[43]. Avva Macarie însuși povestește că s-a retras la Schit după ce a încercat să viețuiască în apropierea unui sat, de unde a fugit pentru că voiau să-l facă preot, apoi „în alt loc", unde a fost calomniat de către o fată care rămăsese însărcinată, că el, pustnicul, ar fi împricinatul și a suferit toate consecințele până când fata, la ceasul nașterii, neputând să nască, a recunoscut minciuna. Auzind că satul era pornit să vină la el „să se pocăiască înaintea lui"... „ca să nu mă supere oamenii, m-am sculat și am venit aici la Schit. Acesta este

[42] Antoine Guillaumont, *Originile vieții monahale*... p. 209.

[43] Sfântul Ioan Casian, *Convorbiri duhovnicești*, XV, 3, p. 570.

pricina de început pentru care am venit aici" (XV,83. Macarie 1). Născut în jurul anului 300, dintr-o familie săracă, Macarie era cămilar. Se retrage în pustia Schitului pe la anul 330, unde vieţuieşte până la moarte (390). Între 330 şi 340 face cel puţin o vizită, dacă nu două, Cuviosului Antonie cel Mare[44]. Întrucât nu aveau preot la Schit şi era nevoie ca fraţii să meargă aproape 60 km până la Nitria în fiecare sâmbătă, Macarie primeşte să fie hirotonit în anul 340, la sfatul Avvei Antonie cel Mare. Dobândeşte o aşa de mare cinstire, încât „Părinţii spuneau că Avva Macarie cel Mare devenise, aşa cum este scris, dumnezeu pământesc. Precum Dumnezeu acoperă lumea, la fel a ajuns Avva Macarie acoperind greşelile pe care le vedea ca şi când nu le-ar vedea şi pe cele pe care le auzea ca şi când nu le-ar auzi" (IX, 13). În scurt timp, Schitul va fi populat de sute şi mii de monahi şi va deveni mai renumit decât Nitria. Se ajunge la o formă de organizare care va fi numită în spaţiul răsăritean ortodox *schit*. Este vorba despre incinte mult mai încăpătoare decât cele din Nitria şi de la Chilii. Avva Moise ajunge să aibă în obştea sa 75 de ucenici.

Schitul este centrul monahal care-i va aduna pe cei mai renumiţi Părinţi ai Patericului. Sfântul Ioan Casian declară fără nicio ezitare că „cei care locuiau în pustia Schitului îi întreceau în ştiinţă şi desăvârşire pe toţi cei din mânăstirile Egiptului"[45]. El se declară irezistibil atras de „faima singurătăţii scitice"[46] atunci când i se adresează invitaţia

[44] Cf. Apoft. Avva Macarie 4 şi 26 din Patericul alfabetic.

[45] Sf. Ioan Casian, *Convorbiri duhovniceşti*, p. 476.

[46] Sf. Ioan Casian, *Convorbiri duhovniceşti*, p.664. Sf. Ioan Casian subliniază superioritatea vieţuirii la Schit în mai multe rânduri. Aici este vorba de răspunsul lui la insistenţa celor de la Panefysis de a rămâne la ei. În altă parte subliniază nivelul mult ridicat al vieţuirii de la Schit în comparaţie cu mânăstirile din pustia Calamus şi din pustia Porphyrion, care, deşi erau mai depărtaţi decât cei de la Schit („merg şapte-opt zile

insistentă de a rămâne la altă mânăstire şi constată că „...în pustia Schitului îşi duceau viaţa în toată desăvârşirea cei mai încercaţi dintre monahi", motiv pentru care îşi începe convorbirile sale duhovniceşti cu Părinţii de la Schit. Despre Avva Moise, fostul tâlhar, cu care are primele două convorbiri, spune că „trăia cu înflăcărare virtuţile, nu numai în manifestarea lor practică, dar şi în exprimarea lor teoretică"[47]. Lucrul se va adeveri şi în cazul celorlalţi Bătrâni din Schit, cu care va avea următoarele opt convorbiri: Avva Pafnutie, Avva Daniel, Avva Serapion, Avva Teodor, Avva Serenie şi Avva Isaac. „În acel rând al sfinţilor, care erau ca nişte stele foarte luminoase în noaptea acestei lumi, am văzut pe Cuviosul Pafnutie deosebit, cu putere între ei prin marea strălucire a ştiinţei sale. Acesta era preotul comunităţii noastre din Pustiul Schitului, în care a trăit până la sfârşitul vieţii. Deşi locuia de tânăr într-o chilie la o depărtare de cinci mile de biserică, nu s-a mutat niciodată în alta mai aproape şi nici în anii bătrâneţii nu l-a supărat lungimea drumului, când venea sâmbăta şi duminica la biserică. Iar după slujbă nu se întorcea cu mâinile goale, ci aducea pe umeri un vas cu apă de folos pe toată săptămâna, neprimind nici când avea 90 de ani să-i facă acest serviciu unul dintre cei mai tineri... Aprins de dorinţa de a se înălţa cât mai sus, s-a grăbit să pătrundă în toate tainele pustiului, pentru ca să se unească mai uşor cu Domnul, de care dorea să se simtă nedespărţit... Prin dragoste şi stăruinţă era mai presus de toţi şi în cunoaşterea ştiinţei dumnezeieşti... Pentru aceasta trebuie

până ajung la chiliile lor"), totuşi, datorită faptului că se ocupă cu agricultura şi stau foarte puţin închişi în chiliile lor, când vin la Schit, sunt pur şi simplu depăşiţi şi tulburaţi de nivelul vieţuirii monahilor de aici, „ca şi cum n-ar fi trăit niciodată în singurătate, abia pot răbda liniştea şi pacea chiliei" (Sf. Ioan Casian, *Convorbiri duhovniceşti*... p.726).

[47] Sf. Ioan Casian, *Convorbiri duhovniceşti*, p. 307.

să căutăm singurătatea, știind că viața noastră trebuie să constea în post, veghe, trudă, îmbrăcăminte sărăcăcioasă, citirea cărților sfinte și în celelalte virtuți. Prin acestea ne putem pregăti și păstra inima neatinsă de patimi vătămătoare și, urcând pe aceste trepte, ne înălțăm la desăvârșirea dragostei."[48]

La Schit se ajungea foarte greu. Autorii *Istoriei monahilor din Egipt*, care nu ajung și la Schit, ne spun că drumul de la Nitria la Schit dura o zi și o noapte numai prin pustie și că reprezenta un pericol mare pentru cei care-l parcurgeau, deoarece numai un pic dacă greșea cineva, drumul se rătăcea în pustie[49]. Paladie ne descrie drumul de la Chilii la Schit. El pleacă spre Schit împreună cu Albaniu și monahul Eron, „un tânăr isteț, înzestrat cu multă înțelegere, cu viață curată, covârșitor de înfrânat în viețuire, de multe ori mânca la răstimpuri de trei luni, îndestulându-se cu împărtășirea cu Sfintele Taine și cu ierburi... Schitul era departe de noi, ca la patruzeci de stadii. În aceste patruzeci de stadii, noi am mâncat de două ori, iar de trei ori am băut apă, câtă vreme acela n-a gustat nimic și, mergând pe jos, rostea din amintire cincisprezece psalmi, apoi Psalmul cel mare și, după aceea, Epistola către Evrei, și apoi pe Isaia și o parte din Ieremia, apoi Evanghelia după Luca și Pildele. Și făcând aceasta, noi nu izbuteam să ne ținem de el"[50].

J.C. Guy, împarte istoria monahilor Patericului în patru generații, plecând de la Antonie cel Mare: a. Cea a contemporanilor lui Antonie cel Mare; b. Cea care merge de la moartea acestuia (356) până la moartea lui Macarie

[48] Sf. Ioan Casian, *Convorbiri duhovnicești*, p. 345.

[49] PL 21, 453 C.

[50] Paladie, *Istoria Lausiacă*, pp. 66-67. Tot Paladie ne spune că un frate chiar a murit pe cale spre Schit, din pricina lipsei de apă.

Egipteanul (390); c. Epoca de aur a Schitului (până la 407) și d. Supraviețuitorii epocii de aur.[51] Monahul Filotheu, în studiul istoric foarte documentat și elaborat, așezat ca postfață la ediția pe care o îngrijește și o diortosește a Patericului egiptean al lui Grigorie Dascălul, propune următoarele generații: a. Prima generație o alcătuiesc monahii care au intrat în viața monahală începând cu anii 325-330; b. Generația a doua ar fi alcătuită de cei care intră în mânăstiri începând cu anii 345-350; c. Generația a treia corespunde celor care au venit în pustie începând cu anul 370; d. Generația a patra ar fi cea a monahilor care au intrat în mânăstiri după anul 400[52].

O să-i trecem în revistă pe scurt pe principalii reprezentanți ai „generațiilor", așa cum le prezintă J.C: Guy. Din prima generație reținem pe Avva Sisoie, căruia îi sunt atribuite 58 de apoftegme, Avva Ammonas, Avva Isaia, Avva Or, Avva Paisie. Din a doua generație: Avva Arsenie (nu Arsenie cel Mare, care va trăi un secol mai târziu), Avva Karion și fiul său Zaharia, Avva Isidor, preotul Schitului, Avva Pafnutie, preotul Schitului după Ava Isidor, al cărui ucenic a fost, Avva Daniel, ucenicul Avvei Pafnutie, Avva Silvan, care va pleca de la Schit și va întemeia mânăstiri în Sinai și în Palestina, Avva Theonas. A treia generație este reprezentată de Avva Achile, Avva Alonie, Avva Apollo, Avva Ioan Colovos, de la care s-au păstrat 47 de apoftegme, Avva Moise, omorât de barbarii care vor devasta Schitul în 407, Avva Serapion, despre care scrie Sfântul Ioan Casian, Avva Teodor de la Ferme. În fine, ultima generație, cea a moștenitorilor, este generația de după invazia triburilor de barbari din 407: Avva Arsenie cel Mare, fost demnitar

[51] SC vol. I, p. 47.

[52] Monahul Filotheu, *Cuvânt despre istoria Patericului...* în *Patericul egiptean*, Editura Sofia, București, 2011, pp. 515-516.

la curtea împăratului Teodosie, Avva Pimen, de la care ni s-a păstrat cel mai mare număr de apoftegme (peste 250), și cei șase frați ai săi.

Pahomie cel Mare

Pentru întregirea imaginii monahismului egiptean la vremea Patericului vom aminti și pe Pahomie cel Mare și mânăstirile lui de obște. Pahomie[53] s-a născut la 292 în Egiptul de Sus și a început viața monahală sub îndrumarea Cuviosului Palamon. În anul 323 s-a așezat la Tabennisi, unde a întemeiat prima mânăstire de obște. El este întemeietorul monahismului egiptean chinovial. La scurt timp (329) se va întemeia a doua obște în apropiere, iar în anii care au urmat, numărul obștilor va crește și va popula toată Tebaida. Obștile se vor organiza și vor funcționa după regulile puse de Avva Pahomie cel Mare. La moartea sa, care se întâmplă la anul 346, obștea sa era împărțită în nouă mânăstiri. Paladie spune că mânăstirea lui Pahomie avea o mie trei sute de bărbați, dar mânăstirile ce i-au însușit acest mod de viețuire însumau șapte mii de bărbați[54]. Paladie scrie despre Pahomie că era „unul dintre bărbații care au trăit o viață dreaptă și de aceea a fost învrednicit de darul proorociei și de vederi îngerești. Era iubitor de oameni și iubitor de frați la culme". Tot el ne spune că Pahomie a primit prin vedenie îngerească toată rânduiala de obște pentru monahi. „I s-a arătat odată un înger și i-a zis...: clădește chilii diferite în curte și să locuiască câte trei. Iar masa tuturor va avea loc într-o singură încăpere. Nu vor dormi întinși, ci pe scaune puțin aplecate, și pe ele

[53] F. Halkin, *Sancti Pachomii Vitae Grecae* (Subsidia Hagiographica, 19. Brussels: Société des Bollandistes, 1932). Scrisă de un autor grec anonim, *Viața Cuviosului Pahomie cel Mare* va fi tradusă în latină de Dionisie Exiguul *Vita Pachomii*.

[54] Paladie, *Istoria Lausiacă*, p. 73.

se vor pune saltele pe care se vor aşeza cei ce dorm. Noaptea vor purta cămăşi încinse de in. Fiecare dintre ei să aibă o manta făcută din piele de capră şi să nu mănânce fără ea. Când merg însă la împărtăşire, sâmbăta şi duminica, să-şi dezlege cingătorile, să-şi dezbrace mantaua de piele, dar să intre având culion... Să nu vorbească în vreme ce mănâncă, nici să-şi aţintească privirea în altă parte, decât la blid sau la masă. Le-a rânduit să rostească în cursul zilei douăsprezece rugăciuni şi seara la lumânare douăsprezece, şi peste noapte douăsprezece, şi la ceasul al nouălea (trei după-amiază) trei rugăciuni, iar când mănâncă obştea a rânduit ca înainte de orice rugăciune să se cânte psalmi."[55] Monahii aveau şi diverse ascultări: „Unul lucra pământul, altul pregătea pâini, altul zidărie, altul croitorie; unul împletea coşuri mari, altul cosea haine din piele, altul lucra acoperişuri, altul se ocupa cu copierea de scrieri, altul împletea veşminte moi. Şi toţi învăţau pe de rost toate Scripturile"[56]. În zonă, „era şi o mânăstire de femei, locuită de patru sute de monahii, având aceeaşi rânduială, aceeaşi vieţuire, deosebindu-se doar prin îmbrăcăminte. Femeile se aflau dincolo de râu, iar bărbaţii pe ţărmul opus... În afară de preot şi de diacon, nimeni nu trecea la mânăstirea de femei. Şi aceasta, numai duminica"[57].

În Lavsaicon avem o secvenţă grăitoare despre nivelul nevoinţelor şi regimul de vieţuire monahală din mânăstirile lui Pahomie cel Mare, dar şi al celor din celelalte mânăstiri. Macarie Alexandrinul, de la Chilii, mare nevoitor fiind şi „auzind el că tabenisioţii duc o vieţuire înaltă", ascunzându-se sub chipul unui bătrân simplu, a mers la Avva Pahomie şi i-a cerut să-l primească în

[55] Paladie, *Istoria Lausiacă*, pp. 72-73.

[56] Paladie, *Istoria Lausiacă*, p. 74.

[57] Paladie, *Istoria Lausiacă*, pp. 74-75.

mânăstirea lui, să se facă monah. Pahomie îl respinge mai întâi pe motivul că, bătrân fiind, nu se mai poate acomoda, pentru că „fraţii de aici sunt nevoitori şi nu poţi purta ostenelile lor. Şi te vei sminti, şi vei pleca vorbindu-i de rău". Şi nu l-a primit decât a şaptea zi. „Obştea unei singure mânăstiri este de o mie patru sute de bărbaţi, până astăzi, scrie Paladie. La vremea Postului Mare a văzut pe fiecare nevoindu-se într-un fel sau altul: unul mânca numai seara, altul la două seri, altul la cinci seri. Unul stătea în picioare toată noaptea, iar ziua se aşeza." Macarie, însă, i-a întrecut pe toţi. După ce şi-a înmuiat multe ramuri de finic pentru a avea de lucru, „a şezut într-un colţ şi până nu s-au împlinit cele patruzeci de zile şi nu au venit Paştile, nu s-a atins de pâine, nici de apă, n-a încovoiat genunchiul, nu s-a întins pe pământ. Nu a luat nimic, afară de puţine foi de varză duminica, spre a lăsa părerea că mănâncă. Afară de rugăciunea inimii şi de lucrul de mână, nu făcea altceva nimic"[58].

Tot la Macarie Alexandrinul aflăm de măsura adâncirii pustnicului cu mintea în Dumnezeu, în vederea lui Dumnezeu. „Am dorit să ţin numai cinci zile mintea nedespărţită de Dumnezeu. Şi luând această hotărâre, am închis chilia şi curtea mea, ca să nu dau vreunui om vreun răspuns, şi am stat aşa începând de luni. Am poruncit, deci, minţii mele zicând: Nu coborî din ceruri. Îi ai acolo pe îngeri, pe arhanghelii, puterile cele de sus, pe Dumnezeul tuturor. Nu coborî sub cer. Şi stăruind două zile şi două nopţi, am supărat aşa de mult pe demon, că s-a făcut flacără de foc şi mi-a ars toate cele din chilie, cum a ars şi rogojina de stuf pe care şedeam, încât am socotit că mă arde şi pe mine întreg. În sfârşit, pătruns de frică, m-am despărţit a treia zi, nemaiputând să-mi ţin mintea neîmprăştiată, ci am coborât la privirea lumii, ca să nu mă cuprindă mândria."[59]

[58] Paladie, *Istoria Lausiacă*, pp. 45-46.

[59] Paladie, *Istoria Lausiacă*, p. 47.

Egiptul - ținutul monahilor

Există o dezvoltare atât de spectaculoasă a monahismului egiptean, încât putem spune că tot Egiptul se umple de mânăstiri. Multe dintre ele sunt pomenite în *Apoftegmele Părinților pustiei*. Dintr-un motiv sau altul, Părinți cunoscuți părăsesc Schitul sau celelalte două centre (Nitria și Chiliile) pentru a se instala în alte mânăstiri: Avva Sisoe la Clysma (cetate lângă Marea Roșie), Avva Herman la Diolkos (așezat lângă una din cele șapte guri ale Nilului), Avva Siluan la Panefysis, apoi în Sinai. Pilusium, Ostrakini, Enat, Arsinoe, Oxirinh, Troin, unde s-a săvârșit Avva Arsenie cel Mare sunt cetăți în jurul cărora se dezvoltă centre monahale. Avva Serapion întemeiază un mare centru monahal lângă Arsinoe, unde numărul monahilor ajunge la zece mii[60]. În Pateric este pomenit de mai multe ori Muntele Ferme, despre care vorbește și Paladie în Lavsaicon. Sfântul Ioan Casian își împarte cele douăzeci și patru de convorbiri duhovnicești în trei grupe, după cele trei mari centre monahale vizitate de el și de tovarășul său de pelerinaj, Cuviosul Gherman: mai întâi Schitul, apoi Panefysis și Diolkos, arătând prin aceasta că Bătrâni înțelepți erau în toate mânăstirile.

Din mărturia Părintelui Piamun aflăm că „trei sunt în Egipt categoriile de monahi: prima categorie este cea a chinoviților, care, stând toți la un loc în comunitate, sunt conduși de înțelepciunea unui Bătrân. A doua este a anahoreților, formată din acei călugări care au fost formați și desăvârșiți mai întâi în mânăstiri și în prezent au ales retragerea în singurătățile pustiului. Din această categorie dorim să facem parte și noi. A treia este cea nevrednică de a fi imitată, aceea a sarabaiților, care este călduță și trebuie evitată.[61]

[60] Monahul Filotheu, *Cuvânt despre istoria Patericului*, p. 512.

[61] Sfântul Ioan Casian, *Convorbiri duhovnicești*, p.629

Monahismul egiptean ocupă un loc proeminent în istoria monahismului creştin, datorită numărului mare de mânăstiri şi monahi (este avansată estimativ cifra incredibilă de o sută de mii de monahi în tot Egiptul), dar şi măsurii desăvârşite la care ajung aici vieţuirea monahală, nevoinţele monahale, dar şi experienţele dumnezeieşti. Desigur, lucrarea lui Dumnezeu face ca monahismul egiptean să rămână în memoria Bisericii şi datorită monumentelor literare care vor transmite posterităţii viaţa şi petrecerea Bătrânilor din pustia egipteană, la care ne-am referit mai sus, între care Patericul ocupă locul central. Monahii din pustia Egiptului vor face atât de evidente prezenţa şi lucrarea lui Dumnezeu, poate în cea mai intensă însoţire a pământului cu cerul şi a oamenilor cu Dumnezeu, încât pecetea dumnezeieştii prezenţe se imprimă şi apoftegmelor Părinţilor, dându-le o putere asemănătoare cu cea a cuvintelor Dumnezeieştii Scripturi. De altfel, Părinţii Bisericii nu vor ezita să treacă Patericul, alături de alte lucrări, în categoria cărţilor de Dumnezeu insuflate (θεόπνευσταιγραφαί)[62], iar creştinii, în special monahi, se vor hrăni fără întrerupere din apoftegmele Părinţilor pustiei.

Declinul monahismului anahoretic egiptean începe cu o primă invazie a triburilor barbare ale mazicilor, în anul 407. Invaziile următoare, în 434 şi 444, vor duce la devastarea Schitului şi a principalelor centre monahale din pustia egipteană. Al IV-lea Sinod Ecumenic va impune o anume dificultate de comunicare între monahismul egiptean, rămas sub influenţa monofizită, şi centrele monahale,

[62] A se vedea subtitlul Everghetinosului, care include mare parte din Apoftegmele Părinţilor pustiei egiptene în culegerea pe care o reprezintă: *Adunare a cuvintelor şi învăţăturilor celor de Dumnezeu grăite, ale purtătorilor de Dumnezeu Părinţi, culeasă din toată Scriptura cea de Dumnezeu insuflată* (Everghetinos, vol. 1, Sfânta Mânăstire Vatoped, Muntele Athos, 2001).

rămase sub Constantinopolul ortodox. Între anii 614 și 619, Egiptul este invadat de perși, care vor jefui toate mânăstirile de aici, ca și pe cele din Palestina. În anul 641, Egiptul este ocupat de arabi și iese de sub stăpânirea bizantină. După cucerirea arabă, centrele monahale cunoscute din Pateric rămân încet-încet fără monahi, pentru ca spre anul 900 să fie pustiite de tot.

Condiții materiale

Cercetările istorice și arheologice[63] au avansat foarte mult în reconstituirea condițiilor materiale în care își desfășurau viețuirea monahii în pustia Egiptului. La Chilii, unde se retrăgeau monahii din Nitria pentru o viață mai aspră, „chilia se afla într-o curte închisă, împrejmuită de un zid; în curte se afla un puț, din care se putea scoate apă pentru băut; apa putea servi și la irigat. Săpăturile au scos la iveală dovezi despre existența unor mici grădini care furnizau monahilor legume și salate pentru hrana lor. Curtea era destul de mare ca dimensiuni din moment ce monahul se putea preumbla prin curte fără să iasă... Chilia era construită din cărămizi arse pentru porțiunile care trebuia să fie mai rezistente și din chirpici. Iluminatul era asigurat prin ferestre, iar o ușă, dotată cu zăvor, permitea închiderea incintei"[64].

Chilia avea cel puțin două încăperi. Una avea loc de rugăciune, orientat spre răsărit și însemnat cu o cruce, desenată

[63] În 1964 și 1965 s-au desfășurat săpături arheologice în situl Kellia (Chilii), sub conducerea lui Antoine Guillaumont și F. Daumas, cu sprijinul Institutului Francez de Arheologie Orientală din Cairo. Rezultatele au fost publicate în *Kellia I, Kom* 219, *Fouilles exécutées en 1964 et 1965*, 2 vol., Cairo, 1969.

[64] O foarte amănunțită și precisă prezentare a lucrurilor am aflat la Antoine Guillaumont, *Originile vieții monahale*... pp. 209-210. Reproducem în rezumat informațiile strict necesare pentru o imagine a condițiilor în care trăiau monahii în pustie.

pe perete sau într-o nișă. Chilia mai putea avea o cămară și o încăpere separată pentru ucenic. Săpăturile arheologice au scos la iveală chilii cu până la șapte-opt încăperi. Cât privește „mobilierul", după informațiile aceluiași autor, în loc de scaune erau folosite legături de trestie. Săpăturile au descoperit un singur pat zidit din cărămidă într-una din chilii, patul fiind de obicei improvizat dintr-un strat de ierburi uscate sau săpat în pământ ca o groapă. Hrana era în principal alcătuită din pâine uscată cu sare și cu puțin ulei. Fiertură se folosea pentru bolnavi și pentru oaspeți. Despre cum decurgea masa atunci când un monah avea un oaspete aflăm de la Sfântul Ioan Casian. În vizită la Avva Serenie pentru continuarea dialogului, Sfântul Casian relatează: „După ce s-a terminat slujba religioasă cerută de sărbătoarea zilei și toți au plecat de la biserică, noi ne-am întors în chilia Bătrânului, care mai întâi ne-a servit o agapă deosebită. În loc de saramura peste care punea de obicei o picătură de untdelemn și care-i constituia masa de prânz, el ne-a dat o mâncare cu ceva mai mult untdelemn decât de obicei. De altfel, fiecare folosește zilnic la masă acea picătură de untdelemn, nu pentru ca mâncarea să fie mai gustoasă, ci pentru ca prin acest obicei să potolească trufia care de obicei se furișează și mângâie inima, datorită înfrânării mai aspre. Experiența arată că, cu cât înfrânarea se săvârșește mai pe ascuns, fără să fie vreun om mărturie, cu atât ea ispitește mai mult pe cel care o ascunde. Apoi ne-a pus o sărătură cu câte trei măsline la fiecare și un coșuleț cu năut prăjit, pe care ei îl numesc prăjitură, din care am luat numai cinci grăunțe. Ni s-au dat de asemenea și câte două prune și câte o smochină, mai mult nu, fiindcă este vinovat cel ce în acel pustiu depășește acest număr"[65].

[65] Sfântul Ioan Casian, *Convorbiri duhovnicești* – VIII, p. 435.

Lucrul de mână la Chilii și la Schit era în principal confecționarea coșurilor din trestie sau mai ales din fibră de palmier, care se punea mai întâi la înmuiat. Se împleteau funii lungi, care după aceea erau cusute pentru a se realiza un coș. Despre acestea se face frecvent pomenire în apoftegmele Părinților. Părinții mai lucrau, de asemenea, la seceriș, primind în schimb pâine. Erau și ocupații mai specializate, cum ar fi cea a copiștilor[66].

Monahii stăteau retrași în chiliile lor peste săptămână. „Statul în chilie reprezenta principiul esențial, căci numai el putea asigura singurătatea și liniștirea indispensabile în vederea potolirii patimilor și unirii cu Dumnezeu."[67]

Monahii se adunau sâmbăta și duminica la biserică pentru „sinaxă". Restul zilelor, biserica era închiată. Biserica era în centrul comunității monahale. La Nitria și la Chilii a fost câte o singură biserică. La fel și la Schit, până pe la jumătatea secolului al V-lea, când începe să se construiască o a doua biserică. Clădirea respectivă avea mai multe încăperi, cu destinații diferite.

Sâmbătă seara, monahii se adunau aproape toți, cu excepții foarte puține, care-i priveau pe cei foarte retrași în viețuirea pustnicească. Când lipsea cineva, era cercetat pentru a vedea dacă nu este bolnav sau dacă nu a murit. Sâmbătă seara avea loc agapa, monahii luau masa împreună. Era o continuare a tradiției Bisericii primare, agapa fiind o manifestare concretă a iubirii dintre monahi. Meniul era îmbunătățit față de cel din chiliile monahilor, în sensul că se consuma mâncare gătită (fierturi) și chiar se bea puțin vin, pe care unii îl refuzau. Erau monahi cărora această agapă le ajungea pentru toată săptămâna. Agapa se organiza într-o altă încăpere, nu în biserică. După agapă

[66] Antoine Guillaumont, *Originile vieții monahale*, pp. 211-213.

[67] Antoine Guillaumont, *Originile vieții monahale*, p. 214.

urma Dumnezeiasca Liturghie, care se desfăşura de-a lungul întregii nopţi. Nu s-au păstrat elemente privitoare la Liturghie. Este de presupus că era o primă parte în care se cântau psalmi şi se făceau citiri din Vechiul şi Noul Testament, apoi urmau Euharistia şi împărtăşirea monahilor[68]. Ziua de duminică, monahii aveau dialoguri duhovniceşti, apoi pleca fiecare la chilia sa, luând cu sine pâine pentru toată săptămâna şi foarte probabil cele necesare lucrului de mână.

Iată câteva informaţii păstrate de Sfântul Ioan Casian: „Când se adună să facă slujirile mai sus pomenite, pe care le numesc «sinaxe», toţi păstrează atâta linişte, încât, deşi se strânge la un loc un număr mare de monahi, ai crede că nu se mai află niciun om înlăuntru, în afară de cel care, sculându-se, intonează psalmul la mijloc, şi asta mai ales când se încheie slujba... Iar numărul de doisprezece psalmi îi împart în aşa fel ca, dacă sunt doi fraţi, să cânte câte şase, dacă sunt trei, să cânte patru, dacă sunt patru, să rămână câte trei de fiecare. În adunările de slujire nu se cântă niciodată un număr mai mic decât acesta, dar nici mai mult de patru fraţi, oricât de mare ar fi numărul celor adunaţi la slujbă... Săvârşind în adunările lor aceleaşi slujbe, numai unul se ridică în picioare la mijloc să rostească psalmii, pe când toţi ceilalţi, potrivit obiceiului, stau pe scăunele foarte joase, cu inima îndreptată într-o mare încordare spre glasul psaltului"[69].

Cum s-a născut Patericul

„Apoftegmele sunt fructul unei lente şi îndelungi germinări în tăcerea deşertului. Au fost cu greu smulse din această tăcere şi rămân pentru totdeauna învăluite în

[68] Antoine Guillaumont, *Originile vieţii monahale*, p. 217.
[69] Sfântul Ioan Casian, *Convorbiri duhovniceşti*, p. 126.

ea."[70] *Apoftegmele Părinților pustiei sunt prin excelență o literatură care aparține genului filosofiei practice, care răspunde la întrebarea: Ce să fac? Ele s-au născut într-un spațiu în care oamenii erau angajați nu în descifrarea rosturilor ultime ale existenței, ci în împlinirea acestora la măsura deplinătății. În același timp, apoftegmele devin ele însele argumente, semne concrete care confirmă sensul și calea de împlinire a lui, tocmai datorită faptului că descriu și istorisesc chipuri de oameni care au ajuns la capătul drumului, la împlinire, la măsura desăvârșirii.* Apoftegmele se nasc, deci, în atmosfera aceasta de așezare pe calea împlinirii și de depășire a obstacolelor ce apar pe această cale. Cel mai adesea, zicerile Părinților pustiei vin să ofere răspuns începătorilor sau celor care ajung în impas. Este o literatură mărturisitoare prin excelență, expresie a experienței personale, nemijlocite, departe de orice speculație teoretică.

Primele generații de pustnici nu aveau la îndemână o literatură didactică. Această funcție era împlinită aproape exclusiv de Sfânta Scriptură, la care pustnicii se raportează, de altfel, foarte mult.

Sunt ușor de reconstituit sursele inițiale ale apoftegmelor: 1. Dialogul particular dintre un ucenic și părintele lui duhovnicesc (Avva sau Bătrânul). 2. Un fel de discuții la care participau mai mulți monahi și discutau lucruri zidi-toare. 3. Dialoguri dintre doi Bătrâni. La acestea se adaugă istorisiri biografice extrase din lucrări anterioare. Este o literatură fragmentară, aparent neomogenă, fără o proveni-ență foarte sigură în ceea ce privește autorul, pentru că nimeni nu a semnat ceea ce a spus sau a scris. Este consi-derată a fi o „documentație unică" datorită faptului că

[70] *Les Sentences des pères du désert*, Abbaye Saint-Pierre - Solesmes, 1966, p. 2.

„ne restituie, în linii mari, experiența pionierilor pustiei și pot fi citite ca un ghid practic al experienței lui Dumnezeu în pustie"[71]. Apoftegmele au avut o etapă a lor orală, apoi au început să fie puse în scris și să circule izolat. Fiecare copist își permitea să modifice sau să completeze ceea ce prelua de la înaintașii lui. Spre sfârșitul secolului al IV-lea, această literatură este, deja, din ce în ce mai bogată. În *Tratatul practic* al lui Evagrie Ponticul, redactat la sfârșitul vieții (+399), avem prima mărturie scrisă referitoare la circulația apoftegmelor. Sunt prezentate aici mai multe apoftegme ale Părinților pustiei, citate din memorie de Evagrie.

Etapa cea mai importantă este aceea a formării colecțiilor de apoftegme[72]. Apoftegmele sunt adunate foarte probabil mai întâi în Colecția alfabetică, apoi în cea tematică sau sistematică. Despre Colecția tematică, tradusă și publicată de noi, se știe cu certitudine că circula deja la anul 530 în limba greacă, din moment ce un astfel de manuscris, adus de Pelagiu într-una din călătoriile sale în Răsărit, făcută între anii 538 și 555, a stat la baza traducerii latine, efectuate de Pelagiu și Ioan. J.C. Guy coboară data la sfârșitul secolului al V-lea (480-490)[73]. Același cercetător avansează ipoteza că autorii inițiali ai colecției tematice ar fi putut fi ucenici ai Avvei Pimen[74]. Palestina a fost spațiul în care s-au răspândit imediat după Egipt și de aici în toată lumea creștină.

---

[71] Ediția SC, vol. I., pp. 20-21.

[72] Subiectul este tratat pe larg în lucrarea lui Jean Claude Guy, *Recherches sur la tradition grecque des Apophtegmata Patrum*, Bruxelles, 1962 (1984²).

[73] Ediția SC, vol. I, p. 82.

[74] Ediția SC, vol. I, p. 83.

II. Lumea şi Pustia

În anul 313, prin cunoscutul Edict de la Mediolan, Constantin cel Mare punea oficial capăt persecuţiilor împotriva creştinilor. Creştinii erau repuşi în drepturi, li se restituiau proprietăţile, li se întorceau vredniciile sociale de care fuseseră eventual despuiaţi, erau reintegraţi în societatea din care fuseseră expulzaţi sau marginalizaţi, reveneau în mijlocul lumii. Bisericii creştine i se deschidea cale generoasă în istorie. După trei secole în care i s-a refuzat instalarea în lume, Biserica va prinde repede cheag istoric şi social şi lumesc şi nu va întârzia să ocupe un loc chiar dominant pe scena lumii. Odată cu mutarea capitalei de la Roma la Bizanţ/Constantinopol, împăratul roman devine din persecutor protector al creştinilor, promotor al credinţei şi valorilor creştine şi susţinător al Bisericii. Noul imperiu ce se năştea, cel Bizantin, va fi Imperiu creştin.

În acest moment - începutul secolului al IV-lea -, chiar în perioada de revenire şi integrare confortabilă a Bisericii în lume, un număr impresionant de mare de creştini părăsesc lumea pentru a se aşeza în pustie, refuzând parcă ostentativ instalarea în lume şi în istorie. Timpul naşterii monahismului anahoretic egiptean coincide frapant cu timpul încetării persecuţiilor şi al aşezării Bisericii în lume cu conştiinţa duratei sale istorice nedeterminate. Este greu să nu cauţi o legătură între cele două evenimente majore. Care să fie explicaţia acestei intersectări, dintr-o parte, Biserica vine din afară, de la margine spre lume, spre centrul lumii, din cealaltă parte, numeroşi creştini fug şi evadează din lume şi se îndreptă spre marginea ei, spre pustia cea mai adâncă. Cercetătorii monahismului anahoretic egiptean avansează diferite explicaţii, dar cei mai mulţi se

declară încă neputincioşi în a dezlega această dilemă[75].

Pentru prima dată pustia apare ca spaţiu de locuit, preferat lumii de către un număr însemnat de oameni. Pustia va propune un mod de viaţă în contrast evident cu cel din lume. Pe de o parte lumea, ca spaţiu primitor, cu oferta bogată a condiţiilor pentru o viaţă confortabilă, frumoasă şi chiar facilă, deschisă creşterii şi progresului continuu, un spaţiu prietenos omului şi vieţii în general. De cealaltă parte, pustia, ca spaţiu neprimitor, lipsită de condiţiile elementare pentru susţinerea vieţii, un loc nu numai neprietenos, ci chiar duşmănos pentru om şi pentru viaţă în general, unde-şi găsesc adăpost mai curând adversarii omului şi ai vieţii, fiarele sălbatice şi duhurile rele. Aceasta reprezintă o lectură la prima vedere a celor două toposuri.

De ce fug, atunci, monahii de lume şi se aşază în pustie? Este evident că renunţă la confortul şi oferta lumii şi preferă lipsurile şi adversităţile pustiei. Ca să facă acest lucru cu atâta determinare trebuie să existe o motivaţie foarte puternică. Vom descoperi în explicaţiile oferite chiar de ei o evaluare diferită a raportului dintre lume şi pustie, contrară celei de mai sus. Pentru monahi, lumea cu oferta ei generoasă este un spaţiu riscant, amăgitor, duşmănos, pierzător, în timp ce pustia, în ciuda ofertei sale extrem de sărăcăcioase sau tocmai de aceea, este un spaţiu favorabil, izbăvitor, împlinitor. Sau poate altfel spus, lumea oferă condiţii ce favorizează eşecul existenţial, în timp ce pustia oferă condiţii prielnice împlinirii. Pe scurt, în timp ce convingerea celor din lume este că aceasta oferă şanse mai

[75] „Nu se va da fără îndoială niciodată o explicaţie faptului pentru care în ultimii ani ai sec. al III-lea un anume număr de creştini au început să fasă din oraşe şi din comunităţile creştine pentru a se instala în deşert, părând a răspunde unei vocaţii de a trăi altfel credinţa în Hristos." (J.C. Guy, *Les apophtegmes des pères*, Vol. I, p. 13)

mari de viață, iar pustia presupune nenumărate riscuri la adresa vieții, pentru cei din pustie, lumea duce la moarte, iar pustia la viață.

Lumea și pustia sunt doi vectori esențiali pentru definirea și înțelegerea monahismului anahoretic creștin, dar și al etosului creștin în general. Lumea și pustia apar ca repere fundamentale, chei ermeneutice esențiale pentru realizarea vieții și pentru înțelegerea ei. Sunt toposuri teologice prin excelență, sau mai curând etosuri teologice, întrucât presupun și recapitulează integral un mod de viață anume, determinat de raportarea omului la Dumnezeu.

Perspectiva teologică asupra lumii și pustiei

Ceea ce-i determină pe oameni să plece în pustie este dorul după Dumnezeu, dorința de a se apropia mai mult de Dumnezeu și convingerea că în lume nu s-ar putea împlini acest dor. Mărturia lor este clară: dacă vrea cineva să se apropie de Dumnezeu, pustia este un loc unde acest lucru se poate realiza mult mai bine decât în lume. Nu se exprimă pentru prima dată în istorie acest lucru și nici nu se probează pentru prima dată, dar acum totul se întâmplă la o scară mare și mai ales la o măsură desăvârșită. Lumea și pustia sunt văzute de monahi dintr-o perspectivă teologică. Perspectivă teologică înseamnă a vedea lucrurile și a le evalua, luându-L în calcul și pe Dumnezeu. Mai concret, evaluarea lumii sau a pustiei dintr-o perspectivă teologică înseamnă așezarea lor în spațiul relației dintre om/omenire și Dumnezeu, sau în termeni inversați: evaluarea lumii și a pustiei ca spațiu în care se desfășoară relația/dialogul omului cu Dumnezeu, întrebând: Ce reprezintă și cum funcționează lumea sau pustia în această relație, sau cum funcționează relația omului cu Dumnezeu în lume sau în pustie.

Perspectiva asupra lumii şi a pustiei se modifică radical atunci când viaţa omului este determinată de relaţia cu Dumnezeu, de fapt, de vieţuirea cu Dumnezeu. Simplu spus, într-un anume fel se desfăşoară viaţa noastră cu Dumnezeu, dialogul sau relaţia noastră cu Dumnezeu în lume şi în alt fel se desfăşoară în pustie. Pretextul îl reprezintă materialitatea şi concreteţea, evidenţa şi proximitatea, frumuseţea şi oferta lumii, care pare să-L concureze pe Dumnezeu în ochii, mintea şi inima omului, ispitindu-l, provocându-l cu suficienţa şi autonomia ei. Aşezat între o lume imediat accesibilă şi atât de generoasă, pe de o parte şi un Dumnezeu aparent inaccesibil, de cealaltă parte, omului nu-i este greu să cedeze ispitei eliminării lui Dumnezeu din calcul şi considerării lumii ca singura şi ultima realitate, iar pe sine potenţialul unic beneficiar sau poate chiar stăpân absolut al acesteia. Nu este responsabilă lumea pentru aceasta, nici frumuseţea lumii, ci slăbiciunea şi neputinţa omului, inerţia firii umane căzute care-l presează insistent spre ispita şi himera unei existenţe închise şi suficientă sieşi, autonomă.

Pustia, topos teologic

Pustia nu intră acum pentru prima dată în orizontul vieţii şi reflecţiei creştine. Istoria biblică - şi literatura biblică, în consecinţă - îi consacraseră un loc important ca topos teologic, spaţiu în care se petrece ceva important în relaţia omului cu Dumnezeu. Pustia este locul care face trecerea de la ţinutul robiei la ţinutul făgăduinţei, al eliberării. Pustia este locul încercărilor, al ispitirilor, dar şi al vederii lui Dumnezeu. Pustia, însoţită de cele mai aspre privaţiuni, este locul însoţirii poporului Israel cu Dumnezeu, tocmai datorită condiţiilor aspre de viaţă, care îndepărtează pe om de chipul frumos al lumii şi-l deschide perspectivei

cereşti, eshatologice, îl deschide lui Dumnezeu. În pustie şi în condiţiile absenţei totale a reperelor exterioare şi a resurselor vitale - hrana şi apa -, poporul lui Israel va face experienţa nemijlocită a suportului dumnezeiesc al vieţii şi al istoriei lor. Dumnezeu Însuşi le va arăta drumul, ziua printr-un stâlp de nor şi noaptea printr-un stâlp de foc ce mergeau înaintea lor (Ieşire 13, 21), îi va hrăni cu mană din cer (Ieşire 16, 4) şi cu apă scoasă în mod minunat din piatră seacă (Ieşire 17, 6). În pustie, poporul lui Dumnezeu recuperează imaginea adevărată, clară a condiţiei sale de făptură a lui Dumnezeu, din Care izvorăşte de fapt viaţa şi Căruia se datorează înaintarea lui în istorie, adevăr fundamental ce priveşte condiţia umană în general. Pustia şi Muntele Sinai, de care este asociat postul ca nevoinţă şi desprinderea de resursa lumească a vieţii, constituie contextul în care se petrec evenimente de vârf ale istoriei biblice vechi-testamentare: vederea lui Dumnezeu, vorbirea cu Dumnezeu şi darea Legii.

Prorocii vor invoca frecvent pustia cu nostalgie, ca loc al maximei apropieri a poporului de Dumnezeu şi al trăirii iubirii dumnezeieşti. *Du-te, şi strigă la urechile cetăţii Ierusalimului: Aşa vorbeşte Domnul: Mi-aduc aminte încă de dragostea pe care o aveai când erai tânără, de iubirea ta, când erai mireasă, când Mă urmai în pustie, într-un pământ nesemănat. Atunci Israel era sfinţenia Domnului.* (Ieremia 2, 2). Prorocul Isaia asociază, de asemenea, pustia cu locul venirii şi întâlnirii cu Dumnezeu: *Un glas strigă: Pregătiţi în pustie calea Domnului, neteziţi în locurile uscate un drum pentru Dumnezeul nostru!* (Isaia 40, 3) Pustia este văzută ca loc al recuperării fidelităţii şi al însoţirii cu Dumnezeu, din moment ce relaţia dintre popor şi Dumnezeu este percepută în termenii unei relaţii de iubire, al relaţiei dintre mire şi mireasă. Pustia este locul unde Dumnezeu Îşi va

ademeni mireasa pentru a o recuceri: *Pentru aceasta iată, o voi atrage şi o voi duce în pustie, şi-i voi vorbi inimii ei* (Osea 2, 16). Petrecerea în pustie va deveni reper esenţial în istoria poporului lui Dumnezeu, cu funcţii fondatoare şi pedagogice, la care se vor face trimiteri continuu: *Adu-ţi aminte de tot drumul pe care te-a călăuzit Domnul, Dumnezeul tău, în timpul acestor patruzeci de ani în pustie, ca să te smerească şi să te încerce, ca să-ţi cunoască pornirile inimii şi să vadă dacă ai să păzeşti sau nu poruncile Lui* (Deuteronom 8, 2).

Amăgit de confortul material din Egipt şi înfricoşat de lipsurile pustiei, poporul lui Israel va cârti împotriva conducătorilor şi chiar împotriva lui Dumnezeu: *Copiii lui Israel le-au zis: Cum de n-am murit loviţi de mâna Domnului în ţara Egiptului, când şedeam lângă oalele noastre cu carne, când mâncam pâine de ne săturam? Căci ne-aţi adus în pustia aceasta ca să faceţi să moară de foame toată mulţimea aceasta* (Ieşire 16, 3); *Poporul stătea acolo, chinuit de sete, şi cârtea împotriva lui Moise. El zicea: Pentru ce ne-ai scos din Egipt, ca să ne faci să murim de sete aici cu copiii şi turmele noastre?* (Ieşire 17,3). Răzvrătirea le va fi potolită de primirea manei din cer şi apei din stâncă. Este grăitoare atitudinea israeliţilor faţă de pustie şi faţă de lume. În aceasta se recapitulează atitudinea oamenilor până astăzi. Ei preferă siguranţa şi confortul lumii, chiar dacă acestea presupun lipsa parţială sau totală a libertăţii reale şi mai ales închiderea completă a orizontului unor bunătăţi viitoare mult superioare. Egiptul va reprezenta ţinutul şi semnul belşugului păcătos, al robiei prin excelenţă, al robiei păcatelor, iar pustia, cu privaţiunile ei, ţinutul şi semnul izbăvirii din robie, calea spre bunătăţile făgăduite. Scoşi din robia egipteană şi duşi în pustie, israeliţii vor cârti, vor avea nostalgia belşugului din perioada

robiei, vor respinge calea izbăvirii și drept pedeapsă, generația cârtitoare nu va ajunge să trăiască în pământul făgăduinței și să se bucure de bunătățile făgăduite. Vor ajunge, însă, copiii lor.

În contrast evident cu israeliții, mișcarea creștinilor anahoreți este una voluntară și parcurge același drum cu râvna și cu determinarea pe care le dau numai conștiința demersului adevărat, izbăvitor, susținut de credința nestrămutată. Suportul credinței este experiența nemijlocită a Dumnezeirii, sălășluirea Duhului lui Dumnezeu în ei, care le hrănește dorul după Dumnezeu ca stimul puternic, irezistibil, ce-i ajută să se desprindă din siguranța și confortul amăgitor al lumii acesteia și al ofertei sale, încredințați că pustia este drumul scurt spre împreuna-petrecere cu Dumnezeu, spre Împărăția lui Dumnezeu.

Întâmplător sau poate nu, pustia va fi de data aceasta Egiptul însuși. Altădată, ținut al belșugului material, dar și al robiei, Egiptul devine, prin pustia sa, ținut al eliberării, drum spre Dumnezeu. Să fie o lecție dumnezeiască de afirmare a putinței de schimbare, de transfigurare și de confirmare că nimic nu este rău prin sine și nici definitiv? Egiptul faraonic și pustia Egiptului monahismului anahoretic devin toposuri teologice, care se vor regăsi în reflexia teologică și în literatura creștină peste veacuri. Egiptul faraonic este semnul ofertei acestei lumi, iar pustia este semnul ofertei lui Dumnezeu. De o parte, oferta lumii și a vieţuirii lumești, cu plăcerea și confortul și siguranța ei, dar amăgitoare, perisabilă și muritoare. De cealaltă parte, oferta pustiei, cu privațiunile, chinurile, nevoințele ei, în fond eliberatoare și deschizătoare de drumuri spre viața nestricăcioasă și veșnică. În esență, de o parte, oferta vieții lumești fără Dumnezeu, și de cealaltă parte, oferta vieţuirii cerești cu Dumnezeu. Amândouă făcute pentru acum și aici.

În Noul Testament îl vom regăsi pe Sf. Ioan Botezătorul pregătind venirea Domnului în pustie, el însuşi devenind prototip al monahilor, prin vieţuire austeră, înstrăinat de lume, retras în pustie, hrănindu-se cu ceea ce-i oferea pustia şi raportându-se cu judecată aspră la cei rămaşi în lume. „Ioan s-a retras, fugind de zgomotul oraşelor, de asaltul mulţimilor şi de păcatele oraşelor, ca să se ducă în pustie, unde aerul era proaspăt, cerul mai deschis şi Dumnezeu mult mai aproape."[76] Pustia va fi şi locul încercării sau al ispitirii Mântuitorului Hristos, unde, înainte de proba de foc a ispitirii diavolului, va posti patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi (Matei 4, 1-2). Biruinţa Mântuitorului constă tocmai în faptul respingerii ofertei lumii - hrană materială, stăpânire lumească şi închinare la falşi dumnezei - şi a credinţei/încredinţării fără rezervă în Dumnezeu.

Pustia este locul cel mai potrivit pentru întâlnirea cu Dumnezeu, tocmai pentru că, prin imaginea ei respingătoare, oferă omului şansa îndepărtării şi lepădării de lumea extrem de ofertantă care-i alimenta ispita suficienţei de sine şi a depărtării de Dumnezeu. Departe de orice perspectivă idilică şi romantică, pustia era un pământ sterp, un domeniu al morţii, care inspira teamă, străbătut de fiare sălbatice periculoase, ca şerpii, hienele, şacalii, în care om nu întâlneai, decât eventuale hoarde de barbari. Pustia, lipsită de oameni, goală de prezenţe şi de lumea materială, era plină de duhuri necurate, de demoni. Ajuns în pustie, omul va da lupta adevărată şi neamăgitoare, singura adevărată, anume cu propria sa fire şi cu duhurile. Să ne amintim de cuvintele Sfântului Apostol Pavel, care spune că: *... lupta noastră nu este împotriva sângelui şi a cărnii, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva*

[76] Origen, *Din omiliile la Evanghelia după Luca*, PSB 7, Bucureşti, 1992, pag. 100.

stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor vicleniei... (Efeseni 5, 12).

Pustia îi oferă monahului șansa exercițiului prezenței constante a lui Dumnezeu, condițiile cele mai propice adunării din orice risipire, a adunării în sine, condițiile cele mai prielnice realizării liniștirii/isihiei depline și a trezviei desăvârșite în care se produc convorbirea cu Dumnezeu și unirea cu El. Pustia oferă omului condițiile ideale urmării lui Hristos. Retragerea în pustie exprimă ura împotriva lumii și iubirea față de Dumnezeu, adevăruri despre care vorbesc Scripturile Noului Testament: *Nu știți că prietenia lumii este vrăjmășie lui Dumnezeu?* (Iacob 4, 4) Afirmația pare în contradicție cu porunca iubirii. Și totuși, Evanghelia supralicitează în aceeași direcție, atingând perspective de-a dreptul smintitoare. Nu numai prietenia lumii, ci iubirea părinților și a copiilor, iubirea propriului suflet așază pe om în neputința de a urma lui Hristos, în timp ce ura acestora îl face compatibil cu calea lui Hristos: *Dacă cineva vine la Mine și nu urăște pe tatăl său și pe mamă și pe femeie și pe fii și pe frați și pe surori, chiar și sufletul său, nu poate să fie ucenicul Meu* (Luca 14, 26).

Mișcarea anahoreților dinspre lume spre pustie, părăsirea lumii locuibile, a familiilor, a părinților și, frecvent, a copiilor, înstrăinarea și instalarea într-un spațiu nu numai neprietenos vieții, ci de-a dreptul dușmănos și în condiția unei singurătăți desăvârșite și definitive confirmă într-o manieră de netăgăduit adevărul cuvintelor Mântuitorului Hristos.

Orice încercare de a accepta și justifica această cale din perspectivă speculativă, logică, teoretică este sortită eșecului. Singura tentativă cu șanse de a deschide înțelegerii această cale este experiența însăși. Patericul este prin excelență o carte mărturisitoare, o sumă de mărturii simple,

de viață, în care se întrupează și se confirmă adevărurile anunțate de Mântuitorul Hristos.

Patericul devine cea mai legitimă și convingătoare erminie a Dumnezeieștilor Evanghelii, cea mai convingătoare confirmare a adevărului spuselor Domnului Hristos. Și nu este o erminie speculativă, prin cuvinte, ci una în fapt, concretă, materializată în viul vieții. De data aceasta adevărul va fi întrupat la măsura deplinătății, a desăvârșirii, în coordonatele sale esențiale, în viețile umor oameni, a unor oameni aparținând tuturor categoriilor sociale, bărbați și femei, bătrâni și tineri, aristocrați și robi, învățați și agramați.

Lumea ca proiecție a minții omului

Ce este lumea? a întrebat un frate pe Avva Isaia. Și Bătrânul a răspuns: „Lumea este risipirea lucrurilor. Lumea este a lucra cele împotriva firii și a împlini voirile tale după trup. Lumea este a cugeta cineva despre sine că rămâne în acest veac. Lumea este a se îngriji cineva de trup spre păgubirea sufletului și a se mândri cu ceea ce lasă în urmă. Nu de la mine spun acestea, ci Ioan Apostolul este cel care zice: *Nu iubiți lumea, nici toate câte sunt ale lumii"* (1 Ioan 2, 15). Răspunsul Avvei Isaia exprimă înțelesul pe care-l dau pustnicii lumii pe care o părăsesc și împotriva căreia se poziționează. Nu este vorba, așadar, de lumea-creație a lui Dumnezeu, ci este vorba, foarte clar, de percepția pe care o au oamenii asupra acestei lumii și lumea care rezultă din viețuirea conformă cu această percepție. „Risipirea lucrurilor" trimite la perspectiva fragmentară asupra lumii, la neputința omului de a se ridica la o măsură care să-i permită vederea unitară asupra făpturilor, coerența lumii, sesizarea resorturilor ce leagă lucrurile funcțional între ele și conduc la un sens unitar și la o finalitate unică. Lipsit de o astfel de perspectivă, omul

va trăi drama continuă a vederii disociative, a perspectivei fragmentare, a dilemei, a scindării, neputința de a pune la un loc atâta risipire de lucruri foarte frecvent contrare și presiunea de a alege între ele. Această risipire din afară se va proiecta ca atare înlăuntrul omului, scindându-i și fragmentându-i ființa și existența.

„Lumea este a lucra cele împotriva firii", spune Avva Isaia. Există, așadar, o fire a lucrurilor, a tuturor lucrurilor, care are în sine o rațiune de a exista și un sens în care funcționează, există un adevăr al firii. Există însă în om și imboldul de a ignora acest adevăr al firii și de a lucra împotriva firii. Este împotriva firii tot ceea ce ignoră sensul pus de Creator în fire. Păcatul este tocmai această încălcare a adevărului firii. Dacă ceri firii bărbătești să funcționeze femeiește este un lucru împotriva firii. Am citat acest exemplu extrem pentru că, plecând de la el, putem înțelege ușor cum forțează omul inventarea unui alt sens, inventarea „altei" lumi, pentru a-și legitima devierile. Și cum această lume falsă ia proporții exercitând presiuni să se impună pe lângă sau împotriva firii adevărate a lucrurilor, împotriva lumii reale.

Lumea înseamnă - continuă Avva Isaia - a împlini voirile tale după trup. Cum reiese foarte evident din exemplul de mai sus, forțarea firii, violentarea firii, pervertirea ei, sunt determinate de „voia trupească a omului". Voia trupească a omului, în această situație, nu este verificată prin raportarea la adevărul firii și sancționată în consecință pozitiv sau negativ, ci devine pretext pentru elaborarea unui „nou" adevăr privind firea, pentru „sancționarea și corectarea" firii. O foarte simplă observare a realității ne-ar convinge că „a lucra cele împotriva firii" înseamnă cam tot ceea ce definește lumea civilizată de astăzi. O lumea prinsă ca într-o capcană în lucrarea celor împotriva firii

și mai furibund ca niciodată angajată în lupta de a impune legitimarea „lucrurilor împotriva firii". O lume care iată nu se dezice de sine, ci confirmă cu supra măsură definiția dată de Avva Isaia.

Există o rațiune de a fi a fiecărui lucru și a întregii creații, un sens și o finalitate imprimate de Creator lumii, și oamenii credincioși încearcă să descopere acest sens și să i se conformeze. Logica simplă și firea lucrurilor ar sprijini această perspectivă, din moment ce vedem limpede că mărul are în el sensul existenței lui - acela de a face fructe spre hrana omului, nu i-l dăm noi. Noi pur și simplu îl descoperim, îl constatăm și ne conformăm lui.

Există în același timp o tentație dominantă a omului de a da el sens lumii, ignorând sensul intrinsec al acesteia, tocmai pentru că acceptă cu greu gândul că lumea și el au un Creator. Această mulțime de sensuri imaginate sau inventate de om dă naștere unei lumi false, amăgitoare, mincinoase.

Există, așadar, o lume obiectivă și inițială, creația lui Dumnezeu, „bună foarte", dar există și o „lume" sau un număr nesfârșit de „lumi" care se identifică în fapt cu proiecția sau percepția pe care o are fiecare om asupra lumii și în temeiul căreia viețuiește, făptuiește, funcționează, dând naștere la o lume consecventă acestei percepții. Există lumea ca sumă a creaturilor și ca rezultat al funcționării mecanismului vital așezat de Dumnezeu la temelia ei, dar există și o lume ca sumă a proiecțiilor minții oamenilor asupra făpturilor și mai ales asupra funcționării acestora și asupra sensurilor fiecăreia în parte și a tuturor la un loc. Există un sens, o direcție și o finalitate imprimate de Creator întregii lumii create, dar există și o sumă infinită de sensuri, direcții și finalități imprimate de oameni creaturii lui Dumnezeu, care în virtutea similitudinilor și complicităților generalizate dau naștere „altei" lumi, o lume

idolatră, închipuită, făcută de mintea oamenilor, care evident se dorește convenabilă, plăcută, supusă, oferindu-se fără condiții spre consum nelimitat omului. Părinții pustiei nu fug de lumea-creație a lui Dumnezeu, de lumea reală, ci fug de lumea idolatră, fug de oamenii care se amăgesc și trăiesc nu în lumea reală, ci în lumea făcută de mintea lor. Aceasta este lumea de care fug monahii.

Perspectiva eshatologică asupra vieții

„Lumea este a cugeta cineva despre sine că rămâne în acest veac", continuă Avva Isaia. Nu este vorba pur și simplu de un gând, ci este vorba de a crede cineva că acest veac este totul, a nu avea deschidere spre dincolo, spre veacul ce va să vină, cum spunem bisericește, și a-și trăi viața în consecință. „Lumea" pe care o definește Avva Isaia este lumea care s-a „construit" pe sine proclamând sau insinuând faptul că timpul acesta, istoria, este totul. Nu este nevoie să insistăm asupra acestui aspect, pentru că această credință este o constantă a lumii de astăzi. Chiar dacă lumea pare a mărturisi măcar în termeni de ipoteză credința și în existența „altui" veac, felul în care trăiește și construiește este unul care trădează socotința „despre sine că rămâne în acest veac".

Pustia, retragerea în pustie, etosul pustiei nu înseamnă respingerea, refuzul lumii, ci ridicarea deasupra ei, deschiderea perspectivei care duce dincolo de ea, păstrarea ușii deschise spre dincolo, înseamnă afirmarea în fapt a credinței că lumea aceasta, frumoasă și folositoare, nu este un univers închis, suficient sieși, nu-și are suportul și rațiunea ultimă de a fi în sine, ci este un univers deschis, care-și trage existența din afara sa și își va afla împlinirea dincolo de sine. Credința că chipul prezent al lumii, acesta care ne este atât de familiar și plăcut, nu este ultimul ei

chip, prin urmare nu reprezintă finalul, împlinirea, capătul drumului, nu este totul. Este începutul, reprezintă parcursul, dar nu închide în sine capătul.

O minimală reflecție asupra existenței ne-ar descoperi că niciuna din făpturi, din componentele lumii create nu-și are rațiunea de a fi în sine, ci în afară de sine, nu există pentru sine, ci pentru cineva sau ceva care îi este exterior. Iar dacă împlinirea fiecărei făpturi este dată de împlinirea rațiunii de a fi, atunci împlinirea este în afară de sine, în altceva sau în altcineva. Această constatare ar atrage după sine concluzia că nici lumea în întregimea ei nu are rațiunea de a fi în sine, ci în afara ei, nu se împlinește prin sine, ci se împlinește în afara ei. Această constatare revelează și susține adevărul că la temelia lumii stă logica iubirii, singura care explică structurarea ei așa, și nu altfel.

Când spune în continuare că lumea este „a se mândri cineva cu ceea ce lasă în urmă", Avva Isaia are în vedere tot ispita închiderii în acest veac și în această lume, opusă deschiderii spre veacul ce va să vină. A se mândri cineva cu ce lasă în urmă este o investiție exclusivă în această lume și o nesocotire a perspectivei celeilalte lumi. Cuvântul Avvei Isaia este o evidentă parafrază a cuvântului Mântuitorului Hristos: *Nu vă adunați comori pe pământ... ci adunați-vă comori în cer... Pentru că unde este comoara voastră, acolo va fi și inima voastră.* (Mat 6, 19-21). Părinții pustiei pariază totul pe lumea veacului ce va să vină, investesc tot ceea ce au în speranța împreună-petrecerii cu Dumnezeu în Împărăția Cerurilor, răscumpără veacul de aici cu veacul ce va veni, în timp ce lumea tinde să parieze totul pe veacul acesta.

Perspectiva duhovnicească sau lumea lăuntrică

În fine, „lumea este a se îngriji cineva de trup spre păgubirea sufletului". Aici, Avva Isaia pune față în față

omul cel dinafară şi omul cel dinăuntru, expresia văzută şi componenta nevăzută a fiinţei omului. Lumea este dominată de grija şi investiţia în ceea ce se vede, în ceea ce este palpabil şi ignoră în mare parte partea nevăzută a omului.

Din simpla observaţie comparativă, lumea este plină, iar pustia este goală, lumea, ca loc şi ca societate, are o consistenţă exterioară, materială, fizică, nemişcătoare şi mişcătoare, atât de impunătoare şi captivantă, încât poate uşor hrăni iluzia că această exterioritate reprezintă totul. În lume, omul se risipeşte, se rătăceşte, se pierde pur şi simplu în mulţimea celorlalţi oameni, dar şi în pădurea de clădiri şi mai ales în mulţimea evenimentelor, schimbărilor, mişcărilor ce caracterizează lumea. Solicitările, obligaţiile vieţii în lume îl scot pe om în afara sa, amăgindu-l cu iluzia că viaţa lui, existenţa lui se epuizează în afară. Deşi lumea este făcută pentru a fi locuită de om, se ajunge, în cele mai multe cazuri, paradoxal, ca lumea să-l locuiască pe om prin preocupările, grijile, exigenţele, ofertele ei. Omul locuieşte fizic, exterior lumea, dar lumea îl ocupă şi îl locuieşte lăuntric, în duh. Până într-acolo, încât omul pierde conştiinţa dimensiunii sale lăuntrice, simţul omului lăuntric. Pustia oferă omului şansa conştientizării lumii sale lăuntrice, a sinelui, tocmai prin lipsa aproape totală a provocărilor exterioare. Pustia îl ajută pe om să-şi vină în fire. Ieşirea în afară şi risipirea sunt completate de coordonarea vieţii în funcţie de criteriile exterioare. Grija pentru imagine este cea care, din păcate, conduce, frecvent, pe om la dublarea sinelui. Imaginea fiului risipitor din parabola evanghelică este sugestivă şi paradigmatică: atunci când cheltuieşte toată averea şi rămâne întrutotul lipsit, fiul risipitor îşi vine în fire, fapt care-i deschide perspectiva salvării, anume întoarcerea la Tatăl. Deosebirea în cazul Părinţilor pustiei este aceea că se lipsesc ei de bunăvoie de toată averea pentru a se pune în situaţia care le

favorizează venirea în fire și întoarcerea în deplină conștiință de sine la Dumnezeu Tatăl. Dimpotrivă, beneficiarul constant al averii, fiul cel mare, nu ajunge să dobândească această conștiință de sine. Ba mai mult, ajunge în postura de a-și exterioriza o împietrire sinucigașă a sinelui, o înstrăinare de sine, în fond.

Secularizarea Bisericii

Dacă există vreo legătură cauzală între instalarea Bisericii în lume și fuga monahilor în pustie, atunci aceasta sugerează foarte posibila temere ca nu cumva Biserica - noul popor al lui Dumnezeu, adunarea/lumea oamenilor plini de Duh Sfânt - să fie afectată de această așezare a ei în lume, să fie influențată de modul de a fi al lumii. Temerea ca nu cumva modul lumesc să alieneze modul bisericesc de a vieții și să conducă la alienarea lui, la pierderea etalonului și a busolei. Temerea ca nu cumva Biserica să fie înghițită de lume, copleșită de duhul lumii, de grijile și problemele lumii, de criteriile și mijloacele lumești, ca nu cumva să-și piardă propriul duh, Duhul lui Dumnezeu[77] și să împrumute duhul lumii. Entuziasmul eshatologic inițial al Bisericii se va tempera mult odată cu așezarea

[77] „Și din câte se vede, Biserica - amestecându-se cu lumea și dobândind un loc legitim în societate -, de atunci și până acum și până la sfârșitul veacurilor, fără a înceta să fie Biserică, într-un fel anume va fi secularizată. Începutul secularizării Bisericii alungă Duhul Sfânt. Din acest motiv, din secolul al IV-lea, începe marea evadare a creștinilor spre pustie. Nici mintea și nici inima lor nu puteau înțelege cum este posibil să fie mădulare vii ale Bisericii lui Hristos și să le lipsească sentimentul prezenței harului, sentimentul prezenței Duhului Sfânt. În perioada apostolică și în perioada prigoanelor era de neconceput să existe Biserică fără simțământul prezenței harului lui Dumnezeu. După secularizare, așa cum trece sângele prin degete și nu rămâne nimic, tot așa, am spune, a rămas pustie Biserica de prezența sensibilă a harului lui Dumnezeu. Era de neînțeles pentru cei mai mulți creștini ca ei să fie mădulare ale Bisericii lui Hristos fără harul Duhului Sfânt.

în lume, dar va fi salvat la măsura convingătoare de monahismul anahoretic. Chemată să îmbisericească lumea, împrumutându-i orientarea eshatologică, cerească și criteriile și instrumentele duhovnicești, Biserica se va afla într-o continuă tensiune și luptă cu lumea, cu duhul lumii, cu inerția lumii. În această luptă, monahismul reprezintă reperul, sursa de forță și inspirație, argumentul în fapt, cel mai convingător.

Biserica este chemată să dea lumii chip bisericesc, duhovnicesc, ceresc, dumnezeiesc, sfințit, dar suportă presiunea chipului lumii asupra ei. Istoria califică drept secularizare a Bisericii așezarea acesteia în istorie și recursul ei la mijloacele lumești pentru a se organiza și funcționa. Sunt invocate diferite motive istorice care ar fi condus la secularizarea în parte a Bisericii, dincolo de riscul pe care-l presupune pur și simplu instalarea Bisericii în lume cu perspectiva duratei istorice nedeterminate. Recunoașterea creștinilor ca religie majoritară a imperiului va stimula venirea spre Biserică a unor mulțimi de oameni mult prea mari pentru ca Biserica să le poată catehiza și pregăti suficient pentru primirea Botezului[78]. Se avansează ideea

De aceea creștinii au făcut ceea ce era nevoie să facă pentru a dobândi harul. Astfel, au plecat unul după altul, unul închizându-se într-o peșteră, altul găsind o altă modalitate greu de înțeles pentru oamenii din lume, numai ca să dobândească harul lui Dumnezeu și să-l păstreze. Cu adevărat, Dumnezeu le-a dăruit din belșug harul Său, le-a dăruit cu generozitate, fără nici un pic de zgârcenie, tuturor acelora care au plecat în pustiu, asemenea fiarelor sălbatice (Arhim. Symeon Krayopoulos, *În pustiul lumii*, Editura Bizantină, pp. 20-21.

[78] „În secolul al IV-lea, odată cu recunoașterea Creștinismului ca religie oficială a Imperiului, mulțime de oameni au început să vină în Biserică fără pregătirea necesară. Acest lucru a provocat un anume grad de secularizare în Biserică și a coborât viața duhovnicească. Astfel, monahismul se prezintă ca o mișcare de protest la adresa acestei degradări și a tendinței care propunea un compromis între credința creștină și idealurile filosofiei grecești." (*Το Μέγα Γεροντικόν*, vol. I, pag. 21)

că odată devenită religie oficială, sub presiunea inerției religioase a Imperiului Roman, creștinismul suportă un proces de alienare, de „transformare în religie a evenimentului eclezial, de pătrundere a trăsăturilor religiozității naturale în evenimentul eclezial."[79]

Toate aceste explicații sau cauze se regăsesc în ceea ce numim riscul secularizării Bisericii, adică al influenței lumii asupra Bisericii, a lumii ca orientare majoră, ca duh, ca mentalitate dominantă. Va trebui să recunoaștem că indiferent sub ce formă se va manifesta, tendința dominantă a lumii/oamenilor este aceea de îndepărtare de Dumnezeu și de emancipare din relația cu El și strădania de a reinventa și impune iluzia unei existențe autonome a lumii și a oamenilor, a unei existențe fără Dumnezeu, sau cu un Dumnezeu absent. Aceasta este ispita cea mai puternică a lumii de a se declara suficientă sieși, uzurpând în folos propriu atributele dumnezeiești pentru a explica și justifica totul.

Pustia și pustnicul salvează chipul adevărat al lumii

Monahismul este segmentul bisericesc neamestecat cu lumea, în care se vede limpede chipul bisericesc, înduhovnicit, îndumnezeit al lumii. Biserica pustiei reprezintă chipul cel mai curat al Bisericii, măsura desăvârșirii prin raportare la măsura pogorământului, măsura împlinirii depline a poruncii Evangheliei prin raportare la măsura neputinței, partea cea mai avansată spre cer a Bisericii prin raportare la partea cea mai pământească a ei. Pustnicii reprezintă vârful Bisericii, măsura desăvârșirii, confirmarea poruncilor dumnezeiești din Evanghelie.

Avem față în față Biserica din lume și Biserica din pustie. Pe de o parte, Biserica din lume, nevoită să îmbrace

[79]Christos Yannaras, *Contra religiei*, Editura Anastasia, 2011, pag. 198.

chip lumesc în toate domeniile vieții ei, se va strădui să păstreze în toate transparența și semnele chipului ei dumnezeiesc. Va trebui să se organizeze și să se structureze ca orice societate umană, dar va avea grijă ca în organizarea ei să nu se confunde întru totul cu modul lumii de a se organiza și funcționa. Își va dezvolta instituții pentru a face față vieții și activității ei în lume, dar aceste instituții se vor păzi să nu se confunde până la capăt cu instituțiile lumești. Va împrumuta instrumentele de funcționare și comunicare, dar va avea grijă să le umple cu duhul și orientarea ei. Esențialul era ca în toate să transpară că Biserica înseamnă a vieții omul cu Dumnezeu. Și acest lucru se manifestă în fapt în aceea că niciodată și în niciun domeniu al vieții bisericești și creștinești lucrurile nu trebuie să se epuizeze la nivelul mijloacelor omenești și lumești. Creștinul și Biserica nu fac nimic numai cu puterile lumești, ci iau în calcul întotdeauna prezența și lucrarea lui Dumnezeu, recursul la puterile și energiile dumnezeiești. Mai mult decât orice, în Biserică și în viața creștinului trebuie să se facă vădit faptul că omul nu se întemeiază pe voia sa ca ultim suport al inițiativelor și activităților sale, ci întotdeauna și în toate se străduiește să se întemeieze în voia lui Dumnezeu. Am putea lua câteva exemple: în cele din urmă, și Biserica apelează la convențiile lumii, folosește de exemplu banii pentru realizarea obiectivelor sale materiale, misionare etc. Ea va trebui, însă, totdeauna să facă evident faptul că nu-și epuizează speranța și credința în resursele materiale, ci nădăjduiește în ajutorul lui Dumnezeu. Lucrul acesta trebuie să se regăsească în modul în care administrează și gestionează banii. Cu cât se va îngriji mai mult, mai sistematic, apelând la metodele lumești de procurare, păstrare, înmulțire a banilor, cu atât va face loc pătrunderii duhului lumesc în Biserică, adică va face loc secularizării Bisericii. Cu cât va face mai evidentă raportarea la Dumnezeu

în această chestiune, ca şi în toate componentele vieţii ei, lăsând loc lucrării lui Dumnezeu, cu atât va face mai clară perspectiva duhovnicească asupra lucrurilor.

Chipul acesta recapitulează sau cuprinde în sine sensul ultim al existenţei: omul singur în dialog personal cu Singurul Dumnezeu, care nu poate avea drept motivaţii, suport şi finalitate decât iubirea. În dialogul de dragoste dintre omul concret, dintre mine şi Dumnezeu se cuprind raţiunile de a fi ale lumii întregi, ale tuturor oamenilor şi ale tuturor făpturilor. Acesta este înţelesul cuvintelor Avvei Alonie, care spune că numai el singur şi Dumnezeu sunt în lume - şi ceilalţi oameni asemenea lui, fiecare în parte -, adică în dialogul meu de dragoste cu Dumnezeu cuprind totul. De data aceasta se actualizează în mine, datorită lărgirii mele lăuntrice, duhovniceşti chipul real al lumii, al întregii creaţii şi al întregii omeniri. Ajuns în postura de a fi singur, faţă în faţă cu Dumnezeu, mă eliberez de orice pervertire a realităţii, de chipul alienat şi idolatru al lumii care îmi susţinea aşezarea de până acum faţă de lume, faţă de ceilalţi oameni şi faţă de Dumnezeu.

Lupta Bisericii cu lumea

Lupta cu lumea, cu duhul lumii, cu stăpânitorii veacului acestuia este o condiţie fără de care nu se poate, este o stare ce nu poate fi evitată, fie că se dă în lume, fie că se dă în afara ei. Lupta este mai grea atunci când lumea pare a-ţi fi „prietenă" şi mai uşoară când lumea se declară adversar sau duşman. Lupta se dă la nivelul fiecărei persoane în pare şi la nivelul Bisericii întregi, ca o comuniune de persoane.

Lupta nu va înceta, nici în lume, nici în pustie, confirmând adevărul fundamental că nu acea luptă este cea mai importantă, sau ultima. Monahii retraşi în pustnicie se vor lupta până la sânge cu păcatele lor, cu gândurile şi cu

duhurile rele și necurate. Biserica sau creștinii așezați în lume sunt chemați să ducă aceeași luptă. Condițiile sunt diferite. Monahii servesc celor din lume drept model.

Lupta între stăpânitorii acestei lumi și mărturisitorii credinței în Dumnezeu Cel viu, Singurul Domn legitim al lumii părea că s-a încheiat odată cu încreștinarea împăraților și a aparatului administrativ, a edificiului statal. Dar nu era deloc așa. Deși a dat milioane de martiri în primele trei secole, Biserica încă nu trecuse proba de foc. Aceasta abia acum venea. Era vorba de ciocnirea Bisericii cu lumea. Această ciocnire se va traduce într-o veritabilă și vitală, continuă luptă între perspectiva cerească și cea lumească asupra vieții și a morții, între Duhul lui Dumnezeu și duhul lumii acesteia, o luptă a Cerului cu pământul, a Împărăției lui Dumnezeu cu Împărăția acestei lumii. Până acum fusese luptă trupească, fizică, de acum se deschidea lupta duhovnicească, a duhurilor. Aceasta abia avea să înceapă și va dura până la sfârșit, impunând celor cu minimală trezvie/luciditate conștiința că prezența creștinilor, a Bisericii în lume presupune o permanentă tensiune și luptă dusă până la sfârșit, când se va schimba, adică se va îndumnezei chipul lumii.

Până atunci, beneficiind de elanul inițial, emancipată de granițele identitare istorice, de neam, de limbă, de cultură și de religie, Biserica lui Hristos, poporul lui Dumnezeu, Noul Israel, sinaxa celor plini de Duh Sfânt, se așază ea însăși într-un fel în afara istoriei sau deasupra istoriei își întemeiază conștiința existenței și a duratei, a unității și identității pe mărturisirea aceleiași credințe, în Fiul lui Dumnezeu întrupat, răstignit și înviat, și pe realitatea împărtășirii de același Duh Sfânt, cu ochii și cu inima desprinși de lumea aceasta și ațintiți cu toată nădejdea spre Dumnezeu și spre Împărăția Lui.

Departe de a fi primită ca o perioadă tragică, distrugătoare, perioada persecuțiilor, citită în cheie dumnezeiască, adică din perspectiva voii și a iconomiei dumnezeiești, avea să fie înțeleasă ca expresie a proniei lui Dumnezeu și așezare a lumii - a unei infime părți a lumii - pe traiectoria existențială a lui Hristos Însuși, adică cea a pătimirilor și a răstignirii. Înțeleasă în lumina Evangheliei lui Hristos, Biserica va începe parcursul ei istoric cu pătimirile și cu răstignirea, urmând lui Hristos. Când se vor încheia persecuțiile, dacă se vor încheia vreodată, creștinii - măcar unii dintre ei - vor continua această cale, răstignindu-se de bunăvoie pentru lumea aceasta.

Bătălia de fond este între chipul istoric al lumii și ipostasul ei duhovnicesc. Biserica conștientizează tensiunea ce se creează în sine, între nevoia folosirii instrumentarului lumesc și păstrarea deschiderii eshatologice, între suportul lumesc și suportul dumnezeiesc al vieții, între oferta acestei lumi și oferta lumii de dincolo, între Împărăția acestui veac și Împărăția lui Dumnezeu. Tensiunea și lupta au cunoscut diverse faze. Pustia reprezintă renunțarea totală la oferta acestei lumi și deschiderea exclusivă spre lumea lui Dumnezeu. Nu în temeiul vreunui dispreț la adresa lumii, ci conștientizând cu luciditate că oferta lumii acesteia poate să te prindă exclusiv în mrejele ei și să te închidă prezenței lui Dumnezeu.

Patericul, ca și Dumnezeiești Scripturi, este un strigăt profetic adresat tuturor oamenilor, lumii de astăzi, dar mai ales Bisericii de a nu se lăsa copleșiți de evidențele lumii date de materialitate, de hățișul de instituții care se înmulțesc pentru a-și înghiți proprii creatori și slujitori. Cuvântul de ordine al Patericului este *fuga de lume*, iar fuga de lume înseamnă lepădare de chipul alienat al lumii, de criteriile lumești. Dacă lumea va pieri, sub povara

acestei amăgiri sau atât cât piere din omenire continuu, clipă de clipă, datorită amăgirii duhului lumesc, responsabilitatea majoră aparţine Bisericii, celor care ar fi trebuit să arate lumii convingător calea pustiului, a lepădării de lume, tocmai pentru a iubi cu adevărat lumea şi pentru a o înţelege.

Lumea nu este numai un topos, un loc, ci este mai curând un etos, un mod de viaţă şi de gândire, o mentalitate. La fel şi pustia. Este desigur un loc, dar el dobândeşte valenţe de etos teologic, tocmai pentru că devine matricea unui mod de viaţă şi a unui mod de a gândi viaţa, a unei filosofii de viaţă, a unei mentalităţi. Lumea/oamenii, într-o complicitate generalizată, au edificat un etos dominant, care exprimă şi recapitulează mai curând viaţa fără Dumnezeu, sau cu dumnezei falşi, artificiali, creaţi de minţile lor.

III. Monahismul - răspunsul desăvârşit al omului la iubirea lui Dumnezeu

Dacă Biblia este cea mai convingătoare istorie a iubirii lui Dumnezeu pentru oameni, Patericul consemnează răspunsul oamenilor la iubirea lui Dumnezeu, fiind cea mai fascinantă şi convingătoare istorie a iubirii oamenilor pentru Dumnezeu. Istoria martirilor este şi ea un răspuns al oamenilor la iubirea lui Dumnezeu, prin sacrificiul total, dar aceasta pune în evidenţă mai ales credinţa oamenilor în Dumnezeu. Patericul aşază elocvent în pagină măsura cu care oamenii răspund iubirii lui Dumnezeu cu iubire desăvârşită. Nu mai există un factor exterior care determină mărturisirea credinţei şi a iubirii, ci este vorba de o mişcare de bunăvoie, un gest radical, total, care nu se justifică altfel, decât ca expresie a iubirii pentru Dumnezeu, a dorului după Dumnezeu. Pustnicii din pustia egipteană şi de pretutindeni sunt expresia cea mai convingătoare a răspunsului oamenilor la declaraţia de dragoste a lui Dumnezeu. Aceasta se arată în lepădarea deplină de lume pentru Dumnezeu şi în împlinirea desăvârşită a poruncilor lui Dumnezeu.

Monahismul anahoretic – continuarea entuziasmului creştin iniţial

Monahismul egiptean nu marchează începutul monahismului creştin, ci un moment de manifestare accentuată a acestuia, atât la nivel numeric, cât şi la nivel calitativ. Putem aşadar vorbi de un moment exploziv în evoluţia componentei ascetice-monastice a creştinismului, care poate fi apreciat ca un nou început, determinant pentru evoluţia lui viitoare, moment legat cauzal de contextul istoric, acela

al sfârşitului persecuţiilor şi al aşezării Bisericii în lume.

În aceeaşi epocă, independent sau în legătură cu monahismul egiptean se dezvoltă centre monahale în Palestina, Siria, Mesopotamia. Concluziile istoricilor monahismului primar sunt ferme în direcţia susţinerii apariţiei simultane şi independente a monahismului în diferite puncte ale lumii creştine. În acelaşi timp, este cunoscută mult mai bine astăzi şi „preistoria monahismului". „Monahismul, aşa cum s-a manifestat în Biserică la sfârşitul secolului al III-lea, nu este un fenomen chiar atât de nou - susţine cunoscutul istoric al monahismului egiptean A. Guillaumont - elemente constitutive esenţiale existau în Biserică din chiar primul ei secol. Sursa principală a ceea ce numim la propriu monahism creştin este de găsit în curentele ascetice puternice, mult mai bine cunoscute astăzi, care au marcat profund creştinismul primelor trei secole."[80]

Am ajuns la concluzia că monahismul este o mişcare de salvgardare a orientării puternic eshatologice a Bisericii primare. Nu este vorba, aşadar, de un moment de apariţie a monahismului, ci despre un moment exploziv în evoluţia şi exprimarea lui, datorat, după toate probabilităţile, apariţiei riscului major de slăbire a acestei orientări eshatologice la nivelul întregii Biserici. Sub presiunea, de data aceasta pozitivă a istoriei, Biserica se îndepărtează de entuziasmul eshatologic iniţial, care, iată, se salvează

[80] „La ora actuală avem indicii numeroase care ne îndreptăţesc să credem că monahismul a apărut în mai multe puncte ale creştinătăţii, independente unele de altele şi aproape simultan. Cu siguranţă, monahismul mesopotamian are origini autohtone şi nu a suferit influenţe egiptene masive decât după secolul al V-lea... La fel şi în Palestina avem dovada existenţei, încă de la începuturi, a unor aşezăminte monastice independente de cele ale Sfântului Ilarie, pe care Fericitul Ieronim îl prezintă ca discipol al Sfântului Antonie." Antoine Guillaumont, *Originile vieţii monahale. Pentru o fenomenologie a monahismului*. Traducere de Constantin Jinga, Editura Anastasia, Bucureşti, 1998, pp. 290-291.

în monahismul anahoretic. Nu întâmplător, monahii egipteni au despre ei înșiși simțământul că nu reprezintă altceva decât continuarea la măsura deplină a entuziasmului eshatologic și a standardelor maximale ale credinței și viețuirii Bisericii primare descrise în cartea Faptele Apostolilor. Aceasta este și opinia lui S. Ramfos, autorul unui extins comentariu la Pateric: „Monahismul anahoretic exprimă, așadar, reacția spontană, instinctivă, reechilibrantă a duhului eshatologic al Bisericii față de forma ei instituțională, reacție nu împotriva adaptării necesare la condițiile lumii, ci ca să salvgardeze integral, în regimul de adaptare, dimensiunea eshatologică înlăuntrul ei... Monahismul nu se împotrivește Bisericii, ci constituie aripa sa luptătoare, care salvează de-a lungul veacurilor și păstrează viu caracterul eshatologic al credinței, ca sete după desăvârșirea sau împlinirea duhovnicească"[81].

Într-una din convorbirile Sfântului Ioan Casian cu Părinții din pustia Egiptului, Avva Piamun din Diolkos[82] expune viziunea lui asupra nașterii monahismului anahoretic egiptean, subliniind faptul că acesta este generat de râvna unora dintre creștini de a rămâne la măsura Bisericii din vremea Apostolilor. El pleacă de la imaginea Bisericii din Ierusalim descrisă în Faptele Apostolilor: *Iar inima și sufletul mulțimii celor care au crezut era una și niciunul nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate le erau de obște!* (Fapte 4, 32) „Așa era atunci toată Biserica..., spune Avva Piamun, dar după trecerea vremii apostolice a început să devină călduță mulțimea celor ce credeau." Apostolii înșiși sunt nevoiți să tempereze exigențele inițiale pentru cei care veneau din alte neamuri și care aveau puține

[81] Στελίου Ράμφου, *Πελεκάνοι Ερημικοί, Ξενάγηση στο Γεροντικόν*, Εκδόσεις Αρμός, Αθήναι, 1994, p.17.

[82] Sfântul Ioan Casian, *Convorbiri duhovnicești* (XVII), p. 628 ș.u.

cunoştinţe şi multe deprinderi vechi. „Această libertate, continuă Avva Piamun, care a fost îngăduită neamurilor pentru slăbiciunea primei lor credinţe, a întinat încetul cu încetul şi desăvârşirea Bisericii care se găsea în Ierusalim." Creşterea numărului şi a băştinaşilor, şi a celor veniţi „a început să răcească fervoarea acelei credinţe dintâi", „chiar şi celor care erau fruntaşii Bisericii le-a slăbit îndeplinirea cu stricteţe a datoriilor. Cei care vor păstra în suflet bucuria şi flacăra apostolică, amintindu-şi de acea desăvârşire de altădată, părăsindu-şi localităţile, au început să rămână în locuri mai retrase şi să practice acolo în chip particular cele de care-şi aminteau că au fost întemeiate, în general, de Apostoli în corpul Bisericii... Aceştia, în decursul vremii, despărţindu-se încetul cu încetul de mulţimea credincioşilor, din cauza faptului că se abţineau de la căsătorii, ca şi de la tovărăşia cu părinţii şi de felul de viaţă al acestei lumi, au fost numiţi monahi sau singuri trăitori, de la trăirea vieţii aspre în singurătate"[83].

Reiese cu multă claritate din cele de mai sus că, în înţelegerea părintelui, monahismul reprezintă continuitatea la nivel maximal a entuziasmului Bisericii primare, fidelitatea desăvârşită faţă de măsura evanghelică a credinţei şi de măsura deplinătăţii în vieţuirea creştină, în contrast cu ceilalţi creştini, care în număr din ce în ce mai mare pierd fervoarea celor dintâi, cedează presiunilor lumii şi se plasează la nivelul compromisului cu lumea. Istoria demonstrează că nici nu se putea altfel. Dar pronia dumnezeiască salvează într-un număr limitat de creştini expresia cea mai avansată a credinţei şi a vieţuirii cu Dumnezeu în această lume.

Avva Piamun îi vede pe pustnici, pe cei dintre monahii care au mers în singurătatea pustiei „din dorinţa unei mai

[83] Sfântul Ioan Casian, *Convorbiri duhovniceşti*, (XVII) p. 629.

mari înaintări în virtute prin contemplarea (vederea) celor dumnezeiești", ca înscriindu-se în continuitatea unor exemple consemnate de istoria biblică: „imitând pe Ioan Botezătorul, care a rămas toată viața în pustie, și pe Ilie, și pe Elisei, și pe aceia despre care Apostolul amintește astfel: *Au pribegit în piei de oaie și în piei de capră, lipsiți, strâmtorați, rău primiți. Ei, de care lumea nu era vrednică, au rătăcit în munți, în peșteri și în crăpăturile pământului.* Despre aceștia se pomenește în chip figurat și în cartea lui Iov: *I-am dat pustiul ca să locuiască și pământul sărac i l-am hărăzit ocol...* Și în psalmi se spune: *Rătăcit-au în pustie, în pământ fără de apă și cale spre cetate de locuit n-au aflat. Erau flămânzi și însetați: sufletul lor într-înșii se sfârșea. Dar au strigat către Domnul în necazurile lor și din nevoile lor i-a izbăvit pe ei!* Pe aceștia și Ieremia îi descrie astfel: *Fericit cel ce-și poartă jugul din tinerețe. El va trăi singuratic și în tăcere, fiindcă s-a înălțat deasupra sa.* Aceștia, în simțământul și lucrarea psalmistului, spun: *Asemănatu-m-am cu pelicanul în pustie. Am privegheat și am ajuns ca o pasăre singuratică pe acoperiș*"[84].

Folosind imaginea pe care o invocă avva în pledoaria sa, aceea a locului și rolului profeților amintiți, prin raport la restul poporului lui Dumnezeu în Vechiul Testament, putem citi în aceeași cheie locul și rolul pustnicilor prin raport la restul poporului lui Dumnezeu din Noul Testament, adică Biserica.

Avva Moise spune limpede, în prima sa convorbire cu Sfântul Ioan Casian, care este scopul final al demersului ascetic monahal: „Țelul nostru este viața veșnică, potrivit cuvintelor Apostolului, care spune: *Să aveți ca roadă sfințenia și ca țel viața veșnică.* Mijlocul este, deci, curăția inimii, sfințenia, fără de care nu putem ajunge la scopul ultim

[84]Sfântul Ioan Casian, *Convorbiri duhovnicești*, pp. 630-631.

propus, adică la viața veșnică... Căci pentru aceasta ne ostenim și suferim, pentru aceasta lăsăm părinții, patria, demnitățile, bogățiile și disprețuim toate plăcerile lumii acesteia, ca să dobândim pe veci curăția inimii... Aceasta trebuie să ne fie străduința principală, această direcție neschimbată a inimii, cu gândul îndreptat totdeauna către Dumnezeu și către cele dumnezeiești."[85]

Împlinirea desăvârșită a Evangheliei lui Hristos

Într-adevăr, Părinții pustiei se revendică de la aceeași Evanghelie de la care se revendică, evident, toți creștinii. Există o singură Evanghelie, o singură măsură a desăvârșirii, o singură cale de viețuire izbăvitoare și împlinitoare despre care ne vorbește Hristos Mântuitorul și pe care o și arată, înfăptuind-o El Însuși la măsura deplinătății. Sinteză și recapitulare a Evangheliei este Crucea, jertfa supremă de sine pentru ceilalți. Diferența dintre monahi, în general, și monahii pustnici, în special, și restul poporului binecredincios este dată de măsura angajării și a râvnei pentru împlinirea standardelor evanghelice. Nu este deloc greu să verificăm acest lucru.

Lepădarea de cei dragi pentru Hristos

Spre exemplu, nouă celor mulți ni se pare greu de împlinit, dacă nu chiar smintitoare, porunca Mântuitorului de a ne lepăda și chiar de a-i urî pe cei dragi ai noștri pentru a ne face vrednici de El și de urmarea Lui. Pentru pustnici acest comandament este așezat la temelia demersului lor anahoretic și ascetic și împlinit întocmai și uneori cu supra măsură. Avva Pafnutie ne spune că ceea ce l-a mișcat pe Cuviosul Antonie cel Mare spre lepădare de lume și retragere definitivă în pustie a fost dorința de a împlini

[85] Sfântul Ioan Casian, *Convorbiri duhovnicești* (I), p. 312.

întocmai cuvintele Mântuitorului: *Cine nu urăşte pe tatăl său şi pe mama sa, şi pe fii săi, şi pe soţie, şi ţarinele, şi chiar sufletul său, nu poate să fie ucenicul Meu.* (Luca 14, 26) „Aşa ştim că a fost chemat şi Fericitul Antonie, care datorează chemării dumnezeieşti convertirea sa - îşi aminteşte Avva Pafnutie. Această poruncă a primit-o cu cea mai mare zdrobire de inimă, ca şi când i-ar fi fost adresată numai lui şi renunţând la toate l-a urmat pe Hristos, nechemat de niciun îndemn şi de nicio învăţătură omenească."[86]

Pentru a se retrage definitiv în pustie, toţi pustnicii îşi asumă conştient această dureroasă lepădare de familie, de părinţi şi destul de frecvent de soţie şi de copii. În Pateric întâlnim scene sfâşietoare, dacă nu chiar revoltătoare, dintr-o perspectivă temperată sau lumească, în care copii deveniţi monahi refuză să se arate fie şi numai pentru o clipă mamei lor bătrâne, care se tânguia şi cerşea cu stăruinţă la poarta mânăstirii să-i vadă pentru ultima dată (IV, 57; XIV, 11); întâlnim fii care nu vor să audă că tatăl lor a murit (VI, 21); tată care trimite înapoi cu mâinile goale pe propriul fiu venit la el să ceară puţină pâine pentru că era foamete şi mureau de foame, el şi mama lui (X, 257); tată care, pentru a-şi ţine canonul ascultării primit la venirea în mânăstire împreună cu fiul său, nu primeşte să vorbească fiului său nici înainte de moartea celui din urmă, deşi erau în aceeaşi mânăstire (XIV, 29) etc. Refuzul lor, greu de înţeles pentru noi, ar fi însemnat un compromis făcut relaţiei cu Hristos, faţă de care se angajaseră să-l împlinească poruncile în chip desăvârşit, ar fi însemnat infidelitate faţă de Hristos Însuşi. Redăm dialogul între doi fraţi după trup care vieţuiau la Chilii, înainte de sfârşitul unuia dintre ei. Cel care se sfârşea a trimis la fratele lui ca să-l vadă înainte de a ieşi din trup. „Şi acela i-a trimis răspuns: nu pot

[86]Sf. Ioan Casian, *Convorbiri duhovniceşti*, p. 317.

să vin, pentru că îmi eşti frate după trup. Iarăşi a trimis zicând: Măcar noaptea vino, ca să te văd. Iar el a zis: Nu pot, căci dacă vin, nu se va afla inima mea curată la Dumnezeu. Şi a adormit şi nu s-au văzut" (IV, 95).

Întâlnim situaţii în care se repetă istoria jertfirii lui Isaac de către Avraam: un tată îşi aruncă propriul copil în cuptorul înroşit pentru a împlini porunca stareţului care-i încearcă credinţa şi cuptorul se răcoreşte ca de rouă (XIV, 34). Întâlnim tineri îndrăgostiţi care-şi depăşesc iubirea reciprocă pentru a arăta lui Hristos iubire la măsura cea mai înaltă, împlinind, adică, porunca Domnului şi hotărăsc să se retragă amândoi la mânăstire, „pentru ca şi ţie să-ţi socotească Domnul că te-ai lepădat pentru El de femeie şi mie că m-am lepădat de bărbatul meu" (XX, 25).

Lepădarea de cei din lume trebuie să fie desăvârşită, ca la Evanghelie. Iată un episod între multe altele: „A venit unul dintre tebaiţi la Avva Sisoe, vrând să se facă monah. Şi l-a întrebat Bătrânul dacă are pe cineva în lume. Iar el a zis: Am un fiu. Şi i-a zis Bătrânul: Mergi, aruncă-l în râu şi atunci să vii să te faci monah. Deci, plecând omul să-l arunce în râu pe fiul său, Bătrânul a trimis un frate ca să-l împiedice să o facă" (XIV, 20).

Lepădarea aceasta de cei dragi înseamnă atât de mult, dar nu este suficientă. Monahul trebuie să rămână consecvent până la capăt şi cu măsura deplinătăţii motivaţiei iniţiale care a determinat lepădarea, adică iubirea lui Dumnezeu. Cel mai mic compromis poate să le zădărnicească toate jertfele. „A zis un Bătrân: Mulţi dintre monahi au risipit averi, au părăsit tată şi mamă, fraţi şi rudenii pentru păcatele lor. Şi intrând în obşti, au izbutit virtuţile cele mari, dar, împiedicându-se de lucrurile mici şi neînsemnate, s-au făcut batjocura dracilor, deoarece s-au înconjurat pe ei înşişi de traiste şi lăzi, având în ele fructe şi poame

uscate, de ace și foarfece, cuțite și curele. Aceștia sunt socotiți iubitori de ei înșiși de către cei care cugetă drept, iar după Dumnezeiasca Scriptură sunt trimiși în întunericul cel mai dinăuntru ca blestemați (X, 281)."

Nu este, așadar, vorba de cumularea unor performanțe sau unor merite, ci este vorba de așezarea într-o atitudine căreia să-i rămâi credincios până la capăt. Ceea ce face sau ceea ce i se întâmplă monahului exprimă sau trădează această atitudine. Și această atitudine exprimă credința, devotamentul, dorul, iubirea față de Dumnezeu.

Nu vă îngrijiți ce veți mânca și ce veți bea

Părinții pustiei răspund cu deplină încredințare chemării și poruncilor dumnezeiești cuprinse în Sfintele Evanghelii. Poruncile au un caracter universal, sunt adresate tuturor, dar numai ei, pustnicii, par a le împlini la măsura deplinătății. În Predica de pe Munte, cunoscuta sinteză-chintesență a Evangheliei, Mântuitorul adresează tuturor îndemnul categoric și fără clauză: *Nu vă îngrijiți pentru viața voastră ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca!* (Matei 6, 25). Să lăsăm totul în seama lui Dumnezeu, care va purta de grijă omului cu mult mai mult decât poartă de grijă păsărilor cerului, *care nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în hambare, și Tatăl Cel ceresc le hrănește, sau crinilor câmpului, care nu se ostenesc, nici nu torc și nici Solomon în toată mărirea lui nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceștia* (6, 26-28). Pustnicii din pustia egipteană și cei din toate timpurile, până astăzi, se încredințează acestui cuvânt și-l probează în propria lor viață. Avva Macarie: Domnul a dat poruncă spunând: *Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitnițe, și Tatăl vostru Cel ceresc le hrănește. Oare nu sunteți voi cu mult mai presus decât ele?* Monahul care are aur sau argint sau alte bunuri materiale nu crede

că Dumnezeu poate să-l hrănească. Dacă pâine nu poate să ne dea, nici Împărăția Lui nu poate să ne-o dea (I, 33). Lepădarea de orice bun, neagonisirea este totală: „Să nu ai în chilia ta haină agățată nefolosită, căci îți este moarte, deoarece alții mai drepți ca tine tremură de frig și tu păcătosul ai și de prisos" (VI, 47). A zis iarăși: „Să nu ai vas de prisos care să stea degeaba, chiar și o scoică mică, pentru că vei da seama pentru aceasta" (VI, 48).

Sunt prezentate situații în care purtarea de grijă a lui Dumnezeu se manifestă chiar cu o candoare cuceritoare, descoperind în fapt că totul se traduce în cheia iubirii: „Era un monah care nu lucra deloc, ci se ruga neîncetat. Deci, spre seară intra în chilia lui și acolo afla pâinea lui și o mânca. Un alt frate l-a vizitat pe el, având lucrul cu sine, și l-a făcut pe Bătrân să lucreze. Și când a venit seara, a intrat după obicei ca să mănânce și nu a aflat nimic. A adormit, deci, întristat. Și i s-a descoperit lui acestea: Când petreceai timpul tău cu Mine, te hrăneam Eu. Când ai început să lucrezi, de la lucrul mâinilor tale să ceri hrana ta" (XVIII, 53).

Dar proba cea mai grăitoare a încredințării în grija lui Dumnezeu este întâmpinarea pericolelor de orice fel. Vom cita replica Avvei Daniil atunci când au năvălit barbarii în schit și părinții au fugit: „Dacă nu-mi poartă de grijă Dumnezeu, pentru care pricină stau aici? Și au trecut barbarii și nu l-au văzut!" Antologică este continuarea, care arată subțirimea gândirii avvei: „Atunci a zis către sine: Iată, ți-a purtat de grijă Dumnezeu și nu ai murit. Fă și tu ceea ce este omenesc și fugi ca părinții" (X, 31).

Iubirea de vrăjmași și suportarea suferințelor

Să mai consemnăm unul din reperele înalte ale Evangheliei, care de asemenea se adresează tuturor și care este împlinit de monahii pustiei: porunca iubirii vrăjmașilor și

a binecuvântării răufăcătorilor şi, în prelungirea acesteia, îmbrăţişarea cu răbdare şi chiar cu bucurie a suferinţelor, batjocurilor, dispreţului celorlalţi. „Un frate l-a cercetat pe Avva Matoe şi i-a zis: Cum de schitioţii (Părinţii de la Schit) au împlinit mai multe decât zice Scriptura, iubind pe vrăjmaşii lor mai mult decât pe ei înşişi (XV, 92)"? Iubirea de vrăjmaşi este considerată indicator pentru cea mai înaltă sporire duhovnicească, de aceea există îndemnul ca, atunci când cineva este ispitit de gândul mândriei, să se cerceteze pe sine dacă a păzit toate poruncile, „dacă iubeşte pe vrăjmaşi şi se întristează pentru micşorarea lor" (XV, 181). Avva Zenon asigură pe oricine că Dumnezeu îi va asculta şi împlini toate rugăciunile dacă „înainte de orice şi înainte de însuşi sufletul său se va ruga din suflet pentru vrăjmaşii lui. Şi pentru o astfel de izbândă, orice va ruga pe Dumnezeu, îl va asculta" (XVI, 4). „Ziceau despre Avva Ioan Persul că răufăcătorilor care veneau peste el le aducea vasul şi le cerea stăruitor să le spele picioarele. Şi aceia se ruşinau şi începeau să se căiască (XVI, 9).

Sunt cazuri de bătrâni care refuză ajutorul în stare de boală. Nu vor vindecarea din boli grele, nu datorită vreunor înclinaţii masochiste, ci cu conştiinţa că suferinţele acestea cumplite îi ajută să-şi menţină trezvia, starea de pocăinţă şi de smerenie şi apropierea de Dumnezeu. Cercetat fiind de confraţi într-o astfel de situaţie, un Bătrân spune: „Cu adevărat aş vrea să mă lase Dumnezeu în această boală alţi treizeci de ani. Şi nu a primit Bătrânul, în astfel de boală fiind, să mănânce puţină fiertură" (IV, 114).

Nu judeca!

Porunca din Evanghelie de a nu judeca este respectată de pustnici cu măsura deplinătăţii şi în cele mai provocatoare situaţii. Aceştia îşi găsesc temei în adevărul lucrurilor

să nu judece pe aproapele nici când îl vede înfăptuind cele mai grozave păcate. Avva Longhin dă măsura acestei împliniri: Precum mortul nu mănâncă, tot aşa nici cel smerit nu poate să judece pe alt om, chiar dacă îl vede pe acela închinându-se la idoli (XV, 79). A se înţelege că dispoziţia de a judeca pe celălalt şi măsura în care se întâmplă sunt indiciu al lipsei smereniei. Este surprinzător motivul pe care-şi întemeiază evitarea judecăţii un Bătrân, martor al unei fărădelegi greu de suportat: „...a văzut pe un frate păcătuind cu un copil şi nu l-a certat, zicând: Dacă Dumnezeu care l-a plăsmuit pe el, văzându-l, nu-l arde, eu cine sunt ca să-l cert?" (IX, 10). Un pustnic care suportă desfăşurarea în propria chilie şi în prezenţa sa, în timpul nopţii, a păcatului desfrânării între un monah şi o fecioară pe care îi găzduise este întrebat: Unde era gândul tău în ceasul acela? Şi a zis lor: Gândul meu? Unde S-a răstignit Hristos, acolo era în ceasul acela, stând şi plângând. Şi luând metanie de la Bătrânul, au plecat şi au devenit vase alese (IX, 34). „Un bărbat sfânt, văzând pe un altul păcătuind, lăcrimând, a zis: Acesta astăzi şi eu sigur mâine." (IX, 39). A zis un Bătrân: „Dacă vezi cu ochii tăi pe fratele tău că greşeşte, spune îndată: Anatema să fii satana, fratele meu nu are vină"(IX, 46). Părinţii se feresc să judece şi pentru că singurul Judecător legitim este Dumnezeu, iar omul care judecă pe semenii săi devine uzurpator al acestui drept exclusiv dumnezeiesc.

A nu judeca pe celălalt este completat cu a se osândi pe sine. Întrebat un avvă din Nitria ce socoteşte că este mai important pe calea aceasta, a răspuns: „A-mi afla pricină şi a mă osândi pe mine însumi totdeauna! Iar cel ce a întrebat a consimţit, zicând: Altă cale nu există decât aceasta!" (I, 151, n).

Măsura desăvârșită a lucrurilor - măsura dumnezeiască

În atenția monahilor stă desăvârșirea, măsura deplinătății în tot ceea ce fac, și aceasta ca dovadă a credinței și a iubirii neștirbite față de Dumnezeu, a așezării cu neclintire pe traiectoria existențială a Evangheliei. Măsura împlinirii poruncilor lui Dumnezeu la care țintesc Părinții pustiei este cea desăvârșită, de aceea, deși sunt atât de nevoitori și râvnitori, se tânguiesc și se smeresc, aflându-și continuu motive de pocăință adâncă: „Minciuna este de la diavol, a spus Dumnezeu; și a vedea femeia spre a o pofti a socotit a fi adulter, și mânia față de aproapele a asemuit-o cu uciderea, și pentru cuvântul deșert a arătat că vom da seamă. Cine este omul acela și unde-l vom căuta pe el, neispitit de minciună, neîncercat de vreo poftă cu privirea și niciodată mânios pe aproapele, nici aflat răspunzător de vreun cuvânt deșert, așa încât să nu aibă nevoie de pocăință? Aceasta, deci, să cunoști, fiule, că cel care nu s-a dat pe sine desăvârșit crucii, în duh de smerenie și umilire, și nu se va arunca pe sine la pământ spre a fi călcat în picioare de toți, spre a fi nedreptățit și batjocorit și luat în râs - și toate acestea răbdându-le cu mulțumire și bucurie pentru Dumnezeu - și cel care nu a ajuns să nu caute deloc cele omenești, adică slavă sau cinste, sau laudă, sau plăcerea mâncării, sau a băuturii, sau a îmbrăcării, acela nu poate să fie creștin adevărat" (I, 123). Întâlnim la tot pasul exemple în care este probată măsura credinței, sau a ascultării, sau a iubirii, cu cele mai provocatoare teste: un ucenic este trimis să ude zilnic un băț uscat înfipt în nisip, parcurgând pentru a aduce apă un drum dus-întors de o noapte și bățul va lăstări, și rodul lui va fi prezentat celorlalți ca rod al deplinei ascultări (XIV, 7); un monah sare fără cea mai

mică ezitare în râul plin de crocodili, făcând ascultare de porunca fratelui său după trup, monah și el, care-l pizmuia pentru ascultarea lui desăvârșită, și „au venit crocodilii și îi lingeau trupul, dar nu l-au vătămat cu nimic" (XIV, 33). Lupta și ostenelile lor nu au limite, în temeiul aceluiași crez și al aceleiași motivații. Avva Visarion a mărturisit despre sine: „Patruzeci de ani nu m-am întins pe o parte, ci dormeam șezând sau în picioare" (VII, 6).

Îndemnul final al Mântuitorului adresat celor care doresc desăvârșirea este acela de a râvni măsura dumnezeirii pentru că omul este chemat la această măsură: *Fiți desăvârșiți precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este* (Matei 5, 48). Criteriul este unul foarte clar și spus de Domnul Hristos: Desăvârșirea lui Dumnezeu se vede în aceea că atitudinea Lui izvorăște exclusiv din Sine, fiind motivată de iubirea de oameni și nu este în niciun fel dependentă și, prin urmare, diferențiată în funcție de performanțele sau faptele oamenilor: *căci El face să răsară soarele Său peste cei răi și peste cei buni, și dă ploaie peste cei drepți și peste cei nedrepți* (Mat. 5, 45). Acesta este un indiciu al desăvârșirii, pe care Părinții pustiei îl invocă: „A zis un Bătrân: Cel care nu-i primește pe toți ca pe frați și face deosebire, unul ca acesta nu este desăvârșit" (I, 149). Și cu multă străduanie chiar îl împlinesc: „A zis un Bătrân: Douăzeci de ani am stat luptându-mă cu un singur gând, pe toți oamenii să-i văd ca pe unul singur" (IV, 100). Pentru alții, demersul poate fi infinit mai scurt: „Dacă vrea omul, de dimineața până seara vine la măsura dumnezeiască" (XI, 15).

Iubirea lui Dumnezeu este motivația, suportul și finalitatea oricărui demers al pustnicilor. Nimic nu poate fi înțeles fără raportarea la această rațiune ultimă. Multe din gesturile, faptele, atitudinile Părinților ar părea pur și simplu absurde, sau penibile, sau gratuite. Iubirea lui

Dumnezeu nu este numai ţelul, ci şi suportul lucrurilor. Şi nu este vorba de o motivaţie teoretică, abstractă, ci de una din care respectivii au gustat. Ceea ce-i ţine pe cei mai mulţi dintre pustnici într-o continuă şi deplină jertfire de sine este arvuna sau pregustarea din cele dumnezeieşti. „Au întrebat fraţii pe unul dintre Părinţi, zicând: Cum se întâmplă că sufletul nu aleargă la făgăduinţele lui Dumnezeu, pe care le-a făgăduit prin Scripturi, dar spre cele necurate înclină? Iar Bătrânul le-a zis: Eu spun că deoarece nu a gustat încă cele de sus, de aceea poftește cele necurate" (X, 300). Ei, pustnicii, sunt dintre oameni, cei care au gustat şi pot sta drept mărturie celor care nu au şansa să guste, sunt cei care, în propria viaţă, în propria experienţă, adeveresc împlinirea făgăduinţelor făcute de Dumnezeu oamenilor pentru veacul ce va să vină, dar şi pentru veacul acesta. „Când gustă sufletul din dulceaţa lui Dumnezeu, urăşte după aceea aproape şi haina pe care o poartă, şi chiar propriul său trup" (VI, 57).

Logica iubirii este singura care poate explica gesturile radicale şi definitive ale acestor mii şi zeci de mii de oameni care se leapădă de lume şi de viaţă pentru Dumnezeu. Iubirea pentru Dumnezeu nu poate fi împărţită. Aceasta este măsura iubirii desăvârşite, dar la o astfel de măsură nu ajung nici toţi monahii, iar cei care nu ajung judecă pe cei care ajung. Avva Arsenie este mustrat de fraţi că fuge de ei. El fuge de dregători (II, 6), se ascunde de oamenii Bisericii (II, 7), dar şi de confraţii monahi. Când Avva Marcu îl întreabă: de ce fugi de noi?, Avva Arsenie răspunde: „Dumnezeu ştie că vă iubesc, dar nu pot să fiu şi cu Dumnezeu, şi cu oamenii... Nu pot, deci, să las pe Dumnezeu şi să vin cu oamenii" (II, 9). El invocă multitudinea şi diversitatea de voinţe ale oamenilor, în contrast cu o singură voinţă a celor de sus, insinuând riscurile rătăcirii,

amăgirii, căderii presupuse de contactele cu voinţele oamenilor. Acest adevăr nu poate fi înţeles cum se cuvine decât de către cei care-l trăiesc. „A zis unul dintre sfinţi: Este cu neputinţă omului câtă vreme are dulceaţa lumii să aibă şi dulceaţa lui Dumnezeu. Şi iarăşi, dacă a gustat dulceaţa lui Dumnezeu, urăşte lumea, precum este scris: *Nimeni nu poate să slujească la doi domni.* La fel şi noi, dacă vrem legătura cu oamenii şi odihna trupului, nu putem să ne bucurăm de dulceaţa lui Dumnezeu" (II, 50).

Cel care se leapădă de lume pentru Dumnezeu, când ajunge la măsura iubirii desăvârşite, se întoarce spre oameni şi spre lume cu o iubire mult superioară celei pe care eventual o avea înainte, oricum mult superioară celui care încearcă să iubească pe oameni fără să iubească pe Dumnezeu. Păleşte orice declaraţie de dragoste dintre oameni pe lângă cea a Avvei Agathon, de exemplu: „Dacă ar fi cu putinţă să găsesc un lepros, să-i dau trupul meu şi să-l iau pe-al lui, aş face-o cu bucurie, căci aceasta este dragostea desăvârşită" (XVII,7).

Apoftegmele Bătrânilor sfinţi sunt cuvânt din experienţă, ipostas practic al vieţii celei noi în Hristos şi ne interesează în mod vital ca să cunoaştem la prima mână arhetipul nostru: ce fel de om, ce ritm al sufletului şi duh al vieţii a adus în lume credinţa creştină.

Adeverirea credinţei prin semne

Părinţii pustiei vor adeveri întru totul cuvintele Mântuitorului rostite cu prilejul trimiterii Apostolilor la propovăduirea Evangheliei, anume că cei care vor crede Evangheliei vor arăta putere făcătoare de minuni: *„Iar celor ce vor crede le vor urma aceste semne: în numele Meu vor scoate draci; în limbi noi vor grăi; vor lua în mână şerpi şi chiar ceva dătător de moarte dacă vor bea, nu-i va vătăma; îşi vor pune*

mâinile peste bolnavi, şi bolnavii se vor face sănătoşi" (Marcu 16, 17-18). Patericul este plin de dovezi în acest sens.

Părinţii vindecă demonizaţi, vindecă boli incurabile, învie morţi, depăşesc legile firii, nu sunt vătămaţi de fiare sălbatice, ci dimpotrivă, conviețuiesc cu acestea în cele mai paşnice condiţii. Avva Nisterie nu era nevoie să-şi pună mâinile pe un bolnav pentru a-l vindeca, ci „precum era şarpele de aramă făcut de Moise pentru vindecarea poporului, aşa era şi Bătrânul. Având toate virtuţile şi totdeauna tăcând, pe toţi îi vindeca"(I, 63); Avva Longhin vindecă o femeie bolnavă de cancer la sân numai făcând semnul crucii (XIX, 11). Vindecările se petrec aidoma celor din Evanghelie săvârşite de Mântuitorul, numai cu cuvântul şi fără un efort deosebit: „Cunoscând, deci, Bătrânul şi fiind înştiinţat ce are, s-a ridicat şi a închis fereastra care dădea spre ea şi i-a zis: Pleacă, nu mai ai nicio stricăciune. Şi s-a vindecat femeia din ceasul acela"(XIX, 13). Uneori, cunoscând smerenia Bătrânilor şi temându-se să nu fie refuzaţi, cei care aduc pe bolnavi le fură într-un fel acestora vindecarea. Un tată, aducând pe fiul său bolnav care murise pe drum, „a căzut la pământ cu fiul său, ca şi când ar fi făcut metanie, aşa încât să fie binecuvântaţi de Bătrân. Şi sculându-se tatăl, a lăsat copilul jos la picioarele Bătrânului şi a ieşit afară. Iar Bătrânul, crezând că îi pune metanie copilul, i-a zis: Scoală-te şi mergi afară! Căci nu ştia că murise. Şi îndată copilul s-a sculat şi a ieşit. Şi văzându-l tatăl lui, s-a minunat. Şi intrând, s-a închinat Bătrânului şi i-a vestit lucrul. Auzindu-l, Bătrânul s-a întristat, căci nu voia să se întâmple aceasta. Şi ucenicul lui i-a poruncit să nu spună nimănui până când se va săvârşi Bătrânul (XIX, 23). Un copil paralizat este lăsat de tatăl său pe furiş la uşa Avvei Macarie şi când acesta îl descoperă şi află că tatăl lui plecase, îi porunceşte fără nicio ezitare, la fel ca

Mântuitorul slăbănogului din Evanghelie: Scoală-te să-l prinzi din urmă! Şi îndată, făcându-se sănătos, l-a ajuns pe tatăl său şi au plecat la casa lor (XIX, 17). Se împlinesc întocmai cuvintele Mântuitorului rostite către cei care se minunau de minunile pe care le săvârşea El: *Adevărat, adevărat, zic vouă: Cel ce crede în Mine va face şi el lucrările pe care le fac Eu; şi mai mari decât acestea va face!* (Ioan 14, 12).

Avva Ammonas, ameninţat fiind de un şarpe, a zis: „Doamne, sau eu voi muri, sau acesta! Şi îndată, şarpele veninos a crăpat cu puterea lui Hristos" (XIX, 1). Zicea cineva că odată a fost muşcat un monah de şarpe şi a mers într-un oraş oarecare să se vindece. L-a primit o femeie evlavioasă care avea frică de Domnul şi l-a vindecat (V, 90). „Se spune despre un anume Avva Pavel că era din părţile de jos ale Egiptului şi locuia în Tebaida, şi că acesta ţinea în mâinile sale şerpi cu coarne şi scorpioni, şi ceilalţi şerpi, şi-i rupea în două" (XIX, 21).

În numele Meu vor scoate demoni

Vindecările demonizaţilor sunt foarte frecvente. Lupta cu cel rău este în prim planul nevoinţelor pustnicilor, şi aceasta ia chipuri dintre cele mai neaşteptate. „A venit odată cineva îndrăcit la Schit. Şi după mult timp nu s-a vindecat. Atunci, unuia dintre Bătrâni făcându-i-se milă, a făcut semnul crucii peste cel demonizat şi l-a vindecat. Plângându-se, dracul a zis Bătrânului: Iată, m-ai scos afară, vin asupra ta. I-a zis lui Bătrânul: Vino, mă bucur! Şi a trăit Bătrânul doisprezece ani având demonul asupra sa şi chinuindu-l pentru că mânca în fiecare zi doisprezece sâmburi de curmale. Sărind dracul, a ieşit din el şi văzându-l Bătrânul că a ieşit din el, i-a zis: De ce pleci? Mai rămâi! Răspunzând dracul, a zis lui: Să te piardă Dumnezeu,

pentru că numai El singur are putere asupra ta" (VII, 60). Un Bătrân vindecă pe fiica demonizată a unui dregător prin smerenia lui, întorcând şi obrazul celălalt când demonizata l-a lovit peste faţă (XV, 29); Avva Longhin vindecă un demonizat trimiţându-l la Avva Zenon pentru a-şi ascunde fapta (XIX, 12; vezi şi XIX, 19; XIX; 29).

Pentru a se feri pe ei înşişi de ispita mândriei şi pe ceilalţi de cea a invidiei, Părinţii se încredinţează reciproc de faptul că a vindeca pe bolnavi sau a scoate pe draci nu este semn de sporire, ci este dovadă a lucrării lui Dumnezeu şi a credinţei celui care vine spre vindecare: „Fiule, aceasta nu este sporire, adică a scoate draci sau a vindeca bolnavi. Căci nu este omul cel care le face pe acestea, ci puterea lui Dumnezeu şi credinţa celui care se roagă" (XV, 240).

Minuni şi semne nenumărate sunt consemnate în apoftegmele Părinţilor pustiei: un părinte îndulceşte apa din mare pentru a astâmpăra setea ucenicului (XIX, 4), un frate merge pe ape ca pe uscat precum Mântuitorul (XIX, 5), altul vindecă un orb (XIX, 27), altul face să stea soarele în loc: „Mă rog Ţie, Doamne, să stea soarele, până voi ajunge la robul Tău. Şi s-a făcut aşa!" (XIX, 6).

Credinţa pustnicilor învie morţii

Sunt cuceritoare firescul şi simplitatea cu care Părinţii săvârşesc astfel de fapte minunate. Doi fraţi, unul nevoitor şi altul ascultător, descoperă un mort pe drumul lor: „Şi a zis nevoitorul: Dacă am fi avut vreo vechitură, am fi pus-o peste el. A zis cel care făcea ascultare: Mai bine ne rugăm, poate învie! Şi s-au aşezat la rugăciune şi, rugându-se ei, mortul a înviat" (XIV, 33). Credinţa Bătrânilor este atât de puternică, încât nu au nicio ezitare în a chema pe cei morţi la viaţă, numai pentru a certifica nişte lucruri rămase în nelămurire, pentru ca după aceea să-i trimită înapoi până la obştească înviere: „Şi rugându-se ei, Avva Macarie a

strigat pe cel mort, zicând: Cutare, unde ai pus averea străină? Iar el, răspunzând, a zis: În casa mea este ascunsă, sub piciorul patului! Şi i-a zis lui Bătrânul: Dormi iarăşi până în ziua Învierii! Şi văzând aceasta fraţii, de frică au căzut la picioarele lui. Şi le-a zis lor Bătrânul: Aceasta nu s-a făcut pentru mine, căci eu sunt nimic, ci pentru văduvă şi pentru orfani a făcut Dumnezeu lucrul acesta. Acesta este lucrul cel mare, că Dumnezeu vrea sufletul fără de păcat, şi atunci orice va cere, va primi (XIX, 15). Acelaşi Avva Macarie învie un mort pentru a descoperi pe ucigaşul său şi pentru a evita învinovăţirea nedreaptă (XIX, 18).

Semnele şi minunile săvârşite de Bătrâni rămân în memoria Părinţilor pustiei şi sunt invocate pentru a transmite mai departe aşezarea corectă în vieţuirea monahală. Iată, în exemplul de mai jos, Avva Siluan mustrând pe un frate tânăr care nădăjduia să obţină spor duhovnicesc din cântarea psalmilor: „Gândeşte-te la Părinţii cei mari, cât de neînvăţaţi erau şi nu ştiau decât câţiva psalmi, nu cunoşteau nici glasurile, nici troparele, şi străluceau ca luminătorii în lume. Şi dau mărturie cuvântului meu Avva Pavel cel Simplu şi Avva Pamvo, şi Avva Apollo şi aşa mai departe, care înviau morţii şi care au primit putere împotriva demonilor nu în cântări şi tropare şi glasuri, ci în rugăciune şi post" (III, 45).

Lupta cu sine

Dar biruinţele mari ale monahilor sunt în lupta cu propria fire, cu patimile, cu gândurile, cu pofta, cu mânia etc., cu înclinaţiile rele ale firii şi în egală măsură cu atacurile diavolului şi ale duhurilor rele. În estimările lor, de exemplu, cine biruie mânia este mai puternic decât cel care învie un mort (X, 18).

Un anahoret este ispitit trimiţându-i-se la chilie o femeie uşoară. Aceasta îl convinge pe pustnic să o primească în

chilie invocând faptul că s-a rătăcit şi se teme de fiarele pustiei peste noapte. Ispitit de prezenţa femeii, pustnicul îşi arde la opaiţ pe rând toate degetele de la mâini, biruind în felul acesta stârnirea propriei firi. Spectacolul, însă, o înfricoşează atât de mult pe femeie, încât îşi dă duhul. Când vin dimineaţa cei care instrumentaseră vicleşugul, sunt întâmpinaţi de bătrân, care le arată mâinile şi le spune: „Iată ce mi-a făcut fiica diavolului. M-a făcut să-mi pierd degetele". Povestirea nu se termină însă aici. Măsura monahului abia acum se va arăta. Îşi aduce aminte de porunca lui Hristos: *Să nu răsplăteşti răul cu rău*. Şi „făcând rugăciune, a înviat-o pe aceea. Iar ea, plecând, a trăit de atunci înainte cuviincios" (V, 60).

Lupta cu diavolii este un capitol central în vieţuirea pustnicilor. Râvna şi nevoinţele pustnicilor care vădesc măsura hotărârii şi devotamentului lor total faţă de Dumnezeu stârnesc duhurile rele. Bătrânii încercaţi confirmă celor mai tineri existenţa acestei furii, ce se materializează într-un continuu război al ispitelor: „Să nu te înfricoşeze ispitele care ţi se întâmplă, căci vrăjmaşii, cu cât văd sufletul tău urcând şi unindu-se cu Dumnezeu, cu atât ei se înfurie topindu-se de invidie" (I, 112). Patericul ne relatează nenumărate ipostaze ale acestei lupte, cu biruinţe şi cu înfrângeri de ambele părţi. Odată cu trecerea timpului şi cu acumularea experienţei, pustnicii înţeleg că demonii nu au în fond o putere reală, nicio poziţie determinantă sau o şansă reală în această luptă. Ei sunt de fapt expresia eşecului total, ireversibil. La un Bătrân care stătea într-un templu idolatru au venit dracii şi i-au zis: „Pleacă din locul nostru! Şi Bătrânul a zis: Voi nu aveţi loc" (VII, 20). Iar alt Bătrân confirmă faptul că „vrăjmaşul, dacă nu este primit, nu poate să intre" (I, 113).

Există la Părinţii pustiei un simţ foarte dezvoltat al ierarhiei lucrurilor şi în special al priorităţii lucrurilor

duhovnicești sau al perspectivei duhovnicești în fața celor materiale. Este poate cea mai elocventă erminie a raportului dintre lege și duh, dintre perspectiva vechi-testamentară și perspectiva nou-testamentară a lucrurilor. Iată două exemple: „Căci, dacă postești de mâncăruri și vorbești de rău pe cineva, sau judeci, sau îți aduci aminte de cele rele, sau primești gânduri viclene, sau în gând poftești ceva din acestea, îți este mult mai de folos a mânca de cinci ori pe zi și a te feri de ele decât a nu gusta din acelea și a te stăpâni acestea. Căci, ce este să te ții departe de mâncăruri și să fii stăpânit de orice altă poftă?" (IV, 67). „A zis iarăși: Este mai bine a mânca carne și a bea vin decât a mânca prin vorbire de rău trupurile fraților" (IV, 88).

Despre ascultare

„A zis Avva Isaia: Predarea în deplină cunoștință a sinelui înaintea lui Dumnezeu și ascultarea în smerenie de poruncile Lui aduc iubirea, iar iubirea aduce nepătimirea" (XV, 42). Ascultarea este una din pârghiile esențiale de restaurare a omului vechi, a omului căzut. Ascultarea înseamnă ieșirea de sub stăpânirea voii proprii - cea care te-a condus la cădere și te menține în cădere - și așezarea sub voia lui Dumnezeu. Voia lui Dumnezeu reprezintă sensul pe care l-a pus Dumnezeu Creatorul la temelia fiecărei făpturi, prin urmare, și la temelia ființei umane. Împlinirea acestui sens coincide cu împlinirea existențială, după cum eșecul în împlinirea acestui sens reprezintă un eșec existențial. Așezarea în ascultare este predată și de Mântuitorul Hristos, care se arată ca Fiu cu desăvârșire ascultător față de Tatăl, așa cum vedem din Dumnezeieștile Evanghelii. De data aceasta, dat fiind că nu se poate lua în calcul eventualitatea căderii și, deci, nevoia restaurării, ascultarea este expresia și conținutul iubirii desăvârșite a Fiului față de Tatăl. Ascultarea desăvârșită de voia lui

Dumnezeu este calea recuperării depline a relației cu Dumnezeu. În monahism, exercițiul ascultării desăvârșite este esențial și vital. De altfel, în Biserica pustiei, relația dintre Bătrân și ucenic este instituția fundamentală și ea actualizează relația dintre Dumnezeu și om și lucrează recuperarea relației omului cu Dumnezeu prin ascultare. „Ziceau Bătrânii că, dacă unul are credință în cineva și se predă pe sine aceluia prin ascultare, nu mai are nevoie să ia aminte la poruncile lui Dumnezeu, ci să-și încredințeze voirile sale părintelui său, și nu va avea osândă la Dumnezeu. Căci nimic altceva nu cere Dumnezeu de la începători, decât osteneala ascultării" (XIV, 30). Este foarte interesantă mărturia că în ascultarea ucenicului de părintele duhovnicesc se actualizează, se lucrează ascultarea de Dumnezeu.

Statornicia în împlinirea unui lucru

Ceea ce frapează ca semn dominant al atitudinii și în general al demersului pustnicilor este statornicia lucrului, așezarea pentru totdeauna într-un lucru, într-o stare, într-o lucrare. Nu este vorba de lucru exterior, ci de statornicia în împlinirea lucrului exterior dă măsura fidelității lăuntrice față de Cel căruia îi este dedicat lucrul respectiv, indiferent cât de mărunt poate să fie acela. Părinții nu fac lucruri pentru a le trece într-un bilanț, pentru a le bifa ca realizări, ci fac lucruri pentru a se așeza și pentru a se menține într-o stare și într-o atitudine lăuntrică. Statornicia aceasta este dovada fidelității, a credinței neștirbite, a devotamentului total, a măsurii depline cu care se dau lui Dumnezeu.

Provocat de Avva Ioan să spună ce a reușit „în atâta timp, fiind astfel retras și nefiind tulburat cu ușurință de vreun om, Avva Paisie i-a zis: „De când sunt în singurătate, niciodată nu m-a văzut soarele mâncând. A zis și Avva Ioan: Nici pe mine mâniindu-mă" (IV, 39). A se vedea accentul pus pe „niciodată". Aceasta este biruința! O singură

încălcare a măsurii ar fi dărâmat întreg edificiul, ar fi știrbit ireparabil măsura dăruirii! Un alt exemplu, din nenumăratele ce ar putea fi citate. Un alt avvă, în ceasul sfârșitului, plecând cu seninătate, este rugat de ucenici să le lase moștenire un cuvânt mântuitor, și acesta le spune: „Niciodată n-am făcut voia proprie, niciodată n-am învățat pe cineva ceea ce n-am făcut eu mai înainte" (I, 42). Aici, măsura lucrurilor este într-adevăr mare. A nu face niciodată voia proprie este o măsură care îl apropie pe om de măsura dumnezeiască. Numai Hristos Însuși a mai putut mărturisi o astfel de măsură spunând: *Nu fac voia Mea, ci voia Tatălui care m-a trimis.* (Ioan 6,38) Să recunoaștem că ceea ce-l apropie pe avva de Hristos este tocmai deplinătatea lucrului, acest *niciodată*, măsura desăvârșită, lucrul deplin, fără știrbire.

Confruntat cu o boală trupească grea, Avva Longhin se avertizează pe sine în termeni foarte hotărâți în direcția riscului de a abandona, fie și pentru puțin, angajamentul, programul, făgăduința: „Și bolnav să fii și să mori, dacă îmi ceri să mănânci în afara timpului, nici mâncarea de fiecare zi nu ți-o dau" (IV, 42).

Uneori lucrurile în sine nici nu sunt prea mari, dar plata vine de la statornicia cu care sunt împlinite până la sfârșit. Se relatează într-o apoftegmă că Avva Pahomie vede mergând în urma unui mort ce era purtat la groapă doi îngeri și-L roagă pe Dumnezeu să-i descopere înțelesul. Îngerii înșiși se apropie de el și-i deslușesc enigma: „Unul dintre noi este al zilei de Miercuri și celălalt al zilei de Vineri. Și pentru că, până să moară, acesta nu s-a lipsit de postul de Miercuri și de Vineri, de aceea mergem în urma trupului lui, pentru că până la moarte a păzit postul. Și în felul acesta, deci, și noi am slăvit pe acest luptător în Domnul" (XVIII, 30).

În vreme de mare secetă, un episcop este trimis de Dumnezeu să apeleze la un bătrân sărman să se roage și,

într-adevăr, rugăciunea bătrânului face să plouă, şi numai rugăciunea lui face să se oprească ploaia. Episcopul îl imploră să-i destăinuie taina vieţuirii lui. Va auzi, probabil cu stupoare, câteva lucruri simple: „...ies şi tai pentru mine o sarcină mică de lemne şi vin în cetate să le vând. Şi mai mult de două pâini din care mănânc nu am. Şi dorm în biserică. Şi iarăşi ies în ziua următoare şi fac asemenea. Şi dacă se face vreme rea, o zi sau două rămân nemâncat, până când iarăşi se face vreme bună şi pot să ies ca să tai lemne" (XII, 4). Atât. Nimic mai mult. Unde să fie secretul? În simplitatea lucrului? În statornicia cu care este lucrat? Sau poate acestea sunt indiciile unei foarte corecte aşezări a lui faţă de adevărul vieţii şi, în ultimă instanţă, faţă de Dumnezeu? Arată, de fapt, o neştirbită încredere în purtarea de grijă a lui Dumnezeu.

În contrast cu scena de mai sus, întâlnim nevoinţe la măsuri mari, greu de închipuit şi de realizat, care exprimă însă aceeaşi aspiraţie spre măsura deplinătăţii. „Odată, când s-a proclamat începutul Postului Mare în Schit, un frate a mers la un mare Bătrân să-i vestească, zicând: Avva, a venit postul. A zis lui Bătrânul: Care, fiule? Iar fratele a zis: Postul Mare, de patruzeci de zile. Atunci a răspuns lui Bătrânul: Cu adevărat, fiule, de cincizeci de ani, nu ştiu nici când începe postul despre care vorbeşti, nici când se sfârşeşte, căci tot timpul este post pentru mine" (4, 148). Aş observa nu faptul că Bătrânul postea continuu, ci faptul că acest lucru se întâmpla de cincizeci de ani fără întrerupere.

Comandamentul esenţial pare să fie acesta: lucrul pe care-l faci, oricare ar fi el, fă-l cu deplinătate, statornic, până la capăt. Lucrul care-ţi este la îndemână, care-ţi stă în putere, la care ai acces, care-ţi este dat în vreun fel anume. Aşază-te într-o atitudine, într-o stare, într-o hotărâre pentru totdeauna, nu pentru un timp.

Lucrurile, deşi par şi uneori chiar sunt simple, pentru a fi înfăptuite, este nevoie de mult angajament, de hotărâre nestrămutată. Ostenelile se transformă într-un adevărat război. Părinţii se luptă cu o ispită, cu un gând, cu o patimă ani de zile pentru a nu se lăsa biruiţi. Atacat de războiul desfrânării şi al lăcomiei pântecelui, un monah, pe nume Filorom, s-a nevoit timp de optsprezece ani, lipsindu-se de pâine de grâu şi de orice mâncare gătită la foc, iar treizeci şi doi de ani nu s-a atins de nicio poamă, şi aşa a biruit pe diavol. Acelaşi ne spune că, pentru a birui ispita fricii, a stat într-un mormânt şase ani, „ducând război corp la corp cu duhul care-mi aducea frica" (IV, 93).

Până la urmă, nimic din cele omeneşti nu este absolut. Lucrurile sunt mişcătoare şi relative, aşa cum este viaţa însăşi. Un cuvânt al Avvei Sisoe, mângâietor şi înfricoşător, optimist şi pesimist, în acelaşi timp şi în aceeaşi măsură: „Un frate a întrebat pe Avva Sisoe, zicând: Ce să fac, avva, că am căzut? I-a zis lui Bătrânul: Ridică-te iarăşi! A zis lui fratele: M-am sculat şi iarăşi am căzut! Şi i-a zis Bătrânul: Ridică-te iarăşi şi iarăşi! A zis, deci, fratele: Până când? A zis Bătrânul: Până când te va găsi ceasul morţii, fie în bine, fie în cădere. Căci în ceea ce va fi aflat omul, în aceea şi pleacă." (X,155)

Monahii şi mirenii

Una din cheile de înţelegere a monahismului şi a Patericului o constituie limpezirea sau modul de percepţie a raportului dintre monahi şi mireni, dintre creştinii care trăiesc în pustie şi creştinii care trăiesc în lume. Imaginea dominantă şi aproape unanim acceptată, atât de teologia de şcoală, cât şi de mentalitatea generală a creştinilor, este cea reprezentată de teoria celor doi versanţi care conduc la acelaşi vârf: un versant ce reprezintă urcuşul specific

monahilor şi celălalt versant ce reprezintă urcuşul mirenilor. Adică, avem un mod de viaţă specific monahilor - marcat mai ales de cele trei voturi monahale: ascultarea, fecioria, sărăcia de bunăvoie - şi un alt mod de viaţă specific mirenilor, care nu au în vedere cele trei voturi.

Concluzia noastră este că această imagine nu este conformă cu realitatea. Contactul cu lumea Patericului ne convinge fără drept de apel că pentru toţi oamenii este un singur urcuş şi un singur parcurs, o singură cale. Diferenţa o face locul unde se află cineva pe această cale, pe acest urcuş. Este mai mult decât evident că monahii reprezintă avangarda, cel mai înaintat segment, iar noi, mireni, reprezentăm grosul plutonului rămas undeva mult în urmă. Acest lucru este adeverit de constatarea că şi mulţi mireni s-au aflat întotdeauna, şi se află şi astăzi, în plutonul fruntaş, uneori chiar înaintea multor pustnici.

Imaginea ne este oferită chiar de apoftegmele Părinţilor pustiei. În repetate rânduri întâlnim cazuri de mireni care trăiesc în lume, nu în pustie, dar ajung la măsuri cel puţin egale cu ale celor atinse de pustnici sau uneori chiar îi depăşesc pe aceştia. Sunt mai multe situaţii în care cei mai îmbunătăţiţi dintre monahi sunt trimişi de Dumnezeu să primească lecţii de la mireni. Avva Antonie este trimis de Dumnezeu la un cizmar din Alexandria, cu provocarea că el nu a ajuns încă la măsura aceluia. Auzind în ce constă lucrarea cizmarului – anume faptul de a-şi zice dimineaţa şi seara că „toată cetatea, de la cel mic la cel mare, intră în Împărăţie pentru dreptăţile lor şi numai eu singur voi moşteni iadul pentru păcatele mele, Avva Antonie a concluzionat: „Cu adevărat, şezând în casa ta, cu odihnă ai moştenit Împărăţia. Iar eu, fără discernământ fiind, locuind tot timpul în pustie, nu te-am ajuns". (XX, 1). Avva Macarie, pe când stătea în chilie, primeşte şi el provocarea unui glas care-i spune că „încă nu a ajuns la măsurile femeilor cutare

şi cutare din cetate." Şi aflându-le pe femeile respective, le cere insistent să-i descopere lucrarea lor. Erau două femei căsătorite cu doi fraţi, care nu se certaseră vreodată şi care puseseră legământ între ele „ca până la moarte să nu vorbim cu gura noastră cuvânt lumesc". Nu pare un lucru atât de spectaculos la prima vedere, dar Avva Macarie, auzind acestea a exclamat: „Cu adevărat nu este fecioară sau femeie căsătorită sau monah, sau mirean, ci Dumnezeu caută la gândul omului şi dăruieşte Duhul Sfânt tuturor" (XX, 5). Un alt Bătrân, care stătea în pustie de mulţi ani, dorind înştiinţare dacă este plăcut Domnului, a văzut înger care i-a spus: „Nu ai ajuns încă precum zarzavagiul din cutare loc!" Un prim lucru pe care-l află de la vânzătorul de legume, acela că se socotea mai păcătos decât ceilalţi, nu-l convinge pe Bătrân că este vrednic să întreacă ostenelile lui de atâţia ani. Cel de-al doilea lucru, însă, anume faptul de a suporta fără sminteală un zgomot continuu ce ajungea la locuinţa lui de la petrecăreţii din centrul cetăţii, spunându-şi convingător despre respectivi: Gândesc că toţi merg în Împărăţie!, îl biruie pe Bătrân, care se recunoaşte învins: „Aceasta este lucrarea care întrece osteneala mea de atâţia ani!"(XX, 24). Alţi doi părinţi au rugat pe Dumnezeu să le arate măsura la care au ajuns şi glasul din cer îi trimite la o familie într-un sat, unde vor afla că cei doi soţi împart venitul lor în trei părţi: o parte săracilor, alta pentru primirea de străini şi cea de a treia pentru trebuinţa lor, că sunt aşa cum erau înainte de căsătorie, dormind separat, că noaptea dorm îmbrăcaţi în sac, iar ziua îşi pun hainele şi că nimeni până atunci nu a cunoscut despre ei lucrurile respective (XX, 2). Un alt Bătrân, stăruind pe lângă un mirean foarte ostenitor să afle ce a reuşit să dobândească cu atâta osteneli, primeşte răspunsul: „acestea am izbutit: să nu râd, să nu jur, să nu mint" (II, 32). Avva Sisoe, întâlneşte un vânător şi află de la acela că de unsprezece luni era

în munte şi nu văzuse om până la avva. Atunci Bătrânul intră în chilie şi se ceartă, zicând: Iată, Sisoe, credeai că ai făcut ceva vreodată, dar nu ai izbutit să faci nici ceea ce a făcut mireanul acesta! (XX, 12). Un episcop, cercetând pe un preot dintr-un sat, îl vede pe acesta în timpul Sfintei Liturghii că era tot cuprins de foc şi nu ardea. Văzând mirarea episcopului şi gestul lui de a i se închina şi a-i cere binecuvântare, se minunează la rândul său, întrebându-se dacă este vreun episcop sau preot care „să slujească Sfintele Taine şi să nu stea în dumnezeiescul foc" (XXII, 7).

În altă ordine de idei, idealurile şi în consecinţă aspiraţiile monahilor sunt aceleaşi cu cele ale mirenilor. Luptele sau ostenelile duse de monahi în pustie, la care se referă frecvent apoftegmele, au drept obiectiv depăşirea unor probleme care ţin de firea omului în general, nu sunt specifice monahilor numai. Luptele monahilor privesc aşadar biruirea unor slăbiciuni sau a unor ispite cu care se confruntă toţi oamenii: riscul înăbuşirii sau asfixierii omului de către griji reale sau amăgitoare; riscul copleşirii omului de presiunea poftelor şi a ispitelor de tot felul este în fond acelaşi şi pentru monahi, şi pentru mireni. Virtutea şi păcatul au acelaşi sens şi acelaşi impact şi pentru unii, şi pentru alţii, deşi par a avea o rezonanţă diferită.

Fenomenul retragerii creştinilor în pustie şi apoi cel al monahismului mai mult sau mai puţin retras din lume pune în discuţie raportul acestuia cu Biserica din lume. Nimeni nu pune la îndoială faptul că monahismul este în Biserică, dar este o distincţie clară ce se poate face atunci între Biserica din pustie – monahismul şi Biserica din lume. Lucrurile sunt mai uşor de împăcat atunci când este vorba despre mânăstirile noastre de astăzi, care sunt asimilate unor instituţii administrative bisericeşti şi supuse aceluiaşi regim instituţional, cu excepţia faptului că există un regim de viaţă special.

IV. Eu şi Dumnezeu

Adevărul esenţial în care se descifrează vieţuirea Părinţilor pustiei este aşezarea persoanei umane concrete faţă în faţă cu Dumnezeu. Acesta este motivul principal al lepădării de lume, al înstrăinării totale, al pustniciei. Cheia existenţială prin excelenţă este limpezirea relaţiei mele cu Dumnezeu, aşezarea în legătură nemijlocită cu Făcătorul, care sunt sursa şi sensul vieţii prin excelenţă. Nu există altă explicaţie pentru retragerea oamenilor din lume şi instalarea lor în pustie. Dacă lumea şi cele ce sunt în ea îngreunează sau fac chiar imposibilă realizarea dialogului continuu, consistent şi la măsura deplinătăţii cu Dumnezeu, atunci rămâne o singură cale, lepădarea de lume şi aşezarea într-un spaţiu în care cele ale lumii nu se regăsesc deloc sau se regăsesc într-o măsură extrem de mică, atât cât să nu pună în pericol împlinirea scopului. Întrebările care se pun continuu de către specialişti în legătură cu motivul pentru care la un moment dat unii oameni au părăsit lumea locuibilă cu confortul ei şi s-au instalat în pustia nelocuibilă, neprimitoare, nu pot avea decât un răspuns credibil: această lepădare desăvârşită de lume este făcută pentru Dumnezeu, din dragoste pentru Dumnezeu, cu sentimentul că numai aşa pot răspunde pe măsura iubirii lui Dumnezeu Creatorul şi Mântuitorul. Pentru monahii pustiului, Dumnezeu nu este o autoritate anume, o idee anume care explică geneza şi supravieţuirea lumii şi care dă legi pentru oameni, ci este Cel care face toate acestea din dragoste faţă de oameni. Iubirii Lui îi datorăm totul şi trebuie să-i răspundem cu măsura deplină a puterilor noastre de dăruire. Mersul în pustie este în cele din urmă cel mai convingător gest de dragoste. Se împlineşte

adevărul mărturisit de Mântuitorul Hristos: Cel ce iubește își pune viața pentru prietenul său (Ioan 15, 13). Am fost martor la replica unui monah atonit contemporan dată unui grup de participanți la un congres internațional teologic și care-i imputau în temeiul deontologiei științifice abateri de la metodă și de la subiect: Dacă teologia voastră stă între mine și Dumnezeu, nu am nevoie de ea; dacă regulile și canoanele voastre mă împiedică în relația mea personală cu Dumnezeu, nu am nevoie de ele; dacă doctrina voastră ecleziologică stă în calea dialogului meu personal de dragoste cu Dumnezeu, nu am nevoie de ea..!?

Dialogul de dragoste dintre omul concret și Dumnezeu este cadrul în care se desfășoară toată iconomia dumnezeiască, trecută, prezentă și viitoare.

Întreaga nevoință și asceză a părinților se desfășoară cu conștiința continuă a relației personale cu Dumnezeu. Părinții trăiesc la maximum de trezvie prezența lui Dumnezeu. Iată reacția unui Bătrân la faptul că un frate a greșit un cuvânt din psalmii pe care-i rostea la slujbă: „Eu, când încep slujba, simt ca un foc arzând sub mine și gândul meu nu poate să se încline nici la dreapta, nici la stânga. Deci, unde era gândul tău când am început slujba, de ai greșit cuvântul din psalm? Nu știai că stai înaintea lui Dumnezeu și vorbești lui Dumnezeu?" (IV, 103).

Părinții pustiei trăiesc la propriu împreună cu Dumnezeu, de aceea pentru problemele cu care se confruntă Îl întreabă pe Dumnezeu Însuși de răspuns. Un alt avvă primește o întrebare, la care răspunde: „Dă-mi trei zile și voi întreba pe Dumnezeu despre acestea și-ți voi da de veste cum este" (XVIII, 7).

Întreaga lume a Patericului se reduce, în cele din urmă, la ecuația Eu și Dumnezeu, adică la conținutul foarte concret al relației personale a unui monah/om cu Dumnezeu. Motivația, cum am mai spus, și miza ultimă a demersului

ascetic reprezintă relația de iubire cu Dumnezeu Cel viu și personal. La tot pasul Părinții vorbesc de „dorul după Dumnezeu". Motivul mărturisit al colecționării și publicării apoftegmelor este acela ca cititorii să cunoască în felul acesta: „...dorul pe care-l aveau Sfinții noștri Părinți pentru Dumnezeu și cu ce cinstiri a slăvit și Acesta pe cei care I se dăruiau cu adevărat" (Prolog 9). „Ne este de folos chiar să cerșim, numai să fim cu Iisus." Spune Amma Evghenia (I, 23). Avva Cassian povestea despre Avva Ioan că, atunci când i s-a apropiat sfârșitul, „pleca senin și cu dorul de Dumnezeu" (I, 42).

Râvna Părinților pustiei pentru împlinirea poruncilor lui Dumnezeu la măsura deplinătății nu este un scop în sine, ci dovada și calea iubirii depline a lui Dumnezeu, *„Căci dragostea de Dumnezeu stă în păzirea poruncilor Lui"* (1 Ioan 5, 3).

Avva Alonie rostește într-o scurtă apoftegmă un adevăr fundamental despre viețuirea Părinților pustiei, adevăr ce se regăsește confirmat de la un capăt la altul al Patericului: „Dacă nu va spune omul în inima lui că eu singur și Dumnezeu suntem în lumea aceasta, nu va avea odihnă!" (XI, 14). Aceasta este ecuația la care se reduce totul, existența întreagă, universul întreg. În relația mea cu Dumnezeu își află totul sens sau lipsa de sens, împlinire sau eșec. Nu este vorba despre o perspectivă egoistă care îi elimină din peisaj pe ceilalți și tot ceea ce există în afară de mine. Ci dimpotrivă, numai conștientizarea acestui adevăr ultim, exprimat de binomul *eu și Dumnezeu*, recuperează percepția adevărată a lucrurilor. Tentația noastră ar fi să ducem lucrurile spre o exprimare generică și să definim ecuația în termenii: Omul și Dumnezeu. Dar tocmai aici este diferența esențială. Formularea lui Alonie este singura realistă, exprimă și rămâne în adevăr, nu într-un adevăr abstract, ci într-un adevăr întrupat, concret. Dacă

am spune *omul și Dumnezeu*, am aluneca în abstract și în speculație. Singura cale de a evita amăgirea speculației și de a așeza lucrurile în concret este de a le raporta la tine, subiectul vorbirii, și cum tu nu ești începutul și sfârșitul, ci ești ființă dependentă, ai existența împrumutată, ai începutul și sfârșitul dincolo de tine și dincolo de lume, atunci singura exprimare lipsită de risc este: Eu și Dumnezeu. Lumea întreagă se recapitulează în conștiința mea personală și se cuprinde pe cât se poate în ființa mea și a fiecărui eu în parte.

Această exprimare este cea mai desăvârșită afirmare a caracterului personal al ființei umane și, în consecință, al caracterului personal al existenței și al vieții. Viața în fond se concretizează la vârf în dialogul de iubire dintre mine și semenii mei, pe de o parte, și dintre mine și Dumnezeu, pe de altă parte. Acest lucru este adeverit de faptul că toată porunca dumnezeiască se cuprinde în cele două: *Iubește pe Dumnezeu și pe aproapele tău*. În cele din urmă, dialogul meu cu semenii se cuprinde și depinde, prin urmare, în dialogul meu cu Dumnezeu, iar dacă dialogul meu cu Dumnezeu nu există, nici dialogul cu semenii nu se realizează în parametri autentici și deplini. Măsura sau calitatea, sau intensitatea relației mele vii cu Dumnezeu dă măsura și intensitatea relației mele vii cu semenii și cu lumea. De aceea, dacă dorim să ajungem la ultima reducere la esență a întregii existențe, aceasta este exprimată de cuvântul Avvei Alonie: Eu și Dumnezeu.

Unele din rătăcirile mari ale lumii par a fi tocmai alunecarea și rătăcirea în abstract, în speculație, în ideologic, ispita reinventării lumii și a sensului ei la nivel ideologic, crearea unei lumi sau a unei multitudini de lumi false, idolatre. Or, afirmația Avvei Alonie, pe care nu am mai întâlnit-o atât de ferm exprimată, dar care, cum spunem, o poți extrage de peste tot din Dumnezeiești Scripturi și din

Patericul, este una profetică, cu o forță mustrătoare și restauratoare, pe care dacă nu o ia în seamă cel care s-a întâlnit cu ea, se poate teme că va da socoteală o dată în plus.

Eu și Dumnezeu, dincolo de punctarea fără echivoc a existenței mele personale și a unicității valorii mele ca ființă personală, mă cheamă stringent să-mi vin în fire, să mă adun din toate risipirile, să dau consistență și importanță omului lăuntric, să mă adâncesc în conștiința de sine. Această venire în sine este descrisă de Mântuitorul în parabola fiului risipitor ca fiind momentul sau punctul generator al pocăinței, al întoarcerii la Tatăl și al restaurării: *Dar venindu-și în sine a zis:...* Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu și voi zice: Tată am greșit la cer și înaintea ta... (Luca 15, 17-18).

Patericul este cel mai convingător exemplu că toate lucrurile se încurcă și eșuează sau, dimpotrivă, se descurcă și se împlinesc la nivelul ființei mele lăuntrice. În centrul istoriei este persoana umană, concretă, cu nume: Avva Antonie, Avva Arsenie, Avva Pafnutie, Avva Sisoe, Avva Daniel, Avva Moise etc.

Într-o lume ca și cea de astăzi, în care realitățile obiective impersonale strivesc persoana umană concretă, propunând prioritar în față o seamă de valori sau adevăruri, sau mărimi impersonale, Patericul pune înainte de orice persoana umană, nu în abstract, ci pe mine, subiectul conștient personal care se exprimă prin pronumele personal Eu.

Atmosfera Patericului este dominată de persoana umană concretă și de zbaterile ei pentru salvare și împlinire. Instituțiile, oricare ar fi ele, apar cu totul episodic, sunt oricum în fundal, în umbră și nu exercită niciun fel de presiune asupra persoanei umane. Omul față în față cu sine și cu Dumnezeu! La aceasta se reduce ecuația vieții. Este motivul esențial pentru care monahii se retrag și se leapădă de lume, nu din pricina oamenilor, ci din pricina

acumulărilor lumeşti, a ideologiilor şi a instituţiilor ce întreţin şi dezvoltă neîncetat un aparat lumesc stufos, care devine barieră de netrecut între om şi Dumnezeu şi chiar între om şi semenii săi. Pustia este locul şi simbolul însingurării desăvârşite, nu în sensul ruperii de oameni, ci al lepădării de chipul prea-complicat al lumii. Lucrul acesta apare în toată însemnătatea lui dacă luăm în seamă lumea noastră de astăzi şi de altădată, în care persoana umană concretă este dominată, este captivă până la asfixiere şi anulare structurilor, instituţiilor, organizaţiilor, proiectelor, ideologiilor etc. În mod firesc, instituţia, de orice natură ar fi aceasta, ar trebui să respecte şi să slujească persoana umană, interesele ei fundamentale. În fapt, s-a ajuns ca persoana umană concretă să fie subjugată de instituţii. În Dumnezeieştile Evanghelii, ca şi în Pateric, instituţiile sunt în plan secundar, persoana umană este în plan central, instituţiile sunt în slujba persoanei.

Omul este o existenţă dependentă întru totul de Dumnezeu. El este făcut şi chemat în consecinţă să trăiască cu Dumnezeu. Activarea cu prioritate absolută, continuă şi cât mai deplină a relaţiei cu Dumnezeu este premisa primordială şi fundamentală a aşezării omului în adevărul propriei existenţe. La antipodul acestei aşezări este existenţa autonomă, suficientă sieşi, trăirea fără Dumnezeu, care-l lipseşte pe om de perspectiva dumnezeiască şi de resursa dumnezeiască şi-l transformă în propriul criteriu şi propria măsură. Dacă adevărul esenţial al existenţei omului şi a lumii este dependenţa lor de o realitate extramundană, atunci căderea cea mai mare a omului şi a lumii din adevărul propriei existenţe, atentatul cel mai crunt la adresa propriei vieţi, sunt închiderea în sine, autonomia şi suficienţa de sine a omului şi a lumii create.

Dacă există Dumnezeu, atunci El nu poate avea în viaţa noastră decât locul principal şi la mare distanţă de

celelalte existenţe. Dacă există, Dumnezeu nu poate ocupa în viaţa noastră un loc secundar, marginal. Dumnezeu nu poate fi o idee sau un concept care funcţionează pentru satisfacerea exigenţelor gândirii noastre şi atât. Dacă există Dumnezeu, atunci El este începutul şi sfârşitul vieţii noastre, dinspre El şi către El îşi au sens toate. Cu El începe totul şi cu El se sfârşeşte totul. El este Alfa şi Omega.

Relaţia omului cu Dumnezeu este o relaţie de iubire. Iubirea stă la temelia existenţei şi, prin urmare, este cheia înţelegerii şi calea împlinirii existenţei. Pentru a putea să-şi actualizeze capacitatea de a iubi, omul trebuie să lupte cu propria fire şi cu presiunile din afară, să-şi curăţească inima şi să se racordeze la sursa dumnezeiască a plinătăţii vieţii şi a iubirii.

În fine, viaţa aceasta, lumea aceasta, istoria în coordonatele ei cunoscute nu reprezintă realitatea ultimă, are continuare, are întregire, are deschidere spre absolut şi veşnic şi este chemată să participe continuu la această realitate dumnezeiască. În cele din urmă se va transfigura după chipul lumii lui Dumnezeu, al Împărăţiei Cerurilor, devenind un cer nou şi un pământ nou. Dacă această perspectivă eshatologică, cum îi spunem, este reală, atunci perspectiva asupra vieţii prezente este alta. Or, monahismul egiptean anahoretic vine să confirme în fapt tocmai acest adevăr proclamat de Mântuitorul Hristos, arătând prin propria aşezare în viaţă că participarea la bunătăţile veacului ce va să vină este posibilă încă de acum şi Biserica reprezintă chiar acest segment sau procent din lume care participă anticipat la realităţile viitoare.

Acesta este, prin urmare, una din funcţiile esenţiale ale monahismului, a păstra entuziasmul sau deschiderea eshatologică, arătând o evidentă îndepărtare de lume şi de instrumentele lumeşti, a funcţiona simplu, refuzând sistemele complexe de organizare şi mai ales refuzând

obiectivele lumești, eficiența lumească, producția de bunuri, de cultură etc. A muri pentru lume și a trăi pentru Hristos. Biserica a protejat monahismul și mai ales funcția lui eshatologică, lăsându-i libertatea să funcționeze la limitele sistemului administrativ bisericesc, tocmai pentru a da mărturie de prezența la măsura evidentă, dacă nu deplină a orientării ei eshatologice. Dacă monahismul dispare atunci, vom convinge mai greu lumea că Biserica este realmente preocupată de Dumnezeu și mai ales interesată și orientată spre Împărăția lui Dumnezeu, arătând rezerve, limite față de coordonatele lumești ale existenței.

Retragerea monahilor în pustie a fost, după mărturia multor teologi, o reacție la amenințarea procesului de secularizare a Bisericii. Protejată de persecuții, Biserica creștină se ține departe de ispita lumii, a criteriilor și instrumentelor lumești. Odată cu încheierea persecuțiilor împotriva creștinilor, odată cu marcarea triumfului Bisericii, ieșirea din catacombe și așezarea în lume, pe făgașul istoriei, Biserica cedează inevitabil compromisului cu duhul lumesc, cedând la început puțin, apoi mai mult criteriilor și etaloanelor lumești, dar mai ales instrumentarului, metodelor, organizării și gestionării instituționale a vieții înseși. Suportă un inevitabil proces de secularizare[87]. Monahismul va rămâne în coordonatele și orientarea eshatologică a Bisericii primare, dând mărturie de măsura deplinătății credinței și luptând cu duhul lumii.

[87] Mi se pare complet neadecvată vorbirea despre „secularizarea societății" sau secularizarea Europei, sau alte expresii echivalente, frecvent folosite astăzi, trimițând la un fenomen care nu privește propria ogradă. Este ca și când ar vorbi de „secularizarea lumii". Este atât de limpede și evident că secularizarea este un fenomen și o realitate care privesc strict Biserica sau pe oamenii credincioși, întrucât ea înseamnă pătrunderea sau capacitarea Bisericii de duhul lumesc, de criteriile, etaloanele, judecățile și de instrumentele lumești, înseamnă viețuirea, organizarea, funcționarea corpusului eclezial, al aparatului bisericesc

Patericul este în tensiune evidentă cu duhul lumii, așa cum este în tensiune și Evanghelia Mântuitorului Hristos. Constatând inevitabil această discrepanță, poate este timpul să ne întrebăm dacă nu cumva marșul nostru existențial - în anumite capitole - a apucat o direcție greșită sau chiar contrară celui înscris în firea lucrurilor.

Monahismul ține de natura Bisericii. Nu se putea să nu existe. Dacă Biserica este suma, sinaxa oamenilor credincioși care avansează în marș către Împărăția lui Dumnezeu, atunci monahii, cu deosebire pustnicii, reprezintă avangarda mult avansată a coloanei. Ei sunt la așa o dăruire și măsură, încât pot vedea capătul drumului vieții și pregusta din bunătățile veacului ce va să vină și, în consecință, pot arăta celorlalți cu limpezime drumul pe care ei în măsuri diferite l-au parcurs. Parcursul spre Împărăția lui Dumnezeu, spre Dumnezeu Însuși, nu este în afară, ci este înspre înăuntru, înspre propria ființă. Nu este întâmplător faptul că bătălia Părinților pustiei este bătălia cu propria fire, cu ispitele ce vin dinăuntru. Retragerea din lume în pustie este o dovadă a faptului că acest război se poate duce în condiții de reușită mai curând în pustie, decât în lume. Iar războiul, deși este unul individual, nu este deloc egoist – unde să fie egoismul celor care au renunțat la viață! –, ci este unul cu beneficii universale. Părinții pustiei verifică adevărul conform căruia cea mai substanțială contribuție a cuiva la îmbunătățirea lumii este propria îmbunătățire, lupta pentru propria împlinire. Omenirea

administrativ și al vieții credincioșilor după criteriile lumești. Corect este a se vorbi de secularizarea Bisericii sau a societății creștine, dacă vrem, a corpusului eclezial. Secularizarea privește, evident, Biserica, și nu societatea sau lumea necreștină. Secularizare nu înseamnă întâi de toate lepădare de Dumnezeu și de credință. Aceasta se numește necredință. Secularizare înseamnă infestarea Bisericii cu duhul lumii, înseamnă ca Biserica, cler și popor, să-și regleze viețuirea și organizarea, având la bază nu criterii teologice-dumnezeiești, ci criterii lumești.

întreagă este concepută ca un organism viu şi unitar, de aceea este lesne de înţeles cum însănătoşirea şi împlinirea unui om reprezintă de fapt îmbunătăţirea şi însănătoşirea întregului organism.

Considerăm că dincolo de orice cauză istorică secundară există o motivaţie adâncă ce depăşeşte circumstanţele istorice, oricare ar fi acestea. De altfel, avem credinţa că omul a fost făcut de Dumnezeu, are în sine chemarea şi capacitatea de a se ridica deasupra oricărui determinism istoric. Cei care au contribuit la adunarea apoftegmelor şi la formarea colecţiei tematice consemnează cu convingere drept motivaţie a lepădării monahilor de lume şi retragerii lor în pustie dorul acestora după Dumnezeu, Căruia se predau în totalitate, pentru că nici nu se poate altfel. A se reţine faptul că lepădarea nu are în vedere aspectele negative ale lumii - aceasta ar fi normal şi în firea lucrurilor pentru oricine, vieţuind oriunde –, ci lepădarea de cele care sunt bune şi de cinste. Aceasta ne trimite la ideea de sacrificiu, atitudine şi gest, ce întemeiază, susţine şi exprimă iubirea. „Dorul pe care-l aveau Sfinţii noştri Părinţi pentru Dumnezeu" era cel care-i determina la „înstrăinarea totală de oameni sau la a trăi pentru totdeauna fără haine sau a se hrăni numai cu ierburi"[88].

Cheia iubirii de Dumnezeu este singura care poate deschide înţelegerea Patericului, a lepădării definitive de lume şi a vieţuirii în pustie. Nicio altă explicaţie nu poate oferi o înţelegere mulţumitoare a monahismului în sine. Încercările de a afla explicaţii în circumstanţe istorice concrete, oricare ar fi acestea, confundă secundarul cu esenţialul, forma cu fondul, contextul cu evenimentul în sine. Putem fi de acord că un context istoric anume este mai prielnic, iar altul este mai potrivnic lucrului, dar nu în măsura în

[88]Prolog 9.

care influenţa acestuia să genereze din nimic fenomenul sau să-l facă să dispară definitiv. De altfel, istoria monahismului şi chiar a pustnicilor, în ciuda unei durate de două mii de ani, a consemnat perioade de înflorire şi perioade de declin, dar niciodată nu s-a întrerupt, ci dimpotrivă, a cunoscut perioade, poate nu la fel de entuziaste ca aceea din pustia Egiptului, dar la fel de puternice şi convingătoare. Să avem în vedere că, după ce în secolele IV şi V avem în plină expansiune monahismul anahoretic egiptean, în secolele VI-VII, centrul de greutate se deplasează în Palestina şi Siria, apoi în Asia Mică şi Constantinopol, pentru ca să urmeze istoria de o mie de ani a republicii monahale a Muntelui Athos, mărturie vie până astăzi a dorului după Dumnezeu care determină oamenii să se lepede de oferta generoasă a lumii şi să se retragă în pustie. Sfântul Munte Athos recapitulează toate formele de monahism pe care le găsim în pustia Egiptului: monahismul de obşte, monahismul semi-anahoretic şi monahismul anahoretic.

Avem nevoie de aceşti oameni, pustnici, pentru că ar fi singurii care L-ar recunoaşte fără dubii pe Domnul Hristos dacă ar mai coborî printre noi ca acum două mii de ani. Avem nevoie de ei pentru a certifica la măsura deplinătăţii adevărul credinţei noastre în propria viaţă şi experienţă. Avem nevoie pentru a ne încredinţa de adevărul lui Dumnezeu, despre care noi speculăm de obicei şi pe care ei îl iubesc cu adevărat. Dacă pier monahii, pierdem în principiu etalonul, măsura, direcţia, calea. Îi includ aici şi pe mirenii ajunşi la măsura monahilor care vieţuiesc alături de noi în lume.

Cuvioşilor Părinţi ai pustiei,
rugaţi-vă pentru noi, păcătoşii!

Prolog la cartea bătrânilor stareți, numită Rai[1]

1. În această carte sunt înfățișate asceza cea plină de virtute, petrecerea cea minunată a vieții și cuvintele sfinților și fericiților părinți spre întărire, învățare și urmare, celor care doresc să dobândească viețuirea cea cerească și celor care vor să înainteze pe calea Împărăției Cerurilor.

2. Trebuie să se știe că sfinții părinți care au devenit oarecând râvnitori și învățători ai vieții fericite a monahilor, odată aprinși de dorul dumnezeiesc și ceresc și socotind de nimic toate cele ce între oameni erau bune și de cinste, se străduiau mai presus de orice ca să nu facă nimic spre

[1] Ediția de la Tesalonic nu include acest prolog. Îl găsim, însă, în ediția *Sources Chrétiennes*. Deși tradiția manuscrisă dovedește că prologul nu a existat de la început, ci a fost introdus mai târziu, el regăsindu-se în puține manuscrise, am hotărât introducerea lui în ediția românească, nu urmând pur și simplu exemplu celor de la SC, ci întemeindu-ne pe un principiu valabil în Răsăritul Ortodox, anume acela de a accepta intervenții ulterioare, ca provenind din corpusul eclesial a cărui autoritatea le receptează și legitimează. Acest fenomen este consecvent ideii de tradiție, de preluare și creștere a acesteia cu condiția rămânerii în duh și în adevăr. Autoritatea care constată rămânerea în duh și în adevăr este Biserica însăși care, asemenea unui organism viu, reține propunerile și intervențiile ce consună cu adevărul credinței ei și respinge, în timp, ceea ce nu se înscrie în expresia sănătoasă a acesteia, reține, de fapt, ceea ce edifică și respinge ceea ce vatămă corpul eclezial (Toate notele unde nu apare indicată o altă sursă aparțin traducătorului).

a fi văzuți. Ei străbăteau calea cea după Hristos ferindu-se de vederea oamenilor și ținând ascunse cele mai multe din faptele lor virtuoase, din prisos de smerenie.

3. Astfel, nimeni nu a putut să ne descrie întocmai viața virtuoasă a lor. Cei care s-au ostenit mult să facă lucrul acesta ne-au transmis în scris scurte fragmente despre izbânzile lor în cuvânt și în faptă, nu dăruindu-le acelora ceva, ci străduindu-se să trezească râvna celor de după ei. Așadar, multe din aceste cuvinte și izbânzi ale sfinților bătrâni au fost istorisite, în vremuri diferite, în cuvânt simplu și nelucrat, un singur scop având în vedere: să fie de folos celor mulți.

4. Deoarece istorisirea multora era neclară și neîngrijită și pricinuia anumită greutate minții cititorului, acesta neputând să rețină cu memoria înțelesul fragmentat și răspândit în carte, am purces pentru el la expunerea lor pe capitole. Prin gruparea cuvintelor asemănătoare și așezarea lor într-o ordine, ele dau celor care vor folosul gata pregătit și lucrător. Căci nu este spre puțin îndemn cuvântul oferit într-un glas din partea mai multor persoane virtuoase.

5. Atunci când Avva Antonie spune că smerenia trece peste toate capcanele diavolului, altul spune, iarăși, că smerenia este pom al vieții ridicat la înălțime; altul că smerenia nu se mânie și nici nu mânie pe nimeni; și altul iarăși spune că dacă cineva cere cuiva iertare cu smerenie arde pe demoni; din toate acestea, mintea cititorului primește înștiințare să cerceteze cu toată râvna smerenia. Și în celelalte capitole vei afla același lucru. Căci ordinea tuturor capitolelor împreună și a fiecăruia dintre ele în parte folosește în cea mai mare măsură celui ce purcede la citirea cărții.

6. Și pentru că fiecare capitol conține cuvinte diferite ale unor părinți cunoscuți sau necunoscuți, trebuie să se știe

că am așezat mai întâi în ordine alfabetică pe cele ale căror nume le-am aflat, în afara cazului în care, odată cu dispariția numelui, s-a pierdut și litera din alfabet cu care începea.

7. Dar și înlănțuirea tuturor capitolelor nu este nici aceasta zadarnică sau întâmplătoare, ci se dovedește, de asemenea, foarte folositoare celui ce voiește să ia seama cu mintea la aceasta.

8. Începe, așadar, după îndemnuri,[2] cu cele particulare și practicate la început de monahi, adică: liniștirea (isihia), privegherea cu zdrobire de inimă și înfrânarea[3], apoi trece la un alt nivel și descrie treptat pe cele mai desăvârșite;[4] după aceea înaintează la cele de folos comun, cele ce unesc și desăvârșesc pe cei ce sunt împreună și dau conținut vieții de obște, care sunt: ascultarea, smerenia iubirea.[5] Ce este, de altfel, mai mare și mai folositor decât ascultarea? Ce este mai desăvârșit decât iubirea? Ce este mai înalt decât smerenia?

9. Acestora le urmează altele câteva, care sunt mai curând mari daruri dumnezeiești decât izbânzi personale. Căci descoperirile și dezlegările cuvintelor dumnezeiești, săvârșirile de semne și puteri sunt mai curând daruri ale lui Dumnezeu decât strădanii ale oamenilor.[6] Dar nu va greși cineva dacă va număra împreună cu acestea la fel de bine și înstrăinarea totală de oameni sau faptul de a trăi pentru totdeauna fără haine sau a se hrăni numai cu ierburi. Sunt adăugate acestea aici pentru ca noi să alergăm prin orice mijloc după ele și să cunoaștem dorul pe care-l

[2] Cap. I: Îndemnuri ale Sfinților Părinți privitoare la înaintare spre desăvârșire.

[3] Cap. II, III și IV: Virtuțile particulare practicate mai ales de monahi.

[4] Cap. V-XIII.

[5] Cap. XIV, XV și XII. Cap. XVI nu este amintit.

[6] Cap. XVIII și XIX.

aveau sfinţii noştri părinţi pentru Dumnezeu şi cu ce cinstiri a slăvit şi Acesta pe cei care I se dăruiau cu adevărat.

10. Cartea se sfârşeşte cu apoftegmele părinţilor, care constituie un buchet la final, ce ne învaţă pe scurt lucrarea monahilor.

11. Iar capitolele cărţii sunt cele de mai jos:

I. Îndemn al sfinţilor părinţi pentru înaintarea în desăvârşire

II. Că trebuie să urmărim liniştirea cu toată silinţa

III. Despre străpungerea inimii

IV. Despre înfrânare, şi că nu numai la mâncăruri se are în vedere, ci şi la celelalte mişcări ale sufletului

V. Diferite povestiri spre întărire în războaiele ridicate în noi de desfrânare

VI. Despre neagonisire şi că trebuie să ne păzim şi de lăcomie

VII. Diferite povestiri care ne întăresc în răbdare şi bărbăţie

VIII. Despre a nu face nimic spre arătare

IX. Cum că trebuie a te păzi să nu judeci pe nimeni

X. Despre darul deosebirii

XI. Despre aceea că trebuie în toată vremea să avem trezvie

XII. Despre a ne ruga neîncetat şi cu trezvie

XIII. Despre aceea că trebuie să-i primim pe străini şi să-i miluim cu voie bună

XIV. Despre ascultare

XV. Despre smerita cugetare

XVI. Despre a nu răspunde răului cu rău

XVII. Despre dragoste

XVIII. Despre cei ce văd cu duhul

XIX. Despre făcătorii de minuni

XX. Despre vieţuirea virtuoasă

XXI. Apoftegme ale părinţilor îmbătrâniţi întru nevoinţă, care arată pe scurt culmea virtuţii lor

CAPITOLUL I

ÎNDEMN AL SFINŢILOR PĂRINŢI PENTRU ÎNAINTAREA ÎN DESĂVÂRŞIRE

1. A întrebat cineva pe Avva[1] Antonie[2]: Ce trebuie să păzesc, ca să fiu plăcut înaintea lui Dumnezeu? Şi răspunzând Bătrânul[3] i-a zis: Cele pe care ţi le poruncesc păzeşte-le: Oriunde vei merge, pe Dumnezeu să-L ai înaintea ochilor tăi totdeauna; orice vei face, să ai din Sfintele Scripturi mărturie; şi în orice loc te vei aşeza, să nu te muţi repede de acolo. Acestea trei păzeşte-le şi te vei mântui.

✦ [1]Numele de avva (provenit din limba aramaică: avva-părinte) a fost folosit din primele veacuri creştine, odată cu dezvoltarea monahismului anahoretic în Palestina, Egipt şi Siria, cu sensul de Părinte duhovnicesc. La început, avva erau numiţi pustnicii, apoi chiar episcopii şi preoţii care se distingeau printr-o experienţă duhovnicească avansată. Mai târziu denumirea a fost dată stareţilor de mănăstire. A existat şi un corespondent pentru stareţă: amma. ✦ [2]La sfârşitul cărţii va fi prezentată pe scurt biografia tuturor părinţilor pomeniţi pe parcursul acesteia. ✦ [3]În original Γέρων. Sensul iniţial al cuvântului este acela de bătrân ca vârstă. În limbajul mânăstiresc grecesc, cuvântul devine cu timpul un termen tehnic denumind pe cei înaintaţi în vârsta duhovnicească. El include de cele mai multe ori şi sensul propriu, deoarece

2. A întrebat Avva Pamvo pe Avva Antonie, zicând: Ce să fac? I-a spus acestuia bătrânul: Nu te încrede în dreptatea ta, nu purta de grijă lucrului trecut și fii înfrânat la limbă și la pântece.

3. A zis Avva Antonie: Părinții din vechime mergeau în pustie, se vindecau pe ei înșiși și deveneau doctori. Întorcându-se de acolo, vindecau pe alții. Noi însă, de îndată ce am plecat din lume, înainte de a ne vindeca pe noi înșine, vrem să vindecăm pe alții. De aceea se întoarce boala asupra noastră și se *fac cele de pe urmă mai rele decât cele dintâi*[4]. Și auzim de la Domnul cuvântul: *Doctore, vindecă-te întâi pe tine însuți*[5].

4. A zis Avva Andrei: Se cuvine ca monahul să aibă acestea trei: înstrăinarea[6], sărăcia și tăcerea cu răbdare.

5. A spus Avva Atanasie, episcopul Alexandriei: Adeseori, unii dintre voi zic: Unde este prigoană, ca

---

experiența duhovnicească se dobândea la bătrânețe, după multă nevoință și luptă. Este sinonim cu avva. În limba română termenul a fost tradus cu bătrân în mai toate edițiile Patericului, deși el nu s-a impus în limbajul monahal cu referire la părinții duhovnicești cu multă autoritate. La noi s-a folosit și se folosește pentru astfel de situații apelativul mai general de Părinte, chiar și pentru cei mai mari duhovnici: Părintele Cleopa, Părintele Paisie, Părintele Arsenie. Vom păstra în traducere termenul de bătrân, cu specificarea faptului că acesta se referă în egală măsură la vârsta trupească și la vârsta duhovnicească. ✦ [4]Matei 12, 45. ✦ [5]Luca 4, 23. ✦ [6]Înstrăinarea este ieșirea pentru totdeauna din lumea ta, exilul voit - de altfel, același cuvânt grecesc este folosit în limbajul comun pentru a denumi exilul - înstrăinarea de patria ta, de casă, de părinți, de prieteni și de toate lucrurile tale, exterioare sau interioare, înstrăinarea de tine însuți prin renunțarea la idealurile proprii și la voia proprie. Sfântul Ioan Scărarul spune: „Înstrăinarea este despărțirea de toate, ca mintea să rămână

să mucenicesc?[7] Mucenicește cu conștiința, mori păcatului, omoară-ți mădularele cele pământești[8] și ai devenit mucenic de bunăvoie. Aceia înfruntau pe împărați și dregători; ai și tu potrivnic pe diavolul, împăratul păcatului, și dregători pe draci[9]. Căci așa cum, atunci, acelora le erau puse înainte altar și jertfelnic și toată urâciunea închinării la idoli, gândește că ai și tu așezat în suflet idolul cel vrednic de osândă. Există și astăzi altar și jertfelnic și idol blestemat, nematerial, în suflet. Căci altar este patima lăcomiei pântecelui, jertfelnic este pofta plăcerilor, iar idolul este duhul poftei. Pentru că cel care este robul desfrâului și se dedă plăcerilor s-a lepădat de Iisus și se închină la idol. Are în sine statuia Afroditei[10], adică plăcerea rușinoasă a cărnii. Iarăși, cel care a fost biruit de furie și mânie și nu a smuls din rădăcini nebunia acestei patimi s-a lepădat de Iisus și îl are pe Ares[11] înăuntrul său ca dumnezeu; căci s-a supus întru totul mâniei, care este idolul nebuniei. Altul, fiind iubitor de argint

---

nedespărțită de Dumnezeu..." (*Scara*, Cuvântul 13). ✦ [7]Verbul μαρτυρήσαι are dublu sens: a da mărturie și a mucenici. Contextul cred că justifică opțiunea pentru al doilea sens. De altfel, cel de-al doilea sens îl include în mod necesar pe primul, mucenicia fiind forma supremă de mărturisire. ✦ [8]Este citat cuvântul Sfântului Pavel: Drept aceea, omorâți mădularele voastre, cele pământești: desfrânarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este închinare la idoli. (Coloseni 3, 5). ✦ [9]Este o trimitere probabilă la textul din Efeseni 6, 12: Căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduh. ✦ [10]Zeița reproducerii și a fertilității. ✦ [11]Zeul războiului.

şi de plăceri, închizându-şi inima faţă de fratele lui şi nefăcând milostenie cu aproapele, s-a lepădat de Iisus şi se închină idolilor. Căci are înlăuntrul lui pe idolul lui, pe Hermes[12] şi, mai mult, se închină făpturii şi nu Făcătorului. Rădăcina tuturor relelor este iubirea de arginţi[13]. Astfel, dacă te înfrânezi de la acestea şi te păzeşti de patimile oarbe, ai călcat în picioare idolii şi te-ai lepădat de superstiţii. Te-ai făcut mărturisitor, mărturisind mărturia cea bună.[14]

6. A spus Avva Visarion: Când se întâmplă să ai pace şi nu eşti luptat, atunci mai mult să te smereşti, ca nu cumva intrând înlăuntrul nostru bucurie străină să ne mândrim şi să fim daţi războiului. Căci, de multe ori, Dumnezeu, pentru slăbiciunile noastre, nu îngăduie să fim daţi războiului, ca să nu pierim.

7. Un frate care locuia împreună cu alţi fraţi l-a întrebat pe Avva Visarion: Ce să fac? I-a zis Bătrânul: Păstrează tăcerea şi nu te măsura[15] pe tine însuţi.

8. Avva Veniamin le-a zis fiilor săi duhovniceşti, în timp ce îşi dădea duhul: Acestea să faceţi şi vă veţi putea mântui: *Bucuraţi-vă pururea, rugaţi-vă*

---

[12]Zeul negoţului. [13]1 Timotei 6, 10. [14]Vezi 1 Timotei 6, 12 şi Matei 10, 32. [15]Verbul folosit în original este μετρέω, care înseamnă a măsura. Sensul exact folosit aici este acela de a te măsura sau a estima că eşti bun sau mai bun ca alţii! Este greu să eviţi concluzia aceasta atunci când te măsori. Am preferat traducerea fidelă literei, pentru că verbul este folosit cu acelaşi sens şi în Noul Testament, într-un text pe care foarte probabil îl au în vedere părinţii când dau sfatul acesta: *Căci nu îndrăznim să ne numărăm sau să ne asemănăm cu unii care se laudă singuri; dar aceia, măsurându-se şi asemănându-se pe ei cu ei înşişi, nu au pricepere* (1 Cor. 10, 12).

neîncetat, dați mulțumire pentru toate[16].

9. L-a întrebat cineva pe Avva Viaré, zicând: Ce să fac ca să mă mântuiesc? Și acela i-a spus: Mergi, fă-ți pântecele tău mic și lucrul mâinilor tale puțin și nu te tulbura în chilia ta; și te vei mântui.

10. A zis Avva Grigorie Teologul: Pe acestea trei le cere Dumnezeu de la orice om care are botezul: credință dreaptă de la suflet, adevăr de la limbă și cumpătare de la trup.

11. A zis Avva Dioscur: Dacă ne îmbrăcăm cu veșmântul ceresc, nu ne vom arăta goi. Dacă, însă, nu suntem aflați purtând acel veșmânt, ce vom face, fraților? Vom auzi și noi glasul acela care zice: *Aruncați-l în întunericul cel mai dinafară, acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților*[17]. Rușine mare ne va fi, după atâția ani în care am purtat schima monahală, să fim găsiți în acel ceas al judecății neavând veșmânt de nuntă[18]. O, ce căință ne va cuprinde atunci! O, ce întuneric ne va învălui, în fața părinților și a fraților noștri, văzându-ne aceștia pe noi osândiți de îngerii osândirii! Ce tristețe îi va cuprinde pe Avva Antonie și pe Avva Ammun cel din Nitria, pe Avva Pavel al Fotiei, pe Avva Ammun, cel din Arabia Egiptului și pe Avva Mios din Tebaida, pe Avva Macarie Alexandrinul, pe Avva Pafnutie din Sidonia, pe Avva Orsirie din Tigonia, pe Avva Ammonie Henevritul și pe toți drepții care vor fi luați în Împărăția Cerurilor, în timp ce noi vom fi aruncați în întunericul cel mai din afară!

12. Spunea Fericitul Epifanie: Chip al lui Hristos

[16] 1 Tesaloniceni 5, 16-18. [17] Matei 8, 12. [18] Matei 22, 11-12.

fiind, Melchisedec[19] a binecuvântat rădăcina iudeilor, pe Avraam. Cu cât mai mult decât acesta, Adevărul, Hristos, binecuvântează și sfințește pe toți cei care cred în El.

13. A zis iarăși că: Este de folos a avea cărți creștine pentru cei care le au. Căci vederea însăși a cărților ne face mai șovăielnici în fața păcatului și chiar ne împinge să ne deschidem spre dreptate[20].

14. A zis iarăși: Mare întărire spre a nu păcătui este citirea Scripturilor.

15. A zis iarăși: Mare prăpastie și groapă adâncă este necunoașterea Scripturilor.

16. A zis iarăși că: Mare trădare a mântuirii este a nu cunoaște niciuna din legile dumnezeiești.

17. Același zicea că: Păcatele celor drepți sunt în jurul buzelor, iar ale necredincioșilor în trupul întreg. De aceea, cântă dumnezeiescul David: *Pune Doamne strajă gurii mele și ușă de îngrădire împrejurul buzelor mele*[21]. Și: *Zis-am: Păzi-voi căile mele, ca să nu păcătuiesc eu cu limba mea*[22].

18. Același a zis că: Dumnezeu păcătoșilor care se

✦ [19]Facere 14, 18-20. Despre legătura dintre Melchisedec și Hristos vezi Evrei 7, 15-25. ✦ [20]Am preferat traducerea prin dreptate deși pare mai greu inteligibilă, motiv pentru care majoritatea traducătorilor preferă alte echivalențe lingvistice. Dreptatea este un concept biblic fundamental și nu întâmplător apare ca antonim al păcatului. Este drept ceea ce este conform adevărului și ceea ce promovează, cultivă și împlinește adevărul. Dreptatea este adevărata stare a lucrurilor, iar nedreptatea este abaterea sau căderea de la această stare și este sinonimă cu păcatul, înțeles, de asemenea, ca eșec, abatere de la sensul firesc și adevărat al lucrurilor. ✦ [21]Psalmul 140,3. ✦ [22]Psalmul 38,1.

pocăiesc le iartă și datoria, ca desfrânatei și vameșului, iar dreptilor le pretinde și dobânda. Și aceasta este ceea ce a spus apostolilor: *De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în Împărăția Cerurilor.*[23]

19. A zis Avva Evprepie: De ai în tine însuți că Dumnezeu este credincios și puternic, crezi în El și te vei împărtăși de cele ale Lui, iar de ești puțin la suflet, nu crezi. Și: Toți credem că El este puternic și credem că toate Îi sunt Lui cu putință; crede, însă, și lucrurilor care sunt în tine însuți, că și în tine face minuni.

20. Un frate l-a întrebat pe același bătrân, zicând: Cum vine frica de Dumnezeu în suflet? Și a zis bătrânul: Dacă are omul smerenia și neagonisirea, îi vine frica de Dumnezeu.

21. Același a zis: Teama și smerenia și lipsa hranei și tânguirea să rămână cu tine neîncetat.

22. Același Avva Evprepie a cercetat la început pe un bătrân și i-a zis: Avva, spune-mi cuvânt să mă mântuiesc! Și acela i-a zis: Dacă vrei să te mântuiești, oriunde mergi, nu te grăbi să vorbești înainte să te întrebe cineva. Iar el, fiind străpuns la inimă pentru cuvânt, a pus metanie zicând: Cu adevărat, multe cărți am citit, dar asemenea folos niciodată n-am cunoscut. Și mult folosindu-se a ieșit.

23. A spus Amma Evghenia: Ne este de folos chiar să cerșim, numai să fim cu Iisus. Căci bogat este cel ce este cu Iisus, chiar dacă trupește este lipsit. Cel care cinstește cele de pe pământ înaintea celor duhovnicești le va pierde pe amândouă, iar cel care dorește

[23] Matei 5, 20.

cele cereşti va afla oricum şi bunurile pământeşti[24].

24. Avva Irineu a zis fraţilor: Să ne luptăm şi să răbdăm când ne războiesc, căci suntem soldaţi ai lui Hristos, ai Împăratului ceresc. Şi precum soldaţii împăratului pământesc au coifuri de aramă, tot aşa şi oastea noastră are coifuri virtuţile bune. Aceia au platoşă de zale, noi avem platoşă duhovnicească ce este călită în credinţă. Aceia au suliţă, iar noi rugăciunea. Aceia au scut, noi nădejdea în Dumnezeu. Aceia au pavăză, noi Îl avem pe Dumnezeu[25], aceia îşi varsă sângele în războaie, noi Îi aducem înainte voia noastră liberă. De aceea şi Împăratul ceresc a îngăduit dracilor să ne războiască, ca să nu uităm binefacerile Lui. Căci la vreme de uşurare, adesea, cei mai mulţi dintre oameni nu se roagă deloc. Şi dacă se roagă stând împreună cu alţii la rugăciune, nu se roagă cu adevărat sau mintea lor fuge încolo şi încoace. Rugându-se, sunt ca şi când nu s-ar ruga. Căci cei care vorbesc lui Dumnezeu cu buzele, iar cu inima vorbesc lumii acesteia, cum vor fi auziţi? Când însă suntem strâmtoraţi, atunci ne rugăm cu trezvie, şi de multe ori, cu buzele nezicând nimic, cu inima ne rugăm, înălţând către El glasul inimii şi vorbindu-I cu suspine. Aşadar, şi noi, fraţilor, să urmăm soldaţilor împăratului cel stricăcios şi să luptăm cu osârdie. Sau mai bine celor trei tineri[26] să urmăm şi cuptorul patimilor să-l călcăm în picioare cu curăţia, cărbunii aprinşi ai ispitelor să-i stingem cu rugăciunea şi pe Nabucodonosor[27] cel

✦ [24]Matei 6, 33. ✦ [25]Efeseni 6, 14-18. ✦ [26]Daniel 3, 8-23. ✦ [27]Textul trimite la Nabucodonosor, rege al Babilonului între 605-562 î. Hr.. La porunca lui au fost aruncaţi în cuptorul cu foc

nematerialnic, pe diavol, să-l rușinăm. Și trupurile noastre jertfă vie[28] să le aducem lui Dumnezeu și cugetul nostru binecredincios să-l aducem înainte ca pe o ardere de tot.

25. A zis Avva Zenon, ucenicul fericitului Siluan: Să nu te așezi în loc vestit, nici să stai alături de om cu nume mare, nici să pui temelie spre a-ți zidi ție chilie vreodată.

26. A zis Avva Macarie Avvei Zaharia: Spune-mi care este lucrarea monahului? Iar el i-a zis: Pe mine mă întrebi, Părinte? A zis Avva Macarie: Am înștiințare[29] despre tine, fiule Zaharia; este cineva care mă îmboldește să te întreb. I-a zis Avva Zaharia: După mine, părinte, pe sine să se silească în toate, acesta este monahul!

27. Spuneau despre Avva Isaia că, odată, a luat un sac și s-a dus la arie. Și a zis stăpânului țarinei: Dă-mi grâu! Acela îl întrebă: Și tu ai secerat, avva? Nu!, zice. I-a zis stăpânul țarinei: Cum, atunci, ceri să primești grâu, fără să fi secerat? I-a zis Bătrânul: Așa!? Dacă cineva nu seceră, nu ia plată? I-a zis stăpânul țarinei:

---

cei trei tineri. ✣ [28]Romani 12,1. ✣ [29]Πληροφορία este harisma dăruită sufletului de Dumnezeu după multă rugăciune, ca o certitudine neclintită cu privire la justețea unui gând sau a unei fapte, la soluția unei probleme și în general la descoperirea voii lui Dumnezeu într-o situație concretă. Se recomandă, însă, ca aceste lucrări tainice dăruite sufletului să fie supuse judecății duhovnicilor cu discernământ, spre a fi evitată înșelăciunea, pentru că satana poate să furnizeze astfel de simțăminte, din moment ce poate lua chipul îngerului luminii. (Notă preluată din ediția Mănăstirii Nașterea Maicii Domnului din Panorama, Tesalonic. În continuare ET).

Nu! Şi aşa a plecat Bătrânul. Iar fraţii, văzând ce a făcut, i-au pus metanie rugându-l să le spună de ce a făcut aceasta. Le-a zis Bătrânul: Pildă i-am făcut, că, dacă cineva nu lucrează, nu ia plată de la Dumnezeu[30].

28. A zis Avva Isaia, preotul: Spunea unul dintre părinţi că omul este dator să dobândească înainte de toate acestea: a crede în Dumnezeu, şi a-L dori pe Dumnezeu neîncetat, şi neräutatea, şi a nu răsplăti răul cu rău[31], şi îndurarea, şi smerenia, şi curăţia, şi facerea de bine, filantropia, şi dragostea faţă de toţi, şi supunerea, şi blândeţea, şi mărinimia, şi răbdarea, şi dorinţa sfântă către Dumnezeu. Şi a ruga neîncetat pe Dumnezeu cu durere în inimă şi iubire adevărată spre a nu privi în urmă şi spre a lua aminte la cele ce vor veni[32], şi a nu se încrede în facerea sa de bine, adică în slujire, şi a cere neîncetat ajutorul lui Dumnezeu pentru cele ce vor veni în fiecare zi.

29. Un frate a cerut de la Avva Isaia cuvânt. Şi răspunzând Bătrânul, i-a zis: Dacă voieşti a urma Domnului nostru Iisus, păzeşte cuvântul Lui. Şi omul tău cel vechi de vrei să se spânzure pe lemn împreună cu El, pe cei ce vor să te coboare de pe cruce eşti dator să-i tai de la tine până vei muri. Şi eşti dator să te pregăteşti pe tine însuţi să porţi ocara, să odihneşti inima celor care-ţi fac rău, să te smereşti pe tine înaintea celor care vor să te stăpânească, să-ţi ţii gura în tăcere şi să nu judeci pe cineva în inima ta.

30. A zis iarăşi că: Osteneala trupească, şi sărăcia, şi înstrăinarea, şi bărbăţia[33], şi tăcerea nasc smerita

[30] 1 Corinteni 3, 8. [31] Cf. Romani 12, 17. [32] Cf. Filipeni 3, 13. [33] Bărbăţie în sens de curaj.

cugetare. Și smerita cugetare înlătură multe păcate. Iar pentru cel care nu păzește acestea, lepădarea[34] este zadarnică.

31. A zis iarăși: Urăște toate cele din lume și odihna trupului, că acestea te-au făcut vrăjmaș lui Dumnezeu.[35] Căci așa cum omul, având vrăjmaș, luptă cu el, tot așa suntem datori să luptăm cu trupul spre a nu se odihni.

32. Un frate l-a întrebat pe Avva Isaia despre cuvântul rugăciunii din Evanghelie: Ce înseamnă: *„Sfințească-se numele Tău"*[36]? Și răspunzând, i-a zis: Aceasta este pentru cei desăvârșiți. Căci este cu neputință să se sfințească numele lui Dumnezeu în noi, cei stăpâniți de patimi.

33. Ne-a povestit Avva Isaia că șezând el odată alături de Avva Macarie au venit șapte frați din Alexandria ispitindu-l și zicându-i: Spune-ne, Părinte, cum ne vom mântui? Iar eu luând o foaie îndoită - zicea - și stând deoparte, scriam cele ce ieșeau prin buzele lor. Bătrânul, oftând și deschizându-și gura sa cea luminată, a zis: O, fraților, fiecare dintre voi știe cum se mântuiește, dar nu vrem să ne mântuim. Iar aceia i-au zis: Mult vrem să ne mântuim, dar nu ne lasă gândurile viclene. Ce să facem? Atunci Bătrânul a zis: Dacă sunteți monahi, de ce umblați cu cei din lume și vă apropiați de locul unde locuiește mireanul? Cei care s-au lepădat de lume și au primit schima sfântă și sunt printre mireni, se înșală pe ei înșiși unii ca

✦ [34]Cuvântul traduce grecescul αποταγή, un termen tehnic care înseamnă renunțarea la lume și la cele ale lumii și retragerea în pustie din iubire pentru Dumnezeu. ✦ [35]Iacob 4, 4. ✦ [36]Matei 6, 9.

aceştia. Şi osteneala lor este zadarnică. Ce vor câştiga de la cei din lume, dacă nu odihna trupească? Iar unde este odihnă trupească, acolo nu poate să locuiască frica lui Dumnezeu, mai ales în monah. De ce se numeşte monah[37]? Deoarece vorbeşte singur lui Dumnezeu noaptea şi ziua. Iar monahul care petrece cu cei din lume mai mult de o zi sau cel mult două - pentru că nu poate să trăiască fără cele necesare şi este nevoie să vândă lucrul mâinilor lui şi să dobândească cele de trebuinţă - întorcându-se îi pare cu adevărat rău pentru cele două zile petrecute în cetate ca să-şi vândă lucrul său, pentru că nu s-a folosit deloc. Monahul care îşi petrece timpul cu mirenii, aceste virtuţi câştigă şi mai ales la început se arată astfel: îşi înfrânează limba, posteşte şi se smereşte pe sine însuşi până când devine cunoscut şi se răspândeşte zvonul că monahul cutare este robul lui Dumnezeu. Şi, îndată, îi mişcă satana pe cei din lume să-i aducă toate cele necesare, vin, ulei, bani şi orice altceva, zicând: Sfântul, sfântul! Şi cum se întâmplă de obicei în slava deşartă, auzind zicându-i-se Sfântul!, se umflă smeritul monah. Şi numaidecât începe să stea împreună cu aceştia, mâncând, bând şi odihnindu-se. După aceea, sculându-se la cântare, îşi înalţă glasul până când vor spune mirenii că monahul cutare cântă şi priveghează, până îl vor lăuda pe el. Şi iarăşi, plin de slavă deşartă, se mândreşte şi se înalţă. Şi îndată pleacă smerenia de la el. Iar dacă cineva îi spune cuvânt aspru, îi răspunde foarte urât. Apoi, în timp ce priveşte la cei din lume, diavolul îi

[37] Cuvântul μοναχός (monah) înseamnă singur.

aruncă săgeți spre femei, copii și spre grija vieții. Iar el se întunecă, după cum și Domnul nostru Iisus Hristos a spus în Evanghelie, că: *Oricine se uită la femeie, poftind-o, a și săvârșit adulter cu ea în inima lui*[38]. Iar dacă socotim acestea basme să-L auzim pe Domnul zicând: *Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece*[39]. Apoi, începe să se îngrijească de nevoile de peste an. Astfel, se răspândește și începe să adune și arginți, până când îl sădesc dracii în rădăcina iubirii de arginți. Și dacă îi aduce cineva un dar mic, i-l întoarce spunând: Nu-l primesc, căci nu iau nimic. Dar dacă cineva îi aduce aur sau argint, sau veșmânt, sau ceva plăcut lui, îndată cu bucurie primește. Și întinde masă și începe să mănânce. Iar săracul, mai bine zis *Hristos în afara porții bate și nu este nimeni să-l înțeleagă, nimeni să-L audă*[40]. Către aceștia a zis Domnul nostru Iisus Hristos că: *Mai lesne este a trece cămila prin urechile acului decât să intre bogatul în Împărăția lui Dumnezeu*[41]. Dar poate zicem că: Nu nedreptățesc pe nimeni, căci am din lucrul meu de mână și din cele ce-mi trimite Dumnezeu. Spuneți-mi, părinților, îngerii în ceruri adună aur și argint, sau slava lui Dumnezeu? Și noi, fraților, de ce am primit schima? Ca să adunăm bani și bunuri materiale, sau ca să devenim îngeri? Sau nu cunoașteți că ceata căzută din ceruri se întregește cu monahi? Deci, fraților, de ce ne-am lepădat de lume? Și dacă ne-am lepădat de lume, de ce iarăși, îngâmfându-ne, ne-am întors de la calea

✣ [38]Matei 5, 28. ✣ [39]Matei 24, 35. ✣ [40]Apocalipsa 3, 20. ✣ [41]Luca 18, 25.

smereniei? Sau nu știți că vinul și femeile și aurul și odihna trupească, precum și petrecerea cu cei din lume, acestea toate ne separă de Dumnezeu? Căci rădăcina tuturor relelor este iubirea de argint. Cât de departe este cerul de pământ, atât de departe este și monahul iubitor de arginți de slava lui Dumnezeu. Și încă: Nu este un rău mai mare decât monahul iubitor de argint. Monahul cu tovărășii lumești are nevoie de rugăciuni multe făcute de părinți sfinți. Sau nu-l auzim pe fericitul Ioan spunând: *Nu iubiți lumea, nici cele ce sunt în lume. Dacă cineva iubește lumea, iubirea Tatălui nu este întru el*[42]. Și Iacob iarăși asemenea: *Cine, deci, va voi să fie prieten cu lumea se face vrăjmaș lui Dumnezeu*[43]. Să fugim de lume, fraților, așa cum fuge cineva de șarpe. Căci unde mușcă șarpele, cu greu se vindecă. La fel și noi, dacă vrem să devenim monahi, să fugim din lume. Este spre binele nostru, fraților, să avem un război, nu multe și nenumărate. Spuneți-mi, părinți și frați, părinții noștri unde au dobândit virtuțile, în lume sau în pustie? Așadar, noi cum putem să dobândim virtuțile în lume fiind? Dacă nu flămânzim, dacă nu însetăm, dacă nu înghețăm,[44] dacă nu locuim cu fiarele și nu murim trupului, cum vom trăi sufletului?[45] Cum vrem să moștenim Împărăția Cerurilor trăind printre cei din lume? Să avem privirile ațintite spre Împărăția Cerurilor! Căci dacă soldatul nu va lupta și nu va birui și după acestea nu va da bani, nu dobândește vrednicia. Cu cât mai puțin noi, care, mâncând și bând, și în mijlocul celor din

[42] 1 Ioan 2, 15. [43] Iacob 4, 4. [44] Vezi 1 Corinteni 4, 11. [45] Vezi Romani 8, 13.

lume fiind, vrem să moștenim Împărăția Cerurilor! Să nu ne pună diavolul gânduri viclene, spunând că: Adun ca să fac și milostenie. Căci cel care nu vrea din codrant[46] să facă milostenie, nici dintr-o mie de dinari[47] nu va face. Nu, frații mei! Acestea sunt ale celor din lume. Nu ne vrea Dumnezeu pe noi, monahii, să avem aur sau argint, haine și bunuri materiale. Domnul a dat poruncă spunând: *Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitnițe, și Tatăl vostru Cel ceresc le hrănește. Oare nu sunteți voi cu mult mai presus decât ele?*[48]. Monahul care are aur sau argint sau alte bunuri materiale nu crede că Dumnezeu poate să-l hrănească. Dacă pâine nu poate să ne dea, nici Împărăția Lui nu poate să ne-o dea. Aceasta cunosc că, atunci când am un lucru și cineva - din lume mai ales - îmi aduce altul de același fel, acela este din lucrare diavolească. Dacă, însă, nu am și cer de la Dumnezeu, o dată și de două ori, atunci Acesta, cunoscând de ce am nevoie, îmi aduce precum lui Daniel în groapa leilor[49]. Iar dacă nu am nevoie de nimic, ci am și aur, și argint, și alte bunuri materiale și nu le arunc, și tot aștept să-mi aducă cineva cele de trebuință, atunci devin părtaș lui Iuda Iscarioteanul, care a lăsat harul ce i s-a dat și a alergat spre pofta iubirii de arginți. De unde, fericitul Apostol, aceasta cunoscând, nu numai rădăcina tuturor relelor[50], i-a zis iubirii de arginți, ci și închinare la idoli a

✣ [46]Condrant (Κοδράντης Lat. Quadrans = ¼ dintr-o monedă: Matei 5, 26) era cea mai mică monedă romană din bronz. Deseori se folosea cu sensul de sumă neînsemnată, cum am zice: cinci bani. ✣ [47]Monedă romană de argint. ✣ [48]Matei 6, 26. ✣ [49]Daniel 6, 10-22. ✣ [50]1 Timotei 6, 10.

numit-o[51]. Să vedem, aşadar, spre câtă răutate trage după sine această boală pe monah, încât chiar şi spre închinarea la idoli îl duce. Căci iubitorul de arginţi se îndepărtează de iubirea lui Dumnezeu şi se închină idolilor pecetluiţi ai oamenilor, adică banului de aur. O, iubire de arginţi, care îl desparţi pe monah de slava lui Dumnezeu! O, iubire de arginţi, înfricoşătoare şi amară, care-l desparţi pe monah de ceata îngerilor! O, iubire de arginţi, rădăcina tuturor relelor, care-l faci pe monah să se îngrijească de toate, până când îl faci să-L părăsească pe Stăpânul cerurilor şi să se alipească de stăpânitorii pământului! O, iubire de arginţi, care deschizi uşa tuturor răutăţilor, care ascuţi limba călugărului spre hulă şi ocări şi spre tulburări, până când îl faci pe acesta să se judece în tribunalele lumeşti! Vai monahului aceluia care dă curaj dracului iubirii de arginţi! Vai, monahului iubitor de arginţi, că a părăsit porunca Mântuitorului, care a zis: *Să nu aveţi nici aur, nici argint*[52]! De multe ori dracul îi trimite un gând ca acesta: Scoală-te, fă priveghere şi mâine cheamă pe fraţi şi fă-le agapă. Apoi, pleacă dracul la cei chemaţi şi le zice: Luaţi cu voi cele trebuincioase. Atunci zice: Canonul nu-l încetez. Voi face şi Ceasul al treilea, şi Ceasul al şaselea, şi Ceasul al nouălea, neştiind că: *Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăţia Cerurilor,*[53]. Şi ce-mi va vătăma mie aurul sau argintul, sau alte bunuri? Neştiind că, unde este aur şi argint şi alte bunuri, acolo este îndrăzneala dracilor şi pieirea sufletului şi a trupului, acolo este *vai* pentru totdeauna. Cum va intra

✦ [51]Coloseni 3, 5. ✦ [52]Matei 10, 9. ✦ [53]Matei 7, 21.

străpungerea inimii în monahul iubitor de arginți? Căci părăsind voia Celui ce l-a făcut pe el și l-a chemat la viața veșnică, aurului se închină și se înconjoară de el. Cum va intra într-un astfel de bărbat zdrobirea inimii? Dar de multe ori, îi aduce diavolul lacrimi și suspine și-l face să-și bată pieptul zicându-i: Uite, ți-a dat Dumnezeu aur și argint și zdrobire de inimă!, ca să nu smulgă de tot rădăcina iubirii de arginți din el. O, frații mei iubiți, cum noi călugării avem aur și argint și haine și lemne și nu încetăm să strângem? Și săracul, mai bine zis Hristos, este bolnav și flămânzește, îi este frig și însetează, și noi nimic din acestea nu facem pentru El[54]. Ce răspuns vom da ca monahi, fraților, Stăpânului Hristos, noi care ne-am lepădat de lume și iarăși ne întoarcem la ea? Și ne clătinăm în credința că schima monahală este îngerească! Am făcut-o lumească pentru aur, pentru că am avut și nu am dat. Și dacă de multe ori am dat, am făcut-o înaintea tuturor ca să fim lăudați. Nu așa, frații mei iubiți! Să fugim din lume! Greu este a te mântui și în pustie! Cum vom rămâne atunci printre cei din lume? Sigur nu ne vom mântui, mai ales că Domnul a zis: *Cel care nu se leapădă de lume și de cele care sunt în ea, chiar și de sufletul lui însăși... și nu-și ridică crucea ca să-Mi urmeze Mie, nu este vrednic de Mine*[55]. *Căci viu sunt,* zice Domnul[56], *ieșiți din mijlocul lor și vă*

✦ [54]Vezi Matei 25, 42-43. ✦ [55]Vezi Luca 14, 26-27 și 33; Luca 9, 23-25. ✦ [56]Viu sunt, zice Domnul este o expresia frecvent citată în Vechiul Testament, mărturie invocată ca argument în sprijinul unor adevăruri. După modelul: Precum este adevărat că Eu sunt viu, tot așa este de adevărat că te voi micșora..., Iezechiel 5, 11. Vezi și: Isaia 48, 19; Ieremia 22, 24; Iezechiel 35, 11 etc.

osebiți[57]. Vedeți, frații mei iubiți, cât folos este în a fugi de întâlnirile lumești? Ne este de folos și nouă, și acelora. Vorbirea lor este despre vânzări și cumpărări, despre soții, copii și animale. O asemenea întovărășire desparte gândul de Dumnezeu. Și dacă numai vorbirea cu aceștia desparte gândul de Dumnezeu, a mânca împreună cu ei și a bea împreună cu ei câtă vătămare aduce? Nu pentru că sunt necurați spun acestea. Să nu fie! Ci pentru că aceștia mănâncă o dată și de două ori pe zi toate mâncărurile și cărnurile, iar noi stăm departe de mâncăruri și cărnuri și mâncăm o dată pe zi. Dacă însă ne văd mâncând cu îndestulare, îndată ne osândesc și spun: Iată și monahii se saturâ!, și nu-și amintesc că și noi purtăm trup ca și ei. Și iarăși, dacă ne văd înfrânându-ne de la mâncăruri, din nou ne osândesc, zicând: Iată, se fac plăcuți oamenilor! Și își pierd sufletele lor din pricina noastră. Dacă, iarăși, ne văd mâncând cu mâinile nespălate sau având haina murdară, din nou zic: Iată, neorânduială! Iar dacă ne văd mâncând cu mâinile spălate zic: Iată, și monahii se fac curați, și se pierd pe ei înșiși din pricina noastră! Și devenim noi vinovați și pricinuitori pierzaniei lor. Să fugim în orice chip de mesele lor. Să căutăm mai curând defăimarea lor decât laudele. Căci lauda lor este pricinuitoare a judecății. Iar defăimarea lor pricinuitoare de cununi. Care este folosul dacă plac oamenilor și-L mânii pe Domnul Dumnezeul meu? Martor este Apostolul Pavel, căci zice: *Dacă aș plăcea încă oamenilor, n-aș mai fi slujitor al lui Hristos*[58]! Așadar, să ne rugăm înaintea Domnului

✦ [57]2 Corinteni 6, 17. ✦ [58]Galateni 1, 10.

zicând: Iisuse Dumnezeul nostru, izbăvește-ne și păzește-ne de lauda și de defăimarea oamenilor. Și nimic să nu facem spre a plăcea lor. Căci lauda lor nu va putea să ne ducă în Împărăția Cerurilor, nici defăimarea lor nu are puterea să ne închidă viața veșnică. Să cunoaștem, frați iubiți și binecuvântați, că pentru fiecare cuvânt de prisos vom da seama Domnului Dumnezeului nostru[59].

34. Un frate s-a apropiat de Avva Ilie Isihastul, la obștea din peștera Avvei Sava, și i-a zis: Avva, spune-mi cuvânt! Iar Bătrânul a zis fratelui: În zilele părinților noștri, erau iubite aceste trei virtuți: neagonisirea, blândețea și înfrânarea. Iar acum domnește la monahi lăcomia și pofta pântecelui și obrăznicia. Ce vrei, aceea ține!

35. Se zicea despre Avva Teodor din Ferme[60] că pe aceste trei le avea mai de căpetenie decât multe: neagonisirea, nevoința[61] și fuga de oameni.

36. A spus Avva Teodor din Ferme că: Omul care

✣ [59] Matei 12, 36. ✣ [60] Munte în nordul Nitriei, unde se nevoiau mulți monahi (ET). ✣ [61] Am tradus în limba română termenul ἄσκησις prin nevoință, deși nu redă fidel sensul etimologic. În vocabularul tehnic al limbii române a intrat și cuvântul grecesc ca atare, asceză, dar acesta este folosit mai puțin și cu un sens general. Este important de semnalat faptul că în limba română s-a tradus de la început prin nevoință, cuvânt ce trimite la ne-voire, adică la tăierea voii. Cuvântul grecesc asceză înseamnă exercițiu stăruitor și este folosit până astăzi în spațiul grecesc. Este o diferență de accent. În limba română, nevoința este termenul generic pentru strădaniile monahului, în timp ce în limba greacă termenul generic este cel de asceză. Accentul pe nevoință este o particularitate a spiritualității monahale românești. Lucrul acesta poate fi observat până astăzi.

stă în pocăinţă nu este legat de poruncă.

37. A întrebat Amma Teodora pe Papa[62] Teofil despre cuvântul Apostolului, adică ce înseamnă: *Răscumpăraţi vremea*[63]. Iar el i-a răspuns: Cuvântul arată câştigul. În ce fel? S-a arătat vreme de batjocură! Cumpără cu smerenia şi îndelunga-răbdare vremea de batjocură şi atrage câştigul la tine. Vreme de necinste! Îndură şi cu îndurarea răscumpără vremea aceasta şi ai câştig. Şi toate cele potrivnice, dacă vrem, ni se fac nouă câştig.

38. A zis iarăşi Amma Teodora: *Siliţi-vă să intraţi prin poarta cea strâmtă*[64]. Căci, aşa cum copacii, dacă nu trec prin zăpezi şi ploi nu pot să aducă rod, la fel şi noi. Veacul acesta este iarnă. Şi dacă nu trecem prin multe necazuri şi încercări, nu vom putea să devenim moştenitori ai Împărăţiei Cerurilor[65].

39. A zis iarăşi aceeaşi că: Învăţătorul este dator să fie străin de iubirea de stăpânire şi de slava deşartă, să stea departe de mândrie, să nu se lase amăgit de linguşiri sau orbit de daruri, să nu fie biruit de pântece, să nu fie stăpânit de mânie, ci să fie îndelung răbdător, binevoitor, smerindu-se cu toată puterea, îngăduit de ceilalţi şi îngăduitor, grijuliu şi iubitor.

40. A zis Avva Ioan Kolovos: Eu vreau ca omul să se împărtăşească de toate virtuţile. Pentru aceasta, sculându-te dimineaţa, în fiecare zi, pune început la

---

✦ [62]Patriarhul Alexandriei (385-412). În primele veacuri creştine titlul de papă avea o întrebuinţare largă şi se atribuia episcopilor, dar şi preoţilor. În cele din urmă s-a consacrat atribuirea acestui titlu episcopului de Alexandria şi episcopului Romei. (ET). ✦ [63]Efeseni 5, 16. ✦ [64]Luca 13, 24. ✦ [65]Fapte 14, 22.

toată virtutea și porunca lui Dumnezeu, în cea mai mare răbdare, cu frică și îndelungă-răbdare, în iubire de Dumnezeu cu toată dorirea sufletului și a trupului și multă smerenie, în răbdare față de durerile inimii și pază, în rugăciune multă și cereri cu suspine, în curăția limbii și paza ochilor. Defăimat și nemângâios, împăciuitor și nerăsplătind răul cu rău[66], neluând în seamă căderile celorlalți. Nu te măsura pe tine însuți, ci fii mai prejos decât toată făptura, în lepădare de materie și de toate cele după trup, în cruce, în luptă, în sărăcia cu duhul, în bună-vrere și nevoință duhovnicească, în post, în pocăință și plâns, în osteneala războiului, în discernământ, în curăția sufletului, în împărtășire de bine, lucrul mâinilor tale în liniște[67], în privegheri de noapte, în foame și sete, în frig și lipsă de haine[68], în suferințe, închizând mormântul ca și când ești deja mort, încât să socotești că moartea îți este aproape în fiecare zi.

41. A zis Avva Iosif Tebeul că trei lucruri au mare prețuire înaintea lui Dumnezeu: Când omul este bolnav și se adaugă bolii și alte ispite, iar acesta le primește cu mulțumire; Al doilea este când cineva face toate lucrurile curate înaintea Domnului, fără nimic omenesc; Iar al treilea când cineva se așază în supunere față de părintele duhovnicesc și se leapădă de toată voia proprie.

42. Povestea Avva Casian despre un anume Avva Ioan, întâistătător de obște, că a fost mare în viața sa. Acesta, când i s-a apropiat sfârșitul și pleca senin și cu

✦ [66]Romani 12, 17. ✦ [67]2 Tesaloniceni 3, 12. ✦ [68]2 Corinteni 11, 27.

dor de Dumnezeu, l-au înconjurat fraţii, cerându-i să le lase ca moştenire un cuvânt scurt şi mântuitor, prin care vor putea să ajungă la desăvârşirea în Hristos. Iar acela oftând a zis: Niciodată n-am făcut voia proprie, niciodată n-am învăţat pe cineva ceea ce n-am făcut eu mai înainte[69].

43. A zis fericitul Ioan Gură de Aur: Aşezându-te să citeşti cuvinte dumnezeieşti, întâi roagă pe Dumnezeu să-ţi deschidă ochii inimii[70] tale, aşa încât nu numai să citeşti cele scrise, ci să le şi faci, ca să nu străbatem spre osânda noastră vieţile şi cuvintele sfinţilor[71].

44. Spunea Avva Ioan Kílikas, egumenul Raithului[72], fraţilor: Fiilor, cum am fugit de lume, să fugim şi de poftele trupului[73].

45. A zis iarăşi: Să urmăm exemplul părinţilor noştri, cu câtă asprime şi liniştire se nevoiau aici!

46. A zis iarăşi: Să nu spurcăm, fiilor, locul acesta, pe care părinţii noştri l-au curăţit de draci.

47. A zis iarăşi: Locul acesta este al nevoitorilor, nu al negustorilor.

✣ [69]Ecou al poruncii lui Hristos: Iar cel ce va face şi va învăţa, acesta mare se va chema în Împărăţia Cerurilor... (Matei 5, 19). ✣ [70]Efeseni 1, 18. ✣ [71]Vezi Luca 12, 47; Iacob 1, 23-25. ✣ [72]Raitho sau Raithou se află pe ţărmul de sud-vest al peninsulei Sinai, unde se aflau cele 12 izvoare şi cei 70 de copaci de finic (Ieşire 15, 27). Din secolul al IV-lea a existat aici o mănăstire, distrusă în anul 373 de barbari. În 540 a fost reconstruită şi fortificată de către Iustinian şi a cunoscut o mare dezvoltare până la sfârşitul sec. al VII-lea. ✣ [73]*Poftele trupului*, mai exact *poftele cărnii* este o expresie biblică nou-testamentară frecvent folosită (Vezi: Galateni 5, 16; Efeseni 2, 3; 2 Petru 2, 18; 1 Ioan 2, 16).

48. Cum urcăm de la Ghetsimani pe Muntele Măslinilor, este mânăstirea Avvei Avramie. În această mânăstire a fost egumen și Avva Ioan Kizikinul. L-am întrebat pe acesta într-o zi, zicând: Avva, cum dobândește cineva virtutea? Și a răspuns Bătrânul zicând: Dacă vrea cineva să dobândească virtutea, nu poate să o dobândească dacă nu urăște răutatea potrivnică acesteia. Deci, dacă vrei să ai pururea lacrimi, urăște râsul. Vrei să ai smerenie, urăște mândria. Vrei să fii înfrânat, urăște lăcomia pântecelui. Vrei să fii cumpătat, urăște viața desfrânată. Vrei să fii lipsit, urăște iubirea de arginți. Cel care vrea să fie locuitor al pustiei, urăște cetățile pentru sminteli. Cel care vrea să aibă liniștire, urăște îndrăzneala. Cel care vrea să fie străin, urăște arătarea. Cel care vrea să-și stăpânească mânia, urăște petrecerea cu cei mulți. Cel care vrea să nu țină minte răul, să urască vorbirea de rău. Cel care vrea să fie nestingherit, să rămână în singurătate. Cel care vrea să-și țină limba, să-și închidă urechile ca să nu audă multe. Cel care vrea să aibă totdeauna frica lui Dumnezeu, să urască odihna trupească și va iubi necazul și strâmtorarea.

49. Un frate l-a întrebat pe Avva Iosif, zicând: Dacă se întâmplă prigoană, este bine să pleci în pustie sau în lume? Și a zis Bătrânul: Unde auzi că sunt ortodocși, acolo mergi, cât mai aproape de ei, și să nu ai deloc prietenie cu vreun copil, nici să locuiești împreună cu acesta. Și dacă este cu putință să rămâi în chilia ta, este bine. Și să cultivi legumele tale, în loc să mergi la altul să ceri. Iarăși a zis fratele: Vreau să stau

cu cineva în obşte, ca să mă liniştesc singur în chilie şi acela să-mi dea lucrul meu de mână şi să-mi poarte de grijă. Şi i-a zis Bătrânul: Părinţii noştri nu voiau lucru acesta. Dacă nu ţii seama, nu vei oferi pâine nimănui, căci nu te va lăsa satana[74].

50. Ziceau despre Avva Isaac că, aproape fiind de el sfârşitul, au venit la el părinţii şi i-au zis: Ce vom face după ce pleci, părinte? Iar el a zis: Vedeţi cum am mers eu în faţa voastră! Dacă voiţi şi voi să mă urmaţi şi să păziţi poruncile lui Dumnezeu, va trimite harul Lui şi va păzi locul acesta. Iar dacă nu le veţi păzi, nu veţi mai rămâne în locul acesta. Căci şi noi, când urma să moară părinţii noştri, ne întristam, dar ţinând poruncile Domnului şi sfaturile lor, rămâneam ca şi când aceia erau cu noi. Aşa să faceţi şi voi şi vă veţi mântui.

51. Un frate a rugat pe Avva Ierax: Spune-mi cuvânt cum să mă mântuiesc. Îi zice Bătrânul: Stai în chilia ta. Dacă flămânzeşti, mănâncă; dacă însetezi, bea; şi nu vorbi de rău pe cineva; şi te vei mântui.

52. Un frate a întrebat pe Avva Krónie: Ce voi face cu uitarea[75] care îmi înrobeşte mintea şi nu mă lasă să simt când se apropie de mine păcatul? Şi a zis Bătrânul: Când au luat chivotul cei de alt neam, pentru

✦ [74]Răspunsul avvei înseamnă probabil că felul acesta de viaţă monahală - adică să trăiască cineva închis şi altul să-l slujească şi să-l îngrijească - este potrivit pentru cei care au atins o anumită măsură a sfinţeniei. Dacă monahul este imatur duhovniceşte, aşa cum se pare că este cazul de faţă, există pericolul să eşueze şi să nu folosească pe nimeni, de aceea îl şi respinge (ET). ✦ [75]Este vorba despre uitarea sufletului care se datorează trândăvelii şi lenevirii. Este opusul trezviei, al privegherii minţii şi al inimii (ET).

fapta rea a fiilor lui Israel, l-au târât până l-au adus la locașul lui Dagòn[76], zeul lor. Atunci, a căzut fratele cu fața la pământ și a zis: Ce înseamnă aceasta? Iar Bătrânul a zis că: Dacă cei de alt neam[77] vor ajunge să robească mintea omului cu propriile ei pricini, îl târăsc așa până când îl aduc deasupra patimii celei nevăzute. În acel loc, așadar, dacă mintea se întoarce și-L caută pe Dumnezeu, și își va aduce aminte de judecata veșnică, îndată patima cade și se face nevăzută. Căci scris este: *Când te vei întoarce și vei suspina, atunci te vei mântui și vei cunoaște unde ai fost*[78].

53. A zis Avva Krónie: Dacă Moise nu ducea oile pe Muntele Sinai, nu ar fi văzut focul în rug.[79] Atunci un frate a întrebat pe Bătrân: Drept ce poate fi luat rugul? Și i-a zis că rugul este luat drept lucrarea trupească; căci scris este: *Asemenea este Împărăția Cerurilor cu o comoară ascunsă în țarină*[80]. A zis fratele către Bătrân: Așadar, fără osteneala trupească nu înaintează omul în vreo vrednicie? Și Bătrânul i-a răspuns: Din vechime este scris: *Cu ochii ațintiți asupra lui Iisus, Începătorul și Plinitorul credinței, Care, pentru bucuria pusă înaintea Lui, a suferit crucea*[81]. Și David spune iarăși: *Nu voi da somn ochilor mei și genelor mele dormire și odihnă tâmplelor mele...*[82] și celelalte.

✦ [76]Zeul filistenilor. Despre incidentul cu răpirea chivotului de către filisteni și ducerea lui în templul zeului lor, Dagon, vezi 1Regi 4, 3-22 și 5, 1-2. ✦ [77]Aici îi înțelegem pe draci care întotdeauna pândesc prilejul să înrobească sufletul, în special când el însuși îi provoacă într-un oarecare fel (ET). ✦ [78]Isaia 30, 15. ✦ [79]Vezi Ieșire 3, 1-6. ✦ [80]Matei 13, 44. ✦ [81]Evrei 12, 2. ✦ [82]Psalmul 131, 2-5. La întrebarea fratelui dacă fără truda trupului nu poate cineva să înainteze, ca răspuns, Avva aduce primul și cel

54. Un frate a rugat pe Avva Krónie: Spune-mi cuvânt! Şi i-a spus lui: Când s-a dus Elisei la sunamiteancă, a aflat-o stearpă; dar ea a zămislit şi a născut prin venirea lui Elisei.[83] A zis lui fratele: Ce înseamnă cuvântul acesta? Şi Bătrânul a zis: Sufletul, dacă veghează[84] şi se adună din griji şi părăseşte vrerile sale, atunci Duhul lui Dumnezeu îl cercetează şi poate să nască, deoarece altfel este sterp.

55. A zis Avva Macarie: Să nu dormi în chilia fratelui care are faimă rea.

56. Un frate a întrebat pe Avva Macarie cel Mare despre desăvârşire. Şi răspunzând Bătrânul a spus: Dacă dobândeşte omul smerenie mare în inima lui şi în trup; şi dacă nu se măsoară pe sine în niciun lucru, ci mai curând se aşază pe sine în smerenie mai prejos decât orice făptură; şi nu judecă în niciun fel pe nimeni decât numai

---

mai important exemplu, pe Domnul, care „în loc de bucuria lui de mai dinainte, a suferit cruce" şi pe proorocul David, omul care a aflat „în inima lui" pe Dumnezeu, şi plin de iubire şi zel sfânt promite că nu-şi va îngădui nici cea mai mică odihnă, înainte să pregătească loc potrivit pentru chivot, adică pentru casa lui Dumnezeu. Pe urmele Domnului au mers Apostolii şi toată ceata sfinţilor şi a martirilor Bisericii. Truda trupului trebuie s-o înţelegem în două feluri: una este truda pe care călugărul o depune în fiecare zi pentru a împlini îndatoririle lui călugăreşti. În momentul consacrării, călugărul l-a auzit pe părintele lui duhovnicesc că l-a oferit în taină lui Dumnezeu, că este chemat să se pregătească nu spre odihnă, nu spre lipsa de griji, nu spre confort..., ci spre lupte duhovniceşti, spre înfrânarea trupului... şi spre toate cele amare şi truditoare ale vieţii fericite în Dumnezeu (din slujba schimei celei mari). Şi va flămânzi şi va înseta şi va priveghea şi va fi pregătit să sufere cu bucurie orice osteneală şi durere pe care Dumnezeu i-o va cere în drumul vieţii

pe sine; și rabdă defăimarea; și aruncă din inima sa toată răutatea; și se silește pe sine să fie îndelung-răbdător, bun, iubitor de frați, cumpătat, înfrânat - căci scris este: *A celor ce se silesc este Împărăția Cerurilor și cei ce se silesc pun mâna pe ea.*[95] Și vede drept cu ochii săi; și are paza limbii; și își întoarce auzul de la orice lucru deșert și vătămător de suflet; și dreptatea mâinilor sale și curăția inimii să fie spre Dumnezeu; și nepătarea trupului; și să aibă aducerea aminte de moarte înaintea ochilor în fiecare zi; și lepădarea de mânia și răutatea duhovnicească; și lepădarea de cele materiale și de plăcerile trupești; și lepădarea de diavol și de toate lucrările lui; și, desigur, unirea cu Dumnezeu, Împăratul tuturor, și cu toate poruncile Lui; și să rămână neîncetat în tot locul și în tot lucrul, și în toată fapta lângă Dumnezeu; fără acestea nu poate să fie desăvârșit.

---

sale călugărești. Al doilea înțeles al trudei trupului este lucrarea practică. Ceea ce ne spune Sfântul Casian Romanul este foarte expresiv: „Având în vedere poruncile apostolice, Sfinții Părinți ai Egiptului nu lasă niciodată pe călugări să rămână fără lucrare și mai ales pe cei tineri, pentru că știu că prin răbdarea lucrării alungă acedia, își procură hrana și ajută pe cei care au nevoie". Și mai jos adaugă: „De asemenea, Părinții spun că cel care lucrează se războiește de cele mai multe ori cu un demon și este chinuit de acesta, în timp ce leneșul este înrobit de mii de duhuri viclene" (Filocalia vol.1 Către Castor, episcopul, cap. 60. Despre acedie) vezi 2 Tesaloniceni 3, 6-12. și Apoftegma II, 75 (ET). ✣ [93]4 Regi 4, 8-37. ✣ [94]Cuvintele νῆφω, νῆψις, νηφάλιος în textele patristice exprimă trezvia minții și a inimii, sau trezvia duhovnicească. Aceasta este o premisă esențială pentru lupta cu păcatul și lepădarea de lume, dar și pentru dialogul viu cu Dumnezeu. Acest dialog se întemeiază pe un continuu și profund proces de pocăință care nu este posibil fără trezvie. ✣ [95]Matei 11, 12.

57. A zis Avva Marcu: Legea libertății învață tot adevărul. Cei mulți o citesc spre cunoștință, dar puțini o înțeleg cu trimitere la lucrarea poruncilor[86]. Nu cere desăvârșirea acesteia în virtuțile omenești; căci om desăvârșit în acestea nu se găsește. Iar desăvârșirea ei în Crucea lui Hristos se ascunde.[87]

58. Un frate a venit la Schit la Avva Moise, cerând de la acesta cuvânt. A zis acestuia Bătrânul: Mergi, șezi în chilia ta și chilia te va învăța toate.

59. A zis Avva Moise: Cel care Îl are aproape de el pe Iisus și se bucură de El bine face neaducând om în chilia lui.

60. A zis iarăși: Cu neputință este să dobândească cineva pe Iisus altfel decât prin osteneală și smerenie și rugăciune neîncetată.

61. Spunea Avva Matoe că trei părinți au plecat la Avva Pafnutie, cel numit și Kefalas, ca să ceară cuvânt, și Bătrânul le-a zis: Ce vreți să vă spun, cuvânt duhovnicesc sau trupesc? I-au spus lui: Duhovnicesc! Și Bătrânul le-a zis: Mergeți, iubiți suferința mai mult decât odihna, defăimarea mai mult decât slava și a da mai degrabă decât a lua[88].

62. Un frate a întrebat pe un Bătrân zicând: Ce lucru este bun, pe care să-l fac și să fiu viu în el? Și a zis Bătrânul: Dumnezeu știe binele. Dar am auzit că cineva din părinți a întrebat pe Avva Nisterie cel Mare, prietenul Avvei Antonie, zicând lui: Care lucru este bun,

✣ [86]Este o reluare în lectură aplicată a textului din Iacob 1, 25: Cine s-a uitat, însă, de aproape în legea cea desăvârșită a libertății și a stăruit în ea, făcându-se nu ascultător care uită, ci împlinitor al lucrului, acela fericit va fi în lucrarea sa. ✣ [87]Ioan 8, 31-32 și 36. ✣ [88]Fapte 20, 35.

ca să-l fac? Și acela a zis lui: Nu sunt, oare, toate virtuțile egale? Sfânta Scriptură ne spune că Avraam era iubitor de străini, și Dumnezeu era cu el[89]. Ilie iubea liniștea, și Dumnezeu era cu el. Iar David era smerit, și Dumnezeu era cu el. Deci, ceea ce vezi că vrea sufletul tău după Dumnezeu aceea fă și ține inima trează.

63. Spunea Avva Pimen despre Avva Nisterie că, precum era șarpele de aramă făcut de Moise pentru vindecarea poporului[90], așa era și Bătrânul. Având toate virtuțile și totdeauna tăcând, pe toți îi vindeca. Întrebat fiind Avva Nisterie de către Avva Pimen cum a dobândit virtutea aceasta, că, ori de câte ori s-a întâmplat vreun necaz în obște, nici nu vorbea, nici nu lua parte, a răspuns acela: Iartă-mă Avva, când am intrat la început în obște, mi-am zis în cugetul meu: Tu și măgarul una veți fi! Așa cum măgarul este bătut și nu vorbește, este ocărât și nu răspunde nimic, așa și tu, precum spune psalmul: *Ajuns-am ca un dobitoc înaintea Ta și credincios Ție, și voi fi pururea cu Tine*[91].

64. A zis Avva Pimen: A fi treaz, și a lua aminte la tine, și a avea darul deosebirii, aceste trei virtuți sunt unelte ale sufletului.

65. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen: Cum trebuie omul să se poarte? I-a zis lui Bătrânul: Să vedem pe Daniel, că nu s-a aflat împotriva lui nicio pârâ, decât în slujirile aduse Dumnezeului său[92].

66. A zis iarăși: Sărăcia, suferința și darul deosebirii, acestea sunt uneltele vieții monahale. Căci scris

✣ [89]Cf. Facere 12, 2 ș.u. ✣ [90]Numeri 21, 9. ✣ [91]Psalmul 72, 22. ✣ [92]Confrații lui Daniel, demnitarii, mânați de invidie, au vrut să-l pârască împăratului Darie ai perșilor, încât acesta să renunțe la

este: Dacă ar fi aceşti trei bărbaţi Noe, Iov şi Daniel, *Eu sunt viu, zice Domnul Dumnezeu*[93]. Noe este chip al neagonisirii, Iov al suferinţei şi Daniel al deosebirii. Aşadar, dacă există aceste trei lucruri în om, Dumnezeu locuieşte în acesta.

67. A zis iarăşi Avva Pimen că: Două lucruri dacă urăşte monahul, poate să devină liber faţă de lume. Şi a zis lui fratele: Care sunt acestea? Şi a zis Bătrânul: Odihna trupească şi slava deşartă. Şi a zis fratele: Spune-mi alt cuvânt! A răspuns Bătrânul: Cât poţi, lucrează lucrul de mână, ca din acesta să faci milă. Căci scris este că milostenia şi credinţa curăţă păcatele[94]. A zis fratele: Ce este credinţa? A zis Bătrânul: Credinţa este a petrece în smerenie şi a face milă.

68. A zis iarăşi: Omului despre care inima ta nu are înştiinţare[95] nu-i încredinţa cugetul tău.

69. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Ce

---

preţuirea pe care o avea pentru el şi să-l scoată din demnitatea înaltă cu care îl însărcinase. Dar nu puteau să găsească motiv pentru că purtarea lui era fără reproş. De aceea, au născocit o poruncă conform căreia timp de treizeci de zile, cel care va cere ceva de la un alt zeu sau om în afară de Darius să fie aruncat în groapa leilor. Erau siguri că Daniel nu va trăda slujirea lui faţă de Dumnezeul în care credea şi astfel capcana lor ar fi dus la rezultatul dorit, ceea ce s-a şi întâmplat. (Cf. Daniel 6, 5 ş.u.).

✦ [93]Iezechiel 14, 14. ✦ [94] Vezi Pilde 15, 27 şi Galateni 3, 11. ✦ [95]Înştiinţarea (πληροφορία) este un termen tehnic în spiritualitatea şi în literatura monahală şi se referă la primirea unui fel de vestire, de informare tainică, nu prin cuvinte, ci la nivelul sufletului sau al duhului, oricum, mai curând la nivelul simţirii decât al minţii, în legătură cu un lucru sau cu o hotărâre, sau cu o atitudine pe care urmează să o ai. Gheron Iosif, cunoscutul isihast athonit din sec. XX spunea că nu lua nicio hotărâre până nu avea înştiinţare de sus.

să fac cu prieteniile nefolositoare pe care le am? Și acela a zis: Este vreun om care, horcăind de moarte, mai ia seama la prieteniile din lumea aceasta? Nu te apropia, nici nu le atinge și singure se vor înstrăina.

70. A zis iarăși că: Atunci când un om vrea să-și ridice casă, multe lucruri adună să poată înălța casa, și diferite materiale adună. Așa și noi să luăm puțin din toate virtuțile.

71. Același a zis că David a scris lui Ioab: *Să fii stăpân în război și vei stăpâni cetatea și-o vei distruge*[96].

72. A zis Avva Pimen: Dacă vezi privelești și auzi lucruri, să nu le povestești aproapelui tău, căci aceasta este întoarcere de la război[97].

73. A zis iarăși: La început fugi îndată, a doua oară fugi iarăși, iar a treia oară fă-te sabie.

74. A zis Avva Pimen Avvei Isaac: Ușurează parte din dreptatea ta și vei avea odihnă în puținele tale zile[98].

75. A întrebat Avva Vitimie pe Avva Pimen zicând: Dacă cineva este trist din cauza mea și îi pun metanie, dar nu se lasă înduplecat, ce să fac? A zis lui Bătrânul: Ia cu tine alți doi frați și pune-i metanie, și dacă nu se înduplecă, ia alți cinci. Și dacă nu se va lăsa înduplecat nici de aceștia, ia cu tine preot. Și dacă nici așa nu se va înduplec, să te rogi în continuare netulburat

✝ [96]2 Regi 11, 25. ✝ [97]Adică deturnarea aceluia de la lupta sa duhovnicească. ✝ [98]Cuvântul dreptate (δικαιοσύνη) poate fi înțeles în două feluri: un prim sens poate fi ținerea legii lui Dumnezeu, virtute, sfințenie, în care caz aici se recomandă Avvei Isaac să micșoreze puțin nevoința lui aspră, care probabil îi crea probleme. Un al doilea sens poate fi acela de automustrare, în care caz i se recomandă avvei să micșoreze mustrarea de sine, ca să i se liniștească sufletul (ET).

lui Dumnezeu, ca Acesta să-i dea înștiințare, iar tu să rămâi fără grijă[99].

76. Un frate, mergând în piață, l-a întrebat pe Avva Pimen: Ce vrei să fac? A zis Bătrânul: Să te faci prieten cu cel care se silește pe sine și vei vinde lucrurile tale cu odihnă.

77. A zis iarăși: Această viețuire a dat Dumnezeu lui Israel: să stea departe de cele împotriva firii, de mânie, furie, invidie, ură, de vorbirea împotriva fratelui și de celelalte ale firii vechi.

78. A zis iarăși: Osenește-te cât poți să nu te porți rău cu nimeni și să-ți păstrezi inima curată cu orice om.

79. A venit la Avva Paladie mai-marele locului, voind să-l vadă, căci auzise cele despre el. Și luând cu sine un tahigraf, i-a poruncit lui zicând: Eu intru la avva, iar tu să scrii cele spuse de acesta către mine cu precizie. Și intrând, mai-marele locului a zis Bătrânului: Roagă-te pentru mine, avva, că am multe păcate. A zis Bătrânul: Singurul fără de păcat este Iisus Hristos. A zis mai-marele locului: Oare, avva, pentru fiecare păcat vom da socoteală? A zis Bătrânul: Scris este: *Tu răsplătești fiecăruia după faptele lui*[100]. A zis mai-marele locului: Explică-mi cuvântul! A zis Bătrânul: Este de la sine înțeles, dar ascultă mai pe larg! Ai supărat pe aproapele? Așteaptă-te la același lucru. Ai răpit de la cei lipsiți, ai năpăstuit pe sărac, ai fost părtinitor la judecată, ai rușinat, ai batjocorit, ai calomniat, ai pus în primejdie cinstea familiei altora, ai jurat strâmb, ai mutat hotarele ogoarelor părintești, ai

[99] Vezi Matei 18, 15-17. [100] Psalmul 61, 11; Pilde 12, 14.

jefuit casele orfanilor, ai strâmtorat pe văduve, ai preferat plăcerea trecătoare de aici bunurilor viitoare? Așteaptă să ți se întoarcă toate. Căci ceea ce seamănă omul, aceea va secera. Și, desigur, dacă ai făcut și ceva din cele bune, și acelea să aștepți să ți se întoarcă însutit, căci *Tu răsplătești fiecăruia după faptele lui*[101]. Această hotărâre având în minte toată viața, vei putea să ocolești multe din păcate. A zis dregătorul: Și ce trebuie să fac, avva? A zis Bătrânul: Să cugeți la cele veșnice și nesfârșite și de neînlocuit, în care nu este noapte, unde nu este somnul cel asemănător morții; în care nu este mâncare, nu este băutură - slujitorii slăbiciunii noastre; nu este boală, nu sunt dureri, nici spitale, nu sunt tribunale, nici negoț, nici bani - începutul tuturor relelor, pricina războaielor, și rădăcina dușmăniei; ci este locașul celor vii, al celor care nu mor prin păcat, al celor care trăiesc viața adevărată în Hristos Iisus. Oftând, dregătorul a zis: Adevărat, avva, așa este, cum ai spus. Și folosindu-se mult, a plecat la ale sale, mulțumind lui Dumnezeu.

80. Se povestea despre Avva Pamvo că, dându-și sfârșitul, în ceasul în care îi părăsea, a zis bărbaților sfinți care se aflau lângă el: De când am venit în locul acesta al pustiei și mi-am ridicat chilie și am locuit în ea, nu îmi amintesc să fi mâncat pâine nemuncită cu mâinile mele[102] și nu-mi pare rău pentru vreun cuvânt pe care l-am vorbit până în acest ceas. Și plec la Dumnezeu, ca și când n-aș fi început încă să-L cinstesc. Și mai mult decât mulți, avea obiceiul, când

[101] Psalmul 61, 11; Pilde 12, 14. [102] 2 Tesaloniceni 3, 8.

îi cereau cuvânt din Scripturi sau duhovnicesc, să nu le răspundă îndată, ci spunea că nu știe cuvântul și o lună sau mai mult nu dădea răspunsul.

81. A zis Avva Pamvo: Dacă ai inimă, poți să te mântuiești.

82. Spuneau despre părinții Avva Pamvo, Avva Visarion, Avva Isaia și Avva Paisie că erau puternici foarte. Întâlnindu-se odată întâmplător cu Avva Athre, i-a întrebat pe aceștia preotul Muntelui Nitriei: Cum sunt datori frații să petreacă? Iar ei au zis: În mare nevoință și păzindu-și conștiința față de aproapele.

83. A întrebat un frate pe Avva Pamvo zicând: De ce mă împiedică duhurile să fac bine aproapelui? A zis lui Bătrânul: Nu vorbi așa, afară numai dacă numești pe Dumnezeu mincinos. Ci spune mai bine: Nu vreau deloc să fac milostenie. Luându-ți înainte, Dumnezeu a spus: *V-am dat stăpânire să călcați peste șerpi și peste scorpii și peste toată puterea vrăjmașului*[103].

84. Avva Pamvo a trimis pe ucenicul lui în cetatea Alexandriei ca să vândă lucrul mâinilor lui. Și pentru că a rămas șaisprezece zile în cetate, așa cum ne-a spus, a dormit nopțile în pridvorul bisericii Sfântului Marcu. Și după ce a văzut slujba bisericii catedrale, s-a întors la Bătrân. Învățase și tropare. A zis lui Bătrânul: Te văd, fiule, tulburat. Nu cumva ți s-a întâmplat vreo ispită în cetate? A zis fratele către Bătrân: Adevărat, avva, în nepăsare cheltuim zilele noastre în pustia aceasta și nici canoane, nici tropare nu cântăm. Căci plecând eu în Alexandria am văzut cetele bisericii cum cântă și m-am întristat mult. De ce noi

[103]Luca 10, 19.

nu cântăm canoane și tropare? Atunci Bătrânul i-a zis lui: Vai de noi, fiule, că am ajuns zilele în care monahii vor părăsi hrana tare, cea despre care vorbește Duhul Sfânt, și vor alerga după cântări și ehuri. Care străpungere a inimii, care lacrimi se nasc din tropare? Ce străpungere a inimii îi vine monahului când stă în biserică sau în chilie, și-și înalță glasul său precum boii? Dacă ne înfățișăm înaintea lui Dumnezeu suntem datori să stăm cu străpungere de inimă și nu cu semețire.[104] Căci nu au ieșit monahii în pustia aceasta ca să se înfățișeze lui Dumnezeu și să se semețească, și să îngâne cântări, și să bată ritmuri, și să-și legene mâinile, și să se mute de pe un picior pe altul. Ci, suntem datori cu frică și cutremur, cu lacrimi și suspine, cu evlavie și cu glas smerit, măsurat și coborât, să aducem rugăciuni lui Dumnezeu[105]. Iată, îți spun ție, fiule, că vor veni zile în care vor strica creștinii cărțile Sfintelor Evanghelii și ale Apostolilor și ale dumnezeieștilor proroci, uitând de Sfintele Scripturi, scriind tropare și cuvinte elinești și se va împrăștia mintea în tropare și în cuvintele elinilor. De aceea,

✦ [104]Este folosit aici cuvântul μετεωρισμός, un termen tehnic pentru limbajul paterical și filocalic, întâlnit și în textele biblice. *Antioh, așadar, a plecat în grabă spre Antiohia, socotind, în trufia lui, să facă uscatul drum de corăbii și marea drum de picior, pentru semeția inimii.* (2 Macabei 5, 21) Un neologism care ar reda mai exact sensul, dar pe care nu-l putem folosi în contextul de față este cuvântul exaltare. ✦ [105]Până în secolul al VI-lea monahii nu s-au folosit de imnografie, ca să evite capcana celui rău. Ei întrevedeau riscul ca frumusețea melodiei să alunge străpungerea inimii celor care se rugau, pe de o parte, și pe de altă parte ca execuția cântării să provoace celui care o cânta gânduri de slavă deșartă (ET).

părinții noștri au zis caligrafilor din această pustie să nu scrie viețile și cuvintele sfinților pe pergament[106], ci pe papirus[107], căci neamul ce va veni va șterge viețile părinților sfinți și va scrie după voia lui. Și i-a zis lui fratele: Oare, vor fi schimbate obiceiurile și tradițiile creștinilor și nu vor mai fi preoți în biserică, ca să se întâmple acestea? Și a spus Bătrânul: În acele timpuri *se va răci iubirea multora*[108] și va fi strâmtorare nu puțină, năvălirea altor neamuri, mișcare de popoare, nestatornicie între împărați, neorânduială între dregători, risipă între preoți, nepăsare între monahi. Egumenilor nu le va păsa de mântuirea lor și a turmei lor. Doritori vor fi toți și primii la mese și certăreți, leneși la rugăciune, dar gata mereu să vorbească de rău pe alții[109], oricând gata să judece; viețile

✦ [106]Cuvintele membrană, difteră și pergament se referă la același obiect. Erau piei de diferite animale, prelucrate, în special de viței, de capră, de miel sau de oi, care erau folosite pentru scris. Raritatea pergamentului îi obliga deseori pe oameni să le spele sau să le curețe pe cele deja scrise, ca să poată să le folosească din nou ca material de scris. Astfel, au apărut așa-numiții codici palimpsest (de la cuvintele grecești πάλιν-ψάω= a lustrui din nou). Prin lustruirea aceasta se ștergea scrierea anterioară. ✦ [107]Papirusul era un material de scris confecționat din planta papirus care creștea în timpurile vechi în valea Nilului, în Siria, Mesopotamia și Palestina. Era un material care se distrugea ușor și nu rezista la procedura de curățire și de scriere a doua oară, așa cum se întâmpla cu pergamentele. Astfel, prin folosirea papirusului se elimina și pericolul imediat al distrugerii textelor sfinte scrise. ✦ [108]Vezi Matei 24, 12. ✦ [109]Vorbirea de rău (καταλαλιά) sau bârfa, cum o numim noi popular, este amintită deseori în textele patericale, dar și în cărțile biblice. Vezi: Nu vă vorbiți de rău unul pe altul, fraților! Cel care-l vorbește de rău pe un frate, sau îl judecă pe fratele său, acela vorbește de rău legea și judecă

bătrânilor și cuvintele lor nici nu le vor urma, nici nu le vor asculta, ci mai curând vor flecări și vor spune: Dacă trăiam în zilele acelora, ne-am fi nevoit și noi. Iar episcopii timpurilor acelora vor fi slugarnici față de persoanele celor puternici, vor judeca judecățile lor după darurile primite, nu vor apăra pe săraci în judecățile lor, vor strâmtora pe văduve, vor necăji pe orfani. Vor pătrunde și în popor necredința, risipirea, ura, dușmănia, invidia, cearta, hoția, beția, petrecerile nesimțite, adulterele, desfrâul, uciderile, jafurile. Și a zis fratele: Ce va face, dar, cineva în asemenea timpuri și vremuri? Și a zis Bătrânul: Fiule, în asemenea zile, va scăpa cel ce-și mântuiește sufletul său; *și mare se va chema acela în Împărăția Cerurilor*[110].

85. Spunea Avva Pitirion, ucenicul Avvei Antonie: Cel care vrea să alunge dracii mai întâi să-și supună patimile. Căci ce patimă va birui și dracul aceleia va alunga. Te urmărește dracul mâniei? Dacă ai biruit mânia, ai alungat și pe dracul ei. La fel este cu orice patimă.

86. A spus Avva Sisoe: Fă-te neînsemnat, voia ta arunc-o înapoia ta și fă-te fără grijă și vei găsi odihnă.

87. Același a zis: Sunt unii care își cheltuiesc zilele lor în nepăsare. Cu cuvântul și cu gândul caută să se mântuiască, dar cu fapta nu se îngrijesc. Pe de o parte citesc viețile sfinților, pe de altă parte nu urmează smerenia și neagonisirea, rugăciunea și privegherea, înfrânarea și liniștirea, somnul pe pământ și metaniile. Socotesc neadevărate viețile sfinților, în trufia lor, spunând că este cu neputință să îndure cineva

legea; dar dacă judeci legea, nu ești împlinitor al legii, ci judecătorul ei (Iacob 4,11). ✦ [110]Matei 5, 19.

asemenea lucruri, negândindu-se că unde Dumnezeu locuieşte, prin harul dumnezeiesc al Botezului şi prin lucrarea poruncilor, se săvârşesc lucruri şi daruri duhovniceşti mai presus de fire.

88. Ziceau despre Avva Homai că, atunci când era să se săvârşească, a spus fiilor săi duhovniceşti: Să nu locuiţi împreună cu ereticul, nici să nu faceţi cunoştinţă cu dregătorii, nici să fie mâinile voastre întinse spre a aduna, ci mai degrabă întinse spre a da[111].

89. A zis un Bătrân: Pregăteşte-ţi sabia! Şi a zis fratele: Dar nu mă lasă patimile! A zis Bătrânul: Scris este: *Cheamă-Mă în ziua necazului tău şi Eu te voi izbăvi, iar tu Mă vei preaslăvi!*[112]. Cheamă-L, deci, pe Domnul şi te va izbăvi de orice ispită.

90. Ziceau Bătrânii: scufa este semnul nerăutăţii, paramanul - al crucii şi cingătoarea - al bărbăţiei[113]. Deci, să trăim potrivit schimei, împlinind toate cu râvnă, ca să nu părem că purtăm schimă străină.

91. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Cum

✣ [111]Fapte 20, 35. ✣ [112]Psalmul 49, 15. ✣ [113]După Avva Dorotei, scufa este semnul smereniei şi al lipsei de răutate, pentru că pruncii poartă scufii şi nu omul adult... Trebuie să urmăm pruncilor în nerăutate. Pe prunc dacă îl umileşti, nu se mânie, dacă-l cinsteşti, nu cade în slavă deşartă. Dacă-i ia cineva ceea ce are, nu se necăjeşte, pentru că este fără de răutate. Nu se împotriveşte, nu caută slavă. Dar scufa este şi semnul harului divin. Aşa cum scufia acoperă şi protejează capul copilului, la fel şi harul lui Dumnezeu acoperă mintea conducătoare şi se îngrijeşte de lipsa de răutate a copilului pe care ne-o dăruieşte Hristos şi o ocroteşte faţă de aceia care încearcă continuu s-o lovească şi s-o rănească. Paramanul (se numeşte şi polistavru) se poartă cruciş pe umeri, conform cuvintelor: Ia-ţi crucea şi urmează-Mi Mie. Şi crucea, ce altceva înseamnă decât mortificarea desăvârşită care se săvârşeşte în noi prin credinţa în Hristos? Cingătoarea simbolizează, pe de

poate cineva să se facă nebun pentru Domnul? I-a spus lui Bătrânul: Era într-o obște un copil și a fost dat unui bătrân îmbunătățit ca să-l îndrume și să-l învețe frica de Dumnezeu. Deci a spus Bătrânul acestuia: Când te ocărăște cineva, binecuvântează-l; dacă te așezi la masă, mănâncă pe cele rele și lasă pe cele bune; dacă trebuie să alegi haină, las-o pe cea bună și ia-o pe cea rea. I-a zis copilul: Nebun sunt de-mi zici să fac acestea? A zis Bătrânul: De aceea zic să faci acestea, ca să te faci nebun pentru Domnul și să te înțelepțească Domnul. Iată, ne-a arătat Bătrânul ce trebuie să facă cineva ca să devină nebun pentru Domnul.

92. A zis un Bătrân: Să stăm pe stâncă și să năvălească râul! Nu te teme, căci nu te poate nărui. Cântă în liniște, zicând: *Cei ce se încred în Domnul sunt ca muntele Sionului; nu se va clătina în veac cel ce locuiește în Ierusalim*[114].

93. A zis iarăși: Pentru tine S-a născut Hristos, omule! Pentru aceasta a venit Fiul lui Dumnezeu,

---

o parte, că suntem pregătiți să slujim, așa cum face cel care vrea să lucreze, care mai întâi se încinge și după aceea începe treaba. Mai simbolizează însă și mortificarea poftei instinctuale. Adică cingătoarea este făcută din piele moartă și o purtăm la mijloc, unde se află rinichii (care sunt considerați ca locaș al poftelor sufletului) și, astfel, suntem chemați să omorâm iubirea de plăceri (Avva Dorotei, *Lucrări ascetice*. Didascalia I, cap. 15-19) (ET).

+ [114]Psalmul 124, 1. Vezi Calist Patriarhul: Sfântul Părinte ne spune că, cuvântul Ierusalim se tâlcuiește ca locul păcii și simbolizează locul unde se sălășluiește Dumnezeu. Este evident că se referă la sufletul care trăiește pacea adusă de prezența lui Hristos în el. Nu orice suflet poate să trăiască pacea lui Hristos și să aibă numele păcii, decât acela care, ca o cetate ce se construiește, are la temeliile ei piatra nezdruncinată din capul unghiului, pe Hristos (*Filocalia* vol. 4 Capitole despre rugăciune, 53) (ET).

ca tu să te mântuieşti. S-a făcut prunc, s-a făcut om, Dumnezeu fiind. Odată, citeţ făcându-se, a luat cartea în sinagogă şi a citit, zicând: *Duhul Domnului este peste Mine, că Domnul m-a uns ...*[115]. Altă dată, ca un ipodiacon, făcând bici din frânghii, a scos afară din templu oile şi boii şi toate celelalte[116]. Diacon fiind, încingându-se cu ştergarul, a spălat picioarele ucenicilor Săi, poruncind acestora să spele şi ei picioarele fraţilor[117]. Ca preot, stând în mijlocul preoţilor, învăţa poporul. Episcop fiind, luând pâinea şi a binecuvântat-o, a dat-o ucenicilor Săi[118]. A fost biciuit pentru tine, şi tu pentru El nu duci nici măcar o ocară; S-a îngropat şi a înviat ca Dumnezeu; toate pentru noi după rânduială le-a pătimit una după alta, ca să ne mântuiască. Să fim treji, să priveghem, să ne îndeletnicim cu rugăciuni, cele plăcute Lui să facem[119].

94. Despre gândurile vătămătoare a răspuns un Bătrân: Vă rog, fraţilor, ca, aşa cum am încetat faptele, să încetăm şi gândurile!

95. A zis un Bătrân: Dacă între tine şi altul s-a întâmplat cuvânt întristător, şi acela tăgăduieşte, zicând: Nu am zis cuvântul acesta!, să nu te certi cu el; că poate să se întoarcă şi să zică: Da, am zis şi ce-i cu asta?

✦ [115]Isaia 61, 1. ✦ [116]Ioan 2, 15-16. ✦ [117]Ioan 13, 5 şi 14. ✦ [118]Marcu 14, 22. ✦ [119]Este interesant cum grupează Bătrânul într-un singur sfat mai multe sfaturi ce se regăsesc răspândite în textele nou-testamentare. Îndemnurile „Să fim treji, să priveghem" se găsesc în 1 Petru 5, 8, la persoana a II-a plural, *Fiţi treji, privegheaţi; cu rugăciuni să ne îndeletnicim* este din 1 Cor. 3, 7; iar ultima parte, cele plăcute lui să facem este din 1 Ioan 3, 22. Este o dovadă a familiarităţii părinţilor cu limbajul biblic şi a libertăţii cu care îl folosesc.

96. A zis un Bătrân: Să nu încuviințezi orice cuvânt și să nu te învoiești cu el. Cu greu să crezi și repede să adevereşti.

97. Zicea unul din bătrâni: Ne adunam la început unii cu alții și vorbeam spre folos și făceam cete-cete și urcam la cer. Acum ne adunăm și, ajungând la vorbire de rău, ne tragem unul pe altul în prăpastie jos.

98. A zis unul din bătrâni: Dacă omul nostru lăuntric veghează[120], are puterea să-l păzească și pe cel din afară. Iar dacă nu, câtă putere este, să păzim limba.

99. Același spunea: De lucrare duhovnicească este nevoie, că pentru aceasta am venit. Căci mare chin este a învăța cu gura și a nu face lucrul cu trupul.

100. Un frate a întrebat pe unul din părinți: Ce este viața? Și acela răspunzând a zis: Gură care spune adevărul, trup sfânt, inimă curată, gânduri ce nu cutreieră prin lume, cântare cu străpungere de inimă, a petrece în liniștire și nimic altceva cugetând afară de așteptarea cu nădejde a Domnului.

101. A zis Bătrânul: Diavolul atacă meteahna monahului. Căci un obicei statornicit prin timp îndelung dobândește puterea firii[121], mai ales la cei nepăsători. Orice mâncare pe care o cauți după miros să nu dorești să ți-o dai, mai ales când ești sănătos. Și ceea ce poftești să nu mănânci, ci, mâncând cele trimise ție de

[120] Omul lăuntric și omul din afară sunt sintagme antropologice folosite pentru prima dată de Sfântul Pavel. Vezi Romani 7, 22; 2 Corinteni 4, 16; Efeseni 3, 16. Practica monahală ascetică și literatura patericală și filocalică vor dezvolta mult aceste noțiuni. [121] Ceea ce spune și înțelepciunea populară: Obicelul este a doua natură!

Dumnezeu, fii mulțumitor în orice ceas. Pâinicile monahilor am mâncat, dar încă nu am devenit monahi. Deci, îmbărbătează-te, frate, ca să nu porți veșmânt străin, ci să ai pecetea lui Hristos, adică smerenia.

102. Spuneau bătrânii că: Monahul este dator până la moarte să se împotrivească dracului acediei[122] și al nepăsării, mai ales în timpul slujbelor. Și dacă ai reușit aceasta cu ajutorul lui Dumnezeu, ia aminte la gândul mulțumirii de sine și al semețirii și zi în gândul tău: *De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc*[123], căci *nimic nu este omul decât pământ și cenușă*[124],și amintește-ți că *Domnul stă împotrivă celor mândri, iar celor smeriți le dă har*[125].

103. A zis un Bătrân: Când te culci sau când te scoli, sau orice altceva faci, dacă va fi Dumnezeu înaintea ochilor tăi, nicicum vrăjmașul nu poate să te înfricoșeze. Iar dacă gândul, în acest fel, rămâne în Dumnezeu, și puterea lui Dumnezeu va rămâne în el.

104. A zis un Bătrân: Trebuie ca monahul să nu tragă cu urechea, să nu fie bârfitor și să nu se smintească.

105. Un frate a întrebat pe un Bătrân zicând: Spune-mi cuvânt, cum să mă mântuiesc? Iar el a zis: Străduiește-te să lucrezi puțin câte puțin și te vei mântui.

106. Spuneau părinții că acestea sunt pe care Dumnezeu le cere de la creștini: Să se supună Sfintelor

✦ [122]După Sfântul Ioan Sinaitul, acedia înseamnă „paralizia sufletului și depravarea minții, lene și nepăsare față de nevoință, ură față de făgăduințele călugărești..., este cea care aduce istovirea la vremea psalmodiei și slăbiciunea la vremea rugăciunii...; acedia este pentru călugări moartea sufletească ce cuprinde toate relele" (*Scara*, Cuvântul al 13-lea, *Despre acedie*). ✦ [123]Psalmul 126, 1. ✦ [124]Facere 18, 17. ✦ [125]Pilde 3, 34; Iacob 4, 6.

Scripturi, cele spuse să fie și făcute[126] și să asculte de cârmuitori și de părinții duhovnicești[127].

107. Un frate a întrebat un Bătrân zicând: Ce să fac că gândurile mă împresoară sub pretextul de a cerceta pe Bătrâni? Iar Bătrânul a zis lui: Dacă vezi că gândurile vor să te scoată afară din chilie din pricina străinătorării, fă-ți ție însuți o mângâiere în chilie și nu vei mai vrea să ieși. Iar dacă vrei să mergi pentru folosul sufletesc, încearcă-ți cugetul și ieși. Căci am auzit despre un bătrân că, atunci când îi spuneau gândurile să cerceteze pe cineva, se ridica, lua rasa, ieșea afară, înconjura chilia și intra din nou și făcea pentru sine mângâierea străinului[128], și așa făcând își găsea liniștea.

108. Ziceau părinții că pentru călugări cursa diavolului, mai mult decât femeile, sunt copiii.

109. Ziceau iarăși: Unde există vin și copii nu mai este nevoie de satana.

110. Un frate râvnitor stătea în chilia lui și, auzind de virtuțile sfinților, se grăbea, crezând că acestea se dobândesc fără suferință și luptă multă. Plecând, a spus unui mare părinte despre aceasta, și i-a răspuns Bătrânul: Dacă voiești, mergi și fă-te ca un copil care ia lecții de la învățătorul lui și una câte una le vei învăța. Astfel, ia hotărârea ca în acest an să lupți până vei reuși să te oprești înainte de a-ți sătura pântecele. Și iarăși ostenește-te până când vei urî slava deșartă ca pe un dușman. Și când vei învăța acestea bine, luptă-te să disprețuiești cele materiale și să încredințezi lui Dumnezeu grija pentru tine. Și îndrăznește, căci,

✣ [126]Matei 7, 21-23. ✣ [127]Evrei 13, 17. ✣ [128]Își oferea sieși ceea ce oferea unui străin când îl cerceta.

dacă acestea trei le va reuși omul, va întâmpina cu bucurie pe Iisus când va veni.

111. A zis unul din părinți: Dacă nu urăști mai întâi, nu poți să iubești; dacă nu urăști păcatul, nu poți să împlinești dreptatea, precum este scris: *Ferește-te de rău și fă bine*[129]. Dar chiar și în acestea, voința[130] este cea care se cere totdeauna. Pentru că Adam, în rai fiind, a încălcat porunca lui Dumnezeu și lov, pe gunoaie șezând, și-a păstrat stăpânirea de sine. Așadar, numai bunăvoință cere Dumnezeu de la om și să se teamă de El totdeauna.

112. Un frate, fiind ispitit, a mers la un Bătrân și a încredințat acestuia ispitele la care era supus. Și i-a zis Bătrânul: Să nu te înfricoșeze ispitele care ți se întâmplă, căci vrăjmașii, cu cât văd sufletul tău urcând și unindu-se cu Dumnezeu, cu atât ei se înfurie topindu-se de invidie. Nu este cu putință să nu fie de față Dumnezeu și îngerii Lui în ispitele noastre. Numai nu înceta să-L chemi cu multă smerenie. Deci, când ți se întâmplă așa ceva, să ai în gând puterea Celui ce ne ajută pe noi, slăbiciunea noastră și

[129]Psalmul 33,13. [130]Termenul folosit în original este προθυμία. O posibilă trimitere la 2 Corinteni 8,11 ἡ προθυμία τοῦ θέλειν. Din păcate limba română nu a descoperit încă un termen perfect echivalent pentru προθυμία, așa cum se întâmplă și cu alte cuvinte grecești care exprimă realități fundamentale mai ales pentru domeniul vieții duhovnicești și al nevoințelor monahale. În vechime s-a propus osârdie, ceea ce nu este deloc rău. Mitropolitul Bartolomeu Anania împrumută din Biblia de la Ierusalim ardoare, traducând prin ardoarea de a voi, expresie ușor forțată pentru limba română. În Noul Testament cuvântul este folosit numai de Sfântul Pavel (de patru ori) și de ucenicul său, Luca, în Fapte (o dată).

cruzimea vrăjmașului, și te vei bucura de ajutorul lui Dumnezeu.

113. A zis un Bătrân: După cum păzitorul hanului nu are putere să primească un străin până ce nu are poruncă de la stăpânul casei, așa și vrăjmașul, dacă nu este primit, nu poate să intre. Iar când te rogi să spui: Cum Te voi dobândi, Doamne, Tu știi! Eu sunt ca o sălbăticiune și nu știu nimic. Tu m-ai adus în ceața mântuirii[131], mântuiește-mă! *Eu sunt robul Tău și fiul roabei Tale*[132]. Doamne, mântuiește-mă după voia Ta!

114. A zis un Bătrân: Este cu neputință să dobândească cineva pe Iisus altfel, decât numai prin osteneală, smerenie și rugăciune neîncetată.

115. A zis unul dintre Părinți: Este dator călugărul, când este împreună cu alți monahi, să aibă întotdeauna privirea plecată spre pământ și să nu ia seama deloc la fața omului, mai ales a celui tânăr. Iar când este singur, să aibă atenția îndreptată întotdeauna spre cele de sus. Căci mult pătimesc și se tem dracii când luăm aminte spre cele înalte, spre Domnul.

116. A zis un Bătrân: Dumnezeu rabdă păcatul celor din lume, dar păcatul celor din pustie nu-l rabdă. Vezi, fratele meu, că cel care a plecat din lume nu se judecă după măsura lumii? Căci cel din lume are multe îndreptățiri, noi însă ce îndreptățiri vom găsi să punem înainte? Cu adevărat, focul este înfricoșător și osândirile multe pentru cei care au cunoscut voia lui Dumnezeu, dar au nesocotit-o[133] și au urmat voia lor proprie. Căci, desfătându-se[134] și bucurându-se

✝ [131]Psalmul 72, 22-23. ✝ [132]Psalmul 115, 7. ✝ [133]Vezi Luca 12, 47-48. ✝ [134]Iacob 5, 5.

cu cele deşarte şi trecătoare, spun că pentru nevoile trupului agonisesc aur şi bunuri materiale, ca să stăpânească trupul. Este bun foarte acest cuvânt şi arată adevărul, dacă, desigur, se îngrijesc numai de cele necesare. Dacă spune „numai pentru nevoile trupului mă îngrijesc", nu trebuie, deci, când i se aduc monahului bani sau mâncăruri alese, să fie atras şi să le primească, ci să poarte grijă fără zarvă numai pentru nevoile trupului. Şi unde sunt aceia care, dobândind atâtea, iarăşi altele cer, şi aceia care, mâncând atâtea, iarăşi cele mai bune mâncăruri poftesc? Dacă lucrezi, nu primi bani, iar dacă primeşti, nu lucra, ca să nu ai tulburări. Noi însă vrem şi pe una, şi pe cealaltă. Ţi-am pus înainte pricinile care provoacă patimile, prin care cel care crede că este călugăr este judecat mai aspru decât cei din lume. Pentru că mulţi din lume trăiesc cuviincios şi fac milostenii, iar acesta nu miluieşte pe fratele său, ci cheltuieşte şi face din casa lui Dumnezeu casă de negoţ sau mai curând cârciumă. Despre acestea am vorbit în parte, despre cele care duc la deşertăciune, ca să le cunoaştem şi să fugim de ele şi să ne mântuim. Căci celor mai mulţi li se pare că în a purta rasa şi în a spune „Doamne, Doamne..." şi în a auzi numindu-ne monahi stă îndeletnicirea noastră. Cu adevărat, fraţilor, dacă nu luăm aminte la noi înşine, mai rău decât celor din lume ni se întâmplă să cădem în groapă, ca să nu mai putem striga după aceea către Dumnezeu. Deci, de frică este nevoie şi de smerenie adevărată. Căci cei mai mulţi dintre fraţii noştri, în smerenie crezând că sunt şi că petrec călugăreşte şi căutând să se bucure de voia proprie, nu

se supun voii lui Dumnezeu. Aceștia cad robi propriei lor voințe și pierd în zbateri și griji zadarnice timpul dat lor pentru pocăință, pe care îl vor căuta mult după puțină vreme, dar nu-l vor mai găsi[135].

117. A zis un Bătrân: Silește-te cu grijă să nu păcătuiești, ca să nu batjocorești pe Dumnezeu Care locuiește în tine și să-L alungi din sufletul tău.

118. A zis un Bătrân: Fraților, *să fim treji, să privegheм*[136], *să ne îndeletnicim cu rugăciunea*[137], ca să ne mântuim. *Cele plăcute lui Dumnezeu să facem*[138]. Oștașul, intrând în război, numai de sufletul său are grijă; la fel și vânătorul. Să ne asemănăm, deci, acestora. Cel care trăiește după Dumnezeu trăiește împreună cu Acesta. Ascultă ce zice: *Voi locui în ei și voi umbla întru ei, și voi fi Dumnezeul lor, și ei Îmi vor fi popor*[139].

119. A venit odată un frate care locuia la Chilii[140] la unul dintre Părinți și i-a încredințat gândul că era strâmtorat. Și Bătrânul a zis lui: Tu ai aruncat la pământ marea unealtă, care este frica de Dumnezeu, și ai luat să porți cu tine toiagul de trestie, adică gândurile viclene. Ia mai degrabă cu tine focul, care este frica de Dumnezeu, și când vine să te atingă, ca trestia va fi arsă de foc. Căci nu are putere răutatea împotriva celui care are frică de Dumnezeu.

120. A zis un Bătrân: Nu învăța pe alții înainte de vreme! Altfel, toată viața ta vei fi lipsit de înțelepciune!

121. Un frate a întrebat un Bătrân: Părinte, spune-mi ce bine să fac ca să împlinesc voia lui

---

✝ [135]Vezi Matei 25, 1-13. ✝ [136]1 Petru 5, 8. ✝ [137]1 Corinteni 7, 5. ✝ [138]1 Ioan 3, 22; Ioan 8, 29. ✝ [139]Levitic 26, 11-12; 2 Corinteni 6, 16. ✝ [140]Vezi introducere, pp.30-31.

Dumnezeu? Iar Bătrânul i-a zis: Fiule, dacă vrei să faci voia lui Dumnezeu, să stai departe de orice nedreptate[141], lăcomie[142], iubire de arginți[143] și *să nu răsplătești niciodată răul cu rău, sau ocara cu ocară*[144], pumnul cu pumn, sau blestemul cu blestem[145]. Adu-ți aminte de Domnul care a zis: *Să nu judecați, ca să nu fiți judecați*[146], iertați și vi se va ierta vouă, fiți milostivi, ca să fiți miluiți, cunoscând bine că ochii Domnului, de mii de ori mai luminoși decât soarele, sunt îndreptați spre oameni și nimic nu le scapă, nici din gânduri, nici din cugete, nici ceva din tainele inimii[147]. Și, oricum, trebuie să ne înfățișăm înaintea tronului lui Hristos, ca fiecare să primească după faptele lui[148]. Pentru aceasta, fiule, suntem datori să slujim Acestuia cu frică și cu cutremur, și cu toată evlavia, așa cum El Însuși a dat poruncă și cum au învățat și Apostolii, ca să fim treji la rugăciuni[149] și să stăruim în postiri și cereri, rugându-L pe Dumnezeu, Cel ce pe toate le vede, să nu ne lase să cădem în ispită[150].

122. Același a spus că: Cel care învață pe alții despre mântuirea lor este dator să adune primul rodul învățăturii pentru el însuși. Căci cel care nu poate să se înțelepțească pe sine însuși, cum va putea să înțelepțească pe altul? Și cel care este strâns legat de iubirea de arginți și tras după sine de dracul acesteia, cum poate să-i învețe pe alții despre milostenie? Și cel care se ocupă cu a da și a lua, cu a vinde și a

✦ [141]2 Timotei 2, 19. ✦ [142]Luca 12, 15. ✦ [143]1 Timotei 6, 10. ✦ [144]1 Petru 3,9. ✦ [145]Luca 6, 28; Romani 12, 14. ✦ [146]Luca 6, 37. ✦ [147]Înțelepciunea lui Isus Sirah 23, 19. ✦ [148]2 Corinteni 5, 10. ✦ [149]1 Petru 4, 7. ✦ [150]Matei 6, 13.

cumpăra, cheltuindu-și ca un amăgit zilele și anii cu grijile pământești, cum poate să învețe pe alții despre bunătățile viitoare? Dacă el însuși, care învață, a părăsit cele cerești pentru cele trecătoare și nesigure, este vădit că cei care îl văd și sunt învățați de el, vor fi învățați să treacă cu vederea cele veșnice și să dea toată grija vieții de aici. Unuia ca acesta îi spune Dumnezeu: *Pentru ce istorisești tu dreptățile Mele și iei legământul Meu în gura ta? Tu ai urât învățătura și ai lepădat cuvintele Mele înapoia ta*[151]. Și din nou va zice: *Vai prin care este hulit numele Meu*[152]. Bine este a învăța, dacă cel care vorbește și face, pentru ca prin ceea ce vorbește să facă și prin ceea ce tace să fie cunoscut; căci fericit este nu cel care învață, ci *cel care face și învață*[153].

123. Un frate a întrebat un Bătrân zicând: Cum cei ce trăiesc în lume, neglijând posturile, disprețuind rugăciunile, stând departe de privegheri, săturându-se de toate mâncărurile, făcând totul după poftele lor, mâncându-se unii pe alții în a da și a lua, cheltuind cea mai mare parte a zilei cu jurăminte și mărturii, nu cad, nici nu spun că păcătuiesc, nici nu se opresc pe ei înșiși de la Împărtășanie? Iar noi, monahii, alipiți de posturi și de privegheri și de metanii și de mâncărurile uscate, lipsiți de orice odihnă trupească, ne jeluim și ne tânguim și spunem că suntem pierduți și că am căzut din Împărăția Cerurilor și suntem vrednici de gheena? Iar Bătrânul oftând a zis: Bine ai zis, frate, că nu cad cei din lume; căci, căzând odată cu cădere

✦ [151]Psalmul 49, 16-17. ✦ [152]Isaia 52, 5; Romani 2, 24. ✦ [153]Matei 5, 19.

ruşinoasă şi înfricoşătoare, nu pot nici să se ridice, nici nu au de unde să mai cadă. Ce grijă să aibă diavolul să lupte cu cei care sunt mereu căzuţi şi nu se ridică niciodată? Monahii, însă, când învingători, când învinşi, când căzuţi, când sculaţi, când chinuitori, când chinuiţi, când luptători, când luptaţi, se împotrivesc diavolului. Iar cei din lume, odată cu prima cădere, din multă necunoştinţă, rămânând aşa şi nevăzând măcar că au căzut, nicidecum nu se îngrijesc să se ridice din cădere. Iar ca să afli, fiule, că nu numai eu şi tu, care ne credem monahi, departe fiind de petrecerea monahală, avem nevoie să ne jeluim pururea şi să ne tânguim, ci şi marii Părinţi, adică asceţii şi anahoreţii, au nevoie de tânguire, ascultă cu înţelepciune ca să cunoşti. *Minciuna este de la diavol*[154], a spus Dumnezeu; şi *a vedea femeia spre a o pofti a socotit a fi adulter*[155], şi mânia faţă de aproapele a asemuit-o cu uciderea[156], şi pentru cuvântul deşert a arătat că vom da seamă[157]. Cine este omul acela şi unde-l vom căuta pe el, neispitit de minciună, neîncercat de vreo poftă cu privirea şi niciodată mânios pe aproapele, nici aflat răspunzător de vreun cuvânt deşert, aşa încât să nu aibă nevoie de pocăinţă? Aceasta, deci, să cunoşti, fiule, că cel care nu s-a dat pe sine desăvârşit crucii, în duh de smerenie şi umilire, şi nu se va arunca pe sine la pământ spre a fi călcat în picioare de toţi, spre a fi nedreptăţit şi batjocorit şi luat în râs - şi toate acestea răbdându-le cu mulţumire şi bucurie pentru Dumnezeu - şi cel care nu a ajuns să nu caute

[154]Ioan 8, 44. [155]Matei 5, 28. [156]Matei 5, 21-23. [157]Matei 12, 36.

deloc cele omenești, adică slavă sau cinste sau laudă sau plăcerea mâncării sau a băuturii sau a îmbrăcării, acela nu poate să fie creștin adevărat.

124. A zis un Bătrân: Cunoaște cu experiența viețuirea cea bună și nu te teme că ești neputincios.

125. A zis un Bătrân: Dacă te-ai lepădat pentru Dumnezeu de cei după trup, stând în chilia ta nu lăsa să te cuprindă doruri după tată, sau mamă, sau frate, sau fii preaiubiți, sau fiice, sau soție iubită. Căci pe toate le-ai lăsat pentru Dumnezeu. Amintește-ți de ceasul morții tale, că nimeni dintre aceștia nu te poate ajuta.

126. A zis un Bătrân: Așa cum luptătorul se întărește în lupte, la fel este dator și monahul pentru gândurile lui să ridice mâinile către cer, chemându-L pe Dumnezeu în ajutor. Gol, luptătorul stă în arenă pentru luptă, gol și fără nimic la el, uns cu uleiuri și învățat de instructor cum trebuie să lupte. Vine adversarul asupra lui, aruncă cu nisip pe el, adică cu pământ, ca să poată astfel să-l prindă mai ușor. Vezi aceasta la tine, o, monahule! Instructorul este Dumnezeu, Cel care ne dă nouă biruința, iar luptătorii suntem noi. Adversarul este potrivnicul, iar nisipul sunt lucrurile lumii. Vezi măiestria vrăjmașului? Stai liber, deci, de cele materiale și vei birui. Căci atunci când mintea este îngreuiată de cugetul material, nu primește cuvântul nematerial[158].

127. A zis un Bătrân că era un țăran foarte bogat și voind să învețe pe fiii lui agricultura, le-a zis: Fiilor, voi știți cum m-am îmbogățit! Și voi, dacă mă veți

[158]Vezi 1 Corinteni 2, 14.

asculta, vă veţi îmbogăţi. Au zis lui: Te rugăm, tată, spune-ne! Şi acela, ca să nu fie cuprinşi de nepăsare, s-a folosit de un vicleşug şi le-a zis: Este o zi din an în care dacă cineva este aflat muncind, se îmbogăţeşte. Dar din cauza bătrâneţii am uitat care este. Deci, nu neglijaţi nicio zi munca voastră, ca să nu fiţi aflaţi că nu lucraţi în acea zi binecuvântată şi să lucraţi în gol întreg anul. Aşa şi noi, dacă lucrăm neîncetat, vom găsi drumul vieţii.

128. A întrebat un frate pe un Bătrân: De ce atunci când ies la lucru sunt nepăsător cu sufletul meu? A zis lui Bătrânul: Nu vrei să împlineşti ceea ce este scris: *„Bine voi cuvânta pe Domnul în toată vremea, pururea lauda Lui în gura mea. În Domnul se va lăuda sufletul meu"*[159]. Dacă eşti înăuntru sau dacă eşti afară, oriunde mergi, nu înceta să binecuvântezi pe Dumnezeu; nu numai cu cuvintele, ci şi cu faptele şi în minte slăveşte pe Stăpânul tău. Pentru că Dumnezeu nu este mărginit la un loc, ci se află pretutindeni, şi pe toate le ţine cu puterea Lui dumnezeiască.

129. Spunea un frate că a întrebat pe un Bătrân: Ce să fac cu nepăsarea mea? Şi a zis Bătrânul: Dacă nu smulgi buruiana mică, care este nepăsarea, devine hăţiş mare.

130. A zis un Bătrân: Dacă spui cuiva cuvânt despre viaţă, să vorbeşti cu străpungere de inimă şi cu lacrimi celui care te ascultă. Altfel să nu vorbeşti, ca să nu te prindă ceasul morţii stând fără folos în cuvinte străine şi vrând să mântuieşti pe alţii.

✦ [159]Psalmul 33, 2-3.

131. A zis un Bătrân că: Oriunde mergi, ia aminte mereu la tine însuți, că *locașul cocostârcului este așezat mai sus decât aceștia*[160], adică, monahul oriunde merge, acolo este locuința lui. Silește-te, deci, să-ți faci canonul tău și ceasurile și slujbele de seară și să nu fii fără luare aminte la înțelesuri. Totdeauna să ai strâmtorarea înaintea ochilor tăi, căci fără osteneală multă nu se pot izbândi acestea.

132. A zis iarăși: Să te faci precum cămila, purtând în spate păcatele tale și, ca legat de el, să urmezi celui care cunoaște bine calea lui Dumnezeu.

133. A zis unul dintre Părinți: Cei care nesocotim cele mici cădem în rele mari! Iată cuvântul pe care ți-l zic: Cineva a râs fără rost, unul l-a certat, iar altul a risipit teama zicând: Nu este nimic, căci ce este dacă cineva râde? Deci, de la aceasta s-a făcut zarvă, de aici vorbe rușinoase, de la acestea fapte rușinoase și fărădelegi și, astfel, de la cele ce păreau mici, cel rău strecoară pe cele mari și, prin cele mari, duce la deznădejde. Iar deznădejdea este lipsită de evlavie și primejdioasă, căci nu distruge păcatul cât distruge deznădejdea. Cel care se pocăiește îndreptează greșeala, iar cel care deznădăjduiește se pierde. Așadar, să nu nesocotim cele mici. Căci ne atacă cu viclenie. Dacă ne-ar război pe față, lupta ar fi ușoară și biruința sigură. Dacă suntem treji, ne este mai ușor acum! Căci Dumnezeu ne-a înarmat desăvârșit, dorind să nu disprețuim nici pe cele mici. Ascultă cum ne îndeamnă, zicând: *Cel care va zice fratelui său „nebunule" va*

[160]Psalmul 103, 17.

fi vrednic de gheenă[161] şi cel care va privi cu priviri desfrânate este adulterin[162]. Pe cei ce râd îi pedepseşte şi cere socoteală pentru orice cuvânt de prisos[163]. De aceea, Iov a vindecat gândurile fiilor săi[164]. Deci cunoscând acestea, să ne păzim de atacuri şi nu vom cădea niciodată.

134. A zis un Bătrân: Când eşti singur, nu pune masa înainte de ora rânduită! Nu vorbi înainte să te întrebe, iar dacă eşti întrebat, vorbeşte cele de cuviinţă cu înţelepciune.

135. A zis un Bătrân: Vezi că diavolul a lovit prima dată pe Iov în averile lui. Şi văzând că nu s-a depărtat de Dumnezeu, atunci, a doua oară l-a lovit în trup. Dar nici aşa viteazul nevoitor n-a păcătuit cu cuvântul gurii sale, căci avea înăuntrul său bunătăţile lui Dumnezeu şi, pentru totdeauna, a rămas în ele[165].

136. A zis un Bătrân: Cel care intră într-un magazin de parfumuri, chiar dacă nu cumpără nimic, oricum se împărtăşeşte de mireasmă. Aşa şi cel care se apropie de lucruri, dacă vrea să lucreze, acestea îi arată drumul smereniei şi i se fac lui zid în faţa năvălirilor dracilor.

137. Un frate a întrebat pe un Bătrân: Fac toate cele cuvenite în chilia mea şi nu aflu mângâiere de la Dumnezeu. A zis Bătrânul: Aceasta ţi se întâmplă de la împreună-petrecerea cu cineva neîncercat şi de la dorinţa de a pune voia ta înainte. I-a zis fratele Bătrânului: Deci, ce vrei să fac, părinte? A zis Bătrânul: Pleacă, alipeşte-te de un om cu frică de Dumnezeu, smereşte-te pe tine însuţi înaintea lui şi dă în mâinile

✦ [161]Matei 5, 22 ✦ [162]Matei 5, 28. ✦ [163]Matei 12, 36. ✦ [164]Iov 1, 5. ✦ [165]Iov 1, 13-22; 2, 10.

lui voia ta; atunci vei afla mângâiere de la Dumnezeu.

138. Un frate a întrebat pe un Bătrân zicând: Spune-mi cuvânt! Iar acesta a zis: Să nu stai cu ereticul, ține-ți limba și pântecele și, oriunde stai, spune continuu „Sunt străin!"

139. Un Bătrân stătea la Schit[166] și a plecat într-o zi în Alexandria ca să-și vândă lucrul mâinilor lui. Și a văzut un călugăr tânăr intrând în cârciumă. Pentru aceasta Bătrânul s-a întristat mult și a stat afară așteptând ca, atunci când va ieși, să se apropie de el, cum s-a și întâmplat. Și, în timp ce ieșea, prinzându-l pe el Bătrânul de mână, l-a luat deoparte și i-a zis: Frate, nu știi că ești îmbrăcat cu schima îngerească? Nu știi că ești tânăr? Nu știi că multe sunt cursele vrăjmașului? Nu știi că și prin văz și prin auz și prin deșertăciunile oamenilor monahii se vatămă în cetăți? Și tu intri în cârciumi fără teamă și cele ce nu vrei auzi și cele ce nu vrei vezi, și te întovărășești cu bărbați și femei necuviincioși? Să nu mai faci te rog asta, să nu mai faci, fiul meu, ci fugi în pustie, unde vei putea cu ajutorul lui Dumnezeu să te mântuiești. I-a răspuns lui tânărul: Fugi de aici, călugăre, Dumnezeu nu caută decât inimă curată. Atunci, ridicându-și mâinile către cer, a zis Bătrânul: Slavă Ție, Dumnezeule, că am în Schit cincizeci și cinci de ani și inimă curată nu am dobândit, iar acesta, plimbându-se prin cârciumi, a dobândit inimă curată! Și întorcându-se către fratele a zis: Fiule, Dumnezeu și pe tine să te mântuiască, și pe mine să nu mă rușineze!

[166] Centru monahal în nord-vestul orașului Cairo din Egipt, înființat de Sfântul Macarie Egipteanul (300-390).

140. A zis un Bătrân: Fiilor, sarea este din apă şi, dacă apa se apropie de ea, se topeşte şi dispare. Asemenea şi călugărul din femeie este şi, dacă se apropie de femeie, se topeşte şi se pierde.

141. A zis un Bătrân: Să ne rugăm lui Dumnezeu spunând: *Nu ne lăsa pe noi în ispită*[167]. Nu să nu fim ispitiţi spunem - căci aceasta este cu neputinţă -, ci să nu fim înghiţiţi de ispită, făcând ceva neplăcut lui Dumnezeu. Căci aceasta este a intra în ispită; precum cel care se luptă cu fiara, dacă nu este înghiţit de aceasta, nu intră în ea, aşa este şi cu toate patimile, până când nu suntem biruiţi, nu am intrat în ispită.

142. A zis un Bătrân: Roagă pe Dumnezeu să-ţi dea tânguire în inimă şi smerenie. Ia aminte totdeauna la păcatele tale şi nu judeca pe alţii, ci fii mai prejos decât toţi. Să nu ai prietenie cu femeie, nici cu copil, nici cu ereticii. Taie îndrăzneala de la tine şi ţine-ţi limba şi pântecele şi fereşte-te de vin. Şi dacă cineva vorbeşte cu tine despre un lucru oarecare, nu te certa cu el, ci dacă spune bine, să zici: Da!, iar dacă spune rău, să-i zici: Tu ştii cum vorbeşti! Şi să nu te certi cu el despre cele ce a vorbit. Şi atunci va afla pace gândul tău.

143. Spunea altul că unul dintre părinţi[168] a zis că hrana uscată şi mâncatul regulat[169], însoţite de iubire, îl conduc mai repede pe monah la limanul nepătimirii[170].

✦ [167]Matei 6, 13. ✦ [168]Apoftegma aceasta, ca şi cea care urmează sunt ale lui Evagrie. Copiştii au trecut numele lui sub tăcere fiindcă era suspectat de erezie, dar au introdus cele două apoftegme la locul lor în ordinea alfabetică. Traducerea latină păstrează numele lui Evagrie aici (SC). ✦ [169]Mâncatul regulat este

144. A zis iarăși: A fost vestită unuia dintre monahi moartea tatălui său. Iar acesta a zis către cel care îi dusese vestea: Încetează să huleşti, căci tatăl meu este nemuritor.

145. A zis un Bătrân: Dogma creştinului este urmarea lui Hristos.

146. Un frate a întrebat pe un Bătrân cuvânt despre viaţă. Şi Bătrânul i-a zis: Ierburi să mănânci, ierburi să îmbraci, pe ierburi să te culci! Aceasta înseamnă pe toate să le disprețuieşti şi vei dobândi inimă de fier.

147. Zicea unul dintre Bătrâni: Ce urăşti tu, să nu faci altuia[171]! Nu-ţi place dacă cineva vorbeşte împotriva ta? Nici tu să nu vorbeşti împotriva cuiva. Nu-ţi place să te calomnieze? Nici tu să nu calomniezi pe cineva! Nu-ţi place dacă cineva te batjocoreşte sau te

---

caracterizat şi acceptat de mulţi părinţi ca fiind mâncatul zilnic „cu înfrânare" şi nu o zi da şi una nu sau la fiecare două zile etc., aşa cum făceau unii asceţi. Clar este şi răspunsul Avvei Pimen când l-au întrebat cum trebuie să postească. El a zis: Eu vreau ca să mănânce cineva în fiecare zi câte puţin, ca să nu se satureze. I-a zis lui Avva Iosif: Când erai mai tânăr, nu posteai două câte două, Avva? Şi a zis Bătrânul: Şi câte trei, şi câte patru zile, şi câte o săptămână. Toate acestea le-au încercat părinţii cei îmbunătăţiţi şi au aflat că este bine să mănânci în fiecare zi, dar puţin. Şi ne-au predat şi nouă această cale împărătească, uşor de ţinut (Pateric alfabetic, Avva Pimen, 31) (ET). ✣ [170]Nepătimirea (apatia) este caracterizată în limbaj patristic drept eliberarea sufletului de lucrarea patimilor. Aceasta vine ca o harismă dumnezeiască după multă rugăciune şi luptă pentru smerenie. Apatia este caracterizată ca „înviere a sufletului înainte de învierea trupului, ca un cer pământesc..., mintea se înalţă în extaz, la vederile cereşti şi devine o desăvârşire fără limite" (Sfântul Ioan Scărarul, *Scara*, Cuvântul 29, Despre *nepătimire*). ✣ [171]Tobie 4, 15 ; Vezi şi Matei 7, 12.

ocărăşte, sau îţi ia ceva din ale tale, sau câte asemenea acestora? Nici tu să nu faci cuiva vreuna din acestea. Celui care poate să păzească acest cuvânt îi este de-ajuns spre mântuire.

148. A zis un Bătrân: Viaţa monahului este lucru, ascultare, cercetarea cărţilor sfinte, să nu judece, să nu vorbească împotriva cuiva, să nu cârtească. Sfânta Scriptură spune: *Cei ce iubiţi pe Domnul urâţi răul!*[172]. Iar viaţa monahului este: să nu se apropie de ceea ce este nedrept, ochii lui să nu privească la cele rele, să nu fie curios, să nu întindă urechea la întâmplări străine, mâinile lui să nu răpească, ci mai curând să dea, să nu fie trufaş cu inima, nici să viclenească cu gândul, nici să-şi satureze pântecele. Toate să le facă cu discernământ. În acestea este monahul.

149. A zis un Bătrân: Cel care nu-i primeşte pe toţi ca pe fraţi şi face deosebire, unul ca acesta nu este desăvârşit.

150. A zis un Bătrân: Să învăţăm blândeţea şi îngăduinţa, şi îndelunga răbdare, şi iubirea. Căci în acestea este monahul.

151. Cuvintele Avvei Zosima

a) Începând, Fericitul Zosima zicea aşa, făcându-şi mai întâi semnul crucii pe gură: Întrupându-Se Cuvântul lui Dumnezeu atâta har a dăruit celor care cred în El! Este cu putinţă şi acum să credem şi să începem de astăzi, dacă voim. Căci îndată ce voinţa noastră doreşte şi harul conlucrează este cu putinţă oricui voieşte să socotească toată lumea ca un nimic. Apoi lua orice găsea, fie un pai, fie o aţă, fie orice altceva

[172] Psalmul 96, 11.

neînsemnat și zicea: Cine se luptă pentru așa ceva sau se ceartă, sau ține răutate, sau se tulbură, fără numai dacă și-a pierdut cu adevărat mintea? Așadar, înaintând și îmbunătățindu-se, omul lui Dumnezeu socotește toată lumea ca pe paiul acesta, chiar dacă lumea întreagă este a lui. Căci, așa cum spun, nu a avea vatămă, ci a te atașa cu patimă de ceea ce ai[173]. Cine nu știe că, din toate cele pe care le avem, cel mai prețios este trupul? Deci, așa cum atunci când împrejurările o cer suntem chemați să nesocotim chiar și trupul, cu cât mai mult cele din afara trupului. Și, după cum nu se cuvine – afară numai dacă este nevoie – să aruncăm pur și simplu la întâmplare bunurile noastre, tot așa nici pe noi înșine nu trebuie să ne aruncăm și să ne dăm morții – căci un lucru ca acesta este făcut de cel care și-a pierdut mintea –, ci să așteptăm timpul potrivit, ca să fim aflați pregătiți. Atunci și-a amintit de fratele care se îngrijea de legume și a început să spună: Oare, nu a semănat? Nu s-a ostenit? Nu le-a sădit și îngrijit cu migală? Le-a smuls, cumva, din rădăcină și le-a aruncat? Nu, dar le avea ca și când nu le avea.

+ [173]Cuvântul προσπάθεια - το προσπαθώς έχειν - pe care-l întâlnim în text, în terminologia ascetică, arată de regulă alipirea pătimașă a omului de ceva, de persoane, obiecte sau de o lucrare, sau de o anumită aspirație. Alipirea cu patimă de ceva distrage atenția sufletului de la lucrarea lui principală, robindu-l celor pământești și vremelnice, iar pe de altă parte hrănește voia proprie. În textul nostru se vorbește (în paragrafele următoare) și despre lipsa acestui atașament pătimaș, care are ca rezultat, așa cum ne spune avva, îndepărtarea demonilor, pentru că nu găsesc în suflet loc unde să se așeze. Vezi și *Asceticele* Avvei Dorothei, pp. 61, 8, Ed. „Ετοιμασια", Sfânta Mânăstire Prodromu, Kareia, Atena, 1981 (ET).

Când stareţul lui l-a cercetat, şi vrând să-l încerce, a început să le distrugă, nu a luat seama, ci s-a ascuns. Şi când mai rămăsese o singură rădăcină, atunci i-a spus: Dacă vrei, părinte, las-o pe aceasta şi să facem cu ea agapă. Atunci, cunoscând sfântul că acesta este rob adevărat al lui Dumnezeu şi nu al legumelor, i-a zis: S-a odihnit Duhul lui Dumnezeu în tine, frate. Căci dacă s-ar fi alipit cu patimă de legume, ar fi arătat îndată acest lucru tulburându-se şi necăjindu-se, dar a arătat că le avea pe acestea ca şi când nu le avea. Şi a zis că: Unele ca acestea sunt luate în seamă de draci. Şi dacă văd pe cineva că are ceva, dar nu este alipit pătimaş de ceea ce are - prin aceea că nu se tulbură şi nu se necăjeşte -, cunosc atunci că acela umblă pe pământ, dar nu are cugetare pământească în el.

b) A zis iarăşi că: Sunt porniri ale voinţei! Şi o voinţă fierbinte, într-un ceas, poate să aducă lui Dumnezeu, ceea ce nu aduce o altă voinţă, care este moale, în cincizeci de ani. Şi, dacă văd dracii că cineva a fost batjocorit, sau necinstit, sau păgubit, sau a suferit orice altceva şi se necăjeşte nu pentru că a suferit ceva rău, ci pentru că nu a dus cu curaj acestea, de o astfel de pornire se tem dracii. Căci cunosc că a atins calea lui Dumnezeu şi voieşte să umble după poruncile lui Dumnezeu. Şi şi-a amintit de Sfântul Pahomie, când a strigat la el fratele lui cel mai mare, zicând: Încetează să mai fii semeţ!, deoarece voia să lărgească mânăstirea după înştiinţarea dată lui de la Dumnezeu. Acesta auzind, zice, s-a tulburat crezând că făcea bine, dar, totuşi, nu a zis nimic împotrivă, ci, fiind înfrânat la

inimă, în noaptea următoare coborând într-un mic bordei, a început să plângă și rugându-se a zis: Dumnezeule, cugetarea trupească este încă în mine; încă *trăiesc după trup*. Vai mie, căci voi muri, așa cum este scris.[174] Căci, atâta nevoință și atâta pregătire a inimii având, sunt răpit iarăși de mânie, chiar dacă pentru lucru bun. Miluiește-mă, să nu pier, Doamne! Căci dacă va găsi în mine loc cât de puțin vrăjmașul, dacă nu mă sprijini, voi cădea în mâinile lui. *Căci dacă toată legea Ta o va păzi cineva, dar va cădea într-una singură, s-a făcut față de toate vinovat*[175]. Cred că, dacă multele Tale milostiviri mă vor ajuta, mă voi învăța să merg pe calea sfinților Tăi, *tinzând la cele dinainte*[176]. Căci aceștia, așa cum trebuie, au rușinat pe vrăjmaș. Și cum voi învăța eu, Doamne, pe cei care-i vei chema să urmeze împreună cu mine viața aceasta, dacă nu voi fi biruit mai întâi pe vrăjmaș? Și acestea rugându-se, a rămas toată noaptea, aceleași zicând cu lacrimi, până s-a făcut ziuă. Și de la sudoarea lui cele de sub picioarele lui s-au făcut ca noroiul, căci era vară și locul era încins. Și a zis, minunându-se, fericitul: Căci nu aveau lacrimile lui măsură! Cum să nu-i dăruiască Dumnezeu unei asemenea voințe toate bunătățile Sale? Eu așa sunt încredințat, că în noaptea aceea i-a dăruit Dumnezeu tot ceea ce-l ceruse, adică să fie ca mort față de toate.

c) Și a zis iarăși: Dacă cineva ia seama că l-a tulburat vreunul, sau l-a păgubit, sau l-a vorbit de rău, sau i-a făcut orice altceva rău, și începe să urzească gânduri

✦ [174]Romani 8, 13. ✦ [175]Iacob 2, 10. ✦ [176]Filipeni 3, 13.

împotriva aceluia, atunci pune la cale răul pentru sufletul său precum dracii înşişi. Căci îi este de-ajuns uneltirea proprie. Dar ce spun „urzeşte"? Dacă nu se gândeşte la acela ca la doctorul său, se păgubeşte pe sine în cel mai înalt grad. De ce zici că pătimeşte? Aşa se curăţă sufletul şi trebuie să-l pomeneşti pe acela ca pe un doctor trimis ţie de Hristos. Căci eşti dator să suferi pentru numele Lui şi de aceea trebuie să-l ai pe acela ca pe un binefăcător. Iar dacă nu te-ai lepădat de răutate şi nici nu doreşti să te lepezi, este fără de vină Domnul Dumnezeu. Faptul însuşi de a suferi este semn al sufletului bolnav. Dacă nu ai fi bolnav, nu ai suferi. Şi eşti dator să fii recunoscător fratelui, căci prin el ai cunoscut boala ta şi să primeşti cele venite de la el ca pe medicamente vindecătoare trimise ţie de Iisus. Dar dacă tu, nu numai că nu mulţumeşti, ci urzeşti gânduri împotriva Lui, este ca şi când ai zice lui Iisus: Nu vreau să fiu vindecat de Tine, nu vreau să primesc medicamentele Tale! Vreau să putrezesc în rănile mele, ascultător vreau să mă fac de draci. Ce va face, deci, Domnul? Bun fiind, Domnul nostru ne-a dat porunci sfinte pentru răutăţile noastre, care curăţă ca fierul înroşit şi ca leacurile curăţitoare. Aşadar, cel care vrea şi însetează să se vindece, pentru a scăpa de boală, este nevoie să îndure toate cele date de doctor. Căci nici bolnavul nu primeşte cu bucurie să i se taie şi să i se ardă părţi din trup sau să ia leac curăţitor, ci se gândeşte la acestea cu scârbă. Şi totuşi se convinge pe sine însuşi că fără acestea este cu neputinţă să scape de boală şi ca urmare se dă pe mâna doctorului, ştiind că prin puţină scârbă scapă de starea

de rău și de o boală îndelungată. Fierul înroșit al lui Iisus este cel care-ți provoacă pagubă, dar te scapă de lăcomie, dacă înduri cu curaj. Iar dacă nu poți îndura unele ca acestea, tu te păgubești pe tine însuți. Nu găsi pe fratele tău vinovat. Dar, ca și când am fi sub ispită, lăsând deoparte mustrarea de sine, neprimind medicamentul lui Hristos, începem să urzim gânduri împotriva binefăcătorilor noștri ca cei fără de minte.

d) Și a zis: Ridică gândurile de la om și nimeni nu va mai fi sfânt.[177] Cel care fuge de ispita folositoare fuge de viața veșnică. Căci a zis unul dintre sfinți: Cine a adus sfinților mucenici cununile acelea, dacă nu cei care i-au judecat? Cine a făcut să se dăruiască Sfântului Ștefan o asemenea slavă, dacă nu cei care l-au ucis cu pietre[178]? Și amintea mereu cuvântul lui Evagrie: Eu, pe cei care mă osândesc, nu îi învinovățesc, ci chiar îi numesc binefăcători; și nu alung pe doctorul sufletelor, cel care dă medicamentul necinstirii sufletului meu iubitor de slavă deșartă. Și m-am temut ca nu cumva și despre sufletul meu să spună: *Am voit să vindecăm Babilonul, dar nu s-a vindecat!*[179] Și zicea: Evagrie se temea să nu fie învinuit de Hristos și să-i spună: Evagrie, te-ai îmbolnăvit de iubire deșartă și ți-am adus medicament necinstirea, ca prin aceasta să te curăți, iar tu nu te-ai vindecat. Aceasta să aflăm, că nimeni nu spune mai bine adevărul decât cei care ne osândesc. Zicea: *Cunoaște Domnul, Cel ce cercetează*

✦ [177]În Patrologia lui J. P. Migne (78,1685) textul este: „Ridică ispitele și gândurile..." Vezi Apoftegma lui Evagrie: „Ridică ispitele și nimeni nu se mai mântuiește" (*Patericul alfabetic*). ✦ [178]Fapte 7, 54-60. ✦ [179]Ieremia 28, 9.

inimile și rărunchii[180],că și dacă toți oamenii mă laudă și mă fericesc, toate ale mele sunt vrednice de ocară și de rușine și de scuipări[181]. Căci dacă ei zic: Aceasta sau aceea ai făcut!, eu spun: Care din lucrurile mele este bun? Nimeni nu minte mai mult decât cei care mă laudă și mă fericesc pe mine! Și nimeni nu spune adevărul mai mult decât cei care mă ocărăsc și mă batjocoresc pe mine, după cum am spus mai înainte, și nici nu spun tot adevărul. Și dacă ar fi ajuns să vadă, nu zic marea cea mare a relelor mele, ci o mică parte din acestea, și-ar fi întors fața de la sufletele noastre, ca de la mocirlă, ca de la împuțiciune, ca de la un duh necurat. Și dacă s-ar face trupurile oamenilor limbi care să ne vorbească de rău, sunt convins că nimeni nu ar fi în stare să spună pe măsură necinstea noastră. Căci tot cel care vorbește de rău și batjocorește spune numai o parte, pentru că nu este cu putință să știe toate.

Iar dacă Dreptul Iov a zis: *Sunt plin de ticăloșie!*[182] și cuvântul *plin* nu mai primește niciun adaos, noi ce vom spune, mare de ticăloșie fiind. În tot păcatul ne-a smerit pe noi diavolul și suntem datori să fim recunoscători pentru smerirea noastră. Căci cei care sunt recunoscători pentru smerirea lor strivesc pe diavolul, așa cum au spus părinții: Dacă va coborî smerenia până la iad, la cer este ridicată, și dacă mândria se va înălța până la cer, va fi coborâtă la iad.

Și zicea: Cine înduplecă vreodată pe cel smerit să împletească gânduri împotriva cuiva? Căci orice ar păți cel smerit și orice ar auzi, ia prilej spre a se ocărî pe sine și a se batjocori. Și-a amintit de Avva Moise,

[180]Psalmul 7, 10. [181]Isaia 50, 6. [182]Iov 10, 15.

când l-au scos preoții din altar, spunându-i: Mergi afară, etiopianule! Acela a început să se mustre pe sine și să zică: Întunecatule, negriciosule, bine ți-au făcut! Nefiind om, de ce vii în mijlocul oamenilor!?

e) A zis iarăși că: Orice s-ar întâmpla celui smerit, îndată aleargă la rugăciune și pe toți îi are drept binefăcători. Dar noi, abătându-ne de la calea adevărului și de la îndrumarea sfinților, vrem să ne croim drum nouă înșine după voirile noastre cele viclene.

Dar ce este mai ușor decât a asculta pe sfântul și trăitorul nostru învățător, Avva Ammon, care zice: Ia aminte cu strășnicie la tine însuți! Cu orice lucru te-ar supăra cineva, să taci și să nu vorbești deloc până când, cu rugăciunea neîncetată, nu se va îmblânzi inima și astfel să vorbești fratelui.[183] Căci cel care dorește calea cea dreaptă și adevărată, atunci când este tulburat, se pedepsește pe sine cu asprime și se ceartă și zice: Ce te porți ca un nebun, suflete al meu? Ce te tulburi ca cei care spumegă de mânie? Chiar prin aceasta arăți că ești bolnav. Dacă nu ai fi fost bolnav, nu ai fi suferit. De ce ai părăsit mustrarea de sine și osândești pe fratele tău pentru că ți-a arătat boala ta și în lucru, și în adevăr? Învață poruncile lui Hristos, *Care, batjocorit fiind, nu răspundea cu batjocură și pătimind nu a amenințat.*[184] Îl auzi pe Acesta spunând și în fapt arătând: *Spatele Meu l-am dat spre bătăi și obrajii Mei spre pălmuiri, și fața Mea nu am ferit-o de rușinea scuipărilor.*[185] Și tu, ticăloase, pentru

✣ [183]Vezi Avva Ammona, *Îndemnuri*, cap. 12, pag. 74, Ed. Sfânta Mânăstire Paraclerul, Oropos, 1980. ✣ [184]1 Petru 2, 23. ✣ [185]Isaia 50, 6.

o înjurătură și pentru o necinstire stai și împletești mii și mii de gânduri, complotând în sinea ta, precum dracii?

Ce poate mai mult să facă un demon unui astfel de suflet, decât își face el însuși? Crucea lui Hristos o vedem, patimile Lui, pe care le-a îndurat pentru noi, le citim în fiecare zi, și noi nu putem duce nici măcar o batjocură. Cu adevărat ne-am abătut de la calea cea dreaptă.

Mai spunea că: Dacă ar trăi cineva anii lui Matusalem[186], dar nu merge pe calea cea dreaptă pe care au mers toți sfinții, aceea de a fi batjocorit și păgubit și a duce acestea cu bărbăție, cum am spus, nu va înainta nici puțin nici mult, ci numai își va cheltui anii zadarnic.

Mai spunea că: Fiind eu împreună cu fericita Dionisia[187], i-a cerut acesteia un frate milostenie și aceasta i-a dat cât a crezut de cuviință. Deoarece, însă, nu i-a dat cât ceruse, acela a început să ocărască, spunând împotriva ei și despre mine cuvinte necuviincioase. Auzind aceea și întristându-se, căuta prilej să-i facă rău. Dar aflând eu, i-am spus: Ce faci? Unelteşti împotriva ta însăți, alungi orice virtute de la sufletul tău? Ce rabzi tu pe măsura celor pe care Hristos le-a răbdat pentru tine? Știu, doamnă, că ai risipit bani precum gunoiul! Dacă însă nu dobândești blândețea, ești ca fierarul care loveşte o bucată de fier, dar nu scoate din aceasta un vas.

Și i-am spus acesteia: Zice Ignatie, purtătorul de Dumnezeu: Am nevoie de blândeţea în care se topește

✦ [186]Matusalem a trăit 969 de ani (Facere 5,21-27). ✦ [187]Persoană necunoscută. Așa cum reiese din text, era o femeie bogată care făcea multă milostenie.

toată puterea stăpânitorului acestui veac. Semn al lepădării de lume este să nu te tulburi. Căci există situații în care cineva disprețuiește mulți centinari[188], dar vine în fața unui ac și alipirea lui de acesta îl tulbură. Și prețuiește acul acela cât un centinar, făcându-se rob al acului sau al fesului, sau al cărții, și nu mai este rob al lui Dumnezeu. Bine a spus unul dintre înțelepți: câte patimi are sufletul, tot atâția stăpâni are. Și iarăși Apostolul: *fiindcă ceea ce te biruiește, aceea te și stăpânește*[189]. Auzind acestea, s-a uitat la mine minunându-se și mi-a zis: Să afli pe Dumnezeu, pe care-L dorești!

f) Și a mai zis fericitul: Sufletul vrea să se mântuiască, dar, poftind cele deșarte și ocupându-se cu acestea, fuge de osteneli. Pentru că, în adevăr, *poruncile Lui nu sunt grele*[190], ci voirile noastre sunt viclene. Căci de frica mării și de frica tâlharilor obișnuim să ne lepădăm de toate și să aruncăm fără întârziere toate lucrurile noastre, deși cunoaștem că după puțin timp murim. Dar pentru puținul timp pe care-l mai avem de trăit disprețuim toate lucrurile și ne socotim fericiți dacă, pierzând toate, ne salvăm pe noi înșine fie din mâna tâlharilor, fie din furia mării. Și cel care cu puțin înainte era nebun pentru a câștiga un obol, aruncă de bună voie toate numai ca să câștige puțină viață trecătoare. De ce să nu gândim acestea despre viața veșnică? De ce să nu aibă putere frica de

✦ [188]κεντηνάριον (de la lat. Centum = 100): a) o sută, măsură de cântărire a aurului sau a monedelor de aur, dar și a altor materiale; b) cantitate de o sută de obiecte. ✦ [189]2 Petru 2, 19. ✦ [190]1 Ioan 5,3.

Dumnezeu, după cum a spus un sfânt, câtă putere are frica de mare?

Spre întărirea acestora, Fericitul a povestit întâmplarea aceasta pe care a auzit-o de la unii: Odată un cioplitor, pe care-l numeau giuvaergiu, având pietre prețioase și mărgăritare, s-a suit într-o corabie cu slujitorii săi, voind să plece pentru negustătorie. Și s-a întâmplat, din iconomie dumnezeiască, să se împrietenească cu un slujitor oarecare al corăbiei, care îi slujea petrecând și el bine pe lângă acela, mâncând și el din ceea ce mânca acela. Într-una din zile, slujitorul a auzit pe corăbieri șușotind și sfătuindu-se între ei ca să-l arunce pe giuvaergiu în mare pentru pietrele prețioase pe care le avea. După aceasta, slujitorul, cu multă tristețe, a venit la cioplitor ca să-i ofere după obicei slujirea, și acela l-a întrebat: De ce ești trist, astăzi? Acela se ascundea zicând: Nu este nimic! Iarăși l-a întrebat: Cu adevărat, spune-mi ce ai? Atunci a izbucnit în plâns și i-a spus că asta și asta s-au sfătuit corăbierii împotriva ta! A zis acela: Chiar așa? A răspuns: Da, așa s-au sfătuit între ei!

Atunci a chemat pe slujitorii săi și a spus acestora: Ceea ce vă voi spune, fără șovăială să faceți! Deci, a întins un cearșaf și a început să le spună: Aduceți cuferele! Și aceia le-au adus. Și deschizându-le, a început să întindă pietrele prețioase și după ce le-a așezat pe toate, a început să spună astfel: Aceasta este viață? Pentru acestea sunt în primejdie să fiu aruncat în mare și peste puțin să mor fără să iau nimic din această lume cu mine! Și a zis slujitorilor săi: Goliți-le pe toate în mare! Și îndată, urmând cuvântului lui, au

slobozit toate în mare. Atunci, corăbierii au rămas uimiți și au renunțat la planul lor.

Și a zis Fericitul: Să luăm aminte cum, atunci când s-a pornit gândul lui, a devenit filosof în cuvinte și în fapte! Și aceasta pentru a câștiga puțină viață! Drept a făcut! Căci a cugetat astfel: Dacă mor, ce am de câștigat de la pietre? Iar noi nu îndurăm nicio mică pagubă pentru porunca lui Hristos.

Dacă, totuși, trebuie oricum să ne întristăm, să o facem pentru pierzania celui ce ne-a păgubit, și nu pentru paguba de bani. Căci acela, făcând nedreptate, s-a scos pe sine din Împărăția Cerurilor. *Că nedrepții nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu.*[191] Iar ție, celui nedreptățit, ți-a adus viață. *Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri.*[192] Dar noi, părăsind părerea de rău pentru pierzania mădularelor lui Hristos, stăm și urzim gânduri pentru lucruri stricăcioase, netrebnice și pierzătoare și fără niciun preț. Cu adevărat, pe drept vom fi dați iadului.

Căci în rândul mădularelor ne-a pus pe noi Dumnezeu, având cap pe Hristos, Dumnezeul nostru, precum a spus Sfântul Apostol: *Iar toate mădularele trupului, multe fiind, sunt un trup..., iar cap al tuturor este Hristos.*[193] Așadar, când te supără fratele, este ca și cum te supără mâna suferindă sau ochiul bolnav. Atunci, totuși, deși suferim, nici mâna nu o tăiem și nu o aruncăm, nici ochiul nu-l scoatem, socotind pagubă nespus de mare înlăturarea oricăruia dintre acestea. Dimpotrivă, și pecetea lui Hristos - mai prețioasă

[191] 1 Corinteni 6, 9. [192] Matei 5, 12. [193] 1 Corinteni 12, 12; Coloseni 1, 18; Efeseni 1, 22.

decât toate - o punem asupra noastră, şi pe sfinţi îi rugăm să mijlocească, şi rugăciuni stăruitoare aducem lui Dumnezeu pentru ele. Şi, pe lângă acestea, pregătim picături de ochi şi cataplasme pentru a vindeca mădularul suferind. Deci, aşa cum te rogi pentru ochiul tău sau pentru mâna ta să se facă sănătoase şi să nu mai fii strâmtorat, la fel şi pentru fratele tău. Dar mădularele lui Hristos, văzându-le astfel pătimind, nu numai că nu ne întristăm, ci le şi ocărâm. Pe acestea le fac cu adevărat cei care nu au inimă bună.

Şi zicea: Cel care are inimă milostivă sau iubire, sau înţelegere, mai întâi îşi este sieşi bucurie şi folos şi după aceea aproapelui. După cum răutatea, dimpotrivă, pe cel care o are îl topeşte şi îl înrobeşte. Şi chiar dacă se arată a vătăma pe aproapele, ori în privinţa banilor, ori a părerii, ori chiar până la trup ajunge vătămarea, totuşi pe sine se scoate afară din viaţă. Şi spunea cuvântul acela: Ceea ce nu vatămă sufletul, nici pe om nu-l vatămă[194].

g) Şi iarăşi zicea Fericitul: Mi-a spus mie cineva: Avva, multe sunt cele poruncite şi se omoară mintea pe care să le păzească şi pe care să nu le păzească! Şi i-am zis lui: Aceasta să nu te neliniştească, ci un lucru să ai în minte, că, nefiind alipit de lucruri, cu uşurinţă vei reuşi virtutea şi, nerâvnind la ele, nu vei ţine minte răul. Ce osteneală are a te ruga pentru vrăjmaşi? Sau a săpa pământul? Dar a merge pe cale? Dar a avea pagubă de bani?

Deci, disprețuit fiind, mulțumește, și te-ai făcut ucenic al Sfinților Apostoli, care mergeau pe cale *bucurându-se că s-au învrednicit, pentru numele lui*

[194] Vezi Matei 15, 17-20.

Hristos, să sufere ocară[195]. Aceia, fiind curați și sfinți, pentru numele lui Hristos, iar noi pentru păcatele noastre suntem datori să primim ocări. Și demni de ocară suntem, chiar dacă nu ne ocărăște nimeni, și sub blestem, căci zice: *Blestemați sunt cei care se abat de la poruncile Tale*[196].

Oare tuturor le este dat să îndure ocară pentru numele lui Hristos? Nu tuturor, ci celor sfinți și celor curați, cum am spus. Cât despre noi, este bine să ne mișcăm cu recunoștință și să mărturisim că pe drept suntem disprețuiți pentru păcatele noastre și pentru faptele noastre vicioase. Dar sufletul acesta ticălos, deși își cunoaște faptele sale necurate și că suferă pe drept ceea ce suferă, stă și își înșală cugetul său, urzind gânduri și spunând că „mi-a zis", „m-a umilit" sau „m-a batjocorit", uneltind astfel împotriva lui însuși și luând locul demonilor.

Precum este cu meșteșugurile, așa se întâmplă și cu sufletul. Căci așa cum acolo meșterul predă meșteșugul uceniculuí, apoi îl lasă pe acesta să lucreze singur și nu mai este nevoie să stea lângă el, ci îl cercetează numai din când în când, ca nu cumva să fie delăsător la lucru sau să strice ceva, tot așa și demonii, dacă văd un suflet că ascultă de gândurile viclene și le primește cu ușurință, îi predau meșteșugul satanic și nu mai au nevoie să stea lângă el. Știind că își este de ajuns sieși pentru a unelti, trec numai din când în când pe la el ca nu cumva să se delase.

Ce este mai ușor decât a iubi pe toți și a fi iubit de aceștia? Care odihnă nu o aduc cu ele poruncile

[195]Fapte 5, 41. [196]Psalmul 118, 21.

lui Hristos? Dar nu dă năvală vrerea noastră liberă! Dacă ar năvăli, cu harul lui Hristos toate i-ar fi ușoare. O mică pornire a voinței noastre, așa cum am spus de multe ori, atrage pe Dumnezeu spre ajutor. Și cum spune dumnezeiescul Antonie: Virtutea numai de vrerea noastră are nevoie. Și iarăși: Nu avem nevoie de înstrăinare pentru Împărăția Cerurilor, nici să trecem marea pentru virtute. Ce odihnă nu are cel blând și cel smerit? Cu adevărat, *cei blânzi vor moșteni pământul* și se vor bucura din belșug de pace[197].

h) A zis iarăși Fericitul: Mergeam eu și un frate, împreună cu câțiva mireni, pe drumul spre Neapole[198] și am ajuns la un loc unde era vamă. Mirenii, știind obiceiul, au dat dajdia cuvenită, iar fratele care era cu mine a început a se împotrivi și a zice acelora: Îndrăzniți să cereți de la monahi? Iar eu, auzindu-l, i-am zis lui: Ce faci, frate? Altceva nimic nu spui acestora - fie că vrei, fie că nu vrei - decât: Cinstiți-mă ca pe un sfânt. Aceștia se cuvenea mai curând să vadă bunăvoința și smerenia ta și apoi să te respecte și să spună: Iartă-ne! Deci, ca ucenic al Celui blând și smerit, plătește și treci cu pace!

Altădată, pe când mă aflam eu în Cetatea Sfântă,[199] a venit la mine un om evlavios și mi-a zis: Deoarece cu puțin timp în urmă eu și fratele meu am avut între noi ceva și nu vrea să se împace cu mine, te rog să-i vorbești. Iar eu, cu bucurie primind cuvântul și chemând pe fratele lui, i-am grăit lui cele ce zidesc iubirea și pacea și mi s-a părut că s-a lăsat înduplecat.

[197]Matei 5, 5 și 9. [198]Cetate a Palestinei, la nord de vechea cetate Sihem. [199]Cetatea Sfântă este Ierusalimul.

La urmă, însă, acesta mi-a zis: Nu pot să mă împac cu el deoarece am jurat pe cruce. Iar eu, zâmbind, am zis: Jurământul tău o astfel de putere are, ca și când ai spune: Am jurat pe cinstita Ta Cruce, Hristoase, să nu păzesc poruncile Tale, ci să fac voia vrăjmașului Tău, diavolul! Nu numai că nu trebuie să ținem ceea ce este rău hotărât de către noi, ci este nevoie chiar să ne pocăim și să ne tânguim pentru ceea ce hotărâm greșit noi înșine, după cum spune de-Dumnezeu-purtătorul Vasile: Căci dacă Irod s-ar fi pocăit și nu și-ar fi ținut jurământul său, nu ar fi lucrat acel păcat mare de a tăia capul Înainte-mergătorului lui Hristos. Și i-am adus lui cuvântul Sfântului Vasile[200], pe care l-a luat din Sfânta Evanghelie, când a vrut Domnul să spele picioarele Sfântului Petru și acela s-a împotrivit.

i) Zicea iarăși Fericitul că a fost întrebat cum poate cineva să-și stăpânească mânia. Și, răspunzând, a zis că începutul stăpânirii mâniei este ca atunci când se tulbură cineva să nu vorbească. De aceea Avva Moise nu s-a tulburat când l-au disprețuit, spunându-i: Ce vine și acest etiopian între noi? Ci a zis: Deși m-am tulburat, nu am vorbit. Iar cel de-al doilea cuvânt este nu numai că nu a arătat că s-a tulburat, ci s-a mustrat pe sine, zicând: Întunecatule, negriciosule, bine ți-au făcut, nefiind om, de ce vii în mijlocul oamenilor?

Dar noi, foarte jos fiind, neputând ajunge nici cele ale începătorilor din pricina multei nepăsări, socotim că poruncile sunt exagerate și cu neputință de ținut. Căci a se tulbura și a nu vorbi nu este al celor

[200] Sfântul Vasile cel Mare, *Dogme pe scurt*, 60. Vezi și Ioan 13, 8-9.

desăvârșiți, ci al începătorilor. Este lucru mare, într-adevăr, a nu se tulbura cineva deloc, după Sfântul Proroc, care zice: *Gata am fost și nu m-am tulburat*[201]. Dar noi nu căutăm nici măcar să punem început și nici nu arătăm o asemenea vrere, încât să atragem harul lui Dumnezeu spre ajutorul nostru. Și chiar dacă părem a arăta o dorință, aceasta este atât de slabă și neînsemnată și nu merită să primească nimic bun de la Dumnezeu.

Căci toate cele ale noastre sunt ca sămânța și recolta. Dăruiește cineva cele ale voinței și primește cele ale harului. Și, precum agricultorul, tot așa și el, seamănă puțin, dar, dacă binevoiește Dumnezeu spre osteneala lui, câștigă multe. Cum este scris și despre Isaac: *Și a semănat Isaac în pământul acela și a cules anul acela rod însutit. Domnul l-a binecuvântat!*[202] La fel, dacă binevoiește Dumnezeu spre buna noastră vrere, putem, fără suferință și fără multă silință și cu multă odihnă, să le facem pe toate și din toate să câștigăm. Căci a te ruga cu silință și a răbda naște rugăciunea curată și odihnitoare sufletului. Și silința este a vrerii noastre, iar odihna este a harului.

Și în toate meșteșugurile vedem aceasta. Căci, când vine cineva și vrea să învețe un meșteșug, la început se ostenește și nu izbutește, iar de multe ori chiar strică, dar nu-și pierde nădejdea. Ci iarăși încearcă și, dacă iarăși strică, nu dă înapoi, arătând meșterului voința lui de a învăța. Iar dacă își pierde nădejdea și dă înapoi, nimic nu învață. Stricând de multe ori, dar nedând înapoi, ci stăruind, ostenindu-se și lucrând,

[201] Psalmul 118, 60. [202] Facere 26, 12.

va dobândi împreună-lucrarea lui Dumnezeu și, în continuare, toate le va face cu ușurință și fără a obosi, încât se și poate întreține din meșteșugul său.

Așa este și cu cele duhovnicești. Dacă se apucă cineva să săvârșească virtutea, nu trebuie să creadă că îndată va reuși. Căci nici nu poate. Dar să încerce. Și dacă nu reușește, să nu dea înapoi crezând că nu poate să facă nimic, ci iarăși să încerce, după cum face cel care vrea să învețe un meșteșug. Și stăruind de multe ori și nepierzându-și nădejdea, Dumnezeu se apleacă spre osteneala voinței lui și îi dă să facă toate fără silință. Și aceasta este ceea ce a zis Avva Moise: Puterea celor care vor să dobândească virtuțile aceasta este, dacă vor cădea, să nu deznădăjduiască, ci iarăși să încerce.

j) Și zicea: Orice virtute și de osteneală are nevoie și de timp, și de voința noastră, dar mai înainte de toate are nevoie de împreună-lucrarea lui Dumnezeu. Căci dacă nu lucrează împreună Dumnezeu cu voința noastră, se zădărnicește toată osteneala, precum se întâmplă cu agricultorul care lucrează și seamănă pământul lui dacă nu dă ploaie Dumnezeu peste sămânța lui. Dar împreună-lucrarea lui Dumnezeu are nevoie de rugăciunile și cererile noastre, căci prin acestea atragem ajutorul lui Dumnezeu de partea noastră. Iar dacă neglijăm rugăciunea, cum se va apleca Dumnezeu asupra lucrării noastre? Sau, iarăși, dacă o facem cu moleșeală și cu lenevire sau dacă ne pierdem repede nădejdea, după cum spune mereu, nu ne vom învrednici să primim nimic. Căci la vrerea noastră luând seama Dumnezeu, către aceasta dă și darurile.

Nu a fost, oare, mai întâi Avva Moise căpetenie de tâlhari? Nu a făcut el mulțime de fapte rele, încât a fost urmărit și de stăpânul său pentru răutatea lui? Dar pentru că a venit cu bărbăție asupra lucrului și cu asemenea voință fierbinte, am văzut cu toții la ce măsuri a ajuns, încât este numărat între robii cei aleși ai lui Dumnezeu, potrivit scriitorului care vorbește despre el.

Dar noi și căldura pe care ni se pare că o aveam la lepădarea noastră de lume cu timpul am pierdut-o prin nepăsare, atrași fiind de lucruri reci și neînsemnate și nevrednice de vreun cuvânt, dând în schimbul lor iubirea de Dumnezeu și de aproapele. Ne-am însușit lucrurile ca și când le-am fi avut de la noi înșine și nu le-am fi primit de la Dumnezeu. *Și ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te făleși, ca și cum nu l-ai fi primit!*[203]

Și zicea: Nu cumva este sărac Iisus și neputincios să ne dăruiască și nouă bunătăți, așa cum a îmbogățit pe Sfinții Patriarhi, dacă ar fi văzut că avem vreun folos oarecare din ceea ce ne-a dat? Dar, pentru că ne vede pe noi păgubind, și în cele mici și puține, din pricina nepăsării noastre, de aceea, iubitor de oameni fiind, nu ne încredințează multe, pentru ca să nu ne pierdem cu desăvârșire. Căci, dacă ne-ar fi văzut folosindu-ne de cele puține, nu ar fi fost neputincios să ne dăruiască și pe cele multe, așa cum am spus mai sus. Adevărat, cine a înduplecat pe aceia să arunce banii la picioarele Apostolilor?[204] Așa cum mereu spun, Dumnezeu, bun fiind, ne-a dat nouă să ne folosim de toate.

[203] 1 Corinteni 4, 7. [204] Fapte 4, 34-35.

dar noi, din pricina alipirii noastre de ele și a relei folosiri a darurilor lui Dumnezeu, le distrugem și le pierdem. Și chiar prin cele dăruite nouă, din pricina minții noastre rele, ne păgubim.

Și zice deseori că: Nimeni nu poate să vatăme un suflet credincios, căci orice ar suferi i se socotește spre folos. Precum lucrătorul care se ostenește fără să primească plata sa după osteneală, așa se osândește și cel necredincios de necredința lui. Iar cel credincios, fiind credincios chiar și în însăși osteneala lui și nădăjduind să ia plata pentru răbdarea lui, are multă mângâiere. Cel necredincios, neavând credință că va primi de la Domnul, ce mângâiere să aibă?

Așadar, stă și lâncezește în gândurile lui și, chiar ceva neînsemnat dacă pățește, cugetă în sinea lui: Și el mi-a zis... și eu am să-i spun..., gândind rău și închipuindu-și lucruri neadevărate, pe care, de cele mai multe ori, nu poate să le ducă la îndeplinire. Căci nici nu pot oamenii să facă tot ceea ce voiesc, ci numai acele lucruri care le sunt îngăduite de Dumnezeu, și acelea pentru motive pe care numai El le cunoaște. De multe ori cineva încearcă să facă rău cuiva, dar, neîngăduind Dumnezeu, se zădărnicește scopul lui și nu mai sunt puse la încercare intențiile oamenilor. Câți nu au încercat să facă rău Sfinților Patriarhi și, deoarece nu a îngăduit Dumnezeu, nici nu au putut să-i vatăme, precum este scris: *N-a lăsat pe om să facă strâmbătate și a certat pentru ei pe împărați, zicându-le: Nu vă atingeți de unșii Mei și nu vicleniți împotriva prorocilor Mei*[205].

[205] Psalmul 104, 14-15.

Dar, când va voi să-Şi arate *puterea Lui covârşitoare*[206], chiar şi inimile celor nemilostivi le mişcă spre milă, precum şi la Daniel este scris: *Şi i-a dat Domnul lui Daniel să afle înaintea căpeteniilor famenilor bunăvoinţă şi îndurare*[207]. Şi fericit este sufletul care s-a pregătit pe sine întru adevăr prin setea de Dumnezeu spre primirea darurilor Lui. Că nu-l va părăsi pe el pentru nimic, ci în toate îl apără pe el, chiar şi în cele pe care, necunoscându-le, nu le cere. Şi bine spunea înţeleptul: *Bărbatul înţelept este apărat de Dumnezeu*[208]. Căci pe fericitul David de câte ori nu a încercat să-l omoare Saul? Ce n-a făcut? Ce nu a încercat? Dar pentru că era apărat de Domnul, orice plan al lui Saul era zădărnicit. Şi nu numai aceasta, ci a şi fost dat în mâinile sfântului aceluia, căruia i s-a făcut milă de el, căci nu avea răutate îndârjită şi nici întârâtată.

A fost întrebat iarăşi, cum poate cineva care este disprețuit şi vorbit de rău de către altcineva să nu se mânie şi a zis: Dacă cineva se socoteşte pe sine un nimic, nu se tulbură, precum a spus Avva Pimen: Dacă te disprețuieşti pe tine, vei avea odihnă!

k) Şi mai zicea: Odată, unul din fraţii care stăteau cu mine şi care primiseră schima de la mine, multe primind de la mine - era dintre cei răsfăţaţi, eu făcându-i pogorăminte pentru slăbiciunea lui - mi-a zis într-o zi: Avva, mult te iubesc! Şi eu i-am zis: Eu încă nu am aflat pe cineva care să mă iubească mai mult decât îl iubesc eu. Iată, acum zici că mă iubeşti şi sunt încredinţat de aceasta. Dar dacă ţi se va întâmpla

✦ [206]2 Corinteni 4, 7. ✦ [207]Daniel 1, 9. ✦ [208]Înţelepciunea lui Solomon 5, 15 -16.

ceva neplăcut, nu vei rămâne același. Eu, însă, orice aș suferi din partea ta, nimic nu poate să mă îndepărteze de iubirea pentru tine. Puțin timp a trecut și nu știu ce i s-a întâmplat că a început să spună multe împotriva mea, până și cuvinte rușinoase. Toate le-am auzit și ziceam în sinea mea: Acesta este fierul roșu al lui Iisus și a fost trimis pentru a vindeca sufletul meu plin de slavă deșartă. De la aceștia poate să se folosească cineva, dacă este treaz, tot atât cât poate fi vătămat de cei care-l fericesc. Acesta este cu adevărat un binefăcător. Și îl pomeneam pe el ca pe un doctor și binefăcător. Și spuneam celor care-mi aduceau veștile: Numai relele mele care sunt la vedere le știe. Și nu pe toate, ci numai o parte, iar cele ascunse sunt fără de număr.

După un timp, m-a întâlnit în Cezareea[209] și a venit la mine după obicei, m-a îmbrățișat și m-a sărutat, și eu pe el, ca și când nimic nu se întâmplase. Și, spunându-mi aceleași lucruri, când mă întâlnea, mă îmbrățișa mult. Și, cu toate că eu nu-i arătam niciun fel de bănuială, nici vreo urmă de tristețe, deși auzeam toate, odată a căzut în fața mea și prinzându-mi picioarele mi-a zis: Iartă-mă, avva, pentru Domnul, că multe și înfricoșătoare lucruri am vorbit împotriva ta. Iar eu, sărutându-l, i-am spus cu delicatețe: Își aduce aminte cuvioșia ta ceea ce mi-ai spus: Mult te iubesc! Și eu ți-am spus: Nu am aflat pe cineva care să mă iubească atât cât îl iubesc eu pe el. Și: Dacă ți se va întâmpla ceva împotriva plăcerii tale, nu vei rămâne

[209] Probabil că este vorba despre Cezareea lui Filip, din regiunea Tirului, patria Avvei Zosima.

același. Eu însă orice aș pătimi din partea ta, nimic nu poate să mă îndepărteze de dragostea pentru tine. Să afle inima ta că nimic nu mi-a scăpat din cele ce ai vorbit. Am auzit toate, chiar și unde și către cine ai vorbit, și niciodată nu am spus că nu este așa, nici nu m-a înduplecat cineva să spun împotriva ta ceva rău. Ci chiar spuneam că ce zice adevărat, zice și zice din iubire, pentru că m-a făcut al lui, și nu am încetat să te pomenesc în rugăciune. Și, ca să-ți arăt o dovadă de iubire, odată mă durea foarte tare ochiul și, pomenindu-te, am făcut semnul cinstitei Cruci și am zis: Doamne Iisuse Hristoase, pentru rugăciunile lui, vindecă-mă! Și îndată m-am vindecat... Acestea cât privește pe fratele.

De multe ori spunea fericitul: Noi, oamenii, nu mai știm să iubim, nici să ne prețuim unul pe altul, ci neam pierdut prețuirea. Puțin trebuie să ducă[210] cineva pe fratele său când se mânie sau se necăjește. Și, după puțin timp, își vine acesta în sine și, cunoscând cum l-a purtat acela, și sufletul își va pune pentru el.

1) Își amintea fericitul de cineva care îi spusese că avea un avvă tare blând și spunea că pentru multa sa virtute și pentru semnele minunate pe care le făcea

+ [210] Am ținut să păstrez în traducere verbul din original, care înseamnă a purta, a duce, verb folosit deseori în Sfintele Scripturi și cu sensul de a purta crucea (Și cel ce nu-și poartă crucea sa și nu vine după Mine nu poate să fie ucenicul Meu. Luca 14, 27), dar și cu sensul de a purta sau duce pe celălalt, slăbiciunile, neputințele sau greutățile lui. Deși nu este vorba despre referirea punctuală la un text biblic, cuvântul este evident ecoul mai multora. Vezi: Datori suntem noi cei tari să purtăm slăbiciunile celor neputincioși (Rom. 15, 1); Purtați-vă sarcinile unii altora (Gal. 6, 2).

întregul ținut îl avea pe acesta ca pe îngerul lui Dumnezeu. Odată, înșelat de vrăjmașul, venind acela l-a batjocorit în ultimul hal, toți fiind de față. Iar Bătrânul stând și luând aminte numai la gura lui a zis: Harul lui Dumnezeu este în gura ta, frate! Acela, ieșit din minți, a zis: Da, stricatule, bătrân lacom, zici acestea ca să te arăți blând! A zis lui Bătrânul: Sunt adevărate cele ce spui, frate. Bine zici! După acestea l-a întrebat pe Bătrân cineva: Acum, nu te-ai tulburat, călugăre! A zis: Nu, dimpotrivă, am simțit sufletul meu acoperit de Hristos.

Mai spunea Fericitul Zosima: Cu adevărat este dator cineva să mulțumească unora ca aceștia și, dacă este împătimit, să-i aibă pe ei drept doctori care le vindecă rănile sufletului, iar dacă este slobozit de patimi, drept binefăcători care îi aduc Împărăția Cerurilor.

Zicea iarăși Fericitul: Pe când eram eu încă în mânăstirea din Tyr, înainte de a pleca, ne-a cercetat un Bătrân îmbunătățit. Și citind noi din zicerile bătrânilor sfinți - iubea Fericitul să citească acestea și erau aproape ca răsuflarea lui, de aceea a rodit din acestea toată virtutea -, am ajuns la Bătrânul acela la care au venit tâlharii și i-au zis: Am venit să luăm tot ceea ce este în chilia ta! Și acela a zis: Câte credeți voi, fiilor, luați! Au luat tot și au plecat, dar le-a rămas un săculeț. Atunci Bătrânul, spune apoftegma, luând săculețul a plecat după ei strigând și spunându-le: Fiilor, luați de la mine ceea ce ați uitat în chilia noastră[211].

+ [211]Originalul are aici pronumele posesiv la persoana I plural: „chilia noastră." Traducerea neogreacă are persoana I singular: „chilia mea." Am păstrat pluralul având convingerea că nu este

Iar aceia, minunându-se de lipsa de răutate a Bătrânului, i-au întors acestuia toate la locul lor în chilie şi pocăindu-se au zis unii către alţii: Cu adevărat omul lui Dumnezeu este acesta!

Aşadar, pe când citeam acestea, îmi zice mie Bătrânul: Ştii, avva, acest cuvânt tare mi-a folosit! Îi zic lui: Cum părinte? Şi el îmi zice: Odată, pe când stăteam eu în locurile acelea de la Iordan, citind acest cuvânt, m-am minunat de Bătrân şi am zis: Doamne, învredniceşte-mă să merg pe urmele acestuia, Tu care m-ai învrednicit să primesc schima lui.

Deci, cum aveam eu această dorinţă fierbinte, după două zile, iată cad asupra noastră hoţii. De cum au bătut în poartă şi am înţeles că sunt hoţii, am zis în sinea mea: Slavă Domnului! Iată, a sosit timpul să arăt rodul dorinţei mele fierbinţi. Deschizând, i-am primit pe aceştia cu voie bună şi aprinzând o făclie am început să le arăt lucrurile, spunându-le: Nu vă neliniştiţi, nădăjduiesc, cu ajutorul Domnului, să nu ascund de voi nimic. Aceia mi-au zis: Ai aur? Am zis lor: Da, am trei monede! Am deschis vasul în faţa lor şi luându-le au plecat în pace. Iar eu, spune Fericitul Zosima, glumind, am zis către el: S-au întors înapoi, ca aceia la Bătrânul? Şi el mi-a zis îndată: Să nu fi dat Dumnezeu! Căci nu voiam aceasta, adică să le aducă înapoi.

Şi zicea: Iată ce i-au adus dorinţa fierbinte a Bătrânului şi pregătirea lui. Nu numai că nu s-a întristat,

---

o greşeală, ci redă nemărginita bunătate a Bătrânului care, în măsură fiind să dea hoţilor toate cele din chilie, îi făcuse pe hoţi co-proprietari ai chiliei sale.

dar s-a și bucurat că s-a învrednicit de un astfel de lucru bun.

m) Și pentru că mi-am amintit – a zis Avva Zosima – că, vorbind mai sus, spuneam că numai puțin dacă îl purtăm pe fratele nostru care s-a tulburat vom câștiga sufletul lui, vreau să povestesc cele ce am auzit de la fericitul Serghie, egumenul din câmpie. Acesta mi-a povestit că odată, mergând noi pe cale cu un anume Bătrân sfânt, am rătăcit calea. Și neștiind noi în ce direcție ne îndreptam, ne-am aflat pe niște semănături și am călcat puțin peste semănături. Când lucrătorul ogorului ne-a văzut, căci se afla acolo lucrând, a început să ne ocărască foarte tare cu mânie, zicând așa: Voi sunteți călugări? Vouă nu vă este frică de Dumnezeu? Dacă ați fi avut frică de Dumnezeu în fața ochilor, nu ați fi făcut aceasta! Și îndată ne-a zis nouă sfântul: Pentru Domnul, nimeni să nu vorbească! Și a zis aceluia cu blândețe: Bine zici, fiule! Dacă am fi avut frică de Dumnezeu, nu am fi făcut aceasta! Iarăși acela ocăra cu mânie și iarăși Bătrânul a zis: Spui adevărul! Dacă eram călugări, nu am fi făcut aceasta. Dar pentru Domnul, iartă-ne pe noi, că am păcătuit! Minunându-se acela, a venit și s-a aruncat la picioarele Bătrânului, zicând: Iartă-mă pe mine, pentru Domnul, și luați-mă cu voi! Și zicea Fericitul Serghie că: Într-adevăr, a venit cu noi și a primit schima. Și zicea Fericitul: Iată blândețea și bunăvoința Bătrânului ce a putut, cu Dumnezeu, să facă! Să mântuiască sufletul făcut după chipul lui Dumnezeu, pe care Dumnezeu îl dorește mai mult decât mii și mii de lumi dimpreună cu toate avuțiile lor.

Odată, pe când eram eu[212] la el, mi-a zis: Citește-ne nouă ceva din Scriptură. Și cum am început să citesc din Pilde, am ajuns la cuvântul care spune: *Când nu mai sunt lemne, se stinge focul, și dacă nu mai este niciun defăimător, se potolește cearta*[213]. Am întrebat, deci, pe acesta: Ce este cuvântul acesta, părinte? Iar el, răspunzând, a zis: Precum lemnele sunt pricina flăcării focului și, dacă nu pune cine destule pe foc, se stinge focul, la fel sunt și unele pricini ale patimilor, și, dacă taie cineva pricinile, nu mai lucrează patimile. Așa cum pricinile desfrâului - după cum a zis Avva Moise - sunt: a mânca și a bea peste măsură, și somnul pe săturate, și a lenevi, și a te juca, și a vorbi îndelung și frumusețea hainelor. Acestea dacă le taie cineva, slăbește patima desfrâului.

Iarăși, pricinile mâniei tot așa - a zis - sunt: a da și a lua[214], și a face voia proprie, și a-ți plăcea să înveți pe altul, și a te socoti pe tine că ești înțelept. Acestea dacă le taie cineva, slăbește patima. Aceasta este și ceea ce a spus Avva Sisoe, întrebat de un frate de ce patimile nu pleacă de la el, zicând: Vasele acestora, pricinile lor adică, sunt înăuntrul tău. Deci, dă-le înapoi arvuna lor și vor pleca.

Certărețul, în care nu se liniștește lupta, este acela care nu se mulțumește cu prima tulburare, ci se întărâtă pe sine însuși și spre a doua mânie. Însă, dacă cineva se aprinde de mânie, dar își vine îndată în fire și

+ [212]Aici vorbește la persoana I Avva Dorotei, cel care a consemnat învățăturile lui Avva Zosima. + [213]Pilde 26, 20. + [214]A da și a lua este o expresie care trimite la negustorie și la orice fel de schimb interesat între două persoane!

se osândește pe sine și cere iertare fratelui pe care s-a mâniat, acesta nu se numește certăreț, căci în acesta se liniștește lupta. S-a osândit pe sine și a făcut pace cu fratele său și în acesta lupta nu mai are loc, așa cum am spus mai înainte. Iar mâniosul, cel care nu se osândește pe sine și cel care mai curând se întărâtă pe sine spre mânie și îi pare rău nu pentru că s-a mâniat, ci pentru că nu a spus mai multe decât a apucat să spună în tulburarea sa, acesta se numește certăreț și în acesta nu se liniștește lupta. Căci una după alta vin în el ținerea de minte a răului și tristețea și răutatea. Dar Domnul Iisus Hristos să ne scape din ceata unora ca aceștia și să ne învrednicească de ceata celor blânzi și smeriți.

Zicea de multe ori că: Este nevoie de multă trezvie și chibzuință în fața felurimii meșteșugirilor diavolului. Uneori din nimic face pe cineva să se tulbure. Alteori, iarăși, aduce cel mai bun pretext ca să i se pară cuiva că pe bună dreptate și dintr-o pricină binecuvântată s-a mâniat. Și aceasta este întru totul nepotrivit pentru cel care însetează cu adevărat să meargă pe calea sfinților. Cum a spus Sfântul Macarie[215]: Străin lucru este monahului să se mânie! Și iarăși: Străin este a întrista pe aproapele!

Și a mai zis acestea: Am comandat odată niște cărți unui caligraf priceput și, după ce a terminat scrisul, mi le-a trimis și mi-a zis: Iată, am terminat! Când ți se pare potrivit, trimite pe cineva să le ia. Un frate auzind acestea, a plecat în numele meu către caligraf și,

[215] Apoftegma aparține lui Evagrie, însă a fost atribuită Sfântului Macarie după cunoscuta condamnare a primului (ET).

dând plata, a luat cărțile. Iar eu, neștiind aceasta, am trimis un frate de-al nostru cu scrisori și cu plata pentru a le lua. Deci, cum a aflat caligraful că a fost înșelat de către cel care a luat cărțile, s-a tulburat și a zis: Cu adevărat voi pleca să-l dojenesc pentru două lucruri, și pentru că m-a înșelat, și pentru că a luat ceea ce nu era al său. Eu însă, auzind aceasta, am trimis vorbă și i-am spus: Știi, frate, cărțile pentru aceea le dobândim, pentru a învăța din ele dragostea, smerenia și blândețea, iar dacă începutul dobândirii cărților este cu vrajbă, nu vreau să mai am nicio carte, numai să nu fie vrajbă. *Căci un rob al Domnului nu trebuie să se certe*[216]. Iată, deci, arătând că nu mă mai interesează cartea, am făcut pe fratele să se slobozească deplin de tulburare.

n) Stând Fericitul Zosima și vorbind despre folos, a început să spună unele cuvinte ale bătrânilor sfinți și a ajuns la cuvântul spus de Avva Pimen că: Cel ce se osândește pe sine află odihnă în toate! Apoi la ceea ce a spus un avvă din muntele Nitriei, care a fost întrebat: Ce ai găsit mai mult pe calea aceasta, părinte? Și a răspuns: A-mi afla pricină și a mă osândi pe mine însumi totdeauna! Iar cel ce a întrebat a consimțit, zicând: Altă cale nu există decât aceasta! Și zicea: Câtă putere au cuvintele sfinților! Cu adevărat, dacă au vorbit ceva, din experiență și din adevăr[217] au vorbit,

---

✦ [216]2 Timotei 2, 24. ✦ [217]Când părinții pustiei folosesc cuvântul adevăr, ca, de altfel, întreaga tradiție răsăriteană, înțeleg realitatea însăși, nu discursul despre realitate. Este motivul pentru care ediția neogreacă preferă aici traducerea cuvântului αληθεία chiar prin realitate. Noi am preferat traducerea prin adevăr, rămânând fideli originalului și adăugând nota aceasta, tocmai pentru a încerca să recuperăm tradiția patristică în

cum spune dumnezeiescul Antonie. Și pentru aceasta sunt puternice, deoarece toate au fost rostite pe temeiul vieţuirii, după cum spune unul dintre înțelepți: Cuvintele tale să fie adeverite de viață![218]

Și a povestit acest lucru: Odată am stat puțin timp în lavra Avvei Gherasim[219] și aveam pe cineva drag. Stând noi într-una din zile și vorbind lucruri de folos,

folosirea termenului. Adică, atunci când folosim cuvântul adevăr, adevărat, mintea noastră să nu se mai ducă la un enunț teoretic, ci la o realitate vie. A se vedea și perspectiva biblică, exprimată foarte clar în cuvântul Mântuitorului: Eu sunt Adevărul! (Ioan 14, 6), dar și nenumăratele mărturii ale Părinților care promovează acest principiu gnoseologic fundamental. „Nu în cuvinte, ci în lucruri este adevărul! (Sfântul Grigorie Teologul; Sfântul Grigorie Palama etc.). ✣ [218]Este vorba despre Sfântul Isidor Pelusiotul. În trei epistole scurte, acesta se referă la faptul că propovăduitorul cuvintelor dumnezeiești, dacă vrea să evite ridiculizarea oamenilor, dar și să-și asume răspunderea înaintea lui Dumnezeu, este dator să trăiască în așa fel încât viața lui să fie în acord cu cele propovăduite. Doar așa va putea să-i îndrume pe oameni către Dumnezeu, așa cum au făcut și ucenicii lui Hristos. „Au dus viață minunată" și nicio putere potrivnică nu i-a biruit, căci aceștia prin viața lor, încă din lumea aceasta „s-au făcut cetățeni ai cerului". Grăitoare este fraza scurtă a sfântului: „Viața fără cuvânt s-a arătat mai de folos decât cuvântul fără viață. Căci viața și tăcând folosește, iar cuvântul și tunând tulbură!" (Isidor Pelusiotul, Epistole II 251, II 265 și IV212, PG 78, 688; 708 și 1305) (ET). ✣ [219]Această Lavră renumită a fost întemeiată de Sfântul Gherasim de la Iordan, în jurul anului 455, în locul pustiu de lângă râul Iordan. Avea un sistem monastic original, pentru că îmbina viața de obște cu cea pustnicească. În mijlocul lavrei era o obște pentru începători, și în ținutul din jur erau chilii pentru pustnici, care se numeau „cei desăvârșiți". Chiliile, 70 la număr, erau la distanță una de alta, ca nu cumva călugării să se deranjeze unul pe altul. Niciun călugăr nu putea să devină pustnic, înainte de a trece prin încercare îndelungată

mi-am amintit de cuvintele acestea ale Avvei Pimen și ale unui alt avvă. Și el mi-a zis: Eu am experiența acestor cuvinte și a odihnei lucrării lor. Odată, eram legat cu iubire adevărată de un diacon din lavra. Și nu știu cum a ajuns să aibă o bănuială despre un lucru care i-a adus tristețe și a început să mi se arate întunecat. Văzându-l eu întunecat, l-am întrebat ca să aflu pricina și el mi-a spus: Cutare lucru ai făcut! Iar eu neavând în sine mea nicidecum conștiința că am făcut un astfel de lucru, am început să-l încredințez de aceasta. El însă mi-a zis: Iartă-mă, dar nu sunt pe deplin încredințat! Plecând eu la chilia mea, am început să-mi cercetez inima dacă un astfel de lucru s-a petrecut în mine și nu am aflat.

Odată, l-am văzut pe acesta ținând Potirul și împărtășind și i-am jurat despre acel lucru, că nu am conștiința în mine însumi că l-am făcut, dar nu s-a încredințat. Venindu-mi iarăși în sinea mea și aducându-mi aminte de aceste cuvinte ale sfinților părinți și crezându-le, îmi schimb puțin gândul și îmi zic: Diaconul mă iubește cu adevărat și mișcat de iubire a luat îndrăzneală să-mi spună ce avea în inima lui

în cadrul obștii. Pustnicii, timp de cinci zile din săptămână, rămâneau cu desăvârșire izolați. Se rugau, cercetau Scripturile și confecționau coșuri din nuiele de finic. Sâmbătă după-amiază, toți se adunau în obște, ca să participe la Liturghia de Duminică. Ziua următoare, după ce dădeau socoteală egumenului pentru faptele lor, se aprovizionau cu apă, nuiele de finic și alte lucruri necesare și se întorceau la chiliile lor. Mâncare gătită aveau doar sâmbătă și duminică pentru că în toate celelalte zile nu aprindeau la colibele lor, nici foc, nici lumânare (ET).

despre mine, ca să mă trezesc și să mă păzesc pentru ca să nu fac lucrul acela. Dar tu, suflet ticălos, spui că nu ai făcut lucrul acela, mii de răutăți ai făcut și le-ai uitat. Unde sunt cele pe care le-ai făcut ieri sau acum zece zile? Îți aduci aminte de ele? Așadar, și pe acesta l-ai făcut ca și pe celelalte și l-ai uitat ca și pe acelea. Și astfel, am primit în inima mea că într-adevăr am făcut lucrul acela, dar așa cum le-am uitat pe celelalte, așa l-am uitat și pe acesta. Și am început să mulțumesc Domnului și diaconului că prin el m-a învrednicit Domnul să ajung la cunoștința greșelii mele și să mă pocăiesc pentru ea.

Sculându-mă, deci, cu aceste gânduri, am venit să pun metanie diaconului și să-i mulțumesc. Și cum băteam la ușa lui, deschizând îmi pune el primul metanie, zicând: Iartă-mă, căci de la draci am fost amăgit, bănuind despre tine lucrul acela. Într-adevăr, m-a încredințat Dumnezeu că nu l-ai făcut. Și nu m-a lăsat să spun nimic, zicând: Nu este nevoie!

Și zicea Fericitul: Iată adevărata smerenie, cum a întors inima celui care era însetat după ea. Încât, nu numai că nu s-a smintit de diacon și nu s-a supărat pe el, mai întâi pentru că îl bănuise, al doilea pentru că, încredințat fiind de el, nu a primit încredințarea. Ci, dimpotrivă, a trecut greșeala în dreptul său și nu numai aceasta, ci i-a și mulțumit. Și a zis: Vezi ce face virtutea? Câte trepte de îmbunătățire aduce celui care o săvârșește? Căci dacă voia, mii de motive primise prin diacon ca să devină demon, dar pentru că s-a îndreptat cu hotărâre spre virtute, nu numai că

nu s-a supărat pe el, ci a şi mulţumit acestuia, după ce primise virtutea arvună în inima lui.

Aşa şi noi, dacă o luăm înainte şi oferim inima noastră semințelor blândeţii şi ale smereniei, nu mai are loc vrăjmaşul să semene în ea semințele cele rele. Dar pentru că ne află pe noi pustii de orice gând bun sau chiar şi mai mult, întârâtaţi spre răutate, de aceea, luând de la noi înşine pricini, plineşte ale sale. După cum, dimpotrivă, se întâmplă cu virtutea, că dacă vede Domnul un suflet însetat să se mântuiască şi care seamănă semințele cele bune, luând în seamă intenţia lui bună, o umple cu darurile Sale.

o) Odată şi-a adus aminte de un Bătrân pe care l-a furat un frate vecin cu el. Şi Bătrânul, deşi ştia, nu l-a mustrat niciodată, ci lucra şi mai mult, zicând: Poate are nevoie fratele! Se minuna de milostivirea sfinţilor şi ne povestea, zicând că: Odată, fiind eu la câmpie, mi-a povestit unul dintre egumeni că stătea aproape de obştea noastră un Bătrân. Era un suflet plin de bunătate. În vecinătatea lui stătea un frate. Şi lipsind Bătrânul, acela, lucrat de satana, a deschis chilia lui şi intrând în ea a luat lucrurile şi cărţile. Când a venit Bătrânul, deschizând chilia şi negăsind lucrurile, a mers la fratele acela să-i spună şi a aflat lucrurile lui în mijloc, deoarece încă nu apucase fratele să le adune. Şi vrând Bătrânul să nu-l ruşineze pe el, nici să-i mustre, s-a făcut că-l doare stomacul şi plecând, a rămas destul timp la locul unde se retrăsese, până când fratele a adunat din mijloc lucrurile. Şi venind după aceea Bătrânul, a început să vorbească despre alt lucru şi nu l-a mustrat pe fratele.

După câteva zile au recunoscut unii lucrurile Bătrânului și luându-l pe frate l-au pus în închisoare, fără să afle Bătrânul. Auzind despre fratele că este în închisoare, dar pricina pentru care fusese pus în închisoare neștiindu-o, a venit la mine - povestea egumenul - căci venea adesea la noi, și mi-a zis: Ai dragoste, dă-mi câteva ouă și câteva pâini. Și îi spun: Oare, ai pe cineva, astăzi? Mi-a zis: Da! Dar Bătrânul lua acelea pentru ca să meargă la închisoare și să facă mângâiere fratelui. Deci, cum a intrat în închisoare, a căzut fratele la picioarele lui și i-a zis: Pentru tine sunt aici, avva, eu sunt cel care ți-a furat lucrurile. Iată, cartea ta este la cutare și haina ta este la cutare. I-a zis lui Bătrânul: Să fii încredințat în inima ta, fiule, că nu pentru aceasta am venit aici și nici nu am aflat că din pricina mea ești aici, ci, auzind că ești în închisoare, m-am întristat și am venit să-ți fac mângâiere. Și iată aici câteva ouă și niște pâini. Acum voi face totul până te voi scoate din închisoare. Și plecând a rugat pe unii dintre cei mari - căci le era cunoscut lor pentru virtutea lui - și trimițând aceștia, l-au scos pe acela din închisoare.

Se povestea, iarăși, despre Bătrânul că, odată, plecând la piață, a cumpărat pentru sine haină și, dând o monedă de aur, mai rămânea să întregească suma cu câteva *numii*[220]. Deci, a luat haina și a pus-o sub el. Și cum număra banii mărunți pe o piatră, iată vine cineva, vrând să-i ia haina. Și simțind Bătrânul, a înțeles, dar, având multă milostivire și îndurare, se ridica puțin câte puțin, ca și când se întindea spre locul

[220] Numia era o monedă mică de aur, argint sau aramă.

unde erau monedele, până când acela a luat haina și a plecat, și Bătrânul nu i-a zis nimic.

Și zicea Fericitul Zosima: Nu știu ce preț aveau haina sau lucrurile pe care le pierduse, dar bunăvoința lui a fost mare. A arătat că, având acelea, era ca și când nu avea nimic. Fără să-i pese când i-au fost luate, a rămas același, nici nu s-a întristat, nici nu s-a tulburat. Căci este așa cum spun mereu: Nu a avea dăunează, ci a avea cu patimă. Acesta, chiar dacă ar fi avut lumea întreagă, așa ar fi fost ca și când nu ar fi avut nimic. Căci din cele pe care le-a făcut s-a arătat pe sine liber de toate.

Sfârșitul tratatului despre înaintarea
în desăvârșire

CAPITOLUL II

CĂ TREBUIE SĂ URMĂRIM LINIȘTIREA[1] CU TOATĂ SILINȚA

1. Avva Antonie, stând odată în pustie, a căzut în acedie și în multă întunecare a gândurilor. Și zicea către Dumnezeu: Doamne, vreau să mă mântuiesc și nu mă lasă gândurile. Ce voi face în necazul meu, cum mă voi mântui? Și numai puțin sculându-se a văzut afară pe cineva, stând ca și el și lucrând, apoi sculându-se de la lucru și rugându-se, și iarăși așezându-se și împletind funia, apoi, iar la rugăciune sculându-se. Era îngerul Domnului trimis spre îndreptarea și încredințarea lui Antonie. Și a auzit pe înger spunând: Așa fă și te vei mântui! Iar el, auzind aceasta, a avut multă bucurie și îndrăzneală și, așa făcând, se mântuia.

2. Și a zis Avva Antonie: Precum mor peștii, stând mult timp în afara mării pe uscat, tot așa și monahii, întârziind în afara chiliei lor sau petrecând vremea cu cei din lume, slăbesc în tăria lor spre liniștire. Trebuie,

---

+ [1]Am tradus prin liniștire cuvântul isihia (ησυχία-ησυχάζω). Această opțiune nu redă foarte clar conținutul tehnic al conceptului, iar traducerea prin isihia ar reda fidel conținutul, dar nu a

aşadar, precum peştele spre mare, la fel şi noi spre chilie să ne grăbim, ca nu cumva, zăbovind afară, să uităm paza cea dinăuntru.

3. A zis iarăşi că: Cel care stă în pustie şi se dedă liniştirii, de trei războaie scapă: al auzului, al vorbirii şi al văzului. Unul singur mai are, cel al inimii[2].

4. Avva Arsenie, pe când era încă în palat, se ruga lui Dumnezeu zicând: Doamne, călăuzeşte-mă cum să mă mântuiesc. Şi a venit un glas spunând: Arsenie, fugi de oameni şi te vei mântui!

5. Acesta, plecând la viaţa monahicească, iarăşi se ruga, acelaşi cuvânt zicând; şi a auzit un glas spunând lui: Arsenie, fugi, taci, caută liniştirea, căci acestea sunt rădăcinile nepăcătuirii.

6. A cercetat odată Fericitul Teofil, arhiepiscopul Alexandriei, pe Avva Arsenie, împreună cu un dregător. Şi l-a rugat pe Bătrân să audă de la el un cuvânt.

---

pătruns încă suficient de convingător în limba noastră şi, în plus, nu se încadrează în registrul lingvistic pentru care am optat în această traducere. Părintele Dumitru Stăniloae însuşi oscilează în traducerea acestui cuvânt. Chiar titlul cunoscutei lucrări a Sfântului Grigorie Palama este tradus de Părintele Stăniloae, fie *Cuvânt pentru cei ce se liniştesc cu evlavie* (Filocalia, vol. VII, Bucureşti 1977, pag. 223), fie *Tratatul pentru cei ce se dedică cu evlavie isihiei* (Ibidem, pag. 208), fie *Tratatul pentru cei ce vieţuiesc cu sfinţenie în isihie* (Ibidem, pag. 207). Socotesc că şi dânsul înclina spre prima variantă, din moment ce o foloseşte în traducerea propriu-zisă a textelor, în timp ce variantele celelalte sunt folosite în studiul introductiv. Trebuie totuşi spus că este vorba despre practica binecunoscută a retragerii din lume şi a rugăciunii neîncetate în deplină liniştire şi adunare în sine. ✦ [2]Am optat pentru această variantă care se găseşte în cele mai multe manuscrise şi în Patericul clasic, alfabetic, variantă pentru care optează şi SC şi

Tăcând puțin, Bătrânul i-a răspuns: Și dacă vă spun o să păziți? Iar ei au făgăduit să păzească. Și le-a spus lor Bătrânul: Oriunde auziți că este Arsenie, să nu vă apropiați!

7. Altădată iarăși, vrând arhiepiscopul să-l cerceteze pe Bătrân, a trimis mai întâi să vadă dacă va deschide. Și i-a trimis lui acest răspuns: Dacă vii, îți voi deschide. Și dacă îți deschid ție, voi deschide la toți și atunci nu voi mai sta aici. Auzind acestea arhiepiscopul a zis: Dacă merg ca să-l alung, nu voi mai merge la el.

8. A zis cineva Avvei Arsenie: Gândurile mele mă necăjesc spunându-mi: Nu poți să postești, nici să lucrezi! Măcar cercetează pe bolnavi, căci și aceasta este iubire. Iar Bătrânul, cunoscând semințele dracilor, a zis lui: Mergi și mănâncă, bea, dormi și nu lucra. Numai de chilia ta să nu te îndepărtezi. Deoarece știa că răbdarea chiliei aduce pe monah în rânduiala lui.

9. A zis Avva Marcu Avvei Arsenie: De ce fugi de noi? A zis lui Bătrânul: Dumnezeu știe că vă iubesc, dar nu pot să fiu și cu Dumnezeu, și cu oamenii. Cei de sus, mii și mii fără de număr fiind, o singură voință au, iar oamenii au multe voințe. Nu pot, deci, să las pe Dumnezeu și să vin cu oamenii.

10. Spuneau despre el că avea chilia la depărtare de treizeci și două de mile[3] și nu ieșea degrabă, căci alții îi

---

ET. În traducerile românești vechi ale Patericului egiptean aflăm varianta: „... al desfrânării sau al trândăviei." (Vezi ediția Râmnicu Vâlcea, 1930). Varianta aceasta este posibil să fie împrumutată de la Tema XII, 21, unde se face trimitere la acedie, după amintirea celor trei războaie: al vorbirii, al auzului și al văzului. ✦ [3]SC preferă versiunea cu două mile pentru că cea cu treizeci și două

slujeau. Când s-a pustiit, însă, Schitul, a ieşit plângând şi a zis: Lumea a pierdut Roma şi monahii Schitul.

11. A cercetat odată Avva Arsenie un loc şi erau acolo trestii şi acestea erau mişcate de vânt. Şi zice Bătrânul fraţilor: Ce este vuietul acesta? Şi i-au spus: Trestiile sunt! Şi le-a zis lor Bătrânul: Cu adevărat vă spun că, dacă stă cineva în liniştire şi va auzi un glas de pasăre, inima nu mai are aceeaşi liniştire. Cu cât mai mult voi care aveţi vuietul acestor trestii.

12. Pe când stătea odată Avva Arsenie în Kanoponul[4] Alexandriei, o fecioară de familie senatorială, foarte bogată şi temătoare de Dumnezeu, a venit din Roma ca să-l vadă. Şi a primit-o pe ea Teofil arhiepiscopul, şi ea l-a rugat pe acesta să-l înduplece pe Bătrân să o primească. Acesta, venind la el, l-a rugat zicând: Cutare senatoare a venit din Roma şi vrea să te vadă. Iar Bătrânul nu a catadicsit să-i răspundă. Deci,

---

de mile nu pare realistă. Exactitatea măsurătorilor nu are o prea mare importanţă nici în relatările părinţilor, ca, de altfel, nici în relatările biblice. Textul dorea să ne spună că era vorba despre o distanţă considerabilă. Lucrul acesta este mai important decât preocuparea pentru exactitatea distanţei. Fac această menţiune, deoarece, spre deosebire de cei de atunci, noi, cei de astăzi, avem o mentalitate pentru care contează mai mult exactitatea măsurătorilor decât ceea ce vrea să spună cineva prin indicarea unei anume cifre. ✦ [4]Kanovos sau Kanopos era o veche cetate egipteană, la vest de Nil, şi un port important al Mediteranei. De la marea libertate de moravuri care exista în acest loc provine şi cuvântul „κανοβισμός", care înseamnă desfrânat sau viaţă desfrânată. În timpul patriarhului Teofil al Alexandriei (385-412), aici s-au distrus multe temple idolatre şi s-au întemeiat biserici creştine şi mânăstiri. Este foarte probabil ca Avva Arsenie, după pustiirea Schitului (407), să fi rămas o mică perioadă de timp la Kanovos, unde îl şi vizitează tânăra senatoare din Roma (ET).

cum i-a vestit acestea, ea a poruncit să-i pregătească un animal de drum, zicând: Mă încred în Dumnezeu că îl voi vedea, căci nu am venit să văd un om, deoarece și în orașul meu sunt mulți oameni, ci am venit să văd un proroc.

Și când s-a apropiat de chilia Bătrânului, din iconomia lui Dumnezeu, s-a întâmplat ca Bătrânul să fie în afara chiliei și ea, văzându-l, a căzut la picioarele lui. Iar acela a ridicat-o mânios și s-a întors către ea zicând: Dacă fața mea vrei să o vezi, iat-o, vezi-o! Dar aceea de rușine nu s-a uitat la fața lui. Și Bătrânul i-a zis: Nu ai auzit despre faptele mele? Pe acelea este nevoie să le vezi! Cum ai îndrăznit să faci o așa călătorie pe mare? Nu știai că ești femeie și nu trebuie să ieși nicăieri? Sau ai făcut-o ca să mergi apoi la Roma și să spui celorlalte femei: Am văzut pe Arsenie! Și să se facă pe mare un drum de femei venind la mine? Iar aceea a spus: Dacă vrea Dumnezeu, nu voi lăsa pe nimeni să vină aici, dar roagă-te pentru mine și pomenește-mă pentru totdeauna. Iar el, răspunzând, i-a zis: Mă rog lui Dumnezeu să șteargă amintirea ta din inima mea!

Auzind acestea, a ieșit tulburată și cum a ajuns în cetate, de atâta tristețe, a cuprins-o fierbințeala; și l-a înștiințat pe fericitul Teofil arhiepiscopul că este bolnavă. Și venind acesta, a întrebat-o să afle ce are. Iar ea i-a zis: Mai bine nu veneam aici! Căci am zis Bătrânului: Pomenește-mă! și el mi-a zis: Mă rog lui Dumnezeu să șteargă amintirea ta din inima mea. Și, iată, mor de tristețe. Și i-a zis ei arhiepiscopul: Nu ai știut că ești femeie și că prin femei luptă vrăjmașul

pe sfinți? De aceea ți-a vorbit Bătrânul așa. Dar pentru sufletul tău se roagă neîncetat. Și așa s-a vindecat gândul ei și a plecat cu bucurie la ale sale.

13. Pe când ședea odată Avva Arsenie în părțile de jos[5] și era stânjenit de mulțime acolo, a hotărât în sine să-și părăsească chilia. Și, neluând nimic din ea, a plecat așa la ucenicii săi faraniți[6], Alexandru și Zoílo. A zis, deci, lui Alexandru: Ridică-te și mergi în josul râului! Iar lui Zoílo i-a zis: Mergi cu mine până la râu și caută-mi corabie care să meargă pe mare la Alexandria, și după aceea mergi și tu în jos la fratele tău. Iar Zoílo, tulburându-se de cuvânt, a tăcut și s-au despărțit unul de altul. Deci, a coborât Bătrânul în părțile Alexandriei și s-a îmbolnăvit de o boală grea. Iar cei care-l slujeau au zis între ei: Nu cumva cineva dintre noi l-a mâhnit pe Bătrânul și de aceea s-a separat de noi? Și nu au aflat între ei nimic și nici că l-ar fi auzit vreodată. Făcându-se sănătos Bătrânul, a zis: Voi merge către părinții mei. Și așa, luând corabia înapoi, a venit la stânca unde erau ucenicii lui. Dar, pe când se afla încă aproape de râu, o tânără etiopiancă venind s-a atins de pielea de oaie cu care era îmbrăcat, și Bătrânul a certat-o. Atunci tânăra i-a zis: Dacă ești monah, mergi în munte! Iar Bătrânul a fost pătruns

---

+ [5]O nouă incursiune a barbarilor l-a obligat pe Avva Arsenie să plece iarăși de la Schit. S-a dus la Tria sau Troia, de unde, din nou, din cauza năvălirilor barbarilor este nevoit să meargă într-o zonă mai sigură „în părțile de jos", adică la Kanovos (ET).
+ [6]Cetate din Arabia pietroasă, în nordul munților Sinai. Faranul este amintit în Vechiul Testament (Facere 21, 21 ș. a.). În pustiul Faran își făcuseră evreii tabără (Numeri 10, 12; 12, 16; 13, 3 și 26) (ET).

de cuvânt și zicea în sinea lui: Arsenie, dacă ești monah, mergi în munte! Și în acel moment l-au întâlnit Alexandru și Zoílo și, căzând ei la picioarele lui, s-a aruncat la pământ și Bătrânul și au plâns toți trei. Iar Bătrânul a zis: Nu ați auzit că am fost bolnav? Și ei i-au zis lui: Da! Și a zis Bătrânul: De ce nu ați venit să mă vedeți? Și a zis Avva Alexandru că: Separarea ta de noi nu a fost înțeleasă și mulți nu s-au folosit, spunând că, dacă nu am fi făcut neascultare, Bătrânul nu s-ar fi separat. A zis lor: Iarăși vor spune peste puțin oamenii că *nu a aflat porumbița odihnă picioarelor ei și s-a întors la Noe în arcă*[7]. Și așa s-a vindecat și a rămas cu ei până la sfârșitul lui.

14. A venit unul dintre părinți la Avva Arsenie. Și când bătea în poartă, Bătrânul a deschis, crezând că este ucenicul lui. Și văzându-l pe acela, a căzut cu fața la pământ. Iar acela i-a zis: Ridică-te, avva, ca să te îmbrățișez! Și i-a zis lui Bătrânul: Nu mă ridic, dacă nu pleci! Și mult timp rugându-l, nu s-a ridicat până când nu a plecat.

15. Vorbeau despre un frate care a venit la Schit să vadă pe Avva Arsenie și, intrând în biserică, îi ruga pe clerici să-l întâlnească pe Avva Arsenie. Deci i-au zis lui: Odihnește-te puțin, frate, și apoi îl vei vedea. Iar el a zis: Nu voi gusta nimic, până nu-l întâlnesc. Deci au trimis un frate să-l ducă, căci era departe chilia lui. Și, bătând la ușă, au intrat și, îmbrățișând pe Bătrân, s-au așezat tăcând. A zis, deci, fratele cel din biserică: Eu plec, rugați-vă pentru mine! Iar fratele străin, neaflând îndrăzneală la Bătrân, a zis fratelui: Vin și eu

[7] Facere 8, 11.

cu tine! Şi au ieşit împreună. L-a rugat deci pe acesta zicând: Du-mă şi la Avva Moise, cel dintre tâlhari. Şi venind el la acesta, i-a primit pe ei cu bucurie şi cinstindu-i i-a slobozit.

Şi a zis fratele care-l dusese: Iată, te-am dus la un străin şi la un egiptean, care din cei doi ţi-a plăcut? Şi răspunzând, acela a zis: Mie acum mi-a plăcut egipteanul. Auzind unul din părinţi s-a rugat lui Dumnezeu zicând: Doamne, arată-mi lucrul acesta, că unul fuge pentru numele Tău, şi altul îmbrăţişează pentru numele Tău. Şi iată s-au arătat lui două corăbii mari pe râu. Şi a văzut pe Avva Arsenie şi Duhul lui Dumnezeu plutind în linişte într-una şi pe Avva Moise şi îngerii lui Dumnezeu plutind în cealaltă şi hrănindu-l cu faguri de miere.

16. Au venit odată câţiva bătrâni la Avva Arsenie şi l-au rugat mult să le spună cuvânt despre cei ce trăiesc în liniştire şi nu se întâlnesc cu nimeni. A zis acestora Bătrânul: Cât timp fecioara rămâne în casa tatălui ei, mulţi doresc să se logodească cu aceasta. Când însă îşi ia bărbat, nu mai place tuturor: unii o ponegresc, alţii o laudă, şi nu mai are cinstirea aşa cum o avea la început, când era ascunsă. Aşa şi cele ale sufletului, când se fac cunoscute, nu este cu putinţă să mai placă tuturor.

17. A zis Avva Vitimie: Odată, coborând eu în Schit, mi-au dat unii puţine mere ca să le dau la bătrâni; şi am bătut la chilia Avvei Achilá, ca să i le dau lui. Iar acesta a zis: Adevărat, frate, nu aş fi vrut să baţi la uşa mea acum, nici dacă ar fi fost mană cerească. Nici la

altă chilie să nu te duci! Am plecat, deci, la chilia mea și le-am dus la biserică.

18. A zis Avva Diadoh: Precum ușile băilor, când se deschid întruna, împing repede căldura afară, tot așa și sufletul, când vrea să stea de vorbă mult, chiar dacă spune lucruri bune, își risipește căldura sa prin poarta vorbirii. Este bună, așadar, tăcerea la timp, ea fiind, ca nimic altceva, maica celor mai înțelepte înțelesuri.

19. A zis Avva Dulas: Dacă vrăjmașul ne silește să părăsim liniștirea, să nu-l ascultăm. Nimic nu este asemenea ei și nimic nu se asemuiește cu aceasta și cu nemâncarea în lupta împotriva aceluia. Căci ele dau ascuțime ochilor dinăuntru.

20. A zis iarăși: Taie legăturile cu cei mulți ca să nu se risipească războiul[8] împotriva vrăjmașului și să nu-ți tulbure rânduiala liniștirii.

21. Un frate l-a întrebat pe Avva Isaia, zicând: Cum trebuie să se liniștească cineva în chilie? Și a răspuns Bătrânul: A se liniști în chilie înseamnă a se arunca în fața lui Dumnezeu și a sta cu toată puterea lui împotriva oricărui gând semănat de vrăjmaș. Căci aceasta înseamnă a fugi din lume. A zis fratele: Ce este lumea? Și a răspuns Bătrânul: Lumea este risipirea lucrurilor. Lumea este a lucra cele împotriva firii și a împlini voirile tale după trup[9]. Lumea este a cugeta cineva despre sine că rămâne în acest veac. Lumea este a se îngriji cineva de trup spre păgubirea sufletului și a se mândri cu ceea ce lasă în urmă. Nu de la mine spun

[8]SC are varianta: ...mintea ta să nu se risipească! [9]Vezi Efeseni 2, 3.

acestea, ci Ioan Apostolul este cel care zice: *Nu iubiţi lumea, nici toate câte sunt ale lumii*[10].

22. A zis iarăşi: Trebuie ca cel ce caută liniştirea[11] să se cerceteze pe sine în tot ceasul dacă a scăpat de cei care-l stăpânesc în văzduh[12] şi dacă s-a eliberat de aceia, chiar de petrece încă în trup. Căci atâta cât se supune robiei acestora, nu poate să afle liniştirea.

23. Un frate l-a întrebat pe acelaşi Bătrân, zicând: Ce trebuie să facă cel ce caută liniştirea? Şi el a zis: Cel ce caută liniştirea are nevoie de aceste trei lucruri: frică de Dumnezeu neîncetat, de asemenea, să ceară cu răbdare şi să nu slobozească inima lui de la pomenirea lui Dumnezeu.

24. A zis Avva Theodor al Fermei[13]: Omul care a aflat dulceaţa chiliei fuge de aproapele său nu pentru că îl disprețuiește[14].

✦ [10]1 Ioan 2, 15. ✦ [11]Cititorul român a reţinut sper că prin liniştire şi cel ce caută liniştirea redăm termenul tehnic binecunoscut de isihie sau isihast. ✦ [12]Poate fi ecoul textului din Efeseni 2, 2: În care aţi umblat mai înainte, potrivit veacului lumii acesteia, potrivit stăpânitorului puterii văzduhului, a duhului care lucrează acum în fiii neascultării. Spaţiul aerian şi văzduhul din jurul pământului se consideră ca fiind locul de stăpânire al duhurilor rele, care urmăresc să-i înrobească pe oamenii care se află pe pământ, încât să-şi revendice drepturile asupra sufletelor lor, când vor ieşi din această lume (Vămile Văzduhului). Ceea ce urmăreşte monahul de la început este, conform spuselor avvei, să se izbăvească de influenţa duhurilor rele, încât eliberat de acestea, să poată să lucreze principala lui lucrare isihastă, care este comuniunea cu Dumnezeu. ✦ [13]Munte în Egipt, în nordul Nitriei, unde se nevoiau mulţi anahoreţi. ✦ [14]„Isihastul este cel care fuge de toate, fără să le urască, pentru că nu vrea să înceteze gustul dulceţei lui Dumnezeu" (Scara, Cuvântul 27 - Despre isihie).

25. A zis iarăși: Dacă nu mă voi rupe pe mine de la aceste milostiviri, nu mă vor lăsa să fiu monah.

26. S-a îmbolnăvit odată Avva Iosif și a trimis la Avva Theodor, zicând: Vino ca să te văd înainte de a ieși din trup. Era la mijlocul săptămânii și nu s-a dus. A trimis răspuns zicând: Dacă rămâi până sâmbătă, voi veni, iar dacă pleci, ne vom vedea unul pe altul în cealaltă lume.

27. Un frate a venit la Avva Theodor ca să-l învețe să împletească, aducând cu el și legătura cu finic. Iar Bătrânul a zis lui: Mergi și vino aici dimineață. Și sculându-se Bătrânul i-a udat legătura și i-a pregătit împletitura de început și i-a zis: Așa și așa să faci; și l-a lăsat. Intrând în chilia sa, a șezut Bătrânul. Iar când a venit ceasul, a făcut fratelui mâncare și i-a trimis. Iar dimineața, acela a venit iarăși și Bătrânul i-a zis: Ia-ți legătura ta de aici și pleacă, căci ai venit să mă bagi în ispită și în griji. Și nu l-a lăsat pe acesta înăuntru[15].

28. A zis Amma Theodora: Bun lucru este să ajungă cineva la liniștire. Omul înțelept ajunge la liniștire. Căci cu adevărat lucru mare este pentru fecioară

[15]Este o perspectivă ce trebuie readusă în actualitate într-o epocă în care mai toți suntem prinși să facem lucruri exterioare, materiale, neglijând sau fugind fără să ne dăm seama de petrecerea cu Dumnezeu în liniștire. Insistența părinților asupra acestui subiect arată cât de importante sunt meditația, reculegerea, trezirea și hrănirea conștiinței legăturii noastre cu Dumnezeu și cât de ispititor și amăgitor este angajamentul în lucrurile acestei lumi oricât de folositoare ar fi acestea pentru noi și pentru semenii noștri. Sunt cu atât mai mari riscul și sminteala când această perspectivă este asumată de Biserică și de oamenii Bisericii și propusă cu fervoare și cu îndreptățire de sine.

şi pentru monah să trăiască în liniştire, şi mai ales pentru cei tineri. Dar să ştii că, dacă cineva îşi pune mai înainte în gând să trăiască în liniştire, îndată vrăjmaşul vine şi îngreuiază sufletul lui cu acedia, cu nepăsarea, cu gânduri. Îngreuiază şi trupul cu boli, cu slăbiciune, cu înmuierea genunchilor şi a tuturor mădularelor. I se topeşte puterea sufletului şi a trupului şi îşi zice: sunt bolnav şi nu am putere să-mi fac pravila. Dar dacă suntem cu trezvie[16], toate acestea dispar.

Era un călugăr care, de cum a început să-şi facă pravila, l-au apucat frigurile şi fierbinţeala şi durerea de cap, şi îşi zicea în sine: Iată sunt bolnav şi peste puţin voi muri, deci mă voi ridica înainte de a muri şi îmi voi face pravila. Şi cu gândul acesta s-a silit pe sine şi şi-a făcut pravila. Şi cum a terminat pravila a încetat şi fierbinţeala. Dar, iarăşi, la ceasul pravilei venea fierbinţeala şi iarăşi cu acelaşi gând fratele se împotrivea şi îşi făcea pravila, biruind gândul cel rău.

29. Spunea Avva Ioan că: Dacă are omul în sufletul

✦ [16]Este folosit aici verbul νήφω, de la care vine şi substantivul νῆψις, un termen tehnic cu semnificaţii foarte importante, mai ales pentru spiritualitatea monahală, dar şi pentru spiritualitatea creştină în general. În româneşte s-a tradus prin a priveghea sau a veghea. Este folosit în Noul Testament de mai multe ori. Sfântul Apostol Petru îl foloseşte alături de verbul γρηγορήσατε, sugerându-ne o diferenţă semantică între acestea: Fiţi treji, privegheaţi. (Νήψατε, γρηγορήσατε). Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită (1 Petru 5, 8). La fel şi Sfântul Apostol Pavel: De aceea să nu dormim ca şi ceilalţi, ci să priveghem şi să fim treji. (γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν) (1 Tesaloniceni 5, 6). Considerăm că cea mai apropiată traducere este prin a fi treaz, trezvie, fiind vorba de o stare permanentă de trezire a sufletului.

lui lucrul lui Dumnezeu, poate să stea în chilie, chiar dacă nu are lucrul acestei lumi. Și iarăși, dacă are omul lucrurile acestei lumi și nu are lucrurile lui Dumnezeu, pentru lucrurile lumii și acesta poate să stea în chilie. Iar cel care nu are niciun fel de lucruri, nici pe ale lui Dumnezeu, nici pe ale lumii acesteia, nu poate nicicum să stea în chilie[17].

30. Era un frate care trăia în obște, ținând o nevoință foarte aspră. Auzind unii frați din Schit despre el, au venit să-l vadă și au intrat în locul unde acesta lucra. Și îmbrățișându-i pe ei, s-a întors și a început să lucreze din nou. Văzând frații ce a făcut, i-au zis: Ioane, cine ți-a pus schima sau cine te-a făcut monah și nu te-a învățat să iei de la frați cojocul și să le spui: Rugați-vă pentru mine sau șederi? A zis lor: Ioan păcătosul nu lasă lucrul pentru acestea.

31. Spuneau despre Avva Isidor că, atunci când mergea un frate la el, se ducea în locul cel mai din spate al chiliei. Și ziceau frații către el: Avva, ce este aceasta ce faci? Și a zis că și sălbăticiunile se salvează fugind

+ [17]Avva se referă aici la câteva condiții fundamentale pentru ca un om să poată rezista în viața monahală ascetică. Condiția de bază este harul lui Dumnezeu care, atunci când vine în suflet, îl atrage spre cele de sus, oferindu-i desfătarea dumnezeiască (lucrurile lui Dumnezeu). În aceste condiții nu constituie o problemă să trăiască viața în chilie, chiar dacă îi lipsește mângâierea unei preocupări omenești curate, așa cum sunt lucrul mâinilor, cultivarea grădinii ș.a. Când lipsește sau se ridică pentru un timp harul lui Dumnezeu și călugărul își dă sieși mângâierea lucrării, așa cum am spus, poate să reziste în viața de chilie. Iar Dumnezeu, văzând intenția lui și lupta plină de răbdare, îl va cerceta și-i va dărui har. Dacă lipsesc însă, în același timp, amândouă condițiile, nimic nu poate să-l țină în viața ascetică (ET).

în cuiburile lor. Acestea le spunea spre folosul fraților.

32. Trăia în Alexandria un om învățat, pe nume Cozma, tare minunat și virtuos, smerit la cuget, milostiv, înfrânat, feciorelnic, liniștit, iubitor de străini, iubitor de săraci. Având eu multă îndrăzneală la el, i-am zis într-o zi: Arată-mi dragoste și spune-mi de cât timp ești în liniștire? Tăcând el și nerăspunzându-mi nimic, iarăși i-am zis: Pentru Domnul, spune-mi! Iar el, după un timp mi-a zis: Am treizeci și trei de ani. Iarăși i-am zis: Arată-mi dragoste desăvârșită știind că pentru folosul sufletului te întreb: Spune-mi, în atâta timp de liniștire ce ai izbutit? Iar el, oftând din adâncul inimii, mi-a zis: Ce poate să izbutească un om lumesc, mai ales stând în casa lui? Eu însă îl rugam, zicând: Pentru Domnul, spune-mi ca să mă folosesc. Atunci, fiind silit mult de mine, a zis: Iartă-mă, acestea trei știu că am izbutit: să nu râd, să nu jur, să nu mint. Iar eu, auzind, am dat slavă lui Dumnezeu.

33. Avva Macarie cel Mare zicea fraților în Schit, de cum termina slujba la biserică: Plecați, fraților! Și i-a zis lui unul dintre Bătrâni: Părinte, unde avem să plecăm mai mult decât în pustia aceasta? Iar el a dus degetul său la gură, zicând: Cu aceasta să plecați[18]. Și a intrat în chilia lui, a închis ușa și stătea.

34. A zis Avva Moise către Avva Macarie la Schit: Vreau să mă liniștesc, dar nu mă lasă frații. I-a zis Avva Macarie: Văd că firea ta este slabă și nu poți să-i îndepărtezi pe frați. Dar dacă vrei să trăiești în liniștire, mergi în pustie adânc, într-o stâncă, și acolo vei duce viață în liniștire. Și așa a făcut și a găsit odihnă.

[18] Bătrânul se referă la tăcere. Adică, gura să plece!

35. A întrebat Avva Isaia pe Avva Macarie zicând: Spune-mi cuvânt. Și i-a zis lui Bătrânul: Fugi de oameni. I-a zis Avva Isaia: Ce înseamnă să fugi de oameni? Iar Bătrânul i-a zis: Să stai în chilia ta și să-ți plângi păcatele.

36. Avva Aio a întrebat pe Avva Macarie zicând: Spune-mi cuvânt! I-a zis lui Avva Macarie: Fugi de oameni, stai în chilia ta și plângeți păcatele și nu iubi vorba cu omul și te vei mântui.

37. Un frate a cercetat la Schit pe Avva Moise, cerând de la acesta cuvânt. I-a zis lui Bătrânul: Mergi, stai în chilia ta și chilia te va învăța toate.

38. A zis Avva Moise: Omul care fuge de oameni este ca strugurele copt, iar cel care stă cu oamenii este ca agurida.

39. A zis Avva Marcu: Cel care vrea să treacă marea cea duhovnicească îndelung-rabdă, se smerește, priveghează, se înfrânează. În afara acestor patru, dacă se grăbește să intre, se tulbură inima lui, dar nu poate să treacă.

40. A zis iarăși: Liniștirea folosește pentru că nu lucrează cele rele. Iar dacă și cele patru virtuți[19] le dobândește în rugăciune ca ajutor, nimic nu duce mai repede la nepătimire.

41. A zis iarăși: Nu este cu putință să se liniștească mintea fără de trup[20], nici să se dărâme zidul care le desparte fără liniștire și rugăciune.

✦ [19]Se referă la virtuțile din apoftegma precedentă. ✦ [20]SC are o variantă de text diferită: άνευ της φυγής του σώματος / fără să fugă de trup, ceea ce răstoarnă sensul apoftegmei. În varianta textului ET se vorbește despre solidaritatea dintre minte și trup, iar în textul SC de fuga minții de trup. Partea a doua a

42. A zis Avva Nil: Nevătămat de săgeţile vrăjmaşului rămâne monahul care iubeşte liniştirea, iar cel care se amestecă cu mulţimile se răneşte continuu. Căci la cel ce se linişteşte şi mânia se arată mai blândă, iar dorinţa în starea de liniştire obişnuieşte să pornească mai domol şi mai raţional. Într-un cuvânt, orice patimă care nu este aţâţată se potoleşte uşor şi după aceea încetează cu desăvârşire, uitând cu timpul lucrarea proprie. Şi rămân amintirile subţiri ale lucrurilor, după ce s-a retras pornirea pătimaşă.

43. A zis iarăşi: Pentru aceasta este bună liniştirea, pentru că nu vede lucrul vătămător şi, nevăzându-l, cugetul nu-l primeşte şi, neprimind formă în el, nu mişcă amintirea cu închipuirea, şi amintirea, nefiind mişcată patima, nu se aţâţă. Nemişcând patima, el are linişte adâncă şi multă pace în cele dinăuntru.

44. Avva Iosif a zis Avvei Nistherie: Ce voi face cu limba mea pentru că nu pot să o stăpânesc? Şi a zis lui Bătrânul: Dacă vorbeşti, ai odihnă? I-a zis lui: Nu! A zis Bătrânul: Dacă nu ai odihnă, pentru ce vorbeşti? Mai bine taci şi, dacă se va întâmpla să fie vorbă, este mai bine să auzi multe decât să vorbeşti.

45. A zis Avva Pimen: Începutul relelor este risipirea!

46. A zis iarăşi: Trebuie să fugi de cele trupeşti. Căci atunci când omul este aproape de războiul trupesc, se aseamănă omului care stă deasupra unei gropi adânci. Şi în orice clipă vrea vrăjmaşul lui, cu uşurinţă îl

---

apoftegmei pare să dea dreptate variantei de text ET. Din moment ce se vorbeşte despre dărâmarea zidului dintre minte şi trup este evident că se are în vedere unirea lor şi nu separarea.

aruncă jos. Când însă cele trupești sunt departe, se aseamănă omului care stă departe de groapă, și chiar dacă vrăjmașul îl atrage pe acesta pentru a-l arunca jos, cât îl atrage și îl silește, Dumnezeu îi trimite ajutor.

47. A zis iarăși: Dacă ești tăcut, vei avea odihnă în orice loc în care te vei așeza.

48. Unui frate care ședea în Thebaida în pustie[21] i-a venit un gând, zicând: De ce stai lipsit de roade? Scoală-te, mergi la obște și acolo vei da roadă. Și sculându-se, a venit la Avva Pafnutie și i-a descoperit gândul. Și i-a zis lui Bătrânul: Mergi, stai în chilia ta și fă o rugăciune dimineața, și una seara, și una noaptea. Și când ți-e foame, mănâncă, și când ți-e sete, bea, și când și-e somn, culcă-te. Și rămâi în pustie. Dar neîncredințându-se acestuia, a venit și la Avva Ioan și i-a descoperit cuvintele Avvei Pafnutie. Și i-a zis Avva Ioan: Să nu mai faci deloc rugăciuni, ci numai să stai în chilia ta. Și sculându-se, a venit la Avva Arsenie și i-a descoperit și lui toate. Și a zis lui Bătrânul: Ține ce ți-au spus părinții. Mai mult de atât nu am ce să-ți spun. Și încredințându-se, a plecat.

49. Avva Pavel și Avva Timotei erau împodobitori[22] în Schit și erau stingheriți de frați. Și a zis Timotei fratelui său: De ce ne dorim această îndeletnicire? Toată ziua nu suntem lăsați să ne liniștim. Și răspunzând Avva Pavel i-a zis: Ne este de ajuns liniștirea de peste

[21] Teba se numește, în general, Egiptul de Sus, datorită vechii Cetăți a Tebelor care, în vechime, a fost și reședința împăraților. Ruinele ei s-au salvat sub numele de Luxor și Carnac. Aici înseamnă, de asemenea, pustiul dintre cele două părți ale râului Nil, unde s-au refugiat mulți creștini și s-a dezvoltat cu timpul un mare centru anahoretic (ET). [22] Împodobitori erau numiți

noapte, dacă cugetul nostru priveghează cu trezvie.

50. A zis unul dintre sfinți: Este cu neputință omului, câtă vreme are dulceața lumii, să aibă și dulceața lui Dumnezeu. Și iarăși, dacă a gustat dulceața lui Dumnezeu, urăște lumea, precum este scris: *Nimeni nu poate să slujească la doi domni*[23]. La fel și noi, dacă vrem legătura cu oamenii și odihna trupului, nu putem să ne bucurăm de dulceața lui Dumnezeu. Aceasta spun că, dacă stă cineva în chilia sa și se nevoiește cu tăcerea, luând aminte din tot sufletul la rugăciune și lucrare, în acest timp poate să se mântuiască.

51. A zis ucenicul Avvei Sisoe către acesta: Părinte, ai îmbătrânit, să plecăm puțin mai aproape de lume. I-a zis lui Bătrânul: Unde nu este nici măcar o femeie, acolo să mergem. I-a zis ucenicul: Și unde este locul unde nu este nicio femeie, în afară de pustie? A zis, atunci, Bătrânul: În pustie să mă duci!

52. A venit odată Avva Ammun din Raith la Clysma[24] să-l cerceteze pe Avva Sisoe. Și văzându-l pe acesta necăjit că a lăsat pustia, a zis lui: De ce te necăjești, avva, ce ai fi putut să mai faci de acum în pustie, așa bătrân? Iar Bătrânul l-a privit pe acesta cu asprime zicând: Ce îmi zici, Ammun? Nu ne era de ajuns și numai libertatea gândului în pustie?

53. Un frate l-a întrebat pe Avva Sisoe zicând: Cum de ai părăsit Schitul împreună cu Avva Or și ai venit și

---

aceia care se îngrijeau de curățenia și împodobirea mânăstirii. Vezi epitimia Sfântului Teodor Studitul, Despre împodobitor: „Dacă întreaga mânăstire nu se înfrumusețează de două ori pe săptămână, 50 de mătănii sau branâ uscată" (P. G. 99, 1745-46) (ET). ✦ [23]Matei 6, 24. ✦ [24]Cetate din străfundul Ieropolei (Golful Arabic-Suez)

te-ai așezat aici? I-a zis lui Bătrânul: Când au început să se înmulțească frații la Schit, auzind eu că a adormit Avva Antonie, m-am ridicat și am venit în munte și, aflând lucrurile liniștite aici, am stat puțin timp. A zis lui fratele: Cât timp ai de când ești aici? A zis lui Bătrânul: Sunt șaptezeci și doi de ani.

54. Ziceau despre Avva Sisoe Thebeul[25] că, de cum se termina slujba, fugea la chilia lui. Și ziceau despre el: Are demon! Acesta însă făcea lucrarea lui Dumnezeu.

55. A întrebat un frate pe Avva Sarmată zicând: Gândurile mele îmi spun: Mergi afară și cercetează pe frați. Și a zis Bătrânul: Să nu asculți aceasta de la ele, ci să zici: Iată, v-am ascultat prima dată, acum nu vă mai pot asculta.

56. A zis Amma Sinclitichia: Mulți dintre cei ce se află în munte fac cele ale orășenilor și se pierd, iar mulți dintre cei care trăiesc în oraș, făcând faptele pustiei, se mântuiesc. Căci este cu putință ca, fiind cu cei mulți, să trăiești ca monahul înlăuntrul tău și, singur fiind, să petreci cu mulți în cugetul tău.

57. Odată, când ședea Avva Tithoe la Clysma, cugetând a zis ucenicului său: Dă drumul apei la finici, fiule. Iar acesta a zis: La Clysma suntem, avva. Iar Bătrânul a zis: Ce fac la Clysma? Să mă duci iarăși la munte!

58. A zis un Bătrân: A sta bine în chilie umple pe monah de bunătăți.

59. A zis un Bătrân: Monahul este dator să-și

[25] Avva Sisoe Tebeul a trăit în secolul al V-lea și este altul decât Avva Sisoe de la Schit, care a trăit în secolul al IV-lea. Mai este amintit și un al treilea Sisoe, cunoscut ca Sisoe din Petra (ET).

cumpere liniștea sa cu prețul de a-și nesocoti chiar și vătămarea trupească, dacă se întâmplă.

60. Povestea cineva că: Trei prieteni, iubitori de osteneală, s-au făcut monahi. Și primul dintre ei a ales să fie între cei ce se luptă să facă pace, după cuvântul: *Fericiți făcătorii de pace!*[26] Al doilea a ales să cerceteze pe bolnavi. Iar al treilea a plecat să trăiască în liniștire în pustie. Deci, primul, ostenindu-se pentru certurile dintre oameni nu a putut să vindece pe toți și, căzând în acedie, a venit la cel ce slujea pe bolnavi și l-a aflat și pe acesta împuținat și neajungând să-și desăvârșească porunca.

Și înțelegându-se amândoi, au plecat să-l vadă pe cel ce alesese liniștirea. Și i-au povestit tristețea lor și l-au rugat să le spună el ce a izbutit. Și tăcând puțin timp, a pus apă într-un vas și le-a zis: Uitați-vă la apă! Era tulburată. După puțin timp iarăși le-a zis: Uitați-vă acum ce s-a întâmplat cu apa. Și cum se uitau la apă, au văzut ca în oglindă fețele lor. Și le-a zis: Așa este și cel care trăiește în mijlocul oamenilor. Din pricina tulburărilor nu-și vede păcatele sale. Când se liniștește, însă, mai ales în pustie, atunci își vede lipsurile sale.

61. Un frate a cercetat pe un Bătrân mult încercat și i-a zis: Sufăr! Și a zis lui Bătrânul: Stai în chilia ta și Dumnezeu îți va da ușurare.

62. A zis un Bătrân: Așa cum pe un drum folosit nu crește niciodată iarbă chiar dacă pui sămânță, pentru că locul este călcat cu picioarele, la fel și cu noi. Liniștește-te dinspre orice lucru și vei vedea crescând

[26] Matei 5, 9

lucruri de care tu nu știai că sunt înăuntrul tău, deoarece călcai peste ele[27].

63. Un frate a întrebat pe un Bătrân zicând: Este bine, avva, să locuiești în pustie? Și a răspuns Bătrânul: Fiilor lui Israel, când au încetat rătăcirea prin pustie și au locuit în corturi, atunci li s-a făcut cunoscut cum trebuie să cinstească pe Dumnezeu. Căci și corăbiile, bătute de valuri în mijlocul mării, rămân nelucrătoare, dar, când ajung la liman, atunci fac lucrătoare încărcătura lor. Și omul, dacă nu rămâne cu răbdare într-un singur loc, nu va primi cunoștința adevărului. Căci înaintea tuturor virtuților Dumnezeu a ales liniștirea. Scris este: *Spre unii ca aceștia Îmi îndrept privirea Mea: spre cel blând și liniștit și care tremură la cuvintele Mele!*[28] Și a zis fratele: Cum este cu putință să locuiești singur? A răspuns Bătrânul: Atletul, dacă nu se întrece cu mulți, nu poate învăța meșteșugul victoriei, ca, după aceea, să lupte singur cu potrivnicul[29]. Așa și monahul, dacă nu se va antrena cu frații și nu va învăța meșteșugul gândurilor, nu poate să se așeze în singurătate și să se împotrivească gândurilor.

Și a zis fratele: Dacă este nevoie în vreo împrejurare

✣ [27]Vezi Luca 21, 34: Luați aminte ca nu cumva să se îngreuneze inimile voastre cu grijile vieții. ✣ [28]Isaia 66, 2. Am redat textul în traducere proprie, deoarece traducerea românească din edițiile cunoscute nu păstrează sensul exact al textului original și se pierde rațiunea citării lui în acest context. Vezi ediția sinodală, de ex.: Spre unii ca aceștia Îmi îndrept privirea Mea: spre cei smeriți, cu duhul umilit și care tremură la cuvântul Meu! ✣ [29]Potrivnicul este aici citat cu sensul particular, nu cu sensul comun, etimologic, trimițând la diavolul. Vezi: Fiți treji, privegheați. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită (1 Petru 5, 8).

anume ca cineva să întâlnească femeie, cum trebuie să o întâlnești pe aceasta? Și i-a zis lui Bătrânul: Nevoia aceea este de la diavolul. Căci multe pricini trebuincioase are diavolul. Iar dacă se întâmplă nevoia de a întâlni femeie, nu o lăsa pe aceasta să vorbească mult. Și tu, dacă vorbești, să spui multe în puține cuvinte și grabnic slobozește-o pe ea. Iar dacă întârzii cu ea, să cunoști că mireasma ei se va năpusti peste cugetul tău.

Iar fratele a zis: Cu ce gând poate omul să oprească vorbirea de rău? Și a răspuns Bătrânul: Așa cum cel care primește foc la sânul său se rănește, tot așa și cel care primește tovărășia oamenilor nu va fi scutit de vorbirea de rău. Și a zis fratele: Ce sunt închipuirile de noapte ale diavolului? Și a zis Bătrânul: Așa cum în timpul zilei diavolul ne ține cu gânduri străine pentru a nu ne ocupa cu rugăciunea, tot așa și noaptea ne aprinde mintea cu închipuiri, întunecându-ne și lipsindu-ne de rugăciunea de noapte.

Iarăși a întrebat fratele pe Bătrân zicând: Ce va face omul, părinte, pentru a primi darul virtuților? Și a răspuns Bătrânul: Dacă cineva vrea să învețe un meșteșug, lasă deoparte orice grijă și numai cu acela se ocupă, rămânând lângă învățătorul lui, smerindu-se și micșorându-se pe sine, și așa învață meșteșugul. La fel și monahul, dacă nu va lăsa toată grija omenească și nu se va micșora pe sine, încât să nu se socotească pe sine niciodată a fi mai bun sau egal cu cineva[30], nu va dobândi în cele din urmă virtutea. Iar dacă se va

[30] Vezi Filipeni 2, 3.

smeri pe sine și se va micșora în orice lucru, atunci virtuțile își găsesc lucrarea lor și vin de la sine.

64. Ne povestea nouă un Bătrân: În viața lui, Bătrânului meu îi plăcea să meargă în cele mai îndepărtate pustiuri și acolo să se liniștească. Într-o zi i-am zis: Avva, de ce fugi așa în pustiuri? Căci cel care rămâne aproape de lume și, pentru Dumnezeu, când vede ceva, este ca și când nu ar vedea, acela are cea mai mare plată. Și mi-a zis Bătrânul: Crede-mă, fiule, până nu ajunge omul la măsura lui Moise și nu devine aproape fiu al lui Dumnezeu, nu se folosește din cele ale lumii. Eu sunt încă fiu al lui Adam. Ca și părintele meu, de îndată ce văd rodul păcatului, îl și poftesc și, luându-l, îl mănânc și mor. De aceea părinții noștri fugeau în pustiuri și acolo ucideau lăcomia pântecelui, negăsind mâncărurile care nasc patimile.

65. A zis un Bătrân: Cel care a păcătuit lui Dumnezeu este dator să se despartă pe sine de orice dragoste a oamenilor, până când va fi înștiințat că Dumnezeu a devenit prietenul său. Căci iubirea oamenilor ne oprește pe noi de la iubirea lui Dumnezeu.

66. A zis un Bătrân: Așa cum cineva care moare într-o cetate nu mai aude nici glasul celor din cetate, nici vorba și nici sunetul, ci, odată ce a murit, este mutat în alt loc, unde nu mai sunt glasurile și strigătele cetății aceleia, la fel și monahul, odată ce a îmbrăcat schima și a ieșit din cetatea sa, este dator să-și părăsească părinții și pe cei ai casei și rudeniile, și să nu se mai dedea grijilor acestei vieți și risipirii și ostenelii acesteia și tulburărilor și tumultului și furtunii lumii

acesteia deșarte și ucigătoare de suflet. Dacă însă după tunderea sa în monahism nu a ieșit din cetatea sa sau din satul său, seamănă cu un mort care stă în casa sa și răspândește miros greu, pe care toți mirosindu-l fug de casa aceea.

67. A zis iarăși: Carnea, dacă nu are sare, se strică, încât toți își întorc privirile din pricina mirosului greu. Și viermii se târăsc prin carnea stricată și din ea se hrănesc, în ea rămân și își fac cuib. Iar dacă se sărează, sunt îndepărtați și pier viermii care trăiesc în ea, și mirosul greu încetează. Căci firea sării are însușirea de a îndepărta viermii și de a face să dispară mirosul greu. Tot așa este și monahul ce se dă pe sine lucrurilor pământești și răspândirii, și cel ce nu se liniștește în chilia sa și nu se înarmează cu frica de Dumnezeu și nu se împărtășește de puterea lui Dumnezeu, care este rugăciunea și postul și privegherea, sarea duhovnicească. Acesta se strică și miroase urât, umplându-se de multe gânduri viclene, încât se întoarce fața lui Dumnezeu și a îngerilor de la urâciunea mirosului gândurilor deșarte și a întunericului patimilor care lucrează într-un astfel de suflet și într-un astfel de cuget rău. Vezi viermii, care sunt duhurile vicleniei și puterile întunericului, cum umblă în acesta și rămân în el, în gândurile spurcate, și se târăsc în el, făcându-și cuib și locuind în el, mâncându-l și dându-l pieirii și stricăciunii. De îndată, însă, ce monahul fuge la Dumnezeu și se rupe de risipiri și crede că Dumnezeu poate să-l hrănească pe el, atunci se trimite lui sarea cea duhovnicească, Duhul cel bun și iubitor de

oameni; Și venind Acesta sunt alungate patimile.

68. A zis iarăși că: Este potrivit monahului să nu caute copaci cu multe ramuri sau umbroși, sau izvoare frumos curgătoare, sau livezi felurite, sau grădini cu tot felul de legume, sau case bine îngrijite. Nici să fie iubitor de sărbători, nici să țină minte cinstirile, nici să-și ocupe mintea cu turma oilor sau cu cireada de vaci. Ci, folosindu-se de cele trebuincioase cu mulțumire, să-și conducă viața pe o cale străină, pustie de orice dorință trupească. Iar dacă monahul, căzând în moleșeală, se încurcă cu unele ca acestea, nu poate să fie nici prieten al lui Dumnezeu și nici să ocolească ocara oamenilor. Căci îl așteaptă certuri în legătură cu hotarele și cu grănițuirea, și din pricina caselor strălucite să găzduiască pe cei mari, iar din pricina grădinilor să fie deranjat de toți, și pentru turmele de oi să fie rob, și pentru cirezile de vaci să fie plătit, și pentru ogoare și câmpuri să se spetească, și pentru vii și pentru rodul lor să se încurce în dușmănii. A încălcat cineva hotarul de la vie și a unit via străină cu a lui, altul a lăsat dobitocul său liber pe câmp, altul a îndepărtat apa care curgea în grădină. Așadar, trebuie să se întristeze și să se certe și mai rău decât cei nebuni să se facă și să cheme în ajutor pe dregători. Cu ce se folosește, deci, monahul care s-a lepădat de viață și iarăși se lovește de grijile lumești? Căci *nimeni care slujește ca ostaș nu se încurcă în grijile vieții*[31]. Așadar, să începem îndepărtarea de lucruri. Să disprețuim banii și toate câte afundă mintea și o așază pe fundul

+ [31]2 Timotei 2, 4.

mării. Să aruncăm încărcătura, pentru ca să se ridice un pic corabia și mintea-comandant cu gândurile care plutesc împreună cu ea să se poată mântui.

69. A zis un Bătrân: Cel care vrea să stea în chilie să nu aibă legătură cu nimeni, mai ales cu cineva care-l poate vătăma.

70. Pe un frate care stătea în munte l-a întrebat odată unul dintre Bătrânii din Lavra Kalamon[32] și i-a zis: Spune-mi, frate, în atâta timp de liniștire și de nevoință ce ai izbutit? A zis lui fratele: Mergi și vino după zece zile și-ți voi spune. Iar plecând Bătrânul, a venit după ziua a zecea și a aflat pe fratele mort și pe o cărămidă era scris: Iartă-mă, părinte, că niciodată, făcându-mi canonul, nu am lăsat mintea mea pe pământ!

71. Doi frați locuiau împreună în pustie. Unul dintre ei, când își aducea aminte de judecata lui Dumnezeu, de multe ori fugea pe ascuns în pustie, iar celălalt ieșea în urma lui căutându-l. Și odată, după ce s-a ostenit mult până l-a găsit, i-a zis: De ce fugi așa afară? Ai făcut tu singur toate păcatele lumii? A zis lui fratele: Crezi că nu știu că mi-au fost lăsate păcatele mele? Da, știu că Dumnezeu mi-a iertat păcatele, dar osteneala aceasta o fac pentru ca în ziua judecății să fiu între cei care privesc la cei judecați.

72. A cercetat un frate pe un Bătrân din Lavra celor

✦ [32]Lavra Kalamon era o vatră monastică în Palestina, lângă Mânăstirea Sfântul Gherasim. Denumirea ei a primit-o de la trestiile foarte înalte din zonă. În timpul incursiunilor arabe din 614, Lavra Kalamon a fost un refugiu pentru monahii ținutului Hozeva.

Optsprezece[33] în Alexandria, având cu el și pe cineva din lume. Și a zis Bătrânului: Spune-ne nouă cuvânt, avva, cum trebuie să stăm unul cu altul, căci fratele de aici vrea să se lepede de lume. A zis Bătrânul: Bine face, fiule, că lepădându-se își mântuiește sufletul său. Ședeți, dar, într-o chilie, unde voiți, numai să fiți cu trezvie și să duceți viața în liniștire și să vă rugați neîncetat. Și am nădejdi la Dumnezeu, fiilor, că va trimite cunoștința Lui să vă lumineze mintea.

73. A zis iarăși: Dacă vreți să vă mântuiți, fiilor, fugiți de oameni. Căci, astăzi, noi nu încetăm să batem la toate porțile și să cutreierăm toate cetățile și ținuturile, ca să putem în vreun fel să cumpărăm pentru noi înșine provizii din iubire de arginți și din slavă deșartă și să umplem sufletele noastre de deșertăciune. A zis iarăși: Să fugim, deci, o, fiilor, că Domnul este aproape[34].

74. Ziceau despre un Bătrân sihastru că a trăit în liniștire treizeci și cinci de ani, postind câte două zile[35] și păstrând tăcere desăvârșită, fără să vorbească la nimeni. Iar dacă voia să spună vreodată ceva, o făcea scriind pe piatră. Pe acesta și eu l-am văzut în ținutul lui, al Eliotonilor[36], căci am rămas în acel ținut zece ani.

75. Un Bătrân mare, venind la râu, a găsit un loc

✦ [33]Lavra celor Optsprezece se găsea la aproximativ 18 stadii de Alexandria. ✦ [34]Vezi Filipeni 4, 5-6. ✦ [35]Însemna că mâncau fie o zi da, o zi nu, fie la trei zile. ✦ [36]Ținut în Ierusalim. Pe ruinele cetății distruse a Ierusalimului, împăratul Adrian întemeiază în 135 Aelia Capitolina. În acest loc, creștinii au ridicat o Biserică, cunoscută drept Episcopia Eliei, care este continuatoarea, de fapt, a primei Biserici din Ierusalim.

întărit cu trestii, liniştit. Şi aşezându-se acolo, tăia trestie din râu, împletea funie şi o arunca în râu. Şi aşa a făcut până când au venit oamenii şi l-au văzut. Atunci a plecat. Nu pentru trebuinţă lucra, ci pentru osteneală şi linişte.

76. A zis un Bătrân că: Există oameni care fac o sută de ani în chilie şi nu învaţă cum trebuie să stea în chilie.

77. A zis un Bătrân: Dacă vrea cineva să se liniştească, să locuiască fie în pustie, fie în Lavra între mulţi fraţi. Dacă va locui într-un loc apropiat şi retras, va afla multă tulburare. Căci, atunci când cineva vine în locul acela, trebuie să-l întâmpine, dar nu are unde să-l odihnească. Iar dacă stai într-un loc cu mai mulţi, chiar dacă tu nu-l primeşti, nu se tulbură cugetul tău. Va afla în altă parte odihnă, şi mulţimea fraţilor ţi se face ţie acoperământ şi poţi să afli odihnă.

78. Un frate a întrebat pe un Bătrân zicând: Ce este liniştirea şi care este folosul acesteia? Iar Bătrânul i-a zis lui: Liniştirea înseamnă să stai în chilie cu cunoştinţă şi frică de Dumnezeu, ţinându-te departe de pomenirea răului şi de cugetare trufaşă. O astfel de liniştire, născătoare fiind a toată virtutea, păzeşte pe monah de săgeţile de foc ale vrăjmaşului şi nu-l lasă să fie rănit de acesta.

O, linişte, sporire a monahilor
O, linişte, scară cerească
O, linişte, cale a Împărăţiei Cerurilor
O, linişte, maică a străpungerii
O, linişte, a pocăinţei pricină

O, liniște, oglindă a păcatelor, care arăți omului păcatele lui
O, liniște, care nu pui piedică lacrimilor și suspinelor
O, liniște, care luminezi sufletul
O, liniște, maică a blândeții
O, liniște, care locuiești împreună cu smerenia
O, liniște, care aduci în starea de pace pe om
O, liniște, care vorbești cu îngerii
O, liniște, luminătoare a minții
O, liniște, însoțită cu frica de Dumnezeu,
Paznic al gândurilor și împreună-lucrătoare a deosebirii duhurilor
O, liniște, maică a tuturor bunătăților
Întărire a postului și frâu al limbii și stavilă a lăcomiei pântecelui
O, liniște, școală a rugăciunii și a cititului
O, liniște, liniște a gândurilor și liman neînviforat
O, liniște, care îndupleci pe Dumnezeu
Armă a celor tineri, care dai cuget neschimbător și pe cei care vor să stea în chiliile lor îi păzești netulburați
O, liniște, jugul cel bun și povara cea ușoară
care odihnești și porți pe cel care te poartă pe tine
O, liniște, bucurie a sufletului și a inimii
O, liniște, care porți de grijă numai alor tale și vorbești cu Hristos
și pururi ai în fața ochilor moartea
O, liniște, înfrânare a ochilor, a auzului și a limbii
O, liniște, care aștepți în fiecare zi și noapte pe Domnul și ții făclia nestinsă

Pe Acesta dorindu-L mereu, cânți zicând:

Gata este inima mea, Dumnezeule, gata este inima mea[37]

O, liniște, care faci să dispară îngâmfarea

și în locul râsului lucrezi suspinul în cel care te-a dobândit pe tine.

O, liniște, vrăjmășești nerușinarea și urăști îndrăzneala

Pururi așteptând pe Hristos

O, liniște, maică a evlaviei

O, liniște, închisoare a patimilor

O, liniște, loc al lui Hristos care rodești roade bune

Da, frate, să dobândești liniștea, pomenind moartea, căci nu știi ceasul în care vine furul[38]. Așadar, fii treaz, îngrijindu-te de sufletul tău.

Sfârșitul tratatului despre liniștire.

[37] Psalmul 56, 10. [38] Matei 24, 42-44; Luca 12, 39-40.

CAPITOLUL III

DESPRE STRĂPUNGEREA INIMII[1]

1. A zis Avva Antonie: Înaintea ochilor având frica de Dumnezeu, să ne aducem aminte mereu de moarte[2],să urâm lumea şi toate cele din lume, să urâm toată odihna trupească, să ne lepădăm de viaţa aceasta ca să trăim lui Dumnezeu[3]. Aduceţi-vă aminte ce aţi făgăduit lui Dumnezeu. Căci aceasta va cere de la noi în ziua judecăţii. Să flămânzim, să însetăm, să suferim lipsa hainelor, să priveghem, să plângem, să suspinăm din inima noastră, să ne supunem încercării pentru a vedea dacă am devenit vrednici de Dumnezeu, să iubim necazul[4] ca să-L aflăm pe Dumnezeu, să disprețuim trupul ca să se mântuiască sufletul nostru.

2. Ziceau despre Avva Arsenie că tot timpul vieţii lui, şezând pentru lucrul său de mână, avea la piept un ştergar pentru lacrimile care îi curgeau din ochi.

+ [1]Este vorba aici despre un termen tehnic important pentru spiritualitatea părinţilor din Pateric şi, în general, pentru spiritualitatea monahală. Limba română nu a reuşit până acum să dea un echivalent care să acopere complet conţinutul semantic al acestuia. Cuvântul κατάνυξις este împrumutat din vocabularul comun al limbii greceşti. Etimologic acesta înseamnă *a pătrunde*,

3. Un frate l-a întrebat pe Avva Ammun zicând: Spune-mi cuvânt! A zis Bătrânul: Mergi, fă gândul tău, aşa cum îl fac răufăcătorii care sunt în închisoare. Căci aceia întreabă mereu pe oameni unde este stăpânitorul şi când vine şi de aşteptare plâng. La fel şi monahul este dator să ia aminte totdeauna la sufletul lui, zicând: Vai mie, cum mă voi înfăţişa la scaunul de judecată al lui Hristos şi cum mă voi apăra în faţa Lui. Dacă te străduieşti aşa mereu, poţi să te mântuieşti.

4. A zis iarăşi[5]: Stând în chilie, adună-ţi mintea, aduţi aminte de ziua morţii, vezi atunci moartea trupului, înţelege nenorocirea, primeşte durerea, osândeşte

---

a străpunge, a înţepa. Este format din prepoziţia κατά şi verbul νύσσω. Un text citat de mai toate dicţionarele limbii greceşti în dreptul acestui cuvânt este din Înţelepciunea lui Iisus Sirah 22, 19: *ὁ νύσσων ὀφθαλμὸν κατάξει δάκρυα καὶ νύσσων καρδίαν ἐκφαίνει αἴσθησιν - Cel ce străpunge ochiul îl face să lăcrimeze, iar cel ce străpunge inima îi dă la iveală simţirile.* Din Noul Testament este citat textul din Ioan 19, 34: *ἀλλ' εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν. Ci unul din ostaşi cu suliţa a împuns coasta Lui.* Cât priveşte traducerile româneşti, majoritatea redau prin *a împuns*... numai traducerea lui Cornilescu redă prin *a străpuns.* Verbul *νύσσω* înseamnă de fapt *a împunge*, iar adăugarea prepoziţiei schimbă sensul în *a străpunge.* Înţelesul expresiei în spiritualitatea patericelor este oarecum accesibil experienţei: străpungerea inimii, a simţirii, a fiinţei, în sensul că un eveniment, o stare, un gest te mişcă în adânc, îţi înmoaie inima, te birueşte întru totul. Deşi verbul sau substantivul sunt folosite cel mai frecvent singure, este de presupus că cel mai adesea prin *străpungere* se înţelege străpungerea inimii. Dovadă stă faptul că uneori este folosită chiar expresia *a-şi împunge inima* νύσσων καρδίαν αὐτοῦ (vezi III, 48) sau *străpungerea sufletului* κατάνυξιν τῇ ψυχῇ σου (III, 104) sau, vorbindu-se despre străpungere, se arată că aceasta produce *durere inimii*, de exemplu (III, 53).

deşertăciunea din lumea aceasta. La seama la îngăduinţă şi la râvnă[6], ca să poţi pentru totdeauna să rămâi în aceeaşi bună voire spre liniştire şi să nu slăbeşti. Adu-ţi aminte şi de starea cea din iad, gândeşte-te cum sunt oare acolo sufletele, în ce prea-amară tăcere sau în ce prea-înfricoşătoare suspine, în ce frică mare şi zbucium şi în ce aşteptare, având să primească durerea cea fără de încetare, lacrima sufletească cea nemărginită. Dar şi de ziua învierii şi a arătării în faţa lui Dumnezeu să-ţi aduci aminte. Închipuieşte-ţi judecata aceea înfricoşătoare. Adu-ţi în mintea ta ruşinea care îi aşteaptă pe păcătoşi în faţa lui Dumnezeu şi a Hristosului Său, a îngerilor, a arhanghelilor şi a tuturor oamenilor[7]. Închipuieşte-ţi toate chinurile iadului, focul cel veşnic, viermele cel neadormit, tartarul[8], întunericul şi mai presus de toate

---

✣ [2]Amintirea morţii este condiţia fundamentală pentru starea cea dreaptă şi pentru mersul sufletului către Dumnezeu. Este accentuată de toţi Sfinţii Părinţi, în special de către cei din pustie. Sfântul Ioan Sinaitul scrie: „Aşa cum pâinea este cea mai necesară dintre toate mâncărurile, la fel şi amintirea morţii dintre toate lucrările!" (*Scara*, Cuvântarea a 6-a, *Despre amintirea morţii*). Duhul lui Dumnezeu în Vechiul Testament spune: „Aminteşte-ţi de cele din urmă ale tale şi în veac nu vei greşi". (Înţelepciunea lui Isus Sirah 7, 36). Trăirea aceasta care a însoţit permanent pe Sfinţii Părinţi este exprimată în diferite moduri în multe din apoftegmele acestui capitol (ET). ✣ [3]Romani 6, 11. ✣ [4]Vezi Fapte 14, 22; Romani 5, 3-5; 1 Corinteni 4, 17 ✣ [5]Apoftegma este a lui Evagrie. ✣ [6]Este vorba despre echilibrul dintre îngăduinţă şi râvnă. ✣ [7]Vezi Matei 25, 31-32. ✣ [8]Tartarul sau Tartara este abisul întunecat, locul cel mai adânc din iad. În mitologia veche era considerat locul întemniţării lui Cronos şi al Titanilor.

scrâșnirea dinților, fricile și chinurile[9]. Adu-ți, însă, în minte și bunătățile care-i așteaptă pe cei drepți: îndrăzneala cea către Dumnezeu Tatăl și către Hristos, către îngeri, arhangheli, puteri și toate cetele cerești, Împărăția și darurile acesteia, bucuria și desfătarea. Amintirea fiecăruia dintre acestea adu-o în sinea ta și pentru judecata păcătoșilor suspină, plângi, îmbracă-te în tânguire, temându-te de gândul ca nu cumva și tu să fii printre ei. Iar pentru bunătățile ce îi așteaptă pe cei drepți bucură-te și te veselește și te desfată. Și străduiește-te să te bucuri împreună cu aceștia și să te înstrăinezi de aceia. La aminte, deci, fie că te afli în chilia ta, fie undeva afară, să nu-ți fugă aceasta din minte. Să nu părăsești acest cuget, ca prin acestea să scapi de gândurile cele vătămătoare.

5. A zis Avva Aió că era cineva pe nume Apollo la Schit, cioban de la țară, care, văzând pe câmp o femeie având în pântece, a fost lucrat de diavolul și a zis: Vreau să văd cum stă pruncul în pântecele ei și spintecându-i pântecele a văzut pruncul. Și îndată a bătut inima lui și, fiind străpuns, a venit la Schit și a descoperit părinților ce făcuse. A auzit pe aceia cântând: *Zilele anilor noștri sunt șaptezeci de ani. Iar de vor fi în putere, optzeci de ani, și ce este mai mult decât aceștia, osteneală și durere*[10] și a zis lor: Sunt de patruzeci de ani și nu am făcut nicio rugăciune. De acum, dacă voi trăi alți patruzeci de ani, nu voi înceta să mă rog lui Dumnezeu ca să-mi ierte păcatele. Nici lucru de mână nu făcea, ci se ruga mereu, zicând: Eu am păcătuit ca om, Tu, ca Dumnezeu, iartă-mă. Și i s-a

[9] Marcu 9, 48; Matei 8,12 [10] Psalmul 89, 10.

făcut lui această rugăciune spre *sihînță*, zi și noapte. Era un frate care stătea cu el și îl auzea zicând: Te-am mâniat, Doamne, iartă-mă, ca să am puțină odihnă. Și s-a făcut lui înștiințare că i-a iertat Dumnezeu toate păcatele lui și pe acela cu femeia, dar despre prunc nu a primit înștiințare. Și i-a zis lui unul dintre Bătrâni că: Și păcatul cu copilul ți-a iertat Dumnezeu, dar te lasă să suferi pentru acesta, pentru că este spre folosul sufletului tău.

6. A fost întrebat Avva Pimen de către un frate, zicând: Mă tulbură gândurile mele și nu mă lasă să mă îngrijesc de păcatele mele, ci mă fac să iau seama la lipsurile fratelui meu. I-a zis Avvei Pimen despre Avva Dioscur că era în chilie plângând pentru sine, iar ucenicul său era în altă chilie. Deci, s-a dus ucenicul acestuia în chilia Bătrânului și, aflându-l pe acesta plângând, i-a zis lui: Părinte, ce plângi? I-a zis lui: Păcatele mele, fiule. A zis fratele: Nu ai păcate, părinte. I-a zis lui Bătrânul: Adevărat, dacă aș lăsa să se vadă păcatele mele, nu ar ajunge alți trei sau patru să plângă împreună cu mine pentru acestea. A zis, deci, Avva Pimen: Așa este omul care s-a cunoscut pe sine însuși.

7. A zis Avva Evagrie: Amintește-ți mereu de judecata cea veșnică și nu uita de plecarea ta și nu va fi păcat în sufletul tău.

8. A zis Avva Ilie: Eu de trei lucruri mă tem: când sufletul meu va ieși din trup, când voi întâlni pe Dumnezeu și când va ieși hotărârea împotriva mea.

9. A zis Avva Isaia că: Cel ce trăiește în liniștire este dator să aibă frica întâlnirii lui Dumnezeu mergând înaintea respirației lui. Căci, atâta timp cât păcatul îi

înduplecă inima, încă nu i s-a făcut frică de Dumnezeu şi este departe de mila lui Dumnezeu.

10. Zicea Avva Petru, ucenicul Avvei Isaia: L-am cercetat pe avva pe când era în boală şi l-am aflat suferind foarte. Şi văzându-mă întristat, mi-a zis: Care osteneală este aceea care aşteaptă odihnă? Deci pe mine mă stăpâneşte frica acelui ceas întunecat, când voi fi aruncat de la faţa lui Dumnezeu şi nu va fi nimeni care să mă asculte şi nici nădejdea odihnei.

11. A zis iarăşi: Altădată, plecând către el, l-am găsit în multă slăbiciune şi văzând el tristeţea inimii mele mi-a zis că numai apropiindu-mă de moarte, printr-o astfel de slăbiciune, voi putea să-mi aduc aminte de ceasul acela amar; pentru că sănătatea trupului nu are folosul pomenirii morţii[11]. Căci trupul cere sănătate ca să fugă de Dumnezeu. Copacului care este udat în fiecare zi este cu putinţă să i se usuce rădăcina şi să nu facă roade?

12. A zis Avva Petru: L-am întrebat pe acesta spunând: Ce este frica lui Dumnezeu? Şi mi-a zis că omul care se lasă înduplecat de cineva, nefiind Dumnezeu de faţă, acela nu are în el frica lui Dumnezeu.

13. Zicea, iarăşi, despre Împărtăşanie: Vai mie, că, în timp ce mă împărtăşesc, împreună cu vrăjmaşii lui Dumnezeu sunt. Care este împărtăşirea pe care o am cu El[12]? Aşadar, spre osânda mea şi spre mustrare mă împărtăşesc[13]. Căci aceasta spune cuvântul: „Sfintele Sfinţilor"[14]. Deci, dacă sunt sfânt, nu au putere

---

✦ [11]Vezi Romani 7, 24. ✦ [12]1 Ioan 1, 6: *Dacă zicem că avem împărtăşire cu El şi umblăm în întuneric, minţim şi nu săvârşim adevărul.* ✦ [13]1 Corinteni 11, 29. ✦ [14]Cuvinte rostite cu glas tare

vrăjmașii să-mi facă ceva.

14. Spunea Avva Isaia: Vai mie, vai mie, că nu m-am luptat să mă mântuiesc pe mine însumi. Vai mie, vai mie, că nu m-am luptat să mă curățesc pe mine însumi ca să mă învrednicesc de întoarcerea către mine a Dumnezeului milei. Vai mie, vai mie, că nu m-am luptat să biruiesc în războaiele cu vrăjmașii Tăi spre a împărăți Tu peste mine.

15. A zis iarăși: Vai mie, că mă înconjoară numele Tău și eu slujesc vrăjmașilor Tăi. Vai mie, vai mie, că fac cele ce-L scârbesc pe Dumnezeu, de aceea nu mă vindecă.

16. A zis iarăși: Vai mie, vai mie, că am în fața mea pârâși pentru cele pe care le știu și pentru cele pe care nu le știu, și nu pot să tăgăduiesc. Vai mie, vai mie, cum pot să întâmpin pe Dumnezeu și pe sfinții Lui, că vrăjmașii mei nu mi-au lăsat niciun mădular curat în fața lui Dumnezeu.

17. Fericitul Teofil arhiepiscopul zicea: Ce frică și groază și strâmtorare va să vedem când sufletul se desparte de trup? Căci se năpustesc peste noi oștirea și puterea puterilor celor potrivnice, stăpânitorii întunericului, stăpânitorii răutății, începătoriile și stăpânirile, duhurile răutății[15] și, ținând sufletul ca la un fel de judecată, îi aduc înainte toate păcatele săvârșite de acesta cu știință și cu neștiință, din tinerețe până la vârsta în care a fost luat. Stau de față, deci, învinovățindu-l pentru toate cele săvârșite de el. Așadar, ce groază socotești că are sufletul în ceasul acela, până

de preotul slujitor în timpul Dumnezeieștii Liturghii, înainte de Sfânta Împărtășanie. ✣ [15]Vezi Efeseni 6, 12.

când va ieși hotărârea și se va elibera de acestea? Acesta este ceasul strâmtorării, până când va vedea ce se va întâmpla cu el. Și iarăși, puterile dumnezeiești stau față în față cu cele potrivnice și aduc înainte cele bune ale sufletului. Înțelege, deci, cu ce frică și cu ce groază stă sufletul așezat în mijloc, până ce judecata sa va primi hotărârea de la dreptul Judecător. Și dacă va fi vrednic, pârâșii primesc pedeapsă, iar sufletul este răpit de puterile cerești și de acum locuiește fără de grijă, după cum este scris: *Că în Tine este locașul tuturor celor ce se veselesc*[16]. Atunci se împlinește ceea ce este scris: *Și vor fugi durerea, întristarea și suspinarea*[17]. Atunci, slobozit, sufletul merge la acea negrăită bucurie și slavă, în care se va sălășlui. Iar dacă va fi aflat că a trăit în nepăsare, va auzi înfricoșătorul glas: *Să fie lepădat necredincios, ca să nu vadă slava Domnului*[18]. Atunci sufletul acesta este cuprins de ziua mâniei, ziua întristării și strâmtorării, ziua întunericului și întunecimii. Va fi dat întunericului cel mai dinafară și osândit la focul cel veșnic, în veacuri nesfârșite fiind chinuit. Unde va fi atunci lauda lumii, unde va fi slava deșartă, unde petrecerea, unde desfătarea, unde arătarea, unde odihna, unde cuvintele mari, unde banii, unde buna creștere, unde va fi tata, unde mama, unde frații? Cine va putea să scoată din acestea sufletul ars de foc și cuprins de chinuri amare? *Dacă acestea toate astfel se vor întâmpla, cât de mare e trebuința ca voi să umblați întru viață sfântă și în cucernicie*[19]? Ce fel de iubire suntem datori să dobândim, ce fel de purtare, ce fel de petrecere, ce fel de

[16]Psalmul 86, 7. [17]Isaia 35, 10 și 51, 11. [18]Isaia 26, 10.

cale? Ce acrivie, ce rugăciune, ce încredințare? Acestea, zice, așteptând să se întâmple, să ne silim ca să fim aflați de El neîntinați și fără de prihană, în pace, pentru ca să ne învrednicim a-L auzi pe El zicând: *Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, și moșteniți Împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii*[20].

18. Același Avva Teofil, arhiepiscopul, când avea să-și dea sfârșitul, a zis: Fericit ești, Avva Arsenie, că totdeauna pomeneai ceasul acesta.

19. Ziceau părinții că, în timp ce mâncau frații cu dragoste, un frate a râs la masă. Și văzându-l pe acesta Avva Ioan, a plâns zicând: Ce are, oare, fratele acesta în inima lui, că a râs în timp ce era dator mai curând să plângă, pentru că mănâncă la o masă a iubirii[21]?

20. Avva Isaac și Avva Avraam locuiau împreună. Intrând Avva Avraam a aflat pe Avva Isaac plângând și i-a zis lui: De ce plângi? Și a zis Bătrânul: Și de ce să nu plângem? Unde putem să mai mergem? Au

---

✣ [19]2 Petru 3, 11. Textul este puțin prelucrat. Verbul *se vor întâmpla* înlocuiește originalul *se vor desființa*. ✣ [20]Matei 25, 34. ✣ [21]În general, este știut că râsul nu constituie un obicei întâlnit la monahi și, cu atât mai mult ar zice cineva, la ora mesei, considerată sfântă în cadrul întregului program monahal. Aici, însă, cuvintele Avvei Ioan arată că poate să fie și un motiv mai special, care în acel ceas nu îndreptățea râsul. Poate că se referea la obiceiul care exista să se întâlnească pustnicii sâmbăta și duminica sau și în alte zile de sărbătoare în Catolicon sau Chiriacon (Biserica Centrală a ținutului), pentru rugăciunea comună și în special pentru săvârșirea Sfintei Euharistii. După săvârșirea slujbelor, intrau în trapeză, care de obicei era așezată în fața Bisericii, și mâncau împreună. Acest fapt nu constituia o simplă masă comună unde cei dragi mâncau împreună, ci o parte a slujbei sărbătorii pe care Dumnezeu le-o dăruia și trebuia să se

adormit părinții noștri. Nu ne era de ajuns lucrul mâinilor pentru prețul corăbiilor pe care îl dădeam când plecam să vedem pe Bătrâni[22]. Acum, însă, am rămas orfani și de aceea plâng.

21. A zis Avva Iacob că: Precum făclia luminează încăperea întunecată, așa și frica lui Dumnezeu când vine în inima omului, o luminează pe aceasta și o învață toate virtuțile și poruncile lui Dumnezeu.

22. Povestea Avva Ioan de la Kelia că: Era în Egipt o desfrânată preafrumoasă și foarte bogată, și stăpânitorii veneau la ea. Într-o zi, așadar, a avut prilejul să treacă pe la biserică și a vrut să intre înăuntru. Dar ipodiaconul, care stătea în ușă, nu i-a îngăduit, zicând: Nu ești vrednică să intri în casa lui Dumnezeu, căci ești necurată. În timp ce se certau, a auzit episcopul gălăgie și a ieșit. Atunci, i-a zis lui desfrânata: Nu mă lasă să intru în biserică. Și i-a zis ei episcopul: Nu-ți este îngăduit să intri, căci ești necurată, iar aceasta fiind străpunsă la inimă[23] i-a zis lui: Nu voi mai desfrâna! A zis ei episcopul: Dacă vei aduce aici lucrurile tale, voi ști că nu vei mai desfrâna. De îndată ce le-a adus, acesta luându-le le-a ars cu foc, și ea a intrat în biserică plângând și zicând: Dacă aici mi s-a întâmplat așa, acolo ce voi pătimi? Și s-a pocăit și s-a făcut vas ales.

---

păstreze în suflet străpungerea inimii venită de la darul întreg și de la iubirea lui Dumnezeu (ET). ✦ [22]Bătrânul se referă la faptul că erau altădată părinți vrednici de cercetat și că mergeau des să-i cerceteze din moment ce nu le ajungea câștigul de pe lucrul mâinilor lor pentru a plăti călătoriile cu corăbiile până la aceia. ✦ [23]Ecou posibil al cuvântului din Faptele Apostolilor 2, 37: *Ei auzind acestea, au fost pătrunși la inimă și au zis către Petru și ceilalți apostoli: Bărbați frați, ce să facem?*

23. A zis Avva Longhin: Postul smerește trupul, privegherea curățește mintea, liniștea aduce tânguirea, tânguirea botează omul și-l face nepăcătos.

24. Avea Avva Longhin multă străpungere în rugăciune și în psalmodia sa. I-a zis într-o zi ucenicul lui: Avva, acesta este canonul duhovnicesc, ca monahul să plângă în lucrarea lui? Și a zis Bătrânul: Da, fiule, acesta este canonul pe care-l socotește trebuincios Dumnezeu. Căci Dumnezeu nu l-a făcut pe om pentru a plânge, ci spre bucurie și desfătare, ca să-l slăvească pe El în chip curat și fără de păcat, precum îngerii. Dar, căzând în păcat, omul a trebuit să plângă. Căci unde nu este păcat, acolo nu este nevoie de plâns.

25. L-au întrebat unii dintre părinți pe Avva Macarie Egipteanul, zicând: Cum se face că și când mănânci și când postești trupul tău este uscat? Și le-a zis lor Bătrânul: Lemnul când se pune la un loc cu vreascuri aprinse este înghițit cu totul de foc. Așa se întâmplă și dacă își curăță omul mintea sa cu frica lui Dumnezeu, această frică a lui Dumnezeu înghite cu totul trupul lui.

26. Au trimis odată la Avva Macarie, în Schit, Bătrânii din Muntele Nitriei, rugându-l pe acesta și zicându-i: Ca să nu se mai ridice tot poporul să vină la tine, socotim că este mai bine să vii tu la noi, ca să te vedem înainte să te muți la Dumnezeu. Venind acesta în munte, s-a adunat tot poporul la el. Și i-au cerut lui Bătrânii să spună cuvânt fraților. Iar el, lăcrimând, a zis: Să plângem, fraților, să verse ochii noștri lacrimi[24]

[24]Preluare exactă a cuvintelor lui Ieremia prorocul: *Să plângă ele pentru voi, iar ochii voștri doar să verse lacrimi și apă să curgă din genele voastre* (Ieremia 9, 17).

înainte de a pleca acolo unde lacrimile noastre vor arde trupurile noastre. Şi au plâns toţi şi au căzut cu faţa la pământ şi au zis: Părinte, roagă-te pentru noi!

27. A zis Ava Pafnutie, ucenicul Avvei Macarie, că zicea Bătrânul: Când eram copil, păşteam cu ceilalţi copii viţeii şi aceia au plecat să fure smochine. Şi cum fugeau ei, le-a căzut una şi luând-o am mâncat-o. Şi când îmi aduc aminte de aceasta, stau şi plâng.

28. Se povestea despre Avva Macarie cel Mare că, plimbându-se acesta prin pustie, a găsit aruncat pe jos o căpăţână de mort. Şi, mişcându-l cu toiagul de finic, Bătrânul a zis: Tu cine eşti? Răspunde-mi! Şi i-a vorbit lui căpăţâna zicând: Eu am fost arhiereu al elinilor care locuiau în acest ţinut, iar tu eşti Avva Macarie purtătorul de duh. În ceasul în care ţi se face milă de cei din iad, aceştia se mângâie puţin. A zis Avvei Macarie: Care este mângâierea? I-a zis lui căpăţâna: cât este de departe cerul de pământ, tot atât de mare este focul de sub noi. De la picioare până la cap stând, deci, în mijlocul focului, nu poate vedea nimeni faţa celuilalt, deoarece spatele unuia este lipit de spatele altuia. Când însă te rogi pentru noi, vede puţin unul faţa celuilalt. Plângând Bătrânul, a zis: Vai de ziua în care s-a născut omul, dacă aceasta este mângâierea iadului. A zis lui iarăşi Bătrânul: Este chin mai mare decât acesta? I-a zis lui căpăţâna: Mai mare chin este sub noi. A zis Bătrânul: Şi cine sunt în acela? I-a zis lui căpăţâna: Noi, cei care nu l-am cunoscut pe Dumnezeu, chiar dacă puţin, suntem miluiţi. Dar cei care l-au cunoscut pe Dumnezeu şi s-au lepădat de El şi nu au

făcut voia Lui[25], aceia sunt sub noi. Și după acestea, luând Bătrânul căpățâna, a îngropat-o în pământ și s-a dus în drumul său.

29. A întrebat un frate pe Avva Moise, zicând: Ce să facă omul în toată ispita care vine sau în tot gândul vrăjmașului? A zis Bătrânul: Este dator să plângă în fața bunătății lui Dumnezeu ca să-l ajute. Și va afla odihnă grabnic, dacă-L roagă în cunoștință. Căci scris este: *Nu mă voi teme de ce-mi va face mie omul*[26].

30. A zis Avva Moise: Câți am fost biruiți cu patimă trupească, să nu pregetăm a ne pocăi și a ne tângui pe noi înșine, înainte de a ne cuprinde tânguirea judecății.

31. A zis iarăși: Prin lacrimi dobândește omul virtuțile și prin mijlocirea lacrimilor se face iertarea păcatelor. Când plângi, nu ridica glasul suspinului tău și să nu cunoască stânga ce face dreapta ta[27]. Iar stânga este slava deșartă.

32. A întrebat un frate pe Avva Matoe: Spune-mi cuvânt! Și i-a zis lui: Toată pornirea de ceartă, pentru orice lucru ar fi, tai-o de la tine. Plângi și tânguiește-te, căci timpul s-a apropiat[28].

33. S-a întâmplat odată ca Avva Marcu să iasă din Schit și să plece la Muntele Sinai și să rămână acolo. Și a trimis mama Avvei Marcu veste implorându-l cu lacrimi ca să iasă fiul ei să-l vadă. Și cum și-a pus haina de păr ca să iasă și a venit să ia binecuvântare de la Bătrânul, îndată a început să plângă și nu a mai ieșit.

[25]Vezi Luca 12, 45-47. [26]Psalmul 55, 12. [27]Vezi Matei 6, 3. [28]Vezi Matei 3, 2 și 4, 17.

34. Mergând odată Avva Pimen în Egipt, a văzut o femeie stând într-un mormânt şi plângând cu amar. Şi a zis: Dacă ar veni toate cele plăcute ale lumii acesteia, nu ar putea să smulgă sufletul acestei femei din tânguire. La fel şi monahul este dator pentru totdeauna să aibă tânguirea în sine însuşi.

35. A zis iarăşi: Tânguirea este îndoită, lucrează şi păzeşte[29].

36. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Ce să fac? I-a zis lui Bătrânul: Avraam, când a intrat în pământul făgăduinţei, a cumpărat mormânt pentru sine şi prin mormânt a moştenit pământul. A zis fratele: Ce este mormântul? I-a zis lui Bătrânul: Loc pentru plâns şi tânguire.

37. Au trecut odată Avva Pimen cu Avva Anuv prin părţile Diolcului[30]. Şi venind la morminte au văzut o femeie tânguindu-se tare şi plângând cu amar. Şi stând, se uitau la ea să înţeleagă ce i s-a întâmplat. Înaintând puţin, au întâlnit pe cineva şi l-a întrebat pe acesta Avva Pimen zicând: Ce are femeia aceasta, că plânge atât de amar? Şi i-a zis lui că au murit bărbatul ei şi fiul şi fratele. Şi răspunzând Avva Pimen a zis Avvei Anuv: Îţi spun că omul, dacă nu omoară voirile trupului toate şi nu va dobândi această tânguire, nu poate să se facă monah. Căci toată viaţa ei şi mintea sunt la tânguire.

38. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Ce voi face cu păcatele mele? Şi răspunzând Bătrânul, i-a zis lui: Cel care vrea să se izbăvească de păcate, cu lacrimi se izbăveşte de ele. Şi cel ce voieşte să dobândească

[29] Vezi Facere 2, 15. [30] Diolcul era centru mânăstiresc.

virtuți cu plâns le dobândește pe ele. Căci a plânge este o cale pe care ne-au lăsat-o nouă Scriptura și Părinții zicând: Plângeți, căci altă cale nu este decât aceasta.

39. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Ce să fac cu tulburările acestea care mă tulbură? I-a zis lui Bătrânul: Să plângem în fața bunătății lui Dumnezeu cu toată osteneala noastră, până când își va face mila Sa cu noi!

40. Povestea Avva Iosif că a spus Avva Isaac: Stăteam odată lângă Avva Pimen și l-am văzut pe acesta fiind în extaz[31] și, pentru că aveam către el multă îndrăzneală, i-am pus metanie, rugându-l și zicându-i: Spune-mi, unde ai fost? Iar el, constrâns fiind, mi-a zis: Gândul meu era acolo unde Sfânta Maria, Născătoarea de Dumnezeu, stătea și plângea lângă Crucea Mântuitorului[32]. Și eu am dorit întotdeauna să plâng așa.

41. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen zicând: Ce să fac? I-a zis lui Bătrânul: Când Dumnezeu ne

✦ [31]Expresia *a fi în extaz* se regăsește într-o relatare a Sfântului Apostol Pavel despre sine, consemnată de Sfântul Luca în Faptele Apostolilor: *Și s-a întâmplat, când m-am întors la Ierusalim și mă rugam în templu, să fiu în extaz*... (Fapte 22, 17). Am preferat traducerea prin „a fi în extaz" variantei „a cădea în extaz, folosită chiar de unele traduceri de referință ale Bibliei (Biblia de la Ierusalim), bucurându-mă că traducerea românească o evită. De altfel, originalul conține structura γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει (Fapte 22, 17) sau ἐν ἐκστάσει γενόμενον (Pateric) verbul γενέσθαι traducându-se cu *a deveni, a fi*. Aș fi preferat traducerea prin „devenind în extaz" dacă nu presupunea o forțare a limbii, pentru că este vorba despre o devenire, de o trecere dintr-o stare în alta. Încă o dată menționăm faptul că există multă familiaritate și unitate între limbajul biblic și cel al Părinților din Pateric, lucru pe care cât ne stă în putință dorim să-l semnalăm. ✦ [32]Ioan 19, 25.

cercetează pe noi, la ce ne vom gândi? A zis lui fratele: La păcatele noastre. I-a zis deci Bătrânul: Să intrăm atunci în chilia noastră şi, aşezându-ne, să ne aducem aminte de păcatele noastre şi Domnul va fi cu noi în toate.

42. Fericitul Atanasie, episcopul Alexandriei, a rugat pe Avva Pamvo să coboare din pustie în Alexandria. Coborând acesta şi văzând o femeie care juca teatru, a început să plângă. Iar cei de faţă au dorit să se încredinţeze pentru ce plângea. Doua lucruri m-au mişcat, a zis, unul este pierzania aceleia şi celălalt că eu nu am asemenea silinţă spre a plăcea lui Dumnezeu, cât are aceasta pentru a plăcea oamenilor destrăbălaţi.

43. A zis Avva Pavel: În mocirlă[33] sunt cufundat până la gât şi plâng în faţa lui Iisus zicând: Miluieşte-mă!

44. Şezând odată Avva Siluan cu nişte fraţi, a fost în extaz şi a căzut cu faţa la pământ[34]. Şi după mult timp, ridicându-se, plângea. Şi l-au rugat pe el fraţii zicând: Ce ai, părinte? Iar el tăcea şi plângea. Silit de aceştia să vorbească, a zis: Am fost răpit la

[33]Posibil ecou al zicalei invocate de Sfântul Petru în cea de a doua sa epistolă: *Cu ei s-a întâmplat adevărul din zicală: Câinele se întoarce la vărsătura lui şi porcul scăldat la noroiul mocirlei lui.* (2 Petru 2, 22). Avva Pavel foloseşte cuvântul βόρβορος un apax legomenon nou-testamentar. Starea de smerenie a acestuia este posibilă să-l fi condus la a împrumuta această foarte dură imagine folosită de Sfântul Petru. [34]Nu este vorba despre o cădere în neştire, cum ar putea să-şi închipuie cineva, ci mai curând despre o poziţie cu capul plecat, cu faţa spre pământ, sau chiar poziţia pe care o realizăm în metania mare când atingem cu fruntea pământul, poziţie care indică respect deosebit, evlavie, smerenie,

judecată şi am văzut pe mulţi din neamul nostru (al călugărilor) mergând în iad şi pe mulţi dintre cei din lume mergând în Împărăţie[35]. Şi se tânguia Bătrânul şi nu voia să iasă din chilia sa. Iar dacă a fost nevoit să iasă, şi-a acoperit faţa cu fesul zicând: Ce nevoie am să văd lumina aceasta trecătoare de vreme ce nu am niciun folos?

45. Un frate a întrebat pe Avva Siluan zicând: Ce să fac, Avva? Cum voi dobândi străpungerea? Căci tare sunt luptat de acedie şi de somn. Când mă scol dimineaţa, mult mă nevoiesc şi fără cântare nu zic niciun psalm, dar nu pot să biruiesc somnul. Şi a răspuns Bătrânul: Fiule, a zice psalmii cu cântare este cea mai mare mândrie şi îngâmfare, adică, eu cânt şi fratele meu nu cântă. Iar cântarea învârtoşează inima[36] şi o

---

uimire, copleşire de ceva minunat etc. Expresia propriu-zisă nu include referirea la pământ, aceasta fiind introdusă de traducători. Originalul este πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ceea ce s-ar traduce prin *căzând pe faţă*, variantă care nu face sens în limba română. Frecvent întâlnită în Noul Testament, expresia indică un gest asociat cel mai adesea rugăciunii. Se spune despre Mântuitorul că *a căzut cu faţa la pământ, rugându-Se şi zicând: Părintele Meu, de este cu putinţă, treacă de la Mine paharul acesta!* (Matei 26, 39); despre un lepros că *văzând pe Iisus, a căzut cu faţa la pământ şi I s-a rugat zicând: Doamne, dacă voieşti, poţi să mă curăţeşti.* (Luca 5, 12); în acelaşi context şi Sfântul Pavel foloseşte expresia: *...căzând cu faţa la pământ, se va închina lui Dumnezeu, mărturisind că Dumnezeu este într-adevăr printre voi* (1 Corinteni 14, 25). + [35]Vezi Matei 8, 11-12. + [36]Expresie întâlnită în Noul Testament. Mântuitorul vorbeşte despre învârtoşarea inimii contemporanilor Săi: *Şi privindu-i pe ei cu mânie şi întristându-Se de învârtoşarea inimii lor, a zis omului: Întinde mâna ta! Şi a întins-o, şi mâna lui s-a făcut sănătoasă.*" (Marcu 3,5). Şi Sfântul Apostol Pavel spunea,

împietreşte şi nu lasă sufletul să se străpungă. Deci, dacă vrei să ajungi la străpungere, lasă cântarea. Şi când stai şi îţi faci rugăciunile tale, mintea ta să cerceteze puterea stihului şi gândeşte-te că stai în faţa lui Dumnezeu, Cel ce cercetează inimile şi rărunchii[37]. Când te scoli din somn, înainte de toate gura ta să dea slavă lui Dumnezeu şi să nu începi de îndată canonul tău, ci ieşind afară din chilia ta spune *Crezul* şi *Tatăl nostru care eşti în ceruri* şi după aceea, intrând în chilie, începe canonul tău uşor-uşor, oftând şi amintindu-ţi de păcatele tale şi de iadul în care vei fi supus chinurilor. Şi a zis fratele: Eu, avva, de când m-am făcut călugăr, cânt slujba canonului şi ceasurile după Octoih. A răspuns Bătrânul: De aceea şi străpungerea şi tânguirea fug de la tine. Gândeşte-te la părinţii cei mari, cât de neînvăţaţi erau şi nu ştiau decât câţiva psalmi, nu cunoşteau nici glasurile, nici troparele, şi străluceau ca luminătorii în lume. Şi dau mărturie cuvântului meu Avva Pavel cel Simplu şi Avva Pamvo şi Avva Apollo şi aşa mai departe, care înviau morţii şi care au primit putere împotriva demonilor, nu în cântări şi tropare şi glasuri, ci în rugăciune şi post. Căci nu frumuseţea cântării este mântuitoare pentru om, ci frica lui Dumnezeu şi păzirea poruncilor lui Hristos. Iar cântarea pe mulţi i-a coborât în cele mai de jos ale pământului. Nu numai pe cei din lume, ci şi pe preoţi i-a aruncat în groapa desfrânării şi în patimi multe.

---

de asemenea: *Întunecaţi fiind la cuget, înstrăinaţi fiind de viaţa lui Dumnezeu, din pricina necunoştinţei care este în ei, din pricina* împietririi inimii lor;" (Efeseni 4,18). ✦ [37]Psalmul 7, 10; Ieremia 11, 20; 17, 10; 20, 12; Apocalipsa 2, 23.

Aşadar, cântarea, fiule, este a celor din lume. Pentru aceasta se şi adună poporul în biserici[38]. Gândeşte-te, fiule, câte cete sunt în cer şi nu este scris despre acestea că ar cânta după Octoih, ci o ceată cântă neîncetat *Aliluia!*, altă ceată *Sfânt este Domnul Savaot!*[39], altă ceată *Binecuvântată este slava Domnului din locul şi din locaşul Lui!*[40].

Tu, deci, fiule, urmează părinţilor, dacă vrei să dobândeşti străpungerea în rugăciuni, păzind mintea cât poţi nerătăcitoare. Iubeşte smerenia lui Hristos şi ia seama la tine însuţi păzindu-ţi mintea în ceasul rugăciunii. Şi oriunde mergi, nu te arăta pe tine a fi înţelept şi învăţător, ci fii cu cuget smerit şi Dumnezeu îţi va da străpungerea.

46. Ziceau despre Avva Serapion că aşa a fost viaţa lui ca a unei păsări. Nu a dobândit niciun lucru al veacului acestuia, nici nu a locuit în chilie, ci înfăşurat într-o pânză şi având asupra sa o Evanghelie mică, aşa cutreiera ca şi cum nu ar fi avut trup. Adeseori îl găseau pe acesta în afara satului, stând în drum şi plângând cu amar şi-l întrebau: De ce plângi aşa, Părinte? Şi le răspundea: Stăpânul meu mi-a încredinţat bogăţia Lui şi am pierdut-o şi vrea să mă pedepsească.

✣ [38]Părerile Avvei Pamvo despre psalmodierea monahilor care coincid cu ale Avvei Siluan sunt exprimate în apoftegma I, 84. În apoftegmele Avvei Pamvo cel Simplu nu se spune că folosirea cântărilor este nepotrivită cu viaţa monahală. Există, însă, o întâmplare cu Pavel Capadocianul (sec. al V-lea) care se nevoia în Nitria. Egumenul său l-a sfătuit să nu cânte tropare şi canoane, dacă vrea mântuirea sufletului lui. (D. Tsami, *Patericul Sinaitic*, Ediţia a II-a, Tesalonic, 1991) (ET). ✣ [39]Isaia 6, 3. ✣ [40]Ezechiel 3, 12.

Aceia, auzind, credeau că vorbește despre aur și de multe ori, aruncându-i câte puțină pâine, ziceau: Primește, frate, mănâncă! Cât despre bogăția pe care ai pierdut-o, Dumnezeu are putere să ți-o dea înapoi. Și răspundea Bătrânul: Amin!

47. A zis Amma Sinclitichia: Luptă și osteneală multă este la început pentru cei care vin la Dumnezeu. Apoi, bucurie de negrăit. Asemenea celor care vor să aprindă focul, mai întâi se afumă și lăcrimează și mai apoi reușesc ceea ce doreau. Căci, zice Scriptura: *Dumnezeul nostru este foc care mistuie*[41]. Așa și noi trebuie să aprindem în noi înșine focul dumnezeiesc cu lacrimi și durere.

48. A zis Avva Iperéhie: Noaptea zi face călugărul, priveghind și stăruind în rugăciuni. Astfel străpungându-și inima sa varsă lacrimi și cere milă din cer.

49. Au venit niște frați la Avva Filicas, având cu ei oameni din lume, și l-au rugat ca să spună acelora cuvânt. Dar Bătrânul tăcea. Deci, după ce l-au rugat îndelung, a zis lor: Cuvânt vreți să auziți? Au zis lui: Da, Avva! A zis Bătrânul: Acum nu mai este cuvânt. Când întrebau frații pe Bătrâni și apoi făceau cele ce le spuneau lor, Dumnezeu le dădea acelora cum să vorbească. Acum, însă, pentru că întreabă, dar nu fac cele ce aud, a luat Dumnezeu harul de la Bătrâni și nu mai găsesc ce să vorbească, pentru că nu este cel care să lucreze. Și auzind acestea, frații au suspinat zicând: Roagă-te pentru noi, avva!

50. Ziceau despre Avva Or și despre Avva Teodor

[41] Deuteronom 4, 24; Evrei 12, 29.

că odată lipeau cu pământ chilia şi ziceau între ei: Dacă ne vizitează Dumnezeu acum, ce vom face? Şi plângând, au lăsat lutul şi a plecat fiecare la chilia sa.

51. Lângă un bătrân anume locuia un frate puţin mai nepăsător în vieţuirea monahală. Când a venit ceasul ca acest frate să moară, stăteau în jurul lui nişte părinţi. Şi văzându-l Bătrânul pe acesta părăsind trupul, luminos şi cu bucurie, şi dorind să zidească pe fraţi, i-a zis lui: Frate, crede-mă, toţi ştim că nu te-ai silit prea mult întru nevoinţă. Cum pleci aşa, cu bunăvoinţă? Şi a zis fratele: Crede-mă, părinte, ai grăit adevărul. Dar, de când am devenit monah, nu ştiu să fi judecat vreun om, ci chiar în ziua aceea mă împăcam cu el. Şi acum vreau să spun lui Dumnezeu: Tu ai spus, Stăpâne *Nu judecaţi ca să nu fiţi judecaţi şi iertaţi şi vi se va ierta vouă*. A zis lui Bătrânul: Pace ţie, fiule, că şi fără osteneală te-ai mântuit.

52. A zis un Bătrân că era un frate care locuia la Chilii. Acela, după ce a petrecut douăzeci de ani ocupându-se cu cititul noaptea şi ziua, sculându-se într-o zi, a vândut toate cărţile pe care le dobândise şi luându-şi cojocul său a plecat în cea mai adâncă pustie. L-a întâlnit pe el Avva Isaac şi i-a zis: Unde mergi, fiule? Şi a răspuns fratele zicând: Am douăzeci de ani, părinte, de când aud cuvintele cărţilor, acum vreau să încep şi să lucrez ceea ce am auzit din cărţi. Şi făcându-i rugăciune, Bătrânul l-a slobozit.

53. Am mers odată la Kánovon, lângă Alexandria, ca la zece mile de oraş, şi am întâlnit pe Avva Teodor, om nevoitor şi având darul răbdării. Acesta ne-a

povestit că era un frate care locuia la Chilii şi dobândise darul străpungerii. S-a întâmplat, deci, într-una din zile că din pricina durerii inimii i-a venit mulţime de lacrimi. Şi văzând fratele, a zis în sine: Cu adevărat acesta este un semn că ziua morţii mele este aproape. Şi cum gândea acestea, lacrimile se înmulţeau încă şi mai mult. Iar el, văzând lacrimile înmulţindu-se şi mai mult, iarăşi a zis: Cu adevărat s-a apropiat timpul. Şi în fiecare zi vărsa din ce în ce mai multe lacrimi. Folosindu-ne noi mult din istorisirea Bătrânului, l-am întrebat pe acesta despre lacrimi, de ce odată vin singure iar altădată nu vin nici cu multă osteneală. Şi a zis Bătrânul: Lacrimile sunt asemenea cu zăpada şi cu ploaia, iar monahul este agricultorul. Este dator, deci, atunci când vin să se străduiască, să nu piardă nimic din ele, ci pe toate când vin să le aducă în grădina lui şi să o ude. Căci vă spun vouă, fiilor, de multe ori este o singură zi din tot anul care aduce ploaie şi care salvează toate roadele. De aceea, atunci când înţelegem că a venit, să luptăm şi să ne păzim pe noi înşine şi să ne străduim să ne rugăm lui Dumnezeu cu râvnă multă, căci nu ştim dacă mai găsim o altă zi cu ploaie ca aceea. Iar noi iarăşi l-am întrebat zicând: Şi cum îşi păzeşte cineva, părinte, străpungerea, atunci când aceasta vine? A răspuns Bătrânul: Să nu întâlnească om în acea zi sau în acel timp şi să-şi păzească pântecele său şi inima, ca să nu-şi închipuie că a primit deplin darul lacrimilor, şi să se îndeletnicească cu rugăciunea şi cu cititul. Oricum, când vine la noi tânguirea, aceasta ne învaţă lucrurile care o aduc şi cele care o împiedică. Şi ne-a povestit, zicând: Ştiu un frate care

ședea în chilie lucrând împletitura sa. Și când îi veneau lacrimile, se ridica la rugăciune, dar îndată acestea se opreau. Și iarăși, așezându-se, își continua împletitura și își aduna mintea, și lacrimile veneau fără întârziere. Și în timpul cititului, de asemenea. Când avea străpungere, se scula și îndată îl lăsau lacrimile. Și numai ce lua cartea iarăși veneau. Și atunci a zis fratele că bine au spus părinții că plânsul este învățător. Acesta îl învață pe om toate ce-i sunt de folos.

54. Povestea un bătrân că un frate, voind să plece în pustie, era împiedicat de mama sa. Iar el nu se lăsa de țelul său, zicând: Vreau să-mi mântuiesc sufletul! După ce a căutat să-l împiedice cu multe și nu a reușit, în cele din urmă, mama s-a învoit. Plecând acesta și viețuind în singurătate, își petrecea viața în nepăsare. S-a întâmplat însă ca mama lui să moară. Și după un timp, îmbolnăvindu-se de o boală grea, a fost în extaz și răpit la judecată și a găsit acolo pe mama sa împreună cu cei osândiți. Aceea, deci, când l-a văzut, s-a mirat foarte tare și a zis: Ce este aceasta, fiule? Și tu ai fost osândit să vii în locul acesta? Unde sunt cuvintele tale, pe care le spuneai: Vreau să-mi mântuiesc sufletul? Rușinat de cele ce auzise, a rămas îndurerat neavând ce să-i răspundă. Dar cu voia lui Dumnezeu, Cel iubitor de oameni, după ce a văzut acestea, s-a întâmplat să se vindece de boala sa. Și socotind că de la Dumnezeu a fost această cercetare, închizându-se în chilia sa, se îngrijea de mântuirea lui, pocăindu-se și plângând pentru cele săvârșite mai înainte în nepăsare. Atât de mare a fost străpungerea lui, încât mulți l-au rugat să o mai slăbească un pic, ca nu cumva

să pățească ceva din pricina plânsului fără măsură. Dar el nu voia să se lase mângâiat, zicând: Dacă nu am putut suporta ocara mamei mele, cum voi suporta rușinea în fața lui Hristos și a sfinților îngeri în ziua judecății?

55. A zis un Bătrân că: Dacă s-ar fi întâmplat ca, la arătarea lui Hristos după Înviere, de frică să iasă sufletele oamenilor, lumea întreagă ar fi murit de spaimă și de uimire. Căci ce poate fi mai mult decât să vezi cerurile deschizându-se și pe Dumnezeu descoperindu-Se cu mânie și cu supărare, și oștiri de nenumărați îngeri și împreună întreaga omenire. De aceea, așa trebuie să trăim ca și când am da seamă în fiecare zi lui Dumnezeu pentru petrecerea noastră.

56. Un frate a întrebat pe un Bătrân zicând: Cum vine frica lui Dumnezeu în suflete? Și a zis Bătrânul: Dacă are omul smerenie și neagonisire și nu judecă pe nimeni, îi vine frica lui Dumnezeu.

57. Un frate a cercetat pe un Bătrân și l-a întrebat pe acesta zicând: Avva, din ce pricină inima mea este împietrită și nu mă tem de Dumnezeu? I-a zis lui Bătrânul: Cred că, dacă omul ține mustrarea în inima sa, dobândește frica de Dumnezeu. I-a zis lui fratele: Ce este mustrarea? A zis lui Bătrânul: Ca omul în orice lucru să-și mustre sufletul, zicând: Adu-ți aminte că trebuie să te întâlnești cu Dumnezeu. Să zică și aceasta: Ce treabă am eu cu oamenii? Socotesc că, dacă cineva rămâne în aceasta, va veni frica lui Dumnezeu în el.

58. Un Bătrân a văzut pe cineva râzând și i-a zis lui: În fața cerului și a pământului avem să dăm răspuns pentru toată viața noastră și tu râzi?

59. A zis un Bătrân: Așa cum purtăm umbra noastră peste tot, tot așa suntem datori să avem plânsul și străpungerea, oriunde ne-am afla[42].

60. Un frate a întrebat un Bătrân zicând: Ce să fac? Și i-a zis lui: A vărsa lacrimi suntem datori totdeauna. S-a întâmplat odată unuia dintre părinți să moară și după mult timp iarăși să-și vină în sine, și l-am întrebat, zicând: Ce ai văzut acolo, Avva? Și ne povestea plângând: Am auzit acolo un glas de tânguire zicând neîncetat: Vai mie, vai mie! Așa suntem și noi datori să zicem mereu.

61. A întrebat un frate oarecare pe un bătrân, zicând: Cât de mult dorește sufletul meu lacrimile când îi aude pe Bătrâni vorbind despre acestea, dar nu vin și se întristează sufletul meu! Și i-a zis lui Bătrânul: Fiii lui Israel după patruzeci de ani au intrat în pământul făgăduinței[43]. Lacrimile sunt pământul făgăduinței, în care, dacă intri, nu te mai temi de război. Așa vrea Dumnezeu, ca sufletul să se întristeze pentru ca mereu să dorească a intra în acel pământ.

62. Un frate sârguitor a venit din țară străină și a rămas într-o chilie mică în Muntele Sinai[44]. Și cum a venit să se așeze, în prima zi, a găsit un lemn mic pe care era scris de un frate care odată locuise acolo:

✦ [42]Vezi: „Este cu putință tuturor, nu numai călugărilor, ci și mirenilor, întotdeauna a se pocăi și a plânge și a se ruga lui Dumnezeu, și prin asemenea fapte a câștiga și celelalte virtuți" (Sfântul Simeon Noul Teolog, *Cateheza a 5-a*, pp. 122-125). ✦ [43]Evrei 11, 9.

✦ [44]Muntele Sinai se află în partea de sud a peninsulei cu același nume, spre golful Acaba. Este o parte a Arabiei pietroase. Pe înălțimile acestui munte Moise a primit Tablele Legii.

Moise, a lui Teodor, sunt de față și dau mărturie. Și a pus fratele lemnul să-l aibă toată ziua în fața ochilor și-l întreba ca și când era de față pe cel care a scris: Unde ești, oare acum, omule, de spui sunt de față și dau mărturie? Oare în ce lume te afli la acest ceas? Oare, unde este mâna care a scris acestea?

Și așa, în toate zilele făcând, pomenind moartea, petrecea tânguindu-se. Avea drept lucru de mână caligrafierea și luând de la frați hârtie și comenzi de scris, a murit nescriind nimănui nimic. Numai, într-o mică notă, a scris și a lăsat pe hârtiile fiecăruia, zicând: Iertați-mă, stăpânii și frații mei, că am avut o mică lucrare cu cineva și de aceea nu am găsit prilejul să scriu.

63. Lângă acesta locuia un alt frate, pe nume Elisei[45]. Și, într-o zi, plecând acesta la Kastro[46], a zis fratelui caligraf: Arată dragoste, frate, și îngrijește-mi grădina până vin. I-a zis lui fratele: Crede-mă, cât pot, nu voi fi fără grijă. Și după ce a plecat fratele, a zis în sine: Sărmane, odată ce ai găsit prilejul, îngrijește grădina. Și stând de seara la canon, până dimineața, nu înceta a cânta și a se ruga cu lacrimi. La fel și toată ziua, căci era Sfânta Duminică. Venind, deci, spre seară, fratele, vecinul lui, a găsit grădina răvășită de iepurii sălbatici și i-a zis lui: Dumnezeu să te ierte, frate, că nu ai avut grijă de grădină. Iar acela a zis: Dumnezeu știe, avva, după puterea mea am făcut și am păzit-o, ca să ne dea roade grădina aceasta mică. A zis fratele: Se vede,

---

[45] Elisios se trăgea din Eilat, veche cetate din golful Elanit (estul peninsulei Sinai), lângă Acaba de astăzi. [46] Se înțelege Sfânta Mânăstire Sinai.

frate, toate s-au prăpădit. A zis caligraful: Am văzut, dar cred lui Dumnezeu că iarăşi va înflori. I-a zis lui stăpânul grădinii: Vino, să udăm. A zis fratele: Mergi, udă tu acum şi eu voi uda la noapte. Întâmplându-se să nu plouă, s-a întristat grădinarul şi a zis vecinului său, caligraful: Crede-mă, frate, dacă Dumnezeu nu va ajuta, nu vom avea apă anul acesta. A zis şi acela: Vai, nouă, frate, dacă vor seca izvoarele grădinii, cu adevărat nu mai avem mântuire. Acesta vorbea, însă, despre lacrimi. Când, deci, a venit ceasul să moară, acest bun nevoitor a rugat pe Elisei, vecinul lui, zicându-i: Arată dragoste, să nu spui nimănui că sunt bolnav, ci, rămâi aici astăzi şi, când voi adormi, ridică trupul meu şi aruncă-l în pustie ca să-l mănânce fiarele sălbatice şi păsările, deoarece am păcătuit lui Dumnezeu multe şi nu sunt vrednic să fiu înmormântat. A zis lui grădinarul, Elisei: Crede-mă, avva, sufletul meu şovăie să facă acest lucru. I-a răspuns lui cel bolnav: Păcatul acesta să fie asupra mea şi îţi dau cuvântul că, dacă asculţi şi faci aşa, şi eu voi putea şi te voi ajuta. Şi murind acesta în ziua aceea a făcut fratele cum i-a poruncit lui şi a aruncat trupul gol în pustie. Locuiau la douăzeci de mile de Kastro, în aşa-numitul Metemer. În a treia zi i se arată în somn cel plecat la Domnul şi îi zice: Dumnezeu, frate, să te miluiască aşa cum m-a miluit pe mine. Crede-mă, multă milă a făcut cu mine Dumnezeu pentru că a rămas neîngropat trupul meu, zicându-mi: Iată, pentru multa ta smerenie, am poruncit să fii împreună cu Antonie[47]. Şi m-am rugat şi pentru tine. Dar mergi, lasă grădina şi îngrijeşte-te

[47]Este vorba despre Sfântul Antonie cel Mare.

de cealaltă grădină. Căci, în ceasul în care ieșea sufletul meu, am văzut cum lacrimile mele stingeau focul unde urma să plec.

64. Doi frați după trup s-au lepădat de lume și, plecând, au rămas în ascultarea unui părinte în muntele Nitriei. Dumnezeu a dat amândurora darul lacrimilor și al străpungerii. Într-o zi, deci, a văzut Bătrânul în vedenie pe cei doi frați stând la rugăciune și ținând hârtii scrise și udându-le cu propriile lor lacrimi. Și literele unuia se ștergeau ușor, iar ale celuilalt cu greu, căci păreau a fi scrise cu cerneală de foc[48]. S-a rugat atunci Bătrânul lui Dumnezeu să-i explice această vedenie și, arătându-i-se un înger al Domnului, a zis: Literele de pe hârtie sunt păcatele acestora. Unul dintre ei a păcătuit potrivit firii și de aceea se șterg ușor greșelile. Iar celălalt în necurăție și căderi murdare s-a întinat împotriva firii și de aceea este nevoie de mai multă osteneală spre pocăință și multă smerenie. Și de atunci, îi zicea Bătrânul fratelui: Nevoiește-te, frate, căci sunt de foc și se șterg cu osteneală. Și nu i-a descoperit lui lucrul până la sfârșitul lui, ca să nu-i taie râvna, ci mereu mai mult îi zicea lui: Ostenește-te, frate, căci cu osteneală se șterg.

65. Altul dintre părinți stătea în Raith, în locul numit Halcón. Pe acesta l-a vizitat unul dintre Bătrâni și i-a zis lui: Avva, mă întristez când trimit un frate la slujire. A zis lui: Și eu însumi, când trimit pe ucenicul

[48] Cerneala pe care o foloseau pentru scris era neagră și o numeau „cerneală de scris", sau mai simplu, „cerneală", și mai târziu „de foc" pentru că o pregăteau la foc (ET).

meu pentru vreo trebuință, stau lângă ușă și privesc și când îmi spune gândul: oare când vine fratele? Zic și eu apoi: Dacă vine mai înainte celălalt frate, adică îngerul, să te ia la Domnul, ce se întâmplă? Și așa, în fiecare zi, privesc la ușă îngrijindu-mă și plângând păcatele mele și zicând: Oare, care frate vine primul, cel de jos sau cel de sus? Și mult folosindu-se, Bătrânul a plecat, și restul vieții a păstrat lucrarea aceluia.

66. Un frate sârguincios, făcându-și canonul împreună cu fratele său, era biruit de lacrimi și lăsa stihul psalmilor. Într-o zi, așadar, l-a rugat pe el fratele lui să-i spună ce gândește în timpul canonului de plânge așa amar. Iar acela i-a zis lui: Iartă-mă, frate, eu mereu în timpul canonului meu văd pe Judecătorul și pe mine însumi ca un osândit stând în fața Lui și fiind cercetat și pe Acesta zicându-mi: De ce ai păcătuit? Deci, neștiind ce să răspund, mi se închide gura și de aceea pierd stihul psalmului. Dar, iartă-mă că te necăjesc. Dacă te odihnește, să facă fiecare din noi canonul lui separat. I-a zis lui fratele: Nu, părinte, căci chiar dacă nu plâng și eu, dar văzându-te pe tine, mă cert pe mine însumi. Și văzând Dumnezeu smerenia acestuia, i-a dăruit și lui plânsul fratelui său.

67. Unul dintre frați a cercetat pe un Bătrân care locuia în Muntele Sinai și l-a rugat pe acesta zicând: Părinte, spune-mi cum trebuie să mă rog, căci mult am mâniat pe Dumnezeu. I-a zis lui Bătrânul: Eu, fiule, când mă rog, așa spun: Doamne, învrednicește-mă să-Ți slujesc Ție așa cum am slujit lui satana și învrednicește-mă să Te iubesc pe Tine așa cum am iubit păcatul.

68. A zis iarăşi: Este bine a întinde mâinile în văzduh la rugăciune şi a ruga pe Dumnezeu ca sufletul să treacă fără tulburări, la ieşirea lui, printre toţi cei care încearcă să-l împiedice în văzduh.

69. Un frate mai mic a fost trimis de părintele lui la un alt frate care avea grădină în Sinai ca să aducă un fruct mic Bătrânului. Şi cum a intrat, a zis fratelui care era stăpânul grădinii: Avva, Bătrânul meu m-a trimis să te întreb dacă ai un fruct mic. I-a zis lui: Da, fiule, dacă vrei ceva, găseşti aici, ia cu binecuvântare! A zis monahul tânăr: Oare este aici mila lui Dumnezeu, Avva? Iar acela auzindu-l a căzut pe gânduri, cu ochii plecaţi spre pământ şi a zis copilului: Ce ai zis, fiule? A zis iarăşi copilul: Am zis oare, avva, este aici mila lui Dumnezeu? Şi iarăşi, a treia oară l-a întrebat fratele acelaşi cuvânt. Şi tăcând un ceas întreg, stăpânul grădinii nu a găsit ce să răspundă copilului, ci oftând a zis: Să ajute Dumnezeu, fiule!

Şi dând drumul copilului, îndată a luat mantia sa şi a ieşit în pustie, părăsindu-şi grădina şi zicând: Să mergem, să cerem mila lui Dumnezeu. Dacă un copil mic m-a întrebat ceva şi eu nu am găsit răspuns să-i dau, ce voi face când voi fi întrebat de Dumnezeu?

70. Un frate care stătea în Muntele Măslinilor a coborât într-o zi în Cetatea Sfântă şi, venind la stăpânitor, şi-a mărturisit păcatele sale, zicându-i: Pedepseşte-mă după lege. Iar stăpânitorul, minunându-se, a şovăit în sine şi a zis fratelui: Cu adevărat, omule, pentru că tu de la tine te-ai mărturisit, nu îndrăznesc să te judec în faţa lui Dumnezeu, căci poate te-a şi iertat.

Şi plecând fratele, şi-a pus fiare la picioare şi la gât şi s-a închis într-o chilie. Şi dacă vreodată îl întreba vreun om zicând, cine te-a pus, avva, la astfel de nevoinţă cu fiarele, el răspundea: Stăpânitorul! Deci, cu o zi înainte de sfârşitul lui, s-au deschis de la sine fiarele şi au căzut de pe el. Venind ucenicul şi văzându-l, s-a minunat şi i-a zis: Cine a dezlegat fiarele de pe tine? Şi i-a zis lui: Cel ce a dezlegat păcatele mele! Mi s-a arătat ieri zicând: Iată, pentru răbdarea ta ţi-am dezlegat toate păcatele tale. Şi a atins cu degetul Său fiarele şi îndată au căzut de pe mine. Şi acestea zicând fratele, îndată a plecat la Domnul.

71. Era un slujbaş în Skithópolis[49], care săvârşise foarte multe rele şi în tot felul îşi întinase trupul său. Şi străpuns fiind de la Dumnezeu, s-a lepădat de toate şi, ridicându-şi chilie în loc pustiu, sub un pârâu, şedea, îngrijindu-se de sufletul său. Aflând, aşadar, unii dintre cunoscuţi, au început să-i trimită pâini şi curmale şi ce avea trebuinţă. Iar el, văzându-se în odihnă, nimic lipsindu-i, şi-a zis în sine: Cu adevărat o astfel de odihnă ne scoate pe noi din odihna cea de dincolo. Căci de acestea eu vrednic nu sunt. Părăsindu-şi, deci, chilia sa, a plecat zicând: Să mergem, suflete, la strâmtorare, căci mie mi se cuvine iarba, hrana celor necuvântătoare, deoarece faptele necuvântătoarelor am săvârşit.

72. Ne povesteau nişte fraţi, când eram în Raith, că era un Bătrân nevoitor care şedea în peşterile mai sus de cea numită a lui Ioil. Şi aşa o trezvie avea mintea Bătrânului, încât aproape la fiecare pas pe care-l

[49]Cetate în Palestina.

făcea, oriunde mergea și la orice oră, se oprea și își cerceta cugetul său și îl întreba: Ce este, frate, unde suntem? Și dacă afla mintea lui rostind vreun psalm sau rugându-se, era bine. Iar dacă o afla cugetând alt lucru, oricare ar fi fost, îndată se certa pe sine, zicând: Vino aici, cap pătrat, la treaba ta. Așa zicea către sine mereu Bătrânul: Frate, aproape este ceasul plecării mele și nu văd nimic înăuntrul meu. Acestuia, i s-a arătat o dată satana și i-a zis: De ce te osteneşti? Crede-mă, nu te vei mântui. I-a zis și el: Nu te îngriji tu! Chiar și dacă nu mă mântuiesc, voi sta deasupra capului tău și tu mai jos decât toți.

73. Un Bătrân stătea în Raith având următoarea lucrare: șezând mereu în chilia sa, ghemuit la pământ și capul său mișcându-l tot timpul, zicea cu suspine: Oare ce va fi? Și iarăși, tăcând ca la un ceas, își lucra împletitura, apoi mișcându-și capul fără încetare, zicea: Oare, ce va fi? Și așa și-a petrecut toate zilele vieții sale, îngrijindu-se mereu pentru plecarea sa.

74. A zis un Bătrân: Acestea sunt de trebuință celui ce se pocăiește: să trăiască singur, să se îngrijească, să plângă, să nu-i pese de lume, pe nimeni să nu îngreuieze, pe sine să se strâmtoreze, pe sine să se certe, cu lipsuri să trăiască, să se judece pe sine, să privegheze întotdeauna și cu durere în inimă să ceară lui Dumnezeu mila Lui.

75. A zis un Bătrân că: Așa cum *orice păcat pe care-l face omul este în afară de trup, iar cel care desfrânează păcătuiește în trupul său*[50], pentru că din sine vine pângărirea, la fel și orice lucrare pe care o face

[50] 1 Corinteni 6, 18.

omul este în afara trupului, iar cel care varsă lacrimi își curățește propriul suflet și trup. Căci coborând de sus, lacrima spală și sfințește tot trupul.

76. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Cum îi vine, părinte, omului să plângă? Și a zis Bătrânul: A plânge este obișnuință. Și cel care cere aceasta are nevoie de mult timp, pentru ca mintea sa să fie mereu la păcatele sale pe care le-a făcut, sau la iad, sau la aducerea aminte de moarte și în general la toate gândurile păcătoase. Să-și amintească de părinții săi, cum au petrecut și unde sunt acum. A zis fratele: Și este dator, părinte, monahul să-și aducă aminte de părinții lui? I-a zis lui Bătrânul: Care aducere aminte ai văzut că aduce lacrimi sufletului tău, la ea să rămâi. Și când vine lacrima, tu să o duci acolo unde vrei, fie la păcatele tale, fie la alt gând bun. Știu un frate sârguincios a cărui inimă fiind împietrită adeseori se lovea pe sine și plângea de durere și atunci își aducea aminte de păcatele sale.

77. A zis iarăși: A vorbi despre credință și a citi dogme secătuiesc străpungerea omului și o fac să dispară, iar viețile și cuvintele Bătrânilor luminează sufletul.

78. A zis iarăși: Nimic nu este mai greu decât obiceiul rău. De multă osteneală și de mult timp are nevoie un astfel de om pentru a-l tăia, căci fără timp și osteneală nu este cu putință a tăia obiceiul. Deci, osteneală mulți au avut, dar timp puțini au primit. Unii prea repede au fost tăiați de moarte și numai Dumnezeu singur știe ce vrea să facă cu ei în ziua judecății.

79. Un frate, locuind în chilie, adeseori aluneca fără motiv în trândăveală, căci căzuse într-un mare păcat. Deci, tânguindu-se şi neştiind ce să facă, a zis: Ce s-a întâmplat, s-a întâmplat! Şi i-a răspuns lui cugetul său: Dar s-a întâmplat rău. Şi în felul acesta s-a tânguit până la moarte.

80. O fecioară oarecare evlavioasă locuia în cetate, având vecin un soldat. Plecând, odată, mama ei, soldatul a sărit în casă şi a necinstit pe fecioară. După acestea, dezbrăcându-se de veşmântul fecioriei, s-a aşezat pe o rogojină tânguindu-se, sfâşiindu-şi chiar şi haina pe care o purta. Venind mama ei, aceasta i-a povestit întâmplarea. Şi a rămas fiica pentru multe zile şezând astfel şi jelind. Iar mai târziu, aflând fecioarele, şi clericii au întâlnit-o şi au început să-i zică: Îmbracă veşmântul, căci nu de către tine a fost făcut păcatul. Ea nu se lăsa înduplecată, zicând: Mi l-a luat Dumnezeu; şi cum să iau eu veşmântul dacă Dumnezeu nu vrea? Nu putea Dumnezeu să împiedice fapta îndrăzneaţă? Iar dacă m-a văzut nevrednică de acest veşmânt, aşa rămân. Deci, a rămas aşa până la sfârşitul ei, îndurerată şi plângând tânguirea cea mântuitoare, cu nemărginită străpungere.

81. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Cum se face că sufletul meu iubeşte necurăţia? I-a zis lui Bătrânul: Sufletul vrea patimile, dar Duhul lui Dumnezeu este cel care-l ţine. Datori suntem a plânge pentru păcatele şi necurăţiile noastre. Ai văzut-o pe Maria, când s-a aplecat peste mormânt şi plângea, cum i-a grăit ei Domnul[51]? Aşa va fi şi sufletul.

[51] Ioan 20, 11-16.

82. A zis un Bătrân că: Omul care stă în chilia lui şi se ocupă cu psalmii este asemenea omului care caută pe Împăratul. Acesta, cu mult plâns rugându-se, ţine în mâini picioarele împăratului cerând de la el milă, aşa cum a făcut desfrânata[52].

83. A zis un Bătrân: Obişnuieşte-ţi puţin câte puţin inima ta să zică despre fiecare dintre fraţi: Cu adevărat, acesta este înaintea mea după judecata lui Dumnezeu. Şi iarăşi: Acesta este mai râvnitor decât mine[53]. Şi aşa, deci, vei ajunge să te socoteşti pe tine mai jos decât toţi şi va sălăşlui Duhul lui Dumnezeu în tine. Iar dacă dispreţuieşti pe vreun om, pleacă harul lui Dumnezeu de la tine şi te dai întinărilor trupului şi inima ta se învârtoşează şi niciun fel de străpungere nu se mai află în tine.

84. A zis un Bătrân: Dacă din fire este un om nevoitor, Dumnezeu cere de la el lepădarea desăvârşită, până şi de un ac mic. Căci este cu putinţă ca acesta să-i împiedice gândul de la îndelunga-vorbire cu Iisus şi de la tânguire.

85. A zis iarăşi: Vai ţie, suflete, că te-ai obişnuit doar să ceri cuvântul lui Dumnezeu şi să-l auzi, nefăcând nimic din cele ce auzi. Vai ţie, trupule, că ai ştiut ceea ce te întinează şi mereu pe acestea le ceri, săturarea şi desfătarea. Vai de tânărul care îţi umple pântecele şi se încredinţează voii tale, că în zadar este lepădarea lui.

86. Un frate care locuia în Monidia, adeseori, din lucrarea diavolului, cădea în desfrânare, dar rămânea, silindu-se pe sine să nu părăsească schima. Şi,

[52] Luca 7, 44-49.

începând mica lui rânduială, ruga pe Dumnezeu cu suspine, zicând: Doamne, şi dacă vreau, şi dacă nu vreau, mântuieşte-mă, că eu, lut cum sunt, poftesc păcatul, dar Tu, ca Dumnezeu puternic, împiedică-mă. Căci dacă îl miluieşti pe cel drept, nu-i lucru mare; şi dacă îl mântuieşti pe cel curat, nu-i lucru minunat. Căci sunt vrednici să fie miluiţi. Cu mine, Stăpâne, se vor arăta minunate milele Tale şi vei arăta iubirea ta de oameni, că Ţie Ţi se părăseşte săracul[54]. Acestea, deci, zicea în fiecare zi, fie de cădea, fie de nu cădea. Într-o zi, deci, căzând după obicei în păcat, noaptea s-a ridicat de îndată şi a început canonul. Iar demonul, minunându-se de nădejdea acestuia şi de buna lui îndrăzneală către Dumnezeu, s-a arătat acestuia în chip văzut şi i-a zis: Când cânţi psalmi, cum de nu roşeşti de ruşine, sau chiar când numai stai în faţa lui Dumnezeu, sau când spui numele Lui? I-a zis lui fratele: Chilia aceasta este ca o fierărie, un ciocan dai şi unul primeşti. Aşadar, rabd până la moarte, luptând împotriva ta; şi unde mă va găsi ziua cea din urmă! Şi te jur, te înştiinţez, cu Cel ce a venit să cheme pe cei păcătoşi la pocăinţă, nu voi înceta să mă rog împotriva ta lui Dumnezeu, până când nu vei înceta şi tu să mă lupţi, şi să vedem cine biruieşte, tu sau Dumnezeu[55]? Auzind acestea, demonul i-a zis lui: Cu adevărat nu am să te mai lupt, pentru ca nu cumva, prin răbdarea ta, să-ţi aduc ţie cunună. Şi a plecat de la el dracul în ziua aceea. Vezi ce lucru bun este

✣ [53]Ecou evident al cuvântului Sfântului Pavel: *...cei întru smerenie unul pe altul să se socotească mai de cinste decât pe sine însuşi* (Filipeni 2, 3). ✣ [54]Vezi Psalmul 9, 35. ✣ [55]Vezi

răbdarea?! Să nu deznădăjduiești în tine însuți, chiar dacă se întâmplă să cazi de multe ori în războaie și păcate și ispite! Și dobândind fratele străpungerea, stătea plângându-și păcatele sale. Când i-a zis lui gândul: Bine faci că plângi!, a zis și el gândului: Anatema să fie binele acesta! Ce nevoie are Dumnezeu ca să-și piardă cineva sufletul său și să stea plângând după el, îndoindu-se dacă se mântuiește sau nu!?

87. Un frate stătea singur în mânăstirea din Monídia și aceasta era rugăciunea lui totdeauna: Doamne, nu îmi este frică de Tine, dar trimite-mi un fulger sau altceva, sau o boală, sau un demon, pentru ca astfel să vină la frică sufletul meu blestemat. Acestea spunea și ruga pe Dumnezeu, zicând: Știu că este cu neputință să mă ierți. Căci multe am păcătuit Ție, Stăpâne, dar, dacă este cu putință pentru îndurările Tale, iartă-mă, iar dacă aceasta nu este cu putință, pedepsește-mă pe mine aici, Stăpâne, și acolo nu mă pedepsi. Și dacă și acest lucru este cu neputință, răsplătește-mi mie în parte aici și acolo ușurează-mă, fie și numai puțin. Începe de acum să mă pedepsești, dar nu cu mânia Ta, Stăpâne. Astfel a stăruit un an întreg, cu lacrimi fără încetare rugând pe Dumnezeu, cu multă smerenie a gândurilor și zicând în sine: Oare ce înseamnă cuvântul pe care l-a spus Hristos: Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia[56]? Într-o zi, stând ghemuit la pământ și tânguindu-se după obicei de amărăciune, a ațipit. Și, iată, i s-a arătat Hristos, zicându-i cu glas și față luminoase: Ce ai, omule, pentru ce plângi așa? A zis Lui: Că am căzut, Doamne! I-a zis lui Cel ce i s-a

Psalmul 139, 1-2 și Matei 7, 7-8. + [56]Matei 5, 4.

arătat: Ridică-te! A răspuns cel ce şedea la pământ: Nu pot, dacă nu îmi dai mâna. Şi întinzându-i mâna, l-a ridicat pe el şi i-a zis iarăşi cu glas lin: De ce plângi, omule, de ce te-ai întristat? A răspuns fratele: Doamne, nu vrei să plâng şi să fiu întristat pentru că te-am supărat atâta? Atunci, Cel ce s-a arătat, întinzându-Şi mâna Sa, a pus-o pe capul lui, l-a tras către El şi i-a zis: Nu te întrista, va ajuta Dumnezeu! Pentru că tu te-ai întristat, nu se va mai întoarce întristarea mea împotriva ta. Căci dacă pentru tine Mi-am dat sângele, cu cât mai mult nu voi da iubirea mea de oameni fiecărui suflet care se pocăieşte? Şi venindu-şi fratele în sine din vedenie, a aflat inima lui plină de toată bucuria şi a fost astfel înştiinţat că a făcut Dumnezeu milă cu el. Şi a rămas pentru totdeauna în multă smerenie, mulţumind lui Dumnezeu.

88. Un frate, lepădându-se de lume, s-a aşezat în muntele Nitriei. Chilia lui era aproape de a altui frate şi îl auzea pe acela în fiecare zi plângându-şi tot timpul păcatele lui. Când, pentru un timp, nu-i mai veneau lacrimile, zicea sufletului său: Nu plângi, sărmane, nici nu te tânguieşti? Crede-mă că, dacă nu vrei să plângi, te voi face eu să plângi. Şi ridicându-se şi luând un bici din frânghii aspre pe care îl avea, se lovea pe sine atât de mult până când de durere plângea. Deci, minunându-se cel care şedea lângă el, se ruga lui Dumnezeu să-i descopere lui dacă face oare bine chinuindu-se pe sine. Şi, într-o noapte, vede pe fratele purtând coroană şi stând în ceata mucenicilor şi pe cineva care-i spunea în timp ce-l privea: Vezi,

alergătorul cel bun, cum, chinuindu-se pe sine pentru Hristos, a fost încununat cu mucenicii?!

89. Un Bătrân oarecare şedea în golful fericitului Macarie, dincolo de Klýsma[57]. Şi într-o zi a plecat în Egipt pentru trebuinţele lui, luând şi pe ucenicul său. Coborând, deci, în cetatea numită Kynó[58], au rămas acolo o săptămână şi vedeau bărbaţi şi femei mergând înainte de dimineaţă la morminte şi jelind fiecare pe mortul său până la ceasul al treilea. A zis, deci, Bătrânul ucenicului său: Vezi, frate, pentru ce priveghează aceştia? Crede-mă că, dacă nu vom face şi noi la fel, spre pierzare mergem. Şi întorcându-se la chilie, au zidit şi aceştia de îndată morminte pentru ei, la distanţă unul de celălalt, şi în fiecare zi, şezând, îşi plângea fiecare sufletul său ca şi când era mort. Şi dacă vreodată spre dimineaţă ucenicul adormea la vremea canonului, striga la el Bătrânul, zicând: Frate, scoală-te. Aceia au deja vreme la morminte şi la lucrarea lor. Deci, într-o zi, fratele a zis Bătrânului: Avva, învârtoşat este sufletul meu şi nu pot să plâng. A răspuns Bătrânul: Loveşte cu pumnul[59], fiule, puţin timp, să simţi durere. Şi văzând Dumnezeu suferinţa

---

✣ [57]Cetate în adâncul golfului Suez. ✣ [58]Cetate în Egipt unde existau obşti monahale organizate. ✣ [59]Posibilă trimiterea la cuvântul Sfântului Pavel: *...eu aşa mă lupt, nu ca şi cum aş lovi în aer.* (1 Cor. 9, 26). Este folosit acelaşi verb, πυκτεύω, care înseamnă *a lovi cu pumnul* şi pe care Apostolul îl foloseşte numai în acest context. Este posibil ca Bătrânul să înţeleagă în acest sens cuvintele Apostolului. Continuarea îl îndreptăţeşte: *Ci îmi chinuiesc trupul meu şi îl supun robiei; ca nu cumva, altora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic* (1 Cor. 9, 27).

ta, îți va da El tânguirea și nu te vei mai obosi. Căci îți zic Ție, fiule, că așa cum atunci când inima primește săgeată nu mai are vindecare, tot așa și Dumnezeu, dacă o atinge pe ea cu tânguirea, nu mai pleacă de la ea durerea, ci rămâne rănită până la moarte. Și oriunde va merge acesta, tânguirea lui lăuntrică va fi împreună cu el. Într-una din zile, văzând Bătrânul pe fratele îngreunat de la mâncăruri - căci îi vizitaseră seara niște frați - i-a zis luându-l de o parte: Nu știi că tânguirea este făclie aprinsă și dacă nu o acoperi bine, îndată se stinge și pleacă? La fel, și multele mâncăruri o sting, și somnul mult o împiedică, și vorbirea de rău o stinge, și multa vorbire o pierde. Chiar și orice odihnă a trupului o împrăștie. Este nevoie, așadar, ca cel care iubește pe Dumnezeu să facă parte lui Hristos în fiecare lucru al său. A zis fratele: Cum este acest cuvânt, părinte? A zis Bătrânul: Când îți cade pâine curată, las-o pe aceea altuia și mâncă tu pe cea stricată, pentru Hristos. Dacă îți cade vin bun, amestecă în el puțin oțet și bea-l pentru Hristos, cel care a băut oțet. Și nu te sătura, ci lasă puțin, zicând: Iată și partea lui Hristos. Dacă găsești o pernă moale, las-o deoparte și pune piatră, pentru Hristos. Dacă, dormind, te ia frigul, rabdă zicând: Alții nu dorm deloc. Dacă ești batjocorit, taci, zicând: „pentru Hristos", că și El a fost batjocorit pentru noi. Dacă faci pentru tine fiertură, stric-o puțin, zicând că alții care sunt vrednici de pâine nu mănâncă, cu cât mai mult eu nevrednicul de a mânca fiertură trebuie să mănânc praf și cenușă.

Simplu, în fiecare lucru al tău amestecă și puțină suferință, și în a mânca, și în a dormi, și în a lucra. Cu

smerenie să trăiești totdeauna, amintindu-ți cum au trăit sfinții, ca să vină ceasul și să ne găsească pe noi în suferință și strâmtorare și să găsim acolo ușurarea[60].

90. Un Bătrân, în timpul nopții, neștiind că ucenicul său îl aude, se tânguia cu amar, suspinând, scrâșnind din dinți și plângând. Și rugat fiind de ucenicul lui, a zis: Am fost străpuns în inimă și am văzut sufletele păcătoșilor în iad, în ce suferință sunt, și nu am putut să mai aflu mângâiere.

91. A zis un alt Bătrân: Stau și cos și la fiecare împunsătură, înainte să o fac pe următoarea, aduc înaintea ochilor mei moartea.

92. A zis un Bătrân: La mântuirea sufletului siliți-vă, fraților[61], pentru că înfricoșătoare și amară este ziua Judecății. Dați suflet și luați duh, adică Duh Sfânt[62].

93. A văzut cineva un monah mai tânăr râzând și i-a zis: Nu râde, frate, pentru că alungi frica lui Dumnezeu de la tine.

94. A zis unul dintre sfinți despre îndrăzneală: Îndrăzneala este ca vântul fierbinte, distruge roadele monahului. Despre râs ascultă acum: Râsul alungă afară fericirea plânsului. Râsul nu zidește, nu păstrează, ci pierde și distruge și cele zidite. Râsul întristează și pe Duhul Sfânt, sufletul nu-l folosește, iar trupul îl strică. Râsul alungă virtuțile, nu are amintirea morții și nici nu cugetă la pedeapsă.

95. Zicea unul dintre Bătrâni: Începutul ruinării monahului sunt râsul și îndrăzneala. Când te vezi

✝ [60]Vezi Luca 16, 25. ✝ [61]Vezi Filipeni 2, 12. ✝ [62]„Dă sânge și primește Duh" (Avva Longhin).

pe tine prins în acestea, monahule, să știi că te afli în adâncurile răutăților și să nu încetezi rugând pe Dumnezeu ca să te izbăvească pe tine de moartea aceasta. Râsul și îndrăzneala trimit pe monah în patimi rușinoase, nu numai pe cei tineri, ci și pe bătrâni. Râsul și îndrăzneala aduc jos pe monah.

96. A zis un Bătrân: Dacă îți spune gândul la sărbătoare să faci mâncăruri diferite, nu-l asculta, pentru că vei sărbători iudaicește[63]. Căci aceia sărbătoreau așa. Mâncarea bună pentru monah sunt tânguirea și lacrimile.

97. A zis iarăși: Dacă ieși din chilia ta vreodată și mergi undeva și se va risipi puțin tânguirea ta, întoarce-te grabnic și intră îndată în rânduiala ta dintâi.

98. A zis iarăși: Dacă vrei să dobândești tânguire, luptă-te ca toate vasele tale și lucrurile tale să fie sărace, ca acelea ale tovarășilor tăi care stau în piață[64].

99. A zis iarăși: Dacă nu ai străpungere, să știi că ai slavă deșartă, căci aceasta nu lasă sufletul să fie pătruns.

✣ [63]Exprimarea provine din cântarea liturgică a slujbei din Joia Mare: „Să nu prăznuim iudaicește..." De aceea și importanța ei se referă la rânduiala sărbătorii Paștelui iudeilor, conform căreia se rânduiau azimele, jertfa mielului și ierburile amare (Ieșire 12; Levitic 23, 5-8; Numeri 28, 16-25 ș.a.). Exprimarea metaforică de aici arată reținerea față de acest mod material și ceremonial de prăznuire a sărbătorilor creștine (ET). ✣ [64]Sărăcia, lipsa, privarea de bunăstare sunt unele dintre elementele de bază ale rânduielii monahale, care pledează pentru renunțarea și lepădarea de locuință a călugărului. Aici se folosește ca exemplu rămânerea provizorie a călugărilor în piață, până când își vor vinde lucrarea mâinilor, limitându-se în mod natural la nevoile cu desăvârșire simple și la mijloacele indispensabile (ET).

100. A zis iarăși: Dacă îți va dărui Dumnezeu tânguirea, să nu crezi că faci lucru mare. Căci fericit este cel care nu are nevoie de tânguire. Însă, dacă vede Dumnezeu un om că se mândrește inima lui pentru lacrimi, le ridică de la acesta și rămâne mai departe inima lui învârtoșată și se pierde.

101. A zis iarăși: Dacă vezi că Dumnezeu ți-a dăruit pentru un timp străpungerea, în timpul acela lasă și lucrul mâinilor tale, dacă știi că îți este de folos. Și îndeletnicește-te cu tânguirea, ca nu cumva aproape să fie ziua ieșirii tale și de aceea să-ți fi dăruit Dumnezeu plânsul, pentru ca prin acesta să găsești puțină milă. Așa cum satana, când vine sfârșitul omului, se grăbește să-l piardă pe acesta, la fel și Dumnezeu, deseori, când se apropie sfârșitul omului, prin diferite pricini îl mântuiește pe el.

102. A zis iarăși: dacă sunt morminte în locul în care stai, mergi mereu acolo și cugetă la cei morți, mai ales în timpul când ai război de la trup. Și oriunde afli că un frate pleacă la Domnul, mergi și rămâi acolo, ca să vezi cum se desparte sufletul de trup.

103. A zis iarăși: Dacă se întâmplă să cazi în păcat și te întorci de la el și începi să petreci în întristare și pocăință, vezi să nu încetezi întristarea și tânguirea către Domnul până în ziua morții tale. Deoarece iarăși repede în aceeași groapă vei cădea. Căci întristarea pentru Dumnezeu este frâu sufletului, care-l ține să nu cadă.

104. A zis iarăși: Când vede satana pe Dumnezeu miluindu-te și dăruind străpungere sufletului tău, atunci îți arată în chilie o lucrare trebuincioasă,

zicându-ți: Fă aceasta astăzi, că este nevoie, sau mergi și cercetează pe cutare că este bolnav. Toate acestea le face pentru ca să nu te lase să încetezi orice lucru și să te bucuri de dulceața tânguirii. Iar dacă înțelegi cursa lui satana și te păzești și te dai rugăciunii cu străpungere, îndată să aștepți ispită sau de la oameni, sau de la demoni. Căci satana atunci luptă rău pe om, când omul luptă bine. Mânia mai mult decât toate risipește străpungerea inimii și smerenia sufletului. Dacă se întâmplă, când tu stai, să te înconjoare gândurile și demonii, îndată ridică-te, roagă-te și plimbă-te afară și aceia se vor împrăștia de la tine.

105. Un frate a rugat pe un Bătrân, zicând: Avva, spune-mi cuvânt! A zis lui Bătrânul: Când Dumnezeu a lovit Egiptul, nu era casă să nu aibă tânguire[65].

106. A zis un Bătrân: Stând tu în chilia ta, să ai pomenirea lui Dumnezeu toată vremea și te va înconjura frica lui Dumnezeu. Scoate din sufletul tău tot păcatul și toată răutatea ca să afli odihnă.

107. A zis iarăși: Cel care a dobândit frica lui Dumnezeu are comoară plină de bunătăți, pentru că frica lui Dumnezeu mântuiește pe om de păcate.

108. Un Bătrân care stătea singur în chilia lui a făcut șaizeci de ani ca monah și niciodată nu a încetat să plângă. Zicea mereu că timpul acesta ni l-a dat Dumnezeu spre pocăință și tare avem să-l mai căutăm.

109. Un Bătrân stătea în munte, liniștindu-se în singurătate, de neam fiind roman. Acesta, când era tânăr, a fost cărăuș. Deci, într-o zi a plecat cu catârii

[65] Ieșire 12, 30.

săi la Ierihon. La han era și un copil mic și, de la diavol, fără să știe Bătrânul, a călcat catârul pe copil și l-a omorât. Tulburându-se de aceasta, Bătrânul a plecat din lume și s-a dus la Aroná și acolo a devenit anahoret, tânguindu-se și mereu zicând: Eu am săvârșit uciderea copilului și ca ucigaș am să fiu osândit la judecată. Acolo, lângă Hímaro, era un leu și în fiecare zi se ducea la culcușul leului, împungându-l și întărâtându-l, ca să se ridice și să-l mănânce. Dar leul în niciun fel nu l-a vătămat pe el. Atunci Bătrânul, văzând că nimic nu folosește, a zis în sine: Mă voi culca în calea leului și când va trece acesta și va merge la râu să bea apă, mă va mânca. Și cum s-a întins, iată după puțin și leul. Dar a sărit ca un om cu multă liniște peste Bătrân și în niciun fel nu l-a atins. Atunci Bătrânul a fost înștiințat că Dumnezeu i-a iertat păcatul și, venind în mânăstirea lui, a petrecut tot timpul vieții, fiind de folos și zidind pe toți până la sfârșitul lui.

110. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Ce voi face Avva, că atunci când văd pe cineva păcătuind îl judec, și dacă aud despre un frate nepăsător îl urăsc, și așa îmi pierd sufletul. Și a zis Bătrânul: Când auzi asemenea lucruri, sari îndată peste gândul acela și aleargă la înțelesul înfricoșătoarei zile a judecății. Închipuiește-ți înfricoșătorul scaun și pe Judecătorul nemitarnic, râurile de foc care curg în fața scaunului aceluia, clocotind în văpaie năprasnică, săbiile ascuțite, osândele cumplite, iadul care nu are sfârșit, bezna cea întunecată, întunericul cel mai din afară, viermele cel veninos, legăturile nedezlegate, scrâșnirea

dinților și tânguitul fără de mângâiere. La acestea să te gândești atunci, la nenorocirile de neocolit[66]. Nici de pârâși[67] nu are nevoie Judecătorul Acela, nici de martori, nici de dovezi, nici de cercetare, ci lucrul așa cum a fost săvârșit, așa va veni în mijloc, în fața ochilor celor ce l-au săvârșit. Atunci nimeni nu va fi care să vină și să ne scape de pedeapsă, nici tatăl, nici fiul, nici mama, nici fiica, nicio altă rudenie, nici vecinul, nici prietenul, nici avocatul, nici cei cu dare de bani, nici averea, nici puterea. Ci toate acestea ca praful se vor risipi. Singur, cel judecat va duce hotărârea pentru cele săvârșite, sau pe cea eliberatoare, sau pe cea osânditoare. Atunci nimeni nu este judecat în locul altuia, ci fiecare pentru câte a săvârșit.

Acestea cunoscând, pe nimeni să nu judeci și vei fi netulburat.

Sfârșitul tratatului despre străpungerea inimii

[66] Vezi: Isaia 66, 24; Marcu 9, 48; Matei 8, 12. [67] Apocalipsa 12, 10.

CAPITOLUL IV

DESPRE ÎNFRÂNARE[1] ŞI CĂ NU NUMAI LA MÂNCĂRURI SE ARE ÎN VEDERE, CI ŞI LA CELELALTE MIŞCĂRI ALE SUFLETULUI

1. Nişte fraţi mergeau de la Schit[2] la Avva Antonie. Şi, urcându-se în corabie ca să plece către el, au aflat un alt Bătrân care voia şi el să meargă acolo. Dar fraţii nu-l cunoşteau pe el şi şezând ei în corabie grăiau între ei cuvinte ale Părinţilor[3] şi din Scriptură şi de asemenea despre lucrul lor de mână. Iar Bătrânul tăcea. Ajungând ei la ţărm, au văzut că şi Bătrânul mergea tot la Avva Antonie. Iar când au ajuns la el, le-a zis lor: Bună tovărăşie aţi găsit pe Bătrânul acesta. A zis apoi şi Bătrânului: Buni fraţi ai aflat cu tine, Avva. Şi a zis lui Bătrânul: Sunt buni, dar curtea lor nu are poartă şi cel care vrea intră în staul şi dezleagă asinul. Iar

[1] Ediţia franceză traduce cu *stăpânire de sine*, echivalent care ar fi fost potrivit şi pentru limba română, deşi românescul *înfrânare* traduce exact cuvântul grecesc. Stăpânirea de sine este însă un concept mai cuprinzător şi, în plus, trimite la o chemare fundamentală a omului, aceea de a fi stăpân pe sine şi a nu

aceasta o zicea pentru că cele ce veneau în gura lor ei grăiau.

2. Zicea Avva Daniil despre Avva Arsenie că toată noaptea o petrecea priveghind şi, când voia către dimineaţă să doarmă din pricina firii, zicea somnului: Vino, slugă rea. Şi îl răpea puţin, şezând, apoi îndată se scula.

3. Zicea Avva Arsenie că este îndeajuns monahului să doarmă o oră, dacă este nevoitor.

4. Zicea despre el Avva Daniil că: Atâţia ani a stat cu noi şi îi făceam numai un săculeţ de grâu în fiecare an, iar când mergeam la el, încă mâncam din acela.

5. A zis iarăşi: În afară de o singură dată pe an, el nu schimba apa la frunzele de finic, ci numai adăuga. Căci făcea împletituri şi cosea până la ceasul al şaselea[4]. Deci, l-au întrebat pe el Bătrânii, zicând: De ce nu schimbi apa la frunzele de finic, că miroase. Şi le-a zis lor: În locul miresmelor şi al mirodeniilor cu care m-am desfătat în lume este nevoie să îndur mirosul acesta.

6. A zis iarăşi: Cum auzea că s-a copt vreun fruct, zicea el singur: Aduceţi-mi! Şi gusta numai o singură dată, câte puţin, mulţumind Domnului.

---

se lăsa stăpânit de lucruri ce vin dinlăuntrul său sau din afara sa. Înfrânarea îl ajută pe om să-şi exerseze şi să-şi întărească stăpânirea de sine. ✦ [2]Schitul: locul aşezămintelor monahale, la NV de Cairo. ✦ [3]Este cea mai veche mărturie scrisă despre folosirea apoftegmelor Părinţilor. Avem, deci, un stadiu premergător colecţiilor scrise, care au urmat mai târziu (ET; SC). ✦ [4]Ceasul bizantin care a preluat sistemul roman de măsurare a timpului împărţea cele douăzeci şi patru de ore ale zilei în opt grupe de câte trei ore, care se numeau „străji", pentru că la fiecare interval de trei ore se schimba straja. Primele patru străji,

7. Ziceau despre Avva Agaton că trei ani a pus o piatră în gura lui până când a reușit să tacă.

8. Același, mergea odată cu ucenicii lui. Și unul dintre ei a găsit pe cale un vrej mic verde și a zis Bătrânului: Părinte, poruncești să-l iau? Bătrânul l-a privit mirându-se și a zis: Tu l-ai pus acolo? I-a zis lui fratele: Nu! A zis Bătrânul: Cum vrei atunci să iei ceea ce nu ai pus?

9. Ziceau iarăși despre el și despre Avva Ammun că atunci când vindeau un lucru spuneau o singură dată prețul și primeau ceea ce li se dădea, tăcând cu odihnă. Și iarăși, când voiau să cumpere ceva, ceea ce li se spunea dădeau cu tăcere și luau lucrul, nimic zicând.

10. Avea odată Avva Agaton doi ucenici care se nevoiau fiecare în parte. A întrebat, deci, într-una din zile, pe unul dintre ei: Cum petreci în chilia ta? Iar el a zis: Postesc până seara și mănânc doi pesmeți. Și a zis lui: Bună rânduială, fără să aibă multă osteneală. A zis și celuilalt: Și tu, cum petreci? Iar el a zis: Două zile postesc și două mănânc pesmeți. Și a zis lui bătrânul: Te osenești cu adevărat, ducând îndoită luptă,

---

arătau ceasurile zilei, și celelalte patru, ceasurile nopții. Ora șase dimineața corespunde ceasului întâi bizantin al zilei, ora nouă, ceasului al treilea bizantin, ora doisprezece, ceasului al șaselea bizantin, ora trei după-amiaza, ceasului al nouălea bizantin, ora șase după-amiază, ceasului al doisprezecelea și se încheia ziua. După aceea începeau străjile de noapte până la șase dimineața. Sfinții Evangheliști și scriitorii bisericești au folosit sistemul roman de măsurare a timpului. Și rândurilelile ceasurilor, pe care Biserica le-a pus mai târziu, s-au adaptat orei bizantine, adică ceasul I, III, VI și IX. Deci, Avva din apoftegma cinci își făcea lucrul său de mână până la ora doisprezece la amiază (ET).

căci, dacă cineva mănâncă în fiecare zi şi nu se satură, se nevoieşte, dar este şi altul care, voind să postească două cu două, se satură. Tu, însă, postind îndoit, nu te saturi.

11. A venit odată Avva Ahila la chilia Avvei Isaia la Schit şi l-a aflat mâncând. Pusese în farfurie apă şi sare. Văzându-l Bătrânul că a ascuns farfuria după împletituri, a zis lui: Spune-mi, ce mâncai? Iar el a zis: Iartă-mă, avva, că am tăiat frunze pe arşiţă mare şi venind am luat în gură pâine şi sare, dar s-a uscat gâtul meu de la arşiţă şi nu cobora pâinea. De aceea am fost nevoit să pun puţină apă peste sare, pentru ca astfel să înghit. Dar, iartă-mă. A zis lui Bătrânul: Veniţi să vedeţi pe Isaia mâncând zeamă în Schit. Dacă vrei să mănânci zeamă, mergi în Egipt.

12. A mers unul dintre Bătrâni la Avva Ahila şi l-a văzut scuipând sânge din gură şi l-a întrebat: Ce este acesta, părinte? Şi a zis Bătrânul: Este cuvântul unui frate care m-a întristat şi m-am luptat ca să nu-l fac cunoscut. Şi am rugat pe Dumnezeu ca să-l ridice de la mine. Şi s-a făcut cuvântul sânge în gura mea şi l-am scuipat şi m-am liniştit şi am uitat întristarea.

13. Ziceau despre Avva Ammoe că s-a îmbolnăvit, fiind la pat mulţi ani. Şi niciodată nu a lăsat gândul său să ia aminte la interiorul chiliei şi să vadă ce are. Îi aduceau, deci, multe din pricina bolii. Şi, când intra ucenicul său Ioan şi ieşea, îşi închidea ochii ca să nu vadă ce face. Căci ştia că este monah credincios.

14. A zis Avva Anuv: De când numele lui Hristos a fost chemat peste mine, nu a ieşit minciună din gura mea.

15. Un frate l-a întrebat pe Avva Avraam zicând: Dacă

mi se întâmplă să mănânc de mai multe ori, ce este aceasta? Şi răspunzând Bătrânul a zis: Ce spui, frate? Atât de mult mănânci? Sau crezi că ai venit la arie?

16. Zicea Avva Veniamin: Când am coborât de la seceriş la Schit ne-au adus din Alexandria, pentru fiecare, ca binecuvântare, un ulcior de o xestă[5] cu ulei, pecetluit cu ghips. Şi când a venit iarăşi vremea secerişului, fraţii au adus ce mai rămăsese la biserică. Eu nu deschisesem ulciorul meu, ci, făcându-i cu acul un orificiu, am consumat puţin şi în inima mea credeam că am făcut un lucru mare. Şi când au adus fraţii ulcioarele lor pecetluite cu ghips, aşa cum le primiseră, iar al meu era găurit, m-am umplut de ruşine, ca şi cum desfrânasem.

17. A zis Avva Veniamin, preotul Chiliilor: Am mers la Schit la un Bătrân şi am vrut să-i punem puţin ulei, iar el ne-a zis: Iată unde stă ulciorul pe care mi l-aţi adus acum trei ani. Aşa cum l-aţi aşezat, aşa a rămas. Auzind noi, ne-am minunat de petrecerea Bătrânului.

18. Acelaşi a zis: Am mers la un alt Bătrân şi ne-a ţinut pe noi la masă. Ne-a pus însă ulei de ridichi[6] şi noi i-am spus: Părinte, pune-ne mai bine puţin ulei din cel ce se obişnuieşte. Iar el auzind şi-a făcut semnul crucii, zicând: Dacă este alt ulei în afară de acesta, eu nu ştiu.

19. Se povestea despre Avva Dioscor din Anchiaste

+ [5]Ξεστης, ξεστόν sau ξιστί: a) unitate de măsură romană a lichidelor, care după aceea s-a răspândit în Grecia. Xestul antic avea în jur de 0,4 litri. b) ulcior cu lichide, cană de lut.
+ [6]Ραπανέλαιο sau ραφανέλαιο este uleiul extras din ridichi. Acesta se mai numeşte şi ραφανίς.

că pâinea lui era din orz și linte. Și în fiecare an punea început unei rânduieli zicând: Nu mă întâlnesc cu nimeni anul acesta sau nu vorbesc sau nu mănânc mâncare gătită sau nu mănânc fructe și legume. Și la fiecare lucru așa făcea. Terminând pe unul, îl începea pe celălalt și aceasta făcea în fiecare an.

20. A trimis odată Epifanie, episcopul Ciprului, la Avva Ilarion, rugându-l și zicând: Vino ca să ne vedem înainte de a ieși noi din trup. Și venind acesta, s-au bucurat împreună. Iar când mâncau ei, au adus la masă pasăre și, luând episcopul, a dat Avvei Ilarion. Și a zis lui Bătrânul: Iartă-mă, avva, căci de când am luat schima nu am mâncat carne. A zis lui episcopul: Eu de când am luat schima nu am lăsat pe cineva să se culce având ceva împotriva mea și nici eu nu m-am culcat având ceva împotriva cuiva. Și a zis lui Bătrânul: Iartă-mă, căci petrecerea ta este mai bună decât a mea.

21. Ziceau despre Avva Elladie că mânca pâine și sare. Când a venit, deci, Paștile[7], zicea că frații mănâncă pâine și sare, iar eu sunt dator să fac puțină osteneală pentru Paști. Deoarece în celelalte zile mănânc stând jos, acum, pentru că este Paștile, voi face osteneală și voi mânca stând în picioare.

22. Ziceau despre Avva Eiladie că făcuse douăzeci de ani la Chilii și nu ridicase niciodată ochii să vadă acoperișul bisericii.

23. Ziceau despre Avva Zenon că, mergând prin Palestina și obosind, s-a așezat să mănânce aproape de o grădină cu castraveți. Și i-a zis lui gândul: Ia un castravete și mănâncă, căci ce este? Iar el răspunzând

[7] Se referă la Săptămâna Mare care precede Paștile.

a zis gândului: Dacă hoţii se duc în iad, încearcă aici dacă poţi să înduri iadul. Şi sculându-se, a stat în arşiţă cinci zile şi arzându-se, a zis: Nu pot să îndur iadul. A zis, deci, gândului: Dacă nu poţi, nu fura ca să mănânci.

24. A zis Avva Isaia: Iubeşte a tăcea mai mult decât a vorbi, căci tăcerea adună, iar vorbirea risipeşte.

25. Acelaşi Avva Isaia a chemat pe cineva dintre fraţi şi i-a spălat picioarele. Şi a pus un pumn de linte în oală şi, în timp ce fierbea, a dat-o jos. I-a zis lui fratele: Nu s-a fiert, avva. Şi a zis lui: Nu-ţi este de-ajuns că ai văzut focul? Şi aceasta este mare mângâiere.

26. A zis Avva Theodor: Să nu dormi în locul unde este femeie!

27. A zis Avva Theodot: Lipsa pâinii topeşte trupul monahului. Dar altul dintre Bătrâni a zis: Privegherea mai mult topeşte trupul.

28. A zis Avva Ioan Kolovos: Dacă un împărat vrea să ia o cetate de la vrăjmaşi, mai întâi opreşte apa şi hrana şi astfel duşmanii, pierind de înfometare, i se supun. Aşa şi patimile trupului, dacă omul va petrece cu post şi cu foamete, vrăjmaşii din sufletul lui vor slăbi.

29. A zis iarăşi: Urcând odată calea către Schit, cu împletitura, am văzut pe cămilar vorbind şi pe mine mişcându-mă spre mânie. Atunci, lăsând lucrurile, am fugit.

30. A zis iarăşi: Cine este puternic ca leul? Dar şi el, din pricina pântecelui, cade în capcană şi toată puterea lui se smereşte.

31. A zis iarăşi că, mâncând Părinţii din Schit pâine

și sare, au zis între ei: Să nu ne silim pe noi înșine la sare și pâine. Și, astfel, erau puternici spre lucrul lui Dumnezeu.

32. Un frate l-a întrebat pe Avva Isidor, preotul Schitului, zicând: De ce demonii se tem de tine așa de tare? A zis lui Bătrânul: De când am devenit monah mă nevoiesc să nu îngădui mâniei să urce pe gâtlejul meu[9].

33. Zicea iarăși că are treizeci de ani de când simte păcatul în cugetul lui, dar niciodată nu a consimțit nici cu pofta, nici cu mânia.

34. A zis Avva Isaac: Cunosc un om care, secerând în țarină, a voit să mănânce un spic de grâu și a zis stăpânului țarinii: Voiești să mănânc un spic de grâu? Iar acela s-a minunat și a zis lui: A ta este țarina, părinte, și mă întrebi pe mine? Până într-acolo ținea fratele acrivia.

35. Ziceau despre Avva Isaac că mânca cenușa din cădelnița de la punerea înainte cu pâine[9].

36. Avva Isaac s-a îmbolnăvit de boală grea și a stat mult timp în ea. Și un frate i-a făcut puțin terci și i-a pus prune mici în el, dar nu a vrut Bătrânul să guste. Și l-a rugat fratele zicând: Ia puțin, avva, pentru boală. Și a zis lui Bătrânul: Adevărat, frate, aș vrea să rămân în boala aceasta treizeci de ani.

37. A mers unul dintre Bătrâni la tovarășul său, ca să plece împreună să cerceteze pe Avva Iosif, și i-a zis: Spune ucenicului tău să ne pregătească asinul. Și i-a zis: Strigă-l și ceea ce vrei îți va face. Și a zis: Cum îl cheamă? Iar el a zis: Nu știu. Și a zis: Cât timp are

[9] Vezi Psalmul 149, 6. [9] Vezi Psalmul 101, 10.

de când este cu tine, de nu știi numele lui? Și a zis: Are doi ani. Iar el a spus: Dacă tu în doi ani nu ai aflat numele ucenicului tău, eu într-o zi ce nevoie am să-l aflu?

38. Ziceau despre Avva Isidor, preotul, că a venit odată un frate ca să-l cheme la masă. Dar Bătrânul nu primea să meargă, zicând: Adam, înșelat fiind cu mâncarea, s-a aflat în afara Raiului. A zis lui fratele: Tu te temi și acum să ieși din chilia ta? Iar el iarăși a zis: Fiule, mă tem că diavolul, ca un leu răcnind, caută pe cine să înghită[10]. Și de multe ori zicea că, dacă cineva se dă pe sine băuturii de vin, nu va scăpa de cursa gândurilor. Căci și Lot, silit fiind de fiicele lui, s-a îmbătat cu vin și, prin beție, cu multă ușurință, diavolul l-a pregătit să cadă în faptă nelegiuită[11].

39. Ne povestea Avva Casian că Avva Ioan, om care conducea obștea cea mare, a cercetat pe Avva Paisie, care petrecea în pustia cea mai îndepărtată, de patruzeci de ani. Și, având către el multă iubire și îndrăzneală care izvora din ea, i-a zis lui: Ce ai reușit în atâta timp, fiind astfel retras și nefiind tulburat cu ușurință de vreun om? Iar el a zis: De când sunt în singurătate, niciodată nu m-a văzut soarele mâncând. A zis și Avva Ioan: Nici pe mine mâniindu-mă.

40. A zis iarăși: ne povestea nouă Avva Moise despre Avva Serapion, zicând: Când eram mai tânăr și stăteam cu Avva Theonas, după ce mâncam, sculându-mă de la masă, cu lucrarea diavolului, furam pesmet și-l mâncam pe ascuns de părintele meu. Deci, pentru că am rămas făcând aceasta mult timp, fiind

[10] 1 Petru 5, 8. [11] Facere 19, 30-38.

stăpânit, nu puteam să mă biruiesc pe mine însumi. Eram numai osândit de propria conștiință și mă rușinam să-i spun Bătrânului. S-a întâmplat, însă, din iconomia iubitorului de oameni Dumnezeu, ca să întrebe Bătrânul unii, pentru folosul lor, și să-l întrebe despre gândurile lor. Și a răspuns Bătrânul că nimic nu vatămă atât de mult pe monah și nu bucură pe diavol ca ascunderea gândurilor de părinții duhovnicești. Le-a vorbit lor și despre înfrânare. În timp ce spunea acestea - a zis Avva Serapion - gândind eu că Dumnezeu l-a înștiințat pe Bătrân despre mine, fiind străpuns, am început să plâng și am scos din sân pesmetul pe care, după obiceiul rău, îl furasem. Și, aruncându-mă la pământ, ceream iertare pentru cele trecute și făceam rugăciune pentru primirea celor viitoare. Atunci a zis Bătrânul: O, fiule, tăcând eu, mărturisirea ta te-a eliberat pe tine de captivitatea aceasta, iar pe diavolul care te-a rănit prin tăcerea ta l-ai nimicit, spunând cele ascunse ale tale, chiar dacă până acum l-ai lăsat să te stăpânească, pentru că nici nu te-ai împotrivit lui, nici nu l-ai dat pe față. De acum înainte nu va mai avea loc în tine, fiind scos din inima ta și dat la iveală. Nu a terminat Bătrânul să vorbească și iată, lucrarea cea rea s-a văzut ca o făclie de foc, ieșind din sânul meu, și a umplut casa de miros urât, încât cei de față credeau că este undeva multă pucioasă care arde. Atunci a zis Bătrânul: Vezi cum Domnul a dat mărturie cuvintelor mele și eliberării tale prin semnul întâmplat?

41. Un Bătrân cu numele Conon ședea în obștea

celui întru sfinți părintelui nostru Teodosie arhimandritul[12], săvârșind acest canon: timp de treizeci și cinci de ani, o singură dată pe săptămână lua ca hrană pâine și apă, lucrând neîncetat și neieșind din biserică.

42. Avva Longhin, îmbolnăvindu-se odată, a zis către sine: Și bolnav să fii și să mori, dacă îmi ceri să mănânci în afara timpului, nici mâncarea de fiecare zi nu ți-o dau.

43. Ziceau despre Avva Macarie că pentru atunci când se întâmpla să fie cu frații, și-a pus sieși acest canon: dacă va fi vin, să bei pentru frați și pentru un pahar de vin, o zi să nu bei apă. Deci, frații îi dădeau vin pentru odihna lui, iar Bătrânul lua cu bucurie pentru ca să se ostenească pe sine. Dar ucenicul lui, văzând lucrul, a zis fraților: Pentru Domnul, nu-i mai dați; iar de nu, în chilia lui se va istovi pe sine. Și aflând frații, nu i-au mai dat.

44. A zis Avva Macarie: Dacă, mustrând pe cineva ești purtat spre mânie, propria patimă îți împlinești. Pentru a mântui pe alții, nu trebuie să te pierzi pe tine însuți.

45. I-au adus Avvei Macarie struguri, pentru că

[12]La vremea aceea cuvântul *arhimandrit* avea sensul său etimologic, adică conducător de mânăstire, de obște monahală numeroasă. Așezămintele monahale erau numite la început „mandre" (*mandra* înseamnă *stână*), iar întâistătătorul unei mânăstiri cu mulți frați sau al unei lavre, sau conducătorul general al mai multor mânăstiri, a primit numele de arhimandrit (conducătorul mandrei). La Sfântul Munte, titlul a rămas până astăzi cu sensul lui vechi. În practica bisericească actuală, arhimandritul este cel mai înalt titlu acordat unui monah (ET).

poftea să mănânce. Arătând însă înfrânare, i-a trimis la un frate care dorea şi el struguri. Acela primindu-i, s-a arătat foarte bucuros, vrând să-şi ascundă înfrânarea, dar i-a trimis la un alt frate zicând că el nu avea poftă de niciun fel de mâncare. Primindu-i şi acela, a făcut acelaşi lucru, pentru că poftea foarte tare şi el să-i mănânce. Şi după ce la mulţi fraţi au ajuns strugurii şi niciunul nu a vrut să-i mănânce, ultimul dintre ei, nici el nu i-a mâncat, ci i-a trimis la Avva Macarie, crezând că-i face un mare dar. Recunoscând Macarie strugurii, după ce a cercetat ce s-a întâmplat, s-a minunat, mulţumind lui Dumnezeu pentru atâta înfrânare a fraţilor.

46. A mers, odată, Avva Macarie, cel din cetate, să taie nuiele de finic împreună cu fraţii. Şi i-au zis lui în prima zi: Vino să mănânci cu noi, părinte. Şi el a mers şi a mâncat. Şi, iarăşi, ziua următoare, i-au zis lui să mănânce. Iar el nu a vrut, ci le-a zis lor: Voi aveţi nevoie să mâncaţi, fiilor, căci încă sunteţi trup, eu acum nu vreau să mănânc.

47. Ne povestea Avva Mina: Când stăteam odată în chilia mea, a venit la mine un frate din altă ţară rugându-mă şi zicând: Du-mă la Avva Macarie! Şi sculându-mă, am mers cu el la Bătrân şi, după ce ne-a făcut rugăciune, ne-am aşezat. Şi a zis fratele Bătrânului: Părinte, am treizeci de ani de când nu mănânc carne şi încă sunt luptat pentru aceasta. Iar Bătrânul a răspuns: Dar aceasta să mă înştiinţezi, fiule, şi să-mi spui adevărul, câte zile ai în care nu ai vorbit împotriva fratelui, nici nu ai osândit pe aproapele tău şi

nici nu a ieşit cuvânt deşert[13] din gura ta? Şi punând metanie, fratele a zis: Roagă-te pentru mine, părinte, să pun început.

48. Ziceau despre Avva Marcu anahoretul că timp de şaizeci şi trei de ani a avut această lucrare: Toată săptămâna postea, încât credea cineva că este fără trup. Lucra ziua şi noaptea şi dădea totul săracilor. Niciodată nu a luat de la nimeni ceva. Auzind despre el un iubitor de Hristos, a venit să facă milostenie. Iar el a zis: Nu primesc, căci lucrul meu de mână mă hrăneşte pe mine şi pe cei care vin la mine pentru Dumnezeu.

49. Un frate l-a întrebat pe Avva Zóion zicând: Dacă se întâmplă vreodată şi mănânc trei pâinici, este cumva mult? A zis lui Bătrânul: La arie ai venit, frate? A zis iarăşi: Dacă beau trei pahare de vin este cumva mult? A zis lui Bătrânul: Dacă nu este diavol, nu este mult, dar dacă există, este mult[14]. Căci vinul este lucru străin pentru monahii care trăiesc după Dumnezeu.

50. A zis Avva Pimen: Dacă Nabuzardan, mai-marele bucătarilor, nu ar fi venit, nu ar fi ars templul Domnului[15]. Adică, dacă nu ar fi venit odihna lăcomiei pântecelui în suflet, mintea nu ar fi căzut în războiul cu vrăjmaşul.

51. Ziceau despre Avva Pimen că, fiind chemat să mănânce, se ducea împotriva voinţei sale, lăcrimând, pentru a nu face neascultare fraţilor şi să-i întristeze.

52. I-au povestit unii Avvei Pimen despre un monah că nu bea vin, şi el a zis: Vinul nu este deloc al monahilor.

✦ [13]Vezi Matei 12, 36. ✦ [14]Vinul face vulnerabil pe om lucrării diavolului. ✦ [15]4 Regi 25, 8-21.

53. A zis iarăși Avva Pimen: Urâciune este Domnului orice odihnă trupească.

54. A zis iarăși: Dacă își va aminti omul cuvântul scris că din cuvintele tale vei fi găsit drept și din cuvintele tale vei fi osândit[16], va alege mai curând să tacă.

55. A zis iarăși Bătrânul că un frate l-a întrebat pe Avva Pamvo dacă este bine să laude pe aproapele și i-a zis lui: Bine este mai curând a tăcea.

56. A zis Avva Pimen: Așa cum fumul alungă albinele și atunci încetează dulceața lucrării lor, la fel și odihna trupească alungă frica de Dumnezeu de la suflet și acesta pierde orice lucrare bună.

57. Povestea unul din Părinți despre Avva Pimen și despre frații lui că locuiau în Egipt, și mama lor dorea mult să-i vadă, dar nu putea. Deci, i-a urmărit într-una din zile, când plecau spre biserică, și le-a ieșit în cale. Iar ei, văzându-o, s-au întors și au închis poarta în fața ei. Și ea striga la poartă, zicând cu suspine multe și plânset: Să vă văd, fiii mei iubiți! Auzind-o pe ea, Avva Anuv a intrat la Avva Pimen și i-a zis: Ce vom face cu bătrâna aceasta care plânge la poartă? Iar Avva Pimen, sculându-se, a venit la poartă și, stând înăuntru, o auzea pe ea plângând cu multe suspine; și a zis ei: De ce strigi așa, femeie? Iar ea, auzind glasul lui, mai tare striga zicând: Vreau să vă văd, copiii mei. Ce este dacă vă văd? Nu sunt eu mama voastră, nu v-am alăptat eu? Am albit toată și auzind glasul tău m-am tulburat. A zis ei Bătrânul: Aici vrei să ne vezi sau în lumea cealaltă? A zis lui aceea: Dacă nu vă văd

[16]Matei 12, 37.

aici, fiule, vă voi vedea acolo? A zis ei: Dacă te vei birui să nu ne vezi aici, ne vei vedea acolo. Atunci a plecat, bucurându-se și zicând: Dacă vă voi vedea cu adevărat pe voi acolo, nu mai vreau să vă văd aici.

58. A zis Avva Iosif despre Avva Pimen că spunea: Acesta este cuvântul scris în Evanghelie: Cel care are haină să o vândă și să-și cumpere sabie[17]. Aceasta înseamnă că cel care are odihnă să o părăsească și să țină calea cea strâmtă.

59. Un frate a întrebat pe Avva Pimen zicând: Cum trebuie să fie cei din obște? Și i-a zis lui Bătrânul că cel care stă în obște este dator să-i vadă pe toți frații ca pe unul, apoi să-și țină gura și ochii. Și așa își va găsi odihna.

60. A zis iarăși: David, când s-a luptat cu leul, l-a prins de gât și îndată l-a omorât[18]. Deci, dacă și noi ținem gâtlejul și pântecele noastre, vom birui cu ajutorul lui Dumnezeu leul cel nevăzut.

61. A zis Avva Pimen: Acestea trei nu pot să le tai: mâncarea, îmbrăcămintea și somnul. Dar, în parte, le pot tăia și pe acestea.

62. A întrebat un frate pe Avva Pimen zicând: Mănânc multe legume. A zis Bătrânul: Nu-ți este spre folos. Mănâncă mai bine pâine și puține legume. Și să nu mergi la locurile părintești pentru cele de trebuință.

63. A zis iarăși Avva Pimen: Sufletul nu se smerește cu nimic dacă nu împuținează pâinea sa.

64. Se spunea despre Avva Pior că mânca mergând. Întrebat fiind de cineva de ce mănâncă așa, el a

[17]Vezi Luca 22, 36. [18]Vezi 1 Regi 17, 34-35.

zis: Nu vreau să am mâncarea ca pe o lucrare, ci ca pe o nelucrare[19]. Altuia care l-a întrebat despre același lucru i-a răspuns: Pentru ca nu cumva sufletul meu să simtă plăcere trupească în a mânca.

65. Ziceau despre Avva Petru Pionitul, cel care era la Chilii, că nu bea vin. Când a îmbătrânit, frații au amestecat puțin vin cu apă și l-au rugat pe acesta să primească. Și zicea: Credeți-mă că mi se pare ca un vin aromat. Și se judeca pe sine pentru acel amestec.

66. Ziceau despre Avva Pavel că a făcut Postul Mare cu o măsură[20] de linte și un ulcior de apă și că a stat închis până la sărbătoare împletind și despletind un coș de nuiele.

67. Un frate l-a întrebat pe Avva Paladie zicând: Părinte, spune-mi ce să fac, pentru că, de trei ani, postesc câte două zile la fiecare două zile și nu pot să mă scap de duhul desfrânării. Și a zis Bătrânul: Fiule, lui Isaia prorocul, când a fost trimis de Domnul către israeliți, i-a spus așa: Strigă din toate puterile și nu te opri, dă drumul glasului să sune ca o trâmbiță, vestește poporului Meu păcatele sale și casei lui Iacob fărădelegile sale. În fiecare zi Mă caută, pentru că ei voiesc să știe căile Mele ca un popor care făptuiește dreptatea și de la legea Dumnezeului său nu se abate. Ei Mă întreabă despre legile dreptății și doresc să se apropie de Dumnezeu? Pentru ce să postim, dacă Tu nu vezi? La ce să ne smerim sufletul nostru, dacă Tu nu iei aminte? Da, în zi de post, voi vă vedeți de

[19] În original este un joc de cuvinte - ἔργον și παρέργον - pe care am încercat să-l redăm în traducere. [20] Ματίον sau ματίν este o măsură egipteană de capacitate mică (ET).

treburile voastre și asupriți pe toți lucrătorii voștri. Voi postiți ca să vă certați și să vă sfădiți și să bateți furioși cu pumnul; nu postiți cum se cuvine zilei aceleia, ca glasul vostru să se audă sus. Este oare acesta un post care Îmi place, o zi în care omul își smerește sufletul său? Să-și plece capul ca o trestie, să se culce pe sac și în cenușă, oare acesta se cheamă post, zi plăcută Domnului[21]? Deci tu, fiule, când postești, cum petreci? Și a zis Bătrânului: Eu, de dimineață, ud nuielele și lucrez, spunând psalmi. Și când termin un coșuleț, mă rog, iar la prânz mă culc puțin. Și după ce mă scol, ies din chilie și iarăși lucrez, până când fac trei coșulețe. Și, când vine seara, mă rog, fac o sută de metanii și mă culc. Apoi mă scol pentru canon și a doua zi, la ceasul al nouălea[22], fac fiertură și mănânc o măsură. Și a zis Bătrânul: Acesta, fiule, nu este post. Căci, dacă postești de mâncăruri și vorbești de rău pe cineva sau judeci sau îți aduci aminte de cele rele sau primești gânduri viclene sau în gând poftești ceva din acestea, îți este mult mai de folos a mânca de cinci ori pe zi și a te feri de ele decât a nu gusta din acelea și a te stăpâni acestea. Căci ce este să te ții departe de mâncăruri și să fii stăpânit de orice altă poftă? Nu știi că oricine își împlinește pofta sa cu gândul se satură și se îmbată chiar și fără mâncărurile din afară? Dar, dacă vrei să te înfrânezi și să postești, pentru ca postul tău să fie primit la Dumnezeu, să te păzești înainte de toate, postind de orice cuvânt rău, de orice vorbire împotriva cuiva și de judecată și de orice auz viclean,

✦ [21]Isaia 58, 1-5. ✦ [22]Este vorba de ora bizantină, care ar corespunde cu ceasul al treilea.

şi curăţă-ţi inima de orice întinăciune a trupului şi a duhului şi de orice aducere aminte a răului şi de câştig ruşinos. Şi, în ziua în care posteşti, să-ţi fie de-ajuns un pic de pâine, apă şi legume, mulţumind lui Dumnezeu. Şi socotind cheltuiala hranei pe care ar fi trebuit a o mânca în ziua aceea, să o dai unui frate sărac înstrăinat sau unei văduve sau unui orfan, şi cel care primeşte, umplându-şi sufletul său, se va ruga pentru tine Domnului. Îmblânzeşte-ţi trupul în mulţime de metanii şi privegheri, în nevoinţă ascunsă. Să dormi şezând. Lasă şi coşuleţele şi apucă-te de coşuri. Căci dacă tinereţea nu este îmblânzită prin multă osteneală şi nevoinţă, post şi priveghere, şi dacă nu se pedepseşte pe sine cu dormitul pe jos şi mâncare uscată[23], nu poate să scape de duhul desfrânării. De aceea şi Părinţii noştri pe tineri nu au rânduit să-i aşezăm în chilii şi în locuri pustniceşti, ci să rămână mai bine cu răbdare în obşte şi să poarte nu lucruri moi, ci tari şi scorţoase, şi să fie ţinuţi în deplină siguranţă de către proiestoşi. Căci nelucrarea şi îndestularea, a mânca de două ori pe zi şi somnul nu numai spre duhul desfrânării ne împing, ci şi spre cel al acediei şi spre cel al slavei deşarte şi al mândriei.

68. Un frate l-a întrebat pe Avva Sisoe, zicând: Ce să fac când merg la biserică şi de multe ori se face acolo agapă şi mă opresc şi pe mine? A zis lui Bătrânul: Grea întrebare! Atunci a zis Avraam, ucenicul lui: Dacă se face întâlnirea Sâmbăta sau Duminica şi un frate bea trei pahare[24], nu este mult? A zis Bătrânul:

[23]Mâncare negătită. [24]Cele trei pahare erau considerate deseori ca o măsură ce nu trebuia depăşită. Dar se întâlnesc

Dacă nu este satana[25], nu este mult.

69. De multe ori spunea Avvei Sisoe ucenicul acestuia: Avva, scoală-te să mâncăm. Iar acesta spunea către el: Nu am mâncat, fiule? Iar el răspundea: Nu, părinte! Și zicea Bătrânul: Dacă nu am mâncat, adu să mâncăm.

70. A zis odată cu îndrăzneală Avva Sisoe: Crede-mă, iată, am treizeci de ani de când nu mă rog lui Dumnezeu în legătură cu vreun păcat, ci rugându-mă, zic acestea: Doamne Iisuse Hristoase, acoperă-mă de limba mea. Căci până acum, în fiecare zi cad, păcătuind prin aceasta.

71. S-a adus odată ofrandă pe muntele Avvei Antonie și s-a aflat acolo un vas[26] cu vin. Și, luând unul din Bătrâni un ulcior mic și un pahar, a adus Avvei Sisoe, i-a dat vin și acela a băut. La fel și a doua oară și a primit. I-a dat lui și a treia oară, dar nu a luat, zicând: Încetează, frate, sau nu știi că există satana?

72. Un frate l-a întrebat pe Avva Sisoe, cel din Petra[27], despre viețuire și a zis lui Bătrânul: A zis Daniil că pâine poftind, nu am mâncat[28].

și atitudini mai stricte, de multe ori oprind complet de la vin. ✣ [25]A se citi: Dacă nu ar exista satana care să profite de vulnerabilitatea creată în om de efectele consumului de vin. ✣ [26]Cuvântul κνίδιον din textul original se referă la o unitate de măsură egipteană, al cărui nume l-a luat din cetatea de proveniență, Knido. ✣ [27]Petra era o veche cetate din Iordania, în sudul Mării Moarte, construită pe stânci, de unde a primit și numele Sela (piatră) și în greceşte Petra (vezi Isaia 42, 11). În epoca creștină, anumite construcții s-au transformat în biserici, iar altele în lăcașuri ale pustnicilor. În timpul stăpânirii arabe (secolul al VII-lea), cetatea a fost pustiită, iar ruinele ei au fost descoperite în decursul secolului al XIX-lea (ET). ✣ [28]Daniel 10, 3.

73. Un frate l-a întrebat pe Avva Sisoe, zicând: Dacă mergem pe cale şi se rătăceşte călăuza noastră, trebuie să-i spunem? A zis lui Bătrânul: Nu! A zis, deci, fratele: Dar să-l lăsăm să ne rătăcească şi pe noi? A zis lui Bătrânul: Eu am cunoscut nişte fraţi care mergeau pe cale şi călăuza lor s-a rătăcit noaptea. Erau doisprezece şi toţi ştiau că s-au rătăcit, dar se lupta fiecare să nu spună. Făcându-se ziuă şi aflând călăuza că au rătăcit drumul, a zis lor: Iertaţi-mă că m-am rătăcit. Şi au zis toţi: Şi noi am ştiut, dar am tăcut. Iar acela, auzind, s-a minunat zicând că: Până la moarte se înfrânează fraţii să vorbească! Şi a slăvit pe Dumnezeu. Iar lungimea drumului pe care s-au rătăcit era de douăsprezece mile.

74. Ziceau despre Avva Sisoe, Tebeul, că a locuit în Kalamonas din Arsinoie[29]. Şi un alt Bătrân s-a îmbolnăvit în cealaltă Lavră. Şi cum a auzit, s-a întristat, deoarece postea la fiecare două zile câte două zile şi era o zi în care nu mânca. Şi a zis în gândul său: Ce voi face? Dacă merg, se poate ca fraţii să mă silească să mănânc, iar dacă aştept până mâine, să nu cumva să se sfârşească. Aceasta fac: voi merge şi nu voi mânca. Şi, astfel, a plecat postind şi împlinind porunca lui

[29]a. Ptolemeu al II-lea a întemeiat mai multe cetăţi cărora le-a dat numele de Arsinoie, în cinstea soţiei sale care purta acest nume. Ţinutul Kalamonas se găsea sub jurisdicţia arsinoită, în regiunea Faghium, cu capitala Arsinoie. b. Tebei se numeau locuitorii Tebaidei, regiune în sudul Egiptului (Egiptul de sus), cu capitala la Tebe, care a cunoscut în antichitate o mare dezvoltare culturală (Luxor – Karnac). În pustiurile acestui ţinut a înflorit monahismul. În regiunea Tabenisia a acestui ţinut şi-a întemeiat obştea şi Sfântul Pahomie. (ET)

Dumnezeu şi nu a dezlegat vieţuirea lui cea pentru Dumnezeu.

75. Povestea unul dintre Părinţi despre Avva Sisoe din Kalamonas[30] că, voind odată să biruiască somnul, s-a atârnat pe sine de marginea prăpastiei din Petra, dar venind îngerul, l-a desprins de acolo şi i-a poruncit să nu mai facă aceasta şi nici să dea mai departe altora o astfel de tradiţie.

76. Ziceau despre Avva Sisoe Tebeul că nu mânca pâine. Şi, la Sărbătoarea Paştilor, i-au pus fraţii metanii ca să mănânce cu ei, dar el, răspunzând, a zis lor: Un lucru pot să fac, ori mănânc pâine, ori cele câte aţi gătit. Şi ei i-a zis: Mănâncă numai pâine. Iar el a făcut aşa.

77. Au mers odată Avva Siluan şi ucenicul lui, Zaharia, la mânăstire şi i-au făcut pe ei să guste ceva înainte de a pleca. Şi ieşind ei, ucenicul a găsit apă pe cale şi a vrut să bea. Iar Bătrânul i-a zis: Zaharia, este post astăzi. Iar el a zis: Nu am mâncat, părinte? A zis Bătrânul: Aceea a fost mâncarea iubirii, noi însă, fiule,

---

[30] Lavra din Kalamonas - denumirea provine de la trestiile înalte ale regiunii, unde se afla cel mai important aşezământ monahal, în valea râului Iordan, în nordul Mării Moarte, care a fost întemeiată între anii 452 şi 470. Se învecina cu vestita mânăstire a Sfântului Gherasim. Lavra din Kalamonas a exercitat în zonă o puternică influenţă duhovnicească, iar datorită întăriturilor ei puternice a fost şi un refugiu pentru călugării din regiunea Hozeva şi din alte mânăstiri în timpul năvălirilor arabe (614). În secolul al XII-lea, Lavra preia şi denumirea Sfântului Gherasim pentru că mânăstirea, în fapt, a fost pustiită. Avva Sisoe, din apoftegma 75 este a treia persoană cu numele Sisoe care se deosebeşte de celelalte două, numit Sisoe din Kalamonas sau Sisoe al Petrei. Celelalte două persoane sunt: Sisoe de la Schit (cel Mare) şi Sisoe Tebeul (vezi Consemnări biografice) (ET).

să ținem postul nostru.

78. Ziceau despre Avva Serenie că lucra mult și mânca numai doi pesmeți. Și a venit la el Avva Iov, tovarășul lui de nevoință - și acesta un mare nevoitor - și i-a zis: În chilia mea păzesc rânduiala mea, dar, când ies, fac pogorământ fraților. Și a zis Avva Serenie: Nu este mare virtute aceasta, să păzești rânduiala ta când ești în chilie, ci mai curând atunci când ieși din chilia ta.

79. Au mers odată schitioții la Amma Sarra. Aceasta le-a pus înainte un coș cu mâncăruri. Iar ei, lăsând deoparte cele bune, au mâncat pe cele stricate. Și le-a zis lor: Cu adevărat sunteți schitioți.

80. A zis Fericita Sinclitichia: Trebuie ca noi, care am ales această îndeletnicire, să avem o cumpătare desăvârșită. Căci și la cei din lume se pare că se trăiește cu cumpătare, dar ea este împreună cu necumpătarea, căci prin toate celelalte simțuri se păcătuiește. Într-adevăr, ei privesc cu necuviință și râd fără socoteală.

81. A zis iarăși: Precum fiarele sălbatice veninoase sunt îndepărtate de otrăvurile cele mai tari, tot așa și gândul viclean este alungat de rugăciunea însoțită de post.

82. A zis iarăși: Să nu te ademenească desfătarea celor bogați lumește ca și cum ar avea ceva folositor. Pentru plăcere aceia pun preț pe meșteșugul pregătirii bucatelor. Iar tu, cu postul și cu cele fără de preț, treci peste belșugul mâncărurilor acelora. Căci zice Scriptura: Sufletul sătul disprețuiește fagurii, dar

sufletului flămând chiar și lucrurile amare i se par dulci[31]. Nu te sătura cu pâine și nu vei pofti vin.

83. A zis Avva Titoe: Înstrăinarea[32] este pentru a-și stăpâni omul gura sa.

84. Un frate a întrebat pe Avva Titoe: Cum voi păzi inima mea? A zis lui Bătrânul: Cum vom păzi inima noastră când sunt deschise limba și pântecele?

85. A zis Avva Iperéhie: Precum leul este înfricoșător pentru asinii sălbatici[33], tot așa este monahul încercat pentru gândurile poftei de plăceri.

86. A zis iarăși: Postul este frâul monahului împotriva păcatului. Cine îl aruncă devine cal înnebunit după iepe[34].

87. A zis iarăși: Cine nu-și ține limba sa la vreme de mânie, unul ca acesta nici patimile nu le va stăpâni vreodată.

88. A zis iarăși: Este mai bine a mânca carne și a bea vin decât a mânca prin vorbire de rău trupurile fraților.

89. A zis iarăși: Șușotind, șarpele a scos pe Eva din rai[35]. Asemenea acestuia este și cel care vorbește de rău pe aproapele. Căci pierde sufletul celui care îl ascultă și pe al său nu-l mântuiește.

90. A zis iarăși: Trupul uscat de post al monahului trage sufletul din adânc și postul monahului usucă toate intrările plăcerilor.

91. A zis iarăși: Monahul cumpătat va fi cinstit

[31]Pilde 27, 7. [32]Este vorba de plecarea din lume, înstrăinarea de ai săi. Stăpânirea gurii are în vedere atât vorba, cât și mâncarea. [33]Iisus Sirah 13, 19. [34]Ieremia 5, 8. [35]Facere 3, 1-5.

pe pământ şi în ceruri va fi încununat înaintea Celui Preaînalt.

92. A zis iarăşi: Cuvânt viclean să nu grăiască gura ta. Căci viţa nu rodeşte spini[36].

93. Un bărbat cu numele Filorom a devenit monah foarte încercat. S-a lepădat de lume în zilele lui Iulian împăratul, cel cu rău nume, căruia îi vorbea cu îndrăzneală, ocărându-l şi mustrându-l pentru nebunia lui. Acela a poruncit să fie tuns şi bătut crunt de nişte tineri. Dar el, răbdând lucrul, a mărturisit aceluia recunoştinţă. Acest viteaz monah a fost atacat de războiul desfrânării şi al lăcomiei pântecelui. Iar el, cu legături de fier şi zăvorât, lipsindu-se de mâncăruri şi de pâinea de grâu şi de orice mâncare gătită la foc, nevoindu-se timp de optsprezece ani cu înfrânarea, a biruit pe diavol. Zicea acest fericit: treizeci şi doi de ani nu m-am atins de nicio poamă. Şi când, odată, m-a luptat frica peste puteri, zicea, încât chiar şi ziua mă înfricoşam, am stat într-un mormânt timp de şase ani şi am biruit-o, ducând război corp la corp cu duhul care îmi aducea frica.

94. Erau doi fraţi care se învecinau unul cu altul şi unul dintre ei, dacă avea ceva, fie vreun bănuţ, fie pâine, le ascundea şi le punea în lucrurile vecinului său. Şi celălalt nu ştia, dar se minuna că se înmulţeau lucrurile sale. Într-una din zile, însă, l-a prins fără ştire în timp ce ascundea şi a început să se certe cu el zicând: Pentru cele trupeşti ale tale m-ai dezbrăcat de cele duhovniceşti. Şi i-a cerut lui cuvânt ca să nu mai facă aceasta şi aşa l-a iertat.

[36] Isaia 5, 2-4.

95. Ziceau despre un Bătrân de la chilii că era zăvorât și nici la biserică nu mergea. Acesta avea un frate după trup care ședea într-o altă chilie și care s-a îmbolnăvit. Și a trimis la el ca să-l vadă înainte de a ieși din trup. Și i-a spus: nu pot să vin pentru că îmi ești frate după trup. Iarăși a trimis zicând: Măcar noaptea vino, ca să te văd. Iar el a zis: Nu pot, căci dacă vin nu se va afla inima mea curată la Dumnezeu. Și a adormit și nu s-au văzut.

96. Unul dintre episcopi venea în fiecare an în schit la Părinți. Și, întâlnindu-l un frate, l-a dus în chilia lui și, după ce i-a oferit pâine și sare, a zis: Iartă-mă, Stăpâne, că nu am nimic altceva să-ți ofer. A zis lui episcopul: Vreau ca anul care vine, intrând la tine, nici sare să nu mai găsesc.

97. Zicea unul dintre frați că s-a făcut zarvă în Lavra Egiptului și vorbeau toți, și cei mari, și cei mici. Numai unul nu vorbea. Și ieșind ei afară, l-a întrebat unul dintre frați, zicând: Tu cum de nu ai vorbit? Iar el, silit de fratele, a zis lui: Iartă-mă, frate, că am spus gândului meu: Dacă nu vorbește rogojina de sub tine, nici tu să nu vorbești, și așa am rămas fără să vorbesc.

98. Odată, mâncând frații în biserica de la Chilii la sărbătoarea Paștelui, au dat unui frate un pahar cu vin și l-au silit să-l bea. Iar el a zis lor: Iertați-mă, părinților, că și anul trecut la fel mi-ați făcut și am băut un pahar și m-am întristat pentru mult timp.

99. Coborând odată un Bătrân la schit, l-a întâlnit un frate. Și când a venit vremea să se despartă unul de celălalt, a zis lui Bătrânul: Să gustăm ceva împreună, frate. Și au gustat. Era dimineață și început de

săptămână. Iar sâmbătă, făcându-se dimineaţă, Bătrânul a venit la fratele şi i-a zis: Oare ai flămânzit, frate, de când am mâncat? A zis lui fratele: Nu, căci mâncând în fiecare zi, nu flămânzesc. A zis lui Bătrânul: Eu, frate, de atunci nu am mâncat şi îmi este foame. Auzind fratele aceasta, a avut străpungere de inimă şi s-a folosit mult.

100. A zis un Bătrân: Douăzeci de ani am stat luptându-mă cu un singur gând: pe toţi oamenii să-i văd ca pe unul singur.

101. S-a făcut odată sărbătoare în Schit şi au dat unui Bătrân un pahar cu vin. Acesta l-a dat înapoi şi a zis: Luaţi de la mine moartea aceasta. Văzându-l ceilalţi care şedeau împreună la masă, nici ei nu au primit.

102. A flămânzit odată un frate de dimineaţă şi s-a luptat cu gândul de a nu mânca până s-a făcut ceasul al treilea[37]. Şi când s-a făcut ceasul al treilea, s-a silit pe sine până s-a făcut ceasul al şaselea. Şi făcându-se ceasul al şaselea, a înmuiat pâinile şi s-a aşezat să mănânce, dar iarăşi s-a ridicat zicând gândului: Să stăm până la ceasul al nouălea. Şi s-a făcut ceasul al nouălea şi, făcând rugăciunea a văzut lucrarea (diavolului) ca fumul ridicându-se la cer din lucrul mâinilor sale şi a încetat foamea din el.

103. Povestea un ucenic despre părintele lui că în toţi cei douăzeci de ani nu s-a aplecat niciodată pe o parte să se culce, ci în scaunul în care lucra acolo dormea, şezând. Şi mânca fie la două zile, fie la patru,

[37] Este vorba de ora bizantină, căreia îi corespunde aproximativ ceasul al nouălea din zi.

fie la cinci. Aşa a făcut timp de douăzeci de ani. Iar când mânca, o mână a sa era ridicată la rugăciune şi cu cealaltă mânca. Şi eu i-am zis: Ce este aceasta, de ce faci aşa, avva? Mi-a răspuns: Judecata lui Dumnezeu o pun înaintea ochilor mei şi nu o pot îndura. Odată, începând noi slujba împreună, mi-a scăpat şi am greşit un cuvânt din psalm. Şi cum am terminat slujba, răspunzându-mi, Bătrânul a zis: Eu când încep slujba, simt ca un foc arzând sub mine şi gândul meu nu poate să se încline nici la dreapta, nici la stânga. Deci, unde era gândul tău când am început slujba, de ai greşit cuvântul din psalm? Nu ştiai că stai înaintea lui Dumnezeu şi vorbeşti lui Dumnezeu?

104. A ieşit odată Bătrânul noaptea şi m-a găsit dormind în curtea chiliei. Şi a stat Bătrânul, jelindu-mă şi plângând, şi a zis: Oare unde este gândul acestuia, că doarme aşa fără grijă?

105. S-a adus la Chilii o idrie[38] cu vin, ca pârgă, ca să se dea fraţilor câte un pahar. Şi vrând un frate să intre în hrubă[39], a căzut hruba. Şi alergând fraţii îndată acolo, din pricina zgomotului, au găsit hruba dărâmată şi au început să-l dojenească zicând: Uşuraticule, bine ţi-a făcut! Şi l-a luat deoparte avva, zicând: Lăsaţi-l

---

✦ [38]*Idria* care apare în textul vechi sub numele de σαιτής, era o unitate de măsură echivalentă cu 22 de sexte. Dacă măsurăm folosindu-ne de sexta antică, care avea în jur de 0,4 litri, cele 22 de sexte care s-au adus făceau în jur de nouă litri. (ET). ✦ [39]Hruba este o construcţie rotundă, cu acoperiş conic. Aceste hrube se construiau de obicei în ţinuturile deschise, în afara oraşului, şi se foloseau ca depozite de alimente, vase de gătit şi altele. Se pare că într-o asemenea hrubă, poate construită superficial, s-a ascuns fratele care nu se înfrâna de la vin şi a căzut clădirea (ET).

pe fiul meu, că bun lucru a făcut. Viu este Domnul[40], că nu se va mai zidi hruba aceasta în anii mei, ca să afle lumea că pentru un pahar de vin a căzut hruba la Chilii.

106. Unul din Bătrâni a mers la un alt Bătrân. Şi acesta a zis ucenicului său: Fă-ne nouă puţină linte. Şi le-a făcut. Şi iarăşi: Înmoaie-ne pâine. Şi le-a înmuiat. Şi au rămas până la ceasul al şaselea din ziua următoare vorbind despre cele duhovniceşti. Şi a zis ucenicului iarăşi: Fă-ne puţină linte, fiule. Şi a zis: De ieri v-am făcut. Şi ridicându-se, au mâncat.

107. Un alt Bătrân a cercetat pe unul din părinţi. Iar acesta, fierbând puţină linte, a zis lui: Să facem o slujbă mică. Şi a terminat unul toată Psaltirea, iar fratele a zis pe deasupra pe cei doi proroci mari[41]. Şi făcându-se dimineaţă, Bătrânul care venise a plecat şi au uitat de mâncare.

108. S-a îmbolnăvit unul din Bătrâni şi neputând să mai primească mâncare timp de mai multe zile, a fost rugat de ucenicul său să-i facă puţin terci de griş. Plecând el, a făcut terciul şi i l-a adus să mănânce. Erau acolo un vas atârnat care avea puţină miere şi un alt vas care avea puţin ulei de in. Acesta mirosea urât pentru că stătea de mult timp şi era pentru candelă. Şi greşind fratele, în loc de miere a pus din acela în mâncarea Bătrânului. Iar Bătrânul, gustând,

✦ [40]Expresia „Viu este Domnul" este o formă de jurământ pe care o foloseau profeţii Vechiului Testament ca să confirme adevărul cuvintelor lor (ET). ✦ [41]Profeţii Isaia şi Ieremia, pentru că aceştia erau cei mai mari după volumul scrierilor lor, dar şi după conţinutul acestora (ET).

nu a zis nimic, ci, tăcând, a mâncat. Şi l-a forţat pe el să mănânce încă o dată şi acesta silindu-se pe sine a mâncat. I-a dat şi a treia oară, dar el nu a vrut să mai mănânce, zicând: Cu adevărat nu mai pot, fiule. Şi fratele, ca să-i dea curaj, a zis: Este bun, avva, iată mănânc şi eu cu tine. Gustând şi înţelegând ce a făcut, a căzut în genunchi în faţa lui şi a zis: Vai mie, avva, te-am omorât şi tu m-ai încărcat cu acest păcat pentru că nu ai vorbit. A zis Bătrânul: Fiule, nu te tângui, dacă ar fi vrut Dumnezeu să mănânc miere, ai fi pus miere.

109. Povesteau despre un Bătrân că a poftit odată un castravecior, pe care, luându-l, l-a atârnat în faţa ochilor săi şi, nefiind biruit de poftă, s-a pedepsit totuşi, pocăindu-se numai pentru că a poftit.

110. Un frate a plecat să viziteze pe sora lui care era bolnavă într-o mânăstire. Aceasta era foarte credincioasă şi nu primea să vadă bărbat, nici nu voia ca fratele ei, din pricina ei, să vină în mijlocul femeilor. Şi a vestit lui, zicând: Mergi, frate, roagă-te pentru mine şi cu harul lui Hristos, te voi vedea în Împărăţia Cerurilor.

111. Un monah s-a întâlnit pe cale cu nişte călugăriţe şi s-a întors din cale. Iar stareţa a zis lui: Ei, tu, dacă erai monah desăvârşit, nu ne vedeai ca femei.

112. Un frate mergea pe drum cu mama sa, care era bătrână. Şi, când au ajuns la râu, bătrâna nu putea să treacă. Deci, luându-şi fiul ei mantia, şi-a înfăşurat mâinile pentru ca să nu se atingă de trupul mamei sale. Şi aşa, purtându-o, a dus-o pe malul celălalt. Şi a zis mama lui: Fiule, de ce ţi-ai înfăşurat mâinile? Iar el a zis: Pentru că trupul femeii este foc şi prin

apropierea de tine îmi vine în minte amintirea altei femei și de aceea am făcut așa.

113. Un frate de la Chilii a adus pâinișoarele sale proaspete și a chemat la masă pe Bătrânii nevoitori. Și după ce a mâncat fiecare câte două pâinișoare, s-au oprit. Iar fratele, văzând osteneala nevoinței lor, a pus metanie zicând: Pentru Domnul, mâncați astăzi până vă veți sătura. Și au mâncat câte alte zece pâinișoare. Iată, deci, cât de puțin din ceea ce aveau nevoie mâncau adevărații nevoitori.

114. Un Bătrân a căzut odată în boală grea, încât cele dinlăuntrul lui scoteau mult sânge. Unul dintre frați s-a întâmplat să aibă niște prune uscate. Și făcând terci, a pus și pe acestea în el și au adus Bătrânului. Și-l rugau să guste puțin, zicând: Arată dragoste și mănâncă, căci poate îți vor fi de folos. Iar Bătrânul, privindu-l îndelung, a zis: Cu adevărat aș vrea să mă lase Dumnezeu în această boală alți treizeci de ani. Și nu a primit Bătrânul, în astfel de boală fiind, să mănânce puțină fiertură. Și luând-o înapoi, fratele a plecat la chilia sa[42].

115. Un alt Bătrân stătea în pustie departe. S-a întâmplat ca un frate să-l cerceteze pe el și l-a găsit bolnav. Deci, luându-l, l-a spălat și din cele ce ducea

✦ [42]Nevoința și virtutea Bătrânului din apoftegmă depășesc măsura comună. De aceea, la prima vedere, pare o exagerare refuzul lui de a primi mâncare ca să se întărească. Însă, prin poziția pe care o ia, arată clar că trăia în lumea lui Dumnezeu și se bucura de darurile dumnezeiești, necunoscute omului comun, pe care nu vrea cu niciun chip să le schimbe cu odihna pământească. În apoftegma următoare, 115, Bătrânul reprezintă modelul ascetic încărcat de ani, ca unul ce se silește pentru Împărăția lui

cu el a făcut puţină fiertură şi i-a dus să mănânce. Răspunzând, însă, Bătrânul, a zis: Cu adevărat, frate, am uitat că oamenii au astfel de lucruri care le aduc odihnă. I-a dus lui şi un pahar cu vin şi, văzându-l, a plâns, zicând: Nu mă aşteptam ca până la moarte să mai beau vin.

116. Un Bătrân se nevoia fără să bea nimic timp de patruzeci de zile. Şi dacă vreodată era arşiţă, spăla ulciorul, îl umplea cu apă şi îl atârna în faţa sa. Şi fiind întrebat de un frate pentru care pricină face aceasta, a răspuns: Ca împreună cu setea să mă nevoiesc mai mult şi să iau mai mare plată de la Dumnezeu.

117. A zis un Bătrân: Fără osteneală nimeni nu dobândeşte virtutea. Iar dacă o dobândeşte, nu rămâne la el. Căci celor care plâng şi însetează le-a fost făgăduită Împărăţia Cerurilor[43].

118. A zis un Bătrân: De aceea îndepărtez plăcerile, pentru a tăia pricinile mâniei. Căci ştiu că aceasta mă luptă dintotdeauna pentru plăceri şi îmi tulbură mintea şi-mi alungă cunoaşterea[44].

119. Un frate fiind mişcat spre mânie împotriva cuiva a stat la rugăciune cerând îndelungă-răbdare

---

Dumnezeu care, însă, primeşte cu simplitate omenească rodul iubirii fratelui şi, desigur, „cu mulţumire"; (vezi 1 Timotei 4, 4). Aseţii şi sfinţii Bisericii, în decursul veacurilor, n-au fost toţi la fel. Fiecare chip al lui Dumnezeu, fiecare suflet, are particularitatea lui şi trăitorii în duhul, „cine i-a văzut făcând semnele lui Dumnezeu", merg pe cale fiecare în felul lui. *În casa Tatălui Meu, multe locaşuri sunt.* S-ar putea spune în parte că versetul este valabil şi pentru calea duhovnicească pe care o parcurge Biserica în veacul de acum (vezi Ioan 14, 2-3). ✣ [43]Matei 5, 4-6 . ✣ [44]Apoftegma aceasta este pusă pe seama lui Evagrie Ponticul.

pentru fratele şi să treacă ispita fără vreo vătămare. Şi îndată a văzut fum ieşind din gura lui. Şi, după ce s-a întâmplat aceasta, a încetat mânia.

120. A zis unul dintre Părinţi: Ştiu un frate de la Chilii care postea toată săptămâna Paştelui. Şi când se adunau seara, el pleca, pentru ca să nu mănânce la biserică. Deci, mânca puţină sfeclă cu sare, fără ulei.

121. A mers odată preotul din Schit la arhiepiscopul Alexandriei şi, când s-a întors în Schit, l-au întrebat fraţii: Cum este cetatea? Iar el a zis lor: Adevărat vă zic, fraţilor, eu faţă de om nu am văzut, decât pe cea a arhiepiscopului. Iar ei auzind s-au minunat şi s-au întărit în cugetul lor, ca să păzească de rătăcire ochii[45] lor.

122. Au coborât odată câţiva Părinţi în Alexandria, chemaţi de Teofil Arhiepiscopul, ca să facă rugăciune pentru dărâmarea idolilor[46]. Şi în timp ce mâncau cu el, au adus carne de vită şi ei au mâncat fără să aibă vreun gând. Şi luând arhiepiscopul o bucată, a dat-o bătrânului care era cel mai aproape de el, zicând: Iată

✦ [45]Expresia folosită aici, μετεωρισμός των οφθαλμών, are un sens tehnic, întâlnit şi în Sfintele Scripturi. Vezi Isus Sirah 23, 4: *κύριε πάτερ καὶ θεὲ ζωῆς μου μετεωρισμὸν ὀφθαλμῶν μὴ δῷς μοι – Doamne, Tată şi Dumnezeule al vieţii mele, rătăcirea ochilor nu mi-o da mie!* Sensul acestei expresii este plimbarea sau cutrierarea necontrolată a ochilor. μετεωρισμός se mai foloseşte şi în asociere cu inima: *διὰ τὸν μετεωρισμὸν τῆς καρδίας – pentru semeţirea inimii* (2 Macabei 5, 21), cu sensul de semeţire, de umflare. În literatura creştină se mai întâlneşte frecvent în asociere cu mintea sau gândurile. ✦ [46]Teofil al Alexandriei a fost arhiepiscopul cetăţii Alexandria timp de 28 de ani (385-412). Dotat cu multe daruri intelectuale, a fost în special un luptător împotriva ereziilor. Destule episoade din viaţa lui, însă, mărturisesc că era stăpânit într-o mare măsură de duh de ceartă şi iubire de slavă.

aceasta este o bucată bună, mănâncă, avva. Iar ei răspunzând au zis: Noi până acum am mâncat legume. Dacă este carne, noi nu mâncăm. Şi niciunul dintre ei nu a continuat să mănânce.

123. A zis un frate: Ştiu un Bătrân care se nevoia pe un munte înalt şi care nu primea nimic de la nimeni. Dar avea puţină apă şi îngrijea de legumele sale. Şi aşa s-a hrănit până la cincizeci de ani, cât a trăit, niciodată ieşind din curtea sa. Devenise foarte cunoscut pentru multele vindecări pe care le făcea cu fiecare din cei care veneau la el. A adormit în pace acolo, lăsând în acel loc cinci ucenici ai lui.

124. Împreună cu un mare Bătrân locuia un frate nepăsător. Şi văzându-l pe Bătrân mâncând o dată pe săptămână a zis lui: Avva, zic unii că marea nevoinţă aduce unora mândrie. A zis lui Bătrânul: Deci, fiule, dacă prin nepăsare vine smerenia, să plecăm şi să ne luăm femei, să mâncăm carne şi să bem vin. Vai nouă, fiule, cum ne batjocorim şi nu ne dăm seama. Nu-l auzi pe David zicând: Vezi smerenia mea şi osteneala mea şi-mi iartă toate păcatele mele[47].

125. A zis un Bătrân: Monahul va da socoteală lui Dum-nezeu pentru cele primite de la oameni din dragoste.

126. A zis un Bătrân: Dacă mergi la cineva şi se face rugăciune şi îţi îngăduie să stai, spune-i lui:

De la înălţimea îndatoririlor, a hotărât să smulgă şi ultimele rămăşiţe ale păgânismului în Egipt, de aceea a şi început o luptă susţinută împotriva acestora. A provocat distrugerea multor temple ale păgânilor şi, în special, al renumitului Serapion din Alexandria (ET). ✣ [47]Psalmul 24, 19.

Părinte, spune-ne nouă cuvânt de viaţă, cum vom afla pe Dumnezeu, şi să nu mai vorbeşti alt cuvânt dacă nu te va întreba.

127. A zis iarăşi: Obişnuieşte-ţi ochii tăi să nu privească la trup străin şi, dacă este posibil, nici la al tău.

128. A zis iarăşi: Dacă este luptat sufletul tău spre multe mâncăruri, strâmtorează-l şi la pâine, ca să te roage să se sature cu pâine.

129. A zis iarăşi: Dacă eşti încă tânăr, fugi de vin ca de şarpe. Şi la agapă dacă bei puţin, opreşte-te. Chiar dacă cei care te-au chemat fac jurăminte şi îţi fac metanie, nu te lăsa înduplecat de jurămintele lor. De multe ori, satana pune pe monahi să-i silească pe cei mai tineri la vin. Căci să ştii că vinul şi femeile separă de Dumnezeu.

130. A zis un Bătrân: Este scris despre Solomon că era iubitor de femei[48]. Orice fire bărbătească iubeşte firea femeiască, dar să silim cugetele noastre şi să ne nevoim firea mai curând spre curăţie şi să nu cădem în pofta aceasta.

131. Am auzit despre un frate sărac şi nevoiaş că atunci când îi aduceau mâncărurile de trebuinţă şi se întâmpla să-i fi adus şi altul, nu le primea, zicând: Deja m-a hrănit Domnul meu şi îmi este de-ajuns.

132. Povestea ucenicul unui mare avvă despre Bătrânul lui că, odată, făcându-se ceasul al nouălea[49], i s-a făcut foame şi a vrut să guste ceva. Şi punând masa, ne-am aşezat la rugăciune şi am cântat doi psalmi şi a început Bătrânul să spună pe de rost. Şi

[48] 3 Regi 11, 1. [49] Ora bizantină, adică ceasul al treilea după ora de astăzi.

s-a făcut seară şi s-a făcut dimineaţă, şi s-a făcut iarăşi ceasul al nouălea, şi aşa a încetat. Căci mintea lui era sus şi vedea lucruri tainice.

133. A zis un Bătrân: Pe demonul lăcomiei pântecelui să-l supui zicând acestea: Aşteaptă, căci nu-ţi este foame. Mănâncă apoi mai cuviincios. Căci aşa sileşte pe om, ca şi când ar vrea să mănânce totul dintr-odată. Dar cu cât te sileşte mai mult, cu atât tu mănâncă mai rânduit.

134. A zis un Bătrân: Am apucat un Părinte, în pustia aceasta, care făcuse şaptezeci de ani, mâncând numai legume şi curmale.

135. A zis un Bătrân: Nimic altceva nu-i apropie pe monahi de Dumnezeu ca buna şi cuviincioasa şi iubitoarea de Dumnezeu curăţie, care aduce cu sine fără clintire ceea ce este plăcut şi potrivit Domnului, precum a mărturisit aceasta Duhul cel Preasfânt prin luminătorul Pavel[50].

136. A zis un Bătrân: Lăcomia pântecelui este maica desfrânării. A zis iarăşi: Cel ce-şi stăpâneşte pântecele îşi poate stăpâni şi desfrâul, şi limba.

137. Nişte fraţi au fost chemaţi în Schit pentru a curăţa sfoara. Şi unul era bolnav de la nevoinţă şi, tuşind, scotea sânge, pe care-l scuipa. Şi fără să vrea, din scuipatul său cădea peste un frate. Şi acela era luptat de cugetul său să-i spună bolnavului să înceteze a mai scuipa pe el. Şi luând îndată din scuipat, a vrut să-l mănânce. Atunci a zis în sinea lui: Nici să nu mănânci, dar nici să nu vorbeşti.

138. A zis un Bătrân: Bogăţia sufletului este

[50] 1 Corinteni 7, 35.

înfrânarea. Aceasta să o dobândim cu cuget smerit, fugind de slava deşartă care este maica relelor.

139. A zis iarăşi: Este bine a posti şi pentru a se hrăni cel sărac.

140. A zis iarăşi: În cuvinte dumnezeieşti să ne desfătăm şi în istorisiri ale Sfinţilor Părinţi să prăznuim, nu cu pântecele desfătându-ne, ci duhovniceşte bucurându-ne.

141. Ziceau despre un mare Bătrân din Lavra Avvei Petru[51] că s-a nevoit cincizeci de ani stând în peştera lui, nici vin bând, nici pâine mâncând, ci numai tărâţe. Şi mânca numai de trei ori pe săptămână.

142. Au adus odată în Schit legume şi dovleci şi le-au pus în biserică, pentru ca atunci când vin fraţii să ia câte puţine la chiliile lor. Şi a luat un Bătrân puţine legume şi puţini dovleci şi mergând pe cale le-a mâncat crude. Întâlnindu-l un frate, l-a întrebat: Unde sunt legumele tale? Iar el a zis: Le-am mâncat. A zis lui fratele: Iată, eu le-am păstrat. Şi a zis lui Bătrânul: Ţie nu ţi-e foame, frate, de aceea le-ai păstrat.

143. Un frate l-a întrebat pe un Bătrân: Dacă obişnuieşte omul să mănânce şi să bea fără discernământ, ce i se întâmplă? A răspuns Bătrânul: I se întâmplă tot rău. Vedem că pustiirea desăvârşită a Ierusalimului s-a făcut din pricina lui Nabuzardan, mai-marele bucătarilor[52]. Şi iarăşi, Domnul porunceşte ucenicilor, zicând: Luaţi seama la voi înşivă, să nu se îngreuieze inimile voastre de mâncare şi de băutură şi de grijile vieţii[53].

144. A zis un Bătrân: Monahul care bea mai mult

✝ [51]Lavra lui Avva Petru se află în valea dinspre apus a Iordanului, între Ierihon şi Marea Moartă. ✝ [52]2 Regi 25, 8. ✝ [53]Luca 21, 34.

de trei pahare[54] să nu se roage pentru mine.

145. Un frate a întrebat pe un Bătrân zicând: Ce să fac, pântecele meu mă necăjește și mănânc mult și nu pot să mă înfrânez și puțin câte puțin trupul meu se înfierbântă? Răspunzând Bătrânul, a zis lui: Dacă nu pui în tine însuți frica și postul, nu vei păși drept pe calea lui Dumnezeu. Și a zis pilda aceasta: Un om avea un măgăruș. Și pe când stătea el pe măgăruș, acesta se abătea într-o parte sau alta de la drum, iar stăpânul, luând toiagul, l-a lovit. Și a zis lui măgărușul: Nu mă mai bate și voi merge de acum drept. După ce a mai mers un timp, s-a dat jos de pe măgăruș și a pus toiagul în desagă sus, dar măgărușul nu știa că deasupra lui este toiagul. Și cum a văzut pe stăpânul său că nu mai are toiagul, a început să nu mai țină seama și să se abată prin semănături. Dar a venit stăpânul lui, a luat toiagul și l-a bătut până când a mers drept. Așa este și cu trupul, și cu pântecele.

146. Iarăși a întrebat fratele pe Bătrân, zicând: Cum mă necăjesc gândurile! Și, de multe ori, după ce mă stăpânesc, le cert, dar nu pleacă, ci rămân la locul lor? A răspuns Bătrânul și a zis lui: Dacă nu le zici, flămând fiind: Plecați de la mine!, nu pleacă, ci rămân. Căci atât timp cât găsesc odihnă, nu pleacă.

147. A zis un Bătrân: Postește cu înțelepciune și cu acrivie. Vezi să nu se amestece vrăjmașul în negoțul postului tău. Se pare că despre aceasta Mântuitorul a zis: Să fiți zarafi pricepuți[55], adică să recunoașteți

[54]Pahare de vin. [55]Textul apoftegmei 147 se găsește aproape neschimbat în cuvântarea Sfintei Sinclitichia, în lucrarea Sfântului Atanasie cel Mare: *Viața și petrecerea Sfintei Sinclitichia,*

cu precizie pecetea împărătească. Căci sunt şi peceţi prefăcute. Firea aurului este aceeaşi, dar pecetea este diferită. Aurul este postul, înfrânarea, milostenia. Dar fiii păgânilor pun pecetea tiranului lor pe ele şi toţi ereticii se încununează cu acestea. Trebuie, deci, să-i vedem şi să-i ocolim ca pe nişte falsificatori. Ia aminte, aşadar, să nu fii păgubit, căzând victimă acestora ca un neîncercat. Primeşte cu hotărâre Crucea Domnului întipărită în virtuţi, adică credinţa dreaptă împreună cu faptele smerite.

148. Odată, când s-a proclamat începutul Postului Mare în Schit, un frate a mers la un mare Bătrân să-i vestească, zicând: Avva, a venit Postul. A zis lui Bătrânul: Care, fiule? Iar fratele a zis: Postul Mare, de patruzeci de zile. Atunci a răspuns lui Bătrânul: Cu adevărat, fiule, de cincizeci de ani, nu ştiu nici când începe postul despre care vorbeşti, nici când se sfârşeşte, căci tot timpul este post pentru mine.

149. Povesteau Părinţii că au supus odată un bărbat cumpătat la mucenicie, punându-l la un război amar, încât să fie silită însăşi cumpătarea lui. Deci, cele ale uneltirii lor, aşa s-au întâmplat: Au aşternut într-o grădină, la umbră, un pat, l-au legat pe sfânt de el şi au lăsat deasupra lui o femeie necuviincioasă,

---

PG 28, 1488A-1557B. Referitor la propoziţia: *Deveniţi cămătari pricepuţi*, care-n apoftegmă este pusă pe seama Domnului, există consemnarea că se consideră unul dintre cuvintele nescrise ale lui Iisus (A. Resch, *Agrapha. Ausserkananische Schrift-fragmente*, Darmstadt, 1967, nr. 87, pag. 112.) Cuvântul acesta este consemnat ca un cuvânt al Domnului de Sfântul Chiril al Ierusalimului în cateheza a 6-a, cap. 36 şi la alţi Părinţi ai Bisericii (ET).

încât, şi de la plăcerea locului, şi din pricina faptului că nu putea să ocolească în niciun fel lucrarea femeii celei necuviincioase, să fie atras fără voia lui spre fapta desfrânată. Dar bărbatul credincios, când femeia prin sărutările ei i-a aprins plăcerile, şi-a muşcat limba şi, desprinzând o bucată din ea, a scuipat-o asupra ei, oferindu-şi în locul plăcerii dureri înfricoşătoare şi chinuri. Iar aceea s-a înfricoşat şi i s-a făcut scârbă din pricina curgerii sângelui şi prin aceasta sfântul s-a dovedit biruitor în Domnul.

150. Un anahoret stătea în adâncul pustiei de treizeci de ani, având drept hrană fructele unui pom sălbatic[56]. La sfârşit, a început să zică în sine: În zadar mi-am pierdut aici zilele atâtor ani. Iată, atâţia ani nu am mâncat nimic altceva decât din pomul acesta sălbatic şi nici descoperire nu am văzut, nici vreun semn minunat nu am făcut, dintre cele făcute de monahii dinaintea mea. Părăsind cele de aici, voi pleca în lume. Şi, cugetând el acestea, i s-a arătat un înger al Domnului zicând: Ce cugeţi în sinea ta? Iar el i-a spus cele de mai sus. Deci, a zis lui îngerul: Şi ce semn minunat ai fi vrut să faci mai mare decât acesta? Cine este cel care te-a întărit să ai răbdare atâţia ani în locul acesta, hrănit numai din acest pom sălbatic? Rabdă, aşadar, şi roagă-L pe Dumnezeu să-ţi dea smerenie. Iar el, întărit de înger, a făcut răbdare acolo cealaltă vreme a vieţii sale.

151. A zis un Bătrân: Nu este de folos monahului

[56]Cuvântul μαλώας înseamnă fructul unui pom sălbatic sau al unei tufe, poate un dud sălbatic (ET).

să întrebe cum este cutare sau cum este celălalt. Căci, prin întrebarea aceasta, rupându-se de la rugăciune, cade în flecăreală şi vorbire de rău. Aşa încât, nimic nu este mai bun decât tăcerea!

152. Povesteau nişte Părinţi că era cineva între Bătrâni de neam pontic, care a ajuns la multe şi mari izbânzi. Despre acela, Bătrânul Teodor, care a devenit episcopul Rosului[57], ne-a zis: Într-o zi a venit foarte aproape de mine la râul sfânt Iordan, în Lavra Pirghilor[58] - căci acolo eram atunci aşezat - şi mi-a zis: Arată dragoste, frate Teodore, şi vino cu mine pe Muntele Sinai, căci am pus făgăduinţă să merg acolo. Iar eu, neputând să fac neascultare Bătrânului, am zis lui: Să mergem. De cum am trecut Iordanul, Bătrânul mi-a zis: Frate Teodore, vino să punem metanie, ca până la Muntele Sfânt Sinai să nu mâncăm nimic. Am zis lui: Cu adevărat, părinte, eu nu pot să fac acest lucru. Şi, neputând eu să fac aceasta, Bătrânul a pus metanie şi până la Sfântul Munte Sinai nu a gustat nimic. Deci, după ce s-a împărtăşit în Sinai cu Sfintele Taine, atunci a gustat şi hrană. La fel, din Sinai am plecat la Sfântul Mina din Alexandria[59], fără ca acesta să guste mâncare, şi acolo, după ce s-a împărtăşit, a luat şi mâncare. Şi de la Sfântul Mina am venit în Cetatea Sfântă[60], acesta negustând nimic pe drum. Împărtăşindu-se în

---

✦ [57]Rosul este o cetate de pe ţărmul N-V al Antiohiei. ✦ [58]Lavra Pirghilor se află în pustiul Kalamonas, în nordul Mării Moarte. ✦ [59]Este vorba despre biserica Sfântului Mina, marele mucenic, a cărui prăznuire se face pe 11 noiembrie. În persecuţia lui Dioclefian şi Maximilian (296), acesta a părăsit viaţa ascetică de pe muntele Kotiaion sau Kiutahia (Frigia), unde se refugiase pentru

Biserica Sfintei Învieri a lui Hristos Dumnezeul nostru, a luat apoi şi mâncare. Deci, în toată această călătorie lungă, Bătrânul a mâncat numai de trei ori, o dată la Muntele Sinai, o dată la Sfântul Mina şi o dată la Sfânta Înviere a lui Hristos Dumnezeul nostru.

Sfârşitul tratatului despre înfrânare.

---

nevoinţă, plecând din armată, şi a venit de bunăvoie şi a mărturisit credinţa. După chinuri înfricoşătoare, i s-a tăiat capul. Moaştele rămase de la rugul muceniciei au fost duse de creştini în pământul natal, Egiptul, şi îngropate lângă lacul Mareatida, la vest de Alexandria, unde, datorită multelor minuni săvârşite de sfânt, curgeau mulţimi de oameni chiar şi din ţările vecine. Prima biserică a fost construită pe mormântul sfântului, de Constantin cel Mare şi de episcopul Atanasie cel Mare, şi este consacrată ca centru religios. Mai târziu, în jurul bisericii s-a construit o mânăstire şi în timpul împăratului Zenon (474-491), s-a întemeiat cu contribuţia substanţială a acestuia, întregul oraş format din clădirile din jurul mormântului sfântului, cunoscută ca „Cetatea Sfântului Mina". Ruinele acestui oraş se găsesc în oraşul El Alamaein de astăzi (care înseamnă locul Sfântului Mina) unde puterile aliate în timpul celui de-al doilea război mondial au câştigat o mare victorie împotriva Axei. Biruinţa aceasta a fost pusă pe seama intervenţiei minunate a sfântului.

+ [60]Ierusalimul.

CAPITOLUL V

DIFERITE POVESTIRI SPRE ÎNTĂRIRE ÎN RĂZBOAIELE RIDICATE ÎN NOI DE DESFRÂNARE

1. A zis Avva Antonie: Socotesc că trupul are o mişcare naturală, întrepătrunsă lui, dar care nu lucrează fără ca sufletul să vrea. Ea înseamnă, aşadar, în trup, o mişcare nepătimaşă. Există şi altă mişcare care vine din hrănirea şi îngrijirea trupului cu mâncăruri şi cu băuturi, din care vine încălzirea sângelui, care împinge trupul spre lucrare. De aceea a zis Apostolul: Nu vă îmbătaţi de vin, în care este desfrânare[1]. Şi iarăşi Domnul, poruncind ucenicilor, a zis: Luaţi seama să nu se îngreuieze inimile voastre de mâncare şi de băutură[2]. Există şi o altă mişcare în cei ce se nevoiesc, care vine din înşelăciunea şi pizma dracilor... Aşa încât, trebuie să ştie oricine că trei sunt mişcările trupeşti: una din fire, alta din lipsa de grijă faţă de mâncăruri, iar a treia de la demoni.

2. Un frate a întrebat pe Avva Agaton despre desfrânare şi acela i-a zis lui: Mergi, aruncă în faţa lui Dumnezeu slăbiciunea ta şi vei avea odihnă.

✦ [1]Efeseni 5, 8. ✦ [2]Luca 21, 34.

3. Altădată, un mare Bătrân a cercetat pe Avva Achilá din Tebaida şi i-a zis: Avva, sunt luptat pentru tine. Iar el a zis: Fugi de aici, Părinte, eşti luptat pentru mine, acum! Iar Bătrânul, din smerenie, a zis: Da, Avva. Şi era acolo, şezând lângă uşă, un bătrân orb şi şchiop. Şi i-a zis lui Bătrânul: Am vrut să stau aici puţine zile şi din pricina Bătrânului acestuia nu pot să stau. Auzind, deci, Avva Achilá, s-a minunat de smerenia Bătrânului şi a zis: Aceasta nu este desfrânare, ci pizmă este, a viclenilor draci.

4. A zis Avva Gherontie, cel din Petra, că: Mulţi din cei ispitiţi de plăcerile trupeşti, neapropiindu-se de trupuri, au desfrânat în cugetul lor; deci, păzind trupurile fecioreşti, au desfrânat în suflet. Bine este, deci, iubiţilor, să facem ceea ce este scris şi să păzim fiecare inima sa mai mult decât orice[3].

5. Un frate l-a întrebat pe Avva Daniil, zicând: Dă-mi o poruncă şi o voi păzi. Şi i-a zis lui: Niciodată să nu întinzi mâna ta în farfurie împreună cu o femeie şi să mănânci cu ea. Şi aşa vei fugi puţin de dracul desfrânării.

6. A zis Avva Evdemon despre Avva Pafnutie, părintele Schitului: Am coborât acolo când eram tânăr şi nu m-a lăsat să rămân, zicând: Cât sunt eu aici, chip ca de femeie nu voi îngădui să rămână la Schit, din pricina războiului vrăjmaşului.

7. A zis Avva Ioan Kolovos că cel care este sătul şi vorbeşte cu un copil a desfrânat deja în gând cu el[4].

✦ [3]Pilde 4, 23. ✦ [4]Ceea ce pare exagerat până la obsesiv, semnalează, de fapt, atenţia pe care o acordă pustnicii mişcării interioare a gândului, a cugetului, a inimii. Este cea mai convingătoare dovadă a faptului că lupta se duce pe plan duhovnicesc.

8. A zis Avva Karion că omul care locuieşte cu un copil, dacă nu este puternic, dă înapoi, iar dacă este puternic şi nu dă înapoi, oricum nu înaintează.

9. A zis Avva Casian: Ne zicea nouă Avva Moise: Bine este a nu ascunde gândurile, ci a le mărturisi Bătrânilor duhovniceşti şi cu discernământ[5], nu celor care au albit numai din pricina trecerii timpului. Deoarece mulţi, privind la vârstă şi spunându-şi gândurile lor, în loc de vindecare au căzut în deznădejde din pricina lipsei de experienţă[6] a celui care i-a ascultat. Era un frate, dintre cei mult-râvnitori, care, fiind tare muncit de dracul desfrâului, a venit la un Bătrân şi i-a mărturisit gândurile sale. Iar acela, ascultându-l şi fiind lipsit de experienţă, s-a mâniat şi l-a numit pe frate ticălos şi nevrednic de schima monahală, deoarece

---

sufletesc, ceea ce poate confirma fiecare dintre noi, cu un pic de efort. Prinşi însă în mentalitatea materialistă, supralicităm fapta exterioară şi subevaluăm mişcarea tainică a inimii. Din păcate, mintea noastră, citind aceste apoftegme, se duce spre lucrurile exterioare, spre fapte, dar părinţii pustiei se luptau cu gândurile, cu motivaţia şi suportul interior al faptei. ✣ [5]După Sfântul Ioan Scărarul, discernământul este: la cei începători dreapta cunoştinţă de sine; la cei de mijloc simţul minţii care deosebeşte fără greşeală ceea ce este cu adevărat bine de binele natural şi de contrariul lui, răul; la cei desăvârşiţi, este cunoaşterea care se dă de către strălucirea dumnezeiască şi are posibilitatea să lumineze deplin şi cele câte sunt întunecate în gândirea celorlalţi (ET). ✣ [6]*Experienţa (πεῖρα)* este un concept foarte important în literatura patericală, ca şi în cea filocalică, şi se referă la faptul confruntării cu realitatea concretă sau cu lucrul respectiv, nu are sensul general pe care de obicei îl dăm noi cuvântului şi care se confundă deseori cu vârsta. De aceea pot fi părinţi tineri care au experienţă şi vârstnici lipsiţi de experienţă.

a primit astfel de gânduri. Auzind acestea, fratele a deznădăjduit întru sine și, părăsind chilia sa, a plecat în lume. Prin iconomia lui Dumnezeu, l-a întâlnit pe cale Avva Apollo și acela, văzându-l tulburat și tare abătut, l-a întrebat, zicând: Fiule, care este pricina unei astfel de amărăciuni? Iar acela, la început, din prea multa mâhnire nu a răspuns nimic. În cele din urmă, fiind mult rugat de Bătrân, a mărturisit ale sale, zicând: Gânduri de desfrânare mă muncesc și am fost de le-am spus Bătrânului cutare și după cuvântul lui nu mai este nădejde de mântuire pentru mine. Deci, deznădăjduind de mine însumi, plec în lume. Auzind acestea, ca un înțelept doctor, părintele Apollo l-a mângâiat mult și l-a sfătuit zicând: Nu te mira, fiule, și nici nu deznădăjdui de tine însuți. Căci eu, la vârsta aceasta și cu părul alb, tare sunt muncit de acele gânduri. Nu te mâhni, deci, de o astfel de aprindere[7], care se vindecă nu atât cu strădania omenească, cât cu mila lui Dumnezeu. Numai, fă-mi bucurie astăzi și întoarce-te în chilia ta. Iar fratele a făcut așa. Și plecând de la el, Avva Apollo a mers la chilia Bătrânului care l-a deznădăjduit pe fratele și, stând afară, se ruga lui Dumnezeu cu lacrimi, zicând: Doamne, care aduci ispitele spre folos, întoarce războiul fratelui la acest bătrân, pentru ca prin ispitire[8] să învețe la bătrânețe

[7] În sfatul Bătrânului se regăsesc ecouri ale cuvintele Sfântului Apostol Petru din prima sa epistolă: *Iubiților, nu vă mirați de aprinderea care este întru voi, care se face vouă spre ispită* (1 Petru 4, 12). [8] În original este folosit aici cuvântul πείρα care se traduce astăzi cel mai corect prin *experiență*. Cuvântul este din aceeași familie cu verbul πειράζειν care înseamnă *a ispiti*,

ceea ce atâta timp nu a învățat, adică să sufere împreună cu cei care au război. Și cum a sfârșit rugăciunea, a văzut un arap[9] stând lângă chilie și aruncând săgeți împotriva bătrânului. De care acela, rănit fiind, îndată se învârtea de colo-colo ca un om beat. Și neputând să îndure, ieșind din chilie, porni pe drumul spre lume pe care plecase și fratele mai tânăr. Iar Avva Apollo înțelegând ce se întâmplă a ieșit în întâmpinarea lui și, apropiindu-se de el, i-a zis: Unde mergi și care este pricina pentru care ai fost cuprins de tulburare? Temându-se că au fost făcute cunoscute sfântului cele ce i s-a întâmplat, de rușine nu a zis nimic. Atunci, a zis Avva Apollo: Întoarce-te în chilia ta și de acum să cunoști slăbiciunea ta și socotește-te pe tine fie ca neluat în seamă de diavol, fie ca disprețuit. De aceea nu te-ai învrednicit de lupta cu el, precum cei silitori. Dar ce zic de luptă? Atacul lui nicio zi nu ai putut să-l duci. Iar aceasta ți s-a întâmplat pentru că, primind un tânăr luptat de vrăjmașul de obște, în loc să-l îndemni la luptă, l-ai aruncat în deznădejde, nesocotind acea poruncă înțeleaptă care zice: Izbăvește pe cei ce sunt târâți la moarte și pe cei ce se duc clătinându-se la junghiere scapă-i![10] Dar nici pilda Mântuitorului nostru care zice: Trestie strivită nu va frânge și feștilă fumegândă nu va stinge[11]. Căci nimeni nu poate duce uneltirile vrăjmașului, nici să stingă sau să

a pune la încercare și cu substantivul πειρασμός · ispitirea. Părintele Dumitru Stăniloae îl traduce cu *cercare*, cuvânt ieșit din uz în limba română de astăzi. ✦ [9]În scrierile monastice diavolul apare, deseori, sub înfățișarea unui chip închis la culoare și urât. ✦ [10]Pilde 24, 11. ✦ [11]Matei 12, 20.

contenească aprinderea firii dacă harul lui Dumnezeu nu ar păzi slăbiciunea omenească. Şi, pentru că s-a împlinit lucrarea aceasta mântuitoare cu noi, să rugăm pe Dumnezeu cu rugăciuni obşteşti ca să îndepărteze şi biciul pe care l-a îngăduit împotriva ta. Căci El face să sufere şi iarăşi aduce la starea cea dintâi, El loveşte şi mâinile Lui tămăduiesc[12], smereşte şi înalţă, omoară şi învie; El coboară la locuinţa morţilor şi iarăşi scoate[13]. Acestea zicând şi rugându-se, îndată l-a izbăvit de războiul care era asupra lui, sfătuindu-l să ceară de la Dumnezeu să-i dea lui limbă de învăţătură, ca să cunoască în care vreme trebuie să deschidă gura lui şi să spună cuvânt[14].

10. Întrebat despre gândul desfrânării, Avva Kyr Alexandrinul a răspuns astfel: Dacă nu ai gânduri, nu ai nădejde. Dacă nu ai gânduri, ai faptă. Aceasta înseamnă că cel care nu luptă în cugetul său cu păcatul şi, luptându-se, nu i se împotriveşte, îl săvârşeşte trupeşte. Căci cel care are fapte nu este tulburat prin gânduri. A întrebat Bătrânul pe frate zicând: Nu cumva ai obiceiul să vorbeşti cu femeie? Şi a zis fratele: Nu. Dar gândurile mele sunt ca nişte zugravi vechi şi noi. Amintirile sunt cele care mă tulbură şi chipurile femeilor. Iar Bătrânul a zis către el: De morţi să nu te temi, ci de vii să fugi, adică de învoirea cu păcatul şi de făptuirea lui. Şi stăruieşte mai mult în rugăciune.

11. Povestea cineva despre un frate care a căzut în păcat că, vizitându-l pe Avva Lot, era tulburat şi intra şi ieşea neputând să se aşeze. Şi i-a zis lui Avva Lot: Ce

[12]Iov 5, 18. [13]1 Regi 2, 6-7. [14]Isaia 50, 4.

ai, frate? Iar el a zis: Păcat mare am făcut și nu pot să-l destăinui Părinților. A zis lui Bătrânul: Mărturisește-l mie și eu îl voi lua asupra mea. Atunci i-a zis: În desfrânare am căzut și am jertfit idolilor pentru a reuși acest lucru. Și a zis lui Bătrânul: Îndrăznește, pentru că este pocăință. Mergi, stai în peșteră și postește două cu două[15] și eu voi duce cu tine jumătate din păcat. Deci, împlinindu-se trei săptămâni, Bătrânul a fost înștiințat că Dumnezeu a primit pocăința fratelui și a rămas acesta ucenic la Bătrân până la moartea lui.

12. Zicea Avva Matoe: A venit un frate la mine și mi-a zis că vorbirea de rău este mai rea decât desfrânarea. Și am zis: Este tare cuvântul. Atunci mi-a zis: Și cum socotești că este lucrul acesta? Iar eu am zis: Vorbirea de rău este lucru rău, dar se vindecă repede. Căci de multe ori cel care vorbește de rău se pocălește zicând: Am vorbit de rău! Iar desfrânarea este moarte trupească.

13. Avva Olimpie, cel de la Chilii, era luptat de desfrânare. Și i-a zis lui gândul: Mergi și ia-ți femeie. Și ridicându-se a făcut lut și a plăsmuit o femeie. Apoi a zis: Iată femeia ta. Este nevoie, deci, să lucrezi multe ca să o hrănești. Și lucra mult, ostenindu-se. Și, după mai multe zile iarăși ridicându-se, a făcut lut și a plăsmuit pentru sine o fiică. Apoi a zis gândului său: Iată, a născut femeia ta. Ai nevoie să lucrezi mai mult ca să poți să hrănești copilul tău și să-l îmbraci. Și făcând așa, de multă osteneală s-a istovit pe sine și a zis gândului: Nu mai pot să suport osteneala. Și a zis: Deci,

[15] Două cu două înseamnă a posti o zi da și una nu sau a mânca la fiecare a treia zi (ET).

dacă nu poți să te osteneşti, nici femeie să nu cauți. Şi văzând Dumnezeu osteneala lui, a ridicat de la el războiul şi s-a liniştit.

14. A zis Avva Pimen: Aşa cum păzitorul împăratului stă lângă el, întotdeauna pregătit, la fel trebuie şi sufletul să fie pregătit împotriva dracului desfrânării.

15. A întrebat Avva Anuv pe Avva Pimen despre gândurile necurate pe care le naşte inima omului şi despre poftele deşarte. Şi a zis Avvei Pimen: Oare va fi slăvită securea fără cel care o foloseşte? Şi tu, nu da mâna ta acestora şi vor sta nelucrătoare.

16. A venit odată un frate la Avva Pimen şi a zis lui: Ce să fac, părinte, căci sunt strâmtorat de desfrânare? Şi, iată, m-am dus şi la Avva Ivistion şi mi-a zis: Nu trebuie să o laşi să zăbovească asupra ta. A zis Avvei Pimen: Faptele Avvei Ivistion sunt sus în cer, cu îngerii, şi uită că eu şi tu suntem în desfrânare. Dar, după mine, dacă monahul îşi păzeşte pântecele şi limba şi înstrăinarea de lume, să aibă îndrăzneală, nu va muri.

17. Alt frate l-a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Ce să fac, căci sunt luptat cu desfrânarea şi prins de mânie? A zis Bătrânul: De aceea David zicea: Leul l-am ucis şi ursul l-am sugrumat[16]. Aceasta înseamnă că mânia am tăiat-o, iar desfrânarea am strâmtorat-o în osteneli.

18. A zis iarăşi: A trăi după voia lui Dumnezeu este cu neputinţă pentru cel care este iubitor de plăceri şi iubitor de arginţi.

19. A zis Avva Pimen despre desfrânare şi despre vorbirea de rău: Omul nu trebuie să vorbească deloc

[16] 1 Regi 17, 35.

cu aceste două gânduri, nici să cugete în vreun fel la ele cu inima sa. Căci dacă vrea negreșit să le dea chip în inima lui, nu se folosește, ci va fi sălbăticit de ele și nu va avea odihnă.

20. A fost întrebat Avva Pimen despre întinări și a răspuns că: Dacă vom fi statornici în lucrare și ne vom îngriji să avem trezvie, nu vom afla în noi întinare.

21. Și iarăși: Omul care locuiește împreună cu un copil și în care încă mai lucrează patima către acesta sau orice patimă a omului vechi, și totuși îl ține pe acesta cu sine, este asemenea omului care are un ogor mâncat de viermi.

22. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen despre desfrânare și i-a zis lui Bătrânul: Mult este ajutorul lui Dumnezeu care-l înconjoară pe om, dar nu ne este îngăduit să-l vedem cu ochii noștri.

23. Era un frate în Schit cu Avva Pafnutie. Acesta era luptat de desfrânare și zicea: Dacă îmi iau zece femei, nu-mi împlinesc pofta mea. Iar Bătrânul l-a rugat zicând: Nu, fiule, este război al demonilor. Dar nu s-a convins, ci a plecat în Egipt și a luat femeie. După un timp, a urcat Bătrânul în Egipt și l-a întâlnit pe acesta ducând un coș cu vase de lut. Bătrânul nu l-a cunoscut, dar acela a zis lui: Eu sunt cutare, ucenicul tău. Și văzându-l Bătrânul în starea aceea, a plâns și a zis: Cum ai lăsat cinstea aceea și ai venit în necinstea aceasta? Dar, spune-mi, ai luat zece femei? Și oftând, a zis: Cu adevărat, una am luat și mă chinuiesc cum să o satur de pâine. Și a zis lui Bătrânul: Vino iarăși cu noi. Și a zis: Este pocăință, avva? Și a zis lui: Este! Și

părăsind toate, a urmat lui și intrând în Schit agonisind experiență a devenit monah încercat.

24. Se povestea despre Amma Sarra că a stat treisprezece ani luptată puternic de demonii desfrânării și niciodată nu s-a rugat să se îndepărteze războiul, ci spunea numai: Dumnezeule, dă-mi putere!

25. Ziceau, de asemenea, despre aceasta că a fost atacată odată cu multă putere de duhul desfrânării, care-i amintea de desertăciunile lumii. Iar ea, nelăsând nici frica de Dumnezeu și nici nevoința, a plecat într-o zi către cămara ei să se roage. Și i s-a arătat ei trupește duhul desfrânării și i-a zis: Tu m-ai biruit, Sarra! Iar ea a zis: Nu te-am biruit eu, ci Stăpânul meu, Hristos.

26. A zis Avva Focás că după ce a venit în Schit, Avva Iacob a fost luptat puternic de dracul desfrânării. Și aproape fiind de a cădea, a venit la mine și mi-a destăinuit cele ale sale și mi-a zis: În cutare peșteră plec de luni. Te rog pe tine, pentru Domnul, nimănui să nu spui, nici părintelui meu, ci numără patruzeci de zile și, când se vor împlini, arată dragoste și vino la mine, aducând și Sfânta Împărtășanie. Și dacă mă vei găsi mort, îngroapă-mă, iar dacă mă vei găsi încă viu, să-mi dai Sfânta Împărtășanie. Acestea, deci, auzind de la el, după ce s-au împlinit patruzeci de zile, luând Sfânta Împărtășanie și pâine obișnuită curată cu puțin vin, am plecat spre el. Și numai ce m-am apropiat de peșteră, mult miros greu am simțit care venea din gura lui și am zis în sinea mea că a adormit fericitul. Dar intrând la el, l-am găsit aproape mort. Și

cum m-a văzut, mişcându-şi puţin mâna dreaptă cât putea, arăta cu semnul mâinii spre Sfânta Împărtăşanie. Iar eu am zis: Am. M-am ostenit, deci, să-i deschid gura puţin şi am vărsat cinstitul Trup şi Sânge, după ce le-am subţiat cât se putea. Şi a luat putere de la împărtăşirea cu Sfânta Cuminecătură. Şi după mai mult timp, înmuind puţină din pâinea obişnuită, i-am dat; şi după puţin iarăşi, dar numai cât putea să ia. Şi aşa, cu harul lui Dumnezeu, după o zi întreagă, a venit împreună cu mine, mergând la chilia lui izbăvit cu ajutorul lui Dumnezeu de patima nimicitoare a desfrânării.

27. Era un Bătrân care avea un ucenic luptat cu desfrânarea. Şi l-a rugat pe el Bătrânul zicând: Rabdă, fiule, căci este război de la vrăjmaşul. Iar el i-a răspuns: Nu mai pot îndura, avva, dacă nu voi face lucrul. Şi s-a prefăcut Bătrânul şi a zis lui: Şi eu sunt luptat, fiule, deci să mergem să facem împreună lucrul şi să ne întoarcem la chilia noastră. Iar Bătrânul avea o monedă şi o ţinea cu el. Rămâi afară. Lasă-mă mai întâi să intru eu şi după aceea vei intra tu. Şi intrând Bătrânul, a dat desfrânatei moneda şi a rugat-o zicând: Nu întina pe fratele acesta. Şi desfrânata şi-a dat cuvântul că nu va întina pe fratele. A ieşit, deci, Bătrânul şi a zis fratelui: Intră. Şi când a intrat acesta, desfrânata i-a zis: Aşteaptă, frate, căci, deşi sunt păcătoasă, avem şi noi lege şi trebuie să o împlinim. A poruncit, deci, aceluia să stea deoparte şi să facă cincizeci de metanii, şi ea în altă parte asemenea. Deci, după ce fratele a făcut douăzeci sau treizeci de metanii, a fost străpuns şi a zis în sine: Cum mă rog lui Dumnezeu,

în timp ce aştept să fac această urâciune? Şi îndată a ieşit, neîntinându-se. Şi văzând Dumnezeu osteneala Bătrânului, a ridicat războiul fratelui şi s-au întors la chilie slăvind pe Dumnezeu.

28. Un frate a fost trimis de avva lui la o ascultare. Şi ieşind la un loc care avea apă, a aflat acolo o femeie ce spăla rufe. Iar el, luptat fiind, i-a zis aceleia să se culce cu el. Aceea i-a zis: A te asculta îmi este uşor, dar îţi devin pricină a multor necazuri. A zis ei: Cum? A răspuns lui aceea: După ce vei face lucrul, te va mustra conştiinţa şi fie vei deznădăjdui, fie îţi va trebui multă osteneală să vii din nou la rânduiala pe care o ai acum. Înainte, deci, de a primi acest lucru, mergi cu pace în drumul tău. Iar el, auzind, a fost străpuns şi a mulţumit lui Dumnezeu şi înţelepciunii ei. Şi venind la avva i-a povestit întâmplarea şi Bătrânul s-a minunat de aceea. Şi l-a rugat pe el fratele să nu mai iasă din mânăstire. Şi cu adevărat a rămas în mânăstire, neieşind niciodată până la moarte.

29. Un frate a plecat să scoată apă din râu. Şi a aflat acolo o femeie care spăla rufe şi i s-a întâmplat lui să cadă cu ea. După păcat, luând apa, a plecat spre chilia lui. Însă demonii, năvălind asupra lui, îl strâmtorau cu gândurile zicând: Unde mergi? Nu mai este pentru tine mântuire. De ce să pierzi şi lumea aceasta? Cunoscând fratele că vor să-l piardă cu totul, a zis gândurilor: De unde aţi venit şi mă strâmtoraţi ca să deznădăjduiesc în mine însumi? Nu am păcătuit. Şi ducându-se la chilie, s-a nevoit în linişte ca ieri şi ca mai înainte. Iar Domnul a descoperit unui Bătrân, vecin cu el, că fratele cutare, căzând, a biruit. Venind,

deci, la el Bătrânul, a zis lui: Cum ești? Iar el a zis: Bine, avva. A zis lui Bătrânul: Și nu ai avut nicio strâmtorare zilele acestea? A zis lui: Niciuna. A zis lui Bătrânul: Mi-a descoperit Dumnezeu că după ce ai căzut, ai biruit. Atunci fratele a povestit Bătrânului toate cele ce i s-au întâmplat. Iar Bătrânul a zis lui: Cu adevărat, frate, discernământul tău a strivit puterea vrăjmașului.

30. Povestea cineva că un frate care stătea în obște a fost trimis cu treburile obștii. Era un mirean evlavios într-un sat și îl primea pe el cu credință ori de câte ori venea în sat. Iar mireanul avea o fiică, de curând rămasă văduvă, după ce stătuse cu bărbatul său doi ani. Deci, intrând și ieșind fratele, a fost luptat din pricina ei. Aceea, însă, fiind înțeleaptă, a înțeles și se ferea pe sine să nu se întâlnească cu el. Într-una din zile, însă, plecând tatăl ei într-un oraș din apropiere pentru o nevoie oarecare, a lăsat-o pe aceasta singură acasă. Venind, deci, fratele, după obicei, a aflat-o pe aceasta singură și i-a zis: Unde este tatăl tău? A zis lui: A plecat la oraș. A început, deci, să fie tulburat fratele de război, vrând să se pornească asupra ei. A zis aceea către el cu înțelepciune: Nu te tulbura deloc. Până când vine tatăl meu suntem aici amândoi. Știu că voi monahii nimic nu faceți fără rugăciune. Scoală-te, deci, și roagă-te lui Dumnezeu și ceea ce va pune în inima ta, aceea vom face. Iar el nu a vrut, căci era tulburat de război. A zis lui: Adevărat, tu ai cunoscut vreodată femeie? A zis ei: Nu. Dar și pentru aceasta vreau ca să aflu ce este. A zis lui: De aceea te tulburi, fiindcă nu cunoști mirosul urât al femeilor

ticăloase. Şi vrând să micşoreze patima lui, a zis că: În perioada lunară sunt şi nimeni nu poate să se apropie de mine şi nici să suporte mirosul urât. Iar el auzind de la ea acestea şi altele asemenea şi simţind silă, şi-a venit în sine şi a lăcrimat. Când a văzut ea că şi-a venit în sine, i-a zis: Iată, dacă m-aş fi încredinţat ţie, deja am fi săvârşit păcatul. Cu ce privire, deci, ai fi privit în ochii tatălui meu sau ai fi plecat la mânăstirea ta să asculţi ceata sfinţilor acelora cântând? Te rog, deci, să fii treaz de acum înainte şi să nu mai vrei pentru o plăcere mică şi ruşinoasă să pierzi asemenea osteneli pe care le-ai făcut până acum şi să te lipseşti de bunătăţile veşnice. Auzind aceste cuvinte de la ea, fratele păţit a zis celui care mi-a povestit mie că a mulţumit lui Dumnezeu, care, prin înţelepciunea şi înfrânarea aceleia, nu l-a lăsat să cadă până la capăt.

31. Un monah, luptat mult timp de dracul desfrânării, simţind în timpul slujbei că vine războiul, nemaiţinând seama, s-a dezbrăcat în faţa fraţilor şi a dat pe faţă lucrarea lui satana, zicând: Rugaţi-vă pentru mine, căci de paisprezece ani am acest război. Şi pentru smerenia lui a încetat războiul.

32. Despre acelaşi gând al desfrânării a zis un Bătrân: Acestea din nepurtare de grijă le pătimim. Căci, dacă am avea înştiinţarea că Dumnezeu sălăşluieşte în noi, nu am pune înăuntrul nostru vas străin. Căci Stăpânul Hristos, locuind în noi şi fiind împreună cu noi, vede viaţa noastră. De aceea şi noi, purtându-L în noi şi văzându-L, nu trebuie să fim nepăsători, ci trebuie să ne curăţim pe noi precum Acela curat este. Să

stăm pe piatră şi să lovească cel viclean. Nu te teme, căci nu te va vătăma. Cântă cu putere zicând: Cei care şi-au pus nădejdea în Domnul se aseamănă cu muntele măreţ, Sionul. Nu se va clătina în veac cel ce locuieşte în Ierusalim[17].

33. A zis iarăşi: Vrăjmaşul zice Tatălui: Trimit pe ale mele la ale Tale, pentru a le distruge pe ale Tale. Şi, dacă nu pot să-i amăgesc cu vicleniа pe aleşii Tăi, cel puţin le dau închipuiri noaptea. A zis către el Mântuitorul: Dacă un făt născut înainte de vreme va moşteni pe tatăl său, şi aceasta se va socoti păcat aleşilor Mei[18].

34. Ucenicul unui mare Bătrân, luptat fiind cu desfrânarea, a plecat în lume şi s-a logodit. Iar Bătrânu-l, întristându-se, se ruga lui Dumnezeu zicând: Doamne, Iisuse Hristoase, nu îngădui ca robul tău să se întineze cu împreunarea ruşinoasă. Şi, numai ce s-a închis cu femeia sa, acela şi-a dat duhul fără să se întineze.

35. Despre gândurile vătămătoare a răspuns un Bătrân: Te rog, frate, aşa cum am încetat făptuirile, să încetăm şi amintirile. Căci ce suntem, fără numai pământ din pământ?

36. Un frate a fost luptat de desfrânare şi era războiul ca focul arzând în inima lui noaptea şi ziua. Iar fratele se lupta să nu se învoiască cu gândul. Şi după mult timp a plecat războiul, pentru răbdarea fratelui,

---

✦ [17]Psalmul 124, 1. ✦ [18]Apoftegma este foarte obscură ca înţeles. Este posibil ca răspunsul Mântuitorului să asocieze fătul născut mort cu închipuirile date de vrăjmaş aleşilor Săi noaptea, de unde deducem că şi aceste închipuiri vor fi socotite păcat aleşilor.

fără să reușească ceva. Și îndată a venit odihna[19] în inima lui.

37. A fost luptat un alt frate cu desfrânarea. Și sculându-se noaptea, a venit la un Bătrân și i-a spus gândul. Și l-a mângâiat pe el Bătrânul. Și folosindu-se, a plecat la chilia sa. Și iată, războiul iarăși a venit asupra lui. Iar el iarăși s-a dus la Bătrân. Și a făcut aceasta de mai multe ori. Iar Bătrânul nu s-a întristat, ci îi zicea cele spre folos și adăuga: Să nu te lași, ci să vii și mai des, ori de câte ori te supără demonul, și să-l dai pe față. Pârât în felul acesta, va pleca. Căci nimic altceva nu scârbește atât pe demonul desfrânării ca descoperirea lucrărilor lui și nimic nu-i face atâta plăcere ca ascunderea gândurilor. A venit, deci, fratele la același Bătrân a unsprezecea oară, osândind gândul său. Apoi a zis fratele Bătrânului: Arată dragoste, Avva, și spune-mi cuvânt. A zis lui Bătrânul: Îndrăznește, fiule, dacă ar îngădui Dumnezeu gândului meu să vină la tine, nu l-ai putea duce și ai coborî foarte jos. Și aceasta zicând Bătrânul, pentru multa lui smerenie, a încetat războiul fratelui.

38. A fost războit un alt frate cu desfrânarea și s-a luptat acesta prelungind nevoința timp de paisprezece ani, păzindu-și gândul său să nu se învoiască poftei. La urmă, venind în biserică, a descoperit lucrul întregii mulțimi și s-a dat poruncă și toți s-au ostenit

[19] Odihna lăuntrică pe care o întâlnim deseori în apoftegmele Părinților înseamnă pacea adâncă și liniștea, care sunt dar dumnezeiesc. Viețuirea aceasta este însoțită de certitudinea că *Dumnezeu este cu noi în toate zilele* (Matei 28, 20) (ET).

pentru acesta o săptămână rugându-se lui Dumnezeu şi a încetat războiul.

39. Despre gândul desfrânării a zis un Bătrân eremit: Dormind vrei să te mântuieşti? Mergi şi fă, mergi şi osteneşte-te, mergi şi caută, şi vei afla. Priveghează, bate şi ţi se va deschide[20]. Sunt în lume luptători cu pumnul[21]. Şi, deoarece primesc multe lovituri şi îndură şi se împotrivesc cu putere, sunt încoronaţi. De multe ori şi unul singur, fiind lovit de doi, s-a împotrivit cu tărie loviturilor şi a învins pe cei care-l loveau. Vezi câtă vlăguială rabdă pentru un câştig trupesc? Şi tu, deci, stai drept şi întăreşte-te, şi Dumnezeu va lupta împotriva vrăjmaşului pentru tine.

40. Despre acelaşi gând a zis un alt Bătrân: Să fii precum cel care trece în piaţă prin faţa hanului şi miroase ceva fiert sau fript. Cel care a vrut, a intrat şi a mâncat, iar cel care nu a vrut, a mirosit numai, trecând pe acolo, şi a plecat. Aşa şi tu. Alungă de la tine mirosul urât, scoală-te şi roagă-te zicând: Fiule al lui Dumnezeu, ajută-mă! Aceasta să faci şi cu alte gânduri. Căci nu suntem cei care smulg din rădăcină gândurile, ci cei care luptăm cu ele.

41. Un frate care era tulburat de desfrânare a mers la un Bătrân şi l-a rugat, zicând: Arată dragoste şi roagă-te pentru mine căci sunt tulburat de desfrânare. Iar Bătrânul s-a rugat lui Dumnezeu pentru el. Iarăşi, a doua oară, a venit la Bătrân şi acelaşi cuvânt i-a spus. La fel şi Bătrânul, nu a întârziat să-L roage pe Dumnezeu pentru el, zicând: Doamne, descoperă-mi

✦ [20]Luca 11, 9-10. ✦ [21]Το παγκράτιον era o întrecere atletică antică a grecilor de luptă liberă şi cu pumnii în acelaşi timp.

şederea[22] fratelui acestuia şi de unde vine lucrarea aceasta. Căci Te-am rugat, dar nu a aflat încă odihnă. Şi i-a descoperit Dumnezeu cele ale fratelui şi a văzut pe acesta şezând şi duhul desfrânării în apropierea lui şi fratele stând de vorbă cu el. Şi un înger stătea de faţă, trimis la el spre ajutor şi se mânia pe fratele căci nu se arunca pe sine la Dumnezeu, ci îndulcindu-se cu gândurile, toată mintea lui o preda lucrării aceleia. A cunoscut, deci, Bătrânul că pricina este de la fratele şi când acesta a venit, i-a vestit lui: Tu eşti pricina, pentru că te învoieşti cu gândurile. Şi l-a învăţat pe el cum să se împotrivească gândurilor. Astfel venindu-şi în fire fratele, prin rugăciunea şi învăţătura Bătrânului, a aflat odihnă.

42. A fost luptat odată ucenicul unui mare Bătrân cu desfrânarea. Iar Bătrânul, văzându-l pe el ostenindu-se, i-a zis: Vrei să rog pe Dumnezeu să-ţi uşureze războiul? Iar el a zis: Nu, avva, căci chiar dacă mă

[22]Cuvântul κάθισμα este un termen tehnic din vocabularul ascetic şi înseamnă întreaga lucrare duhovnicească a monahului în chilie: paza minţii, rugăciune, psalmodie, meditaţie şi altele, dar în principal înseamnă rugăciunea şi vorbirea cu Dumnezeu. Sfântul Grigorie Sinaitul, în capitolul „Despre cum trebuie să stea cel din isihie" spune: „... în răbdare trebuie să fie şederea ta, prin cel care zice *stăruind în rugăciune* (Coloseni 4, 2) şi nu cu repeziciune stând, şi împuţinând durerea...". Şi în capitolul „Despre cum trebuie să se cânte" aminteşte în acest sens: „Când vezi în *şederea* ta rugăciunea lucrătoare mişcându-se neîncetat din inimă, să n-o laşi pe aceasta, ci rezistă să cânţi până la un timp, dacă din iconomia lui Dumnezeu ea nu te părăseşte. Căci, păstrându-L pe Dumnezeu înlăuntru, în afară stai, apucând pe cele din înălţimi, îndepărtându-te de cele de jos" (*Filocalia Sfinţilor Nevoitori*, Editura ASTER, vol. IV, ET).

ostenesc, văd însă din osteneală rod în mine. Aceasta roagă mai curând pe Dumnezeu, ca să-mi dea răbdare să-l pot duce. A zis Avva: Astăzi am cunoscut că ai înaintat şi m-ai întrecut.

43. Ziceau despre un Bătrân oarecare că a coborât la Schit şi avea un fiu care era încă de alăptat. Şi pruncul nu a cunoscut ce este femeia. Iar când a ajuns bărbat, îi arătau lui noaptea dracii chipuri de femei şi acesta a vestit tatălui său şi acela s-a minunat. Odată, deci, urcând cu tatăl său în Egipt şi văzând femeile, a zis tatălui său: Avva, aceştia sunt cei care vin noaptea la mine în Schit. Şi i-a zis lui tatăl său: Aceştia sunt monahii din sate, fiule. Căci altă înfăţişare au aceştia şi alta au eremiţii. Şi s-a minunat Bătrânul că i-au arătat demonii în pustie vedenii cu femei. Şi îndată s-au întors la chilia lor.

44. Un frate era nevoitor în Schit şi i-a adus vrăjmaşul în minte o femeie prea-frumoasă şi îl necăjea foarte tare. Cu rânduiala lui Dumnezeu a venit un alt frate, coborând din Egipt la Schit. Şi vorbind ei, acesta a spus că femeia lui cutare a murit. Era chiar aceea cu care era luptat nevoitorul acela. Iar el, auzind, şi-a luat mantaua şi, noaptea, sculându-se, a mers în Egipt şi deschizând mormântul ei, a şters cu mantaua sa curgerile răumirositoare şi s-a întors ţinând-o în chilia sa. Şi a pus duhoarea aceea în faţa sa şi lupta împotriva gândului, zicând: Iată pofta pe care o căutai, o ai în faţa ta, satură-te. Şi aşa, în duhoarea aceea, s-a chinuit pe sine, până când a încetat războiul din el.

45. A venit cineva la Schit să se facă monah, având cu el şi pe fiul său, de curând luat de la sânul mamei

lui. Şi cum s-a făcut acesta tânăr, au început demonii să-l atace şi el a zis tatălui său: Mă duc în lume, căci nu am putere să duc războiul. Iar tatăl lui stăruia, rugându-l. Şi iarăşi a zis tânărul: Avva, nu mai am putere, lasă-mă să plec. A zis lui tatăl: Fiule, mai ascultă-mă o dată în ceea ce îţi spun. Ia cu tine patruzeci de perechi de pâini şi frunze de finic pentru patruzeci de zile şi du-te în cea mai îndepărtată pustie şi rămâi acolo patruzeci de zile şi să se facă voia Domnului. Iar el a ascultat de tatăl său şi, sculându-se, a intrat în pustie. Şi a rămas acolo douăzeci de zile, ostenindu-se, împletind frunzele uscate de finic şi mâncând pâine uscată. Şi, iată, a văzut lucrarea drăcească venind spre el. A stat înaintea lui ca o arăpoaică foarte rău mirositoare, încât acesta nu putea să suporte mirosul urât şi a alungat-o. I-a zis, deci, lui demonul: Eu în inimile oamenilor par dulce. Dar pentru ascultarea ta şi pentru osteneala ta nu m-a lăsat Dumnezeu să te amăgesc şi ţi-a arătat mirosul meu urât. Iar el, sculându-se şi mulţumind lui Dumnezeu, a venit la tatăl său şi i-a zis: Nu vreau să mai plec în lume, avva. Căci am văzut lucrarea drăcească şi duhoarea ei. Dar şi tatăl lui fusese înştiinţat despre cele întâmplate şi a zis tânărului: Dacă ai fi rămas patruzeci de zile şi ai fi păzit până la capăt porunca, ai fi văzut o mai mare vedere duhovnicească.

46. Ziceau despre unul din Părinţi că era din lume şi avea război în legătură cu femeia lui. Şi el povestea aceasta Părinţilor. Şi văzând ei că este vrednic şi că face mai mult decât îi spuneau aceia, i-au pus lui nevoinţe, încât să se istovească trupul lui şi să nu poată

nici să se mai ridice. Din rânduiala lui Dumnezeu, a venit unul din părinţii străini să viziteze Schitul. Şi venind în faţa chiliei lui, a văzut uşa deschisă şi a trecut, mirându-se că nimeni nu a ieşit în întâmpinarea lui. Întorcându-se, deci, a bătut, zicând că poate fratele este bolnav. Şi bătând a intrat şi l-a găsit pe acela în mare suferinţă şi i-a zis: Ce ai, părinte? Şi i-a povestit lui, zicând: Eu sunt din lume şi mă luptă acum vrăjmaşul cu femeia mea. Şi am povestit aceasta Părinţilor şi mi-au pus diferite rânduieli, pe care împlinindu-le, m-am istovit, dar războiul creşte. Auzind acestea, Bătrânul s-a întristat şi a zis lui: Desigur, Părinţii, puternici fiind, bine ţi-au pus ţie nevoinţele. Dar dacă asculţi smerenia mea, aruncă-le de la tine pe acestea şi ia puţină hrană la vremea ei şi, făcându-ţi mica ta slujbă, aruncă pe Domnul grija ta[23]. Căci cu ostenelile tale nu poţi să treci peste lucrul acesta. Iar trupul nostru este ca un veşmânt. Dacă îl îngrijeşti, se păstrează, dacă nu-l îngrijeşti, se strică. Iar el, auzindu-l, a făcut aşa şi în câteva zile a plecat războiul de la el.

47. Era un anahoret din cei vechi, şezând în munte şi înaintând în evlavie, în părţile Antinoului[24]. Deci, am auzit de la monahi cunoscuţi lui, că mulţi se foloseau de cuvântul lui şi de lucrarea lui. Aşa fiind, l-a pizmuit vrăjmaşul ca pe toţi cei virtuoşi şi i-a pus un gând sub pretextul evlaviei: Nu trebuie să fii servit şi să fii slujit de alţii, ci tu eşti mai curând dator să slujeşti altora şi nu slujeşti. Măcar ţie însuţi să-ţi slujeşti.

[23]Psalmul 54, 25. [24]Άντίνοον este un oraş pe ţărmul de răsărit al Nilului, vizavi de Hermopolis, în hotarele Eptanomidei şi Thebaidei (ET).

Drept aceea, mergi și vinde-ți coșulețele în cetate și cumpără-ți cele trebuincioase, apoi întoarce-te iarăși la locul tău de retragere și să nu mai fii nimănui povară. Aceasta îl sfătuia amăgitorul, pizmuind liniștea lui și petrecerea cea după cuviință cu Domnul și folosul celor mulți. Căci din toate părțile se străduia vrăjmașul să-l amăgească și să-l prindă. Iar el, fiind încredințat ca de un gând bun, a coborât din mânăstirea lui, cel care era odată lăudat, fără experiență fiind în ceea ce privește multa viclenie a pânditorului, deși era un anahoret cunoscut și vestit celor care-l văzuseră. Întâlnind o femeie după mult timp și din nepurtare de grijă fiind amăgit, a mers în loc pustiu, urmând lui și vrăjmașul, și a căzut cu ea lângă un râu. Dându-și seama că s-a bucurat vrăjmașul de căderea lui, a deznădăjduit de sine însuși, pentru că a întristat Duhul lui Dumnezeu și pe îngeri, și pe Părinți, dintre care mulți au biruit pe vrăjmaș în războaie. Și pentru că nu se asemăna cu niciunul dintre aceștia, s-a întristat tare. Și neamintindu-și că Dumnezeu dă putere celor care nădăjduiesc cu adevărat în El, împietrit în privința vindecării greșelii lui, a vrut să se arunce în apele râului spre moarte și spre deplina bucurie a vrăjmașului. Dar din prea multa durere a sufletului său, trupul s-ar fi istovit, și dacă mai apoi nu l-ar fi ajutat milostivul Dumnezeu, ar fi murit spre deplina bucurie a diavolului. În cele din urmă, venindu-și în sine, a socotit că trebuie să arate mai multă osteneală în suferința lui și să roage stăruitor pe Dumnezeu cu plânset și tânguire. Și a plecat iarăși la mânăstirea sa. Și încuind ușa, a început să plângă așa cum trebuie

plâns un mort, rugând pe Dumnezeu, postind și privegheind cu multă durere. Și s-a subțiat la trup, dar nu a primit înștiințare de primirea pocăinței. Iar frații veneau la el de multe ori pentru folosul lor și băteau la ușă, dar el le spunea că nu poate să le deschidă. Căci am dat cuvânt, zicea, un an întreg să mă pocăiesc cu adevărat. Și zicea: Rugați-vă pentru mine. Era nedumerit și nu știa ce să spună, ca să nu se smintească cei ce auzeau, căci era tare cinstit de ei și mare monah. Și a împlinit un an întreg postind îndelung și pocăindu-se cu adevărat. Iar când a venit ziua de Paști, în noaptea Sfintei Învieri, luând un opaiț gol și pregătindu-l, l-a pus într-un vas nou, a pus capacul de cu seară și s-a ridicat la rugăciune, zicând: Dumnezeule, îndelung-răbdătorule și mult milostive, care vrei și pe păgâni să-i mântuiești și la cunoștința adevărului să vină[25], la tine am alergat Mântuitorul sufletelor. Miluiește-mă pe mine care mult te-am amărât spre bucuria vrăjmașului. Și iată, mort sunt, ascultând de vrăjmaș. Tu, deci, Stăpâne, care și pe cei necredincioși și pe cei nemilostivi îi miluiești, și pe cei de aproape ne înveți să-i miluim, îndură-te de smerenia mea. Căci la Tine nimic nu este cu neputință, că la iad s-a risipit sufletul meu[26]. Fă milă, că ești bun cu făptura Ta, Cel care vei învia în Ziua Învierii și trupurile care încă nu sunt. Auzi-mă, Doamne, că se topește duhul meu[27] și chinuitul meu suflet. S-a mistuit și trupul meu pe care l-am întinat și nu mai am putere să trăiesc, cuprins de dorul tău și fără încurajarea că mi-a fost iertat păcatul

✣ [25]1 Timotei 2, 4. ✣ [26]Vezi Psalmul 87, 4. ✣ [27]Vezi Psalmul 142, 7.

pentru care m-am pocăit. Îndoită îmi este deznădejdea. Viază-mă pe mine cel strivit şi porunceşte să se aprindă cu focul Tău opaiţul, ca luând şi eu curajul milei din îndurările iertării, restul timpului pe care mi-l vei dărui să vieţuiesc, păzind poruncile Tale şi de frica Ta să nu mă îndepărtez, ci să-ţi slujesc Ţie cu adevărat şi mai mult decât înainte. Şi acestea zicând în noaptea Învierii, cu multe lacrimi, s-a sculat să vadă dacă s-a aprins opaiţul. Şi descoperindu-l şi văzând că nu s-a aprins, iarăşi a căzut cu faţa la pământ, rugându-l pe Domnul şi zicând: Ştiu, Doamne, că s-a făcut luptă pentru a fi încununat eu şi nu am luat seama la paşii mei, alegând mai curând plăcerea trupului cea care duce pe cei necredincioşi în iad. Ai milă de mine, Doamne, căci, iată, iarăşi, mărturisesc bunătăţii Tale urâciunea mea în faţa îngerilor Tăi şi a tuturor dreptilor, şi dacă nu ar fi fost sminteală şi oamenilor aş fi mărturisit. Deci, îndură-Te de mine, pentru ca şi pe alţii să-i îndrum. Da, Doamne, dă-mi viaţă. Astfel, de trei ori rugându-se, a fost auzit. Şi ridicându-se, a găsit opaiţul arzând luminos. Înveselindu-se de nădejde, s-a întărit cu bucuria inimii şi se bucura foarte minunându-se de harul că în felul acesta l-a înştiinţat Dumnezeu. Şi zicea: Nevrednic fiind, Doamne, şi de această viaţă de aici, m-ai miluit cu acest semn mare şi cu totul nou. Căci ai curăţat, iubitorule de oameni, sufletele Tale. Aşa petrecând el în mărturisire şi mulţumire către Domnul, s-au ivit zorii Zilei celei sfinte. Şi se bucura în Domnul, uitând de hrana trupească, iar lumina opaiţului a păstrat-o toate zilele

lui punând ulei şi acoperind-o deasupra ca nu cumva să se stingă. Şi aşa, iarăşi, Duhul Sfânt a sălăşluit întru el şi a devenit tuturor cunoscut cu smerenia lui şi cu mărturisirea lui cea către Domnul, bucurându-se cu mulţumire. Iar când avea să-şi dea sufletul a văzut cu câteva zile înainte descoperire.

48. Un Bătrân oarecare stătea în pustia îndepărtată. Acesta avea o rudenie, care după mulţi ani a dorit să-l vadă. Deci, a cercetat unde stă şi a luat drumul pustiei. Şi aflând tovărăşia unor cămilari, a intrat în pustie împreună cu ei. Era însă purtată de diavol. Şi ajungând la uşa Bătrânului, a început să se recomande pe sine prin anumite dovezi, zicând: Sunt rudenia ta. Şi a rămas la el. Iar Bătrânul, fiind luptat, a căzut cu ea. Era un alt eremit care şedea în părţile de jos. Şi în timp ce umplea ulciorul cu apă la ora mesei, s-a răsturnat ulciorul. Şi, din rânduiala lui Dumnezeu, şi-a zis: Voi intra în pustie ca să vestesc acest lucru Bătrânului. Şi ridicându-se, a plecat. Dar făcându-se seară, s-a culcat într-un templu idolesc care era pe cale. Şi a auzit în timpul nopţii pe draci zicând: În noaptea aceasta am aruncat pe cutare anahoret în desfrânare. Şi auzind s-a întristat. Şi venind la Bătrân, l-a aflat pe acesta posomorât şi i-a zis: Ce să fac, avva, că am vrut să umplu ulciorul meu la ceasul mesei şi s-a răsturnat? Şi i-a zis lui Bătrânul: Ai venit să mă întrebi despre ulciorul care s-a răsturnat? Eu, însă, ce să fac că în noaptea aceasta am căzut în desfrânare? Iar el a zis: Şi eu am aflat! Şi i-a zis: Cum ai aflat? Şi i-a zis lui: Dormeam în templu şi am auzit pe demoni vorbind

despre tine. Și a zis Bătrânul: Iată, eu voi ieși în lume! Iar el, îl ruga zicând: Nu, părinte, ci rămâi la locul tău, iar femeia trimite-o de aici, căci aceasta este trimisă de vrăjmașul. Iar el, ascultându-l pe acesta, a rămas, adăugând viețuirii sale multe lacrimi, până când a revenit la starea sa de la început.

49. Un frate a întrebat pe un Bătrân zicând: Dacă se întâmplă omului să cadă în ispită din pricina vreunei lucrări drăcești, ce se întâmplă cu cei care se smintesc? Și i-a povestit: Un diacon era vestit într-o obște din Egipt. Iar un politician, fiind prigonit de stăpânitorul ținutului, a venit cu toată casa lui la obște. Și din lucrarea celui rău, diaconul a căzut cu o femeie și s-a făcut de toată rușinea. Și a plecat la unul din Bătrânii care îi erau dragi lui și a vestit aceluia lucru. Iar Bătrânul avea o criptă înlăuntrul chiliei lui; și l-a rugat pe el diaconul, zicând: Îngroapă-mă aici de viu și să nu dai de veste nimănui. Și intrând în locul acela întunecat, s-a pocăit cu adevărat. Și după un timp s-a întâmplat ca apa râului să nu urce. Și făcând cu toții litanie, s-a descoperit unuia dintre sfinți că dacă nu va ieși și nu se va ruga diaconul ascuns de cutare Bătrân, nu se va ridica apa. Și auzind, s-au minunat și, venind, l-au adus pe acesta din locul unde era și s-a rugat și apa a urcat. Și cei care se smintiseră odinioară s-au folosit mult mai mult de pocăința acestuia și au slăvit pe Dumnezeu.

50. Doi frați au plecat în piață ca să vândă lucrurile lor. Și cum s-a depărtat unul din cei doi, a căzut în desfrânare. Venind fratele lui, i-a zis: Să mergem

în chilia noastră, frate. Iar el a răspuns lui zicând: Nu mergem. Şi l-a rugat pe el zicând: De ce, fratele meu? Iar el a zis: Când ai plecat tu de lângă mine, am căzut în desfrânare. Şi vrând să-l câştige pe el, fratele lui a început să-i spună: Şi cu mine, când m-am depărtat de tine, s-a întâmplat la fel. Dar să mergem şi să ne pocăim cu durere şi Dumnezeu ne va ierta pe noi. Şi venind, au vestit Bătrânilor întâmplarea lor. Şi le-au dat poruncă să se pocăiască. Şi se pocăia cel nevinovat pentru fratele lui ca şi cum ar fi păcătuit el însuşi. Văzând Dumnezeu osteneala iubirii lui, în câteva zile a arătat unuia dintre Bătrâni că pentru multa iubire a fratelui care nu păcătuise a fost iertat cel care păcătuise. Iată, aceasta înseamnă să-şi pună sufletul pentru fratele său[28].

51. A venit odată un frate la un Bătrân şi a zis: Fratele meu mă scoate din rânduială, mergând încoace şi încolo şi mă tulbură. Şi l-a rugat pe el Bătrânul, zicând: Poartă-l pe el, frate, şi Dumnezeu, văzând osteneala răbdării tale, îl va aduce la rânduială. Căci nu cu asprime se schimbă uşor cineva, nici nu scoate demon pe demon[29]. Ci mai curând cu bunătate îl schimbi în bine. Căci şi Dumnezeul nostru cu mângâierea îi aduce pe oameni la cele bune. Şi i-a povestit că: Erau în Tebaida doi fraţi; şi unul, fiind luptat cu desfrânarea, a zis celuilalt: Mă duc în lume. Iar celălalt plângea şi zicea: Nu te las, frate, să mergi şi să-ţi pierzi osteneala şi fecioria ta. Iar el nu se lăsa convins şi a zis: Nu stau, ci plec. Sau vino cu mine şi mă voi întoarce iarăşi cu tine, sau slobozeşte-mă şi voi rămâne în lume. Şi

◆ [28]Vezi Ioan 15, 13. ◆ [29]Matei 12, 26.

fratele a mers să întrebe pe un Bătrân mai mare. Și i-a zis Bătrânul: Du-te cu el și Dumnezeu, pentru osteneala ta, nu-l va lăsa să cadă. Și ridicându-se, au venit în lume. Și cum au ajuns în sat, văzând Dumnezeu osteneala iubirii lui, a ridicat războiul de la fratele său. Și i-a zis: Să mergem iarăși în pustie, frate! Iată, să socotim că am păcătuit, ce am câștigat din aceasta? Și s-au întors nevătămați la chilia lor.

52. Un frate, luptat de demon, a plecat la un Bătrân, zicându-i acestuia că: Cei doi frați sunt împreună, unul cu altul. Și Bătrânul a aflat că este batjocorit de demon și trimițând a chemat pe cei doi. Și când s-a făcut seară, a așternut o rogojină pentru cei doi frați și i-a acoperit pe amândoi cu o singură pătură, zicând: Fiii lui Dumnezeu sunt sfinți. A zis apoi ucenicului său: Pe fratele acesta închide-l singur într-o chilie mai departe, căci acesta are patima în el.

53. Un frate a zis unui Bătrân: Ce să fac, părinte, că mă omoară gândul murdar? A zis lui Bătrânul: Când mama vrea să înțarce copilul, pune pe pieptul ei skilla[30] și vine copilul după obicei să sugă și de la amăreală pleacă. Pune, deci, și tu skilla. A zis lui fratele: Care este skilla pe care trebuie să o pun? Și a zis Bătrânul: Amintirea morții și a chinurilor veacului ce va să vină.

54. Același a întrebat alt Bătrân despre același gând și i-a zis lui Bătrânul: Eu niciodată nu am fost luptat cu lucrul acesta. Și s-a smintit fratele și a plecat la un alt Bătrân, zicând: Iată, aceasta mi-a spus cutare Bătrân și m-am smintit pentru că a spus ceva

[30] Σκίλλα: Este vorba de o plantă al cărei rod are gust foarte amar.

mai presus de fire. A zis lui Bătrânul: Acel om al lui Dumnezeu nu ţi-a spus simplu aceasta, ci mergi înapoi şi fă-i metanie ca să-ţi spună puterea cuvântului. Sculându-se deci, fratele a venit la Bătrân şi i-a pus metanie, zicând: Iartă-mă, avva, că am fost fără minte şi am plecat nelămurit. Te rog, explică-mi cum nu ai fost niciodată luptat de desfrânare. A zis lui Bătrânul: De când am devenit monah, nu m-am săturat de pâine, nici de apă, nici de somn. Şi lipsa acestora, tulburându-mă tare, nu mă lăsa să simt războiul despre care ai spus. Şi a ieşit folosit fratele.

55. Un frate a întrebat pe unul din Părinţi: Ce să fac că mereu gândul meu este la desfrânare şi nu mă lasă să mă odihnesc niciun ceas şi sufletul meu este strâmtorat. Iar acela i-a zis: Când demonii seamănă gândurile, să nu stai de vorbă cu ele. Căci este lucrarea lor aceea de a pune totdeauna gânduri. Ei nu pierd din vedere acest lucru, dar nu pot sili. Ai văzut ce au făcut madianiţii? Au împodobit pe fiicele lor şi le-au prezentat israeliţilor. Pe niciunul dintre ei nu i-a forţat. Dar cei care au voit au căzut cu ele, în timp ce alţii s-au întristat, i-au ameninţat şi au ajuns să ucidă[31]. Aşa este şi cu gândurile. Răspunzând fratele, a zis Bătrânului: Ce să fac, însă, că sunt slab şi patima mă biruieşte? Iar el i-a zis: Ia seama la ele şi, când încep să-ţi spună ceva, nu le răspunde, ci ridicându-te, roagă-te şi pune metanii, zicând: Fiule al lui Dumnezeu, miluieşte-mă![32] A zis lui, deci, fratele: Iată, citesc, avva, dar nu este pătrunsă inima mea, căci nu cunosc

✦ [31]Numeri 25, 1-3. ✦ [32]Este una dintre dovezile timpurii ale rugăciunii isihaste.

puterea cuvântului. Iar acela a zis: Tu citeşte numai, căci am auzit că au zis Avva Pimen şi mulţi dintre Părinţi cuvântul acesta: Descântătorul nu cunoaşte puterea cuvintelor pe care le rosteşte, dar animalul aude şi cunoaşte puterea cuvântului şi se supune[33]. Aşa şi noi. Chiar dacă nu cunoaştem puterea cuvintelor pe care le rostim, cu toate acestea, demonii, auzindu-le, pleacă de frică.

56. Ziceau Bătrânii că gândul desfrânării este ca un papirus[34]. Dacă el este semănat în noi, iar noi, neîncredinţându-ne lui, îl lepădăm de la noi, se taie cu uşurinţă. Dar dacă, după ce se seamănă acesta, ne îndulcim cu el, încredinţându-ne lui, preschimbându-se, devine ca fierul şi se taie cu greutate. Este nevoie, deci, de discernământ faţă de acest gând, căci pentru cei care i se încredinţează nu este nădejde de mântuire, iar pentru cei care nu i se încredinţează este pregătită cununa.

57. Doi fraţi, luptaţi de desfrânare, au plecat şi au luat femei. Mai târziu au spus unul către celălalt: Ce am câştigat părăsind rânduiala îngerească şi venind în necurăţia aceasta? Şi, după acestea, vom merge în foc şi în iad. Să ieşim iarăşi în pustie. Şi ieşind, au rugat pe Părinţi să le dea canon de pocăinţă, mărturisindu-se de toate ce au făcut. Şi Părinţii i-au separat

✦ [33]Este o trimitere indirectă la Psalmul 57, 5-6. ✦ [34]În text este *biblion*. Scrierea corectă ar fi *biblos*, numele egiptean al papirusului. Din foaia interioară a papirusului care se numea *biblos* se construia materialul de scris. *Biblion* este diminutivul cuvântului *biblos* şi înseamnă carte mică din papirus. În apoftegma 56, din conexiunea celor spuse, devine evident că este vorba de planta *papirus* (ET).

pe unul de altul pentru un an şi le-au dat la amândoi porţii egale de pâine şi apă. Căci arătau la fel. Şi când s-a împlinit timpul de pocăinţă, au ieşit, şi Părinţii au văzut pe unul palid şi trist tare, iar pe celălalt îmbujorat şi bucuros. Şi se mirau pentru că primiseră aceeaşi mâncare. L-au întrebat, deci, pe cel posomorât: Pe unde ai umblat cu gândurile tale în chilia ta? Iar el a zis: La relele pe care le-am făcut şi la iadul în care voi merge am cugetat şi de frică osul meu s-a lipit de carnea mea[35]. Au întrebat şi pe celălalt: Şi tu la ce te-ai gândit în chilia ta? Iar el a zis: Lui Dumnezeu i-am mulţumit că m-a izbăvit de necurăţia lumii şi de iadul ce va să fie şi m-a adus în vieţuirea aceasta îngerească. Şi pomenind pe Dumnezeu, mă bucuram[36]. Şi au zis Bătrânii că pocăinţa amândurora este egală la Dumnezeu.

58. Era un Bătrân la Schit; şi căzând el în boală grea, îl slujeau fraţii. Şi văzând Bătrânul că se oboseau a zis: Mă duc în Egipt, ca să nu istovesc pe fraţii mei. Şi i-a zis lui Avva Moise: Nu pleca, pentru că vei cădea în desfrânare. Iar el, întristându-se, a zis: A murit trupul meu şi tu îmi spui astfel de lucruri? A plecat deci, în Egipt. Şi auzind oamenii de el, îi aduceau multe. Şi o fecioară oarecare, credincioasă, a venit să-i slujească Bătrânului. După puţin timp, însănătoşindu-se, a căzut cu ea şi aceasta a luat în pântece şi a născut fiu. Iar oamenii îi ziceau ei: De unde este pruncul acesta? Şi a zis: De la Bătrânul. Şi nu au crezut-o pe ea. Iar Bătrânul a zis: Eu l-am făcut. Păziţi deci, pruncul născut. Şi când a fost înţărcat pruncul, într-o zi în care era sărbătoare la Schit, a venit Bătrânul, ţinând copilul pe

✦ [35]Psalmul 101, 6. ✦ [36]Psalmul 76, 4.

umărul său, a intrat în biserică şi a zis fraţilor: Vedeţi copilul acesta? Este fiu al neascultării. Aveţi grijă de voi, căci eu, iată, la bătrâneţe am făcut aceasta. Rugaţi-vă, dar, pentru mine! Şi văzând aceasta, toţi au plâns. Iar el, plecând în chilia sa, a pus început lucrului său celui dintâi.

59. Un frate a fost grozav ispitit de dracul desfrânării. Căci patru demoni, preschimbându-se în chip de femei foarte frumoase, au rămas douăzeci de zile, luptând cu el, să-l atragă la împreunarea ruşinoasă. Acela însă, luptându-se bărbăteşte, nu a fost biruit. Văzând Dumnezeu lupta sa cea bună, i-a dăruit lui să nu mai aibă niciodată aprindere trupească.

60. Un anahoret se nevoia în părţile de jos ale Egiptului şi era vestit pentru că şedea într-o singură chilie în loc pustiu. Şi iată, cu lucrarea satanei, o femeie necuviincioasă, auzind despre el, zicea unor tineri: Ce vreţi să-mi daţi şi eu îl voi face pe anahoretul vostru să cadă? Iar ei au fost de acord să-i dea o sumă oarecare. Şi plecând seara, a venit la chilia lui cu pretextul că s-a rătăcit. Şi bătând la uşă, acela a ieşit şi s-a tulburat, zicând: Cum ai ajuns aici? Iar ea a zis plângând: Rătăcindu-mă am ajuns aici. Şi fiindu-i milă, a primit-o în curte, iar el intrând în chilie, a încuiat uşa. Şi iată nefericita a început să strige: Avva, mă mănâncă fiarele sălbatice. Iar el iarăşi s-a tulburat şi temându-se de judecata lui Dumnezeu, a zis: De unde mi-a venit urgia aceasta? Şi deschizând uşa, a primit-o înăuntru. Şi a început diavolul să arunce săgeţi asupra lui pentru ea. Iar el, înţelegând războiul diavolului, zicea în sine: Meşteşugurile vrăjmaşului sunt întuneric, iar Fiul lui

Dumnezeu este lumină. Deci, ridicându-se, a aprins opaiţul. Arzând de dorinţă, zicea: Cei care fac aceste lucruri merg în iad. Încearcă, deci, de aici dacă poţi să suporţi focul cel veşnic. Şi punând degetul său deasupra opaiţului, îl ardea, dar nu simţea nimic, ars fiind de înfierbântarea fără măsură a trupului. Şi făcând aşa, până dimineaţa şi-a ars toate degetele sale. Iar nefericita aceea, văzând ce face, a încremenit de frică. Dimineaţa, venind la anahoret tinerii aceia, ziceau: A venit aici o femeie aseară? Iar el a spus: Da, iată doarme înăuntru. Şi intrând, au găsit-o pe ea moartă şi i-au zis: Avva, a murit. Atunci, descoperindu-şi mâinile sale, le-a arătat, zicând: Iată ce mi-a făcut fiica diavolului. M-a făcut să-mi pierd degetele. Şi povestindu-le întâmplarea, a zis: Scris este: Să nu răsplăteşti răul cu rău[37]. Şi făcând rugăciune, a înviat-o pe aceea. Iar ea, plecând, a trăit de atunci înainte cuviincios.

61. Un frate a fost luptat cu desfrânarea. S-a întâmplat să treacă printr-un sat oarecare din Egipt şi văzând pe fiica unui preot al păgânilor, a prins drag de ea şi a zis tatălui ei: Dă-mi-o pe aceasta de femeie. Iar acela, răspunzând, i-a zis: Nu pot să ţi-o dau, dacă nu iau înştiinţare de la dumnezeul meu. Şi mergând la demon, a zis lui: Iată a venit un monah şi o vrea pe fiica mea. Să i-o dau? Şi răspunzând demonul, a zis: Întreabă-l dacă se leapădă de Dumnezeul lui şi de botez şi de îndeletnicirea de monah. Şi venind preotul, l-a întrebat pe monah: Te lepezi de Dumnezeul tău, de botez şi de îndeletnicirea de monah? Iar monahul a consimţit. Şi îndată a văzut ca un porumbel ieşind

✠ [37] 1 Petru 3, 9.

din gura lui şi zburând către cer. Şi mergând preotul la demon i-a zis: Iată a consimţit cu cele trei lucruri. Atunci, răspunzând diavolul, i-a zis: Să nu-i dai pe fiica ta de femeie. Căci Dumnezeul lui nu s-a îndepărtat de la el şi încă îl ajută. Şi venind preotul, a zis lui: Nu pot să ţi-o dau pe ea, căci Dumnezeul tău te ajută încă şi nu a plecat de la tine. Auzind acestea fratele şi-a zis în sine: Adevărat, Dumnezeu a arătat o asemenea bunătate către mine, şi eu, nefericitul, m-am lepădat de El şi de botez şi de îndeletnicirea monahului! Şi Dumnezeu este bun şi mă ajută încă şi acum? Şi venindu-şi în sine, s-a trezit şi a plecat în pustie la un mare Bătrân şi i-a povestit acestuia întâmplarea. Şi răspunzând Bătrânul, i-a zis lui: Stai cu mine în peşteră şi posteşte trei săptămâni, două zile cu două, şi eu voi ruga pe Dumnezeu pentru tine. Şi Bătrânul s-a ostenit pentru fratele şi l-a rugat pe Dumnezeu zicând: Rogu-te, Doamne, dăruieşte-mi mie sufletul acesta şi primeşte-i pocăinţa. Şi l-a auzit Dumnezeu. Şi când s-a împlinit prima săptămână, a venit Bătrânul la fratele şi l-a întrebat zicând: Ai văzut ceva? Şi răspunzând fratele, a zis: Da, am văzut porumbelul sus, la înălţimea cerului, stând deasupra capului meu. Şi răspunzând Bătrânul, a zis lui: Ia aminte la tine însuţi şi roagă pe Dumnezeu îndelung. Şi după a doua săptămână venind Bătrânul la fratele, l-a întrebat pe el zicând: Ai văzut ceva? Iar el a răspuns zicând. Am văzut porumbelul aproape de capul meu. Şi a poruncit lui Bătrânul: Priveghează şi roagă-te! A venit iarăşi Bătrânul, când s-a împlinit a treia săptămână, şi l-a întrebat pe el, zicând: Ce ai mai văzut? Iar el a zis: Am văzut porumbelul că a venit şi

a stat pe capul meu. Şi am întins mâna să-l prind, dar el, zburând, a intrat în gura mea. Atunci, mulţumind lui Dumnezeu, Bătrânul a zis fratelui: Iată, a primit Dumnezeu pocăinţa ta. De acum înainte ia aminte la tine însuţi. Şi răspunzând fratele, a zis: Iată, de acum voi fi cu tine, avva, până voi muri.

62. Zicea unul din Bătrânii tebaiţi: Eu am fost copil de preot al păgânilor. Mic fiind, şedeam deseori în templu şi priveam pe tatăl meu intrând să aducă jertfe idolului. Odată am intrat în ascuns în spatele lui şi am văzut pe satana şezând şi toată oştirea lui fiind de faţă. Şi iată unul dintre căpeteniile lui, venind, i s-a închinat: Răspunzând, diavolul a zis lui: De unde vii? Iar el a zis: În ţinutul cutare am fost şi am ridicat războaie şi multă tulburare şi vărsare de sânge am făcut şi am venit să-ţi vestesc. Şi a zis lui: În cât timp ai făcut acestea? Iar el a zis: În treizeci de zile. Iar acela, poruncind să fie biciuit, a zis: În atâta timp numai atât ai făcut? Şi iată altul s-a închinat lui şi el i-a zis: Şi tu de unde vii? Răspunzând demonul, a zis: Pe mare am fost şi am ridicat furtuni, şi am scufundat vapoare, şi mulţi oameni am omorât şi am venit să-ţi vestesc. Iar el a zis? În cât timp ai făcut acestea? Iar demonul a zis: În douăzeci de zile! A poruncit şi pe acesta să-l biciuiască, zicând: De ce în atâtea zile numai atât ai făcut? Şi iată al treilea venind, i s-a închinat lui, iar el a zis: Şi tu de unde vii? Şi răspunzând demonul, a zis: În cutare cetate s-a făcut nuntă şi eu am ridicat război mare şi multă vărsare de sânge am făcut, omorând mirele şi mireasa şi am venit să-ţi vestesc aceasta. Iar el a zis: În câte zile ai făcut aceasta? Şi a zis: În zece.

A poruncit să-l biciuiască şi pe acesta ca pe unul care a tras de timp. După aceea a venit un altul să i se închine şi el l-a zis: De unde vii tu? Iar acela a zis: În pustie am fost şi iată am patruzeci de ani de când lupt împotriva unui monah şi în noaptea aceasta l-am făcut să cadă în desfrânare. Auzind aceasta, s-a ridicat şi l-a îmbrăţişat. Şi ridicând cununa pe care o purta, a pus-o pe capul lui şi l-a aşezat pe tron împreună cu sine, zicând: Ai făcut un lucru mare. A zis Bătrânul: Văzând aceasta, am zis: cu adevărat este mare tagma monahilor. Astfel Dumnezeu a binevoit mântuirea mea; şi plecând, m-am făcut monah.

63. Un frate a întrebat un Bătrân zicând: Dacă va cădea monahul în ispită, se întristează, pentru că după ce a ajuns la oarecare creştere, se vede iarăşi jos şi se osteneşte mult până se ridică. Iar cel care vine din lume pune început şi sporeşte. Şi răspunzând Bătrânul, a zis: Monahul care cade în ispită este precum casa care cade. Dacă este într-adevăr treaz la minte şi vrea să-şi zidească din nou locuinţa căzută, găseşte mult material, temeliile, pietrele, lemnele, pământul şi poate să propăşească mai repede decât cel care încă nu a săpat şi nu a pus temelii şi care nu are niciun material din cele necesare, ci pune început cu nădejdea că poate va reuşi să o termine. Aşa se întâmplă şi cu cel care are lucrarea monahului. Dacă va cădea în ispită şi se va întoarce, are multe din cele necesare: cititul, cântarea, lucrul de mână, care sunt temeliile. Iar până când învaţă acestea începătorul, tu ajungi la rânduiala pe care o aveai înainte.

64. A întrebat cineva pe un Bătrân: Ce să fac, avva,

pentru desfrânare? Iar Bătrânul i-a zis lui: În legătură cu acest gând, păzește-te cu toată puterea ta. Căci din acest gând vine deznădejdea pentru mântuire a celui ce este biruit de el. Așa cum se întâmplă cu corabia care se luptă cu furtunile și cu valurile și cu vânturile, dacă se pierde cârma, este în primejdie, dar încă plutește; la fel, dacă se frânge vreun catarg ajutător sau ceva din acestea, încă au nădejdi bune pentru că vasul nu s-a scufundat. Tot așa și monahul, dacă este nepăsător cu alte patimi, nădăjduiește să le biruiască pe acestea prin pocăință. Dar de cade o dată în patima desfrânării și naufragiază, ajunge la deznădejde pentru că vasul s-a scufundat[38].

65. A venit cineva la bătrânețe la frați. Acesta era fecior și nu știa că există desfrânare. Și ridicându-și ochii săi, a văzut dracii în cerc în jurul său ca arapii, mișcându-i patima. El zicea că mădularul acesta îl are omul așa cum ulciorul are gâtul prin care iese apa. La fel și mădularul acesta scoate apa din om. Și iată a căzut o piatră de pe acoperiș și a auzit un glas dulce. Și, pentru că a urmat un gând firav, ridicându-se, a mers la un Bătrân și i-a povestit acest lucru. Iar acela a zis: Ai văzut dracii! Piatra care a căzut este diavolul și glasul pe care l-ai auzit este pofta. Ia aminte, deci, la tine

[38] În această apoftegmă, poziția categorică a Avvei față de urmările neîndreptate ale desfrânării vine aparent în antiteză cu înțelesul pe care îl dau alți Bătrâni despre cel căzut și despre încurajarea în pocăință, așa cum se prezintă în multe apoftegme ale acestui capitol. Aici este vorba despre un îndemn foarte ferm prin care Avva arată fratelui care întreabă ponderea specială a acestui păcat în relație cu alte patimi omenești și subliniază pericolul naufragiului, cu urmările neprevăzute.

însuți și roagă-te la Domnul ca să te ajute să treci peste război[39]. Și i-a arătat lui cum trebuie să lupte cu dracii și, binecuvântându-l, l-a slobozit. Și a venit în chilia sa și s-a luptat rugându-se lui Dumnezeu. Și i-a dat lui Dumnezeu să înainteze atât de mult, încât, dacă se întâmpla să se săvârșească un frate, primea înștiințare dacă sufletul lui era într-o stare bună sau rea.

66. A zis odată unul dintre Părinți: Multe sunt patimile desfrânării. Căci zice Apostolul că desfrânarea și orice necurăție și lăcomie de avere nici să se pomenească între voi, cum se cuvine sfinților[40]. Căci desfrânarea înseamnă a face în trup păcatul, iar necurăția înseamnă a pipăi trupul, râsul și obrăznicia. Dar de multe ori și vorbind, fie din bună dispoziție și cu dreptate, fie certându-se, săvârșesc necurăția, patima crește și ajung la război. Începe, chipurile, pe bună dreptate, din evlavie, zicând: Este bun fratele, viețuiește în liniște!, dobândește îndrăzneală de a mânca cu el și de a bea și, de multe ori, ajunge la lucruri mai grosolane și la a fi împreună, apoi vine pizma. Dacă locuiește cu un frate și vede pe cineva vorbindu-i acestuia, se întristează zicând: Ce vrea de vorbește cu altul? Iar dacă locuiește singur și îl vizitează alt frate și-l vede având îndrăzneală cu el, îndată iarăși se tulbură, zicând: Ce vrea oare cu el? Și în continuare sufletul se preocupă cu acestea și gândul lui se golește de rugăciune și de liniște și de frica lui Dumnezeu.

67. Zicea iarăși că de multe ori, când vorbește cineva despre evlavie și îndreptare, își împlinește pofta.

[39] Adică să nu se încurce cu aceste gânduri și să pățească stricăciune. [40] Efeseni 5, 3.

De multe ori, trecând numai pe lângă, de la mirosul hainelor își împlinește patima. Este dator, deci, monahul să privegheze în fiecare ceas, pentru a nu înmulți osteneala sa din pricina uşurătății, fiind păgubit de aceste patimi.

68. Zicea un Bătrân despre gândurile poftei care se nasc în inimă și nu se împlinesc: Este ca și când cineva ar vedea viță-de-vie și ar pofti din toată inima lui să mănânce struguri, dar se teme să intre și să fure, ca nu cumva să fie prins și dat morții. Iar dacă este prins în afara gardului, nu este dat morții, căci nici nu a intrat, nici nu a gustat, ci numai a poftit. Într-adevăr, nu este dat morții, dar răni primește, chiar și numai pentru că a poftit.

69. Un frate a întrebat un Bătrân, zicând: Sunt luptat de desfrânare. A zis lui Bătrânul: Dacă este lucru bun, de ce te-ai îndepărtat de el, iar dacă este rău, de ce îl cauți?[41]

70. Ziceau despre un Bătrân că, plimbându-se, a aflat urme de femeie în cale și le-a acoperit, zicând: Să nu cumva să le vadă vreun frate și să primească război.

71. Ziceau Părinții că nu Dumnezeu aduce copii în pustie, ci satana, ca să-i piardă pe cei care vor să trăiască cu evlavie.

72. Un frate a însoțit pe cineva și a fost biruit de gândurile lui de desfrânare. Și plecând, a spus Părinților, zicând: Ce să fac, căci nu are mângâiere inima mea pentru că am consimțit cu războiul vrăjmașului, și sunt ca și când am săvârșit păcatul? Și i-au zis

[41] Limbaj împrumutat din Luca 6, 43.

Părinții: Nu este păcat deplin, ci vrăjmașul a venit să te ispitească, iar Dumnezeu te-a acoperit. Iar el nu s-a lăsat deloc îndupleçat, ci a fost cuprins de tristețe. Și i-au povestit că: Doi frați, trimiși de obște într-un sat, mergeau împreună pe cale. Și dracul l-a luptat pe cel mai mare de cinci ori să păcătuiască, dar se împotrivea tot timpul făcând rugăciune. Când s-au întors lângă Părintele lor, fața aceluia era tulburată și a făcut metanie, zicând: Roagă-te pentru mine, părinte, că am căzut în desfrânare. Și a povestit cum a fost luptată mintea lui. Părintele lui era văzător cu duhul[42] și a văzut pe capul lui cinci cununi și i-a zis: Îndrăznește, fiule, căci de cum ai venit am văzut cinci cununi deasupra ta. Nu ai fost biruit, ci mai curând ai biruit, din moment ce nu ai săvârșit păcatul. Căci este luptă mare când omul se înfrânează atunci când are prilejul să păcătuiască. Are mare răsplată pentru că acest război al vrăjmașului este mai puternic și mai ascuțit și este anevoios să fugi de cursele lui. Ce crezi despre fericitul Iosif, a fost ușoară lupta lui?[43] Parcă se întâmpla la teatru; Dumnezeu și îngerii îl priveau pe el luptând, iar diavolul și demonii sălbăticeau și mai mult femeia. Când, deci, a biruit luptătorul, toți îngerii au dat slavă lui Dumnezeu cu glas mare, zicând: A biruit cu biruință străină luptătorul. Bine este ca nici

✦ [42]Διορατικός-διόραση: Este vorba despre harisma prin care cel care o deține vede lucruri care nu sunt accesibile ochilor trupești și înțelege și cunoaște lucruri care nu sunt urmări ale înlănțuirii logice, din date accesibile simțurilor. Autenticitatea harismei este garantată de sfințenia harismaticului (ET). ✦ [43]Facere 39, 7.

în gând să nu săvârşeşti răul. Iar dacă te ispiteşte, luptă ca să nu fii biruit.

73. Un anahoret era fecior, necunoscând aproape deloc ce este femeia. L-a tulburat, deci, un demon al desfrânării şi ardea de patimă, dar, din lipsă de cercare, nu cunoştea lucrul pe care îl poftea. Astfel că robul lui Dumnezeu era încercat de dorinţa puternică, necunoscând ceea ce dorea. I-a arătat, deci, diavolul pe cineva fiind cu o femeie pentru fapta ruşinoasă. Dar Dumnezeu, văzând înşelăciunea demonului şi înăsprirea peste măsură a războiului, l-a acoperit pe fratele şi războiul a încetat.

74. Pe un anahoret l-au vizitat nişte oameni din lume. Şi văzându-i pe ei, i-a primit cu bucurie, zicând: Dumnezeu v-a trimis ca să mă îngropaţi chiar în ceasul în care a venit chemarea. Pentru folosul vostru şi al celor care vor auzi, vă voi povesti viaţa mea. Eu, fraţilor, sunt fecior cu trupul, dar, cu sufletul, până acum sunt luptat de vrăjmaşul peste puterile omeneşti cu desfrânare. Iată, vorbesc cu voi şi văd îngerii aşteptând să primească sufletul meu şi aici pe satana stând şi aruncându-mi gânduri de desfrânare. Acestea zicând, întinzându-se, şi-a dat sfârşitul. Pregătindu-l pentru înmormântare, aceia au aflat cu adevărat că era fecior.

75. Ziceau despre un mare Bătrân că a vizitat o obşte şi, văzând acolo un copil, nu a vrut să rămână în locul acela ca să doarmă. Şi i-au zis lui fraţii care erau cu el: Şi tu te temi, avva? Adevărat, nu mă tem, fiilor, dar pentru ce să provocăm un război de care nu este nevoie.

76. Ziceau că odată a mers diavolul și a bătut la poarta unei mânăstiri de obște. Și l-a auzit un copil care a mers să-i răspundă. Și văzând diavolul pe băiat, a zis: Dacă ești tu înăuntru nu mai este nevoie de mine.

77. Odată, a ajuns o corabie la Diolc[45] și a aruncat ancora la muntele monahilor. Și ieșind o femeie din corabie, a stat pe munte. Venind, deci, un frate să umple ulciorul cu apă, a văzut-o pe aceasta și s-a întors la preot, zicând: Iată, la râu stă o femeie, lucru care niciodată nu s-a întâmplat aici, avva. Auzind Bătrânul, a luat toiagul și, ieșind, a alergat strigând și zicând: Ajutor, fraților, că au venit hoții aici. Și toți, văzându-l pe acesta, au alergat cu toiegele spre corabie. Și văzând marinarii năvala lor, au înțeles despre ce este vorba, au luat repede femeia pe corabie, au tăiat frânghiile și au lăsat corabia în voia valurilor.

78. Un frate care locuia în pustie a fost tulburat de desfrânare. Și plecând el, a găsit un cuib de hienă și, intrând în el, a rămas acolo nemâncat șase zile. Apoi, venind hiena, s-a temut și a zis: Doamne, dacă vreau să-mi întinez trupul meu, dă acesteia putere asupra mea, iar dacă nu, scapă-mă de ea. Îndată a auzit un glas zicând: Faceți-l eunuc și sloboziți-l. În aceeași clipă a încetat războiul.

79. Un frate luptat de desfrânare a cercetat pe un Bătrân. Și l-a rugat pe Bătrân să se roage pentru el ca să se ușureze războiul lui. S-a învoit, deci, Bătrânul și a rugat pe Dumnezeu pentru el șapte zile. Iar în a șaptea zi a întrebat pe fratele: Cum este războiul, frate? Și

[45] Regiune pe malul Deltei Nilului, unde a fost un centru monastic care poartă același nume.

i-a zis acela: Rău! Adevărat, nu am simțit ușurare. Bătrânul s-a mirat atunci și, iată, noaptea, i s-a arătat lui satana și i-a zis: Crede-mă, Părinte, din prima zi când l-ai rugat pe Dumnezeu, am plecat de la el, dar acesta are demonul lui și războiul lui care vine din lăcomie. Deci eu nu-l mai lupt pe acesta, ci el se luptă pe sine, mâncând și bând și dormind mult.

80. A zis iarăși Bătrânul că gândurile viclene sunt asemenea muștelor care intră în casă. Dacă le omori pe fiecare în parte, una câte una, nu obosești. Dar dacă lași să se umple casa, vei avea multă osteneală să le scoți afară. Și fie vei reuși, fie te vei lăsa cuprins de acedie și le vei lăsa să-ți pustiască locuința.

81. Un altul dintre marii asceți, care locuia în Enatul Alexandriei[45], a căzut într-un păcat greu. Și, de la lenevire[46], demonii l-au adus la deznădejde. Văzându-se, deci, pe sine biruit de tristețe, ca un doctor încercat, și-a dat sieși nădejde bună și a zis: Cred în îndurările lui Dumnezeu și că va face neapărat milă cu mine. Iar când a spus aceasta, au zis către el demonii că neapărat va face milă cu el. A răspuns atunci el către ei: Voi cine sunteți? Și dacă face, și dacă nu face, voi sunteți odată pentru totdeauna fiii gheenei și ai pierzaniei. Iar dacă Dumnezeu este bun, ce treabă aveți voi? Și așa, rușinându-se, au plecat.

82. A zis un Bătrân: Dacă desfrânarea îți războiește trupul tău sau inima, caută de unde a pornit războiul și îndreaptă, dacă de la desfătare sau de la somn, sau

✦ [45]Centru monastic aflat la o distanță de nouă stadii de Alexandria. ✦ [46]Cuvântul ραθυμία înseamnă nepăsare, lipsă de grijă, lene, apatie.

de la mândrie, sau dacă te socoteşti pe tine mai bun decât altul, sau ai judecat pe vreunul care a păcătuit. Căci fără acestea omul nu este luptat de desfrânare.

83. A zis iarăşi: Dacă vei cădea în desfrânare şi persoana cu care ai căzut este aproape de locul unde stai, pleacă din locul acela, pentru că altfel nu te pocăieşti.

84. A urcat unul din Părinţi împreună cu ucenicul său în Alexandria. Şi când treceau ei pe acolo s-a întâmplat acest lucru. Un avvă de la Oktodekátul Alexandriei[47] avea un fiu şi stătea cu fiul lui, iar fiul lui avea de femeie o fată de optsprezece ani. Şi fiul lui era pescar. Şi diavolul, vrăjmaşul sufletelor noastre, a ridicat război trupesc avvei către nora sa şi căuta prilej să se împreuneze cu ea şi nu afla. A început, deci, să o sărute pe ea continuu şi fata îl primea ca tată. Într-una din zile, au venit pescarii înainte de a se face ziuă şi l-au strigat pe tânăr ca să meargă la pescuit. După ce a plecat tânărul, tatăl lui a năvălit asupra fetei. Şi i-a zis lui fata: Ce este aceasta, tată? Mergi, fă-ţi semnul Crucii, căci aceasta este lucrare diavolească. El însă nu voia să plece şi s-a luptat mult, dar fata nu l-a primit. Deasupra patului era atârnată sabia fiului său şi vrând să o sperie, a scos sabia, îndreptând-o către ea şi zicând: Dacă nu mă asculţi, te voi lovi cu sabia aceasta. Iar ea i-a zis: Chiar dacă trupul meu va fi tăiat bucată cu bucată, această fărădelege niciodată nu o voi face. Şi orbit de mânie, stăpânit fiind de diavolul, a întors sabia deodată spre fată şi a lovit-o cu putere la mijloc, tăindu-o în două. Şi îndată

[47] Obşte de călugări care se găsea la optsprezece stadii de Alexandria.

l-a orbit Dumnezeu şi se învârtea căutând uşa şi nu o găsea. Au venit, deci, alţi pescari în zori căutând pe cel tânăr. Şi, la strigătul lor, a răspuns tatăl, zicând: A plecat să pescuiască. Unde este uşa, că nu văd? Şi i-au zis lui: Aici este. Şi deschizând ei uşa, au intrat şi au văzut trupul mort. Şi el le-a zis: Luaţi-mă şi duceţi-mă la căpetenie căci am făcut omor. Şi luându-l pe el, l-au predat căpeteniei cetăţii, iar căpetenia cercetându-l şi aflând de la el tot adevărul, supunându-l la chinuri, l-a dat morţii. După acestea, a zis Bătrânul ucenicului său: Să mergem să vedem trupul fetei. Şi venind ei în Oktodéka Alexandriei, au auzit Părinţii de aici şi monahii că vine Bătrânul şi au ieşit în întâmpinarea lui. Şi a zis lor Bătrânul: Să faceţi rugăciuni, Părinţilor, că nu se va îngropa trupul fetei acesteia decât unde sunt îngropaţi Părinţii. Şi unii dintre ei murmurau că se îngăduie ca un trup de femeie să fie îngropat cu Părinţii, şi încă de femeie omorâtă. Şi le-a zis lor Bătrânul: Această fată este maica mea şi a voastră. Căci s-a luptat pentru înfrânare şi pentru aceasta a murit. Atunci nimeni nu s-a mai împotrivit Bătrânului şi au înmormântat-o la un loc cu Părinţii. Şi îmbrăţişând pe părinţi, Bătrânul s-a întors cu ucenicul lui în Schit. Într-una din zile, un frate a fost luptat în Schit de demonul desfrânării şi, tulburat fiind foarte, a venit să-i dea de ştire Bătrânului. Şi i-a zis lui Bătrânul: Mergi la Oktodéka Alexandriei şi stai în cimitirul Părinţilor şi zi: Dumnezeule al Tomaidei[48], ajută-mă şi izbăveşte-mă de ispita desfrânării. Şi nădăjduiesc că

[48] Acesta era numele fetei care şi-a jertfit viaţa de dragul înfrânării. Pomenirea ei se prăznuieşte la 14 aprilie.

Dumnezeu te va slobozi de această ispită. Iar fratele, luând binecuvântarea şi porunca Bătrânului, a venit în Oktodéka şi a făcut cum i-a poruncit lui Bătrânul. Şi întorcându-se în Schit, după trei zile, a căzut la picioarele Bătrânului şi a zis lui: Pentru Dumnezeu, avva, am fost slobozit de dracul desfrânării! A zis lui Bătrânul: Cum ai fost slobozit? I-a zis lui: Am făcut numai douăsprezece metanii, m-am aşezat în cimitir şi m-a luat somnul şi a venit o fată care mi-a zis: Avva, avva, ia binecuvântarea aceasta şi mergi în pace la chilia ta. Şi luând binecuvântarea, îndată m-am uşurat de război şi am cunoscut că m-am slobozit. Ce a fost binecuvântarea aceea nu ştiu. Şi i-a zis lui Bătrânul: Această îndrăzneală au la Dumnezeu cei care se luptă pentru înfrânare.

85. Un frate a întrebat pe Bătrân despre patimile trupeşti, şi acela i-a zis lui: Aceştia sunt cei ce cântă la chipul lui Nabucodonosor. Dacă suflătorii[49] nu ar fi înşelat pe oameni, aceia nu s-ar fi închinat chipului[50]. Aşa şi vrăjmaşul cântă sufletului cu patimile[51] ca să-l arunce cu înşelăciune în patimile trupeşti.

86. A zis un Bătrân: O bucată mică de absint[52] distruge vasul cu miere, şi păcatul trupesc ne îndepărtează de Împărăţia lui Dumnezeu şi ne dă gheenei focului. Fugi, o smeritule monah, de păcatul trupesc.

✦ [49]Suflători se numesc cei care cântă la instrumentele de suflat, cunoscute din timpurile antice. Din acestea au provenit instrumentele populare ale păstorilor (precum fluierul), cunoscute astăzi la toate popoarele, al căror model desăvârşit este flautul contemporan (ET). ✦ [50]Daniel 3, 4-7. ✦ [51]Adică prin plăcere şi în general prin lucrurile desfătării. ✦ [52]Plantă aromată foarte amară. Se foloseşte în farmacologie.

87. A zis un Bătrân: Lipsa grijilor[53], tăcerea și lucrul în ascuns nasc curăția.

88. A zis un Bătrân: Acestea să păzești până la moarte și te vei mântui. Să nu mănânci împreună cu femeie, să nu ai prietenie și nici să dormi cu cineva mai tânăr pe aceeași rogojină, tu însuți tânăr fiind, decât numai cu fratele tău sau cu cel care se nevoiește împreună cu tine, și aceasta cu frică și nu cu nepăsare. Să nu fii nepăsător față de ochii tăi atunci când te îmbraci cu hainele. Dacă se ivește nevoia de vin, să iei până la trei pahare și să nu dezlegi porunca pentru prietenie. Să nu locuiești în locul unde ai păcătuit lui Dumnezeu. Nu neglija slujba ta, ca să nu cazi în mâinile vrăjmașului. Silește-te pe tine însuți la citirea psalmilor, deoarece așa te păzești de captivitatea vrăjmașului. Iubește orice suferință[54] și se vor smeri patimile tale. Îngrijește-te să nu te măsori pe tine însuți în vreun lucru și fă-ți timp să-ți plângi păcatele tale. Păzește-te pe tine de minciuni, căci acestea alungă frica de Dumnezeu de la tine. Descoperă gândurile tale Părinților tăi, pentru ca acoperământul lui Dumnezeu să te acopere. Silește-te pe tine însuți la lucrul de mână. Și frica lui Dumnezeu va sălășlui în tine.

89. Cineva cu numele Pahonie, ajuns aproape la șaptezeci de ani, stătea la Schit. S-a întâmplat atunci cu mine, tulburat fiind de demonul desfrânării și cuprins de pofta de femeie, să duc cu multă greutate și gândurile, și închipuirile din timpul nopții. Și, din

✦ [53]Vezi 1 Corinteni 7, 32-35. ✦ [54]Poate fi un ecou al textului din Iacob 5, 10.

pricina acestei ispite, ajunsesem aproape să ies din pustie, mânat cu tărie nespusă de patimă. Părinților vecini cu mine nu le spusesem lucrul și nici învățătorului meu[55]. Pe ascuns am plecat în pustia cea mai adâncă pentru cincisprezece zile și m-am întâlnit acolo cu Părinții din Schit care îmbătrâniseră în pustie. Între ei am întâlnit și pe Pahonie. L-am aflat, deci, pe acesta mai simplu[56] și mai nevoitor. Îndrăznind, i-am încredințat cele ce aveam în cugetul meu. Și mi-a zis acel sfânt: Să nu te mire acest lucru. Nu pătimești acestea din pricina trândăvelii tale. Căci dau mărturie pentru tine și locul, și puținătatea celor trebuincioase, și faptul că aici nu este prilej de întâlnire cu femeie. Prelungirea încercării se datorează mai curând celui care se împotrivește virtuții. Căci războiul desfrânat este întreit pentru cei care petrec în pustie: o dată ne atacă trupul atunci când o duce bine; o dată patimile prin gânduri, iar altădată demonul însuși ne tiranizează din pizmă. Eu am aflat aceasta luând seama la multe. Iată, așa cum mă vezi, om bătrân, am patruzeci de ani de când sunt în această chilie, îngrijindu-mă de mântuirea mea. Și această vârstă având, până acum sunt ispitit. Și m-a încredințat, zicând: Doisprezece

✦ [55]Se referă la Pahonie în capitolul 23 al *Istoriei lausiace*, unde și clarifică faptul că învățătorul lui Pahonie a fost Evagrie.
✦ [56]Cuvântul Ἀκέραιος: înseamnă *neamestecat*, *neprefăcut*, *simplu*, *necomplicat*, *curat* cu sensul lui *clar*. Am optat pentru traducere prin *simplu*, convins și de apelul la simplitate pe care-l fac părinții dintotdeauna, de atunci și de acum, apelul la simplitate în sensul necomplicării cu lucruri inutile, cu amănunte, cu lucruri complicate, rafinate, prelucrate etc.

ani după ce am împlinit vârsta de cincizeci de ani, nici noaptea, nici ziua nu m-a iertat, atacându-mă. Gândindu-mă că s-a depărtat de mine Dumnezeu şi de aceea eram stăpânit, alesesem să mor mai curând fără rost decât să mă schimonosesc ruşinos cu patima trupului. Şi ieşind din chilie, mergeam prin pustie şi am aflat un bârlog de hienă. În acel bârlog m-am şi aşezat gol în timpul zilei, ca ieşind fiarele să mă mănânce. Deci, cum s-a făcut seară, după cum este scris: Soarele şi-a cunoscut apusul său, pus-ai întuneric şi s-a făcut noapte, când vor ieşi toate fiarele pădurii. Puii leilor mugesc ca să apuce şi să ceară de la Dumnezeu mâncarea lor[57], ieşind fiarele sălbatice în ceasul acela, masculul şi femela m-au mirosit, lingându-mă de la picioare până la cap. Şi când credeam că mă vor mânca, au plecat de la mine. Stând eu, aşadar, acolo întins toată noaptea, nu am fost mâncat de fiare. M-am gândit atunci că poate Dumnezeu şi-a făcut milă de mine şi m-am întors încă o dată la chilia mea. Aşteptând, deci, demonul puţine zile, iarăşi m-a atacat mai tare decât înainte, încât cu puţin nu am ajuns să hulesc. Luând chipul unei fete etiopience pe care o văzusem odată în tinereţea mea, vara, adunând spice, mi s-a părut că aceasta s-a aşezat pe genunchii mei şi atât de mult m-a tulburat, încât să cred că m-am împreunat[58] cu ea. Cuprins de mânie i-am dat o palmă şi aşa s-a făcut nevăzut. Şi crede-mă când îţi spun, că duhoarea pe care a lăsat-o pe mâna mea nu am putut

✦ [57]Psalmul 103, 21-22 ✦ [58]Verbul folosit aici are sensul tehnic al relaţiei trupeşti. Vezi: Facere 19, 15; 39, 10; Cartea Iuditei 12, 16; Istoria Suzanei 1, 11, 39.

să o suport timp de doi ani. Atunci m-am împuținat la suflet și mai mult din pricina acestei întâmplări și deznădăjduind în sinea mea, la urmă am ieșit, rătăcind în pustia adâncă. Și am găsit o aspidă[59] mică și luându-o am dus-o la părțile mele bărbătești ca și când acestea ar fi fost pricina ispitirii mele, pentru ca astfel fiind mușcat să mor. Dar cum nici așa nu am fost mușcat, datorită proniei harului lui Dumnezeu, am auzit după aceasta un glas zicând în mintea mea: Mergi, Pahonie, și te luptă, căci pentru aceasta te-am lăsat să fii stăpânit atâta, ca să nu gândești lucruri mari despre tine, cum că tu însuți ai putea să birui demonul acesta, ci totdeauna să alergi la ajutorul lui Dumnezeu. Astfel înștiințat, am venit înapoi la chilia mea și așezându-mă cu curaj, nu m-am mai îngrijit de războiul împotriva patimii nebunești pentru femeie și am avut pace dinspre lupta aceea restul zilelor. Iar demonul, văzând disprețul meu față de el, rușinându-se, nu s-a mai apropiat de mine niciodată. Cu aceste gânduri luptătoare împotriva lui satana Sfântul Pahonie m-a sprijinit și m-a întărit pentru a duce mai cu curaj suferințele și a alungat ușor de la mine războiul demonului desfrânării. Apoi m-a trimis rugându-mă să fiu cu curaj în toate. Iar eu plecând, m-am așezat la locul meu, îngrijindu-mă de mântuirea mea și mulțumind Lui Dumnezeu și sfântului. Amin[60].

90. Zicea cineva că odată a fost mușcat un monah

[59]Șarpe veninos care aparține speciei viperelor. [60]Această istorisire este luată din *Istoria lausiacă* a lui Paladie, care precizează că dascălul lui Pahonie în Nitria a fost Evagrie Ponticul (5C).

de şarpe şi a mers într-un oraş oarecare să se vindece. L-a primit o femeie evlavioasă care avea frică de Domnul şi l-a vindecat. Când însă a avut o mică uşurare, diavolul a început să semene în el gânduri pentru femeie şi odată a apucat-o de mână. Iar ea îi zicea: Nu face asta, părinte! Îl ai pe Hristos! Gândeşte-te la tristeţea şi la pocăinţa cu care te vei pocăi şezând în chilia ta! Gândeşte-te la suspinările şi la lacrimile pe care le vei vărsa. Auzind acestea de la ea şi altele asemenea, războiul a plecat de la el şi, schimbându-şi gândul, a vrut să plece, neputând să o mai privească în faţă. Iar ea, iarăşi, cu inimă bună, i-a zis: Nu te răvăşi deloc, căci mai ai încă nevoie de vindecare. Nu gândea sufletul tău curat acele gânduri, ci au fost puse de diavolul cel pizmuitor. Şi astfel, după ce l-a vindecat fără să se sminteaască în vreun fel, l-a slobozit în pace, dându-i şi merinde.

91. Un Bătrân avea doisprezece ucenici. S-a întâmplat, din ispita diavolului, ca unul din ei să plece într-un sat şi să se afle în desfrânare cu o femeie. Deci, pleca mereu pe ascuns după slujba de seară în sat şi venea dimineaţă când încă era întuneric. Fraţii şi-au dat seama, a aflat şi avva lucrul şi, pentru că voia să-l acopere pe fratele, nu l-a mustrat. Dar pentru că de multe ori strigătele fraţilor au ajuns la stareţul lor, avva s-a dus singur la el, mai de dimineaţă. Când a plecat acela de la ţarină, pentru că s-a grăbit şi-a pus pe el altceva, adică pelerina femeii. Şi intrând fratele, avva a văzut pelerina de femeie, dar a trecut sub tăcere lucrul şi i-a zis: Unde ai fost, frate? Iar el a născocit

și a zis: Până aici aproape am fost, pentru o treabă. Și a zis Avvei: Nu ai fost, deci, în sat? A zis lui: Nu, stăpâne! Atunci i-a zis Avva: Dar a cui este pelerina aceasta? Și înțelegând fratele că este pelerina femeii, s-a aruncat la pământ la picioarele părintelui, zicând: Iartă-mă și nu voi mai face aceasta. Iar el l-a iertat și l-a rugat zicând: Ia aminte la tine însuți, fiule, de acum înainte. Căci ce câștigi de la acea necurăție? Aici numai rușine și dispreț de la oameni, iar în veacul viitor foc nestins și vierme neadormit și fără de sfârșit[61]. Nu, fiule, te rog nu te mai tăvăli în fapta aceea urâcioasă. Și prin iubirea de oameni a lui Dumnezeu și prin îndelunga-răbdare a Bătrânului sfânt a încetat fratele fapta și a devenit cu adevărat monah încercat. Și toți cei din obște au mulțumit lui Dumnezeu pentru îndreptarea fratelui și ziceau avvei: Arată dragoste și spune-ne pentru ce motiv ai făcut atâta răbdare cu fratele? Iar el le-a zis: Vedeam pe diavolul trăgându-l de una din mâini și târându-l spre lume și din îndelunga-răbdare l-am ținut de cealaltă mână, pentru ca nu cumva, certându-l, să plece în lume. Iar când a binevoit Dumnezeu să mântuiască făptura Sa, iată avem și cealaltă mână a lui și pe el întreg mântuit. Este bună, așadar, îndelunga-răbdare împreună cu rugăciunea când se întâmplă ispită fratelui nostru. Astfel, rugat fiind Dumnezeu și îndurându-Se, se mântuiește cel care a greșit. Pentru că asprimea și mustrarea făcute la timp nepotrivit nu aduc niciun bine.

92. Era un episcop într-o cetate și s-a întâmplat ca

[61] Marcu 9, 44; 46; 48.

acesta să cadă în boală, încât toți deznădăjduiau. Era acolo și o mănăstire de maici. Și aflând stareța că episcopul nu mai avea nădejde, luând cu ea două surori, a plecat să-l cerceteze. Și când episcopul vorbea cu ea, una din ucenicele ei, stând în picioare, i-a atins piciorul, vrând să vadă cum este. Iar el, fiind luptat de la atingere, a rugat pe stareță zicând: Nu sunt slujit de cei de aproape ai mei. Fii bună și lasă-mi pe sora aceasta ca să mă slujească. Iar ea, nebănuind nimic rău, a lăsat-o. Întărit, deci, de către diavol a zis ei: Fă-mi fiertură ca să gust. Și a făcut. Și după ce a gustat i-a zis. Culcă-te cu mine! Și a făcut păcatul. Luând, deci, în pântece, au oprit-o pe ea preoții și i-au zis: Spune-ne cine te-a lăsat însărcinată? Iar ea nu a voit să mărturisească. Atunci episcopul a zis: Lăsați-o pe ea, căci eu am făcut păcatul acesta. Și ridicându-se din boala sa, a intrat în biserică și a pus omoforul său pe Sfântul Jertfelnic. Și ieșind, a luat toiag în mâna sa și a plecat în grabă la o mănăstire unde nu era cunoscut. Dar starețul obștii, fiind văzător cu duhul, a cunoscut că un episcop are să vină în mănăstire și a poruncit fratelui zicând: Vezi, frate, că are să ne cerceteze un episcop. Așteptând, deci, portarul să vină episcopul în lectica[62] sau cu vreun alai după el, nu și-a dat seama când a venit. Ieșind avva în întâmpinarea lui, l-a îmbrățișat pe el zicând: Bine ai venit, Stăpâne Episcop. Iar acela, pierzându-și

[62] Cuvântul vechi λεκτίκιον provine din cuvântul latinesc *lectica*, care înseamnă *pat mobil* sau *targă*. Lectica este invenția antichității răsăritene și era tronul deasupra căruia stătea sau se întindea persoana nobilă și era purtat de robi pe umeri.

graiul când a văzut că este cunoscut, a vrut să plece la altă mânăstire. Dar avva i-a zis lui: Oriunde vei merge, voi veni cu tine. Şi rugându-l îndelung, l-a adus în mânăstire. Deci, pocăindu-se cu adevărat şi cu multă căldură a inimii, s-a sfârşit şi a trecut la Domnul în pace; şi multe semne minunate s-au făcut la ieşirea sufletului său.

Sfârşitul tratatului despre desfrânare.

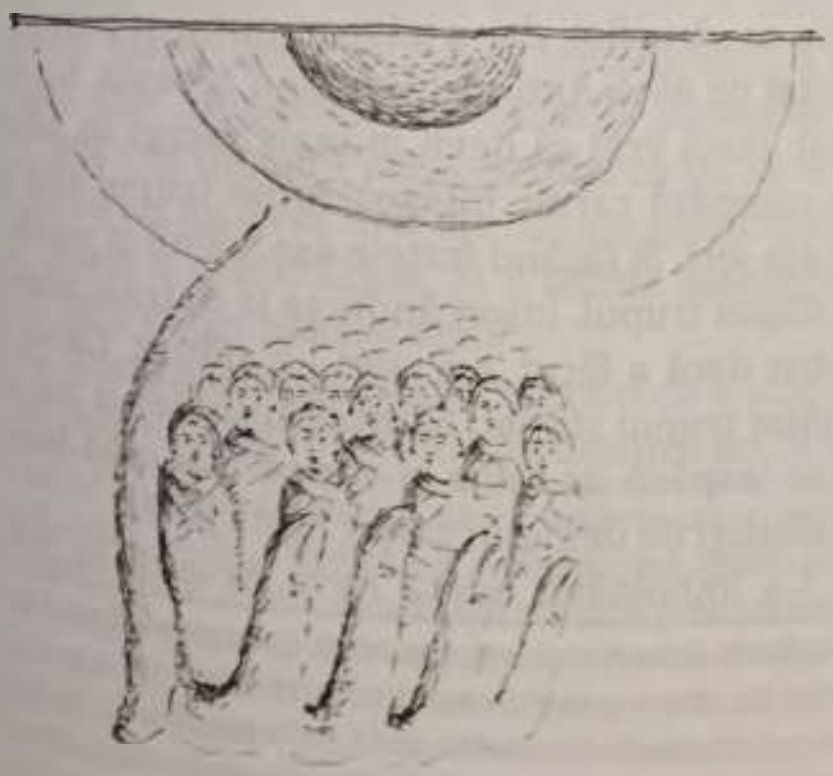

CAPITOLUL VI

DESPRE NEAGONISIRE[1] ŞI CĂ TREBUIE SĂ NE PĂZIM ŞI DE LĂCOMIE

1. Un frate care s-a lepădat de lume şi a împărţit avuţia sa săracilor, dar a păstrat puţin şi pentru sine, a vizitat pe Avva Antonie. Şi aflând aceasta, i-a zis Bătrânul: Dacă vrei să devii monah, mergi în satul cutare, cumpără carne, înfăşoar-o pe trupul tău gol şi vino aşa aici. Şi făcând fratele aşa, câinii şi păsărelele i-au sfâşiat trupul. Întorcându-se la Bătrân, acesta l-a întrebat dacă a făcut aşa cum l-a sfătuit. Când acela i-a arătat trupul sfâşiat, Sfântul Antonie i-a zis: Aceia care se leapădă de lume şi vor să mai aibă bani aşa sunt sfâşiaţi de demonii care-i luptă pe ei.

2. S-a îmbolnăvit odată Avva Arsenie la Schit şi

✦ [1]Cuvântul folosit aici, *ακτημοσύνη*, înseamnă *faptul de a nu deţine nimic*, stare pentru care limba română nu a produs un corespondent exact. Am putea reda prin parafrază: *lipsa oricărei avuţii*. Se foloseşte uneori *sărăcie* sau mai exact *sărăcie de bunăvoie*, dar sărăcie nu înseamnă lipsa oricărei avuţii, putând exista diferite grade de sărăcie. Am folosit cuvântul *neagonisire* socotindu-l cel mai potrivit şi constatând că este folosit şi în alte traduceri (vezi *Everghetinos*, ed. Vatoped).

avea nevoie de un lucru de mic preţ; şi, pentru că nu avea de unde să-l cumpere, l-a primit de la cineva ca semn de iubire[2] şi a zis: Mulţumesc Ţie, Doamne, că m-ai învrednicit să primesc iubire pentru numele tău.

3. A întrebat Avva Marcu pe Avva Arsenie, zicând: Este bine să nu aibă cineva în chilia sa vreo mângâiere? Căci am văzut pe un frate care avea câteva zarzavaturi şi le-a smuls. Şi a zis Avva Arsenie: Este bine, dar depinde de alcătuirea omului. Căci dacă nu are tărie în acest mod de viaţă, iarăşi sădeşte altele.

4. Povestea Avva Daniil despre Avva Arsenie că a venit odată la el un magistrian[3], aducându-i testamentul unui senator rudenie cu el, care îi lăsase o moştenire foarte mare. Şi luând testamentul, a vrut să-l rupă. Dar magistrianul a căzut la picioarele lui, zicând: Mă rog ţie, nu-l rupe, pentru că mi se va lua capul. Şi i-a zis lui Avva Arsenie: Eu am murit înaintea lui, iar acela a murit acum. Şi a trimis înapoi testamentul, fără să primească nimic.

5. Se povestea despre Avva Agaton că a stat mult timp să ridice chilie împreună cu ucenicii lui. Şi după

✦ [2]În textul original este folosit aici, în ambele cazuri, cuvântul *αγάπη (iubire)*: ἐλαβε... αγάπη - *a primit iubire; λαβεῖν αγάπην - să primesc iubire*. Ediţia neogreacă traduce prin milostenie - *a primit milostenie; m-ai învrednicit să primesc milostenie*. Noi am preferat să păstrăm acolo unde se poate cuvântul folosit în original, tocmai pentru a nu pierde conotaţia acestuia. ✦ [3]Magistrianul era un funcţionar public care împlinea diferite slujbe şi servicii ce i se încredinţau, aşa cum vedem şi din apoftegma aceasta, aici făcându-se purtătorul documentului testamentar. În primele veacuri ale Imperiului Bizantin, maghistrianul era un demnitar al curţii imperiale cu multe atribuţii (ET).

ce au terminat ei chilia, au venit să locuiască în ea. A văzut însă în prima săptămână un lucru care nu le folosea şi a zis ucenicilor săi: Sculaţi-vă, să plecăm de aici! Iar ei s-au tulburat tare şi au zis: Dacă tot aveai gândul să ne mutăm, de ce am suferit atâta osteneală să construim chilia? Se vor sminti şi oamenii iarăşi de noi, zicând: Iată, s-au mutat iarăşi nestatornicii! Iar el, văzându-i pe aceştia împuţinaţi sufleteşte[4], le-a zis lor: Dacă unii se vor sminti, alţii iarăşi se vor zidi, zicând: Fericiţi unii ca aceştia, pentru că s-au mutat pentru Dumnezeu şi au dispreţuit totul. Deci, cel care vrea să vină cu mine, să vină, eu oricum plec. Deci, au căzut toţi cu faţa la pământ, rugându-l să le îngăduie să meargă împreună cu el.

6. Ziceau iarăşi că de multe ori se muta dintr-un loc în altul având numai dalta în coşul lui.

7. Un frate a venit la Avva Agaton, zicând: Lasă-mă să locuiesc împreună cu tine! Venind el pe cale, găsise o bucată mică de salpetru şi a adus-o cu el. Bătrânul însă i-a zis: Unde ai găsit salpetrul? A zis fratele: Pe cale l-am găsit, mergând şi l-am luat. A zis lui Bătrânul: Dacă ai venit să stai cu mine, cum ai luat ceea ce nu ai pus tu acolo? Şi l-a trimis să-l ducă acolo de unde l-a luat.

8. Ziceau despre Avva Ghelasie că din tinereţe a urmat o viaţa de neagonisire şi de retragere din lume.

+ [4]Încercăm traducere literală, pentru că avem aici un cuvânt frecvent folosit, pentru care nu avem încă un corespondent exact în limba română. Este vorba despre verbul ὀλιγοψυχῶ, care s-ar traduce exact prin împuţinare sufletească, cu sensul de a nu mai avea suport sufletesc pentru ceva, a deznădăjdui.

În acele timpuri erau și alții mulți în aceleași locuri care îmbrățișaseră împreună cu el aceeași viață. Între ei era și un Bătrân oarecare, foarte simplu și care nu avea nimic al său. Acesta a trăit până la sfârșit numai într-o chilie, deși a dobândit ucenici la bătrâneţile lui. El a păzit până la moarte împreună cu cei care-l însoțeau porunca de a nu avea două haine și de a nu se ingriji pentru ziua de mâine[5]. Și când s-a întâmplat, prin lucrare dumnezeiască, să se formeze obște în jurul Avvei Ghelasie, i-au oferit multe țarini, iar pentru nevoile obștii a dobândit animale de povară și boi. Căci Cel care a descoperit dumnezeiescului Pahomie mai întâi să facă obște, i-a stat și acestuia în ajutor la organizarea deplină a mânăstirii. Deci, văzându-l pe acesta Bătrânul despre care spuneam mai sus și păstrând pentru el o dragoste sinceră, îi zicea: Mă tem, Avva Ghelasie, să nu se lege gândul tău de țarini și de cealaltă avuție a obștii. Iar el i-a zis: Mai curând se leagă gândul tău de chendonariul[6] cu care lucrezi decât gândul lui Ghelasie de avuție.

9. Ziceau unii Bătrâni despre Avva Gheorghie, anahoretul, că a împlinit treizeci și cinci de ani umblând gol prin pustie.

10. A zis Avva Evprepie: Cele trupești sunt materie.

✦ [5]Matei 6, 34 ;10, 10. ✦ [6]Haină țesută din cârpe vechi. Din cauza sărăciei, călugării confecționau asemenea veșminte. În Patericul alfabetic, ca și în Codicele mai nou (Sinaitic 454), în locul cuvântului κεντωνάριον apare κεντητήριον, care înseamnă „ac", „sulă". Dacă acceptăm grafia aceasta, sensul se schimbă ușor: „Gândul tău poate să se lege de acul cu care lucrezi". Am preferat să păstrăm grafica manuscriselor mai vechi (ET).

Cel care iubeşte lumea iubeşte pietrele de poticnire[7]. Deci, dacă se întâmplă să pierdem ceva, să primim aceasta cu bucurie şi cu recunoştinţă, deoarece ne-a scăpat de griji.

11. Avva Teodor din Ferme a dobândit trei cărţi bune. Şi l-a cercetat pe Avva Macarie, zicând: Am trei cărţi bune şi mă folosesc din ele şi fraţii le întrebuinţează şi se folosesc. Spune-mi, deci, ce sunt dator să fac? Să le ţin spre folosul meu şi al fraţilor sau să le vând şi să dau banii săracilor? Şi răspunzând Bătrânul, a zis lui: Bune sunt şi faptele, dar mai presus de toate este a nu avea nimic. Auzind aceasta, a plecat, le-a vândut şi a dat banii săracilor.

12. A zis Avva Isidor: Patima înfricoşătoare şi obraznică a iubirii de arginţi nu cunoaşte săturare şi de aceea duce sufletul pe care l-a înrobit la cel din urmă dintre rele. Deci, să o alungăm de la noi de la început, căci, dacă ne stăpâneşte, este de nebiruit.

13. Zicea Avva Isaac fraţilor: Părinţii noştri şi Avva Pamvo purtau haine vechi peticite şi din sevină[8], iar acum purtaţi haine scumpe. Plecaţi de aici, căci aţi pustiit locul acesta. Iar când a fost să meargă la seceriş, le-a zis: Nu vă mai dau porunci pentru că nu le păziţi!

14. Povestea unul dintre Părinţi că a venit odată un frate purtând un veşmânt scurt[9] în biserica de la

✦ [7]Vezi Rom. 9, 32-33; 1 Cor. 8, 9; 1 Petru 2, 8. ✦ [8]*Sevina* sau *sivina* erau fibre din foi de finic din care construiau frânghii, rogojini, mături şi altele. Hainele pe care le ţeseau cu sivină erau aspre şi călugării le foloseau pentru nevoinţă. ✦ [9]Κουσούλιον era o haină scurtă pe care o purtau cei din lume. Manuscrisele,

Chilii, în timpul Avvei Isaac. Şi l-a alungat pe el Bătrânul, zicând: Locul acesta este al monahilor, iar tu fiind lumesc, nu este cu putinţă să stai aici.

15. A zis Avva Isaac că zicea Avva Pamvo: Monahul este dator să poarte o astfel de haină, încât, dacă o aruncă afară din chilie trei zile, nimeni să nu o ia.

16. A zis Avva Isidor: Dacă doreşti Împărăţia Cerurilor, să dispreţuieşti banii şi în locul lor să aşezi plata dumnezeiască.

17. A zis iarăşi: A trăi după voia lui Dumnezeu este cu neputinţă pentru cel ce este iubitor de plăceri şi iubitor de arginţi.

18. Povestea unul dintre Părinţi despre Avva Ioan Persul că din multul său har a ajuns la cea mai adâncă nerăutate. Acesta locuia în Arabia Egiptului. Odată a împrumutat de la un frate o monedă de aur şi a cumpărat fire de lână ca să lucreze. Dar a venit un frate şi l-a rugat, zicând: Dă-mi şi mie, avva, puţine fire, ca să-mi fac un leviton[10]. Şi i-a dat cu bucurie. La fel şi altul a venit şi l-a rugat: Dă-mi şi mie puţine fire ca să-mi fac un ştergar. A dat şi acestuia. Şi altora care au cerut le-a dat cu simplitate şi cu bucurie. La sfârşit a venit stăpânul monedei de aur şi a cerut-o înapoi. Şi a zis lui Bătrânul: Ţi-o voi aduce eu. Dar neavând de unde să i-o dea înapoi, s-a sculat şi a plecat la Avva Iacob, iconomul, să-l roage să-i dea o monedă pentru ca să o întoarcă fratelui. Şi ajungând acolo, a aflat o

---

însă, au cuvântul κουκούλιον, dar cuvântul acesta nu dă sensul din context, pentru că această *coucouli* era o piesă indispensabilă a veşmântului monahal (ET). ✦ [10]*Levitonul* era o tunică fără mâneci, căreia i se mai spunea şi colovion (SC).

monedă de aur pe jos, dar nu a atins-o, ci făcând rugăciuni, s-a întors la chilia sa. Și iarăși a venit fratele, vrând să-și ia înapoi moneda. Și i-a zis Bătrânul: Voi avea grijă, oricum! Și plecând, iarăși a găsit moneda jos, unde era. Și făcând rugăciune, iarăși s-a întors. Și, iată, iarăși a venit fratele, tulburându-l. Și a zis Bătrânul: Încă o dată iartă-mă și îți voi aduce moneda. Și ridicându-se, a plecat iarăși spre locul acela și a găsit acolo ceea ce era pus jos. Și făcând rugăciune, a luat moneda și s-a dus la Avva Iacob și i-a zis: Avva, venind către tine am găsit moneda aceasta pe cale. Arată dragoste și vestește în ținutul nostru, să vedeam dacă nu a pierdut-o cineva. Și dacă se va afla stăpânul ei, o voi înapoia. Deci, după ce a plecat el, Bătrânul a vestit timp de trei zile și nimeni nu s-a aflat că ar fi pierdut moneda. Atunci a zis Bătrânul Avvei Iacob: Deci, dacă nimeni nu a pierdut-o, o voi da fratelui cutare, căci îi datorez o astfel de monedă. Venind să iau de la tine dragoste[11] și să-i întorc datoria, am găsit moneda. Și s-a minunat Bătrânul cum, fiind dator și găsind o monedă, nu a luat-o îndată să o dea celui căruia îi era dator. Și mai era acest lucru minunat la el, că dacă venea cineva să împrumute de la el ceva, nu-i dădea el însuși, ci îi spunea fratelui: Mergi tu însuți și ia ceea ce ai nevoie. Și dacă îi aducea înapoi, îi spunea: Pune la locul lui. Și dacă cel care luase nu aducea înapoi ceea ce luase, nu-i zicea nimic.

19. Ziceau despre Avva Iulian că făcuse aproape șaptezeci de ani trăind într-o peșteră mică și neavând

[11] Citește: milostenie!

nimic din veacul acesta, fără numai un stihar din păr de cămilă, un șal și o cană din lemn.

20. A zis Avva Casian că un senator, după ce s-a lepădat de lume și a dat cele ale sale săracilor, a mai păstrat câte ceva pentru trebuința sa, pentru că nu a vrut să primească smerenia deplinei lepădări și ascultarea desăvârșită de canonul vieţuirii de obște. Către el cel între sfinți Vasilie a spus cuvântul acesta: Și pe senator l-ai pierdut și nici monah nu te-ai făcut.

21. A zis iarăși că era un monah care locuia într-o peșteră în pustie. Și s-a vestit acestuia de către rudeniile după trup: Tatăl tău suferă foarte tare și se va sfârși. Vino, deci, să primești moștenirea de la el. Iar el a răspuns către aceștia: Eu înaintea lui am murit pentru lume. Un mort nu poate să moștenească pe un viu.

22. Odată l-au vizitat niște frați pe Avva Macarie la Schit. Și negăsind în chilia lui decât apă stricată, i-au zis: Avva, vino sus în sat și te vom odihni. A zis lor Bătrânul: Fraților, știți brutăria lui cutare în sat? Și i-au zis: Da! A zis lor Bătrânul: Și eu o știu. Știți și ogorul lui cutare pe unde curge râul? Au zis lui: Da! A zis lor Bătrânul: Și eu îl știu. Deci, când vreau ceva, nu am nevoie de voi, ci mă duc singur.

23. Ziceau în Schit despre Avva Moise că, vrând să se așeze în Petra, a simțit pe cale oboseală și zicea către sine: Cum voi putea să-mi strâng apă aici? Și a venit către el un glas, zicând: Mergi acolo și nu te îngriji de nimic. A mers, deci, și a rămas acolo. Și l-au vizitat unii dintre Părinți și nu avea decât un urcior de apă. Și pregătind puțină linte, a consumat apa. Iar Bătrânul

s-a necăjit. Intrând, deci, şi ieşind, se ruga lui Dumnezeu. Şi iată un nor de ploaie a venit şi i-a umplut toate vasele. I-au zis, după aceasta, Bătrânului: Spune-ne, de ce intrai şi ieşeai? Şi le-a zis lor Bătrânul: Judecată făceam cu Dumnezeu, zicând: M-ai adus aici şi iată nu am apă ca să bea robii tăi. De aceea intram şi ieşeam, rugând pe Dumnezeu, până ne-a trimis apă.

24. Ziceau despre Avva Meghetie că ieşea din chilie şi, dacă îi venea gândul să plece din acel loc, nu se mai întorcea în chilia sa. Căci nu avea nimic din veacul acesta, decât o ţepuşă cu care despica nuielele de finic, pentru că lucra trei coşuri pe zi pentru hrana sa.

25. L-a întrebat un frate pe Avva Pistamon, zicând: Ce să fac, că mă necăjesc când vând lucrul mâinilor mele? Şi răspunzând Bătrânul, i-a zis: Şi Avva Sisoe, şi ceilalţi îşi vindeau lucrul mâinilor lor. Aceasta nu este păgubitor. Dar, când vinzi, spune o singură dată preţul lucrului. Dacă vrei să laşi puţin din preţ, este la voia ta. Căci aşa vei afla odihnă. Iarăşi i-a zis fratele: Dacă voi dobândi cele necesare în oricare alt fel, crezi că mai este nevoie să mă ocup cu lucrul de mână? Răspunzând Bătrânul, i-a zis: Orice altceva ai avea, nu părăsi lucrul de mână. Fă cât poţi, numai să nu te tulburi.

26. Ziceau despre Avva Siluan că a ieşit ucenicul său Zaharia fără el şi, luând pe fraţi, a stricat gardul grădinii şi l-a făcut mai mare. Aflând, deci, Bătrânul, şi-a luat cojocul, a ieşit afară şi a zis fraţilor: Rugaţi-vă pentru mine! Iar ei, văzându-l, au căzut la picioarele lui, zicând: Spune-ne ce ai, părinte? Iar el a zis către ei: Nu intru înăuntru şi nu dau jos milotarul după

mine, până nu aduceţi gardul la locul unde era înainte. Iar ei au stricat iarăşi gardul şi l-au făcut aşa cum era mai înainte.

27. A zis Avva Siluan: Eu sunt rob. Stăpânul meu mi-a zis: Lucrează lucrul Meu şi Eu te voi hrăni. Nu întreba însă de unde, lucrează numai şi Eu te voi hrăni. Eu, deci, dacă lucrez, mănânc din plata mea, iar dacă nu lucrez, mănânc dragoste[12].

28. Un frate l-a întrebat pe Avva Serapion, zicând: Spune-mi cuvânt! A zis lui Bătrânul: Ce să-ţi spun? Că ai luat cele ale văduvelor şi ale orfanilor şi le-ai pus în raftul acesta? Căci văzuse raftul plin cu cărţi.

29. A fost întrebată fericita Sinclitichia dacă neagonisirea este un bun desăvârşit? Şi răspunzând aceasta, a zis: Tare desăvârşit este pentru cei care pot. Iar cei care o îndură au strâmtorare în trup, dar au odihnă în suflet. Precum hainele tari se spală şi se înălbesc bătându-se şi întorcându-se de mai multe ori, tot aşa şi sufletul puternic se întăreşte şi mai tare prin sărăcia de bunăvoie.

30. A zis Avva Iperehie: Comoară este pentru monah neagonisirea de bunăvoie. Adună comoară în cer, frate, căci nesfârşite vor fi veacurile de odihnă.

31. Unul dintre sfinţi, numit Filagrie, locuia în pustia Ierusalimului, lucrând cu osteneală ca să-şi facă pâinea sa. Şi cum stătea odată în piaţă ca să-şi vândă lucrul de mână, iată s-a întâmplat să piardă cineva o

[12]Citeşte: milostenie. Deşi pare un pic de forţare a limbii române, am păstrat totuşi traducerea literală, pentru conotaţia specială a cuvântului *dragoste* în acest context, dar şi pentru expresia: *a mânca dragoste*! Milostenia este dragoste.

pungă cu o mie de monede. Şi găsindu-o, Bătrânul a stat în acel loc, zicând: Trebuie să vină cel care a pierdut-o. Şi iată că venea plângând. Şi luându-l pe el deoparte, Bătrânul i-a dat punga. Şi acela l-a ţinut vrând să-i dea o parte din bani. Dar Bătrânul nu a vrut. Atunci a început să strige: Veniţi să vedeţi un om al lui Dumnezeu ce a făcut. Iar Bătrânul, plecând în ascuns, a ieşit din oraş ca să nu primească slavă omenească.

32. A zis Avva Zoilo, preotul din Tamiáthis[13], că l-a auzit pe părintele său, Avva Natanael, zicând despre alţi şapte senatori că au râvnit să fie ca Avva Arsenie şi să se nevoiască în Schit; Şi lepădându-se de toţi casnicii lor, au luat câte şapte tării[14] şi foloseau cele mai simple vase de pământ, zicând: Ca să vadă Marele Dumnezeu şi milostivindu-Se să ne ierte păcatele.

33. Era un începător care voia să se lepede de lume şi a zis unui Bătrân: Vreau să mă fac monah. A zis lui Bătrânul: Nu poţi. A zis acela: Pot. A zis lui Bătrânul: Dacă vrei, mergi, leapădă-te şi vino să stai în chilie. Şi, plecând, a dat tot ceea ce avea, păstrând pentru sine o sută de monede şi a venit la Bătrân. Iar Bătrânul a zis către el: Mergi şi stai în chilia ta. Iar el, plecând, a stat în chilie. Şi pe când stătea el, gândurile îi ziceau:

✦ [13]Ταμιάθις (Δαμιέτη) este o cetate importantă din Egiptul antic, ce se afla în Delta Nilului, la 13 km de ţărmurile Mediteranei. De la sfârşitul sec. al IV-lea înainte de Hristos, odată cu dezvoltarea Alexandriei, Tamiathis a început să decadă. ✦ [14]Τάριον, 1. Monedă cunoscută în Italia şi Sicilia, de proveniență arabă. Probabil provine din arabescul Dirahim, pluralul lui Dirham, monedă de argint care trimite la drahma grecească. 2. Măsură de greutate mică ce se folosea pentru preparatele medicale.

Ușa este veche. Are nevoie să fie făcută. Și ieșind, a zis Bătrânului: Gândurile îmi spun că ușa este veche și că trebuie făcută. Și a zis lui Bătrânul: Nu te-ai lepădat. Mergi, dar, și te leapădă și după aceea vino să stai aici. Iar el a plecat și a dat nouăzeci de monede și venind a zis Bătrânului. Iată, m-am lepădat. A zis lui Bătrânul: Mergi și stai în chilia ta. Iar el, plecând, s-a așezat în chilie. Și pe când ședea el, gândurile îi ziceau: Acoperișul este vechi, trebuie făcut. Și plecând, a zis Bătrânului: Gândurile îmi spun că acoperișul este vechi și trebuie făcut. A zis lui Bătrânul: Mergi și te leapădă! Iar el, plecând, a dat cele zece monede și venind a zis Bătrânului: Iată, m-am lepădat. Și pe când ședea el în chilie, gândurile i-au zis: Toate sunt vechi aici și leul poate să vină să mă mănânce. Și a zis Bătrânului gândurile, iar Bătrânul a zis lui: Eu aștept ca toate să cadă peste mine și leul să vină să mă mănânce, ca să mă izbăvesc. Mergi, stai în chilia ta și roagă-te lui Dumnezeu.

34. Era un Bătrân bolnav și, cum nu mai avea cele necesare, l-a cercetat pe el un părinte din obște și l-a odihnit. Și acesta a zis fraților: Siliți-vă puțin, ca să odihnim pe bolnav. Iar bolnavul avea o oală plină cu aur, pe care o ascunsese într-o groapă făcută sub rogojină. S-a întâmplat ca acesta să moară și nu a spus taina. După ce l-au îngropat, a zis avva fraților: Ridicați rogojina aceasta de aici. Și ridicându-o au găsit aurul. Și a zis avva: Dacă în timp ce trăia nu a mărturisit taina și nici când a murit nu a spus, avea nădejde în acesta. Nu ne atingem de el, ci mergeți și

îngropați-l împreună cu el. Și a coborât foc din cer și timp de multe zile stătea deasupra mormântului lui în fața tuturor și toți văzându-l se minunau.

35. Un tânăr căuta să se lepede de lume, dar, de multe ori ieșind, l-au întors înapoi gândurile, încurcându-l cu diferite lucruri, căci era și bogat. Într-una din zile, ieșind el să plece, l-au înconjurat gândurile și i-au ridicat o mare tulburare în minte ca să-l întoarcă iarăși. Și îndată dezbrăcându-se și aruncându-și hainele sale, a plecat gol la mănăstire. Iar Dumnezeu i-a descoperit unui Bătrân, spunându-i: Scoală-te și primește pe luptătorul Meu. Și sculându-se, Bătrânul l-a primit pe acela și, aflând ce s-a întâmplat, s-a minunat și i-a dat schima monahală. Când veneau, deci, frații la Bătrân și-l întrebau despre diferite feluri de gânduri, le răspundea lor, dar dacă era despre lepădare, zicea: Întrebați pe fratele.

36. Cineva a rugat pe un Bătrân să primească bani pentru nevoile sale; și Bătrânul nu voia, mulțumindu-se cu lucrul său de mână. Dar cum acela stăruia, rugându-l să-i primească pentru folosul celor care au nevoie, Bătrânul i-a răspuns: Îndoită rușine este aceasta, că iau, deși nu am nevoie și că dăruind ceea ce aparține altuia, cad în slavă deșartă.

37. A venit cineva mare din țară străină, aducând cu sine mult aur în Schit, și l-a rugat pe preot să-l dea fraților. Iar preotul i-a zis lui: Nu au nevoie frații. Dar silindu-l mult acela, preotul a pus coșulețul la ușa bisericii și a zis: Cel care are nevoie să ia! Și niciunul nu s-a atins de el, iar unii nici nu l-au văzut. Și a zis lui preotul: Dumnezeu a primit iubirea ta, mergi și-l dă

săracilor. Şi mult folosindu-se, a plecat.

38. Cineva a adus unui Bătrân bani zicând: Să ai pentru cheltuielile tale că ai îmbătrânit şi eşti bolnav. Căci era lepros. Dar el răspunzând a zis: Tu ai venit să-mi iei pe Cel care mă hrăneşte de şaizeci de ani? Iată de atâţia ani sunt bolnav şi nu-mi lipseşte nimic, deoarece Dumnezeu îmi dă cele trebuincioase şi mă hrăneşte. Şi nu a voit să primească.

39. Povesteau Bătrânii despre un grădinar oarecare că lucra şi totdeauna osteneala lui o dădea milostenie, păstrând pentru sine numai cât îi era necesar. După un timp, însă, satana s-a strecurat în gândul lui, zicând: Adună pentru tine puţini bani, ca nu cumva îmbătrânind sau îmbolnăvindu-te să ai nevoie de cheltuială. Şi a adunat umplând un vas de lut cu monede. I s-a întâmplat, deci, să se îmbolnăvească şi să i se cangreneze un picior şi să cheltuiască banii la doctori fără folos. La urmă, a venit la el un doctor negustor şi i-a zis: Dacă nu va fi tăiat piciorul, tot trupul tău va face cangrenă. Şi a hotărât să-i taie piciorul. Dar în noaptea aceea, venindu-şi în sine şi părându-i rău de ceea ce făcuse, suspinând, a plâns şi a zis: Adu-ţi aminte, Doamne, de lucrurile mele de la început, pe care le-am făcut lucrând şi dăruind fraţilor. Şi acestea zicând, iată îngerul Domnului a stat în faţa lui şi a zis: Unde sunt banii pe care i-ai adunat şi unde este nădejdea pe care ţi-ai pus-o în ei? Atunci, dându-şi seama ce a făcut, a zis: Am păcătuit, Doamne, iartă-mă, şi de acum nu voi mai face aceasta. Atunci îngerul s-a atins de piciorul lui şi îndată s-a făcut sănătos. Şi sculându-se de dimineaţă a plecat la câmp să lucreze.

A venit, deci, doctorul, după cum se înțeleseseră, cu instrumentele ca să-i taie piciorul. Și i-au zis: De dimineață a plecat la câmp ca să lucreze. Atunci, mirându-se, doctorul a mers la câmp unde lucra grădinarul și văzându-l săpând pământul, a slăvit pe Dumnezeu care i-a dat aceluia sănătate.

40. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Vrei să păstrez pentru mine două monede pentru cazul în care m-aș îmbolnăvi trupește? Văzând Bătrânul gândul lui că vrea să le păstreze, i-a zis lui: Da! Și plecând fratele la chilia sa, era strâmtorat de gânduri, zicând: Oare mi-a spus adevărul Bătrânul sau nu? Și sculându-se, a venit iarăși la Bătrân și punând metanie, i-a zis: Pentru Domnul, spune-mi adevărul, căci sunt chinuit de gânduri pentru cele două monede. A zis lui Bătrânul: Deoarece te-am văzut că vrei să le păstrezi, de aceea ți-am zis așa, dar nu este bine să țină cineva mai mult decât nevoia trupului. Așadar, dacă păstrezi cele două monede, în acestea va fi nădejdea ta. Și dacă se întâmplă să le pierzi, nici Dumnezeu nu ne mai poartă de grijă. Deci, să ne punem nădejdea noastră în Domnul, pentru că Acesta ne poartă de grijă[15].

41. Au venit odată niște greci la Ostrachina[16] ca să arate dragoste[17] și au luat cu ei și pe iconomi ca să le arate cine sunt cei care au mai mare nevoie. Și aceștia i-au dus la un lepros și i-au dat ajutor. Dar el nu a voit să primească, zicând: Iată, ramurile de finic, cu acestea mă ostenesc și împletesc și așa mănânc pâinea mea. Și iarăși i-au dus la coliba unei văduve cu copii.

✣ [15]Psalmul 54, 23. ✣ [16]Cetate pe litoralul Mării Mediteraneene, mai la răsărit de revărsarea Nilului. ✣ [17]Să facă milostenie.

Şi bătând la poartă, fiica ei, care era goală, a răspuns dinăuntru. Iar mama ei era plecată să lucreze, căci era spălătoreasă. Şi i-au dat ei haine şi bani. Dar ea nu a vrut să primească, zicând: A venit mama şi mi-a zis: Să nu-ţi pierzi curajul, a vrut Dumnezeu şi am găsit astăzi de lucru şi vom avea hrana noastră. Şi când a venit mama ei, au rugat-o şi pe ea să primească şi nu a vrut, zicând: Eu am pe Cel care-mi poartă de grijă, pe Dumnezeu, şi voi vreţi să mi-l luaţi? Iar ei auzind credinţa ei, au slăvit pe Dumnezeu.

42. Povestea cineva dintre Părinţi că era un Bătrân învrednicit cu mare dar de la Dumnezeu. Şi ajungând renumit pentru vieţuirea lui virtuoasă, numele lui a ajuns până la împărat. Iar împăratul a trimis să-l aducă la el ca să se învrednicească de rugăciunile lui. Şi după ce s-a întâlnit cu el şi s-a folosit mult, i-a adus aur. Iar Bătrânul a primit şi plecând la ale sale a început să cultive un ogor şi un alt câmp. A venit, deci, la el un îndrăcit după obicei şi a zis Bătrânul demonului: Ieşi din făptura lui Dumnezeu! Şi a zis lui demonul: Nu te ascult pe tine. A zis lui Bătrânul: De ce? A zis demonul: Pentru că ai devenit ca unul dintre noi, părăsind grija cea pentru Dumnezeu şi te ocupi cu grijă lumească. De aceea nu te ascult şi nici nu ies.

43. Un frate a găsit lemne în cale, căzute de pe o cămilă, şi le-a dus la chilie. Dar părintele lui i-a zis: De unde ai adus acestea? Iar el a zis: De pe cale. A zis lui iarăşi Bătrânul: Dacă erau aduse de vânt, adu-le înăuntru, iar dacă nu, mergi şi le pune la locul lor.

44. Era un ascet luptat de iubirea de arginţi. Acesta adunase din lucru său de mână o monedă, apoi două,

apoi trei, apoi s-a străduit să le facă cinci. Dar îndată a căzut într-o boală şi începând să cangreneze piciorul a cheltuit o monedă, apoi pe toate cinci. Neîncetând boala, a venit în ziua următoare doctorul şi i-a zis: Piciorul tău trebuie tăiat, avva, ca să nu se cangreneze tot trupul tău. Şi s-a hotărât să se lase tăiat. Dar noaptea a început să plângă şi i s-a arătat Îngerul Domnului. Şi pierzându-se acesta cu firea, îngerul i-a luat piciorul şi cu mâna a început să-i ungă rana. Şi i-a zis îngerul: Le vei face cinci? Ce zici? Şi îndată l-a vindecat şi s-a făcut nevăzut. Făcându-se ziuă, a venit, deci, doctorul şi a bătut la poartă. Iar el, sculându-se, l-a întâmpinat. Şi văzând doctorul, s-a minunat şi, aflând întâmplarea, s-a făcut creştin, căci era păgân.

45. A zis un Bătrân: Omul care a gustat dulceaţa neagonisirii simte că-l îngreuiază chiar şi haina pe care o poartă şi ulciorul pentru apă. Căci mintea lui în altă parte petrece.

46. A zis iarăşi: Cel care nu a urât niciodată materia poate să-şi urască sufletul său după porunca Domnului[16].

47. A zis un Bătrân: Să nu ai în chilia ta haină agăţată nefolosită, căci îţi este moarte, deoarece alţii mai drepţi ca tine tremură de frig şi tu, păcătosul, ai şi de prisos.

48. A zis iarăşi: Să nu ai vas de prisos care să stea degeaba, chiar şi o scoică mică, pentru că vei da seama pentru aceasta.

49. A zis iarăşi: Să nu ţii aur în viaţa ta pentru că nu-ţi va mai purta de grijă Dumnezeu. Ci, dacă se întâmplă să-ţi vină de undeva şi îţi trebuie pentru vreo

[16]Vezi Ioan 12, 25; Luca 14, 26.

nevoie sau pentru haină sau pentru hrană, cumpără-le, dar dacă nu-ţi trebuie, să nu te apuce noaptea cu el.

50. A zis iarăşi: Dacă ai chilie în care încapi să-ţi pui capul tău, să nu construieşti alta niciodată pentru a afla acolo loc mai larg.

51. A zis iarăşi: Dacă dobândeşti vreo carte, să nu împodobeşti coperta ei şi la proschinitarul[19] tău să nu pui acoperământ de preţ.

52. A zis iarăşi: Vas de argint sau de aur niciodată să nu pipăie mâinile tale în chilia ta, chiar cât de mic ar fi.

53. A zis iarăşi: Haină nouă să nu pui pe trupul tău, nici chiar culion.

54. A zis iarăşi: Ştergar[20] să nu agăţi la cingătoarea ta. Toate acestea opresc străpungerea inimii şi tânguirea de la tine. Simplu spus, toate ale tale, şi aşternutul tău, şi vasele tale, şi încălţările tale, şi cureaua ta, aşa să fie încât dacă vin unii să fure, nimic să nu le placă să ia din cele ce sunt în chilia ta.

55. A zis iarăşi: Dacă ai vas sau cuţit sau sapă sau orice altceva şi vezi că gândul tău iubeşte lucrul acela, aruncă-l de la tine, ca să-ţi înveţi gândul să nu iubească nimic decât numai pe Hristos.

56. A zis iarăşi: Dacă dai milostenie şi te chinuieşte gândul că ai dat mult, să nu-i dai atenţie, pentru că este drăcesc. Dincolo de aceasta, să trăieşti cât poţi

✦ [19]*Proschinitarul* este suportul pe care se ţin cele necesare pentru rugăciune. ✦ [20]Cuvântul εγχείριον din textul vechi înseamnă prosop mic pe care clericii obişnuiau să-l agaţe la cingătoarea lor, ca simbol al ştergarului cu care Domnul a şters picioarele ucenicilor Săi după ce le-a spălat. Cu ştergarul acesta, preoţii ştergeau Sfânta Masă şi mâinile lor în timpul săvârşirii slujirii sfinte în biserică (ET).

cu sărăcie şi smerenie, ca mai curând tu să ai nevoie totdeauna de milostenie. Căci cel care dă se bucură în inima lui, gândind că a făcut un lucru bun. Iar cel care nu are nimic, ci petrece în sărăcie, ajunge şi la mai mare smerenie, gândind că nimic bun nu face, nici nu dă ceva cuiva, ci mai curând caută să i se dea poruncă[21]. Aşa au trăit Părinţii noştri, aşa a găsit pe Dumnezeu Avva Arsenie.

57. A zis un bătrân: Iubeşte mult sărăcia şi să nu doreşti să ai lucruri bine făcute în chilia ta. Căci când sufletul caută un lucru şi nu găseşte, suspină şi se smereşte şi atunci îl mângâie Dumnezeu şi îi dă străpungere. Când gustă sufletul din dulceaţa lui Dumnezeu, urăşte după aceea aproape şi haina pe care o poartă şi chiar propriul său trup. Aceasta îţi spun, fiule, că dacă nu-şi urăşte omul trupul său ca pe un duşman şi potrivnic şi nu refuză să facă voia lui până şi în cel mai mic lucru, nu poate niciodată să scape de cursele diavolului. Căci capcana diavolului pentru om, mai ales când acesta este tânăr, este trupul nostru, precum a spus şi Avva Isaia, poruncind: Să nu ţii mâna cuiva, nici să te apropii de trup străin, în afară de boală grea, şi atunci cu frică; nici să se apropie de tine mână străină, nici să te atingă; nici să spui la cineva să-ţi ia păduchele din barbă sau din părul capului sau de pe haina ta. Nici să nu dormi alături de cineva în toată viaţa ta. Nici să nu dai îmbrăţişare

[21] Este vorba de starea de simplitate şi de smerenie la care ajunge monahul când se leapădă de voia sa, chiar şi în ceea ce priveşte facerea lucrurilor bune, şi caută poruncă de la cineva pentru a o împlini.

unui copil care nu are încă barbă, nici chiar în biserică şi nici celui care vine din străini. Să nu ai tovărăşie cu un copil, ca să nu se piardă sufletul tău, nici să nu stai sau să mergi aproape de el sau să vă atingeţi unul de altul. Nici la nevoile pântecelui tău să nu stai nicidecum alături de altul, căci cel cu adevărat evlavios se ruşinează şi de sine. Căci mulţi, dispreţuind aceste lucruri ca fiind mărunte, au căzut din acestea în prăpastie şi s-au pierdut. Căci orice rău mare începe de la cele mici şi apoi devine mare. Iar Domnul să ne înţelepţească întru frica Lui.

58. A fost întrebat un Bătrân de un frate: Spune-mi, avva, cum să mă mântuiesc? Iar acela şi-a scos leviton[22], s-a încins la mijloc, şi-a întins mâinile şi a zis: Aşa este dator monahul să fie, gol de materia lumii şi răstignit în lupte.

Sfârşitul tratatului despre neagonisire.

[22] Veşmântul monahului.

CAPITOLUL VII

DIFERITE POVESTIRI CARE NE ÎNTĂRESC ÎN RĂBDARE ŞI BĂRBĂŢIE

1. Au mers nişte fraţi la Avva Antonie şi i-au zis: Spune-ne cuvânt cum să ne mântuim! Le-a zis lor Bătrânul: Aţi auzit Scriptura? Vă este de ajuns. Dar ei au zis: Şi de la tine vrem să auzim, părinte. Le-a zis lor Bătrânul: Zice Evanghelia: *Dacă cineva te loveşte peste obrazul drept, întoarce-l şi pe celălalt*[1]. Au zis lui: Nu putem să facem aceasta. Le-a zis lor Bătrânul: Dacă nu puteţi să-l întoarceţi şi pe celălalt, măcar răbdaţi prima palmă. Au zis lui: Nici aceasta nu putem. A zis Bătrânul: Dacă nici aceasta nu puteţi, nu daţi înapoi cele ce aţi primit. Şi au zis: Nici aceasta nu putem. A zis atunci Bătrânul ucenicului său: Fă-le puţin terci, căci bolesc. Dacă aceasta nu puteţi şi aceea nu vreţi, ce să vă fac?

2. Un frate a întrebat pe Avva Agaton, zicând: Am primit poruncă, dar este război acolo unde mă trimite porunca. Vreau, deci, să merg, pentru poruncă, dar mă tem de război. A zis lui Bătrânul: Dacă ar fi fost

[1] Matei 5, 39; Luca 6, 29.

Agaton, ar fi împlinit porunca şi ar fi biruit războiul.

3. A zis Avva Amon: Paisprezece ani am petrecut în Schit rugând pe Dumnezeu ziua şi noaptea ca să-mi dea har să biruiesc mânia.

4. A zis Avva Pimen: Semnul monahului în ispite se arată.

5. A zis Avva Visarion: Patruzeci de zile şi nopţi am stat între spini în picioare fără să dorm deloc.

6. Acelaşi Avva Visarion a zis: Patruzeci de ani nu m-am întins pe o parte, ci dormeam şezând sau în picioare.

7. Povesteau ucenicii Avvei Visarion că viaţa acestuia a fost ca a uneia din păsările care zboară în văzduh, sau ca a vieţuitoarelor de noapte şi de uscat, petrecând totdeauna timpul vieţii sale netulburat şi fără grijă. Căci grijă de casă nu a avut, nici dorinţă de a-şi odihni sufletul în vreun loc, nici măsură de mâncare, nici construire de locaşuri, nici să poarte cu el cărţi. Ci s-a arătat întru totul mai presus de toate patimile[2] sufletului. Se hrănea cu nădejdea celor viitoare şi trăia cu întărirea credinţei. Îndura cu răbdare ca un rob, aici şi acolo, petrecând în frig şi în goliciune

+ [2]Patimile trupeşti sau fireşti se cheamă diferitele nevoi şi funcţii ale trupului omenesc, care ţin de viaţa biologică a omului: foamea, setea, simţul frigului şi al fierbinţelii, nevoia de odihnă, pornirea spre naşterea de copii şi altele care au fost îngăduite de Părintele creator, când omul a căzut din harul lui Dumnezeu, prin neascultare de voia dumnezeiască. „Aceste funcţii fizice indispensabile - spune Sfântul Grigorie de Nyssa -, pornirea păcătoasă a omului care caută plăcerea, le face căi prin care pătrund patimile (cele păcătoase mai ales). În locul mâncării caută desfătarea, în locul îmbrăcămintei preferă înfrumuseţarea... în loc

şi ars de arşiţa soarelui, totdeauna sub cerul liber. Se chinuia pe sine, rătăcind prin râpele pustiurilor şi lăsându-se de bunăvoie purtat, adeseori, pe tărâmul nesfârşit de nisip ca pe mare. Iar dacă se întâmpla să ajungă în vreun loc mai domestic, unde cei care duc acelaşi mod de viaţă o fac în obşte, aşezându-se în afara porţilor, plângea şi se tânguia asemenea unui naufragiat aruncat la mal. Şi când ieşea cineva dintre fraţi, îl găsea acolo şezând ca un cerşetor dintre săracii din lume, şi apropiindu-se de el cu milă îi zicea: De ce plângi, omule? Dacă îţi lipseşte ceva din cele necesare, vei primi după putinţa noastră. Intră, numai, înlăuntru ca să ne fii părtaş la masă şi la mângâiere, oricare va fi aceasta. Iar el răspundea: Nu pot să rămân sub un acoperiş înainte de a găsi propria mea casă. Am pierdut, zicea, multe lucruri în diferite moduri; căci am căzut şi în mâna piraţilor, am avut şi naufragiu, şi din neamul meu aristocrat am căzut şi, între cei de cinste fiind, am ajuns de necinste. Iar fratele, îndoplecat de cuvânt, intra, lua pâine şi-l ruga zicând: la aceasta, părinte! Iar celelalte, cum zici, Dumnezeu ţi le va da, şi ţară, şi neam, şi bogăţia de care vorbeai. Şi el încă şi mai mult plângea cu suspinări şi zicea tare: Nu ştiu să spun dacă va fi cu putinţă să găsesc cele pe care le-am pierdut şi le caut. Dar mai curând mă voi bucura să mă primejduiesc mereu, în fiecare zi până

să facă copii, vânează plăcerile în fărădelege". Grigorie de Nyssa, *Cuvânt la cei adormiţi*, Ed. EPE, volumul X. pp.189-191. Datorită voinţei celei bune şi conlucrării cu harul lui Dumnezeu, omul poate să le direcţioneze spre dumnezeiasca lipsă de patimi, fapt pe care-l mărturiseşte viaţa sfinţilor Bisericii noastre, aşa cum vedem şi aici la Sfântul Visarion (ET).

la moarte, neavând răgaz din partea nenumăratelor mele nenorociri. Căci trebuie să-mi termin drumul rătăcind continuu.

8. Zicea Avva Visarion: Urmaţi calea împărătească; număraţi milele[3] şi nu vă pierdeţi curajul.

9. Un frate a mers la Avva Victor, isihastul, în Lavra Eliogului, şi i-a zis: Ce voi face, părinte, căci mă stăpâneşte patima oligoriei (împuţinării)[4]? A răspuns Bătrânul: Este boală a sufletului. Aşa cum celor care au boală de ochi, deoarece au această suferinţă, li se pare că văd mai multă lumină, iar celor sănătoşi mai puţină, la fel şi cei puţini la suflet, aflându-se sub împuţinarea lor mică, se răzvrătesc şi socotesc că este multă împuţinarea lor, iar cei sănătoşi mai curând se bucură în încercări.

10. A zis Avva Grigorie Teologul: Dacă nu te aştepţi la nimic neplăcut atunci când te gândeşti să îmbrăţişezi filosofia[5] aceasta, atunci începutul este nepotrivit şi aducător de defăimare la adresa celor care au făcut-o. Iar dacă te aşteptai la neplăcere şi nu ai întâlnit-o, atunci este harul, iar dacă ai întâlnit-o, sau înduri cu răbdare, sau te lepezi de făgăduinţa ta[6].

✦ [3]*Milă* ca unitate de măsurare a distanţei. ✦ [4]Ὀλιγοριῶ înseamnă: a fi indiferent, a nu lua aminte, a fi nepăsător. În textele ascetice de aici, nepăsarea aceasta ia dimensiunile unei patimi asemănătoare cu acedia. ✦ [5]Cuvântul *filosofia* din textul original nu se întâlneşte în textele noastre, dar în epoca aceea se folosea în literatura teologică ca un termen care desemna viaţa monahală şi, în general, viaţa duhovnicească în Hristos, ca unica filosofie adevărată de viaţă. Vezi şi Luca 14, 28-33. ✦ [6]În timpul slujbei tunderii, preotul săvârşitor adresându-se candidatului îi întreabă din ce motive este mişcat spre aceasta şi dacă a luat în mod liber hotărârea de a se dărui lui Dumnezeu. Şi în acest

11. Povestea Avva Daniil că a fost un monah pe nume Dulas care era socotit între Părinții cei mari. Acest Dulas, deci, a stat primii patruzeci de ani în obște. Și zicea: Încercând diferite moduri, am găsit că în obște cel mai mult și mai repede propășesc monahii în lucrarea virtuților dacă stau în locul acela cu inimă adevărată[7]. Era, zice, un frate în obște, la vedere smerit și neînsemnat, dar la cuget era mare și vrednic de cinste. Acesta, fiind de toți disprețuit și defăimat, se bucura și simțea desfătare. Căci frații, din uneltirea celui străin, îl amărau pe acesta și unii îl loveau, alții îl scuipau, alții îl umpleau de ocări, și aceasta timp de douăzeci de ani. Drept care vrăjmașul, nemaiputând să ducă răbdarea lui însuflețită, s-a furișat într-un frate și, când ceilalți frați se linișteau, intrând în biserică, a luat toate sfintele vase și a fugit pe ascuns din obște. Iar când a venit timpul adunării la slujbă, intrând canonarhul să pună tămâie, a descoperit că toate fuseseră luate și plecând a dat de veste Avvei. Apoi a bătut toaca și s-au adunat toți frații și au început să se tulbure și să zică: Nimeni altul nu le-a luat decât

moment solemn, înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, candidatul la călugărie depune mărturisirea lui privind alegerea liberă și conștientă pentru viața monahală. Apoi aude din gura preotului textul duhovnicesc adânc, frumos și negrăit al *Catehezei* care începe prin cuvintele: „Vezi fiule ce făgăduință dai Stăpânului Hristos? Căci îngerii..." (vezi completarea în Slujba de călugărie).

+ [7]Păstrăm traducerea literală pentru a nu ne îndepărta de nuanțele discursului, care sunt foarte importante. Expresia *inimă adevărată* poate însemna cu trezvie, cu participare lăuntrică, cu deplină conștiință a lucrului, cu toată inima, nu pur și simplu cu bună dispoziție.

cutare frate și de aceea nu a venit nici la adunare. Căci dacă nu ar fi făcut asta, ca întotdeauna și acum ar fi venit primul. Și au trimis la el și l-au aflat stând la rugăciune. Și bătând au intrat și l-au târât cu forța. Iar el îi ruga zicând: Ce s-a întâmplat părinților? Iar ei, aruncând asupra lui ocări și batjocuri, ziceau: Fur de lucruri sfinte, nu ești vrednic nici să trăiești. Nu ți-a fost de ajuns că atâția ani ne-ai tulburat, acum, iată, te joci cu sufletele noastre. Iar acela zicea: Iertați-mă că am greșit! Și l-au adus la avva și i-au zis: Avva, acesta este cel care de la început răvășește obștea. Și au început unul câte unul să spună: L-am văzut mâncând pe ascuns legume. Altul: Furând pâinile, le dădea afară. Și altul: L-am prins bând vinul cel mai bun. Și cu toate că toți minteau, erau crezuți. Iar pe acela, chiar dacă spunea adevărul, nu-l auzea nimeni. A luat, deci, avva schima de pe el, zicând: Acestea nu sunt vrednice de un creștin. Și înfășurându-l cu lanțuri l-au predat ikonomului Lavrei. Și acela, dezbrăcându-l și lovindu-l cu vâna de bou, voia să știe dacă sunt adevărate cele ce se spuneau împotriva lui. Iar el, râzând, zicea: Iertați-mă că am greșit. Înfuriindu-se din pricina acestui cuvânt, a poruncit să-l arunce în închisoare și să-i prindă picioarele în prinsoarea de lemn[8]. A scris apoi și stăpânitorului cetății cele întâmplate. Și au venit

[8] Unul dintre cele mai înfricoșătoare instrumente de chinuire pentru cei întemnițați. Era un lemn țintuit de podea cu găuri prin care se treceau picioarele celui ținut, încât să nu se poată mișca. Chinul cel mai cumplit era când picioarele din găuri erau foarte distanțate între ele și aceasta nu pentru puțin timp, ci pentru o zi întreagă sau pentru mai multe zile (ET).

îndată cei împuterniciți și l-au luat. Și suindu-l pe el pe un animal fără șa, având un lanț greu în jurul gâtului, îl târau prin mijlocul cetății[9]. Și fiind adus la judecător, a fost întrebat cum i se spune și de unde și pentru ce s-a făcut monah. Iar el nu mai spunea nimic decât: Am păcătuit, iartă-mă. Mâniindu-se stăpânitorul, a poruncit să fie întins și bătut cu vine de bou crude până îi vor zdrobi spatele. Fiind, deci, întins din patru părți și biciuit fără milă cu vine de bou, cu fața veselă, zicea către stăpânitor: Lovește, lovește. Plata mea o faci mai strălucitoare. Iar acela zicea: Eu voi face ca pedeapsa ta să strălucească mai mult decât zăpada. Și a poruncit să aștearnă foc aprins sub pântecele lui, și după ce au amestecat sare cu oțet, au turnat peste rănile lui. Iar cei de față se minunau de atâta putere de a îndura. Și ziceau către el: Spune-ne unde ai pus sfintele vase și te eliberăm. Iar el răspundea: Nu știu nimic. În cele din urmă poruncind să înceteze chinurile, a dat ordin să fie dus în închisoare și să-l țină fără mâncare și fără îngrijire. Și în ziua următoare, trimițând la Lavra, a poruncit să vină cei din obște și avva. Și venind aceștia, le-a zis stăpânitorul: Am făcut multe și l-am supus la multe pedepse, dar nu am putut să aflu de la el nimic. Și i-au zis lui frații: Stăpâne, și multe alte rele a făcut și pentru Dumnezeu le-am suportat, nădăjduind că se va pocăi, dar iată a ajuns și mai rău. A zis lor: Ce să fac, deci, cu el? Au zis lui: Cele prevăzute de lege. A zis lor: Pe cei care fură cele sfinte legea îi ucide. Au zis: Să fie dat morții! Și

[9] Toată această scenă constituia pentru acea epocă defăimarea adusă omului considerat vinovat de o greșeală gravă.

după ce le-a dat drumul acelora, l-a adus pe fratele şi, aşezându-se pe scaunul de judecată, i-a zis: Mărturiseşte, nenorocitule, şi vei scăpa de moarte. A zis fratele: Dacă poruncești să spun ceea ce nu am făcut, voi spune. Iar acela a zis: Nu vreau să spui minciuni împotriva ta. Iar fratele a zis: Nimic din cele despre care sunt întrebat nu ştiu să fi făcut vreodată. Văzând stăpânitorul că nu spune nimic, a poruncit să i se taie capul. Şi luându-l călăii, îl duceau să-i taie capul. Dar în timp ce-l duceau, cel care luase odoarele, fiind străpuns la inimă, a zis către sine: Fie acum, fie altădată, lucrul se va face cunoscut oricum. Şi chiar dacă aici scapi, ce vei face în ziua aceea? Cum te vei apăra de fapte ca acelea? Şi a venit la avva şi i-a zis: Trimite repede pe cineva, ca să nu moară fratele. Căci s-au găsit sfintele vase. A trimis deci pe cineva şi a spus stăpânitorului, iar acesta l-a eliberat pe frate şi l-au adus în obşte. Şi au început toţi să cadă la picioarele lui şi să spună: Am păcătuit faţă de tine, iartă-ne. Iar el a început să plângă şi să spună: Iertaţi-mă voi pe mine pentru că vă datorez multe mulţumiri, deoarece pentru aceste mici pătimiri m-am învrednicit de mari bunătăţi. Căci mereu mă bucuram nespus când auzeam spusele voastre neîntemeiate despre mine, deoarece pentru acele mici defăimări mă voi învrednici de mari cinstiri în ziua cea înfricoşătoare. M-aş fi bucurat şi mai mult acum că îmi făceaţi acele lucruri dacă n-ar fi fost întristarea mea pentru voi, deoarece vedeam de acum răsplata pentru asemenea încercări, şi anume odihna ce va să vină în Împărăţia Cerurilor. A mai trăit fratele trei zile şi a plecat la Domnul. Şi venind unul

din frați să vadă cum este, l-a aflat pe acela stând în genunchi. Căci în momentul în care făcea metanie și se ruga, așa și-a dat sufletul, rămânând, deci, numai trupul. Și a venit fratele și a dat de veste avvei. Acesta a poruncit să ducă trupul fratelui în biserică pentru a fi înmormântat acolo. Cum l-au pus, deci, în fața Sfântului Jertfelnic, a poruncit să bată toaca pentru ca toată Lavra să se adune și cu cinstire să pună trupul lui în mormânt. Când s-au adunat, au vrut ca fiecare să ia binecuvântare de la el. Văzând, deci, aceasta, avva a pus trupul lui în altar și, închizând ușa, a așteptat pe avva Lavrei pentru ca împreună să facă înmormântarea. Iar când a venit părintele Lavrei împreună cu clericii, după ce au făcut rugăciunea, a zis avvei: Deschide și adu trupul să-l înmormântăm, căci este timpul ceasului al nouălea. Și deschizând nu au găsit nimic, decât numai hainele sale și sandalele. Și toți fiind uimiți, au început să se minuneze și să aducă slavă lui Dumnezeu cu lacrimi, zicând: Vedeți, fraților, ce aduc îndelunga-răbdare și smerenia? Așa cum ați văzut, la fel și voi să vă nevoiți, răbdând batjocurile și încercările, căci acestea ne aduc Împărăția lui Dumnezeu prin harul Domnului nostru Iisus Hristos.

12. Un frate viețuia în obște, supus, și se folosea, fiind smerit în toate. Câștiga în nouă situații și se întrista în una. A plecat însă în altă obște și s-a micșorat cu unu câștigul, adică câștiga în opt și se întrista în două. Și iarăși, a ieșit și de acolo și a mers în altă obște, unde câștiga șapte și se întrista în trei situații. Și de acolo a plecat la fel, făcând aceasta până când s-a văzut pe sine câștigând în cinci lucruri și întristându-se în

cinci. La urmă a vrut să intre într-o altă obşte. Dar, înainte de a intra, a luat o hârtie şi aşezându-se a zis în sinea sa: Dacă te vei încredinţa gândului tău, nu-ţi va ajunge lumea toată ca să te muţi. Pune făgăduinţă în inima ta că vei răbda şi scrie pe hârtia aceasta: Ai ieşit din cutare mănăstire pentru că ai avut tulburări şi de la cealaltă pentru cutare motiv. Şi scrie toate motivele care te-au scos din obşte de fiecare dată. Şi scrie, după aceea: Toate aceste motive le vei afla şi aici. Vei răbda? În numele lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, voi răbda! Şi înfăşurând hârtia, a pus-o la cingătoare şi, rugându-se, a intrat în obşte. Şi, după un timp, a început să vadă întâmplându-se anumite lucruri din pricina cărora înainte părăsea obştea şi, când îi venea să se tulbure, lua deoparte hârtia aceea şi citind-o găsea făgăduinţa că: în numele lui Iisus Hristos voi răbda. Şi afla odihnă, zicând în sinea sa: Ai făcut legământ cu Dumnezeu. Cere de la El ajutor. La fel, şi altele văzând şi făcând acelaşi lucru, afla odihnă. Deci, neputând cel viclean să îndure răbdarea fratelui, a pus fraţilor gândul să creadă că fratele se vindecă citind ceva şi să zică: Este vrăjitor şi citind ceva anume nu se tulbură atunci când noi ne tulburăm. Şi au mers la avva zicându-i: Nu putem să stăm împreună cu fratele cutare căci este vrăjitor şi ţine vraja lui la cingătoare. Dacă vrei să-l păstrezi pe acesta, slobozeşte-ne pe noi. Dar avva, fiind duhovnicesc şi cunoscând smerenia fratelui, a înţeles că ceea ce se întâmplă este din pizma diavolului şi a zis fraţilor: Mergeţi şi vă rugaţi! Mă voi ruga şi eu şi peste trei zile vă spun răspunsul. Deci, pe când dormea fratele, avva

i-a desfăcut cingătoarea şi a citit însemnarea, apoi a pus-o la loc şi iarăşi l-a încins cu cingătoarea. Şi după trei zile au venit fraţii şi au spus avvei: Miluieşte-ne, spune-ne nouă ce vei face. Şi a zis: Chemaţi pe fratele. Şi a zis Avva: De ce sminteşti pe fraţi? Şi a răspuns: Am păcătuit, iertaţi-mă şi rugaţi-vă pentru mine! Şi a zis avva fraţilor: Ce ziceaţi că face fratele acesta? Şi au zis: Este vrăjitor şi vraja este în cingătoarea lui. Şi a zis avva: Scoateţi vrăjile lui. Dar pentru că fratele nu-i lăsa să-i desfacă cingătoarea, avva a poruncit să o taie. Atunci au găsit hârtia. Şi a dat-o avva unuia dintre diaconi, poruncindu-i să stea sus şi să o citească, zicând: Ca şi în aceasta să se ruşineze diavolul, care pune vrăjile în mintea oamenilor. Şi când a citit hârtia şi că în numele lui Iisus Hristos voi face răbdare fraţilor, ruşinându-se fraţii şi mai mult decât ei diavolul, au pus metanie avvei, zicând: Am păcătuit. A zis lor avva: Mie îmi puneţi metanie? Lui Dumnezeu şi fratelui puneţi metanie! Şi a zis avva fratelui: Să ne rugăm lui Dumnezeu ca să-i ierte. Şi s-au rugat pentru ei.

13. Un eunuc stătea în pustia cea mai adâncă a Schitului. Chilia lui era ca la optsprezece mile de Schit. O dată pe săptămână, acesta mergea noaptea la Avva Daniil, şi nimeni nu ştia aceasta fără numai ucenicul avvei. Iar Bătrânul poruncise ucenicului său să umple un ulcior cu apă pentru acest eunuc o dată pe săptămână şi să ducă ulciorul şi să-l aşeze afară în faţa uşii lui. Să baţi la uşă numai şi să pleci, fără să vorbeşti deloc cu el, ci cercetează şi, dacă vreodată vei găsi lângă uşă vreun ciob de lut scris, adu-l cu tine. Deci, aşa făcea ucenicul acela. Şi într-una din zile, ucenicul

a găsit un ciob de lut pe care scria: Adu uneltele și vino tu, dar să te însoțească și ucenicul tău. Și citind Bătrânul însemnarea de pe ciob, a plâns cu plânset mare și a zis către ucenicul lui: Vai, pustie adâncă, ce stâlp pierzi astăzi! Și a zis ucenicului său: Ține aceste unelte și vino și urmează-mi. Vai! Să mergem repede, să ajungem la Bătrân, să nu cumva să fim lipsiți de rugăciunile lui, căci pleacă la Domnul. Și plângând au plecat amândoi. Și l-au găsit pe eunuc cuprins de fierbințeală mare. Și Bătrânul s-a aruncat la pieptul lui și a plâns mult și a zis: Fericit ești că, îngrijindu-te pentru ceasul acesta, ai nesocotit împărăția cea pământească și pe toți oamenii. Și a zis eunucul: Fericit ești tu, noule Avraam și primitorule al lui Hristos, pentru că multe roade primește Domnul prin mâinile tale. Și a zis lui Bătrânul: Fă-ne nouă rugăciune, părinte! Și a zis lui eunucul: Eu am nevoie de multe rugăciuni în ceasul acesta. A zis lui Bătrânul: Dacă eu aș fi ajuns înaintea ta în ceasul acesta, m-aș fi rugat pentru tine. Atunci, așezându-se pe rogojină, eunucul a cuprins cu mâinile capul Bătrânului și l-a sărutat zicând: Dumnezeu, Cel care m-a adus pe mine în acest loc, El să-ți împlinească bătrânețile tale precum lui Avraam. Și luând Bătrânul pe ucenicul său, s-au aruncat amândoi la genunchii eunucului, zicând: Binecuvântează pe fiul meu, părinte. Și sărutându-l pe el, i-a zis: Dumnezeule, Cel care ești cu mine în ceasul acesta al despărțirii mele de trup, care ai văzut câți pași a făcut fratele acesta până la chilia mea pentru numele Tău, fă să se odihnească duhul Părinților lui peste el, cum s-a odihnit duhul lui Ilie peste Elisei. Apoi a zis eunucul

Bătrânului: Pentru Domnul, nu mă dezbrăcați de cele ce port, ci cum sunt, așa trimiteți-mă la Domnul, și să nu afle nimeni altcineva despre mine, decât numai voi. Și a zis Bătrânului: Dă-mi să mă împărtășesc. Și împărtășindu-se, a zis: Dați-mi mie iubirea cea întru Hristos și rugați-vă pentru mine. Și uitându-se în partea dreaptă, a zis: Bine ați venit! Și strălucea fața lui ca focul. Și a făcut peste gura sa semnul crucii și a zis: În mâinile Tale, Dumnezeule, îmi dau duhul meu. Și așa și-a dat sufletul său Domnului. Și plângând amândoi, au săpat groapă în fața peșterii. Iar Bătrânul, dând jos de pe el mantia pe care o purta, a zis ucenicului său: Îmbracă-l peste cele pe care le poartă. Căci acela purta o pânză din sîbină și o haină[10] peticită. Și îmbrăcându-l, fratelui i-a căzut privirea și a văzut că sânii lui erau de femeie, ca două frunze uscate, dar nu a zis nimic. Și îngropându-l, au făcut rugăciune. Și a zis Bătrânul ucenicului: Să dezlegăm postul și să arătăm dragoste pentru Bătrânul. S-au împărtășit și au găsit acolo puțini pesmeți și semințe înmuiate. Și au mâncat deasupra mormântului ca semn de dragoste pentru el. Apoi, păstrând rânduiala pe care o aveau, s-au întors mulțumind lui Dumnezeu la chilia lor. În timp ce mergeau pe cale, ucenicul a zis Bătrânului: Știi, părinte, că eunucul acela era femeie? Îmbrăcându-l am văzut sânii lui care erau de femeie, ca două frunze uscate. Și a zis Bătrânul: Știu, fiule, că era femeie. Vrei, deci, să-ți povestesc despre ea? Ascultă:

[10] Cuvântul κεντώνιον din textul original înseamnă haină confecționată prin cusătura unor bucăți diferite de materiale vechi.

Aceasta a fost prima patriciană[11] a palatului şi Împăratul Iustinian[12] a dorit să o ia în palatul său, pentru multa sa înţelepciune. Dar aflând Teodora[13] Împărăteasa şi înfuriindu-se, voia să o trimită în exil. Aceea a aflat gândul împărătesei şi, plătind o corabie în care a încărcat în timpul nopţii unele din lucrurile sale, a plecat în ascuns şi a ajuns în Alexandria. Şi a locuit în Pemptonul[14] Alexandriei unde a făcut o mănăstire, căreia i se spune până astăzi a Patricienei. După ce a murit Teodora, iarăşi a aflat că Împăratul voia să trimită să o aducă înapoi. Şi iarăşi a fugit noaptea din Alexandria şi a venit aici aproape de mine singură. M-a rugat să-i dau aici chilie lângă schit şi mi-a încredinţat toate în amănunt cele despre ea. I-am dat peştera aceasta şi s-a îmbrăcat cu haine de bărbat. Iată sunt deja douăzeci şi opt de ani de când este în Schit şi nimeni nu a cunoscut-o, decât tu, un alt frate şi eu, Bătrânul. Când plecam în vreun loc, porunceam fratelui să-i umple ulciorul cu apă. Nimeni nu a aflat cine este, decât numai tu singur. Câţi soli nu a trimis Împăratul Justinian să o caute! Dar nu numai acela,

[11]Patricianul (patriciana) în statul roman şi în cel bizantin până în sec. al XII-lea era cel care aparţinea clasei sociale sau politice celei mai înalte, opusă plebei. În limba greacă nouă, corespunde noţiunilor de conducător, aristocrat. De asemenea, era un titlu pe viaţă, dar nu ereditar, pe care împăratul bizantin îl atribuia persoanelor apropiate palatului, înaiţilor demnitari, politicienilor, soldaţilor ş.a. şi singurul titlu care se dădea femeilor din familia împărătească, sau celor favorizate la palat (ET). [12]Împăratul Bizanţului între 527 şi 547. [13]Soţia Împăratului Iustinian (500-548). [14]Centru monastic la o distanţă de cinci stadii de Alexandria.

ci și papa[15] Alexandriei și toate cetățile, dar nimeni nu a știut în ce loc viețuiește până în ziua de astăzi. Iată, așadar, cum cei care au fost crescuți împărătește se luptă împotriva diavolului și își zdrobesc trupurile lor. Iar noi cei care ne-am născut în sat și nu ajungeam să ne săturăm nici cu pâine, venind la viețuirea monahală, facem risipă și nici măcar o singură virtute nu dobândim. Să ne rugăm, dar, ca Domnul să ne învrednicească și pe noi să găsim același drum și împreună cu Sfinții noștri Părinți să aflăm milă în ziua aceea, împreună și cu Avva Anastasie Eunucul, căci se numea Anastasia, pentru rugăciunile și mijlocirile Stăpânei noastre, Născătoarei de Dumnezeu și ale tuturor sfinților, și ale Avvei Daniil, la înfricoșătorul scaun de judecată al Domnului nostru Iisus Hristos[16].

14. Era un argintar[17] tânăr în Antiohia cea Mare[18] pe nume Andronic. El a luat de soție pe fata unui alt

✦ [15]Denumire folosită pentru Patriarhul Alexandriei, păstrată până astăzi în titulatura acestuia. ✦ [16]Prăznuirea Sfintei Anastasia Patriciana se face la 10 martie. ✦ [17]Cuvântul ἀργυροπράτης înseamnă și cămătar sau schimbător de bani, și argintar, artizanul care confecționează vase din argint și le vinde. De altfel, în această epocă, aveau multă trecere vasele de argint și, în general, obiectele de argint. Probabil că și editarea textului a confundat cele două lucrări (ET). ✦ [18]Este vorba despre Antiohia, capitala vechii Sirii, care se distingea de cele douăzeci și opt de cetăți care aveau același nume, cu supranumele de „cea Mare" sau „cea a Orontului" (pentru că era construită la revărsarea râului Oronte) și din perioada lui Iustinian s-a numit și Cetatea lui Dumnezeu, Theopolis. În secolul al IV-lea, Antiohia cea Mare și Alexandria erau deja cele mai importante cetăți ale împărăției, după Constantinopol. În Antiohia, pentru prima dată ucenicii Domnului au primit numele de creștini (Fapte 11, 26) (ET).

argintar, care se numea Ioan. Numele fetei era Atanasia; şi a fost cu adevărat nemuritoare[19] şi cu faptele, şi cu cugetul ei. Iar Andronic era foarte evlavios şi plin de fapte bune. La fel şi femeia lui. Erau foarte bogaţi. Viaţa lor era astfel: cele ale argintarului şi averea lui le împărţea în trei părţi; o parte pentru săraci, una pentru monahi şi o parte pentru avere şi pentru atelier. Toată cetatea iubea pe Kir Andronic pentru bunătatea lui. El a cunoscut pe femeia lui şi aceasta zămislind a născut un fiu şi i-au pus numele Ioan. Încă o dată luând în pântece a născut o fiică şi i-au pus numele Maria. De atunci Andronic nu s-a mai apropiat de femeia lui. Ci grija lui s-a îndreptat spre faptele bune[20], împreună şi cu alţi argintari. În zilele de duminică, luni, miercuri şi vineri, de seara până dimineaţa, Andronic mergea să ajute la spălarea bărbaţilor, iar Kira Atanasia la spălarea femeilor. Aşa au trecut doisprezece ani şi, într-una din zile, a venit Kira Atanasia de la lucrarea aceasta spre dimineaţă şi a mers să-şi vadă copiii şi i-a găsit suspinând. Şi tulburându-se, s-a urcat în patul lor şi i-a pus pe amândoi la pieptul său. Iar fericitul Andronic intrând, a început să strige la femeia lui, crezând că dormea demult. Iar aceea a zis: Nu te mânia, domnul meu, căci copiii sunt bolnavi. Şi el, atingându-se de ei, a văzut că sunt cuprinşi de fierbinţeală şi suspinând a zis:

[19] Atanasia înseamnă nemuritoare. [20] Erau grupe organizate de voluntari, dintre creştinii aflerosiţi care se dedicau lucrărilor filantropice. În special, se preocupau cu îngrijirea bolnavilor, spălarea şi curăţenia lor. Vezi D. Tsamis, *Matericonul*, capitolul V, pagina 98, Tesalonic, 1995.

Să se facă voia Domnului. Și a plecat în afara cetății să se roage Sfântului Iulian, căci acolo erau înmormântați părinții lui. Și a stat acolo până la ceasul al șaselea.[21] Și întorcându-se, a auzit jale mare și multă gălăgie în casa lui. Iar el tulburându-se a alergat și a aflat aproape toată cetatea în casa lui și pe copii morți. Și văzând pe cei doi prunci așezați pe pat, intrând în paraclisul casei, s-a aruncat pe sine înaintea Mântuitorului și plângând zicea: Gol am ieșit din pântecele maicii mele, gol voi și pleca acolo. Domnul a dat, Domnul a luat. Cum a hotărât Domnul, așa s-a făcut. Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac[22]. Iar femeia lui era să se sufoce, zicând: Voi muri împreună cu copiii mei. La înmormântarea copiilor s-a adunat toată cetatea, chiar și patriarhul împreună cu toată preoțimea, și i-au așezat pe ei în martiriconul[23] Sfântului Iulian, deasupra bunicilor lor. După aceea Patriarhul, luându-l pe fericitul Andronic, l-a dus la episcopie, iar femeia acestuia nu a vrut să plece la casa ei, ci a dormit în martiricon. Pe la miezul nopții s-a arătat ei Sfântul Mucenic Iulian în chip de

✝ [21]Este vorba de ora bizantină, care corespunde aproximativ cu ora douăsprezece ziua. ✝ [22]Iov 1, 21 ✝ [23]Primele biserici creștine s-au numit *martiricon* pentru următorul motiv: Primii sfinți ai Bisericii erau martiri ai credinței, iar deasupra mormântului lor, în cimitire, creștinii construiau o mică clădire, acoperită, cu absidă în trei laturi. Construcția aceasta se numea *martiricon* și purtau numele martirului al cărui mormânt îl acoperea. Și deoarece deasupra mormintelor martirilor se săvârșea dumnezeiasca Euharistie, acestea au fost primele biserici. Astfel a apărut modelul de bază al bisericilor creștine. Pe de altă parte, de la această situație specială vine și obiceiul așezării moaștelor

monah zicându-i: De ce nu-i laşi pe cei de aici să se odihnească? Iar ea a zis: Domnul meu, nu te supăra pe mine deoarece sunt îndurerată. Căci numai doi copii am avut şi astăzi i-am îngropat pe amândoi aici. Iar el a zis ei: De câţi ani erau copiii tăi? Iar ea zis lui: De doisprezece ani unul şi de zece celălalt. Iar el a zis către ea: De ce plângi, deci, pentru ei? Mai bine plângi păcatele tale. Căci îţi spun ţie, femeie, în felul în care cere firea omului mâncarea şi este cu neputinţă să nu-i dai să mănânce, tot aşa vor cere pruncii în ziua aceea de la Hristos bunătăţile cele viitoare, zicând: Judecătorule drepte, ne-ai lipsit pe noi de cele pământeşti, nu ne lipsi şi de cele cereşti. Iar ea auzind, a fost pătrunsă la inimă şi a schimbat jalea ei în bucurie. Deci, dacă pruncii mei vor trăi în ceruri, de ce să plâng? Şi întorcându-se, s-a uitat după monahul care-i vorbise şi, căutându-l în toată biserica, nu l-a găsit. Atunci a bătut la uşa portarului, zicând: Unde este părintele care a intrat acum aici? I-a zis ei portarul: Vezi toate uşile încuiate şi întrebi unde este monahul care a intrat acum aici? Şi gândindu-se mai bine, paramonarul[24] şi-a dat seama că femeia a avut vedenie. Iar ea, fiind cuprinsă de frică, l-a rugat s-o lase să

martirilor în piciorul Sfintei Mese, ca şi faptul că orice biserică poartă numele martirului sau al sfântului ale cărui moaşte sunt aşezate la piciorul Sfintei Mese. De aici, şi obiceiul folosirii bisericilor ca locuri de înmormântare. *Martiriile* au început să se construiască în timpul împăratul Constantin cel Mare: O astfel de biserică s-a ridicat pe mormântul Mântuitorului Hristos (ET).

+ [24]Παραμονάριοι – cei care rămân în biserică. Aşa se numeau cei care erau propuşi de episcop să rămână în biserică pentru a o îngriji şi păzi, în special acolo unde era vreun odor bisericesc,

plece la casa ei. Şi după ce a povestit bărbatului ei cele ce a văzut, fericita Atanasia a zis: Cu adevărat, stăpânul meu, şi cât au trăit copiii mei am vrut să-ţi spun ceva, dar m-am ruşinat. Iată, acum, după moartea lor îţi spun, dacă mă asculţi: aşază-mă într-o mânăstire să-mi plâng păcatele mele. Şi el i-a zis: Mergi şi încearcă gândul tău o săptămână şi, dacă vei stărui în această năzuinţă a ta, vom mai vorbi. Şi după ce s-a întors, acelaşi lucru a spus. Iar fericitul Andronic a chemat pe socrul său şi, dându-i toată averea sa, i-a zis: Mergem să ne rugăm la Locurile Sfinte. Dacă, deci, se va întâmpla cu noi ce este omenesc, ai răspundere în faţa lui Dumnezeu de ceea ce vei face cu averea aceasta. Te rog să faci bine din tot sufletul tău şi să ridici aici un spital şi un loc de primire pentru monahi. Şi slobozind pe robii săi, le-a dat lor moştenire. Şi luând puţine lucruri şi doi cai, au ieşit noaptea din cetate, numai el şi femeia lui. Iar fericita Atanasia, văzând de departe casa sa şi privind către cer, a zis: Dumnezeule, Cel care ai spus lui Avraam şi Saarei: *Ieşi din pământul tău şi din neamul tău şi vino în pământul pe care ţi-l voi arăta*[25], Tu Însuţi şi acum să ne conduci paşii noştri întru frica Ta. Căci iată am lăsat casa noastră pentru numele Tău. Să nu închizi în faţa noastră uşa Împărăţiei Tale. Şi plângând amândoi, au plecat. Şi ajungând la Locurile Sfinte, s-au închinat. Şi întâlnindu-se cu mulţi Părinţi, au mers de acolo la Sfântul Mina în Alexandria şi s-au folosit mult de

de exemplu, o icoană făcătoare de minuni. În acelaşi timp, ei îi primeau pe închinători (Canonul 2 al Sinodului IV Ecumenic, *Pidalion*, pag.185-186) (ET). ✦ [25]Facere 12, 1.

mucenicul acela. Privind deci împrejur, pe la ceasul al nouălea[26], Andronic a văzut un monah certându-se cu un mirean. Şi a zis mireanului: De ce vorbeşti urât cu monahul? A zis lui mireanul: Stăpâne, a închiriat asinul meu ca să meargă la Schit şi îi spun să mergem acum, ca să călătorim toată noaptea şi mâine până la ceasul al şaselea, ca să ajungem înainte de arşiţă şi acesta nu vrea să plecăm acum. A zis lui Kir Andronic: Mai ai încă un asin? A zis lui: Da! Iar Andronic i-a zis: Mergi, adu-mi-l mie şi voi lua eu un asin şi avva unul, căci şi eu vreau să merg la Schit. Şi a zis Andronic femeii sale: Rămâi aici la Sfântul Mina până când eu merg la Schit ca să fiu binecuvântat de Părinţi şi vin înapoi. Şi femeia i-a zis: Ia-mă cu tine. A zis ei: Femeia nu poate să intre în Schit. Iar ea i-a zis plângând: Vei da socoteală Sfântului Mina dacă vei rămâne acolo şi nu vei veni înapoi ca să mă aşezi şi pe mine într-o mânăstire. Şi îmbrăţişându-se, s-au despărţit. Acesta a coborât la Schit şi făcând închinare Părinţilor din fiecare Lavră a auzit cele despre Avva Daniil. Şi plecând, cu multă osteneală a putut să-l întâlnească şi i-a încredinţat Bătrânului toate cele despre ei. Şi i-a zis Bătrânul: Mergi şi adu pe femeia ta şi îţi voi face scrisoare să o duci în Tebaida, la Mânăstirea Tabenisioţilor[27]. Andronic a făcut aşa cum i-a zis Bătrânul şi, plecând, a adus-o pe femeia lui la Bătrân. Şi Bătrânul grăindu-i ei cuvântul adevărului, i-a făcut scrisoare şi a trimis-o

[26]Ora bizantină care corespunde cu ora trei după-amiază.

[27]Tabenisis se numea prima obşte pe care a întemeiat-o Sfântul Pahomie în Tebaida de Sus, de unde şi-a luat şi numele de Mânăstirea Tabenisioţilor.

la Mânăstirea Tabenisioților. Și când s-a întors Andronic, Bătrânul i-a dat schima și l-a învățat pe el cele ale monahului. Și a rămas lângă el dolsprezece ani. După aceea, l-a rugat pe Bătrân să-l dezlege pentru a merge la Locurile Sfinte. Iar Bătrânul, făcând rugăciune pentru el, l-a slobozit. Iar Avva Andronic, călătorind în Egipt, s-a așezat sub un copac cu țepi[48], ca să-și tragă sufletul de arșiță. Și iată, cu lucrarea lui Dumnezeu, femeia lui venea pe drum îmbrăcată ca un bărbat, mergând și ea spre Locurile Sfinte. Și când și-au dat binețe, porumbița și-a cunoscut perechea sa. Acela, însă, cum să recunoască așa o frumusețe care se veștejise și arăta ca o arăpoaică? I-a zis, deci, lui: Unde mergi, avva? Iar el i-a zis ei: La Locurile Sfinte. Și eu acolo vreau să merg, i-a răspuns. Și dacă vrei, să călătorim amândoi împreună, dar ca și când nu am fi împreună, așa să călătorim, în tăcere deplină. Iar Andronic i-a zis: Cum poruncești! A zis lui: Adevărat, tu nu ești ucenicul Avvei Daniil? A zis ei: Da. Și ea i-a zis: Rugăciunile Bătrânului să ne însoțească pe noi. Iar Andronic a zis: Amin! Călătorind, deci, împreună, după ce s-au închinat la Locurile Sfinte, s-au întors în Alexandria. Și a zis Avva Atanasie Avvei Andronic: Vrei să stăm amândoi într-o chilie? A zis Avva Andronic: Da, cum poruncești. Dar vreau mai întâi să merg să iau binecuvântarea Bătrânului. A zis Avvei Atanasie: Mergi și eu rămân la Oktokedékato. Și dacă te întorci, așa cum am călătorit în tăcere, tot așa vom sta împreună. Iar dacă nu poți duce această rânduială, să

[48] Ἀκακία este un fel de copac cu țepi, probabil un fel de salcâm care se găsește în Egipt (arbustul Mimosa Nicotica).

nu vii. Eu am să rămân la Oktokedékato, iar acela plecând, l-a îmbrăţişat pe Bătrânul sfânt şi i-a spus cele despre fratele întâlnit pe cale. Iar Bătrânul i-a zis. Mergi, iubeşte tăcerea şi stai cu fratele, căci este monah aşa cum se cuvine să fie. Întorcându-se, deci şi aflând pe Avva Atanasie, au stat împreună închişi în frica lui Dumnezeu alţi doisprezece ani şi nu s-a făcut cunoscut Avvei Andronic că era femeia lui. De multe ori, Bătrânul mergea la ei în vizită, vorbind cu ei cele de folos. Odată, plecând Bătrânul şi luându-şi rămas bun de la ei, înainte de a ajunge acesta la Sfântul Mina, l-a prins din urmă Avva Andronic şi i-a zis: Avva Atanasie pleacă la Domnul. Şi întorcându-se Bătrânul, l-a găsit cuprins de suferinţă. Şi a început să plângă Avva Atanasie. Şi i-a zis Bătrânul: În loc să te bucuri că pleci să întâlneşti pe Domnul, tu plângi? A zis Avva Atanasie: Nu plâng decât numai pentru Avva Andronic. Dar arată dragoste şi după ce mă îngropaţi, vei găsi o însemnare scrisă la căpătâiul meu. Citeşte-o şi dă-o Avvei Andronic. Şi făcând rugăciune, s-a împărtăşit şi a adormit în Domnul. Au venit, deci, să-l înmormânteze şi au găsit că după fire era femeie. Şi s-a auzit în toată Lavra. Şi a trimis Bătrânul să aducă tot Schitul şi pustia cea mai îndepărtată şi au venit toate lavrele Alexandriei şi s-a adunat toată cetatea, iar schitioţii toţi purtând veşminte albe[29]. Căci aşa este obiceiul la Schit. Deci au dus la mormânt cu ramuri şi cu frunze de finic cinstitele moaşte ale Atanasiei, slăvind pe

[29] Îmbrăcămintea albă în Sfânta Scriptură şi în mistica Bisericii este folosită ca simbol al mai multor realităţi, dintre care cel de bază este cel eshatologic. Preînchipuie strălucirea şi slava

Dumnezeu, care a dăruit atâta răbdare acelei femei. Şi a rămas Bătrânul ca să facă pomenirea de şapte zile[30] fericitei Atanasia. După aceasta, Bătrânul a vrut să-l ia cu el pe Avva Andronic, dar acesta nu a primit, zicând: Voi sfârşi împreună cu doamna mea. Şi iarăşi, după ce l-a îmbrăţişat pe Bătrân, înainte să ajungă acesta la Sfântul Mina, l-a prins din urmă un frate, zicându-i: Avva Andronic nu este bine. Şi din nou Bătrânul a trimis la Schit zicând: Veniţi, căci Avva Andronic se duce după Avva Atanasie. Iar ei auzind, au venit şi l-au prins încă în viaţă. Şi fiind binecuvântaţi de el, a adormit în Domnul. S-a făcut, deci, luptă mare între Părinţii de la Oktokedékato şi Schitioţi, zicând: Este al nostru fratele şi îl vom lua să-l avem în Schit ca să ne ajute rugăciunile lui. Şi cei din Oktokedékato ziceau: Îl vom îngropa împreună cu sora lui. Dar schitioţii erau mai mulţi. Şi a zis arhimandritul de la Oktokedékato: Ceea ce va spune Bătrânul, aceea vom face. Iar Avva Daniil a zis şi el să fie îngropat acolo. Iar ei nu voiau să-l asculte, zicând: Bătrânul este sus şi nu se teme de războiul trupesc. Dar noi suntem mai tineri şi-l vrem pe fratele nostru ca să ne ajute cu rugăciunile lui. Este de ajuns că v-am lăsat pe Avva Atanasie. Văzând Bătrânul că s-a făcut tulburare mare, a zis fraţilor: Adevărat, dacă nu mă ascultaţi, voi rămâne şi eu

viitoare cu care vor fi înconjuraţi dreptii la învierea morţilor. Din acest motiv şi călugării schitioţi obişnuiau să-l însoţească pe fratele mort la mormânt purtând haine albe. Vezi: Matei 28, 3; Marcu 16, 5; Ioan 20, 12; Apocalipsă 4, 4; 6, 11; 7, 9; 14, 19; ş.a. ✣ [30]Cele şapte zile erau corespondentul soroculul de nouă zile pe care-l facem astăzi pentru cei adormiţi. Este vorba despre o tradiţie locală.

aici şi voi fi îngropat împreună cu fiul meu. Atunci s-au liniştit şi au îngropat pe fratele Andronic. Au zis, deci, Bătrânului: Să mergem la Schit. Iar Bătrânul le-a zis: Lăsaţi-mă să fac pomenirea de şapte zile fratelui. Dar nu l-au lăsat să rămână. Acestea le-a destăinuit Avva Daniil ucenicului său. Să ne rugăm să ajungem şi noi la măsura Avvei Atanasie şi Avvei Andronic, cu rugăciunile tuturor sfinţilor. Amin.

15. A zis Avva Isaia: Nimic nu-i foloseşte atât de mult începătorului ca ocara. Precum creşte copacul udat în fiecare zi, tot aşa şi începătorul care este defăimat şi rabdă.

16. A zis iarăşi: Fericiţi sunt cei ale căror osteneli s-au făcut întru cunoştinţă. Căci s-au odihnit pe ei înşişi de toată povara şi au trecut peste toată violenţia demonilor şi mai ales de cea a demonului temerii[31], cel care împiedică pe om de la orice faptă bună pe care are de gând să o facă. Căci aduce mintea în şovăială, atunci când îşi pune în gând să slujească lui Dumnezeu.

17. A zis iarăşi: Prima luptă, înaintea tuturor, este înstrăinarea, mai ales de unul singur. Cel care pleacă în loc străin va părăsi cele ale sale, purtat de credinţa desăvârşită şi de nădejde şi de inimă statornică, împotriva voinţelor lui. Căci te vor înconjura în multe rânduri şi în multe feluri, înfricoşându-te cu ispitele şi cu sărăcia cumplită sau cu boli, punându-ţi în gând că, dacă vei cădea în acestea, ce vei face neavând pe cineva cunoscut care să te îngrijească? Şi bunătatea lui Dumnezeu te va pune la încercare, ca să se arate

[31] Cf. 2 Tim. 1, 7.

strădania ta și dragostea cea către Dumnezeu.

18. A zis Avva Ilie: Dacă mintea nu cântă împreună cu trupul, în zadar este osteneala. Dacă cineva iubește necazul, îi va fi lui la urmă spre bucurie și odihnă.

19. Un frate care era luptat a spus aceasta Avvei Heraclie. Și acela a zis lui, întărindu-l: Un Bătrân avea de mulți ani un ucenic foarte ascultător. Dar într-o zi, luptat fiind, a pus metanie Bătrânului, zicând: Îngăduie-mi să viețuiesc singur. Și Bătrânul i-a zis: Caută un loc și să-ți facem chilie. Plecând, a găsit un loc la distanță de un semn[32]. Și venind au făcut chilie. Și a zis fratelui: Ceea ce îți spun, aceea să faci. Când îți este foame, să mănânci, să bei și să dormi, numai din chilia ta să nu ieși până sâmbăta. Și atunci vino lângă mine. Iar fratele a făcut două zile după poruncă, dar a treia zi, fiind cuprins de acedie[33], a zis: De ce mi-a făcut mie aceasta Bătrânul? Și sculându-se, a cântat mulți psalmi și după apusul soarelui a mâncat. Apoi, sculându-se, a mers să se culce pe rogojina lui

✦ [32]*Semnul* este măsura de distanță echivalentă cu o milă = 1.535 m. „...în locul unui semn, adică al unei mile". (Sfântul Epifanie al Ciprului, *Împotriva ereziilor*, P. G. 41, 1036, B). ✦ [33]Acedia apare ca o lipsă de poftă, lipsă de mânie, plictiseală, slăbiciune și lepădare de îndatoririle călugărești. Sfântul Simeon Noul Teolog scrie referitor la acedie: „Pe cei care înaintează în rugăciune sau și pe cei care se îngrijesc de rugăciune, în principal, demonul acediei este cel care obișnuiește cel mai mult să-i războiască". Și continuă: „Acedia este moartea sufletului și a minții. Dacă Dumnezeu ar îngădui să lucreze ispita acediei cu toată puterea de care dispune, nimeni, niciodată, dintre cei nevoitori nu s-ar mântui. Lucrarea noastră este să ne împotrivim cu toată puterea și lucrarea lui Dumnezeu ne va ridica în mod tainic și ne va arăta pe față biruitori împotriva ispitei". (*Capitole practice* 73-74).

şi a văzut un arap şezând şi scrâşnind din dinţi la el. Şi alergând cu frică mare, a venit la Bătrân şi bătând în poartă, a zis: Avva, ai milă de mine şi deschide-mi. Iar Bătrânul, cunoscând că nu a păzit cuvântul lui, nu i-a deschis până dimineaţă. Iar dimineaţă, deschizându-i, l-a găsit afară rugându-se şi, îndurându-se de el, l-a luat înăuntru. Atunci i-a zis: Mă rog ţie, părinte, un arap negru am văzut pe rogojina mea când am mers să mă culc. Iar el a zis: Ai păţit aceasta pentru că nu ai păzit cuvântul meu. Atunci punându-i rânduială după puterea lui pentru vieţuirea de unul singur, încetul cu încetul a devenit un monah bun.

20. A zis iarăşi: Un Bătrân oarecare stătea într-un templu idolatru. Şi au venit dracii, zicându-i: Pleacă din locul nostru! Şi Bătrânul a zis: Voi nu aveţi loc! Şi au început dintr-odată să-i risipească frunzele de finic. Iar Bătrânul stăruia să le adune. După aceea, dracul, prinzându-l de mână, îl trăgea afară. Dar, când a ajuns la uşă, Bătrânul s-a prins de uşă cu cealaltă mână, strigând: Iisuse, ajută-mă! Şi îndată dracul a fugit. Şi Bătrânul a început să plângă. Iar Domnul i-a zis. De ce plângi? Şi a zis Bătrânul: Pentru că îndrăznesc să pună mâna pe om şi să-i facă aşa. I-a zis lui: Tu nu ai avut grijă! Căci, când M-ai chemat, ai văzut cum M-am aflat lângă tine! Acestea zic, deci, cum că este nevoie de multă osteneală. Dacă nu face multă osteneală, nu poate cineva să aibă pe Dumnezeu cu el. Căci El s-a răstignit pentru noi.

21. Un frate care locuia singur la Chilii era tulburat. Şi plecând la Avva Teodor din Ferme, i-a spus lui pătimirea sa. Iar Bătrânul a spus: Mergi, smereşte-ţi

gândul, supune-te și stai împreună cu alții. A plecat, deci, în munte și a stat împreună cu alții. S-a întors, apoi, la Bătrânul și i-a zis: Nici împreună cu oamenii nu îmi găsesc odihna. Și i-a zis lui Bătrânul: Dacă singur nu afli odihnă și nici împreună cu alții, pentru ce ai ieșit să te faci monah? Nu pentru a îndura necazurile? Spune-mi de câți ani ai schima? A zis: De opt. Și răspunzând Bătrânul, a zis: Cu adevărat, eu de șaptezeci de ani am schima și nici măcar o zi nu am aflat odihnă, și tu după opt ani vrei să ai odihnă? Și auzind acestea, a plecat întărit.

22. A întrebat cineva pe Avva Teodor: Dacă cineva cade pe neașteptate, te vei înfricoșa și tu, avva? I-a zis lui Bătrânul: Dacă cerul s-ar lipi de pământ, Teodor nu s-ar înfricoșa. Căci se rugase lui Dumnezeu să ridice de la el temerea. De aceea l-a și întrebat.

23. Ziceau despre Avva Teodor și despre Avva Lucius, cei din Enat, că au petrecut cincizeci de ani înșelând gândurile lor și zicând: După iarna aceasta, ne mutăm de aici. Când venea însă iarăși vara, ziceau: După vara aceasta vom pleca de aici. Și așa au făcut toată viața lor pururea-pomeniții Părinți.

24. A zis Amma Teodora că odată cineva evlavios era ocărât de altcineva și a zis către acela: Și eu puteam să-ți spun aceleași cuvinte, dar porunca lui Dumnezeu îmi închide gura.

25. Un frate s-a întâmplat să fie înțepat spre ispitire de mulțime mare de purici. Și era acela din oameni bogați. Și îi ziceau dracii: Înduri să trăiești astfel și să faci viermi? Dar acela a biruit cu îndelunga-răbdare.

26. A zis Avva Ioan Colovos: Trei filosofi erau

prieteni. Şi unul dintre ei, murind, a lăsat pe fiul său unuia dintre prietenii săi. Făcându-se flăcău, s-a aplecat spre femeia celui care-l crescuse. Şi aflând acela, l-a scos afară din casa sa. Şi, deşi s-a pocăit mult, nu a voit să-l primească înapoi, zicând: Mergi şi trei ani să fii potamit[34] şi aşa te voi ierta. A venit, deci, după trei ani şi a zis lui iarăşi: Nu te-ai pocăit încă. Ci mergi alţi trei ani, dând plată ca să te ocărască. Şi el a făcut aşa. Şi după aceasta a zis lui: Mergi acum în cetatea Atenienilor şi învaţă filosofia. Iar acolo era un bătrân care stătea la intrarea filosofilor, ocărându-i pe cei care intrau. Deci, fiind ocărât şi tânărul, acesta a râs. Şi a zis lui Bătrânul: Ce este aceasta, că eu te ocărăsc, iar tu râzi? Şi a zis lui: Nu vrei să râd? Trei ani am dat plată ca să fiu ocărât şi astăzi am fost ocărât gratis. De aceea am râs. A zis lui Bătrânul: Urcă, intră în cetate. A zis, deci, Avva Ioan că aceasta este poarta lui Dumnezeu şi Părinţii noştri prin multe ocări, bucurându-se, au intrat în cetatea cerească.

27. A zis iarăşi Bătrânul: Vezi că prima lovitură pe

---

[34] *Potamit* de la *potamos*, care înseamnă râu. Este vorba despre o muncă foarte obositoare. *Potamiţii* asigurau trecerea de pe un mal al râului pe celălalt. Dar când curentul râului era opus direcţiei pe care o avea barcagiul, barca era dusă departe de destinaţie. De aceea trebuia să aibă un sistem de remorcare. Probabil că era legată şi de proră, şi de pupă cu frânghii, susţinute de pe mal, şi în funcţie de direcţia corăbiei se slăbea frânghia de pe unul dintre maluri, în timp ce se strângea cea de pe malul celălalt. Această lucrare obositoare o făceau aşa-numiţii *potamiţi*. A doua semnificaţie a cuvântului este cea care se referă la hidrofanţi, adică la aceia care deţineau ştiinţa de a descoperi existenţa apelor de sub pământ (ET).

care a făcut-o lui Iov a fost la început asupra bunurilor sale? Şi a văzut că nici nu i-a părut rău şi nici nu s-a îndepărtat de Dumnezeu. Iar cea de a doua lovitură a dat-o trupului său, dar nici aşa viteazul atlet nu a păcătuit cu cuvântul gurii sale[35]. Căci avea înlăuntrul său bunătăţile lui Dumnezeu şi totdeauna rămânea credincios Lui.

28. A zis Avva Kílikas: Şaptezeci şi şase de ani am stat în locul acesta, multe şi înfricoşătoare rele pătimind din partea dracilor.

29. A zis Avva Isidor: Înţelepciunea sfinţilor aceasta este: a cunoaşte voia lui Dumnezeu. Căci este deasupra tuturor omul în ascultare de adevăr, pentru că este chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Şi decât toate duhurile mai înfricoşător este să urmeze cineva inimii sale, adică gândului propriu şi nu legii lui Dumnezeu. La urmă îi va fi lui spre tânguire, căci nu a cunoscut taina, nici nu a aflat calea sfinţilor ca să umble pe ea. Vremea este a face Domnului[36], căci mântuirea este în vreme de strâmtorare[37] precum este scris: Întru răbdarea voastră vă veţi mântui sufletele[38].

30. A zis Avva Pimen despre Avva Ioan Colovós că a rugat pe Dumnezeu şi a ridicat patimile de la el şi a devenit fără grijă în această privinţă. Şi mergând, a zis unui Bătrân: Mă văd pe mine odihnit şi neavând nici un fel de război. Şi i-a zis lui Bătrânul: Mergi şi roagă pe Dumnezeu ca să vină războiul înapoi, căci prin războaie sporeşte sufletul. S-a rugat, deci, şi, după ce a venit războiul, nu s-a mai rugat să se ia de la el, ci

✦ [35]Iov 2, 10. ✦ [36]Vezi Psalmul 118, 126. ✦ [37]Isaia 33, 2. ✦ [38]Luca 21, 19.

zicea: Dă-mi, Doamne, răbdare în războaie.

31. Zicea Avva Pimen despre Avva Kóprie, că ajunsese la aşa o măsură, încât, atunci când era bolnav şi zăcea la pat, mulţumea şi îşi tăia propria voie.

32. A zis Avva Kóprie: Fericit este cel care rabdă necazul cu mulţumire.

33. Ziceau despre Avva Longhin[39] că de multe ori, tulburat fiind de gânduri să plece în pustie, într-una din zile a zis ucenicului său: Arată dragoste, frate, şi, orice voi face, să rabzi şi să nu-mi spui nimic săptămâna aceasta. Şi luându-şi toiagul de finic, a început să se plimbe prin curtea sa mică. Şi obosind, s-a aşezat puţin. Şi, iarăşi, ridicându-se, se plimba. Şi când s-a făcut seara, a zis gândului său: Cel care merge prin pustie nu mănâncă pâine, ci ierburi. Tu, însă, pentru slăbiciunea ta mănâncă verdeţuri din grădină. Şi făcând aceasta, iarăşi a zis gândului: Cel care este în pustie nu doarme sub acoperiş, ci sub cerul liber, deci, fă şi tu aşa! Şi întinzându-se jos, a dormit în curte. Făcând, deci, trei zile aceasta, adică plimbându-se în curtea sa mică, mâncând în fiecare seară puţine salate verzi, iar noaptea dormind sub cerul liber, a obosit. Şi osândind gândul care l-a îndemnat spre aceasta, s-a mustrat pe sine zicând: Dacă nu poţi să faci faptele pustiei, stai în chilia ta plângându-ţi cu răbdare păcatele şi nu te amăgi. Căci peste tot este ochiul lui Dumnezeu şi vede faptele noastre şi nimic nu-i scapă şi lucrează împreună cu cei care lucrează binele.

34. A mers Avva Macarie la Avva Antonie în munte. Şi bătând la uşa lui, acela a ieşit şi i-a zis: Tu cine eşti?

[39] În *Patericul alfabetic*, episodul i se atribuie lui Avva Ghelasie.

Iar el a zis: Eu sunt Macarie. Şi închizând uşa, a intrat şi l-a lăsat afară. Dar văzând răbdarea lui, i-a deschis şi salutându-se cu el, a zis: De mult timp doream să te văd, auzind cele despre tine. Şi primindu-l, s-a odihnit deoarece era obosit. Iar când s-a făcut seară a stropit Avva Antonie pentru sine frunze de finic. Şi i-a zis Avva Macarie: Porunceşte ca şi eu să stropesc pentru mine. Iar el a zis: Stropeşte. Şi făcând o legătură mare, a stropit-o. Şi stând de cu seară şi vorbind despre mântuirea sufletelor, împleteau. Şi împletitura, ieşind pe uşă, cobora în peşteră. Şi intrând dimineaţa, fericitul Antonie a văzut mulţimea împletiturii Avvei Macarie şi s-a minunat. Şi sărutându-i mâinile, zicea: Multă putere iese din mâinile acestea.

35. Zicea Avva Matóe: Vreau lucrarea uşoară care ţine mai mult decât pe aceea care este istovitoare la început şi care se termină repede.

36. Odată a urcat acelaşi Avva Macarie de la Schit la Terenuthi[40]. Şi în timp ce venea pe drum, a intrat într-un templu idolesc ca să doarmă. Acolo erau multe leşuri ale păgânilor. Şi luând unul, l-a pus sub cap drept pernă. Văzând, deci, dracii îndrăzneala lui, l-au pizmuit şi, vrând să-l sperie, au strigat ca un nume de femeie, zicând: Cutare, vino cu noi la baie. Şi a răspuns alt drac de sub el, ca şi când era unul dintre morţi, zicând: Un străin este peste mine şi nu pot să vin. Dar Bătrânul nu s-a speriat, ci, îndrăznind, a lovit leşul zicând: Scoală-te, mergi în întuneric, dacă poţi. Auzind şi aceasta, dracii au strigat cu glas mare, zicând. Ne-ai

[40]Cetate pe malurile de apus ale braţului Nilului de unde era mai uşoară trecerea spre Schit.

învins, Macarie! Şi au fugit ruşinaţi.

37. Un frate l-a întrebat pe Avva Macarie: Părinte, ce înseamnă să rabzi şi să te rogi? A răbda şi a te ruga înseamnă a îndura orice ispită care vine fie de la oameni, fie de la draci, precum este scris: Am îndurat ca o femeie care naşte[41], adică am răbdat. Aşadar, şi răbdarea este bună, şi a ne ruga cu stăruinţă este bine. Suntem, deci, datori să ne rugăm lui Dumnezeu până când împreună-lucrând cu noi ne va ajuta ca să împlinim virtuţile noastre. Căci străin lucru este monahului a se mânia pe fratele său. Şi iarăşi: Străin lucru este a supăra pe aproapele. Cu adevărat suntem datori să facem şi să zicem aşa cum este scris. Căci zice Apostolul: Am ajuns ca gunoaiele lumii întregi, până în acest ceas suntem socotiţi măturătura tuturor. Şi încă: noi suntem nebuni pentru Hristos, şi *...noi suntem slujitorii voştri, pentru Iisus*[42]. Suntem datori să ne bucurăm când suntem batjocoriţi şi să socotim fericire necazurile şi nedreptăţile care ni se întâmplă pentru Domnul nostru. Petru Apostolul este cel care zice: *De sunteţi ocărâţi pentru numele lui Hristos, fericiţi sunteţi, căci Duhul slavei şi al lui Dumnezeu Se odihneşte peste voi*[43]. Când sunteţi, deci, batjocoriţi pentru Dumnezeu, bucuraţi-vă zicând: suntem fericiţi că ne-am învrednicit să fim batjocoriţi pentru numele lui Dumnezeu. Nu ştiţi că fiii sunt datori să urmeze părinţilor? Suntem datori să cunoaştem că suntem fii ai sfinţilor Apostoli. Pavel strigă şi zice: *Căci pe voi eu v-am născut întru Hristos Iisus prin Evanghelie*[44]. Fiind fiii acestora,

[41] Isaia 42, 14. [42] 1 Corinteni 4, 10-13 şi 2 Corinteni 4, 5. [43] Vezi 1 Petru 4, 14.

suntem datori să le urmăm purtările şi faptele. Aceia bicluiţi fiind se bucurau, calomniaţi fiind, rămâneau netulburaţi, măcar că auzeau de la elini şi de la iudei zicând despre ei: Aceştia sunt cei care răstoarnă lumea întreagă[45] cu farmecele şi vrăjitoriile lor[46]. Şi, cu toate acestea, nu numai că nu se supărau, ci ziceau, lăudându-se: Ocărâţi fiind, binecuvântăm[47] şi celelalte. De aceea s-a şi scris, pentru ca noi să facem la fel ca ei. Şi voi, deci, când sunteţi ocărâţi sau calomniaţi sau primiţi lovituri, aşa sunteţi datori să vă mişcaţi cu inima voastră, ca şi când câştigaţi lucruri mari şi vă faceţi părtaşi şi tovarăşi apostolilor şi mucenicilor. Şi chiar încercări mai mari decât ale acestora să aşteptaţi, pentru ca şi câştigurile să fie mai mari. La acestea sunt creştinii datori să ia aminte, ca să se ştie că sunt ucenici ai celor care au propovăduit acestea. Mai ales monahii simpli, care s-au lepădat de lume şi de cele din lume.

38. Odată, pe când Avva Milisie locuia împreună cu doi ucenici în munţii Persiei, doi fii ai împăratului, fraţi după trup, au ieşit la vânătoare după obicei. Şi au pus plasele lor pe o distanţă mare, ca la patruzeci de mile[48], încât tot ceea ce era înăuntrul plaselor să fie vânat şi ucis cu arcul. Deci, acolo se afla şi Bătrânul cu cei doi ucenici ai lui şi, când l-au văzut păros şi

✦ [45]1 Corinteni 4, 15. ✦ [46]Vezi Fapte 17, 6. ✦ [46]Cuvântul Μαγγανεία înseamnă: a) un fel de magie cu diferite ierburi şi plante ; b) farmec, crearea fascinaţiei, înşelăciune. ✦ [47]1 Corinteni 4, 12. ✦ [48]Mila romană corespunde cu 1535 metri. Deci, patruzeci de mile era o distanţă foarte mare pentru aşezarea plaselor.

înfricoşător la vedere, s-au înspăimântat şi i-au zis: Eşti om sau duh, spune-ne? Şi le-a zis: Om sunt, păcătos, şi am ieşit să-mi plâng păcatele mele şi mă închin lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Celui viu. Iar ei i-au zis: Nu este alt dumnezeu în afară de Soare şi de Foc – cărora ei se închinau – deci, vino şi adu jertfă acestora. Iar el le-a zis: Acestea sunt făpturi şi vă înşelaţi. Deci, vă rog să vă întoarceţi şi să cunoaşteţi pe adevăratul Dumnezeu, Care le-a făcut pe toate acestea. Iar ei râzând, i-au zis: Pe Cel osândit şi răstignit îl numeşti Dumnezeu adevărat? Şi a zis Bătrânul: Da, pe Cel care a răstignit păcatul meu şi a omorât moartea, pe Acela îl numesc Dumnezeu adevărat. Iar aceia, supunându-i la chinuri pe Bătrân şi pe fraţi, îi sileau să aducă jertfă. Şi, după multe chinuri, au ucis pe cei doi fraţi, iar pe Bătrân au continuat multe zile să-l supună la chinuri. La urmă, după meşteşugul lor, l-au pus la mijloc şi aruncau săgeţi unul din faţă şi unul din spatele lui. Iar el le-a zis: Pentru că v-aţi învoit să vărsaţi sânge nevinovat, mâine, chiar la ceasul acesta, într-o clipită, mama voastră va rămâne fără copii şi va fi lipsită de dragostea voastră şi cu săgeţile voastre veţi vărsa sângele unul altuia. Neluând în seamă spusele lui, au venit a doua zi din nou să vâneze şi le-a scăpat o căprioară. Urcând pe cai, au alergat ca să o prindă. Şi aruncând săgeţi înspre ea, au ţintit din greşeală fiecare inima celuilalt şi au murit, după cuvântul Bătrânului - pe care l-a spus, blestemându-i.

39. Ne povestea nouă Avva Theonás despre Avva Marcel că se retrăsese spre liniştire lângă un sat mare

în părţile Libanului, într-o peşteră, la poalele muntelui. Avva Marcel era foarte blând şi îngăduitor, şi evlavios, şi curat, şi înţelept. Multă credinţă şi dragoste aveau bărbaţii din sat faţă de el, încât mulţi mergeau la el şi erau învăţaţi de el. A stat în acel loc şase ani şi multe ispite a avut acolo Bătrânul din partea dracilor, după cum mi-a mărturisit, voind să-l alunge din peşteră şi să-i strice liniştea, dar n-au putut. Căci acesta fiecare ispită care venea din partea dracilor o răbda mai uşor. În cele din urmă, dracul s-a preschimbat, luând înfăţişarea Bătrânului, şi a început să amăgească femeile celor care locuiau în cetate, căutând să se afle dimineaţa şi seara împreună cu ele, vorbindu-le cuvinte necuviincioase şi încredinţându-le că nu este păcat a face desfrânare în ascuns. Deci dracul a făcut aceasta nu o dată, nici de două ori, ci de multe ori. Oriunde vedea o femeie mergând singură, dracul îşi schimba înfăţişarea şi intra în vorbă cu ea. Iar femeile, mergând la bărbaţii lor, le povesteau cele întâmplate şi s-a răspândit vestea în toată cetatea. Şi adunându-se bărbaţii în kyriakón[49], periodeutul[50] a chemat femeile şi le-a întrebat ca să afle adevărul, dacă într-adevăr aşa stau lucrurile. Iar femeile, care

✦ [49]Κυριακόν sau Καθολικόν se numeşte biserica centrală a mănăstirii sau a aşezămintelor monastice unde se adunau călugării sâmbăta şi duminica şi la sărbători pentru slujirea de obşte şi împărtăşire. Aici este vorba, desigur, despre biserica centrală a oraşelului. ✦ [50]Periodeutul era cel pe care episcopul îl trimitea în sat şi în oraşele ca să supravegheze păstrarea rânduielilor de către credincioşi şi pentru a-i învăţa. (Vezi Canonul 57 al Sinodului din Laodiceea). Etimologic, cuvântul înseamnă *cel care umblă* (de la περιοδεύω – *a umbla, a călători*).

erau mai mult de douăzeci, au adeverit acest lucru, spunând: Nu o dată, nici de două ori, ci de multe ori ne-a silit să facă păcatul cu noi. Auzind acestea, periodeutul împreună cu clerul, nedându-şi seama că este viclenia diavolului, au trimis nişte tineri să alunge cu orice chip pe Bătrân. Şi plecând tinerii, l-au bătut pe Bătrân cu pumnii şi smulgându-i barba fir cu fir şi târându-l l-au scos afară din peşteră. Şi bătându-l foarte tare, l-au părăsit în mijlocul drumului aproape mort. Trecând pe acolo unii din Beirut, l-au aflat pe Bătrân căzut şi sângele curgând şiroaie din rănile lui. Şi l-au întrebat să afle cele ce i s-au întâmplat. Iar Bătrânul i-a rugat să-l sprijine şi să-l ducă în peşteră. Şi bărbaţii aceia, ascultând de cuvântul lui, luându-l pe braţe, l-au dus la locul unde era mai înainte. Dar bărbaţii din cetate, aflând că este din nou în peşteră, au mers la el ocărându-l şi batjocorindu-l. Eu, însă, zicea, răbdam, mulţumind lui Dumnezeu! A petrecut astfel în peşteră optsprezece luni, batjocorit şi înjurat de toţi, şi rugându-se pentru ei lui Dumnezeu, ca sufletele lor să se mântuiască. După aceea s-a descoperit periodeutului în vis că toate au fost închipuire drăcească. În plus, tinerii şi femeile au început să se îndrăcească şi să scoată spume. Şi aflând cei din cetate, au ieşit împreună cu femeile şi copiii şi au venit ca să fie binecuvântaţi de mine. Iar eu, fugind de la ei, venind, am locuit în Muntele Nitriei. Şi îmi zicea mie Bătrânul: Avva Theonás, dacă voieşti ca să-ţi petreci netulburat zilele şi dracii să nu găsească pricini împotriva ta, să nu locuieşti lângă cetate sau lângă sat şi aşa vei afla odihnă.

40. Era un Bătrân în Lavra Pirghilor[51], pe nume Mirogene, care ajunsese la așa o măsură de grea nevoință, încât a devenit hidropic[52]. Și spunea continuu Bătrânilor care veneau la el ca să-l îngrijească: Rugați-vă Părinților ca să nu devină hidropic omul cel dinlăuntru[53]. Căci eu mă rog lui Dumnezeu să-mi țină mult timp boala aceasta. Aflând despre acest Avva Mirogene, arhiepiscopul Eutihie al Ierusalimului a vrut să-i trimită cele de trebuință. Dar acela niciodată nu a primit de la el nimic. Îi spunea acestuia de fiecare dată: Roagă-te pentru mine, părinte, ca să fiu izbăvit de iadul cel veșnic.

41. Un frate a întrebat pe unul din Părinți, zicând: Diavolul aduce ispitele asupra sfinților? Și a zis lui Bătrânul că era un Părinte pe nume Nicon, care viețuia în Muntele Sinai. Și iată cineva a mers în cortul unui faranit[54] și, aflând pe fiica aceluia singură, a căzut cu ea în păcat și i-a zis: Să spui că Avva Nicon ți-a făcut aceasta. Și când a venit tatăl ei și a aflat, luându-și sabia, a aplecat sus la Bătrân. Și bătând l-a poartă, a ieșit Bătrânul. Și întinzând sabia să-l omoare, i s-a uscat mâna. Și plecând faranitul, a spus preoților. Și au trimis aceia și a venit Bătrânul, iar ei, lovindu-l de multe ori, au vrut ca să-l alunge. Dar el i-a rugat zicând: Lăsați-mă aici, pentru Dumnezeu, ca să mă pocăiesc. Și

✦ [51]Lavra Pirghilor se află în pustiul Calamon, la Nord de Marea Moartă. ✦ [52]Hidropicul este cel care suferă de acumulare fiziologică de lichid uretic în intestine sau în organele trupului, sau în țesuturile intermediare ș.a., boală care se datorează în general perturbării metabolismului. ✦ [53]Categorie antropologică pauliană, vezi Efes. 3, 16. ✦ [54]Locuitor în Faran.

afurisindu-l pe el trei ani, au dat poruncă să nu-l cerceteze nimeni. Şi s-au împlinit trei ani, în fiecare duminică făcând metanie în biserică şi cerând tuturor şi zicând: Rugaţi-vă pentru mine. La urmă s-a îndrăcit cel care făcuse păcatul şi care pusese ispita asupra pustnicului. Şi a mărturisit în biserică: Eu am făcut păcatul şi am zis să fie batjocorit robul lui Dumnezeu. Şi venind tot poporul, au făcut metanie Bătrânului, zicând: Iartă-ne pe noi, avva. Şi le-a zis lor: Cât priveşte iertarea, v-am iertat deja, dar ca să rămân aici, nu mai rămân cu voi, că nu s-a găsit niciunul între voi care să aibă discernământ şi să sufere împreună cu mine. Şi aşa a plecat de acolo. Şi a zis Bătrânul: Vezi, deci, cum aduce diavolul ispitele asupra sfinţilor?

42. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Ce să fac că inima mea se împietreşte dacă mă cuprinde o mică supărare? A zis lui Bătrânul: Nu ne minunăm de Iosif, care era băieţandru în Egipt, în pământul închinătorilor la idoli, cum a răbdat ispita şi cum Dumnezeu l-a slăvit la sfârşit? Să vedem şi pe Iov, care nu s-a lepădat ţinând pe Dumnezeu până la sfârşit şi nu au putut să-l clintească de la nădejdea lui.

43. A zis iarăşi că Avva Isidor, preotul Schitului, a vorbit odată poporului, zicând: Fraţilor, nu pentru osteneală am venit în locul acesta? Dar acum nu mai este osteneală. Eu, deci, strângându-mi haina mea, plec de aici unde este osteneală şi acolo îmi voi găsi odihnă.

44. A întrebat un frate pe Avva Pimen, zicând: Văd că oriunde aş merge, aflu ajutor. A zis lui Bătrânul: Şi

cei care au în mâini sabie, au pe Dumnezeu ajutor în veacul acesta. Dacă suntem curajoşi, Îşi arată şi cu noi mila Lui.

45. A fost întrebat Avva Pimen: La cine se referă cuvântul scris: *să nu vă îngrijiţi pentru ziua de mâine*[55]? A zis lui Bătrânul: Pentru omul care este în ispită şi rămâne nepăsător s-a zis, ca să nu se îngrijească, zicând: Cât timp voi fi în ispita aceasta? Ci mai curând să socotească, zicând în fiecare zi: Astăzi!

46. A zis Avva Pavel cel Mare, cel din Galatia: Monahul care are puţin din cele de trebuinţă în chilia sa, dar iese să se îngrijească şi de altele, de draci este batjocorit. Căci şi eu am păţit aceasta.

47. Un frate de obârşie din Roma povestea zicând că era un Bătrân care avea un ucenic bun şi din nesimţire l-a scos în afara uşii împreună cu haina lui. Iar fratele răbda, stând în afara uşii. Şi deschizând Bătrânul, l-a aflat pe el stând şi i-a pus metanie zicând: O, fiule, smerenia îndelungii tale răbdări a biruit nesimţirea mea. Vino înăuntru şi de acum tu să fii Bătrânul şi Părintele, iar eu începătorul şi ucenicul.

48. A întrebat unul din părinţi pe Avva Sisoe, zicând: Dacă stau în pustie şi vine un barbar să mă omoare, dar eu pot să-l birui pe el, să-l ucid? Şi a zis Bătrânul: Nu, ci lasă-te în mâna lui Dumnezeu. Orice ispită îi vine omului, să spună: Pentru păcatele mele mi se întâmplă aceasta. Iar dacă vine ceva bun, să spună: lucrarea lui Dumnezeu este.

49. A plecat odată Avva Avraam, ucenicul Avvei Sisoe la o ascultare şi mai multe zile nu s-a întors. Iar

[55]Matei 6, 34.

Bătrânul nu primea să fie slujit de altcineva, zicând: Nu am lăsat pe un alt om să se obişnuiască cu mine în afară de fratele meu. Şi nu a primit până când nu a venit ucenicul, răbdând osteneala.

50. Ziceau despre Amma Sarra că a stat într-o chilie deasupra unui râu şaizeci de ani şi nu s-a aplecat niciodată să vadă râul.

51. A zis Fericita Sinclitichia: Dacă se întâmplă să fii în obşte, nu schimba locul, căci te vei păgubi mult. Precum pasărea care se ridică de pe ouăle ei le răceşte şi le face neroditoare, tot aşa şi monahul sau fecioara se răceşte şi omoară credinţa, peregrinând din loc în loc.

52. A zis iarăşi: Multe sunt uneltirile diavolului. Prin sărăcie nu a schimbat sufletul? Bogăţia nu o înfăţişează ademenitoare? Nu a biruit, oare, prin ocări şi batjocuri? Îţi pune înainte lauda şi slava. A fost biruit cu sănătatea? Aduce boală trupului. Căci dacă nu poate să înşele cu plăcerile, încearcă să aducă rătăcire sufletului prin suferinţele cele fără de voie. Aduce boli[56] dintre cele mai grele celor care prin acestea îşi împuţinează sufletul, ca să întunece iubirea lor pentru Dumnezeu. Dar şi cu febră mare chinuieşte trupul şi cu sete neoprită îl torturează. Deci, dacă păcătos fiind suferi acestea, adu-ţi aminte de iadul ce va să vină şi de focul cel veşnic şi de pedepsele judecătorilor şi nu-ţi vei împuţina sufletul pentru cele de acum. Bucură-te că te-a cercetat Dumnezeu şi să ai pe buze cuvântul vestit, care zice: *Certând m-a certat Domnul, dar morţii nu m-a dat*[57]. Ai fost din fier şi prin foc ai

✦ [56]Vezi Iov 2, 5-10. ✦ [57]Psalmul 117, 18.

lepădat rugina. Iar dacă drept fiind te îmbolnăvești, de la cele mari spre cele și mai mari urci. Ești aur? Prin foc devii și mai încercat. *Ți-a fost dat un înger al satanei în trup*[58]? Bucură-te. Vezi cu cine te-ai făcut asemenea! De răsplata lui Pavel te-ai învrednicit. Ești încercat cu febră mare și te chinuiesc frigurile? Dar Scriptura zice: *Am trecut prin foc și apă, dar ne-ai scos la odihnă*[59]. Te-a aflat primul? Așteaptă-l pe al doilea. Săvârșind virtutea, strigă cuvintele lui David, căci el zice: *Sărac și necăjit sunt eu*[60]. Vei deveni desăvârșit prin această doime de strâmtorări, căci zice: *Întru necaz m-ai desfătat!* [61]. Cu aceste exerciții întărim sufletele noastre, deoarece vedem în fața noastră pe vrăjmaș.

53. A zis iarăși: Dacă ne necăjește boala, să nu ne întristăm cum că din pricina bolii și a rănirii trupului nu mai putem să stăm la rugăciune și să cântăm cu glas. Toate acestea aveau drept scop omorârea poftelor. Căci și postul și culcatul pe jos din pricina plăcerilor noastre rușinoase au fost legiuite. Așadar, dacă boala omoară plăcerile, motivul acelora este de prisos. Și ce zic de prisos? Cele mai distrugătoare urmări ale plăcerilor sunt adormite prin boală ca prin cel mai bun și puternic medicament. Și aceasta este marea nevoință, a răbda în boli și a înălța cântări de mulțumire Celui Atotputernic! Ni s-au luat ochii? Să nu ne supărăm, căci am pierdut organele lăcomiei, ci să privim cu ochii cei lăuntrici, ca într-o oglindă[62], slava lui Dumnezeu. Am surzit? Să mulțumim că am

[58] 2 Corinteni 12, 7. [59] Psalmul 65, 12. [60] Psalmul 68, 30.
[61] Psalmul 4, 1. [62] Vezi 2 Corinteni 3, 18.

pierdut cu desăvârşire auzul deşert. Mâinile s-au îmbolnăvit? Dar le avem pe cele dinlăuntru, care sunt gata pentru războiul împotriva vrăjmaşului. Boala a pus stăpânire pe tot trupul? *Dar în omul cel dinlăuntru sănătatea creşte şi mai mult*[63].

54. A zis iarăşi: În lume, cei care au căzut, chiar şi fără voie, sunt aruncaţi în închisoare. Şi noi să ne închidem pe noi înşine în închisoare pentru păcatele noastre, pentru ca judecata de bunăvoie să zădărnicească pedeapsa viitoare.

55. A zis iarăşi: Când posteşti, să nu foloseşti boala ca pretext. Căci cei care nu au postit au căzut adesea în aceleaşi boli. Ai început un lucru bun? Nu te lăsa oprit de obstacolele vrăjmaşului. Acesta va fi zădărnicit de răbdarea ta. Şi cei care încep călătoria pe mare, la început, întinzând pânzele, se bucură de vânt bun, dar, pe neaşteptate, se stârneşte un vânt care le este potrivnic. Atunci, marinarii nu întorc corabia din pricina vântului potrivnic, ci, aşteaptând puţin sau chiar luptându-se cu furtuna, îşi continuă călătoria. La fel şi noi, când se stârneşte vânt potrivnic, să înălţăm crucea în locul catargului şi fără frică să săvârşim călătoria noastră.

56. A zis Avva Iperéhie: Cântare duhovnicească să fie în gura ta şi stăruinţa îţi va uşura greutatea ispitelor care vin asupra ta. Pildă limpede este călătorul împovărat care cu cântări alungă osteneala călătoriei.

57. A zis iarăşi: Datoria noastră este să ne înarmăm înainte de a veni ispitele, căci aşa ne vom arăta încercaţi atunci când vin acestea.

---

[63] Vezi 2 Corinteni 4, 16.

58. A zis Avva Fortás: Dacă Dumnezeu vrea ca eu să trăiesc, știe cum să mă călăuzească. Dacă însă nu vrea, de ce să mai trăiesc? Căci nu primea de la nimeni nimic, deși era la pat. Zicea: Dacă îmi va dărui cineva ceva vreodată și nu o face pentru Dumnezeu, nici eu nu am să-i dau ceva aceluia și nici de la Dumnezeu nu va lua plată, deoarece nu a adus lucrul pentru Dumnezeu, și așa este nedreptățit cel ce aduce. Cei care s-au afierosit lui Dumnezeu și care numai către Acesta privesc, trebuie să fie purtați de o așa evlavie, încât nimic să nu socotească ocară, chiar dacă se întâmplă de mii de ori să fie nedreptățiți.

59. Ziceau despre Avva Herémon de la Schit că peștera lui era la o distanță de patruzeci de mile de biserică, și de douăsprezece mile de baltă[64] și de apă. De acolo își aducea lucrul său de mână la peștera sa și două ulcioare pe care le purta unul într-o mână și altul în alta. Astfel locuia în peșteră și ducea viață de liniștire.

60. A venit odată cineva îndrăcit la Schit. Și după mult timp nu s-a vindecat. Atunci, unuia dintre Bătrâni făcându-i-se milă, a făcut semnul crucii peste cel demonizat și l-a vindecat. Plângându-se, dracul a zis Bătrânului: Iată, m-ai scos afară, vin asupra ta. I-a zis lui Bătrânul: Vino, mă bucur! Și a trăit Bătrânul doisprezece ani având demonul asupra sa și chinuindu-l pentru că mânca în fiecare zi doisprezece sâmburi de curmale. Sărind dracul, a ieșit din el și văzându-l Bătrânul că a ieșit din el, i-a zis: De ce pleci? Mai rămâi!

[64] „Elosul era o pajiște băltoasă de unde-și procurau material pentru lucrul mâinilor (ET).

Răspunzând dracul, a zis lui: Să te piardă Dumnezeu, pentru că numai El singur are putere asupra ta.

61. A zis un Bătrân: Dacă vine asupra omului o ispită, de peste tot i se înmulțesc strâmtorările, ca să se împuțineze la suflet și să cârtească. Și povestea Bătrânul acestea: Era un frate la Chilii și a venit asupra lui o ispită. Când îl vedea cineva, nu voia nici să-l salute și nici să-l cheme în chilia lui. Și dacă avea nevoie de pâine, nimeni nu-i împrumuta. Și după ce veneau de la seceriș, nici la biserică nu-l chemau pentru agapă, cum era obiceiul. S-a întâmplat ca într-o zi de vară să nu aibă nici pâine în chilia lui și cu toate acestea el mulțumea lui Dumnezeu. Văzând Dumnezeu răbdarea lui, a ridicat războiul ispitei de la el. Și iată, a venit cineva și a bătut la ușă, având o cămilă din Egipt încărcată cu pâine. Și a început fratele să plângă și să zică: Doamne, nu am fost vrednic să fiu strâmtorat puțin pentru numele Tău? Apoi, pentru că trecuse ispita, frații îl primeau și-l odihneau în chiliile lor și în biserică.

62. Câțiva frați au mers în pustie la un Bătrân vestit și i-au zis: Cum ai răbdare să stai aici, avva, îndurând osteneala aceasta? Și a zis Bătrânul: Toată osteneala de cât timp sunt aici nu este nici cât o zi din iad.

63. A zis un Bătrân: Cei din vechime nu plecau repede din locul lor, în afară de aceste trei situații: dacă cineva afla că un frate este supărat pe el și, după ce făcea totul pentru vindecarea lui, nu putea să-l împace; sau iarăși dacă se întâmpla să fie cinstit de mulți; sau de se întâmpla să cadă în ispita desfrânării.

64. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând. Ce să fac pentru că gândurile mele mă necăjesc spunându-mi:

nu poți să postești, nici să lucrezi, măcar cercetează pe bolnavi, căci și aceasta este iubire. I-a zis lui Bătrânul: Mergi, mănâncă, bea, dormi, numai din chilia ta să nu te îndepărtezi. Știa că răbdarea chiliei aduce pe monah în rânduiala lui. Și după ce au trecut trei zile, a fost cuprins de acedie. Dar găsind puține frunze de finic, le-a despicat, iar în ziua următoare a început să le împletească. Și flămânzind, a zis: Iată, mai sunt puține frunze, le împletesc și pe acestea și mănânc. Și după ce a făcut frunzele, a zis iarăși: citesc puțin și după aceea mănânc. Și după ce a citit, a zis: să-mi fac puțini psalmi și după aceea fără grijă voi mânca. Și așa, puțin câte puțin, înainta cu ajutorul lui Dumnezeu până când a ajuns la rânduiala lui și luând curaj împotriva gândurilor le-a biruit pe ele.

65. A fost întrebat un Bătrân: De ce sunt cuprins de acedie stând în chilia mea? Și a răspuns: Nu ai văzut încă nici odihna la care nădăjduim, nici iadul ce va să vină. Căci dacă le-ai fi văzut pe acestea cu adevărat, dacă s-ar fi umplut chilia ta de viermi încât să te afunzi în aceștia până la gât, ai fi răbdat fără să te cuprindă acedia.

66. Unul dintre Bătrâni a fost rugat de frați să înceteze nevoințele aspre. Iar el a răspuns: Vă spun vouă, fiilor, că Avraam, văzând darurile lui Dumnezeu cele mari, se va căi că nu s-a nevoit mai mult[65].

67. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Gândurile mele rătăcesc încoace și încolo și mă necăjesc. Și a zis lui Bătrânul: Tu să stai în chilia ta și ele se vor întoarce iarăși. Căci precum asina, dacă este legată și

[65] Vezi Evrei 11, 8. 17, 39-40.

mânzul ei zburdă încoace şi încolo şi oriunde ar pleca, tot la mama lui se întoarce, tot aşa şi gândurile celui care stă cu răbdare în chilia lui pentru Dumnezeu. Chiar dacă rătăcesc pentru puţin, se întorc iarăşi la acesta.

68. Un Bătrân stătea în pustie având o distanţă de douăsprezece mile până la apă. Şi odată, plecând să aducă apă, s-a împutinat la suflet şi a zis: Ce nevoie este de osteneala aceasta? Voi veni să stau mai aproape de apă. Şi zicând aceasta, s-a întors şi a văzut pe cineva care venea în urma lui şi îi număra paşii. Şi l-a întrebat: Tu, cine eşti? Iar acela i-a răspuns: Înger al Domnului sunt. Şi am fost trimis să număr paşii tăi şi să-ţi dau răsplată. Şi auzind aceasta, Bătrânul s-a întărit, a devenit mai râvnitor şi a adăugat încă cinci mile mai în adâncul pustiei.

69. Ziceau Părinţii: dacă ţi se întâmplă ispită în locul în care stai, nu părăsi locul în vreme de ispită. Iar dacă nu, oriunde vei pleca, vei afla în faţa ta ispita de care fugi. Ci rabdă, până când va trece ispita, pentru ca plecarea ta în vreme de pace să nu fie smintitoare şi despărţirea ta să nu facă supărare celor care stau în acel loc.

70. Un frate era isihast într-o obşte şi mereu era mişcat spre mânie. A zis, deci, către sine: Voi pleca să viezuiesc singur ca anahoret. Şi dacă nu voi mai avea nimic cu nimeni, va înceta patima de la mine. Ieşind, deci, a locuit singur într-o peşteră. Într-una din zile, umplând ulciorul cu apă, l-a aşezat pe pământ şi acela s-a răsturnat deodată. Luându-l, l-a umplut a doua oară şi iarăşi s-a răsturnat. Apoi, a treia oară umplându-l, s-a răsturnat. Şi, mâniindu-se, l-a luat şi l-a spart.

Venindu-şi în fire, a cunoscut că a fost batjocorit de diavol şi a zis: Voi merge, deci, în obşte, căci peste tot este nevoie de luptă şi de răbdare şi de ajutorul lui Dumnezeu. Şi, ridicându-se, s-a întors la locul lui.

71. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Ce să fac, părinte, că nimic din cele ale monahului nu lucrez, ci sunt în nepăsare multă. Mănânc şi beau, şi dorm, şi mă aflu în gânduri ruşinoase şi în tulburare mare, mă mut de la o treabă la alta şi de la unele gânduri la alte gânduri. A zis Bătrânul: Tu să stai în chilia ta şi ce poţi, aceea să faci fără tulburare. Căci vreau ca lucrul mic pe care-l faci tu să-l faci aşa cum Avva Antonie făcea lucrurile sale mari în munte. Şi cred că cel care stă în chilie pentru numele lui Dumnezeu şi îşi păstrează conştiinţa se află şi el în locul unde se află Avva Antonie.

72. A fost întrebat un Bătrân cum poate un frate nevoitor să nu se smintească dacă vede pe unii că se întorc în lume. Şi a zis: Este dator să vadă câinii care vânează iepuri. Când unul dintre ei vede iepurele şi îl urmăreşte, ceilalţi văd numai câinele care urmăreşte. Şi până la un punct aleargă împreună cu acela, dar după aceea se întorc de unde au plecat şi numai acela care a văzut iepurele continuă urmărirea până îl ajunge, fără să fie împiedicat în împlinirea scopului alergării sale de cei care s-au întors. Nici nu ţine seama de gropi, nici de tufele cu mărăcini şi chiar dacă este de multe ori zdrelit de aceştia, nu încetează. Aşa şi cel care îl caută pe Stăpânul Hristos, luând aminte neîncetat la Cruce, trece peste toate smintelile pe care le întâlneşte până când ajunge la Cel răstignit.

73. A zis un Bătrân: Aşa cum un copac nu poate să facă roade dacă este mutat mereu, tot aşa nici monahul care se mută dintr-un loc în altul nu poate să săvârşească virtutea.

74. Un frate care era tulburat de gânduri ca să plece din mănăstire a adus la cunoştinţă avvei, iar acela i-a zis: Du-te şi stai în chilia ta şi dă de pereţi cu trupul tău şi nu ieşi de acolo. Lasă gândul să gândească ce vrea, numai să nu scoţi trupul din chilie.

75. A zis un Bătrân: Chilia monahului este cuptorul din Babilon[66] unde cei trei tineri L-au găsit pe Fiul lui Dumnezeu şi stâlpul de nor din care Dumnezeu a vorbit lui Moise[67].

76. Un frate a stat nouă ani fiind luptat să iasă din obşte. Şi în fiecare zi îşi pregătea cojocul său ca să plece. Şi când se făcea seară, îşi zicea sieşi: Mâine voi pleca de aici. Iar dimineaţă zicea gândului: Să ne silim pe noi înşine să răbdăm şi ziua de astăzi pentru Domnul. Şi când s-au împlinit nouă ani făcând aşa, a uşurat Dumnezeu orice ispită de la el şi a aflat odihnă.

77. Un frate care a căzut în ispită, de supărare, a pierdut canonul său monahal şi, vrând să pună început, era împiedicat de supărare şi îşi zicea în sine: Când mă voi regăsi pe mine însumi aşa cum eram odată? Şi împuţinându-se la suflet, nu avea tărie să înceapă lucrarea sa monahală. Mergând la un Bătrân, i-a povestit aceluia cele despre el, şi Bătrânul, auzind cele ale supărării lui, i-a dat lui pilda acesta zicând: Un om avea un ogor şi, din nepăsarea lui, a rămas neîngrijit şi s-a umplut de pălămidă şi de spini. După

[66]Daniel 3, 6. [67]Ieşire 33, 9.

aceea s-a hotărât să-l îngrijească și a zis fiului său: Mergi și curăță ogorul. Și plecând fiul său să curețe ogorul și văzând mulțimea de pălămidă și spini, s-a împuținat la suflet, zicând în sine: Când voi smulge toate acestea și voi curăța aici? Și întinzându-se jos, l-a luat somnul. A făcut aceasta multe zile. La urmă a venit tatăl său să vadă ce a făcut și l-a aflat că nu lucrase nimic. Și a zis lui: De ce nu ai lucrat nimic până acum? Și a zis tânărul tatălui său: Numai ce veneam să lucrez, tată, văzând mulțimea de pălămidă și de spini, mă îngrozeam și de supărare mă așezam jos și adormeam. A zis lui tatăl: Fiule, în fiecare zi să faci cât este lungimea prețului tău. Și așa va înainta lucrarea ta și nu te vei împuțina la suflet. Iar el auzind, a făcut așa și în puțin timp a curățat ogorul. Deci, așa și tu, frate, lucrează câte puțin și nu te împuțina la suflet. Și Dumnezeu, cu harul Lui, iarăși te va așeza în rânduiala de la început. Iar fratele, plecând și așezându-se cu răbdare, făcea cum fusese învățat de Bătrân; și a aflat odihnă cu harul lui Hristos.

78. Era un Bătrân care mereu suferea și se îmbolnăvea. S-a întâmplat ca într-un an să nu aibă nicio suferință. Și s-a mâhnit tare și plângea zicând: M-a părăsit Dumnezeu și nu m-a cercetat.

79. A zis un Bătrân că un frate a fost ispitit foarte tare de gânduri timp de nouă ani, încât deznădăjduia de mântuirea sa. Și din evlavie se osândea pe sine zicând: Mi-am pierdut sufletul! Voi merge în lume deoarece sunt pierdut. Și plecând el, pe cale i-a venit un glas zicând: Acești nouă ani în care ai fost ispitit sunt cununile tale. Întoarce-te la locul tău și te voi ușura

de gânduri. Așadar, nu este bine să deznădăjduiască cineva din pricina gândurilor! Acestea ne aduc mai degrabă cununi, dacă trecem bine de ele.

80. Era în Tebaida un Bătrân care stătea în peșteră și avea un ucenic încercat. Și Bătrânul avea obiceiul ca în fiecare seară să-l îndemne cele spre folos. Și după îndemn, făcea rugăciune și-l trimitea să se culce. Odată s-a întâmplat ca niște mireni care știau nevoința multă a Bătrânului să vină la el și să le dea mângâiere. După ce au plecat aceia, a stat iarăși Bătrânul seara după obicei, dând sfat fratelui și, în timp ce-i vorbea, a fost cuprins de somn. Iar fratele a rămas lângă Bătrân așteptând să se trezească și să-i facă rugăciunea. Stând, deci, mult timp și deoarece Bătrânul nu se trezea, a fost tulburat de gânduri să plece să se culce fără binecuvântare. Dar silindu-se pe sine, s-a împotrivit gândului și a rămas. Iarăși a fost tulburat, dar nu a plecat. Fiind astfel ispitit de șapte ori, s-a împotrivit gândului. După aceea, înaintând în noapte, Bătrânul s-a trezit și l-a aflat șezând lângă el și i-a zis: Nu ai plecat până acum? Iar el a zis: Nu, pentru că nu m-ai slobozit, avva. Iar Bătrânul a zis. Și de ce nu m-ai trezit? Iar el a zis: Nu am îndrăznit să te ating, ca să nu-ți stric somnul. Și ridicându-se, au început slujbele de dimineață. Și după slujbă Bătrânul a slobozit pe fratele. Și, rămânând singur, a fost în extaz și, iată, cineva îi arăta un loc slăvit și un tron în acel loc și deasupra tronului șapte cununi. Iar el l-a întrebat pe cel care-i arăta acestea, zicând: Ale cui sunt acestea? Iar acela i-a zis: Ale ucenicului tău. Locul și tronul au fost dăruite lui de Dumnezeu pentru răbdarea lui, iar cele

şapte cununi le-a primit în noaptea aceasta. Auzind aceasta, Bătrânul s-a minunat şi, cuprins de teamă, a chemat pe fratele şi i-a zis: Spune-mi, ce ai făcut în noaptea aceasta? Iar el a zis: Iartă-mă, avva, că nimic nu am făcut. Iar Bătrânul, crezând că se smereşte şi de aceea nu mărturiseşte, a zis lui: Nu te las să pleci, dacă nu îmi spui ce ai făcut sau la ce te-ai gândit în noaptea aceasta. Iar fratele, ştiind bine că nu a făcut nimic, nu a avut ce să spună. Şi a zis părintelui: Avva, nimic nu am făcut, decât numai aceasta, că fiind ispitit de gânduri de şapte ori să plec fără slobozenie de la tine, nu am plecat. Auzind aceasta, Bătrânul a înţeles că de fiecare dată când se împotrivea gândului era încununat de Dumnezeu, dar fratelui nu a spus nimic. Pentru folosul celorlalţi a povestit însă acestea unor bărbaţi duhovniceşti, ca să învăţăm că şi pentru micile gânduri bune Dumnezeu ne dă cununi. Bine este, deci, să se silească cineva pe sine în orice lucru pentru Dumnezeu. *Căci Împărăţia Cerurilor se ia prin străduinţă şi cei ce se silesc pun mâna pe ea*[68].

81. S-a îmbolnăvit odată un Bătrân care stătea singur la Chilii. Şi neavând pe cineva care să-l slujească, ridicându-se, mânca cu evlavie ce găsea în chilie. A stat, deci, aşa multe zile şi nimeni nu venea să-l cerceteze. Împlinindu-se treizeci de zile fără ca cineva să vină la el, a trimis Dumnezeu un înger să-i slujească. Şi după şapte zile şi-au adus aminte Părinţii de Bătrân şi au zis unii către alţii: Nu cumva a murit cutare Bătrân? Când au venit, deci, şi au bătut la uşă, îngerul a plecat. Iar Bătrânul striga dinăuntru: Plecaţi de aici,

[68] Matei 11, 12.

fraţilor! Iar ei, forţând uşa, au intrat şi îl întrebau de ce striga. Iar el le-a zis: Treizeci de zile m-am ostenit şi nimeni nu m-a cercetat. Şi iată, sunt şapte zile de când Dumnezeu a trimis un înger să mă slujească. Şi cum aţi venit voi, a plecat de la mine. Şi zicând acestea, a adormit. Iar fraţii minunându-se, au dat slavă lui Dumnezeu că nu părăseşte pe cei care nădăjduiesc întru El.

82. A zis un Bătrân: Dacă te ajunge boala trupului, nu te împuţina sufleteşte. Căci dacă Stăpânul tău a vrut să suferi cu trupul, cine eşti tu să te mâhneşti? Nu Se îngrijeşte Acela de toate? Trăieşti cumva în afara Lui? Fii răbdător şi roagă-L să-ţi dea cele folositoare. Aceasta este voia Lui. Locuieşte cu îndelungă-răbdare şi mănâncă iubire.

83. Un monah care lupta în toate împotriva satanei, a fost orbit de acesta. Şi nu s-a rugat să vadă din nou, ci să aibă răbdare. Şi, pentru răbdarea lui, Dumnezeu i-a dăruit vederea şi a văzut din nou.

84. Povestea unul din Părinţi, zicând: Când eram la Oxirrynco[69], au venit acolo nişte săraci într-o sâmbătă seara ca să primească iubire (milostenie). Şi când s-au culcat, era între ei unul care nu avea decât o rogojină, jumătate sub el şi jumătate deasupra lui. Era frig tare. Şi ieşind eu pentru nevoia trupească, l-am auzit suferind de frigul cel mare şi mângâindu-se pe sine, zicând: Mulţumesc Ţie, Doamne! Câţi bogaţi

* [69]Ὀξύρρυγχος este o cetate antică, pe versantul de apus al văii Nilului, cunoscută din nenumăraţii papirusi care s-au găsit la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului XX. În locul vechii cetăţi astăzi se află satul Al-Bahnasa.

sunt acum în închisoare legaţi cu lanţuri, iar alţii cu picioarele prinse în obezi şi nici nevoia trupească nu o pot face? Iar eu sunt ca un împărat, îmi întind picioarele şi pot să merg oriunde vreau. Şi când el zice acestea, eu am stat şi l-am ascultat. Apoi, întrând, am povestit acestea fraţilor şi s-au folosit.

85. Un frate l-a întrebat pe un bătrân: Dacă vine asupra mea un necaz şi nu am înştiinţare[70] să spun cuiva, ce să fac? Şi a zis Bătrânul: Cred că Dumnezeu va trimite harul Său şi te va ajuta, dacă te vei ruga cu adevărat. Căci am auzit că în Schit s-a întâmplat un asemenea lucru. Era un nevoitor care, neavând înştiinţare să plece la cineva, şi-a pregătit seara milotarul ca să se retragă în singurătate. Şi iată, în noaptea aceea, i s-a arătat harul lui Dumnezeu ca o fecioară şi l-a rugat zicând: Nicăieri să nu pleci, ci stai aici cu mine. Căci niciun rău nu s-a întâmplat din cele ce ai auzit. Încredinţat fiind, a rămas şi îndată s-a vindecat inima lui.

86. Un Bătrân, când mergea să-şi vândă coşurile sale, a fost întâmpinat de un drac care a făcut să-i dispară coşurile. Iar Bătrânul a alergat la rugăciune şi zicea: Îţi mulţumesc Ţie, Dumnezeule, că m-ai izbăvit de ispită. Şi dracul, neputând să îndure filosofia[71] Bătrânului, striga, zicând: Iată coşurile, tale, călugăr rău.

[70] Este vorba de o înştiinţare sau încredinţare pe care monahul o aşteaptă de la Dumnezeu, fără de care nu ia hotărâri importante. [71] Am păstrat termenul *filosofie* pentru a puncta folosirea acestuia în contextul concret al vieţii monahale, cu sensul de adevărată înţelepciune. Frecvent întâlnim vorbindu-se despre filosofia monahilor şi a părinţilor în general, având-se în vedere mai ales înţelepciunea practică, cea care furnizează soluţii la provocările concrete ale vieţii, cum sunt, iată, ispitele de tot felul.

Iar Bătrânul, luându-le, a mers şi le-a vândut.

87. Zicea unul din Bătrâni despre săracul Lazăr: Nu-l găsim pe el făcând nicio virtute. Aflăm, însă, că niciodată nu a cârtit împotriva lui Dumnezeu pentru că nu a făcut cu el milă, ci cu mulţumire îşi ducea durerea sa şi pe bogat nu-l judeca. De aceea l-a primit pe el Dumnezeu.

88. A zis unul din Părinţi: Dacă pomul nu va fi bătut de vânturi, nici nu creşte, nici nu face rădăcini adânci. Aşa şi monahul, dacă nu va fi ispitit şi nu va răbda, nu se întăreşte.

89. A zis un Bătrân: De aceea nu înaintăm, pentru că nu ne cunoaştem propriile măsuri, nici nu avem răbdare în lucrul pe care l-am început, ci vrem să dobândim virtutea fără osteneală. Şi ne mutăm din loc în loc, crezând că vom afla loc unde nu este diavol.

90. A zis un Bătrân: Monahul care se osteneşte puţine zile şi iarăşi se leneveşte, apoi, iarăşi se osteneşte şi iarăşi cade în nepăsare, un astfel de monah nimic nu face, nici nu dobândeşte răbdare.

91. A zis un Bătrân: Dacă te afli în loc străin şi nimeni nu te primeşte, nu te întrista, ci spune: Dacă aş fi fost vrednic, Dumnezeu mi-ar fi făcut odihnă.

92. A zis un Bătrân: Ridică ispitele şi nu va mai fi niciun sfânt. Căci cel care fuge de ispita folositoare, fuge de viaţa veşnică.

93. Unul din Părinţi s-a închis pe sine mai înainte pentru Sfânta Patruzecime[72] a Sfântului Post. Iar diavolul, cel care dintotdeauna pizmuieşte pe cei

Termenul este folosit şi pentru a indica adevărata filosofie în contrast cu filosofia omenească. ✦ [72]Postul de patruzeci de zile.

nevoitori, a umplut toată peștera lui cu ploșnițe până sus, acoperind și apa, și pâinea, și toate lucrurile lui, încât nu se mai vedea loc gol nici măcar cât un deget. Răbdând, deci, acest viteaz ispita, zicea: Și dacă trebuie să mor, nu ies de aici până la sfânta sărbătoare. Iar în săptămâna a treia a Sfântului Post, iată vede de dimineață o mulțime nenumărată de furnici mari intrând în peșteră ca să distrugă ploșnițele. Și așa cum se întâmplă la război, înțepându-le, le-au omorât pe toate și apoi le-au luat și le-au scos afară din peșteră. De aceea este bună răbdarea în ispite, căci totdeauna duce la un sfârșit bun.

94. A zis un Bătrân: După cum ceara neîncălzită și neînmuiată nu poate să primească pecetea pusă pe ea, tot așa și omul, dacă nu este încercat prin dureri și suferințe, nu poate primi pecetea Duhului. De aceea Domnul zice dumnezeiescului Pavel: Îți este de ajuns harul Meu, căci puterea Mea se desăvârșește în slăbiciune. Și Apostolul însuși se laudă zicând: *Deci, foarte bucuros, mă voi lăuda mai ales întru slăbiciunile mele, ca să locuiască în mine puterea lui Hristos*[73].

95. Ziceau despre un sfânt că a mărturisit credința în timpul prigoanei și a fost chinuit mult, încât și pe tron de aramă înroșit în foc a fost pus. Dar, între timp, fericitul Constantin a devenit împărat și creștinii au fost lăsați liberi. Și vindecându-se, sfântul acela s-a întors la chilia lui și cum a văzut-o de departe, a zis: Vai mie, la multe chinuri merg iarăși. Iar aceasta o spunea pentru nevoințe și pentru lupta cea împotriva dracilor.

✝ [73] 2 Corinteni 12, 9-10.

96. Povesteau Părinţii că era un părinte în obşte şi s-a întâmplat ca slujitorul lui, împuţinându-se la suflet, să iasă din mânăstire şi să plece în alt loc. Iar Bătrânul l-a urmat îndeaproape tot timpul, stăruind pe lângă el să se întoarcă. Dar el nu voia. Şi a făcut aceasta Bătrânul timp de trei ani şi, aşa fiind îndupleçat slujitorul, s-a întors. Într-o zi, a poruncit lui Bătrânul să iasă şi să adune surcele. Şi făcând aceasta, slujitorul, prin lucrarea satanei, şi-a pierdut un ochi. Aflând Bătrânul, s-a întristat tare şi a început să-l mângâie pe cel ce suferea de durere. Şi a zis lui slujitorul: Eu sunt pricina. Pentru ostenelile pe care ţi le-am provocat am păţit aceasta. După un timp a scăpat de durere, dar paguba a rămas. Şi iarăşi i-a poruncit Bătrânul să iasă şi să taie ramuri de finic. Şi în timp ce se ostenea el, prin lucrarea vrăjmaşului, iarăşi a sărit o creangă şi a pierdut şi celălalt ochi. A venit, deci, în mânăstire şi s-a dăruit isihiei, fără să mai facă altceva. Avva iarăşi s-a mâhnit. Şi cum aştepta să-i vină chemarea[74], i s-a făcut cunoscut aceasta şi a trimis la toţi fraţii şi le-a zis lor: Chemarea mea este aproape. Luaţi seama la voi înşivă. Şi a început fiecare să spună: Cui ne laşi, avva? Iar Bătrânul tăcea şi a trimis la monahul orb şi

[74] Am păstrat originalul pentru a pune în evidenţă faptul că şi sfârşitul este perceput ca o chemare. Existenţa omului se desfăşoară sub semnul chemării lui Dumnezeu. Omul este chemat la existenţă de Dumnezeu, este chemat să facă un anume lucru în viaţă de Dumnezeu, este chemat la credinţă de Dumnezeu şi, iată, sfârşitul este tot sub semnul chemării. Chemarea lui Dumnezeu este un concept biblic fundamental, care se regăseşte şi în literatura creştină, în general, şi în cea sapienţială, în special.

i-a spus despre chemare. Iar acela a lăcrimat, zicând, Cui mă lași pe mine, orbul? Iar Bătrânul a zis: Roagă-te să primesc îndrăzneală în fața lui Dumnezeu și nădăjduiesc ca duminică să faci slujba. Și după ce a adormit el, la puține zile a văzut din nou și a devenit părintele mânăstirii.

97. Era unul din Părinți care locuia într-un loc anume, viețuind după rânduială. Iar un frate al lui era egumenul unei Lavre. Și-a zis, deci, în sine: De ce stau eu aici, ostenindu-mă? Voi merge la fratele meu și acela îmi va da cele de trebuință. Și sculându-se, a mers la fratele lui. Și văzându-l fratele său, s-a bucurat. Și a zis lui acela: Vreau să rămân aici, dar dă-mi chilie ca să stau singur. Și i-a dat. Și din ceasul acela a uitat că a venit acolo. Iar cei din Lavră, văzând că este fratele egumenului și crezând că fratele lui îi dă cele trebuincioase, nu i-au dus nimic și nici nu l-au chemat la vreo chilie să-i dea măcar o bucată de pâine. Și acesta, fiind evlavios, nu a deranjat pe nimeni. Și gândea în sine zicând: Poate că nu este voia lui Dumnezeu să rămân aici. A luat, deci, cheia chiliei și a adus-o fratelui său și i-a zis: Iartă-mă, nu pot să rămân aici. Acela s-a minunat, zicând: Dar când ai venit aici? A zis lui: Nu mi-ai dat tu cheia chiliei? A zis lui fratele său: Crede-mă că nu-mi amintesc că ai venit aici, dar pentru Domnul spune-mi cu ce gând ai venit aici? A zis lui acela: Având această nădejde, că voi găsi odihnă la tine. A zis lui fratele său: Cu dreptate, atunci, te-a ascuns Dumnezeu de mine, că nu aveai nădejde în El, ci în mine. Și sculându-se, a plecat la locul său dintâi.

98. Un tânăr, vrând să se lepede de lume, a plecat în pustie. Şi văzând un turn, a zis în sine: Pe acela pe care-l voi găsi în turn îi voi sluji până la moarte. Ajungând, deci, la turn, a bătut şi a ieşit un monah bătrân. I-a zis lui: Ce vrei? Iar el a răspuns: Pentru binecuvântare am venit. L-a primit, deci, Bătrânul şi l-a odihnit şi i-a zis: Nu ai trimitere de nicăieri? Iar el a zis: Nu! Dar vreau să rămân aici. Şi l-a lăsat să rămână. Bătrânul căzuse în desfrânare şi avea femeia cu el. A zis, deci, fratelui: Dacă vrei să te foloseşti, mergi la mânăstire, căci eu am femeie. Iar fratele a zis: Dacă ai femeie sau dacă ai soră, eu nu ştiu. Eu de acum înainte te voi sluji până la moarte. După ce a trecut un timp de când îi slujea, aceia au zis între ei: Nu ne este de ajuns greutatea pe care o purtăm, mai avem de dat socoteală şi pentru sufletul acestuia! Să plecăm de aici şi să-l lăsăm în chilie. Şi luând ceea ce au putut, au zis fratelui: Noi plecăm pentru închinare, dar tu păzeşte-ne chilia. La puţin timp după ce au plecat, înţelegând fratele vrerea lor, a plecat după ei. Iar ei, văzându-l, s-au tulburat şi au zis: Până când ne vei osândi pe noi? Ai chilia, stai acolo şi ia aminte la tine însuţi. Iar fratele a zis: Eu nu am venit pentru chilie, ci pentru ca să vă slujesc. Atunci, femeia a plecat la o mânăstire, iar Bătrânul s-a întors la locul lui. Şi prin răbdarea fratelui s-au mântuit amândoi.

Sfârşitul tratatului despre răbdare şi bărbăţie.

CAPITOLUL VIII

DESPRE A NU FACE NIMIC SPRE ARĂTARE

1. A auzit Avva Antonie despre un monah mai tânăr că a făcut o minune pe cale. Acela, văzând niște Bătrâni mergând pe cale și osteniți de mersul pe jos, a poruncit unor asini sălbatici[1] să vină și să-i poarte pe ei până ajung la el. Deci, Bătrânii au spus aceasta Avvei Antonie. Și el le-a zis: Monahul acesta mi se pare ca o corabie plină de bunătăți. Nu știu, însă, dacă va ajunge la liman. Și, după un timp, a început deodată Avva Antonie să plângă și să-și smulgă părul și să se tânguiască. Ucenicii lui l-au întrebat: De ce plângi, avva? Și a zis Bătrânul: Un mare stâlp al Bisericii a căzut deja. Și zicea aceasta despre monahul cel tânăr. Dar mergeți, a zis, până la el și vedeți ce s-a întâmplat. Au plecat, deci, ucenicii și au găsit pe monah șezând pe rogojină și plângându-și păcatul pe care-l săvârșise. Văzând pe ucenicii Bătrânului, a zis: Spuneți Bătrânului să roage pe Dumnezeu numai zece zile să-mi dea și nădăjduiesc să fiu pregătit pentru răspuns. Dar în cinci zile s-a săvârșit.

[1] Ὄναγρος înseamnă asin sălbatic, zebră (ET).

2. Un monah a fost lăudat de fraţi la Avva Antonie. Iar el, când a venit acela să-l viziteze, l-a încercat dacă poate duce ocara. Şi, aflându-l că nu o duce, i-a zis: Te asemeni cu satul care în faţă este împodobit, iar în spate este jefuit de tâlhari.

3. Ziceau despre Avva Arsenie şi despre Avva Teodor din Ferme că mai presus de toate urau slava oamenilor. Deci, Avva Arsenie nu se grăbea să se întâlnească cu cineva, iar Avva Teodor se întâlnea, dar era ca o sabie.

4. Era un Bătrân la Schit, cu numele de Daniil şi acesta avea un ucenic. Împreună cu ucenicul lui a locuit puţin timp un frate pe nume Serghie, care a adormit în Domnul. După sfârşitul fratelui Serghie, Avva Daniil i-a dat îndrăznire[2] ucenicului faţă de el, căci îl iubea. Într-una din zile, Bătrânul l-a luat pe ucenicul său şi au plecat în Alexandria. Căci era obiceiul ca egumenul Schitului să meargă la papă[3] la marea sărbătoare[4]. Şi au ajuns în cetate pe la ceasul al

✦ [2]În ciuda stângăciei, am păstrat echivalentul românesc al originalului παρρησία, pentru că este vorba despre un substantiv folosit mult ca termen tehnic şi în literatura biblică, şi în cea bisericească de mai târziu, mai ales cu trimitere la „îndrăzneala faţă de Dumnezeu" sau îndrăzneala ucenicilor faţă de părinţii şi învăţătorii lor. Vezi: *Întru Care avem, prin credinţa în El, îndrăzneală şi apropiere de Dumnezeu, cu deplină încredere* (Efeseni 3, 12); *Şi acum, copii, rămâneţi întru El, ca să avem îndrăzneală când Se va arăta şi să nu ne ruşinăm de El, la venirea Lui.* (1 Ioan 2, 28); *Iubiţilor, dacă inima noastră nu ne osândeşte, avem îndrăznire către Dumnezeu.* (1 Ioan 3, 21); Sau: „Unde este sfinţenie este şi îndrăzneală multă!" (Sf. Ioan Gură de Aur...). ✦ [3]Arhiepiscopul Alexandriei purta şi titlul de *papă*, şi pe cel de *patriarh*, titluri pe care le păstrează până astăzi. ✦ [4]Este vorba, desigur, de Sfintele Paşti.

unsprezecelea[5] din zi. Şi cum mergeau pe drum, au văzut un frate gol, care avea agăţat de mijlocul lui un vas[6]. Fratele acela se prefăcea nebun[7] şi împreună cu el erau şi alţi nebuni. Şi fratele se învârtea ca un nebun şi striga şi fura lucrurile din piaţă şi le dădea celorlalţi nebuni. Numele lui era Marcu de la Hipodrom, căci hipodromul este un loc public. Acolo, Marcu Nebunul făcea o sută de numii[8] pe zi şi tot acolo le şi cheltuia; acolo şi dormea, pe trepte. Din cele o sută de numii cumpăra pentru sine hrană de douăsprezece numii, şi pe celelalte le dădea celorlalţi nebuni. Toată cetatea cunoştea pe Marcu de la Hipodrom din pricina nebuniei lui. A zis, deci, Bătrânul ucenicului său: Du-te să vezi unde stă nebunul acela. Iar ucenicul, plecând, a întrebat şi i-au spus: La hipodrom, căci este nebun. După ce l-a întâlnit pe papă, a doua zi, Bătrânul, din iconomia lui Dumnezeu, a găsit pe Marcu Nebunul la Tetrapilul cel Mare[9]. Şi grăbindu-se Bătrânul, l-a prins de mână şi a început să strige, zicând: Bărbaţi alexandrini, ajutaţi-mă! Iar Nebunul îl batjocorea pe Bătrân.

✣ [5]Astăzi, aproximativ ora cinci după-amiază. ✣ [6]Poţi, vas mic de ulei sau apă (ET). ✣ [7]În viaţa Bisericii sunt cunoscuţi „nebunii pentru Hristos". Erau sfinţi care făceau pe nemintoşii, pe nebunii. În felul acesta erau batjocoriţi de lume, fugeau de slava lumească şi când se arătau pe ei înşişi, urmăreau înalta smerenie ca să câştige desăvârşirea. Cei mai cunoscuţi nebuni ai Bisericii sunt Simeon, Andrei şi Sava cel Tânăr (ET). ✣ [8]*Numia* era monedă mică din aramă sau argint sau aur, în uz la dorienii din Sicilia şi în Italia de Jos (ET). ✣ [9]Biserică în Alexandria unde se credea că au fost înmormântate moaştele profetului Ieremia (Sofronie al Ierusalimului, Minunile lui Cir şi Ioan, 36, P. G. 87, 3560, H. Ioan Moshos, *Limonariul* 77, PG, 87, 2929D) (ET).

Şi s-a adunat mulţime multă în jurul lor. Iar ucenicul lui, cuprins de frică, stătea departe. Şi toţi ziceau Bătrânului: Nu te pune cu el, căci este nebun. A zis lor Bătrânul: Voi sunteţi nebuni! Astăzi nu am aflat om în cetatea aceasta în afară de el. Au ajuns acolo şi clericii Bisericii care cunoşteau pe Bătrân şi i-au zis: Ce ţi-a făcut ţie nebunul acesta? A zis lor Bătrânul: Luaţi-l şi duceţi-mi-l la papa. Şi l-au luat. Şi a zis Bătrânul către papă: Astăzi, în cetatea aceasta, vas[10] ca acesta nu este altul. Iar papa, cunoscând că de la Dumnezeu a fost înştiinţat Bătrânul despre aceasta, s-a aruncat pe sine la picioarele nebunului şi a început să-i ceară cu stăruinţă să le descopere cine este. Iar acela, venindu-şi în sine, a mărturisit, zicând: Eram monah şi am fost stăpânit de dracul desfrâului cincisprezece ani şi, venindu-mi în fire, am zis: Marcule, cincisprezece ani ai slujit vrăjmaşului, vino şi slujeşte la fel lui Hristos. Şi, plecând, am ajuns la Pemptos, unde am rămas opt ani, şi, după cei opt ani, am zis în sinea mea: Vino şi intră în cetate şi fă-te pe tine nebun alţi opt ani. Şi iată, astăzi, se împlinesc cei opt ani de nebun. Şi au plâns împreună toţi. Şi în seara aceea Marcu a dormit la episcopie cu Bătrânul, Şi când s-a făcut ziuă, a zis Bătrânul ucenicului său: Frate, strigă-l pe Avva Marcu, ca să ne facă rugăciune să plecăm la chilia noastră. Şi plecând fratele, l-a găsit pe el adormit în Domnul. Şi venind, a vestit Bătrânului că Avva Marcu

[10] Expresie biblică: *...fiindcă acesta (Pavel) Îmi este vas ales...* (Fapte 9, 15). Am păstrat termenul pentru că este asociat ideii de pogorâre şi umplere de Duh dumnezeiesc. Omul este un vas în care Dumnezeu toarnă din Duhul Său.

s-a săvârșit. Iar Bătrânul a vestit papei și papa comandantului de oști și acesta a poruncit să înceteze lucrul în ziua aceea în cetate. Și Bătrânul a trimis pe ucenicul lui la Schit, zicând: Bateți toaca și adunați pe Părinți și spuneți-le: Veniți să fiți binecuvântați de către Bătrânul. Și s-a dus tot Schitul purtând haine albe și ramuri de finic. La fel și cei de la Enaton, de la Chilii și din Muntele Nitriei și din toate Lavrele din ținutul Alexandriei, încât vreme de cinci zile moaștele nu au fost îngropate, ci au fost nevoiți să ungă cu smirnă[11] moaștele fericitului Marcu. Și toată cetatea, cu ramuri și cu lumânări și udând pământul cu lacrimi, au purtat moaștele fericitului Marcu Nebunul, slăvind și lăudând pe Dumnezeu cel iubitor de oameni, care dă atâta har și slavă celor care-L iubesc pe El și acum și în vecii vecilor. Amin.

5. Avva Daniil de la Schit a mers cu un ucenic al lui în Tebaida de Sus la pomenirea Avvei Apollo. Și au ieșit toți Părinții de la depărtare ca de șapte mile în întâmpinarea lui. Și erau ca la cinci mii. Și se vedeau ei căzuți cu pântecele pe nisip, ca niște cete de îngeri care primeau cu frică pe Hristos. Căci unii dintre ei așterneau hainele lor în fața lui, iar alții fesurile lor, și se vedeau lacrimi vărsate ca ieșind dintr-un izvor. Și ieșind în față arhimandritul[12] s-a închinat de șapte ori înainte de a se apropia de Bătrân și, îmbrățișându-se unul pe altul, s-au așezat. Apoi l-a rugat să audă

+ [11]Smirna este un clei de rășină, dintr-un pom din Arabia, un fel de salcâm pe care-l foloseau pentru păstrarea provizorie sau pentru îmbălsămarea morților. + [12]Așa se mai numea egumenul, drept conducător al mandrei, adică al stânei sau al curții.

cuvânt de la el, căci nu vorbea uşor cuiva. Deci cum stăteau în afară din mânăstiri, pe nisip. pentru că nu încăpeau în biserică, a zis Avva Daniil ucenicului său: Scrie: Dacă vreţi să vă mântuiţi, căutaţi neagonisirea şi tăcerea, căci de aceste două virtuţi atârnă toată viaţa monahului. Şi ucenicul lui a dat unuia dintre fraţi cele scrise şi acela le-a tălmăcit în limba egipteană. Şi cum le-a citit Părinţilor, au plâns toţi şi îl petreceau pe Bătrân, căci nimeni nu îndrăznea să-i spună: arată dragoste (şi rămâi). Şi intrând în Ermopole[13], a zis ucenicului său: Mergi şi bate la mânăstirea aceea de maici şi spune stareţei că sunt aici. Căci era acolo o mânăstire de maici care se chema a Sfântului Ieremia şi locuiau acolo ca la trei sute de surori. A plecat ucenicul şi a bătut la poartă şi i-a zis portăriţa cu un glas subţire: Să te mântuieşti! Bine ai venit! Ce porunceşti? Şi a zis ei: Cheamă pe amma, pe arhimandrită[14], căci vreau să-i vorbesc. Iar ea i-a zis: Nu se întâlneşte niciodată cu nimeni. Dar spune-mi mie ce porunceşti şi eu îi voi spune ei. Iar el a zis: Spune-i că un monah vrea să-i vorbească. Iar ea plecând, i-a spus. Şi venind stareţa, a zis cu voce subţire fratelui: Amma a trimis să întrebe ce porunceşti. Şi fratele a zis: Să arătaţi dragoste şi să dormim aici eu şi un Bătrân, căci este seară şi să nu cumva să ne mănânce fiarele sălbatice. A zis lui amma: Niciodată nu a intrat aici un bărbat.

✦ [13]Hermopole cea Mare era capitala districtului hermopolit egiptean, la graniţele Tebaidei. Astăzi se numeşte Asmounein (ET). ✦ [14]De reţinut faptul că şi stareţa mânăstirii de maici, ca şi stareţul mânăstirii de călugări, purta numele de *arhimandrit(ă)* cu sensul etimologic, acela de cea dintâi din mandră.

Vă este mai de folos să vă mănânce fiarele de afară decât cele dinăuntru. A zis fratele: Avva Daniil este de la Schit! Iar ea, auzind, a deschis larg cele două porți și a ieșit alergând. La fel și toată obștea. Și au așezat hainele lor de la poartă până jos unde era Bătrânul și se târau în jurul picioarelor lui și îi sărutau tălpile. Și după ce au intrat înăuntru în mânăstire, stareța a adus un lighean mare și l-a umplut cu apă călduță și plante, și surorile s-au așezat în două cete și spălau picioarele Bătrânului și ale ucenicului lui. Și luând o cană, a venit lângă surori și lua apă din lighean și turna pe capul lor. Apoi a turnat pe trupul și pe capul ei. Și le vedeai pe toate, ca pietrele nemișcate, fără grai. Și la un sunet ca de clopoțel[15] răspundeau toate odată, și mișcarea lor aceasta era îngerească. A zis, deci, Bătrânul stareței: Își arată evlavia față de noi sau așa sunt totdeauna surorile? Iar ea a zis: Totdeauna sunt așa, roabele tale, stăpâne, roagă-te deci pentru ele. A zis Bătrânul: Spune ucenicului meu că se poartă cu mine ca un got![16] Una dintre surori dormea întinsă în curtea din mijloc, zdrențuită și peticită. Și a zis Bătrânul: Cine este aceasta care doarme? I-a zis lui una dintre surori: Este o bețivă și nu știm ce să facem cu ea. Să o scoatem afară din mânăstire, ne temem de judecată. Și dacă o lăsăm, sminteşte surorile. Iar Bătrânul a zis ucenicului său: Ia ligheanul și toarnă apa peste ea. Iar el, făcând așa, s-a ridicat sora ca din beție. Și Amma a zis: Stăpâne, mereu este așa. Și luând stareța pe Bătrân, l-a dus pe el la trapeză și a făcut

[15] Trebuie să fi fost ceva asemănător cu clopoțelul care se folosește astăzi la trapeza mânăstirilor. [16] A se citi *barbar*.

cină surorilor zicând: Binecuvântează pe roabele tale, stăpâne, ca să mănânce înaintea ta. Iar el le-a binecuvântat. Iar ea şi a doua în ordine, numai ele, stăteau cu el. Şi au dat Bătrânului o farfurie având în ea fierturi şi legume crude şi curmale şi apă. Iar ucenicului lui i-au dat linte fiartă, puţină pâine şi eucrat[17]. Surorilor, însă, le-au dat mâncare din belşug, peşte şi vin. Şi au mâncat tare bine şi nu au vorbit nimic. După ce s-au ridicat ei de la masă, Bătrânul a zis stareţei: Ce este aceasta ce ai făcut? Căci noi trebuia să mâncăm bine, dar aţi mâncat voi cele bune. I-a zis lui amma: Tu eşti monah şi ţi-am dat mâncare de monah. Şi ucenicul tău este ucenic de monah şi i-am dat mâncare de ucenic de monah. Iar noi suntem începătoare şi am mâncat mâncare de începătoare. A zis ei Bătrânul: Să fie pomenită iubirea voastră! Cu adevărat ne-am folosit. După ce au plecat ei să se odihnească, a zis Avva Daniil ucenicului său: Mergi şi vezi unde doarme beţiva care stătea întinsă în mijlocul curţii. Şi a mers şi a văzut. Şi a venit şi i-a zis că doarme lângă umblătoare. Şi a zis Bătrânul ucenicului său: Rămâi treaz împreună cu mine în noaptea aceasta! Şi când s-au culcat toate surorile, Bătrânul a luat pe ucenicul său şi s-au dus în spatele unui perete şi vedeau pe beţivă cum se ridica şi înălţa mâinile sale la cer şi lacrimile ei curgeau ca un râu. Şi buzele ei se mişcau şi făcea metanii căzând şi ridicându-se de la pământ. Iar când simţea că una din surori ieşea la nevoile sale,

[17] "Băutură preparată din piper, chimen şi anason fierbinte. Vezi Teodor Studitul, PG 99, 1716B: „Tot postul mare bem eucrat, afară de bolnavi sau bătrâni" (ET).

se arunca la pământ, horcăind. Așa petrecea toate zilele ei. A zis, deci, Bătrânul ucenicului său: Cheamă în taină pe stareță. Și plecând a chemat pe stareță și pe a doua în cinste și toată noaptea s-au uitat la cele ce făcea bețiva. Iar stareța a început să plângă zicând: O, cât de mult rău i-am făcut! Și când a bătut toaca, s-a răspândit ca un vuiet vorba despre aceasta în toată obștea. Iar aceea a simțit și s-a dus pe furiș unde dormea Bătrânul, a furat toiagul lui și mantaua, și a deschis pe nesimțite poarta mânăstirii și a scris o însemnare pe care a lăsat-o la încuietoarea ușii, pe care zicea: Rugați-vă pentru mine și iertați-mă dacă v-am greșit cu ceva! Și s-a făcut nevăzută. Și când s-a făcut ziuă, au căutat-o și nu au găsit-o. Și s-au dus la poartă și au găsit poarta deschisă și însemnarea scrisă. Și s-a făcut plânset mare în mânăstire. Iar Bătrânul a zis: Eu pentru aceasta am venit aici. Căci astfel de bețivi iubește Dumnezeu. Și toată obștea s-a mărturisit la Bătrân despre ce au făcut ei. Și făcând Bătrânul rugăciune pentru surori, au plecat la chilia lor slăvind și mulțumind lui Dumnezeu, singurul care cunoaște câți robi ascunși are.

6. Un anume Evloghie, care a devenit ucenic al preafericitului Ioan[18], episcopul Constantinopolului, era preot și nevoitor mare, postea mâncând la două zile, iar de multe ori postea săptămâna întreagă, mâncând numai pâine și sare, încât era slăvit de oameni. Deci a mers el la Avva Iosif în Panevo[19] nădăjduind să vadă la el vreo nevoință și mai aspră. Și primindu-l

[18]Este vorba de Sfântul Ioan Gură de Aur [19]Cetatea antică din Egiptul de Jos. Astăzi se numește Mentzala El Haghit (ET).

pe el Bătrânul cu bucurie, i-a pregătit mângâiere cu ceea ce avea. Şi au zis ucenicii lui Evloghie: Preotul nu mănâncă decât pâine şi sare. Iar Avva Iosif mânca tăcând. Şi de trei zile nu i-au auzit pe aceştia cântând sau rugându-se. Căci lucrarea lor era ascunsă. Şi au plecat fără să se folosească. Din iconomia lui Dumnezeu s-a întunecat şi rătăcindu-se s-au întors la Bătrân. Şi înainte de a bate la poartă, i-au auzit pe ei cântând. Şi stând mult timp aşa, la urmă au bătut. Iar ei, oprindu-se din cântare, i-au primit bucurându-se. Şi pentru că era arşiţă, ucenicii lui Evloghie au pus apă în cană şi i-au dat acestuia. Iar apa era amestecată, apă de mare cu apă de râu şi nu a putut să bea. Şi după aceasta, a căzut la picioarele Bătrânului, vrând să afle vieţuirea lor, zicând: Ce este aceasta, Avva, că la început nu cântaţi psalmi, dar acum, după plecarea noastră cântaţi? Şi luând acum cana, am aflat că apa este sărată? A zis lui Bătrânul: Fratele este nebun şi din greşeală a amestecat apa cu cea de mare. Iar Evloghie l-a rugat pe Bătrân, vrând să afle adevărul. Şi i-a zis lui Bătrânul: Acel pahar mic de vin a fost al iubirii, iar apa aceasta este aceea pe care o beau fraţii mereu. Şi l-a învăţat pe el deosebirea gândurilor[20] şi a îndepărtat de la el toate cele omeneşti. Şi a devenit astfel priceput şi de atunci înainte mânca orice i se punea la masă şi a învăţat să lucreze în ascuns[21]. Şi a zis Bătrânului: Cu adevărat, lucrarea voastră este în adevăr.

7. A zis Avva Isaia: Socotesc că este mare lucru şi cinstit a birui slava deşartă şi a înainta în cunoaşterea

[20] Vezi cap. V, despre deosebirea duhurilor sau discernământ.
[21] Vezi Matei 6, 1-6.

lui Dumnezeu. Căci cel care cade în mâinile patimii acesteia viclene a slavei deşarte se înstrăinează de pace şi inima lui se învârtoşează faţă de sfinţi[22] şi la sfârşitul relelor lui cade în înaltă cugetare de sine, care este mândria, maica tuturor relelor. Iar tu, o, credincioasule slujitor al lui Hristos, să ai în ascuns lucrarea ta şi cu durere în inimă îngrijeşte-te pentru ca să nu pierzi răsplata lucrării tale din pricina dorinţei de a plăcea oamenilor[23]. Căci cel care face ceva pentru a arăta oamenilor se depărtează de plata sa, aşa cum a spus Domnul[24].

8. Zicea iarăşi acelaşi: Cel căruia îi place să fie slăvit de oameni, nu poate să fie fără pizmă. Iar cel care are pizmă, nu poate să afle smerenia. Şi unul ca acesta şi-a predat propriul suflet vrăjmaşilor săi. Iar aceştia îl târăsc în multe rele şi îl omoară.

9. A venit un frate odată la Avva Teodor din Ferme şi timp de trei zile l-a rugat pe acesta să-i spună cuvânt. Dar acela nu i-a răspuns şi a plecat întristat. Deci a zis ucenicul avvei: Cum de nu i-ai spus cuvânt

✦ [22]Îi are în vedere pe creştini în general. În primele veacuri ale Bisericii, toţi creştinii erau numiţi sfinţi, în sensul împărtăşirii de sfinţenia lui Dumnezeu prin botez (Vezi Fapte 9, 32; 26, 10; Rom. 8, 27; Rom. 15, 25; 1 Cor. 14, 33 etc. ✦ [23]Originalul ανθρωπαρέσκεια nu are din păcate un echivalent exact în limba română ca substantiv. Folosim însă expresia verbală *a plăcea oamenilor* sau *a fi pe placul oamenilor*. Conceptul este folosit şi de Sfântul Apostol Pavel în acelaşi context, în Efeseni (6, 6) şi Coloseni (3, 22): *Slugilor, ascultaţi întru toate pe stăpânii voştri cei trupeşti, nu slujind numai când sunt cu ochii pe voi, ca cei ce caută să placă oamenilor* - ἀνθρωπάρεσκοι -, *ci în curăţia inimii, temându-vă de Domnul*. ✦ [24]Vezi Matei 6, 1-18. De reţinut

și a plecat întristat? Și a zis lui Bătrânul: Adevărat, nu i-am spus, pentru că este vorbăreț și vrea să fie slăvit pentru cuvinte străine.

10. Un alt frate l-a întrebat, zicând: Avva, vrei să nu mănânc câteva zile pâine? Și i-a zis lui Bătrânul: Bine faci, căci și eu am făcut așa. Și i-a zis lui fratele: Vreau, deci, să duc năutul meu la moară și să fac făină. Și Bătrânul i-a zis. Dacă iarăși mergi la moară, mai bine fă-ți pâine. Ce nevoie este de ieșirea aceasta?

11. Un alt frate a venit la el și a început să vorbească și să cerceteze lucruri pe care încă nu începuse să le lucreze. Și a zis lui Bătrânul: Nu ai găsit corabia, nici nu ai pus lucrurile și, înainte de a călători, ai ajuns deja în cetatea aceea? Mai întâi fă lucrarea. Și după ce o faci, ajungi și la cele despre care vorbești acum.

12. Povestea unul dintre Părinți despre Avva Teodor din Ferme: Am fost odată, într-o seară, la el și l-am găsit purtând cămașa tăiată și având pieptul gol și fesul lăsat pe față. Și, iată, cineva din sat a venit să-l vadă. Și bătând acela, Bătrânul a ieșit să-i deschidă și întâmpinându-l, a stat în ușă vorbind cu el. Iar eu, luând un petic de veșmânt, i-am acoperit umerii. Bătrânul, însă, a întins mâna și l-a dat jos. Și cum a plecat săteanul, i-am zis: Avva, de ce ai făcut aceasta?

Însemnătatea acestei atitudini date și de faptul că Mântuitorul Hristos, din toate sfaturile pe care le-ar fi putut da în legătură cu modul de a face fapte bune, se oprește numai la recomandarea de a nu le face pentru a fi văzuți de oameni, ci de a le face în ascuns pentru a fi văzuți de Dumnezeu Tatăl Care vede în ascuns. Semnalăm și cu acest prilej consecvența cu care părinții pustiei se conformează Evangheliei Mântuitorului Hristos.

Omul a venit să se folosească, nu să se smintească. Şi mi-a zis Bătrânul: Ce spui, Avva? Suntem încă robiţi oamenilor? Am făcut ceea ce trebuia. A trecut, deja! Cel care vrea să se folosească, se va folosi, iar cel care vrea să se smintească, se va sminti. Eu, aşa cum mă aflu, aşa îl voi întâmpina. Şi a poruncit ucenicului său, zicând: Dacă vine cineva şi vrea să mă vadă, să nu-i spui nimic omenesţe, ci dacă mănânc, spune: mănâncă!, dacă dorm, spune: doarme!

13. A auzit odată guvernatorul despre Avva Moise şi a mers la Schit ca să-l vadă. Şi au dat de veste unii Bătrânului acest lucru şi s-a ridicat şi a plecat la locul mlăştinos[25]. Acela l-a întâlnit pe drum şi i-a zis: Spune-mi, Bătrâne, unde este chilia Avvei Moise? Şi i-a zis Bătrânul: Ce vreţi de la el? Este un om nebun! Şi venind guvernatorul la biserică, a zis clericilor: Auzind cele despre Avva Moise, am venit să-l văd, dar, iată, am întâlnit pe drum un Bătrân care mergea în Egipt şi l-am întrebat unde este chilia Avvei Moise, iar acela mi-a zis: Ce vrei de la el? Acela este nebun! Auzind aceasta, preoţii s-au întristat, zicând: Ce fel de Bătrân a fost acela care a vorbit aşa împotriva Sfântului? Iar însoţitorii guvernatorului au zis: Era un Bătrân care purta haine vechi, înalt şi negricios. Iar ei au zis: Acela este Avva Moise şi, pentru că nu voia să vă întâlnească, v-a

[25] *Elos* este un loc mlăştinos din adâncul pustiului Schitului, unde ţânţarii erau mari ca viespile, aşa cum ne informează Paladie, şi puteau să găurească şi pielea fiarelor sălbatice. Acesta constituia un loc inaccesibil vizitatorilor Schitului, în timp ce pentru un pustnic care avea intenţia să scape de întâlnirea cu aceştia era un refugiu. Vezi Paladie, *Istoria lausiacă*, cap. 18.

zis acestea. Şi folosindu-se mult, guvernatorul a plecat.

14. Un frate l-a întrebat pe Avva Mótie, zicând: Dacă plec să stau într-un loc, cum vrei să vieţuiesc acolo? A zis lui Bătrânul: Dacă locuieşti într-un loc, să nu urmăreşti să-ţi câştigi nume din ceva, că nu mergi la slujbă sau că la agapă nu mănânci. Căci acestea îţi fac nume deşert şi la urmă vei afla supărare, căci oamenii, acolo unde găsesc astfel de lucruri, acolo aleargă. A zis lui fratele: Ce să fac, deci? A zis lui Bătrânul: Oriunde te aşezi, să te porţi la fel cu toţi ceilalţi şi ce vezi la cei evlavioşi, despre care ai înştiinţare, aceea să faci. Şi vei afla odihnă. Căci aceasta este smerenie, să fii la fel ca ceilalţi. Şi oamenii, când te vor vedea ieşind, te vor socoti la fel ca pe toţi ceilalţi şi nimeni nu-ţi va face tulburare.

15. Avva Nisterie cel Mare mergea prin pustie împreună cu un frate. Şi văzând un balaur[26], au fugit. A zis fratele: Şi tu te temi, părinte? Şi a zis lui Bătrânul: Nu mă tem, fiule, dar îmi este de folos că am fugit, pentru că altfel nu aş fi putut să scap de duhul slavei deşarte.

16. A vrut odată cârmuitorul ţinutului să vadă pe Avva Pimen, dar Bătrânul nu a încuviinţat. Atunci, sub cuvânt că este răufăcător, au prins pe fiul surorii lui şi l-au aruncat în închisoare, zicând: Dacă va veni Bătrânul şi ne va ruga pentru el, îl voi elibera. Şi venind

[26] Cuvântul δράκων din textul vechi se foloseşte în textele hagiologice cu sensul de şarpe mare, sau de fiară mâncătoare de oameni. În cazul la care se referă apoftegma, s-a statornicit părerea că este vorba despre crocodili.

sora acestuia, plângea la poartă. Dar el nu i-a răspuns în niciun fel. Iar ea îl ocăra zicând: Împietrit ce eşti, ai milă de mine, că este singurul meu fiu. Iar el a trimis să i se spună: Pimen nu a născut copii. Şi aşa a plecat. Auzind aceasta, cârmuitorul a trimis la el zicând: Şi numai cu cuvântul dacă porunceşti, îl voi elibera. Iar Bătrânul i-a răspuns, zicând: Cercetează potrivit legilor. Şi dacă este vrednic de moarte, să moară, iar dacă nu este, fă cum vrei[27].

17. A zis Avva Pimen: Învaţă inima să păzească cele ce învaţă limba ta.

18. A zis iarăşi: Oamenii vorbesc la măsura desăvârşită, dar lucrează la măsura cea mai mică.

19. Zicea Avva Daniil: Am mers odată la Avva Pimen şi am gustat ceva împreună. Şi ne-a zis: Mergeţi şi vă odihniţi puţin, fraţilor. Au plecat, deci, fraţii să se odihnească puţin şi eu am rămas să vorbesc singur cu el. Şi ridicându-mă, am mers în chilia lui. Cum m-a văzut venind spre el, se făcea că doarme. Căci aceasta era lucrarea Bătrânului: a face totul în ascuns.

20. A zis Avva Pimen: Cel care în orice chip urmăreşte prietenia oamenilor, se îndepărtează de prietenia lui Dumnezeu. Nu este bine să vrei să placi tuturor. Vai de voi, zice, când toţi oamenii vă vor lăuda[28].

21. A mers odată Avva Adelfie, episcopul de Niloupole[29], la Avva Sisoe, în muntele Avvei Antonie. Şi

✦ [27] În *Patericul alfabetic*, apoftegma se încheie cu fraza: „Atunci, auzind cârmuitorul, l-a eliberat pe acesta". ✦ [28] Luca 6, 26.
✦ [29] *Cetatea Nilului* se găsea în Oaza Faium, lângă braţul apusean al Nilului. În ţinutul acesta unde se aflau multe ruine ale cetăţilor vechi greceşti s-au găsit mii de papirusuri.

când urma să iasă, înainte de a pleca, i-a făcut să guste ceva dimineaţă. Era vreme de post. Şi cum a pus masa, iată nişte fraţi au bătut la uşă. A zis, deci, ucenicului său: Dă-le puţin terci, fiindcă vin de la osteneală. Le-a zis lor Avva Adelfie: Lasă-i acum, ca să nu spună că Avva Sisoe mănâncă încă de dimineaţă. Şi l-a privit Avva şi a zis fratelui iarăşi: Mergi şi dă-le! Şi aceia cum au văzut terciul, au zis: Aveţi străini? Oare nu mănâncă şi Avva împreună cu voi? Şi le-a zis lor fratele: Da. Şi au început să se necăjească şi să zică: Să vă ierte Dumnezeu că aţi lăsat pe Bătrân să mănânce în zi de post. Oare nu ştiţi că se va nevoi multe zile pentru aceasta? Şi auzindu-i episcopul, a pus metanie Bătrânului, zicând: Iartă-mă, Avva, că am gândit omeneşte. Tu ai făcut lucrul lui Dumnezeu. Şi a zis Avvei Sisoe: Dacă Dumnezeu nu slăveşte pe om, slava oamenilor nu este nimic.

22. A întrebat Avva Amun din Raith pe Avva Sisoe, zicând: Când citesc Scriptura, gândul meu vrea să înfrumuseţeze cuvântul, ca să pot da răspuns când mă întreabă. A zis lui Bătrânul: Nu este nevoie, ci mai curând din mintea preacurata să dobândeşti pentru tine şi lipsa grijii şi a vorbi[30].

23. A venit odată guvernatorul să vadă pe Avva

[30] Întrucât exprimarea este un pic eliptică, simţim nevoia să spunem că apoftegma se referă la faptul de a nu te îngriji ce să vorbeşti şi la faptul că a vorbi este dat de Domnul. Preocuparea exclusivă ar urma să fie strădania pentru curăţirea minţii. Este o evidentă trimitere la cuvintele Mântuitorului: *Iar când vă vor da pe voi în mâna lor, nu vă îngrijiţi cum sau ce veţi vorbi, căci se va da vouă în ceasul acela ce să vorbiţi;* (Matei 10, 19).

Simon. Iar acesta, auzind, și-a pus cingătoarea și a plecat la un finic să-l curețe. Aceia, ajungând, au strigat: Bătrâne, unde este anahoretul? Iar el a zis: Nu este aici niciun anahoret. Și auzind au plecat.

24. A venit altă dată un alt cârmuitor să-l vadă pe acesta, dar clericii, luându-le înainte, i-au zis: Avva, pregătește-te, că guvernatorul, auzind despre tine, vine să fie binecuvântat de tine. Iar el a zis: Da, mă pregătesc. Și îmbrăcându-se cu rasa sa peticită și luând pâine și brânză în mână, s-a ridicat și a stat la poartă mâncând. Și venind cârmuitorul cu suita sa și văzându-l, l-au disprețuit, zicând: Acesta este anahoretul despre care am auzit? Și îndată au plecat înapoi.

25. A mers un frate la Avva Serapion și Bătrânul l-a îndemnat să facă rugăciunea după obișnuință. Iar el, zicând că este păcătos și străin de schima monahală însăși, nu s-a supus. A vrut, de asemenea, să-i spele picioarele, dar folosind aceleași cuvinte, nu a primit. Atunci i-a făcut ceva să guste. A început să mănânce, iar Bătrânul îl sfătuia, zicând: Fiule, dacă vrei să te folosești, așteaptă cu răbdare în chilia ta și ia aminte la tine și la lucrul tău de mână. Căci nu-ți aduce atâta folos să vizitezi pe alții cât să stai în chilia ta. Iar el, auzind acestea, s-a amărât și s-a schimbat la față, încât nu putea să se ascundă de Bătrân. Deci, i-a zis Avva Serapion: Până acum ziceai „sunt păcătos" și te osândeai pe tine însuți că nu ești vrednic să trăiești, iar acum, deoarece cu dragoste te sfătuiesc, te-ai mâniat atâta? Dacă vrei să fii smerit, învață să primești cu bărbăție cele care vin de la ceilalți și să nu pună stăpânire pe

tine cuvintele deşarte. Auzind acestea, fratele, a pus metanie Bătrânului şi a plecat folosindu-se mult.

26. A zis Sfânta Sinclitichia: Aşa cum comoara care se arată se împuţinează şi piere, la fel şi virtutea care se arată şi se face cunoscută piere. Şi aşa cum lumânarea se topeşte de la faţa focului[31], la fel şi sufletul se risipeşte din pricina laudelor şi slăbeşte.

27. A zis iarăşi: Aşa cum nu este cu putinţă să avem în acelaşi timp şi planta, şi sămânţa, tot aşa este cu neputinţă ca, înconjuraţi de slava omenească fiind, să aducem rod ceresc.

28. Odată, în timp ce Avva Tithoe stătea, un frate era lângă el. Şi nevăzându-l, a oftat. Nu a înţeles că un frate era lângă el, căci era în extaz. Şi făcând metanie, a zis: Iartă-mă frate, că nu am devenit încă monah, de vreme ce am oftat înaintea ta.

29. Ziceau despre un Bătrân din ţinuturile de jos că vieţuia în liniştire şi un credincios mirean îl slujea. S-a întâmplat ca fiul mireanului să se îmbolnăvească. Şi s-a rugat mult mireanul de Bătrân să vină şi să facă rugăciune pentru copil. Şi ridicându-se Bătrânul, a ieşit împreună cu el. Şi alergând mireanul, a intrat în casă, zicând: Veniţi în întâmpinarea anahoretului. Şi văzându-i Bătrânul de departe că au ieşit cu făclii, a înţeles ce se întâmplă şi, dezbrăcându-se de hainele sale, le-a dus la râu şi a început să le spele, stând gol. Iar cel care-l slujea pe el, văzând aceasta, s-a ruşinat şi, rugându-i pe oameni, le-a zis: Întoarceţi-vă înapoi, căci Bătrânul şi-a ieşit din fire. Şi venind la el, i-a zis:

[31] Vezi Psalmul 66, 2.

Avva, de ce ai făcut aceasta? Toți au zis că Bătrânul este drac, iar el a zis lor: Și eu aceasta am vrut să aud.

30. Odată, la Chilia, fiind sărbătoare, frații au mâncat în biserică. Era acolo și un frate care a zis celui care slujea: Eu nu mănânc fiertură, ci sare. Și a strigat tare cel care slujea la un alt frate înaintea tuturor, zicând: Cutare frate nu mănâncă fiertură, adu-i sare. Și s-a ridicat unul dintre Bătrâni și i-a zis: Îți era mai de folos astăzi să fi mâncat carne în chilia ta decât să se audă cuvântul acesta în fața poporului.

31. Un frate ascet, care nu mânca pâine, a vizitat pe un mare Bătrân. S-au întâmplat acolo și alți străini, și Bătrânul a făcut fiertură pentru ei. Și pe când ședeau la masă, ascetul și-a pus numai linte înmuiată și a mâncat. Și după ce s-au ridicat de la masă, Bătrânul l-a luat de-o parte și i-a zis: Frate, dacă vrei să-ți păstrezi viețuirea, nu-ți arăta viețuirea. Iar dacă vrei să-ți păstrezi viețuirea, stai în chilia ta și nu ieși nicăieri. Și el, luând învățătură din cuvântul Bătrânului, era împreună cu ceilalți la întâlnirile cu frații.

32. A zis unul dintre Părinți că pe malul râului, aproape de satul unde viețuia fericitul Siluan în Palestina, locuia un frate care se prefăcea nebun. Când îl întâlnea un frate, acela îndată râdea. De aceea îl lăsa și pleca. S-a întâmplat ca trei Părinți să viziteze pe Avva Siluan. Și după ce au făcut rugăciune, l-au rugat să le trimită pe cineva cu ei, ca să vadă pe frați în chiliile lor. Și au zis Bătrânului: Arată dragoste și poruncește fratelui ca să ne ducă la toți. Iar Bătrânul a zis fratelui de față cu ei: Să-i duci la toți Părinții. Și luându-l deoparte

l-a poruncit, zicând: Vezi, să nu-l duci la nebunul acela, ca să nu se smintească. Şi trecând pe la chiliile fraţilor, ziceau Părinţii însoţitorului lor: Arată dragoste şi du-ne la toţi. Şi el le zice: Bine! Dar nu l-a dus la chilia nebunului, după cuvântul Bătrânului. Când s-au întors la Bătrân, l-a întrebat: Aţi văzut pe fraţi? Iar ei au zis: Da, şi mulţumim. Dar suntem trişti de un lucru, că nu ne-a dus la toţi. Şi a zis Bătrânul către cei care-i dusese: Nu ţi-am spus să-i duci la toţi? Şi a zis fratele: Aşa am făcut, părinte. Deci, iarăşi la plecare Părinţii au zis Bătrânului: Cu adevărat mulţumim că am văzut pe fraţi, dar numai pentru aceasta ne pare rău, că nu i-am văzut pe toţi. Atunci fratele a zis deoparte Bătrânului: La fratele nebun nu l-am dus. Deci, după ce au plecat Părinţii, cugetând în sine la cele întâmplate, Bătrânul a plecat către fratele acela care se prefăcea nebun. Şi fără să bată, a deschis încet zăvorul şi a intrat fără să simtă fratele. Şi l-a găsit şezând la lucrul său şi având două coşuleţe, unul în dreapta lui şi unul în stânga. Şi de îndată ce l-a văzut pe Bătrân, după obicei, acela a început să râdă. A zis lui Bătrânul: Lasă astea acum şi spune-mi lucrarea ta. Iar el iarăşi a râs. A zis Avvei Siluan: Ştii că în afară de Sâmbătă şi Duminică nu ies din chilie, iar acum am venit în mijlocul săptămânii. Căci Dumnezeu m-a trimis la tine. Deci, fiind cuprins de frică, a pus metanie Bătrânului şi i-a zis: Iartă-mă, părinte, în timpul dimineţii fac lucrarea mea duhovnicească având pietricelele acestea în faţa mea. Şi dacă îmi vine un gând bun, pun o pietricică în coşuleţul din dreapta, iar dacă vine unul rău, o pun

în cel din stânga. Iar seara număr pietricelele și, dacă sunt mai multe în cel din dreapta, mănânc, iar dacă sunt mai multe în cel din stânga, nu mănânc. Și a doua zi iarăși, dacă îmi vine un gând viclean, îmi zic: Vezi ce faci, că iarăși nu mănânci. Auzind, deci, acestea, Avva Siluan s-a minunat și a zis: Cu adevărat Părinții care ne-au vizitat erau sfinții îngeri care voiau să facă cunoscută virtutea fratelui. Căci arătarea lor mi-a făcut multă bucurie și desfătare duhovnicească.

33. A zis un Bătrân: Oriunde vei merge în vizită, să nu vrei să arăți viețuirea ta sau să spui: Eu nu mănânc ulei sau fiertură sau pește. Numai la vin să nu dai dezlegare, dacă te temi de război. Și chiar dacă te judecă unii, să nu-ți pese.

34. A zis iarăși: Dacă te vizitează un frate, ia doliul de pe fața ta și ascunde-l în inima ta, până când slobozești pe fratele. Și atunci, iarăși pune doliul pe fața ta, pentru că fug dracii văzând că este cu tine.

35. Ziceau despre schitioți că, dacă afla cineva lucrarea lor, nu socoteau aceasta ca o virtute, ci ca un păcat.

36. A zis un Bătrân: Dorința de a plăcea oamenilor ia toată seva[32] omului și-l lasă pe el uscat.

37. A zis iarăși: Cel care își arată și își face cunoscute faptele sale bune este asemenea semănătorului care aruncă semințele pe pământ și venind păsările cerului le mănâncă pe ele[33]. Iar cel care-și ascunde viețuirea lui, precum semănătorul care pune semințele sub

[32] Cuvântul πιότης din textul original, înseamnă materie unsuroasă, grăsime. Apoftegma are în vedere, desigur, seva sau grăsimea duhovnicească a omului. [33] Matei 13, 4.

brazdele pământului, va culege roade însutite.

38. A zis un Bătrân: Sau te fereşti de oameni fugind, sau râzi de lume şi de oameni făcându-te pe tine nebun[34].

39. Un conducător de obşte avea multă slavă de la oameni şi era părinte la două sute de monahi. Pe acesta l-a vizitat Hristos ca un Bătrân sărac şi l-a rugat pe portar să spună avvei că este cutare împreună-nevoitor. Deci, cu multă osteneală a intrat portarul să spună şi l-a găsit pe avva vorbind cu alţii. A stat puţin şi după aceea a anunţat despre sărac, neştiind că era Hristos. Iar avva a început să-l certe, zicându-i: Nu mă vezi vorbind cu oameni? Lasă-mă acum! Iar el a dat înapoi. Răbdând îndelung, Domnul a rămas, aşteptându-l să vină. Pe la ceasul al cincilea[35], un om bogat a venit la mânăstire, şi egumenul i-a răspuns degrabă. Văzându-l împreună cu bogatul, Dumnezeu, Cel bogat în milă şi prieten al celor smeriţi, S-a apropiat rugându-l: Vreau să-ţi vorbesc, Avva. Dar acela a intrat împreună cu bogatul să prânzească, îngrijindu-se chipurile de străini. Deci, după ce s-a terminat masa, iarăşi a însoţit pe bogat până la poartă şi s-a întors, robit fiind multelor griji şi uitând de rugămintea Bătrânului sărac şi fără de răutate. Făcându-se seară şi neînvrednicindu-se să primească pe Cel binecuvântat şi cu adevărat străin, Acesta a plecat, spunând portarului aşa: Spune-i avvei: Dacă vrei slava oamenilor, pentru ostenelile tale de mai înainte şi pentru

[34]Vezi 1 Corinteni 3, 18-19 şi 4, 10-13. [35]Ceasul al cincilea corespunde aproximativ orei unsprezece.

nevoinţele tale multe, Eu îţi voi trimite oameni din cele patru părţi ale lumii să te mângâie, pentru că vrei să fii lăudat şi să lauzi. Dar bunurile Împărăţiei Mele nu le vei gusta. Şi aşa au cunoscut pe Atotţiitorul sărac.

Sfârşitul tratatului despre a nu face nimic spre arătare.

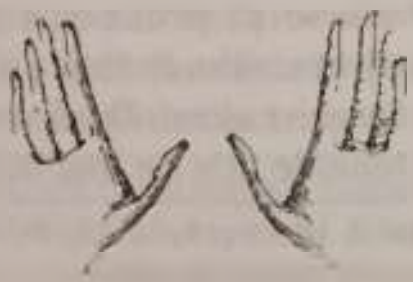

CAPITOLUL IX

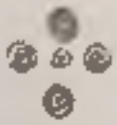

CĂ TREBUIE SĂ TE PĂZEŞTI A NU JUDECA PE NIMENI

1. Unui frate i s-a întâmplat odată o ispită, în obştea Avvei Ilit. Şi, fiind alungat de acolo, a plecat la Avva Antonie în munte. După ce a stat fratele un timp la el, l-a trimis în obştea de unde ieşise. Iar ei văzându-l, iarăşi l-au alungat. Şi el s-a întors la Avva Antonie, zicându-i: Nu au vrut să mă primească, părinte. Deci, l-a trimis din nou Bătrânul, zicând: O corabie a naufragiat pe mare, şi-a pierdut încărcătura şi cu multă greutate a ajuns la ţărm. Iar voi voiţi ca să înecaţi ceea ce s-a salvat şi a ajuns la ţărm? Şi ei auzind că Avva Antonie l-a trimis, l-au primit îndată.

2. Avva Agathon, când vedea un lucru şi gândul lui voia să-l judece, zicea în sine: Agathon, tu să nu faci asta. Şi astfel gândul lui se liniştea.

3. S-au îmbolnăvit odată Avva Agathon şi altul dintre Bătrâni. Stând ei întinşi în chilie, fratele citea din cartea Facerii. Şi a ajuns la capitolul în care Iacob zice: *Iosif nu mai este! Simeon nu mai este! Şi acum să-mi luaţi şi pe Veniamin? Toate au venit pe capul meu!... Aţi pogorât*

căruntețile mele cu întristare în locuința morților![1] Și, răspunzând, Bătrânul a zis: Nu îți ajung ceilalți zece, avva Iacob? A zis Avvei Agathon: Încetează, Bătrâne! Dacă Dumnezeu este Cel care îndreptățește, cine este cel care osândește[2]?

4. Avvei Ammon i-a prorocit Avva Antonie, zicând: Vei înainta în frica lui Dumnezeu! Și a ieșit afară din chilie și i-a arătat o piatră și i-a zis: Ocărăște piatra aceasta și lovește-o! Iar el a făcut așa. Și l-a întrebat pe el Avva Antonie: Nu a vorbit piatra? Iar el a zis: Nu! Și a zis Avva Antonie: Și tu vei ajunge la această măsură. Lucru care s-a și întâmplat. Căci așa de mult a înaintat Avva Ammon, încât din prea multă bunătate nici nu mai recunoștea răutatea. Când a devenit episcop, i-au adus o fecioară care luase în pântece și i-au zis: Dă-i canon! Iar el, făcând semnul crucii pe pântecele ei, a poruncit să i se dea două perechi de cearșafuri, zicând: Nu cumva să moară la naștere ea sau pruncul ei și să nu găsească cu ce să-i înmormânteze. Cei care erau împotriva ei au zis: De ce ai făcut aceasta? Dă-i canon! Iar el a zis lor: Vedeți, fraților, este aproape de moarte. Ce pot eu să-i fac? Și a slobozit-o pe ea. Și nu a îndrăznit niciodată Bătrânul să osândească pe cineva.

5. A venit odată Avva Ammon într-un loc pentru a gusta ceva. Și era acolo un frate care avea faimă rea. Și s-a întâmplat să vină femeia și să intre în chilia fratelui celui defăimat. Aflând, deci, cei care locuiau în locul acela, s-au tulburat așa de mult, încât au hotărât să-l alunge din chilie. Și cunoscând că episcopul Ammon este în locul acela, venind la el, l-au rugat să meargă împreună cu ei.

[1] Facerea 42, 36-38. [2] Romani 8, 33-34.

Cum a aflat fratele, luând femeia, a ascuns-o sub un vas mare. Şi după ce a ajuns mulţimea acolo, Avva Ammon a înţeles ce se întâmpla, dar pentru Dumnezeu a acoperit lucrul. Şi intrând, s-a aşezat deasupra vasului şi a poruncit să se caute în toată chilia. Deci, cum au căutat şi nu au găsit femeia, a zis Avva Ammon: Ce este aceasta? Dumnezeu să vă ierte. Şi rugându-se, a făcut pe toţi să plece. Şi prinzându-l de mână pe fratele, i-a zis: Ia seama la tine însuţi, frate[3]. Şi aceasta zicând, a plecat.

6. Un frate, păcătuind, a fost separat[4] de către preotul bisericii. Iar Avva Visarion, ridicându-se, a ieşit împreună cu el, zicând: Şi eu sunt păcătos.

7. A zis Avva Ilie: Am văzut pe cineva ţinând la subsuoară un vas cu vin. Şi, ca să ruşinez pe draci că era închipuire înşelătoare, am zis fratelui: Arată dragoste şi ridică-mi aceasta. Şi când a ridicat paramanul lui, s-a dovedit că nu avea nimic sub braţ. Iar aceasta am spus ca, şi dacă vedeţi cu ochii voştri sau auziţi, să nu credeţi. Cu atât mai mult ţineţi-vă gândurile şi amintirile şi înţelesurile ştiind că ei (dracii) le seamănă pe acestea pentru a otrăvi sufletul să gândească cele care nu sunt spre folos şi pentru a ocupa mintea, ţinând-o departe de păcatele noastre şi de Dumnezeu.

8. A zis Avva Isaia: Dacă îţi vine gândul să judeci pe aproapele pentru vreun păcat, gândeşte mai întâi la tine că eşti mai păcătos decât el şi cele pe care socoteşti că le faci bine să nu crezi că au plăcut lui Dumnezeu. Şi aşa nu vei îndrăzni să judeci pe aproapele.

✦ [3]Vezi asemănarea dintre episodul acesta şi episodul cu femeia adulteră, din Ioan 8, 3-11. ✦ [4]În sensul separării de obşte sau al opririi de a participa la slujbe.

9. A zis iarăşi: A nu judeca pe aproapele şi a te umili pe tine însuţi este locul de odihnă al conştiinţei.

10. A venit odată un copil să fie vindecat de îndrăcire şi l-a vizitat pe un frate dintr-o obşte din Egipt. Şi ieşind Bătrânul, a văzut pe fratele păcătuind cu copilul şi nu l-a certat, zicând: Dacă Dumnezeu care l-a plăsmuit pe el, văzându-l, nu-l arde, eu cine sunt ca să-l cert?

11. A mers odată Avva Isaac Tebeul într-o obşte şi a văzut pe un frate greşind şi l-a judecat. Când s-a întors în pustie, a venit un înger al Domnului stând în faţa uşii chiliei lui şi zicând: Nu te las să intri. Iar el îl ruga, zicând: Ce s-a întâmplat? Şi răspunzând îngerul, i-a zis lui: Dumnezeu m-a trimis să-ţi spun: Spune-i lui: Unde poruncşti să-l pun pe fratele care a greşit? Şi îndată s-a pocăit, zicând: Am păcătuit, iartă-mă. Şi a zis îngerul: Ridică-te, Dumnezeu te-a iertat. Păzeşte-te de acum să nu mai judeci pe cineva înainte ca Dumnezeu să-l judece pe el[5].

12. A zis Avva Pafnutie, ucenicul Avvei Macarie: Am rugat pe părintele meu, zicând: Spune-mi cuvânt. Iar el a zis: Să nu faci rău la nimeni, nici să judeci. Acestea să le păzeşti şi te vei mântui.

13. Ziceau despre Avva Macarie cel Mare că devenise, aşa cum este scris, dumnezeu pământesc[6]. Precum Dumnezeu acoperă lumea, la fel a ajuns Avva Macarie, acoperind greşelile pe care le vedea ca şi când nu le-ar vedea şi pe cele pe care le auzea ca şi când nu le-ar auzi.

14. Un frate a greşit odată la Schit. Şi făcându-se adunare, au trimis la Avva Moise. Iar acela nu a vrut să vină. A trimis, deci, la el preotul, zicând: Vino, pentru că poporul te aşteaptă. Iar el, sculându-se, a venit. Şi luând

✦ [5]1 Corinteni 4, 5. ✦ [6]Ioan 10, 34.

un coș găurit și umplându-l cu nisip, l-a pus în spate. Iar ei ieșind în întâmpinarea lui, i-au zis: Ce este aceasta, părinte? Și au zis lor Bătrânul: Păcatele mele sunt cele care curg în urma mea și pe care nu le văd. Și eu am venit astăzi să judec păcate străine. Iar ei auzind, nu au mai spus nimic fratelui, ci l-au iertat.

15. Zicea Avva Moise că omul este dator să fie mort față de aproapele său, ca să nu-l judece pe el întru nimic.

16. A zis iarăși: Capătul tuturor este a nu judeca pe aproapele. Căci atunci când mâna Domnului a ucis pe toți întâii-născuți în Egipt, nu era casă în care să nu fie un mort[7]. A zis lui fratele: Ce este cuvântul acesta? A zis lui Bătrânul: Dacă ne-ar lăsa să vedem păcatele noastre, nu am vedea păcatele aproapelui. Căci este nesăbuință ca omul să aibă mortul lui, să-l lase pe acesta și să meargă să plângă pe al aproapelui. A muri față de aproapele tău înseamnă să duci păcatul tău și să nu iei seama la niciun om, că acesta este bun sau acesta este rău. Să nu faci rău niciunui om, nici să gândești lucru viclean în inima ta despre cineva. Nici să umilești pe cineva care face rău, nici să încredințezi răufăcătorului pe aproapele său, nici să te bucuri cu cel care face rău aproapelui său. Aceasta înseamnă a muri față de aproapele. Să nu vorbești împotriva cuiva, ci să spui: Dumnezeu cunoaște pe fiecare. Și nici să crezi celui care vorbește de rău împotriva cuiva, nici să te bucuri de vorbirea lui de rău; nici să urăști pe cel care vorbește împotriva aproapelui său. Aceasta este *a nu judeca*. Să nu ai dușmănie cu niciun om și să nu ții dușmănie în inima ta. Să nu urăști pe cel care dușmănește pe aproapele său. Și aceasta este *pacea*. În acestea să te silești pe tine.

[7] Ieșire 12, 29-30.

Osteneala este pentru puțin timp și odihna este pentru totdeauna, cu harul lui Dumnezeu-Cuvântul. Amin.

17. Ziceau despre Avva Marcu Egipteanul că a stat treizeci de ani fără să iasă din chilia lui. Preotul avea obiceiul să vină și să-i facă Sfânta Liturghie[8]. Iar diavolul, văzând răbdarea în virtute a bărbatului, s-a gândit să-l ispitească cu judecata. Și a trimis un om stăpânit de duhuri să meargă la Bătrân pasămite pentru a cere rugăciune. Iar cel stăpânit de duhuri, înainte de orice cuvânt, a zis Bătrânului: Preotul tău are miros de păcat, nu-l mai lăsa să vină la tine. Iar bărbatul însuflat de Dumnezeu a zis către el: Fiule, toți pun necurăția afară și tu ai adus-o la mine înăuntru? Dar este scris: *Nu judecați, ca să nu fiți judecați*[9]! Totuși, dacă este păcătos, Domnul îl va mântui pe el. Căci este scris: *Să vă rugați unul pentru altul, ca să vă vindecați*[10]. Și zicând cuvântul acesta, a făcut rugăciune și a alungat dracul din omul acela și l-a slobozit sănătos. Când a venit preotul, după obiceiul său, Bătrânul l-a primit cu bucurie. Iar Bunul Dumnezeu, văzând lipsa de răutate a Bătrânului, i-a arătat lui un semn[11]. Când a venit ceasul ca preotul să stea înaintea Sfintei Mese,

✦ [8]De semnalat faptul că în original este folosită expresia sinonimă: *Sfânta Anafora* (ἁγία ἀναφορά). Facem această mențiune pentru a consemna o denumire a Sfintei Liturghii folosită la vremea aceea. ✦ [9]Matei 7, 1. ✦ [10]Iacob 5, 16. ✦ [11]Am păstrat cuvântul *semn* - σημεῖον, deși este vorba despre o minune, pentru a fi consecvent cu originalul și pentru a puncta aspectul particular pe care îl păstrează cuvântul *semn* numind o minune. Este vorba de faptul că respectiva minune funcționează ca un *semn*, adică atrage atenția sau descoperă o anume realitate, dincolo de minunea în sine. Un argument în plus este acela că și în Noul Testament, mai ales în Evanghelia după Ioan, este folosit

,după cum povestea Bătrânul: Am văzut îngerul Domnului coborând; şi a pus mâna lui pe capul clericului şi s-a făcut clericul ca un stâlp de foc. Iar eu, minunându-mă de vederea aceea, am auzit un glas zicând către mine: Omule, de ce te minunezi de lucrul acesta? Dacă un împărat pământesc nu lasă pe mai-marii săi să stea murdari înaintea lui, ci numai cu slavă multă, cu cât mai mult va curăţa puterea dumnezeiască pe slujitorii tainelor nespuse, care stau înaintea slavei negrăite? Iar viteazul luptător al lui Hristos, Marcu Egipteanul, s-a arătat mare şi s-a învrednicit de darul acesta, pentru că nu a judecat pe cleric.

18. A întrebat un frate pe Avva Pimen, zicând: Spune-mi cum să devin monah? Şi a zis Bătrânul: Dacă vrei să afli odihnă şi aici şi în veacul viitor, la orice lucru să zici: Cine sunt eu? Şi să nu judeci pe nimeni.

19. A auzit odată preotul Pelusiului[12] despre nişte fraţi că erau mereu în cetate, mergeau la baie[13] şi nu se îngrijeau de ei înşişi. Şi venind în adunare, le-a ridicat schima. Şi după aceasta l-a mustrat conştiinţa şi s-a căit de ce a făcut. Şi a venit la Avva Pimen, tulburat de gânduri, ducând cu sine şi rasele fraţilor şi a vestit lucrul Bătrânului. Şi a zis lui Bătrânul: Tu nu mai ai nimic din omul

---

preponderent cuvântul *semne* cu referire la minunile Mântuitorului. Minunile Mântuitorului sunt citate de Sfântul Evanghelist Ioan ca semne, dovezi ale dumnezeirii Lui. ✦ [12]Cetate antică pe ţărmul Egiptului, pe înălţimea braţului de răsărit al Nilului (astăzi, Câmpia Al Tine). Datorită poziţiei ei, a fost un centru important militar şi comercial. În timpul perioadei creştine, a cunoscut o importantă dezvoltare monastică. Într-una dintre mănăstirile Pelusiului, a trăit Sfântul Isidor Pelusiotul. Odată cu invazia şi cucerirea musulmană din 639, cetatea a decăzut (ET). ✦ [13]Este vorba de baia publică.

vechi? Te-ai lepădat de el? Iar preotul a zis: Sunt părtaș la omul cel vechi. Iar Bătrânul i-a zis: Iată, deci, și tu ești ca și frații. Dacă ești părtaș cât de puțin la cele vechi, ești supus păcatului. Atunci, plecând preotul, a chemat pe frați, care erau unsprezece, le-a făcut metanie și i-a îmbrăcat cu schima monahului, apoi i-a slobozit.

20. A zis iarăși: Există oameni care par că tac și inima lor judecă pe ceilalți. Un astfel de om totdeauna vorbește. Și sunt alții care, vorbind de dimineața până seara, păstrează tăcerea: Aceasta înseamnă că nimic nu vorbesc fără folos.

21. A întrebat un frate pe Avva Pimen, zicând: Dacă văd o cădere a fratelui meu, este bine să o acopăr? A zis lui Bătrânul: Atâta timp cât noi acoperim căderea fratelui nostru și Dumnezeu o acoperă pe a noastră. Și atâta timp cât noi o vădim pe a fratelui și Dumnezeu o vădește pe a noastră.

22. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Dacă văd un frate despre care am auzit că a căzut, nu vreau să-l aduc în chilia mea. Iar dacă îl văd că este bun, mă bucur cu el. A zis lui Bătrânul: Dacă faci un bine mic fratelui celui bun, de două ori mai mult să faci celuilalt, căci acela este bolnav[14]. Era un anahoret în obște pe nume Timotei. Și a auzit egumenul zvon despre un frate că a căzut în ispită. Și l-au întrebat pe Timotei despre acesta. Și l-a sfătuit pe el să-l scoată afară pe fratele. Când l-au alungat, ispita fratelui a venit asupra lui Timotei, încât s-a aflat în primejdie. Deci, plângea Timotei în fața lui Dumnezeu, zicând: Am păcătuit, iartă-mă, Doamne. Și i-a venit lui un glas care zicea: Timoteie, să nu socotești

[14]Vezi Matei 9, 12 și Luca 5, 31.

că ți-am făcut ție aceasta pentru altceva, ci pentru că ai trecut cu vederea pe fratele tău în vreme de ispită.

23. Era un mare isihast în Muntele Athlivei[15] și au venit asupra lui hoții. Bătrânul a strigat și, auzind vecinii lui, i-au prins pe hoți și i-au trimis la stăpânitor. Și i-au pus pe ei în închisoare și s-au întristat frații zicând: Din pricina noastră au fost închiși. Și ridicându-se, au mers la Avva Pimen și i-au vestit acestuia lucrul. Și acesta a scris Bătrânului, zicând: Înțelege de unde a venit prima trădare și atunci vei vedea pe a doua. Căci dacă nu venea trădarea mai întâi dinăuntru, nu ai fi făcut-o pe a doua. Văzând epistola Avvei Pimen – deși era vestit în ținutul acela și nu ieșea din chilia lui – ridicându-se, a mers în cetate și i-a scos pe hoți din închisoare și i-a eliberat pe ei de față cu toți.

24. A zis Avva Pimen: Scris este: *Pe cele ce ochii tăi le-au văzut, pe acelea mărturisește-le!*[16] Eu însă vă spun vouă: Chiar dacă pipăiți cu mâinile voastre, să nu mărturisiți[17]. Un frate a fost batjocorit într-o astfel de situație.

+ [15]Se află pe malul drept al brațului de răsărit al Deltei Nilului. + [16]Pilde 25, 7. + [17]Nu putem trece peste această apoftegmă fără să semnalăm curajul Părintelui de a „contrazice" cuvântul Sfintelor Scripturi. Contrazicerea este aparentă sau în termenii logicii simple, pentru că, de fapt, Avva Pimen corectează cuvântul vechi-testamentar de o manieră similară cu cea a Mântuitorului Hristos, folosind aproape aceeași formulă: *Ați auzit că s-a zis celor de demult... Eu însă vă spun vouă...* (Vezi Matei 5, 21-22 ș.u.). Or, ca și în cazul Mântuitorului, avem de-a face cu o perspectivă care nu contrazice, nu anulează, ci depășește ca standard exigențele cuvântului vechi-testamentar. Este vorba, de fapt, de împlinire, de depășire în sus. Corectura nu elimină, ci include afirmația inițială, depășind-o. Aș sublinia totuși libertatea, curajul și maniera foarte dinamică cu care se raportează Cuviosul Părinte

A văzut, chipurile, pe fratele său păcătuind cu femeie. Şi fiind mult luptat, a mers şi i-a atins cu piciorul crezând că sunt ei, zicând: Încetaţi odată, până când? Şi, iată, descoperă că erau snopi din spice de grâu. De aceea am zis vouă: Chiar dacă pipăiţi cu mâinile voastre, să nu certaţi.

25. Au întrebat unii dintre Părinţi pe Avva Pimen, zicând: Cum îl răbda atât de mult Avva Nisterie pe ucenicul său? A zis lor Avva Pimen: Dacă eram eu, îi puneam şi pernă sub cap. A zis Avvei Anuv: Şi ce i-ai fi zis lui Dumnezeu? A zis Avva Pimen: I-aş fi spus: Tu ai zis: *Scoate mai întâi bârna din ochiul tău, şi atunci vei vedea bine să scoţi paiul din ochiul fratelui tău*[18].

26. A greşit odată un frate în obşte. Era în locul acela şi un anahoret care mult timp nu ieşise din chilia lui. Venind avva obştii la Bătrân, i-a făcut cunoscut cele despre fratele care greşise. Iar el a zis: Alungaţi-l! Ieşind fratele din obşte, s-a dus într-o prăpastie şi plângea acolo. S-a întâmplat ca nişte fraţi, care plecaseră spre Avva Pimen, să-l audă pe acesta plângând. Şi intrând la el, l-au găsit în mare durere şi l-au rugat să-l ia cu ei la Avva Pimen, dar el nu a vrut, spunând: Eu aici voi muri, pentru că am păcătuit. Venind la Avva Pimen, i-au povestit acestuia cele întâmplate. Şi rugându-i pe ei, i-a trimis, zicând: Spuneţi-i că Avva Pimen te cheamă. Iar fratele a venit la el şi, văzându-l Bătrânul necăjit, ridicându-se, l-a îmbrăţişat. Şi vorbind frumos cu el, l-a rugat să guste ceva. Şi a trimis Avva Pimen pe unul din fraţii de la el la anahoret,

la cuvântul biblic. Asumarea unei astfel de atitudini ne-ar ajuta să depăşim raportarea pasivă, ideologică, literală, uneori chiar fundamentalistă, la textele dumnezeieştilor Scripturi. ✦ [18]Matei 7, 5.

zicându-i: De mulți ani doream să te văd, auzind cele despre tine și, din lenevirea amândurora, nu ne-am întâlnit unul cu altul. Acum, deci, cu voia lui Dumnezeu și pentru că s-a ivit prilejul, osteneşte-te până aici ca să ne vedem unul pe altul. Iar acela nu ieșea din chilia lui. Și auzind, a zis: Dacă Dumnezeu nu ar fi înștiințat pe Bătrân, nu ar fi trimis la mine. Și ridicându-se, a mers la el și, îmbrățișându-se unul cu altul cu bucurie, s-au așezat. A zis Avva Pimen: Într-un loc anume erau doi oameni și amândoi aveau morți. Unul dintre ei a lăsat mortul său și s-a dus să-l plângă pe al celuilalt. Auzindu-l Bătrânul, a fost străpuns de cuvânt și și-a amintit de ceea ce a făcut și a zis: Pimen este sus-sus în cer, iar eu sunt jos-jos pe pământ.

27. Au întrebat unii dintre Părinți pe Avva Pimen, zicând: Dacă vedem pe un frate păcătuind, vrei să-l certăm pe acesta? A zis lor Bătrânul: Eu, dacă am trebuință să trec pe acolo și îl văd pe acela păcătuind, trec mai departe de el și nu îl cert.

28. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Ce să fac, căci mă împuținez când mă așez la lucrarea mea duhovnicească? A zis lui Bătrânul: Să nu disprețuiești, să nu judeci, să nu vorbești de rău pe nimeni[19]. Și Dumnezeu îți va da odihnă și lucrarea ta se va face fără tulburare.

29. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Ce voi face? Și Bătrânul i-a zis: Scris este *Fărădelegea mea eu o voi vesti și mă voi îngriji pentru păcatul meu*[20].

30. Venind odată Avva Pimen să locuiască în părțile Egiptului, s-a întâmplat ca aproape de el să stea un frate care avea femeie. Și niciodată nu l-a mustrat pe el. S-a

[19] Vezi Romani 14, 10; Iacob 4, 11. [20] Psalmul 37, 19.

întâmplat ca într-o noapte femeia să nască. Şi înţelegând acest lucru, Bătrânul a chemat pe fratele său cel mai mic, zicându-i: Ia cu tine o cană cu vin şi dă-o vecinului, că are nevoie astăzi. Şi nu ştiau fraţii lui lucrul acesta. Iar acela a făcut cum i-a poruncit Bătrânul. Şi folosindu-se fratele şi pătruns fiind, după puţine zile a slobozit femeia, dându-i tot ceea ce avea nevoie. Şi a zis Bătrânului: Eu de astăzi mă pocăiesc. Şi venind, a zidit lângă el o chilie pentru sine. Şi mergea la Bătrân şi Bătrânul i-a luminat acestuia calea lui Dumnezeu şi l-a câştigat.

31. S-a făcut odată o adunare la Schit pentru un frate care greşise. Şi Părinţii vorbeau între ei. Iar Avva Pior tăcea. La urmă, ridicându-se, a ieşit. Şi luând un sac, l-a umplut cu nisip şi-l purta pe umărul său. Şi punând într-un săcuţ mai puţin nisip, îl purta în faţa lui. Întrebat de către Părinţi ce este aceasta, a zis: Acest sac care are mult nisip sunt greşelile mele, căci sunt multe şi le-am lăsat pe ele în spatele meu, ca să nu sufăr pentru ele şi să nu plâng. Şi, iată, acestea puţine, ale fratelui meu, sunt în faţa mea şi, privind la ele, îl judec pe el. Dar nu trebuie să fac aşa, ci mai curând, pe ale mele să le aduc în faţă şi să mă îngrijesc de ele şi să rog pe Dumnezeu să mă ierte. Şi ridicându-se Părinţii, au zis: Cu adevărat aceasta este calea mântuirii.

32. A zis Avva Pafnutie: Trecând odată pe cale, s-a întâmplat să mă rătăcesc din pricina ceţii şi am ajuns în apropierea unui sat. Şi am văzut pe unii vorbind vorbe de ruşine între ei şi am stat rugându-mă lui Dumnezeu pentru păcatele mele. Şi, iată, a venit un înger, ţinând sabie şi mi-a zis: Pafnutie, toţi cei care judecă pe fraţii lor de această sabie vor pieri. Iar tu, pentru că nu i-ai

judecat, ci te-ai smerit pe tine în fața lui Dumnezeu ca și când tu ai fi făcut păcatul, de aceea numele tău se va scrie în cartea celor vii[21].

33. A zis un Bătrân: Să nu judeci pe cel desfrânat, chiar dacă tu ești înfrânat, pentru că în felul acesta calci legea. Căci Cel care a zis *Să nu desfrânezi*[22], a zis și *Să nu judeci*[23].

34. Ziceau despre cineva că stătea în Egipt într-o singură chilie. Și aveau obiceiul să-l viziteze un frate și o fecioară. Deci, într-una din zile, s-au întâlnit cei doi la Bătrân. Și făcându-se seară, Bătrânul a întins rogojina și s-a culcat între ei. Luptat fiind fratele, s-a ridicat asupra fecioarei și au săvârșit păcatul. Iar Bătrânul, simțind, nu le-a spus nimic. Și făcându-se dimineață, Bătrânul i-a însoțit la plecare, fără să arate că are vreo nemulțumire în sine. Iar aceia, mergând pe cale, vorbeau între ei dacă Bătrânul și-a dat seama sau nu. Și întorcându-se la Bătrânul, i-au făcut metanie, zicând: Avva, nu ți-ai dat seama că și-a bătut joc de noi satana? A zis lor: Da! Și ei au zis lui: Unde era gândul tău în ceasul acela? Și a zis lor: Gândul meu? Unde s-a răstignit Hristos, acolo era în ceasul acela, stând și plângând. Și luând metanie de la Bătrânul, au plecat și au devenit vase alese.

35. Era un Bătrân care mânca în fiecare zi trei pesmeți. L-a vizitat, deci, un frate și, așezându-se să guste ceva, i-a pus și fratelui trei pesmeți. Și văzând Bătrânul că avea nevoie, i-a adus alți trei. Iar după ce s-au sătura și s-au sculat, a judecat Bătrânul pe fratele și i-a zis: Nu trebuie, frate, să slujim trupului. Iar fratele a făcut metanie Bătrânului și a ieșit. În ziua următoare, când s-a

[21]Filipeni 4, 3. [22]Matei 5, 27. [23]Matei 7, 1.

făcut timpul să mănânce, Bătrânul şi-a pus trei pesmeţi. Şi mâncându-i pe aceia, a flămânzit, dar s-a înfrânat. Şi iarăşi, în ziua următoare, i s-a întâmplat acelaşi lucru. A început, aşadar, să slăbească. Şi a cunoscut Bătrânul că a fost părăsit de Dumnezeu. Şi aruncându-se în faţa lui Dumnezeu cu lacrimi, se ruga pentru părăsirea care i se întâmplase. Şi a văzut un înger care i-a zis: Pentru că ai judecat pe fratele ţi s-a întâmplat aceasta. Să cunoşti, aşadar, că cel care poate să se înfrâneze sau să facă alt lucru bun nu o face cu puterea sa, ci bunătatea lui Dumnezeu este aceea care întăreşte pe om. De aceea ziceau Bătrânii că nimic nu este mai rău decât a judeca.

36. La un anahoret venea un preot dintre clerici săvârşind pentru acesta slujba Sfintelor Taine[24]. Venind, însă, cineva la anahoret, l-a părât pe preot. Când a venit, deci, preotul, după obişnuinţă, să săvârşească Liturghia, smintindu-se, anahoretul nu i-a deschis. Iar preotul a plecat. Şi un glas a zis anahoretului: Mi-au luat oamenii judecata Mea! Şi, iată, a fost în extaz şi a văzut o fântână de aur şi o găleată de aur cu frânghie de aur şi apă tare bună. Şi a văzut pe un lepros care scotea apă şi o vărsa. Şi voind să bea, nu bea pentru că cel care scotea era lepros. Şi, iată, un glas zicând iarăşi către el: De ce nu bei din apă? Ce însemnătate are că este lepros cel care scoate apă? Căci el numai scoate şi goleşte. Venindu-şi anahoretul în fire şi înţelegând puterea vedeniei, a chemat pe preot şi a făcut ca şi mai înainte, adică acesta i-a săvârşit *aducerea*[25].

37. Doi fraţi au ajuns la mare măsură într-o obşte şi

[24]Este vorba despre Sfânta Liturghie. [25]Se referă, desigur, la Sfânta Liturghie, dar este folosit termenul Προσφορά - *aducerea*.

s-au învrednicit fiecare să vadă harul lui Dumnezeu în fratele său. Odată, s-a întâmplat ca unul dintre ei să iasă în zi de vineri în afara obștii. Și a văzut pe cineva de dimineață mâncând și i-a zis lui: La ceasul acesta mănânci vinerea? Și în ziua următoare s-a făcut adunare după obicei. Privindu-l pe acesta fratele său, a văzut că harul lui Dumnezeu se depărtase de la el și s-a întristat. Și când a venit la chilie, a zis lui: Ce ai făptuit, frate? Căci nu am mai văzut ca înainte peste tine harul lui Dumnezeu. Iar el a zis: Eu nici cu fapta și nici în gând nu am conștiința să fi făcut ceva rău. A zis lui fratele său: Niciun cuvânt nu ai vorbit cuiva? Și aducându-și aminte, a zis: Ieri am văzut pe cineva mâncând în afara obștii dimineață și i-am zis: La ceasul acesta mănânci vinerea? Acesta este păcatul meu. Ci osenește-te cu mine două săptămâni și să rugăm pe Dumnezeu ca să mă ierte. Și au făcut așa. Și, după două săptămâni, a văzut fratele harul lui Dumnezeu care venise la fratele său și s-au mângâiat foarte și au mulțumit lui Dumnezeu.

38. A zis unul dintre Părinți: Nu este neam sub cer ca cel al creștinilor. Și nu este iarăși altă tagmă ca cea a monahilor. Dar numai aceasta este care-i vatămă pe ei: că îi duce diavolul la pomenirea răului fraților lor, zicând: Mi-a zis și i-am zis. Și fiecare dintre ei are necurățiile sale în fața lui, dar nu le vede pe ele, ci se îngrijește de cele ale aproapelui. Și din aceasta mult se vatămă.

39. Un bărbat sfânt văzând pe un altul păcătuind, lăcrimând, a zis: Acesta astăzi și eu sigur mâine. Chiar dacă păcătuiește cu adevărat cineva în prezența ta, să nu-l judeci pe el, ci să te consideri pe tine mai păcătos decât acela, chiar și dacă este mirean.

40. Un frate i-a cerut unuia din Bătrâni să-i spună cum să deosebească gândul nepăcătos. Iată, a zis, văd pe cineva făcând un lucru şi povestesc aceasta cuiva. Şi văd că nu-l judec, ci vorbim numai. Nu este aceasta vorbire de rău? Şi a zis Bătrânul: Dacă vorbeşti pătimaş, având ceva împotriva lui, este vorbire de rău, iar dacă eşti liber de patimă, nu este vorbire de rău. Dar ca să nu se înmulţească răul, cel mai bine este a tăcea.

41. Un alt frate a zis Bătrânului: Dacă merg la unul dintre Bătrâni şi-l voi întreba că vreau să rămân la cutare, dar ştiu că nu este spre folosul meu, ce poate să-mi răspundă? Dacă-mi spune să nu rămân, nu judecă pe acela cu gândul? Şi a zis lui Bătrânul: Această subţirime nu o au mulţi. Dacă, deci, mişcarea are patimă şi vorbeşte, atunci se vatămă pe sine şi cuvântul nu are putere. Ce să facă, deci? Va zice, nu ştiu şi se slobozeşte pe sine. Iar dacă este slobozit de patimă, nu judecă pe nimeni, ci pe sine se va afla vinovat, zicând: Cu adevărat, eu sunt unul care este nepăsător cu sine şi poate că nu-ţi este spre folos să mergi. Iar dacă acela este înţelept, nu merge. Căci nu a zis pentru răutate, ci pentru a nu se înmulţi răul.

42. A auzit unul dintre sfinţi că un frate a căzut în desfrânare şi a zis: O, rău a făcut! După puţine zile a adormit fratele. Şi a venit un înger al Domnului cu sufletul fratelui la Bătrân şi i-a zis: Iată, cel pe care l-ai judecat a adormit. Unde, deci, poruncești să-l duc, în Împărăţie sau în iad? Şi a rămas Bătrânul până la moartea sa, cerând lui Dumnezeu iertare pentru aceasta, cu lacrimi şi cu dureri multe.

43. A zis unul dintre sfinţi că nu este poruncă mai

bună decât aceasta: să nu disprețuiască cineva pe fratele său. Căci scris este: *Să nu dușmănești pe fratele tău în inima ta, dar să mustri pe aproapele tău, ca să nu porți păcatul lui*[26]. Dacă, deci, vezi pe fratele tău păcătuind și nu îi spui, ca să cunoască greșeala lui, din mâinile tale se va cere sângele lui. Dacă însă va fi mustrat și stăruiește în greșeală, va muri cu păcatul lui. Bine este, deci, pentru tine, să-l certi cu dragoste și să nu-l vorbești de rău sau să-l disprețuiești ca pe un dușman.

44. A zis un Bătrân: Dacă vezi pe cineva râzând sau mâncând mult, să nu-l judeci, ci mai curând spune: Fericit este acesta că nu are păcate și de aceea se bucură sufletul lui.

45. Un Bătrân vestit se nevoia în Siria în Munții Antiohiei. Acesta avea un frate care era foarte pornit să judece dacă vedea pe cineva greșind. De multe ori, deci, l-a îndemnat Bătrânul despre aceasta, zicând: Cu adevărat, fiule, te amăgești și singur îți pierzi sufletul, pentru că nimeni nu cunoaște cele ale omului, fără numai duhul care locuiește în el[27]. Căci adeseori mulți fac în fața oamenilor multe rele și în ascuns se pocăiesc în fața lui Dumnezeu. Și noi vedem păcatul, iar lucrurile bune pe care le-au făptuit numai Dumnezeu le știe. În afară de aceasta, pe mulți care au trăit rău toată viața lor, adeseori apropierea morții și sfârșitul lor i-a aflat în pocăință și s-au mântuit. Sunt și situații când prin rugăciunile sfinților au fost primiți păcătoșii. De aceea, chiar dacă omul vede cu ochii lui, în niciun fel să nu judece pe alt om. Unul este Judecătorul, Fiul lui Dumnezeu, iar tot omul

✦ [26]Levitic 19, 17. ✦ [27]Vezi 1 Corinteni 2, 11.

care judecă pe cineva se află acuzator şi potrivnic al lui Hristos[28], pentru că răpeşte vrednicia şi puterea pe care le-a dat Lui Tatăl, făcându-se judecător.

46. A zis un Bătrân: Dacă vezi cu ochii tăi pe fratele tău că greşeşte, spune îndată: Anatema să fii satana, fratele meu nu are vină. Şi asigură-ţi astfel inima să nu judece pe fratele tău. Altfel Duhul Sfânt pleacă de la tine.

47. A zis un Bătrân: De ce judeci pe ucigaşi şi pe adulteri, şi pe jefuitorii de morminte, şi pe oricare dintre cei fărădelege? Ei au propriul judecător. Mai curând, nu cerceta dintr-o singură parte lucrurile, ci ocupă-te cu atenţie şi de greşelile tale şi te vei afla pe tine însuţi adeseori mai rău decât aceia. Căci şi tu adeseori ai privit cu ochi desfrânaţi. Şi aceasta ştii şi tu că este socotită adulter[29]. Şi de multe ori ai vorbit de rău pe fratele tău şi, desigur, nu eşti lipsit de cunoştinţă că şi pentru acest păcat Domnul a spus că cel care îl numeşte pe fratele său nebun se face vinovat de focul iadului[30]. Lucrul mai înfricoşător decât toate este să se apropie cineva cu nevrednicie de Sfintele Taine şi să se facă vinovat de Trupul şi Sângele lui Hristos. Şi cel pe care-l judeci se va afla că a ucis un om simplu, iar tu te vei afla ucigând pe Hristos Însuşi şi fiind răspunzător de înjunghierea lui când te împărtăşeşti cu nevrednicie de Trupul şi Sângele Lui. Căci zice: *Astfel, oricine va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie va fi vinovat faţă de Trupul şi Sângele Domnului. Căci cel ce mănâncă şi bea cu nevrednicie, osândă îşi mănâncă şi bea, nesocotind Trupul Domnului*[31]. Adică aceasta aşa este,

✣ [28]Romani 14, 4-13. ✣ [29]Matei 5, 28. ✣ [30]Matei 5, 22. ✣ [31]1Corinteni 11, 26-30.

precum iudeii aceia care L-au răstignit aşa sunt şi cei care se împărtăşesc cu nevrednicie de Trupul şi Sângele lui Hristos. Fac acelaşi lucru. Şi este de la sine înţeles, şi că acela care sfâşie porfira împărătească şi acela care o murdăreşte sunt supuşi aceleiaşi morţi. Aşa încât şi cei care au junghiat Trupul Lui atunci şi cei care acum îl murdăresc, împărtăşindu-se cu el cu suflet necurat, vor fi supuşi aceleiaşi judecăţi cu cei care l-au răstignit, după rostirea apostolului.

48. A fost întrebat un Bătrân: De ce nu pot să locuiesc împreună cu fraţii? Iar el a zis: Nu-ţi este frică de Dumnezeu. Căci dacă ţi-ai aduce aminte cele scrise că în Sodoma a fost mântuit Lot, pentru că nu judeca pe nimeni[32], şi tu te-ai fi aşezat în mijlocul fiarelor ca să locuieşti.

49. A zis un Bătrân: Dacă vezi un frate păcătuind, să nu cauţi pricina în el, ci în cel care-l luptă pe el, şi să zici: Cum a fost acesta biruit, aşa voi fi biruit şi eu. Să plângi şi să ceri ajutorul lui Dumnezeu. Şi să arăţi înţelegere faţă de cel care suferă fără vrerea lui. Căci nimeni nu vrea să păcătuiască lui Dumnezeu, dar toţi suntem înşelaţi.

50. A zis un Bătrân: Chiar dacă cineva va păcătui în faţa ta, nu-l judeca, ci să te ai pe tine mai păcătos decât acela, căci păcatul l-ai văzut, însă pocăinţa lui nu ai văzut-o.

51. Un anahoret a devenit episcop. Acesta, din evlavie, nu pedepsea pe nimeni, ci ducea cu îndelungă răbdare greşelile tuturor. Iconomul lui nu chivernisea bine lucrurile Bisericii. Deci, au zis unii episcopului: De ce

[32]Facerea 19, 1-23; 2 Petru 2, 6-8.

nu pedepseşti pe iconomul tău care este atât de nepăsător? Iar episcopul a amânat pedepsirea lui pentru ziua următoare. Au venit, deci, din nou cei care s-au ridicat împotriva iconomului, dar episcopul, aflând, s-a ascuns într-un loc anume. Venind aceia, nu au găsit pe episcop. Dar aflând de la cei de aproape ai lui locul unde se ascunde şi găsindu-l, i-au zis: De ce te ascunzi? Iar el a zis: Pentru că cele pe care le-am reuşit şaizeci de ani, rugându-mă la Dumnezeu, voi vreţi să mi le pierdeţi în două zile.

52. Povestea unul dintre Bătrâni: Şezând eu odată în pustia cea mai îndepărtată, a venit un frate de la mănăstire ca să mă cerceteze. Întrebându-l, deci, pe el cum sunt Părinţii, mi-a zis: Bine, pentru rugăciunile voastre. L-am întrebat şi despre un frate care avea faimă rea. Şi mi-a zis acela: Crede-mă, părinte, nu a scăpat de faima aceea. Auzind aceasta, eu am zis. Of! Şi în timp ce ziceam eu of, am fost dus ca într-o stare de somn şi extaz. Şi m-am văzut pe mine stând înaintea locului sfânt al Căpăţânii şi pe Domnul nostru Iisus Hristos răstignit între cei doi tâlhari. M-am repezit atunci să mă apropii şi să mă închin Lui. Dar cum a văzut aceasta, Domnul a poruncit cu glas mare sfinţilor îngeri care erau de faţă, zicându-le: Aruncaţi-l pe acesta afară, pentru că este potrivnicul meu, căci înainte de a judeca Eu, acesta a osândit pe fratele lui. Şi pe când eram alungat, cum am ajuns la uşă să ies, mi-a prins rasa şi uşa s-a închis. Şi lăsând-o acolo, în clipa aceea m-am trezit. Şi am zis celui care venise la mine: Ziua aceasta este rea pentru mine. Iar acela mi-a zis: De ce, părinte? Şi atunci i-am povestit cele ce mi s-au arătat şi i-am zis: Rasa mea era acoperământul lui Dumnezeu

peste mine şi am fost lipsit de acesta. Şi din ziua aceea, martor îmi este Domnul slavei[33], timp de şapte ani am rătăcit prin pustie, pâine nu am gustat şi sub acoperiş nu am intrat şi cu oameni nu m-am întâlnit, până când nu am văzut la fel pe Domnul care a îngăduit să mi se înapoieze rasa. Iar noi, auzind acestea despre Bătrânul acela minunat, am zis: Dacă cel drept se mântuieşte cu greu, dar cel necredincios şi păcătos cum se va arăta[34]?

53. A zis un Bătrân: Nimic altceva nu mânie atât de mult pe Dumnezeu şi nimic altceva nu goleşte atât de mult pe om şi îl aduce la părăsire ca a vorbi de rău sau a osândi sau a disprețui pe aproapele. Şi atât de greu este a judeca, mai mult decât oricare alt păcat, încât Hristos Însuşi zice: *Făţarnice, scoate mai întâi bârna din ochiul tău şi atunci vei vedea să scoţi paiul din ochiul fratelui tău*[35]. Şi a asemănat păcatul aproapelui cu paiul, iar judecata ta cu bârna. Deci, a judeca pe cineva este mai greu aproape decât orice păcat. Deci, nimic nu este mai greu, fraţilor, nici mai rău decât a osândi sau a disprețui pe aproapele. Pentru ce nu ne osândim mai curând pe noi? Am în vedere relele noastre, cele pe care le ştim bine şi pentru care vom da socoteală lui Dumnezeu. De ce răpim judecata lui Dumnezeu? Ce vrem de la făptura Lui? Ce vrem de la aproapele? Ce vrem de la sarcina străină? Avem de ce să ne îngrijim, fraţilor. Fiecare să ia aminte la sine însuşi şi la relele sale. Căci a judeca şi a osândi este numai al lui Dumnezeu, Cel care ştie şi situaţia fiecăruia, şi puterea, şi felul de viețuire, şi darurile, şi tăria, şi calităţile lui. El judecă având în

✦ [33]Este un fel de jurământ folosit în Vechiul Testament pentru vădirea şi confirmarea celor spuse. ✦ [34]Pilde 11, 31. ✦ [35]Luca 6, 42.

vedere fiecare din acestea, așa cum numai El singur știe.

54. A zis iarăși: Să dobândim dragoste! Să dobândim milostivire pentru aproapele, ca să ne păzim de vorbirea de rău cea înfricoșătoare și de a judeca sau a disprețui pe cineva. Să ne ajutăm unii pe alții ca pe propriile mădulare. *Căci suntem mădulare unii altora*, cum spune Apostolul: *toți suntem un singur trup și fiecare suntem mădulare unii altora. Și dacă un mădular suferă, toate mădularele suferă împreună*[36]

Sfârșitul tratatului despre a nu judeca pe nimeni.

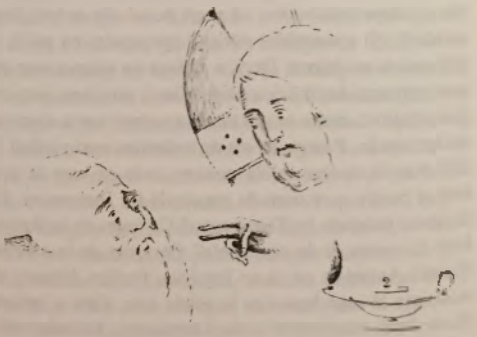

[36]Romani 12, 5; 1 Corinteni 12, 26.

CAPITOLUL X

DESPRE DARUL DEOSEBIRII[1]

1. A zis Avva Antonie: Sunt unii care şi-au topit trupul lor cu nevoinţa, dar pentru că nu aveau duhul deosebirii, s-au aflat departe de Dumnezeu.

2. Câţiva fraţi au mers la Avva Antonie să-i vestească acestuia vedeniile pe care le vedeau şi să afle de la el dacă sunt adevărate sau sunt de la draci. Aceştia avuseseră un asin şi le murise pe drum. Cum au venit la Bătrânul, acesta, luându-le înainte, le-a zis: Cum a murit micul asin pe cale? Au zis lui: De unde ştii, avva? Iar el le-a zis. Dracii mi-au arătat. Şi ei i-au zis: Noi de aceea am venit să te întrebăm, căci vedem vedenii şi de multe ori se adeveresc. Nu cumva suntem înşelaţi? Şi i-a încredinţat Bătrânul, prin pilda asinului, că de la draci sunt[2].

3. Era cineva care vâna animale sălbatice în pustie şi l-a văzut pe Avva Antonie glumind cu fraţii[3]. Voind

✦ [1]Cuvântul διάκρισις ar putea fi tradus prin neologismul discernământ. În vechime a fost tradus în limba română cu dreapta socoteală. ✦ [2]Vezi 2 Corinteni 11, 14. ✦ [3]În Patericul alfabetic, în acest loc se adaugă şi fraza: Şi s-a smintit. În codicii colecţiei

să-l învețe că este nevoie din când în când să facă pogorământ fraților, Bătrânul i-a zis lui: Pune săgeată în arcul tău și întinde-l. Și a făcut așa. A zis lui: Întinde-l și mai mult. Și l-a întins. Și mai mult, i-a zis. A zis lui vânătorul: Dacă îl întind peste măsură, se rupe arcul. A zis lui Bătrânul: Așa și în lucrarea lui Dumnezeu! Dacă forțăm peste măsură pe frați, se frâng repede. Este nevoie, deci, ca din când în când să facem pogorământ fraților. Auzind acestea, vânătorul a fost străpuns și, folosindu-se mult de cuvintele Bătrânului, a plecat. Și frații, întărindu-se, au plecat spre locul lor.

4. Un frate a zis Avvei Antonie: Roagă-te pentru mine! I-a zis lui Bătrânul: Nici eu nu te miluiesc, nici Dumnezeu dacă tu însuți nu te silești să ceri lui Dumnezeu.

5. A zis iarăși că Dumnezeu nu lasă războaiele asupra acestui neam ca asupra celor din vechime, căci știe că sunt neputincioși și nu pot să le ducă.

6. A zis Avva Antonie că vine timpul ca oamenii să-și piardă mințile. Și, când vor vedea pe cineva care nu și-a pierdut mințile, se vor ridica împotriva lui, zicând: Tu ești nebun! - pentru că nu este asemenea lor.

7. Un frate a fost vorbit de rău în obște de desfrânare și sculându-se a mers la Avva Antonie. Și au venit acolo și frații din obște să-l tămăduiască și să-l ia înapoi. Și au început să-l certe pe acela că a făcut așa ceva. Iar el se apăra cum că niciodată nu a făcut un

---

tematice pe care o folosim, cuvântul lipsește, dar cu ușurință realizăm despre ce este vorba, luând aminte la pilda pe care o folosește Bătrânul văzător cu duhul pentru vânător, că deja avea înștiințare despre faptul că acesta s-a smintit (ET).

asemenea lucru. S-a întâmplat acolo și Avva Pafnutie Kefalás care le-a spus pilda aceasta: Am văzut pe malul râului un om afundat în mâl până la genunchi. Și venind unii să-i dea mâna, l-au afundat în mâl până la gât. Și le-a zis lor Avva Antonie despre Avva Pafnutie: Iată om adevărat, în stare să tămăduiască și să mântuiască suflete. Fiind străpunși de cuvântul Bătrânilor, au pus metanie fratelui și întăriți de Părinți l-au luat pe acela în obște.

8. Odată Avva Antonie a primit scrisoare de la Împăratul Constantin ca să vină la Constantinopol. Se gândea ce să facă și a zis Avvei Pavel, ucenicul său: Este cu folos să merg? Și i-a zis lui: Dacă mergi, te vei numi Antonie, iar dacă nu mergi, te vei numi Avva Antonie.

9. A mers odată Avva Antonie la Avva Ammun, în Muntele Nitriei. Și după ce s-au întâlnit unul cu altul, a zis Avvei Ammun: Deoarece pentru rugăciunile tale s-au înmulțit frații și unii dintre ei vor să ridice chilii departe, ca să se liniștească, cât poruncești să fie distanța dintre chiliile noi și acestea de aici? Iar el a zis: Să gustăm ceva la ceasul al nouălea[4] și, ieșind, să ne plimbăm prin pustie și să vedem locul. Și după ce au mers prin pustie până s-a apropiat apusul soarelui, a zis Avvei Antonie: Să facem rugăciune și să așezăm aici cruce, ca aici să ridice chilii cei ce vor să ridice. Pentru ca și cei de acolo să vină la aceștia după ce au gustat puțina lor mâncare de la ceasul al nouălea. Iar când pleacă cei de aici, să facă același lucru și să

[4] Ceasul al nouălea din textul vechi corespunde cu ora trei după-amiază din zilele noastre.

rămână astfel nedespărțiți, cercetându-se unii pe alții. Și distanța era de douăsprezece semne[5].

10. A întrebat Avva Marcu pe Avva Arsenie, zicând: De ce unii oameni buni, când este să moară, simt multă strâmtorare și sunt vătămați în trupurile lor? A răspuns Bătrânul: Pentru ca să fie săraţi cu sare aici și să plece curați acolo!

11. Povestea Avva Daniil, ucenicul Avvei Arsenie, zicând că s-a aflat odată aproape de Avva Alexandru. Și l-a apucat pe acela durerea și s-a întins privind în sus de durere. S-a întâmplat să vină și fericitul Arsenie ca să-i vorbească și l-a văzut de departe întins pe spate. Și după ce i-a vorbit, i-a zis: Cine era mireanul pe care l-am văzut aici? I-a zis Avvei Alexandru: Unde l-ai văzut? Și a zis: Cum veneam din munte, am căutat cu privirea aici și am văzut pe cineva întins în peșteră cu fața în sus. Iar el i-a pus metanie și a zis: Iartă-mă, avva, eu eram, căci durerea mă cuprinsese. Și a zis lui Bătrânul. Dacă tu erai, înseamnă că nu am văzut bine, crezând că era un mirean, și de aceea am întrebat.

12. Zicea Avva Daniil că unii frați voind să meargă în Tebaida pentru în, au zis: Cu acest prilej să-l vedem și pe Avva Arsenie. Și a intrat Avva Alexandru și a zis Bătrânului: Niște frați veniți din Alexandria vor să te vadă. A zis Bătrânul: Află de la ei pentru care pricină au venit. Și aflând că merg în Tebaida pentru în a vestit Bătrânului. Și a zis lui: Cu adevărat nu vor vedea

[5]Semnul era o măsură de distanță, echivalent cu o milă (1535 m). Vezi Epifanie al Ciprului, *Împotriva ereziilor* (PG 41 1036B): „...în locul unui semn, adică o milă"... Deci, distanța dintre chilii era aproximativ de 18, 5 Km., (ET).

fața lui Arsenie, pentru că nu au venit pentru mine, ci pentru lucrul lor. Odihnește-i și slobozește-i în pace, zicându-le că Bătrânul nu poate să-i întâlnească.

13. A zis Avva Petru, ucenicul Avvei Lot: Eram odată în chilia Avvei Agaton și a venit la el un frate zicând: Vreau să stau împreună cu un frate. Spune-mi cum să locuiesc cu el? A zis lui Bătrânul: Ca în prima zi când ai început cu el așa să păstrezi înstrăinarea ta toate zilele vieții tale, ca să nu capeți îndrăzneală[6] față de el. A zis Avva Macarie: Ce face, dar, îndrăzneala? A zis lui Bătrânul: Îndrăzneala se aseamănă cu arșița mare, care, atunci când se întâmplă, toți fug de la fața ei și strică chiar și rodul copacilor. A zis lui Avva Macarie: Așa de rea este îndrăzneala? Și a zis Avva Agaton: Nu este altă patimă mai grea decât îndrăzneala, căci ea este maica tuturor patimilor. Lucrătorul nu trebuie să aibă îndrăzneală, chiar dacă este singur în chilie. Știu un frate care a stat destui ani locuind în chilie unde

---

♦ [6]Sensul îndrăznelii aici este negativ. Ea se manifestă ca un curaj trufaș și nelalocul lui, ca slobozenie a gurii și ca obrăznicie. Părinții înfierează, în mod special, această patimă, iar Avva Agaton o caracterizează ca fiind „patima cea mai grea". Prelungind aici lipsa îndrăznelii monahului la obiectele care-l înconjoară, trimite la virtutea înstrăinării. Înțelesul apoftegmei de aici este următorul: purtarea monahului să se limiteze cu desăvârșire la cele necesare, folosindu-se și de acestea cu respect, fie că este vorba despre folosirea obiectelor, fie mult mai mult, că este vorba despre rostirea cuvântului față de aproapele. În înțelesul bun, îndrăzneala constituie curajul nobil și smerit al sufletelor simple și drepte în comuniunea lor cu Dumnezeu, sau cu persoanele evlavioase. Comuniunea proorocilor cu Dumnezeu, în textele sfinte, constituie un exemplu viu de îndrăzneală, în sensul ei pozitiv (ET).

avea un pat mic și a zis: Am plecat din chilie, neștiind că este acolo un pat, dacă nu-mi spunea altcineva. Un astfel de lucrător este cu adevărat luptător.

14. Ziceau despre Avva Agaton că au venit la el unii auzind că are mare discernământ. Și voind să încerce dacă se mânie, au zis lui: Tu ești Agaton? Am auzit despre tine că ești desfrânat și mândru. Iar el a zis: Da, așa sunt. Și au mai zis lui: Tu ești Agaton, vorbărețul și bârfitorul? Iar el a zis: Eu sunt. Au zis iarăși: Tu ești Agaton ereticul? Și a răspuns: Nu sunt eretic. Și l-au rugat, zicând: Spune-ne nouă de ce atâtea câte ți-am zis le-ai primit, iar cuvântul acesta nu l-ai primit? A zis lor: Pe cele dintâi le-am pus pe seama mea, căci sunt câștig sufletului meu. Dar eretic înseamnă separare de Dumnezeu și nu vreau să mă despart de Dumnezeu. Iar ei, auzind, s-au minunat de discernământul lui și au plecat zidiți sufletește.

15. A fost întrebat același Avva Agaton: Care este lucrul mai mare, osteneala trupească sau paza celor dinlăuntru? A zis Bătrânul: Omul se aseamănă cu copacul. La acesta osteneala trupească sunt frunzele, iar paza celor dinlăuntru sunt roadele. Deoarece, după cum este scris, *tot pomul care nu face rod bun, este tăiat și aruncat în foc*[7], este vădit că toată osteneala noastră este pentru roade, adică pentru paza minții. Este nevoie și de acoperământul, și de podoaba frunzelor, care sunt osteneala trupească.

16. Iar Avva Agaton era înțelept în gândire și neobosit în osteneala trupească și priceput în toate, adică în lucrul mâinilor, și la mâncare, și la îmbrăcăminte.

+ [7]Matei 3, 10.

17. Același, când s-a făcut adunare la Schit pentru un anume lucru și au luat hotărâre, a mers după aceea și le-a zis lor: Nu ați hotărât bine lucrul. Iar ei au spus către el: Tu cine ești, de vorbești? Iar el a zis: Fiu al omului. Căci scris este: *De grăiți într-adevăr dreptate, drept judecați, fii ai oamenilor*[8].

18. Același a zis: Un om mânios chiar și un mort să învie nu este primit de către Dumnezeu.

19. A zis Avva Agaton: Dacă iubesc pe cineva peste măsură și aflu că mă trage spre greșeală, mă rup de el.

20. A zis Avva Daniil: Înainte de a veni Avva Arsenie la Părinții mei, am stat și eu cu Avva Agaton. Iar Avva Agaton iubea pe Avva Alexandru, pentru că era nevoitor și blând. S-a întâmplat odată ca toți ucenicii lui să spele thriele[9] la râu. Și Avva Alexandru spăla încet. Iar ceilalți frați au zis Bătrânului: Avva Alexandru nu face nimic. Și vrând să-i vindece, i-a zis lui: Frate Alexandru, spală-le bine, căci sunt din in. Și auzind aceasta, s-a întristat. Și după aceea l-a rugat pe el Bătrânul, zicând: Oare eu nu știam că îți faci bine treaba? Dar ți-am spus acestea pentru ei, ca să le vindec gândul prin ascultarea ta, frate.

21. Povestea unul dintre Părinți că era un Bătrân sârguitor, la Chilii, care purta veșmânt de papură. Și plecând a cercetat pe Avva Ammon. Văzându-l pe el Avva purtând papură, i-a zis: Aceasta nu te folosește deloc! Acela l-a întrebat pe el, zicând: Trei gânduri mă necăjesc: Să plec în pustie sau să plec în loc străin,

✝ [8]Psalmul 57, 1. ✝ [9]Θρύα-thrya, specie de plantă iubitoare de locuri mlăștinoase, pe care călugării o foloseau la împletitul coșurilor. În popor era cunoscută sub numele de vourla (ET).

unde nu mă cunoaşte nimeni, sau să mă închid în chilie şi să nu răspund la nimeni, mâncând o dată la două zile? I-a zis Avvei Ammon: Niciunul din acestea nu este spre folosul tău să faci, ci, mai curând, stai în chilia ta şi să mănânci câte puţin în fiecare zi şi să ai pururi cuvântul vameşului[10] în inima ta şi te vei putea mântui!

22. L-au vizitat odată trei Bătrâni pe Avva Ahillá şi unul dintre ei avea faimă rea. Şi i-a zis lui unul dintre Bătrâni: Avva, fă-mi şi mie o plasă! Iar el a zis: Nu-ţi fac! Şi celălalt i-a zis: Arată dragoste, ca să avem ceva spre pomenirea ta în mânăstire, fă-ne o plasă! Iar el a zis iarăşi: Nu am timp! A zis lui al treilea, cel cu faimă rea: Fă-mi mie o plasă ca să am ceva din mâinile tale, avva! Iar el, răspunzând îndată, i-a zis: Îţi voi face! Şi i-au zis lui cei doi Bătrâni, luându-l deoparte: Cum de noi te-am rugat şi nu ai vrut să ne faci şi acestuia i-ai zis: Îţi voi face? A zis lor bătrânul: Vouă v-am spus că nu vă fac deoarece nu am timp şi nu v-aţi întristat, iar acestuia dacă nu-i voi face, va zice: A auzit Bătrânul şi pentru păcatele mele nu a vrut să-mi facă! Şi îndată rupem aţa![11] I-am stârnit, deci, sufletul, pentru ca să nu fie înghiţit de întristare[12]!

23. Zicea Avva Ammon: Am mers eu şi Avva Vitimie la Avva Ahillá şi l-am auzind cugetând asupra cuvântului acestuia: *Nu te teme Iacobe să cobori în Egipt!*[13] Şi mult timp a rămas cercetând cuvântul acesta. Şi când am bătut, ne-a deschis şi ne-a întrebat: De unde sunteţi? Şi temându-ne noi să spunem că suntem de la Chilii, am zis: Din Muntele Nitriei. Şi

✦ [10]Luca 18, 13 ✦ [11]Întrerupem dialogul, comunicare. ✦ [12]Vezi 2 Corinteni 2, 7. ✦ [13]Facere 46, 3.

a zis: Ce să vă fac dacă sunteţi de departe? Şi ne-a băgat înăuntru şi l-am aflat pe acesta lucrând noaptea o împletitură mare. Şi i-am cerut să ne spună cuvânt şi a zis: Eu de aseară şi până acum am împletit douăzeci de măsuri[14] şi adevărat vă spun că nu am nevoie de ele, ci ca nu cumva să supăr pe Dumnezeu şi să mă osândească, zicând: De ce nu ai lucrat dacă ai putut să o faci? Pentru aceasta mă ostenesc şi fac treabă cu toată puterea mea. Şi folosindu-ne, am plecat.

24. Ziceau despre Avva Ammon că odată a făcut cincizeci de artave[15] de grâu spre trebuinţa lui şi le-a pus la soare. Şi înainte de a se usca bine, a văzut un lucru în acel loc care nu-l folosea şi a zis ucenicilor săi: Să plecăm de aici! Iar ei s-au întristat foarte tare. Văzându-i pe ei trişti, le-a zis: Vă pare rău după pâine? Adevărat vă spun, ştiu eu pe câţiva care au plecat şi au lăsat chiliile văruite, pline de cărţi legate în piele şi nici nu au închis porţile, ci au plecat lăsându-le deschise.

25. Ziceau despre un Bătrân că a petrecut cincizeci de ani fără să mănânce pâine şi fără să bea apă degrabă. Şi zicea: Am ucis desfrânarea şi iubirea de arginţi şi slava deşartă! Şi, auzind cuvântul pe care l-a spus Bătrânul, a venit la el Avva Avraam şi i-a zis: Tu ai spus cuvântul acesta? Şi el a zis: Da! Şi i-a zis Avva Avraam: Iată, intri în chilia ta şi afli o femeie dormind pe rogojina ta. Poţi să spui în mintea ta că nu este femeie?

[14] Unitatea de măsură indicată este orgyia, care măsura între şase şi şapte picioare. [15] Αρτάβη – artavi, măsură persană pentru volum. Există şi variantă egipteană, care cântăreşte aproximativ 45 kg.

A zis: Nu! Dar războiesc gândul ca să nu o ating. A zis Avvei Avraam: Iată, nu ai omorât, ci trăiește patima, dar este legată. Iarăși, mergi și vezi un ulcior și un vas de piatră și între ele aur. Cugetul tău poate să spună că și aurul este ca ulciorul și ca vasul de piatră? A zis: Nu! Dar mă lupt cu gândul ca să nu iau aurul. A zis lui Bătrânul: Iată trăiește, dar este legată! A zis iarăși Avva Avraam: Iată, auzi despre doi frați, că unul te iubește, iar celălalt te urăște și te vorbește de rău! Dacă, deci, vin la tine, te porți cu amândoi la fel? A zis: Nu! Dar mă lupt cu gândul să fac bine și celui care mă urăște, ca și celui care mă iubește! A zis Avvei Avraam: Așadar, trăiesc patimile, dar sunt legate de sfinți!

26. Zicea Avva Avraam despre unul dintre Bătrâni că era copist și nu mânca pâine. A venit, deci, la el un frate, rugându-l să-i scrie o carte. Bătrânul, având mintea la vederea duhovnicească, a scris sărind rânduri și fără semne. Iar fratele luând cartea și vrând să-i pună semne, a aflat cuvinte lipsă și a zis Bătrânului: Lipsesc rânduri, Avva! A zis lui Bătrânul: Mergi, împlinește cele scrise și după aceea să vii să-ți scriu și pe cele care lipsesc!

27. A întrebat odată Avva Agaton pe Avva Alonie: Cum să-mi țin limba ca să nu vorbească minciuni? Și a zis Avva Alonie: Dacă nu vei minți, multe păcate ai să faci! Iar el a zis: Cum? Și i-a zis lui Bătrânul: Iată, doi oameni au făcut omor înaintea ta. Și unul a fugit în chilia ta și cârmuitorul îl caută și te întreabă, zicând: În fața ta s-a făcut omor? Dacă nu vei minți, vei da pe omul acela la moarte. Mai bine este să lași limba ta

înaintea lui Dumnezeu fără lanțuri. Căci El știe toate!

28. Ziceau despre un Bătrân din Tebaida, Antianie, că multe nevoințe a făcut în tinerețea lui, și la bătrânețe s-a îmbolnăvit și a orbit. Și frații îi făceau multă mângâiere pentru neputința lui și îi dădeau mult să mănânce. Și au întrebat pe Avva Aió ce se va întâmpla cu această multă mângâiere? Și le-a zis: Vă spun vouă că dacă inima lui vrea și încuviințează cu bucurie, chiar dacă mănâncă și numai o curmală, Dumnezeu îl ridică din ostenelile lui. Iar dacă nu încuviințează, ci primește fără să vrea, Dumnezeu îi păstrează osteneala neștirbită, pentru că fără să vrea este silit. Iar aceia vor avea plata lor.

29. Odată, un Bătrân care locuia și el lângă Nicopole, i-a lăsat Avvei Ghelasie chilia și locul din jur. Un țăran al lui Vacatie, cârmuitorul de atunci al Nicopolei Palestinei[16], rudă fiind cu Bătrânul adormit, mergând la Vacatie, a luat dreptul pentru câmpul acela, ca și când după lege i se cuvenea. Iar Vacatie, întrucât îl avea supraveghetor peste moșiile lui, a încercat să ia cu sila pământul de la Avva Ghelasie. Și nevrând ca o chilie de monah să fie dată unuia din lume, Avva Ghelasie nu s-a înduplecat. Iar Vacatie, pândind dobitoacele Avvei Ghelasie pe când ducea măslinele de pe locul pe care i-l lăsase cel adormit, le-a luat cu sila acasă la el, oprind măslinele și slobozind animalele și pe însoțitori, după ce s-a purtat rău cu ei. Iar fericitul Bătrân nu a cerut înapoi roadele în niciun fel, dar stăpânirea locului nu a lăsat-o, pentru pricina spusă mai

[16] Cetatea Nicopole din Palestina este vechiul Emaus.

sus. După aceea, Vacatie, din semeția lui, atras fiind și de alte pricini, căci era iubitor de ceartă, a plecat spre Constantinopol, făcând călătoria pe uscat. Ajungând la Antiohia și strălucind atunci ca un mare luminător, Sfântul Simeon, auzind cele despre el, căci era mai presus de om, a dorit ca creștin să vadă pe sfânt. Văzându-l Sfântul Simeon[17] pe el de pe stâlp că intra în mânăstire, l-a întrebat: De unde ești și unde mergi? Iar el a zis: Din Palestina sunt și merg la Constantinopol. Și a zis către el sfântul: Și pentru ce trebuință? Vacatie i-a zis lui: Pentru multe trebuințe și nădăjduiesc cu rugăciunile sfinției tale să mă întorc înapoi și să mă închin sfintelor tale urme. Și a zis lui Sfântul Simeon: Nu vrei, omule fără de nădejde între oameni, să spui că te duci împotriva omului lui Dumnezeu? Nu va merge bine călătoria ta și nu vei mai vedea casa ta. Dacă, deci, te încredințezi sfatului meu, chiar de aici te întorci îndată la el și îi faci metanie, dacă vei mai fi între vii până ajungi la locul acela. Îndată, deci, l-a cuprins înfrigurarea și, fiind așezat în lectică de către însoțitorii săi, se grăbea, după cuvântul Sfântului Simeon, să ajungă în ținutul lui și să facă metanie Avvei Ghelasie. Dar ajungând în Beirut, și-a dat sfârșitul, fără să mai vadă casa sa, după prorocia sfântului. După sfârșitul tatălui său, fiul lui, care se chema tot Vacatie, a povestit acestea multor oameni de încredere.

✦ [17]Este vorba despre Sfântul Simeon Stâlpnicul, un mare sfânt ascet și făcător de minuni. Se trăgea din cetatea Sisa și se nevoia în zona aceasta, în munții Siriei și Ciliciei, în secolul al V-lea. Prăznuirea lui se face la 1 septembrie. Viața și minunile lui au fost păstrate de Teodoret al Cirului în Istoria iubitoare de Dumnezeu (PG 82,1464 ș.u.).

30. Ziceau despre Avva Ghelasie[18] că, adesea fiind necăjit de gânduri să plece în pustie, într-una din zile, a zis ucenicului său: Arată dragoste, frate, şi orice aş face, rabdă fără să-mi vorbeşti nimic săptămâna aceasta. Şi luând toiagul de finic, a început să meargă prin mica sa curte. Şi obosind, se aşeza, apoi, iarăşi, ridicându-se, se plimba. Făcându-se seară, a zis gândului său: Cel care merge prin pustie nu mănâncă pâine, ci ierburi. Tu, pentru neputinţa ta, poţi să mănânci din ierburile grădinii. Şi făcând aşa, a zis iarăşi gândului său: Cel din pustie nu doarme sub acoperiş, ci sub cerul liber. Şi tu, deci, să faci la fel! Şi, aplecându-se, s-a culcat în curte. Făcând, deci, trei zile aşa, adică seara mâncând cicoare, în timpul zilei mergând prin mânăstire şi nopţile dormind sub cerul liber, a obosit şi a certat gândul care-l necăjea şi s-a mustrat pe sine zicând: Dacă nu poţi să faci faptele pustiei, stai în chilia ta, plângând cu răbdare păcatele tale şi nu te îndepărta! Căci pretutindeni ochii lui Dumnezeu văd faptele oamenilor şi nimeni nu-i scapă, cunoscând pe cei care lucrează binele.

31. Ziceau despre Avva Daniil că, atunci când au venit barbarii la Schit, Părinţii au fugit. Şi Bătrânul a zis: Dacă nu-mi poartă de grijă Dumnezeu, pentru care pricină stau aici? Şi a trecut printre barbari şi aceia nu l-au văzut. Atunci a zis către sine: Iată, ţi-a purtat de grijă Dumnezeu şi nu ai murit. Fă şi tu ceea ce este omenesc şi fugi ca Părinţii!

32. Zicea iarăşi Avva Daniil că atât cât trupul

[18]Apoftegma aceasta apare şi în cap. VII, 33, dar acolo este atribuită lui Avva Longhin.

înfloreşte, tot atât sufletul se subţiază şi atât cât trupul se subţiază, tot atât sufletul înfloreşte.

33. Povestea Avva Daniil că, atunci când era Avva Arsenie în Schit, era acolo un monah care fura lucrurile Bătrânilor. Şi luându-l pe acela Avva Arsenie în chilia sa, vrând ca să-l câştige pe el şi să odihnească pe Bătrâni, a zis: Orice vrei, eu îţi voi da! Numai să nu mai furi! Şi i-a dat lui aur şi bani şi veşminte şi tot ceea ce avea trebuinţă. Iar el, plecând, iarăşi fura. Văzând, deci, Bătrânii că nu înceta, l-au alungat, zicând: Dacă un frate se află având lipsuri din slăbiciuni, trebuie să-l purtăm, dar dacă fură, alungaţi-l pe el, căci şi sufletul lui îl păgubiţi şi pe toţi cei din locul acela îi tulbură.

34. A fost întrebat fericitul Epifanie: De ce sunt zece[19] poruncile Legii şi fericirile nouă?[20] Şi a zis: Acelaşi număr cu plăgile egiptenilor[21] are decalogul şi de trei ori chipul Sfintei Treimi este numărul fericirilor!

35. A fost întrebat acelaşi dacă este de ajuns un singur drept ca să-L înduplece pe Dumnezeu. Şi a zis: Da! Căci El a zis: Cercetaţi şi căutaţi măcar unul care păzeşte dreptatea şi caută adevărul şi voi fi cu milă faţă de tot poporul.[22]

36. Pe când era odată pe cale fericitul Efrem, din întârâtarea cuiva, a venit la el o femeie oarecare spunându-i cuvinte linguşitoare spre împreunare ruşinoasă. Iar de nu, măcar să-l mişte pe el spre mânie, pentru că niciodată nu-l văzuse cineva mâniindu-se. Şi el i-a zis: Urmează-mă! Şi când s-au apropiat de un loc cu multă lume, i-a zis: În locul acesta, vino ca

✣ [19]Ieşire 20, 1-17. ✣ [20]Matei 5, 3-12. ✣ [21]Ieşire cap 7-11. ✣ [22]Ieremia 5, 1.

să se întâmple ceea ce ai vrut! Aceea, văzând mulțimea, i-a zis: Cum putem să facem aceasta aici, fiind de față atâta lume și să nu ne rușinăm? Iar el a zis către ea: Dacă de oameni ne rușinăm, cu mult mai mult de Dumnezeu, Care vede cele ascunse ale întunericului. Și ea, rușinându-se, a plecat fără să fi făcut ceva.

37. Ziceau despre Avva Zenon că la început nu voia să primească nimic de la nimeni. Și de aceea cei care îi aduceau plecau mâhniți, că acela nu primea. Alții veneau la el să primească ceea ce doreau, ca de la un mare Bătrân, dar el nu avea ce să le dea și așa plecau și aceia mâhniți. Și a zis Bătrânul: Ce să fac, căci și cei care-mi aduc se mâhnesc și cei care vor să primească. Aceasta este mai curând de folos: Dacă aduce cineva, voi primi și dacă cere cineva, îi voi da. Și făcând aceasta, se odihnea și pe toți îi mulțumea.

38. Au venit la el frații și l-au întrebat zicând: Ce înseamnă ceea ce este scris la Iov: *Cerul nu este curat înaintea Lui?*[23]. Și răspunzând Bătrânul, le-a zis: Au lăsat frații păcatele lor și cercetează cele despre ceruri. Aceasta este erminia cuvântului. Deoarece El este singurul curat, de aceea a zis: Cerul nu este curat!

39. Ziceau despre Avva Zenon că era mic de statură și slab la trup, dar cufundat cu totul în cugetare și plin de râvnă și căldură către Dumnezeu. Avea și multă dragoste pentru oameni. La el veneau de

[23] Iov 15, 15. Îngerii și sfinții care locuiesc în ceruri sunt lipsiți de curățenie în comparație cu curățenia nemărginită și cu sfințenia lui Dumnezeu. După părerea părintelui Ioil Ghianacopoulos în versetul acesta poate că se face aluzie și la căderea îngerilor. Vezi Ioil Ghianacopoulos, *Vechiul Testament*, cap 8, pag. 113, (ET).

pretutindeni mulți mireni și monahi și-i încredințau gândurile lor și se vindecau. Pe unul dintre Părinții care odată locuise în apropierea Sfântului Zenon l-am întâlnit. Și adresându-ne cuvânt de folos, l-am întrebat despre un gând, zicând așa: Dacă cineva are un gând și se vede pe sine biruit și de multe ori citește el singur și aude cum au spus Părinții despre curăție și vrea să izbândească, dar nu poate, este bine să vestească aceasta unuia dintre Părinți sau este dator să caute să facă cum a citit și să se mulțumească cu ce-i spune cugetul său? Și ne-a zis Bătrânul: Este dator să vestească altuia care poate să-i fie de folos și să nu se încreadă în sine. Căci nu poate cineva să-și fie sieși de folos și nici să se ajute pe sine, mai ales dacă a ajuns să fie înecat de patimi. Mie, în tinerețea mea, mi s-a întâmplat ceva asemenea: Aveam o patimă sufletească și eram biruit de ea. Și auzind despre Avva Zenon că vindeca pe mulți, voiam să merg și să i-o vestesc lui. Dar mă împiedica diavolul, zicându-mi: Întrucât cunoști ce trebuie să faci, mai bine fă ceea ce spun cărțile! De ce să mergi și să smintești pe Bătrân? Și când eram strâmtorat de gândul de a pleca, războiul asupra mea se ușura puțin, ca să nu plec. Când mă hotăram să nu plec la Bătrân, iarăși mă înneca patima și iarăși mă luptam să plec și în același fel mă amăgea vrăjmașul, nelăsându-mă să dau de veste Bătrânului. Și de multe ori m-am dus la Bătrân să-i spun, dar nu mă lăsa vrăjmașul, aducând rușine în inima mea și zicând: De vreme ce știi cum trebuie să te vindeci, ce nevoie ai să mai spui cuiva? Tu ești nepăsător față de tine însuți! Știi ce au spus Părinții. Și zicând

acestea, potrivnicul îmi aducea în minte ca să nu dau patima pe față doctorului și să mă vindec. Iar Bătrânul înțelegea că am gânduri, dar nu mă întreba, așteptând până când eu aveam să i le mărturisesc. Mă învăța despre vieţuirea cea dreaptă și mă slobozea. În cele din urmă, strâmtorat fiind și plângând, am zis sufletului meu: Până când, suflete ticălos, nu vrei să te vindeci? Dacă cei de departe vin la Bătrân și se vindecă, tu nu te ruşinezi că, aproape având doctorul, nu te vindeci? Și cuprins fiind în inimă de focul cel lăuntric, m-am ridicat și mi-am zis mie însumi că, dacă mă duc la Bătrân și nu aflu acolo pe nimeni, voi ști că voia lui Dumnezeu este să-i vestesc gândurile mele. Și plecând, pe nimeni nu am aflat. Iar Bătrânul, după obicei, m-a învățat despre mântuirea sufletului și cum să se curăţe cineva de gândurile murdare. Și eu, iarăși ruşinându-mă și nespunându-i nimic, l-am rugat să mă slobozească. Și ridicându-se Bătrânul, a făcut rugăciune și mi-a luat-o înainte, mergând înaintea mea până la poarta de afară. Iar eu, chinuit de gândul să spun sau să nu spun Bătrânului, mergeam încet în urma lui. Și Bătrânul se uita cu atenţie la mine și ținea uşa ca să mi-o deschidă. Și pentru că m-a văzut mult timp chinuit de gânduri, s-a întors spre mine și lovindu-mă în piept, mi-a zis: Ce ai? Și eu om sunt! Și cum mi-a spus Bătrânul acest cuvânt, am crezut că mi-a străpuns inima și am căzut cu faţa la pământ la picioarele lui, rugându-l cu lacrimi și zicând: Miluieşte-mă! Iar el mi-a zis: Ce ai? Și eu am zis: Știi ce treburiță am! Și el mi-a zis: Este datoria ta să spui ce ai! Și când plin de ruşine i-am descoperit patima mea,

mi-a zis: Şi de ce te ruşinezi, spune-mi? Nu sunt şi eu om? Vrei să-ţi spun şi eu pe ale mele? Nu sunt trei ani de când ai aceste gânduri, vii aici şi nu le mărturiseşti? Iar eu, căzând la pământ şi rugându-l, îi ziceam: Miluieşte-mă pentru Dumnezeu. Şi el mi-a zis: Mergi! Să nu fii nepăsător faţă de rugăciunea ta şi să nu vorbeşti de rău pe nimeni! Ducându-mă, deci, la chilia mea şi îngrijindu-mă de rugăciune, cu harul lui Hristos şi cu rugăciunile Bătrânului, nu am mai fost necăjit de patimă. După un an mi-a venit un astfel de gând: Nu cumva Dumnezeu a făcut cu tine după mila Lui şi nu datorită Bătrânului? Şi am plecat către el voind să-l ispitesc. Şi luându-l pe el deoparte, i-am pus metanie, zicând: Rog iubirea ta de Dumnezeu, părinte, să te rogi pentru mine pentru gândul acela pe care oarecând ţi l-am spus lămurit. Şi lăsându-mă să stau la picioarele lui şi tăcând puţin, mi-a zis: Ridică-te şi să ai ştiinţă![24] Iar eu, auzind aceasta, voiam să mă înghită pământul de ruşine. Şi ridicându-mă, nu puteam să mă uit la Bătrânul. Şi am plecat la chilia mea, minunându-mă de el. Şi Bătrânul, pentru adeverirea virtuţilor lui şi pentru folosul nostru, ne-a povestit şi aceasta, că, odată, doi fraţi care stăteau într-o lavră, fiecare în chilia sa, s-au întâlnit unul cu altul şi a zis unul către celălalt: Cu bucurie aş pleca la Avva Zenon ca să-i încredinţez unele gânduri. Şi a zis celălalt: Şi eu vreau să-i spun un gând. Şi au plecat amândoi împreună. Şi luându-l fiecare deoparte, i-au vestit gândurile lor. Unul a căzut cu faţa la pământ la picioarele

[24] Învaţă să cunoşti corect lucrurile.

Bătrânului, rugându-l cu multe lacrimi. Şi Bătrânul i-a zis: Mergi, să nu te predai pe tine însuţi vrăjmaşului şi să nu vorbeşti de rău pe cineva, şi să nu fii nepăsător faţă de rugăciunea ta. Şi plecând fratele, s-a vindecat. Iar celălalt, vestind gândul său, a zis: Roagă-te pentru mine! Nu a cerut aceasta cu durere în suflet. Deci, după un anume timp, li s-a întâmplat lor să se vadă unul cu celălalt şi a zis unul către celălalt: Când am cercetat pe Bătrân, ai vestit gândul despre care ai spus că vrei să i-l vesteşti? Iar el a zis: Da! Şi a zis lui: Oare, te-ai folosit vestindu-l? Şi el a zis: Da! Cu rugăciunile Bătrânului m-a vindecat Dumnezeu. Şi a zis: Eu, deşi i-am vestit, nu am simţit vindecare. A zis lui cel care se folosise: Cum l-ai rugat pe Bătrânul? Iar el a zis: Am zis lui: Roagă-te pentru mine căci am cutare gând! Iar celălalt a zis: Eu până să-i vestesc gândul am udat picioarele lui cu lacrimi, rugându-l pe el să se roage pentru mine. Şi pentru rugăciunile lui m-a tămăduit Dumnezeu. Acestea ne-a spus nouă Bătrânul: Cel care roagă ceva pe Părinţi despre gânduri trebuie să ceară cu durere şi din toată inima, ca şi când ar cere lui Dumnezeu şi aşa va izbândi. Cel care le vesteşte cu nepăsare nu numai că nu se foloseşte, ci este şi judecat.

40. A zis Avva Isaia: Simplitatea şi a nu te măsura pe tine însuţi curăţesc inima de viclenii.

41. A zis iarăşi: Oricine merge împreună cu fratele său având vicleşug, nu va trece de la el întristarea inimii.

42. A zis iarăşi: Oricine grăieşte ceva şi are altceva în inima lui cu viclenie, slujirea unui asemenea om

este zadarnică. Nu te alipi de un astfel de om, ca să nu te spurci[25] cu otrava lui cea plină de scârbă.

43. A zis iarăşi: Câştigul şi cinstea şi odihna vor război pe om până la moarte. Nu trebuie să te învoieşti cu acestea.

44. A zis Avva Teodor, cel din Ferme: Dacă ai prietenie cu cineva şi se întâmplă ca acela să cadă în ispita desfrâului, dacă poţi, dă-i mâna şi trage-l în sus. Dar dacă acela cade în erezie şi nu se lasă înduplecat să se întoarcă de la erezie, taie-l degrabă de la tine, ca nu cumva întârziind să te prăbuşeşti şi tu cu el în prăpastie.

45. A venit unul dintre Bătrâni la Avva Teodor şi a zis lui: Iată, cutare frate s-a întors în lume. A zis lui Bătrânul: Pentru aceasta te minunezi? Să nu te minunezi, ci minunează-te mai curând dacă auzi că cineva poate să scape de gura vrăjmaşului.

46. Acelaşi a mers odată la Avva Ioan, famen din naştere, şi vorbind ei, el a zis: Când eram la Schit, lucrurile sufletului erau lucrarea noastră. Iar lucrul de mână îl aveam lăturalnic. Acum lucrarea sufletului a devenit lăturalnică, iar lucrul lăturalnic a devenit lucrarea noastră. L-a întrebat pe el un frate, zicând: Care este lucrarea sufletului, pe care acum o avem lăturalnică? Şi care este lucrul lăturalnic pe care acum îl avem ca lucrare? Şi a zis Bătrânul: Toate câte se fac pentru porunca lui Dumnezeu sunt lucrarea

[25] Referire la textul Iacob 3, 6: Foc este şi limba, lume a fărădelegii! Limba îşi are locul ei între mădularele noastre, dar spurcă tot trupul şi aruncă în foc drumul vieţii, după ce aprinsă a fost ea de flăcările gheenei.

sufletului. Iar ceea ce se lucrează şi se adună pentru sine, aceasta trebuie să avem ca pe un lucru lăturalnic. Şi a zis fratele: Limpezeşte-mi lucrul acesta! Şi a zis Bătrânul: Iată, auzi despre mine că sunt bolnav şi eşti dator să mă cercetezi şi zici în sinea ta: Să părăsesc lucrul meu şi să plec acum? Mai bine să-mi termin lucrul meu şi după aceea să mă duc! Mai vine apoi şi altă pricină şi poate nu te mai duci deloc. Iarăşi, un alt frate îţi spune: Dă-mi mână de ajutor, frate! Şi tu zici: Să las lucrul meu şi să mă duc să lucrez cu el? Dacă, deci, nu te duci, laşi porunca lui Dumnezeu, care este lucrul sufletului, şi faci lucrul lăturalnic, care este lucrul mâinilor.

47. Acelaşi a zis: Altă virtute nu este precum este aceea de a nu-l pierde pe celălalt[26].

48. Un frate a întrebat pe Avva Teodor, zicând: Vreau să împlinesc poruncile! I-a zis lui Bătrânul despre Avva Theoná că a zis odată: Vreau să umplu gândul meu cu Dumnezeu[27]. Şi luând grâu, a făcut pâine şi a stat în chilie[28].

✦ [26]Vezi: „Niciun lucru nu este mai greu, nici mai împovărător decât a-l judeca sau a-l nimici pe aproapele". Avva Dorotei, Asceticele, 16, 71 (ET). ✦ [27]În Patericul alfabetic există o variantă puţin diferită a apoftegmei în acest loc: „...şi punând grâu în râşniţă, a făcut pâine. Şi cerându-i săracii, le-a dat pâine. Şi din nou, cerându-i alţii, le-a dat ce mai rămăsese, chiar şi veşmântul pe care îl purta; şi a intrat în chilia lui încins cu o pânză şi, astfel, din nou se osândea pe sine zicând: „Nu am împlinit porunca lui Dumnezeu". ✦ [28]Expresia a stat în chilie lipseşte din Patericul alfabetic. Ea are un înţeles special pentru pustnici. Chilia este locul prin excelenţă al pustniciei şi expresia statorniciei şi a fidelităţii faţă de obiectivele pustnicului, precum şi a râvnei în împlinirea nevoinţelor specifice vieţii pustniceşti. Părăsirea chiliei,

49. A întrebat Avva Avraam Iviritul pe Avva Teodor, cel din Eleferupole, zicând: Cum este bine, părinte? Să caut pentru mine slavă sau necinste? Iar Bătrânul a zis: Eu până acum vreau să caut slava și nu necinstea. Căci dacă fac un lucru bun și sunt slăvit, pot să osândesc gândul meu, zicând că nu sunt vrednic de slava aceasta, dar necinstea vine din lucruri rele. Cum pot, deci, să dau mângâiere inimii mele dacă oamenii se smintesc din pricina mea? De dorit este, deci, să faci binele și să te slăvești. Iar Avva Avraam a zis: Bine ai zis, părinte!

50. A fost întrebată de cineva Amma Teodora despre auz. Cum este cu putință, primind în multe chipuri glasurile mirenilor sau oricare altele, să ia aminte numai la Dumnezeu? Și i-a zis lui: Precum atunci când stai în trapeză și sunt multe mâncăruri și, desigur, mănânci, dar nu cu bucurie, tot așa și când cuvintele mirenilor ajung la auzurile noastre. Să ai inima ta la Dumnezeu și cu această stare nu le auzi cu plăcere și nu te vei vătăma.

51. Au avut odată prilejul niște Bătrâni să mănânce împreună la Schit. Era cu ei și Avva Ioan. Și s-a sculat unul înaintat în vârstă să dea cana cu apă și niciunul nu a întins mâna să o ia de la el decât Ioan Kolovos. Deci s-au minunat și i-au zis lui: Cum tu, care ești mai mic decât toți, ai îndrăznit să fii slujit de către cel mai

---

fie și numai temporară sau ocazională, sporește mult vulnerabilitatea monahului. În spiritualitatea Patericului chilia devine toposul izbăvitor, pavăză împotriva vrăjmașilor, câmp de luptă în care avantajul este de partea pustnicului.

mare? Şi el le-a zis: Eu, când mă ridic să dau cana, mă bucur dacă primesc toţi, ca să am plată. Şi eu, deci, pentru aceasta am luat, ca să-l fac pe el să aibă plată şi ca să nu se întristeze pentru că nimeni nu a primit de la el. Şi spunând el acestea, s-au minunat şi s-au folosit de discernământul lui.

52. Un frate a întrebat pe Avva Ioan, zicând: Cum sufletul meu, care are răni, nu se ruşinează să vorbească de rău pe aproapele? A zis lui Bătrânul o pildă despre vorbirea de rău. Un om era sărac şi avea femeie. A văzut şi pe alta atrăgătoare şi a luat-o şi pe aceea. Erau amândouă goale. Făcându-se praznic într-un anume loc, ele l-au rugat, zicând: Ia-ne şi pe noi cu tine! Şi luându-le pe amândouă, le-a pus într-un butoi şi, urcându-se pe corabie, a ajuns la locul acela. Şi când s-a făcut afară arşiţă şi oamenii s-au liniştit, uitându-se una dintre ele şi nevăzând pe nimeni, a sărit afară în gunoaie. Şi adunând zdrenţe vechi, şi-a făcut ceva cu care s-a înfăşurat şi după aceea se plimba cu îndrăzneală. Iar cealaltă, stând înăuntru goală, zicea: Iată, desfrânata aceasta nu se ruşinează să se plimbe goală. Necăjindu-se de cele auzite, bărbatul ei a zis: O, minune! Aceasta măcar îşi acoperă ruşinea ei. Tu, însă, eşti goală şi nu te ruşinezi să vorbeşti? Aşa este şi cu vorbirea de rău.

53. Zicea iarăşi Bătrânul fratelui despre sufletul care vrea să se pocăiască: Era o desfrânată frumoasă în cetate şi avea mulţi prieteni. Venind la ea un stăpânitor, i-a zis ei: Fă-mi legământ că te vei cuminţi şi eu te iau de soţie. Şi ea i-a făcut legământ. Şi luându-o, a

dus-o la casa lui. Și prietenii ei, căutând-o, ziceau: Cutare stăpânitor a luat-o pe ea la casa lui. Dacă, deci, ne ducem la casa lui și află, ne pedepsește. Veniți, deci, în spatele casei și o vom afla, căci cunoscându-ne fluieratul, va coborî la noi, iar noi vom fi aflați nevinovați. Auzind ea fluieratul, și-a astupat urechile, a sărit în cămara de dormit cea mai îndepărtată și a închis ușile. Și zicea Bătrânul că desfrânata este sufletul, prietenii ei sunt patimile și oamenii, iar Stăpânitorul este Hristos. Casa cea mai îndepărtată este locașul cel veșnic, iar cei care o șuieră sunt dracii vicleni. Dar ea fuge pururea la Domnul.

54. A întrebat unul dintre Părinți pe Avva Ioan Kolovós: Ce este monahul? Iar el a zis: Osteneală! Căci monahul în tot lucrul se ostenește. Acesta este monah!

55. Au venit odată să-l facă pe Avva Isaac preot. Și auzind, a fugit în Egipt și s-a dus într-un ogor și s-a ascuns în ierburi. Deci, au mers Părinții în urma lui. Și ajungând în acel ogor, s-au oprit să se odihnească puțin, căci era noapte. Iar asinul l-au lăsat să pască. Și asinul mergând a stat față în față cu Bătrânul. Și dimineață, căutând asinul, l-au aflat și pe Avva Isaac și s-au minunat. Și vrând să-l lege, nu i-a lăsat, zicând: Nu mai fug, căci este voia lui Dumnezeu și oriunde aș fugi, tot la aceasta mă întorc[29].

56. A zis Avva Isaac: Nu aduceți aici copii. Căci patru biserici din Schit s-au pustiit din pricina copiilor.

57. A întrebat Avva Pimen pe Avva Iosif, zicând: Ce să fac când se apropie patimile? Să mă împotrivesc

[29] Adică la voia lui Dumnezeu.

lor sau să le las să intre? A zis lui Bătrânul: Lasă-le să intre şi luptă-te cu ele! Întorcându-se, deci, la Schit, s-a aşezat la ale sale. Şi venind acolo unul dintre Thebaiţi, zicea fraţilor: Am întrebat pe Avva Iosif, zicând: Dacă se apropie de mine patima, să mă împotrivesc ei sau să o las să intre? Şi mi-a zis: Să nu laşi în niciun chip patimile să intre, ci îndată alungă-le de la tine. Auzind Avva Pimen că aşa a zis Avva Iosif monahului thebait, sculându-se, s-a dus la el în Panefo[30] şi i-a zis: Avva, eu ţi-am încredinţat gândurile mele şi iată altceva ai spus thebaitului. I-a zis lui Bătrânul: Nu ştii că te iubesc? Şi el a zis: Da! Şi Bătrânul a zis: Nu tu îmi ziceai să-ţi vorbesc ca mie însumi? Şi a zis: Aşa este! A zis lui Bătrânul: Dacă intră patimile şi te lupţi cu ele, dai şi primeşti, ajungi mai încercat. Eu ca şi mie ţi-am vorbit. Sunt însă alţii cărora nu le este de folos nici să se apropie patimile, ci au trebuinţă să le alunge degrabă.

58. Un frate a întrebat pe Avva Iosif, zicând: Ce să fac, că nici să pătimesc nu pot, dar nici să lucrez şi să arăt dragoste? A zis lui Bătrânul: Dacă nu poţi să faci nimic din acestea, măcar ţine inima ta de la orice rău faţă de aproapele şi te vei mântui.

59. Zicea unul dintre fraţi: Am fost odată în Heraklion, cel de jos, la Avva Iosif, şi avea la mănăstire un dud frumos tare şi mi-a zis de dimineaţă: Mergi şi mănâncă! Era vineri şi nu m-am dus din pricina postului. Dar rugându-l, i-am zis: Pentru Dumnezeu, spune-mi despre gândul acesta! Iată, tu ai zis, mergi şi mănâncă,

[30] Panevo era o cetate antică din Egiptul de Jos. Astăzi poartă numele Mentzala el Haghit.

iar eu pentru post nu m-am dus. Şi m-am simţit ruşinat pentru neascultare de porunca ta, cugetând cu ce gând mi-a zis mie Bătrânul acestea? Deci, ce trebuia să fac când mi-ai spus: Mergi! Iar el a zis: Părinţii nu spun de la început fraţilor cele drepte, ci mai curând cele strâmbe şi, dacă văd că le fac pe cele strâmbe, nu le mai spun pe cele strâmbe, ci adevărul, văzând că sunt ascultători în toate.

60. Un frate a întrebat pe Avva Iosif zicând: Vreau să ies din obşte şi să stau singur. Şi i-a zis lui Bătrânul: Unde vezi sufletul tău odihnit şi nevătămat, acolo să stai! I-a zis lui fratele: Şi în obşte am odihnă, şi când sunt singur. Ce vrei, deci, să fac? A zis lui Bătrânul: Dacă ai odihnă şi în obşte, şi în singurătate, pune cele două gânduri ale tale ca într-o balanţă şi unde vezi că încă şi mai mult te foloseşte şi unde te duce gândul tău, aceasta să faci!

61. Am cercetat eu şi înţeleptul Sofronie pe Avva Iosif la Énaton[31]. Şi Bătrânul ne-a vorbit cu bucurie şi cu toată bunăvoinţa. Era împodobit cu toată virtutea, având şi experienţa înţelepciunii celei dinafară[32]. În timp ce stăteam noi împreună şi vorbeam despre lucruri folositoare de suflet, iată un iubitor de Hristos care venea din Ailá a dat Bătrânului trei monede, zicând: Primeşte acestea, cinstite părinte, ca să te rogi pentru corabia mea, deoarece am încărcat-o şi am trimis-o în Etiopia. Dar Bătrânul nu l-a luat deloc în

[31]Enaton. Se obişnuia să se numească mănăstirile, după distanţa pe care o aveau până la Alexandria. Enaton (a noua) era aceea care era la o depărtare de 9 mile de Alexandria (1 milă = 1355 m). [32]Este vorba de cultura laică, lumească.

seamă. Atunci Sofronie a zis Bătrânului: Primește-le, părinte, și dă-le fraților care au trebuință! Și a zis Bătrânul: Este de două ori rușine, fiule, ca să primesc ceea ce nu am trebuință și cu mâinile mele să secer mărăcini străini. Măcar să secer mărăcinii sufletului meu. Căci scris este: Dacă semeni, să semeni ale tale, căci cele străine sunt mai amare decât neghinele![33] Și mai mult, fiule, cererea lui nu este pentru suflet. Și iarăși l-a întrebat: Ce este, deci? Câte face omul spre milostenie, nu le socotește Dumnezeu? Și Bătrânul i-a zis: Fiule, sunt multe deosebirile privitoare la scopul milosteniei. Cineva face milostenie ca să fie binecuvântată casa lui și Dumnezeu binecuvântează casa acestuia. Altul face milostenie pentru corabia lui și Dumnezeu scapă de la primejdii corabia lui. Altul face milostenie pentru copiii lui și Dumnezeu păzește pe copiii acestuia. Altul face pentru a fi slăvit și Dumnezeu îl slăvește. Și nu leapădă Dumnezeu pe nimeni, ci ceea ce vrea fiecare, aceea îi și dă, atunci când din ceea ce îi dă nu se vatămă sufletul lui. Dar toți aceștia sunt departe de plata lor, căci nu au adus nimic lui Dumnezeu pentru ei și pentru că scopul milosteniei nu este pentru folosul sufletului. Ai făcut milostenie ca să fie binecuvântată casa ta? Dumnezeu a binecuvântat casa ta. Ai făcut pentru corabie? Dumnezeu ți-a scăpat corabia. Ai făcut pentru copii? Dumnezeu ți-a păzit copiii. Ai făcut pentru a fi slăvit? Dumnezeu te-a slăvit. Cu ce îți mai este dator? Fă, deci, pentru

[33] Nu am identificat acest text în dumnezeieștile Scripturi. De obicei, prin această formulă este introdus un text biblic. Poate fi o prelucrare liberă a contextului de la Matei 13, 25-30.

sufletul tău, ca să se mântuiască sufletul tău. Căci scris este: *Îţi va da ţie Domnul Dumnezeu după inima ta!*[34] Căci sunt mulţi bogaţi cărora li se pare că fac milostenie, dar mânie pe Dumnezeu. Şi i-am zis lui: Limpezeşte-ne cuvântul, părinte! Iar el a zis: Dumnezeu a poruncit ca din pârga roadelor grâului, orzului, lintei, vinului şi uleiului, a lânii şi a fructelor, iar de la oameni cei întâi născuţi[35], şi de la animale pe cele curate, care nu au meteahnă, adică să nu fie fără ureche sau fără coadă, iar din roadele cele alese[36], acestea să fie aduse lui Dumnezeu pentru lăsarea păcatelor. Dar bogaţii fac împotrivă, cele folositoare le ţin pentru ei, iar cele nefolositoare le dau săracilor. Vinul ales îl beau ei, iar pe cel acrit îl dau văduvelor şi orfanilor. Hainele zdrenţuite şi peticite le dau săracilor. La fel, fructele stricate şi putrede le împart. Pentru că urmează lui Cain, cele dăruite de ei lui Dumnezeu nu sunt primite. Şi dacă vreunul dintre bogaţi are fii şi fiice tare frumoşi, caută cu privirea, îngrijindu-se de zestre şi de nuntă şi de un ginere tânăr. Iar dacă au dobândit un fiu sau o fiică chior sau cu vreun mădular lipsă sau foarte slăbănog la trup, dacă este băiat, îl rânduieşte pentru mânăstire, iar dacă este fată, o pregăteşte pentru obşte de maici. Ar fi trebuit ca unii ca aceştia să ştie şi să gândească cu trezvie[37] că cinstesc oameni muritori şi vremelnici, vrând să le dea lor

✦ [34]Psalmul 19, 5. ✦ [35]Ieşire 13, 1-2 şi 14-15; Numeri 3, 12-13. ✦ [36]Primiţiile - pârga roadelor: Levitic 23, 10-14 . ✦ [37]Νήφω, νήψη, νηφάλιος, în planul vieţii duhovniceşti, exprimă starea sufletului în care omul priveghează cu mintea şi cu inima şi dobândeşte, cu timpul, harul lui Dumnezeu şi curăţenia de a

lucrurile cele dintâi şi alese şi îngrijindu-se să aducă acelora cele ce li se par a fi mai de preţ decât toate. Lui Dumnezeu cum de nu socotesc să-l aducă cele mai de preţ şi cele mai deosebite? Căci se vede că Dumnezeu, cerând de la noi această bunăvoinţă arătată în cuvinte de mulţumire, nu o face pentru că are nevoie de cuvinte, ci ca să ne înveţe să fim recunoscători şi să nu schimbăm cele ce ies din buzele noastre[38]. Adică, cele pe care le-am rânduit şi hotărât să le aducem lui Dumnezeu, cu multă cercetare şi râvnă, cu frică şi cu multă sete trebuie dăruite, precum jertfa lui Noe, care era miros şi fum, a ajuns înaintea lui Dumnezeu ca mireasmă cu bun miros. Căci aşa este scris: *Domnul Dumnezeu a mirosit mireasma bine mirositoare*[39]. Asemenea şi roada, şi jertfa bărbaţilor vicleni, şi darurile lor sunt socotite urâciune înaintea Domnului. Auzi pe prorocul care zice iudeilor, care era atunci poporul lui Dumnezeu: ... *tămâia pe care Mi-o aduceţi este pentru Mine urâciune*[40]. Căci viclenia celor care aduceau tămâie a preschimbat buna-mireasmă în urâciune. Tot omul care vrea să se mântuiască trebuie aşadar să săvârşească rugăciunile şi milosteniile cu simplitate şi cu toată bunăvoinţa. Iar cele ce au de gând să le aducă lui Dumnezeu să fie cele mai de preţ şi mai slăvite, ca nu cumva rugăciunea noastră să se întoarcă cu ruşine în pieptul nostru[41] şi jertfa noastră

---

distinge cele plăcute Lui şi de a cerceta mişcările sufletului care nu sunt de la Dumnezeu, ci sunt provocate fie de cele dinlăuntru, fie de cele din afară. Trezvia este indispensabilă pentru sufletul care îl caută pe Dumnezeu. ✦ [38]Psalmul 88, 34. ✦ [39]Facere 8, 21. ✦ [40]Isaia 1, 13. ✦ [41]Psalmul 34, 13.

să nu fie primită pentru că a fost aflată vrednică de hulă și roadele noastre stricate și nefolositoare și să fie socotite precum darurile lui Cain[42]. Și noi, iarăși, am întrebat: Așadar, sufletul se vatămă din însoțirea cu gândurile?[43] Și a zis: Dacă din cele rușinoase și cele necurate nu se vatămă, nici din cele curate și evlavioase și iubitoare de Dumnezeu nu se folosește. Căci cum acestea folosesc, tot așa și acelea vatămă. Căci chiar dacă primim dinafară mii de păci și vindecări, iar înlăuntrul nostru se nasc din gânduri tulburarea, amețeala și zgomotul, nu este niciun folos de la pacea dinafară. Precum și cetatea care, chiar dacă are mii de ziduri și întărituri, dar este trădată de cei care locuiesc înăuntrul ei, acelea nu-i folosesc. Dacă ne păzim pe noi înșine de învoirea cu gândurile rușinoase, Stăpânul nostru ne-a făgăduit lucruri mari și minunate, care sunt mai presus de gândul nostru, adică desfătarea Împărăției, împărtășirea de bunătățile cele negrăite, împreună-petrecerea cu îngerii. Acestea și

✣ [42]Facere 4, 3-5. ✣ [43]Sfântul Petru Damaschinul prezintă succint și clar fazele prin care trece gândul, de la apariția lui până când piere. Prima fază este atacul, adică amintirea răului (când este vorba despre un gând păcătos); urmează însoțirea, adică discuția cu gândul, iar dacă sufletul nu-l respinge pe acesta, urmează faza a treia, care înseamnă consimțământul. Această învoire provoacă înrobirea, care duce cu forța inima spre a săvârși fapta. Dacă starea aceasta durează în timp, apare așa-numita patimă care duce sufletul spre celelalte, și-l face să meargă de unul singur spre a săvârși lucrul într-un mod voluntar și firesc. „Și se recomandă omului înțelept să alunge pe dată, de la început atacul viclean, adică maica tuturor răutăților care urmează". Vezi Filocalia vol. III, *Despre diferitele gânduri și atacuri*, pp. 108-110, Ed. Aster, Atena, 1960.

altele asemenea, și altele pe lângă acestea, care nu au capăt, care nu au sfârșit, schimbare nu cunosc, sunt mereu aceleași și fără de mutare[44]. Văzându-ne pe noi Bătrânul că avem îndoieli despre cele spuse de el, sculându-se în fața noastră și ridicându-și ochii la cer, în auzul nostru a zis: Iisuse, Dumnezeul nostru, Cel ce ai făcut cerul și pământul și marea, Răscumpărătorul sufletelor noastre, dacă cele spuse de mine către frați sunt mincinoase, nevătămată să rămână piatra aceasta. Iar dacă sunt adevărate, să se sfărâme. Și odată cu cuvântul, piatra s-a sfărâmat în cinci bucăți. Și piatra era o bucată dintr-o coloană, având lungime de patru pihuri[45]. Și noi minunându-ne și folosindu-ne, am ieșit. Și mergând înaintea noastră, Bătrânul a zis: Fiilor, sâmbăta viitoare veniți la mine, căci am trebuință de voi. Și venind sâmbătă, pe la ceasul al treilea[46], l-am aflat pe acesta adormit. Și îngropându-l, am plecat mulțumind lui Dumnezeu care ne-a învrednicit pe noi să îngropăm un asemenea sfânt.

62. A zis Avva Iacob că mai mare este să te înstrăinezi decât să primești străini!

63. A zis Avva Iacob: Nu este nevoie numai de cuvinte, căci sunt multe cuvinte la oamenii din vremea aceasta, ci este nevoie de lucrare. Căci aceasta se cere, și nu cuvintele care nu au rod.

64. Avva Ioan, famenul, pe când era mai tânăr, a întrebat pe un Bătrân, zicând: Cum de voi puteați să

✦ [44]Vezi 1 Corinteni 2, 9. ✦ [45]Pihul de piatră sau de lemn cu care se măsurau obiectele din piatră sau din lemn avea lungimea de 0,45 m. Deci, dimensiunea coloanei era de 0,45 x 4 = 1, 8 m. ✦ [46]Ceasul trei din vechiul original este ora bizantină. Corespunde orei nouă dimineață.

faceți lucrul lui Dumnezeu cu odihnă, iar noi nici cu osteneală nu putem să-l facem? Și a zis Bătrânul: Noi puteam pentru că aveam de căpătâi lucrul lui Dumnezeu, iar trebuința cea trupească o aveam ca pe cea din urmă. Iar voi aveți de căpătâi trebuința trupească, iar lucrul lui Dumnezeu nu-l aveți ca pe cel mai trebuincios. De aceea vă osteniți. Și pentru aceasta Mântuitorul a zis ucenicilor: *Puțin credincioșilor, căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și toate celelalte se vor adăuga vouă*[47].

65. A zis Avva Isidor[48]: Cei care vă nevoiți după lege, nu vă îngâmfați. Căci, dacă din această pricină cugetați despre voi cele înalte, mai bine este să mâncați carne. Și dacă pentru aceasta cugetați despre voi cele înalte, ce nevoie este de post? Căci este mai de folos omului să mănânce carne decât să se îngâmfe și să se laude[49].

66. A zis iarăși: Ucenicii trebuie să-i iubească pe învățătorii lor ca pe părinți și să se teamă de ei ca de stăpânitori. Și nici din pricina iubirii să nu dispară frica, și nici din pricina fricii să nu se întunece iubirea.

67. A zis iarăși: Dacă dorești cu dor mântuirea, fă toate cele care te duc la aceasta.

68. A zis cineva Avvei Ioan Persul: Atâta osteneală am făcut pentru Împărăția Cerurilor! Oare vom avea moștenirea ei? Și a zis Bătrânul: Eu cred că voi moșteni Ierusalimul cel de sus, cel înscris în ceruri[50]. Căci credincios este Cel care a făgăduit[51]. De ce să nu

[47] Matei 6, 30-33, vezi apoftegma 46. [48] Este vorba despre Isidor preotul. [49] Vezi Matei 6, 16-18. [50] Vezi Evrei 12, 22-23. [51] Evrei 10, 23

am credință? Iubitor de străini ca Avraam m-am făcut, blând ca Moise, sfânt ca Aaron, răbdător ca Iov, smerit ca David, pustnic ca Ioan, tânguitor[52] ca Ieremia, învățător ca Pavel, credincios ca Petru, înțelept ca Solomon. Și cred precum tâlharul că Cel care pentru bunătatea Lui mi-a dăruit mie acestea îmi va da și împărăția.

69. A întrebat odată Avva Longhin pe Avva Lucian despre trei gânduri, zicând: Vreau să mă înstrăinez! A zis lui Bătrânul: Dacă nu îți ții limba ta, nu vei fi străin, oriunde vei merge. Și aici, deci, ține-ți limba ta și ești străin. A zis lui iarăși: Vreau să postesc! A răspuns Bătrânul: A zis Isaia proorocul: *Să-și plece capul ca o trestie, să se culce pe sac și în cenușă, oare acesta se cheamă post, zi plăcută Domnului?*[53] Mai bine este să-ți stăpânești gândurile viclene! I-a zis lui și pe al treilea: Vreau să fug de oameni! A răspuns Bătrânul: Dacă mai întâi nu izbândești împreună cu oamenii, nici în singurătate nu poți să izbândești.

70. Ziceau că doi frați au greșit în Schit și i-a separat[54] pe ei Avva Macarie cel din cetate[55]. Și au venit

---

+ [52]Ieremia (sec. al VII-lea î.Hr.) este numit tânguitor pentru că apare ca proorocul care a suferit prin excelență și s-a tânguit pentru nesimțirea și indiferența poporului israelit, din care nu se osebeau cărmuitorii și preoții, care în majoritatea lor au rămas nepocăiți și se întorceau din ce în ce mai mult spre idolatrie, în pofida prezicerilor proorocului despre lucrurile înfricoșătoare care vor veni, ca mânie a lui Dumnezeu. Este cunoscut textul din Vechiul Testament cu titlul „Plângerile lui Ieremia". + [53]Isaia 58, 5. + [54]I-a separat de obște, adică i-a afurisit într-un fel. + [55]Așa era caracterizat unul dintre cei doi Macarie, care se trăgea din cetatea Alexandriei.

unii și au spus Avvei Macarie cel Mare, Egipteanul. Iar el a zis: Nu sunt frații separați, ci Macarie este separat[56]. Căci îl iubea pe el. A auzit Avva Macarie că a fost separat de Bătrânul și a plecat la Elos. A ieșit, deci, Avva Macarie cel Mare și l-a aflat pe el mâncat de țânțari și i-a zis: Tu ai separat pe frați și iată au plecat în sat. Și eu te-am separat pe tine și tu, ca fecioara înțeleaptă, ai fugit aici, în cămara cea mai ascunsă. Eu am chemat pe cei doi frați și am aflat de la ei că nu s-a întâmplat un asemenea lucru. Vezi, deci, și tu, frate, să nu fi fost batjocorit de draci, căci nu ai văzut nimic. Ci să primești metanie de pocăință pentru greșeala ta. Iar el a zis: Dacă vrei, dă-mi metanie! Văzând Bătrânul odihna[57] lui, a zis: Mergi și postește trei săptămâni, mâncând o dată pe săptămână! Căci aceasta era lucrare lor, să postească mereu toată săptămâna.

71. Un frate l-a cercetat pe Avva Macarie Egipteanul și i-a zis: Avva, spune-mi cuvânt, cum să mă mântuiesc? Și i-a zis lui Bătrânul: Mergi la morminte și hulește pe morți! Ducându-se, deci, fratele a hulit și a lovit cu pietre și venind a vestit Bătrânului. Și i-a zis: Nimic nu ți-au vorbit? Iar el a zis: Nu! I-a zis lui

✦ [56]Aici afurisenia nu are înțelesul bisericesc, folosit când se taie și se îndepărtează un mădular din trupul Bisericii, ci înseamnă îndepărtarea provizorie din obște, din motive pedagogice. ✦ [57]În loc de cuvântul ἀνάπαυσιν (odihnă) din textul vechi, alți codici au aici cuvântul ταπείνωσιν (smerenie), dar sensul nu se îndepărtează. În ceasul în care omul conștientizează greșeala, căderea lui, și o acceptă și se mișcă spre pocăință, cu liniște sufletească, este un semn de smerenie și zdrobire de inimă. Împotrivirea egoistă este cea care creează tulburare în suflet după cădere, adică împotrivirea acesteia în a nu primi realitatea interioară (ET).

Bătrânul: Mergi iarăşi mâine şi slăveşte-i pe ei! Mergând, deci, fratele i-a slăvit pe ei, zicându-le: Apostoli, sfinţi şi drepţi! Şi a venit la Bătrân şi i-a zis: I-am slăvit! Şi i-a zis: Nimic nu ţi-au răspuns? A zis fratele: Nu! A zis lui Bătrânul: Ai văzut cât i-ai necinstit pe ei şi nimic nu ţi-au răspuns? Şi cât i-ai slăvit pe ei şi nimic nu ţi-au vorbit? Aşa să faci şi tu, dacă vrei să te mântuieşti, să te faci ca un mort, nici nedreptatea oamenilor şi nici slava lor să nu o socoteşti, precum morţii, şi te poţi mântui.

72. Trecând odată Avva Macarie împreună cu fraţii prin Egipt a auzit un copil zicând mamei sale: Mamă, un bogat mă iubeşte şi eu îl urăsc, iar un sărac mă urăşte şi eu îl iubesc pe el. Şi auzind Avva Macarie, s-a minunat. Şi i-au zis lui fraţii: Ce este cuvântul acesta, avva, că te-ai minunat? Şi le-a zis lor Bătrânul: Cu adevărat, Domnul nostru este bogat şi ne iubeşte pe noi şi noi nu vrem să-L auzim, iar vrăjmaşul nostru este sărac şi ne urăşte pe noi, iar noi iubim necurăţia lui.

73. A zis Avva Macarie: Dacă ne aducem aminte de relele făcute nouă de oameni, îndepărtăm puterea aducerii aminte de Dumnezeu. Iar dacă ne aducem aminte de relele dracilor, vom fi de neatins.

74. A zis Avva Matóe: Nu ştie satana cu ce patimă se biruie sufletul. El seamănă, dar nu ştie dacă va secera la unii gânduri de desfrânare, la alţii de vorbire de rău şi, asemenea, celelalte patimi. Şi spre care patimă vede că se înclină sufletul, pe aceea i-o dă.

75. Un frate a întrebat pe Avva Matóe: Ce să fac dacă mă vizitează un frate şi este post sau dimineaţă? Căci sunt strâmtorat. Şi a zis Bătrânul: Dacă nu te

întristezi şi mănânci cu fratele, bine faci. Dar dacă nu aştepţi pe cineva şi mănânci, aceasta este voia ta.

76. Au întrebat unii dintre Părinţi pe Ava Meghetie, zicând: Dacă prisoseşte mâncarea pentru ziua următoare, voia ta este ca să o mănânce fraţii? Le-a zis lor Bătrânul: Dacă s-a stricat, nu este bine să fie siliţi fraţii să o mănânce şi să se îmbolnăvească, ci să se arunce. Dacă este însă bună şi se aruncă din pricina desfătării şi se găteşte alta, aceasta este rău.

77. A zis iarăşi: La început când ne adunam unii cu alţii şi vorbeam despre ce ne este de folos, zidindu-ne unii pe alţii, ne făceam cete-cete şi ne urcam la ceruri. Acum, însă, ne adunăm unul la altul şi, ajungând la vorbirea de rău, ne ducem în jos.

78. A fost întrebat Avva Mios de către un soldat dacă Dumnezeu primeşte pocăinţa. Iar el, după ce l-a învăţat cu multe cuvinte, i-a zis: Spune-mi, dragule, dacă ţi se rupe mantaua, o arunci? A zis: Nu, ci iarăşi o cos şi mă folosesc de ea. A zis lui Bătrânul: Dacă ţie îţi pare rău de haina ta, lui Dumnezeu nu-i va părea rău de făptura Sa?

79. A cercetat odată Avva Macarie pe Avva Pahomie Tavenisiotul. Şi Pahomie l-a înştiinţat, zicându-i că sunt fraţi în nerânduială. Şi el l-a întrebat: Vrei să-i pedepsesc? I-a zis Avvei Macarie: Pedepseşte şi judecă pe drept pe cei care sunt sub tine. Iar în afară să nu judeci pe nimeni. Căci scris este: *Pe cei dinăuntru, oare, nu-i judecaţi voi? Iar pe cei din afară îi va judeca Dumnezeu*[58].

[58] 1 Corinteni 5, 12-13.

80. Se povestea despre Avva Netrá, ucenicul Avvei Siluan, că atunci când stătea în chilia lui din Muntele Sinai se chivernisea pe sine cu măsură în trebuințele trupului. Când a ajuns episcop în Faran, s-a silit mult pe sine la viețuire aspră. Și i-a zis lui ucenicul: Avva, când eram în pustie, nu te nevoiai așa. Și i-a zis Bătrânul: Acolo era pustie și liniște și sărăcie, și voiam să chivernisesc trupul, ca să nu mă îmbolnăvesc și să cer ceea ce nu aveam. Acum, aici este lume și sunt pricini multe. Iar dacă mă îmbolnăvesc aici, se va afla cel care să mă îngrijească ca să nu pierd pe monah.

81. Au venit odată preoții ținutului la mânăstirea unde era Avva Pimen. Și a intrat Avva Anuv și i-a zis: Să-i chemăm pe preoți astăzi aici! Și stând el mult timp, avva nu i-a dat răspuns și întristându-se a ieșit. I-au zis cei care ședeau aproape de el: Avva, de ce nu ai dat răspuns? Le-a zis lor Avva Pimen: Eu lucru să le spun nu am, căci am murit și mortul nu vorbește!

82. A plecat odată unul dintre frați din părțile Avvei Pimen și a mers în loc străin. Și a ajuns acolo la un pustnic care avea multă dragoste și mulți veneau la el. Și i-a vestit lui fratele despre Avva Pimen și, auzind despre virtutea lui, a dorit mult să-l vadă. Când fratele s-a întors în Egipt, după un anume timp, sculându-se pustnicul, a venit din locul străin în Egipt la monahul care-l cercetase altădată. Căci îi spusese unde stă. Văzându-l pe el monahul, s-a minunat și s-a bucurat foarte. Și a zis pustnicul: Arată dragoste și du-mă la Avva Pimen. Și luându-l pe el, s-a dus la Bătrânul și i-a vestit lui cele despre el, spunându-i că este un om

mare şi are multă dragoste şi multă cinste în ţinutul lui. I-am vestit lui despre tine şi, dorind să te vadă, a venit. L-a primit, deci, cu bucurie şi, îmbrăţişându-se unul pe altul, s-au aşezat. Şi a început străinul să vorbească din Scripturi despre lucruri duhovniceşti şi cereşti. Iar Avva Pimen şi-a întors faţa şi nu i-a dat răspuns. Văzând că nu vorbeşte cu el, întristându-se, străinul a plecat. Şi a zis fratelui care l-a adus: În zadar am făcut toată această îndepărtată călătorie. Am venit la Bătrânul şi iată, nici nu a vrut să vorbească cu mine. Şi a intrat fratele la Avva Pimen şi i-a zis: Avva, pentru tine a venit acest om mare, care are mare slavă în ţinutul său! De ce nu ai vorbit cu el? I-a zis lui Bătrânul: Acesta ţine de cele înalte şi vorbeşte lucruri cereşti, iar eu ţin de cele de jos şi lucruri pământeşti vorbesc. Dacă îmi vorbea despre patimile sufletului, eu i-aş fi răspuns. Dar dacă a vorbit despre lucruri duhovniceşti, eu pe acestea nu le cunosc. Ieşind, deci, fratele, i-a spus străinului: Bătrânul nu se grăbeşte să vorbească din Scripturi. Dar dacă cineva îi vorbeşte despre patimile sufletului, îi răspunde. Iar el, fiind străpuns la inimă, a intrat la Bătrânul şi i-a zis: Ce să fac, avva, că mă stăpânesc patimile sufletului? Şi a luat aminte Avva la el, bucurându-se, şi i-a zis: Acum bine ai venit! Acum ţi-ai deschis gura despre acestea şi am să o umplu de bunătăţi! Iar el mult folosindu-se, a zis: Cu adevărat aceasta este calea. Şi mulţumind lui Dumnezeu că l-a învrednicit să vorbească cu un astfel de sfânt, s-a întors în ţara lui.

83. Povesteau unii că odată Avva Pimen şi fraţii lui

lucrau skulákion[59], dar lucrul nu înainta pentru că nu cumpăraseră in. Şi cineva, drag lui, a povestit unui negustor lucrul. Dar Avva Pimen nu voia să primească de la nimeni nimic, pentru a nu-l stânjeni. Şi negustorul, vrând să dea de lucru Bătrânului, s-a prefăcut că are nevoie de skulakion şi a venit cu cămila şi l-a luat. Şi venind un frate la Avva Pimen şi auzind ceea ce a făcut negustorul, vrând să-l laude, a zis: Adevărat, avva, şi fără să aibă nevoie de el l-a luat, ca să ne facem noi lucrul. Şi auzind Avva Pimen că fără să aibă nevoie l-a luat, a zis fratelui: Scoală-te, plăteşte o cămilă şi adu-l înapoi. Dacă nu-l aduci, Pimen nu mai stă aici cu voi! Căci nu pot să fac nedreptate unui om care nu are nevoie de lucrul acela, ca să facă pagubă şi să-mi ia câştigul. Şi a plecat fratele cu multă osteneală şi l-a adus înapoi. Dacă nu ar fi făcut aceasta, Bătrânul pleca de la ei. Când l-a văzut înapoi, s-a bucurat ca şi când a aflat o mare comoară.

84. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Am făcut un mare păcat şi vreau să mă pocăiesc trei ani. A zis lui Bătrânul: Este mult! Şi i-a zis fratele: Dar până la un an? Şi a zis iarăşi Bătrânul: Este mult! Şi cei care erau de faţă ziceau: Până la patruzeci de zile? Şi iarăşi a zis: Este mult! Şi a zis: Eu zic că dacă se va pocăi omul din toată inima lui şi nu va mai face iarăşi păcatul, şi în trei zile îl primeşte Dumnezeu![60]

---

[59] Σχουλάκι(ο)ν sau σχολάκι(ο)ν este fitilul pentru candelă sau pentru lumânare. [60] Poziţia lui Avva Pimen în această apoftegmă este încă un indiciu al lipsei de asprime şi al milostivirii părinţilor purtători de Dumnezeu ai pustiului faţă de omul căzut. Severitatea lor se limita în principal la ei înşişi.

85. A întrebat Avva Isaia pe Avva Pimen despre gândurile murdare. Şi i-a zis Avvei Pimen: Precum coşul plin cu haine, dacă îl lasă cineva, cu timpul, acestea putrezesc, tot aşa şi gândurile, dacă nu le împlinim pe ele trupeşte, cu timpul dispar, adică putrezesc.

86. A întrebat Avva Iosif acelaşi cuvânt. Şi i-a zis Avva Pimen: Aşa cum dacă cineva pune un şarpe sau un scorpion într-un vas şi îl închide, cu timpul acelea vor muri, la fel şi gândurile viclene, care sunt sădite de draci, prin răbdare dispar.

87. Un frate a venit la Avva Pimen şi i-a zis: Semăn ogorul meu şi din acesta fac milostenie. I-a zis lui Bătrânul: Bine faci! Şi a plecat plin de bunăvoinţă şi a înmulţit milostenia. A auzit Avva Anuv cuvântul şi a zis Avvei Pimen: Nu te temi de Dumnezeu vorbind astfel fratelui? Şi a tăcut Bătrânul. Şi după două zile a chemat Avva Pimen pe fratele şi i-a zis lui ca să audă şi Avva Anuv: Ce mi-ai zis zilele trecute, căci mintea mea era în altă parte? I-a zis lui fratele: Ţi-am spus că semăn ogorul şi din el fac milostenie. Şi i-a zis Avva Pimen: Am crezut că mi-ai vorbit despre un frate mirean. Dar dacă tu eşti cel care a făcut lucrul acesta, atunci el nu este al monahului. Iar el, auzind, s-a întristat, zicând: Alt lucru nu cunosc decât pe acesta şi nu pot să nu semăn ogorul meu. Deci când a plecat, Avva Anuv a pus metanie Avvei Pimen, zicând: Iartă-mă! Şi i-a zis lui Avva Pimen: Şi eu am ştiut de la început că nu este lucrul monahului, dar am vorbit gândului lui şi i-am dăruit bunăvoinţă spre propăşirea dragostei. Iar acum a plecat întristat şi iarăşi tot acelaşi lucru va face.

88. A zis Avva Pimen: Dacă va păcătui un om şi va tăgădui zicând: Nu am păcătuit!, să nu-l certi! Că altfel, îi tai bunăvoinţa! Iar dacă îi spui: Nu deznădăjdui, frate, ci păzeşte-te de acum înainte, stârneşti sufletul lui spre pocăinţă.

89. A zis iarăşi: Bună este cercarea[61]! Pentru că aceasta îl învaţă pe om şi-l face încercat.

90. A zis iarăşi: Omul care învaţă, dar nu face ceea ce învaţă, este asemenea izvorului, care pe toţi îi spală, dar pe sine nu se poate curăţa.

91. Un frate a venit la Avva Pimen şi a zis: Am multe gânduri şi sunt în primejdie din pricina lor. Şi l-a dus Avva afară şi i-a zis: Deschide-ţi pieptul şi ţine vântul! Şi el a zis: Nu pot să fac aceasta. A zis lui Bătrânul: Dacă aceasta nu poţi să faci, nici gândurile nu le poţi împiedica să vină. Al tău este însă a te împotrivi lor.

92. A zis Avva Pimen: Dacă sunt trei oameni în acelaşi loc şi unul dintre ei se nevoieşte în linişte bine, iar altul este bolnav mulţumind, iar altul slujeşte cu gând curat, toţi trei fac aceeaşi lucrare.

93. A întrebat Avva Iosif pe Avva Pimen cum trebuie să postească. I-a zis lui Avva Pimen: Eu vreau pe cel care mănâncă în fiecare zi, dar mănâncă puţin, să nu se satur. I-a zis Avva Iosif: Când erai mai tânăr nu posteai câte două zile, avva? Adevărat, şi trei zile şi patru şi o săptămână. Pe toate acestea le-au încercat Părinţii, fiind cu putere, dar au aflat că cel mai bine este să se mănânce în fiecare zi, dar câte puţin. Şi ne-au dat

[61] Este folosit aici cuvântul πεῖρα, care înseamnă cercare, încercare şi care va da neologismul experienţă.

nouă calea împărătească[62] pentru că este ușoară[63].

94. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Mi-au lăsat moștenire, ce să fac cu ea? I-a zis lui Bătrânul: Pleacă și după trei zile vino și îți voi spune! A venit, deci, cum i se rânduise și i-a zis Bătrânul: Ce am să-ți spun, frate? Dacă îți voi spune: Dă-o Bisericii, acolo o vor da ca mâncare. Dacă îți voi spune: Dă-o rudeniilor tale, nu vei avea plată. Dacă îți voi spune: Dă-o săracilor, vei fi nepăsător. Deci, ceea ce vrei, aceea să faci! Eu lucru nu am să-ți spun.

95. A zis Avva Pimen: Dacă îți vine gândul despre trebuințele trupului și îl rânduiești o dată, apoi îți vine a doua oară și iarăși îl rânduiești, a treia oară dacă vine, să nu-l mai iei în seamă pentru că este netrebnic.

96. Un frate a zis Avvei Pimen: Dacă voi vedea un lucru, vrei să-ți spun despre el? I-a zis lui Bătrânul: Scris este: *Cel ce răspunde la vorbă înainte de a o fi*

✣ [62]Expresia *calea împărătească* este în uz din cele mai vechi timpuri și înseamnă, cum am zice astăzi, drumul principal și sigur pe care merge regele (vezi Numeri 20, 17 și 22, 22). Caracteristic pentru calea împărătească era siguranța drumului, pentru că pe de o parte avea indicatoare scrise și călătorul nu se temea că se poate rătăci, iar pe de altă parte, datorită circulației și controlului statului, era asigurată securitatea, eliminând pericolul tâlharilor ș.a.. În literatura ecleziastică, expresia intră în uz cu sens metaforic și exprimă calea de mijloc în nevoință, ferită de riscul rătăcirii sau al tâlhăririi. *Calea împărătească* în sensul ei duhovnicesc revendică siguranța pentru că depărtează pericolul pornirilor spre cele de sus, spre cele din dreapta (excesul), spre cele din stânga, lipsa, pe care diavolul, ca un maestru, le sugerează, punând, ca un alt tiran, stăpânire pe suflete ca să le piardă. Vezi apoftegmele 170 și 278 (ET). ✣ [63]Trimitere la cuvântul Mântuitorului: *Și povara Mea este ușoară* (Matei 11, 13).

ascultat este nebun şi încurcat la minte[64]. De te întreabă cineva, vorbeşte, de nu, taci!

97. A întrebat un frate pe Avva Pimen, zicând: Poate omul să se încredinţeze numai pe o lucrare? Şi i-a zis lui Bătrânul că Avva Ioan Kolovos spunea: Eu vreau ca omul să se împărtăşească câte puţin din toate virtuţile.

98. A zis iarăşi Avva Pimen că Avva Ammon spunea: Un om stă tot timpul cu securea în mână şi nu află cum să doboare copacul. Altul este încercat şi taie câte puţin până doboară copacul. Şi zicea că securea este discernământul.

99. A zis Avva Pimen că voia omului este perete de aramă între el şi Dumnezeu şi stâncă ce întoarce lovitura. Dacă omul o părăseşte, zice şi el: *În Dumnezeul meu voi trece zidul!*[65] Dacă îndreptăţirea merge împreună cu voinţa, omul se va chinui.

100. Au venit odată nişte eretici la Avva Pimen şi au început să vorbească de rău pe arhiepiscopul Alexandriei, cum că ar fi luat hirotonia de la preoţi. Iar Bătrânul, tăcând, a strigat pe ucenicul său şi i-a zis: Întinde masa şi dă-le acestora să mănânce, apoi trimite-i cu pace.

101. A zis iarăşi că Avva Sisoe spunea: Există ruşinea netemerii (de Dumnezeu), care are păcat!

102. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: De va cădea un om în vreo greşeală[66] şi se va pocăi, este iertat de Dumnezeu? I-a zis lui Bătrânul: Oare Dumnezeu, Care a poruncit oamenilor să facă aceasta, nu

[64]Pilde 18, 13. [65]Psalmul 17, 30. [66]Vezi Galateni 6, 1.

o va face cu atât mai mult El Însuşi? Căci a poruncit lui Petru să iertăm până de şaptezeci de ori câte şapte[67].

103. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Poate omul să-şi stăpânească gândurile şi să nu dea niciunul dintre acestea vrăjmaşului? Şi a zis Bătrânul: Este cel care primeşte zece şi dă unul!

104. A zis Avva Pimen: Nu este monah cel care-şi plânge soarta! Nu este monah cel care răspunde răului cu rău! Nu este monah cel care se mânie!

105. Au cercetat unii dintre Bătrâni pe Avva Pimen şi i-au zis lui: Vrei ca atunci când vedem un frate adormind la slujbă să-l înghioldim ca să fie treaz la priveghere? Iar el le-a zis lor: Eu când văd un frate că aţipeşte îi pun capul pe genunchii mei şi-l odihnesc.

106. Ziceau despre un frate că era luptat de un gând de hulă şi se ruşina să spună. Şi unde auzea despre un mare Bătrân, mergea la el ca să-i spună. Dar, când ajungea, se ruşina să mărturisească. De multe ori a mers şi la Avva Pimen. Şi-l vedea pe el Bătrânul că are gânduri şi îi părea rău de fratele că nu le spunea. Deci, într-una din zile mergând înaintea lui, i-a zis: Iată, de atâta timp vii la mine având gânduri ca să mi le vesteşti şi când ajungi aici, nu vrei să le mai spui, ci pleci dintr-odată, trist pentru că le ţii nespuse. Deci, spune, fiule, ce ai? Iar el a spus: Cu hulă mă luptă vrăjmaşul şi mă ruşinez să spun. Şi povestindu-i lucrul, îndată s-a uşurat. Şi i-a zis lui Bătrânul: Nu te mâhni, fiule, ci, când vine gândul acesta, spune: Eu amestec nu am. Hula ta să fie asupra ta, satană! Căci

[67] Matei 18, 21-22. Numărul şapte la evrei exprimă deplinătatea şi este echivalentul lui de multe ori.

un astfel de lucru sufletul meu nu vrea. Căci tot lucrul pe care nu-l vrea sufletul este trecător. Şi vindecându-se, fratele a plecat.

107. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: De ce mă înduplecă dracii să fiu cu cel care este deasupra mea şi mă fac să disprețuiesc pe cel care este mai jos decât mine? I-a zis lui Bătrânul: Pentru aceasta a zis Apostolul: *Într-o casă mare nu sunt numai vase de aur şi de argint, ci şi de lemn şi de lut; Deci, de se va curăți cineva pe sine de acestea, va fi vas de cinste, sfințit, de bună trebuință stăpânului, potrivit pentru tot lucrul bun*[68].

108. A zis Avva Pimen: Obştea are trebuință de trei lucrări: una spre smerenie, una spre ascultare şi una mişcătoare şi care are în centru lucrul obştii.

109. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: La vreme de strâmtorare am cerut de la unul dintre sfinți un lucru care-mi trebuia şi mi l-a dat ca milostenie. Deci, dacă Dumnezeu le va iconomisi şi cu mine, să dau lucrul acesta altora, sau să-l dau mai bine aceluia? I-a zis lui Bătrânul: Drept este la Dumnezeu să fie dat aceluia, căci al lui este. A zis lui fratele: Deci dacă i-l duc şi nu vrea să-l primească, ci îmi va zice: Du-te unde vrei, dă-l milostenie, ce să fac eu? A zis lui Bătrânul: Oricum, lucrul este al lui. Dacă cineva îți dă din al lui, fără ca tu să-i ceri, acel lucru este al tău, iar dacă îl ceri, fie de la monah, fie de la mirean, şi nu vrea să-l primească înapoi, judecata este aceasta: Cu ştirea lui să dai lucru milostenie pentru el.

110. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Ce

[68] 2 Timotei 2, 21.

este dacă se mânie cineva pe fratele lui fără pricină[69]? Și i-a zis: Pentru toată nedreptatea pe care ți-o va face fratele tău din lăcomie, dacă te mânii pe el, te mânii fără pricină. Și dacă îți va scoate ochiul drept sau îți va tăia mâna dreaptă și te vei mânia pe el, te mânii fără pricină. Iar dacă te desparte pe tine de Dumnezeu, atunci să te mânii!

111. A întrebat un frate pe Avva Pimen, zicând: Ce este pocăința pentru păcat? Și a zis Bătrânul: Să nu-l mai faci de atunci înainte! Căci pentru aceasta s-au chemat fără de prihană drepții, deoarece au părăsit păcatul și s-au făcut drepți.

112. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Poate omul să fie mort? A zis lui: Dacă ajunge la păcat, ajunge să fie mort. Iar dacă ajunge la lucrul bun, va trăi și-l va face pe el.

113. A zis iarăși: A învăța pe aproapele este lucrul celui sănătos și fără patimă. Pentru care pricină să zidești casa altuia și pe a ta să o dărâmi?

114. Același a zis: Ce folos este să meargă cineva la un meșteșug și să nu-l învețe?

115. A zis iarăși: Cele peste măsură, toate sunt de la draci!

116. A zis iarăși: Foamea și lipsa somnului nu ne-au lăsat pe noi să vedem cele care sunt de nimic.

117. A întrebat unul dintre Părinți pe Avva Pimen, zicând: Cine este cel care zice: *Părtaș sunt eu tuturor celor ce se tem de Tine*[70]? Și a zis Bătrânul: Duhul Sfânt este Cel care spune aceasta.

---

[69] Vezi Matei 5, 22. [70] Psalmul 118, 33.

118. Un frate a cercetat pe Avva Pimen. Şi stând împreună cu mai mulţi, au lăudat pe un frate, că este urâtor de rele[71]. Şi i-a zis Avva Pimen: Ce este a fi urâtor de rele? Fratele s-a pierdut şi nu a aflat ce să răspundă. Şi sculându-se a pus metanie Bătrânului, zicând: Spune-mi, ce este să fii urâtor de rele? A zis Bătrânul: Ura împotriva răului aceasta este, dacă cineva îşi urăşte păcatele sale şi pe aproapele său îl îndreptăţeşte.

119. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Ce să fac cu greutatea aceasta care mă apasă? I-a zis lui Bătrânul: Şi corăbiile mici şi cele mari au odgoane, şi atunci când vântul nu este prielnic, trec funiile şi odgoanele prin mijloc şi trag câte puţin corabia, până când Dumnezeu trimite vânt. Şi dacă află că se ridică nor, atunci se reped să le lege de catarg, ca să nu se mişte încoace şi încolo[72].

120. Un frate a întrebat pe Avva Pimen despre înrăurirea pe care o provoacă gândurile. Şi i-a zis lui Bătrânul: Acest lucru seamănă cu bărbatul care are foc de-a stânga lui şi ulcior cu apă de-a dreapta lui. Dacă se înteţeşte focul, pune apă din ulcior şi-l stinge. Focul este sămânţa vrăjmaşului, iar apa este a se arunca omul pe sine înaintea lui Dumnezeu.

121. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Este mai bine să vorbeşti sau să taci? A zis Bătrânul:

+ [71]Vezi: Estera 8, 12, unde se spune despre Dumnezeu că este misoponiros – urâtor de rele (Ediţia românească a Bibliei nu traduce acest cuvânt, deşi el apare în textul original). + [72]În Patericul alfabetic se adaugă: Catargul este să te mustri pe tine însuţi.

Cel care vorbește pentru Dumnezeu bine face și cel care tace pentru Dumnezeu asemenea.

122. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Cum poate omul să scape de vorbirea de rău a aproapelui? I-a zis lui Bătrânul: Noi și frații noștri suntem două icoane. În ceasul în care omul ia seama la sine și se osândește pe sine, din partea sa se vede cinstit fratele lui. Când însă se vede pe sine bun, îl vede pe fratele său rău înaintea sa.

123. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen despre acedie. Și i-a zis lui Bătrânul: Acedia stă înainte la tot începutul și nu este patimă mai rea decât aceasta. Dar de o cunoaște omul că aceea este, își află odihnă.

124. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând:- Vreau să intru și să trăiesc în obște. I-a zis lui Bătrânul: Dacă vrei să intri în obște, trebuie să fii nepăsător[73] față de orice întâlnire și față de orice lucru, altfel nu poți să lucrezi în obște. Căci nici măcar cana de apă nu o ai în stăpânire.

125. Îi ziceau frații Avvei Pimen: Să plecăm din locul acesta, căci ne tulbură mânăstirile de aici[74] și ne

✦ [73]Lipsa de grijă este virtutea de bază care-l conduce pe călugărul nevoitor la virtutea binecuvântată a înstrăinării. Este vorba despre nepăsarea în sensul bun al cuvântului, față de orice lucru din afara vieții de obște. Fuga de grija nefolositoare îl salvează pe călugăr, care rămâne nestingherit devotat față de principala lui lucrare duhovnicească, și-l ajută să înainteze, în timp ce abaterea atenției îl dezorientează. ✦ [74]Imaginea pe care ne-o dă apoftegma aceasta constituie încă un indiciu că în Egipt existau multe mânăstiri la marginile cetăților și în sate, sau chiar în interiorul acestora. Deci, era posibil să ajungă la ei și strigătele copiilor la ceasul când se jucau sau făceau năzbâtii. Sau, mai

pierdem sufletele. Iată, copiii plâng și nu ne lasă să ne liniștim[75]. Le-a zis lor Avva Pimen: Pentru glasurile îngerilor vreți să plecați de aici?

126. Un frate a zis Avvei Pimen: Trupul meu a slăbit, dar patimile mele nu au slăbit. I-a zis lui Bătrânul: Mărăcini ascunși sunt patimile!

127. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Cum trebuie să stau[76] în chilie? I-a zis lui: Pentru șederea în chilie, acestea sunt la vedere: Lucrul mâinilor și mâncarea o dată în zi și tăcerea și cercetarea. Iar pentru a propăși în ascuns în chilie sunt acestea: Să porți defăimarea de sine în tot locul, oriunde te duci, și să nu nesocotești ceasurile slujbelor obștești

---

puțin probabil, era vorba despre glasurile copiilor vizitatorilor care veneau la mânăstire. În special despre Avva Pimen și frații lui avem mărturie că după marea năvălire a barbarilor la Schit (anul 407) ei pleacă și își continuă viața ascetică la Terrenouthi, în Egipt (ET). ✣ [75]Expresia din apoftegmă „nu ne lasă să ne liniștim" nu are înțelesul comun al lipsei zgomotelor, ca să se odihnească, ci este folosit cu înțeles ascetic, anume că le îngreunează nevoința isihastă, rânduiala ascetică, căci strigătele provoacă scândarea. Dar pogorământul minunat și plin de discernământ al lui Avva Pimen, în situația concretă, îi dezarmează pe frații protestatari când aseamănă glasurile copilărești cu glasurile îngerilor (ET). ✣ [76]Cuvintele κάθημαι, καθέζομαι, κάθισμα fac parte din vocabularul ascetic care descoperă toată trăirea monahului în chilie așa cum apare și-n apoftegmă în decursul a douăzeci și patru de ore și în special a lucrării lui ca rugăciune, psalmodie, meditație, paza minții, vorbirea cu Dumnezeu și altele. Astăzi cuvântul κάθισμα în lavrele monastice, de exemplu la Sfântul Munte, exprimă și sensul de loc în care-și duce monahul viața ascetică. Καθίσματα sunt chiliile izolate care aparțin unei mânăstiri și se dau călugărilor pentru o viață ascetică mai îmbunătățită (ET).

și nici cele ascunse[77]. Iar dacă se întâmplă să întârzii un timp la lucrul mâinilor tale, fă slujba ta fără tulburare. Și capătul tuturor acestora este să dobândești tovărășie bună și să stai departe de tovărășia rea.

128. S-a întâmplat câtorva din Părinți să meargă la casa unui iubitor de Hristos. Între ei era și Avva Pimen. Pe când mâncau ei, le-au adus și carne și au mâncat toți în afară de Avva Pimen. Și se minunau Părinții că nu mănâncă, știind discernământul lui. Când s-au sculat, i-au zis: Tu ești Pimen și ai făcut aceasta? Le-a răspuns Bătrânul: Iertați-mă, Părinților, voi ați mâncat și nimeni nu s-a smintit. Iar eu, dacă mâncam, deoarece mulți frați vin aproape de mine, s-ar fi vătămat, zicând: Pimen a mâncat carne și noi nu mâncăm? Și s-au minunat de discernământul lui.

129. S-a sfădit odată Paisie cu fratele lui, care ședea la Avva Pimen, până când a început să-i curgă sânge din cap. Și Bătrânul nu le-a vorbit nimic tot timpul. A intrat, deci, Avva Anuv și, văzându-i, a zis Avvei Pimen: De ce ai lăsat frații să se sfădească și nu le-ai zis nimic? A zis Avva Pimen: Sunt frați și iarăși se împacă. A zis Avva Anuv: Ai văzut ce au făcut și spui că iarăși se împacă? I-a zis Avva Pimen: Spune în inima ta că nu eram aici înăuntru![78]

130. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Ce

✦ [77]Se înțeleg ispitele interioare, gândurile, poftele, patimile și altele. Vezi Psalmul 18, 12 și 1 Petru 3, 4. ✦ [78]Cititorul trebuie să aibă în vedere că atât Paisie și fratele cu care s-a certat, cât și Anuv sunt frați după trup cu Avva Pimen. Avva Pimen și cei șase frați ai lui, după cât cunoaștem, s-au călugărit împreună. Anuv este întâiul născut, în timp ce Paisie este cel mai tânăr, și a creat

să fac, că îmi vine întristare și mă tulbur? Și a zis Bătrânul: Silirea[79] îi face și pe cei mici, și pe cei mari să se tulbure!

131. A întrebat egumenul unei obști pe Avva Pimen, zicând: Cum pot să dobândesc frica de Dumnezeu? I-a zis lui Avva Pimen: Cum putem să dobândim frica de Dumnezeu dacă avem înăuntru burdufuri de brânză și butoaie cu sărături?

132. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Avva, erau doi oameni, unul monah și unul mirean. Monahul s-a gândit seara ca dimineața să lepede schima, iar mireanul s-a gândit să se facă monah. Amândoi au murit în noaptea aceea. Ce li se socotește, oare? Și a zis Bătrânul: Monahul a murit monah și mireanul a murit mirean. Că în ce au fost aflați așa au plecat.

133. A cercetat Avva Isaac pe Avva Pimen și, văzându-l pe acesta punându-și puțină apă pe picioarele sale, ca unul care avea îndrăzneală la el, i-a zis: Cum și-au învățat unii cu multă asprime trupurile lor? Și i-a zis Avvei Pimen: Noi nu am fost învățați să fim omorâtori de trupuri, ci omorâtori de patimi.

134. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Îmi vatăm sufletul lângă avva al meu. Să mai stau încă lângă el? Bătrânul știa că se vatămă și se minuna că întreabă dacă să mai stea și i-a zis: Dacă vrei, mai stai! Și plecând, a mai stat. A venit iarăși, zicând

---

câteva greutăți în obștea fraților săi, dar cu inima nevinovată s-a întors și le-a urmat. D. Chitty, *The Desert a city*, Oxford 1966, vezi și apoftegma 150. ✦ [79]Este vorba despre forțarea lucrurilor. Deci nu este vorba despre silirea pozitivă frecvent întâlnită, ci de forțarea necugetată.

Bătrânului: Îmi vatăm sufletul! Şi nu i-a zis Avva Pimen: Pleacă! A treia oară a venit, zicând: Adevărat, nu mai stau! Şi i-a zis: Iată, acum te-ai mântuit. Pleacă şi nu mai sta! Şi a zis Bătrânul: Care om văzând că se vatămă sufletul său mai are nevoie să întrebe? Despre gândurile ascunse să întrebi şi să încerci pe Părinţi, dar despre păcate vădite nu este nevoie să întrebi, ci îndată pleacă!

135. A întrebat Avraam, cel al Avvei Agaton, pe Avva Pimen, zicând: De ce mă luptă dracii? Şi i-a zis Avva Pimen: Te luptă dracii? Nu ne luptă dacă facem voile noastre, căci voile noastre s-au făcut draci şi ele sunt cele care ne strâmtorează ca să le împlinim pe ele. Dacă vrei să vezi cu cine luptă dracii, iată cu Avva Moise şi cu cei asemenea lui!

136. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Mă tulbur şi vreau să părăsesc locul. I-a zis lui Bătrânul: Pentru care lucru? A răspuns fratele: Pentru că aud cuvinte despre un frate care nu-mi sunt de folos. I-a zis lui Bătrânul: Nu sunt adevărate cele pe care le auzi! A zis lui fratele: Sunt, părinte, căci fratele care mi le spune este credincios. A zis Bătrânul: Nu este credincios! Căci dacă era credincios nu ţi-ar fi spus acestea. Dacă Dumnezeu, auzind glasul Sodomei, nu l-a crezut până nu a văzut cu ochii, nici noi nu trebuie să credem atunci cele spuse. I-a zis lui fratele: Şi eu am văzut cu ochii mei! Auzind Bătrânul, şi-a îndreptat faţa la pământ şi luând un pai mic, i-a zis: Ce este acesta? A zis fratele: Pai este! Şi-a întors privirea Bătrânul şi la acoperişul chiliei şi i-a zis: Ce este acela?

A zis fratele: Bârnă este! I-a zis lui Bătrânul: Spune în inima ta că păcatele tale sunt ca bârna aceasta, iar ale fratelui tău ca acest pai mic[80]. Auzind Avva Titoe cuvântul acesta, s-a minunat şi a zis: În ce te voi ferici pe tine, Avva Pimen! Piatră de mult preţ! Cuvintele tale sunt pline de bucurie şi de toată slava!

137. A zis iarăşi: Omul care învaţă şi nu face ceea ce învaţă se aseamănă cu izvorul care pe toate le udă şi le spală, iar pe sine nu se poate curăţa, ci toată murdăria şi necurăţia este în el[81].

138. A mers odată Avva Serénie cu ucenicul său Isaac la Avva Pimen şi i-a zis: Ce să fac cu acest Isaac, care ascultă cu plăcere cuvintele mele? I-a zis Avva Pimen: Dacă vrei să se folosească, arată-i în faptă virtutea, căci luând aminte numai la cuvânt, rămâne netrebnic. Iar dacă îi arăţi în faptă, îi va rămâne.

139. A zis iarăşi: Este un om care pare că tace, dar inima lui judecă pe alţii. Un astfel de om mereu vorbeşte. Şi este un altul care de dimineaţă şi până seara vorbeşte şi păstrează tăcerea. Adică nu vorbeşte nimic fără de folos.

140. A zis iarăşi: Puterea lui Dumnezeu nu sălăşluieşte în omul robit patimilor.

141. A zis iarăşi: Dacă urmărim odihna, aceasta fuge de noi, iar dacă nu o urmărim, ne urmăreşte ea pe noi.

142. A zis Avva Pimen că un frate a întrebat pe Avva Moise: În ce fel omoară omul sinele său faţă de aproapele. I-a zis lui: Dacă omul nu va spune stăruitor

[80]Matei 7, 4. [81]Ca o versiune a acestei apoftegmei este şi apoftegma 90 a aceluiaşi capitol.

în gândul său că este deja în mormânt de trei ani, nu va putea să împlinească cuvântul acesta.

143. A fost un Avvă cu numele Pamvo, despre care se spunea că timp de trei ani a rugat pe Dumnezeu zicând: Să nu mă slăvești pe pământ. Și Dumnezeu atât de mult l-a slăvit, încât nu putea nimeni să caute la fața lui de slava pe care o avea fața lui.

144. Au venit odată doi frați la Avva Pamvo și l-a întrebat pe el unul zicând: Avva, eu postesc pereche[82] și mănânc pereche de pâini. Oare mă mântuiesc sau sunt în rătăcire? A zis și celălalt: Avva, eu scot din lucrul mâinilor mele doi cherați[83] pe zi și păstrez pentru mâncarea mea puține numii[84], iar pe celelalte le dau milostenie. Oare mă mântuiesc sau mă aflu în rătăcire? Și mult rugându-l pe el, acesta nu le dădea răspuns. După patru zile au vrut să plece. Și i-au rugat pe ei clericii, zicând: Nu vă întristați, fraților! Dumnezeu vă dă vouă plata! Acesta este obiceiul Bătrânului, nu vorbește degrabă, dacă nu are înștiințare de la Dumnezeu. Au intrat, deci, în chilia Bătrânului și i-au zis. Avva, roagă-te pentru noi! Și le-a zis lor: Vreți să plecați? I-au zis: Da! Și luând faptele lor asupra sa, scriind pe pământ, zicea: Pamvo postește câte două zile și mănâncă pereche de pâini. Oare cu aceasta se face monah? Nu. Pamvo, iarăși, lucrează pentru doi cherați și îi dă milostenie. Oare cu aceasta se face pe sine

✦ [82]Adică: postesc două zile și mănânc două pâini. ✦ [83]Κεράτιον este diminutivul cuvântului κέρας. La romani și bizantini înseamnă: a) un gen de monedă mică din argint; b) o mică măsură pentru greutăți. ✦ [84]Νούμιον este o monedă mică din aramă, argint, sau aur care era în uz la dorienii din Sicilia și din Italia de jos (ET).

monah? Nu încă. Şi le-a zis lor: Sunt bune şi faptele. Dar dacă îţi păzeşti cugetul faţă de aproapele, aşa te mântuieşti. Şi luând cunoştinţă, au plecat cu bucurie.

145. Ziceau despre Avva Pamvo că niciodată nu a râs faţa lui. Deci, într-una din zile, vrând dracii să-l facă pe acesta să râdă, au legat de un lemn o pană şi o ţineau în sus, făcând gălăgie şi zicând: Alí! Alí! Văzându-i pe aceştia, Avva Pamvo a râs. Şi dracii au început să joace, zicând: Ua! Ua! Pamvo râdea. Şi răspunzând, le-a zis: Nu am râs, ci v-am batjocorit pentru neputinţa voastră, că atâţia ţineţi o pană!

146. Un frate l-a întrebat pe Avva Pamvo, zicând: De ce mă împiedică dracii să fac binele aproapelui meu? I-a zis lui Bătrânul: Să nu zici aşa, căci faci pe Dumnezeu mincinos! Ci spune mai curând: Nu vreau deloc să fac milă! Căci Dumnezeu ne-a luat-o înainte şi a zis: *Iată, v-am dat putere să călcaţi peste şerpi şi peste scorpii, şi peste toată puterea vrăjmaşului, şi nimic nu vă va vătăma*[85].

147. A zis Avva Paladie: Sufletul care se nevoieşte după Dumnezeu trebuie fie să înveţe cu credinţă cele pe care nu le ştie, fie să înveţe pe alţii cu limpezime cele pe care le ştie. Iar dacă nu vrea nici una, nici alta, boleşte de nebunie. Căci începutul lepădării de credinţă este săturarea de învăţătură şi lipsa poftei de cuvânt, după care pururea însetează sufletul celui iubitor de Dumnezeu.

148. A trimis Amma Sarra la Avva Pafnutie, zicând: Lucrul lui Dumnezeu ai făcut oare, lăsând pe fratele

[85] Luca 10, 19.

tău să fie batjocorit? Și a zis Avva Pafnutie: De vreme ce fac lucrul lui Dumnezeu, lucru cu altcineva nu am[86]!

149. Un anume Pafnutie era episcop într-o cetate din Tebaida de Sus. Acesta era bărbat iubitor de Dumnezeu și ascet, încât și semne minunate se făceau de către el. Acestuia, în vremea prigoanelor, i-au scos ochiul stâng. Și Împăratul Constantin îl cinstea foarte pe acest bărbat și mereu îl aducea la palatele împărătești și îi săruta ochiul scos. Atât de mare era evlavia Împăratului Constantin. Voi povesti unul din lucrurile bune făcute de Pafnutie spre folosul Bisericii, prin sfatul lui. S-a părut potrivit episcopilor adunați în vremurile acelea la Niceea[87] să dea o lege nouă, prin care preoții – zic despre episcopi, și preoți, și diaconi, și ipodiaconi – să nu mai fie împreună cu soțiile lor, cu care se căsătoriseră pe când erau mireni. Și sculându-se în mijlocul adunării Pafnutie, a strigat zicând să nu se pună jug greu[88] bărbaților preoțiți, zicând că nunta este cinstită, precum este scris[89]. Nu care cumva cu asprime peste măsură mai curând să vatăme Biserica. Căci nu pot să ducă nevoința nepătimirii și poate nici să păzească înfrânarea. (Înfrânare numește aici și însoțirea după lege cu femeia). Este de ajuns

✣ [86]Apoftegma aceasta este greu de înțeles. Cred că Bătrânul afirmă cu hotărâre faptul că cine se dedică lui Dumnezeu nu trebuie să mai ia aminte la nimeni altcineva, nici chiar la nedreptatea sau batjocura ce se aduce fratelui. Este vorba despre dăruirea desăvârșită către Dumnezeu, care nu suportă niciun fel de concurență. ✣ [87]În Niceea Bitiniei așa cum se știe, a avut loc Sinodul I Ecumenic, din anul 325 d.Hr., în timpul lui Constantin cel Mare, precum și Sinodul VII Ecumenic, mult mai târziu, în anul 787. ✣ [88]Vezi Fapte 15, 10. ✣ [89]Evrei 13, 4.

ca cel care a ajuns să se facă cleric să nu mai vină spre nuntă, după tradiția veche a Bisericii, dar nici să se despartă de aceasta odată ce a primit-o pe când era mirean. Și zicea acestea, fără să fi cercat nunta el însuși și mai simplu spus fără să cunoască femeie. Căci de copil a crescut în mânăstire și avea drept veșmânt înfrânarea. Și s-au înduplecat toți episcopii de cuvintele lui Pafnutie: De aceea și discuția despre aceasta a încetat și ținerea departe de nuntă au lăsat-o celor care voiau aceasta[90].

150. Ziceau Bătrânii că Paisie, fratele Avvei Pimen, a găsit un mic vas cu monede de aur. A zis, deci, fratelui său mai mare, Avvei Anuv: Știi că este aspru foarte cuvântul Avvei Pimen. Vino să zidim mânăstire pentru noi de acum și să ședem acolo fără grijă. A zis Avva Anuv: Și de unde să zidim? Și el i-a arătat monedele de aur. Tare s-a întristat Avva Anuv, socotind că acestea sunt pricină de pagubă pentru sufletul lui. Și i-a zis: Bine! Să mergem și să zidim chilie dincolo de râu. A luat deci Avva Anuv vasul și l-a pus în culionul lui. Când treceau râul și au ajuns pe la mijloc, Avva Anuv s-a făcut că își pierde cumpăna și a scăpat culionul cu monedele în râu. A început atunci ca și când s-ar fi întristat Avva Anuv și i-a zis Avvei Paisie: Nu te întrista, avva! De vreme ce au plecat monedele, să mergem iarăși la fratele nostru. Și întorcându-se, au rămas cu pace[91].

✦ [90]Vezi 1 Corinteni 7, 1-7. ✦ [91]Și-n apoftegma aceasta se descoperă caracterul mai vioi al tânărului Paisie, pe care în cele din urmă l-a salvat nevinovăția inimii, știută numai de Domnul (vezi Matei 18, 3) (ET).

151. A venit odată un monah roman și a locuit în Schit, aproape de biserică. Avea și un rob care-l slujea. Văzând preotul slăbiciunea lui și aflând din ce fel de odihnă[92] venise, îi trimitea și lui din ce iconomisea Dumnezeu și se aducea la biserică. Și făcând douăzeci și cinci de ani în Schit, a devenit văzător cu duhul și a căpătat faimă. Și auzind unul dintre mai-marii Egiptenilor despre el, a venit să-l vadă, nădăjduind să afle la el vreo nevoință trupească deosebită. Intrând la el, l-a îmbrățișat și făcând amândoi rugăciune, s-au așezat. Și a văzut egipteanul că poartă haine plăcute și covor și piele sub el și o pernă mică, având și picioare curate cu sandale. Și văzând el acestea, s-a smintit că în locul acela nu era o astfel de petrecere, ci mai curând multă asprime. Iar Bătrânul, fiind văzător cu duhul, a înțeles că s-a smintit și a zis slujitorului său: Fă-ne praznic pentru venirea avvei astăzi! S-a întâmplat să aibă câteva legume pe care le-a fiert. Și la ceasul mesei, sculându-se, au mâncat. Avea Bătrânul și puțin vin pentru slăbiciunea lui și au băut. Și făcându-se seară, au spus cei doisprezece psalmi și s-au culcat. La fel și noaptea. Sculându-se dimineață, egipteanul i-a zis: Roagă-te pentru mine! Și a ieșit, de nimic folosindu-se. Și puțin după ce a plecat, vrând Bătrânul să se folosească acela, a trimis să-l cheme. Și când a venit, iarăși, l-a primit cu bucurie și l-a întrebat zicând: Din ce țară ești? Și a zis: Egiptean! Din ce cetate? Iar el a zis: Eu nu sunt din cetate! Și i-a zis: Ce lucru ai făcut în sat la tine? Și el a zis: Paznic! Și i-a zis: Unde dormeai: Iar el a zis: Pe ogor! Aveai așternut sub tine?

[92] Trai bun, viață îmbelșugată.

La ogor să ai aşternut sub tine? Dar cum? Pe pământ! Şi i-a zis lui iarăşi: Şi ce aveai de mâncare la ogor şi ce vin beai? A răspuns acela: Este mâncare şi băutură la ogor? Dar, cum trăiai? Mâncam pâine uscată şi dacă găseam puţină sărătură[93] şi apă. Răspunzând Bătrânul a zis: Osteneală mare! Era baie în sat ca să vă spălaţi? Iar el a zis: Nu, ci ne spălam în râu când voiam. Aflând, deci, toate acestea Bătrânul despre strâmtorarea vieţii de dinainte şi vrând să se folosească acela, i-a povestit aceluia petrecerea lui de dinainte, cea din lume, zicând: Eu, smeritul, cel pe care-l vezi, sunt din marea cetate a Romei, ajuns mare în palatul împăratului. Şi când a auzit egipteanul începutul cuvântului lui a fost străpuns la inimă şi asculta cu atenţie cele spuse. Iarăşi i-a zis lui: Am părăsit cetatea şi am venit în pustia aceasta. Şi iarăşi eu, cel pe care-l vezi, aveam case mari şi bani mulţi, pe care nesocotindu-le, am venit în această chilie mică. Şi iarăşi, eu, cel pe care-l vezi, aveam paturi de aur şi covoare preţioase şi în locul lor mi-a dat Dumnezeu acest covoraş sărăcăcios şi pielea de sub el. Şi hainele mele erau de mare preţ şi în locul lor port acum aceste haine sărăcăcioase. La mesele mele cheltuiam mult aur şi în locul lor mi-a dat Dumnezeu puţine legume şi acest pahar mic de vin. Mă slujeau mulţi servitori şi în locul lor a pus în inimă Bătrânului acestuia să mă slujească. În locul băii pun acum puţină apă peste picioarele mele şi sandale pentru slăbiciunea mea. În locul harpei şi al instrumentelor muzicale spun acum cei doispreze-ce psalmi. Asemenea şi noaptea, în locul păcatelor pe

[93] Carne sărată sau peşte sărat.

care le făceam, acum cu odihnă fac mica mea lucrare. Te rog, deci, avva, să nu te sminteşti de slăbiciunea mea! Auzind acestea, egipteanul şi-a venit în fire şi a zis: Vai mie! Din marea strâmtorare a lumii eu am venit la odihnă şi cele pe care nu le aveam atunci, acum le am. Iar tu de la multă odihnă ai venit la strâmtorare şi de la mare slavă şi bogăţie ai venit la smerenie şi sărăcie. Şi folosindu-se mult, a plecat şi a ajuns prietenul lui şi-l cerceta adesea pentru a se folosi. Căci era bărbat cu discernământ şi plin de mireasma Sfântului Duh.

152. Un frate a zis Avvei Sisoe: Cum de nu pleacă patimile de la mine? I-a zis lui Bătrânul: Lucrurile lor sunt înlăuntrul tău. Dă-le înapoi arvuna lor şi vor pleca[94].

153. Au întrebat unii pe Avva Sisoe, zicând: Dacă va cădea un frate, nu are trebuinţă să facă pocăinţă un an? Iar el a zis: Aspru este cuvântul! Iar ei au zis: Dar şase luni? Şi iarăşi a zis: Mult este! Iar ei au zis: Dar patruzeci de zile? Iarăşi a zis: Mult este! Şi i-au zis: Ce vom face, deci, dacă un frate va cădea şi se va face îndată masa iubirii, acesta să intre la masa iubirii? A zis lor Bătrânul: Nu! Ci are trebuinţă să facă pocăinţă câteva zile. Căci cred lui Dumnezeu, că dacă un astfel de frate se va pocăi din tot sufletul şi în trei zile îl va primi Dumnezeu[95].

154. L-a întrebat Avva Iosif pe Avva Sisoe, zicând: De cât timp are nevoie omul pentru tăierea patimilor? I-a zis lui Bătrânul: Timpul vrei să-l afli? A zis

✣ [94]Cuvintele acestea ale lui Avva Sisoe sunt consemnate şi-n cuvintele lui Avva Zosima. ✣ [95]Vezi apoftegma 84 a acestui capitol.

Avva Iosif: Da! A zis, deci, Bătrânul: În oricare ceas vine patima, îndată să o tai!

155. Un frate a întrebat pe Avva Sisoe, zicând: Ce să fac, avva, că am căzut? I-a zis lui Bătrânul: Ridică-te iarăşi! A zis lui fratele: M-am sculat şi iarăşi am căzut! Şi i-a zis Bătrânul: Ridică-te iarăşi şi iarăşi! A zis, deci, fratele: Până când? A zis Bătrânul: Până când te va găsi ceasul morţii, fie în bine, fie în cădere. Căci în ceea ce va fi aflat omul, în aceea şi pleacă[96].

156. Un frate a întrebat pe Avva Sisoe, zicând: Ce voi face pentru patimi? Şi a zis Bătrânul: Fiecare este ispitit de însăşi pofta sa[97].

157. Odată a ieşit Avva Sisoe din muntele Avvei Antonie în muntele cel mai din afară[98] al Tebaidei şi s-a aşezat acolo. Şi locuiau acolo meletieni[99], în Kalamonul Arsinoei[100]. Şi unii, auzind că a ieşit în muntele cel mai din afară, au dorit să-l vadă. Şi ziceau: Ce să facem căci sunt în munte şi meletieni? Ştim că Bătrânul nu se vatămă de aceştia. Dar noi, vrând să întâlnim pe Bătrân, nu cumva să cădem în ispita ereticilor. Şi pentru a nu-i întâlni pe eretici, nu s-au dus să-l vadă pe Bătrân.

✦ [96]Vezi apoftegma 132 a aceluiaşi capitol. ✦ [97]Iacob 1, 14. ✦ [98]Muntele din afară, din textul vechi, aşa cum se trage concluzia din context, era cel mai îndepărtat punct de pustiu. ✦ [99]Este vorba despre ucenicii lui Meletie, episcopul Licopolei, din Tebaida Egiptului, întemeietor şi conducător al schismei meletiene, la începutul secolului al IV-lea, care a tulburat Biserica până în secolul al V-lea. Urmările acestei erezii au ajuns până în secolul al VIII-lea. Meletie a murit imediat după anul 328. ✦ [100]Kalamonul Arsinoit se găsea sub legea arsinoită, în ţinutul Faium, cu capitala la Arsinoe (ET).

158. A zis Avva Sisoe, Tebeul, ucenicului său: Spune-mi ce vezi la mine și eu îți voi spune ce văd la tine! A zis lui ucenicul: Tu ești bun la minte, dar puțin aspru. A zis lui Bătrânul: Tu ești bun, dar molatic la minte.

159. Zicea unul dintre Bătrâni: Am întrebat pe Avva Sisoe ca să-mi spună cuvânt și, răspunzând, mi-a zis: De câte poate omul să fugă și nu se păzește împlinește trebuința păcatului.

160. A cercetat un frate în Muntele Sinai pe Avva Siluan. Și văzând pe frați lucrând, a zis Bătrânului: *Lucrați nu pentru mâncarea cea pieritoare*[101]. Căci Maria partea cea bună și-a ales[102]. Atunci Bătrânul a zis ucenicului său, Zaharia: Dă fratelui o carte și pune-l în chilie fără nimic. Și a făcut așa. Când s-a făcut ceasul al nouălea[103], se uita la ușă, poate trimit pe cineva să-l cheme la masă. Dar cum nimeni nu l-a chemat, sculându-se, s-a dus la Bătrânul și i-a zis: Nu au mâncat frații astăzi, avva? Și i-a zis Bătrânul: Da! Iar el a zis: De ce nu m-au chemat și pe mine? A zis lui Bătrânul: Pentru că ești om duhovnicesc și nu ai trebuință de mâncarea aceasta. Iar noi, fiind trupești, avem nevoie să mâncăm și de aceea lucrăm. Tu partea cea bună ai ales, adică să citești toată ziua, și nu ai trebuință să mănânci mâncare trupească. Și cum a auzit acesta, a pus metanie Bătrânului, zicând: Iartă-mă, avva! A zis Bătrânul: Oricum, nevoie are și Maria de Marta, căci prin Marta și Maria este lăudată.

161. Un Bătrân povestea despre cineva care a alunecat într-un păcat greu și, pătrunzându-se spre pocăință, a plecat să vestească unui Bătrân. Dar nu a

[101] Ioan 6, 27. [102] Luca 10, 42. [103] Adică, ceasul al treilea!

spus acestuia fapta, ci l-a întrebat: Dacă îi vine cuiva gândul cutare, are mântuire? I-a răspuns acela, fiind neîncercat în deosebirea duhurilor: Ţi-ai pierdut sufletul! Auzind aceasta, fratele a zis: Dacă mi-am pierdut sufletul, să merg atunci în lume. Şi plecând, i-a venit în minte să meargă şi să vestească gândurile lui şi Avvei Siluan. Căci acest Avva Siluan era mare în deosebirea duhurilor. Venind, deci, la el fratele, nu i-a zis fapta, ci i-a spus la fel ca şi celuilalt Bătrân. Şi deschizându-şi părintele gura, a început să vorbească din Scriptură, spunându-i că nu este totuşi osândă pentru cei care au numai gânduri. Auzind fratele şi luând putere în suflet şi prinzând curaj, i-a vestit lui şi fapta. Auzind părintele şi fapta, ca un bun doctor, i-a pus pe suflet balsamul din Dumnezeieştile Scripturi, cum că este pocăinţă pentru cei care în deplină cunoştinţă se întorc la Dumnezeu. Şi când a vizitat avva al nostru pe părintele acela, i-a povestit acestea şi a zis: Iată, cel care deznădăjduise şi voia să se întoarcă în lume este ca o stea în mijlocul fraţilor. Iar acestea le-am povestit ca să vedem că este primejdie în a încredinţa celor fără discernământ fie gândurile, fie faptele.

162. Un frate a întrebat pe Avva Sarmată, zicând: Gândurile mele îmi spun: Nu lucra, dar mănâncă, bea şi dormi. I-a zis lui Bătrânul: Când îţi este foame, mănâncă, când îţi este sete, bea şi când îţi este somn, dormi! Un alt Bătrân s-a întâmplat să vină la fratele. Şi i-a spus fratele cele ce-i spusese Avva Sarmată. A zis, deci, Bătrânul: Aceasta este ceea ce ţi-a zis Avva Sarmată: Când îţi este tare foame şi îţi este sete încât nu mai poţi, atunci mănâncă şi bea! Şi când priveghezi

foarte mult și îți este somn, dormi! Aceasta este ceea ce ți-a zis ție Bătrânul.

163. Au venit doi Bătrâni, mari anahoreți, din părțile Pelusiului[104] la Amma Sarra. Și, plecând la drum, ziceau unul către altul: S-o smerim pe bătrâna aceasta! Și i-au zis ei: Vezi să nu se înalțe gândul tău și să zici: Iată anahoreții vin la mine, femeie fiind. Le-a zis lor Amma Sarra: La fire sunt femeie, dar nu și la gând!

164. A zis Amma Sarra: Dacă mă rog lui Dumnezeu ca toți oamenii să afle odihnă la mine, mă voi afla în ușă făcând fiecăruia metanie. Ci mai curând voi cere ca inima mea să fie neprihănită față de toți.

165. A zis iarăși fraților: Eu sunt bărbat, iar voi sunteți femei!

166. A zis Sfânta Sinclitichia: Cei care adună bogăția materială cu osteneli și cu primejdii pe mare, câștigând multe, poftesc și mai multe. Și pe cele pe care le au le socotesc a fi nimic și se întind spre cele pe care nu le au. Iar noi și din cele trebuincioase nu avem nimic și nimic nu vrem să dobândim pentru frica lui Dumnezeu.

167. A zis iarăși: Este întristare folositoare și întristare care aduce stricăciune. Întristarea folositoare este când te strâmtorezi pentru păcatele proprii și pentru bolile aproapelui. Ea contribuie să nu cadă monahul din gândul cel bun și să se apropie de bunătatea desăvârșită. Este și întristarea de la vrăjmașul, plină de nebunie, care se numește de către unii și acedie. Trebuie, deci, ca acest duh să-l stingem cu rugăciune și cu psalmodie.

[104] Veche cetate de țărm a Egiptului, pe înălțimea brațului de răsărit al Nilului.

168. A zis iarăşi: Este primejdios să înveţi pe alţii altfel decât cele dobândite prin vieţuire practică. Căci precum, dacă cineva care are casa dărăpănată şi primeşte străini îi pune în primejdie prin căderea casei, aşa şi cei care nu se zidesc pe ei mai întâi, duc la pierzare pe cei care vin la ei. Căci cu cuvintele îi cheamă spre mântuire, dar cu felul lor de viaţă fac rău celor nevoitori.

169. A zis iarăşi: Este bine să nu te mânii! Iar dacă se întâmplă, nici măcar o zi, ca măsură, nu ţi-a îngăduit cel care a zis: *Soarele să nu apună peste mânia voastră*[105]. Şi tu aştepţi până când apune tot timpul tău? De ce urăşti pe cel care te-a întristat, omule? Nu el este cel care te-a nedreptăţit, ci diavolul. Urăşte boala şi nu pe bolnav!

170. A zis iarăşi: Este o nevoinţă poruncită de vrăjmaş. Căci ucenicii lui pe aceasta o fac. Deci, cum deosebim nevoinţa dumnezeiască şi împărătească de cea tiranică şi drăcească? Aceasta se arată din măsurarea lor. Să fie un singur canon de postire tot timpul tău. Nu patru sau cinci zile să posteşti şi pe celelalte să le cheltuieşti în mulţime de mâncăruri. Căci peste tot lipsa de măsură se face aducătoare de stricăciune. Dacă eşti tânăr şi sănătos, postește! Căci vor veni bătrâneţile şi bolile. Cât mai poţi încă, adună-ţi merinde, pentru ca, atunci când nu mai poţi, să afli odihnă.

171. A zis iarăşi: Cu cât propăşesc luptătorii, cu atât potrivnicii se bat mai cu putere.

172. A zis iarăşi: Scris este: *Fiţi dar înţelepţi ca şerpii şi nevinovaţi ca porumbeii*[106]. Să fiţi înţelepţi

[105]Efeseni 4, 26. [106]Matei 10, 16.

precum şerpii a zis pentru ca să nu vă prindă pe voi năvălirile şi meşteşugurile diavolului. Căci ceea ce este asemănător, de asemănarea lui degrab se atrage. Iar neprihănirea porumbelului arată curăţia faptei.

173. A zis Avva Iperéhie: Cu adevărat înţelept este cel care nu cu cuvântul învaţă, ci cu lucrul îndrumă.

174. A plecat odată Pavel, ucenicul Avvei Or, să cumpere nuiele de finic şi a aflat că alţii au mers înaintea lui şi au dat arvună. Căci Avva Or nu dădea niciodată arvună la nimic, ci la vreme trimitea plata şi cumpăra. A plecat, deci, ucenicul lui şi în alt loc pentru a cumpăra finic. Şi i-a zis lui grădinarul: Cineva mi-a dat arvună şi nu a mai venit, ia tu, deci, finicul. Şi luându-l, a venit la Bătrânul şi i-a vestit acestea. Şi cum a auzit Bătrânul, şi-a lovit palmele, zicând: Or nu mai lucrează anul acesta! Şi nu l-a lăsat să aducă nuielele înăuntru, ci le-a dus înapoi de unde le-a luat.

175. Era un sătean în părţile Avvei Or, pe nume Longhin, care făcea multe milostenii. Şi vizitându-l unul dintre părinţi, l-a rugat să-l ia şi pe el la Avva Or. Mergând, deci, la Bătrânul, monahul îl lăuda pe sătean că este bun şi că face multă milostenie. Şi înţelegând Bătrânul, a zis: Da, bun este! A început, deci, monahul să-l roage pe el, zicând: Iertare, avva! Să vină şi el să te vadă! Şi răspunzând Bătrânul, a zis: Adevărat, nu va trece văgăuna aceasta şi nu mă va vedea!

176. A zis un Bătrân că acest glas va striga la om până la ultima suflare: *Astăzi întoarce-te!*[107]

177. A zis un Bătrân: Iosif cel din Arimateea a luat trupul lui Iisus şi înfăşurându-l în giulgiu curat, l-a

[107] Vezi Evrei 3, 7.

pus în mormânt nou[108], adică în om nou. Să râvnească, deci, fiecare, cu multă grijă, să nu păcătuiască, ca să nu hulească pe Dumnezeu Care locuieşte împreună cu el, şi să-L alunge din sufletul lui. Lui Israel i s-a dat mană în pustie ca să mănânce, iar adevăratului Israel i s-a dat Trupul lui Iisus.

178. Un frate care se înstrăinase a întrebat pe Bătrânul zicând: Vreau să plec la ale mele! Şi i-a zis lui Bătrânul: Aceasta să cunoşti, frate, că venind din ţara ta până aici, pe Domnul L-ai avut călăuză, iar dacă te întorci, nu-L mai ai!

179. Un frate stătea într-o chilie în Egipt, petrecând în multă smerenie. El avea o soră care trăia ca desfrânată în cetate şi multor suflete le-a adus pierzania. De multe ori, Bătrânii l-au necăjit pe fratele şi au izbutit să-l înduplece să o întâlnească, poate cu îndemnurile lui să pună capăt păcatului ce se făcea prin ea. Cum a ajuns la locul acela, văzându-l cineva dintre cunoştinţe, i-a luat-o înainte, dând de veste aceleia şi zicând: Iată, fratele tău este la uşă! Şi ea, venindu-şi în fire, a părăsit pe bărbaţii pe care-i slujea şi s-a repezit cu capul descoperit să-l vadă pe fratele. Şi încercând ea să-l îmbrăţişeze, el i-a zis: Sora mea adevărată, ai milă de sufletul tău! Prin tine mulţi s-au pierdut. Cum vei putea să îndури chinul cel veşnic şi amar? Iar ea, tremurând toată, i-a zis: Ştii dacă este mântuire pentru mine de acum înainte? Şi el i-a zis ei: Dacă vrei, este mântuire! Şi ea, aruncându-se la picioarele fratelui, îl ruga să o ia cu el în pustie. Şi el a zis: Pune-ţi acoperământ peste capul tău şi urmează-mi. A zis lui aceea: Să mergem!

[108]Matei 27, 57-61.

Îmi este mai de folos urâciunea capului descoperit[109] decât să intru încă o dată în locul unde se lucrează fărădelegea. Cum au pornit la drum, el o sfătuia spre pocăință. Și, văzând niște oameni venind în calea lor, i-a zis: Pentru că nu toți știu că ești sora mea, rămâi puțin mai în urmă pe cale, până când trec. După aceea i-a zis: Să mergem drumul nostru, soră! Și cum nu i-a răspuns, întorcându-se, a aflat-o pe ea moartă. A văzut atunci tălpile picioarelor ei care erau însângerate, căci era desculță. Vestind fratele Bătrânilor ce s-a întâmplat, au început să se certe între ei în legătură cu ea. Și a descoperit Dumnezeu unui Bătrân despre ea: Deoarece nu s-a îngrijit deloc de nimic trupesc, ci a disprețuit și trupul ei, fără să scoată un oftat pentru atâtea răni, pentru aceasta i-am primit pocăința.

180. Un frate a întrebat pe un Bătrân: Nu văd nici un război în inima mea! I-a zis lui Bătrânul: Tu ești cu

[109]Din antichitate, atât în lumea păgână, cât și în cea iudaică exista obiceiul ca femeia să nu apară în public fără acoperământ pe cap. În timpurile apostolice se păstra obiceiul acesta în lumea păgână, cel puțin pentru femeile căsătorite. La iudei, însă, se pare că obiceiul cu acoperământul capului se aplica cu o severitate deosebită (vezi 1 Corinteni 11, 9-16). La iudei femeia cu capul descoperit era fie femeia roabă, fie desfrânată pedepsită și, firește, era spre rușinea ei. Această realitate o exprimă exact cuvintele desfrânatei pocăite din apoftegmă și este o dovadă palpabilă a întoarcerii ei adevărate, pentru că nu-i este teamă nici de primejdia osândirii de către societate, dar nici nu la seama la suferința trupească când pleacă desculță la drumul lung și accidentat spre deșert. Răspunsul ei din tot sufletul, la chemarea lui Dumnezeu omoară și temerile trupești. Apoftegma aceasta constituie și un indiciu că în această epocă a apogeului monastic în Egipt (sec. IV - VI) tradiția acoperirii capului femeilor era în vigoare (ET).

patru uşi! Şi cel care vrea intră şi iese prin tine, iar tu nu-ţi dai seama. Iar dacă ai o singură uşă şi o închizi şi nu îngădui să intre prin ea gândurile viclene, atunci le vezi pe acestea stând afară şi luptând împotriva ta.

181. Am auzit despre un Bătrân că stătea la Klisma[110] şi lucra lucrul care se cerea în fiecare timp. Nimeni nu-i comanda să-i facă ceva. Deci, când venea vremea plaselor mari, el lucra cârlţi, şi când se cerea aţă, el lucra inul, ca nu cumva mintea lui să se tulbure cu lucrul.

182. Un conducător de obşte a întrebat pe cel între Sfinţi Părintele nostru Chiril, papă[111] al Alexandriei, zicând: Cine este mai mare cu vieţuirea? Noi, cei care avem fraţi în ascultare şi în chip felurit fiecare îi conducem la mântuire sau cei care se mântuiesc în pustie numai pe ei înşişi? A răspuns papa şi a zis: Între Ilie şi Moise nu se poate face deosebire, căci amândoi au bineplăcut lui Dumnezeu.

183. Un monah lucra în ziua de pomenire a unui mucenic. Văzându-l pe el un alt monah i-a zis: Este îngăduit astăzi să se lucreze? Iar el i-a zis: Astăzi, robul lui Dumnezeu şi-a dat sufletul ca mucenic şi a fost chinuit, iar eu nu sunt dator să mă ostenesc cu puţin lucru, astăzi?

✦ [110]Cetate egipteană în adâncul golfului Suez. ✦ [111]Chiril al Alexandriei (370-444) a urmat la tronul patriarhal din Alexandria unchiului său, Teofil, în 412. Este cunoscută activitatea lui Chiril în lupta lui împotriva lui Nestorie. Cuvântul *papă* din textul vechi era un titlu pe care l-au folosit creştinii din primele veacuri şi avea o largă utilizare. Se dădea episcopilor, dar şi preoţilor. În cele din urmă, s-a hotărât ca titlul să se atribuie doar episcopului de Alexandria şi de Roma.

184. Cineva, odată, pocăindu-se, s-a retras în liniște. I s-a întâmplat însă chiar îndată să cadă pe o piatră și să-și rănească piciorul, încât mult sânge i-a curs și leșinând și-a dat sufletul. Au venit, deci, dracii, vrând să ia sufletul lui, și le-au zis lor îngerii: Luați aminte la piatră și vedeți sângele lui pe care l-a vărsat pentru Domnul. Și zicând îngerii aceasta, s-a slobozit sufletul lui.

185. A fost întrebat un Bătrân cum trebuie să fie monahul. Și a zis: Dacă este după mine, singur cu Singurul!

186. A fost întrebat un Bătrân: Pentru ce mă tem când merg prin pustie? Și i-a răspuns: Încă trăiești!

187. A fost întrebat un Bătrân: Ce trebuie să fac să mă mântuiesc? Și Bătrânul lucra împletitură. Și fără să-și ridice capul de la lucru i-a răspuns: Iată, ce vezi!

188. A fost întrebat un Bătrân: Pentru ce mereu mă împuținez[112]. Și i-a răspuns: Pentru că încă nu ai văzut soarele!

189. A fost întrebat un Bătrân: Care este lucrarea monahului? Și i-a răspuns: Deosebirea duhurilor.

190. A fost întrebat un Bătrân: De unde îmi vine mie ispita desfrânării? Și i-a răspuns: Din multa mâncare și dormire!

191. A fost întrebat un Bătrân: Ce trebuie să facă monahul? Și a zis: Să lucreze tot ceea ce este bun și să fugă de tot ceea ce este rău!

192. Ziceau Bătrânii că niciodată nu trebuie să dăm chezășie gândurilor.

+ [112]Ὀλιγωρώ, ολιγορία înseamnă grijă puțină, nepăsare. În situația în care vom lăsa oligoria să se cronicizeze, ea este înaintemergătoarea patimii acediei.

193. Ziceau Bătrânii: La tot gândul care urcă în mintea ta, spune: Al nostru eşti sau al potrivnicilor? Şi fără doar şi poate va mărturisi[113].

194. Ziceau Bătrânii: Sufletul este asemenea unui izvor. Dacă îl sapi, se curăţă, dacă îl astupi, dispare.

195. A zis un Bătrân: Eu cred că nu este nedrept Dumnezeu nici când scoate din închisoare, nici când pune la închisoare.

196. A zis un Bătrân: La toate să te sileşti pe tine! Aceasta este calea lui Dumnezeu.

197. A zis un Bătrân: Nu face mai întâi ceva, înainte de a-ţi cerceta inima ta dacă după voia lui Dumnezeu se face ceea ce ai de gând să faci.

198. A zis un Bătrân: Dacă monahul se roagă numai când stă la rugăciune, atunci un astfel de monah nu se roagă deloc.

199. A zis un Bătrân că mai mare decât toate virtuţile este discernământul!

200. A zis un Bătrân că este ruşine monahului dacă, lăsând ale sale, se înstrăinează pentru Dumnezeu şi după aceasta merge în iad.

201. Ziceau Bătrânii: Dacă vezi unul mai tânăr urcând la cer cu voia sa, prinde-l de picioare şi aruncă-l jos. Căci nu-i este de folos.

202. A zis un Bătrân: Neamul acesta nu caută ziua de astăzi, ci pe cea de mâine!

203. A zis un Bătrân: Lucrarea noastră este să ardem lemne.

204. A zis un Bătrân: Să nu vrei să fii nedispreţuit.

[113] Isus Navi 5, 13-15.

205. A zis un Bătrân: Vai omului când numele lui este mai mare decât lucrarea lui!

206. A zis un Bătrân: Îndrăzneala și râsul se asemănă cu focul care mistuie trestia.

207. A zis un Bătrân: Cel ce se sileşte pe sine pentru Dumnezeu este asemenea omului mărturisitor.

208. A zis iarăşi: Cel care se face nebun pentru Domnul, îl înţelepţeşte pe el Domnul!

209. A zis un Bătrân: Acestea cere Dumnezeu de la om, mintea şi cuvântul şi fapta.

210. A zis un Bătrân: Dacă mă vezi pe mine având gând despre cineva, şi tu să ai acelaşi gând.

211. Un frate a întrebat un Bătrân zicând: Este bine să ai prietenie cu aproapele? I-a zis lui Bătrânul: Astfel de prietenii nu au puterea să sfarme căluşul. Cu fratele tău ai prietenie? Mai bine este, dacă vrei să ai prietenie, să ai faţă de Dumnezeu.

212. A zis acelaşi că omul are nevoie de acestea: să se teamă de judecata lui Dumnezeu şi să urască păcatul şi să iubească virtutea şi să se roage lui Dumnezeu neîncetat.

213. Un frate a cerut rugăciune de la un Bătrân, grăbindu-se să meargă în cetate. Şi Bătrânul a zis către el: Nu te grăbi spre cetate, ci grăbeşte-te să fugi de cetate şi te mântuieşti.

214. A zis un Bătrân că, odată, cineva a alunecat în păcat greu şi, fiind străpuns la inimă, s-a pocăit lui Dumnezeu[114].

215. Un frate a întrebat pe unul dintre Părinţi dacă cineva se întinează gândind gând murdar. Făcându-se

[114] Se pare că apoftegma nu este terminată.

cercetare despre aceasta, unii ziceau: Da, se întinează! Iar alţii: Nu! Deoarece aşa nu putem să ne mântuim noi cei simpli, ci este de ajuns să nu-l făptuim trupeşte. Iar fratele, ducându-se la un Bătrân mai încercat l-a întrebat pe acesta şi i-a zis Bătrânul: După măsura fiecăruia se cere de la el. Deci, l-a rugat pe el fratele, zicând: Pentru Domnul, limpezeşte cuvântul acesta! I-a zis lui Bătrânul: Iată, este aici un vas vrednic de dorit şi intră doi fraţi, unul având măsuri mari, iar celălalt mici. Dacă gândul celui desăvârşit îi spune: Aş vrea să am vasul acesta, dar nu stăruie, ci îndată îl taie, nu se întinează. Cel care nu a ajuns la măsurile mari, dacă îl doreşte şi se desfată în gândul lui, dar nu-l ia, nu se întinează.

216. A zis un Bătrân: Nu faptul că intră gândurile în noi ne este osândă, ci întrebuinţarea cea rea a gândurilor. Căci sunt care din gânduri naufragiază şi sunt care din gânduri se încununează.

217. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Ce să fac, că multe gânduri mă luptă şi nu ştiu cum să lupt împotriva lor? I-a zis lui Bătrânul: Să nu te lupţi împotriva tuturor, ci a unuia. Căci toate gândurile monahilor au un singur cap. Deci, acest cap trebuie să înţelegi care este şi împotriva lui să lupţi. Şi aşa celelalte gânduri se smeresc.

218. A zis un Bătrân: Cel care voieşte să locuiască în pustie este dator să fie în stare să înveţe pe alţii şi nu să aibă nevoie de învăţătură, pentru a nu se păgubi.

219. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Avva, iată, îi rog pe Bătrâni şi ei îmi spun despre mântuirea sufletului, dar nu ţin nimic din cuvintele lor. Deci, de

ce să-i mai rog, de vreme ce nu fac nimic? Căci eu sunt întru totul necurăţie. Şi erau acolo două vase goale şi i-a zis Bătrânul: Mergi şi adu unul din vase şi pune untdelemn şi închide-l. Apoi goleşte-l şi pune-l la locul lui. Şi a făcut aceasta şi o dată, şi de două ori. Şi i-a zis: Adu-le acum pe amândouă şi vezi care este mai curat. A zis lui fratele: Cel în care am pus untdelemnul. I-a zis lui Bătrânul: Aşa este şi sufletul. Căci chiar de nu ţine nimic din cele despre care întreabă, se curăţeşte mai mult decât cel care nu întreabă deloc.

220. Un frate şedea în chilie căutând liniştirea. Şi dracii voiau să-l rătăcească, arătându-i-se în chip de îngeri, şi-l sculau la slujbă şi îi arătau lumină. Şi a mers la un Bătrân şi i-a zis: Avva, îngerii vin cu lumini şi mă scoală la slujbă. A zis Bătrânul: Să nu asculţi de ei, fiule, căci sunt draci. Ci, când vin să te trezească, spune: Eu mă scol când vreau, pe voi nu vă ascult! Luând fratele poruncă de la Bătrânul, a plecat la chilia lui. Şi, în noaptea următoare, iarăşi dracii au venit după obicei să-l scoale, şi el, aşa cum i s-a poruncit de către Bătrân, le-a răspuns zicând: Când vreau eu mă scol, pe voi nu vă ascult! Iar ei i-au zis: Bătrânul acela rău, mincinosul acela, te-a rătăcit. S-a dus la el un frate care avea nevoie de un ban şi, deşi avea, l-a minţit zicând: Nu am! Şi nu i-a dat. Din aceasta află că este mincinos. Făcându-se dimineaţă, fratele s-a dus la Bătrân şi i-a vestit acestea. Şi i-a zis lui Bătrânul: Că aveam banul, mărturisesc, şi că a venit fratele să-mi ceară şi că nu i-am dat. Căci ştiam că dacă îi dau ajungeam la păgubirea sufletului. M-am gândit, deci, să încalc o singură poruncă şi să nu încalc zece şi să

ajungem la strâmtorare. Iar tu pe dracii care vor să te rătăcească să nu-i asculți. Și mult fiind întărit de Bătrânul, a plecat la chilia lui.

221. Povesteau unii Părinți despre un mare Bătrân că, atunci când venea cineva să-l întrebe cuvânt, îi zicea cu simplitate: Iată eu iau chipul lui Dumnezeu și stau pe tronul de judecată. Deci, ce vrei ca să-ți fac? Dacă zici: Miluiește-mă!, îți zice și ție Dumnezeu: *Miluiește și tu pe fratele tău!*[115] Dacă vrei să te iert, iartă și tu fratelui tău[116]. Este cumva nedreptate la Dumnezeu? Să nu fie! Ci în noi este, dacă vrem să ne mântuim.

222. Ziceau despre unul dintre Părinții de la Chilii că era un mare luptător. Și, pe când își făcea slujba lui, s-a întâmplat să fie cercetat de un altul dintre Bătrâni. Și acesta l-a auzit de afară luptându-se cu gândurile lui și zicând: Până când? Pentru un cuvânt toate acelea s-au dus? Iar el credea că se luptă cu altcineva și a bătut la ușă ca să intre și să-i împace. Intrând și văzând că nimeni altcineva nu este înăuntru și având îndrăzneală cu Bătrânul, i-a zis: Avva, cu cine te luptai? Iar el a zis: Cu gândul meu; că paisprezece cărți știam pe de rost și un singur cuvânt am auzit afară și, cum am intrat să-mi spun slujba mea, toate acelea au dispărut și numai acesta a venit înaintea mea la ceasul slujbei. Și de aceea mă luptam cu gândul.

223. A zis un Bătrân: Proorocii au făcut cărțile lor și au venit Părinții noștri și le-au lucrat. Cei de după ei le-au învățat pe de rost. Și a venit neamul acesta care le-a scris și le-a pus în rafturi, unde stau nefolosite.

[115] Luca 6, 13. [116] Matei 7, 12 și 6, 14.

224. Fraţii dintr-o obşte au ieşit să cerceteze în pustie pe un anahoret. Şi el i-a primit cu bucurie. Şi cum este obiceiul la pustnici, văzându-i osteniţi, le-a pus masă în ciuda vremii şi le-a adăugat ceea ce avea şi i-a odihnit. Şi când s-a făcut seară, au pus cei doisprezece psalmi. Asemenea şi noaptea. Cum Bătrânul priveghea singur, i-a auzit vorbind întrei ei şi zicând: Anahoreţii în pustie se odihnesc mai mult decât noi în obşti. Şi urmând să plece ei dimineaţă la un alt Bătrân, vecin cu el, le-a zis: Salutaţi-l din partea mea şi spuneţi-i: Să nu uzi legumele! Şi au făcut aşa. Şi acela auzind, a înţeles cuvântul şi i-a ţinut pe ei până seara la lucru şi flămânzi. Şi când s-a făcut seară, a făcut slujbă mare, zicând: Dăm dezlegare pentru voi că sunteţi cu osteneală. Şi a zis iarăşi: Noi nu avem obiceiul să mâncăm în fiecare zi, dar pentru voi să gustăm puţin. Şi le-a dat pâine uscată şi sare, zicând că este nevoie să facem pentru voi sărbătoare. Şi a pus puţin oţet[117] în sare. Şi sculându-se au pus slujbă până dimineaţa. Şi le-a zis: Nu putem pentru voi să săvârşim tot canonul, ca să vă odihniţi puţin, că sunteţi din altă parte. Făcându-se dimineaţă, au vrut să plece. Iar el îi ruga zicând: Rămâneţi mai mult timp cu noi. Măcar pentru poruncă şi după obiceiul nostru al pustiei, trei zile. Şi ei văzând că nu-i slobozeşte, ridicându-se, au plecat pe ascuns.

225. Un frate l-a întrebat pe unul dintre Bătrâni, zicând: Dacă se întâmplă să mă îngreuiez cu somnul şi să treacă ora slujbei, sufletul meu nu mai vrea să pună slujba, de ruşine. Şi i-a zis lui Bătrânul: Dacă ţi se întâmplă să te trezeşti dimineaţă, sculându-te,

[117] Folosirea oţetului indica prăznuire deosebită.

închide ușile și ferestrele și pune slujba ta. Căci scris este: *A Ta este ziua și a Ta este și noaptea!*[118] *În toată vremea să se slăvească Dumnezeu!*[119]

226. A zis un Bătrân: Un om mănâncă mult și tot îi este foame, iar altul mănâncă puțin și se satură. Cel care mănâncă mult și nu se satură are mai mare plată decât cel care mănâncă puțin și se satură.

227. A zis un Bătrân: Deși Sfinții s-au ostenit aici, totuși au primit deja și parte de odihnă. Aceasta o spunea pentru a fi liberi de grijile lumii.

228. A zis un Bătrân: Dacă monahul cunoaște un loc unde are propășire, dar pentru trebuințele trupului nu merge acolo, acela nu crede că este Dumnezeu.

229. Un frate a întrebat un monah tânăr, zicând: Este bine să taci sau să vorbești? I-a zis lui tânărul: Dacă sunt nefolositoare cuvintele, lasă-le, iar dacă sunt bune, fă loc binelui și vorbește. Dar și dacă sunt bune, nu întârzia, ci termină repede și vei avea odihnă[120].

230. A zis unul dintre Părinți: Trebuie, oricum, ca omul să aibă înlăuntrul său lucrare. Deci, dacă se îndeletnicește cu lucrarea lui Dumnezeu, îl cercetează vrăjmașul din când și când, dar nu află loc să rămână. Iar dacă, iarăși, va fi stăpânit de robia vrăjmașului, îl cercetează Duhul lui Dumnezeu deseori, dar nu-i lăsăm loc, și pentru răutatea noastră pleacă.

✦ [118]Psalmul 73, 16. ✦ [119]Vezi Psalmul 33, 2. ✦ [120]În apoftegma aceasta avem fenomenul destul de rar al firii harismatice în care tânărul este dăruit de Dumnezeu în asemenea măsură, încât Bătrânii albiți de asceză se înclină înaintea lui, cerând să audă cuvântul harului. Sunt persoanele tinere care au fost caracterizate drept copii bătrâni.

231. Au coborât odată niște monahi din Egipt la Schit să cerceteze pe Bătrâni și, văzându-i că mâncau repede de foamea pricinuită de nevoință, s-au smintit. Aflând aceasta preotul, a vrut să-i vindece pe ei și a predicat în biserică zicând poporului: Postiți și țineți viețuirea de nevoință a voastră, fraților! Și cei care veniseră din Egipt voiau să plece, dar i-au ținut. Și în prima zi au postit de li s-au înnegrit fețele. Și i-au pus să postească câte două zile, iar schitioții au postit toată săptămâna[121]. Și făcându-se sâmbătă, egiptenii s-au așezat să mănânce împreună cu Bătrânii. Și făcând gălăgie egiptenii în timp ce mâncau, unul dintre Bătrâni le-a ținut mâinile, zicând: Mâncați cu știință, ca monahii. Dar unul dintre ei i-a împins mâna, zicând: Slobozește-mă, că mor! Toată săptămâna nu am mâncat mâncare fiartă! Și a zis Bătrânul: Deci, dacă voi mâncați așa pentru că ați postit câte două zile, cum v-ați smintit de frații care mereu săvârșesc această nevoință? Și s-au pocăit aceștia și, folosindu-se, au plecat cu bucurie.

232. Un frate, plecând din lume și luând schima, îndată s-a zăvorât pe sine, zicând: Sunt anahoret! Auzind Bătrânii, au venit și l-au scos afară. Și l-au pus să treacă pe la chiliile monahilor, să pună metanie și să zică: Iertați-mă că nu sunt anahoret, ci începător!

233. Doi frați după trup s-au lepădat de lume. Și primul care a primit schima a fost cel mai mic de vârstă. Venind niște Părinți să-i cerceteze pe ei, au pus vasul și a venit cel mai mic să-l spele pe Bătrânul. Și

[121]Este vorba despre ajunare, cum spunem noi, adică post total, fără a mânca nimic.

Bătrânul, apucându-i mâna, l-a dat la o parte şi l-a pus pe cel mai mare. Şi au zis cei de faţă Bătrânului: Cel mai mic, avva, este primul la schimă. Şi le-a zis lor Bătrânul: Eu ridic întâietatea celui mic şi o dau vârstei celui mai mare!

234. A zis un Bătrân: Dacă cineva rămâne într-un loc şi nu face lucrul locului, locul îl alungă ca pe unul care nu face rodul locului.

235. A zis un Bătrân: Dacă cineva face un lucru urmând voii sale şi nu este după Dumnezeu, dar este în necunoaştere, mai târziu, oricum, acesta va veni pe calea lui Dumnezeu. Iar cel care-şi ţine voia, dar nu cea după Dumnezeu, şi nici de alţii nu vrea să asculte, ci socoteşte că ştie ale sale, acesta cu osteneală vine la calea lui Dumnezeu.

236. A zis un Bătrân: Precum tagma monahilor este mai cinstită decât cea a mirenilor, aşa şi monahul străin este dator să fie oglindă monahilor locului, în toată purtarea lui.

237. A zis unul dintre Părinţi: Dacă rămâne un lucrător[122] într-un loc în care nu sunt lucrători, acesta nu poate propăşi. Dar aceasta poate să facă, să se lupte să nu coboare mai jos. Iar un leneş dacă rămâne cu lucrătorii, dacă va priveghea, atunci propăşeşte, iar de nu, cel puţin nu se duce mai jos.

238. A zis un Bătrân: Sufletul, dacă are cuvânt, iar lucrare nu are, se aseamănă copacului care are frunze, dar rod nu are. Precum copacul plin cu roade are şi frunzele sale verzi, aşa şi cuvântul se potriveşte sufletului care are lucrări bune.

[122] Este vorba de monahul lucrător sau nevoitor.

239. Au cercetat odată trei fraţi pe un Bătrân din Schit şi l-a întrebat unul, zicând: Avva, am învăţat Vechiul şi Noul Testament pe dinafară. Şi răspunzând Bătrânul, i-a zis: Ai umplut vădzduhul cu cuvinte! Şi al doilea l-a întrebat, zicând: Şi eu am scris pentru mine Vechiul şi Noul Testament. Şi răspunzând Bătrânul, a zis: Şi tu ai umplut rafturile cu hârtii! Şi al treilea a zis: Pe pirostiile[123] mele au crescut buruieni! Şi răspunzând Bătrânul, i-a zis: Şi tu ai alungat de la tine iubirea de străini!

240. Un frate a întrebat pe un Bătrân zicând: De ce fac mica mea slujbă cu puţinătate? Şi răspunzând Bătrânul, i-a zis: Dragostea către Dumnezeu aici se arată, când cineva face lucrul lui Dumnezeu cu tot sufletul şi cu străpungere a inimii, şi cu gândul neîmprăştiat.

241. Au cercetat odată cinci fraţi pe un mare Bătrân. Şi el a zis acesta celui dintâi: Ce lucrezi, frate? Iar el a zis: Împletesc funie[124], avva! Deci i-a zis lui Bătrânul: Dumnezeu să-ţi împletească ţie cunună, fiule! A zis şi celui de al doilea: Tu ce lucrezi? Iar el a zis: Rogojină! I-a zis lui: Dumnezeu să te întărească, fiule! A zis şi celui de al treilea: Şi tu ce lucrezi? Iar el a zis: Site! Şi i-a zis lui: Dumnezeu să te păzească, fiule! A zis şi celui de al patrulea: Şi tu ce lucrezi? Şi a zis: Sunt caligraf! A zis lui: Tu ştii! A zis şi celui de al cincilea: Şi tu ce lucrezi? Iar el a zis: Ţesătură! Şi i-a zis Bătrânul:

✦ [123]Cuvântul χυτρόπους din textul vechi înseamnă cratiţă mare care se sprijină pe trei picioare de fier. Pirostiile cu picioare de fier făceau corp comun cu cratiţa sau cazanul de mâncare.
✦ [124]Σειρά - aşa se numeau funiile sau împletiturile pe care le făceau călugării din frunze şi nuiele de finic sau din altceva. Şi din împletiturile acestea cusute confecţionau coşuleţe, coşuri, saci şi alte asemenea împletituri folositoare (ET).

Eu lucru nu am să-ți spun! Căci cel care împletește funie, dacă are trezvie, își împletește sieși cunună. Rogojina cere putere, căci are osteneală. Cel cu sitele are nevoie de pază, căci acestea se vând în sate. Iar caligraful are nevoie de inimă smerită, căci lucrul lui are cugetare înaltă. Pentru țesătură nu am de spus, deoarece se negustorește. Căci dacă vede cineva de departe pe altcineva purtând coșuri sau rogojini sau site, zice: Acesta este monah! Căci lucrul nostru este ca iarba și se aruncă în foc. Iar dacă vede cineva pe altcineva vânzând stofe moi, va zice: Iată, au venit negustorii! Căci lucrul acesta este al lumii și nu este mult folositor.

242. Povestea cineva dintre Părinți că un frate tare evlavios avea mamă săracă. Făcându-se, deci, mare foamete, luând câteva pâini, a plecat să-i ducă mamei sale. Și iată un glas s-a făcut către el, zicând: Tu porți de grijă mamei tale sau Eu îi port de grijă? Și fratele, deosebind puterea glasului, s-a aruncat cu fața la pământ, rugându-se și zicând: Tu, Doamne, ai grijă de noi! Și sculându-se, s-a întors la chilia lui. Și a treia zi a venit mama lui și i-a zis: Cutare monah mi-a dat puțin grâu. L-am luat și am făcut pentru noi câteva pâini mici, ca să mâncăm. Și fratele, auzind acestea, a slăvit pe Dumnezeu. Și întărindu-se, propășea prin harul lui Dumnezeu în toată virtutea.

243. Un frate a întrebat un Bătrân, zicând: Iată, merg într-un loc cu frații și ni se pune masă să mâncăm sau ne cinstesc cu ceva. Și, de multe ori, frații, fie din înfrânare, fie că au mâncat, nu vor să mănânce, iar mie mi-e foame. Ce să fac? I-a zis lui Bătrânul: Dacă

ție ți-e foame, ia aminte la cei care stau jos și vezi câți sunt, asemenea și la cele puse pe masă. Și cât socotești că îți vine partea ta, aceea să mănânci. Și nu este oprelişte, căci faci ce este spre trebuința ta. Dacă ești biruit și mănânci mai mult, aceasta îți este pierdere.

244. Un frate a întrebat pe un Bătrân zicând: Ce este vorbirea de rău și ce este judecata celuilalt? Iar el a zis: Vorbire de rău se spune la toate! Iar judecata celuilalt la cele vădite. Tot cuvântul pe care nu poate cineva să-l rostească în fața fratelui său este vorbire de rău. Dacă cineva spune: Cutare frate este bun și drept, dar este neorânduit și nu are discernământ, aceasta este vorbire de rău. Iar a judeca, dacă cineva spune că fratele acela este negustor și iubitor de argint, aceasta este judecată. Căci i-ai judecat faptele. Aceasta este mai rău decât vorbirea de rău[125].

245. Un alt Bătrân a venit la râu și, aflând acolo un loc liniștit, împrejmuit cu trestii, a stat acolo. Și tăind trestie din râu, împletea funie și o punea pe râu. A făcut așa până când au venit oamenii și l-au văzut. Atunci, sculându-se, a plecat. Căci nu lucra pentru trebuință, ci pentru osteneală și liniște[126].

246. Un frate era luptat de gândul că trebuie să meargă și să viziteze pe cutare Bătrân. Și amâna zi de zi zicând: Mâine mă duc! Deci, timp de trei ani a luptat cu gândul acesta. La urmă a zis gândului: Uite, spune că m-am dus la Bătrân și a zis: Ești sănătos, călugăre? De cât timp am dorit să te văd, sfinția ta! Și

✦ [125]Romani 14, 4. Vezi Avva Dorotei. Asceticele. Învățătura 6, 70 ș. a. ✦ [126]Apoftegma aceasta cu mici diferențe se cuprinde și în cap. II, 75.

așezând vas, a spălat picioarele lui și zicea ca și când lua chipul Bătrânului: Bine ai venit, frate! Iartă-mă! Că pentru mine te-ai ostenit. Domnul să-ți dea plată! Și făcând fiertură, a mâncat și a băut bine. Și îndată a plecat războiul de la el.

247. A zis un Bătrân: Nu stau aici ca să primesc bunuri sau să mă folosesc, bolnav fiind, ci pentru ca să mă chinuiesc. Căci sunt puternici – zice – cei care sunt între frați![127]

248. A zis iarăși: Dacă cineva încearcă să facă ceva bun în locul în care se află, și nu este în stare, să nu creadă că în altă parte poate să facă acel lucru.

249. A fost întrebat un Bătrân despre cei care încă mai cutreieră și cer rugăciune de la alții, iar ei se mișcă și petrec în nepăsare. Și a răspuns: Mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului[128], dacă lucrează și se luptă împreună și cel care cere rugăciunea și se păzește pe sine cu toată râvna și cu durerea inimii de gânduri și de fapte viclene. Pentru că, dacă petrece cu nepăsare, nu va fi niciun folos, chiar și dacă sfinții se roagă pentru el. Căci dacă unul zidește și altul dărâmă, cu ce s-au folosit amândoi, fără numai cu ostenelile[129]. Voi spune și un lucru întâmplat în vremea noastră, acesta: Un avva sfânt, părinte de obște, împodobit cu toată virtutea și mai ales cu cugetare smerită și îngăduință, era și milostiv și iubitor, în iubire întrecându-i pe toți. Acesta se ruga lui Dumnezeu, zicând: Doamne, mă știu pe mine că sunt păcătos, dar la îndurările Tale nădăjduiesc să mă mântuiesc prin

[127]Pilde 18, 19. [128]Iacob 5, 16. [129]Înțelepciunea lui Isus Sirah 34, 23.

mila Ta. Mă rog, deci, bunătății Tale, Stăpâne, nu mă despărți de obștea mea nici în veacul viitor, ci împreună cu mine învrednicește și pe aceia de Împărăția Cerurilor pentru bunătatea Ta. Pururi, deci, și fără încetare făcând această rugăciune, Iubitorul de oameni Dumnezeu l-a înștiințat pe el în felul acesta. Urma să facă pomenirea sfinților în altă mânăstire care nu era departe de ei. Și lepădând el gândul să mai meargă, a auzit în timpul somnului: Du-te! Trimite mai înainte pe ucenicii tăi și după aceea mergi și tu singur. Deci, Hristos, Cel care pentru noi a sărăcit și tuturor toate S-a făcut, ca pe toți să-i mântuiască[130], luând chipul săracului și al bolnavului, ședea în mijlocul drumului. Și venind ucenicii și aflându-l văitându-se, l-au întrebat pricina. Iar el a zis: Sunt bolnav și ședeam pe un animal, dar m-au aruncat și au fugit. Și iată, nu este cine să mă ia. Și ei au zis către el: Ce să-ți facem, avva, că noi suntem pe jos. Și lăsându-l, au plecat. După puțin a venit și părintele lor și l-a aflat pe acela stând și suspinând. Și aflând pricina, i-a zis: Nu au trecut niște monahi cu puțin înainte, și nu te-au aflat așa? Iar el a zis: Da! Dar aflând pricina, au plecat zicând: Noi suntem pe jos, ce să-ți facem? I-a zis Avvei: Poți să mergi puțin ca să plecăm? Iar el a zis: Nu pot! Și i-a zis lui: Vino să te iau în spate și Dumnezeu ne va ajuta și vom merge! Iar el a zis: Cum vei putea atâta drum? Mergi, dar, și roagă-te pentru mine! Și el a zis: Nu te voi lăsa! Iată o piatră, te pun acolo, mă las eu mai jos și te voi lua în spate. Și au făcut așa. La început simțea că duce greutatea ca a unui om, dar după aceea

+ [130]Vezi 2 Corinteni 8, 9 și Luca 10, 30-37.

acela se făcea mai uşor şi el mergea mai iute. Apoi s-a făcut uşor de tot şi a început să se minuneze de ce se întâmplă. Şi deodată cel dus în spate s-a făcut nevăzut. Şi printr-un glas, Acela a zis către avva: Deoarece pururi te rogi pentru ucenicii tăi, ca împreună cu tine să se învrednicească de Împărăţia Cerurilor, iată, altele sunt măsurile tale şi altele ale acelora. Înduplecă-i, deci, să ajungă la lucrarea ta şi se va împlini cererea. Căci sunt judecător drept, răsplătind fiecăruia după faptele sale.

250. Era odată un anahoret care avea darul deosebirii şi voia să stea la Chilii, dar nu găsea chilie. Şi era acolo un Bătrân care avea o chilie a sa, mai deoparte. Şi l-a rugat Bătrânul, zicând: Vino să stai acolo până se va găsi chilie. Şi s-a dus. Şi veneau unii la el ca la un străin, aducându-i ceea ce aveau, ca să se folosească. Şi acela îi primea. Deci, a început Bătrânul care-i dăduse chilia să-l pizmuiască şi să-l vorbească de rău şi să zică: Eu câţi ani am aici, în nevoinţă multă, şi nimeni nu vine la mine? Şi acest înşelător are puţine zile şi câţi se duc la el? Şi a zis ucenicului său: Mergi şi spune-i: Pleacă de aici, căci am nevoie de chilie. Şi venind ucenicul, i-a zis lui: Avva te întreabă cum eşti? Iar el a zis: Să se roage pentru mine, căci se îngreuiază stomacul meu. Şi venind fratele, a spus Bătrânului: Mi-a zis că vede de chilie şi pleacă! Şi, iarăşi, după două zile a zis lui: Du-te şi spune-i că dacă nu pleacă voi veni cu toiagul şi-l voi scoate afară. Şi ducându-se fratele, i-a zis: A auzit părintele meu că eşti bolnav şi s-a întristat tare şi m-a trimis să te cercetez. I-a zis lui acela: Spune-i că pentru rugăciunile

lui m-am făcut bine! Deci, a venit și a zis Bătrânului că a spus: Până duminică ies, cu voia lui Dumnezeu! Când a venit duminica și el nu a ieșit, Bătrânul, luând toiagul, a plecat să-l bată și să-l alunge. Atunci i-a zis ucenicul: Să merg eu mai înainte ca nu cumva să fie cineva acolo și să se smintească! Și mergând înainte a zis Bătrânului: Părintele meu vine să te roage să te ia la chilia lui. Deci, auzind de iubirea Bătrânului, a ieșit în întâmpinarea lui, punându-i metanie de departe și zicând: Vin eu la sfinția ta, părinte, nu te obosi! Și văzând Dumnezeu lucrarea celui mai tânăr a străpuns pe părintele lui și aruncând toiagul a alergat să-l îmbrățișeze. Și l-a îmbrățișat pe el și l-a adus în chilia sa ca și când nu a auzit nimic. A zis, deci, Bătrânul ucenicului său: Nimic nu i-ai spus lui din câte am zis eu? Și a zis: Nu! Deci, tare s-a bucurat Bătrânul și a cunoscut că de la vrăjmașul era pizma și l-a odihnit pe Bătrân. Și căzând la picioarele ucenicului său, i-a zis: Tu ești părintele meu și eu ucenicul tău, căci prin lucrarea ta s-au mântuit două suflete.

251. Ziceau despre un sfânt că a mărturisit în prigoană și a suferit multe chinuri, până și așezarea lui pe un tron de aramă înroșit în foc. Și între timp a ajuns împărat fericitul Constantin și au fost sloboziți creștinii. Și vindecându-se sfântul acesta, s-a întors la chilia lui. Și văzând chilia de departe, a zis: Vai, că la multe osteneli vin iarăși! Și aceasta zicea despre nevoințele și luptele împotriva dracilor[131].

252. A zis un Bătrân: Dacă vei vedea pe cineva că a căzut în apă și poți să-l ajuți, întinde-i toiagul și

[131] Apoftegma aceasta este amintită și în VII, 95.

trage-l afară. Şi dacă nu poţi să-l tragi, lasă-i toiagul. Căci dacă-i dai mâna şi nu poţi să-l tragi, te trage el în apă şi muriţi amândoi. Aceasta a spus-o pentru cei care intră în ispite ca să ajute pe cineva, mai presus de măsura lor.

253. Un frate a cercetat după mult timp pe un Bătrân. Şi a zis către el Bătrânul: Unde ai fost, fiule, atâta timp? Iar el a zis: La Constantinopol, părinte, pentru o trebuinţă a mea. Deci, i-a zis lui Bătrânul: Şi ce lucru însemnat ai auzit sau ai văzut acolo? A zis fratele: Însemnat, aproape nimic! Şi chiar de m-aş lăuda cu cele de acolo, dar am înţeles că multe sunt pământeşti. Unul m-a uimit. Am văzut un mirean dispreţuind averile mai mult decât cei care petrec în pustie, să spun aşa. A zis Bătrânul: Cum? Lămureşte-mi cuvântul! A răspuns fratele: Am văzut doi bogaţi şi unul a chemat la judecată pe celălalt, zicând că îi este dator cu două mii de monede, şi a adus dovada scrisă de la tatăl său. Celălalt zicea că datoria a fost întoarsă de tatăl lui şi mărturia nu a fost scrisă datorită prieteniei adevărate. Şi cum nu au ajuns să creadă unul pe celălalt, au ajuns la jurământ pentru lucrul acesta. Zicea, deci, aşa-numitul datornic: Dacă voi jura că datoria a fost dată înapoi de tatăl meu, am să fiu socotit doritor de câştig urât. Ci, mai curând aceasta voi face: Fie voi jura eu că ţi-a fost întoarsă datoria celor două mii de monede şi ţi le voi da a doua oară, fie jură tu că au fost plătite acestea şi nu ai de luat nimic de la mine, şi să-mi dai dovada scrisă. S-au minunat toţi cei care au auzit o astfel de înţelepciune la bărbatul acela. Deci a zis Bătrânul: Şi tu, tânăr fiind, fiule, cu dreptate te-ai

minunat. Căci dacă se va cerceta adâncul lucrului, nu se va afla nimic însemnat, ci numai slavă deşartă şi dorinţă de a plăcea oamenilor peste măsură. A zis fratele: Cum, părinte, de vreme ce a disprețuit atât de mulți bani pentru numele lui? A zis Bătrânul: Cel care disprețuiește banii este dator să se îngrijească și de mântuirea aproapelui după putință. Căci porunca Domnului şi Dumnezeului nostru pe amândouă le porunceşte. Dacă, deci, ştia cu siguranţă că tatăl lui a dat datoria înapoi şi propunea să jure iarăşi şi să o depună a doua oară, ce altceva a făcut decât să-l arate pe aproapele în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor ca nedrept şi doritor de câştig urât, iar pe sine s-a proclamat şi foarte bogat, şi neiubitor de argint. Aceasta nu este atât lepădare de avere, cât slavă deşartă, sau, să spunem mai adevărat, pildă de invidie şi mânie. A zis fratele: Ce trebuia, deci, să facă, de vreme ce jurământul a fost cerut de cel care-i zicea că este dator? A răspuns Bătrânul: Dacă era desăvârşit, nici să jure nu era dator, nici să ceară celuilalt să jure, mai ales că era bogat şi ştia sigur că datoria a fost dată înapoi. A zis fratele: Deci, nu era nevoie să-i dea monedele? A zis Bătrânul: Mult mai bine era ca acesta să fie păgubit, dar să fugă de jurământ şi să câştige iubirea şi să nădăjduiască plată de la Dumnezeu, decât slava deşartă şi să arate oamenilor că este nedrept cel care l-a adus la jurământ. Căci aceasta este pizmă şi ură faţă de celălalt. Deci, ia aminte, fiule, căci numai acelea sunt bine primite la Dumnezeu, cele făcute pentru un scop bun şi cu gând iubitor de Dumnezeu. Şi folosindu-se fratele, a plecat.

254. A zis un Bătrân: Cel care laudă pe monah îl dă pe mâna satanei!

255. A zis iarăşi: Toate câte gândeşte omul, de la cer în jos, zadarnic le gândeşte. Cel care rămâne cu nădejde întru pomenirea lui Iisus, acesta este în adevăr.

256. Unui monah care locuia la Schit i-a fost pârât fiul la cârmuitor şi a fost închis. Şi i s-a transmis de către mama copilului: Scrie cârmuitorului să-l slobozească! A zis, deci, monahul: Şi, dacă el va fi slobozit, nu va fi prins altul în locul lui? A zis cel care i-a adus mesajul: Da! Şi el a zis: Şi care este folosul dacă slobozindu-l pe el aduce bucurie în inima mamei lui şi luând întristarea ei o duce în inima altei femei?

257. Acelaşi Bătrân lucra mult cu mâinile sale. Şi ţinea ceea ce era de ajuns pentru trebuinţa lui şi restul dădea săracilor. Făcându-se secetă, a trimis mama pe fiul ei la el, rugându-l să le dea puţine pâini. Şi auzind Bătrânul, a zis fiului său: Sunt şi alţii acolo care au nevoie ca voi? A zis: Da, sunt mulţi! Şi închizând uşa în faţa lui, a zis plângând: Pleacă, fiul meu! Cel care poartă de grijă acelora vă va purta şi vouă de grijă! L-a întrebat pe el un frate: Acum, nu s-a îndoit gândul tău, alungând astfel pe fiul tău? A zis Bătrânul: Dacă nu se va sili pe sine omul în fiecare lucru, plată nu are.

258. A zis un Bătrân: Orice viclenie care nu se săvârşeşte, nu este viclenie. Şi orice dreptate care nu se săvârşeşte nu este dreptate. Căci asemenea este omul care nu are gânduri viclene şi bune cu pământul Sodomei şi Gomorei, pentru că sărat fiind, nici roade nu face, nici buruieni. Iar pământul bun scoate şi grâu, şi neghină.

259. A zis un Bătrân: Stând eu odată lângă un alt Bătrân, l-a cercetat pe el o fecioară, zicând: Părinte, am postit două sute de duminici[132], câte şase zile; am spus cu voce tare Noul şi Vechiul Testament. Ce rămâne să mai fac? I-a zis ei Bătrânul: Ţi s-a făcut ţie batjocura cinste? A zis: Nu! Paguba câştig şi străinul ca rudenia după trup, lipsa ca belşugul? A zis: Nu! A răspuns Bătrânul: Aşadar, nu ai postit şase zile din şapte, nici Vechiul şi Noul Testament nu le-ai rostit, ci te-ai înşelat pe tine însuţi. Mergi, deci, şi lucrează, căci nu ai făcut nimic.

260. A zis un Bătrân: Omul care de bună-voie se dă pe sine întristării, cred că pe unul ca acesta Dumnezeu îl socoteşte împreună cu mucenicii, căci în loc de sânge i se socotesc lui lacrimile.

261. A zis un Bătrân: Copilul care pune cuvântul lui între cei mari asemenea este omului care aruncă foc în sânul fratelui său. Ziceau Bătrânii: Să educaţi pe copii, fraţilor, ca să nu vă educe aceia pe voi.

262. Un frate a mers în muntele Fermei, la un mare Bătrân şi i-a zis: Avva, ce să fac, că se pierde sufletul meu? A zis lui Bătrânul: De ce, fiule? Şi i-a zis lui fratele: Când eram în lume, cu adevărat mult posteam şi privegheam şi era multă străpungere şi căldură în mine. Iar acum, avva, nu văd nimic bun în mine. I-a zis lui Bătrânul: Crede-mă, fiule, că cele câte făceai când erai în lume, din slavă deşartă şi din lauda oamenilor aveai râvna şi erau neprimite înaintea lui Dumnezeu. De aceea nici satana nu te lupta, căci nu voia să-ţi taie

[132]Prin duminică numeşte săptămâna. Deci: Am postit două sute de săptămâni, câte şase zile.

râvna, dar acum, văzându-te pe tine ostaș al lui Dumnezeu și ieșit împotriva lui, și el și-a întors armele împotriva ta. De aceea lui Dumnezeu îi place un psalm pe care-l spui acum cu străpungere mai mult decât o mie pe care-i spuneai în lume. Și primește puținul tău post mai mult decât săptămânile pe care le posteai în lume. A zis lui fratele: Acum nu mai postesc deloc. Și toate lucrurile bune pe care le aveam în lume au fugit de la mine. A zis lui Bătrânul: Frate, îți este de ajuns ceea ce ai! Rabdă numai și ești bine! Și deoarece fratele stăruia și zicea: Cu adevărat, avva, se pierde sufletul meu!, atunci Bătrânul i-a zis: Crede-mă, frate, nu am vrut să-ți spun, ca să nu se vatăme gândul tău, dar te văd dus în trândăveală de satana. Îți spun: această socotință a ta că atunci când erai în lume făceai lucruri bune și petreceai bine, este mândrie. Căci așa și fariseul a pierdut toate câte făcuse bine. De aceea, acum când socotești că nimic bun nu faci, aceasta îți este de ajuns, frate, pentru mântuire, căci este smerenie. Așa s-a îndreptat și vameșul, nefăcând nimic bun. Căci lui Dumnezeu îi place mai mult omul păcătos și nepăsător care are zdrobire de inimă și smerenie[133] decât cel care face multe lucruri bune și are în sine socotința că totdeauna face binele. Și folosindu-se mult fratele, a pus metanie Bătrânului, zicând: Astăzi, avva, s-a mântuit sufletul meu prin tine!

263. A fost întrebat un Bătrân: Ce înseamnă că pentru fiecare vorbă deșartă[134] se va da seamă? Și a răspuns: Orice cuvânt rostit despre un lucru trupesc este vorbire deșartă. Numai a vorbi despre mântuirea

[133]Cf. Psalmul 50, 19. [134]Matei 12, 36.

sufletului, aceasta nu este vorbire deşartă. De aceea să iei aminte la toate şi să taci este mai bine. Căci cum vorbeşti binele, vine la mijloc şi răul.

264. Altădată s-a arătat satana unui Bătrân şi i-a zis: Nu eşti creştin! A răspuns Bătrânul şi a zis: Oricine aş fi sunt oricum deasupra ta! I-a zis lui satana: Îţi spun ţie că în iad vei merge! A răspuns Bătrânul: Nu eşti tu judecătorul meu şi nici Dumnezeul meu!

265. Un frate a întrebat pe un Bătrân zicând: Cum, părinte, de neamul nostru nu poate să ţină nevoinţa Părinţilor? Şi a zis Bătrânul: Pentru că nu iubeşte pe Dumnezeu, nici nu fuge de oameni, nici nu urăşte materia lumii. Căci omului care fuge de oameni şi de materie de la sine îi vine străpungerea şi nevoinţa. Precum cel care vrând să stingă focul aprins în ogorul său, dacă nu apucă să taie mai întâi materia care este înaintea lui, nu-l poate stinge, aşa şi omul, dacă nu pleacă într-un loc unde cu osteneală îşi găseşte chiar şi pâinea lui, nu poate să dobândească nevoinţa. Căci sufletul, dacă nu vede, nu pofteşte degrabă.

266. A zis iarăşi: Cel care fură sau cel care minte, sau cel care face un alt păcat, de multe ori, îndată ce a săvârşit păcatul, suspină sau se osândeşte pe sine şi ajunge la pocăinţă. Iar cel care ţine minte răul în sufletul lui, fie că mănâncă, fie că bea, fie doarme, fie se plimbă, ca un microb îl roade aceasta. Aşadar, mereu are nedespărţit de el păcatul. Şi rugăciunea lui i se face blestem şi toată osteneala lui, chiar şi dacă îşi varsă sângele pentru Hristos, nu este primită.

267. A zis un Bătrân: Dacă te cercetează pe tine unii şi-i vezi de departe, stai la rugăciune şi spune: Doamne,

Iisuse Hristoase, izbăveşte-ne pe noi de vorbirea de rău şi de clevetiri. Şi fă-i să plece cu pace din locul acela.

268. A zis iarăşi: Dacă trupul tău este bolnav, pe măsura lui fă şi trebuinţa ta, ca nu cumva să cazi în slăbiciune şi să ceri mâncăruri şi să îngreuiezi pe cel care te slujeşte.

269. A fost întrebat un Bătrân despre scurgerile din timpul somnului, ca şi când ar fi fost amestec cu femeie sau de unul singur. Şi a răspuns zicând: Să nu o puneţi deloc pe seama voastră, ci să socotiţi ca şi când vă curge nasul. Căci dacă plimbându-te prin locuri publice vezi un han şi apropiindu-te treci pe lângă el şi miroşi miresmele cărnurilor, înseamnă că ai mâncat sau nu? Cu siguranţă îmi vei spune nu. Aşa nici scurgerile din timpul somnului nu-ţi aduc întinare. Căci dacă te vede vrăjmaşul că te temi, mai mult te atacă. Ia seama, deci, ca atunci când vii în simţire să nu consimţi cu cugetul.

270. Un frate a întrebat pe un Bătrân: Este bine să cercetezi pe Bătrâni sau să te linişteşti? A zis lui Bătrânul: A cerceta pe Bătrâni era canonul Părinţilor din vechime.

271. A zis un Bătrân: Am urât pe cei mai tineri care iubesc slava deşartă, că se ostenesc şi plată nu au pentru că vânează slava oamenilor. A zis lui un alt Bătrân mult mai cunoscător: Eu îi primesc şi încă mult. Căci este mai de folos tânărului să aibă slavă deşartă decât să fie nepăsător. Pentru slavă deşartă este nevoie şi să se înfrâneze, şi să privegheze, şi să îndure frigul, şi iubire să dobândească, şi necazuri să poarte pentru laudă. Deci, după o astfel de vieţuire, vine la el Harul lui

Dumnezeu zicându-i așa: De ce nu te osteneşti pentru Mine, ci pentru oameni? Atunci se încredințează să nu mai ia aminte la slava omenească, ci la cea a lui Dumnezeu. Și auzind a zis: Cu adevărat așa este!

272. Un frate care era stăpânit de întristare silea pe un Bătrân zicând: Ce să fac, că gândurile mă atacă zicându-mi: Nu te-ai lepădat de lume la timpul cuvenit şi nu te poți mântui. I-a zis lui Bătrânul: Și dacă nu putem să intrăm în pământul făgăduinței, ne este mai de folos ca oasele noastre să cadă în pustie[135] decât să ne mai întoarcem în Egipt![136]

273. A fost întrebat un Bătrân: Bine este să mijlocim în cearta fraților? Și răspunzând a zis: Fugiți de acestea. Căci scris este: *Dreptul își întoarce în altă parte urechile, ca să nu audă osândirea sângelui nevinovat, și își închide ochii săi, ca să nu vadă nedreptatea*[137].

274. A fost întrebat un Bătrân: Cum poate omul să locuiască singur? Și răspunzând, a zis: Luptătorul, dacă nu se luptă alături de mulți alții, nu poate să învețe meșteșugul biruinței, ca astfel să poată să se lupte de unul singur cu vrăjmașul. Așa și monahul, dacă nu se va nevoi cu frații și nu va învăța astfel meșteșugul luptei cu gândurile, nu poate să locuiască singur și nici să se împotrivească gândurilor.

275. A fost întrebat un Bătrân: Bine este să învățăm

✝ [135]Numeri 14, 29-33. ✝ [136]Denumirea Egipt, în terminologia ecleziastică, cu înțeles metaforic, înseamnă viața departe de Dumnezeu, stricăciunea și robia omului, în împărăția sau mai bine zis în captivitatea păcatului. Simbolismul acesta a reieșit, evident, din evenimentul istoric al robiei de veacuri a israeliților la faraonii Egiptului, care erau idolatri. ✝ [137]Isaia 33, 15.

pe de rost Dumnezeieştile Scripturi? Iar el a zis: Oaia primeşte de la păstor iarbă bună să mănânce, dar mănâncă şi din iarba pustiei. Deci, când se arde de la mărăcini, mănâncă iarbă şi se îndulceşte gura ei şi încetează arsura mărăcinilor. Aşa şi omului îi este bună citirea Sfintelor Scripturi împotriva uneltirilor dracilor. Căci şi dacă cineva se află în biserică, fie cu mulţi, fie cu puţini, şi îşi închide gura sa ca să nu strige către Dumnezeu, acela lucrul dracilor lucrează. Căci şi dracii, neputând să audă lauda lui Hristos şi psalmii, îl împiedică[138].

276. A zis un Bătrân: Cearta îl dă pe om mâniei şi mânia îl predă orbirii şi orbirea îl face pe acesta să lucreze tot răul.

277. Era un monah în Tebaida care avea nevoinţă şi vieţuire peste măsură de aspră, stăruind în multe privegheri şi rugăciuni şi cereri, silindu-şi trupul la multă neagonisire, cu post şi cu osteneli. La început, luând un pumn de linte muiată, mânca în fiecare seară. După aceea, după un anume timp, la fiecare două zile îi era de ajuns măsura aceasta. Şi această rânduială având la mâncare pentru mult timp, a ajuns să mănânce într-o singură zi pe săptămână, care era duminica. Deci, din duminică în duminică, seara, mânca lintea pe care se întâmpla s-o aibă sau ierburi sălbatice, petrecând mult timp aşa, postind cu săptămânile.

[138] În apoftegma aceasta întâlnim o poziţie contrară altor părinţi ai pustiei, din vechime, care recomandau fuga de psalmodiere în biserică, socotind-o ca pe un obicei lumesc, pentru că, după părerea lor, cel care cântă se expune ispitei slavei deşarte şi se îndepărtează de duhul evlaviei (ET).

Dar născocitorul răutății, diavolul pizmuindu-l, precum a căzut el însuși prin mândrie, și pe acesta a încercat să-l aducă la aceasta. Deci, i-a strecurat lui gândul de mândrie, cum că: Ții peste măsură post și priveghere, pe care nu o ține niciunul dintre oameni. Trebuie să faci și semne spre arătare, ca și tu să fii căutat pentru nevoință și să zidești pe oameni, văzând ei lucrurile minunate ale lui Dumnezeu și slăvind pe Tatăl nostru cel din ceruri[139]. Să cerem, deci, lucrarea minunilor, căci Mântuitorul Însuși a zis: *Cereți și vi se va da!*[140] Deci, monahul, o asemenea cerere cu rugăciune stăruitoare aducea lui Dumnezeu. Iar iubitorul de oameni și Bunul Dumnezeu, Care vrea ca toți să se mântuiască[141], văzând rătăcirea lui și aducându-și aminte de osteneala și nevoința lui, nu a îngăduit vrăjmașului să-l ispitească până la sfârșit și să-l arunce în căderea mândriei, cea mai rea decât toate. De aceea și lui i se potrivește mult cuvântul psalmistului: *Când va cădea, nu se va zdruncina, pentru că Domnul întărește mâna lui*[142]. Deci, i-a venit lui gândul că Apostolul zice: *Nu că de la noi înșine suntem destoinici să cugetăm ceva*[143]. Dacă, așadar, unul ca el a zis nu sunt destoinic, cu cât mai mult am eu nevoie să fiu învățat? Mă voi duce la cutare pustnic și ceea ce îmi va spune și mă va sfătui ca de la Dumnezeu voi primi îndrumarea spre a mă mântui. Și avva către care a mers era mare și renumit, înaintat în vedere și destoinic să folosească pe cei care veneau la el și să zidească cum se cuvine pe cei care-l întrebau. Și ieșind monahul din chilia lui,

✣ [139]Matei 5, 16. ✣ [140]Matei 7, 7. ✣ [141]1 Timotei 2, 4. ✣ [142]Psalmul 26, 34. ✣ [143]Vezi 2 Corinteni 3, 5.

a venit la acela. Intrând, deci, la el, Bătrânul a văzut două maimuțe șezând pe umerii lui și ținându-i gâtul lui legat cu lanțuri. Și fiecare se silea să-l tragă spre ea. Și văzând aceasta și cunoscând pricina, căci era bărbat de Dumnezeu învățat, suspinând, a lăcrimat în liniște. Și după rugăciune și obișnuita îmbrățișare, au stat un ceas așezați fără să vorbească. Căci aceasta era obiceiul la Părinții de acolo. După aceea a zis monahul care venise în vizită: Părinte, fii mie de folos și dă-mi temei pentru calea mântuirii! Și i-a răspuns Bătrânul: Nu sunt destoinic, fiule, spre aceasta! Că și eu însumi am nevoie de îndrumare. Și el a zis către acesta: Nu te lepăda, avva, de la a-mi fi de folos. Căci am încredințare întru tine și am legat gândul meu să primească sfatul tău. Iar el s-a lepădat iarăși zicând: Nu mă asculți pe mine, de aceea mă lepăd. Iarăși monahul l-a încredințat și i-a dat lui cuvântul: Orice îmi spui voi asculta ca de un înger. Atunci i-a zis Bătrânul: Primește punga aceasta cu monede, mergi în cetate și cumpără zece pâini și zece xeste[144] de vin și zece litre de carne și adu-le aici. Deci, a început să se întristeze, dar a primit și s-a dus. Și pe cale multe gânduri îl frământau: Ce i s-a părut Bătrânului acestuia și cum voi cumpăra acestea? Căci se vor sminti mirenii văzându-mă pe mine luând acestea. Dar, plângând și lăcrimând, s-a dus. Și rușinându-se, prin cineva a cumpărat pâinile și prin altcineva a luat vinul. Și zicea: Vai mie, ticălosul, cum voi cumpăra carnea, eu însumi

[144] Ξέστης: a. Unitate romană de măsurare a lichidelor, care s-a răspândit în Grecia. Xestul atic avea o capacitate de aproximativ 0, 4 litri b) Butoiaș, vas pentru lichide.

sau prin altcineva? Dar cu rușine a găsit un mirean, i-a dat moneda și acela, cumpărând carnea, i-a dat-o lui. Luând monahul ce cumpărase, a dus Bătrânului. Și i-a zis lui Bătrânul: Nu cumva ai uitat că mi-ai dat cuvântul ca ceea ce îți spun să asculți? Ia, deci, acestea și mergi la chilia ta și rugându-te hrănește-te cu o pâine, un xest de vin și o litră de carne pe zi. Și după zece zile vino aici! Iar el, auzind și neîndrăznind să i se împotrivească, luându-le, s-a îndepărtat plângând. Și întristându-se foarte de lucrul acesta, zicea: De la ce post la ce am ajuns? Și își zicea: Voi face? Nu voi face? Dacă nu voi face, voi înfrunta pe Dumnezeu, căci am dat cuvânt că tot ceea ce îmi va zice ca de la Dumnezeu voi primi. Și acum, Doamne, vezi smerenia mea și miluiește-mă, iertându-mi păcatele mele, că iată acum sunt silit să făptuiesc împotriva voinței mele pe care o aveam despre înfrânare. Și așa plângând a venit la chilie și a făcut cum i-a poruncit Bătrânul. Și rugăciunea lui mai întărită s-a făcut și când trebuia să mănânce cu lacrimi uda cele ce se întâmplau și zicea: Doamne, m-ai părăsit? Așa, deci, văzând Dumnezeu pocăința lui și smerenia, a dat mângâiere în inima lui. Și venind la cunoștința pricinii pentru care i s-a întâmplat să fie nesimțitor, cum credea, a mulțumit lui Dumnezeu și a descoperit cuvântul prorocesc, că Toată dreptatea omului este ca o cârpă lepădată[145] și că de n-ar zidi Domnul casa și n-ar păzi cetatea, în zadar s-ar osteni păzitorul ei[146]. Așadar, a venit la Bătrânul, istovit la trup și chinuit mai mult decât în săptămânile în care petrecea nemâncat. Văzându-l Bătrânul așa

[145]Isaia 24, 6. [146]Psalmul 126, 1.

de smerit, l-a primit cu faţa luminoasă. Şi făcând rugăciune, s-au aşezat tăcând. Apoi a zis Bătrânul: Fiule, iubitorul de oameni Dumnezeu te-a cercetat şi nu a lăsat pe vrăjmaşul să te stăpânească. Căci pururi pentru pricini care par binecuvântate, acela obişnuieşte să-i înşele pe cei care urmăresc virtutea şi să-i ducă spre cuget de îngâmfare. Îi sileşte pe aceştia şi îi îndeamnă să încerce măsuri mari ale izbânzilor, încât în felul acesta să-i doboare. Căci la Dumnezeu nicio patimă păcătoasă nu este mai urâcioasă decât mândria. Şi nicio izbândă nu este mai cinstită ca cea a smereniei. Vezi pentru amândouă pilda Fariseului şi a Vameşului. Exagerările sunt primejdioase în amândouă direcţiile. Unul dintre Bătrâni zice că supra-măsurile sunt ale dracilor. Mergi, deci, pe calea împărătească după Dumnezeiasca Scriptură şi nu te abate nici la stânga, nici la dreapta, ci foloseşte mijlocul. Iar măsura la mâncare este să mănânci în fiecare seară. Iar dacă este trebuinţă, fără îndoială să te potriveşti vremii. Şi fie că pentru o suferinţă sau pentru altă pricină se întâmplă să nu ţii ceasul rânduit, precum şi dacă se întâmplă să iei hrană o zi da şi una nu, să nu ai îndoială, că nu sub Lege, ci sub Har suntem[147]. Mâncând, însă, să nu vrei să te saturi, ci să te înfrânezi, mai ales la mâncărurile gustoase. Pe cele de nimic să le cauţi totdeauna. Şi inima ta să o păzeşti, nevoindu-te mai ales cu cugetarea smerită. Căci *Jertfa lui Dumnezeu* - zice prorocul - *duhul umilit; inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi*[148]. Şi iarăşi acelaşi sfânt David zice: *M-am smerit şi m-am mântuit*[149]. Şi prin

[147]Romani 6, 14. [148]Psalmul 50, 19. [149]Psalmul 114, 6.

prorocul Isaia zice Domnul: *Spre unii ca aceştia Îmi îndrept privirea Mea: spre cei smeriţi, cu duhul umilit şi care tremură la cuvântul Meu*[150]! Deci, toată nădejdea ta, fiule, pune-o în Domnul[151] şi mergi în pace pe calea ta. Şi El va scoate ca lumina dreptatea ta şi judecata ca lumina de amiază[152]. Astfel, deci, folosind pe fratele şi întărindu-l şi îndulcindu-se împreună cu el de cele ce se aflau acolo, l-a slobozit, bucurându-se în Domnul. Şi acesta mergând pe drum, zicea: Să se întoarcă spre mine cei ce se tem de Tine şi cei ce cunosc mărturiile Tale[153]. Şi: *Certându-mă m-a certat Domnul, dar morţii nu m-a dat* [154] Şi: *Certa-mă-va dreptul cu milă şi mă va mustra!*[155]. Şi către sine zicea: *Întoarce-te, suflete al meu, la odihna ta, că Domnul ţi-a făcut bine*[156] şi altele. Şi aşa, venind la chilia sa, a trăit după temeiurile Bătrânului, cu smerenie şi străpungere petrecând restul vieţii sale până când a ajuns bărbat desăvârşit, la măsura vârstei plinirii lui Hristos[157].

278. A fost întrebat un Bătrân: Ce este viaţa monahului? Şi a răspuns: Gură adevărată, trup neprihănit, inimă curată!

279. Zicea un Bătrân: Părinţii prin asprime au intrat înăuntru, iar noi, dacă putem, prin bunătate intrăm[158].

✦ [150]Isaia 66, 2. ✦ [151]Psalmul 72, 28 şi 36, 5. ✦ [152]Psalmul 36, 6. ✦ [153]Psalmul 118, 79. Aici călugărul aplică versetul la situaţia sa. ✦ [154]Psalmul 117, 18. ✦ [155]Psalmul 140, 5. ✦ [156]Psalmul 114, 7. ✦ [157]Efeseni 4, 13. ✦ [158]Este o trimitere directă la cuvintele Sfântului Pavel: Vezi deci bunătatea şi asprimea lui Dumnezeu: Asprimea Lui către cei ce au căzut în bunătatea Lui către tine, dacă vei stărui în această bunătate; altfel şi tu vei fi tăiat (Romani 11, 22).

280. Zicea un Bătrân despre Moise că atunci când a lovit Egiptul[159] a privit încoace și încolo - adică gândurile sale - și nu a văzut pe nimeni. Și cunoscând că nimic rău nu vede în sine făcând, ci totul făcea pentru Dumnezeu, așa a lovit Egiptul.

281. Zicea un Bătrân despre vorba din psalm: *Și voi pune stânga lui peste mări și dreapta lui peste râuri*[160] că aceasta este despre Mântuitorul. Stânga lui peste mări, adică peste lume. Iar peste râuri dreapta lui, aceștia sunt Apostolii care au adăpat lumea prin credință.

282. A zis unul din Bătrâni: Animalul curat, spune Scriptura, este cel care rumegă mâncarea lui și copita picioarelor lui este despicată în două[161]. Așa și omul cel bun crede și primește cele două testamente, precum se află în Sfânta Biserică, în timp ce în erezii în chip diferit sunt lipsite. Și este dator omul să rumege mâncarea cea bună, dar nu și pe cea rea. Este o hrană folositoare, adică gândurile bune, tradiția învățătorilor sfinți și altele ca acestea. Iar hrana cea rea sunt gândurile stricăcioase care au legătură cu diferitele păcate și greșeli ale oamenilor.

283. A zis un Bătrân: Dacă vreun cuvânt se ridică în inimă fratelui care stă în chilie și se grăbește asupra cuvântului, fără să fi ajuns la măsură și fără ca Dumnezeu să-l atragă, atunci dracii stau și-i arată cuvântul cum vrea el.

284. Un frate a întrebat: Care este lucrarea sufletului ca să rodească? Și a răspuns Bătrânul: Lucrarea sufletului este liniștea trupului și multă rugăciune

[159]Ieșire 2, 12. [160]Psalmul 88, 26. [161]Levitic 11, 1 ș.a.

trupească[162] şi să nu ia aminte la căderile oamenilor, ci numai la ale sale. Dacă omul rămâne cu răbdare în acestea, nu va întârzia până când sufletul lui va rodi.

285. A zis un Bătrân: Mulţi dintre monahi au risipit averi, au părăsit tată şi mamă, fraţi şi rudenii pentru păcatele lor. Şi intrând în obşti au izbutit virtuţile cele mari, dar, împiedicându-se de lucrurile mici şi neînsemnate, s-au făcut batjocura dracilor[163], deoarece s-au înconjurat pe ei înşişi de traiste şi lăzi având în ele fructe şi poame uscate, de ace şi foarfece, cuţite şi curele. Aceştia sunt socotiţi iubitori de ei înşişi de către cei care cugetă drept, iar după Dumnezeiasca Scriptură sunt trimişi în întunericul cel mai dinăuntru ca blestemaţi[164]. Căci blestemat - zice - este cel care schimbă dogmele Părinţilor[165]. De partea lui Ianes[166] şi a lui Anania şi Safira[167] se vor învrednici, ca unii înaintaţi în acestea şi părtaşi.

286. Un frate a întrebat pe unul dintre Părinţi despre gândul hulei, zicând: Este strâmtorat sufletul meu, avva, de gândul hulei! Fie-ţi milă şi spune-mi de unde mi se întâmplă şi ce să fac? A răspuns Bătrânul

✣ [162]Prin cuvântul din textul vechi ευχή σωματικη se înţelege rugăciunea la care participă şi trupul omului, de exemplu prin statul în picioare, cu mătănii, îngenuncheri, privegheri ş. a. (ET). ✣ [163]Din punctul acesta până la sfârşitul apoftegmei, cei doi codici mai vechi pe care-i folosim, 108 şi 127, sunt distruşi. Codicele sinaitic 454 ne redă continuarea pe care o prezentăm (ET). ✣ [164]Matei 8, 12; 22, 13. ✣ [165]Vezi Deuteronom 27, 17. ✣ [166]2 Timotei 3, 8. Este vorba despre unul dintre magii din Egipt care s-au împotrivit lui Moise. Conform lui Teodoret, numele Ianes şi Iambres, Apostolul Pavel le cunoaşte din învăţătura nescrisă a iudeilor (Vezi P. Trembelas) (ET). ✣ [167]Fapte 5, 1-11.

şi a zis: Gândul hulei ni se întâmplă de la vorbirea de rău, de la dispreţuirea şi de la osândirea celuilalt. Şi mai ales de la mândrie şi de la a face cineva voia lui, şi de la nepurtarea de grijă faţă de rugăciune, şi de la mânie şi furie. Acestea toate sunt semne ale mândriei care ne pregăteşte să cădem în patimile spuse mai sus, ale vorbirii de rău, dispreţuirii şi osândirii. Şi de acolo se naşte gândul hulei. Deci, dacă va zăbovi în suflet, dracul acesta al blasfemiei te va da în mâna dracului desfrâului şi te va duce la ieşirea din minţi. Şi dacă nu-şi vine în fire omul, se pierde.

287. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Părinte, ce înţelege prorocul când zice: *Nu este mântuire lui întru Dumnezeul lui*[168]? Şi a zis Bătrânul: Gândurile necurate le înţelege, cele care îndepărtează sufletul de Dumnezeu, când se strâmtorează din pricina celor întâmplate.

288. A zis un Bătrân: Trebuie să fugi de toţi cei care lucrează fărădelegea[169], chiar dacă sunt prieteni sau rudenii, chiar dacă au vrednicie de preoţi sau împăraţi. Căci lepădarea de cei care lucrează fărădelegea ne dăruieşte prietenia lui Dumnezeu şi îndrăzneala[170].

289. A zis iarăşi un Bătrân: Mai bine este să locuieşti cu trei care se tem de Dumnezeu decât cu mii care nu se tem de Dumnezeu. Căci în zilele din urmă în obştile cu cel mult o sută de călugări se vor afla puţini

✦ [168]Psalmul 3, 3. ✦ [169]Vezi Psalmul 5, 5-8; 6, 9-11; 27, 3; vezi şi apoftegma 290. ✦ [170]Aici sensul îndrăznelii este folosit cu înţelesul ei bun şi exprimă curajul smerit pe care îl simte sufletul simplu al celui drept în faţa lui Dumnezeu.

mântuiți[171]. Iar la chilioți[172] mult mai puțini. Căci toți se vor întoarce, iubind mesele și lăcomia pântecelui. *Căci mulți sunt chemați, dar puțini aleși!*[173] Și tuturor le place iubirea de stăpânire și iubirea de arginți.

290. Același a zis: Nu este de folos să vă alipiți de călcătorii de lege, nici în Biserică, nici în piață, nici în adunări, nici la tribunal, în niciun chip și în niciun loc. Căci trebuie cu desăvârșire să te separi de părtășia cu cei care calcă legea. Tot omul călcător de lege este vrednic de lepădare și părtaș la osânda veșnică. Și fără de lege este cel care calcă porunca lui Dumnezeu[174].

291. A zis un Bătrân: Nu există lucru mai sărac decât mintea care filosofează fără Dumnezeu despre cele ale lui Dumnezeu. Căci cel care învață fie în biserică, fie în chilie este dator ca el să facă primul cele pe care le spune și învață. Cuvine-se ca plugarul ce se ostenește să mănânce el primul din roade[175].

292. Un frate a întrebat pe un Bătrân zicând: Părinte, cum unii văd descoperiri și vedenii cu îngeri? Și a zis Bătrânul: Fericit este, fiule, cel care-și vede păcatele sale neîncetat, pentru că unul ca acesta neîncetat veghează. Și i-a zis lui fratele: Eu, părinte, am văzut acum câteva zile un frate scoțând un drac dintr-un alt frate. Și i-a zis lui Bătrânul: Nu vreau să scot draci și să vindec de boli, ci vreau și rog pe Dumnezeu să

✦ [171]Am urmărit în punctul acesta textul codicelui 127. Codicele 108 și 454 nu vorbesc despre chilioți, ci după expresia „puțini se vor mântui" continuă cu: „la 50 de călugări socotesc că mult mai puțini. Căci toți se vor pierde... ș.a". ✦ [172]Chiliile erau o zonă izolată a Nitriei, unde se refugiau pustnicii care căutau nevoință mai aspră și mai multă liniște. ✦ [173]Matei 20, 16. ✦ [174]Vezi 1 Tim. 1, 9. ✦ [175]2 Timotei 2, 6.

nu intre în mine vreun drac, ci să mă curăţ pe mine de gânduri necurate. Şi iată aşa am ajuns mare! Căci dacă cineva va curăţa inima sa de gânduri necurate şi neobosit săvârşeşte ceasurile[176] şi slujba canonului său, îţi spun că se va învrednici împreună cu Părinţii făcători de minuni de Împărăţia Cerurilor.

293. Povestea unul dintre Părinţi că în Tesalonic era o mânăstire de fecioare. Şi una dintre ele, prin lucrarea vrăjmaşului tuturor, era luptată să iasă din mânăstire. Ieşind, deci, a căzut în desfrânare, împinsă de dracul care-şi bătuse joc de ea înainte de ieşire. Şi căzând, a petrecut mult timp în desfrânare. Dar, după ceva vreme, s-a întors la pocăinţă, din bunătatea lui Dumnezeu care a lucrat în ea, şi venind la obştea ei cu părere de rău, căzând înaintea porţii, s-a sfârşit. Iar moartea ei a fost descoperită unuia dintre sfinţi. Şi a văzut acesta pe îngeri venind să ia sufletul ei şi pe draci mergând în urma ei. Şi s-a făcut sfadă între ei. Pe de o parte îngerii ziceau: A venit fiind în pocăinţă! Iar pe de altă parte dracii ziceau: Ne slujeşte nouă de atâta timp şi este a noastră! Şi certându-se ei mult timp pentru aceasta, dracii ziceau: Nici nu a apucat să ajungă la obşte, cum se spune, deci, că s-a pocăit? Au răspuns îngerii şi au zis: Din clipa în care Dumnezeu a văzut dorinţa ei înclinând spre El, i-a primit pocăinţa. Şi este stăpână a pocăinţei ei pentru scopul pe care şi l-a pus. Iar Stăpânul vieţii este Stăpânul şi Domnul tuturor. Cu acestea fiind ruşinaţi, dracii au plecat. Iar Bătrânul sfânt care a văzut descoperirea, care era şi episcop, a povestit acestea, pe care şi noi

[176] La ore rânduite se sculau şi făceau rugăciune.

le-am auzit şi vi le-am vestit vouă. Deci, ştiind acestea, fraţilor, întâi să ne încredinţăm pe noi înşine de ajutorul lui Dumnezeu şi să nu ne predăm gândurilor în niciun păcat, ci să ne împotrivim lor şi să luptăm cu ele, mai ales pentru a nu ieşi din mânăstirea noastră. Căci ştim de unde plecăm, dar plecând nu ştim în ce putem cădea.

294. A zis un Bătrân: Sfinţii care-L au pe Hristos înlăuntrul lor şi pe cele de aici le moştenesc, prin nepătimire, şi pe cele de acolo, pentru că şi cele de aici, şi cele de acolo sunt ale lui Hristos. Adică, cel care-L are pe El Îl are şi pe El şi pe cele ale Lui. Iar cel care are patimi, chiar şi lumea toată de ar avea, nimic nu are, fără numai patimile care-l stăpânesc.

295. A zis iarăşi: Nu te minuna că, om fiind, poţi să te faci înger. Căci este vorba despre slava cea deopotrivă cu a îngerilor. Şi pe aceasta cel care rânduieşte lupta o făgăduieşte celor care se luptă.

296. A zis un Bătrân: Niciodată omul nu este bun, chiar dacă voieşte să fie bun, dacă nu locuieşte Dumnezeu în el. Căci nimeni nu este bun, fără numai unul, Dumnezeu![177]

297. A zis iarăşi: Cel care primeşte să fie nedreptăţit de bunăvoie şi iartă aproapelui, după fire, este al lui Iisus, iar cel care nici nu nedreptăţeşte şi nici nu primeşte să fie nedreptăţit, după fire, este al lui Adam. Şi cel care nedreptăţeşte sau cel care cere dobânzi sau face rele altora, prin acestea, este al diavolului.

298. A mers un frate la un Bătrân şi i-a zis: Avva, spune-mi cuvânt, cum să mă mântuiesc? Iar el i-a zis

[177]Matei 19, 17; Marcu 10, 18; Luca 18, 19.

lui: Dacă vrei să te mântuiești, când vizitezi pe cineva, să nu vorbești înainte de a fi întrebat. Și fiind pătruns de cuvânt, i-a pus metanie, zicând: Cu adevărat multe cărți am citit, dar o asemenea rânduială nicăieri nu am aflat. Și mult folosindu-se, a plecat.

299. A zis un Bătrân: Mintea care rătăcește este oprită în loc de citire, de priveghere și de rugăciune. Dorința cea arzătoare este potolită de foame și osteneală și retragere. Mânia cea mișcătoare încetează prin psalmodie și îndelungă-răbdare și milostenie. Iar acestea dacă sunt făcute la vremurile și cu măsurile potrivite. Căci cele fără măsură și fără vreme țin puțin timp, iar cele care țin puțin timp sunt mai curând vătămătoare și nu folositoare[178].

300. Au întrebat frații pe unul dintre Părinți, zicând: Cum se întâmplă că sufletul nu aleargă la făgăduințele lui Dumnezeu pe care le-a făgăduit prin Scripturi, dar spre cele necurate înclină? Iar Bătrânul le-a zis: Eu spun că deoarece nu a gustat încă cele de sus, de aceea poftește cele necurate.

301. A zis un Bătrân: Dacă stai într-un loc și vezi pe unii că au mângâiere, să nu iei seama la ei. Ci, dacă este vreunul sărac, la acela să iei seama cât timp nu are pâine să mănânce, și vei avea odihnă.

302. A zis un Bătrân: Minciuna este a omului celui vechi, iar adevărul iarăși este al omului celui nou.

303. A zis iarăși: Rădăcina faptelor bune este adevărul. Iar minciuna este moarte.

304. A zis un Bătrân: Credeți-mă, fiilor, când spun: Precum lauda cea mare și slava cea mare este a

[178]Apoftegma este pusă pe seama lui Evagrie.

împăraților care se leapădă de lume și se fac monahi - pentru că mai de preț sunt cele înțelegătoare decât cele simțitoare - tot așa rușinea cea mare este a monahului care, având schima monahală, se face împărat.

305. A zis iarăși: Chiar dacă firea trezește poftele, fraților, dar sporirea nevoinței le stinge pe acestea.

306. A zis un Bătrân altui Bătrân care avea dragoste și era aproape de monahi și de mireni: Candela luminează multora, dar își arde gura ei!

307. A zis unul dintre Bătrâni către altul: Cum de nu sunt lăsat slobod să descopăr Bătrânilor gândurile mele? Și i-a zis lui Bătrânul: De nimeni nu se bucură vrăjmașul mai mult decât de cei care nu-și dau pe față gândurile lor.

308. A zis un Bătrân: Să nu locuiești în locul în care vezi pe cineva având pizmă împotriva ta. Altfel nu vei avea propășire!

309. A zis un Bătrân: Dacă în tine s-a făcut batjocura ca și lauda și sărăcia, ca și bogăția și lipsa, ca și belșugul, nu mai mori! Căci este cu neputință celui ce crede drept și lucrează în evlavie și dreptate să cadă în necurăția patimilor și în rătăcirea dracilor.

Sfârșit tratatului despre darul deosebirii.

CAPITOLUL XI

DESPRE ACEEA CĂ TREBUIE ÎN TOATĂ VREMEA SĂ AVEM TREZVIE

1. A zis Avva Antonie: Știu monahi care au căzut după multe osteneli și au ajuns la ieșirea din minți deoarece au nădăjduit în lucrarea lor și au nesocotit porunca Celui care a zis: *Întreabă pe tatăl tău și-ți va da de știre, întreabă pe bătrâni, și-ți vor spune*[1]!

2. A zis iarăși: Dacă este cu putință, câți pași face monahul sau câte picături de apă bea în chilia lui, este dator să îndrăznească a le spune Bătrânilor, ca nu cumva să greșească și în acestea. Căci un frate a aflat loc retras și liniștit în pustie și l-a rugat pe părintele său zicând: Îngăduie-mi să locuiesc în acest loc și nădăjduiesc în Dumnezeu și în rugăciunile tale că am să mă ostenesc mult. Și nu l-a lăsat pe el avva, zicându-i: Știu cu adevărat că te vei osteni mult, dar, pentru că nu vei avea Bătrân, vei îndrăzni să crezi că lucrarea ta place lui Dumnezeu. Și numai pentru că îți va plăcea că faci întru totul lucrarea monahului, o să-ți pierzi osteneala și mintea.

[1] Deuteronom 32, 7.

3. A zis Avva Antonie: Cel care lovește bucata de fier mai întâi vede în gând ce urmează să facă: seceră, cuțit, secure. Așa și noi suntem datori să gândim ce virtute vrem să urmăm, ca să nu ne ostenim în gol.

4. Un frate a întrebat pe Avva Arsenie să audă de la el cuvânt. Și i-a zis lui Bătrânul: Câtă putere este în tine, luptă-te ca lucrarea ta lăuntrică să fie după Dumnezeu și vei birui patimile din afară.

5. A zis iarăși: Dacă Îl căutăm pe Dumnezeu, Acesta ni se va arăta și, dacă Îl vom ține pe Acesta, va rămâne cu noi.

6. Zicea Avva Daniil: M-a chemat într-o zi Avva Arsenie și mi-a zis: Odihnește pe părintele tău, ca atunci când va pleca la Domnul să se roage pentru tine și să-ți fie bine!

7. A zis Avva Agaton: Monahul trebuie să nu-și lase cugetul să-l învinuiască pentru niciun lucru!

8. A zis iarăși că fără paza poruncilor dumnezeiești[2] omul nu ajunge la nicio virtute.

9. A zis iarăși: Este nevoie ca omul să ia aminte în tot ceasul la judecata lui Dumnezeu!

10. A venit odată Avva Ammon să treacă râul și a aflat corabia reparându-se și s-a așezat deoparte. Și iată o altă corabie a venit în locul acela și a trecut pe oamenii care așteptau. Și i-au zis: Vino și tu, avva, să treci cu noi! Iar el a zis: Numai în corabia de obște mă urc. Și avea o legătură de nuiele și stătea, împletind funie și iarăși desfăcând-o, până când corabia s-a reparat; și așa a trecut. Deci, i-au pus lui frații metanie, zicând: De

[2] Ioan 14, 21.

ce ai făcut aceasta? Și a zis lor Bătrânul: Ca să nu mă grăbesc totdeauna odată cu gândul. Este și aceasta o pildă ca să păşim cu stare pe calea lui Dumnezeu.

11. Ziceau despre Avva Ammon că atunci când mergea la biserică nu-l lăsa pe ucenicul lui să meargă prea aproape de el, ci mai departe. Și dacă venea să întrebe vreun gând, îndată îl alunga zicând: Nu cumva, vorbind noi despre folos, să se închege vorbire străină. Pentru aceasta, deci, nu te las prea aproape de mine!

12. Zicea Avva Ammon către Avva Isaia la început: Cum mă vezi acum? Și i-a zis: Ca pe un înger, părinte! Și mai târziu îi zicea: Acum cum mă vezi? Iar el zicea: Ca pe satana! Și dacă îmi vorbești cuvânt bun, îl simt ca pe o sabie!

13. Ziceau despre Avva Ammon că a trăit cu o mică măsură de orez două luni. Și l-a cercetat el pe Avva Pimen și i-a zis: Dacă plec la chilia aproapelui sau dacă acela mă cercetează pentru vreo trebuință, pregetăm să vorbim între noi ca nu cumva să se cadă în vorbire străină. A zis Bătrânul: Bine faci! Căci tinerețea are nevoie de pază! A zis Avva Ammon: Deci, Bătrânii ce fac? Și i-a zis lui: Bătrânii care erau înaintați nu aveau înlăuntrul lor altceva sau ceva străin în gura lor ca să vorbească. A zis Avva Ammon: Deci, dacă apare nevoia să vorbească cineva cu aproapele, voia ta este să vorbim din Scripturi sau din cuvintele Bătrânilor? A zis lui Bătrânul: Dacă nu poți să taci, este mai bine să vorbești din cuvintele Bătrânilor decât din cuvintele Scripturii. Căci este primejdie; nu mică.

14. A zis Avva Alónie: Dacă nu va spune omul în

inima lui că eu singur și Dumnezeu suntem în lumea aceasta, nu va avea odihnă!

15. A zis iarăși: Dacă vrea omul, de dimineață până seara vine la măsura dumnezeiască.

16. Avva Visarion, murind, zicea: Monahul este dator să fie precum Heruvimii și Serafimii, în întregime ochi.

17. Mergeau odată pe cale Avva Daniil și Avva Ammoe. Și zice Avva Ammoe: Când vom ședea și noi în chilie, părinte? A zis Avva Daniil: Cine ne lipsește pe noi acum de Domnul? Dumnezeu este în chilie, dar este și afară Dumnezeu.

18. A zis Avva Isaia: Nepăsarea și a judeca pe cineva în cuget nu te lasă să vezi lumina lui Dumnezeu.

19. A zis iarăși: Să cerem lui Dumnezeu ca să ne dea plâns pentru păcatele proprii și putere să fugim de oameni și să nu avem îndrăzneală cu mirenii sau să vorbim cuvinte deșarte, ca să nu se întunece mintea îndepărtându-se de la cunoașterea lui Dumnezeu. Căci este cu neputință celui care ascultă sau vorbește cuvintele lumii să aibă îndrăzneala inimii înaintea lui Dumnezeu. Iar cel care zice că pe el nu-l vatămă să audă și să vorbească lucruri lumești se aseamănă orbului căruia dacă i se aduce făclie nu vede lumina ei. Și de la soarele care luminează toată lumea se vădește aceasta, că un nor mic care vine acoperă și strălucirea, și căldura lui. Acestea le știu cei care au cunoștință.

20. A zis iarăși: Să te lupți ca să scapi de trei patimi care distrug sufletul și care sunt: iubirea de arginți și cinstirea[3] și odihna[4]. Când acestea împresoară

[3]Este vorba de cinstirea din partea oamenilor. [4]Odihna trupească. Folosim și noi același cuvânt în traducere pentru că

sufletul, nu-l lasă să propășească.

21. Zicea Avva Petru: Am întrebat pe părintele meu ce este robul lui Dumnezeu. Și mi-a spus că atâta cât cineva slujește oricărei patimi, nu se socotește încă rob al lui Dumnezeu, ci este rob al aceluia de care este stăpânit[5]. Atâta timp cât el este sub stăpânire nu poate să învețe pe cei stăpâniți despre aceleași patimi. Căci este rușine să învețe și să se roage lui Dumnezeu pentru ei înainte de a se slobozi el. Cum să se roage pentru altul, el însuși fiind stăpânit de patimi? Căci nici rob al lui Dumnezeu nu este, nici prieten[6], nici fiu[7], ca să ceară pentru altul. Ci neîncetat este dator să se roage pentru aceasta, ca el să se izbăvească. Căci dacă nu se va izbăvi de cele cărora le este rob, fața lui se va arăta plină de rușine înaintea lui Dumnezeu. Câtă vreme este sub patimi, este dator să plângă, că nu s-a învrednicit de îndrăznirea cea către Dumnezeu, care este adevărata neprihănire pe care o cere Dumnezeu de la tot omul.

22. A zis iarăși: De caută cineva pe Domnul cu durere în inimă, Acesta îl ascultă pe el. Și tot ce va cere cu cunoștință și cu grijă și cu durerea în inimă - care să nu fie legat de ceva din cele ale lumii, ci îngrijindu-se de sufletul lui, ca acesta să se înfățișeze în fața tronului Lui fără de osândă - i se va da.

23. A zis Avva Teodor Enatul că dacă ne va socoti Dumnezeu nepăsările din timpul rugăciunilor și robirile cele din timpul psalmodiilor, nu ne putem mântui.

---

același cuvânt este folosit în text și pentru odihna trupească și pentru odihna sau liniștea sau pacea sufletească. ✦ [5]Vezi 2 Petru 2, 19. ✦ [6]Ioan 15, 14-15. ✦ [7]2 Corinteni 6, 18.

24. A zis Avva Teodor cel de la Schit: Vine gândul și mă tulbură și mă supără, dar la faptă nu are putere să treacă, ci mă împiedică numai spre virtute. Iar bărbatul care are trezvie, aruncând gândul, se ridică la rugăciune.

25. A zis Avva Theonás: Deoarece îndepărtăm mintea noastră de la vederea lui Dumnezeu, suntem robiți de patimile trupești.

26. A zis Amma Teodora: Era un monah și din pricina mulțimii ispitelor zicea: Mă duc de aici! Și cum și-a pus sandalele, a văzut pe un alt om punându-și și el sandalele, care i-a zis: Nu din pricina mea pleci? Iată eu voi merge înaintea ta oriunde te vei duce!

27. Au venit odată niște frați să-l încerce pe Avva Ioan Kolovos că nu lăsa gândul lui să se risipească, nici nu vorbea lucruri ale veacului acestuia, și i-au zis: Mulțumim lui Dumnezeu că a plouat anul acesta mult și au fost udați finicii și vor scoate lăstari și vor afla frații lucrul mâinilor. A zis lor Avva Ioan: Așa este și Duhul Sfânt. Când coboară în inimile sfinților, aceștia se înnoiesc și dau lăstari în frica lui Dumnezeu!

28. Ziceau iarăși despre același că a făcut împletitură pentru două coșuri și a împletit un coș și nu și-a dat seama că ajunsese coșul lung până la perete, căci gândul lui era prins de vederea lui Dumnezeu.

29. A zis Avva Ioan: Eu sunt asemenea omului care a adormit sub un copac mare și vede fiare multe și târâtoare venind spre el. Și, dacă vede că nu poate să le stea împotrivă, aleargă sus în copac și se mântuiește. Așa și eu, stau în chilia mea și văd gândurile viclene venind asupra mea și când nu am putere împotriva

lor alerg la Dumnezeu prin rugăciune şi mă mântuiesc de vrăjmaş.

30. Un Bătrân oarecare de la Schit era ostenitor în cele trupeşti, dar nu era cu acrivie în gânduri. Deci, a plecat la Avva Ioan să-l întrebe despre întristare. Şi auzind de la el cuvânt, s-a întors la chilia lui şi a uitat ce îi spusese Avva Ioan. Şi s-a dus iarăşi să-l întrebe. Auzind de la el acelaşi cuvânt, s-a întors. Şi cum a ajuns la chilia lui, iarăşi l-a uitat. Aşa s-a dus de multe ori, dar, întorcându-se, era stăpânit de uitare. După toate acestea, întâlnind pe Bătrân, i-a zis: Ştii, avva, că am uitat iarăşi ce mi-ai spus. Dar ca să nu te supăr nu am mai venit. I-a zis Avva Ioan: Mergi şi aprinde o făclie. Şi a aprins. I-a zis lui iarăşi: Adu şi alte făclii şi le aprinde de la ea. Şi a făcut asemenea. Şi a zis Avva Ioan Bătrânului: S-a vătămat cu ceva făclia că ai aprins de la ea alte făclii? A zis: Nu! A zis Bătrânul: Tot aşa nici Ioan nu s-a vătămat. Dacă tot Schitul ar veni la mine, nu mă va abate de la Harul lui Hristos. Deci, atunci când vrei, vino, nimic deosebind. Şi aşa, prin răbdarea celor doi, a ridicat Dumnezeu uitarea de la Bătrân. Aceasta este lucrarea schitioţilor, aceea de a da bunăvoinţă celor care se ostenesc şi se silesc pe ei înşişi ca să se câştige unii pe alţii pentru lucrul bun.

31. A întrebat un frate pe Avva Ioan zicând: Ce să fac că de multe ori vine un frate să mă ia la lucru şi eu sunt ticălos şi neputincios şi mă ostenesc mult cu lucrul? Ce să fac, deci, ca să împlinesc porunca[8]? Şi răspunzând Bătrânul, a zis: Caleb i-a zis lui Isus, fiul lui Navi: Au trecut acum patruzeci şi cinci de ani de când

[8] Matei 5, 41.

a spus Domnul lui Moise cuvântul acesta și Israel umbla prin pustie; și iată acum am optzeci și cinci de ani. Și sunt încă tare, ca și atunci când m-a trimis Moise; câtă putere aveam atunci, tot atâta am și acum, ca să ies și să intru în luptă[9]. Deci, așa și tu, dacă poți așa cum ieși, tot așa și să intri, du-te! Iar dacă nu poți să faci așa, stai în chilia ta, plângându-ți păcatele. Și dacă te vor afla tânguindu-te, nu te vor sili să ieși!

32. Același zicea ucenicului său: Să cinstim pe Unul și toți ne vor cinsti pe noi. Dacă vom disprețui pe Unul, care este Dumnezeu, ne vor disprețui și pe noi toți și vom merge la pieire.

33. Ziceau despre Avva Ioan că a venit în biserică la Schit și, auzind cearta dintre niște frați, s-a întors în chilia lui. Și înconjurând-o de trei ori așa, a intrat. Și văzându-l niște frați, s-au nedumerit de ce făcuse aceasta. Și venind, l-au întrebat. Iar el le-a zis: Urechile mele le aveam pline de ceartă. Deci am înconjurat ca să le curăț și așa să intru cu liniștea minții în chilia mea.

34. A venit odată un frate la chilia Avvei Ioan pe seară și se grăbea să plece. Dar, vorbind ei despre virtuți, s-a făcut dimineață și nu au știut. Și a ieșit să-l conducă și au rămas vorbind până la ceasul al șaselea. Și l-a adus înăuntru și, după ce au gustat ceva, așa a plecat.

35. Zicea Avva Ioan că temnița este a sta în chilie și a pomeni neîncetat pe Dumnezeu. Și aceasta este: *În temniță am fost și ați venit la Mine*[10]!

36. A venit un frate oarecare să ia coșuri de la Avva

✦ [9]Isus Navi 14, 10-11. ✦ [10]Matei 25, 36.

Ioan. Şi ieşind acesta, i-a zis: Ce vrei, frate? Iar el a zis: Coşuri, avva! Şi intrând să le scoată afară, a uitat şi s-a aşezat să coasă. Iarăşi a bătut fratele şi ieşind i-a zis: Adu coşurile, avva! Şi intrând iarăşi, s-a aşezat să coasă. Şi iarăşi acela a bătut. Şi ieşind, i-a zis: Ce vrei, frate? Iar el a zis: Coşurile, avva! Şi luându-l de mână, l-a dus înăuntru, zicând: Dacă vrei coşuri, ia-le şi pleacă, căci eu nu mă opresc din lucru.

37. A venit odată un cămilar ca să ia lucrurile lui şi să plece în altă parte. Şi el, intrând să aducă împletitura, a luat-o în mână, dar a uitat, pentru că avea mintea la Dumnezeu. Deci, iarăşi l-a necăjit cămilarul bătând la uşă şi avva iarăşi intrând a uitat. A treia oară bătând cămilarul, intrând avva, zicea: Împletitura cămilei; Împletitura cămilei!

38. Ziceau despre Avva Ioan că, venind de la seceriş, înainte de a cerceta pe Bătrâni, s-a aşezat la rugăciune şi la cugetare şi la psalmodie, până când a venit iarăşi gândul lui la rânduiala lui cea veche.

39. A zis Avva Isidor: Eu când eram tânăr şi stăteam în chilia mea, măsură pentru slujbă nu aveam, noaptea mea şi ziua mea erau tot o slujbă!

40. A zis iarăşi: M-am dus odată la piaţă să vând lucruri mici. Şi văzând mânia apropiindu-se de mine, lăsând lucrurile, am fugit!

41. A zis Avva Isidor Avvei Lot: Nu poate cineva să se facă monah dacă nu se face în întregime ca o văpaie.

42. Ziceau despre Avva Apolo că avea un ucenic cu numele Isaac, învăţat spre tot lucrul bun. Şi dobândise liniştea Sfintei Liturghii. Şi când ieşea la biserică,

nu lăsa pe nimeni să se întâlnească cu el. Căci cuvântul lui era așa: Toate cele bune la vremea lor. Este un timp pentru orice lucru[11]. Și când se termina slujba, ca de foc parcă era alungat, căutând să ajungă la chilia lui. De multe ori se dădeau fraților la slujbă pesmet și un pahar cu vin. El nu lua, nu pentru a se lepăda de binecuvântarea fraților, ci pentru a păstra liniștea slujbei. Și i s-a întâmplat lui să cadă în boală la pat și auzind frații, au venit să-l cerceteze. Șezând frații, l-au întrebat zicând: Avva Isaac, de ce la slujbe fugi de frați? Și le-a zis: De frați nu fug, ci de meșteșugul dracilor. Căci dacă cineva ține în mână făclie de lumină și zăbovește stând în vânt, făclia este stinsă de acesta. Așa și noi, luminați fiind de Sfânta Liturghie, dacă zăbovim în afara chiliei, se întunecă mintea noastră. Aceasta era petrecerea cuviosului Avva Isaac.

43. Povestea Avva Casian despre un Bătrân care stătea în pustie, că l-a rugat pe Dumnezeu să-i dea darul de a nu mai fi cuprins de somn niciodată atunci când începe o omilie duhovnicească. Iar dacă cineva va aduce cuvinte ale grăirii de rău sau ale grăirii în deșert, să fie de îndată cuprins de somn, ca auzul lui să nu guste dintr-o asemenea otravă. El spunea că diavolul are râvnă multă pentru vorbirea în deșert și luptă împotriva a toată învățătura duhovnicească. Și folosea această pildă: Vorbind eu odată despre folosul sufletesc unor frați, au fost cuprinși de un somn atât de greu, încât nu puteau să-și țină nici genele. Deci, vrând eu să arăt lucrarea dracilor, am adus cuvânt

[11]Ecclesiast 3, 1 și 17.

de vorbire în deșert, de care, bucurându-se ei, îndată s-au trezit. Și suspinând, am zis: Până acum vorbeam despre lucruri cerești și ochii voștri ai tuturor se închideau de somn. Când a tăcut cuvântul deșert, toți cu multă bunăvoință v-ați trezit. De aceea, fraților, vă rog să cunoașteți lucrarea vicleanului diavol și să luați aminte la voi înșivă, păzindu-vă de somn când faceți sau auziți ceva duhovnicesc.

44. A rugat Avva Pimen pe Avva Macarie cu multe lacrimi, zicând: Spune-mi cuvânt, cum să mă mântuiesc! Răspunzând Bătrânul, i-a zis: Lucrul acesta pe care-l cauți a plecat de la monahi.

45. A zis Avva Macarie cel Mare: Sufletul este dator să adune gândurile sale în psalmodii cu străpungere și nimic altceva să nu aibă în minte decât numai așteptarea Domnului și iubirea cea sădită în el să păstreze. Și precum mama adună pe copii în casă, învățându-i și îndemnându-i, așa și sufletul este dator ca să adune mereu ca pe propriii copii gândurile sale care rătăcesc, chiar dacă se risipesc de păcat. Și pe cât îi stă în putere neîncetat să adune gândurile și să aștepte pe Domnul cu credință nezdruncinată, ca, venind la el, să-l învețe rugăciunea adevărată, cea nedespărțită de căutarea Lui.

46. A zis Avva Moise: Nu poate cineva să intre în oștirea lui Hristos dacă nu se face în întregime foc și dacă nu disprețuiește cinstea și odihna și dacă nu taie voile trupului, și dacă nu păzește toate poruncile lui Dumnezeu.

47. A zis iarăși: Să dobândim evlavia și simplitatea

și blândețea și respectul față de toți oamenii și cunoștința, ca să putem fugi de îndrăzneală[12], care este maica tuturor relelor.

48. A zis iarăși că omul este dator să moară el însuși pentru tot lucrul rău[13] înainte de a ieși din trup, ca să nu facă rău vreunui om.

49. Ziceau despre Avva Nisterie că a rămas în Raith și în fiecare an lucra trei săptămâni și făcea șase coșuri pe săptămână.

50. A zis Avva Nisterie că monahul este dator ca în fiecare seară și dimineață să socotească ce a făcut din câte vrea Dumnezeu și ce nu a făcut din cele ce nu vrea Dumnezeu. Și în felul acesta să ne cercetăm toată viața. Așa a trăit Avva Arsenie. Se străduia în fiecare zi să se înfățișeze lui Dumnezeu fără păcat. Așa se ruga lui Dumnezeu, ca și când era de față, căci cu adevărat este de față. Nu a dat rânduieli pentru el însuși și nu a judecat pe nimeni. Monahului îi este străin a jura, a jura strâmb, a minți, a blestema, a înjura, a râde. Și cel care este cinstit și lăudat mai mult decât este vrednic, acela se vatămă.

51. A zis Avva Xantie: Tâlharul era pe cruce și de la un cuvânt s-a îndreptățit[14]. Și Iuda era numărat împreună cu Apostolii[15] și într-o singură noapte a pierdut toată osteneala și a coborât din ceruri în iad. De aceea nimeni să nu se laude atunci când face binele. Căci toți cei care au crezut în ei înșiși au căzut.

---

[12] Deși în original este folosit același cuvânt ca și pentru îndrăzneala cea bună către Dumnezeu, aici este evident vorba de îndrăzneala rea, căreia îi mai spunem *obrăznicie, lipsă de bun-simț, tupeu* etc. [13] Coloseni 3, 5. [14] Luca 23, 42-43. [15] Matei 2, 35.

52. A zis Avva Olimpie: A coborât odată un preot al elinilor şi a venit în chilia mea şi a dormit. Şi văzând petrecerea monahilor, mi-a zis: Aşa petrecând nu vedeţi nimic de la Dumnezeul vostru? Şi i-am zis: Nu! Şi mi-a zis preotul: Când noi slujim Dumnezeului nostru, nu ascunde nimic de noi, ci ne descoperă tainele lui. Şi voi, atâta osteneală făcând, privegheri, liniştire, nevoinţe, spui că nu vedeţi nimic? Într-adevăr, dacă nu vedeţi nimic, aveţi gânduri viclene în inimile voastre care vă separă de Dumnezeul vostru şi de aceea nu vă descoperă tainele Lui. Atunci, am plecat şi am vestit Bătrânilor cuvintele preotului şi s-au minunat şi au zis că aşa este. Căci gândurile necurate îl separă pe om de Dumnezeu.

53. A zis Avva Orsisie: Socotesc că dacă omul nu-şi păzeşte bine inima sa, uită tot ceea ce a auzit şi cade în nepăsare. Şi aşa vrăjmaşul, aflând în el loc, îl doboară. Căci omul este ca o candelă pregătită şi care luminează, dar, dacă nu i se pune untdelemn, se stinge câte puţin şi se întăreşte întunericul în jurul ei. Şi nu numai aceasta, ci uneori şi şoricelul care vine la ea, căutând fitilul, nu poate să-l mănânce înainte de a se stinge uleiul. Şi dacă vede că nu mai are foc şi nici căldura focului, atunci, vrând să smulgă fitilul, doboară şi candela. Şi dacă este de lut, se sfarmă, iar dacă este de aramă, va fi aflată de stăpânul casei şi va fi pusă la loc. Aşa este şi cu sufletul nepăsător: puţin câte puţin Duhul Sfânt se retrage până când se stinge desăvârşit căldura Lui. Şi atunci vrăjmaşul înghite gândul bun al sufletului, iar trupul îl pierde cu răutatea. Iar dacă acela va avea voinţă bună faţă de Dumnezeu, dar este

numai răpit spre nepăsare, Dumnezeu cel milostiv, punând în el frica Lui și amintirea chinurilor iadului, îl pregătește să fie treaz și să se păzească pe sine cu multă grijă până la cercetarea Lui.

54. A plecat odată Avva Pimen când era mai tânăr la un Bătrân ca să-l întrebe despre trei gânduri. Deci, cum a ajuns la Bătrân, a uitat unul din cele trei și s-a întors la chilia lui. Și cum a pus mâna să deschidă cu cheia și-a amintit cuvântul pe care-l uitase și lăsând cheia s-a întors la Bătrân. Și i-a zis Bătrânul: Te-ai grăbit să vii, frate! Și i-a povestit că: Atunci când am dus mâna să iau cheia mi-am adus aminte de cuvântul pe care-l căutam și nu am mai deschis. De aceea m-am întors repede. Și lungimea drumului era foarte mare. A zis lui Bătrânul: Păstor[16] al îngerilor vei fi! Și numele tău se va vesti în tot pământul Egiptului.

55. Ziceau despre Avva Pimen că atunci când trebuia să meargă la slujbă, stătea cu sine, cercetându-și gândurile până la un ceas, și așa ieșea.

56. Zicea Avva Pimen că chiar de va face omul cer nou și pământ nou[17], nu poate să stea fără grijă.

57. A zis iarăși că a întrebat cineva pe Avva Paisie odată zicând: Ce să fac cu sufletul meu că este nesimțitor și nu se teme de Dumnezeu? Și i-a zis: Du-te și te lipește de un om cu frică de Dumnezeu și, apropiindu-te de el, vei învăța și tu să te temi de Dumnezeu

58. Ziceau iarăși despre Avva Pior că în fiecare zi pune început.

59. Șezând odată Avva Isaac la Avva Pimen, s-a

[16] În original este joc de cuvinte, pentru că Pimen înseamnă Păstor. Deci: Pimen/Păstor al îngerilor. [17] Vezi Apocalipsă 21, 1.

auzit glas de cocoş şi i-a zis: Sunt din acestea aici, avva? Iar el răspunzând i-a zis: Isaac, de ce mă sileşti să vorbesc? Tu şi cei asemenea ţie auziţi aşa ceva. Cel care are trezvie nu se îngrijeşte de aceasta.

60. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Spune-mi cuvânt! Şi i-a zis: Când este foc sub cazan nu poate să-l atingă pe acesta musca sau ceva dintre târâtoare. Dar, când se va răci, atunci se aşază pe el. Aşa şi monahul, atâta cât stăruieşte în faptele duhovniceşti, vrăjmaşul nu află cum să-l doboare.

61. A zis iarăşi: Viclenia oamenilor este ascunsă în spatele lor.

62. Zicea deseori să nu cerem altceva decât inimă trează.

63. A zis Avva Pimen că a întrebat un frate pe Avva Simon, zicând: Dacă ies din chilia mea şi aflu pe fratele meu risipindu-se[18], mă risipesc şi eu cu el. Dacă îl aflu râzând, şi eu râd împreună cu el. Iar dacă intru în chilia mea, nu am odihnă. I-a zis lui Bătrânul: Vrei, dacă ieşi din chilia ta şi afli pe cei care râd, să râzi cu ei şi pe cei care vorbesc să vorbeşti cu ei şi, apoi, să intri în chilie şi să fii aşa cum erai? A zis lui fratele: Dar ce trebuie? Şi răspunzând Bătrânul, a zis: Înăuntru să păstrezi paza şi afară să păstrezi paza!

64. A zis iarăşi: Acest glas strigă către om până la ultima lui suflare: Astăzi întoarce-te[19]!

65. A zis iarăşi: Aceste trei capitole sunt folositoare: Să te temi de Domnul şi să te rogi şi să faci bine aproapelui.

+ [18]Preocupându-se de lucruri şi griji neînsemnate. + [19]Vezi Evrei 37, 15.

66. A zis iarăși: Nu poate omul să cunoască gândurile din afară, dar le cunoaște pe cele care se răzvrătesc înlăuntru. Și, de se luptă cineva, le scoate afară.

67. A zis iarăși: A nu vedea dinainte lucrul, nu ne lasă să propășim la cele desăvârșite.

68. A zis iarăși Avvei Anuv: Întoarce ochii tăi ca să nu vezi deșertăciunea. Căci libertatea ochilor omoară sufletul[20].

69. A zis iarăși: Dacă sufletul se va îndepărta de tot cel care iubește cearta în cuvânt și amestecul și tulburarea omenească, îl cercetează Duhul lui Dumnezeu și atunci poate să nască, sterp fiind.

70. A zis iarăși: Începutul și sfârșitul este frica de Dumnezeu. Căci așa este scris: *Începutul înțelepciunii este frica de Dumnezeu*[21]. Și iarăși, când Avraam a terminat jertfelnicul, i-a zis lui Domnul: *acum cunosc că te temi de Dumnezeu*[22].

71. A zis Avva Pamvo: De când m-am lepădat de lume cu ajutorul lui Dumnezeu, nu m-am căit de vreun cuvânt pe care l-am vorbit.

72. A întrebat cineva pe Avva Petru, ucenicul Avvei Lot, zicând: Când sunt în chilie, sufletul meu este în pace. Dar numai ce mă cercetează un frate și îmi spune cuvintele celor din afară, sufletul meu se tulbură. A zis Avva Petru că zicea Avva Lot: Cheia ta deschide ușa! A zis lui fratele: Ce este cuvântul acesta? I-a zis lui: Dacă te cercetează pe tine cineva, îi spui: Cum ești? De unde ai venit? Cum sunt frații? Te-au primit bine sau nu? Și atunci deschizi ușa fratelui tău și auzi ceea ce nu vrei. A zis lui: Așa este! Dar ce să facă omul

[20] Psalmul 118, 37. [21] Pilde 1, 7. [22] Facere 22, 12.

dacă vine fratele la el? A zis Bătrânul: Numai plânsul are învățătură. Unde nu este plâns, nu este cu putință să te păzești. A zis lui fratele: Când sunt în chilie, plânsul este cu mine, dar îndată ce vine cineva la mine sau dacă ies din chilia mea, nu-l mai aflu. A zis lui Bătrânul: Niciodată nu se supune ție, dar este cu tine spre folosire. Căci scris este în Lege: *Când dobândești un rob evreu, să fie șase ani în slujba ta, iar în al șaptelea să-l lași să trăiască liber. Dacă, însă, îl însori și femeia lui naște în casa ta, și acesta nu vrea să plece pentru că are nevastă și copii, îl vei duce la ușa casei tale și îi vei găuri urechea cu sula, și va fi robul tău în veci*[23]. A zis fratele: Ce înseamnă cuvântul acesta? A zis Bătrânul: Dacă omul face un lucru după putință, în orice ceas va căuta acel lucru spre folosință îl va afla. A zis lui: Arată dragoste și spune-mi cuvântul acesta. A zis Bătrânul: Fiul cel neadevărat nu rămâne să slujească, dar fiul cel adevărat nu părăsește pe tatăl său[24].

73. Stătea odată Avva Sisoe în chilia lui și, bătând la ușă ucenicul lui, Bătrânul a strigat: Pleacă, Avraame, nu intra acum, nu stau degeaba.

74. Avva Sisoe fiind mult rugat de un frate să vorbească, a zis: Stai în chilia ta cu trezvie și părăsește-te pe tine însuți lui Dumnezeu cu multe lacrimi și vei avea odihnă.

75. Un frate a întrebat pe Avva Sisoe, zicând: Vreau să-mi păzesc inima și nu pot. A zis lui Bătrânul: Cum să ne păzim inima când ușa gurii noastre este deschisă?

76. Șezând odată Avva Siluan în Muntele Sinai, a plecat ucenicul lui, Zaharia, cu ascultare și a zis

[23] Ieșire 21, 6. [24] Ioan 8, 35.

Bătrânului: Dă drumul la apă și udă grădina. Și Bătrânul, ieșind, și-a acoperit vederea cu culionul și nu vedea decât urmele. L-a cercetat un frate tocmai în ceasul acela și văzându-l de departe a înțeles ce făcea. Intrând la el fratele, a zis: Spune-mi, avva, de ce ai acoperit fața ta cu culionul și așa ai udat grădina? A zis lui Bătrânul: Ca să nu vadă ochii mei copacii, fiule, și să se ocupe mintea mea cu aceștia, lăsându-și lucrarea.

77. L-au întrebat odată pe Avva Siluan zicând: Ce viețuire ai lucrat, avva, ca să primești această cugetare? Și a răspuns: Niciodată nu am lăsat în inima mea vreun gând care să-L mânie pe Dumnezeu.

78. A întrebat Avva Moise pe Avva Siluan, zicând: Poate omul în fiecare zi să pună început? Și a zis Bătrânul: Dacă este lucrător, poate și în fiecare ceas să pună început.

79. A zis Avva Serapion că precum soldații împăratului, când stau în fața lui, nu pot să ia seama la dreapta sau la stânga, la fel și omul, dacă stă în fața lui Dumnezeu și ia seama la El cu frică în tot ceasul, nicio lucrare a vrăjmașului nu poate să-l înfricoșeze.

80. A zis fericita Sinclitichia: Să fim treji[25]! Căci prin simțurile noastre, chiar dacă nu vrem, intră furii. Cum poate, deci, o casă, dacă pornește focul de afară, să nu se înnegrească de fum dacă ferestrele sunt deschise?

81. A zis iarăși: Noi trebuie să ne înarmăm totdeauna împotriva dracilor. Căci și din afară vin, și dinlăuntru se mișcă. Și sufletul, precum corabia, când se afundă din pricina furtunilor din afară, când se scufundă din pricina apelor care se adună înlăuntrul ei.

[25] Vezi 1 Tesaloniceni 5, 6.

Așa și noi, când pierim din pricina păcatelor săvârșite în afară, când ne pierdem prin gândurile dinlăuntru. Deci trebuie să luăm seama și la provocările oamenilor din afară, dar să golim și izvoarele gândurilor dinlăuntru.

82. A zis iarăși: Fiilor, toți știm cum să ne mântuim, dar, din pricina nepăsării, suntem lipsiți de mântuire.

83. A zis iarăși: Nu avem aici lipsa de grijă. Căci zice Scriptura: *Cel căruia i se pare că stă să ia seama să nu cadă*[26]. Plutim în necunoscut! *Căci viața noastră este ca marea*, spune Psalmistul David[27]. Cele ale mării unele sunt stâncoase, altele înfiorătoare, și unele liniștite. Deci, noi dorim să plutim în părțile liniștite ale mării, iar cei din lume în cele învolburate. Noi plutim ziua conduși de soarele dreptății. Dar este cu putință uneori ca cel din lume, deși se întâmplă să fie în frig și întuneric, veghind, să-și scape corabia. Iar noi, cuprinși de nepăsare, să ne scufundăm plutind în tinuturi liniștite, pentru că am părăsit cârma dreptății.

84. A zis Avva Iperehie: Aducerea aminte[28] să-ți fie totdeauna în Împărăția Cerurilor și degrabă o vei moșteni.

85. A zis iarăși: Viața monahului, făcându-se asemenea cu cea a îngerilor, arde păcatul.

86. A zis Avva Or către Avva Sisoe: Socotesc că dacă omul nu-și păzește bine inima, toate câte aude le uită și ajunge la nepăsare. Și așa, vrăjmașul, aflând loc în el, îl doboară.

87. Era un anahoret în părțile Iordanului care se

✦ [26]1 Corinteni 10, 12. ✦ [27]Vezi Psalmul 106, 22, 32. ✦ [28]Gândul tău!

lupta de mulți ani. Acesta se învrednicise de darul de a nu primi atacuri din partea vrăjmașului. Încât, de față cu toți care veneau la el pentru a se folosi, aducea ocări diavolului și zicea că nimic nu este și nimic nu poate împotriva celor care sunt luptători, decât dacă află pe unii asemenea lui, întinați și robiți totdeauna păcatului, pe aceia îi slăbește. Și Bătrânul nu simțea că este acoperit de ajutorul lui Dumnezeu și pentru aceasta nu primea război din partea potrivnicului. Deci, într-o zi, cu îngăduința lui Dumnezeu i s-a arătat lui diavolul față către față și a zis către el: Ce ai cu mine, avva? De ce mă acoperi de ocări? Oare te-am supărat cu ceva? Iar el iarăși l-a scuipat și a folosit aceleași cuvinte: Mergi înapoia mea, satano! Căci nimic nu poți împotriva robilor lui Hristos. Și diavolul a zis cu glas: Da, da, alți patruzeci de ani mai ai de trăit! Nu voi afla oare un ceas în atâția ani să te trântesc[29]? Și, aruncând momeala, s-a făcut nevăzut. Iar Bătrânul îndată cuprins de gânduri zicea: Am atâția ani aici de când mă lupt și vrea Dumnezeu să mai trăiesc alți patruzeci de ani! Ies și plec în lume. Să văd și pe cunoscuții mei, să trăiesc cu ei câțiva ani și iarăși să vin și să încep nevoința mea. Și numai ce s-a gândit la acestea, le-a și împlinit. Și năvălind a ieșit din chilie și s-a așternut la drum. Și nefiind el departe, iată îngerul Domnului a fost trimis spre ajutorul lui și i-a zis: Unde mergi, avva? Iar el a zis: În cetate. Și i-a zis:

[29]Verbul ὑποσκελίζω din textul original înseamnă, în general, a pune piedică cuiva, a împiedica. Imaginea metaforică foarte expresivă este despre lucrările viclene și înșelătoare ale diavolului, în tentativa lui de a realiza căderea omului (ET).

Întoarce-te în chilia ta şi nimic să nu fie între tine şi satana! Să ştii numai că ai fost batjocorit de el. Iar el, venindu-şi în fire, s-a întors în chilia lui. Şi după trei zile s-a săvârşit.

88. Cineva a văzut un monah mai tânăr râzând şi i-a zis: Nu râde, frate, că alungi de la tine frica lui Dumnezeu!

89. Ziceau despre un Bătrân că, şezând acesta în chilie, a venit un frate noaptea să-l cerceteze şi l-a auzind înăuntru luptându-se şi zicând: O, bine, până când? Du-te, deci! Vino la mine, prietene! Şi intrând fratele, i-a zis: Avva, cu cine vorbeai? Şi a zis: Gândurile viclene le alungam şi pe cele bune le chemam.

90. A zis un Bătrân: Arunc fusul şi aduc moartea înaintea ochilor mei înainte de a-l aduce înapoi.

91. A zis un Bătrân: Câte am putut să înţeleg, a doua oară nu am revenit asupra lor.

92. A zis un Bătrân: Omul care are înaintea ochilor moartea, în tot ceasul biruieşte micimea sufletească.

93. A zis un Bătrân: Monahul este dator în fiecare seară şi în fiecare dimineaţă să aducă cuvântul despre sine şi să zică: Ce am făcut din cele pe care le vrea Dumnezeu şi ce nu am făcut din cele pe care nu le vrea? Şi aşa se pocăieşte. Căci aşa trebuie să fie monahul. Aşa a trăit Avva Arsenie[30].

94. A zis un Bătrân: Aur dacă pierde cineva şi argint, poate să afle ceva în loc. Dar cel care pierde timp[31] nu poate să găsească altul în locul lui.

+ [30]Apoftegma aceasta este asemănătoare cu prima parte a apoftegmei 50, care este pusă pe seama lui Avva Nisteroe.
+ [31]Sau prilejul potrivit.

95. A cercetat odată unul dintre Bătrâni pe un alt Bătrân. Şi vorbind ei, a zis unul: Eu am murit lumii! A zis şi celălalt Bătrân: Să nu îndrăzneşti cu tine, frate, până nu vei ieşi din trup. Căci dacă tu zici că ai murit, satana însă nu a murit.

96. A zis un Bătrân: Aşa cum soldatul şi vânătorul, plecând la luptă, nu au grijă dacă se răneşte sau scapă celălalt, ci fiecare numai pentru sine se neliniştește, tot aşa trebuie să fie şi monahul.

97. A zis un Bătrân: Aşa cum nimeni nu poate să facă rău celui care este aproape de împărat, tot aşa nici satana nu poate să ne facă ceva dacă sufletul nostru este aproape de Dumnezeu. Căci zice: *Apropiaţi-vă de Dumnezeu şi Se va apropia şi El de voi*[32]. Dar, pentru că neîncetat rătăcim cu mintea, vrăjmaşul vânează cu uşurinţă ticălosul nostru suflet spre patimile de necinste[33].

98. A zis un Bătrân: Sculându-te dimineaţa, spune către tine însuţi: Trupule, lucrează ca să te hrăneşti! Suflete, veghează ca să moşteneşti cele veşnice.

99. Ziceau despre un Bătrân că atunci când îi spuneau gândurile: Lasă astăzi, te vei pocăi mâine! se împotrivea lor zicând: Nu, ci astăzi mă voi pocăi şi mâine să se facă voia lui Dumnezeu.

100. Ziceau Bătrânii că trei sunt puterile satanei, care merg înaintea oricărui păcat: uitarea, nepăsarea şi pofta. Căci când vine uitarea naşte nepăsarea şi din nepăsare vine pofta şi din poftă cade omul. Iar dacă mintea veghează, din uitare nu vine nepăsarea şi, dacă nu este nepăsător, nu ajunge la poftă. Şi dacă

✦ [32]Iacob 4, 8. ✦ [33]Vezi Evrei 3, 7 şi 13, 15.

nu poftește, nu cade niciodată, cu harul lui Hristos.

101. A zis un Bătrân: Lucrează tăcerea! Să nu ai grijă de nimic! Ia seama la cugetarea ta! Să te culci și să te scoli cu frica lui Dumnezeu. Și de năvălirile necredincioșilor să nu te temi.

102. A zis un Bătrân unui frate: Diavolul este vrăjmașul și tu ești casa. Vrăjmașul nu încetează să arunce în casa ta cu orice găsește, adică cu orice necurăție. Al tău este să nu pregeți a le arunca afară. Iar dacă zăbovești, se umple casa de toată necurăția și nu mai poți să intri acolo. Ci, primele lucruri pe care acela le aruncă, tu scoate-le afară puțin câte puțin și casa ta va rămâne curată prin harul lui Hristos.

103. Zicea unul dintre Bătrâni: Când acoperă ochii boului, atunci merge de jur împrejurul ariei. Dacă nu-i acoperă, nu merge de jur împrejur. Așa și diavolul: dacă ajunge să acopere ochii omului, îl smerește cu tot păcatul. Iar dacă se luminează ochii lui, cu ușurință poate să scape de el.

104. Ziceau că în muntele Avvei Antonie ședeau șapte pustnici. Și în vremea finicilor păzeau câte unul ca să alunge păsările. Și era acolo un Bătrân care atunci când păzea în ziua lui striga zicând: Duceți-vă gânduri viclene, cele dinlăuntru și voi păsări, cele de afară!

105. Ziceau despre un Bătrân că a murit la Schit și au înconjurat frații patul lui și îl pregăteau și au început să plângă. Și el și-a deschis ochii și a râs. Apoi iarăși a râs. A râs și a treia oară. Și-l rugau frații zicând: Spune-ne nouă, avva, de ce noi plângem și tu râzi? Le-a zis lor: Am râs pentru că toți vă temeți de

moarte. Şi a doua oară am râs pentru că nu sunteţi pregătiţi. Iar a treia oară am râs că de la osteneală mă duc la odihnă. Şi îndată a adormit Bătrânul.

106. Povesteau fraţii zicând: Am cercetat pe nişte Bătrâni şi, după obicei, după ce am făcut rugăciune, ne-am îmbrăţişat şi ne-am aşezat. Şi după ce am vorbit şi trebuia să plecăm, am cerut să facem rugăciune. Şi a zis unul dintre Bătrâni către noi: Dar ce, nu v-aţi rugat? Şi am zis lui: Când am intrat, avva, s-a făcut rugăciune şi am vorbit până acum. A zis Bătrânul: Iertaţi-mă fraţilor, în timp ce şedea şi vorbea cu noi, un frate a făcut o sută cincizeci de rugăciuni. Şi aceasta zicând, au făcut rugăciune şi ne-a slobozit.

107. A zis unul dintre Părinţi că unui monah iubitor de nevoinţă, care lua aminte la sine însuşi, i s-a întâmplat puţină nepăsare. Şi când era în nepăsare, s-a osândit pe sine şi a zis: Suflete, până când vei fi nepăsător de mântuirea ta? Nu te temi de judecata lui Dumnezeu că poate să te afle în această nepăsare şi să te dea chinurilor veşnice? Acestea zicând în sine, s-a trezit spre lucrarea lui Dumnezeu. Şi după ce şi-a făcut slujba într-o zi, au venit dracii şi făceau gălăgie multă. Iar el a zis către ei: Până când mă veţi necăji? Nu v-a ajuns nepăsarea de dinainte? I-au zis lui dracii: Când erai în nepăsare nici nouă nu ne păsa de tine. Cum te-ai ridicat împotriva noastră şi noi ne-am ridicat împotriva ta. Auzind acestea mai mult s-a silit pe sine spre lucrarea lui Dumnezeu şi propăşea cu harul lui Hristos.

108. A zis un Bătrân: Omul trebuie să-şi păzească lucrarea sa, ca să nu o piardă. Căci dacă cineva face

lucrare multă, dar nu o păzește, nimic nu folosește. Iar dacă cineva face lucrare puțină și o păzește, lucrarea lui rămâne. Și povestea acest lucru: Unui frate i s-a lăsat moștenire. Și vrând să facă milostenie pentru cel care se săvârșise, s-a întâmplat să vină un frate din ținut străin. Și l-a sculat pe el noaptea, zicând: Scoală-te și ajută-mă! Iar fratele l-a rugat zicând: Sunt istovit și nu pot! Și el i-a zis: Dacă nu vii, scoală-te și pleacă! Și străinul s-a sculat și a plecat. Deci, noaptea următoare a văzut în vedenie că a dat grâu brutarului și nu i-a dat nicio pâine. Și ridicându-se a plecat la un mare Bătrân și i-a vestit toate acestea. Și i-a zis lui Bătrânul: Bun lucru ai făcut, dar nu te-a lăsat vrăjmașul să-ți iei plata. Este nevoie deci ca omul să vegheze și să-și păzească lucrarea sa.

109. A zis un Bătrân: Niciodată nu am întins pasul dacă nu am știut unde pun piciorul. Stăteam în picioare luând seama și nu mă lăsam până când Dumnezeu nu mă îndruma.

110. Unui bărbat sfânt, chiar în ceasul în care avea să se sfârșească, i s-a arătat satana și i-a zis: Tu mi-ai scăpat? Și a zis Bătrânul: Nu știu încă! Vezi până unde vegheau Părinții ca să nu se laude cu niciun lucru?

111. A zis un Bătrân: În Schit era un frate râvnitor în slujba lui, dar nepăsător în celelalte. Și într-o zi s-a arătat satana unuia dintre Bătrâni și i-a zis: O, minune, cutare monah mă strânge la subțioară ca să nu plec de la el, făcând voile mele și în tot ceasul zice lui Dumnezeu: Doamne, izbăvește-mă de cel viclean!

112. A zis un Bătrân: În tot lucrul, în tot ceasul, să zici: Dacă mă va cerceta Dumnezeu, ce va fi? Și vezi ce

îți răspunde gândul. Dacă te osândește, lasă și aruncă îndată lucrul pe care-l ții în mână și ia altul, ca să ai îndrăzneală să te afle cu el. Căci trebuie ca lucrătorul să fie pregătit în tot ceasul să meargă înainte pe calea sa, fie că stă la lucrul său de mână, fie că merge pe cale, fie că mănâncă, aceasta mereu să zică: Dacă mă cheamă acum Dumnezeu, ce va fi? Vezi ce îți răspunde cugetul tău și degrabă să faci ce îți spune. Și, dacă vrei să afli dacă s-a făcut milă cu tine, întreabă cugetul tău și să nu încetezi să faci aceasta până când va fi încunoștiințată inima ta și cugetul tău îți va spune: Noi credem în îndurările lui Dumnezeu că negreșit ne va milui. la aminte însă la inima ta ca nu cumva să șovăie în a spune cuvântul acesta. Și, dacă este cât de puțin neîncrezătoare, atunci este departe de tine mila.

113. Un avvă a plecat împreună cu un frate în pustia cea mai adâncă. Și stăteau șase zile despărțiți unul de altul, iar a șaptea, întâlnindu-se în același loc, săvârșeau rugăciunile și gustau ceva, fără să vorbească nimic altceva între ei. Și ducându-se dracii la unul dintre ei, l-au biruit în multe și i-au vestit venirea fraților și cele ce aveau să se întâmple în multe locuri. Văzând acestea și auzind că se vor întâmpla, el a crezut lor socotind că sunt puteri sfinte. Și îl împiedicau să meargă în ziua rânduită la fratele. Din întâmplare a plecat să cerceteze pe un frate bolnav și a întrebat pe unii din mânăstire, ca și când era vorba despre altcineva, dacă este cu putință să cunoască cele ce se întâmplă în lume. Auzind ei și dându-și seama că el este cel înșelat, l-au certat, zicând: Dacă te ocupi cu astfel de lucruri, să nu ne mai cercetezi de acum înainte. Și

îndată s-a pocăit, lepădându-se de toate acelea. Plecând el, iarăşi au venit la el dracii ca să-l amăgească. Dar el i-a făcut mincinoşi şi îndată şi-au preschimbat feţele lor în animale şi ameninţându-l au plecat.

114. Povestea cineva despre un monah că ruga pe Dumnezeu ca să-l învrednicească să fie ca Isaac patriarhul. Şi, după multe rugăciuni, i-a venit glas de la Dumnezeu zicând: Nu poţi să fii ca Isaac! Şi monahul a stăruit: Dacă nu ca Isaac, măcar ca Iov. Şi iarăşi a zis către el glasul dumnezeiesc: Dacă războieşti ca acela pe diavol, vei putea să fii ca el. S-a învoit, deci, monahul şi a auzit iarăşi glasul dumnezeiesc zicând: Mergi în chilia ta! După câteva zile diavolul s-a preschimbat în soldat şi a venit la monah, zicând: Avva, mă rog cuviosiei tale, miluieşte-mă pentru că mă urmăreşte împăratul şi primeşte aceste două sute de litre de aur şi fata aceasta şi copilul şi ţine-i lângă tine într-un loc ascuns, căci eu voi pleca în altă ţară. Şi a zis către el monahul, neştiind cursa diavolului: Fiule, nu pot să ţin acestea, căci eu sunt om smerit şi nu pot să le păzesc. Deci l-a silit mult pe monah cel prefăcut în soldat până când a zis către el monahul: Mergi, fiule şi ascunde-le sub o piatră din apropiere. În cele din urmă, fiind înduplecat monahul, a luat aurul şi fata şi pe copil, batjocorit fiind de dracul. După câteva zile, s-a pornit război în monah pentru fată. Deci, batjocorind-o şi căindu-se pentru ce a făcut, a omorât-o. Şi a zis către el gândul: Omoară şi copilul, ca să nu fie trădătorul lucrului. A omorât deci şi pe copil şi gândul i-a zis iarăşi: Ia banii care ţi-au fost încredinţaţi şi fugi în alt loc ca să nu te caute cel care ţi i-a încredinţat.

Pleacă, deci, în altă țară și zidește cu banii un loc de rugăciune. Și, după ce a terminat lucrul său, iată că a venit la el diavolul prefăcut în soldat și a început să strige și să zică: Ajutor, ajutor! Acest monah a ridicat clădirea aceasta cu bani încredințați lui de mine. Și ridicându-se localnicii împotriva soldatului cel viclean, l-au alungat, batjocorindu-l. Și acela, fiind descurajat de amenințări, s-a îndepărtat zicând că acele lucruri le va face monahului pe care nici cu mintea nu și le-a închipuit vreodată. Și dând înapoi, a plecat. Dar monahul nu se liniștea, noaptea și ziua luptându-se cu gândurile, până când l-a biruit gândul să plece din locul acela, zicând: A ajuns timpul să se vădească cele ale mele! Deci, iau parte din banii care mi-au rămas și plec într-o cetate îndepărtată, unde soldatul acela nu poate să vină. S-a dus, deci, în cetate și a întâlnit din întâmplare o fată, care era fiica unui călău, și vorbind cu tatăl ei, a luat-o de nevastă. După un timp a venit noul cârmuitor al ținutului ce tocmai fusese rânduit. Și pentru că tatăl fetei murise, a cerut de la slujitorii lui să rânduiască un călău care trebuia să împlinească dreptatea. Și i-au zis cei din slujba lui: S-a păstrat un obicei la noi ca cel care ia de nevastă pe femeia sau fiica celui ce s-a săvârșit, acela să preia această slujire, chiar dacă nu vrea. Și a zis către ei cârmuitorul: Și este un astfel de om la voi? Iar ei au zis: Este, unul care se pare că ține și de tagma monahilor. Iar el a zis: Duceți-vă și aduceți-l la mine! Și l-au adus pe el la cârmuitor. Și el, silit fiind, s-a învoit să slujească dreptatea. Aflându-se unii vinovați de crime, i s-a poruncit celui care fusese altădată monah, iar acum era

călău - dacă mă credeți, durerea față de fratele nu mă lasă să povestesc fără să vărs lacrimi -, i s-a poruncit de către cârmuitor să arunce cu smoală încinsă sau să supună altor chinuri pe cei aflați sub cercetare. Deci, în timp ce noul călău făcea acestea, iată satana, având chipul soldatului, a venit la el și a început să strige asemenea lucruri încât s-a adunat popor mult din pricina strigătelor lui. Și strigau împotriva cârmuitorului în apărarea celui nedreptățit. Deci, luând cuvântul, cârmuitorul a zis către soldat: Liniștește-te, omule, vino-ți în fire și arată-ne cu înțelepciune cele ale tale și nu striga așa ca un câine turbat. Și soldatul a zis către cârmuitor: Acest călău a fost odată monah. Și fiind eu prigonit de niște dușmani, i-am încredințat lui aur mult, precum și un copil, care era robul meu și o fată fecioară. Dați poruncă să primesc înapoi ceea ce i-am încredințat. Iar cârmuitorul primind cu plăcere povestirea întâmplării, pentru că se gândea la câștig, a întrebat pe monahul de altădată și călăul de acum dacă socotește că vorbele soldatului sunt adevărate. Învoindu-se el și cerându-i-se să dea înapoi ce primise, s-a aflat în strâmtorare mare și a mărturisit omorârea copilului și a fetei și cheltuirea aurului. Și neaflând ceva de luat de la el, cârmuitorul a poruncit să i se rânduiască călăului ticălos pedeapsa cu moartea. Deci plecând el la locul unde avea să-și dea sfârșitul, iată soldatul și pârâșul lui l-a întâlnit în piață și a zis către el: Știi, avva, cine sunt? Socotesc, a zis, că ești soldatul pe care din nefericire l-am cunoscut, cel care mi-a încredințat pe robul său, fata și banii. Iar el a zis către acesta: Eu sunt satana, cel care l-a înșelat

pe Adam cel întâi-zidit şi care războiesc pe oameni şi nu las pe nimeni cât ţine de mine să se mântuiască sau să se asemene lui Isaac şi lui Iov. Ci pe toţi mă grăbesc să-i fac asemenea lui Ahitofel acela[34] şi lui Iuda Iscarioteanul[35], lui Cain[36] şi preoţilor din Babilon[37] şi tuturor celor asemenea acestora. Deci, mergi şi tu, de vreme ce ai căzut în cursa întinsă de mine şi nu ai învăţat să lupţi războiul nevăzut, adică să nu te trufeşti îndrăznind mai mult decât poţi în lupte şi în stări. Şi asupra lui Iov acela, nimic nu am lăsat pe dinafară din acest meşteşug de război dus de mine totdeauna împotriva oamenilor. Şi acestea zicând şi altele multe, s-a făcut nevăzut. Şi a suferit nenorocitul monah moartea prin spânzurătoare, fiind batjocorit de drac pentru semeaţa cugetare. Deci şi noi să ne păzim şi să nu cerem de la Dumnezeu cele mai presus de noi şi să nu ne învoim să facem cele pentru care nu avem putere să le ducem la bun sfârşit. Este bine să mergem pe calea împărătească, pe care putem, fără să ne aplecăm în dreapta sau în stânga, ca să ne mântuim de veacul viclean de acum, având în toate cugetare smerită.

115. Povestea ucenicul unui mare Bătrân: Odată, mergând noi pe cale, Bătrânul se oprea din loc în loc. Şi i-am zis: Avva, mergi puţin mai repede! Iar el răspunzând a zis: Nu te voi asculta! Şi am zis: De ce,

✦ [34]2 Regi 15, 31. ş.a.. Ahitofel era unul dintre sfetnicii de încredere ai lui David care, însă, a trecut de partea lui Abesalom împreună cu ai săi şi l-a sfătuit cu uneltiri satanice să reuşească mai uşor uciderea lui David. Văzând, însă, că nu reuşeşte planul său de revoltă şi bănuind primejdia îndreptată împotriva vieţii lui, şi-a luat singur viaţa, spânzurându-se (2 Regi 17, 23). ✦ [35]Matei 27, 35. ✦ [36]Facere 4 , 1-11. ✦ [37]Istoria Suzanei 1, 34.

avva? Şi el a zis: Îngerii cântă în cer. Deci este nevoie să veghem şi noi! Căci şi Avva Antonie a zis că monahul nu trebuie să se îngrijească de altceva decât de mântuirea sufletului.

116. A zis un Bătrân: De la cele mici până la cele mari din câte fac, mă gândesc care va fi rodul lor, fie că este vorba de gânduri, fie de fapte.

117. Doi filosofi au cercetat pe un Bătrân şi l-au întrebat să le spună cuvânt de folos. Iar Bătrânul tăcea. Iarăşi filosofii au spus: Nimic nu ne răspunzi nouă, părinte? Atunci Bătrânul le-a zis: Că sunteţi filosofi ştiu, dar că nu sunteţi filosofi adevăraţi dau mărturie. Deci, până când învăţaţi să vorbiţi fără să aveţi ştiinţă? Gândul neîncetat la moarte să fie filosofia voastră şi să vă păziţi pe voi înşivă cu tăcerea şi cu liniştea.

118. A zis un Bătrân: Un monah care, după ce s-a lepădat de lume, se va deda zbuciumului şi ostenelii acestei vieţi nefericite şi se va încurca în a da şi a lua este asemenea săracului lipsit de toate cele trebuincioase vieţii. Apoi, din prea multă lenevire, visează şi socoteşte cum să se hrănească şi să se îmbrace şi se dedă somnului. Şi se vede pe sine în somn bogat, aruncând hainele murdare şi îmbrăcându-se cu veşminte strălucitoare. Şi din multa bucurie se trezeşte şi dă din nou de sărăcia lui. Aşa este monahul, dacă nu veghează, ci îşi cheltuieşte zilele în zbucium, batjocorit de gânduri şi amăgit de dracii care râd de el, căci pentru Dumnezeu trebuie să fie zbuciumul şi osteneala lui. Şi în ceasul despărţirii sufletului lui de trup se află pe sine nevoiaş şi sărac şi flămând, lipsit de toată virtutea. Şi atunci va înţelege câte bunătăţi i-ar

fi dăruit trezvia și luarea aminte la sine și câte chinuri aduce zbuciumul vieții.

119. A zis un Bătrân: Adu-ți aminte totdeauna de cele bune ca să le și faptuiești. Căci niciun gând al omului nu scapă lui Dumnezeu. Să-ți fie cugetul curat de tot răul.

120. A zis iarăși: Să fim treji[38], fraților, în ceasul războiului, să nu ne lenevim stăruind în cercetarea celor viclene! Să nu afle gândul viclean intrare în sufletul nostru.

121. A zis iarăși: Să ne luptăm pentru bunătățile cele viitoare și să ne pregătim pentru intrare și să nu cheltuim în zadar timpul nostru.

Sfârșitul tratatului despre aceea că trebuie ca totdeauna să avem trezvie.

[38] 1 Petru 5, 8.

CAPITOLUL XII

DESPRE A NE RUGA NEÎNCETAT ŞI CU TREZVIE

1. Un frate a cercetat pe Avva Antonie şi i-a zis un cuvânt din Levitic. Deci a ieşit Bătrânul în pustie şi l-a urmat Avva Ammon întru ascuns, ştiind obiceiul lui. Şi îndepărtându-se mult Bătrânul, stând la rugăciune, a strigat zicând: Dumnezeule, trimite pe Moise şi învaţă-mă cuvântul acesta. Şi a venit glas care a vorbit cu el. Deci, a zis Avva Ammon: Glasul l-am auzit care vorbea cu el, dar puterea cuvântului nu am aflat.

2. Ziceau despre Avva Arsenie că în seara de Sâmbătă, spre Duminică, lăsa soarele în spatele lui şi întindea mâinile la cer, rugându-se, până când iarăşi strălucea soarele pe faţa lui; şi atunci se aşeza.

3. A întrebat un frate pe Avva Agaton, zicând: Care virtute, părinte, are în vieţuirea noastră cea mai mare osteneală? A zis lui: Iartă-mă, dar socotesc că nu este altceva mai ostenitor decât a te ruga lui Dumnezeu. Şi orice fel de vieţuire ar avea, dacă omul rămâne cu răbdare în aceasta, dobândeşte odihnă. Iar a te ruga până la ultima suflare are trebuinţă de luptă.

Deoarece totdeauna când omul vrea să se roage lui Dumnezeu vrăjmaşii lui vor să-l oprească. Căci ei ştiu că de nimic nu sunt opriţi decât de rugăciune. Şi de aceea este nevoie de luptă mare până la sfârşit.

4. Povestea Avva Dulá, ucenicul Avvei Visarion: Am venit la chilia lui şi l-am aflat stând la rugăciune şi cu mâinile întinse spre cer. Şi a rămas paisprezece zile făcând aceasta şi după aceea m-a strigat şi mi-a zis: Vino după mine! Şi ieşind am mers în pustie şi fiindu-mi sete am zis: Avva, mi-e sete! Şi luând Bătrânul mantia mea, s-a dus ca la o aruncătură de piatră şi făcând rugăciune mi-a adus-o plină cu apă. Şi mergând am ajuns la o peşteră. Şi intrând am aflat un frate şezând şi lucrând împletitură. Şi nu şi-a ridicat ochii spre noi, nici nu ne-a salutat şi nici nu a vrut deloc să închege cuvânt cu noi. Şi mi-a zis Bătrânul: Să mergem de aici, căci Bătrânul nu are înştiinţare să vorbească cu noi! Şi am urmat calea spre Lykos până am ajuns la Avva Ioan şi salutându-l am făcut rugăciune. Apoi s-a aşezat vorbind despre vederea pe care a văzut-o. Şi a zis Avva Visarion că a ieşit hotărâre să se dărâme templele. S-a făcut aşa şi s-au dărâmat[1]. Şi, pe când ne întorceam noi, am ajuns iarăşi la peştera unde văzusem pe fratele şi mi-a zis Bătrânul: Să intrăm să-l vedem! Şi intrând l-am aflat pe el săvârşit; şi mi-a zis: Vino frate, să pregătim trupul, căci pentru aceasta ne-a trimis Dumnezeu aici. Şi pregătind noi

[1] Avva Ioan aduce vorba despre vedenia dumnezeiască pe care a avut-o, o prorocie despre templele idolatre, şi Avva Visarion îi aduce vestea că s-a dat porunca distrugerii lor. Aşa cum cunoaştem, Avva Visarion a încurajat distrugerea acestora (ET).

trupul spre îngropare, am aflat că era femeie la fire. Şi s-a minunat Bătrânul şi a zis: Vezi că şi femeile îl biruiesc pe satana, iar noi în cetăţi facem fapte de ruşine. Şi slăvind pe Dumnezeu, apărătorul celor care-L iubesc pe El, am plecat de acolo!

5. S-a vestit Fericitului Epifanie, episcopul Ciprului, de către Avva mânăstirii pe care o avea acela în Palestina: Cu rugăciunile tale nu am fost nepăsători faţă de canonul nostru, ci îl săvârşim cu râvnă şi în ceasul al treilea şi al şaselea şi al nouălea. Iar el, mustrându-l, i-a transmis, zicând: Din câte spuneţi, vă arătaţi nepăsători în celelalte ceasuri ale zilei, stând departe de rugăciune. Căci monahul adevărat trebuie să aibă neîncetat rugăciunea şi psalmodierea în inima lui[2].

6. Acelaşi zicea că David prorocul fără de vreme se ruga[3], la miezul nopţii se scula[4], înainte să se facă dimineaţă iarăşi stătea la rugăciune, dimineaţa se ruga, seara şi la amiază stăruia în cerere[5] la Dumnezeu. Şi de aceea zicea: *De şapte ori pe zi Te-am lăudat*[6].

7. A zis Avva Evagrie: Este lucru mare să se roage cineva fără risipire. Şi mai mare este să cânte psalmi fără risipire.

8. A zis iarăşi: Când eşti cuprins de întristare[7] roagă-te precum este scris[8]. Roagă-te cu frică şi cutremur, cu trezvie şi priveghere, că aşa trebuie să te

[2] 1 Tesaloniceni 5, 17. [3] În afara ceasurilor rânduite - până târziu. Vezi Psalmul 118, 147-148. [4] Psalmul 118, 62. [5] Psalmul 54, 18. [6] Psalmul 118, 164. Numărul şapte pe care-l găsim în text la evrei însemna de multe ori. În tradiţia monahală, numărul şapte reprezintă principalele slujbe din zi şi noapte, cele şapte laude. Vezi *Ceaslovul cel mare*. [7] Inimă rea, gol sufletesc, tristeţe, deznădejde. [8] Vezi Psalmul 141, 2.

rogi, mai ales din pricina nevăzuților vrăjmași, vicleni și meșteri ai răului, care vor să ne tulbure în timpul rugăciunii.

9. A zis iarăși: Când un gând se înfățișează inimii luptând împotriva ta, nu căuta în rugăciune unele în locul altora, ci împotriva gândului care te luptă lovește cu sabia lacrimilor.

10. A venit odată Avva Moise să scoată apă și a aflat pe Avva Zaharia[9] rugându-se deasupra fântânii și pe Duhul lui Dumnezeu stând deasupra lui.

11. A zis Avva Isaia că Avva Isidor, preotul Pelusiului[10], făcându-se agapă și frații mâncând în biserică și vorbind între ei, i-a certat și a zis: Tăceți, fraților, căci am văzut un frate care mănâncă împreună cu noi și bea pahare câte bem și noi și rugăciunea lui se înalță înaintea lui Dumnezeu ca un foc.

12. A cercetat Avva Lot pe Avva Iosif și i-a zis lui: Avva, după putere îmi fac slujba mea cea mică și puținul meu post și rugăciunea, și cugetarea și liniștirea, și după puterea mea curăț și gândurile. Deci, ce mai am de făcut? Sculându-se Bătrânul, și-a întins mâinile la cer și s-au făcut degetele lui ca zece făclii de foc și i-a zis: Dacă vrei, fă-te în întregime foc!

13. Zicea Avva Iacob că unul dintre Bătrâni a zis: Când eram tânăr, stând în pustie, aveam în apropiere

✦ [9]Este vorba despre Zaharia cel tânăr, fiul lui Carion, care a avut o înaintare duhovnicească năvalnică, dăruit în special cu darul rugăciunii. ✦ [10]Cetate antică pe țărmul Egiptului, într-o regiune în care s-a consemnat o importantă dezvoltare monahală. Într-una dintre mânăstirile Pelusiului s-a nevoit și Avva Isidor, de unde a primit și numele Pelusiotul.

un băiat care vieţuia de sine. Şi stând odată de pază, l-am văzut rugându-se şi cerând de la Dumnezeu să se împace cu fiarele. Şi după rugăciune, fiind în apropiere o hienă care-şi alăpta puii, băiatul s-a întins şi a început să sugă împreună cu ei. Altădată, l-am văzut rugându-se şi cerând Domnului: Dă-mi darul de a mă împrieteni cu focul. Şi făcând foc, şi-a plecat genunchii în mijlocul lui rugându-se Stăpânului.

14. Odată, unii dintre cei care-şi ziceau monahii rugători[11] au cercetat pe Avva Lucius la Enat. Şi i-a întrebat pe ei Bătrânul: Care este lucrul vostru de mână? Iar ei au zis: Noi nu ne atingem de lucrul de mână, ci, precum spune Apostolul, ne rugăm neîncetat[12]! A zis lor Bătrânul: Nu mâncaţi? Şi ei au zis: Da! Şi Bătrânul a zis: Nu dormiţi? Şi au zis: Da! Şi a zis Bătrânul: Când mâncaţi şi dormiţi, cine se roagă pentru voi? Şi nu au găsit ce să-i răspundă la aceasta. Şi le-a

✦ [11]Monahii *evhiţi* erau cunoscuţi sub numele de *masalieni* sau *mesalieni*. Este denumirea siriacă a ereticilor *evhiţi*. Mai purtau şi alte nume, care dădeau mărturie despre diferitele înfăţişări sub care apăreau. Pentru prima dată, erezia a apărut în a doua jumătate a secolului al IV-lea în Mesopotamia şi s-a întins la scurt timp în Siria, Asia Mică, Tracia şi Egipt. Masalienii aveau tendinţe ascetice şi iniţiatice, de aceea şi învăţătura lor era foarte îndepărtată de cea a cercurilor călugărilor. Respingeau lucrul de mână ca fiind rău şi se întreţineau din cerşetorie. Disprețuiau Tainele şi slujbele bisericeşti şi se rugau mereu (de unde şi numele de *evhiţi - rugători*) invocând îndemnurile Domnului şi ale apostolului Pavel despre rugăciunea neîntreruptă. Vezi Luca 18, 1; Efeseni 6, 18; 1 Tesaloniceni 5, 17. Masalienii au fost condamnaţi pentru prima dată de sinodul din Pisidia Pamfiliei (290). Condamnarea aceasta a fost confirmată de Sinodul al III-lea Ecumenic (431). ✦ [12]1 Tesaloniceni 5, 17.

zis lor: Iertați-mă, dar iată că nu faceți ceea ce ziceți. Eu vă voi arăta că lucrând lucrul meu de mână mă rog neîncetat. Mă așez cu ajutorul lui Dumnezeu și, după ce-mi ud nuielele, le împletesc în funie, zicând: *Miluiește-mă Dumnezeule după mare mila Ta și după mulțimea îndurărilor Tale șterge fărădelegea mea*[13]. Și le-a zis: Aceasta nu este rugăciune? Și ei au zis: Da! Și le-a zis lor: Deci când stau toată ziua lucrând și rugându-mă, fac mai mult sau cel puțin șaisprezece numii[14] și din acestea dau două la poartă și de celelalte iau mâncare. Și cel care a primit cele două numii se roagă pentru mine, atunci când eu mănânc sau dorm și, prin harul lui Dumnezeu, mi se împlinește porunca: Rugați-vă neîncetat!

15. L-au întrebat unii pe Avva Macarie, zicând: Cum trebuie să ne rugăm? A zis lor Bătrânul: Nu este nevoie să îndrugați multe[15], ci să întindeți mâinile și să ziceți: Doamne, așa cum vrei și cum știi, miluiește-mă! Iar dacă este să vină război: Doamne, ajută-mă! Și El știe ce ne este de folos și face milă cu noi.

16. A zis Avva Moise: Dacă nu se înțelege fapta cu rugăciunea, în zadar te ostenești. Și l-a întrebat pe el altcineva, zicând: Ce este înțelegerea dintre faptă și rugăciune? Și a zis Bătrânul: Cele pentru care ne rugăm să nu le mai facem! Că atunci când omul își leapădă voia sa, atunci se împacă Dumnezeu cu el și îi primește rugăciunea.

17. A zis Avva Nil: Câte le faci ca apărare împotriva

[13]Psalmul 50, 1. [14]Numia era o monedă mică de aramă, argint sau aur. [15]Bătrânul repetă porunca Mântuitorului din Matei 6, 7.

fratelui care te-a nedreptățit toate ți se vor face ție spre sminteală la vremea rugăciunii[16].

18. A zis iarăși: Rugăciunea este odrăslire a blândeții și a lipsei desăvârșite de mânie.

19. A zis iarăși: Rugăciunea este îndepărtarea tristeții și a deznădejdii!

20. A zis iarăși: *Mergând, vinde averea ta și dă-o săracilor*[17], ridică-ți crucea și leapădă-te de tine[18], ca să poți să te rogi fără risipire.

21. A zis iarăși: Pentru orice rabzi[19], cugetând cu înțelepciune, vei afla rodul în vremea rugăciunii.

22. A zis iarăși: Dorind să te rogi cum se cuvine, să nu întristezi vreun suflet, pentru că, de o faci, alergi în zadar.

23. Să nu vrei să se facă cele ale tale după cum ți se pare ție, ci după cum îi place lui Dumnezeu. Și vei fi netulburat și plăcut lui Dumnezeu în rugăciunea ta.

24. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Este bine să te rogi? A zis lui Bătrânul: Avva Antonie a spus că vine de la Domnul glasul acesta care zice: Mângâiați, mângâiați pe poporul Meu, zice Dumnezeul vostru[20].

✦ [16]Romani 12, 17-21; 1 Tesaloniceni 5, 15. ✦ [17]Matei 19, 21. ✦ [18]Matei 16, 24. ✦ [19]Necazuri, ispite etc. ✦ [20]Isaia 40, 1. Prin versetul acesta, Dumnezeu se adresează proorocilor, poruncindu-le să mângâie pe poporul israelit, ca să le câștige comuniunea pierdută cu Acesta. Deja, prin întâmplările înfricoșătoare ale robiei Babilonului (606-536 î.Hr.), au fost umiliți și au plătit păcatul lepădărilor repetate. Acum iubirea părintească a lui Dumnezeu îi înștiințează prin proroci că se apropie eliberarea minunată din robie. Deci, restabiliți înaintea lui Dumnezeu ca popor ales, ei trebuie să primească mângâierea rugăciunii și a slujirii lui Dumnezeu (ET).

25. În vremea lui Iulian, răzvrătitul[21], când a coborât acesta în Persia, a trimis un drac în apus ca să se întoarcă cât mai repede și să-i aducă de acolo un răspuns. Ajungând dracul într-un anume loc în care viețuia un monah, a rămas timp de zece zile nemișcat, neputând să meargă înainte pentru că monahul nu înceta rugăciunea, nici ziua, nici noaptea. Și s-a întors la cel care l-a trimis fără să-și împlinească lucrul. Și i-a zis acela: De ce ai întârziat? Răspunzându-i dracul, a zis: Am și întârziat, m-am întors și fără vreo ispravă. Căci am rămas zece zile păzindu-l pe Puplie monahul, doar va înceta rugăciunea, ca să trec mai departe, și nu a încetat. Încât nu am putut să trec și m-am întors fără împlinirea lucrului[22]. Atunci, necredinciosul Iulian, mâniindu-se, a zis: Când mă voi întoarce, mă voi răzbuna împotriva lui. Dar în câteva zile, cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu, a fost înjunghiat. Atunci, îndată unul din cei care cârmuiau împreună cu el, plecând, a vândut toate câte avea și le-a dat săracilor și a

✦ [21]Iulian, numit Încălcătorul de lege sau Apostatul (331-363) a fost împărat al Bizanțului pentru trei ani (361-363). În perioada aceasta a încercat într-un mod forțat readucerea credinței idolatre, care a ajuns să fie proclamată drept împărătească. A declanșat și prigoane împotriva creștinilor. În războiul pe care l-a organizat împotriva perșilor, în primăvara anului 363, în încăierările cu armatele persane răzlețite la Tigrit, a fost rănit de sulița unui necunoscut, și după puține ore, înconjurat de comandanții săi în cort, și-a dat duhul la vârsta de 32 de ani.
✦ [22]Din întâmplarea aceasta reiese clar că lucrările magice, demonice, într-un cuvânt magia, n-au putere asupra creștinului care se roagă. Se blochează și rămâne inertă, chiar și când doar se apropie de ținutul credinciosului care se roagă cu adevărat (ET).

venit la Bătrânul acela să se facă monah. Şi ajungând mare ascet, s-a săvârşit în Domnul.

26. Un frate a întrebat pe Avva Sisoe, zicând: Ce să fac? Cum să mă mântuiesc? Cum să fiu bineplăcut lui Dumnezeu? Şi i-a zis Bătrânul: Ieşi din lume, leapădă-te de pământ, lasă zidirea şi mută-te către Ziditor! Şi prin rugăciune şi tânguire adună-ţi sinele la Dumnezeu şi vei afla odihnă şi în veacul de acum, şi în cel viitor.

27. Ziceau despre Avva Tithóe că, dacă nu izbutea să-şi coboare repede mâinile când stătea la rugăciune, mintea îi era răpită la cele de sus. Deci, dacă se întâmpla să se roage vreun frate împreună cu el, se străduia să-şi coboare repede mâinile, ca să nu-i fie răpită mintea şi să zăbovească.

28. Ziceau despre un Bătrân că a cercetat timp de patru luni pe un frate din Schit şi niciodată nu l-a aflat pe acesta liber. Cercetându-l, deci, încă o dată şi stând afară în faţa uşii, l-a auzit pe acela zicând cu lacrimi: Doamne, oare nu mă aud urechile Tale pe mine cel care strig către Tine? Miluieşte-mă! Pentru păcatele mele mă ostenesc, rugându-Te aşa!

29. Un anahoret a văzut un drac îndemnând un alt drac să vină şi să trezească pe un monah care dormea. Şi l-a auzit pe celălalt zicând: Nu pot să fac aceasta. Pentru că, odată, l-am trezit şi sculându-se m-a ars cu psalmi şi rugăciuni.

30. Ziceau Bătrânii că rugăciunea este oglinda monahului.

31. Zicea unul dintre Bătrâni că precum este cu neputinţă cuiva să-şi vadă faţa în apă murdară, aşa şi

sufletul, dacă nu se va curăța de lucrurile străine, nu poate să se roage.

32. Ziceau Bătrânii despre un frate că niciodată nu s-a îndepărtat de lucrul său de mână și rugăciunea lui urca neîncetat spre Dumnezeu. Căci era și tare smerit și statornic.

33. A zis un Bătrân: Când omul se va păzi ca să nu nedreptățească pe aproapele, atunci îndrăznește să creadă cu gândul că rugăciunea lui a fost primită la Dumnezeu. Dacă nedreptățește cineva pe aproapele, rugăciunea lui va fi urâcioasă și neprimită. Căci suspinul celui nedreptățit nu va lăsa rugăciunea celui care a nedreptățit să ajungă înaintea lui Dumnezeu.

34. A zis un Bătrân: Dacă lucrezi lucrul tău de mână în chilie și vine ceasul rugăciunii, să nu zici: să termin nuielele sau coșulețul și după aceea mă voi scula. Ci, ridicându-te, la orice ceas, fă-ți datoria rugăciunii către Dumnezeu. Deoarece, altfel, te obișnuiești să fii nepăsător și față de rugăciune și față de lucrare și sufletul tău se face pustiu de orice lucrare trupească și sufletească. Căci de dimineața se vede râvna ta.

35. A zis iarăși: Dacă auzi despre cineva că te-a ocărât și vine la tine, să nu-i arăți că ai aflat, ci întâmpină-l cu cuvinte frumoase și arată-ți fața veselă către el, ca să ai îndrăzneală la rugăciunea ta.

36. Povestea unul dintre Părinți că, odată, un frate care trăia în Egipt mergea pe cale și, prinzându-l seara, a intrat într-un mormânt[23] ca să doarmă din pricina frigului. Și trecând pe acolo niște draci, a zis unul

[23] Mormânt cu o clădire mică deasupra.

către altul: Vezi ce curaj are monahul acesta că doarme într-un mormânt! Vino, să-l necăjim! Şi a răspuns celălalt: De ce să-l necăjim? Acesta este al nostru pentru că face voia noastră, mâncând şi bând, şi vorbind, şi fiind nepăsător faţă de slujbe. În loc să zăbovim cu acesta, mai bine să mergem să necăjim pe cei care ne necăjesc pe noi şi care luptă împotriva noastră cu rugăciunea ziua şi noaptea.

Sfârşitul tratatului despre rugăciunea neîncetată şi cu trezvie.

CAPITOLUL XIII

DESPRE ACEEA CĂ TREBUIE SĂ-I PRIMIM PE STRĂINI ŞI SĂ-I MILUIM CU VOIE BUNĂ[1]

1. A zis Avva Apolo despre primirea fraţilor: Atunci când vin fraţii trebuie să le facem închinăciune, căci nu ne închinăm lor, ci lui Dumnezeu. L-ai văzut pe fratele tău, ai văzut pe Dumnezeul tău[2]! Şi aceasta am primit-o de la Avraam[3]. Când îi primiţi, siliţi-vă spre odihna lor. Căci şi aceasta de la Lot am învăţat, care se străduia să odihnească pe îngeri[4].

2. Zicea Fericitul Epifanie: Pe foarte puţin vinde Dumnezeu dreptăţile Sale celor care se silesc să le cumpere: pe o mică bucată de pâine, pe o haină sărăcăcioasă, pe un pahar cu apă rece, pe un bănuţ. A se adăuga şi aceasta: Când un om se împrumută de la un alt om, din pricina sărăciei sau din nevoia de vieţuire mai bună, atunci când întoarce împrumutul,

---

✣ [1]*...dacă miluieşte, să miluiască cu voie bună!* (Romani 12, 8). ✣ [2]Expresia aceasta este un cuvânt nescris (*agrafon*) al Domnului. Este amintită de Clement Alexandrinul (150-215) în lucrarea *Stromate*, I, 19, 94, pag. 374 şi II 15, 71 în PG 8, 12A şi 1009A. ✣ [3]Facerea 18, 1-19. ✣ [4]Facerea 19, 1-26.

arată recunoştinţa, dar îl întoarce pe ascuns pentru că se ruşinează. Dumnezeu Stăpânul dimpotrivă. Se împrumută pe ascuns şi dă înapoi înaintea îngerilor şi a arhanghelilor şi a celor drepţi[5].

3. S-a suit odată Avva Daniil cu ucenicul lui în Alexandria. Şi a văzut Bătrânul un om, lipsit de ochi, care stătea în piaţă şi zicea: Daţi-mi ceva, miluiţi-mă! Şi a zis Bătrânul ucenicului său: Îl vezi pe acest orb? Îţi spun ţie că este la măsuri mari. Vrei să-ţi arăt cele despre el? Rămâi aici! Şi s-a dus Bătrânul şi i-a zis: Arată dragoste către mine, frate, că nu am cum să cumpăr nuiele de finic să lucrez şi să mă hrănesc. Şi i-a zis lui orbul: Ce ai văzut la mine, avva, căci mă vezi gol şi cerşetor? De ce îmi zici dă-mi ceva ca să cumpăr finic şi să lucrez? Dar, aşteaptă! Şi Bătrânul îi face semn ucenicului său să-l urmeze. Şi au plecat spre Sfântul Marcu[6], în afara oraşului. Căci acolo îşi avea chilia. Şi a zis Bătrânului: Aşteaptă-mă, avva! Şi a intrat şi a adus Bătrânului un săculeţ cu stafide, rodii, smochine uscate şi trei monede mici. Şi scoţând din gura sa un trimision[7], l-a dat avvei, zicând: Roagă-te pentru mine, avva! Şi venind Bătrânul la ucenicul său, a plâns şi a zis: Câţi robi ai Săi ascunşi are Dumnezeu!

✣ [5]Pilde 19, 17. Vezi Matei 6, 1-14. ✣ [6]Este vorba despre biserica Sfântului Evanghelist Marcu. După vechea tradiţie, Sfântul Evanghelist Marcu este considerat întemeietorul Bisericii din Alexandria, căci el a propovăduit creştinismul în Alexandria şi Cirineea. Despre activitatea Apostolului Marcu în Alexandria există multe date în izvoare istorice. Vezi Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, II, 16, pp. 60, 163. ✣ [7]Τριμήσιον (latineşte tremis, -issis), monedă de valoarea unei treimi din cea de aur.

Viu este Domnul[8]! Nu voi întoarce nimic din binecuvântare, căci este dragoste. După ce au plecat de la el, la puține zile, au auzit că iconomul are dureri mari la ficat și stă întins la Sfântul Marcu. Și i s-a arătat lui Sfântul Marcu, Apostolul și Evanghelistul, zicându-i: Trimite și adu pe cutare orb să pună mâna pe locul unde te doare și te vei face sănătos! Și trimițând slujitorii săi, l-au luat pe acela cu rugăminte și cu silire. Și rugându-se acela și punându-și mâinile, de îndată s-a luat durerea. Și s-a auzit aceasta în toată cetatea. Și auzind papa[9], a ieșit să-l vadă pe orb și l-a aflat adormit în Domnul. Și s-a auzit în toată cetatea și la Schit. Și s-a suit Bătrânul cu ucenicul său și mulți Părinți s-au suit în cetate împreună cu ei. Și au luat binecuvântare de la fericitul lor tovarăș. Și aproape toată cetatea a ieșit și, luând binecuvântare, au pus în mormânt trupul lui cu mulțumită și multă slăvire. Și l-au așezat pe el deasupra Avvei Marcu cel nebun. Și viețuirea lui era aceasta: Dacă primea milostenie, cumpăra din ea mere, stafide, rodii și le împărțea prin altcineva în aziluri, la bolnavi, duminica. Patruzeci și opt de ani a avut această virtute a slujirii spre slava lui Dumnezeu!

4. A ajuns odată în Tebaida Avva Daniil, preotul Schitului, având cu el și pe unul din ucenicii lui. Și în

✦ [8]Expresia *Viu este Domnul* este o formă de jurământ pe care o foloseau profeții în Vechiul Testament ca să valideze adevărul profețiilor. ✦ [9]Titlul de *Papă* în primele secole creștine avea o utilizare largă și se dădea episcopilor, dar și preoților. În cele din urmă, s-a obișnuit ca titlul să se acorde episcopului de Alexandria și episcopului Romei.

timp ce înaintau ei plutind pe râu, au ajuns la o țarină, unde Bătrânul i-a slobozit pe barcagii. Și a zis Bătrânul: Aici avem să rămânem astăzi. Și a început ucenicul lui să cârtească, zicând: Până când ne mai învârtim? Să mergem la Schit. Iar Bătrânul a zis: Nu, ci vom rămâne aici astăzi! Și ședeau în mijlocul satului ca niște străini. Și fratele a zis Bătrânului: Oare îi place lui Dumnezeu că stăm aici ca niște tovarăși? Să mergem cel puțin la biserică[10]. A zis Bătrânul: Nu, ci vom sta aici! Și au rămas acolo până noaptea târziu. Și a început fratele să ducă luptă împotriva Bătrânului: Din pricina ta am să mor în stare rea! Și, în timp ce zicea acestea, a venit un bătrân din lume, înalt, cu părul tot alb și, văzând pe Avva Daniil, a început să-i sărute picioarele cu lacrimi. Apoi a îmbrățișat și pe ucenicul lui. Și le-a zis: Porunciți să mergem acasă! Purta și un felinar și cutreiera străzile satului căutând străini. Luându-l pe Bătrân și pe ucenicul lui, și pe străini, câți a mai aflat, s-a dus cu ei acasă. Și punând apă în vas, a spălat picioarele fraților și pe ale Bătrânului. Nu mai avea pe altcineva în casă decât pe sine. Și nici în vreun alt loc nu avea pe nimeni decât pe Dumnezeu. Și le-a dat lor masă și, după ce au mâncat ei, luând resturile de mâncare, le-a dat la câinii satului, căci așa avea obiceiul să facă. Nu lăsa să rămână de seara până dimineața nicio firimitură. Și luându-l pe el deoparte Bătrânul, aproape până dimineață a stat cu el, vorbindu-i cele despre mântuire cu lacrimi multe. Și

[10] Este folosit cuvântul *μαρτύριον-martirion*, care aici înseamnă biserică, pentru că primele biserici se construiau pe moaștele unui martir.

dimineața, îmbrățișându-se au plecat. Și pe când erau ei pe cale, ucenicul a pus metanie Bătrânului zicând: Arată dragoste, părinte, și spune-mi cine este Bătrânul acesta și de unde-l cunoști pe el? Dar Bătrânul nu a vrut să spună ucenicului său nimic. Și iarăși a făcut fratele metanie, zicând: Altele multe mi-ai încredințat, dar cele despre Bătrânul acesta nu mi le spui? Căci, într-adevăr, îi încredințase virtuțile multor sfinți. Dar Bătrânul nu voia să vorbească fratelui cele despre Bătrânul acela, încât fratele s-a întristat și nu a mai vorbit Bătrânului până la Schit. Venind fratele la chilia sa, nu a mai dus Bătrânului puțina mâncare după obicei. Căci până la ceasul al unsprezecelea din zi[11] Bătrânul ținea post în toate zilele vieții sale. Făcându-se seară, Bătrânul a venit la chilia fratelui și i-a zis: Pentru ce, fiule, ai lăsat pe părintele tău să moară de foame? Iar el a zis către acesta: Eu nu am părinte! Căci dacă aș fi avut părinte, acela și-ar fi iubit propriul fiu. Și a zis Bătrânul: Atunci, dacă nu ai părinte, pleacă! Și a prins cu putere ușa să plece, dar fratele l-a ajuns și l-a ținut. Și a început să-i sărute picioarele și să zică: Viu este Domnul! Nu te voi slobozi dacă nu îmi vei spune cine era Bătrânul acela! Căci nu putea fratele să-l vadă pe Bătrân necăjit niciodată, pentru că îl iubea mult. Atunci i-a zis Bătrânul: Fă-mi mai întâi puțină mâncare și-ți voi spune! Și după ce a gustat, a zis fratelui: Să nu mai fii îndărătnic! Pentru că mi-ai stat împotrivă în sat și pentru că ai cârtit, de aceea nu ți-am spus cele despre Bătrân. Și acum ia aminte să nu mai spui vreodată cele ce vei auzi. Acest Bătrân se

[11] Cinci după-amiază după ora noastră.

numește Evloghie și ca meșteșug este lucrător în piatră. Câștigă din lucrul lui în fiecare zi o cheratimă[12] de monede. Până seara nu mănâncă nimic. Și seara iese în țarină și câți străini găsește, îi ia în casa sa și îi hrănește, iar resturile de mâncare le duce la câini, precum ai văzut. Această îndeletnicire a lucrătorului în piatră o are din tinerețea lui până astăzi. Și astăzi are în jur de o sută de ani, mai mult sau mai puțin. Și îi dă Hristos putere, încât câștigă în fiecare zi aceeași cheratimă de monede. Când eram mai tânăr, ca la patruzeci de ani, urcam să vând lucrul meu de mână la țarina lui. Și seara a venit și m-a luat, pe mine și pe alți frați împreună cu mine, după obiceiul lui și ne-a găzduit. Iar eu, venind aici și văzând virtutea acestui bărbat, am început să postesc săptămâni la rând și să rog pe Dumnezeu să-i dăruiască aceluia mai mult câștig ca să aibă să facă bine și altora mai mulți. Și după ce am postit trei săptămâni, am căzut jos pe jumătate mort din pricina nevoinței. Și am văzut pe cineva venind lângă mine, cuviincios la arătare și mi-a zis: Daniile, ce ai? Și i-am zis: Am dat cuvânt Stăpânului meu, lui Hristos, că nu voi gusta pâine până când nu mă va asculta în legătură cu Evloghie, lucrătorul în piatră, să-i dăruiască aceluia binecuvântare, ca și alții, mai mulți, să se bucure de binefacerea lui. Și mi-a zis: Nu! Este bine așa! Și i-am zis: Mai bine, Doamne, este să-i dai mai mult, ca prin acesta toți să slăvească numele Tău cel sfânt. Și El mi-a zis: Eu îți spun că este bine așa. Dar dacă vrei să-i dăruiesc mai mult, să te pui chezaș pentru sufletul lui că se va mântui arătând

[12] O foarte mică unitate de măsurat greutatea.

dragoste la mai mulți și eu îi voi dărui. Și eu am zis către El: Din mâinile mele să ceri sufletul lui! Și am văzut după aceea ca și când stăteam la biserica Sfintei Învieri și un copil stătea deasupra pe Sfânta Piatră și Evloghie stătea de-a dreapta lui. Și a trimis pe cineva dintre cei care erau de față și, îndreptându-se spre mine, a zis: Acesta este cel care se pune chezaș pentru Evloghie? Și au zis toți: Da, Stăpâne! Și a zis iarăși: Spuneți-i că voi cere de la el chezășia. Și eu i-am zis: Da, Stăpâne, asupra mea să fie, numai dă-i! Și am văzut cum goleau în brațele lui Evloghie multe monede. Și cât goleau aceia, atât primeau brațele lui Evloghie. Și trezindu-mă am cunoscut că am fost ascultat și am slăvit pe Dumnezeu. Și când Evloghie a ieșit la lucrul său, lovind în piatră, a auzit un zgomot înfundat. Și iarăși a lovit și a descoperit o mică crăpătură. Și a lovit încă o dată și a aflat o peșteră plină cu bani. Fiind uimit, Evloghie a zis în sine: Banii aceștia sunt ai ismaeliților[13]. Dacă îi iau acasă, va auzi stăpânitorul, va veni și-i va lua, iar eu voi fi în primejdie. Deci, mai bine să plec în alt ținut, unde nu mă cunoaște nimeni. Și plătind animale ca și când ar fi avut de cărat piatră, a dus banii noaptea undeva lângă râu. Și a părăsit fapta aceea bună pe care o făcea în fiecare zi și suind

+ [13]Ismaeliții se numeau urmașii lui Israel, fiul lui Avraam din Agar. Israel și mama lui au plecat din Iudeea și s-au refugiat în pustiul Faran (Sinai.) Acolo, dintr-o femeie egipteancă, Ismail a dobândit doisprezece fii, care apar în Scriptură ca patriarhi ai celor douăsprezece triburi arabe. Arabii de astăzi se mândresc că sunt urmașii lui Ismael. Vezi Facerea 17, 20; 21, 8-21; 25, 12 ș. a.; Galateni 4, 21 ș. a.

banii pe o corabie, a plecat în Bizanț. Împărăteasa pe atunci Iustin cel Bătrân[14]. Și a dat bani mulți împăratului și mai-marilor lui ca să-l facă eparh[15] peste palatele împărătești. Și a cumpărat pentru el o casă mare care se numește a egipteanului până astăzi. Și după doi ani am văzut iarăși în vis pe copilul acela, tot în biserica Sfintei Învieri, și am zis în sinea mea: Oare, unde este Evloghie? Și după puțin timp văd pe Evloghie târât departe de la fața copilului de un etiopian[16]. Și trezindu-mă, am zis în sinea mea: Vai, mie, păcătosul, mi-am pierdut sufletul! Și luând traista, am plecat la țarina lui ca să-mi vând, chipurile, lucrul de mână. Și nădăjduind să-l găsesc pe Evloghie, s-a făcut noapte târziu și nimeni nu mă chema să mă găzduiască în casa sa. Deci, m-am sculat și am întrebat pe o bătrână și i-am zis: Adevărat, amma, dă-mi trei pesmeți ca să mănânc, că nu am mâncat astăzi. Și ea, plecând, mi-a adus puțină fiertură și mi-a dat. Și așezându-se lângă mine a început să-mi vorbească cuvinte de folos, zicând: Avva, nu știi că ești tânăr și nu-ți este de folos să pleci în sat? Sau nu știi că schima monahală cere liniște? Și altele asemenea. Și eu i-am zis: Deci, ce poruncești ca să fac, căci am venit să vând lucrul meu. Și ea a zis: Chiar dacă ai venit să-ți vinzi lucrul tău, să nu înnoptezi așa, afară. Dacă vrei să fii monah, mergi la Schit. Și i-am zis: Ai dreptate, dar lasă-mă cu vorbele

✦ [14]Împăratul Iustin I (518-527) când a urcat pe tron era de șaizeci și opt de ani, și poate că acest lucru îndreptățește porecla de *cel bătrân*. ✦ [15]Iconom. ✦ [16]În textele patristice apare deseori sub înfățișarea unui etiopian negru la trup, diavolul. În limba română se traduce deseori prin *harap*.

acestea. Nu este un om pe câmpul acesta cu frică de Dumnezeu care să adune pe străini? Și ea a zis: O! Ce spui, avva? Am avut odată un pietrar care făcea multe fapte bune străinilor. Și văzând Dumnezeu faptele lui, i-a dat har mult, și astăzi, după cum aud, este patrician[17]. Auzind eu acestea, mi-am zis în sinea mea: Eu am lucrat această crimă! Și urcându-mă în corabie, am ajuns în Bizanț. Și căutând, am aflat casa lui Evloghie Egipteanul și m-am așezat în fața porții până când a ieșit. Și l-am văzut pășind cu fală mare și am strigat la el: Miluiește-mă, căci vreau să-ți spun ceva deosebit. Și el nu mă lua în seama, ci paza lui mă lovea. Și ajungându-l iarăși, am strigat și iarăși m-au lovit. Și am făcut așa, chinuindu-mă, patru săptămâni și nu am putut să vorbesc cu el. Atunci, împuținându-mă la suflet, m-am dus și m-am aruncat jos în fața icoanei Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, cu plâns, și am zis către Mântuitorul: Doamne, ori dezleagă-mi chezășia pe care am pus-o pentru omul acesta, ori mă duc și eu în lume. Și zicând acestea în cugetul meu, am adormit. Și iată se făcea zgomot mare și ziceau: Trece Împărăteasa! Și veneau înaintea ei mii și zeci de mii de cete. Am strigat și eu și am zis: Miluiește-mă, Stăpâna mea! Și ea s-a oprit și mi-a zis: Ce ai? Și am zis ei: M-am pus chezaș pentru Evloghie

[17] În statul roman și în cel bizantin, titlul desemna pe cel care aparținea clasei sociale și politice înalte și corespunde cu denumirile neo-grecești: nobil, arhonte, aristocrat. În cele din urmă, titlul de cinste se acorda pe viață, dar nu ereditar, de către împăratul bizantin, curtenilor sus-puși, politicienilor și soldaților. Este singurul titlu care se dădea femeilor din familia împărătească sau simpatizantelor de la palat (ET).

eparhul! Porunceşte-i să mă dezlege de chezăşie. Şi ea mi-a zis: Eu nu am amestec! Plăteşte chezăşia cum vrei! Şi trezindu-mă, am zis în sinea mea: Chiar dacă trebuie să mor, nu plec de la poarta lui până nu vorbesc cu el. Şi m-am dus iarăşi în faţa porţii şi când trecea, strigam. Şi a alergat asupra mea portarul şi mi-a dat vergi până când a căzut la pământ tot trupul meu. Şi deznădăjduind, am zis în sinea mea: Mă duc la Schit şi dacă vrea Dumnezeu îl va mântui şi pe Evloghie. Şi plecând eu să caut corabie am aflat una din Alexandria şi numai ce am urcat în ea, m-am aşezat să mă culc de deznădejde şi iarăşi, luându-mă somnul, m-am văzut pe mine la Sfânta Înviere şi pe copilul acela şezând pe Sfânta Piatră şi privind la mine cu ameninţare, încât de frica lui am început să tremur ca o frunză şi nu puteam să-mi deschid gura, căci inima mea îngheţase. Şi mi-a zis: Nu te duci să plăteşti chezăşia? Şi a poruncit la doi din cei care erau împreună cu el şi m-au agăţat cu picioarele în sus şi îmi zicea: Să nu mai pui chezăşie peste puterea ta şi să nu te mai împotriveşti lui Dumnezeu. Şi nu puteam să-mi deschid gura, fiind atârnat de sus. Şi iată un glas zicând: Vine Împărăteasa! Şi văzându-o, am prins curaj. Şi căzând în faţa ei, am zis cu glas stins: Miluieşte-mă, Stăpâna lumii! Şi mi-a zis: Ce vrei iarăşi? Şi eu i-am zis: Pentru chezăşia lui Evloghie sunt spânzurat. Şi ea mi-a zis: Mă voi ruga pentru tine! Şi am văzut-o cum a plecat şi a sărutat picioarele copilului. Şi mi-a zis copilul: Să nu mai faci lucrul acesta! Şi am zis: Nu, Stăpâne! Eu m-am rugat ca să fie folositor şi nu netrebnic! Şi iarăşi am zis: Am păcătuit, Stăpâne, iartă-mă!

Şi a poruncit să mă dezlege şi mi-a zis: Mergi în chilia ta! Şi cum îl voi aduce Eu pe Evloghie în rânduiala lui cea dintâi, nu căuta să afli! Şi trezindu-mă, m-am bucurat cu bucurie mare, izbăvit fiind de chezăşie, şi am călătorit mulţumind lui Dumnezeu. După trei luni, am aflat că s-a săvârşit Justin Împăratul şi că împărăţeşte Iustinian[18]. Apoi, după puţin timp, s-au răzvrătit împotriva lui Ipatie, Dexocrat, Pompei şi eparhul Evloghie însuşi. Şi la primii trei li s-a tăiat capul şi toate ale lor au fost prădate. Iar Evloghie a plecat noaptea din Constantinopol. Şi Justinian a poruncit ca unde va fi aflat Evloghie, să fie omorât. Atunci el a plecat şi a venit în satul lui. Şi şi-a schimbat hainele sale ca ale sătenilor. Şi s-a adunat tot satul să-l vadă pe Evloghie şi i-au zis: Bine ai venit! Am auzit că ai ajuns patrician. Şi el le-a zis: Da? Dacă aş fi ajuns patrician, mai vedeam faţa voastră? Nu! Acela este alt Evloghie din ţinutul acesta. Căci eu am fost la Locurile Sfinte. Atunci şi-a venit în fire şi a zis: Sărmane, Evloghie, scoală-te, ia-ţi tăietorul de piatră şi du-te de lucrează. Căci aici palat nu mai este. Nu cumva să-ţi pierzi şi capul. Şi luându-şi unealta sa de tăiat piatră a mers la stânca unde aflase banii, socotind că va găsi alţii. Şi lovind până la ceasul al şaselea nu a găsit nimic. Şi a început să-şi amintească suita şi lucrurile moi, măreţia şi mâncărurile. Şi iarăşi zicea în sine: Ridică-te, sărmane Evloghie, osteneşte-te! Aici este Egiptul. Şi puţin câte puţin Copilul cel Sfânt şi Stăpâna noastră Născătoarea de Dumnezeu l-au adus la rânduiala lui cea dintâi. Căci Dumnezeu nu este nedrept şi nu a

[18] Iustinian I (527-565) a urmat la tron unchiului său Iustin I.

uitat ostenelile lui cele dintâi. După puțin timp m-am suit și eu în satul acela să-mi vând lucrul meu. Și iată, seara, a venit după obiceiul lui dintâi și m-a luat. Și cum l-am văzut prăfuit, am suspinat și, lăcrimând, am zis: *Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut*[19]. *Cine este Dumnezeu, mare ca Dumnezeul nostru! Tu ești Dumnezeu, Cel Care faci minuni*[20] *Cel ce scoate din pulbere pe cel sărac și ridică din gunoi pe cel sărman* [21]; Domnul este Cel care dă sărăcia și bogăția, Acesta îl smerește și-l înalță pe om[22]. *Cine poate să pătrundă adâncimea faptelor și judecăților Lui minunate?*[23] *Eu păcătosul, însă, m-am încumetat și puțin a lipsit să meargă în iad sufletul meu*[24]. Și luându-mă, a pus apă și mi-a spălat picioarele, asemenea și pe ale celorlalți străini, după obicei. Apoi ne-a dat masă. Și după ce am mâncat, i-am zis: Cum ești, avva Evloghie? Iar el mi-a zis: Roagă-te pentru mine, avva, că sunt sărman și nu am nimic în mâinile mele. Și eu i-am zis: Fie ca și cele pe care le ai să fie ca și când nu le-ai avea. Și el mi-a zis: De ce, avva, nu cumva te-am smintit cu ceva vreodată? Și i-am zis: Cu ce nu m-ai smintit!? Atunci i-am povestit toate cele ce s-au întâmplat. Și plângând noi amândoi, mi-a zis: Roagă-te, avva, să-mi trimită Dumnezeu cele de trebuință și de acum înainte mă voi îndrepta. Și i-am zis: Adevărat, fiule, să nu mai aștepți de la Hristos să-ți încredințeze altceva, în toată lumea aceasta, decât moneda aceasta a ostenelii tale. Căci iată, atâta timp ți-a dat Dumnezeu putere să câștigi moneda din lucrul

[19]Psalmul 10, 24. [20]Psalmul 76, 14-15. [21]Psalmul 112, 7. [22]2 Regi 2, 7. [23]Vezi Înțelepciunea lui Sirah 18, 6. [24]Psalmul 93, 17.

mâinilor tale. Şi a zis Bătrânul ucenicului: Iată, acum ţi-am spus de unde l-am cunoscut, fiule. Iar tu să nu mai spui a doua oară acestea la cineva. Acestea le-a încredinţat Avva Daniil ucenicului său după ce s-a întors din Tebaida. Să ne minunăm de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, cum l-a înălţat prin puţin pe Evloghie şi iarăşi l-a smerit spre folos. Să ne rugăm, deci, şi noi să fim smeriţi, ca în ziua cea înfricoşătoare a Domnului nostru Iisus Hristos să aflăm milă înaintea slavei Lui.

5. A zis ucenicul Avvei Teodor[25], că a venit odată cineva să vândă ceapă şi i-a umplut un vas de pământ. Şi i-a zis Bătrânul: Umple vasul de pământ cu grâu şi dă-i-l. Şi erau două grămezi de grâu, una curată şi una necurată. Şi i-am umplut vasul din cel necurat. Şi Bătrânul se uita la mine cu stăruinţă şi supărare. Şi de frică, am căzut şi am spart vasul de lut. Şi i-am pus metanie, iar el mi-a zis: Ridică-te, nu este vina ta! Eu am păcătuit că ţi-am spus. Şi intrând Bătrânul, şi-a umplut braţele cu grâu curat şi i l-a dat împreună cu ceapa.

6. Ziceau despre acelaşi că, după ce s-a pustiit Schitul, a venit să stea la Ferme. Şi îmbătrânind, s-a îmbolnăvit. Deci îi aduceau câte ceva de mâncare. Şi ceea ce îi aducea primul, el dădea la al doilea. Şi tot aşa la rând, ceea ce primea de la unul dădea celuilalt. Iar la ceasul când trebuia să mănânce, ceea ce îi aducea acela care venea, aceea mânca.

7. Ziceau despre Avva Ioan Kolovos că osteneala pe care o dobândea la seceriş o lua şi o aducea la Schit, zicând: Văduvele mele şi orfanii mei sunt la Schit.

---

[25] Este vorba despre Teodor al Fermei. Muntele Fermei era un munte în nordul Nitriei, unde se nevoiau mulţi călugări.

8. S-au dus unii dintre Părinţi la Avva Iosif din Panevo[26] ca să-l întrebe despre cum să se poarte cu fraţii care vin din străini să fie găzduiţi, dacă trebuie să fie cu pogorământ şi cu îndrăzneală faţă de ei. Şi, înainte de a întreba ei, Bătrânul a zis ucenicului său: Ia aminte bine la ceea ce voi face astăzi şi să ai răbdare. Şi a pus Bătrânul două perne, una de-a dreapta şi una de-a stânga, şi le-a zis: Şedeţi! Şi s-au aşezat. Şi a intrat în chilia lui şi s-a îmbrăcat cu haine de cerşetor. Şi ieşind, a trecut prin mijlocul lor. Şi intrând, iarăşi a purtat hainele lui. Apoi ieşind iarăşi, a stat în mijlocul lor. Aceia s-au mirat de lucrul Bătrânului. Şi le-a zis: Aţi înţeles ce am făcut? Şi ei au zis: Da! Şi el a zis: M-a schimbat cu ceva haina de necinste? Au zis: Nu! Şi el le-a zis: Deci, dacă sunt eu însumi în amândouă, aşa cum prima nu m-a schimbat, nici a doua nu m-a vătămat. Aşadar, aşa suntem datori să facem la primirea fraţilor străini, după Sfânta Evanghelie: *Daţi Cezarului ce este al Cezarului, şi lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu*[27]. Deci, când sunt de faţă fraţi, cu îndrăzneală să-i primim, iar când suntem singuri, avem nevoie de tânguire, ca să rămână înăluntrul nostru. Şi cei care au auzit s-au minunat pentru că le-a zis cele care erau în inima lor înainte să-i întrebe şi au slăvit pe Dumnezeu.

9. Povestea Avva Casian: Am plecat din Palestina în Egipt la unul dintre Părinţi. Şi, după ce ne-a găzduit, l-am întrebat pentru care pricină în timpul primirii fraţilor străini nu ţinem canonul nostru de post aşa

[26] Cetatea antică din Egiptul de Jos. Astăzi se numeşte Mentzalo el Haghit. [27] Matei 20, 21.

cum l-am primit din Palestina? Și a răspuns, zicând: Postul totdeauna este cu mine. Dar pe voi nu pot să vă am totdeauna cu mine. Și postul este un lucru și folositor, și necesar, dar depinde de voința noastră. Iar împlinirea poruncii iubirii o cere ca pe ceva necesar legea lui Dumnezeu. Primindu-vă, deci, pe voi și în voi pe Hristos, sunt dator să vă slujesc cu toată râvna. Și după ce vă petrec pe voi la plecare, pot să redobândesc canonul postului. Căci prietenii Mirelui nu pot să postească, cât timp Acesta este cu ei. Dar când se va lua de la ei, atunci au prilejul să postească[28].

10. A zis iarăși: Am mers la un alt Bătrân și ne-a făcut să gustăm ceva. Și ne îndemna să mai luăm mâncare, chiar dacă ne săturasem. Și când eu am spus că nu mai pot, mi-a răspuns: Eu de șase ori am pus masa pentru că au venit frații. Și, îndemnând pe fiecare dintre ei, am mâncat și eu cu ei și încă îmi este foame. Și tu o singură dată ai mâncat și te-ai săturat, încât nu mai poți?

11. S-a dat odată în Schit porunca: Postiți săptămâna aceasta! Și din întâmplare au venit frați din Egipt la Avva Moise și le-a făcut puțină fiertură. Și au văzut frații fumul și au spus preoților: Iată, Moise a dezlegat porunca și a făcut fiertură la el. Și ei au zis: Când va veni, îi vom zice. Făcându-se sâmbătă și văzând preoții viețuirea înaltă a Avvei Moise, au zis înaintea poporului: Avva Moise, ai dezlegat porunca oamenilor și ai păzit porunca lui Dumnezeu!

12. Un frate a văzut pe Avva Nisteróe purtând două

[28]Vezi Marcu 2, 19-20.

colovii[29] şi i-a zis: Dacă vine un sărac şi îţi cere o haină, pe care dintre ele o dai? Şi răspunzând, a zis: Pe cea mai bună! Şi a zis fratele: Şi dacă îţi va cere şi altul, ce îi mai dai? Şi a zis bătrânul: Jumătate din cealaltă! Şi a zis fratele: Şi dacă îţi va cere şi altul, ce îi mai dai? Iar el a zis: Tai ce a rămas şi-i dau jumătate, iar cu cealaltă jumătate mă încing. Şi iarăşi a zis: Şi dacă şi pe aceasta o va cere de la tine cineva, ce vei face? A zis Bătrânul: Îi dau lui ce a rămas şi mă duc şi mă aşez într-un loc, până când Dumnezeu va trimite şi mă va acoperi, căci nu voi cere de la altcineva.

13. Un frate a zis Avvei Pimen: Dacă voi da fratelui meu puţină pâine sau altceva, dracii întinează fapta aceasta ca şi când ar fi fost făcută pentru a plăcea oamenilor. A zis Bătrânul: Chiar dacă este făcută pentru a plăcea oamenilor, noi vom da fratelui ceea ce are nevoie. I-a zis lui şi această pildă: Doi oameni erau agricultori şi locuiau în aceeaşi cetate. Şi unul dintre ei, semănând, a făcut puţină recoltă şi necurată. Iar celălalt, nu s-a îngrijit să semene şi nu a făcut nimic. Întâmplându-se foamete, care dintre cei doi va trăi? A răspuns fratele: Cel care a făcut recoltă puţină şi necurată. A zis Bătrânul: Aşa şi noi, semănăm puţine şi necurate, ca să nu murim de foame.

14. Un frate a cercetat pe Avva Pimen după două săptămâni din Postul Mare. Şi-a mărturisit gândurile şi aflând odihnă, a zis: Cu puţin nu m-am poticnit dacă să mă aflu astăzi aici. A zis lui Bătrânul: De ce?

[29] *Coloviu* se numeşte veşmântul monahal, lung sau scurt, care nu are mâneci. De la *kolovos* care înseamnă *ciung*.

l-a răspuns fratele: Mi-am zis că poate pentru Postul Mare nu-mi deschideți. A zis Avva Pimen: Noi nu am învățat să închidem ușa de lemn, ci mai curând închidem ușa limbii.

15. A rugat Avva Teodor cel din Ferme pe Avva Pamvo: Spune-mi cuvânt! Și cu multă osteneală Bătrânul i-a zis: Teodore, mergi și să ai milă de toți, că mila află îndrăzneală înaintea lui Dumnezeu.

16. A zis Amma Sara: Este bine să faci milostenie și pentru a plăcea oamenilor. Căci, chiar dacă este făcută pentru a plăcea oamenilor, ajunge după aceea să fie plăcută și lui Dumnezeu[30].

17. Ziceau despre Avva Serapion că a întâlnit în Alexandria un sărac care tremura de frig și, stând el, gândea în sinea lui: Cum eu, socotind că sunt ascet, port haină, iar acest sărac, mai bine zis Hristos, moare de frig? Adevărat, dacă îl voi lăsa pe acesta să moară, ca ucigaș voi fi judecat în ziua Judecății. Și dezbrăcându-se, ca un bun luptător, a dat săracului haina pe care o purta. Și ședea având sub braț mica Evanghelie, pe care o purta mereu asupra sa. Trecând, deci, pe acolo cel cu rânduiala la mânăstire, și văzându-l gol, i-a zis: Avva Serapion, cine te-a dezbrăcat? Și scoțând mica Evanghelie, i-a zis: Aceasta m-a dezbrăcat. Și sculându-se de acolo, a întâlnit pe unul ținut de cineva pentru că îi era dator și nu avea să-i dea datoria. Vânzându-și, deci, mica Evanghelie, nemuritorul Serapion a plătit datoria omului aflat la strâmtorare. Și s-a întors la chilia lui gol. Deci, cum l-a văzut ucenicul lui gol, i-a zis: Avva, unde este coloviul tău cel scurt? Și i-a

[30] Vezi apoftegma 13.

zis Bătrânul: L-am trimis înainte, fiule, acolo unde o să avem nevoie de el! A zis către el fratele: Unde este mica Evanghelie? A răspuns Bătrânul: Adevărat, fiule, pe ea care-mi zicea în fiecare zi vinde avuțiile tale și dă-le săracilor, am vândut-o și am dat-o săracilor, ca în ziua Judecății să aflăm mai multă îndrăzneală la El.

18. A întrebat Avva Timotei, preotul, pe Avva Pimen, zicând: Este o femeie în Egipt care se desfrânează și plata ei o dă milostenie. Și a zis Avva Pimen: Nu va rămâne în desfrânare, căci se vede în ea rodul credinței! S-a întâmplat să vină mama preotului Timotei la el și a întrebat-o pe ea zicând: Femeia aceea a rămas în desfrânare? Și ea a zis: Da! A adăugat încă și alți bărbați, dar și-a înmulțit și milostenia. Și a vestit aceasta Avva Timotei Avvei Pimen. Iar el a zis: Nu va rămâne în desfrânare! Venind iarăși mama Avvei Timotei, i-a zis: Știi că femeia aceea căuta să vină cu mine ca să vă rugați pentru ea? Iar el a vestit Avvei Pimen și acela i-a zis: Mai bine mergi tu și întâlnește-te cu ea. Și el a plecat după cuvântul Bătrânului și aceea, văzându-l și auzind de la el cuvântul lui Dumnezeu, s-a pătruns la inimă, a plâns și i-a zis: Eu de astăzi mă voi alipi[31] de Dumnezeu și nu voi mai continua să desfrânez. Și îndată intrând în mânăstire, a bineplăcut lui Dumnezeu.

19. Zicea un Bătrân că era cineva care se lepădase de lume având femeie și o fiică. Aceasta, deși catehumenă, era ca și creștină. Și a împărțit el lucrurile lui

[31] Este folosit verbul pe care-l folosește Sf. Pavel în 1 Cor. 6, 17: *Iar cel ce se alipește de Domnul este un duh cu El.* Legătura este evidentă.

în trei părți. Săvârșindu-se însă, între timp, fiica lui care era catehumenă, tatăl a dat săracilor ce i se cuvenea aceleia ca din partea ei. A dat încă și partea femeii sale, și partea lui. Și nu înceta să roage pe Dumnezeu pentru ea. Deci în timp ce se ruga el a venit un glas, zicând: Fiica ta s-a botezat, nu te necăji! Și el nu a crezut. Și i-a zis lui iarăși glasul nevăzut: Sapă la mormântul ei să vezi dacă o găsești. Și el mergând la mormânt a săpat și nu a găsit-o. Căci se mutase în ceata credincioșilor.

20. Zicea unul dintre Părinți că un magistrat[32] a fost trimis să răspândească o poruncă împărătească. Și pe cale a aflat un mort sărac, întins gol la pământ. Și făcându-i-se milă, a zis slujitorului său: Ia calul și mergi puțin înainte! Și coborând, s-a dezbrăcat de una din hainele lui și a acoperit pe cel mort, apoi a plecat. După câteva zile, iarăși a fost trimis același magistrat să vestească poruncă. Și s-a întâmplat, pe când ieșea el din cetate, să cadă de pe cal și să-și rupă piciorul. Și l-a dus înapoi slujitorul la casa lui și doctorii îl îngrijeau. Iar după cinci zile s-a înnegrit piciorul lui. Și văzând doctorii că se înnegrește piciorul, au făcut semn între ei că trebuie să-i taie piciorul, ca să nu putrezească tot trupul și să moară omul. Și i-au zis: Venim dimineață și te vindecăm! Și bolnavul a făcut semn slujitorului să iasă după doctori și să afle de la ei ce vor să facă. Și aceia i-au zis: Piciorul stăpânului tău s-a înnegrit și dacă nu va fi tăiat, omul va muri.

[32] Magistrații erau funcționari publici care aparțineau serviciului de magistru, un demnitar al curții împărătești cu multe jurisdicții.

Venim dimineaţă şi ce va vrea Dumnezeu, aceea vom face. Şi a intrat slujitorul plângând la stăpânul său şi zicând că aceasta vor să facă cu tine. Iar el auzind, s-a întristat şi de multă supărare nu a dormit. Şi candela lui ardea. Pe la miezul nopţii a văzut un om intrând pe fereastră şi venind la el şi zicându-i: De ce plângi? Ce te întristează? Iar el a zis: Doamne, cum vrei să nu plâng şi să nu fiu întristat că mi-am rupt piciorul şi doctorii vor să facă aceasta cu mine? Şi i-a zis lui cel care i s-a arătat: Arată-mi piciorul! Apoi l-a uns şi i-a zis: Scoală-te şi umblă! Şi a zis bolnavul: Piciorul meu este rupt şi nu pot! Şi i-a zis: Sprijină-te pe mine! Şi sprijinindu-se, a păşit şchiopătând. Şi i-a zis cel care i s-a arătat: Încă şchiopătezi? Întinde-te iarăşi! Şi, ca şi când l-a uns din nou, i-a întins picioarele. Şi i-a zis: Scoală-te iarăşi şi mergi! Şi sculându-se, a mers ca un om sănătos. Şi a zis: Întinde-te şi te odihneşte! Apoi i-a zis câteva cuvinte despre milostenie, că a zis Domnul: *Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui*[33]! *Căci judecata este fără milă pentru cel care n-a făcut milă*[34]. Şi altele asemenea. Şi a zis: Să te mântuieşti! Şi a zis magistratul: Pleci? Şi el a zis: Da! Ce mai vrei, de vreme ce te-ai făcut sănătos! I-a zis lui magistratul: Pentru Dumnezeu, Cel care te-a trimis, spune-mi cine eşti? Şi i-a zis: Uită-te la mine! Recunoşti această stofă moale? A zis lui: Da, stăpâne, a mea este! Şi acela i-a zis: Eu sunt cel pe care l-ai văzut mort şi aruncat pe cale, peste care tu ai aruncat această stofă moale. Dumnezeu m-a trimis să te vindec. Să-i mulţumeşti, deci, pentru totdeauna lui Dumnezeu. Şi a plecat

[33]Matei 5, 7. [34]Iacob 2, 13.

iarăşi pe fereastra pe care a venit. Şi sănătos fiind, a slăvit pe Dumnezeu, Pricina a tot binele.

21. Un alt magistrat, întorcându-se la Constantinopol din Palestina, a întâlnit pe cale un orb prin părţile Tirului, neavând pe nimeni însoţitor. Acela, auzind zgomotul cailor, s-a culcat pe marginea drumului pentru puţin şi întinzându-şi mâinile vorbea de milă şi de sărăcie, cerând de la ei milostenie. Magistratul însă a trecut pe lângă el, dispreţuindu-l. Şi după scurt timp, părându-i rău, a oprit calul şi luând punga, a scos o monedă, s-a întors la sărac singur şi i-a dat moneda. Acela, primind, s-a rugat de el, zicând: Cred în Dumnezeu că porunca Lui te va izbăvi de ispită. Şi a primit magistratul urarea întru cunoştinţă. Şi plecând în cetate, a găsit acolo pe stăpânitor şi câţiva pancratiaşti[35] care-l rugau pe acela să le dea o corabie şi să străbată marea. Şi pancratiaştii, văzând pe magistrat, au început să-l roage să ceară stăpânitorului să le dea o corabie ca să plece departe din cetate. Şi fiind încredinţat de rugămintea lor, s-a dus la stăpânitor şi i-a zis despre caii de poştă, ca să-i dea, şi despre pancratiaşti. A zis deci stăpânitorul către pancratiaşti, glumind: Înduplecaţi pe magistrat să meargă cu voi pe mare şi vă slobozesc. Iar ei, auzind aceasta, au rămas mult timp rugând pe magistrat să primească să călătorească împreună cu ei pe mare. Şi pentru că s-au înţeles cu el, stăpânitorul le-a dat corabia. Magistratul şi pancratiaştii au pornit călătoria de îndată ce au avut vânt

✦ [35]Cuvântul din textul vechi παμμαχάριοι înseamnă *pancratiaşti*. Aceştia se întreceau în Pancratiu, care era o probă a tinerilor greci în antichitate, ce cuprindea şi trânta, şi lupta cu pumnii (ET).

prielnic. Iar noaptea s-a întâmplat magistratului ca, fiind deranjat la pântece, să se scoale pentru nevoia trupească. Şi pe când era pe puntea corăbiei a primit o lovitură puternică de la pânzele catargului şi a căzut în mare. Marinarii au auzit căderea lui, dar pentru că era noapte şi vânt puternic, nu au putut să-l prindă. Lăsat în voia valurilor, magistratul socotea că va muri. Dar, cu voia lui Dumnezeu, s-a aflat o altă corabie venind din urmă şi văzându-l, marinarii l-au ridicat pe corabie şi aşa a ajuns în cetatea în care mergeau şi pancratiaştii. Marinarii celor două corăbii ieşind pe uscat s-au întâmplat în acelaşi han. Şi s-a întâmplat ca unul dintre marinarii de pe corabia din care a căzut magistratul să-şi aducă aminte de el, suspinând şi zicând: Oare ce s-o fi întâmplat cu magistratul acela? Şi auzind aceasta, marinarii celeilalte corăbii au întrebat pentru ce magistrat a suspinat. Şi aflând adevărul, i-au spus lui: Noi l-am scos din mare şi este cu noi. Şi aflând aceia, s-au bucurat şi venind l-au luat cu ei. Şi magistratul le-a povestit că orbul căruia i-am dat o monedă pe cale, acela m-a ţinut mergând pe ape. Şi auzind aceasta, au slăvit pe Dumnezeu Mântuitorul. Din aceasta învăţăm, aşadar, că milostenia de bunăvoie nu se pierde, ci, la vreme de nevoie, Dumnezeu răsplăteşte celui milostiv. După Dumnezeiasca Scriptură: *Nu te da în lături de la a-i face bine celui lipsit atunci când mâna ta poate să ajute*[36].

22. Zicea unul dintre cei iubitori de Hristos care avea harisma milosteniei: Cel care dă milostenie este dator să o dea ca şi când ar fi el însuşi cel care o primeşte. O

[36] Pilde 3, 27.

asemenea milostenie îl apropie de Dumnezeu.

23. Zicea cineva că în Alexandria era un bogat care s-a îmbolnăvit. Şi temându-se de moarte, a luat treizeci de litre de aur şi le-a dat săracilor. Şi făcându-se sănătos, a început să-i pară rău de ceea ce a făcut. Şi avea un prieten evlavios şi a îndrăznit să-i spună că îi pare rău pentru ceea ce a făcut. Iar acela i-a zis: Eşti dator mai curând să te bucuri pentru că lui Hristos le-ai dat. Dar el nu s-a încredinţat de aceasta. Atunci i-a zis acela: Iată cele treizeci de litre! Căci era bogat şi el. Vino, deci, la Sfântul Mina[37] şi spune: Nu sunt eu cel care a împlinit porunca, ci el este! Şi vei primi aurul. Şi venind la Sfântul Mina, a zis aşa şi a luat cele treizeci de litre de aur. Şi cum ieşea el pe poartă, a murit. Şi cei care erau cu el au zis stăpânului monedelor de aur: Primeşte înapoi cele ale tale! Iar el a zis: Să nu-mi facă mie aşa Domnul! Căci din clipa în care le-am dat lui Hristos, sunt ale Lui. Să fie date săracilor! Şi ei, auzind cele întâmplate, s-au înfricoşat şi au slăvit pe Dumnezeu pentru gândul bun al bărbatului.

24. Un Bătrân vieţuia împreună cu un frate de obşte. Şi Bătrânul era milostiv. Şi întâmplându-se foamete, au început să vină la poarta lui ca să primească milostenie. Şi Bătrânul dădea milostenie la toţi care veneau. Văzând fratele ce se întâmplă, a zis Bătrânului: Dă-mi partea mea din pâini şi fă ce vrei cu partea

[37] Este vorba despre biserica marelui mucenic Mina (prăznuirea lui se face la 11 noiembrie), care s-a construit deasupra mormântului mucenicului lângă Alexandria, în timpul arhipăstoriei Sfântului Atanasie cel Mare. Datorită multelor minuni care erau săvârşite de sfânt s-a organizat un centru religios unde venea o mulţime de închinători şi din alte ţări (ET).

ta. Și Bătrânul a împărțit pâinile și făcea milostenie cu partea lui. Și mulți alergau la Bătrân auzind că dă la toți. Și văzând Dumnezeu aceasta, a binecuvântat pâinile lui. Iar fratele, mâncând pâinile sale, a zis Bătrânului: Deoarece mai am câteva pâinici, avva, primește-mă să fim iar de obște! Și i-a zis Bătrânul: Cum vrei, așa voi face! Și au viețuit iarăși de obște. Întâmplându-se acum belșug, veneau iarăși cei care aveau nevoie să primească milostenie. Și într-una din zile, intrând fratele, a văzut că pâinile s-au terminat. Deci, a venit un sărac și Bătrânul a zis fratelui să-i dea milostenie. Iar el a zis: Nu mai este niciuna, părinte! A zis lui Bătrânul: Intră și caută! Și fratele intrând, a aflat coșul plin de pâini. Și văzând aceasta, s-a înfricoșat și luând, a dat săracului. Și cunoscând astfel credința și virtutea Bătrânului, a slăvit pe Dumnezeu.

25. A zis un Bătrân că poate cineva să facă multe lucruri bune și cel viclean să-l îndemne să țină cu tărie la lucruri neînsemnate, ca să piardă plata pentru toate lucrurile bune pe care le lucrează. În timp ce ședeam eu odată la Oxirinho[38] lângă un preot care făcea multe milostenii, a venit la el o văduvă cerându-i puțin grâu. Și el i-a zis: Adu un sac să-ți măsor! Și ea a adus. Și măsurând cu precizie sacul, a zis: Este mare! Și s-a rușinat văduva. Deci i-am zis după aceea eu: Avva, ai vândut grâul? A zis: Nu, ci l-am dat milostenie. Atunci i-am zis: Dacă tot l-ai dat milostenie, de ce ai cercetat

[38] Cetate antică în partea de apus a văii Nilului, cunoscută din nenumăratele papirusuri care s-au găsit la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX. Pe locul vechii cetăți se află astăzi satul Al-Bahnasa (ET).

cu precizie mărimea sacului şi ai ruşinat pe văduvă?

26. Un frate a cercetat pe un anahoret şi ieşind de la el, i-a zis: Iartă-mă, avva, că te-am ţinut de la canonul tău! Şi răspunzând, i-a zis: Canonul meu este să te odihnesc pe tine şi să te trimit în pace.

27. Un anahoret şedea aproape de o obşte şi făcea multe nevoinţe. S-a întâmplat să vină unii la obşte şi l-au silit şi pe el să mănânce, deşi nu era ceasul. După aceasta i-au zis fraţii: Nu te-ai necăjit, avva? Iar el a zis: Necazul meu este atunci când fac voia mea.

28. Ziceau despre un Bătrân că şedea în Siria lângă calea ce ducea la pustie. Şi lucrarea lui era aceasta: în orice ceas venea un monah din pustie, îi aducea aceluia odihnă cu bună încredinţare. A venit, deci, odată un anahoret şi i-a oferit şi lui odihnă. Dar acela nu a voit să primească, zicând că posteşte. Şi întristându-se i-a zis: Nu ocoli pe robul tău[39], mă rog ţie, nu mă nesocoti! Vino, deci, să ne rugăm! Iată, este aici un copac şi la care din noi se va apleca atunci când fiecare se va ruga în genunchi, voia aceluia vom face! Şi-a plecat genunchiul la rugăciune anahoretul şi nu s-a întâmplat nimic. Şi-a plecat genunchiul şi primitorul de străini, şi îndată copacul s-a plecat împreună cu el. Şi primind astfel înştiinţare, au mulţumit lui Dumnezeu.

29. Era un monah care avea un frate sărac în lume. Şi, dacă lucra ceva, îi dădea aceluia. Dar cu cât îi dădea mai mult, cu atât acela sărăcea mai mult. Plecând fratele, a vestit lucrul unui Bătrân. Şi a zis lui Bătrânul: Dacă vrei să mă asculţi, să nu-i mai dai nimic, ci să-i spui: Frate, când aveam, îţi dădeam! Acum şi tu ce vei

[39] Vezi Facerea 18, 3.

dobândi lucrând să-mi aduci mie! Și orice îți va aduce să primești de la el și oriunde știi străini sau bătrâni, dă-le lor și îndeamnă-i să facă rugăciune pentru el. Plecând fratele, a făcut așa. Și când a venit fratele din lume la el, i-a vorbit precum i-a zis Bătrânul și acela a plecat întristat. Și, iată, în prima zi, luând din grădina lui verdețuri, i le-a adus. Iar fratele lui, primindu-le, le-a dat unor bătrâni. Și i-a rugat pe aceia să facă rugăciune pentru fratele lui. Și, binecuvântat fiind, s-a întors la casa lui. Asemenea și după aceea, a adus legume și trei pâini. Și luându-le fratele, a făcut ca prima dată. Și iarăși fiind binecuvântat, a plecat. Venind, deci, și a treia oară, a adus multe alimente și vin, și pește. Și văzând fratele său, s-a minunat. Și a chemat săraci și le-a pus masă. Și a zis fratelui său: Nu cumva ai nevoie de puțină pâine? Iar acela a zis: Nu, doamne! Căci atâta timp cât luam de la tine ceva, ca un foc intra în casa mea și le consuma. De când nu mai primesc de la tine, Dumnezeu mă binecuvântează. Plecând, deci, fratele, a vestit Bătrânului tot ce se întâmplase. Și i-a zis Bătrânul: Nu știi că lucrul monahului este foc și oriunde ajunge arde? Aceasta îi este de folos fratelui, să facă milostenie din osteneala lui și să ia binecuvântare de la sfinți. Și în felul acesta este binecuvântat.

30. Un monah tebait avea de la Dumnezeu harisma slujirii, încât fiecăruia din cei care veneau la el îi rânduia cele de trebuință. Acestuia i s-a întâmplat odată să dea milostenie într-un sat. Și iată o femeie a venit la el să primească milostenie. Și purta haine vechi. Văzând-o că poartă haine vechi, și-a întins mâna ca să-i dea multe lucruri, dar și-a tras mâna înapoi și i-a

adus puține. Și iată a venit alta purtând haine bune. Și văzând hainele ei, s-a repezit să-i dea puține, dar și-a întins mâna și i-a adus multe. Și a întrebat despre amândouă. I-au spus că cea care era îmbrăcată bine, fiind din neam vrednic, sărăcise și folosea hainele bune de rușine! Iar cealaltă folosea hainele vechi ca să primească.

31. Au mers odată doi frați la un Bătrân. Și obiceiul Bătrânului era să nu mănânce în fiecare zi. Și când a văzut pe frați, s-a bucurat și a zis că postul are plată, dar cel care mănâncă din dragoste împlinește două porunci, că și-a lăsat voia sa și a împlinit porunca lui Dumnezeu, odihnind pe frați.

32. Unul dintre sfinți locuia în Egipt într-un loc pustiu. La mare depărtare de el era un maniheu[40], care era preot la cei ce se numeau pe ei înșiși preoți. Și plecând să cerceteze pe unul de-ai lui, l-a prins noaptea chiar în locul unde era sfântul ortodox. L-a cuprins neliniștea, dar se temea să intre la ortodox și să doarmă, căci știa că acela îl cunoaște că este maniheu și putea să nu-l primească. Împins de

[40] Maniheismul a fost o credință dualistă, întemeiată de Manes în nordul Babilonului în secolul al III-lea. Conținutul ei este un sincretism alcătuit din elementele marilor religii ale epocii acelea: zoroastrismul, budismul și multe elemente din creștinism. Datorită concepției universaliste a conducătorului ei a avut o largă răspândire în mai multe țări, în toată împărăția persană și în Egipt și în nordul Afganistanului, iar mai târziu în India și China, prin trimișii lui Manes, care a fost ucis (277) de către Varam I, regele Persiei (274-277), fiind acuzat de colaborationism cu dușmanii Persiei. Adept al maniheismului a fost și Fericitul Augustin, dar după întoarcerea la Hristos el a combătut această înșelăciune (ET).

nevoie, a bătut la poartă. Deschizând Bătrânul și cunoscându-l, l-a primit cu bucurie și l-a pus să se roage după obicei. Și, după ce i-a oferit cele de găzduire, s-au culcat. Și maniheul, rămânând singur în timpul nopții, se gândea mirându-se cum de nu a avut nimic Bătrânul împotriva lui. Și a zis: Acesta este cu adevărat al lui Dumnezeu! Și dimineața, venind la el, a căzut la picioarele lui, zicând: Eu de astăzi sunt ortodox! Și așa a rămas împreună cu el.

33. Era un bărbat bogat în Israel, care se îmbogățise din lăcomii și calomnii, și nedreptăți. Acesta, venindu-și în fire și gândindu-se la judecată, a mers la învățător și a zis: Rogu-mă ție, mintea mea este înrobită grijilor pământești ale vieții. Deci, vindecă-mă, ca să nu pier. Iar acela i-a dat lui Înțelepciunea lui Solomon și citind a găsit cuvintele: Cel care îl miluiește pe sărac Îl împrumută pe Dumnezeu[41]. Și închizând cartea, a dat-o învățătorului, zicând: Cine este mai vrednic de crezare decât Dumnezeu? El îmi va întoarce și averi și dobânzi dacă eu voi milui pe săraci! Și plecând, a vândut totul și a dat săracilor, fără să mai țină nimic pentru el, decât numai patru monede de aur pentru îmbrăcămintea trupului său. Și s-a făcut tare sărac și nimeni nu-l miluia. La urmă a zis în sine:

✦ [41]Pilde 19, 17. Înțelepciunea lui Solomon se cuprinde în două lucrări: în lucrarea cu același nume: Înțelepciunea lui Solomon și în Pilde. Înțelepciunea lui Solomon și Pildele se găsesc așezate între cele opt cărți ale Vechiului Testament, numite sapiențiale și în general poetice, didactice, morale, pentru că vorbesc despre înțelepciune în sens moral și religios. Acestea sunt următoarele: Iov, Psalmi, Pilde, Ecleziastul, Cântarea Cântărilor, Înțelepciunea lui Solomon , Înțelepciunea lui Sirah și Plângerile.

Voi merge la Ierusalim, la Domnul și Dumnezeul meu și mă voi plânge Lui că m-a înșelat, făcându-mă să-mi risipesc averile mele. Mergând el la Ierusalim, a văzut doi bărbați certându-se între ei, deoarece găsiseră o piatră de preț care se pierduse din diploida[42] arhiereului Aaron[43]. Aceia nu știau de unde era piatra. Și le-a zis: De ce vă certați? Și ei au zis: Am găsit o piatră și ne certăm ce piatră să fie! Și el le-a zis: Dați-mi-o mie și luați patru dinari pe ea. Iar ei cu bucurie i-au dat piatra. Mergând, deci, la Ierusalim, a arătat piatra unui aurar. Acesta, văzând piatra, i-a zis: Unde ai găsit această piatră? Iată sunt trei ani de când Ierusalimul este dat peste cap pentru piatra aceasta. Mergi, dar, și dă-o arhiereului și te vei îmbogăți! Mergând el la templu, îngerul Domnului a zis arhiereului: Vine un om la tine având piatra care s-a pierdut. Dă-i lui aur și argint și pietre prețioase câte vrea! Și mustrându-l pe om, a zis: Nu te îndoi în inima ta, nici nu fi necredincios față de Dumnezeu Care a zis că cel care miluiește pe sărac împrumută pe Dumnezeu. Iată ți-a dat de șapte ori mai mult în veacul acesta și în veacul viitor îți va da viață veșnică!

Sfârșitul tratatului despre primirea străinilor.

✦ [42]Διπλοΐδα este efodul cusut în aur, alcătuit din două părți, una în față și alta în spate, care se strângea cu o cingătoare împodobită. În partea din față și pe piept erau așezate pe o placă dreptunghiulară pe câte patru rânduri câte doisprezece pietre prețioase, bătute în aur, cu numele celor douăsprezece seminții ale lui Israel. Aceste pietre prețioase erau considerate sfinte. Efod purtau și preoții, dar era mult mai simplu. ✦ [43]Aaron a fost primul arhiereu al evreilor, fratele lui Moise și al lui Miriam.

CAPITOLUL XIV

DESPRE ASCULTARE

1. A zis Avva Antonie că ascultarea împreună cu înfrânarea îmblânzesc fiarele sălbatice!

2. A zis Avva Arsenie Avvei Alexandru: Când termini de despicat nuielele, vino să mănânci cu mine. Dar, dacă vin străini, să mănânci cu ei. Avva Alexandru lucra cu rânduială şi linişte. Şi, când s-a făcut ceasul, încă mai avea nuielele şi, voind să ţină cuvântul Bătrânului, a rămas să termine nuielele. Avva Arsenie, văzând că zăboveşte, a mâncat, gândind ca nu cumva să fi avut străini. Şi Avva Alexandru când s-a făcut seară a venit. Şi i-a zis Bătrânul: Ai avut străini? A zis: Nu! I-a zis iarăşi: Atunci, de ce nu ai venit? Şi el i-a zis: Mi-ai spus că atunci când termin de despicat nuielele să vin. Şi ţinând cuvântul tău, nu am venit până acum, căci acum le-am terminat. Şi s-a minunat Bătrânul de acrivia lui şi i-a zis: Să mănânci mai devreme pentru ca şi slujba ta să o faci şi apa să ţi-o bei. Altfel trupul tău repede se va istovi.

1. Un frate a venit de la Schit la Avva Amun. Şi i-a zis: Părintele meu mă trimite pentru slujire şi mă tem

de desfrânare. Și i-a zis Bătrânul: În ceasul în care vine ispita să spui: Dumnezeule al puterilor, pentru rugăciunile părintelui meu, scapă-mă! Deci, într-una din zile, fiind trimis de părintele lui să meargă în Egipt pentru slujire, s-a dus, așa cum obișnuia, la cel care le dădea cele de trebuință. Dar nu l-a aflat pe acela acasă, iar fiica lui, care era fecioară, fiind acasă, a închis ușa după ce a intrat fratele. Și el înțelegând gândul ei, a strigat cu glas mare: Dumnezeul părintelui meu, scapă-mă! Și îndată s-a aflat pe calea care ducea la Schit.

2. A cercetat Avva Avraam pe Avva Are. Și în timp ce ședeau ei a venit un frate la Bătrânul și i-a zis: Spune-mi ce să fac să mă mântuiesc! Iar el i-a zis: Mergi și să petreci tot anul acesta mâncând în fiecare seară pâine și sare. Apoi vino iarăși și îți voi spune. A plecat și a făcut așa cum l-a sfătuit. Împlinindu-se anul, a venit iarăși fratele la Avva Are. S-a întâmplat și atunci Avva Avraam să fie acolo. Și a zis iarăși Bătrânul fratelui: Mergi și anul acesta postește două-două[1]! Și cum a plecat fratele, a zis Avva Avraam Avvei Are: De ce cu toți frații vorbești punându-le jug ușor, iar fratelui acestuia îi pui sarcină grea? A zis lui Bătrânul: Frații, cum vin și cer, așa și pleacă. Acesta, însă, vine să audă cuvânt pentru Dumnezeu, căci este lucrător, și orice îi spun face cu toată silința. De aceea și eu îi vorbesc cuvântul lui Dumnezeu!

3. Zicea unul dintre Bătrâni că Avva Vasile, cercetând o obște, după învățătura de cuviință a zis egumenului: Ai aici vreun frate între cei care se mântuiesc?

[1] O dată la două zile sau o zi da și una nu.

Iar el a zis: Toți sunt robii tăi și se silesc să se mântuiască, stăpâne! Iarăși i-a zis: Ai, cu adevărat, pe cineva care are ascultare? Iar el i-a adus un frate. Și Avva Vasile l-a rânduit să slujească la masă. După ce au mâncat, fratele i-a adus să se spele. Și i-a zis Sfântul Vasile: Vino să-ți dau și eu să te speli! Și el a primit de la sfântul să-i toarne apă. Și i-a zis sfântul: Când intru în altar, vino să te fac diacon. Și după ce a făcut aceasta, l-a făcut și preot și l-a luat cu el la episcopie pentru ascultarea lui.

4. Zicea Avva Isaia către cei care veneau și se supuneau Sfinților Părinți: Prima vopsea nu se ia, ca porfira[2]. Și după cum ramurile tinere se îndreaptă și se îndoaie cu ușurință, așa și cei care sunt începători în ascultare.

5. Se povestea despre Avva Ioan Kolovos că a mers la un Bătrân tebait, la Schit, și a stat în pustie. Bătrânul a luat un lemn uscat și l-a plantat. Apoi i-a zis: În fiecare zi să-l uzi cu o cană de apă până când face rod. Și apa era departe de el, încât trebuia să plece seara și să se întoarcă dimineața. După trei ani, lemnul a dat lăstari și a făcut rod. Și luând Bătrânul rodul acela l-a dus în biserică, zicând fraților: Luați și mâncați rodul ascultării!

6. Ziceau despre Ioan, ucenicul Avvei Pavel, că avea mare ascultare. Într-un loc erau morminte și acolo își

✦[2]Porfira este o substanță de culoare roșu închis care nu se șterge. Cunoscută din antichitate, se extrăgea din secrețiile scoicilor cu același nume. Porfiră, de asemenea, se numeau și hainele prețioase ale împăraților și ale regilor din antichitate. Chiar și în Bizanț, hainele se vopseau cu această substanță prețioasă.

avea culcușul o hienă. Și Bătrânul a văzut în locul acela bălegar și a zis lui Ioan să se ducă și să-l aducă. Iar el a zis: Ce să fac, avva, cu hiena? Iar Bătrânul, glumind, i-a zis: Dacă vine asupra ta, leag-o și adu-o aici. Deci, a plecat fratele acolo pe seară. Și iată hiena a venit asupra sa. Iar el, după cuvântul Bătrânului, s-a repezit să o prindă. Și hiena a fugit. Și alergând după ea, zicea: Avva mi-a zis să te leg. Și prinzând-o, a legat-o. Iar Bătrânul stătea neliniștit și-l aștepta. Și iată, a venit având hiena legată. Și văzându-l Bătrânul, s-a minunat. Și vrând să-l smerească, l-a lovit zicându-i: Nebunule, câine nebun mi-ai adus aici? Și Bătrânul a dezlegat-o îndată și a slobozit-o să plece.

7. Ziceau despre Avva Siluan că avea un ucenic pe nume Marcu. Și acela avea ascultare mare și era caligraf. Și îl iubea Bătrânul pentru ascultarea lui. Avea și alți unsprezece ucenici și aceia se necăjeau că îl iubea pe acela mai mult decât pe ei. Și auzind Bătrânii, s-au întristat. Și au venit Bătrânii într-o zi la el și l-au mustrat. Iar el, luându-i, a ieșit și a bătut la fiecare chilie, zicând: Cutare, frate, vino, că am nevoie de tine! Și niciunul dintre ei nu a venit îndată. Și ajungând la chilia lui Marcu, a bătut zicând: Marcule! Și el auzind glasul Bătrânului, îndată a sărit afară. Și l-a trimis la slujire. Iar el a zis Bătrânilor: Unde sunt ceilalți frați, Părinților? Și intrând în chilia lui Marcu, a cercetat lucrul pe care-l făcea. Și a aflat că tocmai pusese mâna să scrie litera *o* și când a auzit pe Bătrânul, nu a mai dus-o pana până la capăt ca s-o termine. Deci, au zis Bătrânii: Cu adevărat, cel pe care-l iubești tu, avva, și noi îl iubim, pentru că și Dumnezeu îl iubește!

8. Ziceau despre Avva Siluan că odată, plimbându-se prin Schit cu Bătrânii şi vrând să le arate ascultarea ucenicului său, pentru care îl iubea mult, a văzut un mistreţ mic şi i-a zis: Vezi boul acela mic, fiule? Şi i-a zis: Da, avva! Şi coarnele lui cât de frumoase sunt? A zis: Da, avva! Şi s-au minunat Bătrânii de răspunsul lui şi s-au zidit prin ascultarea lui.

9. A coborât odată mama Avvei Marcu să-l vadă; şi avea mult lux. Şi a ieşit Bătrânul la ea şi aceasta i-a zis: Avva, spune fiului meu să iasă ca să-l văd. Şi intrând Bătrânul, i-a zis: Ieşi afară, să te vadă mama ta. Şi el purta centonariu[3] şi era afumat din bucătărie. Ieşind din ascultare, şi-a închis ochii şi a zis celor de acolo: Mântuiţi-vă, mântuiţi-vă! Şi nu i-a văzut. Iar mama lui nu l-a cunoscut. Deci, iarăşi a trimis la Bătrân, zicând: Avva, trimite pe fiu meu, să-l văd. Şi Bătrânul a zis lui Marcu: Nu ţi-am spus să ieşi să te vadă mama ta? Şi i-a zis Marcu: Am ieşit, după cuvântul tău, avva! Dar, te rog, să nu-mi spui să ies încă o dată, ca să nu fac neascultare. Şi ieşind, Bătrânul a zis femeii: Acela era fiul tău, care a ieşit şi v-a zis: Mântuiţi-vă! Şi a rugat-o să plece.

10. Ziceau despre Avva Meghetie că era tare smerit, că ucenicise pe lângă monahi egipteni şi întâlnise mulţi Bătrâni, şi pe Avva Sisoe, şi pe Avva Pimen. A rămas însă într-un loc în Sinai. Şi s-a întâmplat ca unul dintre sfinţi să-l cerceteze, după cum povestea el însuşi. Şi i-a zis: Cum petreci, frate, în pustia aceasta? Iar el i-a zis: Postesc o zi da şi una nu şi mănânc o pâine. Şi acela mi-a zis: Dacă vrei să mă asculţi, mănâncă în fiecare zi câte o jumătate de pâine. Şi făcând aşa am aflat odihnă.

[3] Κεντωνάριον era un veşmânt confecţionat din zdrenţe cusute.

11. A zis Avva Mios că adevărata ascultare are ca răsplată ascultarea. Dacă cineva ascultă de Dumnezeu și Dumnezeu îl ascultă pe el.

12. A zis Avva Moise unui frate: Să dobândim ascultarea care naște smerenia și răbdarea, și îndelunga răbdare, și străpungerea, și iubirea de frați, și dragostea. Acestea sunt armele noastre de luptă.

13. A zis iarăși: Vino, frate, la ascultarea cea adevărată, în care este smerenie, în care este tărie, în care este bucurie, în care este răbdare, în care este îndelungă-răbdare, în care este iubire de frați, în care este străpungere, în care este dragoste. Căci cine are ascultarea cea bună a împlinit toate poruncile lui Dumnezeu.

14. A zis iarăși: Monahul care postește, fiind sub un părinte duhovnicesc, dar nu are ascultare și smerenie, un astfel de monah nu va dobândi nicio virtute și nu știe ce înseamnă să fii monah.

15. Era un mirean tare evlavios în viața lui și a cercetat odată pe Avva Pimen. S-au întâmplat la Bătrân și alți frați care căutau să audă cuvânt de la el. A zis Bătrânul către credinciosul mirean: Vorbește fraților cuvânt! Iar el l-a rugat zicând: Iartă-mă avva, eu am venit să învăț! Silit, însă, de Bătrân, a zis: Eu sunt mirean, vând legume și negustoresc. Desfac cutiile și le fac mai mici, cumpăr cu mai puțin și vând cu mai mult. Nu știu să vorbesc din Scriptură. Vă spun o pildă. Un om a zis prietenului său: Vino cu mine, că doresc să văd pe Împărat. I-a zis prietenul: Vin cu tine până la jumătatea drumului. Atunci a zis unui alt prieten: Vino tu, să mă duci la Împărat. Și acesta i-a zis: Te duc până la palatul Împăratului. A zis și la al treilea

prieten: Vino cu mine până la Împărat! Iar el a zis: Eu vin și intru cu tine în palat și voi sta să vorbesc și te voi duce la Împărat! Și l-au întrebat care este puterea pildei. Și răspunzând, le-a zis: Primul prieten este asceza, care te duce până la jumătatea drumului. Al doilea este curăția, care ajunge până la cer. Iar al treilea este ascultarea, care te duce până la Împăratul Dumnezeu cu îndrăzneală. Și zidindu-se frații, au plecat!

16. Au cercetat odată pe marele Pamvo patru schitioți care purtau îmbrăcăminte de piele. Și fiecare îi vestea virtutea tovarășului său. Unul postea mult. Al doilea era neagonisitor și al treilea avea multă dragoste. Despre al patrulea au spus că douăzeci și doi de ani a făcut ascultare de un Bătrân. Și le-a răspuns Avva Pamvo acestea: Vă spun vouă că virtutea acestuia este cea mai mare. Căci fiecare dintre voi a dobândit o virtute, păstrându-și voia proprie. Acesta însă și-a tăiat voia, făcând voia altuia. Unii ca aceștia sunt mărturisitori[4], dacă se păstrează așa până la sfârșit.

17. A zis Avva Ruf: Cel care stă în supunere față de un părinte duhovnicesc are mai mare plată decât cel care a plecat să trăiască singur în pustie. El a spus că povestea cineva dintre Părinți zicând: Am văzut patru cete în ceruri. Prima ceată era a oamenilor care s-au îmbolnăvit și au mulțumit lui Dumnezeu. A doua ceată a celor care au urmărit iubirea de străini și au rămas credincioși acestei slujiri. A treia ceată era a celor care au urmărit pustia și nu au văzut față de om. A patra ceată a celor care stau în supunere față de

[4] Așa se numeau creștinii care suferiseră rău în timpul prigoanelor de dragul credinței, dar supraviețuiseră.

părintele duhovnicesc şi i se supun acestuia pentru Domnul. Aceştia, datorită ascultării lor, purtau şirag de aur şi gorgonă[5] şi aveau slavă mai multă decât ceilalţi. Iar eu, zice, am întrebat pe cel care ne conducea cum se poate ca acesta mai mic să aibă slavă mai multă decât ceilalţi? Iar el, răspunzându-mi, mi-a zis: Pentru că acela care urmăreşte iubirea de străini face aceasta cu voie proprie şi cel din pustie cu voia sa a plecat din lume, iar cel care are ascultare, părăsind toate voirile sale, stă agăţat de Dumnezeu şi de părintele său. Din pricina aceasta are mai multă slavă decât ceilalţi. Pentru aceasta, o, fiilor, este bună ascultarea făcută pentru Domnul. Ascultaţi, fiilor, o parte din izbânzile acesteia: O, ascultare, mântuirea tuturor credincioşilor! O, ascultare, născătoarea tuturor virtuţilor! O, ascultare, aflătoarea Împărăţiei! O, ascultare, care deschizi cerurile şi îi înalţi pe oameni de pe pământ! O, ascultare, hrană a tuturor sfinţilor, din care au supt şi prin care s-au desăvârşit! O, ascultare, împreună-locuitoare cu îngerii!

18. A venit unul dintre tebaiţi la Avva Sisoe, vrând să se facă monah. Şi l-a întrebat Bătrânul dacă are pe cineva în lume. Iar el a zis: Am un fiu. Şi i-a zis Bătrânul: Mergi, aruncă-l în râu şi atunci să te faci monah. Deci, plecând omul să-l arunce în râu pe fiul său, Bătrânul a trimis un frate ca să-l împiedice să o facă. Şi

[5] O altă formă a numelui Gorgos. Monstru al mitologiei antichităţii greceşti, cu înfăţişare sălbatică. După o anumită versiune, Atena l-a ucis şi i-a preschimbat înfăţişarea în scutul ei, ca să-i înspăimânte pe vrăjmaşi. Mai târziu, cuvântul Gorgonia ca figură de stil însemna şi scut (ET).

a zis fratele: Încetează, ce faci? Iar el a zis: Avva mi-a spus să-l arunc. A zis fratele: Dar a zis iarăşi prin mine să nu-l arunci! Şi părăsindu-l, a venit la Bătrân şi s-a făcut monah încercat pentru ascultarea lui.

19. A întrebat cineva pe Avva Sopatru, zicând: Dă-mi o poruncă, avva, şi o voi păzi! Iar el i-a zis: Să nu intre femeie în chilia ta, să nu citeşti apocrife[6] şi să nu cercetezi cele despre chip[7]. Aceasta nu este erezie, dar este neştiinţă şi iubire de ceartă din amândouă

+ [6]Apocrife sau pseudo-scrieri erau considerate de Biserică acele cărţi alcătuite prin imitarea textelor Sfintei Scripturi. Ridicau pretenţii de inspiraţie dumnezeiască şi autoritate egală cu Sfintele Scripturi, dar niciodată n-au fost recunoscute ca inspirate de Dumnezeu. Cuvântul apocrifă, în primele veacuri ale Părinţilor Bisericii, însemna carte mincinoasă care a fost scoasă din uzul public, din uzul obştesc, ca înşelătoare şi eretică în conţinut. Multe dintre acestea proveneau din scrieri evlavioase care voiau să îmbogăţească cu povestiri fantastice informaţiile din Sfânta Scriptură despre evenimente şi persoane. Cele mai multe, însă, erau creaţii ale scriitorilor eretici care urmăreau răspândirea învăţăturilor înşelătoare şi de aceea le semnau în mod fals cu numele bărbaţilor sfinţi şi consacraţi ai Sfintei Scripturi. Apocrifele Vechiului Testament s-au scris în ultimele două secole înainte de Hristos şi în secolul I după Hristos. Apocrifele Noului Testament provin, cele mai multe, din sec. II şi III după Hristos. Mulţi scriitori bisericeşti consemnează în multe rânduri informaţii şi texte din apocrife pentru că şi-au dat seama că în ciuda elementelor mitice şi fantastice, şi, în general, a nivelului scăzut conţinut de apocrife, s-au salvat şi tradiţiile adevărate, care în timp s-au regăsit în cultul dumnezeiesc şi în arta bisericească (V. Ioanidis, *Introducere în Noul Testament*, pag. 467, ş.a. Atena.)

+ [7]Este vorba foarte probabil despre rătăcirea antroporfiţilor, care, ca reacţie la metoda alegorică promovată de origenişti, au căzut în cealaltă extremă, cea a antromorfismului, atribuind lui Dumnezeu şi celor dumnezeieşti chipul celor omeneşti.

părțile. Este cu neputință să fie înțeles lucrul acesta chiar de ar încerca toată zidirea.

20. Ziceau despre Avva Sopatru și despre Avva Saió că viețuiau împreună. Avea multă ascultare Avva Saió și era tare aspru. Și îi zicea Bătrânul, ispitindu-l: Du-te să furi! Și el se ducea și fura de la frați pentru ascultare, mulțumind Domnului pentru toate. Iar Bătrânul lua lucrurile și le dădea înapoi fraților. Odată, în timp ce mergeau ei pe cale, Avva Saió și-a pierdut puterile și Bătrânul l-a lăsat prăbușit la pământ. Și venind, a zis fraților: Duceți-vă să-l aduceți pe Saió, căci este căzut la pământ. Și ducându-se, l-au adus.

21. Fericitul Serídie, care avea obștea lângă râul Thanató, nutrea dragoste pentru un egiptean care locuia la Ascalon[8], împreună cu ucenicul lui. I s-a întâmplat acestuia, fiind iarnă, să trimită pe ucenicul său cu scrisoare la Avva Serídie ca să-i aducă un sul cu hârtii. Când a plecat tânărul de la Ascalon, s-a întâmplat ploaie mare, încât și râul Thanató curgea la vale cu sălbăticie. Când a dat scrisoarea Avvei Serídie, încă ploua și tânărul i-a zis: Dă-mi hârtiile, avva, să plec! Iar el i-a zis: Este ploaie, unde vrei să pleci acum? Și i-a zis tânărul: Am poruncă și nu pot să rămân! Și cum stăruia să-l necăjească, i-a dat hârtiile. Și luând sfat și poruncă de la avva, a plecat. A zis, deci, avva celor care erau împreună cu el, între care era și Avva Dorotei, care stătea împreună cu ei: Să mergem și să vedem ce face la râu. Și ploaia continua. Și cum a ajuns

[8]Veche cetate de la țărmul Mării Mediterane în sudul Palestinei între Gaza și Azot.

la râu, mergând departe de ei, și-a dezbrăcat hainele și a înfășurat hârtiile în haine, le-a pus deasupra capului și legându-le, le-a zis: Rugați-vă pentru mine! Și s-a aruncat în apele râului. Și când a înștiințat Avva Seridie pe frații din obște, le-a zis: Nimic altceva nu mai așteptam, decât să trimitem la mare ca să-i găsească trupul. Dar el luptându-se și mergând împotriva curentului apelor și fiind dus departe, a ajuns pe celălalt mal al râului. Și minunându-se de ascultarea lui până la moarte, am slăvit pe Dumnezeu. Aceasta este ascultarea pe care Părinții o numesc ascultare fără deosebire, care dă multă îndrăzneală celor care se învrednicesc de ea înaintea lui Dumnezeu. Să ne învrednicească și pe noi Domnul de acest har ca, fără grijă și în pace, să trecem zilele noastre și să aflăm milă înaintea lui Dumnezeu.

22. A zis Amma Sinclitichia: În obște fiind, dăm întâietate mai curând ascultării și nu ascezei. Căci aceasta ne învață mândria, iar aceea cugetarea smerită.

23. A zis iarăși: Trebuie să chivernisim cu dreaptă socoteală sufletul. În obște fiind, să nu căutăm ale noastre[9] și nici să nu lucrăm propria părere, ci să ne supunem părintelui nostru cel după credință. Căci ne-am încredințat înstrăinării, adică ne-am așezat pe noi în afara grijilor lumești. Dacă ne-am înstrăinat, să nu mai căutăm aceleași lucruri. Acolo aveam slavă, aici ocară; acolo belșug de hrană, aici și lipsa pâinii.

24. A zis Avva Iperíhie: Odor de mare preț îi este monahului ascultarea. Cel care a dobândit-o va fi

[9]Filipeni 2, 4.

auzit de Dumnezeu și se va înfățișa cu îndrăzneală Celui Răstignit. Căci Domnul Răstignit s-a făcut ascultător până la moarte[10].

25. Povestea unul dintre Părinți că un învățat evlavios din Theupole[11] mergea deseori la un zăvorât. Și îl ruga să-l primească și să-l facă monah. Iar Bătrânul i-a zis: Dacă vrei să te primesc, *du-te, vinde averile tale și dă banii săracilor*, după porunca Domnului[12], și te primesc. Plecând, deci, a făcut așa. Și după acestea iarăși i-a zis: O altă poruncă ai de păzit, să nu vorbești! Iar el s-a învoit și a petrecut cinci ani și nu a vorbit deloc. A început, deci, să fie lăudat de unii. Și i-a zis părintele lui: Nu te mai folosești aici. Te voi trimite într-o obște în Egipt. Și l-a trimis. Dar, trimițându-l, nu i-a spus dacă să vorbească sau să nu vorbească. Acela însă, ținând porunca, a rămas tăcut. Vrând să-l încerce prin lucru dacă este mut, avva care l-a primit l-a trimis cu ascultare într-o zi în care râul se revărsa, ca să-l silească să spună: Nu am putut să trec! Și a trimis un frate în urma lui să vadă ce face. Și cum a ajuns la râu, neputând să-l treacă, și-a plecat genunchiul și iată a venit un crocodil și ducându-l în spate, l-a trecut pe malul celălalt. Și când a împlinit ascultarea și a ajuns la râu, iarăși l-a purtat în spate crocodilul și l-a dus pe celălalt mal. Venind fratele care fusese trimis în urma lui și văzând aceasta, a vestit Avvei și fraților și ei s-au minunat. S-a întâmplat cu acesta ca, după un timp, să adoarmă. Și a trimis avva, zicând celui care l-a trimis: Ne-ai trimis un mut, dar și un înger al

[10]Filipeni 2, 8. [11]Nume dat de împăratul Justinian cel Mare Antiohiei, capitala vechii Sirii. [12]Matei 19, 21.

Domnului! Atunci zăvorâtul i-a trimis mesaj, zicând: Nu era mut, ci ținând porunca pe care i-am dat-o de la început, a rămas mut. Și s-au minunat toți și au slăvit pe Dumnezeu.

26. Un Bătrân avea ucenic și vrând să-l țină pe el l-a pus la încercare de ascultare desăvârșită. Deci, i-a zis Bătrânul: Du-te și când se va aprinde tare cuptorul, luând cartea de pe care citim la slujbă, să o arunci în cuptor. Iar el, plecând, a făcut întocmai fără deosebire! Și când a aruncat cartea, s-a stins cuptorul. Să cunoaștem deci că este bună ascultarea. Căci este scară la Împărăția Cerurilor.

27. Era cineva din lume în obște, având cu el și pe fiul său. Și vrând avva să-l încerce, i-a zis: Să nu vorbești cu fiul tău, ci să-l ai pe el ca pe un străin! Iar el a zis: Așa voi face, după cuvântul tău! Și au trecut mulți ani și nu a vorbit cu el. Și când a venit chemarea fiului său și aștepta să moară, a zis avva tatălui: Mergi, deci, și vorbește cu fiul tău! Și i-a zis: Dacă poruncești, vom ține porunca până la sfârșit! Și fiul său a adormit și nu a vorbit cu el. Și se minunau toți cum a primit cu bucurie porunca și a împlinit-o.

28. Ziceau Bătrânii că dacă unul are credință în cineva și se predă pe sine aceluia prin ascultare, nu mai are nevoie să ia aminte la poruncile lui Dumnezeu, ci să-și încredințeze voirile sale părintelui său, și nu va avea osândă la Dumnezeu. Căci nimic altceva nu cere Dumnezeu de la începători decât osteneala ascultării.

29. Un frate de la Schit, ducându-se la secerat, a cercetat pe un mare Bătrân și i-a zis: Spune-mi ce să fac când merg la seceriș? A zis lui Bătrânul: Și dacă îți

spun, mă vei asculta? Şi a zis lui fratele: Da, te ascult! A zis lui Bătrânul: Scoală-te şi leapădă-te de seceriş şi vino după aceea şi-ţi voi vesti ce să faci. Şi plecând fratele, s-a lepădat de seceriş şi a venit la Bătrânul. I-a zis lui Bătrânul: Intră în chilia ta şi ţine post mâncând o dată pe zi pâinea ta cu sare uscată şi iarăşi îţi voi vesti alt lucru. Iar el a plecat şi a făcut aşa. Şi a venit iarăşi la Bătrânul. Iar Bătrânul văzând că este lucrător, i-a vestit lui cum trebuie să stea în chilie. Şi plecând fratele în chilie, s-a aruncat cu faţa la pământ şi timp de trei zile a plâns înaintea lui Dumnezeu. După acestea, când gândurile îi spuneau: Te-ai înălţat, ai ajuns mare!, el aducea greşelile lui înaintea sa, zicând: Şi unde sunt toate nepăsările mele? Şi dacă iarăşi îi ziceau: Multe greşeli ai făcut!, el zicea: Dar fac mici slujbe lui Dumnezeu şi cred că va face cu mine milă! Fiind biruite, duhurile i s-au arătat pe faţă, zicând: Suntem loviţi de tine! El le-a zis: De ce? Şi au zis: Dacă te înălţăm, alergi la smerenie, iar dacă te smerim, te urci la înălţime!

30. Un Bătrân avea un slujitor care locuia în sat. Şi s-a întâmplat odată să întârzie slujitorul şi nu s-a dus după obicei, iar Bătrânului îi lipseau cele de trebuinţă. Întârziind acela, nu avea cele pentru lucrul lui de mână pe care-l făcea în chilie. Şi se necăjea că nu avea nici ce să lucreze şi nici ce să mănânce. Şi a zis ucenicului său: Vrei să te duci în sat? Iar el a zis: Cum vrei, aşa fac! Fratele se temea să se ducă în sat din pricina smintelilor. Dar, ca să nu facă neascultare, a primit să se ducă. I-a zis Bătrânul: Du-te şi cred în Dumnezeul Părinţilor mei că te va acoperi pe tine de orice ispită.

Şi făcând rugăciune, l-a trimis. Venind fratele în sat, a căutat unde stă slujitorul şi a aflat. S-a întâmplat însă ca acesta şi toţi ai săi să se afle la o pomenire în afara satului. Era acasă numai o fiică a lui, care, bătând ei la poartă, a auzit şi a deschis dinăuntru. Văzând pe fratele care întreba de tatăl ei, l-a îndemnat să intre, ba chiar l-a şi tras. Dar el nu voia. Silindu-se mult aceea, a biruit şi a reuşit să-l tragă la ea. Iar acela văzând că este împins spre desfrânare şi stăpânit de gânduri, suspinând, a strigat la Dumnezeu zicând: Doamne, pentru rugăciunile părintelui meu, mântuieşte-mă în ceasul acesta! Şi zicând aceasta, îndată s-a aflat la râu, mergând spre mânăstire. Şi s-a întors nevătămat la părintele lui.

31. Doi fraţi după trup au mers să vieţuiască într-o mânăstire. Unul era nevoitor, iar celălalt avea ascultare mare. Acestuia îi zicea părintele: Fă aceasta! Şi făcea. Mănâncă de dimineaţă! Şi mânca. Şi era slăvit în mânăstire pentru ascultarea lui. Împuns fiind de pizmă, fratele lui, nevoitorul, şi-a zis în sine: Îl voi încerca să văd dacă are ascultare. Şi ducându-se la părintele, i-a zis: Trimite-l pe fratele meu împreună cu mine să mergem odată undeva! Şi avva l-a slobozit. Şi nevoitorul l-a luat, vrând să-l ispitească, şi au mers la râu. Acolo era mulţime mare de crocodili. Şi i-a zis: Coboară şi treci râul! Şi a coborât. Şi au venit crocodilii şi îi lingeau trupul, dar nu l-au vătămat cu nimic. Văzând aceasta, fratele lui i-a zis: Ieşi din râu! Şi mergând, au aflat un trup mort aruncat pe cale. Şi a zis nevoitorul: Dacă am fi avut vreo vechitură, am fi pus-o peste el. A zis cel care făcea ascultare: Mai bine

ne rugăm, poate învie! Și s-au așezat la rugăciune și, rugându-se ei, mortul a înviat. Și se lăuda nevoitorul zicând: Pentru nevoința mea a înviat mortul! Și Dumnezeu a descoperit părintelui mânăstirii tot ce se întâmplase, cum l-a ispitit între crocodili și cum a înviat mortul. Și când au venit la mânăstire, a zis avva nevoitorului: De ce ai făcut așa fratelui tău? Iată, pentru ascultarea lui a înviat mortul.

32. Un frate mirean, având trei copii, s-a retras într-o mânăstire, lăsându-i pe aceștia în cetate. Deci, după ce a stat trei ani în mânăstire, au început gândurile să-i aducă în minte pe copii. Și se întrista tare pentru ei. Nu îi vestise părintelui că avea copii. Văzându-l oftând, părintele i-a zis: Ce ai de ești posomorât? Și i-a povestit părintelui: Am trei copii în cetate și vreau să-i aduc la mânăstire. Și părintele i-a îngăduit. Și plecând în cetate a aflat că doi dintre ei adormiseră. Și luând pe cel care rămăsese, a venit la mânăstire. Și căutându-l pe părintele, l-a aflat la brutărie. Și văzându-l părintele l-a îmbrățișat și luându-l pe copil, l-a strâns în brațe și l-a sărutat. Și a zis tatălui: Îl iubești? Și el a răspuns: Da! Și auzind aceasta, avva a zis: Ia-l și aruncă-l în cuptor aprins. Și luând tatăl pe copil, l-a aruncat în cuptor. Și îndată flacăra s-a făcut ca roua și a fost preamărit ca Patriarhul Avraam.

33. A zis un Bătrân: Fraților, la început Mântuitorul a zis ucenicilor Săi că vor avea necazuri și strâmtorări[13]. Cel care fuge de început fuge de cunoașterea lui Dumnezeu. Căci precum literele sunt începutul învățării copiilor, care se dau ca să dobândească știința,

[13]Ioan 16, 33.

așa și monahul, făcând ascultare în osteneli și strâmtorări, devine împreună-moștenitor cu Hristos și fiu al lui Dumnezeu[14].

34. A zis un Bătrân că aceasta cere Dumnezeu de la creștini: să asculte de Dumnezeieștile Scripturi, cele spuse să fie înfăptuite și să fie supuși egumenilor și părinților ortodocși[15].

35. Un frate, fiind năpăstuit de cineva, s-a dus la un Bătrân la Chilii și i-a zis: Părinte, sunt strâmtorat! A zis lui Bătrânul: De ce? Și fratele i-a zis: Mi-a făcut rău cineva și dracul mă strâmtorează ca să-i întorc răul și eu. Și i-a zis Bătrânul: Ascultă-mă, fiule, și te va izbăvi Dumnezeu de această patimă. Învoindu-se fratele, i-a zis Bătrânul: Du-te în chilia ta și liniștește-te, rugându-te lui Dumnezeu stăruitor pentru fratele care te-a nedreptățit. Plecând el, a făcut așa cum i-a spus Bătrânul și într-o săptămână a ridicat Dumnezeu de la el mânia, pentru silința cu care s-a silit pe sine și pentru ascultarea de Părintele.

36. Un frate, supus Părintelui său duhovnicesc și sfânt, așa cum voiește Dumnezeu, i-a zis aceluia: Părinte, Scriptura zice că prin multe necazuri trebuie să intrăm noi în Împărăția Cerurilor[16], și văd că eu nu am nici un necaz, ce trebuie să fac, ca nu cumva să-mi pierd sufletul? Atunci, Bătrânul, ascultând, i-a zis: Nu te necăji! Tu nu ai răspundere! Căci cel care se așază pe sine în ascultare de Părinți are această lipsă de grijă și odihnă.

37. Un Bătrân avea un ucenic cu mare ascultare. Și orice-i spunea Bătrânul, toate le primea cu bucurie și

[14]Romani 8, 17. [15]Evrei 13, 17. [16]Fapte 14, 22.

credință și în toate asculta cu voie bună. Și când avea nevoie de veșmânt, îi dădea materiale. Și ducându-se, îl cosea cu multă grijă și cu măiestrie. Și după ce îl făcea, Bătrânul îl chema și îi zicea: Fiule, ai cusut veșmântul acela? Și el zicea: Da, părinte! L-am împodobit frumos. Și îi zicea: Mergi și dă-l fratelui cutare sau cutărui bolnav. Și se ducea și-l dădea cu voie bună. Și iarăși îi dădea altul. Și, de asemenea, după ce îl cosea și-l împodobea, îi zicea: Pe acesta, fiule, dă-l fratelui cutare. Și îndată îl dăruia. Și niciodată nu s-a întristat și nici nu a cârtit și nu a zis: După ce mă ostenesc, îl cos și-l împodobesc, mi-l ia și-l dă altuia! Ci tot lucru bun pe care-l auzea îl înfăptuia cu voie bună. Și, când îl întreba pe Bătrân despre un gând, cu astfel de înștiințare și credință primea ce auzea de la acela și cu așa măsură păzea, încât nu era nevoie să-i mai spună a doua oară Bătrânul despre gândul acela[17].

Sfârșitul tratatului despre ascultare.

✦ [17] Întâmplarea din apoftegma 37 se referă la tânărul Avva Dositei, ucenicul Avvei Dorotei, de la Mânăstirea Sfântului Seridie, de lângă cetatea Gaza. În lume, tânărul Dositei făcea parte din suita unui comandant și trăia în mult lux și desfătare. Într-o vizită la Locurile Sfinte i s-a descoperit chemarea să îmbrățișeze viața monahală. Cu toate că viața lui monahală a fost foarte scurtă, adormind după cinci ani, a ajuns la o măsură înaltă datorită ascultării lui fără osebire și tăierii voinței. Vezi Avva Dorotei, *Lucrări ascetice*, Editura Etimasia, pp. 50-71, Mânăstirea Sfântului Ioan Botezătorul, Kareia, Atena, 1981. Vezi apoftegma 23.

CAPITOLUL XV

DESPRE SMERITA CUGETARE

1. Avva Antonie, căutând la adâncul judecăților lui Dumnezeu, s-a rugat zicând: Doamne, cum unii trăiesc puțin și mor, iar alții prea îmbătrânesc? Și de ce unii sărăcesc, iar alții se îmbogățesc? Și cum de cei nedrepți se îmbogățesc, iar cei drepți sărăcesc? I-a venit atunci un glas care i-a zis: Antonie, ia aminte la tine, căci acestea sunt judecăți ale lui Dumnezeu și nu-ți este de folos să le afli.

2. A zis Avva Antonie către Avva Pimen că aceasta este lucrarea cea mare a omului, ca greșeala lui să și-o pună asupra sa în fața lui Dumnezeu și să aștepte ispită până la ultima suflare.

3. A zis iarăși: Am văzut toate cursele vrăjmașului întinse pe pământ și suspinând am zis: Cine poate oare să treacă de ele? Și am auzit un glas zicându-mi: Smerita cugetare!

4. A zis iarăși: Nimeni nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu neispitit.

5. Au mers odată niște Bătrâni la Avva Antonie. Și era Avva Iosif împreună cu ei. Și vrând Bătrânul să-i

încerce, le-a citit din Scripturi și a început de la cei mai tineri să-i întrebe ce înseamnă cuvântul acela. Și fiecare zicea după puterea lui. Iar Bătrânul îi zicea fiecăruia: Încă nu ai găsit! La urma tuturor a zis și Avvei Iosif: Tu cum zici că este cuvântul acesta? Iar el a răspuns zicând: Nu știu! A zis, deci, Avva Antonie: Cu adevărat Avva Iosif a aflat calea, pentru că a zis nu știu.

6. Trei Părinți aveau obiceiul să meargă în fiecare an la fericitul Antonie. Și doi dintre ei îl întrebau despre gânduri și despre mântuirea sufletelor, iar unul totdeauna tăcea, nimic întrebând. Și după mult timp a zis Avva Antonie: Iată atâta vreme ai de când vii aici și nu mă întrebi nimic! Și răspunzând, a zis lui: Îmi este de ajuns numai să te văd, părinte.

7. Au năvălit odată dracii peste Avva Arsenie în chilie, strâmtorându-l. Și venind cei ce slujeau lui și stând afară în fața chiliei, îl auzeau strigând către Dumnezeu și zicând: Dumnezeule, nu mă părăsi! Nimic bun nu am făcut înaintea Ta, dar dă-mi după bunătatea Ta să pun început!

8. Ziceau despre el că precum odinioară nimeni în palat nu purta veșmânt mai bun decât acesta, tot așa, nici în Schit, la biserică, nimeni nu purta veșmânt mai sărăcăcios decât acesta.

9. A zis cineva fericitului Arsenie: Cum noi, din atâta înțelepciune și învățătură, nu avem nimic, iar acești țărani și egipteni au dobândit atâtea virtuți? A zis Avva Arsenie: Noi din învățătura lumii nu am dobândit nimic, iar acești țărani și egipteni din ostenelile lor au dobândit virtuțile.

10. Întrebându-l odată Avva Arsenie pe un Bătrân egiptean despre gândurile proprii, un altul văzându-l a zis lui: Arsenie, cum tu, care ai o atât de bogată învățătură latinească și elinească, întrebi despre gândurile tale pe acest țăran? Iar el a zis către acela: Învățătura latinească și elinească o cunosc, dar alfabetul acestui țăran nu l-am învățat încă.

11. Zicea Avva Arsenie că un monah străin în țară străină să nu se amestece în nimic și va avea odihnă.

12. Ziceau Bătrânii că odată s-au dat în Schit câte puține smochine uscate și, socotind că erau ca și nimic, nu au trimis Avvei Arsenie, ca să nu-l supere. Iar Bătrânul auzind, nu a venit la adunare[1], zicând: M-ați despărțit de voi ca să nu-mi dați binecuvântarea pe care a trimis-o Dumnezeu fraților, pentru că nu eram vrednic să o primesc. Și auzind, toți s-au folosit de smerenia Bătrânului. Și plecând preotul[2], i-a dus smochinele uscate și l-a adus la adunare cu bucurie.

13. A zis Avva Daniil că odată au venit unii din Părinții din Alexandria să vadă pe Avva Arsenie. Și unul din aceștia era unchiul bătrânului Timotei[3], arhiepiscopul Alexandriei, cel zis și fără-de-avere și care avea cu el pe unul din copiii fratelui său. Atunci, însă, Bătrânul era bolnav și nu a vrut să-i primească, ca să

✦ [1]Este vorba de adunarea monahilor în biserică pentru slujbă. Cuvântul folosit este synaxa. Am păstrat echivalentul exact pentru că subliniază aspectul adunării monahilor la un loc în fața lui Dumnezeu, aspect pe care cuvântul românesc biserică nu-l mai declară explicit. ✦ [2]Preotul Schitului. ✦ [3]Timotei, episcopul Alexandriei, care i-a urmat din anul 379 fratelui său Petru, pe vremea împăratului Valens (ET).

nu vină și alții și să-i facă supărare. Și era în vremea aceea la peștera Troiei[4], iar ei s-au întors mâhniți. S-a întâmplat apoi năvălire a barbarilor și, venind, a rămas în părțile de jos. Și auzind aceia, iarăși au venit să-l vadă. Și i-a primit pe ei cu bucurie. Și a zis lui un frate care era cu ei: Nu știi, avva, că am venit să te cercetăm în Troia și nu ne-ai primit? Și a zis lui Bătrânul: Voi ați gustat din pâine și ați băut apă, iar eu, fiule, adevărat îți spun, nici pâine și nici apă nu puneam în gură, nici nu ședeam jos, pedepsindu-mă pe mine însumi, până m-am încredințat că ați ajuns la casa voastră, căci din pricina mea și voi ați pătimit. Dar iertați-mă, fraților. Și primind mângâiere, au plecat.

14. Ziceau despre Avva Arsenie că, îmbolnăvindu-se acesta odată la Schit, a plecat preotul și l-a adus la biserică. Și l-a așezat pe un așternut și i-a pus o pernă mică la cap. Și iată unul din Bătrâni, venind să-l viziteze și văzându-l întins pe un așternut și cu pernă sub capul lui, s-a smintit zicând: Acesta este Avva Arsenie? Și stă întins pe acestea? Luându-l pe el deoparte preotul, i-a zis: Care era treaba pe care o făceai în satul tău? Iar el a zis: Eram păstor. Deci, spune, cum îți petreceai viața ta? Iar el a zis: În multă osteneală o petreceam. Și a zis lui: Acum, deci, cum petreci în chilie? A zis lui: Mai mult mă odihnesc. Și i-a zis lui Bătrânul: Îl vezi pe acest Avva Arsenie? În lume a fost părinte al împăraților[5] și o mie de slugi cu

✦ [4]Nu este vorba de Troia din Asia Mică, ci de o localitate din Egiptul de Sus. ✦ [5]Titlul acesta de părinte al împăratului se atribuia în general anturajului împărătesc. A fost înființat ca un semn de cinste, respect și iubire față de personalitatea

cingători de aur și toți cu brățări și purtând haine de mătase stăteau în fața lui, iar sub el erau așternuturi scumpe. Tu, păstor fiind, nu ai avut în lume odihna pe care o ai acum. Iar acesta desfătarea pe care a avut-o în lume aici nu o are. Iată, deci, tu te odihnești și acela este strâmtorat. Și el auzind acestea a fost străpuns și a pus metanie zicând: Iartă-mă, avva, am păcătuit! Cu adevărat, aceasta este calea adevărată, căci acesta a venit la smerenie, iar eu la odihnă.

15. Zicea Avva Daniil: Când era pe moarte, Avva Arsenie ne-a poruncit, zicând: Să nu vă îngrijiți să dați milostenie pentru mine, căci dacă eu am dat milostenie pentru mine, pe aceea o voi găsi acolo.

16. Când era să se sfârșească Avva Arsenie, s-au tulburat ucenicii lui. Și le-a zis lor: Nu a venit încă ceasul! Când va veni ceasul, vă voi spune. Dar o să am judecată cu voi la scaunul cel înfricoșător, dacă veți da rămășițele mele cuiva. Iar ei au spus: Ce vom face, deci, căci nu știm să înmormântăm. Și a zis lor Bătrânul: Nu știți să legați cu sfoară piciorul meu și să mă târâți la munte?

17. Acest cuvânt era al Bătrânului: Arsenie, pentru ce ai ieșit din lume? Și: Că am vorbit, de multe ori m-am căit, dar că am tăcut, niciodată.

18. Când îi era aproape sfârșitul, l-au văzut frații pe Avva Arsenie plângând și au zis lui: Este adevărat că și tu te temi, părinte? Și a zis lor: Este adevărat că frica ce este cu mine în ceasul acesta, este cu mine

harismatică a Sfântului Arsenie de către împăratul Teodosie cel Mare, tatăl lui Acadie și al lui Honoriu, când l-a însărcinat cu instruirea și educația copiilor săi (ET).

de când am devenit monah. Și așa a adormit. Ziceau despre el că tot timpul vieții lui, șezând la lucrul său de mână, avea un ștergar la pieptul său pentru lacrimile care curgeau din ochii lui. Auzind Avva Pimen că a adormit, lăcrimând, a zis: Fericit să fii, Avva Arsenie, că te-ai plâns pe tine în această lume, căci cel care nu se plânge pe sine aici va plânge veșnic acolo. Deci, fie aici de bunăvoie, fie acolo din pricina chinurilor, este cu neputință să nu plângem.

19. Povestea Avva Daniil despre Avva Arsenie că niciodată nu a voit să vorbească despre vreo întrebare din Scriptură, deși ar fi putut să vorbească dacă voia. Dar nici scrisoare nu scria grabnic. Iar când venea rareori la biserică, ședea în spatele unui stâlp, ca nimeni să nu vadă fața lui, nici el să ia aminte la altul. Și chipul lui era îngeresc, precum al lui Iacob. Era cu totul alb, plăcut la trup, dar uscățiv. Avea o barbă mare, care ajungea până la brâu. Iar genele ochilor lui îi căzuseră de atâta plâns. Era înalt, dar se gârbovise de bătrânețe. Când a murit avea nouăzeci și cinci de ani. La palatul lui Teodosie cel Mare, cel de sfântă amintire, a stat douăzeci de ani, devenind părinte al preacinstiților Honorie și Arcadie. Și la Schit a stat patruzeci de ani, iar zece ani a stat la Troia, în Babilonul de Sus[6], în fața cetății Memfis[7], trei ani la

✣ [6]Babilonul de Sus era o cetate antică a Egiptului, întemeiată de greci în nordul Memfisului, exact în ținutul în care începe revărsarea Nilului în Marea Roșie (ET). ✣ [7]Vechea capitală a Egiptului în părțile sudice ale Deltei Nilului și pe țărmul vestic. Necropolele Memfisului cu faimoasele piramide ale Egiptului și cu Sfinxul cel mare se află în strânsă legătură cu această cetate. A fost distrusă în anul 640 d. Hr. de arabi (ET).

Kanopo din Alexandria şi alţi doi ani a venit iarăşi în Troia şi acolo a adormit, sfârşind drumul său în pace şi în frică de Dumnezeu. Căci a fost bărbat bun şi plin de Duh Sfânt şi credinţă. Mi-a lăsat mie haina lui din piele şi o cămaşă albă din păr şi sandalele din finic[8]. Şi eu nevrednicul le-am purtat pe acestea ca să primesc binecuvântare.

20. Povestea iarăşi Avva Daniil despre Avva Arsenie: Odată a chemat pe părinţii mei, pe Avva Alexandru şi pe Avva Zoil. Şi smerindu-se pe sine, le-a zis lor: Pentru că dracii mă războiesc şi nu ştiu dacă nu cumva mă fură în timpul somnului, în noaptea aceasta să vă osteniţi împreună cu mine şi să mă păziţi dacă mă ia somnul în timpul privegherii. Şi s-au aşezat, de seara, unul de-a dreapta lui şi unul de-a stânga, tăcând. Şi au zis Părinţii mei: Noi am adormit şi ne-am trezit şi nu l-am simţit dacă a aţipit. Şi spre dimineaţă – Dumnezeu ştie dacă s-a făcut că a aţipit sau cu adevărat a venit firea somnului – a respirat de trei ori şi îndată s-a sculat zicând: Am aţipit, nu? Şi noi am răspuns: Nu ştim.

21. Avva Agaton, înainte de a se sfârşi, a stat trei zile cu ochii deschişi şi nemişcat. Şi l-au atins fraţii, zicând: Avva Agaton, unde eşti? A zis lor: Stau înaintea scaunului de judecată al lui Dumnezeu. Au zis lui: Şi tu te temi, părinte? A zis lor: Până acum am petrecut împlinind după puterea mea poruncile lui Dumnezeu, dar sunt om. De unde să ştiu că lucrarea mea a

[8] Sevina sau sivina erau fire din frunze de finic din care se confecţionau funii, rogojini, mături, dar şi veşminte şi încălţăminte. Veşmintele din sevină erau foarte aspre şi le foloseau călugării pentru nevoinţă.

plăcut lui Dumnezeu? Au zis lui fraţii: Nu eşti încredinţat de lucrul tău că este după voia lui Dumnezeu? A zis Bătrânul: Nu îndrăznesc, până nu întâlnesc pe Dumnezeu. Căci alta este judecata lui Dumnezeu şi alta a oamenilor. Şi pentru că voiau să-l întrebe şi alt cuvânt, le-a zis lor: Arătaţi dragoste şi nu mai vorbiţi cu mine acum, căci sunt ocupat. Şi s-a sfârşit cu bucurie. Căci îl vedeau pe acesta plecând ca atunci când îmbrăţişează cineva pe prietenii şi pe cei dragi ai săi.

22. Ziceau despre Avva Ammona că unii au venit ca să fie judecaţi de el. Iar Bătrânul se făcea că este nebun. Şi, iată, o femeie oarecare a stat lângă el şi a zis: Acest Bătrân este nebun. A auzit-o, deci, pe ea Bătrânul şi chemând-o i-a zis: Câte osteneli am făcut în pustie ca să dobândesc această nebunie şi din pricina ta sunt în primejdie să o pierd astăzi.

23. A fost întrebat Avva Ammona ce este calea cea strâmtă şi ostenitoare[9]? Şi răspunzând, a zis: Calea cea strâmtă şi ostenitoare, aceasta este: să-şi stăpânească cineva gândurile lui şi să-şi taie voile pentru Dumnezeu. Aceasta înseamnă şi: *Iată, noi am lăsat toate şi Ţi-am urmat Ţie*[10]!

24. A zis Avva Pimen că un frate a vizitat pe Avva Amoe şi i-a zis: Avva, spune-mi cuvânt! Şi rămânând la el şapte zile, nu i-a răspuns lui Bătrânul. Şi însoţindu-l la plecare, i-a zis: Plecând, ia seama la tine însuţi. Păcatele mele de până acum s-au făcut ca un zid întunecat între mine şi Dumnezeu.

25. Povestea Avva Ioan că Avva Anuv şi Avva Pimen

✣ [9]Matei 7, 14. ✣ [10]Matei 19, 27.

şi ceilalţi fraţi ai lor, fiind dintr-un singur pântece[11] şi devenind monahi în Schit, când au venit acolo mazichii[12] şi au pustiit locul acela mai întâi, au plecat de acolo şi au venit în locul numit Terenuthi[13], până când vor fi cercetat să vadă unde le este mai de folos să stea. Şi au rămas acolo într-un templu vechi puţine zile. Iar Avva Anuv a zis Avvei Pimen: Arată dragoste, tu şi fraţii tăi, fiecare să se liniştească de unul singur şi să nu ne întâlnim unul cu altul săptămâna aceasta. Şi a zis Avva Pimen: Aşa cum vrei, vom face. Şi au făcut aşa. Iar în templul acela era o statuie din piatră. Şi Bătrânul Avvă Anuv se scula dimineaţa şi lovea cu pietre faţa statuii. Şi seara îi zicea: Iartă-mă. Şi s-a împlinit săptămâna făcând aceasta. Iar în ziua de sâmbătă s-au întâlnit unii cu alţii şi a zis Avva Pimen Avvei Anuv: Te-am văzut, avva, săptămâna aceasta, lovind cu pietre faţa statuii şi apoi făcându-i metanie. Un om credincios face acestea? Şi a răspuns Bătrânul: Acest lucru pentru voi l-am făcut. Când mă vedeaţi lovind cu pietre faţa statuii, nu cumva a vorbit sau s-a mâniat? Şi a zis Avva Pimen: Nu! Şi iarăşi, când îi puneam metanie, nu cumva s-a tulburat şi a zis nu te iert? Şi a zis Avva Pimen: Nu! A zis, deci, Bătrânul: Şi noi suntem, aşadar, şapte fraţi. Dacă vreţi să rămânem unii cu alţii, să ne facem precum statuia aceasta, care, şi dacă este hulită, şi dacă este slăvită, nu se tulbură. Iar dacă nu vreţi să facem aşa, iată patru uşi sunt în

✦ [11]Anuv era primul născut dintre cei şapte fraţi ai lui Pimen. ✦ [12]Barbari. ✦ [13]Cetate pe ţărmul de apus al braţului Nilului, de unde se făcea uşor trecerea la Schit.

templul acesta, fiecare dintre noi să plece unde voieşte. Şi s-au aruncat cu feţele la pământ, zicând Avvei Anuv: Aşa cum voieşti, părinte, vom face şi vom asculta ce ne vei spune. Şi a zis Avva Pimen: Am rămas împreună tot timpul, lucrând după cuvântul Bătrânului, care ne-a zis să punem pe unul dintre noi iconom[14] şi orice ne va pune înainte să mâncăm. Şi era cu neputinţă să spună cineva dintre noi: Adu-ne altceva! sau să spună: Vrem să mâncăm aceasta. Şi am petrecut tot timpul nostru în odihnă şi pace.

26. A zis Avva Alónie: Dacă nu aş fi dărâmat totul, nu aş fi putut să mă zidesc pe mine însumi!

27. Se povestea despre un episcop al Oxirinhului, pe nume Apfie, că atunci când era monah se nevoia cu aspre nevoinţe. Iar când a devenit episcop, a voit să ţină aceeaşi nevoinţă aspră şi în lume şi nu a putut. Şi s-a aruncat înaintea lui Dumnezeu, zicând: Nu cumva din pricina episcopiei a plecat harul lui Dumnezeu de la mine? Şi s-a descoperit lui că nu: Atunci erai în pustie şi, nefiind niciun om cu tine, Dumnezeu te îngrijea, iar acum eşti în lume şi oamenii îţi poartă de grijă.

28. Zicea fericitul Grigorie Teologul[15]: Cum ne vom coborî la cugetarea smerită cea mântuitoare dacă nu părăsim mărimea pierzătoare a mândriei, dacă totdeauna ne vom nevoi pentru aceasta şi nu vom trece cu vederea un lucru, zicând că nu vom fi vătămaţi

✦ [14]Slujire în viaţa de obşte. Iconomul este însărcinat cu grija hrănirii zilnice a membrilor obştii şi a procurării mijloacelor necesare. ✦ [15]Textul care urmează, probabil din neatenţie, în codice este pus pe seama Sfântului Grigorie Teologul, în timp ce el aparţine Sfântului Vasile cel Mare. Vezi Sfântul Vasile cel Mare, Opere, vol. VI , *Cuvânt despre smerenie*, Ed. EPE, pag. 126 (ET).

de acela? Căci sufletul se aseamănă cu cele de care se preocupă şi este întipărit de cele pe care le făptuieşte şi ia chipul acestora. Aşadar, şi înfăţişarea, şi îmbrăcămintea, şi mersul, şi şederea, şi mâncarea, şi starea ta, şi pregătirea aşternutului, şi casa, şi lucrurile din casă, toate să fie îndreptate spre simplitate. Dar şi psalmul, şi cântarea, şi buna purtare către aproapele, şi acestea să tindă mai curând spre simplitate decât spre măreţie. Nu te lansa în cuvinte sofisticate, nici în cântări peste măsură de plăcute, nici în discuţii încrezute şi grele, ci la toate să tai din mărime. Să fii bun[16] între prieteni, blând faţă de slujitorul tău, fără de răutate faţă de cei îndrăzneţi, iubitor cu cei smeriţi, mângâind pe cei ce suferă, cercetând pe cei în dureri, într-un cuvânt pe nimeni netrecând cu vederea, dulce la vorbă, blajin la răspuns, doritor şi primitor faţă de toţi.

29. A zis Avva Daniil că în Babilon trăia fiica unui demnitar care era stăpânită de demon. Iar tatăl ei avea pe un monah care-i era foarte apropiat. Şi i-a zis lui: Nimeni nu poate să vindece pe fiica ta, decât numai pustnicii pe care eu îi ştiu. Dar dacă îi vei ruga, nu vor primi să facă aceasta, din smerenie. Vom face însă aceasta: când vor veni în piaţă, să vă prefaceţi că vreţi să cumpăraţi lucruri făcute de ei şi când vor veni să-şi ia preţul lor, le vom spune ca să facă rugăciune şi cred că se va vindeca. Şi ieşind în piaţă, au aflat pe un ucenic al Bătrânilor şezând să-şi vândă lucrurile lui. Şi luându-l pe el împreună cu coşurile lui, l-au dus l-a casa lor ca să-şi ia preţul coşurilor. Şi când a intrat

[16]Efeseni 4, 32.

monahul în casă, a venit demonizata și i-a dat o palmă. Iar acela a întors și celălalt obraz după porunca Domnului[17]. Și demonul, fiind chinuit, a strigat zicând: O, mă pierd, porunca Domnului mă scoate afară. Și îndată s-a curățat femeia. Și când au venit Bătrânii, le-au vestit lor întâmplarea și au slăvit pe Dumnezeu și au zis: Este un lucru obișnuit ca mândria diavolului să cadă în fața smereniei poruncii Domnului.

30. Zicea Avva Epifanie: Cananeanca strigă[18] și este auzită, iar femeia cu scurgere de sânge[19] tace și este fericită. Fariseul strigă și este osândit, iar vameșul nici nu-și deschide gura și este auzit[20].

31. A zis Avva Evagrie: Începutul mântuirii este să te osândești pe tine însuți.

32. S-a făcut odată sobor la Chilii pentru un lucru. Și a vorbit Avva Evagrie. I-a zis, deci, lui preotul: Știm, avva, că dacă ai fi fost în episcopia[21] ta, ai fi fost peste multe cârmuitor și de multe ori. Acum, însă, ești aici ca un străin. Iar el, fiind pătruns, nu s-a tulburat, dar, mișcându-și capul, a zis: Cu adevărat așa este, părinte, dar numai o dată am vorbit. A doua oară nu se va adăuga.

33. Un frate egiptean a mers la Avva Zenon în Siria și și-a osândit gândurile sale înaintea Bătrânului. Iar acela minunându-se, a zis: Egiptenii virtuțile pe care le au le ascund, iar lipsurile pe care nu le au pentru acestea totdeauna se osândesc. Iar sirienii și grecii

✦ [17]Matei 5, 39. ✦ [18]Matei 15, 22-28. ✦ [19]Matei 9, 20-22. ✦ [20]Luca 18, 10-14. ✦ [21]Se poate ca noțiunea de episcop să însemne aici demnitate episcopală, sau, în general, ținutul pe care-l are cineva în grijă.

virtuţile pe care nu le au zic că le au, iar lipsurile pe care le au le ascund.

34. A zis Avva Karion: Am făcut multe osteneli, mai multe decât fiul meu Zaharia, dar nu am ajuns la măsura lui, la smerenia şi la tăcerea lui.

35. A zis Avva Moise odată fratelui Zaharia: Spune-mi ce să fac? Iar acela auzindu-l s-a aruncat cu faţa la picioarele lui, zicând: Tu mă întrebi, părinte? A zis lui Bătrânul: Crede-mă, fiul meu Zaharia, că am văzut pe Duhul Sfânt pogorând peste tine şi de aceea mă simt silit să te întreb. Şi luând Zaharia culionul de pe cap, l-a pus sub picioarele sale. Şi călcându-l în picioare, a zis: Dacă nu se va strivi aşa omul, nu poate să fie monah.

36. Şezând odată Avva Zaharia în Schit, a avut o vedenie. Şi ridicându-se a vestit aceasta Avvei Karion[22]. Iar Bătrânul, fiind un om practic, nu era obişnuit cu acestea. Şi sculându-se, l-a bătut pe acela, zicând că este de la draci. Dar gândul a rămas la ucenic. Şi sculându-se a plecat noaptea spre Avva Pimen şi i-a vestit aceluia lucrul şi cum ard cele dinlăuntrul lui. Şi văzând Bătrânul că este de la Dumnezeu, a zis lui: Mergi la cutare Bătrân şi ceea ce îţi va spune, să faci. Şi plecând la Bătrânul acela, fără a-l întreba ceva, Bătrânul i-a luat-o înainte şi i-a zis lui toate şi că vedenia este de la Dumnezeu. Dar mergi şi supune-te părintelui tău.

37. A zis Avva Pimen că Avva Moise a întrebat pe Avva Zaharia când era aproape să moară, zicând: Ce vezi? Şi i-a zis lui: Nu este mai bine să tăcem, părinte? Şi i-a zis lui: Da, fiule, taci! Şi în ceasul morţii lui, Avva

[22] Karion era şi părintele său după trup. Vezi apoftegma 78.

Isidor care şedea lângă el, ridicându-şi ochii la cer, a zis: Bucură-te, fiul meu Zaharia, că ţi s-au deschis ţie porţile Împărăţiei Cerurilor.

38. A zis Avva Isaia: Iubirea de slavă omenească naşte minciună, iar răsturnarea ei în smerenie face frica lui Dumnezeu mai mare în inimă. Să nu voieşti a te face prieten cu cele slăvite ale lumii, ca să nu se ia slava lui Dumnezeu de la tine.

39. A zis iarăşi: Când îţi faci slujbele tale[23], dacă le vei face cu cuget smerit, ca fiind nevrednic, vor fi primite de Dumnezeu. Dacă însă va urca la inima ta vreun gând trufaş şi vei consimţi lui sau îţi vei aminti că altcineva doarme sau este nepăsător şi osândeşti pe cineva, să ştii că osteneala ta este nefolositoare.

40. A zis iarăşi despre cugetarea smerită că nu are limbă să spună despre cineva că este nepăsător sau să se împotrivească celui care-l asupreşte, nici ochi nu are să ia aminte la lipsurile altuia şi să le desluşească, nici urechi nu are să audă cele ce nu sunt de folos sufletului său, nici gură să vestească lipsurile cuiva sau să asuprească pe cineva, nici vreun lucru nu are cu cineva în afară de păcatele sale. Ci către toţi oamenii este paşnic, pentru porunca Domnului[24] şi nu pentru vreo altă pricină. Căci dacă va posti cineva şase zile din şase şi se dedă pe sine la multe osteneli în afara căii acesteia, sunt zadarnice toate ostenelile lui.

41. A zis iarăşi: Cel care a dobândit cugetare smerită îşi cunoaşte păcatele sale. Iar dacă împreună cu cugetul smerit merge şi tânguirea, şi rămân acestea

✦ [23]Canonul tău, rugăciunile tale. ✦ [24]Matei 5, 9; Marcu 9, 50; Ioan 14, 27.

două în el, ele scot din sufletul lui tot gând drăcesc şi hrănesc sufletul din propria-i cinste şi din sfintele virtuţi. Căci celui care are tânguire şi cugetare smerită nu-i pasă de ocările oamenilor. Acestea i se fac lui armură şi îl păzesc de mânie şi de răzbunare şi-l învaţă să rabde cele ce vin asupra lui. Căci ce ocară sau urgie[25] poate să se apropie de cel care-şi plânge păcatele sale în faţa lui Dumnezeu?

42. A zis iarăşi: Predarea în deplină cunoştinţă a sinelui înaintea lui Dumnezeu şi ascultarea în smerenie de poruncile Lui aduc iubirea, iar iubirea aduce nepătimirea.

43. A fost întrebat Avva Isaia ce este smerenia. Şi a zis: Smerenia este a te socoti pe tine mai păcătos decât toţi şi a te disprețui pe tine însuţi ca pe unul care nu face nimic bun înaintea lui Dumnezeu. Iar lucrul smereniei este acesta: tăcerea, şi a nu se măsura pe sine cu nimic, a nu fi iubitor de biruinţă, supunerea, a ţine privirea în jos, a avea înaintea ochilor moartea, a nu minţi, a nu vorbi mult, a nu întoarce cuvântul celui mai mare, a nu voi să rămână cuvântul tău, a îndura ocara, a urî odihna trupească, a te sili pe tine în toate lucrurile, a priveghea, a-ţi tăia voia proprie, a nu provoca pe cineva, a nu invidia pe cineva.

44. A zis iarăşi: Sileşte-te cu toată puterea să fii de neluat în seamă[26], ca să te poţi slobozi spre a plânge. Îngrijeşte-te cu toată puterea ta să nu te cerţi în legătură cu credinţa şi nici să discuţi despre dogme, ci

[25]Romani 2, 8. [26]Originalul s-ar traduce prin nepus la număr, neluat în calcul, nenumărat... Sileşte-te, deci, ca să nu fii pus la număr, să nu fii luat în calcul, să nu fii luat în seamă...

urmează Bisericii celei sobornicești. Căci nimeni nu poate înțelege ceva din dumnezeire.

45. A zis iarăși: Cel care dobândește cugetarea smerită ia asupra sa pricina fratelui său, zicând: Eu am greșit. Iar cel care disprețuiește pe fratele său se socotește pe sine înțelept, ceartă și înfruntă pe aproapele său. Însă cel care se ceartă pe sine niciodată nu rănește pe cineva.

46. A zis iarăși: Să nu vorbească limba ta, ci fapta. Să fie cuvântul tău mai smerit decât fapta. Să nu vorbești în afara conștiinței[27] și să nu înveți fără smerenie, pentru ca să primească pământul sămânța ta.

47. A zis iarăși: Nu este înțelepciune a vorbi. Înțelepciune este să cunoști timpul când trebuie să vorbești. În cunoștință să taci, în cunoștință să vorbești. Ia aminte înainte de a vorbi și răspunde cele de cuviință. Să te faci pe tine necunoscut în ceea ce privește cunoștința, ca să scapi de multe osteneli. Căci își pricinuiește osteneli sieși cel care se arată ca având cunoștință. Nu te lăuda cu cunoștința ta, căci nimeni nu cunoaște nimic[28]. În sfârșit: A te disprețui pe tine însuți și a fi mai jos decât aproapele tău te alipește dumnezeirii.

48. A zis Avva Isaia despre cugetarea smerită: Să ne aducem aminte de Cel care nu avea unde să-și plece capul[29]. Înțelege, o, omule, și nu cugeta lucruri mari. Cine este și ce S-a făcut pe Sine Stăpânul tău? Străin și fără de casă. O, negrăita Ta iubire de oameni,

✦ [27]Ceea ce vorbești să aibă acoperire în propria ta conștiință, să fie acceptat de conștiința ta. ✦ [28]Un lucru știu: că nu știu nimic. Vezi 1 Corinteni 8, 2. ✦ [29]Matei 8, 20.

Doamne! De ce Te-ai smerit atâta pentru mine făptura Ta? Dacă Cel care a făcut toate prin cuvânt nu are unde să-Şi plece capul, de ce ai atâta zbucium, sărmane om, pentru fapturi? De ce te orbeşti cu lăcomia? De ce ai închipuiri? De ce nu culegi şi nu aduni bogăţia care ne aşteaptă acolo? Pe toate cunoscându-le, păstrează ceea ce este bine[30]!

49. S-a aflat odată Avva Teodor împreună cu fraţii. Şi, în timp ce mâncau ei, luau cu evlavie paharele tăcând şi nu ziceau: Iertaţi! Şi a zis Avva Theodor: Monahii şi-au pierdut buna lor creştere, aceea de a zice: Iertaţi!

50. Acelaşi a zis: Altă virtute nu este asemenea aceleia de a nu dispreţui!

51. Un frate l-a întrebat pe Avva Teodor, zicând: Vreau să împlinesc poruncile. A zis lui Bătrânul despre Avva Theonas că şi acesta a zis cândva: Vreau să-mi împlinesc gândul meu cu Dumnezeu. Şi, luând grâu, a mers la cuptor şi a făcut pâine. Şi, cerându-i săracii, a dat pâinile. Şi iarăşi, cerându-i alţii, a dat şi coşurile, şi haina pe care o purta. Apoi a intrat în chilia sa încins cu maforul[31]. Şi cu toate acestea, iarăşi s-a certat pe sine zicând: Nu am împlinit porunca lui Dumnezeu.

52. Un frate a zis Avvei Theodor: Spune-mi un cuvânt, căci mă pierd! Şi cu greutate i-a zis: Şi eu sunt în primejdie, deci, ce pot să-ţi spun?

53. Se zicea despre acesta că atunci când a fost făcut diacon în Schit nu voia să primească diaconia şi a fugit în multe locuri. Dar iarăşi Bătrânii îl aduceau, zicând: Nu-ţi părăsi diaconia! A zis lor Avva Theodor:

✣ [30]Vezi 1 Tesaloniceni 5, 21. ✣ [31]Un fel de pelerină care acoperea capul şi umerii (în latineşte maforium) (ET).

Lăsați-mă, și voi ruga pe Dumnezeu să văd dacă mă va înștiința să rămân la locul diaconiei mele. Și rugându-se lui Dumnezeu, zicea: Dacă este voia Ta să stau în locul acesta, dă-mi de veste. Și i s-a arătat un stâlp de foc de la pământ până la cer și un glas zicând: Dacă poți să te faci ca stâlpul acesta, mergi și fă-ți diaconia ta. Iar el, auzind, a socotit că nu poate să primească. Venind, deci, el în biserică, i-au pus frații metanie, zicând: Dacă nu vrei să slujești ca diacon, măcar să ții Potirul. Dar nu a primit, zicând: Dacă nu mă lăsați, voi pleca din locul acesta. Și așa l-au lăsat.

54. Fericitul Theofil, arhiepiscopul[32], a mers odată în muntele Nitriei. Și a venit avva muntelui aceluia și arhiepiscopul i-a zis lui: Ce ai mai găsit în această cale[33], părinte? A zis lui Bătrânul: A-ți găsi ție pricină și a te mustra pe tine însuți totdeauna. A zis Avva Theofil: Altă cale nu este, decât aceasta!

55. Același Avva Theofil, arhiepiscopul, a mers odată la Schit. Și adunându-se frații, au zis Avvei Pamvo: Spune un cuvânt arhiepiscopului să se folosească. A zis lor Bătrânul: Dacă nu se folosește de tăcerea mea, nu va avea folos nici de cuvântul meu.

56. Zicea Amma Theodora că nici asceza, nici privegherea, nici oricare altă osteneală nu mântuiește, ci numai smerenia adevărată. Era un pustnic care

[32] A împlinit slujba de arhiepiscop al Alexandriei între anii 385 și 412. [33] Se referă la modul de viețuire care presupune înaintarea într-o direcție anume, pe un drum anume. De altfel, noțiunea de cale cu referire la parcursul existențial al creștinului este folosită de la începuturile Bisericii creștine (Fapte 18, 25, 26; 19, 9, 23; 22, 4 etc.).

alunga dracii şi-i întreba: Cu ce ieşiţi? Cu post? Şi ei ziceau: Noi nici nu mâncăm, nici nu bem! Cu priveghere? Noi nu dormim! Cu pustnicia? Noi în pustietăţi petrecem! Cu ce ieşiţi, aşadar? Şi ziceau: Nimic nu ne biruieşte decât numai cugetarea smerită. Vezi, deci, că smerenia este biruitoarea dracilor?

57. Ziceau despre Avva Ioan Kolovos că a zis odată fratelui său mai mare: Aş vrea să fiu fără nicio grijă, precum fără grijă sunt îngerii care nu lucrează nimic, ci neîncetat se închină lui Dumnezeu. Şi, scoţându-şi haina sa, a ieşit în pustie. Şi după ce s-a împlinit o săptămână, s-a întors la fratele său. Şi după ce a bătut la uşă, l-a auzit pe el înainte de a-i deschide, zicând: Tu cine eşti? Iar el a zis: Sunt Ioan, fratele tău. Şi răspunzând, i-a zis lui: Ioan s-a făcut înger şi nu mai este printre oameni. Iar el îl ruga zicând: Eu sunt. Şi nu i-a deschis, ci l-a lăsat să se frământe până dimineaţă. După aceea, deschizându-i, i-a zis: Eşti om şi ai trebuinţă să lucrezi din nou ca să te hrăneşti. Iar el i-a pus metanie, zicând: Iartă-mă!

58. A auzit Avva Ioan pe un frate care la seceriş vorbea aproapelui său cu mânie: Ei! Şi tu? Şi lăsând secerişul, a plecat.

59. Zicea Avva Ioan că poarta cerului este smerenia şi că Părinţii noştri, trecând prin multe ocări, au intrat în cetatea lui Dumnezeu.

60. A zis iarăşi: Cugetarea smerită şi frica de Dumnezeu sunt mai presus de toate virtuţile!

61. A zis iarăşi: Cine l-a vândut pe Iosif? Şi a răspuns un frate zicând: Fraţii lui. A zis lui Bătrânul: Nu,

ci smerenia lui l-a vândut pe el. Căci putea să spună: Sunt fratele lor, şi să se împotrivească, dar, tăcând, s-a vândut pe sine. Şi smerenia lui l-a pus pe el căpetenie în Egipt[34].

62. A zis Avva Ioan: Am lăsat sarcina cea uşoară, adică aceea de a ne mustra pe noi înşine, şi o purtăm pe cea grea, adică aceea de a ne îndreptăţi pe noi înşine.

63. Acelaşi stătea odată în biserică şi suspina, neştiind că este cineva în spatele lui. Iar când şi-a dat seama, a pus metanie, zicând: Iartă-mă, avva, căci sunt încă neînvăţat.

64. Acelaşi a zis fratelui său: Deşi suntem de nimic înaintea oamenilor, îndrăznim să ne dăm cinste înaintea lui Dumnezeu.

65. Acelaşi era fierbinte cu duhul[35]. Mergând cineva la el, i-a lăudat lucrarea. Iar el îşi lucra funia şi tăcea. Acela iarăşi a scos cuvânt către el, dar el iarăşi a tăcut. A treia oară a zis vizitatorului: De când ai intrat aici l-ai îndepărtat pe Dumnezeu de la mine.

66. Acelaşi stătea odată în Schit şi fraţii lui şedeau împrejurul lui întrebând despre gândurile lor. Şi a zis lui unul dintre Bătrâni: Ioane, ca o desfrânată care se înfrumuseţează pe sine şi care îşi înmulţeşte îndrăgostiţii, aşa eşti. Iar Avva Ioan, îmbrăţişându-l, a zis: Adevăr grăieşti, părinte. Şi după aceea a zis unul din ucenicii lui: Oare, nu te-ai tulburat înlăuntrul tău, avva? Şi a zis: Nu, ci cum sunt pe afară, tot aşa sunt şi pe dinlăuntru.

67. A zis unul din Părinţi despre el: Cine este Ioan,

✦ [34]Facerea, cap. 37 şi următoarele. ✦ [35]... cu duhul fiţi fierbinţi... (Rom. 12, 11).

care prin smerenia lui a atârnat tot Schitul de degetul lui mic?

68. A zis Avva Ioan Kovolos că un Bătrân înaintat duhovnicește s-a zăvorât, dar era foarte cunoscut în cetate și avea multă faimă. Și i s-a adus la cunoștință că unul dintre sfinți era pe moarte: Vino să-l îmbrățișezi înainte de a adormi! Și a gândit în sine: Dacă ies în timpul zilei, vor alerga după mine oamenii și voi primi slavă și nu voi mai avea odihnă aici. Voi merge noaptea pe întunerec și voi rămâne ascuns pentru toți. Seara, deci, a ieșit din chilie, vrând să nu fie văzut. Dar iată, de la Dumnezeu, au fost trimiși doi îngeri cu făclii ca să-i lumineze calea. Astfel, toată cetatea văzând slava, a alergat la el. Și cât voia să fugă de slavă, mai mult era slăvit. În aceasta se împlinește ceea ce este scris: *Tot cel ce se înalță pe sine se va smeri și cel ce se smerește pe sine se va înălța*[36]!

69. A zis Avva Ioan Thebeul: Monahul este dator înainte de toate să ajungă la cugetarea smerită. Căci aceasta este prima poruncă a Mântuitorului, care a zis: *Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăția Cerurilor*[37].

70. A zis Avva Pimen despre Avva Isidor că împletea o grămadă de nuiele de finic pe noapte. Și îl rugau frații, zicând: Odihnește-te puțin, căci ai îmbătrânit. Și le zicea lor: Chiar dacă l-ar arde pe Isidor și ar împrăștia cenușa lui în vânt, nici aceasta nu poate adăuga ceva bun din partea mea, căci Fiul lui Dumnezeu a venit pe pământ pentru noi[38].

✦ [36]Matei 23, 12. ✦ [37]Matei 5, 3. ✦ [38]Sensul afirmației Avvei Isidor este acela al evaluării faptelor omului pentru Dumnezeu

71. Același a zis despre Avva Isidor că îi ziceau lui gândurile: Ești un mare om! Iar el zicea către ele: Nu cumva sunt ca Antonie sau am ajuns în toate ca Avva Pamvo sau ca ceilalți Părinți care au bineplăcut lui Dumnezeu? Și când spunea acestea, afla odihnă. Iar când vrăjmașul îl făcea să se împuțineze la suflet cu gândul că după toate acestea îl așteaptă iadul, el zicea către acela că și dacă voi ajunge în iad, vă voi găsi pe voi sub mine.

72. Același zicea: Deoarece este mare înălțimea smereniei și căderea trufiei, vă sfătuiesc ca pe aceea să o îmbrățișați, iar în aceasta să nu cădeți[39].

73. A zis Avva Isaac: Când eram mai tânăr, stăteam cu Avva Kronie și niciodată nu mi-a spus să fac vreun lucru, chiar dacă era bătrân și tremura, ci, dimpotrivă, el se scula și îmi dădea cana cu apă mie și asemenea tuturor. Și cu Avva Theodor din Ferme am stat și nici acesta nu-mi spunea să fac ceva, ci și masa o punea el și zicea: Frate, dacă vrei, vino să mănânci. Iar eu ziceam către el: Avva, am venit la tine ca să mă folosesc, și cum de nu-mi zici să fac și eu ceva? Iar Bătrânul mereu tăcea. Apoi am plecat și am vestit aceasta Bătrânilor. Și venind la el, bătrânii au zis lui: Avva, a venit fratele la sfinția ta să se folosească și pentru ce nu-i spui să facă și el ceva? Și le-a zis lor Bătrânul: Nu cumva sunt conducător de obște ca să-i poruncesc lui? Eu nu-i voi zice nimic, dar, dacă vrea, ceea ce mă vede pe mine făcând să facă și el. De atunci o luam

prin raportare la faptele lui Dumnezeu pentru om. Cine poate să susțină vreo faptă a sa în fața actului Întrupării Fiului lui Dumnezeu!? + [39]Vezi 1 Petru 5, 5-6.

înainte şi făceam ceea ce avea Bătrânul de făcut. Iar el, dacă făcea ceva, făcea lucrul tăcând. Şi aceasta m-a învăţat: Să fac toate în tăcere.

74. Zicea Avva Isaac: Niciodată nu am dus în chilia mea vreun gând împotriva fratelui care mă strâmtora. Şi m-am străduit să nu las pe vreun frate să ducă în chilia lui vreun gând împotriva mea[40].

75. A zis Avva Iacob că atunci când cineva este lăudat trebuie să gândească la păcatele sale şi să înţeleagă că nu este vrednic de cele spuse.

76. Un frate l-a întrebat pe Avva Kronie: În ce fel ajunge omul la cugetarea smerită? A zis lui Bătrânul că prin frica lui Dumnezeu. A zis lui fratele: Şi prin ce lucru ajunge la frica lui Dumnezeu? A zis lui Bătrânul: După mine, să se adune pe sine de la orice lucru şi să se dea pe sine la osteneală trupească, câtă putere are, să-şi aducă aminte de ieşirea din trup şi de judecata lui Dumnezeu.

77. A zis Avva Kronie: Ne povestea nouă Avva Iosif Pelusiotul: Când şedeam eu în Sinai, era acolo un frate bun şi nevoitor, dar şi frumos la vedere după trup. Venea la biserică purtând un mafor[41] vechi mic şi peticit. Şi văzându-l odată venind astfel la adunare, i-am zis: Frate, nu vezi pe fraţi care sunt ca îngerii în biserică? Tu cum vii mereu aşa? Iar el a zis: Iartă-mă,

[40] Avva are în vedere aici faptul că s-a ferit să dea prilej vreunui frate să aibă gând rău împotriva sa. De semnalat este faptul cum Avva Isaac află în sine soluţii şi pentru sine, şi pentru fratele. După logica noastră comună ar fi greu să influenţezi pe fratele să nu ducă în chilie gând rău împotriva ta. Poţi face, însă ceea ce ţine de tine, adică să nu provoci gândul rău fratelui la adresa ta. [41] Veşmânt.

avva, nu am altele. Şi luându-l în chilia mea, i-am dat levitonul[42] şi ce mai era nevoie. Şi le purta ca şi cei-lalţi fraţi şi era la vedere ca un înger. Iar, odată, a fost nevoie să trimită Părinţii zece fraţi la împărat pentru o oarecare trebuinţă. Şi a fost şi acesta ales printre cei trimişi. Dar cum a auzit, a pus metanie Părinţilor, zicând: Pentru Domnul, iertaţi-mă, căci sunt rob al unuia dintre cei mari de acolo şi dacă mă va cunoaşte, mă va dezbrăca şi mă va duce iarăşi în stăpânirea lui. După ce i-a înduplecat, deci, pe Părinţi şi i-au lăsat, am aflat mai târziu de la cineva care-l cunoştea bine, că, atunci când era în lume, a fost mai-marele palatelor împărăteşti. Şi, ca să nu fie cunoscut şi ca să nu fie tulburat de oameni, s-a folosit de pretextul acesta. Atât de mare era la Părinţi străduinţa de a fugi de slava şi de odihna acestei lumi!

78. S-a făcut cineva monah în Schit, pe nume Karion. Acesta, având doi copii, i-a lăsat la femeia sa şi a plecat. După un timp, întâmplându-se foamete în Egipt şi fiind la strâmtorare femeia lui, a venit la Schit aducând şi pe cei doi copii cu ea. Unul era băiat şi se numea Zaharia, iar celălalt fată. Şi stătea departe de Bătrân, la baltă. Căci era o baltă lângă Schit, de unde şi obştile monahilor îşi procurau materialele de construcţie şi unde erau şi izvoare de apă. Iar în Schit era obiceiul ca, dacă venea o femeie să vorbească fratelui său sau altcuiva înrudit cu ea, aceştia să stea aşezaţi departe unul de altul şi aşa să vorbească între ei. Atunci a zis femeia Avvei Karion: Iată, te-ai făcut

[42] Λεβήτων-ονος cuvântul acesta înseamnă când rasă, când coloviu (ET).

monah şi este foamete. Cine îţi va hrăni copiii? A zis ei Avva Karion: Trimite-i la mine, aici. Şi le-a zis femeia copiilor: Mergeţi la tatăl vostru. Venind, deci, ei spre tatăl lor, fata s-a întors la mama sa, iar băiatul a venit la tatăl său. Atunci a zis ei: Iată, bine s-a făcut, ia tu fata şi pleacă şi eu voi lua băiatul. Apoi, l-a crescut în Schit şi toţi ştiau că este fiul lui. Dar când a crescut mai mare, s-a făcut cârtire în obşte despre el. Şi auzind Avva Karion, a zis fiului său Zaharia: Scoală-te, să mergem de aici, căci Părinţii cârtesc. Iar copilul i-a zis: Avva, aici toţi ştiu că sunt fiul tău. Dacă plecăm în altă parte, nu au de unde să mai spună că sunt fiul tău. Şi a zis lui Bătrânul: Scoală-te să mergem în Thebaida. Şi au plecat de acolo. Cum au luat şi aici o chilie, au stat puţine zile şi aceeaşi cârtire s-a făcut pentru copil. Atunci tatăl a zis copilului: Zaharia, scoală-te să mergem la Schit. Şi după ce au trecut puţine zile, s-a făcut iarăşi cârtire în legătură cu el. Atunci Zaharia, copilul, mergând la lacul cu salpetru[43], s-a dezbrăcat, a coborât în apă şi s-a afundat până la nas. Şi rămânând multe ceasuri, atât cât a putut, şi-a distrus toată pielea trupului său, făcându-se ca un lepros. Şi ieşind, şi-a pus hainele şi a plecat către tatăl său, care abia l-a cunoscut. Şi mergând el la Sfânta Împărtăşanie, după obicei, s-a descoperit Sfântului Isidor, preotul Schitului, ce făcuse. Şi văzându-l, s-a minunat şi a zis: Zaharia, copilul, duminica trecută a venit şi s-a împărtăşit ca om, iar acum s-a făcut înger.

79. A zis Avva Longhin: Precum mortul nu mănâncă, tot aşa nici cel smerit nu poate să judece pe alt om,

+ [43]Potasiu (!)

chiar dacă îl vede pe acela închinându-se la idoli.

80. S-au adunat odată Părinții Schitului ca să vorbească despre Melchisedec și au uitat să-l cheme pe Avva Kóprie. La urmă, însă, chemându-l, l-au întrebat despre acesta. Iar el, lovindu-se de trei ori peste gură, a zis: Vai ție, Kóprie! Vai ție, Kóprie! Vai ție, Kóprie! Că ai părăsit cele pe care ți le-a poruncit Dumnezeu să le faci și le cauți pe cele pe care nu le cere de la tine. Și auzind frații acestea, au plecat la chiliile lor.

81. A fost întrebat Avva Longhin: Care este cea mai mare dintre toate virtuțile? Și a zis Bătrânul: Socotesc că, așa cum mândria este cea mai rea dintre toate păcatele, încât chiar din cer a aruncat pe unii, tot astfel, cugetarea smerită are putere să scoată pe om chiar din adâncurile iadului, chiar dacă a păcătuit ca și diavolul. De aceea și Domnul fericește pe cei săraci cu duhul[44].

82. Povestea despre sine Avva Macarie, zicând: Când eram mai tânăr și ședeam într-o chilie în Egipt, m-au prins și m-au făcut cleric în cetate. Și nevoind să primesc, am plecat într-un alt loc. Și a venit la mine un mirean evlavios care a luat lucrul meu de mână și mă slujea. S-a întâmplat, însă, din ispită, ca o fecioară dintr-un sat să cadă în păcat și, luând în pântece, au întrebat-o cine este cel care a făcut aceasta. Iar ea a zis: Pustnicul. Și ieșind, m-au luat în sat, au atârnat de gâtul meu oale încinse și torți de vase de lut și m-au plimbat prin cetate pe la răspântii, lovindu-mă și zicând: Acest monah a stricat pe fecioara noastră!

+ [44]Matei 5, 3. Evident, părintele înțelege expresia biblică sărac cu duhul ca indicându-l pe cel smerit.

Luați-l, luați-l! Și m-au bătut atât de mult, încât puțin mai era și muream. Venind însă unul dintre Bătrâni, a zis: Până când îl veți lovi pe acest monah străin? Iar cel care îmi slujea mie venea în urmă rușinat. Căci îl ocărau pe el foarte tare, zicându-i: Iată, ce a făcut pustnicul, pentru care tu dai mărturie! Și părinții fetei ziceau: Nu-l vom slobozi, până când nu ne dă chezășie că o va hrăni pe ea. Și am spus celui ce mă slujea și acesta s-a pus chezășie pentru mine. Și plecând la chilia mea, i-am dat câte coșuri aveam, zicându-i: Vinde acestea și dă femeii mele să mănânce. Și ziceam gândului meu: Macarie, iată, ți-ai găsit femeie. Trebuie, deci să lucrezi puțin mai mult ca să o hrănești. Și lucram ziua și noapte și îi trimiteam ei. Și când a venit timpul sărmanei să nască, s-a chinuit multe zile și nu năștea. Și i-au zis: Ce este aceasta? Iar ea a zis: Eu știu că am defăimat pe pustnic și l-am osândit pe nedrept. El nu are nicio legătură cu aceasta, ci cutare tânăr. Și venind cel ce-mi slujea, îmi zicea, bucurându-se că fecioara aceea nu a putut să nască până nu a mărturisit zicând că pustnicul nu are legătură cu lucrul și că a mințit împotriva lui. Și iată, tot satul vrea să vină aici cu alai și să se pocăiască înaintea ta. Iar eu, auzind acestea, ca să nu mă necăjească oamenii, m-am ridicat și am venit aici la Schit. Acesta este pricina de început pentru care am venit aici.

83. Zicea Avva Petru: Trăind Avva Macarie în nerăutate față de toți frații, i-au zis lui unii: Pentru ce îți faci aceasta ție însuți? Iar el a zis: Doisprezece ani am slujit Domnului meu ca să-mi dăruiască darul acesta și toți mă sfătuiți să mă lepăd de el!?

84. Trecea odată Avva Macarie de la baltă spre chilia sa, ducând în spate ramuri de finic. Şi iată l-a întâmpinat pe el diavolul pe cale cu o seceră. Şi a vrut să-l lovească, dar nu a putut. Şi i-a zis: Multă tărie vine de la tine, Macarie, că nu am putere împotriva ta! Căci, iată, ce faci tu, fac şi eu. Posteşti tu, şi eu postesc. Priveghezi tu, nici eu nu dorm deloc. Un lucru este în care mă biruieşti. A zis Avva Macarie: Care este acesta? Iar el a zis: Smerenia ta. De aceea nu am putere împotriva ta.

85. L-a cercetat odată Avva Macarie pe Avva Antonie şi, după ce i-a vorbit, s-a întors la Schit. Şi au venit Părinţii în întâmpinarea lui. Şi vorbindu-le Bătrânul, le-a zis: Am spus Avvei Antonie că nu avem jertfă[45] aici unde stăm noi. Iar Părinţii au început să vorbească despre alte lucruri şi nu au mai întrebat să afle răspunsul de la Bătrân, dar nici Bătrânul nu le-a spus. Aceasta, deci, spunea unul dintre Părinţi, că dacă văd Părinţii pe fraţi că uită să întrebe despre un lucru, aceştia din urmă sunt datori să-i oblige să se întoarcă la cuvântul de la început. Iar dacă nu sunt siliţi de fraţi, ei nu mai vorbesc cuvântul acela, ca să nu se afle ca unii care vorbesc neîntrebaţi şi cad în vorbire deşartă.

86. Ziceau despre Avva Macarie că dacă venea un frate la el, ca la un Părinte sfânt şi mare, cu frică, nu-i vorbea nimic. Iar dacă vreunul dintre fraţi îi zicea, umilindu-l: Avva, când erai cămilar şi ai furat salpetru şi l-ai vândut, nu te-au bătut oare paznicii? Dacă cineva îi zicea acestea, aceluia îi vorbea cu bucurie despre orice îl întreba.

[45] Are în vedere, desigur, Dumnezeiasca Liturghie.

87. S-a arătat odată dracul Avvei Macarie cu o secere, vrând să-i taie piciorul. Şi neputând din pricina cugetului smerit al lui, i-a zis: Câte aveţi voi şi noi avem. Numai cugetul vostru smerit ne deosebeşte de voi şi de aceea ne biruiţi.

88. Ziceau despre Avva Macarie Egipteanul că urca odată de la Schit la Muntele Nitriei. Şi cum s-a apropiat de locul acela, a zis ucenicului său: Mergi puţin mai înainte. Şi mergând mai înaintea lui, ucenicul a întâlnit unul din preoţii păgânilor. Şi strigând la el, ucenicul l-a chemat, zicând: Ei, drace, unde alergi? Iar acela, întorcându-se, l-a lovit de multe ori şi l-a lăsat pe jumătate mort. Apoi şi-a luat lemnul şi a alergat mai departe. Şi după ce a înaintat puţin, l-a întâlnit pe el, alergând, Avva Macarie şi i-a zis: Să te mântuieşti, să te mântuieşti, neobositule! Şi minunându-se, a venit la el şi a zis: Ce bine ai văzut la mine de mă întâmpini cu aceste cuvinte? Pentru că te-am văzut ostenindu-te, a zis Bătrânul, şi nu ştii că te osteneşti în zadar. I-a zis acela: Eu m-am pătruns la suflet de la salutul tău şi am aflat că eşti de la Dumnezeu. Un alt monah rău, întâlnindu-mă, m-a ocărât, iar eu l-am lovit de moarte. Şi a înţeles Bătrânul că este ucenicul lui. Şi ţinându-l de picioare, preotul idolatru i-a zis: Nu te voi lăsa dacă nu mă vei face monah. Şi au mers mai sus, unde era ucenicul, şi l-au luat şi l-au dus în biserica muntelui. Şi văzându-l pe preotul idolatru cu el, s-au minunat. Şi l-au făcut monah şi mulţi dintre păgâni s-au făcut prin el creştini. Zicea, deci, Avva Macarie: Cuvântul cel rău şi pe cel bun îl face rău, iar cuvântul cel bun şi pe cel rău îl face bun.

89. Zicea Avva Macarie: Când eram mai tânăr, fiind cuprins de acedie în chilie, am ieșit în pustie, zicând gândului meu: Pe oricine vei întâlni, întreabă-l ceva spre folos. Și am aflat un copil, care păștea boii și i-am zis: Ce să fac, copile, că îmi este foame? Și mi-a zis: Mănâncă. Și i-am spus că am mâncat și iarăși îmi este foame. Iarăși mi-a zis: Iarăși să mănânci. Și i-am zis că am mâncat de multe ori și iarăși îmi este foame. Atunci mi-a zis: Poate ești măgar, avva, de vreme ce vrei să mănânci tot timpul. Și folosindu-mă, am plecat.

90. Ziceau despre Avva Moise că atunci când l-au făcut cleric și i-au pus efodul[46], arhiepiscopul i-a zis: Iată ai devenit în întregime alb, Avva Moise. Și Bătrânul i-a zis: Oare în cele din afară, stăpâne, sau în cele dinlăuntru? Și vrând arhiepiscopul să-l încerce, a zis clericilor: Când intră Avva Moise în altar, alungați-l și după aceea urmăriți-l ca să auziți ce zice. Intrând, deci, Bătrânul, l-au certat și l-au alungat, zicând: Mergi afară, arapule. Iar el, ieșind, zicea în sine: Bine ți-au făcut, cenușiule, negrule. Nefiind om, ce cauți împreună cu oamenii?

91. Un frate l-a întrebat pe Avva Moise, zicând: Văd înaintea mea un lucru și nu pot să-l biruiesc. Și a zis

[46] Epomida sau efodul, veșmânt preoțesc menționat cu această denumire în Vechiul Testament (Și vor face efod lucrat cu iscusință din fire de aur, de mătase violetă, stacojie și vișinie, răsucită și de in răsucit. Ieșirea 28, 6) Era format din două bucăți de mătase, așezate una peste piept și alta pe spate, unite pe umăr cu două încheietori; culoarea materialului este violet, acaju sau vișiniu. Se încinge cu o cingătoare. Echivalentul creștin al efodului este felonul preoțesc.

lui Bătrânul: Dacă nu te vei face mort, ca cei îngropați, nu vei putea să-l biruiești.

92. A zis Avva Pimen că un frate l-a întrebat pe Avva Moise, zicând: În ce fel ajunge omul să fie mort pentru aproapele său? Și a zis lui Bătrânul: Dacă nu-și pune omul în inima sa că el însuși este în mormânt de trei zile, nu ajunge la cuvântul acesta.

93. A zis Avva Moise: Dacă omul nu are în inima sa că este păcătos, Dumnezeu nu-l ascultă pe el. Și a zis fratele: Ce înseamnă să aibă în inima lui că este păcătos? Și a zis Bătrânul: Cel care își poartă păcatele sale nu le vede pe ale aproapelui.

94. A întrebat un frate pe Avva Moise, zicând: În orice osteneală a omului, ce îl ajută pe el? Și a zis lui Bătrânul: Dumnezeu este cel care îl ajută. Căci scris este: *Dumnezeu este scăparea și puterea noastră, ajutor întru necazurile ce ne împresoară*[47]. Și a zis fratele: Postirile și privegherile pe care le face omul, ce se întâmplă cu ele? Și i-a zis lui Bătrânul: Acestea fac sufletul să se smerească. Căci scris este: *Vezi smerenia mea și osteneala mea și-mi iartă toate păcatele mele*[48]. Dacă sufletul va aduce roadele acestea, pentru ele Dumnezeu Se milostivește peste el.

95. A întrebat iarăși fratele: Iată un om bate pe sluga sa pentru păcatul pe care l-a înfăptuit. Ce-i va spune sluga? A zis Bătrânul: Dacă este slugă bună, va zice: Miluiește-mă, am păcătuit. A zis lui fratele: Nimic altceva să nu-i spună? A zis lui Bătrânul: Nu. Din moment ce pune singur asupra sa vinovăția și zice am

[47]Psalmul 45, 1. [48]Psalmul 24, 19.

păcătuit, de îndată se va milostivi asupra lui stăpânul.

96. A zis Avva Matoe: Cu cât se apropie omul de Dumnezeu, cu atât mai mult spune că este păcătos. Căci Isaia prorocul, văzând pe Dumnezeu, zicea despre sine că este sărman și necurat[49].

97. Zicea iarăși: Când eram mai tânăr, ziceam în sinea mea că poate lucrez și eu ceva bun. Acum, când am îmbătrânit, văd că nu am în mine însumi nici măcar o lucrare bună.

98. Un frate l-a cercetat pe Avva Matoe și i-a zis: Cum de schitioții au împlinit mai multe decât zice Scriptura, iubind pe vrăjmașii[50] lor mai mult decât pe ei înșiși? A zis Avvei Matoe: Eu până acum pe cel ce mă iubește nu am reușit să-l iubesc ca pe mine însumi.

99. A zis Avva Iacob: L-am cercetat pe Avva Matoe și când mă întorceam i-am zis că vreau să trec pe la Chilii. Și mi-a zis: Îmbrățișează din partea mea pe Avva Ioan. Ajungând eu la Avva Ioan, i-am zis: Te îmbrățișează Avva Matoe. Și mi-a zis Bătrânul: Iată Avva Matoe este bărbat israelit în care nu este vicleșug[51]. Și împlinindu-se un an, iarăși am cercetat pe Avva Matoe și i-am transmis îmbrățișarea Avvei Ioan. Și a zis Bătrânul: Nu sunt vrednic de cuvântul Bătrânului, însă să știi aceasta că atunci când auzi un Bătrân slăvind pe aproapele mai mult decât pe sine, acela a ajuns la măsuri mari, căci aceasta este desăvârșirea, ca pe aproapele tău să-l slăvești mai mult decât pe tine însuți.

100. A plecat odată Avva Matoe din Raith în părțile Magdalei. Era și fratele său cu el. Și episcopul l-a

✝ [49]Isaia 6, 5. ✝ [50]Matei 5, 43-48. ✝ [51]Ioan 1, 48.

ținut pe Bătrân și l-a hirotonit preot. Și gustând ceva împreună, a zis lui episcopul: Iartă-mă, avva, am știut că nu vrei lucrul acesta, dar pentru a fi eu binecuvântat de tine am îndrăznit să-l fac. Iar Bătrânul a zis cu smerenie: Și gândul meu voia puțin, însă mă ostenea aceasta, că dacă mă voi despărți de fratele meu care este cu mine, nu voi putea face toate rugăciunile singur. Și a zis lui episcopul: Dacă știi că este vrednic, eu îl voi hirotoni. A zis Avvei Matoe: Dacă este vrednic, nu știu, un singur lucru știu, că este mai bun decât mine. Și l-a hirotonit și pe acela. Dar au adormit amândoi fără să se apropie de jertfelnic pentru a aduce jertfă[52]. Și Bătrânul zicea: Cred că Dumnezeu nu mă va judeca mult pentru hirotonie, că nu săvârșesc jertfa. Căci hirotonia este a celor neprihăniți.

101. Un frate l-a întrebat pe Avva Matoe, zicând: Spune-mi cuvânt. Iar el i-a zis: Mergi și roagă pe Dumnezeu să-ți dea tânguire în inima ta și smerenie. Și ia aminte totdeauna la păcatele tale; și nu judeca pe alții, ci fă-te mai prejos decât toți; și să nu ai prietenie cu copil, nici cunoștință cu femeie, nici prieten pe eretic; și taie îndrăzneala de la tine; și ține-ți limba și pântecele, iar vinul să fie puțin; și dacă cineva va vorbi despre un lucru oarecare, nu te certa cu el, ci dacă zice bine, spune da, iar dacă zice rău, spune: Tu știi cum vorbești! Nu te certa cu el pentru cele despre care a vorbit. Aceasta este smerenia.

102. Un frate l-a întrebat pe Avva Matoe, zicând: Ce să fac că limba mea mă necăjește și, când vin în mijlocul oamenilor, nu pot să o stăpânesc, ci îi judec pe ei

[52] Dumnezeiasca Liturghie.

pentru orice lucru bun şi-i cert? Ce să fac, deci? Şi răspunzând Bătrânul, a zis: Dacă nu poţi să o stăpâneşti, pleacă să trăieşti singur, căci aceasta este o neputinţă. Cel care stă cu oamenii, nu trebuie să fie pătrat[53], ci rotund, ca să alunece printre toţi. Şi a zis Bătrânul: Nu pentru că sunt virtuos stau singur, ci pentru că sunt neputincios. Căci puternici sunt cei care intră în mijlocul oamenilor.

103. A zis Avva Mios despre un Bătrân care era la Schit şi care era dintre robi că dobândise în mare măsură darul discernământului. Şi venea în fiecare an în Alexandria, aducând plata[54] la stăpânii lui. Iar ei îl întâmpinau şi i se închinau. Şi Bătrânul punea apă în spălător şi o aducea ca să spele pe stăpânii lui. Iar aceia ziceau: Nu, părinte, nu ne îngreuia. Iar el zicea către ei: Mărturisesc că sunt robul vostru şi vă mulţumesc că m-aţi lăsat liber să slujesc lui Dumnezeu. Dar şi eu vă spăl picioarele şi vă rog să primiţi plata aceasta. Iar ei se certau, nevrând să primească. Le zicea, deci: Dacă nu vreţi să primiţi, voi sta aici să vă slujesc. Şi temându-se, l-au lăsat să facă ce voia. Apoi îl însoţeau cu multă cinste şi cu multe bunuri, ca să facă milostenie pentru ei. Şi pentru aceasta a ajuns vestit în Schit şi îndrăgit.

✦ [53]Am păstrat imaginea din original pentru că este sugestivă. În limba română există adjectivul colţos, care pleacă exact de la această imagine a poligonului cu mai multe unghiuri sau colţuri. Nu avem un echivalent pentru imaginea cu cercul, dar este uşor de înţeles şi chiar sugestiv. ✦ [54]Din context se deduce că, liber fiind, oferea stăpânilor de dinainte ceva din lucrarea lui, fie în obiecte, fie în bani, din recunoştinţă. Este posibil să fi existat chiar şi vreo lege în acest sens. Efeseni 6, 5-9. Vezi 1 Corinteni 7, 21.

104. L-a cercetat Avva Macarie pe Avva Pahomie Tavenisiotul. Iar Avva Pahomie l-a întrebat despre frații care sunt în nerânduială, dacă este bine a-i pedepsi spre îndreptare. A zis Avva Macarie: Pedepsește și judecă cu dreptate pe cei de sub tine; în afară să nu judeci pe nimeni. Căci scris este: Căci ce am eu ca să judec și pe cei din afară? Însă pe cei dinăuntru, oare, nu-i judecați voi[55]?

105. A zis Avva Nil: Fericit monahul care se socotește pe sine gunoiul tuturor[56].

106. Auzind Avva Pimen cele despre Avva Nisteroe că viețuiește în obște, a dorit să-l vadă și a descoperit aceasta Bătrânului lui Nisteroe, ca să-l trimită la el. Și pentru că nu voia să-l trimită pe el singur, nu l-a trimis. Dar după puține zile, iconomul obștii a avut gândul de a-l ruga pe Bătrânul său să-l lase la Avva Pimen, pentru că voiește să-i spună gândurile sale. Iar el l-a lăsat, zicând: Ia și pe fratele cu tine, că mi-a descoperit mie Bătrânul despre el și neîndrăznind să-l trimit singur, nu l-am trimis. Și când a ajuns la Bătrânul, iconomul i-a vorbit despre gândurile lui și acela l-a vindecat. După aceasta, Bătrânul l-a întrebat pe frate, zicând: Avva Nisteroe, cum ai dobândit virtutea aceasta, că, dacă se întâmplă vreodată o tulburare în obște, nici nu vorbești și nici nu te amesteci? Și fiind mult silit de Bătrân, fratele a zis: Iartă-mă, avva! Când am venit la început în obște, am zis gândului meu: tu și măgarul una sunteți. Așa cum măgarul este bătut și nu vorbește, este ocărât și nimic nu răspunde, la fel și tu, precum spune și psalmistul: ...ca un dobitoc eram

[55]1 Corinteni 5, 12-13. [56]Vezi 1 Corinteni 4, 13.

înaintea Ta. Dar eu sunt pururea cu Tine[57].

107. A zis Avva Xantie: Câinele este mai bun decât mine, deoarece și dragoste are, și la judecată nu ajunge[58].

108. A zis Avva Orsisie: O cărămidă crudă pusă la temelie aproape de un râu nu rezistă nicio zi, iar cea arsă, ca piatra rămâne. La fel și un om care are cuget trupesc și nu a fost călit în foc, precum Iosif în frica lui Dumnezeu, se topește când ajunge la stăpânire. Căci au multe ispite cei ce sunt în mijlocul oamenilor. Este bine ca cineva, cunoscându-și măsura proprie, să fugă de greutatea conducerii. Iar cei întăriți în credință sunt neclintiți[59]. Iar despre acest preasfânt Iosif, dacă va voi cineva să vorbească, va spune că nu era pământesc! Prin câte a fost încercat și în ce țară, în care nu era atunci urmă de frică de evlavie. Dar Dumnezeul părinților lui era cu el și l-a scos pe el din toate necazurile. Și acum este împreună cu părinții lui în Împărăția Cerurilor. Și noi, deci, cunoscând măsurile noastre, să ne luptăm, pentru că numai așa vom putea să scăpăm de judecata lui Dumnezeu.

109. Odată, cârmuitorul ținutului a închis pe cineva din satul Avvei Pimen. Și au venit toți să-l roage pe Bătrân să meargă și să-l scoată din închisoare. Iar el a zis: Lăsați-mă trei zile, și apoi voi merge. S-a rugat, deci, Avva Pimen la Domnul, zicând: Doamne, nu-mi da darul acesta, deoarece nu mă vor mai lăsa să stau în locul acesta. A venit, deci, Bătrânul să-l roage pe

[57]Psalmul 72, 22. [58]Adică nu ajunge să judece pe alții. [59]1 Corinteni 15, 58.

cârmuitor. Iar acesta i-a zis: Pentru un tâlhar mă rogi, avva? Iar Bătrânul s-a bucurat că nu a primit favoare de la acela.

110. A zis Avva Pimen că un frate a întrebat pe Avva Alonie, zicând: Ce este disprețuirea? Și a zis Bătrânul: Să fii mai prejos decât necuvântătoarele și să știi că acestea nu sunt judecate.

111. Zicea Avva Iosif: Șezând noi odată cu Avva Pimen, acesta l-a numit pe Agathon avva. Și i-am zis: Este tânăr, pentru ce îl numești pe el avvă? Și a zis Avva Pimen: Gura lui l-a făcut să fie numit avvă.

112. A zis Avva Pimen că pentru aceea suntem duși în multe ispite, pentru că nu păzim rânduiala și numele noastre, precum și Scriptura zice. Nu vedem pe femeia cananeeancă, care a primit numele[60] ce i s-a dat și pentru aceasta Mântuitorul i-a dat odihnă[61]. De asemenea, pe Abigail[62], că a zis lui David: La mine este păcatul! Și a auzit-o și a iubit-o pe ea? Abigail ia chipul sufletului și David al dumnezeirii. Căci dacă sufletul se osândește pe sine înaintea Domnului, îl iubește pe el Domnul.

113. A zis Avva Pimen: Nu te măsura pe tine însuți[63], ci alipește-te de cel ce viețuiește bine.

114. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen: Care sunt

✦[60]Amintim că femeia a fost asemănată cu câinii: Nu este bine să iei pâinea copiilor și s-o arunci câinilor (Matei 15, 26). ✦[61]Matei 15, 21-28. ✦[62]1 Regi 25, 2-40. Abigail era soția cârmuitorului Nabal Carmelitul. Când Nabal a refuzat să dea hrană soldaților lui David, și acesta mânios se pregătea să-l atace, Abigail a salvat situația prin înțelepciunea ei, asumându-și toată răspunderea. ✦[63]Nu te lua în calcul pe tine, nu te bizui pe puterile tale.

cele înalte? Și a zis lui Bătrânul: Dreptatea ta[64]!

115. A zis Avva Pimen că Avva Pafnutie era mare și alerga la slujirile[65] mici.

116. A zis iarăși că un frate care trăia în obște a întrebat pe Avva Visarion: Ce să fac? Iar Bătrânul i-a zis: Păstrează tăcerea și nu te măsura pe tine însuți!

117. A zis iarăși: Dacă te micșorezi pe tine însuți, vei avea odihnă în orice loc te vei așeza.

118. A zis Avva Pimen că dacă va ajunge omul la cuvântul Apostolului: *Toate sunt curate pentru cei curați*[66] se va vedea pe sine mai mic decât toată făptura. A zis fratele: Cum pot să mă pun pe mine însumi mai jos decât ucigașul de oameni? A zis Bătrânul: Dacă va ajunge omul la acest cuvânt și va vedea pe un om ucigând, va zice: El a făcut numai acest păcat, iar eu ucid în fiecare zi.

119. Fratele a cercetat despre același cuvânt pe Avva Anuv, spunându-i că Avva Pimen a zis așa și așa. Și i-a zis Avvei Anuv: Dacă va ajunge omul la cuvântul acesta și va vedea lipsurile fratelui său, face ca

+ [64]Cel mai posibil înțeles al acestei apoftegme este cel conform căruia „cele înalte" se referă la măsurile omenești, când se înalță omul pe sine. Această erminie justifică răspunsul dat de Avva Pimen, care spune că dreptul tău sau dreptatea ta reprezintă cele înalte. În Evanghelia Mântuitorului avem un cuvânt care trimite la cele înalte ale omului: căci ceea ce la oameni este înalt, urâciune este înaintea lui Dumnezeu (Luca 16, 15). Aceeași înțelegere o aflăm în cuvântul paulin: Nu cugetați la cele înalte, ci lăsați-vă duși spre cele smerite (Rom. 12, 16). + [65]Μικρές λειτουργίες - Cuvântul liturghie, în înțelesul bisericesc-monastic, are o conotație multiplă, de la ascultări și pravilă călugărească până la Taina Dumnezeieștii Euharistii. + [66]Tit 1, 15.

dreptatea[67] lui să le înghită pe acelea. A zis lui fratele: Care este dreptatea lui? A răspuns Bătrânul: Ca mereu să se osândească pe sine!

120. A zis Avva Pimen că dacă omul se osândește pe sine, rabdă oriunde.

121. Un frate a zis Avvei Pimen: Dacă voi cădea într-o greșeală rușinoasă, gândul meu mă va mistui și mă va osândi: De ce ai căzut? A zis lui Bătrânul: Dacă în ceasul în care cade omul în greșeală va zice: Am păcătuit!, îndată încetează gândul.

122. Ziceau despre Avva Pimen că niciodată nu voia să spună cuvântul său peste al altui Bătrân, ci mai curând îl lăuda întotdeauna.

123. Ziceau că dacă veneau unii la Avva Pimen, îi trimitea mai întâi la Avva Anuv, deoarece acela era mai mare de ani[68]. Iar Avva Anuv le zicea: Mergeți la fratele meu, Pimen, că acela are darul cuvântului. Iar dacă Avva Anuv stătea acolo, lângă Avva Pimen, Avva Pimen nu vorbea deloc cât era de față.

124. Un frate stătea în afara satului său și mulți ani nu a urcat în sat. Și zicea fraților: Iată câți ani am aici și nu am urcat niciodată în sat, iar voi vă duceți. Și au spus Avvei Pimen despre el. Iar Bătrânul a zis: Eu, dacă eram, aș fi urcat noaptea și aș fi dat un ocol satului, ca să nu se laude gândul meu că nu am urcat niciodată.

125. A zis Avva Pimen: Omul are nevoie de cugetare smerită și de frica lui Dumnezeu totdeauna, ca de răsuflarea care iese pe nas.

+ [67]Dreptatea are aici, ca și în limbajul biblic, sensul de virtute.
+ [68]Avva Anuv era primul născut între cei șapte frați după trup care trăiau împreună.

126. A fost întrebat Avva Pimen de un frate: Cum trebuie să fiu în locul unde viețuiesc? Și a zis lui Bătrânul: Să ai cuget de străin[69] oriunde vei locui, pentru a nu căuta să ai cuvânt în fața lor, și vei avea odihnă.

127. A zis iarăși: A se arunca pe sine înaintea lui Dumnezeu și a nu se măsura pe sine și a se lepăda de voia proprie, acestea sunt unelte ale sufletului.

128. Un frate l-a întrebat pe el, zicând: Avva, la ce trebuie să iau aminte când stau în chilie? A zis lui Bătrânul: Eu sunt totuși un om, afundat în adâncul noroiului până la gât și purtând sarcină grea pe umeri și strigând lui Dumnezeu: miluiește-mă!

129. A zis Avva Pimen că fericitul Avvă Antonie zicea: Puterea cea mare a omului este să ia asupra sa greșeala lui în fața Domnului și să aștepte ispită până la ultima suflare.

130. A zis iarăși, suspinând: Toate virtuțile au intrat în casa aceasta, în afară de o singură virtute; și fără aceasta cu osteneală reușește omul să stea drept. L-au întrebat, deci, care este aceea și a zis: Ca omul să se osândească pe sine.

131. Un frate l-a cercetat pe Avva Pimen și i-a zis: Ce să fac? A zis lui Bătrânul: Mergi și apropie-te de cel care zice „ce vreau eu"[70] și vei avea odihnă.

---

[69] Perspectiva o întâlnim la 1 Petru (2, 11), cu referire în general la toți oamenii: Iubiților, vă îndemn ca pe niște străini ce sunteți și călători aici pe pământ, să vă feriți de poftele cele trupești care se războiesc împotriva sufletului. Străinul care este un locuitor provizoriu al unei așezări nu ia parte la treburile obștești precum oamenii locului, iar drepturile lui sunt limitate.

[70] Adică să te supui voinței altcuiva. Să faci ce vrea acela.

132. A zis, iarăşi, că Avva Theonas spunea: Chiar dacă cineva dobândeşte o virtute, Dumnezeu nu-i dă har, căci ştie că nu a fost credincios ostenelii sale[71]. Dar, dacă merge la aproapele său, atunci rămâne cu el[72].

133. A zis iarăşi: Să nu împlineşti voia ta. Este nevoie mai curând să te smereşti pe tine însuţi cu fratele tău[73].

134. A zis iarăşi: Dacă omul păzeşte rânduiala lui, nu se va tulbura.

135. A zis iarăşi: Omul, dacă nu păzeşte ceea ce a văzut, cum poate să înveţe pe aproapele său?

136. A zis iarăşi: Omul care locuieşte împreună cu aproapele său este dator să fie ca un stâlp de piatră: Ocărât fiind să nu se mânie, slăvit fiind să nu se înalţe.

137. A zis Avva Pimen: Eu zic că în locul unde este aruncat satana, acolo sunt aruncat şi eu.

138. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Nişte fraţi locuiesc împreună cu mine. Vrei să le poruncesc? A zis Bătrânul: Nu! Fă mai întâi lucrul şi, dacă vor să viţuiască, văd ei înşişi. A zis lui fratele: Vor şi ei, părinte, să le poruncesc. A zis lui Bătrânul: Nu! Ci să te faci lor pildă şi nu legiuitor.

139. A zis Avva Pimen: Dacă te cercetează pe tine fratele şi vei vedea pe acesta că nu s-a folosit de vizita lui, caută în mintea ta şi află care era gândul pe care-l aveai înainte de intrarea lui şi atunci vei cunoaşte care este pricina nefolosirii lui. Dacă vei face aceasta cu cuget smerit şi înţelegere, vei fi curat faţă de

✦ [71]Foarte probabil cu sensul că Dumnezeu cunoaşte dinainte că acela nu va păstra rodul ostenelilor sale. ✦ [72]Apoftegma are în vedere intrarea în ascultarea cuiva, lucru ce păstrează harul. ✦ [73]Sau: înaintea fratelui tău.

aproapele tău, purtând numai greşelile tale. Căci dacă omul va rămâne cu evlavie în chilia sa, nu va cădea în greşeală, pentru că Dumnezeu este înaintea lui. Aşa cum văd eu, dintr-o astfel de aşezare dobândeşte omul frica de Dumnezeu.

140. A zis iarăşi: De aceea suntem într-o asemenea osteneală, deoarece nu venim în ajutorul fratelui nostru, pe care Scriptura ne învaţă să-l primim. Sau nu vedem pe femeia canaaneancă, care urma Mântuitorului strigând şi rugându-L să-i vindece fiica? Şi a primit-o Mântuitorul şi i-a dat odihnă[74].

141. A zis iarăşi că stând Bătrânii odată şi mâncând, s-a ridicat să slujească Avva Alonie. Şi văzându-l, l-au lăudat, dar el nu a răspuns nimic. I-a zis lui, deci, cineva, deoparte: De ce nu ai răspuns Bătrânilor care te lăudau? A zis Avva Alonie: Dacă le răspundeam, mă aflam primitor de laude.

142. A zis iarăşi: Pământul căruia Domnul a poruncit să I se aducă jertfă este cugetul smerit[75].

143. Era cineva care se numea Avva Pamvo. Şi despre acesta se spune că timp de trei ani a stat şi l-a rugat pe Dumnezeu, zicând: Doamne, să nu mă slăveşti pe pământ. Şi atât de mult l-a slăvit Dumnezeu, încât nu putea cineva să se uite la el şi să-i vadă faţă de slava pe care o avea.

144. Povestea Avva Petru[76], zicând: Am plecat şapte pustnici la Avva Sisoe, care locuia în Klúsma, să-l rugăm să ne spună cuvânt. Şi a zis: Iertaţi-mă, sunt

✣ [74]Matei 15, 22-28. ✣ [75]Psalmul 50, 18-19. ✣ [76]Anumiţi codici consemnează numele Pistos, iar alţii numele Petru. Noi am urmat scrierea cea mai veche (ET).

om neînvățat, dar am cercetat odată pe Avva Or și pe Avva Athré. Și Avva Or era bolnav de optsprezece ani. Și le-am pus metanie ca să-mi spună cuvânt. Și a zis Avva Or: Ce am eu să-ți spun? Pleacă și ce vezi aceea să faci! Dumnezeu este al aceluia care are mult[77], adică al celui care se silește pe sine la toate. Iar Avva Or și Avva Athré nu erau din același loc. Dar au ajuns la mare pace între ei, până când au ieșit din trup. Căci era mare ascultarea Avvei Athré și cugetarea smerită a Avvei Or. Așadar, am rămas puține zile cercetându-i. Și am văzut o minune mare, pe care a făcut-o Avva Athré. I-a adus cineva un pește mic și Avva Athré voia să-l gătească Bătrânului. Când tăia cu cuțitul peștele, l-a chemat Avva Or și a lăsat cuțitul în mijlocul peștelui fără să taie până la capăt. Și m-am minunat de marea lui ascultare, deoarece nu a spus: Ai puțină răbdare până tai peștele. Am zis Avvei Athré: Cum ai aflat această ascultare? Și mi-a zis: Nu este a mea, ci a Bătrânului. Și m-a luat, zicându-mi: Vino să vezi ascultarea lui. Și a fript peștele, dar l-a stricat într-adins, apoi l-a dus Bătrânului și acesta l-a mâncat fără să zică nimic. Și a zis lui: Este bun, părinte? Și a răspuns: Este bun foarte. După aceea i-a adus lui o bucată friptă bine. Și a zis: L-am stricat pe acesta, părinte. Și a răspuns, zicând: Da, l-ai stricat puțin. Și mi-a zis Avva Athré: Ai văzut că este ascultarea Bătrânului? Și am plecat de la ei. Și ce am văzut, am făcut tot ce mi-a stat în putință să păzesc și eu. Acestea le-a spus fraților Avva Sisoe. Dar unul dintre noi l-a rugat, zicând:

[77] Matei 13, 12: *Căci celui ce are i se va da și-i va prisosi, iar de la cel ce nu are, și ce are i se va lua.*

Arată-ne dragoste și spune-ne și tu însuți un cuvânt. Și a zis: Cine nu socotește în niciun fel cunoștința sa împlinește toată Scriptura. Iarăși, un altul dintre noi i-a zis: Ce este înstrăinarea, părinte? Și a zis: Să păstrez tăcerea și să nu am niciun amestec în orice loc aș merge. Aceasta este înstrăinarea.

145. Ziceau despre Avva Petru și despre Avva Epimáh că se nevoiau împreună în Raith. Și când s-a făcut masă odată în biserică, i-au silit să vină la masa Bătrânilor. Și după multă osteneală, numai Avva Petru s-a dus. Și când s-au sculat de la masă, Avva Epimáh i-a zis: Cum ai îndrăznit să te duci la masa Bătrânilor? Iar el i-a răspuns: Dacă rămâneam cu voi, frații m-ar fi îndemnat ca pe un Bătrân să binecuvântez primul și aș fi fost ca cel mai mare dintre voi. Plecând, însă, lângă Părinți, acolo eram cel mai mic dintre toți și cel mai smerit cu cugetul.

146. A zis Avva Petru că nu trebuie să ne înălțăm când Domnul va face ceva pentru noi, ci mai curând să mulțumim că ne-am învrednicit să fim chemați de El. Aceasta este de folos să gândim în legătură cu orice virtute.

147. A zis Avva Pimen că zicea Avva Pafnutie: În toate zilele vieții Bătrânilor, de două ori pe lună i-am cercetat, fiind față de ei la depărtare de douăsprezece mile[78]. Și le ziceam toate gândurile, dar ei nimic nu-mi ziceau, afară de aceasta: În orice loc te vei duce să nu te măsori pe tine însuți[79] și vei avea odihnă.

✦ [78]Mila romană măsoară 1535 de metri ✦ [79]Foarte frecvent întâlnit acest sfat care cuprinde un pic de obscuritate în înțelesul lui. Am tradus literal pentru că am optat pentru înțelesul acesta:

148. Petru, preotul de la mânăstirea Dios, dacă se ruga vreodată cu cineva, din pricină că pentru darul preoției era nevoit să stea în față, din cugetare smerită se așeza pe sine în spate cu gândul, cum este scris în viața Avvei Antonie. Și făcând aceasta, nu supăra pe nimeni.

149. A mers unul dintre frați la Avva Sisoe în muntele Avvei Antonie. Și vorbind ei, i-a zis acela Avvei Sisoe: Încă nu ai ajuns la măsura Avvei Antonie, părinte? Și a zis lui Bătrânul: Dacă aveam unul din gândurile Avvei Antonie, m-aș fi făcut în întregime ca focul. Dar cunosc un om care cu osteneală multă poate să poarte gândul lui.

150. Un frate l-a întrebat pe Avva Sisoe, zicând: Văd eu însumi că pomenirea lui Dumnezeu rămâne în mine. I-a zis lui Bătrânul: Nu este un lucru mare să fie gândul tău cu Dumnezeu. Lucru mare este să te vezi pe tine însuți mai prejos decât toată făptura. Că aceasta și osteneala trupească duc la chipul cugetării smerite.

151. Au mers unii la Avva Sisoe ca să audă de la el cuvânt, dar el nu le-a vorbit nimic. La toate zicea: Iertați-mă! Iar ei, văzând coșurile lui, au zis ucenicului său, Avraam: Ce faceți cu aceste coșuri? Și el a zis: Le dăm pe ici, pe colo. Auzindu-l Bătrânul, a zis: Și Sisoe mănâncă de ici și de acolo. Iar ei auzind s-au folosit foarte și au plecat cu bucurie, zidiți fiind de smerenia lui.

152. Trei Bătrâni au cercetat pe Avva Sisoe, auzind cele despre dânsul. Și a zis lui primul: Părinte, cum mă pot mântui de râul de foc? Iar el nu i-a răspuns. A zis lui al doilea: Părinte, cum pot să mă mântui de

a nu te măsura pe tine însuți, adică a nu te evalua, a nu te estima, a nu socoti cât ești, cât ai făcut etc.

scrâșnirea dinților și de viermele neadormit? A zis lui și al treilea: Părinte, ce să fac că amintirea întunericului celui mai dinafară[80] mă omoară? Răspunzând Bătrânul, le-a zis: Eu nu îmi amintesc de nimic din acestea, căci iubitor de milostenie fiind Dumnezeu, nădăjduiesc că va face cu mine milă. Auzind cuvântul acesta, Bătrânii au plecat întristați. Dar nevoind să-i lase să plece triști, Bătrânul, întorcându-i din cale, a zis: Fericiți sunteți, fraților, căci v-am gelozit. Primul dintre voi a vorbit despre râul de foc și al doilea despre tartar și al treilea despre întuneric. Dacă o astfel de aducere aminte stăpânește mintea voastră, este cu neputință să păcătuiți. Ce voi face eu, împietritul la inimă, că nu pot să știu măcar că există iad pentru oameni, și de aceea în tot ceasul păcătuiesc? Și punând metanie, i-au zis: *Precum am auzit, așa am aflat*[81]!

153. Venind odată Avva Sisoe la Klúsma, au mers la el niște mireni să-l vadă. Și vorbindu-i ei multe, nu le-a răspuns niciun cuvânt. Mai în urmă, unul dintre aceia a zis: De ce necăjiți pe Bătrânul? Nu mănâncă, de aceea nici nu poate să vorbească. A răspuns atunci Bătrânul: Eu când este nevoie mănânc și când este nevoie vorbesc.

154. Au venit odată niște arieni la Avva Sisoe, pe muntele Avvei Antonie, și au început să vorbească împotriva ortodocșilor. Dar Bătrânul nu le-a răspuns lor nimic. Și strigând pe ucenicul său, i-a zis: Avraam, adu-mi cartea Sfântului Atanasie și citește[82]. Și tăcând

✣ [80]Matei 8, 12; 22, 13; 25, 30. ✣ [81]Psalmul 47, 8. ✣ [82]Este vorba despre cuvintele Sfântului Atanasie împotriva arienilor, care sunt cuprinse în lucrările sale dogmatice (ET).

el, s-a arătat erezia acelora şi i-a slobozit cu pace.

155. Un frate l-a întrebat pe Avva Sisoe Tebeul, zicând: Spune-mi cuvânt. Şi a zis: Ce am eu să-ţi spun ţie? Că citesc Scriptura Nouă[83] şi mă întorc la cea Veche[84].

156. Acelaşi frate a întrebat pe Avva Sisoe cel din Petra cuvântul pe care l-a spus Avva Sisoe Tebeul şi i-a zis lui Bătrânul: Eu în păcat mă culc şi în păcat mă scol.

157. A zis Avva Sisoe: Caută pe Dumnezeu şi nu căuta unde locuieşte.

158. Un frate a întrebat pe Avva Sisoe, zicând: Ce să fac? A zis lui: Lucrul pe care îl cauţi este tăcerea desăvârşită şi smerenia. Căci scris este: *Fericiţi sunt cei care rămân statornici în acestea*[85]! Aşa, deci, te poţi mântui.

159. A zis Avva Sisoe unui frate: Cum eşti? Iar el a zis: Îmi cheltuiesc zilele, părinte. Şi a zis Bătrânul: Dacă şi eu aş cheltui numai zilele[86], aş fi mulţumit.

160. Un frate l-a întrebat pe Avva Sisoe, zicând: Spune-mi cuvânt! Iar el a zis: De ce mă sileşti să vorbesc în deşert? Iată, ce vezi, aceea să faci!

161. Ziceau despre Avva Sisoe că odată, în timp ce şedea, a strigat cu glas mare: Oh, ce nenorocire! A zis lui ucenicul: Ce ai, părinte? A zis lui Bătrânul: Caut un om să vorbesc şi nu aflu.

162. Ziceau despre Avva Sisoe că s-a îmbolnăvit. Şi când erau nişte Bătrâni la el, acela vorbea cu alţii. Şi i-au zis: Ce vezi, avva? Şi el le-a zis: Văd pe unii

---

✦ [83]Noul Testament. ✦ [84]Avva Sisoe are în vedere întoarcerea la Scriptura cea veche din punctul de vedere al vieţuirii şi al măsurii. O lectură liberă în această erminie ar fi: Citesc, iată, Scriptura cea Nouă dar mă întorc cu vieţuirea la cea veche. ✦ [85]Vezi Isaia 30, 18. ✦ [86]Avva are în vedere şi eventuala pierdere a nopţilor.

venind peste mine şi-i rog ca să mă mai lase puţin să mă pocăiesc. I-a zis lui unul dintre Bătrâni: Şi dacă te vor lăsa, acum poţi să te mai foloseşti cu ceva pentru pocăinţă? A zis lui Bătrânul: Chiar dacă nu mai pot să fac nimic, mai suspin puţin pentru sufletul meu şi îmi este de ajuns.

163. Un frate l-a întrebat pe Avva Sisoe: Care este calea care duce la smerenie? Şi a zis lui Bătrânul: Calea care duce la smerita cugetare, aceasta este: înfrânare şi rugăciune la Dumnezeu şi să te lupţi să fii mai prejos decât tot omul.

164. Zicea unul din Bătrâni că a întrebat pe Avva Sisoe, zicând: Cum spun în psalm despre idoli că sunt? Şi a zis Bătrânul: Este scris despre idoli că gură au, dar nu vorbesc, ochi au, dar nu văd, urechi au şi nu aud[87]. Aşa este dator monahul să fie. Şi că idolii sunt urâciune. Şi monahul să se socotească pe sine urâciune.

165. A zis Avva Sarmată: Vreau pe omul păcătos, dacă ştie că a păcătuit şi se pocăieşte, decât pe omul care nu a păcătuit şi crede despre sine că înfăptuieşte dreptatea[88].

166. A zis Avva Serinie: Am petrecut timpul meu secerând, cosând, împletind şi, cu toate acestea, dacă mâna lui Dumnezeu nu mă sătura, nu puteam să mă satur.

167. A zis Amma Sinclitichia: Precum este cu neputinţă să se construiască o corabie fără piroane, tot

✝ [87]Psalmul 134, 15-17. ✝ [88]Trimitere evidentă la cuvântul Mântuitorului Hristos: Zic vouă: Că aşa şi în cer va fi mai multă bucurie pentru un păcătos care se pocăieşte, decât pentru nouăzeci şi nouă de drepţi, care n-au nevoie de pocăinţă (Luca 15, 7).

așa este cu neputință să se mântuiască cineva fără smerită cugetare.

168. A zis iarăși: Urmează vameșului, ca să nu fii împreună osândit cu fariseul[89]. Și pe Moise[90] cel blând alege-l, pentru ca inima ta, care este de cremene[91], să o schimbi în izvoare de ape[92].

169. Un frate l-a întrebat pe Avva Tithoe, zicând: Spune-mi mie cuvânt. Și i-a zis: Ai credință în mine? Și a zis: Da! A zis, deci, lui: Mergi și ceea ce m-ai văzut pe mine făcând, să faci și tu. Și a zis lui: Ce văd, părinte, la tine? A zis lui Bătrânul: Gândul meu este mai prejos decât al tuturor oamenilor.

170. A zis Avva Iperehie: Copac care se ridică la înălțime este cugetarea smerită.

171. A zis un Bătrân: Cel care are smerenie smerește pe draci, iar cel care nu are smerenie este batjocorit de draci.

172. A zis iarăși: Nu vorbi numai despre smerenie, ci cugetă smerit. Căci a te urca la lucrurile cele după Dumnezeu este cu neputință fără smerită cugetare.

173. Era un episcop într-o cetate și cu lucrarea diavolului a căzut în curvie. Deci, într-una din zile, când s-a făcut adunare în biserică și nimeni nu știa despre păcatul lui, acela a mărturisit de la sine în fața întregului popor, zicând: Eu am căzut în curvie. Și a pus omoforul său pe jertfelnic, zicând: Nu mai pot să fiu episcopul vostru. Și a strigat tot poporul cu plânset, zicând: Păcatul acesta să fie peste noi, numai să rămâi

[89]Luca 18, 10-14. [90]Vezi Numeri 12, 3. [91]Piatra cea mai tare. Vezi Psalmul 113, 8. [92]Apoftegma aceasta este pusă pe seama lui Avva Iperehie.

la episcopie. Şi răspunzând, a zis: Dacă vreţi să rămân în episcopie, să faceţi ceea ce vă spun. Şi poruncind să se închidă uşile bisericii, s-a aruncat cu faţa la pământ pe un prag şi a zis: Nu are parte cu Dumnezeu cel care ieşind nu calcă peste mine. Şi după ce au făcut după cuvântul lui şi a ieşit şi ultimul, a venit glas din cer care a zis: Pentru multa lui smerenie i-am iertat păcatul.

174. Unui mare pustnic care a zis: De ce mă războieşti aşa, satană? satana i-a răspuns, zicând: Tu eşti cel care mă războieşte cumplit.

175. Erau doi fraţi după trup. Şi a venit diavolul să-i despartă pe unul de altul. Deci, într-una din zile, cel mai mic a aprins candela. Şi lucrând dracul, a răsturnat candela şi s-a spart şi vasul. Şi de mânie fratele lui l-a lovit. Şi acela a pus metanie zicând: Fii îndelung-răbdător, frate, şi iarăşi o voi aprinde. Şi iată, a ieşit putere de la Dumnezeu şi a chinuit pe drac până dimineaţa. Şi venind dracul, a vestit mai-marelui său cele întâmplate. Iar preotul păgânilor a auzit pe drac povestind. Şi ieşind s-a făcut monah şi a păstrat de la început smerenia. Şi zicea că smerenia topeşte toată puterea vrăjmaşului, cum însumi am auzit de la el, că: Atunci când aduc tulburare unui monah, se întoarce unul dintre ei şi pune metanie şi stinge toată puterea mea.

176. Ziceau Părinţii: Cununa este pentru monah smerita cugetare.

177. A fost întrebat un Bătrân cum dobândeşte sufletul smerenie. Şi a răspuns: Când poartă de grijă numai de relele lui.

178. A zis un Bătrân: Precum pământul niciodată nu cade mai jos, la fel şi cel care se smereşte pe sine.

179. A zis un Bătrân: Smerenia nu se mânie şi nici nu mânie pe cineva.

180. Pe un pustnic dintre monahi l-a lovit peste obraz un om îndrăcit care spumega înfricoşător. Iar Bătrânul s-a întors şi i-a dat şi celălalt obraz. Şi dracul, neputând să suporte focul smereniei, a plecat îndată.

181. A zis un Bătrân: Când ţi se strecoară gând de înaltă cugetare sau mândrie, cercetează-ţi conştiinţa dacă ai păzit toate poruncile, dacă iubeşti pe vrăjmaşii tăi şi te întristezi de micşorarea lor şi dacă te ai pe tine însuţi drept slugă netrebnică şi decât toţi mai păcătos. Şi nici atunci să nu te înalţi cu cugetul, ca şi când le-ai izbutit pe toate, ştiind că acest gând pe toate le destramă.

182. A zis un Bătrân: Cel care este cinstit sau lăudat mai mult decât valoarea lui se măgubeşte mult. Iar cel care nu este cinstit deloc de oameni va fi slăvit de sus.

183. Un frate a întrebat pe un Bătrân: Este bine să facă cineva metanii multe? A zis Bătrânul: Îl vedem pe Isus Navi că i S-a arătat Dumnezeu atunci când era cu faţa la pământ[93].

184. A fost întrebat un Bătrân: De ce suntem aşa războiţi de draci? Iar el a zis: Pentru că lăsăm deoparte armele noastre. Despre necinste vorbesc şi despre smerenie şi neagonisire şi răbdare.

185. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Dacă un frate îmi aduce cuvinte din afară, este cu voia ta, avva, să-i spun să nu mi le mai aducă? A zis lui Bătrânul: Nu! A zis lui fratele: De ce? Şi a zis lui Bătrânul: Întrucât nici noi nu am putut vreodată să păzim

[93] Isus Navi 7, 6 şi 10.

aceasta. Şi nu cumva, zicând fratelui să nu facă un lucru, să ne aflăm noi înşine, după aceea, făcându-l. A zis lui fratele: Ce trebuie, deci, să facem? A zis Bătrânul: Dacă voim, a tăcea noi este de ajuns aproapelui.

186. Un Bătrân a fost întrebat ce este smerenia şi a răspuns: Dacă îţi va păcătui ţie fratele tău şi îl vei ierta înainte de a-ţi arăta pocăinţă.

187. A zis un Bătrân: În toată ispita nu căuta vină oamenilor, ci numai ţie însuţi, zicând: Pentru păcatele mele mi se întâmplă acestea.

188. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Ce este smerita cugetare? Şi Bătrânul a zis: Să faci bine celor care-ţi fac rele. A zis fratele: Dacă nu va ajunge cineva la această măsură, ce să facă? A zis Bătrânul: Să fugă, alegând tăcerea.

189. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Care este lucrarea înstrăinării[94]? A zis Bătrânul: Am cunoscut un frate înstrăinat, care s-a aflat în biserică. Şi s-a întâmplat să se facă agapă şi a stat cu fraţii la masă să mănânce. Şi au zis unii: Cine l-a pus şi pe acesta? Şi i-au zis: Scoală-te şi mergi afară! Şi ridicându-se, a plecat. Dar alţii, întristându-se, au plecat după el şi l-au chemat înapoi. Şi i-au zis: Oare ce era în inima ta când ai fost scos afară şi iarăşi ai fost adus înăuntru? Iar el a zis: Am socotit în inima mea că sunt ca un câine, care atunci când este dat afară, iese, şi când este chemat, vine.

190. Au venit odată unii în Tebaida la un Bătrân,

[94] Înstrăinarea era ceea ce astăzi numim exil, adică a trăi cineva în loc străin. Desigur, aici este vorba despre înstrăinarea de bunăvoie a monahului, care include în demersul său de lepădare părăsirea locurilor natale.

aducând un îndrăcit ca să-l vindece. Şi Bătrânul, rugându-se mult, a zis dracului: Ieşi din făptura lui Dumnezeu. Iar dracul a zis Bătrânului: Voi ieşi, dar te întreb un cuvânt. Spune-mi: *Cine sunt caprele şi cine oile*[95]? Şi a zis Bătrânul: Caprele sunt eu, iar oile Dumnezeu ştie. Şi auzind dracul, a strigat cu glas mare şi a zis: Iată, pentru smerenia ta, ies. Şi a ieşit în ceasul acela.

191. Un monah oarecare vieţuia la marginea Constantinopolului, pe vremea împăratului Teodosie cel tânăr[96]. Şi străbătând drumul acela, împăratul i-a părăsit pe toţi şi a venit singur să bată la poarta monahului. Şi deschizând, monahul a înţeles cine era, dar l-a primit ca pe un dregător de rând. Deci, după ce a intrat, a făcut rugăciune şi s-au aşezat. Şi împăratul a început să-l cerceteze cum sunt Părinţii din Egipt. Iar el a zis: Toţi se roagă pentru mântuirea ta. Apoi i-a zis: Să mănânci puţin. Şi i-a înmuiat lui pâine şi a pus puţin untdelemn şi sare şi a mâncat. Şi i-a dat lui apă şi a băut. I-a zis apoi lui împăratul: Ştii cine sunt? Iar el a zis: Dumnezeu te ştie! Atunci i-a zis: Eu sunt Teodosie împăratul. Şi îndată i s-a închinat lui Bătrânul. Şi a zis lui Împăratul: Fericiţi sunteţi voi cei care nu aveţi grijile vieţii. Cu adevărat, deşi sunt născut în împărăţie, niciodată nu m-am bucurat de pâine şi de apă ca astăzi. Căci am mâncat cu multă plăcere. Şi a început de atunci împăratul să-l cinstească. Iar Bătrânul, sculându-se, a plecat şi a mers iarăşi în Egipt.

✣ [95]Matei 25, 33. ✣ [96]Nepotul lui Teodosie cel Mare. A fost numit cel tânăr ca să se deosebească de bunicul său cu acelaşi nume. După moartea tatălui său, Arcadie, la vârsta de şapte ani, a fost proclamat împărat sub epitropi (408-450 d.H.).

192. Un Bătrân anahoret, care rătăcea prin pustie, zicea în sinea lui că a dobândit virtuțile și se ruga lui Dumnezeu, zicând: Arată-mi, dacă sunt în urmă la ceva și voi face. Și vrând Dumnezeu să-i smerească gândul lui, i-a zis: Mergi la arhimandritul[97] cutare și ceea ce-ți va spune să faci. Dumnezeu i-a descoperit arhimandritului, zicând: Iată cutare anahoret vine la tine. Spune-i să ia un bici și să pască porcii. Venind Bătrânul, a bătut la poartă și a intrat la arhimandrit. Și îmbrățișându-se, s-au așezat. A zis lui anahoretul: Spune-mi ce să fac ca să mă mântuiesc. Și a zis lui: Ceea ce-ți voi spune, vei face? Iar el a zis: Da! A zis lui: Ia un bici și mergi de paște porcii. Și plecând, anahoretul păștea porcii. Iar cei care-l văzuseră și auziseră despre el, văzându-l păscând porcii, ziceau: Priviți pe marele anahoret despre care am auzit. Iată, și-a ieșit din fire. Are drac și paște porcii. Văzând Dumnezeu smerenia lui, că răbda în felul acesta batjocurile oamenilor, l-a slobozit iarăși să meargă la locul lui.

193. A zis un Bătrân: Să nu zici în inima ta împotriva fratelui tău, că ai mai multă trezvie și ești mai nevoitor decât el, ci supune-te cu Harul lui Hristos duhului sărăciei[98] și iubirii nefățarnice, ca să nu umbli cu duh de laudă și să-ți pierzi osteneala. Căci scris este: *Cel căruia i se pare că stă să ia seama să nu cadă*[99]. Dres cu sare[100] să fii în Domnul.

194. A zis un Bătrân: Niciodată nu mi-am încălcat rânduiala mea pentru a merge la înălțime și nici nu

✦ [97]În primii ani ai creștinismului, arhimandritul se numea cel care conduce și răspundea de un număr de mânăstiri. ✦ [98]Matei 5, 3. ✦ [99]1 Corinteni 10, 12. ✦ [100]Coloseni 4, 6.

m-am tulburat când am fost adus la smerenie. Căci toată grija mea este să cer cu stăruință lui Dumnezeu până mă va scoate din omul cel vechi.

195. Un frate a întrebat pe un bătrân, zicând: Spune-ne nouă despre mântuire, avva! Iar el a zis: Și dacă aș spune, nu vom păzi cuvântul, pentru că pământul nostru este sărat[101].

196. Ziceau Bătrânii: Când nu suntem războiți, atunci trebuie mai mult să ne smerim. Căci Dumnezeu, cunoscând slăbiciunea noastră, ne acoperă. Și dacă ne lăudăm, se ia de la noi acoperământul Lui și pierim.

197. Unuia dintre frați i s-a arătat diavolul preschimbat în înger de lumină, zicând: Eu sunt Gavriil și am fost trimis la tine. Iar el i-a zis lui: Vezi ca nu cumva să fi fost trimis la altul, căci eu nu sunt vrednic. Și diavolul îndată s-a făcut nevăzut.

198. Ziceau Părinții că și chiar de ți se arată un înger adevărat, nu primi, ci smerește-te pe tine, zicând: Nu sunt vrednic să văd înger, căci trăiesc în păcate.

199. Ziceau despre un Bătrân că, șezând în chilia sa și luptându-se, a văzut pe draci aievea și i-a batjocorit. Iar diavolul, văzându-se pe sine biruit de Bătrân, venind, i s-a arătat, zicând: Eu sunt Hristos! Iar Bătrânul, văzându-l pe el, și-a închis ochii. Atunci, diavolul i-a zis: De ce îți închizi ochii? Eu sunt, Hristos! Și răspunzând, Bătrânul i-a zis: Eu nu vreau să-l văd aici pe Hristos. Auzind aceasta, diavolul s-a făcut nevăzut.

200. Unui alt Bătrân dracii îi ziceau: Vrei să-L vezi pe Hristos? Iar el le-a zis: Anatema vouă și la ceea ce

[101] Este sărat și nu dă rod, nu produce (ET).

spuneți! Căci eu cred lui Hristos Cel care a zis: *De vă va zice cineva: Iată, Mesia este aici sau dincolo, să nu-l credeți*[102]. Și îndată s-a făcut nevăzut.

201. Se povestea despre un Bătrân oarecare că a făcut șaptezeci de săptămâni mâncând o dată pe săptămână. Cerea descoperire despre un loc din Scriptură, dar Dumnezeu nu i-a descoperit. Și a zis în sinea lui: Dacă atâta osteneală am făcut și nimic nu am reușit, voi merge, deci, la fratele meu și-l voi întreba pe el. Și cum a închis poarta să plece, i-a fost trimis un înger al Domnului, zicând: Cele șaptezeci de săptămâni pe care le-ai postit nu au ajuns la Dumnezeu. Dar când te-ai smerit pe tine, ieșind spre fratele tău, am fost trimis să-ți vestesc acest cuvânt. Și înștiințându-l de aceasta, îndată s-a îndepărtat de el.

202. A zis un Bătrân: Dacă cineva va porunci cu frică de Dumnezeu și smerenie fratelui să facă un lucru, cuvântul acela care iese pentru Dumnezeu îl face pe frate să se supună și să împlinească ce i s-a poruncit. Iar dacă cineva vrea să poruncească fratelui - nu cu frică de Dumnezeu, ci vrând prin putere să-l stăpânească pe el - Dumnezeu, Cel care vede cele ascunse ale inimii, nu-l înștiințează pe acela să asculte. Căci vădită este lucrarea făcută pentru Dumnezeu, precum vădită este și cea făcut prin autoritate[103]. Căci al

✣ [102]Matei 24, 23. ✣ [103]Adică, lucrarea pe care o face cineva exercitând puterea sau autoritatea sa de stareț sau conducător asupra celuilalt. Este una dintre cele mai clare exprimări privitoare la adevărata întemeiere a poruncii adresate celuilalt. De obicei este vorba despre cei mai mari care poruncesc celor mai mici. Prin urmare, una este motivația care trimite la Dumnezeu

lui Dumnezeu este lucrul smerit și cu rugăminte, iar cel cu autoritate umple de mânie și tulburare, pentru că este de la cel viclean.

203. A zis un Bătrân: Vreau mai curând înfrângere cu smerenie decât biruință cu mândrie.

204. A zis un Bătrân: Nu disprețui pe cel de lângă tine. Căci nu știi dacă este în tine sau în el Duhul lui Dumnezeu. Iar când zic cel de lângă tine, înțeleg pe cel care-ți slujește.

205. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Dacă voi locui cu un frate și văd lucru dincolo de ceea ce se cuvine, îți este cu voia să vorbesc? A zis Bătrânul: Dacă sunt mai mari ca tine sau de aceeași vârstă, mai curând să taci și vei avea odihnă. Căci în aceasta te micșorezi pe tine și te faci fără de grijă. A zis lui fratele: Ce voi face, deci, părinte, căci mă tulbură duhurile? A zis Bătrânul: Dacă ești neputincios, amintește-le o dată cu cuget smerit. Iar dacă nu te ascultă, lasă osteneala ta înaintea lui Dumnezeu, adică părăsește-ți voia proprie. Dar ia aminte să nu te arăți, pentru ca grija ta să se facă după Dumnezeu. Așa cum văd, însă, este mai bine a tăcea, căci aceasta este smerită cugetare.

206. Un frate s-a întristat împotriva unui alt frate. Și auzind acela, a venit să-i pună metanie. Dar el nici nu i-a deschis poarta. Acela a plecat, deci, la un Bătrân și i-a zis lui lucrul. Și răspunzând Bătrânul, i-a zis: Vezi

---

și alta este cea care trimite la propria autoritate pe care ți-o dă eventual funcția sau poziția ta, sau chiar calitățile firii tale. În original este folosit cuvântul αυθεντία, care se traduce în limba română prin autoritate, adică puterea care decurge dintr-o funcție sau poziție oarecare.

ca nu cumva să-ți fi dat dreptate în inima ta, căutând vină fratelui tău cum că acela este pricina, iar pe tine însuți să te fi îndreptățit, și de aceea nu a fost înștiințat să-ți deschidă. În plus, îți spun aceasta: Chiar dacă acela a păcătuit[104] împotriva ta, mergi, pune în inima ta că tu ai păcătuit împotriva lui și îndreptățește astfel pe fratele tău. Și atunci Dumnezeu îl înștiințează[105] pe acela să se împace cu tine. Și încredințându-se fratele, a făcut așa. Și plecând, a bătut la fratele acela. Și numai ce l-a simțit dinăuntru, acela a pus primul metanie și deschizându-și brațele, l-a îmbrățișat din suflet. Și s-a făcut amândurora multă pace.

207. Ziceau despre unul dintre Părinți că i-a cerut cu stăruință lui Dumnezeu timp de șapte ani un dar

---

✦ [104]Am folosit traducerea exactă a termenului grecesc αμαρτάνω - a păcătui, și nu a greși, pentru a arăta că părinții pustiei folosesc cuvântul a păcătui și cu raportare la Dumnezeu, și cu raportare la oameni. ✦ [105]Înștiințarea sau informarea sau atenționarea omului de către Dumnezeu, în chip tainic, numai de El știut, în legătură cu un lucru sau altul este o realitate frecvent întâlnită în spiritualitatea părinților pustiului, ca, de altfel, și în spiritualitatea monahală în general, chiar până în ziua de astăzi. Recursul la această înștiințare din partea lui Dumnezeu, indiferent cine ar fi acela și ce s-ar fi întâmplat în relația dintre el și subiectul vorbirii, arată o spiritualitate care nu se epuizează la nivel uman, ci îi lasă loc de acțiune lui Dumnezeu. Ne arată iată, că nu trebuie epuizate mijloacele de intervenție între cei doi, ci trebuie nădăjduit la intervenția lui Dumnezeu. Aici intervenția lui Dumnezeu este determinată de starea lăuntrică a celor doi. Dumnezeu îl înștiințează pe celălalt să-și schimbe inima și atitudinea dacă gestul tău este unul sincer, cu acoperire în inima ta. Dacă este numai un gest exterior – îi pui metanie, de exemplu – dar în inima ta te îndreptățești pe tine însuți, atunci Dumnezeu nu-l înștiințează pe celălalt.

duhovnicesc şi i-a dat. A plecat, deci, la un mare Bătrân şi i-a vestit lui despre harismă. Dar Bătrânul acela, auzindu-l, s-a întristat, zicând: Multă osteneală. Şi, apoi, i-a zis: Mergi şi fă alţi şapte ani, rugându-L pe Dumnezeu să ridice de la tine harisma, căci nu-ţi este spre folos. Plecând, deci, a făcut aşa, până când s-a ridicat de la el darul.

208. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Ce este sporirea[106] cea după Dumnezeu a omului? A zis Bătrânul: Sporirea omului este smerenia. Căci, cât se coboară în smerenie, atât se ridică în sporire.

209. A zis un Bătrân: Sau fugi şi ocoleşte pe oameni, sau amăgeşte lumea şi pe oameni făcându-te pe tine însuţi fără de minte[107] în multe.

210. A zis un Bătrân: Dacă vei zice cuiva iartă-mă, smerindu-te pe tine însuţi, îi arzi pe draci.

211. A zis un Bătrân: Dacă dobândeşti tăcere, să nu te socoteşti pe tine însuţi ca izbutind o virtute, ci spune: nevrednic sunt şi pentru a vorbi!

212. A zis un Bătrân: Dacă morarul nu ar pune acoperământ peste ochii animalului, atunci acesta s-ar întoarce şi ar mânca plata sa. Aşa şi noi, primim prin iconomie acoperăminte de la Dumnezeu, ca să nu vedem ceea ce lucrăm bine şi să ne fericim pe noi înşine şi pentru aceasta să ne pierdem plata. De aceea

[106] Filipeni 1, 25. [107] În original este cuvântul μωρός, care este antonimul lui σώφρων şi înseamnă mai curând fără minte, prost sau nebun. Folosit în vocabularul biblic, cuvântul este tradus de ediţiile româneşti cu nebun. Posibilă trimitere la textul din 1 Corinteni 3, 18: Nimeni să nu se amăgească. Dacă i se pare cuiva, între voi, că este înţelept în veacul acesta, să se facă nebun, ca să fie înţelept.

suntem lăsați din când în când pradă gândurilor murdare și numai pe acestea le vedem, ca să ne osândim. Și aceste gânduri murdare ni se fac nouă acoperăminte pentru puținul bine pe care-l facem. Căci, atunci când omul se osândește pe sine însuși, nu va pierde plata sa.

213. Un Bătrân a fost întrebat ce este smerenia. Și răspunzând, a zis: Smerenia este lucrare mare și dumnezeiască. Iar calea smereniei sunt ostenelile trupești și a te avea pe tine mai păcătos și mai prejos decât toți. Și a mai zis Bătrânul: Aceasta înseamnă să nu iei seama la păcatele străine, ci totdeauna la ale tale și să te rogi lui Dumnezeu neîncetat.

214. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Spune-mi un lucru, ca să-l păzesc și să trăiesc prin el. Și a zis Bătrânul: Dacă defăimat fiind poți să duci, aceasta este lucru mare, mai presus decât toate virtuțile.

215. A zis un Bătrân: Cel care duce disprețuirea[108], defăimarea[109] și paguba, acela se poate mântui.

216. A zis un Bătrân: Să nu ai cunoștință cu egumenul, nici să mergi des la el. Din aceasta poți să ai și îndrăzneală, și apoi vei dori tu însuți să fii egumen.

217. Un bărbat sfânt, văzând pe cineva păcătuind, a plâns cu amar și a zis: Acesta astăzi, și eu sigur mâine. Deci, oricum ar păcătui cineva înaintea ta, să nu-l judeci, ci să te socotești pe tine mai păcătos decât acela.

218. Un frate oarecare era în obște și purta pe umerii săi toate sarcinile[110] fraților. Până și pentru desfrâu se osândea pe sine însuși: Eu am făcut aceasta! Unii

✦ [108]Vezi Psalmul 118, 22. ✦ [109]Vezi 2 Corinteni 12, 10. ✦ [110]Posibilă trimitere la Galateni 6, 2.

dintre fraţi, neştiind fapta lui, au început să murmure împotriva lui, zicând: Câte lucruri rele a făcut acesta şi nici nu lucrează! Iar avva, cunoscând fapta lui, zicea fraţilor: Vreau mai curând o rogojină de la acesta, făcută cu cuget smerit, decât pe ale voastre multe, făcute cu mândrie. Vreţi să primiţi înştiinţare de la Dumnezeu? Şi a adus trei rogojini ale acelora şi o rogojină a fratelui. Şi aprinzând foc, le-a aruncat în el şi au ars toate, în afară de rogojina fratelui. Şi văzând aceasta, fraţii s-au înfricoşat şi i-au pus aceluia metanie şi l-au avut pe el după aceea ca pe un părinte.

219. Un monah oarecare, fiind rănit de cineva, ţinându-se de rană, a pus metanie celui care-l rănise.

220. A zis un Bătrân: Să nu pui în inima ta învinuire împotriva fratelui tău pentru niciun lucru.

221. A fost întrebat un Bătrân: Cum spun unii că văd vedenie de îngeri? Şi a răspuns: Fericit este cel care îşi vede păcatele sale totdeauna.

222. Un Bătrân oarecare era la Iordan şi, intrând în vreme de arşiţă într-o peşteră, a aflat înăuntru un leu, care a început să scrâşnească din dinţi şi să ragă. Şi Bătrânul i-a zis: De ce te strâmtorezi? Este un loc care ne încape şi pe mine, şi pe tine. Iar dacă nu vrei, scoală-te şi ieşi afară. Şi leul, neputând să ducă aceasta, a ieşit.

223. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: De ce, în timp ce pun metanie celui care are ceva împotriva mea, îl văd pe acela neîmpăcându-se cu mine? Şi i-a zis lui Bătrânul: Spune-mi adevărul, nu cumva, în timp ce îi faci lui metanie, îţi faci în inima ta dreptate,

zicând că el a greşit împotriva ta şi îi ceri iertare pentru că aşa este porunca? Şi fratele a zis: Da, aşa este! I-a zis lui, deci, Bătrânul: De aceea nu-l înştiinţează Dumnezeu pe acela să se împace cu tine, pentru că tu nu-i pui metanie cu conştiinţa că tu ai păcătuit împotriva lui, ci mai curând socoteşti că el a păcătuit împotriva ta. Ci, aceasta se cuvine: Chiar dacă acela ţi-a păcătuit ţie, pune în inima ta că tu eşti cel care a păcătuit împotriva lui şi îndreptăţeşte astfel pe fratele tău. Atunci, Dumnezeu va înştiinţa pe el să se împace cu tine. Şi i-a povestit lui Bătrânul acest exemplu. Erau nişte mireni evlavioşi. Şi înţelegându-se ei, au ieşit din lume şi s-au făcut monahi. Şi fiind purtaţi de râvnă multă după glasul Evangheliei, dar fiind şi necunoscători, s-au făcut pe ei înşişi eunuci[111] pentru Împărăţia Cerurilor[112]. Şi auzind arhiepiscopul, i-a afurisit[113] pe ei. Ei însă, părându-li-se că au făcut bine, s-au mâniat împotriva lui, zicând: Noi ne-am făcut eunuci pe noi înşine pentru Împărăţia Cerurilor şi acesta ne-a afurisit? Să mergem să ne plângem împotriva lui la arhiepiscopul Ierusalimului. Şi plecând, au vestit aceluia totul. Şi arhiepiscopul le-a zis: Şi eu mă separ de voi. Şi întristându-se de aceasta au plecat în Antiohia, la arhiepiscopul de acolo şi i-au spus cele ale lor. Şi acela i-a afurisit. Atunci au zis unii către alţii: Să mergem la Roma, la papă, şi acela ne va apăra de aceştia toţi.

✦ [111]Adică, s-au castrat. ✦ [112]Matei 19, 12. ✦ [113]În original este folosit cuvântul χωρίζω, care înseamnă *a separa* şi are conotaţia de a afurisi. Adică arhiepiscopul a impus ca pedeapsă la acest păcat greu separarea lor de Biserică, spre înţelepţire.

Venind, deci, la marele arhiepiscop al Romei, i-au vestit tot ceea ce le-au făcut ceilalți arhiepiscopi, zicând: Am venit la tine, pentru că tu ești capul tuturor. Dar și acela le-a zis: Și eu mă separ de voi și să fiți separați. Fiind ei nedumeriți, unii către alții au zis: Țin unul cu celălalt, deoarece se întâlnesc în sinod. Să mergem, dar, la Epifanie, sfântul lui Dumnezeu, episcopul Ciprului, că este proroc și nu caută la fața omului. Și cum se apropiau de cetatea acestuia, i s-a descoperit lui despre ei. Și trimițând în întâmpinarea lor, a zis: Nici în cetatea aceasta să nu intre. Atunci, venindu-și ei în sinea lor, au zis: Cu adevărat, noi am greșit. Să spunem că aceia pe nedrept ne-au afurisit, dar acest proroc? Iată Dumnezeu i-a descoperit lui cele despre noi. Și s-au osândit pe ei înșiși foarte tare pentru lucrul pe care l-au făcut. Atunci, văzând Dumnezeu, cunoscătorul inimilor, că într-adevăr s-au osândit pe ei înșiși, a înștiințat pe Epifanie, episcopul Ciprului, și acela de unul singur a trimis să-i aducă. Și după ce i-a mângâiat, i-a primit la împărtășanie. Și a scris arhiepiscopului Alexandriei: Primește-i pe fiii tăi, căci s-au pocăit cu adevărat.

224. A zis, deci, Bătrânul: Aceasta este vindecarea omului și aceasta vrea Dumnezeu, ca omul să pună greșeala lui asupra sa înaintea lui Dumnezeu.

225. A zis un Bătrân: Vreau mai curând să mă învețe cineva decât să învăț eu pe altul!

226. A zis un Bătrân: Evlavia, împreună cu smerita cugetare, este bună în toate împrejurările. De pildă, este cineva care glumește, crezând că are har. Dar,

dacă face acest lucru mult timp, va fi judecat. În timp ce cel evlavios, care se asigură pe sine cu cugetarea smerită, totdeauna este cinstit.

227. A zis iarăşi că smerenia are putere mai mare decât toată stăpânirea. Povestea unul dintre Părinţi că doi episcopi erau unul aproape de celălalt şi au avut odată sfadă unul cu altul. Unul era bogat şi stăpânitor, iar celălalt era smerit. Şi cel puternic căuta să facă rău celuilalt. Şi acela a auzit şi, ştiind ce avea să facă, a zis clerului său: Vom birui cu harul lui Dumnezeu. Şi i-au zis: Stăpâne, cine poate să-l biruiască pe acesta? Şi zicea: Aveţi răbdare, fiilor, şi veţi vedea mila lui Dumnezeu. A aşteptat, deci, şi când avea acela prăznuirea sfinţilor mucenici, a luat clerul său şi le-a zis: Urmaţi-mi mie şi ce mă vedeţi pe mine făcând, aceea să faceţi şi voi şi avem să-l biruim. Iar ei ziceau: Oare ce are să facă? Şi venind către el, în timp ce trecea cu litania şi toată cetatea era adunată, a căzut la picioarele lui, împreună cu tot clerul lui, zicând: Iartă-ne, Stăpâne, robii tăi suntem! Iar acela, mirat de ceea ce i-a făcut şi, mişcat, pentru că Dumnezeu i-a schimbat inima, a căzut şi el la picioarele celuilalt, zicând: Tu eşti Stăpânul şi Părintele. Şi de atunci a fost între ei cea mai mare iubire. Şi cel smerit zicea clerului său: Nu vă spuneam eu, fiilor, că avem să-l biruim prin harul lui Hristos? Şi voi, când aveţi vrăjmăşie faţă de cineva, aceasta să faceţi şi veţi birui prin harul Domnului nostru Iisus Hristos.

228. A zis un Bătrân: Dacă ne îngrijim de cugetarea smerită nu vom mai avea nevoie de pedepse de

îndreptare, căci toate cele rele se întâmplă din pricina înălțării noastre de sine. Căci dacă Apostolului, pentru a nu se înălța pe sine, i-a fost dat un înger al satanei[114] ca să-l lovească peste față, cu cât mai mult nouă celor care ne înălțăm pe noi înșine ne va fi dat același satană să ne calce în picioare, până ne vom smeri!

229. Un frate a întrebat pe un bătrân, zicând: Care este sporirea monahului? Și a zis Bătrânul: Smerenia este aceea care-l duce pe monah la sporire.

230. A zis un Bătrân: Cununa monahului este smerenia. Dacă se va ocărî pe sine monahul în vreun lucru cu multă smerenie și cu dragoste față de Dumnezeu, oriunde s-ar afla, va avea odihnă prin harul lui Hristos.

231. Unui Bătrân oarecare, pentru multa smerenie pe care o avea, i-a dăruit Dumnezeu darul vederii[115]. Și pentru că atunci când veneau unii la el Bătrânul cunoștea cele ce ziceau în cugetul lor, s-a rugat la Dumnezeu să ridice de la el darul acela. Și plecând la un alt mare Bătrân, l-a rugat pe acela zicând: Pătimește împreună cu mine ca să se ridice de la mine lucrul acesta. Și șezând fiecare în chilia lui, s-au rugat lui Dumnezeu pentru aceasta. Deci, a venit glas Bătrânului care zicea: Iată, ridic darul de la tine, dar când vei voi, îl vei avea.

232. Era odată cineva iubitor de frați și mult iubit, care nu gândea răul niciodată. Iar un frate, furând

✦ [114]2 Corinteni 12, 7. ✦ [115]După cum reiese și din context este vorba despre darul vederii sau citirii gândurilor celorlalți. Același dar al vederii în duh are ca obiect vederea unor lucruri care se află sau se petrec la mare distanță, mult dincolo de orizontul vederii fizice.

niște lucruri, le-a adus și le-a încredințat lui, el neștiind despre ce este vorba. După câteva zile, lucrurile au fost recunoscute și, fiind prins, Bătrânul a pus metanie, zicând: Iertați-mă, mă căiesc. Dar după alte câteva zile a venit fratele care furase lucrurile și a stat de vorbă cu Bătrânul căruia îi încredințase lucrurile, zicându-i: Tu ai furat lucrurile. Și Bătrânul a pus metanie fratelui zicând: Iartă-mă! Așa făcea și dacă vreodată era vinovat vreunul dintre frați și nu recunoștea. Atunci el punea metanie, zicând: Eu am făcut greșeala, iertați-mă! Atât de evlavios era și de smerit cuviosul, încât niciodată nu a rănit pe cineva nici măcar cu cuvântul.

233. Un anahoret a devenit episcop. Acesta, din evlavie și iubire de liniște, nu certa pe nimeni, răbdând greșelile fiecăruia. Economul lui, însă, nu administra cum se cuvine lucrurile Bisericii. Și unii au zis episcopului: De ce nu certi pe economul care disprețuiește astfel lucrul lui? Dar episcopul amâna certarea lui. A doua zi au venit la el iarăși cei care se îndârjiseră împotriva economului. Și aflând episcopul, s-a ascuns într-un loc anume. Și venind aceia, nu l-au găsit pe episcop. Căutându-l mult și aflându-l în cele din urmă, i-au zis: De ce te ascunzi de noi? Iar el a zis: Ce am izbutit în șaizeci de ani, rugându-mă lui Dumnezeu, voi vreți să-mi prădați în două zile?

234. A zis un Bătrân: Dacă se întâmplă între tine și altcineva cuvânt întristător și acela își tăgăduiește cuvântul, nu-l înverșuna spunându-i: Ai zis! Pentru că se va întoarce și va zice: Da, am zis! Și ce-i cu asta? Și se va face mare neînțelegere. Și a povestit aceasta, că

doi Bătrâni la Chilii au vorbit cuvânt din Scriptură. Şi unul a greşit cuvântul, iar celălalt l-a spus preotului. Şi sculându-se preotul, a venit la Bătrânul acela şi i-a zis: Tu ai spus cuvântul acesta? Iar el a zis: Da! Şi preotul i-a zis: Dacă vii la biserică, să tăgăduieşti că ai zis cuvântul acesta. Venind el la biserică, preotul l-a întrebat zicând: Tu ai zis cuvântul acesta? Iar el a zis: Nu! Şi a zis celuilalt: Tu ai auzit cuvântul acesta? Acela a tăgăduit şi a pus metania. Şi s-a făcut pace mare.

235. Un frate a chemat odată un alt frate la Schit, zicând: Vino la chilie ca să-ţi spăl picioarele. Iar el nu s-a dus. Mai târziu a venit la chilia lui şi punându-i metanie, l-a rugat zicând: Vino la chilia mea! Şi sculându-se, s-a dus cu el. Şi i-a zis lui fratele: Cum de nu ai venit, deşi te-am rugat de multe ori? Iar el a zis: Când ai zis numai cu cuvântul, nu am primit înştiinţare[116] să vin, dar când am văzut la tine lucrarea monahilor, adică metania[117], atunci, bucurându-mă, am venit cu tine!

236. Un frate l-a întrebat pe un Bătrân: Ce să fac pentru că slava deşartă mă strâmtorează? A zis lui Bătrânul: Bine faci, căci tu ai făcut cerul şi pământul. Şi la acestea fratele, fiind străpuns, a pus metanie, zicând: Iartă-mă, că nimic din acestea nu am făcut. I-a zis lui Bătrânul: Dacă Cel care a făcut acestea a venit

✦ [116]Se referă, desigur, la înştiinţarea de sus, de la Dumnezeu. Frecvent întâlnim la părinţii patericelor acest recurs la înştiinţarea lui Dumnezeu, semn că nu decideau în temeiul propriei judecăţi şi voinţe, ci „întrebând" pe Dumnezeu, sau deschizându-şi urechile duhovniceşti spre a recepta „înştiinţarea" de sus.
✦ [117]În limba greacă există acelaşi cuvânt, μετάνοια, pentru metanie ca gest fizic şi pocăinţă. De aceea, referindu-se la faptul că a venit şi i-a pus metanie, înţelege aceasta ca semn de pocăinţă.

în smerenie, tu, care eşti tină, pentru ce te semeţeşti în deşert? Deci, care este lucrarea ta, nefericitule?

237. Ziceau despre nişte fraţi că, în timp ce şedeau ei împreună, a venit între ei împuţinare sufletească[118]. Şi plecând unul în chilia lui, nu a putut să se aşeze. Şi venind, a pus metanie celuilalt. Şi acela i-a zis: Iartă-mă că nici în gând nu mi-a venit că ne-am împuţinat sufleteşte. Venind, deci, Avva Avraam a zis Avvei Pimen despre aceia. Şi a zis Bătrânul: Unul dintre ei a aflat calea, căci a arătat smerenie în lucru.

238. A zis un Bătrân: Nu are cugetare smerită cel care se batjocoreşte pe sine, ci cel care primeşte cu bucurie defăimările şi necinstirile de la aproapele.

239. Era la Chilii un frate. Şi la o astfel de smerenie ajunsese, încât aceasta se ruga tot timpul: Doamne, trimite-mi un trăsnet, căci, sănătos fiind, nu sunt ascultător faţă de Tine.

240. Un frate s-a lepădat de lume împreună cu tatăl său după trup. Şi stăteau amândoi la o mânăstire. După un anume timp, fratele a auzit despre tatăl său că a vindecat pe un bolnav stăpânit de draci. Şi plecând, a vestit aceasta unui mare Bătrân, fiind întristat şi zicând: Avva, tatăl meu a sporit şi a alungat dracul dintr-un frate. Iar eu sunt în nepăsare şi nicio sporire nu este în mine. A zis lui Bătrânul: Fiule, aceasta nu este sporire, adică a scoate draci sau a vindeca

[118] Am tradus cu împuţinare sufletească grecescul μικροψυχία, înţelegând prin aceasta ceea ce am reda printr-un neologism micime sufletească. Micimea sufletească, ce se afla la originea judecării celuilalt, a supărării pe el, a răcirii de celălalt, în contrast cu mărinimia sau generozitatea sufletească, ce se manifestă prin îngăduinţă faţă de celălalt, bună dispoziţie, iertare, apropiere.

bolnavi. Căci nu este omul cel care le face pe acestea, ci puterea lui Dumnezeu şi credinţa celui care se roagă. Mai mult chiar, mulţi, neînţelegând aceasta, ajungând la mândrie din pricina vindecărilor, s-au pierdut. Iar eu spun că, dacă omul ajunge la smerenia adevărată, altă sporire mai mare decât aceasta nu este, căci nu cade niciodată. Căci cel care odată îşi smereşte sufletul până jos, unde ar putea să mai cadă din moment ce se culcă pe sine însuşi la pământ? Iar semnul unei astfel de smerenii este dacă, fiind necinstit, se bucură.

241. A venit odată un frate încercat de la Schit în Thebaida şi a stat în obşte. Şi putem spune că toţi cei din obşte erau bărbaţi sfinţi, dintre cei numiţi tavenisioţi. Deci, după ce a rămas puţine zile, a zis arhimandritului: Fă-mi rugăciune, avva, şi slobozeşte-mă, căci nu pot să stau aici. Iar părintele i-a zis. De ce, fiule? A zis fratele: Aici nu este osteneală şi nici plată. Căci părinţii sunt toţi nevoitori, iar eu sunt bărbat păcătos şi mă duc acolo unde voi afla defăimare şi disprețuire. Căci acestea sunt care mântuiesc pe omul păcătos. Minunându-se, deci, egumenul şi aflând că este lucrător[119], l-a slobozit, zicând: Mergi, fiule, îmbărbătează-te şi să se întărească inima ta şi aşteaptă pe Domnul[120].

242. A zis un Bătrân: Smerenia de multe ori a mântuit şi fără osteneală pe mulţi. Şi stă mărturie pentru aceasta vameşul[121] şi fiul risipitor[122], care au spus numai puţine cuvinte şi s-au mântuit. Ostenelile omului,

✦ [119]Aşa erau numiţi călugării care se ocupau cu seriozitate de nevoinţa monahală şi păşeau neobosiţi şi nepoticniţi pe drumul sfinţeniei (ET). ✦ [120]Psalmul 26, 14. ✦ [121]Luca 18, 10. ✦ [122]Luca 15, 11.

dacă nu au smerenie, îl pierd pe acesta. Căci mulți prin osteneli mari pe care le-au făcut au ajuns la mândrie, ca fariseul[123].

243. Un frate a cercetat pe un Bătrân și l-a întrebat: Cum ești, părinte? Și a răspuns Bătrânul: Rău! I-a zis fratele: De ce, avva? A zis Bătrânul: Iată am optsprezece ani de când stau în fața Domnului și în fiecare zi blestemându-mă pe mine însumi și zicând: *Blestemați sunt cei care-și întorc fața de la poruncile Tale*[124]! Și auzind aceasta, fratele a ieșit tare mult folosit de smerenia Bătrânului.

244. A venit odată în Raith un om bogat din țară străină și a arătat dragoste la frați, dăruindu-le câte o monedă. A trimis și unui isihast care ședea acolo într-o chilie. Și în noaptea aceea a văzut Bătrânul un ogor plin de mărăcini și pe cineva care-i zicea: Ieși, curăță ogorul celui care a arătat dragoste. Și dimineață a trimis isihastul după cel care-i trimisese moneda din dragoste de Hristos și i-a dat aurul înapoi, zicând: Primește-ți, frate, moneda, căci, nu este pentru mine a curăța mărăcini străini. Măcar să-i scot pe ai mei.

245. A zis un Bătrân: Dacă stai în pustie, liniștindu-te, să nu ai în sinea ta părerea că faci ceva însemnat, ci mai curând, socotește-te pe tine ca pe un câine gonit de lume și legat, pentru că-i mușcă și se dă la oameni.

246. A zis un Bătrân: Dacă se străduiește omul mereu să-și mustre și să-și certe și să-și defăimeze în ascuns sufletul său, îl convinge că este mai de necinste și decât câinii, și decât fiarele sălbatice. Căci acelea nici nu au mâniat pe Făcătorul lor și nici la judecată

✦ [123]Luca 18, 10. ✦ [124]Psalmul 118, 21.

nu vin. Mai bine, deci, mi-ar fi să nu înviez spre judecată, decât să înviez şi să fiu veşnic în iad.

247. Un frate, tulburat pentru că era strâmtorat de gânduri rele, din multă smerenie zicea: Astfel de lucruri gândind, nu am măsură[125] de mântuire. Plecând, deci, către un mare Bătrân, l-a rugat să se roage pentru el ca să se uşureze de gândurile lui. Şi Bătrânul i-a zis: Nu-ţi este spre folos, fiule! Iar el stăruia, silind pe Bătrân. Şi rugându-se acela lui Dumnezeu, a ridicat războiul de la fratele şi îndată a căzut în cugetare înaltă şi mândrie. Şi mergând, a rugat pe Bătrân să se roage să-i vină din nou gândurile şi smerenia pe care o avea înainte.

248. Un frate a cercetat pe unul din Părinţii din Lavra lui Duka, deasupra Ierihonului, şi i-a zis: Părinte, cum eşti? Bătrânul a răspuns: Rău! A zis fratele: De ce, avva? Bătrânul a răspuns: Iată am treizeci de ani de când, în fiecare zi, stând în faţa lui Dumnezeu la rugăciune şi, uneori, blestemându-mă pe mine însumi, zic lui Dumnezeu: Să nu Te milostiveşti de toţi cei ce lucrează fărădelegea[126] şi Blestemaţi sunt cei care-şi întorc faţa de la poruncile Tale[127]! Şi iarăşi, minţind în fiecare zi pe Dumnezeu, zic: Pierde-vei pe toţi cei care grăiesc minciuna[128]! Şi aducându-mi aminte de răul pe care mi l-a făcut fratele meu, zic lui Dumnezeu: Iartă-ne, precum şi noi iertăm[129]! Şi toată grija având pentru mâncare, zic: Că am uitat să-mi mănânc pâinea mea[130]! Şi dormind până dimineaţa,

✦ [125]Nu sunt la măsura care să-mi aducă mântuire. ✦ [126]Psalmul 57, 6. ✦ [127]Psalmul 118, 21. ✦ [128]Psalmul 5, 6. ✦ [129]Matei 6, 12. ✦ [130]Psalmul 101, 5.

cânt: Sculatu-m-am în miez de noapte din aşternutul meu, ca să preamăresc numele Tău[131]. Străpungere nu dobândesc deloc şi zic: Ostenit-am întru suspinul meu[132] şi lacrimile mele mi s-au făcut mie pâine ziua şi noaptea[133]. Şi în inima mea având gând viclean, zic lui Dumnezeu: Cugetul inimii mele înaintea Ta este pururea[134]. Şi neţinând deloc post, zic: Genunchii mei au slăbit de post[135]. Şi, în timp ce mă umplu întru totul de mândrie şi dau odihnă trupului meu, mă amăgesc pe mine însumi, cântând: Vezi smerenia mea şi osteneala mea şi iartă-mi toate păcatele mele[136]. Şi, nepregătit fiind, zic: Gata este inima mea, Dumnezeule, gata este inima mea[137]! Şi, într-un cuvânt, toată slujba mea şi rugăciunea mea se fac mie spre mustrarea şi spre ruşinea mea. Şi fratele a zis Bătrânului: Părinte, cred că David a spus toate acestea despre sine însuşi. Atunci Bătrânul a suspinat şi a zis: Ce spui, frate? Adevărat este că dacă nu păzim cele despre care cântăm înaintea lui Dumnezeu, mergem spre pierzare.

249. A zis un Bătrân: Dacă vorbeşti de rău pe fratele tău[138] şi te mustră conştiinţa, mergi, pune-i aceluia metanie şi spune-i: Te-am vorbit de rău. Şi asigură-te că nu vei mai fi înşelat iarăşi, căci vorbirea de rău este moarte a sufletului.

250. A zis iarăşi: Dacă auzi despre marile vieţuiri ale Sfinţilor Părinţi, încearcă şi tu, chemând numele Domnului ca să te întărească în lucrarea pe care încerci să o faci. Şi dacă o duci la bun sfârşit, lui

[131]Psalmul 118, 62. [132]Psalmul 6, 6. [133]Psalmul 41, 3. [134]Psalmul 18, 15. [135]Psalmul 108, 23. [136]Psalmul 24, 19. [137]Psalmul 56, 10. [138]Iacob 4, 11.

Dumnezeu să-l fii recunoscător. Şi dacă nu o duci la bun sfârşit, învinovăţeşte-ţi propria slăbiciune şi cunoaşte-ţi neputinţa. Şi smereşte-ţi cugetul până în ziua morţii, ca fiind neputincios şi sărac şi fără răbdare, mustrându-ţi mereu propriul suflet ca pe unul care începe şi nu termină.

251. A zis iarăşi: Dacă locuieşti în pustie şi vezi că îţi poartă de grijă Dumnezeu, să nu se înalţe inima ta, pentru că va ridica Dumnezeu ajutorul Său de la tine, ci spune mai bine: Pentru nepăsarea şi slăbiciunea mea face Dumnezeu milă cu mine, ca să am răbdare şi să nu mă cuprindă acedia.

252. A zis iarăşi: Dacă începi o nevoinţă şi te moleşeşti, încearcă din nou şi să nu încetezi a face aceasta până la moarte. Căci omul, unde va fi când îl va ajunge moartea, acolo şi merge, fie în nepăsare[139], fie în înfrânare[140]. În fiecare zi şi an şi săptămână cercetează-te pe tine însuţi dacă ai sporit în rugăciune, în postire, în liniştire, şi mai mult decât toate în smerenie. Căci aceasta este adevărata sporire a sufletului, ca zi de zi să fie şi mai smerit, zicând: Toţi oamenii sunt mai buni ca mine. Deoarece, fără gândul acesta, şi minuni dacă face, şi morţi dacă învia, omul se află departe de Dumnezeu.

✣ [139]Vezi Evrei 2, 3. ✣ [140]A se citi stăpânire de sine, autocontrol, vigilenţă, trezvie, în contrast cu moleşeală, lipsa stăpânirii de sine, confuzie, slăbiciune. Păstrăm echivalentul exact al originalului, pentru că este vorba despre un termen tehnic frecvent folosit εγκράτεια, care înseamnă înfrânare. De fapt, înfrânarea arată existenţa vigilenţei, a trezviei şi tăriei sufleteşti şi a capacităţii de a se stăpâni pe sine.

253. A zis iarăşi: Dacă te va lăuda un om în faţa ta, gândeşte-te îndată la păcatele tale şi roagă-l zicând: Pentru Domnul, frate, nu mă lăuda, că sunt sărman şi nu pot să duc. Iar dacă este un om de seamă, atunci roagă-te lui Dumnezeu, zicând: Doamne, acoperă-mă de lauda şi de vorbele rele ale oamenilor!

254. A zis iarăşi: Dacă un frate vorbeşte de rău un alt frate în faţa ta, vezi să nu te ruşinezi şi să spui: Da, aşa este! Ci, fie să taci, fie să-i spui: Eu, frate, sunt osândit şi nu pot să osândesc pe altul. Şi te mântuieşti şi pe tine, şi pe acela.

255. A zis iarăşi: Dacă te îmbolnăveşti şi ceri de la cineva un lucru spre trebuinţa ta şi nu-ţi va da, nu te necăji împotriva lui, ci mai bine spune aceasta: Dacă eram vrednic să primesc, ar fi înştiinţat Dumnezeu pe fratele să-mi dea, arătându-mi dragoste. Să cunoşti că trei sunt stările în care primeşte cineva milostenie[141]. Asceţii desăvârşiţi nu primesc, în general, cu uşurinţă un lucru de la cineva. Cei de mijloc nu spun cuiva

[141] Textul original foloseşte aici cuvântul αγάπη. Contextul ne arată, desigur, că este vorba despre ajutor, sprijin, milă. În alt context am tradus cu dragoste pentru a păstra originalul şi pentru a menţine nuanţa: ajutor sau milă arătată ca iubire sau din iubire. În cele din urmă, orice lucru este determinat şi se identifică în fond cu motivaţia interioară ce-l determină, îl susţine şi-l conduce la finalizare. Milostenia în cazul nostru este motivată, susţinută şi finalizată de dragostea pentru fratele. De aceea, Părinţii nu au ezitat s-o numească pur şi simplu dragoste. În limba română, am păstrat termenul agapă, limitându-l la masa pe care o face cineva din dragoste pentru cineva sau pentru pomenirea din dragoste a cuiva. Ar fi fost bine dacă s-ar fi păstrat acest cuvânt cu referire la milostenie şi la orice gest de manifestare şi exprimare a iubirii şi să fi putut atunci să spunem agapă la orice gest de dragoste către aproapele.

să le dea ceva niciodată. Iar dacă cineva de la sine le dă, primesc ca și când este trimis de la Dumnezeu. Iar dacă suntem bolnavi și nu avem putere să lucrăm spre trebuința noastră, să cerem cu multă smerenie, osândindu-ne pe noi înșine pururea.

256. A zis iarăși: Dacă nu ai smerenie duhovnicească sau rugăciune duhovnicească, dobândește-le pe acestea măcar trupește. Și prin cele trupești îți vin și cele duhovnicești, altfel te osteneșți zadarnic.

257. A zis iarăși: Dacă te vor stânjeni pe tine gânduri murdare, nu le ascunde, ci îndată spune-le părintelui tău duhovnicesc și ceartă-le. Căci cu cât omul ascunde gândurile sale, cu atât mai mult se înmulțesc și primesc putere. Așa precum șarpele, care dacă iese din cuibul său îndată fuge, la fel și gândul viclean, fiind văzut, îndată se pierde. Și precum viermele în lemn, așa și gândul viclean roade nimicitor inima. Cel care își arată gândurile sale se vindecă degrabă, iar cel care le ascunde este bolnav de mândrie. Căci, dacă nu te încrezi în cineva să-i vestești războaiele tale, acesta este semn că nu ai smerenie. Deoarece cel care are cuget smerit pe toți îi vede sfinți și numai pe sine se vede păcătos. Totuși, dacă omul cheamă pe Dumnezeu din toată inima lui și mergând întreabă pe altcineva despre gândurile sale, îi va răspunde lui cele de folos acel om sau, mai bine zis, prin omul acela Dumnezeu Însuși, Cel care a deschis gura asinului lui Valaam[142], chiar dacă cel care a fost întrebat este nevrednic și păcătos.

+ [142]Valaam, profetul mincinos, a fost chemat de regele moabiților, Balac, ca să-i blesteme pe evreii care năvăliseră cu conducătorul lor, Moise, în ținuturile lor. Când Valaam s-a pornit să

258. A zis iarăşi: Dacă eşti ţinut la agapă şi te vor pune în locul cel mai din urmă, să nu cârtească gândul tău, ci să zici: Nici pentru aici nu eram vrednic. Căci aceasta îţi zic ţie că niciun necaz nu vine omului decât de sus de la Dumnezeu, spre încercare şi pentru păcatele sale. Şi cel care nu le primeşte aşa, nu crede că Dumnezeu este judecător drept.

259. A zis iarăşi: Dacă un gând de mândrie te necăjeşte, spune demonului ceea ce a spus Dumnezeu: *Cel ce se înalţă pe sine se va smeri*[143]. Căci dacă nu încetezi să-mi spui că sunt bun, mă conving că sunt străin de Dumnezeu. Căci celor mândri Domnul le stă împotrivă[144].

260. Un Bătrân oarecare zicea: În ţinutul nostru, se adunau într-un timp Bătrânii unii cu alţii spre a se folosi. Şi ridicându-se unul dintre ei, şi luând perna mică care era aşezată pe scaunul lui,, a pus-o pe umerii săi. Şi ţinându-o cu amândouă mâinile, stătea în mijlocul tuturor privind spre răsărit şi se ruga zicând: Dumnezeule, miluieşte-mă! Şi îşi răspundea sieşi, zicând: Dacă vrei să te miluiesc, pune jos ceea ce ţii pe umeri şi te voi milui! Şi iarăşi zicea: Dumnezeule, miluieşte-mă! Şi îşi răspundea sieşi: Ţi-am spus, pune

---

meargă spre Balac cu intenţia să-i blesteme pe israeliţi, Dumnezeu a trimis pe un înger care i-a împiedicat măgarul să înainteze, de aceea Valaam l-a bătut. Măgarul, văzând pe îngerul lui Dumnezeu, a şezut la pământ având deasupra lui pe Valaam care s-a mâniat şi a bătut măgarul cu toiagul pentru a treia oară. (versetul 27). Dumnezeu a deschis gura măgarului şi i-a zis lui Valaam: *Ce ţi-am făcut de m-ai lovit a treia oară?* (versetul 28); Numeri, cap. 22 ş.a. vezi 2 Petru 2, 15-17 şi Apocalipsa 2, 14 (ET). + [143]Matei 23, 12. + [144]Pilde 3, 34.

jos ceea ce ţii şi te voi milui! Şi după ce a făcut aceasta mult timp, s-a aşezat. Şi i-au zis Părinţii: Spune-ne nouă, ce este ceea ce ai făcut? Şi a zis către ei: Perna pe care am ţinut-o pe umerii mei este voia mea. Şi rugam pe Dumnezeu ca să mă miluiască împreună cu ea şi mi-a zis: Lasă jos ceea ce ţii şi te voi milui. Şi noi, deci, a zis, dacă voim să fim miluiţi de Dumnezeu, să lăsăm voia proprie şi vom primi milă.

261. A fost întrebat un Bătrân: Ce este smerenia? Iar el a zis: Dacă îţi păcătuieşte fratele tău şi tu îl ierţi înainte ca acela să-ţi pună metanie[145].

262. A zis un Bătrân: În orice ispită, nu învinovăţi pe un alt om, ci pe tine însuţi, zicând: Pentru păcatele mele mi se întâmplă acestea.

263. A fost întrebat un Bătrân: Care este sporirea omului[146]? Şi el a răspuns: Smerenia! Altă sporire nu este. Căci cu cât coboară mai mult în smerenie, cu atât urcă mai mult în înălţime.

264. A fost întrebat un Bătrân: Cum dobândeşte sufletul smerenia? Şi el a răspuns: Dacă se îngrijeşte numai de relele sale.

265. A povestit unul dintre Părinţi o pildă despre cugetarea smerită, cum că cedrii au zis trestiilor: Cum de voi, slabe fiind şi neputincioase, nu vă frângeţi iarna, iar noi, atât de mari fiind, ne frângem şi uneori suntem smulşi din rădăcină. Şi au răspuns trestiile: Noi, când vine iarna şi suflă vânturile, ne aplecăm împreună cu vântul într-o parte şi în alta şi de aceea nu

[145]Cele patru apoftegme 261-264 le întâlnim cu mici diferenţe la numerele 186, 187, 208 şi 177. [146]Sporirea sau creşterea, sau propăşirea, sau progresul omului.

ne frângem. Iar voi, pentru că staţi împotriva vânturilor, sunteţi în primejdie. Şi zicea Bătrânul că trebuie să trecem cu vederea când se întâmplă să fim ocărâţi şi să nu lăsăm loc mâniei şi să nu ne împotrivim şi să cădem în gânduri şi lucruri nepotrivite.

Sfârşit tratatului despre smerita cugetare

CAPITOLUL XVI

DESPRE A NU RĂSPUNDE RĂULUI CU RĂU

1. Au cercetat nişte fraţi pe Avva Antonie şi i-au zis: Spune-ne cuvânt, cum să ne mântuim. Bătrânul le-a zis lor: Aţi auzit Scriptura? Nu vă spune bine? Iar ei au zis: Şi de la tine vrem să auzim, părinte. Iar Bătrânul le-a zis: Zice Evanghelia: *Dacă cineva te loveşte pe obrazul drept, întoarce-l şi pe celălalt*[1] Iar ei au zis: Nu putem să facem aceasta. A zis lor Bătrânul: Dacă aceasta nu puteţi să faceţi, îndurați măcar o palmă. Au zis lui: Nici aceasta nu putem. A zis Bătrânul: Dacă nici aceasta nu puteţi, măcar nu daţi în locul celor ce aţi primit[2]. Şi au zis: Nici aceasta nu putem. A zis, deci, Bătrânul ucenicului său: Fă-le lor puţină fiertură că sunt neputincioşi. Dacă aceasta nu puteţi, iar aceea nu vreţi, ce să vă fac? De rugăciuni este nevoie.

2. Ziceau despre Avva Ghelasie că avea o carte în piele care preţuia optsprezece monede. Cuprindea şi Vechiul Testament, şi Noul Testament, scris în întregime, şi stătea în biserică, pentru ca să citească cel care voia dintre fraţi. Venind un frate străin, a cercetat pe

✦ [1]Matei 5, 39. ✦ [2]Romani 12, 17.

Bătrân. Şi cum a văzut cartea, şi-a dorit-o şi, furându-o, a ieşit. Iar Bătrânul nu s-a dus după el ca să-l prindă, cu toate că şi-a dat seama. Şi aflând pe cineva care voia să o cumpere, a cerut preţul de şaisprezece monede. Iar cel care voia să o cumpere a zis: Dă-mi-o mai întâi să o încerc şi astfel îţi voi da preţul ei. Şi luându-o, a dus-o la Avva Ghelasie să o încerce, spunându-i suma pe care a zis-o vânzătorul. Iar Bătrânul a zis: Să o cumperi. Căci este bună şi face preţul pe care ţi l-a spus. Şi venind omul acela, a spus vânzătorului alte lucruri, nu aşa cum i-a spus lui Bătrânul, zicând: Iată, am arătat-o Avvei Ghelasie şi mi-a spus că este mult şi nu valorează preţul pe care l-ai zis. Acela, auzind, i-a zis: Nimic altceva nu ţi-a zis Bătrânul? A zis lui: Nu! Atunci i-a zis: Nu vreau să o mai vând. Şi fiind străpuns, a venit la Bătrân căindu-se şi rugându-l să o primească înapoi. Dar Bătrânul nu voia să o primească. Atunci fratele i-a zis lui: Dacă nu o primeşti, nu am linişte. Bătrânul i-a zis: Dacă nu ai odihnă, iată o primesc. Şi a rămas fratele acela cu el până la săvârşirea lui, folosindu-se de lucrarea Bătrânului.

3. Avva Euprépie, furat fiind, îi ajuta pe cei care-l furau. Aceia au luat toate lucrurile dinăuntru, dar au lăsat toiagul lui. Văzându-l Avva Euprépie, s-a întristat şi luând toiagul a alergat după ei, voind să-l dea acelora. Şi pentru că ei nu au voit să-l primească, temându-se să nu se întâmple ceva, întâlnind pe unii care călătoreau pe aceeaşi cale, i-a rugat stăruitor să ia toiagul şi să-l dea acelora.

4. A zis Avva Zenon: Cel care vrea ca Dumnezeu să audă degrabă rugăciunea lui, când se ridică şi îşi

întinde mâinile sale spre Dumnezeu, înainte de orice şi înainte de însuşi sufletul său să se roage din suflet pentru vrăjmaşii lui. Şi pentru o astfel de izbândă, orice va ruga pe Dumnezeu, îl va asculta.

5. Au venit odată peste Avva Theodor trei hoţi. Şi doi îl ţineau pe el, iar unul căra lucrurile lui. Şi, după ce au dus cărţile, voiau să-i ia şi levitonul, dar Bătrânul a zis: Pe acesta lăsaţi-l! Ei, însă, nu voiau. Iar el, mişcându-şi mâinile, i-a aruncat pe amândoi. Văzând aceasta, s-au înfricoşat. Iar Bătrânul le-a zis: Nu vă temeţi deloc. Faceţi din acestea patru părţi, luaţi trei din ele şi lăsaţi una. Şi a făcut aşa pentru ca să-şi ia partea sa, adică levitonul pentru slujbele din biserică.

6. În timp ce stătea odată Avva Ioan Kolovos în faţa bisericii, l-au înconjurat fraţii şi îi spuneau gândurile lor. Şi văzându-l unul dintre Bătrâni şi fiind luptat de pizmă, a zis: Găleata ta, Ioane, este plină de otrăvuri. Şi Avva Ioan i-a zis: Aşa este, avva. Şi aceasta ai zis pentru că vezi numai cele dinafară. Dacă ai fi văzut şi cele dinăuntru, ce ai fi zis?

7. Ziceau despre Avva Isidor, preotul Schitului, că, dacă cineva avea un frate neputincios sau nepăsător sau hulitor şi voia să-l scoată afară, el zicea: Aduceţi-l aici! Îl lua la el şi prin îndelunga-răbdare îl mântuia[3].

[3]Originalul foloseşte verbul σώζειν, care înseamnă *a mântui*, dar nu numai cu sensul teologic şi eshatologic, al mântuirii, ci şi cu sensul de a scăpa sau salva pe cineva dintr-o situaţie negativă, dintr-un rău sau dintr-o robie - patimă, boală, păcat etc. - şi a-l recupera, aşezându-l pe traiectoria sănătoasă. În fond, starea de sănătate optimală a omului este atunci când acesta se aşază pe calea lui Dumnezeu, a credinţei, a vieţuirii în perspectiva veşniciei. Prin urmare, orice obstacol sau accident care-l împiedică pe

8. A zis Avva Pimen despre Avva Isidor că, atunci când vorbea către fraţi în biserică, numai acest cuvânt zicea: *Fraţilor, iertaţi şi vi se va ierta*[4]!

9. Ziceau despre Avva Ioan Persul că răufăcătorilor care veneau peste el le aducea vasul şi le cerea stăruitor să le spele picioarele. Şi aceia se ruşinau şi începeau să se căiască.

10. Ziceau despre Ioan Tebeul cel Mic, ucenic al Avvei Ammoe, că a făcut doisprezece ani slujind pe Bătrân când era bolnav. Şi după ce-l slujea, se aşeza pe o rogojină. Şi Bătrânul arăta nepăsare faţă de el. Şi, deşi se ostenea cu multe, niciodată nu i-a zis: Să te mântuieşti! Iar când avea să se săvârşească şi Bătrânii stăteau în jurul lui, a ţinut mâna aceluia şi a zis: Să te mântuieşti! Să te mântuieşti! Să te mântuieşti! Şi l-a dat pe el Bătrânilor, zicând: Acesta este înger, nu este om.

11. Ziceau despre Avva Longhin că au învinuit odată pe unul dintre ucenicii săi, ca să-l alunge. Venind cei de pe lângă Avva Theodor, i-au zis: Avva, auzim despre fratele acesta nişte lucruri. Şi dacă poruncеşti, îl luăm de la tine şi îţi aducem un frate bun. Iar Bătrânul le-a zis: Eu nu-l alung, căci mă odihneşte. Şi cum a auzit pricina, Bătrânul a zis: Vai mie, că venim aici să devenim îngeri şi devenim necuvântătoare, animale necurate.

12. Avva Macarie cel din Egipt a aflat un om care

om să înainteze, fie chiar şi în viaţa aceasta pământească, poate fi socotit şi un obstacol în calea mântuirii finale, eshatologice. Este motivul pentru care păstrăm traducerea prin *a se mântui* chiar şi în contextul în care sensul imediat ar fi cel de a scăpa sau a fi salvat. De altfel, este important să păstrăm şi în limba română multitudinea de sensuri pe care verbul o are în limba greacă (CC). ✦ [4]Matei 6, 14.

avea un animal şi care i-a furat lucrurile lui. Şi înfăţişându-se hoţului ca un străin, au încărcat împreună asinul şi cu multă linişte mergea înaintea aceluia, zicând: *Nimic nu am adus în lume şi este vădit că nici să scoatem ceva nu putem*[5]. Domnul a dat. Aşa cum a vrut El, aşa s-a şi făcut. Binecuvântat este Domnul pentru toate[6].

13. Ziceau despre Avva Macarie că în timp ce lipsea el, a intrat un hoţ în chilia lui. Întorcându-se el la chilie, l-a aflat pe hoţ încărcându-şi cămila cu lucrurile lui. Iar el, intrând în chilie, lua din lucruri şi încărca împreună cu hoţul cămila. Şi după ce a încărcat-o, hoţul a început să bată cămila să se scoale şi nu se ridica. Văzând Avva Macarie că nu se ridica, intrând în chilie, a găsit o sapă mică şi scoţându-o afară a pus-o pe cămilă, zicând: Frate, pe aceasta o cerea cămila. Şi lovindu-o Bătrânul cu piciorul, a zis: Scoală-te! Şi îndată s-a sculat şi a plecat încet pentru cuvântul lui. Dar iarăşi s-a aşezat şi nu s-a mai sculat, până când nu au descărcat toate lucrurile. Şi aşa a plecat.

14. Făcându-se odată întrunire la Schit, voind Părinţii să-l încerce pe Avva Moise, l-au batjocorit, zicând: Ce vine şi acest arap în mijlocul nostru? Iar el auzind a tăcut. După ce s-au slobozit aceştia, i-au zis: Avva, cu adevărat, nu te-ai tulburat? Iar el le-a zis: M-am tulburat, dar nu am vorbit.

15. Povestea despre Avva Mótie Avva Isaac, ucenicul lui – amândoi au devenit episcopi – că mai întâi a zidit Bătrânul mânăstire la Heraklios şi, când a plecat de acolo, a mers în alt loc şi a zidit acolo din nou. Şi

✦ [5]1 Timotei 6, 7. ✦ [6]Iov 1, 21.

prin lucrarea diavolului s-a aflat un frate vrăjmăşindu-l şi strâmtorându-l pe acesta. Şi sculându-se Bătrânul, a plecat în satul său unde şi-a făcut mânăstire şi s-a închis pe sine în ea[7]. Şi după un timp au mers Bătrânii locului de unde plecase şi au luat cu ei şi pe fratele care îi făcuse acestuia supărare şi au venit la el să-l roage să se întoarcă la mânăstirea lui. Şi cum s-au apropiat de locul unde era Avva Sorie, şi-au lăsat mantiile la el precum şi pe fratele care avea supărare. Şi bătând, Bătrânul a pus o scăriţă şi s-a uitat pe deasupra şi, cunoscându-i, le-a zis: Unde sunt mantiile voastre? Iar ei au zis. Iată, acolo, împreună cu fratele cutare. Şi cum a auzit numele fratelui care-l supărase, Bătrânul, de bucurie, a luat o secure şi a stricat poarta şi a ieşit alergând spre locul unde era fratele. Şi i-a pus primul metanie aceluia şi l-a îmbrăţişat. Şi l-a adus în chilia sa. Şi timp de trei zile îi bucura pe ei şi era şi el împreună cu ei, deşi nu avea obiceiul să facă aceasta. Şi ridicându-se, a mers cu ei. Şi după acestea a devenit episcop, căci era şi făcător de minuni. Şi pe ucenicul lui, pe Avva Isaac, l-a făcut episcop Fericitul Chiril.

16. Paisie, fratele Avvei Pimen, avea legătură cu cineva din afara chiliei lui, iar Avva Pimen nu voia. Şi sculându-se, a plecat la Avva Ammona şi i-a zis: Paisie, fratele meu, are legătură cu cineva şi nu mă odihneşte lucrul. I-a zis Avvei Ammona: Pimen, încă trăieşti? Mergi şi stai în chilia ta şi pune-ţi în inima ta că ai deja un an de când eşti în mormânt.

17. A zis Avva Pimen: Orice osteneală ar veni asupra ta, biruirea ei este să taci.

[7] Trăia acolo ca un zăvorât.

18. A zis iarăşi: Răutatea nu desfiinţează niciodecum răutatea. Ci, dacă cineva îţi face rău, fă-i bine aceluia, pentru ca prin facerea de bine să desfiinţezi răutatea.

19. A auzit Avva Pimen despre cineva care mânca o dată la şase zile, deoarece se mânia. Şi Bătrânul a zis: A învăţat să ducă cele şase zile şi nu a învăţat să-şi alunge mânia.

20. Fericitul Pior, lucrând la seceriş la cineva, i-a amintit că are de luat plată. Şi deoarece acela tot amâna, s-a întors la mânăstire. Când a venit din nou vremea, după ce a secerat la acela şi a lucrat cu bună voie, fără ca să-i dea ceva, s-a întors la mânăstirea sa. Şi când s-a împlinit al treilea an, săvârşind lucrarea obişnuită, Bătrânul a plecat fără să primească nimic. Şi rânduind Domnul încercare casei lui, acela a adus plata la mânăstire şi umbla să-l caute pe sfânt. Şi îndată ce l-a găsit a căzut la picioarele lui şi dându-i plata, a zis: Mie mi-a plătit Domnul. Iar pe el l-a trimis să dea banii preotului la biserică.

21. Avva Pavel Cosmitul[8] şi Timotei, fratele lui, şedeau la Schit. Şi în multe feluri se întâmpla ceartă între ei. Şi a zis Avva Pavel: Până când vom sta aşa? A zis Avva Timotei: Arată dragoste şi când vin asupra ta, poartă-mă în spate[9] cu răbdare şi când vei veni tu asupra mea, te voi purta eu. Şi făcând aşa, au avut odihnă restul zilelor lor.

22. Un frate nedreptăţit de un alt frate a venit la

✦ [8]Aşa se numeau fraţii care aveau slujirea să se ocupe de ogorul mânăstirii. ✦ [9]În sens figurat, evident. Posibil ecou al cuvântului Sf. Pavel din Galateni 6, 2: *Purtaţi-vă sarcinile unii altora şi aşa veţi împlini legea lui Hristos.*

Avva Sisoe şi i-a zis: Am fost nedreptăţit de un frate şi vreau să mi se facă dreptate. Iar Bătrânul l-a rugat, zicând: Nu fiule, ci mai bine lasă lui Dumnezeu cele ale dreptăţii. Iar el zicea: Nu voi înceta până îmi voi face dreptate. Şi a zis iarăşi Bătrânul: Să ne rugăm, frate! Şi ridicându-se, Bătrânul a zis: Dumnezeule, nu mai avem nevoie să te îngrijeşti de noi. Căci noi ne facem nouă înşine dreptate. Aceasta, deci, auzind fratele, a căzut la picioarele Bătrânului, zicând: Nu mă mai judec cu fratele. Iartă-mă, avva.

23. Despre Spiridon, ce să spunem? Atâta cuviosie a fost în viaţa acestui păstor, încât l-a învrednicit pe acesta să devină şi păstor de oameni într-una din cetăţile Ciprului, pe nume Trimitunda[10]. Pe acesta a căzut sorţul episcopiei, dar, pentru multa lipsă de mândrie, împreună cu episcopia păştea şi oile. Şi odată, la miezul nopţii, venind hoţii pe furiş asupra stânei oilor, cercetau cum să fure oile. Iar Dumnezeu, Cel care păzeşte pe păstor, a scăpat şi oile. Căci hoţii au fost legaţi în stână de o putere nevăzută. Şi când s-a făcut dimineaţă, păstorul a venit la oi. Şi cum i-a găsit având mâinile legate la spate, a înţeles ce s-a întâmplat. Şi rugându-se, i-a dezlegat pe hoţi, dându-le multe sfaturi şi îndemnându-i să se străduiască să trăiască mai bine din agoniseală cinstită decât din cea nedreaptă. Şi dăruindu-le un berbec, i-a slobozit. Şi vorbind în glumă, a zis: Ca să nu se vadă că aţi privegheat degeaba.

[10] Trimithus, Trimithusa, Tremethusa sau Tremethuosia a fost un orăşel în eparhia Larnaca, unde se afla reşedinţa episcopală a Sfântului Spiridon, şi a supravieţuit până în secolul al zecelea (ET).

24. A venit odată un frate din Libia la Avva Siluan, în Muntele Panevo, şi i-a zis: Avva, am un vrăjmaş care mi-a făcut multe rele. Căci chiar şi ogorul meu când eram în lume mi l-a luat cu forţa şi de multe ori a venit peste mine să-mi facă rău şi acum a trimis vrăjitori ca să-mi facă nedreptăţi. Şi vreau să-l dau pe mâna cârmuitorului. A zis lui Bătrânul: Cum te odihneşte, fiule, aşa să faci. A zis fratele: Fireşte, dacă va fi pedepsit, mult se va folosi sufletul lui. A zis Bătrânul: Cum ţi se pare, fiule, aşa să faci! Şi a zis fratele Bătrânului: Ridică-te, părinte, să facem rugăciune şi să plec la cârmuitor. Şi Bătrânul s-a sculat. Şi zicând Tatăl nostru, când au ajuns să spună Şi ne iartă nouă greşelile noastre precum şi noi iertăm celor care ne greşesc nouă!, Bătrânul a zis: Şi nu ne ierta nouă greşelile noastre, precum nici noi nu iertăm celor care ne greşesc nouă. Şi fratele a zis Bătrânului: Nu aşa, părinte! Iar Bătrânul a zis: Dar cum, fiule? Fireşte, dacă vrei să pleci la cârmuitor ca să-ţi facă dreptate. Siluan altă rugăciune nu-ţi face. Şi, punând metanie, fratele l-a iertat pe vrăjmaşul lui.

25. Un frate a făcut dublură la o cheie şi deschidea chilia unuia dintre Bătrâni şi îi lua banii. Şi Bătrânul a scris pe o hârtie, zicându-i: Frate, oricine ai fi, arată dragoste şi lasă-mi jumătate spre trebuinţa mea. Şi, făcând monedele în două părţi, a lăsat şi hârtia. Iar acela, intrând iarăşi, a rupt hârtia şi a luat tot. Apoi, după doi ani, i-a venit sfârşitul şi sufletul lui nu ieşea. Atunci a chemat pe Bătrân şi i-a zis: Roagă-te pentru mine, părinte! Eu eram cel care îţi fura banii. Şi a zis

Bătrânul: Şi de ce nu mi-ai spus mai degrabă? Şi rugându-se acesta, şi-a dat duhul.

26. Un altul, a fost dat la mucenicie de către slujnica sa. Şi pe când mergea să-şi dea sfârşitul, a văzut pe slujnica sa, care-l vânduse. Şi luând inelul de aur pe care-l purta, i l-a dat, zicând: Îţi mulţumesc pentru că te-ai făcut mie pricină a atâtor şi a unor astfel de bunătăţi.

27. Cineva, văzând pe un iubitor de osteneală[11] purtând un mort pe targă, i-a zis: Pe morţi îi porţi? Mergi şi poartă-i[12] pe cei vii!

28. Ziceau despre un monah că, cu cât cineva îl defăima sau se făcea că-l stârneşte, cu atât mai mult monahul fugea către el, zicând că cei asemenea lui se fac pricini de multe izbânzi celor nevoitori. Iar cei care-i fericesc le rătăcesc şi tulbură sufletul. Căci scris este: *Cei care vă fericesc, vă rătăcesc!*[13]

29. Au venit odată hoţii la mânăstirea unui Bătrân oarecare şi i-au zis: Toate lucrurile din chilia ta am venit să le luăm. Iar el a zis: Luaţi câte credeţi voi, fiilor! Au luat, deci, câte au găsit în chilie şi au plecat. Au uitat, însă, un săculeţ, care era agăţat acolo. Iar Bătrânul, luându-l, a alergat în urma lor, strigând şi zicând: Fiilor, luaţi ce aţi uitat în chilia voastră[14]. Iar

✦ [11]*Filoponii*, adică iubitorii de osteneală, se numeau cei care făceau parte din grupele voluntare ale creştinilor consacraţi, care făceau fapte filantropice (ET). ✦ [12]În original este verbul βαστάζω, care înseamnă *a purta*, şi cu sensul propriu, şi cu cel figurat. Şi în apoftegma noastră avem cele două sensuri. De la sensul fizic, autorul trimite la sensul figurat, acela de a răbda pe cineva, de a duce pe cineva în spate la modul figurat. Sensul este, deci: Pe cei morţi îi duci în spate? Du-i pe cei vii! ✦ [13]Isaia 3, 12. ✦ [14]Există şi varianta de text: *noastră* (Codicele 454 are ημων) (ET). Are sens însă şi cu *voastră*, chiar mai mult.

ei, minunându-se de lipsa de răutate a Bătrânului, au dus înapoi la locul lor toate lucrurile în chilie și, căindu-se, au zis unii către alții: Cu adevărat om al lui Dumnezeu este acesta.

30. Un frate a cercetat pe un Bătrân care ședea în loc pustiu și a găsit în afară de mânăstire niște copii care păsteau oile și vorbeau cuvinte necuviincioase. Și, după ce i-a încredințat Bătrânului gândurile sale și s-a folosit de cunoștință Bătrânul, i-a zis: Cum îi îngădui, avva, pe copii și nu le poruncești să nu mai facă lucruri necuviincioase? Și a zis Bătrânul: Firește, frate, am zile când vreau să le poruncesc și mă cert pe mine, zicând: Dacă acest puțin nu poți să duci, cum vei putea duce ispitele care vor veni asupra ta? De aceea nu le spun nimic acelora, ca să mi se facă obicei să pot purta cele care vor veni.

31. Ziceau despre un frate care era vecin cu un mare Bătrân, că intra în chilia aceluia și fura. Bătrânul vedea, dar nu-l certa, ci lucra mai mult, zicând că poate fratele are trebuință. Și avea multă strâmtorare Bătrânul pentru a-și asigura pâinea sa. Și când era să se săvârșească Bătrânul, l-au înconjurat frații. Și văzând el pe cel care-l fura, a zis: Apropie-te de mine! Și i-a sărutat mâinile zicând: Mulțumesc mâinilor acestora, pentru că prin ele merg în Împărăția Cerurilor. Iar el, fiind străpuns și pocăindu-se, s-a făcut și el monah încercat din faptele pe care le-a văzut la marele Bătrân.

32. Zicea unul dintre Bătrâni: Am auzit de la niște sfinți că sunt tineri care îndrumă pe alții în viață. Și povestea așa: Era un Bătrân bețiv. Și el lucra în fiecare zi o rogojină pe care o vindea în sat și bea prețul ei.

Mai târziu a venit un frate și a rămas cu el și lucra și el o rogojină. Bătrânul lua și rogojina fratelui, o vindea și bea prețul amândurora, iar fratelui îi aducea seara puțină pâine. Și făcând aceasta timp de trei ani, fratele nu i-a zis niciodată nimic. Dar, după aceea, a zis fratele în sinea lui: Iată sunt gol și pâinea mea o mănânc cu greutate. Mă voi ridica, deci, și voi merge de aici! Dar iarăși se gândea în sine, zicând: Unde am să merg? Voi mai sta. Căci eu pentru Dumnezeu stau în obște. Și îndată s-a arătat lui un înger, zicând: Nicidecum să nu pleci, deoarece mâine voi veni la tine. Și în ziua aceea fratele l-a rugat pe Bătrân, zicând: Nicidecum să nu pleci, căci astăzi vin ai mei să mă ia. Cum a venit, deci, ceasul Bătrânului să plece, i-a zis: Nu vin astăzi, fiule, căci au întârziat. Iar el a zis: Da, avva, vor veni, negreșit! Și, în timp ce vorbea cu el, a adormit. Iar Bătrânul, plângând, zicea: Vai mie, fiule, că de mulți ani trăiesc în nepăsare, iar tu în puțin timp ți-ai mântuit sufletul în răbdare. Și de atunci, Bătrânul s-a înțelepțit și a devenit monah încercat.

33. Povesteau Bătrânii despre un alt Bătrân că avea un frate mai tânăr care locuia împreună cu el. Și l-a văzut pe aceasta făcând un lucru care nu-i era de folos și i-a zis: Niciodată să nu mai faci lucrul acesta! Dar nu l-a ascultat. Și, după neascultarea aceasta, Bătrânul nu-i mai purta de grijă, aruncând asupra lui răspunderea pentru greșeală. Iar tânărul, închizând ușa chiliei în care erau pâinile, l-a lăsat pe Bătrân flămând vreme de treisprezece zile. Dar Bătrânul nu i-a zis unde ești sau unde te duci afară? Și avea Bătrânul

un vecin care, cum înţelegea că tânărul întârzia, făcea puţină fiertură şi-i dădea peste gard şi-l ruga să guste. Şi, dacă îl întreba pe Bătrân: De ce întârzie tânărul?, Bătrânul zicea: Când va putea, va veni.

34. Povesteau unii că nişte filosofi au vrut odată să-i pună la încercare pe monahi. Deci trecea pe acolo un monah bine îmbrăcat şi i-au zis: Ei, tu, vino aici! Iar monahul, mâniindu-se, i-a ocărât. A trecut şi un alt monah din Libia şi l-au zis: Ei, tu, monahule, călugăr rău, vino aici! Monahul s-a dus cu sârguinţă, iar ei i-au dat o palmă. Şi el a întors şi obrazul celălalt. Iar ei îndată s-au ridicat şi i s-au închinat, zicând. Cu adevărat, iată un monah! Şi aşezându-l în mijlocul lor, l-au întrebat, zicând: Ce faceţi voi mai mult decât noi în pustie? Postiţi? Şi noi postim! Privegheaţi? Şi noi priveghem! Ce faceţi voi, facem şi noi. Deci, ce faceţi mai mult stând în pustie? Şi Bătrânul le-a zis: Nădăjduim în harul lui Dumnezeu şi ne păzim mintea. Iar ei au zis: Aceasta noi nu putem păzi! Şi folosindu-se, l-au slobozit.

35. Erau doi monahi care locuiau în acelaşi loc; şi i-a cercetat pe ei un mare Bătrân. Şi vrând să-i pună la încercare, a luat toiagul şi a început să strice legumele unuia. Şi văzând fratele, s-a ascuns. Şi când mai rămăsese o rădăcină, a zis Bătrânului: Avva, dacă vrei, las-o pe aceasta, ca să o fierb şi să gustăm împreună. Şi Bătrânul a pus metanie fratelui, zicând: Pentru că la răutate nu ai răspuns cu răutate, Duhul Sfânt S-a odihnit peste tine, frate.

36. Un Bătrân oarecare a prins hoţii, în Schit,

golindu-i chilia şi le-a zis: Grăbiţi-vă înainte să vină fraţii şi să mă împiedice a împlini porunca lui Hristos, care zice: De la cel care ia lucrurile tale, nu cere înapoi[15].

37. A zis un Bătrân: Dacă auzi despre cineva că te urăşte şi te vorbeşte de rău, trimite-i sau dă-i o mică binecuvântare, după puterea ta, ca să ai îndrăzneală să zici în ceasul judecăţii: *Iartă-ne, Stăpâne, datoriile noastre, precum şi noi iertăm datornicilor noştri*[16].

38. Nişte fraţi care mergeau pe cale s-au rătăcit şi au întrebat pe cineva ca să afle drumul. Aceia însă erau răufăcători şi i-au rătăcit în locuri pustii. Şi unul dintre ei i-a urmărit ca să-i jefuiască. Şi cum le dăduse poruncă să treacă printr-un râu, când au început să treacă dincolo, un crocodil s-a repezit asupra hoţului. Dar robul lui Dumnezeu nu a stat nepăsător, ci a strigat la răufăcător, atrăgându-i atenţia asupra năpustirii fiarei. Şi scăpând acela, i-a mulţumit şi s-a minunat de iubirea lui.

39. Povestea unul dintre Părinţii egipteni: Odată m-am gândit să mă înstrăinez şi, urcând într-o corabie, am ajuns la Atena. Şi pe când mă apropiam să intru în oraş, am văzut un monah bătrân, bine îmbrăcat, care avea un săculeţ mic babilonian legat şi fugea. Şi alţii fugeau în urma lui. Şi cum a intrat în oraş, l-au întâmpinat mulţime multă şi l-au târât la teatru. Şi am întrebat pe cineva: Cine este acela? Şi mi-a răspuns: Acesta este dintre elini, cel mai mare dintre filosofi,

[15]Luca 6, 35. [16]Traducerea literală a cererii: *Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri!* din Tatăl nostru (Matei 6, 12).

şi s-a făcut creştin. Şi a făcut mânăstire, apoi s-a făcut monah. Şi după cincisprezece ani a venit în oraş şi de aceea alergăm după el, ca să auzim ce zice. Şi m-am dus şi eu cu ei. Şi cum au venit cârmuitorii, l-au rugat, zicând: Spune-ne nouă ce ai de spus! Şi el a zis: Nu este neam sub cer ca cel al creştinilor. Şi nu este tagmă ca tagma monahilor. Dar numai un lucru este care-i vatămă, anume că diavolul aduce între ei pomenirea răului, ca să spună: Mi-a zis... şi eu i-am zis...; iar ei, măcar că au înaintea lor necurăţiile lor, nu le văd pe acestea. Deci, auzind acestea toţi, după ce l-au lăudat mult, au plecat.

40. A zis unul dintre Părinţi: Dacă te ocărăşte cineva, binecuvântează-l[17]. Dacă primeşte, va fi bine pentru amândoi. Dacă nu primeşte, acela va primi de la Dumnezeu ocara, iar tu binecuvântarea.

41. A zis un Bătrân: Dacă cineva îşi aminteşte de cel care l-a supărat sau l-a necinstit, sau l-a vorbit de rău, sau l-a păgubit, este dator să-l poarte în minte ca pe un vindecător trimis de Hristos şi se cuvine să-l aibă ca pe un binefăcător. Pentru că supărarea este a sufletului bolnav. Că, dacă nu erai bolnav, nu ai fi suferit. Şi se cuvine să te bucuri cu fratele tău, că prin el cunoşti boala ta, şi să te rogi pentru el ca pentru un medicament vindecător trimis de Iisus. Iar dacă te superi pe el, este ca şi când ai zice împotriva lui Iisus: Nu vreau să primesc medicamentele Tale, ci vreau să putrezesc cu rănile mele.

42. A zis iarăşi: Cel care vrea să se vindece de rănile cele grele ale sufletului pentru a scăpa de boală

[17] 1 Corinteni 4, 12.

trebuie să rabde cele făcute de doctor. Căci nici cel care suferă trupește nu are plăcere când i se taie ceva sau i se arde, sau ia ceva curățitor, ci își aduce aminte de acestea cu întristare. Dar se înduplecă pe sine însuși că fără acestea este cu neputință să scape de boală. Și rabdă cele date de doctor, știind că prin puțina întristare va scăpa de o boală îndelungată. Fier înroșit al lui Hristos este cel care te necinstește sau te vorbește de rău, pentru că te scapă de slavă deșartă. Medicament curățitor al lui Iisus este cel care îți aduce pagubă, pentru că te scapă de lăcomie. Cel care fuge de ispita cea spre folos fuge de viața veșnică. Ce i-a adus Sfântului Ștefan așa o slavă ca aceea pe care a dobândit-o prin cei care-l ucideau cu pietre?

43. A zis iarăși: Eu nu-i osândesc pe cei care mă învinovățesc, ci îi numesc binefăcătorii mei. Și nu mă lepăd de Doctorul sufletelor Care îmi dă medicamentul necinstirii pentru sufletul meu iubitor de slavă deșartă.

44. A zis iarăși: Crucea lui Hristos o vedem și citim despre pătimirile Lui, iar noi nicio ocară nu răbdăm.

45. A zis un Bătrân că în timpul marelui Isidor, preotul Schitului, era un frate diacon, pe care l-a făcut preot pentru virtutea lui, ca să-i urmeze aceluia după moarte. Dar el nu s-a atins de preoție din evlavie, ci a rămas slujind ca diacon. Aceasta, deci, prin vicleșugul vrăjmașului, a pricinuit pizmă unuia dintre Bătrâni. Și fiind toți în biserică pentru sinaxă[18], plecând acela, a

[18]Cuvântul *sinaxă* reproduce originalul și înseamnă adunare în același loc. Este folosit aici pentru a numi adunarea monahilor în biserică pentru Dumnezeiasca Liturghie.

pus cartea sa în chilia fratelui. Şi venind, a vestit Avvei Isidor că cineva dintre fraţi i-a furat cartea. Şi s-a mirat Avva Isidor, zicând că niciodată nu s-a întâmplat aşa ceva în Schit. I-a zis, deci, Bătrânul care pusese cartea: Trimite doi dintre Părinţi împreună cu mine ca să cercetăm chiliile. Şi plecând ei, Bătrânul i-a dus la chiliile celorlalţi şi la urmă la chilia fratelui. Şi au găsit acolo cartea şi au adus-o preotului în biserică. Şi fratele a făcut metanie Avvei Isidor în faţa întregului popor, zicând preotului: Am păcătuit, dă-mi canon. Şi i-a dat canon să nu se împărtăşească trei săptămâni. Şi venind la fiecare slujbă în biserică, punea metanie în faţa întregului popor, zicând: Iertaţi-mă, că am păcătuit. Şi după trei săptămâni a fost primit la împărtăşanie. Şi îndată Bătrânul care-l defăimase s-a îndrăcit şi a început să mărturisească, zicând: Am defăimat pe robul lui Dumnezeu. Şi făcându-se rugăciune de către toată Biserica pentru el, nu s-a vindecat. Atunci marele Isidor a zis fratelui în faţa tuturor: Roagă-te pentru el, căci tu ai fost defăimat. Şi dacă nu se vindecă prin tine, nu se mai vindecă. Şi rugându-se acela, îndată s-a vindecat Bătrânul.

46. Cineva a fost făcut patriarh în cetatea numită Theupole[19]. Şi acesta era milostiv, cu multă dragoste faţă de păcătoşi, milos şi iubitor de oameni. Odată, unul dintre secretarii lui, furându-i pe ascuns aurul şi temându-se, a fugit şi s-a dus în Thebaida Egiptului. În timp ce rătăcea el încoace şi încolo, l-au întâlnit barbarii din Egipt, cei care sunt mai sălbatici şi mai

[19]Theupole s-a numit Antiohia Siriei în timpul lui Iustinian.

cruzi decât fiarele sălbatice şi l-au dus în cele mai îndepărtate locuri ale ţinutului lor. Şi aflând dumnezeiescul arhiepiscop Alexandru[20], l-a răscumpărat pe acela, rob fiind, cu optzeciști şi cinci de monede de aur. Şi venind el înapoi, patriarhul a fost atât de milos cu el, iubitor de oameni şi bun, încât unul dintre locuitorii cetăţii a spus că nimic nu este mai folositor decât a păcătui faţă de Patriarhul acelei cetăţi.

Sfârşitul tratatului despre a nu răspunde răului cu rău.

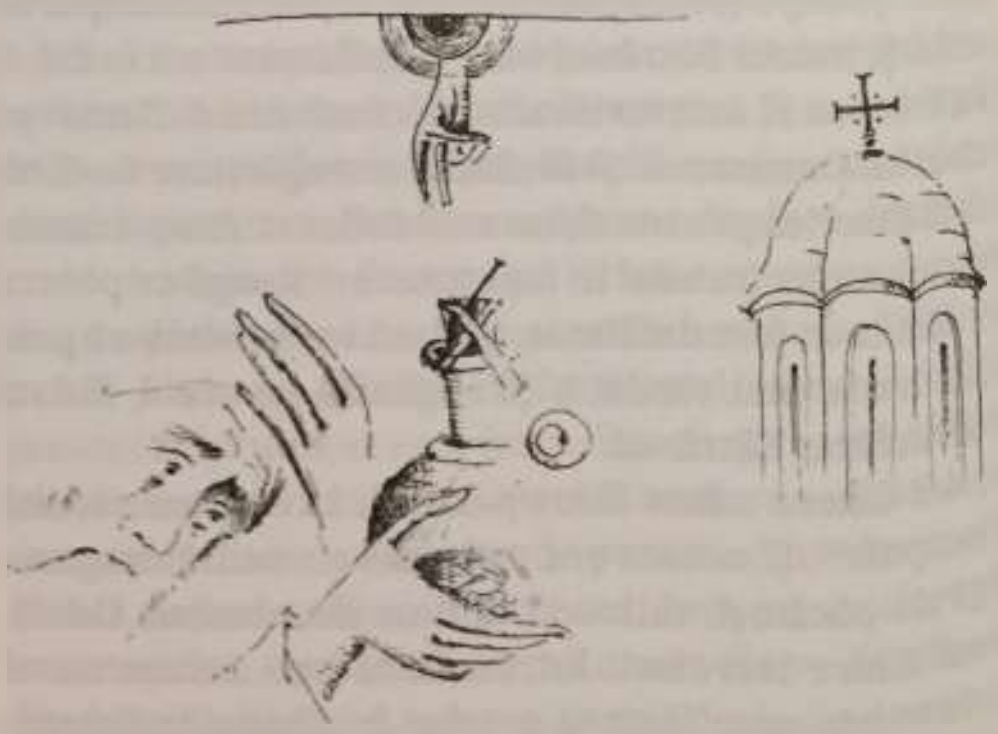

[20] Alexandru I, arhiepiscopul Antiohiei (413-420).

CAPITOLUL XVII

DESPRE DRAGOSTE

1. A zis Avva Antonie: Eu nu mă mai tem de Dumnezeu, ci Îl iubesc, căci iubirea aruncă afară frica[1].

2. A zis iarăşi: De la aproapele este viaţa şi moartea[2]. Căci dacă vom câştiga pe fratele, pe Dumnezeu câştigăm. Şi dacă smintim pe aproapele, lui Hristos îi păcătuim.

3. Ziceau că unul dintre Bătrâni a cerut lui Dumnezeu să-i vadă pe Părinţi[3]. Şi i-a văzut pe ei, fără Avva Antonie. A zis, deci, celui care i-a arătat: Unde este Avva Antonie? Iar acela i-a zis: În locul unde este Dumnezeu, acolo este.

4. A zis Avva Agaton: Niciodată nu am adormit având ceva împotriva cuiva şi nici nu am lăsat pe cineva să adoarmă având ceva împotriva mea, după puterea mea.

5. Acelaşi a zis: Niciodată nu am dat milostenie aşa, simplu, ci a da şi a lua mi-au fost mie iubire, gândind că folosul fratelui meu îmi este lucrare aducătoare de rod.

✝ [1] 1 Ioan 4, 18. ✝ [2] 1 Ioan 3, 14. ✝ [3] Să-i vadă pe Părinţii plecaţi la Domnul!

6. Zicea Avva Iosif unor fraţi care vorbeau despre iubire: Noi nu ştim ce este iubirea. Şi a zis despre Avva Agaton că avea un foarfece mic de tăiat pomii şi a venit la el un frate şi l-a lăudat. Şi nu l-a lăsat pe acela să plece până nu a luat foarfecele.

7. Zicea Avva Agaton: Dacă ar fi cu putinţă să găsesc un lepros, să-i dau trupul meu şi să-l iau pe-al lui, aş face-o cu bucurie, căci aceasta este dragostea desăvârşită!

8. Ziceau iarăşi despre acelaşi că, venind odată în oraş să vândă nişte lucruri, a aflat un om străin în piaţă, bolnav şi părăsit, neavând pe nimeni să-l îngrijească. Şi a rămas Bătrânul cu el, luând o chilie cu chirie. Şi din lucrul mâinilor plătea chiria, iar ce rămânea cheltuia cu ce era de trebuinţă bolnavului. Şi a rămas cu el patru luni, până când bolnavul s-a vindecat. Şi aşa Bătrânul s-a întors la chilia lui cu pace.

9. Se povestea despre Avva Agaton că se străduia să împlinească toate poruncile. Şi, dacă trecea cu barca, el ţinea primul vâsla. Şi când îl cerceta vreun frate, îndată după rugăciune punea mâna la masă. Căci era plin de iubirea lui Dumnezeu.

10. A intrat odată Avva Agaton în cetate ca să vândă nişte lucruri şi a aflat pe cineva plin de lepră lângă drum. Atunci leprosul i-a zis: Unde mergi? Iar Avva Agaton i-a zis: În cetate ca să vând nişte lucruri. A zis lui: Arată dragoste şi du-mă şi pe mine acolo. Şi, purtându-l în spate, l-a adus în cetate. Şi acela i-a zis: Unde vinzi lucrurile, acolo să mă aşezi şi pe mine. Şi a făcut aşa. Şi când vindea un lucru, leprosul îi zicea: Cu cât l-ai vândut? Şi el zicea: Cu atât. Şi îi zicea:

Cumpără-mi dulciuri. Şi îi cumpăra. Şi iarăşi vindea un lucru şi zicea: Pe acesta cu cât l-ai vândut? Şi zicea: Cu atâta. Şi acela zicea: Cumpără-mi cutare. Şi îi cumpăra. După ce a vândut toate lucrurile şi voia să plece, leprosul i-a zis. Pleci? Şi i-a zis: Da. Iar el a zis: Arată iarăşi dragoste şi du-mă acolo unde m-ai găsit. Şi, purtându-l în spate, l-a dus la locul lui. Iar acela i-a zis: Binecuvântat să fii de Domnul, Agaton, în cer şi pe pământ. Şi ridicându-şi ochii, nu a mai văzut pe nimeni. Căci era înger al Domnului care venise să-l pună la încercare.

11. Avva Ammun Nitriotul a cercetat pe Avva Antonie şi i-a zis: Eu mă ostenesc mai mult decât tine şi cum de numele tău s-a mărit între oameni mai mult decât al meu? A zis Avva Antonie: Pentru că eu iubesc pe Dumnezeu mai mult decât tine.

12. Era la Chilii un Bătrân cu numele Apolo. Şi, dacă venea cineva la el să-i ceară să facă orice lucru, mergea cu bucurie, zicând: Împreună cu Hristos am să lucrez astăzi pentru sufletul meu. Căci aceasta este plata zilei.

13. A zis Avva Isaia: Iubirea este vorbire stăruitoare către Dumnezeu împreună cu mulţumire neîncetată. De mulţumire se bucură Dumnezeu căci este semn al odihnei[4] sufletului.

14. A zis Avva Theodor al Enatului: Când eram mai

[4] Cuvântul odihnă este folosit foarte mult în vocabularul părinţilor Patericului, ca, de altfel, şi în cel al părinţilor niptici şi al monahilor dintotdeauna, înţelegându-se prin el starea de linişte, pace şi de neagitare oferită de simţământul că se află în adevăr şi pe calea cea bună, că este în voia lui Dumnezeu şi pe cale împlinirii voii lui Dumnezeu.

tânăr, stăteam în pustie. Am plecat, odată, la cuptorul de pâine să fac două pâini și am aflat acolo pe un frate care voia să facă pâine și nu avea pe cineva să-i dea o mână de ajutor. Eu le-am lăsat pe ale mele și i-am dat lui o mână de ajutor. Cum am terminat, a venit un alt frate și iarăși am dat și aceluia o mână de ajutor și i-am făcut pâinile. Și a venit apoi un al treilea și am făcut la fel. Și așa am făcut cu fiecare din cei care au venit. Și am făcut șase pâini. La urmă am făcut și pâinile mele, când au încetat să mai vină alții.

15. Urcând odată Avva Ioan Colovos de la Schit, împreună cu alți frați, călăuza lor s-a rătăcit, căci era noapte. Și au zis frații Avvei Ioan: Ce vom face, părinte, că fratele a rătăcit calea? Să nu cumva să murim rătăciți! A zis lor Bătrânul: Dacă îi spunem, se întristează și se rușinează. Iată, mă voi face eu însumi bolnav și voi zice că nu pot să mai merg înainte, ci voi rămâne aici până dimineață. Și a făcut așa. Iar ceilalți au zis: Nici noi nu mai mergem, ci stăm cu tine. Și au stat până dimineață și pe fratele nu l-au smintit.

16. Zicea Avva Ioan Colovos: Nu este cu putință să zidești casa de sus în jos, ci de la temelie spre cele de sus. Și l-au întrebat: Ce înseamnă cuvântul acesta? Iar el le-a zis: Temelia este aproapele. Dacă îl dobândești[5] pe acesta, tu te folosești primul. Căci de acesta se leagă toate poruncile lui Hristos[6].

17. Ziceau despre Avva Ioan că unei tinere oarecare

✦ [5]Un posibil ecou al cuvintelor Sf. Apostol Pavel: Cu iudeii am fost ca un iudeu, ca să dobândesc pe iudei; cu cei de sub lege, ca unul de sub lege, deși eu nu sunt sub lege, ca să dobândesc pe cei de sub lege; (1 Corinteni 9, 20) ✦ [6]Matei 22, 40.

i s-au săvârşit părinţii şi a rămas orfană. Numele ei era Taisia[7]. Deci s-a gândit ea să facă din casa ei casă de oaspeţi spre folosul Părinţilor din Schit. Şi a rămas astfel destul timp, primind oaspeţi şi slujindu-i pe Părinţi. După un timp, cheltuind tot ceea ce avea, a început să ducă lipsă. Deci, s-au alăturat ei oameni necuviincioşi şi aceştia au schimbat-o pe ea de la scopul cel după Dumnezeu. Şi a început să ducă o viaţă rea, încât a ajuns până la desfrânare. Auzind Părinţii, s-au întristat foarte tare şi, chemând pe Avva Ioan Colovos, i-au zis: Am auzit despre sora aceea că duce o viaţă rea. Şi ea, când putea, a arătat multă dragoste faţă de noi. Iar acum şi noi vrem să-i arătăm dragoste şi să o ajutăm. Osteneşte-te, deci, către ea şi, după înţelepciunea pe care ţi-a dat-o Dumnezeu, rânduieşte cele legate de ea. A venit, deci, Avva Ioan la ea şi a zis bătrânei portăriţe: Anunţă-mă la stăpâna ta! Aceea însă l-a alungat, zicând: Voi aţi mâncat de la început bunurile ei şi acum este deja săracă. A zis ei Avva Ioan: Spune-i că am să-i fiu de mare folos. Şi slugile ei, zâmbind cu înţeles, i-au zis: Ce ai tu să-i dai, de vrei să o întâlneşti? Iar el a răspuns zicând: De unde ştiţi voi ce am eu să-i dau? Plecând, deci, bătrâna, i-a zis stăpânei despre el. Şi i-a zis tânăra: Aceşti monahi mereu trec pe lângă Marea Roşie şi găsesc mărgăritare. Deci, s-a împodobit pe sine şi i-a zis: Vrei să îl aduci la mine? Şi cum a urcat, aceea a apucat să se aşeze în pat. Şi venind Avva Ioan, s-a aşezat aproape

[7] În codicele 108 apare Paisia, în timp ce în codicele 127 este amintită Taisia. În cărţile bisericeşti este consemnată Taisia şi pomenirea ei se prăznuieşte la 8 octombrie (ET).

de ea. Și privindu-o în față i-a zis: De ce L-ai lepădat pe Iisus ca să ajungi la această stare? Iar ea, auzind, a înghețat toată. Și plecându-și capul în jos, Avva Ioan a început să plângă cu putere. A zis lui aceea: Avva, de ce plângi? Ridicându-și capul, iarăși s-a aplecat plângând și i-a zis: Văd cum satana joacă pe chipul tău și să nu plâng? Iar ea, auzind, i-a zis: Este pocăință, avva? A zis: Da! A zis lui: Ia-mă unde vrei! A zis ei: Să mergem! Și ea s-a sculat și l-a urmat. Și Avva Ioan a luat seama că nu a poruncit nimic și nici nu a vorbit despre casa ei și s-a minunat. Și când a ajuns în pustie, se făcuse seară. Și făcându-i din nisip o mică perniță aceleia, făcându-și și sieși, la mică distanță, și însemnându-o cu semnul Crucii, i-a zis: Dormi aici! Și, după ce și-a făcut rugăciunile, s-a culcat și el. Iar pe la miezul nopții, trezindu-se, a văzut o cale luminoasă de la cer sprijinindu-se pe ea. Și a văzut pe îngerii lui Dumnezeu purtând sus sufletul ei. Sculându-se, deci, și apropiindu-se de ea, i-a împins puțin piciorul. Când a văzut că a murit, s-a aruncat pe sine cu fața la pământ, rugându-se lui Dumnezeu. Și a auzit spunându-i-se că un ceas de pocăință a ei a fost mai primit decât pocăința îndelungată a multora, care nu arată însă o astfel de pocăință fierbinte.

18. A zis Avva Ioan că Părintele nostru Avva Antonie a zis: Niciodată nu am socotit să pun interesul meu înaintea folosului fratelui meu.

19. A venit Avva Ilarion din Palestina la munte, la Avva Antonie. Și i-a zis Avva Antonie: Bine ai venit, luceafăr ce răsare dimineața. Și i-a zis Avva Ilarion: Pace ție, stâlp de foc, care luminează lumea întreagă!

20. A venit unul dintre Bătrâni la Avva Lot la o mică baltă din Arsenoie şi l-a rugat pe acesta pentru o chilie. Şi el i-a dat. Iar Bătrânul era bolnav şi Avva Lot l-a odihnit. Şi dacă îl cercetau unii pe Avva Lot, îi făcea pe ei să-l cerceteze şi pe Bătrânul bolnav. Şi acela a început să le spună cuvinte ale lui Origen. Şi s-a necăjit Avva Lot, zicând ca nu cumva să creadă Părinţii că şi ei sunt la fel. Şi ca să-l scoată din acel loc, se temea, pentru poruncă[8]. Şi sculându-se Avva Lot, a venit la Avva Arsenie şi i-a povestit despre Bătrân. Şi i-a zis Avva Arsenie: Să nu-l alungi, ci spune-i aceasta: iată, să mănânci din cele ale lui Dumnezeu şi să bei cât vrei, numai acest cuvânt să nu-l mai vorbeşti. Şi, dacă vrea, se va îndrepta, iar dacă nu vrea să se îndrepteze, de la sine te va ruga să plece din locul acela şi nu va fi de la tine pricina. Plecând Avva Lot, a făcut aşa. Şi Bătrânul, cum a auzit acestea, nu a voit să se îndrepteze, dar a început să-l roage, zicând: Pentru Domnul, trimiteţi-mă pe mine de aici, că nu pot să duc pustia. Şi sculându-se, a ieşit, fiind petrecut cu dragoste.

21. Zicea Avva Petru despre Avva Macarie că, ducându-se odată la un anahoret şi aflându-l pe acela bolnav, l-a cercetat ce ar vrea să mănânce, căci în chilia lui nu era nimic. Şi zicându-i că ar vrea susan, acel curajos nu a pregetat să meargă în cetatea Alexandriei şi să-i aducă fratelui neputincios. Şi lucru minunat este că nimănui nu s-a făcut cunoscută întâmplarea.

22. În Egipt era un Bătrân oarecare înainte de a veni cei din jurul Avvei Pimen. Şi avea cunoştinţă şi

[8]Să nu încalce porunca! Este vorba despre porunca ospitalităţii şi a iubirii faţă de străini!

multă cinstire. Când au urcat, deci, cei din jurul Avvei Pimen de la Schit, oamenii l-au lăsat pe acela și au venit la Avva Pimen, iar acesta se necăjea. Și a zis fraților lui: Ce să facem acestui mare Bătrân, că oamenii ne-au adus strâmtorare, părăsindu-l pe Bătrân și dându-ne atenție nouă, care suntem nimic. Cum am putea, deci, să aducem îndreptare Bătrânului? Și a zis lor: Faceți puțină mâncare, luați și un urcior de vin, să mergem la el și să gustăm ceva împreună. Poate așa vom putea să-i aducem mângâiere. Au luat, deci, mâncărurile și au plecat. Și cum au bătut la poartă, a auzit ucenicul lui și a întrebat: Cine sunteți? Iar ei au zis: Spune-i avvei: Pimen este și vrea să fie binecuvântat de tine! Și vestindu-i aceasta, el i-a răspuns, zicând: Mergi, nu sunt fără treabă! Iar ei au făcut răbdare în arșiță, zicând: Nu plecăm dacă nu ne învrednicim să ne primească Bătrânul. Iar Bătrânul, văzând smerenia lor și răbdarea, fiind străpuns, le-a deschis. Și intrând, au gustat ceva împreună cu el. Și, în timp ce mâncau ei, el zicea: Cu adevărat, nu sunt numai cele ce am auzit despre voi, ci am văzut însutit mai multe în fapta voastră. Și s-a făcut prietenul lor din ziua aceea.

23. A zis Avva Pimen: Dacă cerceta cineva pe Avva Ioan Colovos, acesta îi dădea aceluia dragostea despre care vorbește apostolul[9]: *Dragostea îndelung rabdă, dragostea este binevoitoare*!

24. A zis iarăși: Dragoste mai mare ca aceasta nu este, adică să-și dea cineva sufletul pentru aproapele său[10]! Căci, dacă va auzi cineva cuvânt de întristare, putând și el să spună la fel, se luptă însă și nu spune;

✦ [9]1 Corinteni 13, 4. ✦ [10]Ioan 15, 13; 1 Ioan 3, 16.

sau dacă va fi nedreptățit și duce aceasta fără să întoarcă înapoi aceluia, un astfel de om pune sufletul lui pentru aproapele.

25. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: Am găsit un loc care are toată odihna pentru frați. Este cu voia ta să zidesc acolo? Și a răspuns Bătrânul: Unde nu faci rău fratelui tău, acolo să stai.

26. Un frate a întrebat pe Avva Pimen. Dacă un frate are să-mi dea câteva numii, este cu voia ta să-l întreb? A zis lui Bătrânul: Întreabă-l o singură dată! A zis lui fratele: Ce să fac, deci, că nu pot să-mi stăpânesc gândul. A zis lui Bătrânul: Lasă gândul tău să crape, numai pe fratele tău să nu-l strâmtorezi.

27. Ziceau despre Avva Pimen că ședea în Schit cu doi frați ai săi. Și cel mai tânăr îi necăjea. Și a zis celuilalt frate: Ne obosește fratele acesta mai mic. Ridică-te, să mergem de aici. Și ieșind, l-au lăsat pe acela. Dar cum a văzut acela că ei întârziau, i-a zărit pe ei îndepărtându-se mult și a început să fugă în urma lor strigând. A zis Avva Pimen: Să așteptăm pe fratele că se istovește. Deci, când a ajuns la ei, a pus metanie, zicând: Unde mergeți și mă lăsați singur? A zis lui Bătrânul: Pentru că ne strâmtorezi pe noi, de aceea noi plecăm. Iar el le-a zis: Da, da! Unde vreți, să ne ducem împreună. Și văzând Bătrânul lipsa lui de răutate, a zis celuilalt frate: Să ne întoarcem, frate! Căci nu face acestea pentru că vrea, ci diavolul este cel care face acestea în el. Și întorcându-se, au venit la locul lor.

28. S-a întâmplat odată că Avva Pamvo călătorea împreună cu frații în părțile Egiptului. Și văzând oameni șezând, le-a zis lor: Ridicați-vă și salutați pe

monahi ca să fiți binecuvântați, căci aceștia continuu vorbesc lui Dumnezeu și gurile lor sunt sfinte.

29. Ziceau despre Avva Pafnutie că nu bea degrabă vin. Și călătorind odată, a dat peste o ceată de tâlhari și i-a aflat pe ei bând vin. Iar căpetenia tâlharilor îl cunoștea pe el și știa că nu bea vin. Și văzându-l doborât de mare osteneală, a umplut un pahar de vin, luând și sabia în mână, și a zis Bătrânului: Dacă nu bei, te voi omorî. Și cunoscând Bătrânul că vrea să facă voia lui Dumnezeu, voind să-l câștige pe acela, a luat și a băut. Și căpetenia tâlharilor s-a căit, zicând: Iartă-mă avva că te-am strâmtorat. Și i-a zis Bătrânul: Cred că Dumnezeu pentru acest pahar va face cu tine milă și în acest veac, și în veacul ce va să vină. I-a zis lui căpetenia tâlharilor: Cred lui Dumnezeu că de acum nu voi mai face rău nimănui. Și a câștigat toată ceata tâlharilor, lăsând voia lui pentru Domnul.

30. Au venit odată saracinii și au luat tot ce aveau Avva Sisoe și fratele lui. Și ieșind ei în pustie ca să găsească ceva de mâncare, Bătrânul a găsit o balegă de cămilă. Și zgândărind în ea, a aflat semințe de orz. A mâncat un bob și altul îl ținea în mână. Și venind fratele lui, l-a găsit mâncând și i-a zis: Aceasta este dragoste? Ai găsit ceva de mâncare și mănânci singur? Nu m-ai chemat și pe mine? Și a zis Avva Sisoe: Nu te-am nedreptățit, frate. Iată partea ta am păstrat-o în mână.

31. Ziceau despre Avva Siluan că ședea închis în chilie, având puțin năut, pe care îl făcuse în o sută de grămăjoare. Și iată un om a venit din Egipt, având un asin încărcat cu pâine. Și bătând la chilia lui, a lăsat

acolo pâinile. Luând, deci, Bătrânul grămăjoarele, le-a încărcat pe măgar şi l-a slobozit.

32. A zis Avva Iperihie: Izbăveşte pe aproapele de păcate fără ocară, pe cât îţi stă în putere. Căci Dumnezeu pe cei care se întorc nu-i leapădă[11]. Nici cuvânt de răutate şi viclenie să nu înnopteze în inima ta împotriva fratelui tău, ca să poţi spune: *Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri*[12].

33. Povestea cineva că un magistrat tânăr, frumos la chip, slujea în solliile împărăteşti. Şi avea un prieten dintre cei de neam bun într-una din cetăţi, căsătorit cu o femeie tânără. Când venea, deci, în cetate, acela îl primea şi îl găzduia în casa lui. Şi mânca împreună cu femeia lui care se purta cu dragoste faţă de el. Şi venind el des la acesta, femeia aceluia s-a aprins în gând pentru el, fără ca el să ştie. Şi fiind ea înţeleaptă, nu a arătat către el nimic, ci răbda pătimind. S-a întâmplat, deci, odată, ca acesta să plece după obicei în drumul lui. Iar aceea, de la gândurile ei, era bolnavă şi şedea la pat. Şi bărbatul ei i-a adus doctori. Şi după ce au cercetat-o, au zis bărbatului ei: Poate să aibă ceva sufleteşte, deoarece trupeşte nu suferă de nimic rău. Şi bărbatul ei stătea lângă ea, rugându-o mai mult şi zicând: Spune-mi ce ai! Aceea, fiind plină de respect şi roşind, la început nu a mărturisit. Dar, după aceea a mărturisit, zicând: Ştii, domnul meu, purtat fiind tu fie de dragoste, fie de simplitate, aduci aici feţe tinere.

[11]Posibil ecou al cuvântului vechi-testamentar, reluat de Sf. Pavel: Oare lepădat-a Dumnezeu pe poporul Său? (Rom. 11, 1).
[12]Matei 6, 12.

Şi eu, ca femeie, am fost cuprinsă de patimă faţă de magistrat. Auzind bărbatul ei aceasta, s-a liniştit. Şi cum s-a întâmplat ca, după câteva zile, să vină magistratul, ieşind el, l-a întâmpinat şi i-a zis: Ştii, frate, cât te-am iubit! Şi din dragoste te primeam şi luai masa împreună cu femeia mea. A zis acela: Aşa este, stăpâne. Şi i-a zis lui: Iată a fost prinsă de gând pentru tine femeia mea. Iar acela auzind, nu numai că nu a fost prins şi el de gând pentru ea, ci s-a întristat foarte tare, purtând dragoste prietenului. Şi i-a zis: Să nu te întristezi deloc! Dumnezeu are să ne ajute. Plecând, deci, şi-a tăiat părul. Şi luând briciul, s-a ras pe cap şi pe faţă, încât, părea ca ars până şi la sprâncene. Şi-a lepădat toată frumuseţea aceea şi arăta ca un lepros de mulţi ani. Şi venind, şi descoperindu-se, şi-a arătat capul şi faţa. Şi a început să zică: Aşa m-a făcut Domnul! Iar aceea, când l-a văzut schimbat de la frumuseţea dinainte la o aşa urâţenie, s-a minunat. Şi văzând Dumnezeu lucrarea lui, a ridicat de la ea războiul şi îndată s-a sculat, îndepărtând toate gândurile acelea. Atunci magistratul l-a luat deoparte pe bărbatul ei şi i-a zis: Iată, cu ajutorul lui Dumnezeu, femeia ta nu mai are nimic. Şi nici nu va mai vedea vreodată faţa mea. Iată, aceasta înseamnă să-şi pună cineva sufletul lui pentru dragoste[13] şi să răsplătească binele cu bine.

34. Doi fraţi oarecare au fost duşi la mucenicie. Iar după ce au fost supuşi chinurilor o dată, au fost aruncaţi în închisoare. Şi erau supăraţi unul cu celălalt. Deci, unul punând metanie, fratelui a zis: Se întâmplă că mâine ne vom săvârşi. Să dezlegăm, deci,

[13] Vezi Ioan 15, 13.

dușmănia dintre noi și să arătăm dragoste unul altuia. Dar celălalt nu s-a înduplecat. În ziua următoare au fost iarăși aduși și supuși la chinuri. Și cel care nu a primit metania, de la prima lovitură, s-a lepădat. Și i-a zis lui dregătorul: De ce ieri ai fost supus la atâtea chinuri și nu te-am înduplecat? Iar el, răspunzând, a zis: Am ținut minte răul fratelui meu și nu i-am arătat lui dragoste. De aceea nu m-am împărtășit de mângâierea lui Dumnezeu.

35. Era un cantaragiu[14] într-o cetate. Și a venit cineva din cetate, aducând la el cinci sute de monede pecetluite și i-a zis: Primește această pungă. Și, când voi avea trebuință, îmi vei da câte puțin. Și nu era nimeni de față acolo când a luat punga. Însă unul dintre cei de vază din cetate, trecând prin afara casei cantaragiului, a auzit și a văzut că i-a dat punga, dar cantaragiul nu a știut că a auzit. După câteva zile, a venit cel care a dat punga și a zis cantaragiului: Dă-mi ceva din pungă că am trebuință. Acela, gândind că nu era nimeni de față când i-a dat punga cu monede, a tăgăduit zicând: Nu mi-ai dat nimic! Și când a ieșit de acolo tulburat, l-a întâlnit omul acela de vază și i-a zis: Ce ai? Iar el i-a spus lui ce se întâmplase. Și i-a zis: Cu adevărat i-ai dat lui monedele? A zis lui: Da! Și i-a zis acela: Spune-i: Vino și depune jurământ la Sfântul Andrei și îmi este de ajuns. Căci era acolo o biserică a Sfântului Mucenic Andrei. Și când avea să depună jurământul, omul acela de vază a luat pe sluga lui și i-a zis: Să nu te tulburi de ceea ce voi face astăzi, ci

[14] Cantaragiu însemna: a) controlor, cenzor b) lucrător public, un fel de inspector al pieței (ET).

să arăți răbdare! Și intrând în biserică, și-a dezbrăcat hainele și a început să facă pe demonizatul, strigând cu glas mare sunete nedesluşite. Și când a intrat cantaragiul, a zis: Sfântul Andrei zice: Iată acest ticălos a luat cele cinci sute de monede ale omului și vrea să jure strâmb în numele meu. Și strângându-l de gât, îi zicea: Sfântul Andrei zice: Dă înapoi cele cinci sute de monede omului aceluia. Acela, tulburându-se și înfricoşându-se, a mărturisit, zicând: Le voi aduce. Iar el i-a zis: Acum să le aduci! Și a plecat îndată și le-a adus. Și a zis cel care făcea pe demonizatul stăpânului monedelor: Sfântul Andrei zice: Pune pe masă şase monede. Și el le-a pus cu bucurie. Când au plecat, luându-și hainele, le-a îmbrăcat cuviincios și a ieșit iarăși să se plimbe prin fața casei cantaragiului, după obicei. Văzându-l cantaragiul, îl privea pe acela cu stăruință. Și i-a zis omul acela de vază: De ce mă privești așa, prietene? Crede-mă, cu harul lui Hristos nu am demon, dar, pentru că atunci când omul acela ți-a dat punga eram afară plimbându-mă, am auzit și am văzut întocmai. Dacă ți-aș fi spus, ai fi zis că nu crezi pentru că eram singur. De aceea m-am gândit să pun la cale această prefăcătorie, pentru ca nici tu să nu-ți pierzi sufletul, iar omul să nu fie păgubit pe nedrept de banii lui.

36. Un monah foarte evlavios și iubitor de Dumnezeu cunoștea un anahoret pentru care avea multă dragoste. Săvârșindu-se, deci, anahoretul, monahul a intrat în chilia lui și a aflat acolo cincizeci de monede. Și a început să se minuneze și să verse lacrimi, temându-se ca nu cumva din pricina banilor anahoretul

să nu fie primit la Dumnezeu. Și când se ruga lui Dumnezeu stăruitor pentru acesta, a văzut un înger al Domnului, care i-a zis: De ce te întristezi astfel pentru anahoret? Ceea ce ceri lasă iubirii de oameni a lui Dumnezeu. Dacă toți ar fi fost desăvârșiți, unde s-ar fi arătat iubirea de oameni a lui Dumnezeu? Și fiind așa înștiințat fratele că anahoretul s-a învrednicit de iertare, s-a înveselit și a slăvit pe Dumnezeu din toată inima.

37. Un Bătrân a trimis pe ucenicul său în Egipt ca să aducă o cămilă și să ducă coșurile lor în Egipt. Când fratele a adus cămila la Schit, l-a întâlnit un alt Bătrân și i-a zis: Dacă aș fi aflat că mergi în Egipt, ți-aș fi zis să-mi aduci și mie o cămilă. Plecând fratele, a zis părintelui său acest lucru. Și i-a zis lui Bătrânul: la cămila și dă-o lui, zicând că noi nu suntem încă gata. Să ia el cămila și să-și facă treaba. Mergi cu el în Egipt și adu iarăși cămila ca să luăm și lucrurile noastre. Plecând fratele către celălalt Bătrân, a zis: Avva al meu a zis că noi nu suntem încă gata. Ia tu cămila și fă-ți treaba. Și luând Bătrânul cămila, a încărcat-o cu coșurile lui. Când au ajuns în Egipt și au descărcat coșurile, luând fratele cămila, a zis Bătrânului: Roagă-te pentru mine! Iar el a zis: Unde pleci? El a zis: La Schit ca să aduc și coșurile noastre. Și fiind străpuns la inimă, Bătrânul a pus metanie, plângând și zicând: Iertați-mă, că multa voastră iubire mi-a luat rodul meu.

38. A zis un Bătrân: Dacă cineva îți cere un lucru și cu silire i-l dai, să binevoiască și gândul[15] tău la ceea

[15]Frecvent părinții pustiului insistă ca lucrul să fie făcut și cu voie bună. Sfântul Apostol Pavel dezvoltă pe larg această temă în Epistola a doua către Corinteni, în legătura cu colecta pe care

ce ai dat, precum este scris: *Dacă cineva te silește să mergi cu el o milă, mergi două*[16]! Adică, dacă cineva îți cere un lucru, să i-l dai din tot sufletul și trupul tău.

39. Erau doi frați la Chilii. Unul era bătrân și-l ruga pe cel mai tânăr, zicând: Să rămânem împreună, frate! Iar acela, i-a zis: Eu sunt păcătos și nu pot să rămân cu tine, avva. Iar Bătrânul îl ruga, zicând: Ba da, putem! Bătrânul era curat și nu voia să audă că un monah are gânduri de desfrânare. I-a zis lui fratele: Lasă-mă o săptămână și iarăși vom vorbi despre aceasta. A venit, deci, Bătrânul la el. Și tânărul vrând să-l pună la încercare, a zis: În mare ispită am căzut, avva, săptămâna aceasta. Căci am plecat în sat cu slujire și am căzut cu femeie. I-a zis lui Bătrânul: Este pocăință? A zis fratele: Da! A zis Bătrânul: Eu voi duce împreună cu tine jumătate din păcat. A zis lui fratele: Acum putem să fim împreună. Și au rămas unul cu altul până la săvârșirea lor.

40. Ziceau despre un frate că făcea coșuri. Și punându-le mânere de prins, a auzit pe vecinul său zicând: Ce voi face? Că piața se apropie și nu am mânere să pun la coșurile mele? Și ducându-se, a desfăcut mânerele de la coșurile sale și le-a dus fratelui, zicând: Iată, acestea îmi sunt de prisos, ia-le și pune-le la coșurile tale. Și astfel a făcut să înainteze lucrarea vecinului, iar pe a sa a lăsat-o.

41. Ziceau despre un Bătrân oarecare din Schit că s-a îmbolnăvit și i-a venit poftă să mănânce pâine

---

o făcea pentru sfinții din Ierusalim: *...Nu numai să faceți, ci să și voiți... Căci dacă este bunăvoință, bine primit este darul* (2 Cor. 8, 10,12). ✦ [16]Matei 5, 41.

proaspătă. Auzind aceasta, unul dintre fraţii nevoitori şi-a luat haina, a pus în ea nişte pâini uscate şi s-a dus în Egipt. Şi schimbând pâinile, le-a dus Bătrânului. Văzându-le calde, s-au minunat. Dar Bătrânul nu voia să guste din ele zicând: Mănânc sângele fratelui meu! Şi l-au rugat Bătrânii, zicând: Pentru Domnul, mănâncă, ca să nu fie în zadar jertfa fratelui. Şi mişcat fiind a mâncat.

42. Un frate l-a întrebat pe un Bătrân, zicând: Cum se întâmplă că acum, unii, ostenindu-se în vieţuirile lor, nu primesc harul ca cei vechi? I-a zis lui Bătrânul: Atunci era iubire şi fiecare îl trăgea pe aproapele său în sus. Iar acum, răcindu-se iubirea[17], fiecare trage pe aproapele său în jos. Şi de aceea nu poate primi harul.

43. Au plecat odată trei fraţi la seceriş. Şi au luat pentru ei şaizeci de parcele. Unul dintre ei s-a îmbolnăvit în prima zi şi s-a întors la chilia lui. Şi altul din ceilalţi doi a zis: Iată, frate, vezi că fratele nostru s-a îmbolnăvit. Sileşte-ţi cugetul, tu puţin şi eu puţin, şi cred că, pentru rugăciunile lui, vom secera şi partea lui. Terminând lucrul, când au venit să-şi ia plata, au strigat pe fratele lor, zicând: Vino şi ridică-ţi plata, frate! Dar el a zis: Ce plată am de luat de vreme ce nu am secerat? Iar ei au zis: Cu rugăciunile tale s-a făcut şi secerişul tău. Vino, deci, şi primeşte plata ta. Făcându-se multă sfadă între ei, unul spunând că nu ia, iar ceilalţi nevoind să se lase înduplecaţi dacă nu va lua, au mers să ceară judecată la un mare Bătrân. Şi a zis fratele: Părinte, am plecat să secerăm toţi trei. Sosind noi la ţarină, în prima zi m-am îmbolnăvit şi m-am întors la chilia mea, fără să secer nicio zi. Şi

[17]Vezi Matei 24, 12.

fraţii mei mă silesc, zicând: Vino şi ia plată din ceea ce nu ai secerat. Iar ceilalţi doi au zis: Părinte, toţi trei am luat şaizeci de parcele şi, dacă eram toţi trei, nu le-am fi terminat. Dar, cu rugăciunile fratelui, noi doi am terminat repede tot secerişul. Şi i-am zis: Ia-ţi plata. Şi acesta nu vrea. Auzind Bătrânul, s-a minunat şi a zis fratelui lui: Bate clopotul, să se adune toţi fraţii. Şi venind toţi, le-a zis: Veniţi, fraţilor, să auziţi astăzi judecată. Şi le-a povestit Bătrânul cele întâmplate. Şi au judecat ca fratele să-şi ia plata lui şi să facă cu ea ce vrea. Şi a plecat fratele plângând şi întristat.

44. A zis un Bătrân: Părinţii noştri aveau obiceiul să meargă la chiliile fraţilor începători care voiau să se nevoiască singuri şi să-i cerceteze, nu cumva vreunul dintre ei, ispitit de demoni, să se vatăme cu gândul. Şi dacă vreodată aflau pe vreunul vătămat, îl aduceau în biserică şi puneau un vas. Şi toţi fraţii aruncau asupra lui cu apă şi îndată se curăţa.

45. Doi Bătrâni erau de mulţi ani şezând unul cu altul şi niciodată nu se certaseră. A zis unul celuilalt: Să ne certăm şi noi odată ca oamenii. Iar acela răspunzând, a zis: Nu ştiu cum se face cearta. Iar el i-a zis lui: Iată, pun în mijloc o cărămidă. Şi eu zic că este a mea, iar tu spune: Nu, ci este a mea! Şi de aici se face începutul. Au pus, deci, o cărămidă la mijloc şi a zis unul: Această cărămidă este a mea. Iar celălalt a zis: Nu, ci este a mea. Şi a zis primul: Dacă este a ta, ia-o şi pleacă! Şi au plecat neaflând pricină de ceartă.

46. A zis un Bătrân: Niciodată nu am râvnit la un lucru care să mă folosească pe mine şi să vatăme pe

aproapele, având această nădejde, că câștigul fratelui meu îmi este mie lucru roditor.

47. Un nevoitor, aflând pe un demonizat care nu putea să postească, se ruga cu dragostea lui Dumnezeu, după cum este scris: *Să nu caute cineva ale sale, ci ale celuilalt*[18], ca demonul să se mute în el și acela să fie slobozit. Și Dumnezeu i-a auzit rugăciunea. Și îngreuiat fiind nevoitorul acela de către demon, stăruia în post și rugăciune, dedându-se la multă nevoință. Și mai ales pentru dragostea lui, în câteva zile, Dumnezeu a slobozit demonul din el.

48. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Sunt doi frați. Unul trăiește în liniște, postind șase zile și aducându-și multă osteneală, iar celălalt slujește bolnavilor. Deci, lucrarea căruia este mai bine primită la Dumnezeu? I-a zis lui Bătrânul: Dacă fratele care postește șase zile s-ar atârna de o nară, nu poate să fie egal celui care slujește bolnavilor.

49. Un frate slujea pe un Bătrân bolnav. Și s-a întâmplat aceluia să i se deschidă trupul și să scoată puroi cu un miros tare urât. Și a zis gândul fratelui: Fugi, căci nu vei putea să suferi duhoarea acestui miros urât! Iar fratele, luând o cană, a pus în ea din spălătura de la bolnav. Și dacă începea să-i vină gândul să plece, zicea gândului: Dacă voi pleca, voi bea din aceasta. Și gândul i-a zis: Nici nu pleci și nici nu bei din duhoarea aceasta. Și se ostenea fratele și făcea răbdare, îngrijind pe Bătrân. Și văzând Dumnezeu osteneala fratelui, l-a vindecat pe Bătrân.

[18] 1 Corinteni 10, 24.

50. Niște frați stăteau la Schit să cureţe nuiele. Şi unul dintre ei, bolnav fiind de la multa nevoinţă, tuşind, a scos sânge. Şi, fără să vrea, de la tusea lui a sărit pe unul dintre fraţi. Şi acela era tulburat de gândul său, ca să spună fratelui: Încetează să mai tuşeşti asupra mea! Dar luptându-se cu gândul şi-a zis sieşi: Dacă vrei să mănânci din aceasta, spune ce ai de spus! Atunci şi-a zis: Nici nu vei mânca şi nici nu-i vei spune!

51. Unul dintre Părinţi a plecat în cetate să-şi vândă lucrul său de mână. Şi văzând un sărac gol, a fost cuprins de milă pentru el şi i-a dăruit levitonul său. Iar săracul, plecând, l-a vândut. Bătrânul, aflând ce a făcut, s-a întristat şi i-a părut rău că i-a dat aceluia haina. S-a arătat, deci, Hristos Bătrânului în vis noaptea aceia, purtând levitonul şi i-a zis: Nu te întrista! Iată port ceea ce mi-ai dat!

52. Ziceau Bătrânii că fiecare este dator ca cele ale fratelui să le facă ale sale şi să sufere împreună cu el în toate, şi să se bucure împreună, şi să plângă împreună cu el[19]. Şi aşa să stea lângă el ca şi când ar purta trupul lui, ca şi când ar fi vorba de el însuşi, dacă vreodată i se va întâmpla aceluia strâmtorare. Precum este scris: *Un trup suntem în Hristos şi fiecare mădulare unii altora...*[20] şi: *Toţi câţi au crezut în Hristos au o inimă şi un suflet!*[21]

53. Un monah avea sub ascultarea sa un alt monah, care stătea într-o chilie la zece mile de acesta. Şi i-a zis gândul odată să-l cheme pe fratele său să vină şi

✦ [19]Trimitere la cuvântul Sf. Ap. Pavel: *Şi dacă un mădular suferă, toate mădularele suferă împreună; şi dacă un mădular este cinstit, toate mădularele se bucură împreună* (1 Cor. 12, 26). ✦ [20]Romani 12, 5; 1 Cor. 12, 27. ✦ [21]Fapte 4, 32.

să ia pâine. Şi iarăşi se gândea: Pentru o pâine să pun pe fratele meu la osteneală zece mile? Mai bine să-i duc eu jumătate de pâine. Şi luând pâinea, a mers la chilia lui. Şi, în timp ce mergea, s-a lovit la degetul piciorului. Şi curgându-i sângele, monahul a început să plângă de durere. Şi iată un înger a venit, zicându-i: De ce plângi? I-a zis monahul: Mi-am rănit degetul şi mă doare. I-a zis lui îngerul: Şi pentru aceasta plângi? Nu plânge! Căci paşii pe care-i faci tu pentru Domnul se numără şi se vor arăta spre multă plată înaintea feţei lui Dumnezeu. Şi ca să cunoşti că aşa va fi, iată, în faţa ta ridic din sângele tău şi-l pun înaintea lui Dumnezeu. Atunci, mulţumind, înainta pe cale către celălalt frate. Şi dându-i aceluia jumătatea de pâine, îi povestea iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Şi s-a întors la chilia sa. Iar a doua zi, luând cealaltă jumătate de pâine, a plecat spre un alt monah. S-a întâmplat, însă, că şi celălalt monah, râvnind să facă acelaşi lucru, a plecat şi el în acelaşi timp. S-au întâlnit, deci, unul cu altul, pe cale. Şi monahul care a făcut primul binele a început să zică celuilalt: Aveam o comoară şi ai căutat să mi-o furi! A zis lui celălalt: Unde este scris că poarta cea strâmtă[22] te încape numai pe tine singur? Lasă-ne şi pe noi să intrăm împreună cu tine! Şi îndată, în timp ce vorbeau ei, s-a arătat un înger al Domnului şi le-a zis: Cearta voastră s-a ridicat ca o mireasmă cu bun miros la Dumnezeu.

54. Doi fraţi locuiau împreună unul cu celălalt. Şi s-a întâmplat ca cel care se îngrijea de cele de trebuinţă să aducă mai puţine din cele ce obişnuia. De aceea

[22]Vezi Matei 7, 13-14.

cel care stătea înăuntru se gândea că fie risipește fără pricină, fie este batjocorit. Vrând să afle aceasta, l-a urmărit. Și, când acela a intrat într-un loc de rușine, s-a făcut și el că intră. Și așa, căzând la picioarele lui, îl ruga să se pocăiască. Iar cel care nu păcătuise, rugându-l de multe ori pe cel care păcătuise să se roage pentru el ca și când păcătuise și îndemnând la pocăință, s-a întâmplat să se îmbolnăvească. Și, înainte de a se săvârși, a mărturisit fratelui, zicând: Sunt curat de păcatul de care credeai, dar am făcut-o pentru tine, ca să te pocăiești. Și după ce a adormit el, cel care păcătuise a dus mai departe nevoința pocăinței.

55. Altul, înțelegând că s-a întâmplat ceva între fratele lui și slujnica lor care le aducea cele de trebuință, nu l-a certat pe el, ci doar suspina în tăcere și sporea rugăciunea, cerând stăruitor de la cel care locuia împreună cu el să se roage pentru el, zicând: Multe am păcătuit și vreau ca înainte de sfârșit să mă slobozesc de păcate. Și, pe când cel care păcătuise se minuna și se alătura lui, s-a întâmplat să fie chemat cel care nu păcătuise. Și așa, în timp ce se săvârșea, a descoperit lucrul fratelui.

56. Altul, când fratele lui a părăsit singura știință[23] și s-a întors spre cea lumească, s-a prefăcut că și el are același gând. Și așa, când s-a milostivit Domnul, pocăindu-se, iarăși s-au întors la vechea nevoință cu și mai mare râvnă.

57. Au venit odată niște frați la Muntele Diolcului[24]

[23] Este vorba de știința mântuirii, a trăirii cu Dumnezeu.
[24] Ținut pe țărmul Deltei Nilului, unde era un centru monastic care purta numele regiunii.

să se aşeze acolo şi au învăţat să lucreze papirus îndoit[25]. Şi lucrau cu plată. Şi, pentru că nu erau meşteri, nimeni nu le-a dat de lucru. Deci, i-a cercetat pe ei un Bătrân şi le-a zis: De ce nu lucraţi? Iar ei, fiind evlavioşi, au răspuns: Pentru că nu lucrăm bine! Şi Bătrânul cunoştea un lucrător al lui Dumnezeu şi le-a zis: Mergeţi la cutare Bătrân şi vă va da de lucru. Au mers la acel Bătrân şi el le-a dat cu bucurie de lucru. Dar fraţii îi ziceau: Nu lucrăm bine, părinte! Iar Bătrânul a zis. Cred lui Dumnezeu că prin lucrul vostru de mână şi celelalte vor înainta. Şi, cu prisosul iubirii lui, Bătrânul i-a mişcat pe ei să lucreze. Iată, deci, că adevărat cei care se silesc răpesc Împărăţia Cerurilor[26]!

58. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: De ce atunci când săvârşesc micile mele slujbe (liturghii[27]), uneori mă văd pe mine însumi neavând în inima mea bucurie, alteori neavând bunăvoire! A zis lui Bătrânul: Cum se va arăta, deci, că omul iubeşte pe Dumnezeu? Şi iarăşi a zis Bătrânul: Până acum, trupul meu nu a fost în măsură să facă toată voia mea cea bună.

✦ [25]Pentru că nu am găsit o mărturie scrisă despre această noţiune, adăugăm o explicaţie probabilă. Este posibil ca aici să fie vorba despre confecţionarea unui sul din papirus, a cărui formă este „oblică„ (ar putea să fie caracterizat astfel şi modul scrierii pe un asemenea cilindru) în antiteză cu sulul de pergament, a cărui formă este verticală (ET) ✦ [26]Matei 11, 12. ✦ [27]Este important de reţinut că limba Patericului foloseşte cuvântul liturghie cu un sens mult mai larg decât cel pe care-l are astăzi. Considerăm că este necesar să redobândim lărgimea semantică a cuvintelor pentru a ieşi din stricta tehnicizare a limbajului, care favorizează închiderea limbajului în sine şi distanţarea de realitatea pe care o exprimă.

59. Un frate a mers să cumpere nuiele de la o văduvă oarecare. Şi, când i le vindea, aceea a suspinat. I-a zis ei fratele: Ce ai? A zis văduva: Dumnezeu te-a trimis astăzi ca să poarte de grijă fraţilor tăi şi orfanilor mei. Şi cum a auzit fratele acela, s-a întristat şi a luat din nuielele de lângă el şi le-a aruncat în braţele văduvei. Şi a făcuta aşa pentru binele ei[28].

60. Un om tulburat, călătorind odată, a aflat pe un Bătrân care şedea în chilia lui. Şi cel tulburat a început să se roage pentru Bătrân şi să zică: Miluieşte, Doamne, pe omul acesta smerit! Şi aceasta o zicea fără să ştie cine este. Şi întorcându-se, iarăşi, după puţin, a făcut acelaşi lucru. Şi aşa s-a îndreptat[29]. Aceasta o povestea Bătrânul celor care-l cercetau, zicând Bătrânilor: Dumnezeu să vă păzească pentru noi cei păcătoşi! Şi le zicea aceasta ca să-i înştiinţeze că au plată pentru ceea ce fac[30].

61. A zis un Bătrân: Nu cere iubire de la aproapele, deoarece cel care iubeşte pe cineva se tulbură dacă nu i se răspunde. Ci, mai curând, arată tu iubire aproapelui. Aşa vei afla odihnă şi vei aduce şi pe aproapele la iubire.

62. A zis iarăşi: A slăbi în iubirea de fraţi ţi se întâmplă din pricina primirii gândurilor de bănuială şi din a crede inimii tale, precum şi din a nu voi să pătimeşti împotriva voinţei tale. Să vrei, deci, ajutat de

✦ [28]Se înţelege că, lăsându-i aceeaşi plată, i-a dat înapoi o parte din nuiele pentru a o ajuta şi în felul acesta. ✦ [29]S-a făcut bine! Verbul a se îndrepta este folosit cu înţelesul biblic al îndreptării, adică revenirea la starea de sănătate, de normalitate, restaurarea omului. ✦ [30]Pentru faptul de a-i cerceta pe monahi.

Dumnezeu, mai întâi să nu crezi în bănuielile tale şi cu toată stăruinţa şi puterea să te smereşti înaintea fraţilor şi să-ţi tai pentru ei voia ta.

63. Zicea iarăşi că iubirea cea după Dumnezeu[31] este mai puternică decât iubirea cea din fire.

Sfârşitul tratatului despre dragoste.

✦ [31]Păstrăm expresia *după Dumnezeu*, deşi limba română curentă, cu excepţia celei bisericeşti, nu o mai foloseşte. Expresia este foarte cuprinzătoare, indicând în acelaşi timp modul, originea, destinaţia. În cazul de faţă, am fi putut traduce cu iubirea cea de la Dumnezeu sau iubirea dumnezeiască, sau iubirea bineplăcută lui Dumnezeu, sau iubirea pentru Dumnezeu.

CAPITOLUL XVIII

DESPRE CEI CE VĂD CU DUHUL

1. Avvei Antonie i s-a descoperit odată în pustie acestea: În cetate este cineva asemenea ţie, doctor ca îndeletnicire. Prisosul său îl dă celor ce au trebuinţă şi toată ziua cântă cântarea întreit-sfântă[1] cu îngerii lui Dumnezeu.

2. Ziceau despre Avva Antonie că ajunsese purtător de Duh[2], dar nu voia să vorbească din pricina oamenilor. Căci ştia dinainte şi cele ce se întâmplau în lume, şi cele ce aveau să vină.

3. Un frate, ducându-se la chilia Avvei Arsenie, la Schit, s-a uitat pe ferestruică. Şi a văzut pe Bătrân în întregime ca un foc. Căci era vrednic să vadă. Şi, când a bătut la uşă, a ieşit Bătrânul şi a văzut pe frate înspăimântat şi i-a zis: Ai mult timp de când baţi? Nu cumva ai văzut ceva? Iar el a zis: Nu! Şi, după ce i-a vorbit, l-a slobozit.

4. A zis Avva Daniil: Ne povestea nouă Avva Arsenie ca despre un altul oarecare, dar era despre sine

[1]Cântarea Sfinte Dumnezeule. [2]Cu sensul de văzător cu Duhul.

însuşi, că, şezând un Bătrân în chilia lui, a venit un glas, zicând: Vino, să-ţi arăt lucrurile oamenilor. Şi sculându-se, a ieşit afară. Şi l-a dus pe el într-un loc anume şi i-a arătat un etiopian tăind lemne şi făcând încărcătură mare. Şi încerca să o pună pe umeri, dar nu putea. Şi în loc să ia din lemne, iarăşi tăia alte lemne şi le adăuga la încărcătură. Şi aceasta a făcut mult timp. Şi înaintând puţin, i-a arătat un om care stătea la un lac şi scotea apă din el. Apoi o punea într-un vas găurit şi apa curgea iarăşi în lac. Şi i-a zis lui: Vino să-ţi arăt şi pe altul. Şi a văzut un templu şi doi oameni care şedeau pe doi cai şi ţineau un lemn aplecat, unul de la un capăt şi altul de la celălalt. Şi voiau să intre pe poartă, dar nu puteau, pentru că lemnul era aplecat. Nu se smerea unul dintre ei să rămână în urma celuilalt şi astfel să intre drept pe poartă. Şi pentru aceasta rămâneau în afara porţii. Aceştia sunt cei care, purtând jugul dreptăţii cu mândrie, nu s-au smerit ca să se îndrepte pe ei înşişi şi să meargă pe calea smerită a lui Hristos. De aceea şi rămân în afara Împărăţiei lui Dumnezeu. Iar cel care tăia lemne este omul cu păcate multe şi care în loc să se pocăiască adaugă alte păcate la păcatele sale. Şi omul care scoate apă este cel care face bine faptele sale, dar pentru că avea în ele amestec viclean[3], prin aceasta a pierdut şi faptele sale bune. Este nevoie, deci, ca omul să vegheze totdeauna la faptele sale, ca să nu se ostenească în zadar.

5. Unor fraţi li s-a întâmplat strămtorare în locul în care vieţuiau şi, vrând să părăsească acel loc, au venit

[3]Este vorba foarte probabil de gând sau scop viclean.

la Avva Ammoná. Şi iată, Bătrânul mergea cu corabia pe râu şi, văzându-i pe ei mergând pe malul râului, a zis corăbierilor: Duceţi-mă la mal. Şi chemându-i pe fraţi, le-a zis. Eu sunt Ammoná, la care voi vreţi să veniţi. Şi mângâindu-le inimile, i-a făcut să se întoarcă la ei, şi s-au întors. Căci lucrul nu era păgubitor pentru suflet, ci era strâmtorare omenească.

6. Povestea Părintele nostru Daniil despre Fericitul Arsenie că acesta zicea: Era un schitiot, un mare făptuitor, dar simplu în credinţă, care greşea din neştiinţă de carte, zicând: Pâinea pe care o luăm nu este cu adevărat Trupul lui Hristos, ci o asemănare. Şi l-au auzit doi Bătrâni că spune acest cuvânt şi, cunoscând că este mare după vieţuirea lui, se gândeau că zicea acest lucru în simplitatea lui şi fără răutate. Şi au venit la el, zicându-i: Avva, au auzit despre cineva că zice cuvânt necredincios, că pâinea pe care o luăm nu este cu adevărat Trupul lui Hristos, ci este asemănare. A zis lor Bătrânul: Eu sunt cel care zice aceasta. Iar ei îl rugau pe el zicând: Să nu mai ţii acest cuvânt, avva, ci aşa cum a predat Biserica sobornicească. Căci noi credem că pâinea aceasta este Trupul lui Hristos şi paharul acesta este Sângele lui Hristos cu adevărat, şi nu asemănare. Ci, precum la început, luând ţărână din pământ[4], a făcut pe omul după chipul Lui şi nimeni nu poate spune că nu este chipul lui Dumnezeu[5], măcar că este necuprins cu mintea, la fel şi pâinea despre care a zis Aceasta este Trupul Meu! credem că este cu adevărat Trupul lui Hristos. Iar Bătrânul a zis: Dacă nu voi fi încredinţat de lucru

✦ [4]Facerea 2, 7. ✦ [5]Facerea 1, 26-27.

în sine, nu mă înduplec. Şi ei i-au zis lui: Să rugăm pe Dumnezeu săptămâna aceasta în legătură cu taina aceasta şi credem că Dumnezeu ne va descoperi. Şi Bătrânul a primit cu bucurie cuvântul şi se ruga lui Dumnezeu, zicând: Doamne, Tu cunoşti că nu din răutate mărturisesc împotriva credinţei, ci ca să nu mă rătăcesc în necunoaştere. Descoperă-mi, Doamne Iisuse Hristoase! Plecând la chiliile lor, Bătrânii se rugau lui Dumnezeu şi ei, zicând: Doamne Iisuse Hristoase, descoperă Bătrânului această taină, ca să creadă şi să nu se piardă osteneala lui. Şi a auzit Dumnezeu pe toţi. Şi împlinindu-se săptămâna, au venit duminică la biserică. Şi s-au aşezat toţi trei într-o stranăşi la mijloc era Bătrânul. Şi s-au deschis ochii lor şi, când s-a adus pâinea pe Sfânta Masă, s-a arătat numai celor trei ca un prunc. Şi când preotul a ridicat mâinile sale să frângă pâinea, iată un înger al Domnului a coborât din cer, având un cuţit şi a jertfit pruncul şi a vărsat sângele lui în potir. Şi când preotul frângea părticele mici din artos, tăia şi îngerul din prunc părţi mici. Şi când au ajuns să se împărtăşească cu Sfintele Taine, s-a dat Bătrânului numai carne sângerândă. Şi văzând, s-a înfricoşat şi a strigat, zicând: Cred, Doamne, că pâinea este Trupul Tău şi paharul este Sângele Tău! Şi îndată carnea care era în mâna[6] lui s-a făcut pâine potrivit tainei. Şi s-a împărtăşit, mulţumind lui

[6]Conform vechii rânduieli a Bisericii, credincioşii se împărtăşeau separat cu Trupul şi Sângele Domnului. Aceştia veneau la Uşile Împărăteşti având palmele încrucişate, una deasupra alteia, unde slujitorul punea o părticică din Sfântul Trup, iar credinciosul zicea Amin! şi o băga în gură. După aceea urma împărtăşirea cu Sfântul Sânge (ET).

Dumnezeu. Şi i-au zis lui Părinţii: Dumnezeu ştie firea omenească, că nu poate mânca nicidecum carne crudă, şi pentru aceea preface Trupul Lui în pâine şi Sângele Lui în vin celor care le primesc cu credinţă. Şi au mulţumit lui Dumnezeu pentru Bătrân, că nu a lăsat să se piardă ostenelile lui. Şi au plecat cei trei cu bucurie la chiliile lor.

7. Acelaşi Avva Daniil povestea despre un alt mare Bătrân, care stătea în părţile de jos ale Egiptului, că zicea în simplitatea lui că Melchisedec[7] este Însuşi Fiul lui Dumnezeu. Şi s-a vestit Fericitului Chiril, arhiepiscopul Alexandriei, despre acesta şi a trimis la el. Ştiind, deci, că Bătrânul este făcător de minuni[8], că dacă cerea ceva lui Dumnezeu i se descoperea şi că în simplitatea lui zicea acel cuvânt, s-a folosit de această înţelepciune, zicând: Avva, te rog, deoarece un gând al meu îmi spune că Melchisedec a fost fiu al lui Dumnezeu, iar alt gând îmi spune că nu a fost, ci, om fiind, a fost arhiereu al lui Dumnezeu. Deci, pentru că am îndoială în legătură cu acesta, am trimis la tine, ca să te rogi lui Dumnezeu să-ţi descopere adevărul despre el. Iar Bătrânul, luând curaj din vieţuirea sa, a zis cu îndrăzneală: Dă-mi trei zile şi voi întreba pe Dumnezeu despre acesta şi-ţi voi da de veste cum este. Plecând, deci, se ruga lui Dumnezeu pentru acest cuvânt. Şi venind după trei zile, a zis Fericitului Chiril, arhiepiscopul, că Melchisedec este om. Şi l-a întrebat arhiepiscopul: Cum ai cunoscut, avva? Iar

✦ [7]Vezi Facerea 14, 18-20 şi Evrei, capitolul 7. ✦ [8]Σημειοφόρος – făcător de semne. Se numeau astfel Bătrânii harismatici care făceau semne, adică fapte minunate (ET).

el a zis: Dumnezeu mi-a descoperit pe toți patriarhii, trecând fiecare prin fața mea așa, de la Adam până la Melchisedec. Și mi-a zis îngerul: Acesta este Melchisedec, îndrăznește, că acesta este! A plecat, deci, avva și de la sine propovăduia că Melchisedec este om. Și s-a bucurat mult Fericitul Chiril.

8. Povestea Sfântul Epifanie, episcopul Ciprului, că în zilele Fericitului Atanasie cel Mare zburau corbi[9] de jur împrejurul Sarapionului[10] și croncăneau neîncetat cras-cras! Și venind la Fericitul Atanasie, păgânii strigau: Călugăr rău, spune-ne ce strigă corbii? Și răspunzându-le, le-a zis: Corbii strigă cras-cras! Și cras în limba avsonilor[11] înseamnă: Mâine veți vedea slava lui Dumnezeu! Și în ziua următoare s-a vestit moartea lui Iulian împăratul. Și întâmplându-se aceasta, strigau în fața templului lui Sarapie: Dacă nu l-ai vrut, de ce primeai ceea ce îți trimitea[12]?

9. Același povestea că era un conducător de car în Alexandria, fiul unei mame pe nume Maria. Acesta a căzut la o întrecere de cai, dar, sculându-se, a întrecut pe cel care-l doborâse și a ieșit învingător. Și

---

✦ [9]Este vorba, de fapt de corone, care aparțin familiei ciorilor (corvus corone), sunt mai mici la dimensiuni și au penajul de culoare negru strălucitor (ET). În românește le spunem stăncuțe. ✦ [10]Templul lui Sarapie. ✦ [11]Αύσονες - forma grecească a numelui aurunci (lat. aurunci). Erau locuitorii autohtoni ai Peninsulei Italice, care au fost cuceriți de către romani în anul 314 î.Hr. De atunci au fost asimilați romanilor. Aici expresia limba avsonilor este sinonimă cu cea latinească, pentru că în latinește cras înseamnă mâine și metonimic exprimă viitorul (ET). ✦ [12]Moartea împăratului păgân este înțeleasă ca semn că zeul nu l-a vrut. De aici reproșul adus zeului: Dacă nu l-ai vrut, de ce primeai jertfele lui?

mulțimea striga: Fiul Mariei a căzut și s-a ridicat și a biruit! În timp ce se mai auzea acest glas, în mulțime s-a răspândit zvonul despre templul lui Sarapie, că Marele Teofil urcând scările Sarapionului, a dărâmat idolul și s-a făcut stăpân al templului[13].

10. Când era copil, Avva Efrem a văzut vis, adică vedenie, că pe limba lui a răsărit o viță-de-vie și a crescut și a umplut totul sub cer și era foarte roditoare. Și veneau toate zburătoarele cerului și mâncau din rodul viei. Și cu cât mâncau mai mult, cu atât se înmulțea și mai mult rodul ei.

11. Altădată, iarăși, unul dintre sfinți a văzut în vedenie o ceată de îngeri coborând din cer la porunca lui Dumnezeu, având în mâini un sul, adică un tom scris pe dinăuntru și pe dinafară, și ziceau între ei: Cine este vrednic să-l primească în mâinile sale? Și unii ziceau: Acesta! Iar alții ziceau: Celălalt! Și au răspuns, și au zis: Cu adevărat sunt mulți sfinți și drepți, dar nimeni nu poate să-l primească în mâinile sale, decât Efrem. Și Bătrânul a văzut că au dat sulul lui Efrem. Și sculându-se dimineață, a auzit pe Efrem învățând. Și era gura lui ca un izvor curgând și izvorând cuvinte. Și am cunoscut că de la Duhul Sfânt erau cele

[13]Harisma înainte-vederii la Sfinții Părinți, în apoftegmele 8-9, are legătură cu biruința creștinismului împotriva idolatriei. Moartea lui Iulian Apostatul a dat o lovitură puternică idolatriei care căuta diferite mijloace și soluții ca să se revigoreze și să susțină duhul idolatric. De asemenea, și faptul că s-a distrus idolul Serapie și a fost dărâmat vestitul templu Serapion, închinat zeului Seraple sau Sarapie, arată începutul distrugerii idolatriei de veacuri (ET).

care ieşeau prin buzele lui Efrem.

12. Ne povesteau nouă ucenicii Avvei Evloghie: Când ne-a trimis pe noi Bătrânul la Alexandria ca să vindem lucrul de mână, ne-a dat poruncă să nu facem mai mult de trei zile: Dacă veţi face mai mult de trei zile, zicea, eu voi fi nevinovat de păcatele voastre. Şi noi l-am întrebat cum de petrec monahii împreună cu cei din lume, în oraşe şi sate, ziua şi noaptea, şi nu se vatămă? Şi, deschizându-şi gura sa neminci-noasă, Bătrânul le-a zis: Credeţi-mă, fiilor, că, de când m-am făcut monah, am făcut treizeci şi opt de ani fără să ies din Schit. Şi după cei treizeci şi opt de ani am mers cu Avva Daniil la Papa Eusebiu[14] în Alexandria, pentru oarecare trebuinţă. Şi, după ce am intrat în Alexandria, am văzut mulţi monahi. Şi îi vedeam pe unii dintre ei, fiind loviţi peste faţă de corbi, iar pe alţii fiind îmbrăţişaţi de femei goale şi vorbindu-le la urechi, iar pe alţii fiind înconjuraţi de băieţandri, şi aceia goi, lovindu-i cu palmele şi mânjindu-i cu mizerie de om. Pe alţii îi vedeam cum, având cuţit, tăiau bucăţi de carne de om şi le dădeau monahilor să mănânce. Şi am cunoscut că fiecare monah, după patima în care cade, este urmărit îndeaproape de astfel de demoni care vorbesc fiecăruia în cugetul lui. Şi pentru aceasta, fraţilor, nu vreau să întârziaţi în cetate, ca să nu fiţi tulburaţi de astfel de gânduri sau mai curând de demoni!

[14] Papa Eusebiu este după toată probabilitatea episcopul Alexandriei (sec. V-VI d.Hr.) al cărui nume îl poartă *Omiliile de interes practic şi moral*, J. P. Migne, PG. 82.

13. Ziceau despre Avva Zenon că, şezând la Schit, a ieşit într-o noapte din chilia lui până la Elos. Şi, rătăcindu-se, a făcut trei zile şi trei nopţi mergând. Şi fiind obosit şi istovit, a căzut să moară. Şi iată un băieţel a stat înaintea lui, având pâine şi un ulcior cu apă şi zicându-i: Scoală-te şi mănâncă! Iar el, sculându-se, s-a rugat, crezând că este nălucire. Iar el i-a zis: Bine ai făcut! Şi iarăşi s-a rugat şi a doua oară, şi a treia oară. Şi i-a zis lui: Bine ai făcut! Sculându-se, deci, Bătrânul a luat şi a mâncat. Şi după aceea i-a zis lui: Cât ai mers, atât de departe eşti de chilia ta. Dar, sculându-te, urmează-mi mie. Şi îndată s-au aflat la chilia sa. A zis, deci, Bătrânul: Intră, să facem rugăciune! Şi intrând Bătrânul, acela s-a făcut nevăzut.

14. A zis Avva Ioan că unul din Bătrâni a avut o vedenie, fiind în extaz. Şi iată trei monahi stăteau dincolo de mare. Şi a fost glas către ei de cealaltă parte, zicând: Luaţi aripi de foc şi veniţi la mine! Şi doi au luat şi au zburat pe celălalt mal. Iar celălalt a rămas şi plângea tare şi striga. După aceea au fost date şi acestuia aripi, dar nu de foc, ci mai slabe şi mai neputincioase. Şi cu multă osteneală, căzând în apă şi iarăşi ridicându-se, cu multă strâmtorare, a venit şi el pe malul celălalt. Aşa este şi neamul acesta. Primeşte aripi, dar nu de foc, ci slabe şi neputincioase.

15. Un Bătrân a venit la chilia Avvei Ioan şi l-a aflat pe acesta dormind şi un înger era de faţă şi-i făcea aer. Şi văzând aceasta, a plecat. Iar când Bătrânul s-a sculat, a zis ucenicului său: A venit cineva aici când dormeam eu? A zis: Da, cutare Bătrân! Şi a cunoscut

Avva Ioan că Bătrânul era la aceeași măsură cu el și de aceea a văzut îngerul.

16. În Lavra Celor-șapte-guri[15], care se afla ca la cincisprezece stadii[16] de Lavra sfântului nostru părinte Sava, era un anahoret minunat, pe nume Ioan, care ședea împreună cu ucenicul lui. Și ucenicul, văzând tulburarea și strâmtorarea care se făceau în fiecare zi de perși cetății sfinte a lui Hristos Dumnezeul nostru, când era să se întâmple câte s-au întâmplat cu aceasta, l-a rugat pe părintele, zicând: Deoarece, părinte, sunt încredințat că cele câte Dumnezeu are de gând să le facă ție nu-ți sunt ascunse, te rog să-mi spui dacă cetatea va fi cucerită. Iar Bătrânul i-a zis: De unde să știu eu acestea, om păcătos fiind? Dar ucenicul, vrând să știe, stăruia rugându-l. Atunci, lăcrimând, Bătrânul a zis: Deoarece te văd, o fiule, vrând cu durere să afli despre aceasta, îți voi spune câte mi-a arătat Dumnezeu. Înainte cu cinci zile, mă rugam fierbinte pentru aceasta și m-am văzut pe mine însumi răpit și dus înaintea sfântului Loc al Căpățânii. Și tot poporul împreună cu clerul strigau: Doamne miluiește! Căutând cu privirea, am văzut pe Domnul nostru Iisus Hristos țintuit pe Cruce și pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, Stăpâna lumii, cu durere rugându-L stăruitor pentru popor. Iar El își întorcea fața de la popor, zicând: Nu-i voi auzi, căci au întinat

[15] Lavra Celor-șapte-guri a fost întemeiată de Sfântul Sava în anul 510 d.Hr. în pustiul iudaic, pe culmile de nord ale Văii Cedrilor. Era relativ mică și nu putea să aibă mai mult de douăzeci de călugări (ET). [16] Stadiul era o unitate de măsurare a distanței în antichitate, care echivalează cu 184,87 metri.

jertfelnicul Meu[17]! După ce am strigat cu lacrimi multe și cu suspine Doamne miluiește, am plecat în biserica Sfântului Constantin, strigând și acolo la fel: Doamne miluiește! Și am intrat și eu în biserică împreună cu preoțimea, cu clerul adică. După aceea am plecat să cercetez locul unde s-a aflat cinstitul lemn al Crucii celei de viață făcătoare. Și am văzut ceva ca mocirla împuțită ieșind în biserică. Și erau acolo doi Bătrâni cuviincioși, stând de față, și le-am zis: Nu vă temeți de Dumnezeu, că nici nu ne putem ruga lui Dumnezeu din pricina mocirlei? De unde vine această duhoare aici? Iar ei au zis: De la fărădelegile clericilor acestui loc. Iar eu le-am zis: Și nu puteți să curățați locul ca să fim iertați și să ne putem ruga? Iar ei au zis: Crede-ne, frate, cele de aici nu se vor curăța decât prin foc! Acestea spunând Bătrânul, lăcrimând, a zis ucenicului său: Și aceasta îți mai spun, fiule, că a ieșit hotărâre ca mie să mi se taie capul. Și am rugat mult pe Dumnezeu să mă ierte și mi-a descoperit toate cele ce se vor întâmpla. Și numai El știe că niciodată nu am vărsat sânge pe pământ. Și vorbindu-i acestea, iată barbarii au ajuns la ei. Și ucenicul, cuprins de frică, a fugit. Iar pe Bătrân, prinzându-l, l-au omorât și au plecat apoi în grabă. Și ucenicul, venind și văzându-l mort pe Bătrân, a lăcrimat cu amar. Și, luându-l, l-a înmormântat cu Părinții.

17. Sfinții Părinți au prorocit despre neamul[18] din urmă, zicând: Ce lucrăm noi? Și răspunzând unul

✦ [17]Iezechiel 9, 7; 5, 11 și 23, 30-39. ✦ [18]Este vorba, de fapt, de generația aceea. Acest lucrul îl spune și originalul, dar, întrucât registru de limbaj bisericesc nu a asimilat încă cuvântul

dintre ei, mare ca vieţuire, pe nume Ishirie, a zis: Noi am împlinit aici poruncile lui Dumnezeu. Iar ei, răspunzând, au zis: Dar cei de după noi oare ce vor face? Iar el a zis: Vor ajunge să facă jumătate din lucrarea noastră. Şi au zis: Şi după aceştia ce va fi? Şi el a zis: Nu vor avea deloc lucrarea cei din neamul acela. Căci le va veni ispită. Şi cei care vor fi aflaţi încercaţi[19] în ispita aceea se vor afla mai mari şi decât noi, şi decât Părinţii noştri.

18. Ziceau despre Avva Longhin că, odată, un stăpân de corăbii i-a adus aur din venitul corăbiilor sale. Iar el nu a vrut să-l primească, ci i-a zis: Aici nu este trebuinţă de acesta. Ci, mergi, arată dragoste, urcă-te pe dobitocul tău şi grăbeşte-te să ajungi la Scara Sfântului Petru. Şi vei afla acolo pe un tânăr care poartă veşmintele cutare. Dă-i lui tot aurul şi întreabă-l ce are. Grăbindu-se, deci, stăpânul de corăbii şi mergând acolo, a aflat precum spusese Bătrânul şi l-a întrebat pe tânăr: Unde pleci, frate? Că am fost la Avva Longhin şi acela m-a trimis la tine ca să-ţi dau aurul acesta. Atunci tânărul i-a povestit strâmtorarea lui, zicând: Sunt târât la judecată pentru bani mulţi şi, neavând câştig, ies din cetate ca să-mi pun ştreangul de gât. Şi ca să crezi, iată şi frânghia pe care o duc cu mine. Şi scoţând-o din sân, i-a arătat-o. Şi stăpânul de corăbii i-a dat aurul şi s-a întors în cetate. Apoi s-a dus la Avva Longhin şi i-a povestit lucrul. Şi i-a zis Bătrânul:

---

generaţie, nu-l putem folosi. De aceea rămânem în continuitatea tradiţiei traducerilor româneşti, care redă generaţia prin neamul. ✦ [19]Încercat în sensul că nu vor fi biruiţi de ispită pentru că vor avea tăria şi trezvia de a se lupta cu ea.

Crede-mă, frate, că dacă nu te-ai fi grăbit şi nu ai fi ajuns la el, şi eu, şi tu am fi fost judecaţi pentru sufletul lui.

19. Altădată, iarăşi, şezând în chilia lui şi fiind vizitat de mulţi Părinţi deodată, sculându-se şi nimănui nimic zicând, a ieşit din chilie şi s-a repezit spre port. Şi când a ajuns în port, iată venea o corabie din părţile Egiptului, care se apropia de ţărm şi în care era un Bătrân sfânt care voia să-l întâlnească. Şi după ce s-au îmbrăţişat unul pe altul cu sărutare sfântă, au stat la rugăciune. Şi egipteanul zicea lui Dumnezeu: Doamne, nu Te-am rugat ca să nu se facă cunoscut Bătrânului despre mine, ca să nu se osteneaască? Şi venind la chilia Avvei Longhin, a doua zi, Bătrânul egiptean a adormit.

20. Avva Macarie locuia la Panerimo[20]. Şi vieţuia singur acolo ca pustnic. Mai jos era altă pustie, plină de fraţi. Şi privind odată Bătrânul pe cale, a văzut pe satana în chip de om, vrând să treacă prin ţinutul său. Şi părea că poartă un stihar moale cu multe găuri şi de fiecare gaură era atârnat câte un mic vas. Şi i-a zis lui marele Bătrân: Unde te duci? Şi i-a răspuns: Mă duc să le aduc aminte fraţilor! Şi Bătrânul a zis: Şi la ce-ţi trebuie aceste vase? Şi el a zis: Duc cu ele bucate la fraţi. Iar Bătrânul a zis: Cu toate acestea? A răspuns: Da! Dacă nu-i place cuiva ceva, îi aduc altceva. Dacă nici aceea nu-i place, îi dau pe cealaltă. Din toate, trebuie să-i placă ceva. Şi acestea zicând, a plecat. Iar Bătrânul a rămas privind pe drumuri, până când acela s-a întors. Şi când l-a văzut Bătrânul, i-a zis: Să te mântuieşti! Iar el a răspuns: Nu este pentru

[20]Cuvântul s-ar traduce cu Pustia desăvârşită, dar în textul original apare cu literă mare, folosit deci ca denumire.

mine mântuire! Şi i-a zis Bătrânul: De ce? Iar el a zis: Toţi s-au făcut sălbatici şi niciunul nu mă suferă! A zis lui Bătrânul: Deci, nu ai niciun prieten acolo? Iar el a răspuns: Da, am numai un frate acolo. Şi măcar acela mi se încredinţează şi când mă vede ca vântul, se întoarce spre mine. A zis lui Bătrânul: Şi cum se cheamă fratele? Iar el a zis: Theopempt. Şi zicând acestea, a plecat. Şi sculându-se Avva Macarie, a plecat la pustia de jos. Şi auzind fraţii că vine, au luat ramuri de finic şi au ieşit în întâmpinarea lui. Şi fiecare dintre ei îşi îngrijeau chilia cu gândul că poate la el va sta Bătrânul. Iar el căuta în munte pe cineva cu numele Theopempt. Şi aflându-l pe acela, a intrat în chilia lui. Iar Theopempt l-a primit bucurându-se. Şi când au rămas singuri, Bătrânul i-a zis: Cum îţi merg cele ale tale, frate? Iar el a zis: Cu rugăciunile tale, bine! I-a zis lui Bătrânul: Nu te războiesc pe tine gândurile? Iar el a zis: Până acum sunt bine! Căci se ruşina să vorbească. A zis lui Bătrânul: Iată eu de atâţia ani mă nevoiesc şi sunt cinstit de toţi şi pe mine, bătrânul, mă tulbură duhul desfrânării! A răspuns şi Theopempt, zicând: Crede-mă, avva, că şi pe mine! Şi Bătrânul se prefăcea că şi alte gânduri îl războiesc, până îl făcea pe acela să mărturisească. Apoi i-a zis: Cum posteşti? Iar el a zis. Până la ceasul al nouălea. I-a zis lui Bătrânul: Să posteşti până seara şi să te nevoieşti. Şi să înveţi pe de rost din Evanghelii şi din celelalte Scripturi. Şi dacă îţi vine gând, niciodată să nu priveşti în jos, ci totdeauna în sus. Şi îndată Domnul te va ajuta. Şi dând astfel fratelui canon, Bătrânul a ieşit spre pustia lui. Şi privind iarăşi, a văzut pe dracul acela şi i-a zis: Unde te duci

iarăşi? Iar el a zis: Să aduc aminte fraţilor! Şi a plecat. Şi când s-a întors, i-a zis sfântul: Cum sunt fraţii? Iar el a zis: Rău! Iar Bătrânul a zis: De ce? Iar el a zis: Sunt toţi sălbatici! Şi cel mai mare rău este că şi cel pe care-l aveam prieten şi care asculta de mine, şi acela, nu ştiu de unde, s-a stricat şi nici acela nu mi se mai încredinţează, ci a devenit mai sălbatic decât toţi. Şi am jurat să nu mai calc pe acolo, decât după un timp. Şi vorbind aşa, a plecat părăsind pe Bătrân. Şi Bătrânul s-a dus în chilia lui.

21. Zicea Avva Macarie despre pustiirea Schitului: Când veţi vedea chilie zidită aproape de Èlo, aflaţi că este aproape pustiirea Schitului. Când veţi vedea copaci, sfârşitul este la poartă. Când veţi vedea copii, luaţi-vă mantiile voastre şi plecaţi!

22. Zicea, iarăşi, vrând să aducă mângâierea fraţilor: A venit odată aici un copil îndrăcit cu mama lui şi i-a zis mamei lui: Scoală-te, bătrână, să mergem de aici! Iar ea a zis: Nu pot să merg pe jos. Şi i-a zis ei copilul: Te voi purta eu pe umeri. Şi s-au minunat de vicleniа demonului, cum voia să-i alunge!

23. Ziceau despre Avva Macarie că, mergând odată la biserică să săvârşească adunarea[21], a văzut în afara unei chilii a fraţilor o mulţime de draci, unii preschimbaţi în femei, vorbind necuviincios, alţii în tineri, vorbind şi aceştia lucruri ruşinoase, alţii dansând, iar alţii preschimbându-se în diferite înfăţişări. Iar Bătrânul, fiind văzător cu duhul, a suspinat, zicând: Negreşit, fratele petrece în nepăsare şi de aceea duhurile rele înconjoară chilia lui, aşa, cu neorânduială.

[21] Sinaxa, adică adunarea monahilor pentru Sfânta Liturghie.

Deci, după ce s-a terminat slujba, întorcându-se, a intrat în chilia fratelui şi i-a zis: Sunt necăjit, frate, că sunt tare nepăsător. Am însă credinţă în tine şi ştiu că, dacă te vei ruga pentru mine, negreşit mă va uşura Dumnezeu din strâmtorare. Iar fratele făcând metanie Bătrânului, i-a zis: Părinte, nu sunt vrednic să mă rog pentru tine! Iar Bătrânul a stăruit, rugându-l pe fratele şi zicând: Nu plec dacă nu-mi dai cuvântul că vei face pentru mine o rugăciune în fiecare noapte. Şi fratele a ascultat de porunca Bătrânului. Şi aceasta a făcut-o Bătrânul, vrând să-i dea o pricină pentru a pune început să se roage nopţile. Şi sculându-se fratele noaptea, a făcut rugăciune pentru Bătrân. Şi sfârşind rugăciunea, a fost străpuns la inimă şi zicea în sine: Suflet nenorocit, pentru Bătrânul acesta te rogi, iar pentru tine însuţi nu te rogi! Şi aşa a făcut şi pentru el o rugăciune stăruitoare. Făcând el toată săptămâna, în fiecare noapte, cele două rugăciuni, una pentru Bătrân şi una pentru sine însuşi, duminică, mergând la biserică Avva Macarie, a văzut iarăşi dracii stând afară la chilia fratelui, mânioşi foarte. Şi a cunoscut Bătrânul că pentru că se rugase fratele s-au mâniat dracii. Şi umplându-se de bucurie, a intrat la fratele şi i-a zis: Arată dragoste şi adaugă pentru mine încă o rugăciune! Făcând fratele cele două rugăciuni pentru Bătrânul, iarăşi a fost străpuns şi a zis în sine: O suflet chinuit, adaugă şi pentru tine încă o rugăciune. Şi a făcut aşa toată săptămâna, săvârşind patru rugăciuni în fiecare noapte. Şi iarăşi, plecând Bătrânul, a văzut pe draci mânioşi şi tăcuţi şi a mulţumit lui Dumnezeu. Şi a intrat iarăşi la fratele şi l-a rugat să mai adauge şi

altă rugăciune pentru el. Şi fratele a adăugat şi pentru sine însuşi o altă rugăciune. Şi făcea în fiecare noapte şase rugăciuni. Deci, iarăşi venind Bătrânul la fratele, s-au înfuriat dracii împotriva Bătrânului şi l-au ocărât, fiind nemulţumiţi de mântuirea fratelui. Iar Avva Macarie, slăvind pe Dumnezeu pentru sporirea fratelui, a intrat iarăşi în chilia lui. Şi îndemnându-l pe el să nu fie delăsător, ci să se roage neîncetat, a plecat de la el. Iar dracii, văzând multa osârdie a fratelui, pe care o dobândise pentru rugăciune cu harul lui Dumnezeu, au plecat de la el.

24. Pentru că Împăratul veacurilor dăruieşte cu îmbelşugare celor vrednici bunătăţile Sale, spre slava şi lauda numelui Său şi spre mântuirea celor ce nădăjduiesc în El, este cu dreptate să spunem spre folos izbânzile săvârşite prin Cuviosul Macarie. Căci acesta, ajungând la desăvârşirea virtuţii celei după Dumnezeu şi fiind mai presus de toate patimile, s-a învrednicit de vederea tainelor celor netrupeşti şi cereşti, aflându-se deopotrivă cu îngerii, cum povestesc unii dintre ucenicii lui. Şi ei au auzit de la el despre acele descoperiri pe care Dumnezeu a voit să i le facă cunoscute, după ce a intrat el în raiul lui Ianis şi Iamvris[22] şi s-a luptat mult cu demonul acela înfricoşător şi născocitor al răutăţii, diavolul. Şi cum niciun folos nu avea din luptă, demonul biruit a socotit să se arate pe sine însuşi sfântului şi a încercat să-i arate feluritele meşteşuguri ale înşelăciunii, pentru că Dumnezeu

[22] 2 Timotei 3, 8. Este vorba despre magii care s-au împotrivit lui Moise în Egipt. După Teodoret, numele de Ianes şi Iambre le-a aflat Apostolul Pavel din învăţătura nescrisă a iudeilor (P. Trembelas).

l-a silit - după cum mărturisea - să facă aceasta, deşi el nu voia. Şi călătorind în cea mai adâncă pustie, bunul ostaş al lui Hristos, Macarie, a văzut un om foarte bătrân apropiindu-se de el, fiind tare împovărat şi în jurul a tot trupul fiind plin de vase, şi în fiecare din acestea având câte o aripă. În loc de veşmânt, acesta purta mulţime de vase. Sprijinind Macarie în pământ toiagul său, au stat faţă către faţă, privindu-se. Şi acela, ca un tâlhar bănuit, se prefăcea că roşeşte de ruşine şi a zis dreptului: Ce faci, rătăcind în pustia aceasta? Iar Sfântul Macarie a răspuns: Vrând să aflu pe Dumnezeu, fug de rătăcire. Dar tu cine eşti, o, bătrâne? Fă-mi cunoscut! Căci înfăţişarea ta este străină de mântuirea oamenilor. Spune-mi, ce sunt acestea care te acoperă de jur împrejur? Iar el, auzind, a mărturisit, zicând: Cel pe care-l numiţi satana şi diavolul, acela sunt eu. Şi acestea sunt cele prin care, în felurite chipuri, îi trag pe oameni la mine însumi. Şi fiecărui mădular mă străduiesc să-i fac ceea ce i se potriveşte spre înşelare şi, cu aripile poftelor, îi nimicesc pe cei care ascultă de mine. Şi mă bucur de căderea celor biruiţi de mine. Auzind Sfântul Macarie şi îndrăznind către el, a zis: Hristos te-a dat de jucărie îngerilor Săi. Spune-mi, după fel, explicarea fiecăreia dintre otrăvuri. Căci pentru aceasta te-ai arătat, ca să-ţi vedem încâlcitele vrăji ale meşteşugului tău şi, aflând multele şi meşteşugitele săgeţi ale rătăcirii tale, să nu ne înduplecăm voii tale. Iar el a zis: Îţi voi spune, chiar dacă nu vreau, ştiinţa mea. Căci nu pot să ascund ceea ce vezi. Află, deci, pricina fiecărui vas. Dacă aflu pe cineva cercetând neîncetat legea lui Dumnezeu, îl

împiedic aducându-i durere de cap, ungându-l din vasul pe care-l am pe capul meu. Pe cel care priveghează cu imne și rugăciuni, iau din vasul pe care-l am în jurul sprâncenelor mele și, vărsând puțin cu aripa, mă silesc să-l trag la somn, aducându-i atipire. Iar cele care sunt în jurul urechilor sunt rânduite spre lucrarea neascultării și prin acestea îi fac pe cei care vor să se mântuiască să nu mai asculte cuvântul adevărului. Prin cele pe care le am în jurul nasului meu, cu mulțime de mirosuri îi mișc pe cei tineri spre desfrânare. Cu otrăvurile pregătite în cele din jurul gurii amăgesc prin mâncăruri pe cei care se nevoiesc. Și cele pe care vreau să le fac lor le trimit prin mâncăruri, adică orice fel de vorbire de rău și vorbire de rușine. Și cei ce mă iubesc seamănă semințele tuturor împreună cu lucrurile mele spre înmulțirea roadelor vrednice de mine. Îmbrăcându-l cu mândrie, îl încing pe cel care cugetă cele înalte cu armele pe care le am în jurul gâtului meu. Căci din acestea, pentru cei care iubesc lucrurile mele în viață, am slavă și bogăție și câte alte lucruri, pe care le socotesc bune cei care s-au îndepărtat de Dumnezeu. Iar pe cele din jurul pieptului meu le vezi? Sunt vasele înțelesurilor mele, din care adăp inimile spre beția necuviinței, întunecând gândurile evlavioase ale celor care vor să-și aducă aminte de cele viitoare, făcând să dispară acestea din mintea lor. Iar cele din jurul pântecelui sunt vasele pline cu nesimțire. Cu acestea îi pregătesc pe cei lipsiți de înțelepciune în mod dobitocesc și irațional să le ofer viețuirea animalelor sălbatice. Iar cele atârnate de sub pântece sunt pentru amestecarea destrăbălărilor, făcând prin

ele desfrânări ruşinoase. Pe cele din mâini le vezi? Sunt pregătite spre slujirea zavistiilor şi a uciderilor, prin care faptele lucrurilor mele înaintează. Iar cele din spate, atârnate de umeri şi de spate, sunt norul ispitelor mele, prin care lupt cu putere pe cei care încearcă să lupte împotriva mea. Întind curse în spatele lor şi-i arunc la pământ pe cei care au încredere în ei înşişi. Pe cele care sunt atârnate de coapse şi pe spinare până la picioare le vezi? Sunt pline de curse şi furtuni, din care risipind tulbur căile celor drepţi, împiedicându-i să alerge pe drumul evlaviei şi pregătindu-i să meargă pe calea mea. Căci stând în mijlocul căilor vieţii şi ale morţii, pun piedici celor care păşesc pe calea vieţii, încuindu-i pe ei în calea morţii şi întărindu-i să meargă pe calea mea. Şi în ţarina mea semăn mărăcini şi pălămidă[23], şi cei care sunt semănaţi împreună cu acestea tăgăduiesc calea adevărului. Tu, însă, nu vrei cu desăvârşire să mă asculţi, măcar o dată, ca să am puţină mângâiere, ci mă arzi mereu cu arma ta cea puternică. De aceea mă grăbesc să fug la robii mei. Tu ai Stăpân bun, împreună cu cei care sunt împreună robi cu tine, Care vorbeşte cu tine cu blândeţe şi păzindu-te pe tine ca pe fiul Lui. Auzind acestea, luptătorul cel preaîncercat al lui Hristos s-a însemnat cu semnul Crucii, zicând: Binecuvântat este Dumnezeu, Care te-a dat pe tine celor ce nădăjduiesc întru El, spre ruşinarea ta. Şi pe mine să mă păzească desăvârşit de înşelăciunea ta, ca biruindu-te pe tine, să iau cununa de la Stăpânul meu. Fugi acum, departe, o, Veliar, cel nimicit de Hristos. Să nu te atingi de

[23] Vezi Evrei 6, 8.

cei puțini care merg pe calea cea strâmtă și grea[24] a mântuirii. Să-ți fie de ajuns ai tăi și să te depărtezi de cei din pustie. Și după ce a zis sfântul acestea, acela s-a făcut nevăzut, lăsând în urmă un fum ca de foc. Așezându-se în genunchi, sfântul s-a rugat zicând: Slavă Ție, Hristoase, limanul celor înviforați și mântuirea celor ce aleargă la Tine! Amin!

25. A fost luptat odată Avva Moise cu desfrânare mare. Și nemaiavând putere să stea în chilia lui, a plecat și a vestit Avvei Isidor. Și l-a rugat pe el Bătrânul să se întoarcă la chilia lui. Și nu a primit, zicând: Nu am putere, avva! Și luându-l cu sine, l-a adus pe o înălțime și i-a zis: Privește spre apus! Și privind, a văzut o mulțime de draci. Și erau aceia tulburați și zgomotoși ca pentru război. I-a zis lui iarăși Avva Isidor. Privește și spre Răsărit! Și a privit și a văzut nenumărate mulțimi de îngeri, sfinți și slăviți. Și a zis Avva Isidor: Iată, aceștia sunt trimiși sfinților de Domnul spre ajutor, iar cei dinspre apus sunt cei care luptă împotriva lor. Mai mulți sunt, deci, cei care sunt cu noi. Și astfel, mulțumindu-i Avva Moise lui Dumnezeu, a luat curaj și s-a întors la chilia lui.

26. A zis Avva Moise la Schit: Dacă vom păzi poruncile Părinților noștri, eu vă chezășuiesc pe voi în fața lui Dumnezeu că barbarii nu vor veni aici. Iar dacă nu le vom păzi, locul acesta are să se pustiască.

27. Șezând odată frații la el, le-a zis: Iată, barbarii vin la Schit. Sculați-vă, deci, și fugiți! Iar ei i-au zis lui: Tu nu fugi, avva? Și el le-a zis: Eu de atâția ani aștept ziua aceasta, ca să se împlinească Cuvântul

✠ [24]Matei 7, 14.

Stăpânului meu, care zice: *Toți câți au luat sabia în mână, de sabie vor pieri*[25]! Iar ei i-au zis: Nici noi nu plecăm, ci vom muri împreună cu tine! Și el le-a zis: Eu nu am amestec! Fiecare să vadă cum rămâne! Și erau șapte frați. Și el le-a zis: Iată, barbarii se apropie de poartă! Și intrând, i-au omorât pe ei. Și unul dintre ei a fugit în spatele porții și a văzut șapte coroane coborând și încununându-i pe aceia.

28. Ziceau unii dintre Părinți despre Avva Marcelin al Thebaidei, ceea ce de multe ori a spus și ucenicul lui, că urmând să iasă duminica pentru sinaxă[26] se pregătea pe sine și zicea pe de rost câteva fragmente din Scripturi, până mergea la biserică. Și așa lucrând el, buzele lui nu se mișcau, ca să nu-l audă cineva. Și când stătea la slujbă, pieptul lui mustea de lacrimi. Căci zicea: În timp ce se săvârșește Liturghia, toată biserica o văd ca pe un foc. Și când se termină biserica, iarăși focul pleacă.

29. Ziceau despre Avva Siluan că, vrând să iasă în Siria, a zis ucenicul său Marcu: Părinte, nu vreau să pleci de aici. Și nici nu te las să pleci, avva, ci mai rămâi aici trei zile. Și a treia zi a adormit.

30. Ziceau despre Avva Pahomie că odată îngropau trupul unui mort, iar Avva Pahomie, întâlnindu-i pe cale, a văzut doi îngeri mergând în urma mortului în spatele năsăliei. Și frământându-se cu gândul despre ei, a rugat pe Dumnezeu să-i descopere acest lucru. Atunci au venit cei doi îngeri la el și el le-a zis: De ce voi, îngeri, mergeți în urma mortului? Și au zis îngerii către el: Unul dintre noi este al zilei de miercuri și

[25]Matei 26, 52. [26]Dumnezeiasca Liturghie.

celălalt al zilei de vineri. Şi pentru că, până să moară, acesta nu s-a lipsit de postul de miercuri şi de vineri, de aceea mergem în urma trupului lui, pentru că până la moarte a păzit postul. Şi în felul acesta, deci, şi noi am slăvit pe acest luptător în Domnul.

31. Fericitul Pavel cel simplu, ucenicul Sfântului Antonie, povestea Părinţilor lucrul acesta: Odată a cercetat o mânăstire din pricina şi pentru folosul fraţilor. Şi după obişnuita vorbă dintre ei, au intrat în sfânta biserică a lui Dumnezeu şi au săvârşit slujba. Iar Fericitul Pavel lua aminte la fiecare dintre cei care intrau în biserică să vadă cu ce suflet vin la slujbă. Căci avea şi acest har dat lui de la Domnul, încât vedea pe fiecare ce suflet are, aşa cum ne vedem noi unii pe alţii. Şi toţi intrau cu sufletul luminos şi faţa bucuroasă, iar îngerul fiecăruia se bucura de el. Pe unul, însă, spunea, l-am văzut întunecat şi negru la tot trupul şi dracii, înconjurându-l de amândouă părţile, trăgeau de el şi îi trecuseră ca un căpăstru peste grumaz. Iar îngerul lui îl urma de departe posomorât şi îndurerat. Iar Pavel, lăcrimând şi bătându-se cu pumnul în piept, stătea în faţa bisericii, jelind tare pe cel pe care-l văzuse aşa. Şi Părinţii, văzând purtarea ciudată a părintelui şi schimbarea lui neaşteptată spre lacrimi şi tânguire, au fost şi ei mişcaţi spre tânguire şi-l întrebau şi îl rugau să le spună ce a văzut, temându-se ca nu cumva să facă aceasta din pricina vreunei nemulţumiri faţă de ei toţi. Şi l-au rugat să intre la slujbă. Şi Pavel, îndepărtându-i, şedea afară, tânguindu-se de cel care i se arătase astfel. Nu după multă vreme, slujba s-a terminat şi toţi ieşeau iarăşi

din biserică. Şi Pavel voia să vadă pe fiecare cum iese. Şi a văzut pe monahul acela întunecat şi negru ieşind din biserică strălucind cu trupul, iar demonii urmărindu-l de departe, în vreme ce îngerul lui îl însoţea şi se bucura de el foarte. Iar Pavel, săltând cu bucurie, a strigat binecuvântând pe Dumnezeu şi zicând: *O, negrăita iubire de oameni a lui Dumnezeu şi bunătate! O, îndurările Lui dumnezeieşti şi nemăsurata Lui bunătate! Alergând şi urcându-se pe o scară mare, zicea cu glas mare: Veniţi şi vedeţi lucrurile lui Dumnezeu, ce înfricoşătoare şi minunate sunt! Veniţi şi vedeţi pe Cel care vrea ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină*[27]. Veniţi să ne închinăm şi să cădem Lui şi să zicem: Numai Tu poţi să ierţi păcatele! Şi alergau toţi împreună cu grabă, vrând să audă cele spuse. Şi adunându-se toţi, Pavel le-a povestit cele văzute de el înainte de intrarea în biserică. Şi după acestea, iarăşi a cerut stăruitor de la bărbatul acela să spună pricina pentru care Dumnezeu l-a dăruit deodată cu o asemenea schimbare. Şi omul acela, aşezat de Pavel înaintea tuturor, a povestit fără şovăire cele întâmplate cu el, zicând: Eu sunt om păcătos, zicea, şi de mult timp am trăit până acum în desfrânări. Intrând acum în sfânta biserică a lui Dumnezeu am auzit citindu-se din Sfântul Proroc Isaia, mai curând pe Dumnezeu vorbind prin el şi zicând: Spălaţi-vă, curăţaţi-vă, lăsaţi vicleşugurile şi patimile păcătoase din inimile voastre, încât să fiţi curaţi înaintea Mea! Învăţaţi să faceţi binele, şi de vor fi sufletele voastre înroşite, ca zăpada le voi albi. Iar de veţi vrea şi Mă veţi

[27] 1 Timotei 2, 4.

asculta, vă veți desfăta cu bunurile pământului[28]! Iar eu, desfrânatul, la auzul cuvântului proorocului, m-am străpuns la suflet și, suspinând în cugetul meu, am zis către Dumnezeu: *Tu ești Dumnezeu, Care ai venit în lume să mântuiești pe cei păcătoși*[29]. Cele pe care acum le-ai făgăduit prin proorocul Tău, acestea să le împlinești cu mine păcătosul și nevrednicul. Căci de acum, iată, Îți dau cuvântul și fac legământ cu Tine și mărturisesc Ție cu toată inima că nu voi mai făptui niciuna din relele acelea, ci mă lepăd de toată fărădelegea și Îți slujesc Ție de acum cu conștiință curată. Astăzi, o, Stăpâne, și din ceasul acesta, primește-mă pe mine cel ce mă pocăiesc și cad înaintea Ta și mă îndepărtez de acum de tot păcatul. Cu aceste legăminte, zicea, am ieșit din biserică, judecând în sufletul meu că nimic rău nu voi mai făptui în fața lui Dumnezeu. Și auzind toți, au strigat cu un singur glas către Dumnezeu, zicând: *Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut*[30]! Cunoscând, deci, o, creștinilor, din Dumnezeieștile Scripturi și din dumnezeiești descoperiri câtă bunătate are Dumnezeu pentru cei care aleargă la El cu adevărat și își îndreaptă prin pocăință căderile lor cele mai dinainte și că iarăși le dă bunătățile cele făgăduite, fără să le facă judecată pentru păcatele de mai înainte, să nu deznădăjduim de a noastră mântuire. Căci, precum prin Proorocul Isaia a făgăduit să spele pe cei care se află în mocirla păcatelor și ca lâna, și ca zăpada să-i înălbească și să-i învrednicească de bunătățile Ierusalimului ceresc, și

✦ [28]Isaia 1, 16-19. ✦ [29]1 Timotei 1, 15. ✦ [30]Psalmul 103, 24.

tot așa, și prin Proorocul Iezechiel, cu jurământ ne înștiințează că nu ne va pierde: Viu sunt, zice Domnul, și nu voiesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să aibă viață[31]!

32. Povestea fericitul Pavel cel simplu acestea: Aveam un ucenic care a căzut în felurite păcate, fără ca eu să știu. S-a întâmplat, deci, să se săvârșească. Și m-am rugat lui Dumnezeu îndelung și am rugat pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu să-mi arate cu cine este după ieșirea din trup. Și stăruind eu cu răbdare în rugăciune nu puține zile, am fost în extaz. Și am văzut pe ucenicul meu purtat de doi, neavând niciun fel de lucrare, nici sufletească, nici trupească și nici nu vorbea deloc, ci era ca împietrit. Iar eu fiind ca în agonie, ca într-o clipită mi-am adus aminte de cuvântul Domnului, care zice: Pe cel care nu are haine de nuntă, să-l legați de mâini și de picioare și să-l aruncați în întunericul cel mai din adânc. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților[32]! Căci a lega mâinile și picioarele nimic altceva nu se înțelege decât a se stinge și a rămâne fără nicio lucrare orice gând și voință vicleană, care nu mergea după voia lui Dumnezeu în veacul acesta. Și când mi-am revenit din răpire, am început a mă întrista foarte tare și a mă mâhni[33], făcând milostenii pentru acela după putere și danii și rugând pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu să-l

✣ [31]Vezi Iezechiel 33, 11. ✣ [32]Matei 22, 11-13. ✣ [33]Vezi Matei 26, 37. Este important de semnalat faptul că în limbajul părinților se regăsesc expresii preluate din textul biblic și folosite într-un context nou. Cum este cazul aici cu expresia: a început a se întrista și a se mâhni.

miluiască. Şi pe iubitorul de oameni Dumnezeu Îl rugam pentru el. Şi am început a mă osteni în nevoinţe şi a mânca numai mâncare uscată, măcar că ajunsesem la adânci bătrâneţe. Deci, după câteva zile, am văzut pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu zicându-mi: De ce eşti întristat şi mâhnit, părinte? Şi eu am zis: Pentru fratele meu, Stăpâna mea, pentru că l-am văzut în cele rele. Şi mi-a răspuns, şi mi-a zis: Nu te-ai rugat tu zicând că vrei să-l vezi? Şi iată ţi s-a făcut cunoscut. Iar eu am zis: Da, mă rog Ţie, eu am făcut rugăciuni, nu am vrut să-l văd pe acesta aşa. Căci ce folos am să-l văd şi să plâng, şi să mă tânguiesc? Şi mi-a zis Preasfânta Născătoare de Dumnezeu: Mergi, pentru smerenia şi pentru osteneala şi pentru dragostea ta, eu ţi-l voi arăta, ca să nu te mai întristezi. Şi a doua zi am văzut iarăşi pe fratele venind spre mine bucuros, mergând singur şi râzând şi zicându-mi: Rugăciunile tale, părinte, au înduplecat pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, deoarece tare te iubeşte. Şi l-a rugat pe Mântuitorul să mă dezlege din legături, căci eram strâns de jur împrejur cu funiile păcatelor mele[34]. Acestea zicând fratele, eu m-am umplut de bucurie. Şi îndată am văzut pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu care mi-a zis: Ai primit acum înştiinţare, părinte? Şi eu am zis: Da, Stăpâna mea, şi tare m-am bucurat că l-am văzut pe el în slobozenie. Şi ea a zis către mine: Mergi acum şi să-l pomeneşti pe fratele totdeauna în rugăciunile tale, în milostenii şi în jertfe. Căci tare mult miluieşte pe cei adormiţi milostenia şi jertfa[35] însăşi.

[34]Pilde 5, 22. [35]Are în vedere Dumnezeiasca Liturghie, pe care o numeşte cu cuvântul ofrandă sau jertfă.

33. Odată, a intrat Zaharia, ucenicul Avvei Siluan, la acesta şi l-a aflat în extaz. Şi mâinile lui erau întinse spre cer. Şi închizând uşa, a ieşit. Şi venind pe la ceasul al şaselea şi pe la ceasul al nouălea[36], l-a aflat la fel. Şi pe la ceasul al zecelea a bătut şi intrând, l-a aflat liniştindu-se şi a zis: Ce ai astăzi, părinte? Iar el a zis: Am neputinţă astăzi, fiule. Şi el, prinzându-l de picioare, zicea: Nu te voi lăsa, dacă nu îmi vei spune ce ai văzut. Şi a zis lui Bătrânul: Am fost răpit la cer şi am văzut slava lui Dumnezeu. Şi am stat acolo până acum şi acum am venit.

34. Zicea Avva Fokás, cel din obştea Avvei Theogónie, a întâiului ierusalimitean: Când şedeam în Schit, s-a întâmplat ca un anume Avva Iacob, mai tânăr, de la Chilii, să aibă pe tatăl său părinte şi după trup, şi duhovnicesc. Şi la Chilii sunt două biserici, una a ortodocşilor, în care se şi împărtăşea, şi una a schismaticilor. Şi pentru că Avva Iacob avea harul cugetării smerite, era iubit de toţi, şi de cei din Biserică, şi de schismatici. Deci, îi ziceau lui ortodocşii: Avva Iacobe, să nu te amăgească schismaticii şi să te atragă la părtăşie cu ei. La fel şi schismaticii îi ziceau: Să ştii, Avva Iacobe, că împărtăşindu-te cu diofiziţii[37] îţi pierzi sufletul, căci sunt nestorieni şi răstălmăcesc adevărul.

[36] La ora douăsprezece şi la ora trei, după ceasul nostru!

[37] Aşa se numeau în perioada marilor erezii hristologice (sec. al V-lea d.Hr.) creştinii monofiziţi, înfruntându-i pe nestorieni, care făceau distincţie tranşantă între cele două firi ale lui Hristos. Aceeaşi denumire, de asemenea, se dădea şi celor care credeau în învăţătura ortodoxă a Sinodului al IV-lea Ecumenic, care-L primeau pe Hristos Unul în două firi, nedespărţite, neîmpărţite, neamestecate şi neschimbate (ET).

Iar Avva Iacob, fiind curat la suflet și strâmtorat de cele zise lui de amândouă părțile, s-a gândit în sine să roage pe Dumnezeu. Și s-a închis în chilie, în afara lavrei, trăind în liniștire, fiind îmbrăcat cu hainele sale ca și când urma să moară. Și aveau obicei Părinții egipteni să păstreze până la moarte levitonul, peste care puneau sfânta schimă și culionul și cu acestea să fie înmormântați. De aceea le purta numai duminica la Sfânta Împărtășanie și apoi le strângeau. Plecând la chilia aceea, se ruga lui Dumnezeu. Și istovindu-se din pricina postului, a căzut la pământ și a rămas acolo întins. Și zicea că multe a pătimit în zilele acelea de la draci și mai ales de la cugetul lui. Și trecând patruzeci de zile, a văzut un copil intrând la el bucuros și zicându-i: Avva Iacobe, ce faci aici? Iar el, de îndată fiind luminat și luând putere de la vedenie, i-a zis: Stăpâne, tu cunoști ce am. Aceia îmi zic să nu las biserica și ceilalți îmi zic: Să nu te amăgească pe tine diofiziții. Și eu zbuciumându-mă și neștiind ce să fac, am făcut acest lucru. Și i-a răspuns lui Domnul: Unde ești, ești bine. Și îndată s-a aflat în fața ușilor sfintei biserici a ortodocșilor care țineau Sinodul.

35. Ziceau despre un Bătrân că mergea prin pustie și, iată, doi îngeri îl însoțeau, unul de-a dreapta și unul de-a stânga. Și mergând au aflat o mortăciune pe cale. Și Bătrânul și-a acoperit nasul de duhoare, iar îngerii au făcut la fel. Și înaintând puțin pe cale, Bătrânul le-a zis: Și voi mirosiți aceasta? Iar ei au zis: Nu, dar pentru tine am acoperit și noi nasul. Nouă nu ne miroase necurăția lumii acesteia, nici nu se apropie de noi, ci sufletelor care cad în duhoarea păcatelor le miroase.

36. Povestea cineva, zicând: La Schit, când clericii aduceau jertfa, se cobora un vultur pe jertfă, dar nimeni nu-l vedea, afară de clerici. Deci, într-una din zile, cineva a cerut ceva de la un diacon. Şi acesta i-a zis: Nu sunt liber acum. Şi urcând acesta la proscomidiar[38], nu a mai coborât închipuirea vulturului după obicei. Şi a zis preotul diaconului: Ce înseamnă acest lucru, că nu a mai venit vulturul după obicei? Sau la mine este vina, sau la tine. Îndepărtează-te de mine! Şi dacă te vei îndepărta, se va cunoaşte că din pricina ta nu a coborât. Şi îndepărtându-se diaconul, îndată a coborât vulturul. Şi după ce s-a săvârşit slujba, preotul a zis diaconului: Spune-mi ce ai făcut? Şi acela înştiinţându-l, a zis: Nu mă ştiu pe mine să fi făcut vreun păcat, decât că venind la mine un frate şi cerându-mi cutare lucru, i-am răspuns: Nu am timp! Şi a zis preotul: Aşadar, din pricina ta nu a coborât, deoarece s-a întristat fratele împotriva ta. Şi plecând diaconul, a pus metanie fratelui.

37. Ziceau unii dintre Părinţi că atunci când era să se săvârşească Sfântul Petru, arhiepiscopul Alexandriei[39], a văzut cineva o vedenie cu Pururea Fecioara şi a auzit un glas zicând: Petru, Întâiul Apostol şi Petru sfârşitul mucenicilor[40].

✣ [38]Textul original foloseşte aici tot cuvântul ofrandă. De unde deducem, întrucât se vorbeşte despre faptul că diaconul a urcat, că este vorba de altar, unde era şi proscomidiarul şi care era mai ridicat decât restul bisericii. ✣ [39]Este vorba despre Sfântul Mucenic Petru, arhiepiscopul Alexandriei, care a mărturisit în timpul împăratului Maximilian, în anul 311 d.Hr. Pomenirea lui se prăznuieşte la 24 noiembrie. ✣ [40]Caracterul profetic al acestor cuvinte s-a adeverit în acelaşi an când împăratul Galeriu, grav

38. Povestea unui dintre Părinți: Trei lucruri sunt de cinste la monahi, de care și noi trebuie să ne apropiem cu frică și cu cutremur și cu bucurie duhovnicească: împărtășirea cu Sfintele Taine și trapeza fraților și spălarea picioarelor lor. A adus și o pildă pe măsură, zicând: Era un Bătrân mare văzător cu duhul și i s-a întâmplat să fie odată cu mulți frați. Și pe când mâncau ei, Bătrânul, șezând la masă, lua aminte cu duhul și îi vedea pe unii mâncând miere, pe alții pâine, pe alții necurăție și se minuna în sine. Și se ruga la Dumnezeu zicând: Doamne, descoperă-mi taina aceasta, că aceeași mâncare este pusă înainte pe masă tuturor și când o mănâncă se vede așa schimbată; și unii mănâncă miere, alții pâine și alții necurăție. Și i-a venit lui glas de sus, zicând: Cei care mănâncă miere sunt cei care cu frică și cu cutremur și cu bucurie duhovnicească stau la masă și se roagă neîncetat și rugăciunea lor ca tămâia se înalță la Dumnezeu, de aceea mănâncă miere. Cei care mănâncă pâine, aceștia sunt cei care mulțumesc pentru împărtășirea cu cele dăruite de Dumnezeu. Iar cei care mănâncă necurăție, aceștia sunt cei care cârtesc și zic: Aceasta este bună, aceasta nu este bună. Nu trebuie să gândească așa, ci mai curând să aducă slavă lui Dumnezeu și să-i înalțe cântări, ca să se împlinească cuvântul: *De aceea, ori*

bolnav, a dat poruncă împotriva credinței creștine și s-au pornit prigoanele, cu excepția ținuturilor unde domnea Maxențiu și în parte, în zonele pe care le controla Maximilian. După o perioadă de trei ani au urmat încetarea oficială a prigoanelor și reabilitarea credinței creștine prin edictul de la Mediolan, dat de împăratul Constantin cel Mare.

de mâncaţi, ori de beţi, ori altceva de faceţi, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceţi[41].

39. A zis un Bătrân: De multe ori, atunci când diaconul zicea „Daţi sărutare unii altora", vedeam Duhul Sfânt în gurile fraţilor.

40. Zicea unul dintre Părinţi: Şezând odată Bătrânii şi vorbind despre cele de folos, era unul din ei văzător cu duhul şi vedea pe îngeri mişcând ramuri de finic şi lăudându-i. Şi cum începea să vorbească despre altceva, îngerii plecau şi năvăleau în mijlocul lor porci plini de miros urât şi-i chinuiau. Şi cum vorbeau iarăşi cele de folos, veneau iarăşi îngerii şi-i lăudau.

41. A zis un Bătrân: Acesta este scris despre două şi despre trei păcate ale Tirului, dar şi de la al patrulea nu-Mi voi întoarce faţa Mea[42]! A-ţi aduce aminte rău şi a consimţi cu gândul şi a vorbi sunt primele, iar al patrulea este a săvârşi lucrul. Dar şi pentru toate acestea nu voi întoarce faţa Mea, părându-mi rău, zice Domnul.

42. Ziceau despre un mare Bătrân de la Schit că, atunci când fraţii construiau o chilie, ieşea cu bucurie şi punea temelia. Şi nu pleca până nu se termina. Deci, odată, ieşind la zidirea unei chilii, s-a întunecat foarte tare. Şi i-au zis lui fraţii: Avva, de ce eşti aşa întunecat şi întristat? Iar el a zis: Se va pustii locul acesta, fiilor! Căci am văzut foc aprinzându-se la Schit. Şi luând fraţii ramuri de finic şi lovind, l-au stins. Şi iarăşi, a doua oară s-a aprins şi l-au stins. Şi a treia oară s-a aprins şi a cuprins tot Schitul. Şi nu au mai putut să-l stingă. Şi de aceea sunt întunecat şi întristat.

✣ [41]1 Corinteni 10, 31. ✣ [42]Amos 1, 9.

43. A zis un Bătrân: Scris este Dreptul ca finicul va înflori[43]. Acest cuvânt înseamnă ceea ce este bun și drept și dulce și care este de sus. Căci este una inima finicului și aceea este albă, fiecare având lucrarea sa. Acest lucru îl poate afla cineva în același chip la cei drepți. Căci una este inima lor și albă, privind către Dumnezeu. Este și albă, având luminarea cea din credință. Și toată lucrarea celor drepți este în inima lor. Și ascuțimea tulpinilor de finic este împotrivirea față de diavol[44].

44. A zis un Bătrân: Sunamiteanca l-a primit pe Elisei[45], cu toate că aceasta nu avea legătură cu niciun om. Se spune că Sunamiteanca este chipul sufletului, iar Elisei este chipul Duhului Sfânt. Deci, în ceasul în care sufletul se lasă de amestecul și tulburarea vieții acesteia, este cercetat de Duhul lui Dumnezeu. Și atunci acesta poate să nască, sterp fiind[46]!

45. A zis unul dintre Bătrâni: Ochii porcilor așa au facerea lor naturală, încât sunt nevoiți să caute spre pământ și niciodată să nu poată privi spre cer. Deci, tot așa și sufletul celui care se tăvălește în plăceri, odată scăpat în mocirla desfrâului, cu greu va putea să-și ridice ochii în sus către Dumnezeu sau să se îngrijească de ceva vrednic de Dumnezeu.

46. Un oarecare Bătrân s-a făcut mare văzător cu duhul. Acesta adeverea lucrul zicând: Puterea pe care

✣ [43]Psalmul 91, 13. ✣ [44]Este evidentă asemănarea între ascuțimea tulpinilor de finic și ascuțimea inimii pentru a o face săgeată împotriva diavolului. ✣ [45]Vezi 4 Regi 12, 37. ✣ [46]În limba greacă, sufletul este de genul feminin. În limba română, sufletul este masculin și imaginea nu mai este atât de grăitoare.

am văzut-o stând peste cel nou botezat, pe aceeași am văzut-o și pe veșmântul monahului, când primește schima.

47. Unui Bătrân i s-a dat să vadă cele ce se întâmplă și zicea: Am văzut un frate osârduindu-se[47] în chilia sa. Și iată, un demon, venind, a stat afară lângă chilia lui. Și cât se ostenea fratele, el nu putea să intre. Dar când a încetat să se mai ostenească, atunci a intrat diavolul în chilia lui și l-a luptat.

48. A zis unul dintre Părinți că doi frați erau vecini cu el, unul dintre străini și unul din partea locului. Și cel venit din străini era puțin nepăsător, iar cel din părțile locului tare osârduitor. S-a întâmplat să adoarmă cel dintre străini. Și Bătrânul, fiind văzător cu duhul, a văzut mulțime de îngeri ducând sufletul lui. Și când a ajuns la cer și a fost să intre, s-a făcut ceartă pentru el. Și a venit de sus un glas, zicând: Este știut că a fost puțin nepăsător, dar pentru înstrăinare să-i deschideți! Și după aceea a adormit și cel din partea locului. Și a venit toată rudenia lui. Și a văzut Bătrânul că nu erau nicăieri îngeri și s-a minunat și a căzut cu fața la pământ înaintea lui Dumnezeu, zicând: Cum de străinul s-a bucurat de atâta slavă și acest osârduitor de nimic din acestea nu s-a bucurat? Și i-a venit lui glas, zicând: Acest osârduitor, când a venit ceasul să adoarmă, și-a deschis ochii lui și a văzut pe rudeniile

[47] Verbul μελετάω, folosit aici, înseamnă a face ceva cu grijă, cu osârdie. Mai târziu avea să însemne și a studia, a citi cu atenție. Aici se poate înțelege atât studierea cărților, cât și „cugetarea ascunsă" a inimii ca rugăciune, ca vorbire cu Dumnezeu sau orice nevoință legată de pravila de chilie a călugărului.

lui plângând și s-a mângâiat sufletul lui. Iar străinul, deși era nepăsător, nu a văzut pe niciunul dintre cei ai lui și suspinând a plâns și Dumnezeu l-a mângâiat pe el.

49. Povestea unul din Părinți că era un pustnic în pustia Nilupolisului și pe acesta îl slujea un credincios din lume. Iar în cetate era un om bogat și necredincios. Și s-a întâmplat ca acesta să adoarmă și l-a petrecut pe el toată cetatea și episcopul cu făclii și tămâieri. Și s-a dus slujitorul pustnicului, după obicei, să-i ducă pâine. Și l-a aflat pe pustnic sfâșiat de o hienă. Și a căzut cu fața la pământ în fața lui Dumnezeu, zicând: Doamne, nu mă scol până nu-mi dai de știre cum sunt acestea, că acel necredincios s-a bucurat de atâta măreție, iar acesta, care-ți slujea Ție, noaptea și ziua, a murit în acest chip. Și venind înger al Domnului, i-a zis: Acel necredincios avea ceva bun și a primit răsplată pentru el aici, pentru ca dincolo să nu afle niciun fel de ușurare. Iar acest pustnic, pentru că era împodobit cu toate virtuțile, dar avea și el o greșeală mică, a primit plată pentru aceasta aici, ca dincolo să fie aflat curat în fața lui Dumnezeu. Și primind această înștiințare, a plecat slăvind pe Dumnezeu pentru judecățile Sale!

50. Ziceau despre un Bătrân că s-a rugat la Dumnezeu să vadă pe draci. Și i s-a descoperit lui: Nu ai trebuință să-i vezi pe aceștia. Iar Bătrânul se ruga zicând: Doamne, puternic ești să mă acoperi cu harul Tău. Și Dumnezeu i-a descoperit ochii lui și i-a văzut pe ei ca albinele înconjurând pe om, scrâșnind asupra lui din dinți, iar îngerul Domnului îi certa pe ei.

51. Un frate oarecare, fiind mișcat de mânie împotriva cuiva, a stat rugându-se și cerând să arate îndelungă-răbdare fratelui său și să treacă prin ispită fără să fie vătămat. Și îndată a văzut fum ieșind din gura lui.

52. A zis un Bătrân despre un bărbat sfânt că, deși nu a învățat de la cineva psalmi și nici rugăciunile Sfintelor Taine - învrednicit fiind de taina preoției pentru multa lui dragoste către Dumnezeu - le cunoștea pe toate ca și când le-ar fi învățat. Și s-a făcut tare virtuos și săvârșea vindecări. Mai avea și această mare izbândă: că în cei șaizeci de ani de nevoință a sa nu a văzut femeie și nici părul capului său nu l-a tăiat. Și când avea să se săvârșească, a cunoscut aceasta mai înainte cu trei zile. Și chemând pe ucenicii săi, le-a vestit lor aceasta și a treia zi s-a săvârșit.

53. Era un monah care nu lucra deloc, ci se ruga neîncetat. Deci, spre seară intra în chilia lui și acolo afla pâinea lui și o mânca. Un alt frate l-a vizitat pe el, având sevine[48] și l-a făcut pe Bătrân să lucreze sevine. Și când a venit seara, a intrat după obicei ca să mănânce și nu a aflat nimic. A adormit, deci, întristat. Și i s-a descoperit lui acestea: Când petreceai timpul tău cu Mine, te hrăneam Eu. Când ai început să lucrezi, de la lucrul mâinilor tale să ceri hrana ta.

54. Un frate l-a întrebat pe un Bătrân, zicând: Numele este cel care mântuiește sau lucrarea? I-a zis lui Bătrânul: Am cunoscut un frate care în timp ce se

[48] Fibre din nuiele de finic, material din care se confecționau funii, rogojini, desagi ș.a. Hainele care se confecționau erau aspre și călugării le foloseau pentru nevoință (ET).

ruga odată i s-a strecurat gândul că ar vrea să vadă sufletul unui păcătos și al unui drept când se desparte de trup. Și nevrând Dumnezeu să-l întristeze pe el în dorința lui aceasta, în timp ce ședea el în chilie, a intrat un lup la el și luându-l de haine cu gura îl târa afară. Și sculându-se, a mers după el, până când l-a dus într-o cetate oarecare. Și lăsându-l pe el acolo, lupul a plecat. Deci, cum ședea el în afara cetății într-o mânăstire unde locuia cineva care avea nume mare de pustnic - iar acela era bolnav și își aștepta ceasul său - fratele a văzut multă pregătire de lumânări și candele rânduite pentru el. Și toată cetatea plângea pentru el, zicând: Dumnezeu, pentru rugăciunile lui, ne dădea pâinea și apa, și Dumnezeu a salvat toată cetatea prin el. Deci, dacă i s-ar fi întâmplat ceva lui, toată cetatea am fi murit. Și venind ceasul cel ce nu poate fi amânat, iată fratele ia seama și vede pe tartorul[49] iadului cu un trident de foc. Și a auzit glasul acesta: Așa cum nici măcar un ceas nu m-a odihnit sufletul lui, nici tu să nu ai milă de el scoțându-i sufletul. Căci nu se va odihni în veci. Deci a coborât tridentul de foc în inima lui și chinuindu-l mult timp, așa i-a scos sufletul. După acestea, fratele a intrat în cetate și ședea plângând. Și a văzut un frate străin în piață, zăcând bolnav și neavând pe nimeni să-l îngrijească. Și a rămas lângă el o zi. Și în ceasul adormirii lui, fratele i-a văzut pe Mihail și pe Gavriil venind pentru sufletul lui. Și stând unul de-a dreapta și altul de-a stânga, stăteau rugându-se pentru sufletul lui și cerând să-l

[49]Cuvântul tartar, care înseamnă abis, aici se referă la îngerul morții.

primească ei. Dar pentru că sufletul nu voia să părăsească trupul, a zis Mihail către Gavriil: Scoate-l ca să plecăm! A zis către el Gavriil: Am primit poruncă de la Stăpânul nostru să-l luăm fără durere și pentru aceasta nu putem să-l silim. Atunci, a strigat Mihail cu glas mare: Doamne, ce voiești cu sufletul acesta, căci nu voiește să iasă? Și i-a venit lui un glas, zicând: Iată trimit pe David cu chitara și cu toți cei care cântă, ca auzind cântarea glasului lor să iasă cu bucurie. Deci nu-l siliți pe el! Și coborând toți, au înconjurat sufletul lui și cântând imne, acesta a sărit și s-a așezat în mâinile lui Mihail și s-a înălțat cu bucurie.

55. A zis iarăși același despre un Bătrân că a plecat odată în cetate să vândă lucruri și cum s-a ivit prilejul, s-a așezat la stâlpul porții unui om bogat care avea să se sfârșească. Și pe când ședea el acolo, a luat seama și a văzut cai negri și călărețiii lor tot negri și erau înfricoșători și aveau în mâinile lor ciomege de foc. Și ajungând ei lângă poartă, au lăsat caii afară și au intrat unul câte unul. Și văzându-i pe ei, bolnavul a strigat cu glas mare: Doamne, miluiește-mă și ajută-mă! Căci trimișii îi ziceau: Acum, când soarele a apus, ți-ai adus aminte de Dumnezeu? De ce la răsăritul zilei nu l-ai căutat pe El? Acum nu mai este pentru tine parte de nădejde și nici de mângâiere. Și așa, luând sufletul lui nenorocit, au plecat.

56. A zis un Bătrân: Am auzit de la niște sfinți care Îl aveau pe Hristos, vorbind despre înțelegerea a patru preoți sfinți, care și-au dat dreapta unul altuia, ca să trăiască în același suflet și în același timp în veacul acesta și împreună iarăși să se afle în ceruri,

încredințându-se în glasul Stăpânului, care zice: Dacă doi dintre voi se vor învoi pe pământ în privința unui lucru care îl vor cere, se va da lor de către Tatăl Meu, Care este în ceruri[50]! Și trei dintre ei, stăruind în nevoință, trăiau în isihie în pustie, iar celălalt îi slujea în cele spre trebuință. Deci, s-a întâmplat ca doi dintre ei să se săvârșească în Hristos și să plece din viață și să fie duși în același loc de odihnă și să lase pe pământ pe ceilalți doi, pe cel care slujea și unul care trăia în isihie. Și, din uneltirea demonului celui viclean, cel care-i slujea a căzut în desfrânare. Și s-a descoperit unuia dintre Bătrânii sfinți care vedeau cu duhul că cei doi părinți care se săvârșiseră rugau pe Dumnezeu pentru cel ce le slujise, zicând: Dă-l pe fratele să fie mâncat de un leu sau de o altă fiară, pentru ca, spălându-și păcatul, să vină la locul în care suntem noi, ca să nu se surpe înțelegerea noastră. Și s-a întâmplat să vină fratele, după obiceiul slujirii lui, și când se întorcea la cel care trăia în isihie, l-a întâlnit un leu care căuta să-l omoare. Și a cunoscut isihastul ce se întâmplă, căci i s-a descoperit. Și a stat la rugăciune, rugându-se lui Dumnezeu pentru fratele. Și leul îndată a stat deoparte. Deci, cei doi Bătrâni care se săvârșiseră rugau pe Dumnezeu, zicând: Ne rugăm Ție, Stăpâne, iartă-l pe el, să fie mâncat de leu și să vină împreună cu noi în această fericire și nu asculta, Sfinte, pe cel care te roagă pentru el pe pământ. Iar Bătrânul, în chilie, cu rugăciune îndelungă și cu lacrimi, ruga stăruitor pe Dumnezeu să-l miluiască pe fratele și să-l izbăvească de leu. Și Dumnezeu

[50]Matei 18, 19.

a ascultat strigătul Bătrânului şi a zis către Părinţii care erau în cer: Drept este să ascult pe acela! Căci voi sunteţi aici în uşurare, scăpaţi de toate suferinţele şi ostenelile vieţii. Acela, însă, este istovit de osteneala trupului şi de luptele cu duhurile vicleşugului. Deci, drept este să dau aceluia harul şi nu vouă. Şi îndată a plecat leul de la fratele. Şi venind la chilie a aflat pe Bătrân vărsând lacrimi pentru el. Şi i-a povestit tot ce i se întâmplase şi a mărturisit păcatul său. Şi, cunoscând că S-a milostivit Dumnezeu de el, s-a pocăit. Şi în puţin timp a venit la măsura lui veche. Şi s-a întâmplat să adoarmă amândoi şi să se săvârşească în Hristos. Şi s-a descoperit sfântului văzător cu duhul despre care am vorbit mai înainte că toţi patru sunt la un loc după făgăduinţele nemincinoase ale Domnului nostru Iisus Hristos.

57. Altul, iarăşi, era apocrisiarh[51] al unei mari obşti. Şi făcând el cele ale ascultării sale pentru obşte s-a întâmplat să cadă în mocirla desfrâului. Deci, a fost că s-a săvârşit acela. Şi s-a făcut faţa lui precum funinginea pe oală. Şi părintele mânăstirii, duhovnicesc fiind, cum a văzut întâmplarea, a adunat toată obştea fraţilor, zicând: Fratele acesta a ieşit din viaţă. Şi ştiţi că pentru odihna şi liniştea voastră făcea cu

[51] În limbaj ecleziastic, apocrisiarhii erau clerici trimişi ca reprezentanţi ai episcopilor pe lângă mitropoliţi şi patriarhi. Mai târziu au fost înlocuiţi cu laici. Legislaţia lui Iustinian prevedea şi apocrisiarhi ai mânăstirilor, în principal, pentru legătura cu demnitarii ecleziastici şi politici. La început erau însărcinaţi cu aceasta călugării din fiecare mânăstire, aleşi dintre cei mai virtuoşi. Mai târziu, au fost înlocuiţi cu laici, pentru ca monahii să nu mai lipsească din mânăstire (ET).

tot sufletul cele ale ascultării lui. Şi a fost amăgit ca om de cel rău. Şi pentru că din pricina noastră a căzut în păcat, veniţi să ne ostenim îndelung pentru el şi să-L rugăm pe iubitorul de oameni Dumnezeu, căci milele Sale sunt peste toate lucrurile Lui[52]. Deci, au început cu lacrimi să postească şi să roage stăruitor pe Dumnezeu să-l miluiască pe acela. Şi trei zile şi trei nopţi au stat toţi flămânzi, fără să mănânce nimic, numai plângând şi tânguindu-se pentru pierzania fratelui. Şi a fost avva răpit şi a văzut pe Mântuitorul că îi este plăcută osteneala fraţilor. Iar diavolul a început să osândească şi să zică: Stăpâne, al meu este acesta! Mă rog Ţie, dintre ai noştri este! Eu am lucrat împreună cu el la păcat. Şi fiind judecător drept, Doamne, asemenea să judeci! A răspuns, deci, Mântuitorul, zicând: Sunt judecător drept, dar şi milostiv. Şi dincolo de dreptate se află milostivirea Mea şi iubirea Mea de oameni, căci sunt milostiv şi iubitor de oameni. Drept este să nu trec cu vederea rugăciunea atâtor bărbaţi sfinţi adusă mie pentru un om rănit. Şi chiar pentru cei care se roagă a căzut acesta în păcat. Căci putea şi el să stea în liniştire precum stăteau toţi cei din mânăstire şi să se păzească neatins de săgeţile vrăjmaşului. Dar din pricina treburilor din afară ale fraţilor, ca om, a alunecat. Sau nu vezi că toţi s-au dat pe ei înşişi la moarte pentru el şi toţi pentru unul sunt gata să moară? Dar, totuşi, înduplecă-i să înceteze a Mă ruga şi atunci poţi să-l iei. Vezi că atâtea suflete sunt în primejdie să se sfârşească de foame, trei zile şi trei nopţi rugându-Mă şi cerând cu lacrimi milă pentru el.

✦ [52]Matei 5, 45-47.

Nu se opresc din rugăciuni, cu suspine și cu metanii. Și-au acoperit capetele lor cu cenușă. Atâta mulțime Mă roagă! Și toate acestea fără ca fratele să fi păcătuit cu mai înainte cugetare și cu bună știință, ci căzând în păcat din nebăgare de seamă ca om. Nu este, oare, drept să se bucure de împlinirea cererii lor? Căci dacă celor care împărățesc pe pământ, când cetatea întreagă vede pe un osândit dus la moarte, le este schimbată hotărârea împărătească de implorarea mulțimii și cel osândit este smuls din mâinile călăului, cu cât mai mult Eu, Împăratul cu adevărat drept și iubitor de oameni, voi împlini ostașilor Mei cererea și ruga pe care Mi-o aduc pentru unul dintre ei. Zicând Domnul acestea, s-a rușinat diavolul și s-a făcut nevăzut. Și când avva al mânăstirii și-a revenit din extaz, a povestit toate fraților și s-au bucurat cu bucurie foarte mare. Și fața fratelui a început să se curețe puțin câte puțin de negreală până s-a făcut în întregime curată. Și fiind astfel încunoștiințați că Dumnezeu a rânduit sufletul lui în rândul celor mântuiți, au luat trupul lui și l-au înmormântat. Și se bucurau pentru mântuirea fratelui care s-a făcut în chip minunat, că aproape este Domnul tuturor celor care Îl cheamă în adevăr[53]!

58. Povestea același Bătrân și despre un episcop, ca, din curajul aceluia luând, să dobândim mântuirea noastră. S-a vestit de către unii episcopului nostru - după cum el însuși spunea - că două femei libere din lume, credincioase, nu trăiau cu înțelepciune. Și episcopul, pătimind ceva omenește de la cei care l-au înștiințat, bănuind același lucru și despre alții, a făcut

[53]Psalmul 144, 18.

rugăciune la Dumnezeu, cerând cu stăruință ca de acolo să afle adevărul, ceea ce s-a și întâmplat. Căci, după acea dumnezeiască și înfricoșătoare Proscomidie, vedea pe fețele celor care veneau la împărtășirea cu Sfintele Taine sufletele lor și în ce păcate căzuse fiecare. Și fețele păcătoșilor le vedea ca pe un fum. Unii dintre ei aveau fața ca arsă, iar alții aveau ochii înroșiți ca de foc și însângerați. Și alții erau luminoși la vedere și albi la îmbrăcăminte. Și pe unii, când se împărtășeau cu Trupul Domnului, zicea că îi cuprindea flacăra și îi ardea, iar alții se făceau ca lumina de la mărgăritarul care le intra pe gura lor și tot trupul lor strălucea. Și zicea că erau între aceștia care pătimeau acestea și cei care trăiau viață monahală și din cei căsătoriți. Apoi, zice, s-a îndreptat să împărtășească și pe femei, ca să cunoască și sufletele lor cum sunt. Și a văzut și la acestea în același chip întâmplându-se fețe întunecate și însângerate și aprinse, dar și albe. Între ele erau și acele două femei, care fuseseră pârâte la episcop, pentru care în mod deosebit ajunsese episcopul să facă o astfel de rugăciune. Și le-a văzut pe ele, când se apropiau de Sfintele lui Dumnezeu Taine, având fața strălucitoare și cinstită, îmbrăcate în veșmânt alb. Apoi, împărtășindu-se ele de Sfintele lui Hristos Taine, s-au făcut ca strălucind de lumină. Și iarăși, după obiceiul său, s-a întors la rugăciune către Dumnezeu, cerând să afle chipul descoperirilor care i s-au arătat. Și venind la el un înger al Domnului, i-a poruncit să întrebe despre orice. Și episcopul îndată a întrebat despre acele două femei, dacă este adevărată pâra de mai înainte împotriva lor sau mincinoasă.

Şi îngerul l-a încredinţat că sunt adevărate toate cele spuse despre ele. Şi episcopul a zis către înger: Şi cum la împărtăşirea cu Sfintele lui Hristos Taine erau strălucitoare la faţă, având veşmântul alb şi lumină împrăştiind nu puţină? Şi îngerul a zis că, venindu-şi ele în simţire în legătură cu ceea ce săvârşiseră şi lepădându-se de acelea, cu lacrimi şi suspine şi cu multe milostenii către săraci şi cu mărturisire, au dobândit dumnezeiasca împăcare, făgăduind că tot restul vieţii nu vor mai cădea în acele păcate, dacă vor primi iertare pentru păcatele de mai înainte. Şi primind prin acestea dumnezeiască împăcare, au fost dezlegate şi de greşelile lor. Şi acum trăiesc cu înţelepciune şi cu dreptate, şi cu credinţă. Şi episcopul s-a minunat, zicea, nu de schimbarea femeilor acelora - aceasta se întâmplă cu mulţi - ci de darul lui Dumnezeu, Care nu numai că nu le-a pedepsit, ci le-a învrednicit de atâta har. Şi îngerul a zis către el: Te minunezi de aceasta? Pe bună dreptate, pentru că eşti om. Iar Stăpânul, Dumnezeul nostru şi al vostru, din fire fiind bun şi iubitor de oameni, pe cei care se opresc de la greşelile lor şi prin spovedanie cad înaintea Lui, nu numai că nu-i trimite în iad, ci încetează mânia şi îi învredniceşte de cinste. Căci aşa a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat pentru ea[54]. Aşadar, Cel care a ales să moară pentru vrăjmaşii Săi[55] Acesta, oare, nu cu mult mai mult va izbăvi de pedepse pe cei care sunt ai Lui şi s-au căit pentru toate câte au făcut[56]? Şi îi va dezlega de pedepse şi le va da să se bucure de bunătăţile pe care Însuşi le-a pregătit[57]?

✦ [54]Ioan 3, 16. ✦ [55]Romani 5, 6-11. ✦ [56] Ioan 5, 24. ✦ [57]Matei 25, 34.

Aceasta să știi bine că niciunul din păcatele oamenilor nu biruiește iubirea de oameni a lui Dumnezeu, numai să se lepede cineva prin pocăință de relele pe care le-a făcut mai înainte. Căci, iubitor de oameni fiind Dumnezeu, cunoaște neputința neamului nostru și tăria patimilor, și puterea diavolului, și răutatea lui. Și când cad oamenii în păcat, îi iartă ca pe fiii Lui și așteaptă îndreptarea lor, arătându-le îndelungă răbdare. Și când aceștia se schimbă și se roagă bunătății Lui, le arată înțelegere ca unor neputincioși și le dezleagă de îndată pedepsele și le dăruiește bunătățile cele pregătite drepților. Și a zis episcopul îngerului: Dezleagă-mi, deci, și deosebirea fețelor lor, mă rog ție. În ce păcate se afla fiecare dintre ei? Pentru ca și despre acestea aflând, să mă izbăvesc de toată necunoașterea. Și îngerul Domnului a zis către el: Cei strălucitori și plăcuți la vedere trăiesc cu înțelepciune, curăție și dreptate, sunt binevoitori și suferă împreună cu cei ce suferă și sunt milostivi. Iar cei care au fețele întunecate sunt lucrători ai desfrâului și ai faptelor rușinoase și ai risipirii și ai desfătării. Și cei care arată însângerați și înroșiți, aceia sunt cei care trăiesc împreună cu viclenia și cu nedreptatea, sunt iubitorii de vorbe de ocară și hulitori, înșelători și ucigași. Și i-a zis lui iarăși îngerul: Ajută-i, deci, pe ei, dacă dorești fierbinte mântuirea lor. Căci pentru aceasta au fost primite rugăciunile tale, pentru ca, aflând după față păcatele celor pe care-i înveți, să-i faci mai buni cu sfaturile și cu îndemnurile și cu pocăința față de Hristos, Domnul nostru, Cel ce a murit și a înviat din morți. Deci, câtă putere și râvnă și iubire este la tine pentru Stăpânul

Hristos, cu toată grija fă-i să se întoarcă de la păcatele lor spre Dumnezeu, înduplecându-i să afle căror păcate sunt robiți și să nu fie nepăsători pentru mântuirea lor. Căci pentru aceasta va fi mântuire sufletului și desfătarea bunătăților celor viitoare celor care se pocăiesc și se întorc spre Dumnezeu. Iar pentru tine va fi multă plată, următor făcându-te Stăpânului tău, Care a lăsat cerurile și a trăit cele de pe pământ, făcând aceasta pentru mântuirea oamenilor.

59. Ziceau despre un frate că, făcându-se slujbă în ziua de duminică, s-a sculat după obicei să meargă la biserică. Și l-a batjocorit pe el diavolul zicându-i: Unde mergi la biserică? Să te împărtășești cu pâine și vin, și oamenii să spună că sunt Trupul și Sângele Domnului? Nu-ți râde de tine! Și fratele s-a încredințat gândului și nu a mai plecat ca de obicei la biserică. Iar ceilalți frați îl așteptau pe frate, căci așa era obiceiul zilei însemnate de duminică, să nu se săvârșească slujba până nu vin toți. Și au așteptat aceia și mai mult, dar el nu venea. Atunci, sculându-se, au mers la el, zicând: Să nu fie bolnav sau să nu fi murit! Și când au intrat în chilia fratelui, l-au întrebat zicând: De ce nu ai venit la biserică, frate? Iar fratele se rușina să le spună. Și înțelegând frații că aceasta este viclenia diavolului și meșteșugul lui, i-au pus metanie, ca să le mărturisească cursa diavolului. Și el le-a vestit spunând: Iertați-mă, fraților, că m-am sculat, după obicei, să vin la biserică, și gândul mi-a zis: Nu sunt Trupul și Sângele acestea cu care mergi să te împărtășești, ci pâine și vin. Deci, dacă vreți să vin cu voi în biserică, vindecați-mi gândul acesta despre sfânta jertfă. Iar ei

i-au zis: Scoală-te, vino cu noi în biserică, şi noi vom ruga pe Dumnezeu ca să-ţi arate puterea dumnezeiască atunci când coboară[58]. Şi sculându-se, a mers cu ei în biserică. Şi făcându-se cerere mare la Dumnezeu pentru fratele, au început astfel să săvârşească slujba Liturghiei, aşezându-l pe fratele în mijlocul bisericii. Şi până când s-a slobozit sinaxa din biserică, fratele nu a încetat să ude cu lacrimi faţa sa. Şi după Liturghie, chemându-l pe fratele, îl întrebau zicând: Dacă ţi-a arătat ceva Dumnezeu, vesteşte-ne şi nouă, ca şi noi să ne folosim. Iar el, cu lacrimi multe bucurându-se şi tremurând în acelaşi timp, a început să zică: Când s-a citit învăţătura apostolului şi s-a suit diaconul să citească Sfânta Evangheliei, eu am văzut acoperişul bisericii deschis şi cerul care strălucea. Şi rostind Sfânta Evanghelie, diaconul s-a făcut ca de foc în amvon. Şi am văzut iarăşi cerul deschizându-se în Sfântul Jertfelnic şi pe preoţii care ţineau darul Dumnezeieştilor Taine stând cu frică. Am văzut iarăşi cerurile deschizându-se şi foc venind în jos şi după foc

[58] A se observa faptul că, şi în cazul acesta, ca şi în alte situaţii, fraţii nu încearcă să-l convingă de adevărul lucrurilor cu argumente teoretice, cu discuţii, ci îl invită să-i arate în fapt adevărul, manifestându-şi credinţa şi rugându-se în consecinţă ca Dumnezeu să-şi arate puterea Sa în chip văzut şi sensibil. Aceasta este singura cale de a spulbera îndoielile strecurate la nivelul gândului. Exemplul poate fi urmat mai ales în zilele noastre, când ne consumăm multă energie pentru a-i convinge pe oameni prin cuvânt, prin argumente logice, şi nu avem reflexul de a-i chema şi a-i încredinţa nu de adevărul cuvintelor, ci de adevărul lucrurilor, arătându-le cum se întâmplă acestea. Viaţa Bisericii în ansamblul ei şi în componentele ei pot fi tot atâtea argumente pentru dovedirea lucrării puterii lui Dumnezeu în lume.

mulțime de îngeri. Și în mijlocul lor erau alte două persoane, pline de virtuți, ale căror frumusețe este cu neputință a le povesti. Căci era strălucirea lor precum fulgerul care se face în tunetul norilor. Și între cele două persoane era un prunc mic. Și îngerii s-au așezat în jurul Sfintei Mese, iar cele două persoane deasupra Sfintei Mese și pruncul între ele. Și când s-au apropiat preoții să frângă pâinea aducerii înainte, am văzut pe cele două persoane care erau deasupra Sfintei Mese cum țineau mâinile și picioarele pruncului și, având un cuțit mare, au junghiat pruncul și au golit Sângele Lui în Potirul care era așezat pe Sfânta Masă. Și tăind Trupul, l-au pus deasupra pâinilor[59] și s-au făcut pâinile Trup. Și mi-am amintit de apostolul care zice: Căci Paștele nostru, Hristos, S-a jertfit pentru noi[60]. Și când se apropiau frații ca să se împărtășească cu Dumnezeiasca Ofrandă, li se dădea Trup. Și de îndată ce ziceau Amin, se făcea iarăși pâine în mâinile lor. Iar când m-am apropiat eu să mă împărtășesc cu Dumnezeiasca Ofrandă, mi s-a dat Trup și nu puteam să mă împărtășesc. Și am auzit un glas care zicea la urechile mele: Omule, de ce nu te împărtășești? Nu este aceasta ceea ce ai cerut? Și eu, văzând, am zis: Fă cu mine milă, Doamne! Cu Trup nu mă pot împărtăși! Și mi-a zis: Deci, dacă omul putea să se împărtășească cu Trup, Trupul lui Dumnezeu s-ar fi aflat așa cum L-ai aflat tu. Dar nu poate să mănânce Trup, și de aceea Domnul și Dumnezeul nostru a rânduit pâinile punerii înainte. Precum la început, Adam, prin mâinile lui Dumnezeu, a fost făcut trup de carne și s-a

[59]Este vorba despre Artos. [60]1 Corinteni 5, 7.

suflat lui suflare de viață, iar carnea se desparte și se întoarce în pământ, iar duhul rămâne, tot așa și Hristos dăruiește trupul Său împreună cu Duhul Sfânt[61]. Și Trupul se răspândește înlăuntrul omului, iar Duhul rămâne în inimile noastre[62]. Deci, dacă ai crezut, împărtășește-te! Și eu am zis: Cred, Doamne! Și zicând eu aceasta, Trupul pe care-L aveam în mână s-a făcut pâine. Și mulțumind lui Dumnezeu, m-am împărtășit cu Sfânta Jertfă. Și când slujba s-a terminat și au venit preoții la un loc, am văzut iarăși acoperișul bisericii deschis și puterile dumnezeiești înălțându-se la ceruri. Și auzind frații acestea și multă străpungere a inimii luând de la darul Sfintelor Taine, a plecat fiecare la chilia sa, slăvind pe Dumnezeu.

60. Povestea un Bătrân: Era o fecioară tare înaintată cu vârsta, care sporise mult și în frica lui Dumnezeu. Și fiind întrebată de mine despre felul retragerii sale din lume, suspinând, a început să zică: Când eram copilă, o, minunatule, s-a întâmplat să am un tată îngăduitor și blând de felul său, dar neputincios și bolnav la trup, încât tot timpul îl petrecea stând în pat și cu îngrijire de bolnav. Trăia, însă, cu o astfel de preocupare de ale sale, încât cu cei care locuiau în sat abia de se întâlnea vreodată, și asta din întâmplare. Iar dacă era vreodată sănătos, se ducea la pământul lui și își cheltuia acolo toată vremea, aducând acasă roadele. Atât de mare era tăcerea lui, încât cei care

✣ [61]Se înțelege Dumnezeiasca Împărtășire. ✣ [62]În paragraful acesta am urmat scrierea mai corectă din textul lui Anastasie Sinaitul. (F. Nau, *Le texte grec des récits utiles á l'âme d'Anastase le Sinaite*, 1903, pag 77).

nu-l cunoşteau credeau că este mut. Iar mama mea era în toate diferită. Se preocupa şi de cele care erau dincolo de ţara noastră. Cuvintele ei se duceau în aşa fel către toţi, încât credeai că tot trupul ei era numai gură. Ducea lupte neîncetate cu toţi cei care erau împotriva ei. Petrecea în beţii de vin cu bărbaţi neruşinaţi. Chivernisea rău şi cele ale casei, ca o desfrânată, încât, măcar că multe erau avuţiile noastre, nu puteau să ne fie de ajuns. Căci acesteia i se îngăduise de către tatăl meu chivernisirea lor. Şi se dăruia cu trupul unei asemenea ruşini, încât puţini din acel sat au putut scăpa de neruşinarea ei. Nicio boală trupească nu a avut vreodată şi nici măcar vreo durere nu s-a întâmplat să simtă vreodată. Ci de la naştere până la săvârşirea ei a avut tot trupul în deplină sănătate. Tatăl meu, după ce s-a luptat cu îndelungate boli, s-a întâmplat să moară. Şi îndată văzduhul s-a mişcat, fiind cuprins de tunete şi fulgere şi ploi. Şi ploaia nu s-a oprit timp de trei zile, nici noaptea, nici ziua, încât a făcut să rămână pe pat neîngropat. Şi cei din sat îşi clătinau capetele, minunându-se cum de s-a întâmplat un astfel de rău şi nimeni nu ştia. Căci acesta, ziceau, este vrăjmaş al lui Dumnezeu, de vreme ce nici pământul nu-l primeşte spre îngropare. Dar pentru ca să nu se descompună trupul în casă şi astfel să nu se mai îngăduie intrarea în ea, deşi vântul bătea încă foarte rău, aducând ploi necontenite, cu toate acestea l-am îngropat. Iar mama, ca şi când ar fi luat şi mai mare îngăduinţă, s-a dedat la o şi mai ruşinoasă desfrânare. Şi aproape că a făcut casa casă de desfrâu. Până într-atât însoţea desfrâul cu plăcerea, încât nu mi-a mai lăsat decât

puține lucruri ca moștenire. Și venind moartea la ea, așa cum mi s-a părut mie, pe neașteptate și cu frică mare, a avut o așa înmormântare și atâta îngrijire, încât credeai că și vântul ia parte la înmormântarea ei. Iar eu, după săvârșirea ei, ieșind din vârsta copilăriei și poftele trupului mișcându-mă și stârnindu-mă, într-o seară, așa cum se întâmplă firesc, am început să mă gândesc și să caut ce viețuire să aleg a trăi. Mai curând pe cea a tatălui, în îngăduință și blândețe și bună cumpătare? Dar mă gândeam la aceea că nu s-a bucurat în viață de niciun lucru bun, ci toată viața lui a cheltuit-o în boală și strâmtorare și așa și-a schimbat viața, încât nici pământul nu a primit înmormântarea lui. Deci, dacă o astfel de petrecere era bună la Dumnezeu, pentru ce pricină a fost încercat de atâtea rele, el care a ales această viețuire? Sau, oare, este bine să trăiesc ca mama și să trebuiască să-mi dau trupul desfrâului și nerușinării și plăcerii? Că aceea, nelipsindu-se de niciun lucru rușinos și chiar îmbătându-se mereu, a trecut prin viață în sănătate și trai bun. Deci, așa ar trebui să trăiesc, precum mama! Căci este mai bine să crezi propriilor tăi ochi și să nu treci dincolo de cele cunoscute în chip vădit. Și am socotit eu, nenorocita, să urmez o astfel de viață. A venit noaptea și de îndată ce mi-a venit somnul cu aceste gânduri, mi s-a arătat cineva mare la trup și înfricoșător la vedere. După aceea, speriindu-mă cu înfățișarea lui, m-a întrebat cu fața plină de mânie și cu glasul aspru: Spune-mi, cutare, care sunt gândurile inimii tale? Iar eu, fiind înfricoșată de vederea și de înfățișarea lui, nu îndrăzneam nici să-l privesc. Și el, cu glasul

şi mai puternic, iarăşi mi-a poruncit să vestesc cele hotărâte de mine. Iar eu, fiind paralizată de frică şi uitând toate gândurile mele, ziceam că nu ştiu nimic. Şi acela, pentru că eu tăgăduiam, mi-a adus aminte toate cele ce se petrecuseră în cugetul meu. Iar eu, stăpânindu-mă, am trecut la rugăminţi şi-l imploram să mă învrednicească de iertare şi i-am povestit pricina unui astfel de gând. Şi el a zis: Vino, acum, să-i vezi pe amândoi, pe tatăl tău şi pe mama ta. Şi ce fel de viaţă vrei, apoi, pe aceea să o alegi pentru tine. Şi luându-mă de mână, mă trăgea. Şi ducându-mă într-o câmpie foarte mare, care avea multe grădini frumoase şi tot felul de fructe şi feluriţi copaci, şi frumuseţea ei biruind orice povestire, m-a dus înlăuntru. Şi întâlnindu-l acolo pe tata şi îmbrăţişându-mă, m-a sărutat numindu-mă copila lui. Şi eu l-am strâns în braţe şi l-am rugat să rămân acolo cu el. Iar el a zis: Acum nu este cu putinţă. Dacă însă vrei să mergi pe urmele paşilor mei, se va întâmpla nu după mult timp. Şi pe când eu încă îl rugam să rămân împreună cu el, trăgându-mă iarăşi de mână cel care m-a dus acolo, mi-a zis: Vino, să vezi şi pe mama ta, care arde în foc, ca să cunoşti care fel de vieţuire este mai bun şi mai folositor şi să te îndrepţi spre acela. Şi m-a dus într-o casă întunecoasă şi întrutotul înspăimântătoare, plină de scrâşnirea dinţilor şi tulburare. Şi mi-a arătat un cuptor cu foc aprins, în care clocotea smoala şi nişte oameni înfricoşători la vedere erau în cuptor. Iar eu, privind în jos, am văzut pe mama mea, afundată în cuptor până la gât şi scrâşnindu-şi şi lovindu-şi dinţii şi arzând în foc. Şi ieşea de acolo multă duhoare de

viermi. Şi văzându-mă aceea, a strigat cu multă jale, numindu-mă fiică şi a zis: Vai, mie, copila mea, vai de lucrurile mele, vai de faptele mele. Că toate cele despre înfrânare mi se păreau vorbărie, şi pentru desfrâu şi adulter nu credeam că sunt pedepse. Iar pentru beţie şi neruşinare nu am gândit că sunt chinuri. Iată, pentru puţină plăcere, cât chin mă încearcă şi câtă pedeapsă sufăr! Iată, pentru cât de puţină desfătare, câtă osândă îmi iau! Iată, pentru dispreţul faţă de Dumnezeu, ce plată primesc! M-au cuprins toate relele cele fără de întoarcere. Acum este timp pentru ajutor, o, copila mea! Acum să-ţi aduci aminte cele trebuincioase creşterii tale pe care le-ai primit de la mine. Acum întoarce binefacerea, dacă ai primit vreodată ceva bun de la mine. Miluieşte-mă - zicea - pe mine, cea care ard şi mă topesc în foc! Miluieşte-mă pe mine, cea încercată în astfel de chinuri. Îndură-te de mine, copila mea, şi dă-mi mâna şi scoate-mă de aici. Iar eu m-am ferit să fac aceasta din pricina celor care erau de faţă şi ea iarăşi cu lacrimi striga: Copila mea, ajută-mă! Copila mea, ajută-mi mie şi nu lăsa deoparte tânguirile propriei tale mame. Adu-ţi aminte de ziua durerilor naşterii tale şi nu mă lăsa să mă pierd în gheena focului. Iar eu, suferind cele omeneşti din pricina lacrimilor şi a glasului ei, am întins mâna să o trag de acolo. Da, focul arzându-mi mâna, am început să suspin cu lacrimi în somn. Şi sculându-se cei ai casei şi aprinzând lumină, au cerut să afle pricina plânsului. Iar eu le-am povestit cele ce am văzut acolo unde am fost dusă, spunându-le că de acum înainte voi petrece vieţuirea tatălui, fiind încunoştiinţată

prin iubirea de oameni a lui Dumnezeu ce pedepse își agonisesc cei care vor să-și trăiască viața în păcat. Acestea le-a povestit fericita aceea monahie, vestind că multă este răsplata celor bune și mari sunt pedepsele pentru faptele cele rele și pentru vieţuirea ruşinoasă. De aceea, cu sfatul ei să ne facem mai buni ca să ne aflăm fericiți.

61. Ieronim Monahul despre descoperiri: Se cade, iubiților, să aducem la cunoștința voastră petrecerea Sfinților Părinți, cea care este plină de fapte și îndemnuri, pentru a se încredința cugetul vostru. Deci, multe și felurite istorisiri aflând despre înaintarea celor care au îmbrățișat vieţuirea îngerească, puține vom încerca să povestim, mai cu seamă pe acelea care vor fi spre folosul vostru.

a. A venit, cu puțin timp în urmă, un bărbat înaintat în vârstă, cu părul alb. Prin schima cunoscută dădea mărturie despre chipul îngeresc, iar cu blândețea și bunătatea feței lui arăta curăția sufletului său și iubirea de oameni. Acesta era însoțit de un altul, tânăr la vârstă, dar bătrân la înțelepciune și întărit la cuget. Întrebați de către mine de unde sunt și pentru ce pricină au venit aici, bătrânul a zis blând și liniștit: Noi, o, creștinule, suntem monahi ai mânăstirilor din Thebaida. Am fost îndrumați în această vieţuire de un bărbat sfânt, a cărui virtute a ajuns a fi mare și de negrăit, încât celor de pretutindeni le este mult prețuit cuvântul duhovnicesc și bineplăcut lui Dumnezeu al acestui sfânt și de Dumnezeu purtător bărbat despre mântuirea sufletului. Și când acela, trăind cu evlavie, s-a mutat cu slavă din viață, a trecut la altul chivernisirea

mânăstirii, apropiat aceluia ca vieţuire. Deci acesta a trimis în Egipt pentru o trebuinţă a mânăstirii pe un frate, încercat multă vreme în nevoinţă. Întârziind mai mult fratele în afara mânăstirii, a păţit ceea ce păţesc peştii când se despart de apă, dându-se repede morţii. Căci acelaşi lucru s-a întâmplat cu acest frate. Din prea lunga petrecere în afara mânăstirii a căzut în păcatul desfrânării. Şi fiind osândit de propria conştiinţă pentru un asemenea păcat, nu nădăjduia să scape nici de aflarea celorlalţi. Şi neputând să ducă ruşinea pentru o astfel de faptă, se temea să se întoarcă la mânăstirea sa. Căci acestea sunt plăţile păcatului! Nu numai că îl lipseşte pe om de virtute şi-l face străin de Dumnezeu, ci-i umple de ruşine şi de necinste pe cei care i se încredinţează. Dar păstorul cel bun al obştii noastre, aflând de căderea bărbatului, a început să suspine şi să jelească şi să verse lacrimi pentru alunecarea şi căderea fratelui, şi nu atât pentru păcatul lui, cât pentru deznădejdea aceluia. Căci zicea: Trebuie să ne păzim în orice chip de păcat, ca de un şarpe cu multe capete, căci prin multe şi felurite pricini se luptă să intre în sufletul nostru. Întâmplându-se însă păcatul, fie din slăbiciune, fie din voia proprie, fie din stăpânirea diavolului, să nu îngăduim ca sufletul să fie ţinut în acesta, ci, ca şi când am cădea în boală să ne grăbim iarăşi spre vindecare şi să nu ne predăm diavolului, deznădăjduind de mântuirea noastră. Căci aceasta înseamnă a nu crede în iubirea de oameni a lui Dumnezeu şi a nu primi leacurile pocăinţei. Deci, adunând pe ucenicii săi, s-a gândit împreună cu ei ce trebuie să facă pentru mântuirea fratelui, măcar că

nu era în necunoştinţă despre ce era de făcut - căci nu ar fi fost cu dreptate să conducă şi să păstorească dacă nu cunoştea folosul oilor sale -, ci voia să-i deprindă pe ceilalţi şi să-i încerce să vadă voinţa pe care o păstrează unii pentru alţii. Şi fraţii toţi, ca dintr-un suflet, îl rugau să trimită pe oricine voieşte dintre ei pentru căutarea şi întoarcerea lui. Căci erau gata toţi să se pună în slujba lui. Ceea ce a şi făcut acel bun şi drept bărbat şi adevărat ucenic al adevăratului Păstor, care şi-a pus sufletul pentru oile Sale[63]. Astfel ne-a trimis pe noi aici şi pe alţii în alte ţinuturi, ca mulţimea celor trimişi să-l poată vâna pe cel căutat. Iar eu, minunându-mă aşa de tare de o astfel de iubire şi de grija lor pentru cel care păcătuise, am zis către el: Oare, o, fericite, este vreo răsplată a celor bune şi a celor rele în viitor? Şi acela mi-a zis: Da, creştine! Există răsplată a lucrurilor rele şi a celor bune pe care le gândim sau le făptuim zi şi noapte. Şi îndată ce a zis acestea, întinzându-şi mâinile către cer, s-a jurat, povestindu-ne spre dovedirea acestora descoperiri care s-au întâmplat să fie văzute de unii şi plângând foarte tare a început să ne spună aşa: Un preot oarecare din ţinuturile noastre, bărbat minunat, îndeletnicindu-se mult timp cu asceza şi cu sârguinţă făcând multă citire a Dumnezeieştilor Scripturi, mi-a spus acestea:

b. Aveam o soră fecioară, tânără ca vârstă, dar vârstnică după înţelepciunea dobândită, petrecând tot timpul ei cu post şi înfrânare. Aceasta, şezând odată lângă mine, deodată s-a întins pe spate şi a stat aşa fără glas şi fără suflare toată ziua şi toată noaptea.

✦ [63]Vezi Matei 18, 12-13 şi Ioan 10, 11-15.

Iar în ziua următoare, cam la aceeaşi oră, s-a sculat ca din somn, fiind înfricoşată şi tremurând. Şi întrebând-o eu ce i s-a întâmplat, m-a rugat să-i îngădui să tacă pentru puţin timp, până când va pleca frica din suflet, ca să poată după aceea să povestească în linişte şi cu uşurinţă cele ce i s-au arătat. Căci spunea că sunt mai presus de vedere şi de auz cele văzute de ea, şi bune, şi rele. Tânguindu-se timp de mai multe zile, petrecea fără să poată nici să primească vreun cuvânt de la cineva şi nici ea să spună altora ceva. De multe ori îşi amintea de unii pe nume şi-i jelea cu multe tânguiri şi strigăte. Iar eu mai multă stăruinţă făceam să aflu cele văzute de ea. Cu multă greutate, odată, abia s-a înduplecat la rugămintea mea şi a început să zică acestea: În ceasul acela, în care mă aflam aşezată lângă tine, doi bărbaţi oarecare cu părul alb şi slăviţi la chip, învăluiţi în veşminte albe, venind şi ţinându-mă de mână, mi-au poruncit să-i urmez. Iar eu, toate lăsându-le, am urmat lor. Şi unul dintre ei, având în mână un toiag, l-a întins către cer şi deschizându-se cerul, ne-a pregătit pe noi să intrăm înăuntru. Şi luându-mă, m-au dus într-un loc anume, unde mulţime mare de îngeri stătea de jur împrejur. Erau şi porţi, şi ziduri mai presus de orice închipuire. Şi intrând înăuntru, am văzut un tron ridicat la înălţime şi mulţi îngeri stând de faţă acolo care îi întreceau în frumuseţe şi în mărime pe cei de afară. Iar pe tron stătea cineva cu a cărui lumină erau luminaţi toţi şi Căruia, căzând la pământ, toţi i se închinau. Şi cei care mă ţineau pe mine mi-au poruncit să mă închin Lui. Şi L-am auzit pe El poruncindu-le să mă ducă şi să-mi

arate toate, ca să le povestesc celor care mai sunt în viaţă. Şi ei, luându-mă iarăşi de mână, au împlinit ceea ce li s-a poruncit. Şi intrând într-un loc anume, am văzut clădiri de diferite mărimi, de o frumuseţe de negrăit, construite în forme felurite şi strălucind de aur şi pietre preţioase şi despărţituri felurite în care vieţuiau mulţime mare de bărbaţi şi femei în cinste şi slavă. Şi arătându-mi pe fiecare ziceau despre unii că sunt episcopi care au condus popoare cu dreptate şi cuviosie, despre alţii că au fost clerici şi laici, unii străluciseră, fiecare după treapta lui, iar ceilalţi trăind cu înfrânare şi dreptate. Deci, acolo, frate, am văzut şi pe preotul şi clericii acestui sat, pe care şi eu şi tu îi cunoaştem, şi mulţime de fecioare şi de văduve, şi pe cele care au trăit cu înţelepciune în căsnicie. Şi pe multe din cele cunoscute le-am văzut, unele din satul nostru, altele din alte sate, pe care împreună le-am întâlnit din întâmplare la praznicele sfinţilor mucenici. Pe unele nu le ştiam şi despre ele i-am rugat pe cei care mă duseseră acolo să-mi spună despre fiecare în parte. Iar ei mi-au spus că erau din diferite sate şi oraşe, unele dintre ele trăiseră în locuri de nevoinţă, iar altele trăiseră singure la ele acasă, iar altele îşi trăiseră cea mai mare parte din viaţă în văduvie, chinuite cu multe strâmtorări şi necazuri. Şi erau între acestea unele care, şi ca fecioare, şi ca văduve, greşiseră mai înainte, dar iarăşi prin pocăinţă şi prin multe lacrimi au redobândit starea de la început. Şi de acolo, luându-mă iarăşi, m-au dus în unele locuri înfricoşătoare la vedere, privelişte înspăimântătoare, pline de tot felul de tânguiri şi strigăte. Şi când avea

să înceapă această povestire a fost cuprinsă de o asemenea frică, că toată îmbrăcămintea ei era udată de lacrimi și, de la groaza pentru cele arătate ei, i se întrerupea glasul, iar limba, fără să vrea, i se încleșta cu dinții, vorbind mult timp fără să se înțeleagă ce spune. Dar, silită de mine, a început să spună acestea: Am văzut locuri așa de înfricoșătoare și înspăimântătoare, care nici vederii și nici auzului nu erau ușor de primit. Cei care erau cu mine de față spuneau că sunt pregătite necredincioșilor și celor fără de lege și unora dintre cei ce în lume își zic creștini, dar care s-au încurcat cu multe rele. De acolo am văzut un cuptor arzând și scoțând din el o înfricoșătoare spumegare. Văzând-o, m-am înspăimântat și am întrebat oare pentru ce nefericiți au fost pregătite acestea. Iar ei au zis că celor rânduiți în cler, care cu iubirea de argint și cu nepăsarea au ocărât Biserica lui Dumnezeu și cu viețuire rușinată au trăit, fără pocăință. Numele unora sora le zicea pe față, ale unora de prin cetate, despre care și eu însumi auzisem că trăiseră în rușine și ale unora chiar din biserica mea. Iar eu - a zis - tremurând, îmi spuneam printre dinți cum oare și clerului, și fecioriei s-au pregătit pedepse atât de mari! Și unul dintre însoțitori, deși era mai departe, răspunzându-mi, mi-a zis: Îndestulătoare, o, fecioară, vor fi relele care-i vor copleși pe aceștia pentru fărădelegea față de Dumnezeu și nedreptatea față de aproapele. Că ajunși aici, vor primi toate după dreptate. Căci nici pe cei care au suferit acolo din pricina lor nu-i va trece cu vederea și nici pe cei care au făcut cele neplăcute Lui nu-i va lăsa nepedepsiți. Tuturor, și celor

bune, şi celor rele, va răspunde cu îndestulare Dumnezeu Atotputernicul[64]. Iarăşi, ducându-mă de acolo, am stat pe un loc plin de întuneric adânc. Şi toate de acolo erau pline de strigăt şi tulburare şi scrâşnire a dinţilor şi un glas ce stârnea milă şi lovire înfricoşătoare. Acolo, deci, frate, am văzut multe şi felurite zise fecioare şi văduve, împreună şi cu altele. Acestea - mi-au spus - niciodată n-au săvârşit ceva vrednic de îndeletnicirea lor, ci au cutreierat din loc în loc şi din casă în casă, bârfind vieţile celorlalţi, având mintea la beţii şi la plăceri[65], iar despre psalmodie, rugăciune şi post niciodată aducând vorba, deşi pentru acestea au pus făgăduinţe şi legăminte faţă de Hristos. Iar unele dintre acestea - ziceau - erau dintre cele care nu au stăreţit cu înţelepciune şi cu dreptate obştile lor, ci s-au făcut pricină de stricăciune şi pierzanie unora din obştile lor. Şi eu, văzând strigătul lor înfricoşător şi multa lor tânguire, am fost cuprinsă de o teamă cu nimic mai mică decât a lor. Privind cu luare aminte am văzut cuprinse de focul acela şi de iad şi pe cele două fecioare care-mi erau mie tare dragi, pe care adesea, o, frate, le îndemnai cu sfaturi şi rugăminţi,

✦ [64]Ecou evident al cuvântului din Parabola bogatului nemilostiv şi a săracului Lazăr: Fiule, adu-ţi aminte că tu ai primit cele bune ale tale în viaţa ta, şi Lazăr, asemenea, pe cele rele; iar acum, aici, el se mângâie, iar tu te chinuieşti (Luca 16, 25), care are în vedere judecata lui Dumnezeu. Ecou şi al cuvântului tâlharului de pe cruce care s-a pocăit, unde sunt folosite acelaşi adverb (δικαίως) şi acelaşi verb (απολαμβάνω) ca în textul nostru şi care are în vedere tot tema răsplătirii cu dreptate a celor săvârşite în viaţă: Noi, însă, pe drept; căci primim cele cuvenite pentru cele ce am făptuit (Luca 23, 41). ✦ [65]Vezi 1 Timotei 5, 13.

arătându-le dragoste, mai ales pentru prietenia lor cu mine. Văzându-le, deci, pe acestea şi suspinând adânc, am chemat pe nume pe una dintre ele. Iar ele, ridicându-şi privirile spre mine şi faţa lor umplându-se de ruşine pentru pedeapsa pe care o sufereau, mai multă durere aveau de ruşine şi şi-au întors privirea în jos. Iar eu, cu lacrimi le întrebam ce lucruri au săvârşit ele în ascuns care au scăpat vederii celor mulţi şi în ce fapte rele au căzut de s-au făcut părtaşe la chinurile de aici. Şi ele au zis: Chinurile iadului ne osândesc şi arată faptele noastre! De ce trebuie să ne mai întrebi? Şi de ce ar trebui să ne mai ascundem de acum? Căci fecioria am pierdut-o prin stricăciune şi ucideri am îndrăznit să facem din pricina zămislirilor[66]. Înfrânare şi post ţineam numai în faţa celorlalţi, iar în ascuns săvârşeam cele potrivnice. Numai slava oamenilor pofteam şi celor cu care eram ameninţate de aici nu am dat nicio atenţie. Dar iată că toate cele săvârşite de noi acolo în ascuns ne-au osândit la relele de aici. Iată, pe măsura înşelăciunii de acolo, primim aici pedepsele. Iată, pentru iubirea de slavă de acolo, suferim aici ruşine pe măsură. Pentru toate faptele noastre primim judecată dreaptă şi nu ne învrednicim de niciun fel de ajutor de la niciuna din prietenele noastre de acolo. Dar dacă tu ai acum vreo putere şi îndrăznire către aceştia, o prietenă, pentru vieţuirea ta bună, ajută-ne în chinurile înfricoşătoare de care suntem cuprinse, arată-ţi prietenia şi dragostea pe care le ai faţă de noi şi cere pentru noi fie şi puţină milă de la cei care ne chinuiesc cu chinurile

[66] Se înţeleg avorturile.

iadului. Iar eu le-am zis: Şi unde sunt atâtea îndemnuri şi sfaturi ale fratelui meu? Unde sunt rugăminţile, unde este multa lui grijă, unde sunt rugăciunile neîncetate? Nimic din acestea nu a fost de ajuns, o, surorilor, ca să nu fiţi rânduite aici? Acum aflăm cu adevărat că tot sfatul şi grijile şi rugăciunile făcute pentru cineva se sting şi sunt nefolositoare, dacă el însuşi nu se face pe sine ascultător de acelea. Iar ele, ruşinându-se, mai întâi au tăcut, apoi au zis iarăşi că acum nu este timp pentru osândiri şi mustrări, ci pentru mângâiere şi ajutor. Căci chinurile ce ni se întâmplă nouă au nevoie de milă şi de îngăduinţă. Deci, dacă poţi ceva, ajută-ne, milostivindu-te spre noi! Iar eu, cu adevărat, dacă puteam să fac ceva bun, voiam să fac. Şi ele ziceau să-i rog pentru ele pe cei care vegheau pedepsele dacă este cu putinţă să fie slobozite cu desăvârşire de chinul iadului, iar de nu, să afle măcar o cât de mică uşurare spre mângâiere în atâtea chinuri. Iar eu, căzând la pământ, îi imploram pe aceia cu lacrimi şi cu tânguiri, zicând: Urmaţi Stăpânului vostru, care este iubitor de oameni şi bun, şi izbăviţi-le pe acestea de chinurile care le-au mai rămas. Iar ei, cu privire înfricoşătoare, m-au lăsat fără grai, zicându-mi că acum nu mai este pentru ele timp de pocăinţă şi de mărturisire. Timpul rânduit lor de Dumnezeu pentru a se pocăi l-au cheltuit cu desfrânări şi ucideri, şi cu plăceri, şi cu toată fărădelegea. Aici nu pot să afle uşurare. Atunci socoteau bunătăţile de aici ca o poveste. Cum de cer acum să aibă împărtăşire de ele? Drept este pentru acestea să secere aici roadele faptelor lor pe care le-au semănat acolo.

Se cuvine lor ca să nu se bucure de aici de bunătăţile pe care le-au nesocotit acolo, iar de pedepsele iadului pe care le-au dispreţuit să fie încercate până la sfârşit pentru relele pe care le-au făcut până la moartea lor. Mergi, deci, o, fecioară, să vesteşti şi cele bune, şi cele rele care sunt aici, numai dacă nu le vei părea şi tu că spui vorbe goale mai mult decât toţi. Iar acelea, văzând că rugămintea mea este fără rezultat, tânguindu-se şi scrâşnind din dinţi, ziceau: Nimic nevrednic de cele făptuite de noi nu suferim aici. Căci nu am ascultat de cei care ne îndemnau în lume să trăim cum se cuvine fecioriei, iar aici, pe bună dreptate, rugăminţile noastre se arată fără rezultat. Dar pentru că, părăsindu-ne pe noi, mergi iarăşi în lume, te rugăm să vesteşti toate acestea celei care locuia împreună cu noi, căci şi aceea săvârşea lucruri asemenea nouă: râdea de cele ce sunt aici, socotind cele spuse despre aici ca pe o poveste, ca şi noi. Vesteşte-i chinurile noastre, ca nu cumva să săvârşească până la sfârşit fapte rele asemenea nouă şi să fie supusă la aceleaşi încercări. Să o încredinţezi că toate cele de aici sunt adevărate şi roag-o să se pocăiască. Poate că va fi mântuire pentru sufletul ei. Domnul Dumnezeu să ne învrednicească pe noi să scăpăm de chinurile iadului, despre care am auzit, şi să ne facă părtaşi bunătăţilor Sale cele veşnice, în Însuşi Hristos, Domnul nostru, Căruia fie slava şi puterea, acum şi pururi şi în vecii vecilor. Amin!

Sfârşitul tratatului despre cei ce văd cu duhul.

CAPITOLUL XIX

DESPRE FĂCĂTORII DE MINUNI[1]

1. Ziceau despre Avva Ammoná că a omorât un şarpe veninos. Căci, plecând în pustie să scoată apă dintr-o fântână şi văzând un şarpe veninos, a căzut cu faţa la pământ, zicând: Doamne, sau eu voi muri, sau acesta! Şi îndată, şarpele veninos a crăpat cu puterea lui Hristos.

2. A plecat, odată, Avva Ammoná să-l cerceteze pe Avva Antonie şi a rătăcit drumul. Şi aşezându-se, a adormit puţin. Şi trezindu-se din somn, se ruga lui Dumnezeu, zicând: Mă rog Ţie, Doamne, Dumnezeul meu, să nu dai pieirii făptura Ta. Şi a văzut o mână omenească atârnată de cer, arătându-i calea până când a venit şi a stat în faţa peşterii Avvei Antonie.

[1] În original avem termenul σημειοφόροι, care înseamnă purtătorii de semne sau făcători de semne. Este vorba despre cei care fac minuni ca semne ale puterii dumnezeieşti şi ale intervenţiei lui Dumnezeu în momente concrete în chip minunat. În Dumnezeieştile Evanghelii şi, în mod deosebit, în Evanghelia după Ioan este folosit pentru a numi minunile săvârşite de Mântuitorul Hristos termenul σημεῖον - semn, şi nu termenul θαῦμα - minune, tocmai pentru a sublinia faptul că respectivele fapte minunate aveau funcţia de semn, nu erau făcute pentru ele însele, ci ca prin ele să se arate ceva.

3. A venit, odată, un cârmuitor în Pelusio şi a vrut să ceară dare pe cap de monah, ca şi celor din lume. Deci s-au adunat toţi fraţii la Avva Ammonathá pentru aceasta. Şi ei hotărâseră să meargă câţiva Părinţi la împărat. Şi le-a zis Avva Ammonathá: Nu este nevoie de această osteneală! Ci mai curând liniştiţi-vă în chiliile voastre şi postiţi două săptămâni. Şi cu harul lui Dumnezeu, eu singur voi face lucrul. Şi au plecat fraţii la chiliile lor, iar Bătrânul s-a liniştit în chilia sa. Deci, când s-au împlinit paisprezece zile, s-au întristat fraţii împotriva Bătrânului, pentru că nu l-au văzut făcând vreo mişcare şi ziceau: Ne-a zădărnicit Bătrânul lucrul! În a cincisprezecea zi s-au adunat fraţii, după cum se stabilise, şi Bătrânul a venit la ei aducând hotărârea pecetluită de la împărat. Văzând fraţii aceasta, s-au minunat, zicând: Când ai adus-o, avva? Şi a zis Bătrânul: Credeţi-mă, fraţilor, că în noaptea aceasta am mers la împărat şi am luat hotărârea aceasta scrisă. Şi venind, apoi, în Alexandria, au semnat-o cârmuitorii şi aşa am venit la voi! Auzind ei aceasta, s-au înfricoşat şi i-au pus metanie. Şi s-a rânduit lucrul lor, iar cârmuitorul nu i-a mai necăjit.

4. Zicea Avva Dulas, ucenicul Avvei Visarion: Călătorind noi odată pe marginea nisipoasă a mării, mi s-a făcut sete şi am zis Avvei Visarion: Avva, mi-e sete tare! Şi făcând Bătrânul rugăciune, mi-a zis: Bea din mare! Şi s-a îndulcit apa şi am băut. Eu, însă, am luat şi în vas, ca nu cumva să-mi fie sete mai târziu. Şi văzând Bătrânul, mi-a zis: De ce ai luat apă? Şi i-am zis: Iartă-mă, avva, să nu-mi fie sete mai târziu. Şi mi-a zis Bătrânul: Dumnezeu este aici şi Dumnezeu este pretutindeni!

5. Altădată, fiind nevoie, a făcut rugăciune şi a trecut pe jos râul Hrisoroas[2] până pe malul celălalt. Iar eu, minunându-mă, i-am făcut metanie, zicând: Cum simţeai picioarele în timp ce mergeai pe apă? Şi a zis Bătrânul: Până la glezne simţeam apa, iar mai jos era tărie!

6. Altădată, iarăşi, mergând noi la un oarecare Bătrân, soarele a venit la asfinţit. Şi rugându-se Bătrânul, a zis: Mă rog Ţie, Doamne, să stea soarele, până voi ajunge la robul Tău. Şi s-a făcut aşa!

7. A venit odată un îndrăcit la Schit. Şi s-a făcut rugăciune pentru el în biserică, dar nu ieşea dracul, căci era puternic. Atunci preoţii au zis: Ce vom face cu acest drac? Nimeni nu poate să-l scoată decât singur Avva Visarion. Dar dacă îl vom ruga, nici nu va veni la biserică. Deci, aceasta vom face. El vine, iată, dimineaţa la biserică înaintea tuturor. Vom aşeza pe cel suferind să doarmă în locul lui. Şi când va intra, să începem rugăciunea şi să-i zicem: Trezeşte-l şi pe fratele, avva! Şi au făcut aşa. Şi venind Bătrânul dimineaţă, s-au aşezat pentru rugăciune şi i-au zis: Trezeşte-l şi pe fratele, avva! Iar el i-a zis: Scoală-te şi ieşi afară. Şi îndată a ieşit dracul din el şi s-a vindecat omul din ceasul acela[3].

8. Povesteau ucenicii Avvei Ghelasie că, aducându-le odată un peşte, bucătarul l-a prăjit şi l-a dus la chelar[4]. Având însă o nevoie grabnică, chelarul a ieşit

✦ [2]Râu din Siria lângă Damasc. ✦ [3]De remarcat asemănarea izbitoare cu relatările din Sfintele Evanghelii şi a modului în care se întâmplă, dar şi a modului în care este relatată vindecarea îndrăcitului. ✦ [4]Chelarul este un călugăr care are în grijă aprovizionarea mânăstirii şi păstrează cheile de la magazii şi depozite.

din cămară lăsând peștele într-un vas jos pe pământ și poruncind unui copil mic pe care-l creștea Fericitul Ghelasie să-l păzească puțin până se va întoarce. Dar copilul, îmboldit de poftă, a început să mănânce lacom peștele. Intrând chelarul și aflându-l mâncând din pește, de supărare a lovit, fără să-și dea seama, cu piciorul pe copilul care era jos. Și prin lucrarea cuiva, fiind lovit într-un loc sensibil, a leșinat și a murit. Iar chelarul, fiind cuprins de frică, l-a întins pe copil pe rogojina lui și, învelindu-l, a plecat și a căzut la picioarele Avvei Ghelasie, vestindu-i întâmplarea. Iar el, poruncindu-i să nu spună la nimeni altcineva, i-a zis ca, după ce se vor liniști toți, seara, să-l ducă în diaconicon și să-l întindă în fața Jertfelniculuí[5] și să plece. Și venind Bătrânul în diaconicon, s-a așezat la rugăciune. Și la ceasul slujbei de noapte, adunându-se frații, Bătrânul a ieșit având în urma lui pe copilandru. Și nimeni nu a știut întâmplarea fără numai el și chelarul, până s-a săvârșit.

9. Îi ziceau Bătrânii Avvei Ilie, în Egipt, despre Avva Agaton că este un frate bun. Și le-a zis lor Bătrânul: Pentru neamul acesta bun este. Și i-au zis: Dar pentru cei vechi cum este? Și răspunzând, a zis: V-am spus vouă că pentru neamul acesta este bun, cât despre cei vechi, am văzut între ei om în Schit care putea să oprească soarele[6], precum Iisus al lui Navi[7]! Și auzind acestea s-au minunat și au slăvit pe Dumnezeu.

10. Povestea Avva Casian: Era un Bătrân slujit de o fecioară sfântă. Și oamenii ziceau: Nu sunt curați! Și Bătrânul a auzit. Și când era să se săvârșească, a zis

✦ [5]Sfânta Masa. ✦ [6]Vezi apoftegma 6. ✦ [7]Iisus Navi 10, 12-14.

Părinților: Când mă voi săvârși, sădiți toiagul meu pe mormântul meu. Și dacă va vlăstări și va face rod, să aflați că am fost curat față de ea. Iar dacă nu va vlăstări, să cunoașteți că am căzut cu ea. Și a fost sădit toiagul și a treia zi a lăstărit și a făcut rod. Și toți au slăvit pe Dumnezeu.

11. O femeie oarecare care suferea de boala sânului cea care se cheamă cancer, auzind despre Avva Longhin, a căutat să-l întâlnească. Deci, ședea acesta în Enatul Alexandriei. Și când femeia îl căuta, s-a întâmplat ca fericitul acela să adune lemne pe malul mării. Și aflându-l, i-a zis: Avva, unde stă Avva Longhin, robul lui Dumnezeu?, neștiind că el era. Iar el a zis: Ce vrei de la înșelătorul acela? Nu te duce la el, căci este un înșelător. Ce ai? Iar femeia i-a arătat boala! Și el, făcând semnul crucii peste locul acela, a slobozit-o zicând: Mergi și Dumnezeu te va vindeca. Longhin nu-ți poate fi de folos cu nimic. Și femeia a plecat crezând cuvântului și s-a tămăduit îndată. După acestea, povestind unora lucrul și trăsăturile Bătrânului, a aflat că acela era Avva Longhin.

12. Altădată, iarăși, i-au adus un îndrăcit. Iar el le-a zis: Ce pot eu să vă fac? Mergeți mai bine la Avva Zenon! După aceea, Avva Zenon a început să certe pe demon, alungându-l. Și demonul a început să strige: Ce crezi acum, Avva Zenon, că pentru tine am ieșit? Iată, Avva Longhin se roagă acolo împotriva mea! Și temându-mă de rugăciunile lui, am ieșit. Ție nu îți dădeam răspuns.

13. Altădată, iarăși, o femeie oarecare, care avea la mână o boală care nu se vindeca, venind împreună

cu o altă femeie în afara chiliei lui la fereastra dinspre miazănoapte, l-au văzut acolo şezând şi lucrând. Şi o certa, zicând: Pleacă de acolo, femeie! Iar ea stăruia privindu-l fără să vorbească, căci se temea. Cunoscând, deci, Bătrânul şi fiind înştiinţat ce are, s-a ridicat şi a închis fereastra care dădea spre ea şi i-a zis: Pleacă, nu mai ai nicio stricăciune. Şi s-a vindecat femeia din ceasul acela.

14. Altădată, iarăşi, a venit la el cineva să-l cerceteze. Şi, plecând, a luat culionul Bătrânului. Şi venind la un bolnav, cum s-a atins de poartă să intre, a strigat cel bolnav zicând: De ce ai adus aici pe Longhin să mă alunge? Şi îndată a ieşit din el dracul, chiar în ceasul acela.

15. Zicea Avva Sisoe: Când eram la Schit cu Avva Macarie, am urcat împreună cu el şapte nume[8] să secerăm. Şi iată o văduvă gălbejită era în urma noastră şi nu înceta a plânge. A strigat, deci, Bătrânul pe stăpânul ogorului şi i-a zis: Ce are bătrâna aceasta de plânge întruna? Şi i-a zis lui: Bărbatul ei avea spre păstrare un lucru de preţ încredinţat de cineva[9] şi a murit pe neaşteptate, fără să spună unde l-a pus. Şi stăpânul lucrului încredinţat voia să îi ia pe ea şi pe copiii ei ca robi. Şi i-a zis lui Bătrânul: Spune-i să vină la noi, unde ne odihnim de arşiţă. Şi venind femeia acolo, Bătrânul i-a zis: De ce plângi aşa întruna? Şi ea a zis: Bărbatul meu a murit şi a luat spre păstrare lucrul cuiva. Şi murind, nu a spus unde l-a pus. Şi a zis Bătrânul către ea: Vino şi arată-mi unde l-ai înmormântat. Şi luând pe fraţi împreună cu el, a plecat cu ea. Şi ajungând la mormânt, Bătrânul i-a zis văduvei:

[8]Persoane, oameni. [9]Sumă de bani sau obiect de valoare.

Pleacă la casa ta! Şi rugându-se ei, Bătrânul a strigat pe cel mort, zicând: Cutare, unde ai pus averea străină? Iar el răspunzând, a zis: În casa mea este ascunsă, sub piciorul patului! Şi i-a zis lui Bătrânul: Dormi iarăşi până în ziua Învierii! Şi văzând aceasta fraţii, de frică au căzut la picioarele lui. Şi le-a zis lor Bătrânul: Aceasta nu s-a făcut pentru mine, căci eu sunt nimic, ci pentru văduvă şi pentru orfani a făcut Dumnezeu lucrul acesta. Acesta este lucrul cel mare, că Dumnezeu vrea sufletul fără de păcat, şi atunci orice va cere, va primi. Şi venind a vestit văduvei unde se află lucrul încredinţat. Iar ea l-a dat stăpânului şi acela l-a eliberat copiii. Şi cei care au auzit au slăvit pe Dumnezeu.

16. Ziceau despre Avva Macarie că, urcând de la Schit şi purtând coşurile, obosind, s-a aşezat şi se ruga zicând: Dumnezeule, Tu ştii că nu mai am putere. Şi îndată s-a aflat la râu, la locul către care plecase.

17. Cineva avea un fiu slăbănog în Egipt. Şi l-a adus la chilia Avvei Macarie. Şi lăsându-l pe acela plângând la uşă, a plecat departe. Aplecându-se, deci, Bătrânul şi văzând copilul plângând, i-a zis: Cine te-a adus aici? Şi a zis copilul: Tatăl meu m-a aruncat aici şi a plecat. A zis lui Bătrânul: Scoală-te să-l prinzi din urmă! Şi îndată, făcându-se sănătos, l-a ajuns pe tatăl său şi au plecat la casa lor.

18. Trecând odată Avva Miles printr-un loc oarecare, a văzut un monah pe care-l prinseseră unii ca şi când ar fi făcut omor. Şi apropiindu-se Bătrânul, l-a întrebat pe fratele şi, aflând că este învinuit, a zis către cei care-l prinseseră: Unde este cel ucis? Şi i l-au arătat. Şi apropiindu-se de cel ucis, a zis tuturor să se

roage. Iar când el și-a ridicat mâinile către Dumnezeu, mortul a înviat. Și i-a zis în fața tuturor: Spune-ne nouă cine este cel care te-a ucis? Iar el a zis: Intrând în biserică, am dat bani preotului. Iar el, ridicându-se m-a înjunghiat și, aducându-mă, m-a așezat la mânăstirea avvei. Ci vă rog să luați banii și să-i dați copiilor mei. Atunci i-a zis lui Bătrânul: Întoarce-te și dormi până când Domnul va veni și te va scula!

19. S-a suit odată Avva Xantie de la Schit la Terenúthi. Și, la locul unde a rămas să găzduiască pentru oboseala nevoinței, i-au adus puțin vin. Și auzind unii, i-au adus pe un îndrăcit. Și a început dracul să-l batjocorească pe Bătrân și să zică: La acest băutor de vin m-ați adus? Și Bătrânul, smerindu-se, nu a vrut să-l scoată, dar pentru batjocura lui a zis: Cred lui Hristos că nu voi termina de băut paharul acesta până când vei ieși. Și cum a început Bătrânul să bea, a strigat dracul, zicând: Mă arzi, mă arzi! Și înainte de a termina paharul, a ieșit dracul prin harul lui Dumnezeu.

20. Au cercetat odată mai mulți Bătrâni pe Avva Pimen. Și iată unul din cei ai Avvei Pimen avea un copil. Și fața lui, prin lucrarea celui rău, era întoarsă înapoi. Și văzând tatăl lui mulțimea Părinților, luând copilul, s-a dus în afara mânăstirii și stătea acolo plângând. Și s-a întâmplat unuia dintre Părinți să iasă și, văzându-l i-a zis: De ce plângi, omule? Iar el a zis: Rudenie sunt a Avvei Pimen. Și iată s-a întâmplat copilului această ispită. Și vrând să-l aducem Bătrânului, ne-am temut că nu vrea să ne vadă. Și acum, dacă află că sunt aici, va trimite pe cineva și mă va alunga. Iar eu, văzându-vă pe voi, am îndrăznit să vin. Deci, cum vei voi,

avva, miluiește-mă! Ia copilul înăuntru și rugați-vă pentru el. Și luând Bătrânul pe copil, a intrat cu el și arătând înțelepciune, nu l-a dus îndată la Avva Pimen, ci, începând de la frații cei mai mici, zicea: Pecetluiți[10] copilul. Și făcând așa ca toți să-l pecetluiască, unul după altul, la urmă l-a dus și Avvei Pimen. Iar el nu voia să-l atingă. Și ei îl rugau zicând: Așa cum au făcut toți, fă și tu Părinte! Și suspinând, s-a ridicat și se ruga zicând: Dumnezeule, tămăduiește pe făptura Ta, ca să nu fie stăpânit de vrăjmașul. Și pecetluindu-l, îndată l-a vindecat și l-a dat tatălui său sănătos[11].

21. Povestea unui dintre Părinți despre un anume

✦ [10]Sensul este acela de a face peste copil semnul Sfintei Cruci, dar este folosit verbul a pecetlui. Am păstrat verbul a pecetlui pentru că este folosit în Noul Testament cu trimitere la pecetluirea omului de către Duhul Sfânt. Vezi: Să nu întristați Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu, întru Care ați fost pecetluiți pentru ziua răscumpărării (Efeseni 4, 30). Textul se referă la momentul Botezului, când cel botezat este uns cu Sfântul Mir, fiind însemnat cu semnul Sfintei Cruci, în timp ce preotul spune: Pecetea darului Sfântului Duh! ✦ [11]Scena este, ca multe altele din Pateric, frapant de asemănătoare cu vindecările săvârșite de Mântuitorul Însuși. Aceeași mică rezervă la început cu scopul pedagogic de a atrage atenția asupra cauzelor bolii (păcatele celui bolnav, ale părinților sau ale neamului), apoi rugăciunea către Dumnezeu, scurtă, dar fermă, uneori cu mâinile ridicate, urmată de vindecarea spontană și de încredințarea celui vindecat părinților sau celor care l-au adus. (Vezi: Matei cap. 8-9; cap. 17 etc.) Am punctat această izbitoare asemănare pentru a arăta că Părinții Patericului adeveresc cuvintele Mântuitorului Hristos care spusese ucenicilor că vor putea și ei să facă vindecările minunate pe care le făcea El dacă vor avea credință cât un grăunte de muștar. Este încă o dovadă a faptului că literatura sapiențială a Patericelor este într-o continuitate și într-o unitate desăvârșită cu textele dumnezeiești Evanghelii.

Avva Pavel că era din părţile de jos ale Egiptului şi locuia în Tebaida şi că acesta ţinea în mâinile sale şerpi cu coarne şi scorpioni şi ceilalţi şerpi şi-i rupea în două. Şi fraţii i-au pus metanie, zicându-i: Spune-ne nouă ce lucrare ai făcut ca să primeşti harul acesta? Iar el a zis: Iertaţi-mă, Părinţilor. Dacă cineva va dobândi curăţia, toate i se vor supune lui, ca lui Adam când era în Rai, înainte de a călca porunca.

22. A fost ispitit odată Avraam, ucenicul Avvei Sisoe, de un drac. Şi l-a văzut Bătrânul că a căzut. Şi sculându-se, a întins mâinile sale spre cer, zicând: Dumnezeule, fie că vrei fie că nu vrei, nu Te las până nu îl tămăduieşti! Şi îndată s-a tămăduit.

23. A plecat odată un om din lume, care avea cu el pe fiul său, la Avva Sisoe, în Muntele Avvei Antonie. Şi pe cale s-a întâmplat să moară fiul său. Şi nu s-a tulburat, ci l-a luat pe el la Bătrân cu credinţă nestrămutată. Şi a căzut la pământ cu fiul său, ca şi când ar fi făcut metanie, aşa încât să fie binecuvântaţi de Bătrân. Şi sculându-se tatăl, a lăsat copilul jos la picioarele Bătrânului şi a ieşit afară. Iar Bătrânul, crezând că îi pune metanie copilul, i-a zis: Scoală-te şi mergi afară! Căci nu ştia că murise. Şi îndată copilul s-a sculat şi a ieşit. Şi văzându-l tatăl lui, s-a minunat. Şi intrând, s-a închinat Bătrânului şi i-a vestit lucrul. Auzindu-l, Bătrânul s-a întristat, căci nu voia să se întâmple aceasta. Şi ucenicul lui i-a poruncit să nu spună nimănui, până când se va săvârşi Bătrânul.

24. Ziceau despre cel întru sfinţi părintele nostru Spiridon că avea o fiică fecioară, care se împărtăşea

de evlavia tatălui său. Numele ei era Irina. Un cunoscut i-a dat acesteia o podoabă de preț spre păstrare. Iar ea, ca să fie mai sigură, a ascuns podoaba încredințată în pământ. După puțin însă, a plecat din viața aceasta. Și, iarăși, după un alt timp, a venit cel care-i încredințase podoaba. Și neaflând pe fecioară, s-a luat la ceartă cu tatăl ei, Avva Spiridon, când trăgând de el, când rugându-l. Și pentru că socotea mare pierdere paguba celui care încredințase podoaba de preț, Bătrânul a mers la mormântul fiicei sale și a cerut cu tărie lui Dumnezeu să-i arate mai înainte de vreme învierea făgăduită. Și nădejdea nu a dat greș. Căci vie fiind iarăși fecioara, s-a arătat tatălui și a spus locul unde era ascunsă podoaba de preț[12]. După aceea, iarăși a plecat. Și luând podoaba încredințată, Bătrânul a dat-o stăpânului ei.

25. Doi frați buni erau așezați în Schit. Și s-a întâmplat ca unul să se îmbolnăvească. Venind, deci, fratele lui în biserică și cerând de la preot Împărtășanie, auzind preotul, a zis fraților: Să mergem să cercetăm pe fratele! Venind, deci, s-au rugat și au plecat. Iarăși, duminica următoare, preotul a întrebat cum este fratele. Iar el a zis: Roagă-te pentru el! Iarăși, deci, preotul, luând pe frați, a mers împreună cu ei la fratele suferind. Venind, deci, ei, în timp ce erau așezați, fratele a adormit. Și pe când se certau frații, unii zicând

✦ [12]Nu pot să nu semnalez faptul că pentru tatăl fecioarei, Sfântul Spiridon, s-a dovedit mai important faptul de a întoarce datoria cuiva, decât acela de a-și învia fata din morți pentru sine. Este dovada unor ierarhii total diferite de cele care funcționează de obicei în lume.

că s-a învrednicit de Duhul Mângâietorul, iar alții îndoindu-se de aceasta, văzându-i fratele celui adormit, le-a zis: De ce vă certați între voi? Vreți să cunoașteți cine are puterea? Și întorcându-se, a zis către fratele său: Pleci, frate? Iar fratele a zis: Da, dar roagă-te pentru mine! Iar el a zis către acesta: Adevărat, frate, nu te las să pleci înaintea mea! Și întorcându-se către frații care erau așezați, a zis: Dați-mi o rogojină și o pernă! Și luându-le, și-a plecat capul, apoi și-a dat primul sufletul. După aceea a adormit și cel bolnav. Și îndată, pregătindu-i Părinții, i-au dus și i-au înmormântat cu bucurie deoarece primiseră Lumina cea înțelegătoare.

26. Un frate avea Bătrân. Și văzându-l pe el în ce chip minunat pregătea pe morți pentru înmormântare, a zis către el: Când voi muri și pe mine mă vei pregăti așa? Iar el a zis către acela: Așa te voi pregăti până când îmi vei zice ajunge! Nu după mult timp a murit fratele și cuvântul s-a făcut faptă. Căci pregătindu-l pe el cu evlavie, a zis înaintea tuturor: Te-am pregătit bine, fiule, sau mai lipsește ceva? Și tânărul a scos glas, zicând: Este bine, părinte! Ți-ai împlinit făgăduința!

27. Povesteau Părinții că cineva era părintele unei obști. Și s-a întâmplat ca cel care-l slujea pe el, împuținându-se la suflet, să iasă din mânăstire și să plece în alt loc. Iar Bătrânul aproape tot timpul mergea la el și îl ruga să se întoarcă. Iar el nu voia. Și a făcut acest lucru Bătrânul vreme de trei ani, până când slujitorul lui s-a înduplecat și s-a întors. Și i-a poruncit Bătrânul să iasă și să adune nuiele pentru mături. Și făcând aceasta cel ce-l slujea, din lucrarea satanei,

și-a pierdut un ochi. Iar Bătrânul, întristându-se foarte mult, a început să-l mângâie pe cel ce avea durere. Și i-a zis slujitorul: Eu sunt pricina! Căci pentru ostenelile pe care ți le-am adus sufăr acum aceasta. După un timp, durerea l-a părăsit, dar beteșugul a rămas. Și iarăși i-a poruncit Bătrânul să iasă și să taie frunze de finic. În timp ce lucra, prin lucrarea vrăjmașului, iarăși, sărind o creangă și-a pierdut și celălalt ochi. A venit, deci, la mânăstire și s-a liniștit, nemaifăcând nimic. Dar avva iarăși s-a întristat. Și când a venit chemarea lui, cunoscând de mai înainte, a trimis la toți frații și le-a zis: Chemarea mea este aproape! Vedeți de voi! Și a început fiecare să spună: Cui ne lași, avva? Iar Bătrânul tăcea. Și a trimis apoi de a chemat numai pe cel orb. Și i-a zis și lui despre chemare. Iar el a lăcrimat și a zis: Cui mă lași pe mine, orbul? Iar Bătrânul a zis: Roagă-te să aflu îndrăzneală în fața lui Dumnezeu. Și nădăjduiesc că duminică tu vei face sinaxa. Și adormind el, după puține zile, orbul a văzut din nou și a devenit părintele[13] obștii.

28. Unul dintre Bătrâni a trimis pe ucenicul lui să scoată apă. Și fântâna era departe de chilia lor. Iar ucenicul a uitat să ia funia. Și venind la fântână, a văzut că nu o adusese. Și făcând rugăciune, a strigat

[13]Doresc să subliniez faptul că cel care conduce obștea este numit simplu părinte. Este vorba, desigur, de părintele duhovnicesc, cel de a cărui voie ascultă toți frații într-o obște. Am amintit acest lucru pentru că părintele duhovnicesc este chipul Părintelui ceresc, singurul izvor de voință. Ulterior a intervenit o distincție, dar și o confuzie între părintele duhovnicesc și egumenul sau starețul unei obști. Mai mult, chiar, sunt mânăstiri

zicând: Izvorule, izvorule, părintele meu a zis să-mi umpli ulciorul cu apă! Și îndată apa s-a ridicat până sus. Și după ce a umplut fratele ulciorul, apa s-a dus iarăși la locul ei.

29. Un Bătrân schitiot stătea în muntele lui Paisie. Și i-au adus pe cineva îndrăcit de la palat, iar el l-a vindecat. Apoi i-au adus o pungă plină de aur. Dar Bătrânul nu voia să o primească. Văzând însă pe acela întristat, a ținut numai punga goală și i-a zis: Aurul să-l dai săracilor milostenie. Și a făcut Bătrânul din pungă culion, pentru că era din păr și aspră. Și a purtat-o mult timp pentru a-și chinui trupul.

30. Ziceau despre un Bătrân că stătea la Schit și a venit la el un drac, vrând să intre. Și l-a legat afară din biserică. Și iarăși a venit un alt drac și pe acela l-a legat. Încă o dată a venit un alt drac și i-a aflat pe ceilalți doi legați și le-a zis: De ce ați stat aici afară? Și i-au zis lui: Stă înăuntru și nu ne lasă să intrăm. Și acela, năvălind cu putere, a încercat să intre. Iar Bătrânul l-a legat și pe el.

---

unde părintele duhovnicesc al fraților este o altă persoană decât starețul. Distincția ce trebuie făcută este între preotul slujitor al Tainei Sfintei Spovedanii și părintele duhovnicesc al unei obști sau al unei persoane. Preotul slujitor poate săvârși spovedania fără să fie în mod necesar părintele duhovnicesc al persoanei respective, deși în cele mai multe situații el este și părintele duhovnicesc, după cum părintele duhovnicesc nu trebuie să fie neapărat preot. Părintele duhovnicesc este cel care își asumă îndrumarea desăvârșită a fiilor duhovnicești. Aceștia se supun întru totul voinței lui, făcând astfel exercițiul supunerii de voia lui Dumnezeu.

31. Ziceau despre un Bătrân că chilia lui era luminoasă precum ziua. Şi aşa cum citea şi lucra ziua, tot aşa făcea şi noaptea.

32. A plecat odată un Bătrân împreună cu un frate să aducă apă. Şi fratele, luând-o mai înainte, a văzut în izvor un şarpe mare. Şi a zis lui Bătrânul: Mergi şi calcă peste capul lui. Dar fiindu-i frică, nu s-a dus. A venit atunci Bătrânul şi, când l-a văzut şarpele, s-a ruşinat şi a plecat în pustie.

Sfârşitul tratatului despre făcătorii de minuni.

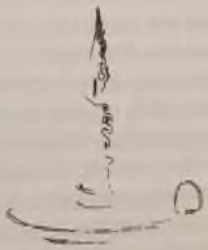

CAPITOLUL XX

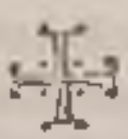

DESPRE VIEŢUIREA VIRTUOASĂ

1. Rugându-se odată Sfântul Antonie în chilia sa, a venit un glas zicând: Antonie, nu ai ajuns încă la măsura cizmarului cutare din Alexandria. Sculându-se, deci, dimineaţa şi luând toiagul de finic, a plecat către acela. Ajungând, deci, la casa lui, a intrat la el. Văzându-l, acela s-a tulburat. A zis, deci, către el Bătrânul: Spune-mi faptele tale. Iar el a zis: Nu mă ştiu să fi făcut vreodată ceva bun, fără numai că, de cum mă scol dimineaţa, stau la lucrul meu de mână şi spun că toată cetatea aceasta, de la cel mic la cel mare, intră în Împărăţie pentru dreptăţile lor şi numai eu singur voi moşteni iadul pentru păcatele mele. Şi iarăşi, seara, zic acelaşi cuvânt înainte de a mă culca. Auzind Avva Antonie, a zis: Cu adevărat, ca un bun aurar, şezând în casa ta, cu odihnă ai moştenit Împărăţia. Iar eu, fără discernământ fiind, locuind tot timpul în pustie, nu te-am ajuns.

2. Doi dintre Părinţi au rugat pe Dumnezeu să le arate la ce măsură au ajuns. Şi le-a venit lor glas zicând: În satul cutare din Egipt este un om din lume, pe

nume Euharist, și femeia lui se cheamă Maria. Nu ați ajuns la măsura lor. Și sculându-se cei doi Bătrâni, au mers în sat și, întrebând, au aflat coliba și pe femeie. Și i-au zis ei: Unde este bărbatul tău? Iar ea a zis. Este păstor și paște oile. Și i-a poftit pe ei în coliba lor. Iar când s-a făcut seara, a venit și Euharist cu oile sale. Și văzând pe Bătrâni, le-a pregătit lor masă și a adus apă să le spele picioarele. Și au zis Bătrânii: Nu vom gusta nimic, dacă nu ne vestești lucrarea ta. Iar Euharist, cu toată smerenia, a zis: Eu sunt păstor și aceasta este femeia mea. Și Bătrânii au stăruit rugându-l și el nu voia să le spună. Și ei i-au zis: Dumnezeu ne-a trimis la tine. Cum a auzit acest cuvânt, a fost cuprins de teamă și le-a zis: Iată avem oile acestea de la părinții noștri. Și dacă binevoiește Domnul să avem vreun venit de la ele, îl facem în trei părți: o parte săracilor și altă parte pentru primirea de străini, iar a treia parte pentru trebuința noastră. De când am luat-o, femeia mea este fecioară. Și fiecare doarme separat. Noaptea purtăm saci, iar ziua purtăm hainele noastre. Și până acum nimeni dintre oameni nu a cunoscut acestea. Și auzind, cei doi Bătrâni s-au minunat și au plecat slăvind pe Dumnezeu.

3. A venit odată Avva Macarie Egipteanul de la Schit în Muntele Nitriei la prăznuirea Avvei Pamvo. Și i-au zis lui Bătrânii: Spune cuvânt fraților, părinte: Iar el a zis: Eu nu m-am făcut încă monah, dar am văzut monahi. Șezând eu odată în chilie la Schit, mă necăjeau gândurile zicând: Pleacă în pustie și ia seama la ce vei vedea acolo. Și am stat acolo luptând cu gândul

cinci ani, zicând ca nu cumva să fie de la draci. Și cum gândul a stăruit, am plecat în pustie. Și am găsit acolo un lac cu apă și cu o insulă în mijloc. Și veneau animalele pustiei să bea apă din lac. Și am văzut în mijlocul lor doi oameni goi și s-a cutremurat trupul meu, căci credeam că sunt duhuri. Și ei, văzând că m-am înfricoșat, au vorbit către mine: Nu te teme! Și noi suntem oameni. Și a zis lor: De unde sunteți și cum ați venit în pustia aceasta? Iar ei au zis: Din obște suntem, dar am făcut înțelegere și am venit aici, unde suntem de patruzeci de ani. Și unul era egiptean, iar celălalt era libian. Și m-au întrebat și ei pe mine, zicând: Cum este lumea și dacă apa vine la timpul ei[1], și dacă lumea are bunăstare. Și le-am zis: Da! Și eu i-am întrebat: Cum pot să ajung monah? Și mi-au zis: Dacă nu se leapădă cineva de toate cele ale lumii, nu poate să ajungă monah. Și eu le-am zis: Eu sunt neputincios și nu pot ca voi. Și ei mi-au zis: Dacă nu poți ca noi, stai în chilia ta și plânge-ți păcatele tale. Și i-am mai întrebat: Când se face iarnă, nu răciți? Și când se face arșiță nu ard trupurile voastre? Iar ei au zis: Dumnezeu ne-a făcut nouă această iconomie, încât nici iarna nu suferim de frig și nici vara arșița nu ne face rău. De aceea v-am spus că încă nu am ajuns să fiu monah, dar am văzut monahi. Iertați-mă, fraților!

4. Povestea Avva Vitimie că zicea Avva Macarie: Stând eu odată în Schit, au coborât acolo doi tineri străini. Și unul dintre ei avea barbă, iar celuilalt abia îi dădea barba. Și au venit la mine, zicând: Unde este

[1] Este vorba de revărsarea apelor Nilului cărora se datora belșugul produselor agricole în Egipt (ET).

chilia Avvei Macarie? Și eu am zis: De ce îl căutați? Și ei au zis: Auzind cele despre el și despre schit, am venit să-l vedem. Am zis lor: Eu sunt! Și ei au pus metanie, zicând: Vrem să rămânem aici! Iar eu, văzându-i fragezi și ca venind din bogăție, le-am zis: Nu puteți să stați aici! Și a zis cel mai mare: Dacă nu putem să rămânem aici, plecăm în altă parte! Iar eu am zis gândului meu: De ce să-i alung și să-i smintesc? Osteneala îi va face să plece ei singuri. Și le-am zis: Veniți de vă faceți chilie, dacă puteți. Și ei au zis: Arată-ne un loc și vom face. Bătrânul le-a dat o secure și o desagă plină cu pâine și sare. Le-a arătat și o stâncă tare, zicând: Săpați aici în piatră și aduceți lemne de la Elos. Apoi acoperiți și stați aici! Iar eu socoteam că aveau să plece din pricina ostenelii. Ei m-au întrebat: Ce lucrează monahii aici? Le-am zis: Împletesc funii. Am luat apoi finic din Elos și le-am arătat cum se începe împletitura și cum trebuie să croiască. Și le-am zis: Faceți coșuri mici și dați-le celor care le iau și ei vă vor aduce pâine. După aceea eu am plecat. Iar aceia, cu răbdare, au făcut toate câte le-am spus și nu m-au cercetat timp de trei ani[2]. Iar eu am rămas luptând cu gândurile mele și zicând: Care va fi oare lucrarea lor? Căci nu au venit să mă întrebe despre gânduri. Cei care sunt departe de mine vin la mine, iar aceștia care sunt aproape nu au venit și nici la altcineva nu au mers. Vin numai la biserică, tăcând, să ia Împărtășanie. Și m-am rugat lui Dumnezeu, postind o

✦ [2]De remarcat răbdarea pe care o făceau părinții. Iată aici, Avva Macarie a avut răbdare timp de trei ani de zile, biruindu-și curiozitatea de a ști ce se întâmplă cu cei doi.

săptămână, ca să-mi arate lucrarea lor. Sculându-mă, după ce a trecut săptămâna, am plecat să-i văd. Şi bătând la uşa lor, mi-au deschis şi mi-au dat binețe, tăcând. Şi făcând rugăciune m-am aşezat. Cel mai mare făcând semn celui mai mic să iasă, s-a aşezat şi împletea funia, nevorbind nimic. Şi la ceasul a nouălea a bătut la uşă şi a venit cel mai mic. A făcut puțină fiertură şi a pregătit masa la un semn pe care i l-a făcut cel mai mare. A pus pe masă trei pesmeți şi s-a aşezat tăcând. Iar eu am zis: Ridicați-vă să mâncăm! Şi sculându-se, am mâncat. Apoi a adus ulciorul şi am băut apă. Când s-a făcut seară, mi-au zis: Pleci? Iar eu am zis: Nu, ci voi dormi aici! Şi mi-au pus deoparte o rogojină. Ei şi-au scos cingătorile şi paramanele[3] şi s-au aşezat împreună pe o rogojină în fața mea. Cum s-au întins, eu rugam pe Dumnezeu să-mi descopere lucrarea lor. Atunci s-a deschis acoperişul şi s-a făcut lumină ca ziua. Ei, însă, nu vedeau lumina. Şi de cum au crezut că am adormit, cel mai mare a făcut semn celui mai mic atingându-l într-o parte, s-au sculat şi-au încins cingătorile şi au ridicat mâinile la cer. Şi eu îi vedeam pe ei, dar ei nu mă vedeau pe mine. Şi am văzut dracii venind ca muştele peste cel mic. Şi unii veneau şi se aşezau pe gura lui, iar alții pe ochii lui. Şi am văzut un înger al Domnului care purta sabie de foc şi păzindu-l pe acesta de jur împrejur şi alungând pe draci de la el. Iar de cel mai mare nu se puteau apropia. Şi spre dimineață s-au întins iarăşi pe rogojină. Şi eu m-am făcut că mă trezesc şi ei de asemenea. Şi cel mai mare mi-a zis numai cuvântul acesta: Vrei

✦ [3]Pânză cu multe cruci pe care călugării o poartă cruciş pe umeri.

să punem cei doisprezece psalmi? Eu am zis: Da! Și a cântat cel mic cinci psalmi, câte șase stihuri cu Aliluia. Și la fiecare stih ieșea o flacără de foc din gura lui și se urca la cer. Asemenea și cel mai mare, când deschidea gura să cânte, ca o funie de foc ieșea din gura lui și ajungea la cer. Iar eu am zis puțin pe de rost. Și ieșind, am zis: Rugați-vă pentru mine! Ei au pus metanie, tăcând. Am aflat, deci, că cel mare este desăvârșit, iar pe cel mic încă îl mai luptă vrăjmașul. După puține zile, a adormit fratele cel mai mare și a treia zi a adormit și cel mic. Și când mergeau unii dintre Părinți la Avva Macarie, îi ducea în chilia lor, zicând: Veniți să vedeți locul muceniciei celor doi tineri străini!

5. Când se ruga odată Avva Macarie în chilia lui, i-a venit lui un glas zicând: Macarie, nu ai ajuns încă la măsurile femeilor cutare din cetatea cutare! Sculându-se Bătrânul dimineață și luându-și toiagul lui de finic, a început să călătorească spre cetatea aceea. Ajungând, deci, în cetate și aflând locul, a bătut în poartă. Și ieșind una din femei, l-a primit în casă. Și stând el puțin, a venit și cealaltă. Apoi el le-a chemat și venind ele, au stat împreună cu el. Și a zis Bătrânul către ele: Pentru voi am suferit drumul și atâta osteneală venind din pustie. Spuneți-mi, deci, care este lucrarea voastră? Și ele i-au zis: Crede-ne, părinte, că nu am fost în afara patului bărbatului nostru până astăzi. Deci, ce lucrare cauți la noi? Făcându-le metanie, bătrânul le-a rugat, zicând: Descoperiți-mi lucrarea voastră! Atunci ele au zis lui: Noi în lume am fost străine una de cealaltă. S-a întâmplat să ne însoțim cu doi frați după trup. Și iată, sunt cincisprezece ani

astăzi de când locuim în casa aceasta şi nu ştim să ne fi certat vreodată sau să fi spus vreun cuvânt de ruşine. Ne-a venit în minte gândul să părăsim pe bărbaţii noştri şi să intrăm în tagma fecioarelor. Şi fiind rugaţi îndelung de către noi, bărbaţii noştri nu s-au înduplecat să ne slobozească. Şi dacă nu am izbutit în scopul nostru, am pus legământ între noi şi Dumnezeu, ca până la moarte să nu vorbim cu gura noastră cuvânt lumesc. Auzind acestea Avva Macarie, a zis: Cu adevărat nu este fecioară sau femeie căsătorită, sau monah, sau mirean, ci Dumnezeu caută la gândul omului şi dăruieşte Duhul Sfânt tuturor.

6. A zis Avva Pimen că Avva Antonie a spus despre Avva Pamvo că din a se teme de Dumnezeu a făcut pe Duhul Sfânt să sălăşluiască în el.

7. A zis Avva Pimen: Mulţi dintre Părinţii noştri s-au făcut bărbaţi desăvârşiţi întru nevoinţă, dar întru subţirimea gândurilor doar câte unul.

8. A zis Avva Pimen: Trei fapte trupeşti am văzut la Avva Pamvo, nemâncarea până seara în fiecare zi, tăcerea şi lucrul mâinilor.

9. Ziceau despre Avva Pimen că, dacă stăteau unii Bătrâni în faţa lui şi vorbeau despre Bătrâni sau numeau pe Avva Sisoe, el zicea: Lăsaţi-l pe Avva Sisoe, căci cele ale lui nu se pot spune cu măsura povestirii despre el!

10. Ziceau despre Avva Pamvo că, aşa precum a primit Moise chipul slavei lui Adam, când a fost slăvită faţa lui, tot aşa şi Avva Pamvo; strălucea ca fulgerul faţa lui şi era ca un împărat care şedea pe tronul său. Aceeaşi lucrare aveau şi Avva Siluan, şi Avva Sisoe.

11. Când era să se sfârşească Avva Roman, s-au

adunat la el ucenicii lui, zicându-i: Cum trebuie să ne chivernisim? Iar Bătrânul a zis: Nu știu să fi spus cuiva dintre voi să facă ceva vreodată, decât numai după ce mai înainte mi-am îndreptat gândul meu să nu mă mânii dacă nu va face ceea ce i-am spus să facă. Și astfel tot timpul nostru am trăit în pace.

12. Stătea odată Avva Sisoe în muntele Avvei Antonie. Și zăbovind cel care-l slujea să vină la el, timp de zece luni nu a văzut om. Plimbându-se odată prin munte, a aflat un faranit[1] care vâna animale sălbatice. Și i-a zis Bătrânul: De unde vii și cât timp ai de când ești aici? Iar el a zis: Adevărat, avva, am unsprezece luni de când sunt în muntele acesta și nu am văzut om decât pe tine acum. Și auzind Bătrânul acestea, intrând în chilie, se bătea în piept zicând: Iată, Sisoe, credeai că ai făcut ceva vreodată, dar nu ai izbutit să faci nici ceea ce a făcut mireanul acesta.

13. Ziceau despre Avva Sisoe că, atunci când era să se sfârșească, stând Părinții lângă el, strălucea fața lui ca soarele. Și le-a zis: Iată, Avva Antonie a venit! Și după puțin, a zis: Iată ceata proorocilor a venit! Și iarăși fața lui strălucea și mai mult. Și a zis: Iată, ceata Apostolilor a venit! Și fața lui s-a făcut de două ori mai strălucitoare. Și iată, era ca și când vorbea cu cineva. Și l-au rugat Părinții, zicând: Cu cine vorbești, părinte? Iar el a zis: Iată, au venit îngerii să mă ia. Și îi rog să fiu lăsat ca să mă mai pocăiesc puțin. Și i-au zis lui Părinții: Nu ai trebuință de pocăință, părinte! Și Bătrânul le-a zis: Adevărat vă spun, nu mă știu pe mine să fi pus început. Și au aflat cu toții că

[1] Locuitor din Faranul Egiptului.

este desăvârșit. Și a strălucit fața lui ca soarele și s-au înfricoșat toți. Și el le-a zis: Vedeți, Domnul a venit și zice: Aduceți-mi vasul pustiei! Și îndată și-a dat duhul și s-a făcut ca un fulger și s-a umplut toată casa de bună mireasmă.

14. Același Avvă Sisoe, când stătea în chilie, totdeauna încuia poarta. Iar dacă îl întreba cineva pe Avva Sisoe despre Avva Pamvo, zicea: Mare a fost Pamvo! Mare a fost în lucrurile lui!

15. A zis unul dintre Părinți că s-a întâlnit cineva din întâmplare cu Avva Siluan. Și văzând fața lui și trupul lui strălucind ca ale unui înger, a căzut cu fața la pământ. Și zicea că și alții câțiva au această harismă.

16. Ziceau despre Avva Sarmată că de multe ori se nevoia câte patruzeci de zile cu voia Avvei Pimen și se împlineau zilele pentru el ca și când n-ar fi fost niciuna. A venit, deci, Avva Pimen la el și i-a zis: Spune-mi ce ai văzut făcând atâta osteneală? Iar el a zis către el: Nimic! A zis către el Avva Pimen: Nu te las până ce nu-mi vei spune! Iar el a zis: Numai un lucru am văzut, că dacă zic somnului să plece, pleacă, și dacă îi spun vino, vine!

17. Zicea Avva Matoe despre Avva Titoe: Nu se află om care să deschidă gura și să spună vreun lucru rău către el. Ci după cum stă aurul curat pe talerul cântarului, tot așa și Avva Titoe.

18. A zis Avva Filorom: De când m-am născut din nou din apă și din Duh și până astăzi, pâine străină în dar nu am mâncat și din ostenelile mele și din lucrul mâinilor mele am dat două sute de monede la leproși. Căci era caligraf tare iscusit și nu se lăsa de scriere

măcar că mergea pe al optzecilea an de viață, niciodată îndepărtându-se cu gândul de la Dumnezeu.

19. Au zis Avva Psentaisie și Avva Surie și Avva Psoie: Auzind cuvintele părintelui nostru Pahomie, mult ne-am folosit, fiind mișcați spre râvna faptelor bune. Dar văzând la el că și tăcerea lui era cuvânt, ne minunam unii către alții, zicând: Socotim că toți sfinții sunt făcuți așa de Dumnezeu din pântecele maicii lor, adică sfinți și neschimbători, și că nu ei au hotărât viața lor, și socotim că păcătoșii nu pot trăi cu evlavie pentru că așa au fost plăsmuiți ei. Acum vedem bunătatea lui Dumnezeu în chip vădit la părintele nostru, că din părinți elini fiind el, s-a făcut atât de cinstitor de Dumnezeu și este îmbrăcat cu toate poruncile lui Dumnezeu. Așadar și noi putem cu toții să urmăm lui, așa cum și el urmează sfinților. Oare nu sunt scrise acestea: *Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi*[5]. Să murim deci împreună cu omul acesta și vom trăi împreună cu el, căci drept ne duce la Dumnezeu.

20. Ziceau despre Avva Or că nici nu a spus minciună vreodată, nici nu a jurat, nici nu a blestemat vreun om și nici nu a vorbit decât dacă era nevoie.

21. Zicea același Avvă Or ucenicului său Pavel: Ia seama, să nu aduci niciodată cuvânt străin în această chilie.

22. Ziceau despre Avva Or și despre Avva Teodor că puneau început bun și mulțumeau lui Dumnezeu pururea.

23. Era un pustnic care păștea împreună cu buvalii[6]

✦ [5]Matei 11, 28. ✦ [6]Un fel de antilopă, frumoasă la trup, din jungla Africii, care se aseamănă cu un bivol mare.

și se ruga lui Dumnezeu, zicând: Doamne, învață-mă ceea ce îmi lipsește! Și i-a venit lui glas, zicând: Mergi în cutare obște și orice-ți vor porunci, să faci. Intrând el în obștea aceea, a rămas acolo, dar nu știa slujirea fraților. Și-i ziceau lui: Fă asta, prostule! Sau: Fă-o pe cealaltă, bătrân stricat! Și necăjindu-se, se ruga lui Dumnezeu, zicând: Doamne, nu cunosc slujirea oamenilor! Trimite-mă iarăși la buvali. Și a fost slobozit de Dumnezeu să plece iarăși în locul acela să pască cu buvalii.

24. A zis un Bătrân: Era un Bătrân care stătea în pustie slujind lui Dumnezeu de mulți ani. Acesta zicea: Doamne, dă-mi înștiințare dacă am bineplăcut Ție! Și a văzut un înger care-i spunea: Nu ai ajuns încă precum zarzavagiul din cutare loc. Iar Bătrânul, minunându-se, și-a zis: Voi merge în cetate să-l văd pe acela și ce anume lucrează, încât să întreacă lucrarea și osteneala mea de atâția ani. A plecat, deci, Bătrânul și a ajuns în locul despre care auzise de la înger. Și l-a aflat pe omul acela, șezând și vânzând legume. Și a rămas cu el tot restul zilei. Și când a terminat omul treaba lui, Bătrânul i-a zis: Poți, frate, să mă primești în chilia ta noaptea aceasta? Iar el, bucurându-se, l-a primit. Plecând, deci, la chilie, după ce omul a pregătit cele de cuviință pentru odihna Bătrânului, i-a zis Bătrânul: Arată-mi iubirea ta, frate, și descoperă-mi petrecerea ta! Și pentru că omul nu voia să-i spună, Bătrânul a stăruit mult timp, rugându-l. Înduplecându-se, în cele din urmă, omul a spus: Seara mănânc pentru tot restul zilei. Și când termin treaba mea, țin pentru mine ce-mi este necesar pentru hrană, iar restul dau celor care au trebuință. Și dacă primesc pe

vreunul din robii lui Dumnezeu, cheltuiesc pentru el aceasta. Și cum mă scol dimineața, înainte de a mă așeza la lucrul meu, zic despre cetatea aceasta că de la cel mai mic până la cel mai mare vor intra în Împărăția lui Dumnezeu, pentru dreptățile lor, și numai eu voi moșteni iadul pentru păcatele mele. Și seara zic iarăși același cuvânt înainte de a mă culca. Auzindu-l Bătrânul, i-a zis: Este bună această lucrare, dar nu este vrednică să întreacă ostenelile mele de atâția ani. Și când era să guste ceva, Bătrânul a auzit în drum pe unii care cântau - căci chilia vânzătorului de legume era în loc însemnat - și i-a zis: Frate, voind așa să trăiești după Dumnezeu, cum de stai în locul acesta? Acum nu te tulburi când auzi cântecele acestea? A zis lui omul acela: Îți zic, avva, că niciodată nu m-am tulburat și nici nu m-am smintit! Auzindu-l Bătrânul, a zis: Ce gândești, deci, în inima ta, când auzi acestea? Și el a zis: Gândesc că toți merg în Împărăție. Auzind Bătrânul, s-a minunat și a zis: Aceasta este lucrarea care întrece osteneala mea de atâția ani. Și punându-i metanie, a zis: Iartă-mă frate, eu nu am ajuns la această măsură. Și fără să mai guste ceva, a plecat iarăși în pustie.

25. Povestea unul dintre Părinți: Doi negustori din Apamia[7], care făceau negustorie în țară străină, erau prieteni. Unul era bogat, iar celălalt potrivit de bogat. Bogatul avea o femeie preafrumoasă și înfrânată, așa

[7] Este vorba despre vechea capitală a provinciei Siriene Apamia, în nordul Antiohiei, pe cursul râului Oronte. Apamia era reședința vestitelor școli de filosofie și s-a dezvoltat într-un important centru creștin. Din secolul al II-lea a fost reședință episcopală.

cum arătau lucrurile. Deci, sfârşindu-se bărbatul ei şi văzând celălalt cuviinţa ei, a voit să o ia pentru sine de femeie. Dar se sfia să-i spună, ca nu cumva aceea să nu primească. Ea însă, fiind înţeleaptă, a înţeles acest lucru şi i-a zis: Chir Simeon (căci aşa se chema), te văd având gânduri. Spune-mi ce ai şi te voi înştiinţa. Iar el la început se sfia să-i spună, dar după aceea i-a mărturisit şi a rugat-o ca să-i fie femeie. Aceia i-a zis: Dacă vei face ceea ce îţi poruncesc, primesc! Iar el i-a zis: Orice îmi vei porunci, voi face! Aceea i-a zis: Coboară la cămara ta şi posteşte până când te voi chema eu. Nici eu nu voi gusta nimic - adevărul îţi spun - până când te voi chema. Şi el s-a învoit. Nu i-a dat însă soroc când avea să-l cheme la ea. Acela credea că îl va chema în aceeaşi zi. A trecut, deci, o zi şi a doua, şi a treia şi ea nu-l chema. El aştepta cu răbdare, fie pentru dorul ce îl avea pentru ea, fie pentru că Dumnezeu, Care ştia când avea să-l cheme, iconomisea astfel lucrurile şi-i dădea răbdare. Căci după aceasta s-a făcut vas ales. În a patra zi a trimis la el. Acela cu puţin nu şi-a dat sfârşitul. Şi neputând din pricina istovirii să urce cu picioarele lui, a urcat fiind sprijinit. Iar aceea a pregătit masa şi a întins patul. Şi i-a zis: Iată, masa şi patul, unde porunceşti, acolo vom merge! A zis ei: Mă rog ţie, ai milă de mine şi dă-mi puţin să mănânc, că mă sfârşesc. Căci, nici nu ştiu dacă mai este femeie din pricina sfârşelii care mă stăpâneşte. Atunci i-a zis lui aceea: Iată, când ai flămânzit, ai dorit mâncarea în locul meu şi al oricărei femei şi al plăcerii! Aşadar, când ai astfel de gânduri, să foloseşti acest medicament şi te vei scăpa de orice

gând nepotrivit. Crede-mă, după bărbatul meu, nici cu tine, nici cu alt bărbat nu mă însoțesc, ci cu acoperământul lui Hristos așa nădăjduiesc să rămân, văduvă. Atunci, fiind pătruns și minunându-se de înțelepciunea și înfrânarea ei, i-a zis: Pentru că Domnul a binevoit să mă cerceteze și să mă mântuiască prin înțelepciunea ta, ce mă sfătuiești să fac? Aceea, neîndrăznind din pricina tinereții și a frumuseții ei, temându-se ca nu cumva peste un timp să pătimească și ea același lucru, i-a zis: Socotesc că pe nimeni nu iubești pentru Dumnezeu mai mult decât pe mine. El i-a zis: Așa este! Iar ea a zis: Și eu, adevărat, pentru Dumnezeu te iubesc, dar pentru că glasul domnesc este cel care spune: *Dacă cineva vine la Mine și nu urăște pe tatăl său, și pe mamă, și pe femeie, și pe fii, și pe frați, și pe surori, chiar și sufletul său, nu poate să fie ucenicul Meu*[8], să ne îndepărtăm unul de celălalt, ca și ție să-ți socotească Domnul că te-ai lepădat pentru El de femeie și mie că m-am lepădat de bărbatul meu. Iată, deci, este o mânăstire de zăvorâți în ținutul nostru, în Apamia. Dacă dorești cu tot sufletul să te mântuiești, acolo să te lepezi de lume și vei fi cu adevărat bineplăcut lui Dumnezeu. Și el, îndată, s-a lepădat de toate lucrurile și a alergat la mânăstirea aceea și a rămas acolo până a adormit în Domnul. Și s-a făcut monah încercat, având mintea curată și văzând lucrurile cu simplitate și ajungând la vederea lor duhovnicească. Acestea toate le-a povestit Avva Simeon însuși celui care ni le-a povestit.

26. Povestea unul dintre pustnici fraților din Raith

[8] Luca 14, 26.

- unde se găsesc cei șaptezeci de arbori de finic, locul unde a ajuns Moise cu poporul, când a ieșit din Egipt[9] - și zicea așa: M-am gândit odată să intru în partea cea mai adâncă a pustiei, să aflu cumva pe cineva care să slujească lui Dumnezeu într-un loc mai îndepărtat decât mine. Și călătorind patru zile și patru nopți, am aflat o peșteră. Și apropiindu-mă, am putut lua seama înăuntru și am văzut un om șezând. Am bătut după obiceiul monahilor ca să iasă și să mă salute. Dar el nu se mișca, căci se odihnise întru Domnul. Iar eu, fără să mă tulbur în vreun fel, am intrat și l-am apucat de umăr. Și îndată s-a risipit și s-a făcut pulbere. Uitându-mă în jur mai bine, am văzut un coloviu[10] agățat. Cum l-am apucat, și acesta s-a topit și n-a rămas nimic din el. Fiind eu cuprins de mirare, am ieșit de acolo și am aflat altă peșteră și urme de om. Bucurându-mă, deci, m-am apropiat de peșteră. Iarăși am bătut la ușă și nimeni nu m-a auzit. Intrând, nu am aflat pe nimeni. Stând în afara peșterii, ziceam în sinea mea că trebuie să vină robul lui Dumnezeu, oriunde ar fi. Și când s-a făcut ziuă, am văzut o turmă de buvali venind și pe robul lui Dumnezeu gol, acoperind cu părul capului părțile rușinoase ale trupului. Și când s-a apropiat de mine, crezând că sunt duh, s-a așezat la rugăciune. Căci era, așa cum zicea mai târziu, mult încercat de duhuri. Iar eu, înțelegând aceasta, i-am zis: Om sunt, robule al lui Dumnezeu. Privește urmele mele și pune mâna pe mine că sunt trup și sânge. Și când m-a privit, după Amin, s-a liniștit. Și primindu-mă în chilie, m-a întrebat: Cum ai ajuns

[9]Ieșire 15, 27. [10]Veșmânt călugăresc fără mâneci.

aici? Și eu am zis: Pentru a căuta pe robii lui Dumnezeu am venit în această pustie. Și Dumnezeu n-a lăsat fără răspuns dorința mea. Și eu l-am întrebat cum a venit în aceste locuri? Și cât timp are aici? Și cum se hrănește? Și cum, gol fiind, nu are trebuință de îmbrăcăminte? Iar el a zis: Eu eram în obștea Tebaidei, având drept lucrare să țes lână. Și mi s-a strecurat un gând, care-mi zicea: Ieși de aici și nevoiește-te singur, și vei putea să trăiești în liniște și să primești pe străini și vei dobândi plată mai mare decât primești acum din lucrarea ta. Și, învoindu-mă cu gândul, m-am apucat de treabă. Căci am zidit mânăstire și aveam slugi cărora le porunceam. Agonisind multe, mă luptam ca pe cele adunate să le împart la săraci și la străini. Dar vrăjmașul nostru, diavolul, a fost cuprins de pizmă, și atunci ca întotdeauna, pentru răsplata viitoare ce avea să mi se dea, pentru care m-am și grăbit să închin toate ostenelile mele lui Dumnezeu. Și văzând o fecioară, care mi-a comandat lucruri, pe care eu le-am făcut și i le-am dat, i-a dat gândul să mai comande iarăși și alte lucruri. Și făcându-se, deci, obișnuință între noi, și îndrăzneala era mai mare. Așa am ajuns și la atingerea mâinilor și la râs și la împreună-petrecere. Și fiind cuprinși de durerile nașterii, am născut păcatul. Și rămânând în păcat după aceea șase luni, mă gândeam că astăzi sau mâine voi fi supus morții și voi avea parte de iadul cel veșnic. Căci dacă cel care a stricat femeia unui bărbat este dat iadului și supus pedepsei, de câte pedepse este vrednic cel care a necinstit pe roaba lui Dumnezeu? Și așa, întru ascuns, am alergat către pustia aceasta, lăsând toate ale mele

femeii. Şi venind aici, am aflat peştera aceasta şi izvorul şi finicul care îmi dă douăsprezece ciorchini de curmale pe an. În fiecare lună face un ciorchine, care îmi ajunge cele treizeci de zile. După aceea se coace al doilea. După mult timp mi-a crescut părul şi, tocindu-se de tot hainele, acopăr cu el partea care trebuie a trupului. Şi iarăşi întrebându-l dacă la începuturi a întâmpinat greutăţi, a zis: La începuturi tare am fost strâmtorat, încât mă întindeam la pământ din pricina ficatului şi nu puteam să stau în picioare pentru a-mi face slujba, ci fiind întins la pământ, strigam către Cel-Prea-Înalt. Şi fiind eu în peşteră în multă întristare şi suferinţă, încât nu mai puteam să ies afară, am văzut un bărbat intrând şi stând lângă mine şi zicându-mi: Ce suferinţă ai? Şi eu îndată, întărindu-mă puţin, am zis: De ficat sufăr! Şi arătându-i locul, unindu-şi el degetele în linie dreaptă, a tăiat locul ca şi cu o sabie şi scoţând ficatul, mi-a arătat rănile lui. Şi după ce a curăţit cu mâna, a îndepărtat partea vătămată. Şi iarăşi punând la loc ficatul şi refăcând locul cu mâna, mi-a zis: Iată, te-ai făcut sănătos! Slujeşte Stăpânului Hristos aşa cum se cuvine! Şi de atunci m-am făcut sănătos şi restul timpului l-am petrecut aici fără osteneală. L-am rugat apoi mult să mă lase să petrec în prima peşteră şi el mi-a zis că nu voi putea să îndur năvălirile dracilor. Şi eu, temându-mă de aceasta, l-am rugat să mă binecuvânteze şi să mă slobozească. Şi făcând rugăciune, m-a slobozit. Şi acestea vi le-am povestit vouă spre folos.

27. Zicea iarăşi un alt Bătrân, care s-a învrednicit să

+ [11]Cetate veche pe înălţimea de vest a văii Nilului.

devină episcopul cetății Oxírinhos[11], ca despre altul, dar el era cel care făcuse aceasta: Mi s-a părut odată că este bine să intru în pustia cea mai adâncă, unde trăia neamul mazicilor, și să văd dacă nu cumva voi afla vreun sărac slujind lui Dumnezeu. Și luând, deci, puțini pesmeți și apă ca pentru patru zile de mers, am plecat în călătorie. Când au trecut cele patru zile și hrana s-a sfârșit, mă întrebam ce voi face. Și luând curaj m-am silit pe mine însumi și am străbătut alte patru zile fără să mănânc ceva. Dar, nemaiputând trupul meu duce lipsa hranei și osteneala drumului, mi-a venit să leșin. Și eram întins la pământ, când, venind cineva mi-a atins cu degetul său buzele precum un doctor care abia atinge cu uneltele lui ochii și îndată m-am întărit, încât mi se părea că nici nu călătorisem atât și nici nu îmi era foame. Când am văzut, deci, puterea aceasta care a venit peste mine, m-am ridicat și am continuat să străbat pustia. Și după ce au trecut alte patru zile, iarăși am slăbit și mi-am întins mâinile către cer. Și iată, bărbatul care mă întărise mai înainte, iarăși a uns cu degetul buzele mele și m-a întărit. Am străbătut așa șaptesprezece zile Și după acestea am aflat o colibă și apă și finici și un bărbat care stătea în picioare și căruia părul capului îi era îmbrăcăminte. Părul lui era alb și el era înfricoșător la vedere. Când m-a văzut pe mine s-a așezat la rugăciune. Și când a terminat, la Amin, a înțeles că sunt om. Și apucându-mi mâna m-a întrebat, zicând: Cum ai ajuns aici? Și dacă toate cele din lume stau la locul lor și dacă mai domnesc prigonirile? Iar eu am zis: Pentru voi, cei care slujiți în adevăr Stăpânului Hristos,

am străbătut pustia aceasta. Prigoana a încetat prin harul lui Hristos. Spune-mi, însă, tu cum ai ajuns aici? Iar el, izbucnind în lacrimi, a început să zică: Eu eram episcop și, când s-a făcut prigoană și fiind eu supus la multe chinuri, neputând să îndur suferințele, am adus jertfă la altarul păgânesc. Când mi-am venit în fire și am cunoscut fărădelegea mea, m-am dat pe mine morții în pustia aceasta[12]. Și sunt aici de patruzeci și nouă de ani, mărturisind și rugând pe Dumnezeu ca în vreun fel să-mi ierte păcatul. Hrana îmi este dată de Domnul din acest finic. Iar mângâierea iertării nu am primit până s-au împlinit patruzeci și opt de ani. Anul acesta am primit, însă, mângâiere. Și zicând acestea, pe neașteptate, ridicându-se, a alergat afară și s-a așezat la rugăciune, unde a stat multe ceasuri. Când a terminat rugăciunea, a venit la mine. Iar eu, văzând fața lui, am fost cuprins de uimire și teamă, căci se făcuse ca de foc. Și el mi-a zis: Nu te teme! Căci Domnul te-a trimis ca să înmormântezi trupul meu. Și cum a terminat de spus, îndată și-a întins mâinile și picioarele. Era sfârșitul vieții lui. Sfâșiind levitonul meu, jumătate l-am lăsat pentru mine și cu jumătate înfășurându-i trupul lui sfânt l-am ascuns în pământ. Și cum l-am înmormântat, îndată finicul s-a uscat și coliba s-a prăbușit. Iar eu am plâns mult, cerând stăruitor lui Dumnezeu să-mi dea mie cumva finicul și să petrec în locul acela cealaltă vreme a vieții mele. Și

[12]Exemplul argumentează asimilarea monahismului cu martiriul. Este binecunoscut faptul că monahismul este considerat martiriu alb sau nesângeros. Iată că episcopul care nu a putut să primească martiriul sângelui se dă pe sine morții retrăgându-se în pustia cea mai adâncă.

deoarece nu s-a întâmplat așa, am zis în sinea mea că nu este voia lui Dumnezeu: Rugându-mă, deci, m-am întors iarăși în lume. Și iată, omul care-mi ungea buzele a venit și m-a întărit. Și așa am putut să vin la frați. Și le-am povestit lor toate acestea și-i rugam să nu deznădăjduiască de ei înșiși, ci prin răbdare să-L afle pe Dumnezeu.

28. Doi mari Bătrâni mergeau pe cale în pustia Schitului. Și auzind pe cineva murmurând din pământ, au căutat intrarea în peșteră. Și intrând, au aflat stând culcată o bătrână fecioară sfântă. Și au zis ei: Când ai venit aici, bătrâno? Și cine este cel care te slujește? Căci nu au aflat nimic în peșteră, decât pe ea singură, culcată și bolnavă. Iar ea a zis: Treizeci și opt de ani am în peștera aceasta, mulțumindu-mă cu ierburi și slujind lui Hristos, și nu am văzut om până astăzi. Căci v-a trimis Dumnezeu ca să-mi înmormântați rămășițele. Și zicând aceasta, a adormit. Iar Bătrânii, slăvind pe Dumnezeu și înmormântând trupul, au plecat.

29. Povesteau despre un pustnic oarecare că a ieșit în pustie având asupra sa numai levitonul. Și mergând trei zile, s-a urcat pe o stâncă. Și în josul ei a văzut iarbă și un om păscând precum dobitoacele. Și a coborât pe ascuns și l-a prins. Iar Bătrânul era gol și se rușina, neputând să îndure prezența oamenilor. A putut să scape și să fugă de la el. Iar fratele urmărindu-l, striga în urma lui: Pentru Dumnezeu, te urmăresc, rămâi pe loc pentru mine! Și el, întorcându-se a zis lui: Și eu pentru Dumnezeu fug de tine. Și aruncând levitonul, a alergat în urma lui. Și când a văzut că și-a aruncat veșmântul de pe el, l-a primit și a zis:

Când ai aruncat materia pământească de pe tine, am hotărât să te aștept. L-a rugat fratele, zicând: Părinte, spune-mi cuvânt, cum să mă mântuiesc? Iar el a zis: Fugi de oameni și taci și te vei mântui!

30. Un alt pustnic, rătăcit prin pustie, zicea în sinea lui: Am izbutit virtuțile! Și se ruga lui Dumnezeu, zicând: Doamne, arată-mi dacă îmi lipsește ceva și voi face! Și vrând Dumnezeu să smerească gândul lui, i-a zis: Mergi la cutare arhimandrit[13] și ceea ce îți va spune, aceea să faci! Și i-a descoperit Dumnezeu arhimandritului, zicând: Iată, cutare pustnic vine la tine. Spune-i să ia un bici și să pască porcii! Venind Bătrânul, a bătut la poartă. Și intrând la arhimandrit, îmbrățișându-se ei, s-au așezat. Și a zis pustnicul: Spune-mi ce să fac să mă mântuiesc! Și arhimandritul a zis: Ceea ce îți voi spune vei face? Și a zis: Da! A zis lui: Ia un bici și mergi de paște porcii! Și el plecând, păștea porcii. Iar cei care-l vedeau și auzeau despre el că paște porcii, ziceau: Uite pe marele pustnic despre care am auzit! Iată, s-a rătăcit inima lui și are draci căci paște porcii. Văzând Dumnezeu smerenia lui, că în acest fel îndura batjocurile oamenilor, l-a slobozit pe el[14].

31. Înțelegându-se unul cu altul, doi oameni s-au

✦ [13]Arhimandrit se numea la început cel care avea în grijă o obște de călugări. Și astăzi se folosește încă noțiunea cu acest înțeles la mânăstirile Sfântului Munte (ET). ✦ [14]Apoftegma aceasta este amintită și în capitolul 15, apoftegma 192. Nu este vorba doar de o simplă repetare. Virtutea autentică nu merge de una singură niciodată, și în special smerenia. În capitolul 15, apoftegma 192, se exprimă smerenia spontană a pustnicului. Aici, în capitolul despre viața în virtute, cititorul poate să vadă alte virtuți care însoțesc smerenia. Sunt puse înainte ascultarea,

făcut monahi. Aceștia se nevoiau peste măsură și duceau o viață virtuoasă. Și s-a întâmplat ca unul să devină conducător de obște, iar celălalt, rămânând pustnic și nevoindu-se în chip desăvârșit, făcea minuni mari: vindeca îndrăciți, zicea proorocii și tămăduia bolnavi. Iar cel care din ascet devenise conducător de obște, auzind că de asemenea harisme s-a învrednicit tovarășul său, s-a liniștit, îndepărtându-se de oameni trei săptămâni, cerând stăruitor și îndelung lui Dumnezeu să-i descopere cum acela face minuni și a devenit mai vestit decât toți, iar el nu se împărtășește de nimic din toate acestea. Și i s-a arătat lui un înger al Domnului, zicând: Acela stă în fața lui Dumnezeu, suspinând și plângând zi și noapte, flămânzind și însetând pentru Domnul. Iar tu, de multe îngrijindu-te, ai tovărășia celor mulți. Îți este de ajuns mângâierea oamenilor.

32. Ziceau despre schitioți că nu exista mândrie în mijlocul lor pentru că se întreceau unii pe alții în virtuți. Erau postitori. Și unul mânca la două zile, iar altul la trei zile, altul la patru și altul o dată pe săptămână. Și unul nu mânca pâine, iar altul nu bea vin și ca să spun pe scurt, erau împodobiți cu toată virtutea.

Sfârșitul tratatului despre viețuirea virtuoasă.

îndurarea, răbdarea disprețului din partea oamenilor, căci era cunoscut mai ales ca un mare pustnic. Astfel, virtutea lui cu mai multe dimensiuni validează și dă valoare virtuții smereniei, pentru că smerenia autentică este cea care atrage harul lui Dumnezeu de sus - celor smeriți le dă har (Iacob 4, 6) și sfințește omul întreg (ET).

CAPITOLUL XXI

DIALOG ÎNTRE BĂTRÂNII SFINȚI CU ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

1. Întrebare: Cum trebuie să fie monahul în chilie? Răspuns: Să stea departe de cunoașterea celor multe, pentru ca, gândul fiind eliberat, cunoașterea Domnului să sălășluiască în el.

2. Întrebare: Ce este monahul? Răspuns: Monahul este ca un porumbel. Căci precum porumbelul care iese la timpul său în văzduh, întinzându-și aripile sale, dacă întârzie afară din cuib primește loviturile păsărilor sălbatice și își pierde frumusețea sa, la fel și monahul; acesta iese la vremea slujbei să-și scuture gândurile și, dacă întârzie în afara chiliei, primește loviturile dracilor și se întunecă gândurile lui.

3. Întrebare: Cu ce gând scoate dracul pe monah afară din chilie? Răspuns: Dracul este vrăjitor. Căci precum vrăjitorul cu cuvinte magice scoate șarpele din cuibul lui și, după ce îl prinde, îl ia și îl aruncă în pieţele cetății și-l lasă acolo spre a se înveseli oamenii, iar când îmbătrânește, după aceea fie îl omoară în foc, fie îl înecă în mare, așa și monahul, pătimește

în același fel, când, fiind atras de gânduri, părăsește chilia sa.

4. Întrebare: Dacă un frate iese pentru ascultare și îl întâlnește o femeie pe cale, cum poate să fugă de războiul desfrânării? Răspuns: De război nu poate să fugă. Dar de făptuire poate să scape dacă va tăcea în ceasul întâlnirii. Căci, precum amnarul lovit cu pucioasă scoate foc, la fel și vorbirea femeii când lovește pe bărbat lucrează păcatul.

5. Întrebare: Prin ce gând vine desfrânarea la om? Răspuns: Nicio cale, nici două, nici cinci, nici zece nu sunt de ajuns desfrânării. Căci toate gândurile diavolului au ascunsă în ele desfrânarea.

6. Întrebare: Este bine să ai două haine? Răspuns: Să dobândești două haine, dar să nu dobândești răutatea care întinează tot trupul. Căci sufletul nu are nevoie de răutate. Dar trupul are nevoie de acoperire. Să avem cele de trebuință și să ne mulțumim cu cele pe care le avem[1].

7. Întrebare: Cum trebuie să se împlinească lucrarea psalmodiei și măsura postirii? Răspuns: Nimic mai mult decât ceea ce s-a poruncit. Căci mulți, vrând mai mult, nu au mai putut după aceea nici puținul să-l împlinească.

8. Întrebare: Dacă mă silește un frate să beau un pahar cu vin în chilia lui, este bine să plec? Răspuns: Fugi de vin și te vei mântui, precum căprioara de curse. Căci mulți din pricina acestei nevoi au ajuns la căderea gândurilor[2].

✦ [1]Dacă avem, dar, cu ce să ne hrănim și cu ce să ne îmbrăcăm, ne va fi de ajuns. (1 Tim. 6, 8) ✦ [2]Căderea gândurilor în capcana răului.

9. Întrebare: Dacă mă va sminti un frate, mă sfătuiești să-i pun metanie? Răspuns: Pune-i metanie și rupe legătura cu el. Căci avem pe Avva Arsenie care zice: Să ai dragoste pentru toți și să stai departe de toți!

10. Întrebare: Ce înseamnă pentru om să aducă dar de mulțumire la biserică? Răspuns: Lucrul acesta este o comoară pusă în fața lui Dumnezeu. Și ceea ce pui aici, îndată ajunge sus!

11. Întrebare: Vreau să sufăr mucenicie pentru Dumnezeu! Răspuns: Dacă la vreme de nevoie cineva rabdă pe fratele său, aceasta este asemenea cuptorului celor trei tineri[3].

12. Întrebare: De ce tulbură desfrânarea pe om? Răspuns: Pentru că diavolul știe că desfrânarea ne face străini pentru Duhul Sfânt. Ascultă pe Domnul care zice: *Duhul Meu nu va rămâne în acești oameni, pentru că sunt trupești*[4]!

13. Întrebarea unui tânăr către un Bătrân thebait despre cum trebuie să stea în chilie. Întrebare: Cum trebuie să se liniștească cineva în chilie? Răspuns: Să nu-și aducă aminte de om tot timpul cât stă în chilie.

14. Întrebare: Ce lucrare este datoare să aibă inima ca să fie monahul întors spre sine însuși? Răspuns: Aceasta este lucrarea desăvârșită a monahului: să aibă atenția la Dumnezeu totdeauna, fără abatere!

15. Întrebare: Cum este datoare mintea să alunge gândurile viclene? Răspuns: Nu poate să facă aceasta în niciun chip singură, căci nu are puterea aceasta. Dar și dacă sufletul va cădea în gânduri, este dator îndată să alerge la Cel care l-a făcut cu rugăciunea și

✣ [3]Daniel 3, 12. ✣ [4]Facerea 6, 3.

Acela le va topi ca pe ceară. Căci Dumnezeul nostru este foc mistuitor[5].

16. Întrebare: Cum au folosit Părinții Schitului gândul potrivnic[6]? Răspuns: Acea lucrare este mare și deosebită, având osteneală, și nu este pentru toți lipsită de primejdii.

17. Întrebare: Cum nu este pentru toți lipsită de primejdii? Răspuns: Când vine un gând în suflet și acesta poate cu multă luptă să-l scoată, vine altul și sufletul îl cuprinde. Și așa, toată ziua împotrivindu-se gândurilor, niciodată nu are timp pentru vederea lui Dumnezeu.

18. Întrebare: Deci, prin ce meșteșug aleargă gândul la Dumnezeu? Răspuns: Dacă îți vine gând de desfrânare, îndată, desprinzând mintea de acolo, silește-o să se înalțe. Să nu întârzii, căci a întârzia este primejdie pentru învoire.

19. Întrebare: Dacă, deci, vine gând de slavă deșartă, că ai izbutit virtutea, nu este dator gândul să se împotrivească? Răspuns: În orice ceas se împotrivește cineva gândului, îndată acesta devine mai puternic și mai năvalnic. Căci, prin împotrivire, acela se află într-o poziție mai bună ca tine. Și, în plus, Duhul Sfânt nu te ajută pentru că te află mândrindu-te, că te socotești pe tine în stare să lupți împotriva patimilor. Căci precum acela care are părinte duhovnicesc se încredințează părintelui și este fără de grijă față de toate și altă grijă nu are decât cea pentru Dumnezeu, la fel și cel care s-a dat pe sine lui Dumnezeu nu trebuie

✦ [5]Evrei 12, 29 și Deuteronom 4, 24. ✦ [6]Gândul potrivnic se numește argumentația prin intermediul gândurilor împotriva altui gând (ET).

în niciun chip să-şi facă griji pentru gânduri sau să li se împotrivească, sau în niciun fel să-l lase să intre în el. Şi dacă totuşi intră, ridică-l sus la Părintele tău şi spune-i: Eu nu am nimic cu tine. Iată Părintele meu, acesta ştie. Şi trage-l pe el în sus. În mijlocul drumului părăsindu-te va pleca. Căci nu poate să vină cu tine la Acela şi nici nu poate sta înaintea Lui. Decât această lucrare nu există ceva mai mare şi nici mai lipsit de griji în toată Biserica.

20. Întrebare: Cum au bineplăcut, deci, lui Dumnezeu schitioţii cu gândul potrivnic? Răspuns: Deoarece aceia au făcut-o cu simplitate şi frică de Dumnezeu, pentru aceasta Dumnezeu le-a ajutat lor. Şi, după aceea, însăşi lucrarea vederii a venit la ei cu voia lui Dumnezeu, pentru multa lor osteneală şi pentru iubirea de Dumnezeu. Zicea, deci, cel mare, cel care a şi învăţat acestea: Mi s-a întâmplat odată în Schit să cercetez un sfânt care era de mulţi ani acolo. Şi numai m-a salutat, şezând. Nimic altceva nu mi-a răspuns. Ci, stând eu şi fiind ocupat cu vederea[7], acela, lucrând funia, nu a ridicat deloc privirea să ia aminte la mine, nici nu a îngăduit să mâncăm, ci, chiar dacă avea şase zile fără să mănânce, a rămas toată ziua împletind. Şi, în ziua următoare, pe la ceasul al zecelea[8], mi-a răspuns şi mi-a zis: Frate, de unde ai lucrarea aceasta? Iar eu am zis: Dar tu unde ai aflat-o? Căci noi de copii am fost învăţaţi această lucrare de părinţii noştri. A zis atunci Schitiotul: Eu nu am primit această lucrare de la părinţii mei, ci, precum mă vezi acum, aşa am

[7]Vederea cea duhovnicească. [8]Corespondentul aproximativ al orei patru de după-amiaza.

rămas toată vremea mea, adică puțin lucru de mână și puțină cercetare și după putere curățirea gândului și împotrivirea față de gândurile care vin. Și așa, duhul vederii a venit la mine, fără să știu și fără să aflu în vreun fel că această lucrare o au unii. Și am răspuns: Eu de copil am fost învățat aceasta.

21. Întrebare: În ce fel este dator cu vederea[9] cel care astfel a fost învățat? Răspuns: Așa cum ne învață pe noi Dumnezeiești Scripturi! Căci Daniel îl vedea ca pe Cel vechi de zile[10], iar Iezechiel într-un car de Heruvimi[11], Isaia pe tronul cel înalt și slăvit[12], iar Moise așteptând cu răbdare pe Cel Nevăzut ca și când L-ar fi văzut[13].

22. Întrebare: Cum poate vedea mintea ceea ce nu a văzut niciodată? Răspuns: Nici împărat nu ai văzut niciodată pe tron așa cum se arată în tablouri!

23. Întrebare: Și mintea este datoare să descrie[14] dumnezeirea? Răspuns: Nu este mai bine să descrii decât să te învoiești cu gândurile necurate?

24. Întrebare: Nu cumva descrierea este socotită păcat? Răspuns: Ține aceasta acum, așa cum au văzut proorocii în chip istoric[15], iar cea desăvârșită vine după aceea. Cum zice și Apostolul: Căci vedem acum

✦ [9]Dialogul este, desigur, despre vederea duhovnicească, despre theoria. Deși, în tradiția traducerilor românești cuvântul theoria este tradus de cele mai multe ori prin contemplare, am preferat să traducem prin vedere, invitând pe cititor să accepte sensul duhovnicesc, îmbogățitor al vederii. ✦ [10]Daniel 7, 13-14. ✦ [11]Iezechiel 1, 2. ✦ [12]Isaia 6, 1. ✦ [13]Evrei 11, 28. ✦ [14]Este vorba despre posibilitatea de a reprezenta ceea ce vede, la nivel lăuntric sau în exterior. ✦ [15]Adică conform cu povestirile Vechiului Testament și cu reprezentările simbolice.

ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci, față către față[16]. Atunci înseamnă când gândul se va desăvârși, atunci vede cu îndrăzneală.

25. Întrebare: Aceasta nu scoate mintea din stăpânirea ei? Răspuns: În niciun chip, dacă cineva se luptă în adevăr. Zicea și aceasta: A trecut toată săptămâna și nu am avut în minte amintire omenească. Altul a zis: Mergeam odată pe cale și am văzut doi îngeri mergând cu mine, unul de o parte și altul de cealaltă parte. Și nu am luat seama la ei.

26. Întrebare: Și de ce nu lua aminte la ei? Răspuns: Pentru că este scris că nici înger, nici duh nu poate să ne despartă pe noi de iubirea lui Hristos[17].

27. Întrebare: Întotdeauna poate mintea să vadă? Răspuns: Dacă nu poate totdeauna, atunci când gândul este stăpânit de patimi să nu zăbovească a alerga la Dumnezeu prin rugăciunea cea văzătoare. Căci îți zic ție că, dacă gândul se va desăvârși în aceasta, va fi mai ușor să miști un munte decât să fie coborât gândul de acolo. Căci precum un osândit întemnițat în întuneric, când este slobozit și vede lumina, nu mai vrea să-și amintească de întuneric, așa și gândul, când începe să vadă lumina sa. Zicea unul dintre Părinți: Odată, vrând să încerc gândul meu dacă se va rătăci, slobozindu-l în lume, l-am lăsat liber. Și a stat acolo unde era, neștiind unde să meargă, până când l-am ridicat iarăși sus. Căci știa că, dacă pleacă să rătăcească, aveam să-l îmblânzesc. Această lucrare o izbândește isihia însoțită de smerenie și rugăciune. Căci a te ruga neîncetat în smerenie duce repede mintea la izbândă.

[16] 1 Corinteni 13, 12. [17] Romani 8, 38-39.

28. Întrebare: Cum poate cineva să se roage întotdeauna? Căci trupul slăbeşte când este vorba de slujbă. Răspuns: Nu numai a sta la vremea rugăciunii se cheamă rugăciune, ci a te ruga întotdeauna.

29. Întrebare: Cum întotdeauna? Răspuns: Fie că mănânci, fie că bei, fie că mergi pe cale, fie că faci un lucru anume, să nu laşi rugăciunea.

30. Întrebare: Deci, dacă vorbeşti cu cineva, cum poţi să împlineşti rugăciunea neîncetată? Răspuns: Pentru aceasta a zis Apostolul: *În toată vremea rugându-vă întru Duhul, prin orice rugăciune şi cerere*[18]. Aşadar, atunci când nu eşti liber să te rogi, deoarece vorbeşti cu cineva, roagă-te cu cerere[19].

31. Întrebare: Cu ce rugăciune este dator să se roage cineva? Răspuns: Tatăl nostru care eşti în ceruri... şi celelalte[20].

32. Întrebare: Ce măsură trebuie să aibă rugăciunea? Răspuns: Nu s-a arătat măsură. Căci a zice să te rogi întotdeauna şi neîncetat nu are măsură[21]. A zis şi aceasta, că cel care vrea să izbândească acestea trebuie să vadă pe toţi oamenii ca pe unul şi să stea departe de vorbirea de rău.

Sfârşitul dialogului.

✦ [18]Efeseni 6, 18. ✦ [19]Expresia să te rogi cu cerere are aici înţelesul că sufletul treaz are întotdeauna stare de rugăciune, fie că lucrează, fie că vorbeşte, fie că doarme, conform cuvintelor: De dormit dormeam, dar inima mea-mi veghea (Cântarea Cântărilor 5, 2). Astfel, oricât ar fi de ocupată mintea cu alt obiect, sufletul face în tăcere lucrarea lui. ✦ [20]Matei 6, 9-13. ✦ [21]1 Tesaloniceni 5, 17.

APOFTEGMELE CELOR CARE AU ÎMBĂTRÂNIT ÎN NEVOINȚĂ ȘI CARE ARATĂ PE SCURT DESĂVÂRȘIREA VIRTUȚII LOR

33. A fost întrebat Sfântul nostru Părinte Atanasie, episcopul Alexandriei, cum Fiul este egal Tatălui. Și a răspuns: Așa cum este vederea în doi ochi.

34. A fost întrebat Sfântul nostru Părinte Grigorie Teologul cum sunt Fiul și Sfântul Duh egali Tatălui. Și a răspuns: Așa cum în trei sori sunt unul în altul și una este alcătuirea luminii, Dumnezeirea.

35. A zis Avva Isaia că un începător care merge dintr-o mânăstire în alta seamănă dobitocului dus de aici dincolo cu căpăstru pus.

36. A zis iarăși că Dumnezeu, dacă vrea să miluiască un suflet și acesta aruncă frâul și nu-l primește, ci face voia lui, va îngădui acestuia să pătimească ceea ce El nu vrea, ca așa sufletul să-L caute.

37. Zicea iarăși că atunci când cineva vrea să răsplătească răul cu rău poate și numai printr-un semn să vatăme cugetul fratelui.

38. Același a fost întrebat ce este iubirea de arginți și a răspuns: Să nu te încrezi lui Dumnezeu că El îți poartă de grijă și să deznădăjduiești cu privire la făgăduințele lui Dumnezeu și să iubești să fii mare.

39. A fost întrebat iarăși ce este vorbirea de rău și a răspuns: A nu cunoaște slava lui Dumnezeu și a pizmui pe aproapele.

40. A fost întrebat iarăși ce este mânia și a răspuns: Ceartă și minciună și necunoaștere.

41. A zis Avva Ilie, cel al slujirii: Ce tărie are păcatul

acolo unde este pocăință? Și ce folos are iubirea acolo unde este mândrie?

42. A zis iarăși: Oamenii au mintea fie la păcate, fie la Iisus, fie la oameni.

43. A zis Avva Teodor: Mulți, în vremea aceasta, au ales odihna înainte ca Dumnezeu să le-o dea.

44. A zis Amma Teodora că un creștin vorbind cu un maniheu[22] despre trup zicea: Dă-i trupului legea și vei vedea trupul cu ajutorul Ziditorului.

45. A întrebat unul dintre Bătrâni pe Amma Teodora, zicând: La învierea morților, cum vom învia? Iar ea a zis: Avem chezaș pe Cel care a murit pentru noi și a înviat, pe Hristos Dumnezeul nostru.

46. S-au adunat odată frații la Avva Iosif. Și stând ei jos și întrebând, el se bucura și le zicea cu osârdie: Eu sunt împărat astăzi, căci am împărățit peste patimi.

47. A zis Avva Iacob: Nu am vrut niciodată cuvântul lumesc nici să-l rostesc, nici să-l aud!

48. A zis Avva Longhin către Avva Acachie: Femeia, atunci cunoaște că a zămislit, când se oprește sângerarea ei. La fel și sufletul, atunci cunoaște că a zămislit Duhul Sfânt, când se oprește scurgerea din

[22] Maniheismul este o credință dualistă pe care a întemeiat-o Manes, teolog persan din nordul Babilonului, în secolul al III-lea d.Hr. În general, teoria lui Manes se încadrează în liniile gnosticismului creștin. Se împarte în două tabere din care prima urmărește înfrânarea, iar cealaltă, desfrânarea. Fiecare în felul ei urmărește să distrugă trupul, care ar fi după manihei purtătorul materiei rele. Apoftegma de aici face aluzie la pozițiile teoriilor lor neîntemeiate și criptice despre trupul omenesc, și creștinul îi recomandă maniheului să cunoască din legea lui Dumnezeu, a Ziditorului, care este adevărul despre trupul omenesc (ET).

el a patimilor celor de jos. Cât timp este încurcat cu acestea, cum poate să aibă slava deşartă că este fără patimi? Dă sânge şi ia Duh!

49. A zis Avva Pimen că voinţa şi odihna şi obişnuinţa acestora îl doboară pe om.

50. A zis iarăşi: Mulţi s-au făcut puternici, dar puţini cei care nu şi-au ieşit din fire[23].

51. A zis iarăşi că a învăţa pe aproapele este asemănător cu a-l mustra!

52. A zis iarăşi că de la a treia generaţie a Schitului şi de la Avva Moise fraţii nu au mai ajuns la sporire.

53. A zis iarăşi: Dacă Moise nu ducea oile în pustie, nu-L vedea pe Cel din rug[24].

54. A zis iarăşi despre robii lui Semei[25] că aceştia sunt materia şi îndreptăţirea de sine, pentru că acestea sunt care omoară pe cei care le-au dobândit.

55. A zis Avva Pavel: Să urmăm lui Iisus!

56. A zis Avva Sisoe: Omului care te îngrijeşte nu trebuie să-i poruncești!

57. Un frate a întrebat pe un Bătrân, zicând: Ce să fac, că sunt strâmtorat din pricina lucrării mâinilor? Căci îmi place împletitura, dar nu pot să o lucrez. A zis Bătrânul că Avva Sisoe zicea că nu trebuie să lucrăm lucrul care ne odihneşte!

58. A zis iarăşi că de multe ori lipsa ruşinii şi a fricii aduce păcatul.

✦ [23]Adică cei care nu s-au mâniat, care nu au provocat mânie altora. ✦ [24]Ieşire 3, 1-15. ✦ [25]3 Regi 2, 36-46. Semei, ieşind din Ierusalim, unde era reţinut ca să-i prindă pe robii săi fugiţi, a fost pedepsit de regele Solomon cu moartea.

59. A zis un Bătrân: Dacă vrei să trăiești cu legea lui Dumnezeu, o, omule, vei afla ajutor pe Legiuitorul.

60. A zis iarăși: Dacă vrei de bunăvoie să nu asculți de poruncile lui Dumnezeu, vei afla pe diavolul alergând împreună cu tine spre cădere.

61. A zis un Bătrân: Lipsa grijilor și tăcerea și cercetarea ascunsă nasc neprihănirea.

62. A zis un Bătrân: Albina oriunde merge face miere. Așa și monahul, oriunde merge, face lucrul lui Dumnezeu.

63. A zis iarăși că satana este împletitor de funii și, cu cât îi dai mai multe fire, acesta le împletește. Zicea aceasta despre gânduri.

64. A zis un Bătrân: Când un frate voiește să cerceteze un alt frate, dracul vorbirii de rău fie o ia înainte acestuia, fie merge împreună cu el la fratele.

65. A zis un Bătrân: Pe leneș și pe neostenitor nu-i vrea Dumnezeu.

66. A zis un Bătrân: Dă voință și iei putere!

67. A zis un Bătrân: Nerecunoștința mijlocește pentru neputință înaintea lui Dumnezeu!

68. A zis un Bătrân că precum cositorul, după ce se înnegrește, se face iarăși strălucitor, așa și cei care cred, chiar dacă se înnegresc păcătuind, strălucesc iarăși pocăindu-se. Din care pricină și credința a fost asemănată cu cositorul.

CAPITOLUL XXII

DESPRE CEI DOISPREZECE PUSTNICI

1. Nişte pustnici sfinţi, înţelepţi şi duhovniceşti, doisprezece la număr, adunându-se la un loc, au hotărât să spună ce a izbutit fiecare în chilia lui şi cu ce nevoinţă duhovnicească s-a nevoit. Primul, cel mai mare dintre ei, a zis: Eu, fraţilor, de când am început să trăiesc în isihie m-am răstignit în întregime pe mine însumi pentru lucrurile din afară, luând aminte la ceea ce este scris: Să rupem legăturile lor şi să lepădăm de la noi jugul lor[1]. Şi făcând zid între sufletul meu şi lucrurile trupeşti, am zis cugetului meu: precum cel dinăuntrul zidului nu vede pe cel care stă în afara lui, tot aşa şi tu nu vrei să vezi lucrurile din afară. Ci ia seama la tine însuţi, aşteptând în fiecare zi nădejdea lui Dumnezeu. Astfel, socotesc poftele viclene ca pe nişte şerpi şi pui de vipere[2]. Şi când le simt încolţind în cugetul meu, le usuc cu ameninţări şi mânie. Şi nu am încetat niciodată să mă mânii pe trupul şi pe sufletul meu, ca să nu facă nimic rău. Al doilea a zis: Eu, de când m-am lepădat de lume, mi-am zis mie însumi: Astăzi te-ai născut din nou; astăzi ai început

[1]Psalmul 2, 3. [2]Matei 3, 7; 12, 34; 2, 33; Luca 3, 7.

să slujești lui Dumnezeu; astăzi ai început să locuiești aici în loc străin. Așa să fii în fiecare zi, ca un străin și ca și când mâine ai să pleci. Al treilea a zis: Eu de dimineață mă înalț la Domnul meu și, închinându-mă Lui, mă arunc cu fața la pământ, mărturisind păcatele mele. Și așa, coborând, mă închin îngerilor Lui, rugându-i să mijlocească la Dumnezeu pentru mine și pentru toată zidirea. Și făcând aceasta, cobor în adânc și, precum fac iudeii când merg la Ierusalim, care-și sfâșie veșmintele lor și plâng și se tânguiesc pentru nenorocirile prin care au trecut părinții lor, așa fac și eu. Rătăcesc prin iaduri, văd mădularele mele[3] chinuindu-se și plâng împreună cu cei care plâng[4]. Al patrulea a zis: Eu așa sunt, ca și când aș sta în Muntele Măslinilor cu Domnul și cu Apostolii Lui. Și mi-am zis mie însumi: De acum pe nimeni să nu mai cunoști după trup, ci cu aceștia fiind pentru totdeauna, căutându-i și urmând buna lor viețuire, ca Maria care stătea la picioarele Domnului și asculta cuvintele Lui, zicând: Fiți sfinți, pentru că sfânt sunt și Eu[5]. Fiți milostivi și desăvârșiți precum și Tatăl vostru desăvârșit este[6]. Învățați de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima[7]! Al cincilea a zis: Eu văd în tot ceasul îngeri, urcând și coborând pentru chemarea sufletelor. Și pururi, așteptând sfârșitul, zic: Gata este inima mea, Dumnezeul meu[8]! Al șaselea a zis: Eu, stând în chilie, cred că aud aceste cuvinte de la Domnul: Osteniți-vă pentru Mine, și Eu vă voi odihni[9]. Luptați-vă încă puțin și vă

✦ [3]Adică pe ceilalți creștini de acolo. Romani 12, 5 ; Efeseni 4, 25. ✦ [4]Vezi 1 Corinteni 12, 26; Romani 12, 15. ✦ [5]1 Petru 1, 16. ✦ [6]Vezi Luca 6, 36; Matei 5, 48. ✦ [7]Matei 11, 29. ✦ [8]Psalmul 56, 8. ✦ [9]Matei 11, 28.

voi arăta vouă mântuirea Mea și slava Mea. De Mă iubiți, dacă sunteți fiii Mei, rușinați-vă de Mine ca de un Tată care se roagă; dacă sunteți frații Mei, să Mă cinstiți ca pe Cel care a suferit multe pentru voi. Dacă sunteți oile Mele, glasul Păstorului să-l ascultați[10]. Robii Mei dacă sunteți, urmați patimilor Stăpânului! Al șaptelea a zis: Eu la acestea trei cuget mereu și zic neîncetat în sinea mea: credință, nădejde, dragoste[11], ca să mă bucur cu nădejdea, să mă sprijin pe credință și cu dragostea pe nimeni să nu întristez niciodată. Al optulea a zis: Eu văd pe diavolul zburând, căutând pe cineva să înghită[12]. Și oriunde merge, îl văd cu ochii mei lăuntrici și strig la Stăpânul Hristos împotriva lui, ca să rămână neputincios și să nu aibă putere împotriva nimănui, mai ales împotriva celor care se tem de Dumnezeu. Al nouălea a zis: Eu, stând în chilie, văd Biserica puterilor înțelegătoare și pe Domnul slavei în mijlocul lor, strălucind mai mult decât toate. Iar când sunt cuprins de acedie, mă înalț la ceruri și văd frumusețea minunată a îngerilor și imnele pe care le înalță fără încetare lui Dumnezeu și cântările lor. Și sunt purtat de sunetele și de glasul și de melosul lor, încât înțeleg ceea ce este scris: Cerurile spun slava lui Dumnezeu[13] și toate cele pământești le socotesc cenușă și gunoi[14]. Al zecelea a zis: Eu întotdeauna văd lângă mine pe îngerul meu păzitor și mă păzesc pe mine însumi, înțelegând ceea ce este scris: Văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin[15]. Mă tem, deci,

[10]Ioan 10, 3. [11]1 Corinteni 13, 13. [12]Vezi 1 Petru 5, 8. [13]Psalmul 18, 2. [14]Filipeni 3, 8 [15]Psalmul 15, 8.

că acesta îmi vede mereu căile. Căci îl văd în fiecare zi urcând la Dumnezeu și arătându-I faptele și cuvintele mele. Al unsprezecelea a zis: Eu am dat chip virtuților, adică înfrânarea, înțelepciunea, îndelunga-răbdare, iubirea, și m-am așezat pe mine în mijlocul lor, înconjurat fiind de ele. Și oriunde merg, îmi zic: Unde sunt învățătorii tăi? Nu fi nepăsător! Nu te lăsa cuprins de acedie, deoarece le ai lângă tine pentru totdeauna. Orice virtute dorești este de față și vor da mărturie de multe pentru tine la Dumnezeu, întrucât au aflat la tine odihnă. Al douăsprezecelea a zis: Voi, Părinților, având aripi din cer, ați izbutit viețuire cerească și aceasta nu este deloc de mirare. Vă văd stând la înălțime cu faptele voastre și căutând cele cerești. Căci cu putere vă mutați pe voi înșivă de pe pământ, înstrăinându-vă în chip desăvârșit de acesta. Cum să vă spun, îngeri pământești sau oameni cerești? Eu, judecându-mă pe mine însumi nevrednic chiar și pentru a trăi, văd înaintea mea păcatele. Oriunde merg și oriunde mă întorc, le văd mergând mai înainte de mine. În cele mai de jos ale pământului m-am osândit, zicând: Voi fi împreună cu cei de care sunt vrednic. Între aceștia voi fi rânduit după puțin timp. Văd, deci, acolo strigăte de jale și lacrimi neîncetate și de negrăit. Văd pe unii care scrâșnesc din dinți, săltând cu tot trupul lor și tremurând din cap și până în picioare. Și aruncându-mă eu cu fața la pământ și punându-mi cenușă pe cap, rog fierbinte pe Dumnezeu să nu primesc cercarea acelor nenorociri. Văd și mare de foc clipocind și învolburându-se încoace și încolo și spumegând, încât crezi că până la cer ajung valurile

ei de foc. Şi în marea înfricoşată erau aruncaţi oameni fără de număr de îngeri sălbatici şi, cu un singur glas, toţi acei oameni scoteau ţipete şi strigau cu tânguiri şi glasuri pe care nimeni nu le-a auzit vreodată. Ca iarba uscată ardeau toţi, şi îndurările lui Dumnezeu se întorceau de la ei pentru păcatele lor. Atunci am jelit neamul omenesc, cum de îndrăzneşte să vorbească cuvânt sau să ia aminte la altceva, de vreme ce atât de mari rele aşteaptă lumea. Cu aceste gânduri ţin în cugetul meu tânguirea, judecându-mă nevrednic şi cerului şi pământului, împlinind ce este scris: Lacrimile mele s-au făcut pentru mine pâine ziua şi noaptea[16]! Acestea sunt izbânzile Părinţilor înţelepţi şi duhovniceşti. Fie ca şi noi să arătăm vieţuire vrednică de pomenire ca ajungând desăvârşiţi şi fără de prihană să mulţumim Stăpânului nostru Hristos.

2. A zis un Bătrân: Era cineva care vieţuia în cea mai adâncă pustie de mulţi ani şi care dobândise darul înainte-vederii, încât stătea de vorbă şi cu îngerii. Şi s-a întâmplat lucrul acesta: Doi fraţi monahi au auzit cele despre el şi au dorit să-l vadă şi să se folosească. Şi ieşind din chiliile lor, mergeau cu credinţă către el. Şi îl căutau pe robul lui Dumnezeu în pustie. După câteva zile s-au apropiat de peştera Bătrânului şi au văzut de departe un om purtând veşminte albe, stând pe una din culmile din apropierea cuviosului, ca la trei semne[17] distanţă. Şi a strigat la ei, zicând: Fraţilor, fraţilor! Iar ei au răspuns, zicând: Cine eşti şi ce vrei? Şi el le-a zis: Spuneţi avvei aceluia pe care îl veţi

✦ [16]Psalmul 41, 4. ✦ [17]Semnul era măsură de distanţă, egală cu o milă.

întâlni să-şi aducă aminte de rugăminte! Şi ei, venind şi aflând pe Bătrân, l-au îmbrăţişat şi, căzând la picioarele lui, au cerut să audă de la el cuvânt de mântuire. Şi primind destulă învăţătură de la el, s-au folosit. Şi i-au vestit despre omul pe care l-au văzut când veneau la el şi ceea ce le-a spus. Iar el, auzindu-i, a ştiut cine era, dar se prefăcea că nu ştie despre el. Şi zicea: Niciun alt om nu trăieşte aici. Şi ei l-au silit să le spună cine este cel care li s-a arătat, punând neîncetat metanii şi îmbrăţişându-i picioarele. Şi el i-a ridicat, zicând: Daţi-mi cuvânt, că la nimeni nu veţi vorbi cuvânt de laudă despre mine, ca şi cum aş fi sfânt, până când nu voi pleca la Domnul, şi vă voi vesti lucrul. Şi ei au făcut aşa cum le-a spus. Şi le-a zis: Acesta pe care l-aţi văzut purtând veşminte albe este înger al Domnului care, venind aici, m-a rugat pe mine neputinciosul, zicând: Roagă-te Domnului pentru mine, ca să fiu pus iarăşi la locul meu, căci se împlineşte timpul rânduit mie de Dumnezeu. Şi întrebându-l care este pricina pedepsirii lui, el mi-a zis: S-a întâmplat într-un sat ca mulţi oameni să mânie pe Dumnezeu cu multe păcate pentru mult timp şi m-a trimis să-i pedepsesc cu milă. Iar eu, văzându-i pe aceia în mare necinste, le-am dat o pedeapsă mai mare, încât mulţi au murit. Şi pentru aceasta am fost îndepărtat de la faţa lui Dumnezeu, Cel care mă trimisese. Eu i-am zis: Şi cum să fiu eu în stare să rog pe Dumnezeu pentru un înger? Iar acela a zis: Dacă nu ştiam că Dumnezeu ascultă pe robii Lui cei adevăraţi, nu veneam să te tulbur. Şi eu în sinea mea mi-am adus aminte de negrăita milă a lui Dumnezeu şi de nemărginita Lui dragoste pentru om, pe

care l-a învrednicit să vorbească cu El și să-L vadă, iar pe îngerii lui să-l slujească și să vorbească cu el cum a făcut cu fericiții robi ai Lui, Zaharia[18] și Cornelie[19], sau cu Ilie[20] prorocul și cu ceilalți sfinți. Și am slăvit milostivirea Lui, minunându-mă de acestea. Și după ce le-a povestit acestea, preafericitul nostru părinte a adormit și frații l-au înmormântat cum se cuvenea, cu psalmi și rugăciuni. Ale cărui virtuți și noi să cercetăm făcându-ne următori lui cu puterea Domnului nostru Iisus Hristos, care vrea ca tot omul să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină[21].

3. Odată, doi frați s-au înțeles și s-au făcut monahi. Și când și-au împlinit dorința, au socotit potrivit să ridice două chilii la distanță una de cealaltă și fiecare dintre ei, retrăgându-se, să stea singur de dragul liniștii. Și mulți ani nu s-a văzut unul pe celălalt, ca să nu iasă din chilie. S-a întâmplat, însă, ca unul dintre ei să se îmbolnăvească și au venit Părinții să-l cerceteze. Și se întâmpla ca aproape să piară și iarăși să-și revină. Și l-au întrebat Părinții zicând: Ce ai văzut? Iar el a zis: Îngeri ai lui Dumnezeu am văzut venind! Și ne luau pe mine și pe fratele meu și ne duceau la cer. Și ne întâmpinau puteri potrivnice, dar nu aveau putere împotriva noastră. Și după ce am trecut de ele, au început să zică: Mare îndrăzneală are neprihănirea. Și acestea zicând, a adormit. Și văzând Părinții, au trimis un frate să vestească fratelui lui că a adormit. Și plecând, l-a aflat și pe acela adormit. Și s-au minunat, slăvind pe Dumnezeu.

✦ [18]Luca 1, 11. ✦ [19]Fapte 10, 1. ✦ [20]3 Regi 19, 5-7; 4 Regi 1, 3. ✦ [21]1 Timotei 2, 4.

4. Episcopul unui ținut s-a săvârșit. Și au venit locuitorii la arhiepiscop cerându-i să le hirotonească episcop în locul celui care s-a săvârșit. Și le-a zis lor arhiepiscopul: Dați-mi pe cel pe care-l știți că este încercat să păstorească turma lui Hristos și eu îl hirotonesc pe acela. Iar ei au zis: Nu avem, fără numai pe acela pe care îngerul tău ni-l va da nouă. Și le-a zis lor arhiepiscopul: Toți sunteți aici? Și ei au zis: Nu! Și le-a zis lor: Mergeți și adunați-vă toți și veniți la mine pentru ca, prin învoirea tuturor, să devină episcop cel pe care-l veți alege. Și ei plecând, s-au adunat toți și au venit cerând să le hirotonească episcop. Și le-a zis lor: Dați-mi unul despre care aveți înștiințare și îl hirotonesc pe acela. Iar ei au zis: Nu avem, fără numai pe acela pe care îngerul tău ni-l va dărui. Și arhiepiscopul le-a zis: Toți sunteți aici? Și au zis: Toți suntem aici! Și el a zis: Nimeni dintre voi nu lipsește? Și au zis: Nimeni nu lipsește, fără numai cel care păzește măgarul celui dintâi dintre noi. Și le-a zis arhiepiscopul: Sunteți mulțumiți dacă vă dau pe cel despre care eu am înștiințare? Și ei au zis: Suntem mulțumiți! Și arhiepiscopul a chemat pe cel care ținea măgarul celui dintâi dintre ei și l-a hirotonit pe acela episcop. Și luându-l pe el cu bucurie mare, au mers în țara lor. Și a fost în țara lor secetă mare. Și a rugat pe Dumnezeu cel făcut episcop pentru ploaie. Și i-a zis lui Dumnezeu: Mergi la cutare poartă a cetății dis-de-dimineață. Și pe care-l vei vedea venind primul, pe acela ține-l și se va ruga și va veni ploaia. Și a făcut așa. Și plecând împreună cu clerul, s-a așezat acolo. Și iată venea un Bătrân etiopian purtând o sarcină de lemne, ca să le

vândă în cetate. Şi ridicându-se episcopul, l-a ţinut pe el. Şi îndată Bătrânul a lăsat jos sarcina de lemne. Şi l-a rugat pe el episcopul zicând: Roagă-te avva, ca să vină ploaia! Şi el s-a rugat. Şi iată îndată a venit ploaie ca din cascadele cerului. Şi dacă nu se ruga iarăşi, ploaia nu se oprea. Şi l-a rugat pe Bătrân episcopul, zicând: Arată dragoste, avva, şi pentru folosul nostru, spune-ne viaţa ta, ca şi noi să râvnim la ea. Şi a zis Bătrânul: Iartă-mă, stăpâne! Iată, precum mă vezi, ies şi tai pentru mine o sarcină mică de lemne şi vin în cetate să le vând. Şi mai mult de două pâini, din care mănânc, nu am. Şi dorm în biserică. Şi iarăşi ies în ziua următoare şi fac asemenea. Şi dacă se face vreme rea, o zi sau două rămân nemâncat, până când iarăşi se face vreme bună şi pot să ies ca să tai lemne. Şi folosindu-se episcopul împreună cu clerul, au dat slavă lui Dumnezeu şi au zis aceluia: Cu adevărat tu ai împlinit ceea ce este scris: Locuitor străin sunt pe pământ[22]!

5. L-a rugat pe Dumnezeu unul dintre Părinţi ca să-i dea înştiinţare la ce măsură a ajuns. Şi i-a descoperit Dumnezeu aceasta: În cutare obşte este un frate mai bun ca tine! Şi sculându-se Bătrânul, a plecat la obştea aceea. Şi l-a întâmpinat egumenul cu bucurie, căci era mare şi vestit. Şi i-a zis lui Bătrânul: Vreau să-i văd pe toţi fraţii şi să-i îmbrăţişez! Şi poruncind egumenul, au venit fraţii. Dar cel despre care fusese înştiinţat Bătrânul nu a venit. Şi răspunzând, a zis. Mai este vreun alt frate? Au zis: Da! Dar este nebun şi se ocupă cu grădina! A zis Bătrânul: Chemaţi-l! Şi l-au

+ [22]Psalmul 38, 13.

chemat. Şi când l-a văzut pe el Bătrânul, s-a ridicat şi l-a îmbrăţişat. Şi luându-l pe el deoparte l-a întrebat: Spune-mi care este lucrarea ta? Iar el răspunzând a zis: Eu sunt om nebun! Şi fiind rugat îndelung de Bătrân, i-a zis: Avva, eu bag în chilia mea împreună cu mine boul care trage la roată. Şi în fiecare zi acesta îmi rupe funiile rogojinii pe care o lucrez. Şi iată treizeci de ani sunt de când îndur aceasta şi niciodată nu am îngăduit gândului meu să aibă ceva împotriva avvei, nici pe bou nu l-am bătut vreodată, ci, răbdând îndelung, iarăşi împletesc funiile, mulţumind lui Dumnezeu. Şi auzind Bătrânul s-a minunat, căci aceasta arăta şi cealaltă lucrare a fratelui.

6. Şezând odată unul dintre Bătrâni în chilia sa a venit un drac. Şi intrând în locul de culcare al Bătrânului, a învăţat pe dinafară numărul cărţilor. Şi pierzându-şi răbdarea, dracul s-a preschimbat în om sărac şi a ieşit la Bătrân, şchiopătând, cu baston şi cu desagă. Şi i-a zis lui Bătrânul: Ştii ce ai învăţat pe dinafară? Iar el a zis: Da! Vechiul Testament. I-a zis lui Bătrânul: Nu-l ştii pe cel Nou? Cum a auzit dracul de cel Nou, s-a făcut nevăzut.

7. Povestea cineva despre un episcop că s-a aflat într-un sat în Sfânta Duminică. Şi a zis diaconilor săi: Căutaţi pe preotul satului ca să ne săvârşească nouă dumnezeiasca şi sfânta aducere a Dumnezeieştilor Taine. Şi căutând, l-au găsit pe preot, un ţăran tare simplu. Şi fiind acesta îndemnat de episcop să aducă înainte Cinstitele Daruri, când preotul s-a aflat în faţa Sfintei Mese, episcopul l-a văzut fiind tot cuprins de foc şi nu ardea. După ce s-a săvârşit dumnezeiasca

aducere, episcopul l-a dus pe preot în diaconicon şi a zis către el: Binecuvântează-mă vrednicule rob al lui Dumnezeu! Iar preotul a zis către el: Cum poate un episcop să fie binecuvântat de un preot, care a fost hirotonit de el? Ci tu binecuvântează-mă, părinte! Şi episcopul a zis: Nu pot să binecuvântez pe cel care în foc s-a înfăţişat şi a adus înainte Sfintele Daruri lui Dumnezeu. Căci, în orice chip, cel mai mic se binecuvântează de cel mai mare[23]. Şi preotul a zis, după obiceiul ţinutului: Mă închin! Este, oare, cu putinţă ca episcopul sau preotul să se afle în Sfintele Taine şi să nu stea în dumnezeiescul foc? Şi auzind aceasta, episcopul s-a minunat foarte de curăţia bărbatului şi de simplitatea felului lui şi a plecat folosindu-se mult.

8. Zicea un Bătrân: Nu trebuie să te îngrijeşti de nimic decât numai de frica lui Dumnezeu. Căci zicea şi aceasta: Şi dacă sunt nevoit să mă îngrijesc de nevoia trupească, niciodată nu mă gândesc la ea înainte de vremea ei.

9. Ziceau Bătrânii: Precum focul arde lemnele, aşa este dator lucrul monahului să ardă patimile!

10. Despre un Bătrân care vieţuia în obşte ziceau fraţii acelei mânăstiri că aceste trei înlesniri, a dobândit mai mult decât oricare monah din acest neam[24]: să postească mult, să privegheze mult şi să lucreze mult.

11. Ziceau despre un Bătrân că păştea în jurul Mării Moarte, făcând aceasta aproape şaptezeci de ani, gol şi mâncând ierburi.

12. Ziceau despre cineva care locuia la Chilii că avea acest canon: patru ore dormea pe noapte şi

[23] Evrei 7, 7. [24] Generaţie.

patru stătea la slujbă şi patru lucra. Şi ziua lucra până la ceasul al şaselea[25]. Şi de la ceasul al şaselea citea până la ceasul al nouălea. Lucrul lui era să despice nuiele. Restul timpului, de la ceasul al nouălea, se îngrijea de hrană şi se ocupa cu chilia. Şi aşa îşi petrecea ziua.

13. Cineva cu numele de Pavel, cu vrednicie strălucită, având femeie şi copii şi bogăţie multă, a voit să se facă monah. Şi chemând pe femeia sa şi pe copii, a zis către ei: Vreau să vă vând[26]! Iar ei au zis: Cum socoteşti tu şi porunceşti, aşa să faci! Şi luând pe femeia sa şi partea care-i aparţinea ei din lucruri, a mers la o mânăstire de maici şi le-a zis: Pe aceasta vreau să o vând vouă! Iar ele, necunoscând scopul bărbatului, după ce l-au aflat, s-au învoit. Şi după ce s-au făcut hârtiile, a dat-o pe ea şi lucrurile ei stareţei. Asemenea şi pe copiii săi, ducându-i la o altă mânăstire, a făcut la fel. La urmă, şi el s-a dus la o altă mânăstire şi a făcut la fel. Şi a zis avvei: Dacă porunceşti, vreau să intru singur în locul de rugăciune. Şi el i-a îngăduit. Intrând el, deci, şi închizând uşile, şi-a ridicat mâinile la cer şi a strigat cu glas mare: Dumnezeule, tu ştii

[25] Ceasul şase bizantin este echivalent cu ceasul doisprezece la amiază. [26] Aşa cum apare în continuare, hotărârea aceasta a lui Pavel se explică în felul următor: poziţia socială înaltă şi bogăţia lor probabil că ar fi contribuit la primirea lor cu cinste la mânăstire, dar şi eventuala lor mândrie. Pentru ca să fugă de acestea şi ca să facă pe cât era posibil mai desăvârşită depărtarea de lume, Pavel născoceşte acest mod extrem şi poate unicul de care s-a auzit, acest tertip ca să fie vândut el şi familia lui ca robi la mânăstirile numite, încât să fie lipsiţi chiar şi de drepturile limitate pe care le-ar fi avut dacă veneau ca ceilalţi călugări la mânăstirile acestea (ET).

că din toată inima mea am venit la Tine! Şi i-a venit lui un glas, zicând: Şi Eu ştiu şi din toată inima te-am primit! Petrecând el, deci, în obşte şi ca un rob toate lucrurile de jos făcând şi mai prejos decât toţi făcându-se, a fost înălţat de Dumnezeu prin smerenie. Căci după moartea lui, multe semne s-au făcut şi mormântul lui izvora mir.

14. Cel între sfinţi Avva Teodor Adaneul[27] ne-a povestit nouă că atunci când petrecea el în părţile Cetăţii Sfinte[28] în obştea de la Pantukla, aproape de Sfântul Iordan, a venit cineva din părţile Asiei vrând să se lepede de lume în mânăstire şi a fost primit de către egumen. Şi stând un timp, pentru că s-a zidit sufleteşte de starea mânăstirii, având aur mult, l-a adus şi l-a dat avvei, zicând: Deoarece m-am zidit, părinte, în starea obştii şi vreau, dacă şi Dumnezeu va îngădui, să-mi faci tunderea şi să-mi dai schima sfântă, primeşte această binecuvântare şi chiverniseşte-o aşa cum vei porunci. Şi i-a arătat aurul. Atunci egumenul, fiind bărbat virtuos şi temător de Dumnezeu, nu s-a grăbit să primească aurul, ci a zis lui: De acesta, fiule, nu avem nevoie aici. Căci nici nu suntem, aşa cum ai văzut, mult cheltuitori în cele de trebuinţă, ci ne chivernisim cu lucruri ieftine, petrecând noi în pustie. Dar, după porunca Domnului, mergi şi dă acestea săracilor şi vei avea comoară în cer[29]. Iar el stăruia, rugându-l şi zicând: Am făgăduit, părinte, acolo unde mă voi lepăda, să dăruiesc acestea. Şi a zis lui Bătrânul: Eu, fiule, dacă primesc acestea, le voi da săracilor,

[27]Cetate în Cilicia din Asia Mică. [28]Ierusalim. [29]Matei 19, 21.

căci am fost învățați să nu ne strângem comori pe pământ[30]. Iar el stăruia, zicând: Primește acestea, părinte, și cum poruncești, așa să le chiverniseşti! Atunci avva a primit aurul și l-a tuns în monahism și i-a dat lui schima sfântă. Din iconomia lui Dumnezeu, însă, Avva nu a cheltuit banii, ci a așteptat, vrând să vadă propășirea lui. Nimeni nu mai știa, nici chiar fratele însuși, că aurul mai este. La început, deci, având căldura lepădării, împlinea toată ascultarea și săvârșea neobosit slujirea care-i era încredințată. După ce a trecut un anume timp, a început să fie delăsător și să nu mai arate aceeași râvnă, ci încet-încet a început și să cârtească, zicând: Eu am dat mult aur obștii și nu mănânc pâine în dar! Auzind acestea, unii dintre frați s-au smintit, și mai ales cei mai simpli. Aflând aceasta Avva, chemându-l pe acela, i-a zis: Nu tu m-ai silit, frate, să primesc aurul? Nu l-ai dat pentru a fi dat săracilor? Am făcut cumva înțelegere să nu slujești și să-i sminteşti pe frați? Nu așa, fiule! Căci este scris: Luați aminte să nu smintiți pe vreunul din aceștia mai mici[31] și celelalte. Și multe și felurite alte îndemnuri dându-i avva, el tot nu s-a îndepărtat de la lucrarea diavolească, ce s-a întărit înlăuntrul lui din pricina vicleanului obicei al cârtirii. Văzând, deci, Avva, neschimbarea lui, într-una din zile i-a zis: Vino, frate, să coborâm la Iordan! Căci mânăstirea era așezată, cum s-a spus, la mică distanță de râu. Au coborât, deci, cei doi singuri. Și cum se plimbau pe malul Iordanului, avva a început să-l povățuiască. Și scoțând aurul pecetluit, i-a zis: Îl cunoști? Iar el a zis: Da, stăpâne! Atunci a zis

[30]Vezi Matei 6, 19. [31]Marcu 9, 42.

lui Bătrânul: Ia, fiule, aurul! Şi dacă vrei, dă-l săracilor, aşa cum am rânduit, iar dacă vrei altceva după judecata ta, păstrează-l! Căci pentru monedele acestea nu stric rânduiala obştii şi nici nu smintesc pe fraţi şi nici nu mânii pe Dumnezeu! Căci fără să faci slujire, aşa cum fac şi ceilalţi fraţi, este cu neputinţă să rămâi cu noi. Şi eu în tinereţea mea am făcut şi până acum mă silesc să fac, aşa cum ai văzut tu însuţi. Şi fratele, văzând aurul şi auzind acestea de la Avva, s-a aruncat la picioarele lui, zicând: Iartă-mă, părinte, că lui Dumnezeu am dat acestea şi vouă. Nu le iau! Şi Bătrânul a zis: De acestea, fiule, Dumnezeu nu are nevoie, căci ale Lui sunt toate făpturile. Are nevoie de mântuirea sufletelor noastre. Este, deci, cu neputinţă să mai ţin acestea de acum înainte. Iar el stăruia căzând la picioarele lui şi zicând: Nu mă ridic de la picioarele tale dacă nu îmi dai cuvântul că nu mă sileşti să le iau înapoi. Văzând, deci, Avva, durerea rugăminţii lui, i-a zis: Crede-mă, fiule, nici nu te silesc să le iei înapoi, dar nici eu nu le mai ţin. Sculându-se, deci, fratele, avva a desfăcut punga şi i-a zis: Acestea sunt, fiule, monedele! Iar el a zis: Precum m-ai învrednicit să ne înţelegem, părinte nu-mi mai vorbi despre acestea! Iar Bătrânul, zâmbind liniştit, a zis: Nu, fiule! Şi acestea zicând, în faţa ochilor lui le-a aruncat în adâncul apei. Şi a zis fratelui: Pe acestea toate, fiule, am fost învăţaţi să le dispreţuim de către Domnul, care zice: Căci ce folos va fi omului dacă câştigă lumea întreagă, dar îşi pierde sufletul său[32]? Şi cât de greu vor intra în Împărăţia Cerurilor cei care au avuţii![33] Şi Moise

✦ [32]Matei 16, 26. ✦ [33]Marcu 10, 23; Luca 18, 24.

iarăşi, când a văzut pe israeliţi alunecând în idolatrie, pe idolul acela de aur, după ce l-a spart în bucăţi, l-a risipit în ape[34], arătând că decât toate lucrurile este mai de folos evlavia. Vino, deci, în obşte, fiule, şi nevoieşte-te împreună cu fraţii în toată slujirea, fără ruşine, pentru Domnul, aducându-ţi aminte de Domnul Însuşi care zice: Fiul lui Dumnezeu n-a venit ca să I Se slujească, ci ca să slujească şi să-şi dea sufletul Lui răscumpărare pentru mulţi[35]! Văzând fratele dorinţa iubitoare de Dumnezeu a avvei şi dispreţul lui faţă de bani, fiind pătruns la inimă de frica lui Dumnezeu, s-a întors cu el în obşte. Şi a dobândit mare smerenie şi supunere faţă de toţi. Şi cu harul lui Dumnezeu s-a săvârşit în această mânăstire, făcându-se vas ales.

15. A zis un Bătrân: Înainte şi la începutul lepădării monahului, nici diavolul şi nici dracii nu au îngăduinţă să-l ispitească prea tare, ca nu cumva, înfricoşându-se şi îndoindu-se de lucru în sine, să se întoarcă repede în lume. Când, însă, cu timpul şi cu lucrul, monahul va spori, atunci se slobozesc asupra lui războaiele poftelor şi plăcerilor trupeşti şi, întristându-se omul, are nevoie să se smerească şi să jelească şi numai pe sine să se osândească şi să se judece. Şi aşa, prin ispitele acestea este învăţat şi învaţă răbdarea şi experienţa, şi deosebirea, şi aleargă la Dumnezeu cu lacrimi. Unii, însă, neaşteptându-se la acest lucru, s-au tulburat la minte şi s-au junghiat singuri cu cuţitul, alţii s-au aruncat în prăpăstii, fiind cuprinşi de tristeţe de nesuferit, şi au deznădăjduit până la sfârşit. Acelaşi lucru au făcut şi unii care au

[34]Ieşire 32, 20. [35]Marcu 10, 45.

fost tulburaţi de dracul hulirii. Unii dintre cei care ardeau şi-au tăiat mădularele, iar unii şi femei şi-au luat, prinşi de satana din pricina prea multei mişcări a patimii desfrânării. Aşadar, noi să ne obişnuim pe noi înşine să nu deznădăjduim, nici să ne delăsăm, nici să ne pierdem în asemenea situaţii, ci să ne obişnuim să îndurăm şi să răbdăm îndelung cu bărbăţie şi să mulţumim lui Dumnezeu în toată ispita şi în toată nevoia şi silirea diavolului. Căci mulţumirea cea către Dumnezeu topeşte toate meşteşugurile vrăjmaşului. Căci precum cel care are mâinile pline de pucioasă nu le poate curăţa altfel decât cu untdelemn, la fel şi noi sufleteşte, prin mila şi iubirea de oameni a Mântuitorului nostru Hristos, ne curăţim, murdari fiind de păcat. Şi, ca şi când nu am mai avea păcat, cu faţa curată ne înfăţişăm milostivirii Lui şi suntem mântuiţi cu mila şi iubirea de oameni ale lui Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu, Căruia este slava şi stăpânirea împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Sfârşit
şi lui Dumnezeu slavă şi laudă.

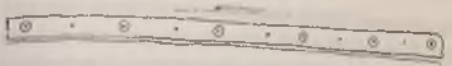

ANEXĂ

PROLOG DESPRE VIAŢA ŞI NEVOINŢELE FERICIŢILOR PĂRINŢILOR NOŞTRI[1]

1. Cel care era la început la Dumnezeu[2], Dumnezeu Cuvântul, pentru multa Sa bunătate, zidind cu înțelepciune lumea toată din cele ce nu erau[3], a făcut cerul să stea deasupra tuturor celor văzute și în acesta a așezat luminătorii[4] ca să lumineze toată zidirea și să lucreze împreună cu oamenii în cele de trebuință. Acesta, deci, Fiul Cel Unul Născut și Cuvântul Tatălui[5], în vremurile cele din urmă[6], întrupându-Se pentru a noastră mântuire și născându-Se de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria[7], făcându-Se om, întru toate asemenea nouă, afară de păcat[8], ne-a lucrat nouă un alt

+ [1]Editorii greci nu ne dau informații privind proveniența acestui Prolog. Ne spun numai că este o interpolare târzie. Nu înțelegem din ce motive l-au publicat la sfârșitul volumului întâi al ediției lor și nu la începutul acestuia sau la sfârșitul ultimului volum. Probabil că acesta îi era locul în manuscrisul după care a fost publicat. Este vorba, de fapt, despre un florilegiu de texte biblice menit să susțină principalele teme ale Patericului. Este posibil să fi fost introdus în vreun manuscris destul de târziu. Nu se potrivește deloc cu maniera în care se raportează părinții

cer, neasemuit mai de cinste decât cel văzut. Căci primul, fiind simțit[9], ajută celor cu simțire, iar celălalt este gândit și duce mintea la Dumnezeu. Acesta, fiind îndrumător și învățător, pe cei care sunt înăuntrul lui, pe luminătorii dumnezeiești cei cuvântători, îi schimbă în fii ai lui Dumnezeu într-o lumină preacurată. Căci celor duhovnicești acesta le este lumina și nu alta. Cel dintâi are stele și rătăcitoare[10] și nerătăcitoare, cum spun cei care se îndeletnicesc cu acestea; iar celălalt numai nerătăcitoare și pururi-strălucitoare și desăvârșite. Cel dintâi ca un pergament se va înfășura

---

Patericului la Sfintele Scripturi și nici cu genul literar al Patericului. Pare a fi o replică inspirată de eventuale îndoieli apărute în legătură cu baza biblică a apoftegmelor părinților pustiei. Or, acestea nu puteau apărea în spațiul răsăritean decât foarte târziu sub presiunea curentului reformator apusean. Personal, m-am și întrebat dacă este utilă publicarea sa cititorului de astăzi și nu am găsit utilitatea decât pentru eventualii contestatari ai fundamentelor biblice ale cuvintelor Părinților Patericului. Rațiunea pentru care am inclus prologul în ediția românească este aceea de a rămâne fideli ediției grecești după care am tradus. ✣ [2]Ioan 1, 1-2. ✣ [3]Rugăciune la Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur. ✣ [4]Facere 1, 14-16. ✣ [5]Cântare la Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur. ✣ [6]1 Petru 1, 20. ✣ [7]Simbolul Credinței. ✣ [8]Evrei 4, 15. ✣ [9]Din nefericire, până acum limba română nu a găsit echivalențe potrivite pentru aceste două noțiuni fundamentale ale teologiei Părinților: αἰσθητός și νοητός. Traducerea propusă de Părintele Stăniloae și preluată de majoritatea traducătorilor, care le redă prin *sensibil* și *înțelegător*, este cea mai fericită de până acum, dar lasă loc la ușoare confuzii. Este de reținut că primul se referă la realitatea accesibilă simțurilor omenești, iar al doilea la realitatea duhovnicească, nematerială, accesibilă minții. ✣ [10]*Valuri sălbatice ale mării, care își spumegă rușinea lor, stele rătăcitoare, cărora întunericul întunericului li se păstrează în veșnicie* (Iuda 1, 13).

la dumnezeiasca hotărâre și stelele din el vor cădea ca frunzele în ziua cea din urmă[11]. Iar cel de-al doilea, atunci, luând la sine stelele sale, le va arăta mai strălucitoare decât soarele. De acest preacurat și dătător de viață crug ceresc fiind rănită cu iubire dumnezeiască ceata dumnezeiască a asceților, pusă înaintea noastră spre lămurire, a urmat cu multă îndrăzneală și mai presus de fire tot chipul virtuților și acum, în ceruri, strălucește cu lumină neînserată și pe oamenii de pe pământ nu încetează a-i lumina în tainele dumnezeiești. Faptele și învățăturile și izbânzile dumnezeiești ale acestora scriindu-le spre folosul nostru, luminătorii și învățătorii Bisericii au lucrat un rai dumnezeiesc, care hrănește cu tot felul de frumuseți ale virtuților sufletele credincioșilor care-l descoperă. Căci, ce bun nu este sădit de Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu, în acest rai ceresc? Canon de liniștire celor care-l voiesc, asprime în tot felul de înfrânare, grijă pentru cumpătare, aripi ale neagonisirii, pilde de răbdare și bărbăție, lucrare ascunsă arătată numai lui Dumnezeu, mântuire dobândită din a nu judeca, făclie a deosebirii, rugăciune trează și neîncetată, mărimea iubirii de străini, urmarea lui Hristos în răbdare, înălțimea smereniei, lipsa de răutate a bărbaților sfinți făcători de minuni și precumpănirea vieții virtuoase.

2. Tuturor acestor virtuți, Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu, este chip și canon, și îndrumător, și dătător, și învățător. Al liniștirii, când, după ce S-a botezat, a fost în pustie patruzeci de zile, ispitit de

[11]Vezi Apocalipsă 6, 13-14.

diavol, nimic mâncând, ci fiind împreună cu fiarele[12]. Şi iarăşi, când, văzând mulţimile, a urcat în munte şi şezând acolo au venit la El ucenicii şi, deschizându-Şi gura Sa, i-a învăţat pe ei, zicând: Fericiţi cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăţia Cerurilor[13], şi cele următoare. Şi iarăşi, când, slobozind mulţimile şi pe ucenici în corabie, a urcat în munte să se roage în singurătate. Şi, făcându-se seară, era singur acolo[14]. Şi Domnul Însuşi, iarăşi Se retrăgea în locuri pustii şi Se ruga[15]. Şi copilul Ioan Botezătorul a fost în pustiuri până în ziua în care s-a arătat lui Israel[16]. Şi Apostolul spune: Vă îndemn, deci, înainte de toate, să faceţi cereri, rugăciuni, mijlociri, mulţumiri, pentru toţi oamenii, pentru împăraţi şi pentru toţi care sunt în înalte dregătorii ca să petrecem viaţă paşnică şi liniştită întru toată cuviosia şi buna-cuviinţă[17]. Şi iarăşi: Şi să râvniţi ca să trăiţi în linişte, să faceţi fiecare cele ale sale şi să lucraţi cu mâinile voastre, aşa cum v-am dat poruncă[18]. Şi: Acestora le poruncim să se liniştească şi să lucreze după rânduială, ca să-şi câştige pâinea lor[19]. Şi: Ieşiţi din mijlocul lor şi vă osebiţi[20]. Şi: Căutaţi cele de sus..., cugetaţi cele de sus, nu cele de pe pământ[21].

3. Despre înfrânare, a zis Domnul: Intraţi prin poarta cea strâmtă! Şi: Strâmtă este poarta şi îngustă este calea care duce la viaţă[22]. Şi cei doisprezece Apostoli nu aveau în pustie decât cinci pâini şi doi peşti[23]. Şi iarăşi: Nu aveau Apostolii decât o pâine în corabie[24]. Şi:

✦ [12]Marcu 1, 12-13. ✦ [13]Matei 5, 1-3. ✦ [14]Matei 14, 22-23. ✦ [15]Luca 5, 16. ✦ [16]Luca 1, 80. ✦ [17]1 Timotei 2, 1-3. ✦ [18]1 Tesaloniceni 4, 10-11. ✦ [19]2 Tesaloniceni 3, 12. ✦ [20]2 Corinteni 6, 17. ✦ [21]Coloseni 3, 1-2. ✦ [22]Matei 7, 13-14. ✦ [23]Matei 14, 17. ✦ [24]Marcu 8, 14.

Apostolii smulgeau spice și le mâncau frecându-le în palme[25]. Și Apostolul: Oricine se luptă se înfrânează de la toate[26]. Și: până în ceasul de acum flămânzim și însetăm, suntem goi și suntem pălmuiți și pribegim[27]. Și: dar nu mâncarea ne va pune înaintea lui Dumnezeu[28]. Și: Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi sunt de folos. Toate îmi sunt îngăduite, dar nu mă voi lăsa biruit de ceva. Bucatele sunt pentru pântece și pântecele pentru bucate și Dumnezeu va nimici și pe unul, și pe celelalte[29], adică pofta nepotrivită. Și: Dacă o mâncare sminteşte pe fratele meu, nu voi mânca în veac carne, ca să nu aduc sminteală fratelui meu[30]. Și: Știu să fiu și smerit, știu să am și de prisos; în orice și în toate m-am învățat să fiu și sătul, și flămând, și în belșug, și în lipsă[31]. Și: Toate le răbdăm, ca să nu punem piedică Evangheliei lui Hristos[32]. Și: De acum nu mai bea numai apă, ci folosește puțin vin pentru stomacul tău și pentru desele tale slăbiciuni[33].

4. Despre chibzuință[34], Domnul a zis: Sunt fameni care s-au făcut fameni pe ei înșiși pentru Împărăția Cerurilor[35]. Eu, însă, vă spun vouă: că oricine se uită la femeie, poftind-o, a și săvârșit adulter cu ea în inima lui[36]. Iar pe desfrânată și pe tâlhar, și pe vameș, care au căzut de la înțelepciune, după ce s-au pocăit,

✣ [25]Luca 6, 1. ✣ [26]1 Corinteni 9, 25. ✣ [27]1 Corinteni 4, 11. ✣ [28]1 Corinteni 8, 8. ✣ [29]1 Corinteni 6, 12-13. ✣ [30]1 Corinteni 9, 13. ✣ [31]Filipeni 4, 12. ✣ [32]1 Corinteni 9, 12. ✣ [33]1 Timotei 5, 23. ✣ [34]*Σωφροσύνη* poate fi tradus cu *chibzuință, înțelepciune, cumpătare, cumințenie*. Este vorba de înțelepciunea practică, aceea care îi ajută pe om să evite capcanele, alunecările, căderile în păcat. Poate fi înțeles mai bine prin raportarea la antonimul *necugetare* sau *nechibzuință*. ✣ [35]Matei 19, 12. ✣ [36]Matei 5, 28.

iarăşi i-a primit. Şi zice: Veniţi la Mine, toţi cei osteniţi şi împovăraţi, şi Eu vă voi odihni pe voi. Luaţi jugul Meu asupra voastră că sunt blând şi smerit cu inima, şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre[37]. Şi Apostolul: Fugiţi de desfrânare[38]! Căutaţi pacea cu toţii şi sfinţenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul[39]. Drept aceea, omorâţi mădularele voastre care vă leagă de trecutul păcătos: desfrânarea, necurăţia, patima, pofta rea şi lăcomia[40]. Nu ştiţi că sunteţi templul lui Dumnezeu şi că Duhul lui locuieşte în voi[41]? Nici desfrânaţii, nici adulterii, nici malahienii, nici sodomiţii nu vor moşteni Împărăţia lui Dumnezeu[42]. Fugi de poftele tinereţilor[43] şi pe tineri să-i îndemni să fie înfrânaţi[44]. Şi: Căci harul mântuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor, învăţându-ne pe noi să lepădăm fărădelegea şi poftele lumeşti şi în veacul de acum să trăim cu înţelepciune, cu dreptate şi cu cucernicie[45]. Iar desfrâu şi orice necurăţie şi lăcomie de avere nici să se pomenească între voi, cum se cuvine sfinţilor[46]. Dar şi acela care a căzut în desfrânare în Corint, după ce mai întâi l-a dat satanei, când s-a pocăit, l-a primit din nou şi le-a scris corintenilor: Vă rog să-l iertaţi şi să-l primiţi cu iubire, ca să nu fie copleşit de prea multă întristare unul ca acesta[47]. Şi iarăşi: Căci mă tem ca nu cumva venind, să nu vă găsesc pe voi aşa precum voiesc, iar eu să fiu găsit de voi precum nu voiţi; mă tem adică de certuri, de pizmă,

✦ [37]Matei 11, 28-29. ✦ [38]1 Corinteni 6, 18. ✦ [39]Evrei 12, 14. ✦ [40]Coloseni 3, 5. ✦ [41]1 Corinteni 3, 16. ✦ [42]1 Corinteni 6, 9-10. ✦ [43]2 Timotei 2, 22. ✦ [44]Tit 2, 6. ✦ [45]Tit 2, 11-12. ✦ [46]Efeseni 5, 3. ✦ [47]2 Corinteni 2, 7-8.

de mânii, de întărâtări, de clevetiri, de murmurare, de îngâmfări, de tulburări. Mă tem ca nu cumva, venind iarăși, să mă umilească Dumnezeul meu la voi, și să plâng pe mulți care au păcătuit înainte și nu s-au pocăit de necurăția și de desfrânarea, și de necumpătarea pe care le-au făcut[48]. Și iarăși: O, copiii mei, pentru care sufăr iarăși durerile nașterii, până ce Hristos va lua chip în voi[49] și pe când eram vrăjmași ne-am împăcat cu Dumnezeu prin moartea Fiului Său, cu atât mai mult, împăcați fiind, ne vom mântui prin viața Lui[50]. Pentru aceea, îndreptați mâinile cele ostenite și genunchii cei slăbănogiți, faceți cărări drepte pentru picioarele voastre, așa încât, cine este șchiop să nu se abată, ci mai vârtos să se vindece[51].

5. Despre neagonisire a zis Domnul: Nu vă îngrijiți pentru sufletul vostru ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca; căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate acestea se vor adăuga vouă[52]. Să nu aveți nici aur, nici arginți, nici bani în cingătorile voastre, nici două haine[53]. Și dacă vrei să fii desăvârșit, mergi, vinde toate câte ai și dă banii săracilor, și vino să-Mi urmezi Mie, ridicându-ți crucea ta[54]. Și iarăși: Vulpile au vizuini și păsările cerului cuiburi, Fiul Omului, însă, nu are unde să-Și plece capul[55]. Și Ioan Botezătorul purta îmbrăcăminte din păr de cămilă și era încins cu cingătoare de piele[56]. Și Apostolul: Pentru că noi n-am adus nimic în lume, tot așa cum nu putem să scoatem ceva

✦ [48]2 Corinteni 12, 20-21. ✦ [49]Galateni 4, 19. ✦ [50]Romani 5, 10. ✦ [51]Evrei 12, 12-13. ✦ [52]Matei 6, 25 și 33. ✦ [53]Matei 10, 9. ✦ [54]Marcu 10, 21. ✦ [55]Matei 8, 20. ✦ [56]Matei 3, 4.

din ea afară. Cei ce vor să se îmbogăţească cad în ispită şi în cursele diavolului[57]. Şi iarăşi: Suntem săraci, însă pe mulţi îi îmbogăţim, ca unii care n-au nimic, dar pe toate le stăpânesc[58].

6. Despre răbdare şi bărbăţie zice Domnul: Să fie mijloacele voastre încinse, şi făcliile voastre aprinse, şi voi asemenea oamenilor care aşteaptă pe domnul lor când se întoarce de la nuntă, ca, venind şi bătând, îndată să-i deschidă[59]. Prin răbdarea voastră veţi dobândi sufletele voastre[60]. Cel care va răbda până la sfârşit, acela se va mântui[61]. Nimeni care pune mâna pe plug şi se uită îndărăt nu este potrivit pentru Împărăţia lui Dumnezeu[62]. Şi voi sunteţi aceia care aţi rămas cu Mine în încercările Mele. Şi Eu vă rânduiesc vouă împărăţie, precum Mi-a rânduit Mie Tatăl Meu, ca să mâncaţi şi să beţi la masa Mea, în Împărăţia Mea[63]. Şi Apostolul: Staţi deci tari, având mijlocul vostru încins cu adevărul şi îmbrăcându-vă cu platoşa dreptăţii, şi încălţaţi picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia păcii... Căci lupta noastră nu este împotriva trupului şi a sângelui, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor... pentru aceea, luaţi toate armele Duhului[64] şi să fiţi tari, neclintiţi[65], căci iată acum vreme potrivită, iată acum ziua mântuirii[66]. Şi: Pătimirile vremii de acum nu sunt vrednice de mărirea care ni se va descoperi şi cine ne va despărţi pe noi de iubirea lui Hristos? Necazul sau

✣ [57]1 Timotei 6, 7 şi 9. ✣ [58]2 Corinteni 6, 10. ✣ [59]Luca 12, 35-36. ✣ [60]Luca 21, 19. ✣ [61]Matei 10, 22. ✣ [62]Luca 9, 62. ✣ [63]Luca 22, 28-30. ✣ [64]Efeseni 6, 12-15. Textul Noului Testament are aici *panoplia lui Dumnezeu*. ✣ [65]1 Corinteni 15, 58. ✣ [66]2 Corinteni 6, 2.

strâmtorarea[67] și celelalte? Și: Căci toate câte s-au scris mai înainte s-au scris spre învățătura noastră, ca prin răbdarea și mângâierea, care vin din Scripturi, să avem nădejde[68]. Și: Niciun ostaș nu se încurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui care strânge oastea. Iar când se luptă cineva, la jocuri, nu ia cununa, dacă nu s-a luptat după legile jocului[69]. Suferința aduce răbdare și răbdarea încercare și încercarea nădejde. Iar nădejdea nu rușinează[70]. Și: În toate înfățișându-ne pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu în multă răbdare, în necazuri, în nevoi, în strâmtorări[71] și de aceea mă bucur în slăbiciuni, în defăimări...[72]

7. Iar despre aceea că nu spre arătare să facem ceva, Domnul a zis: Luați seama la milostenia voastră, să n-o faceți înaintea oamenilor, ca să fiți văzuți de aceștia. Tu însă, când faci milostenie, să nu știe stânga ta ce face dreapta ta... Tu însă, când te rogi, intră în cămara ta și, închizând ușa, roagă-te Tatălui tău, Care este în ascuns, și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție pe față[73]. Și Domnul, se spune, după vindecarea paraliticului s-a dat la o parte din mulțimea care era în acel loc[74]. Și iarăși către lepros a zis: Vezi, nu spune nimănui[75]. Și către Apostoli: Nimănui să nu spuneți ceea ce ați văzut, până când Fiul Omului Se va scula din morți[76]. Și: Cum puteți voi să credeți, când primiți slavă de la oameni[77]? Și Apostolul: Nu faceți nimic din duh de ceartă, nici din slavă deșartă[78]. Și:

✣ [67]Romani 8, 18 și 35. ✣ [68]Romani 15, 4. ✣ [69]2 Timotei 2, 4-5. ✣ [70]Romani 5, 3-5. ✣ [71]2 Corinteni 6, 4. ✣ [72]2 Corinteni 12, 10. ✣ [73]Matei 6, 1, 3, 6. ✣ [74]Ioan 5, 13. ✣ [75]Matei 8, 4. ✣ [76]Matei 17, 9. ✣ [77]Ioan 5, 44. ✣ [78]Filipeni 2, 3.

Dacă trăim în Duhul, în Duhul să şi umblăm. Să nu fim iubitori de slavă deşartă, supărându-ne unii pe alţii şi pizmuindu-ne unii pe alţii[79], căci din slava deşartă vine pizma. Cei care fac lucru spre arătare sunt apostoli mincinoşi, lucrători vicleni care iau chip de apostoli ai lui Hristos. Nu este de mirare, pentru că însuşi satana se preface în înger al luminii[80].

8. Despre a nu judeca, Domnul a zis: Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi. Căci cu judecata cu care judecaţi veţi fi judecaţi, şi cu măsura cu care măsuraţi vi se va măsura[81]. Şi: Nu osândiţi şi nu veţi fi osândiţi[82]. Şi: De veţi ierta oamenilor greşalele lor, ierta-va şi vouă Tatăl vostru Cel ceresc[83]. Şi: Tatăl nostru Carele eşti în ceruri... iartă-ne nouă greşelile noastre precum şi noi iertăm celor ce ne greşesc nouă[84]. Şi: De ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, şi bârna din ochiul tău nu o iei în seamă? Făţarnice, scoate întâi bârna din ochiul tău şi atunci vei vedea să scoţi paiul din ochiul fratelui tău[85]. Şi Apostolul: Dar tu, de ce judeci pe fratele tău? Sau şi tu de ce disprețuieşti pe fratele tău? Căci toţi ne vom înfăţişa înaintea judecăţii lui Dumnezeu... Deci să nu ne mai judecăm unii pe alţii..., fiecare din voi va da seama despre sine lui Dumnezeu[86]. Şi: Cel fără de lege este prins în laţurile fărădelegilor lui şi de funiile păcatelor lui este înfăşurat[87]. Şi: Dar mie prea puţin îmi este că sunt judecat de voi sau de vreo omenească judecată de toată ziua... Cel care mă judecă pe mine

✦ [79]Galateni 5, 25-26. ✦ [80]2 Corinteni 11, 13-14. ✦ [81]Matei 7, 1-2. ✦ [82]Luca 6, 37. ✦ [83]Matei 6, 14-15. ✦ [84]Matei 6, 9 şi 12. ✦ [85]Matei 7, 3 şi 5. ✦ [86]Romani 14, 10-13. ✦ [87]Pilde 5, 22.

este Domnul. De aceea, nu judecați ceva înainte de vreme, până ce nu va veni Domnul[88].

9. Iar despre deosebire, Domnul a zis: Feriți-vă de proorocii mincinoși și de învățătorii mincinoși care vin la voi în haine de oi[89] și celelalte. Și: Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăția Cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu[90]. Și: Să fiți precum cămătarii încercați, cunoscând binele și răul[91]. Și: Nimeni nu poate să slujească la doi domni...[92] Și: Lucrați, nu pentru mâncarea cea pieritoare, ci pentru mâncarea ce rămâne spre viața veșnică[93]. Și Apostolul: Eu, deci, așa alerg, nu ca la întâmplare. Așa mă lupt, nu ca lovind în aer. Ci îmi chinuiesc trupul meu și-l supun robiei. Deci, așa alergați și voi, ca să luați cununa[94]. Deci, luați seama cu grijă cum umblați[95]. Păziți-vă de câini! Păziți-vă de lucrătorii cei răi[96]. Și: Căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie Trupul și Sângele, osândă își mănâncă și bea, nedându-și seama... Căci de ne-am fi judecat noi înșine, nu am mai fi judecați. Dar, fiind judecați de Domnul, suntem pedepsiți, ca să nu fim osândiți împreună cu lumea[97]. Și: Căci întristarea cea după Dumnezeu aduce pocăință spre mântuire, fără părere de rău; iar întristarea lumii aduce moarte[98]. Ca să deosebiți care este voia lui Dumnezeu, ce este bun și plăcut și desăvârșit[99]. Și: Alerg la țintă, la răsplata chemării de sus a

[88] 1 Corinteni 4, 3-5. [89] Matei 7, 15 ș.a. [90] Matei 7, 21. [91] Acest text nu a putut fi identificat în Sfintele Scripturi. Este posibil să fie din texte apocrife. [92] Matei 6, 24. [93] Ioan 6, 24. [94] 1 Corinteni 9, 26-27 și 24. [95] Efeseni 5, 15. [96] Filipeni 3, 2. [97] 1 Corinteni 11, 29 și 31-32. [98] 2 Corinteni 7, 10. [99] Romani 12, 2.

lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus[100]. Şi: Stăruieşte cu timp şi fără timp[101]. Drept aceea, luaţi aminte de voi înşivă şi de toată turma[102]. Şi: Toate să le încercaţi; ţineţi ce este bine[103].

10. Despre a te ruga cu trezvie şi neîncetat, Domnul a zis: Luaţi seama la voi înşivă, să nu se îngreuieze inimile voastre de mâncare şi de băutură şi de grijile vieţii şi ziua aceea să vină peste voi fără de veste[104]. Privegheaţi şi vă rugaţi, ca să nu intraţi în ispită[105]. Şi: Iar ceea ce zic vouă, zic tuturor: Privegheaţi![106] Şi: Privegheaţi, dar, în toată vremea, rugându-vă[107]. Şi: Cereţi şi vi se va da; căutaţi şi veţi afla; bateţi şi vi se va deschide. Că oricine cere ia, cel care caută află, şi celui ce bate i se va deschide[108]. A spus şi o parabolă Domnul precum că trebuie totdeauna a fi treaz şi a nu-ţi pierde nădejdea: Era un judecător nedrept...[109]. Şi: Fiţi pregătiţi, că în ceasul în care nu gândiţi Fiul Omului va veni[110]. Şi Apostolul: Bucuraţi-vă pururea. Rugaţi-vă neîncetat. Daţi mulţumire pentru toate![111] Şi: Cu frică şi cu cutremur lucraţi mântuirea voastră[112]. Şi: Neîncetat fac pomenire pentru voi în rugăciunile mele[113]. Şi: Nu vă împovăraţi cu nicio grijă. Ci întru toate, prin închinăciune şi prin rugă cu mulţumire, cererile voastre să fie arătate lui Dumnezeu[114]. Şi: Iar la miezul nopţii, Pavel şi Sila, rugându-se, lăudau pe Dumnezeu în cântări, iar cei ce erau în temniţă îi

[100]Filipeni 3, 14. [101]2 Timotei 4, 2. [102]Fapte 20, 28. [103]1 Tesaloniceni 5, 21-22. [104]Luca 21, 34. [105]Marcu 14, 38. [106]Marcu 13, 37. [107]Luca 21, 36. [108]Matei 7, 7-8. [109]Luca 18, 1-2 şi 6. [110]Matei 24, 44. [111]1 Tesaloniceni 5, 16-18. [112]Filipeni 2, 12. [113]Romani 1, 9-10. [114]Filipeni 4, 6.

ascultau[115]. Și: Fiți treji, privegheați. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită[116].

11. Despre iubirea de străini Domnul a zis: Cine vă primește pe voi, pe Mine mă primește. Și cine va da unuia dintre aceștia mai neînsemnați un pahar cu apă rece va primi plata lui[117]. Și: Veniți binecuvântaților Tatălui Meu, moșteniți Împărăția care a fost gătită vouă de la începutul lumii[118]. Și: Când faci prânz sau cină, nu chema pe prietenii tăi, nici pe frații tăi, nici pe rudele tale, nici vecinii bogați, ci cheamă pe săraci, pe neputincioși, pe șchiopi, pe orbi, și vei fi fericit[119]. Și: Cel ce are două haine să dea celui ce nu are și cel ce are bucate să facă asemenea[120]. Mai fericit este a da decât a lua[121]. Și Apostolul: Nu uitați iubirea de străini, ...cu asemenea jertfe, mulțumiți lui Dumnezeu[122]. Și: Dacă împarte altora, să împartă cu firească nevinovăție; dacă miluiește, să miluiască cu voie bună![123] Cel ce seamănă cu zgârcenie, cu zgârcenie va și secera, iar cel ce seamănă cu dărnicie, cu dărnicie va și secera. Fiecare să dea ce socotește cu inima sa, nu cu părere de rău sau cu silă, căci Dumnezeu îl iubește pe cel care dă cu bună voie[124]. Și: Pentru că dacă este bunăvoință, bine primit este darul, după cât are cineva, nu după cât nu are[125]. Și: N-am voit să fac nimic fără de încuviințarea ta, ca fapta ta cea bună să nu fie ca de silă, ci de bunăvoie[126].

✦ [115]Fapte 16, 25. ✦ [116]1 Petru 5, 8. ✦ [117]Matei 10, 40 și 42. ✦ [118]Matei 25, 34. ✦ [119]Luca 14, 12-14. ✦ [120]Luca 3, 11. ✦ [121]Fapte 20, 35. ✦ [122]Evrei 13, 1 și 16. ✦ [123]Romani 12, 8. ✦ [124]2 Corinteni 9, 6-7. ✦ [125]2 Corinteni 8, 12. ✦ [126]Filimon 14.

12. Iar despre ascultare, a zis Domnul: M-am coborât din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Celui ce M-a trimis pe Mine[127]. Şi: Cel ce iubeşte pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine[126]. Şi: Dacă păziţi poruncile Mele, veţi rămâne întru iubirea Mea după cum şi Eu am păzit poruncile Tatălui Meu şi rămân întru iubirea Lui[129]. Dacă vine cineva la Mine şi nu urăşte pe tatăl său şi pe mamă şi pe femeie şi pe copii şi pe fraţi şi pe surori, chiar şi sufletul său însuşi, nu poate să fie ucenicul Meu[130]. Şi a zis Domnul către Petru şi Andrei şi Iacob şi Ioan, Matei şi Filip: Veniţi după Mine! Iar aceştia, îndată au lăsat toate şi au urmat Lui[131]. Un altul dintre ucenici l-a zis: Doamne, lasă-mă să merg mai întâi să-l îngrop pe tatăl meu. Iisus, însă, i-a zis: Lasă morţii să-şi îngroape pe morţii lor. Tu vino după Mine[132].

Şi Apostolul: Căci dacă vestesc Evanghelia, nu-mi este laudă, pentru că stă asupra mea datoria. Căci, vai mie dacă nu voi binevesti![133] Şi: Gândul acesta să fie în voi, care era şi în Hristos Iisus, Care Dumnezeu fiind în chip n-a socotit o ştirbire a fi El întocmai cu Dumnezeu. Ci S-a deşertat pe Sine, chip de rob luând[134] şi celelalte.

Şi: Tu, însă, Mi-ai urmat în învăţătură, în purtare, în năzuinţă[135]. Şi toată trufia care se ridică împotriva cunoaşterii lui Dumnezeu, şi tot gândul îl robim, spre ascultarea lui Hristos. Şi gata suntem să pedepsim

[127]Ioan 6, 38. [128]Matei 10, 37. [129]Ioan 14, 1; 15, 10. [130]Luca 14, 26. [131]Marcu 1, 17; Luca 5, 11. [132]Matei 8, 21-22. [133]1 Corinteni 9, 16. [134]Filipeni 2, 5-7. [135]2 Timotei 3, 10.

toată neascultarea, atunci când supunerea voastră va fi deplină[136].

13. Despre smerenie, a zis Domnul: Când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: Suntem slugi netrebnice[137]. Căci ceea ce la oameni este înalt, urâciune este înaintea lui Dumnezeu[138]. Și: Cine se va înălța pe sine va fi smerit[139]. Iar Eu, în mijlocul vostru, sunt ca unul ce slujește[140]. Și: Care va vrea să fie mare între voi, să fie slujitor al vostru[141].

Iar Simon Petru, văzând aceasta, a căzut la genunchii lui Iisus, zicând: Ieși de la mine, Doamne, că sunt om păcătos[142].

De asemenea, Sfântul Ioan Botezătorul a zis fariseilor: Eu vă botez cu apă, dar vine Cel ce este mai tare decât mine, Căruia nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălțămintelor[143]. Și Domnul, dându-ne un exemplu de smerenie, S-a sculat de la Cină, S-a dezbrăcat de haine, a luat un ștergar și S-a încins. După aceea, a pus apă în lighean și a început să spele picioarele ucenicilor, și să le șteargă cu ștergarul cu care era încins[144].

Și Apostolul: Cu adevărat, eu sunt ultimul dintre toți Apostolii, și nu sunt vrednic nici să mă numesc apostol, pentru că am prigonit Biserica lui Dumnezeu[145]. Și: Iisus Hristos a venit în lume ca să mântuiască pe cei păcătoși, dintre care cel dintâi sunt eu[146].

De aceea, vă îndemn, eu cel întemnițat pentru Domnul, să umblați cu vrednicie, după chemarea cu

---

✦ [136]2 Corinteni 10, 5-6. ✦ [137]Luca 17, 10. ✦ [138]Luca 16, 15. ✦ [139]Matei 23, 12. ✦ [140]Luca 22, 27. ✦ [141]Marcu 10, 43-44. ✦ [142]Luca 5, 8. ✦ [143]Luca 3, 16. ✦ [144]Ioan 13, 4-5. ✦ [145]1 Corinteni 15, 9-10. ✦ [146]1 Timotei 1, 15.

care ați fost chemați. Să trăiți în smerenie, blândețe și răbdare[147]. Și: Nu cel ce se laudă singur este dovedit bun, ci acela pe care Domnul îl laudă[148]. Dacă, într-adevăr, aș fi căutat să plac oamenilor, n-aș fi fost slujitorul lui Hristos[149].

14. Despre neținerea de minte a răului, a zis Domnul: Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc. Cui te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt. Celui ce voiește să se judece cu tine și să-ți ia haina, lasă-i și cămașa[150], și celelalte. Și: Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac[151]! Dar și urechea tăiată în timpul trădării a luat-o și a vindecat-o[152]. Și Apostolul: Ocărâți fiind, binecuvântăm[153]. Să vă rugați pentru cei care vă urăsc, să cereți binecuvântarea lui Dumnezeu pentru aceștia și să nu-i blestemați. Și: Dacă se poate, pe cât stă în puterea voastră, trăiți în pace cu toți oamenii. Nu vă răzbunați singuri, iubiților, ci lăsați loc mâniei lui Dumnezeu[154]. De asemenea: Domnul care, ocărât fiind, nu răspundea cu ocară; suferind nu amenința...[155].

Acestea despre temele de mai sus.

Iar cel care nu crede făcătorilor de minuni, părinților noștri, sau nu le primește cele spuse și săvârșite de aceștia este necredincios mai curând lui Hristos decât Apostolilor sau acestora. Că Domnul cu tină a deschis ochii orbului, demoni a scos din oameni, morți a înviat, apă în vin a prefăcut, din cinci pâini a săturat pe

✦ [147]Efeseni 4, 1-2. ✦ [148]2 Corinteni 10, 28. ✦ [149]Galateni 1, 10. ✦ [150]Matei 5, 44 și 39-40. ✦ [151]Luca 23, 24. ✦ [152]Luca 22, 51. ✦ [153]1 Corinteni 4, 12-13. ✦ [154]Romani 12, 14 și 18-19. ✦ [155]1 Petru 2, 23.

cei cinci mii și a lucrat nenumărate și negrăite și necuprinse cu mintea minuni, pe care lumea nu le poate cuprinde[156]. Iar umbrele și poalele veșmintelor lor vindecau toată boala și toată neputința în popor, precum Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu, a zis: Cel ce crede în Mine va face și el lucrările pe care le fac Eu și mai mari decât acestea va face[157]. Căci acolo unde Dumnezeu, cel mai presus de fire, binevoiește să sălășluiască, și lucruri mai presus de fire se lucrează. Și de ce trebuie să spun multe? Toată Sfânta Scriptură, și Vechiul și Noul Testament, oferă ca dintr-un izvor, ape dătătoare de dumnezeire, de viață și de mireasmă, în fiecare zi. Mai ales cele care se referă la iubire, care sunt nenumărate și pe care fericiții aceți le-au cunoscut practic și teoretic, și conform cu acestea au pus în lucru cu multă acrivie Cuvântul lui Dumnezeu, ca să zidească deasupra Acestuia temelie dumnezeiască, prin piatra cea din capul unghiului, Domnul nostru Iisus Hristos[158]. Toate acestea le va afla cel care râvnește acest „rai" binecuvântat, adică toate câte pot contribui la îndreptarea sufletului, de dragul căruia s-au spus acestea și s-a împlinit întreaga Taină a iubirii lui Dumnezeu, ca să-l scoată din prăpastia păcatului și să-l îndrepte din nou spre Dumnezeu, spre chip și asemănare[159], după Cuvântul Sfintei Scripturi. Deci, ceea ce trebuie să facem noi, este să vărsăm lacrimi cu sufletul îndurerat și să ne tânguim cu suspinuri amare pentru lenevirea și nepăsarea noastră, și să ne smerim mai mult pe noi înșine. Pentru că mare este

✦ [156]Ioan 21, 25. ✦ [157]Ioan 14, 12. ✦ [158]1 Corinteni 3, 10-11; 1 Petru 2, 6-8. ✦ [159]Facere 1, 12.

folosul care vine din aceasta, aşa cum ne-a arătat lămurit Domnul din parabola vameşului şi a fariseului în Sfânta Evanghelie[160]. Să nu luăm în bătaie de joc din pricina invidiei, a împietririi şi a necioplirii sufletului nostru virtuţile oamenilor sfinţi, căci aceasta are ca urmare pieirea sufletelor noastre. Pentru că aceştia sunt, într-adevăr, Părinţii noştri pururea pomeniţi, care s-au nevoit continuu, silindu-şi firea omenească de dragul Împărăţiei Cerurilor, aşa cum a zis Domnul şi au biruit într-un mod minunat, datorită luptei lor celei mari[161].

Deci, veniţi toţi, fraţilor, să luăm parte cu bucurie la această hrană dumnezeiască de aici, folositoare sufletului, arătându-ne cu desăvârşire nepăsători la batjocura şi la ocările oamenilor, şi disprețuind flecărelile lor. Şi, ca ucenici ai lui Hristos[162], ai Celui blând şi smerit cu inima, dar şi ai pescarilor neînvăţaţi, ai Sfinţilor Apostoli, să păşim pe calea cea strâmtă, aspră şi istovitoare[163], cu pocăinţă, cu ispăşirea păcatelor noastre, cu cuget smerit, urmând poruncile Domnului. Şi să ajungem la viaţa desăvârşită, netulburată şi nesfârşită, de unde a pierit toată durerea, întristarea şi suspinul[164]. Acolo unde toţi locuitorii ei se desfată şi se aud cântări de bucurie nevinovată[165]. „Într-o unire" cu Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia I se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, împreună cu Cel fără de început al Lui Părinte, şi cu de-viaţă-făcătorului Lui Duh, acum şi pururea şi în veci nesfârşiţi. Amin.

✦ [160]Luca 18, 9-14. ✦ [161]Matei 11, 12. ✦ [162]Matei 11, 29. ✦ [163]Matei 7, 13-14. ✦ [164]Isaia 35, 10. ✦ [165]Psalmul 86, 7.

PĂRINȚII PATERICULUI

NOTE BIOGRAFICE[1]

1. Avva Agaton a trăit foarte probabil în a doua jumătate a secolului al IV-lea și începutul secolului al V-lea. Anul 380 este avansat ca dată a venirii sale în Schit, înscriindu-se în a treia generație de vieţuitori. A vieţuit în preajma Avvei Pimen și a Avvei Macarie Egipteanul, care-l prețuia mult pentru discernământul său. În jurul anului 390, când Sfântul Arsenie a venit în pustie, Avva Agaton era deja înconjurat de ucenici, dintre care cei mai cunoscuți sunt doi: Alexandru și Zoilo. Pe aceștia îi întâlnim și ca ucenici ai Sfântului Arsenie, probabil după adormirea Avvei Agaton. Este prăznuit pe 8 ianuarie. Din apoftegmele care-i sunt atribuite (treizeci), aflăm că avea multe virtuți, se deosebea însă, în special, prin dragoste desăvârșită și discernământ. Este cel care a ajuns în măsură să spună: Am vrut să găsesc un lepros, să-i iau eu trupul leprosului, dându-i robustețea mea. Unii care

[1]Notele biografice ale părinților patericului sunt preluate în mare parte din ediția grecească, în traducerea Părintelui Victor Manolache. Tot de V.M. sunt traduse și notele de subsol preluate din ET.

auziseră că are un mare discernământ, au vrut să-l încerce și i-au zis: Tu ești Agaton? Auzim că ești desfrânat și mândru. Da, este adevărat, le-a răspuns acela. L-au întrebat din nou: Tu ești Agaton, flecăreţul și bârfitorul? Și el le-a răspuns: Eu sunt. L-au întrebat a treia oară: Tu ești Agaton, ereticul? Și sfântul a zis: Nu sunt eretic. După aceea, l-au rugat să le spună de ce a primit primele ocări și pe ultima n-a primit-o. Și le-a răspuns: Pe acelea le-am primit, pentru că sunt folositoare sufletului meu, în timp ce erezia este ruptura de Dumnezeu, de aceea n-am primit-o. Prăznuirea lui se face pe 8 ianuarie.

2. Avva Ahila. A fost un pustnic la Schitul Egiptului, în a treia generație și a lăsat amintirea unui mare ascet. Avva Vitimie și Avva Ammoi i-au fost ucenici. L-a povățuit și pe Avva Isaia (apoftegma 3 din Patericul alfabetic). Aceasta se întâmpla probabil în jurul anului 420. Sub numele lui s-au păstrat 6 apoftegme. Pomenirea lui se face pe 17 ianuarie.

3. Avva Aio - O apoftegmă în Patericul alfabetic.

4. Avva Alonie. Face parte din a doua generație de monahi, dar încă mai trăia pe la anul 400 din moment ce este amintit de Avva Pimen (Apoft. 42 și 56). S-au păstrat 4 apoftegme de la el. Prăznuirea lui se face pe 4 iunie.

5. Avva Ammoi. A vieţuit la Chilii împreună cu Avva Vitimie, cu care a ucenicit și la Avva Ahila. A făcut parte din generația a treia de monahi, fiind apropiat de vârstă cu Avva Pimen. S-au păstrat 5 apoftegme de la el.

6. Avva Ammoná. A fost ucenic al Cuviosului Antonie cel Mare - a făcut, deci, parte din prima generație

de monahi - și urmaș al lui la conducerea comunității monahale de la Pispir. Înainte de a merge la Cuviosul Antonie a stat paisprezece ani în Schit, contemporan cu Macarie, Pamvo și alții, luptându-se cu patima mâniei. A biruit patima într-o măsură desăvârșită, ajungând să-i fie foarte greu să vadă păcatul la cel care păcătuia și să dea canon, atunci când ajunsese deja episcop. A fost hirotonit episcop pentru marile sale virtuți de către Atanasie cel Mare, la anul 362. Este posibil ca spre sfârșitul vieții să se fi retras iarăși la Schit. Este pomenit de Pimen (apoftegmele 2, 53 și 98). A adormit în Domnul în jurul anului 400. După alții ar fi adormit înainte de 388, când a sosit Paladie în Egipt, din moment ce acesta nu-l pomenește în Lavsaicon. Pomenirea lui se face pe 26 ianuarie. S-au păstrat de la el 11 apoftegme în Patericul alfabetic. De asemenea, au mai rămas câteva epistole și scrieri duhovnicești și chiar o tâlcuire la Evanghelia după Ioan.

7. Avva Ammun, începătorul vieții monahale de pe muntele Nitria. S-a născut în jurul anului 290 și se trăgea dintr-o familie mare și bogată. Orfan de tată, silit de unchiul lui să se căsătorească la vârsta de douăzeci și doi de ani, și-a petrecut noaptea nunții străduindu-se s-o convingă pe soție să se dedice împreună lui Dumnezeu și să trăiască o viață în fecioție. Aceasta a consimțit, luând hotărârea să trăiască în aceeași casă precum frații. Au făcut aceasta timp de optsprezece ani, până când soția lui a ajuns să recunoască desăvârșirea vieții mânăstirești. Atunci, Ammun a plecat spre muntele Nitriei, în timp ce aceasta a chemat slujnicele să trăiască o viață în fecioție,

și și-a transformat casa în mânăstire. Conform unui izvor istoric, Ammun este primul călugăr care și-a așezat chilie în Nitria. Se socotește că aceasta s-a întâmplat în jurul anului 330. S-a nevoit acolo aproape douăzeci și doi de ani. La scurt timp, în jurul lui s-au adunat mulți oameni care cereau să ducă viață de mânăstire, între care a fost și Avva Pamvo. Astfel, a luat naștere centrul monahal al Nitriei, unde pentru prima dată comunitatea monastică s-a adaptat modelului de enorie, având preoți proprii. Multe minuni s-au întâmplat în viața Avvei Ammun. A fost cunoscut și apropiat Cuviosului Antonie ce Mare, împreună cu care a înființat obștea monahală de la Chilii, pe la 338. Când a murit, Sfântul Antonie cel Mare a văzut sufletul lui ridicat la ceruri de îngeri. Muntele unde a locuit Antonie și Muntele Nitriei, unde a adormit Ammun, se aflau la o distanță de douăzeci și trei de zile. Prăznuirea lui se face pe 4 octombrie. S-au păstrat de la el 2 apoftegme.

8. Avva Ammun din Raith. Despre acesta nu cunoaștem decât că s-a călugărit la mânăstirea Raith, care se află pe țărmul de sud-vest al Peninsulei Sinai, unde erau cele douăsprezece izvoare și cei șaptezeci de arbori de finic (Ieșire 15, 17). L-a vizitat pe Avva Sisoie cel Mare la Klisma de două ori. Vizitele acestea s-au întâmplat după 429, anul stabilirii Avvei Sisoe la Klisma. Acesta este motivul pentru care este disociat de Avva Ammon, întemeietorul Nitriei, care a murit înainte de 356.

9. Anastasie Sinaitul. A trăit în jurul anului 600. Filosof și teolog aspru, călugăr la mânăstirea Sinai, a coborât

în cetățile Egiptului ca să înfrunte monofizitismul.

10. Avva Andrei - O apoftegmă în Patericul alfabetic.

11. Avva Antonie cel Mare. Cuviosul Antonie cel Mare este cel mai cunoscut dintre părinții Patericului. Acest lucru se datorează mai multor factori, dar în primul rând rolului pe care l-a jucat ca întemeietor al monahismului anahoretic și staturii sale duhovnicești care l-au impus de timpuriu în memoria Bisericii la loc de mare cinste. Astfel, beneficiază de o biografie consistentă scrisă de Sfântul Atanasie cel Mare, între anii 357-359, la puțin timp după trecerea sa la Domnul (356), (Vezi traducerea românească: Sfântul Atanasie cel Mare, Viața cuviosului părintelui nostru Antonie, LXV. Traducere, introducere si note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, în PSB 16, EIBMO, București, 1988). Cu el se deschide și colecția alfabetică a Patericului egiptean. Cu una sau mai multe din apoftegmele lui se deschid și toate capitolele colecției tematice, cu o singură excepție (Tema XIII). S-a născut în anul 251, în satul Coma din Egiptul de Sus, ca fiu al unor țărani creștini înstăriți. S-a retras în singurătate la vârsta de 20 de ani, după moartea părinților. Cuvântul Mântuitorului: Dacă voiești să fii desăvârșit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor și vei avea comoară în cer; după aceea, vino și urmează-Mi (Matei 19, 21), auzit în biserică, a reprezentat chemarea care l-a determinat să împartă avuțiile săracilor, să încredințeze pe sora sa unei comunități de fecioare și să se retragă undeva în apropiere, la marginea satului, într-o colibă, sub ascultarea unui alt ascet din regiune, mai vârstnic și mai experimentat, iar apoi într-un

mormânt idolesc părăsit. În jurul vârstei de treizeci și cinci de ani pleacă în pustia adâncă, așezându-se în locul numit Pispir, pe malul drept al Nilului, unde trăiește ca pustnic până în 305/6. În această perioadă se adună în jurul lui un număr mare de ucenici (se spune că numărul lor a ajuns la 6.000), cu care Cuviosul Antonie întemeiază un mare centru monahal, la Faium. După terminarea persecuțiilor, Cuviosul Antonie se retrage în Muntele Kolzim, în pustie, la vest de Marea Roșie, unde se găsește astăzi mânăstirea care-i poartă numele. Aici era căutat continuu de mulți monahi dar și de mireni. Adesea cobora el însuși la Pispir, dar și în alte centre monahale, pentru a veni în întâmpinarea celor care voiau să-l vadă și să-i ceară cuvânt. De câteva ori, atunci când situația Bisericii a cerut-o, a venit în Alexandria. Prima dată a coborât, în vremea persecuției din 311, expunându-și viața sa pericolului muceniciei pentru a încuraja pe creștinii aflați sub persecuție împăratului roman Maximin. A doua oară, a mers în 355, când arianismul părea să triumfe, pentru a sta alături de ucenicul și prietenul său, Sfântul Atanasie cel Mare. Un an mai târziu a murit, la vârsta de 105 ani. Este pomenit de Biserică în ziua de 17 ianuarie. De la Cuviosul Antonie s-au păstrat scrisori adresate de acesta unor obști monahale aflate sub îndrumarea sa, cum erau cele din Arsinoe, Pispir sau Nitria. Corespondența lui s-a păstrat în două colecții: o colecție de șapte scrisori, a căror autenticitate nu este pusă la îndoială de nimeni, și o a doua colecție, de douăzeci de scrisori, păstrate integral numai în arabă și parțial în siriacă, greacă și georgiană, a căror

autenticitate este contestată. Apoftegmele Cuviosului Antonie cel Mare s-au păstrat în mai multe colecții: 38 în Patericul egiptean alfabetic (limba greacă); 49 în limba siriacă; 40 în limba arabă, într-o colecție de proveniență coptă. La acestea se mai adaugă câteva apoftegme culese de Paladie.

12. Avva Anuv. Este vorba despre fratele cel mai mare al lui Avva Pimen. Pomenirea lui se prăznuiește la 6 iunie. A viețuit la Schit, unde s-a așezat pe la 370, împreună cu frații săi, sub îndrumarea lui Avva Pimen. După distrugerea Schitului la 407, toți frații s-au mutat lângă Terenuthis, pe malul Nilului, punând bazele unei obști.

13. Avva Apfie. Pustnic egiptean și episcop al Oxirinhului între anii 390-400. Singura mărturie certă în biografia lui este o convorbire cu arhiepiscopul Teofil al Alexandriei. Atunci el era deja bătrân, un pustnic recunoscut. Trei ani mai târziu a fost hirotonit episcop de Teofil. A murit bătrân în al doilea deceniu al sec. al V-lea. În primii lui ani a trăit în ascultare împreună cu câțiva oameni credincioși aleși, adică într-o obște monahală. Mai târziu, după moartea acelora, a ales viața pustnicească. De altfel, este probabil că a trăit din nou într-o ceată de pustnici. Suplimentar avem informația dintr-un alt izvor că Apfie a fost uns călugăr de Avva Antonie de la Schit și a locuit în pustie 54 de ani. Era om simplu și aspru, nu trăia împreună cu oamenii, ci fugea mereu de tovărășia lor. Doar în ziua de Paște obișnuia să apară în cetatea Oxirinh, ca să asculte predica în biserică. Ducea o viață pustnicească printre animale sălbatice, cu care era prieten.

Acestea îl îngrijeau, iar iarna se adunau în jurul lui şi se încălzea cu suflarea lor. De asemenea, îi aduceau mâncare. Când a fost ridicat de Teofil la demnitatea episcopală în Oxirinh, l-au căutat, dar n-au putut să-l găsească, pentru că era în pustie. A trăit în mod absolut virtutea înstrăinării. De asemenea, avea evlavie autentică, voinţă tare şi minte ascuţită. Apărea ca un om obişnuit, dar cuvântul lui era al unui om înţelept. Spre sfârşitul anilor vieţii lui, cu toate că devenise episcop împotriva voinţei lui, a arătat o înţelepciune şi o râvnă pastorală ieşită din comun şi a fost un episcop activ. Nu locuia în cetate, ci în chilia lui pustnicească. Doar sâmbetele şi duminicile venea în cetate. Sosea sâmbătă dimineaţa, slujea Liturghia, apoi, după-amiază rezolva treburile episcopiei. Seara slujea iarăşi. Apoi, duminică dimineaţa slujea Dumnezeiasca Liturghie. De fiecare dată când slujea predica poporului, noaptea şi-o petrecea în rugăciune şi cântare până la ceasul Dumnezeieştii Liturghii. Duminică seara se retrăgea în chilia lui pustnicească până sâmbăta următoare. Astfel, a reuşit să împace pustia cu îndatoririle de episcop. Oxirinhul era atunci într-un mod neobişnuit o mare cetate monastică. Avea 20.000 de călugăriţe şi 10.000 de călugări. Apfie se îngrijea în mod special de săraci şi năpăstuiţi şi numise un slujitor special pentru această lucrare, aşa încât sărăcia aproape că dispăruse din turma sa. Se interesa nu doar de victime, ci şi de cei vinovaţi, pentru că încălcau Legea lui Dumnezeu şi îşi pierdeau sufletele lor. În Biserică a impus o rânduială severă şi de asemenea era foarte aspru cu rânduiala la Dumnezeiasca

Liturghie. Ca episcop n-a dobândit nimic și a rămas toată viața un neagonisitor. (Vezi G. Florovski, Teme de Istorie Bisericească, Ed. P. Pournara, Tesalonic, 1979, pp. 115-152). S-a implicat și în apărarea dreptei credințe, mergând la Alexandria și mustrându-l pe arhiepiscopul Teofil pentru erezia antropomorfiților, în care căzuse.

14. Avva Apollo de la Chilii - O apoftegmă în Patericul alfabetic.

15. Avva Apollo de la Ermopolis. Din apoftegmele Patericului Mare care se referă la persoana lui (III, 45; V, 9) aflăm că este vorba despre un bătrân harismatic, care s-a nevoit în pustiul Tebaidei. În Istoria monahilor din Egipt (cap. 8), se vorbește despre Avva Apollo care a fost părinte duhovnicesc la cinci sute de călugări, cunoscut în toată Tebaida. Sfântul Ioan Casian îi acordă multe pagini în convorbirile sale duhovnicești (Convorbirile 2,13; 24,9). În apoftegma VIII, 5 citim că Avva Daniel a mers în Tebaida ca să cinstească pomenirea Avvei Apollo. Dumnezeu a făcut lucruri mari și minunate prin Avva Apollo. Prăznuirea lui se face pe 25 ianuarie.

16. Avva Apollo de la Schit - O apoftegmă în Patericul alfabetic.

17. Avva Arî. S-a nevoit la Chilii, făcând parte din a doua generație de monahi. Este prăznuit pe 13 decembrie.

18. Avva Arsenie cel Mare a fost unul dintre demnitarii cei mai de seamă ai împăratului Teodosie, care i-a încredințat instruirea celor doi fii ai săi, viitorii împărați Arcadie și Honoriu. Educația și virtutea sa l-au

împus repede în mediul palatelor, astfel încât nu numai că-l ştiau toţi şi-l preţuiau în mod deosebit, dar îl şi numeau părintele împăratului. S-a născut la Roma în anul 354, când Cuviosul Antonie trecea la Domnul. A părăsit luxul palatelor împărăteşti în 394, în urma unei descoperiri lăuntrice, primite de la Dumnezeu, despre viaţa pustnicească şi a părăsit lumea şi slava ei, retrăgându-se în pustia Schitului, sub îndrumarea Avvei Ioan Kolovos. Viaţa lui de nevoinţă s-a distins printr-o severitate care a părut exagerată chiar şi călugărilor schitioţi. Faima lui depăşise graniţele Schitului, de aceea veneau oameni de pretutindeni ca să-l vadă. Şederea lui la Schit a durat până în anul 434. Între timp, din pricina jefuirii Schitului de către barbari, în anul 407, a plecat pentru puţin timp la Kanopo, în Alexandria. În anul 434 a plecat din nou, tot din cauza unei noi năvăliri a barbarilor, şi a mers la Troe (sau Tryi, astăzi Tura, la 15 km sud-est de Cairo), unde a rămas până în anul 444. Barbarii îl alungă încă o dată de acolo şi merge „în părţile de jos", adică în Kanopo din Alexandria. După trei ani se întoarce la Troe, unde moare, în jurul anului 449. Pomenirea lui se face pe 8 mai. Cuviosul Arsenie cel Mare este unul dintre cei mai mari părinţi ai Patericului, simbol al retragerii din lume şi al vieţuirii în deplină linişte. De la el s-au păstrat în Patericul alfabetic 45 de apoftegme. Patru ucenici ai săi, Alexandru, Zoilo, Daniil şi Marcu au devenit foarte cunoscuţi multă vreme după trecerea la Domnul a părintelui lor.

19. Avva Atanasie. Este vorba despre Sfântul Atanasie cel Mare, cel mai cunoscut patriarh al Alexandriei,

care prin luptele lui susținute împotriva ereziilor a devenit stâlp al Ortodoxiei. S-a născut în anul 295 în Alexandria, unde a și studiat teologia și filosofia. După aceea, pentru puțin timp, a rămas lângă Cuviosul Antonie cel Mare în pustie, ducând o viață ascetică. La puțină vreme, însă, s-a întors în cetate, ca să se dedice slujirii Bisericii. La vârsta de treizeci și trei de ani, a urmat patriarhului Alexandru la tronul patriarhal din Alexandria. Pentru lupta lui neînduplecată împotriva ereziei lui Arie, a fost exilat de cinci ori și a rămas pentru șaptesprezece ani departe de tronul patriarhal. De multe ori în anii exilului se refugia și se ascundea în mânăstirile Egiptului. În anul 366, poporul din Alexandria s-a răsculat, cerând întoarcerea ierarhului și forțând pe împăratul Valens să-l recheme din exil. De atunci, a rămas netulburat pe tronul lui, până în anul 373, când a adormit în Domnul. Opera lui, scrisă de mână, este considerată foarte importantă. Pomenirea lui se prăznuiește la 18 ianuarie.

20. Avva Avraam. A viețuit la Chilii. Ne informează despre el Avva Isaac, preotul Chiliilor. Este foarte probabil să fie aceeași persoană cu cel despre care vorbește Sfântul Ioan Casian în convorbirile sale duhovnicești, pe care l-a vizitat în jurul anului 400 și despre care spune că avea dreaptă măsură în toate (Convorbirile 15; 24). În Pateric mai sunt pomeniți încă trei Bătrâni cu numele de Avraam: un ucenic al Avvei Sisoe, un ucenic al Avvei Agaton și unul amintit de Avva Teodor Elefteropolitul.

21. Avva Carion. Este ucenic al Avvei Macarie cel Mare și tatăl după trup și părinte duhovnicesc al

Avvei Zaharia, împreună cu care a venit la Schit pe la anul 380. L-a crescut pe fiul său în pustie. Este cunoscut episodul intrării copilului Zaharia într-un lac de pucioasă care l-a desfigurat, ca răspuns la protestul monahilor că este ţinut un copil în mânăstire. Este pomenit pe 5 decembrie. S-au păstrat 3 apoftegme.

22. Avva Casian. S-a născut în anul 363, în Dobrogea de astăzi. Este cunoscut pentru peregrinările lui la marile mânăstiri din Palestina şi Egipt. După o vreme petrecută în Palestina, a plecat în pustia din Egipt pe la 380 şi s-a aşezat la Schit cu gândul de a rămâne acolo. În anul 400 este silit să părăsească Schitul de împrejurări nefavorabile. Merge la Constantinopol, unde este hirotonit diacon de Sfântul Ioan Gură de Aur. În anul 404 a ajuns la Roma, după ce se implicase în apărarea Sfântului Ioan Gură de Aur. De aici merge în Marsilia de astăzi, unde se va stabili şi va pune în scris tot ceea ce strânsese în peregrinările sale la mânăstiri şi la marii pustnici. Au rămas de la el mai multe lucrări: „Convorbiri duhovniceşti", „Aşezămintele monahale" şi „Despre Întruparea Domnului". Se presupune că multe din apoftegmele ce vor intra în Patericul egiptean sunt luate din primele două lucrări. Aici va înfiinţa în 415 mânăstirea de călugări Sfântul Victor şi o mânăstire pentru călugăriţe. A fost primul organizator al monahismului în Apus şi unul din principalii învăţători ai vieţii ascetice din Apus. A trecut la Domnul în anul 435. Este pomenit de Biserica Ortodoxă pe 29 februarie, iar de Biserica Romano-Catolică pe 2 iulie.

23. Sfântul Chiril, Patriarhul Alexandriei (370-444), se trăgea dintr-o familie renumită din Alexandria și era nepotul Patriarhului Teofil. Se pare că s-a nevoit în tinerețile lui pentru o bucată de vreme în Nitria, lângă Avva Isidor, față de care avea o evlavie adâncă și care l-a numit și preot mai târziu. În anul 412, după moartea unchiului său, a ocupat tronul episcopal din Alexandria. Perioada păstoririi lui a fost caracterizată de lupte puternice împotriva vechilor erezii. Chiril a fost pentru nestorianism ceea ce a fost Sfântul Atanasie pentru arianism. Însemnată este și opera lui scriitoricească.

24. Avva Conon. În Limonariul lui Ioan Moshos (PG 87, cap. III, 2854D-2856AB) se vorbește despre preotul Conon de la mânăstirea Penthoucla, sau Mânăstirea Botezului, lângă râul Iordan. Era de origine din Cilicia și a venit la călugărie de foarte tânăr. A fost hirotonit preot și pentru că era foarte virtuos i-au dat ascultarea să-i boteze pe cei care veneau să se boteze. În cap. XXII al aceleiași cărți îl întâlnim în obștea Sfântului Teodosie Egumenul într-o nevoință aspră, așa cum se relatează și în apoftegma IV, 41. Ca timp, este localizat în secolul al VI-lea, deoarece slujirea botezului la Iordan i-a încredințat-o arhiepiscopul Petru I al Ierusalimului, a cărui perioadă de arhierie a fost între anii 524 și 552. În alte izvoare[2] se vorbește despre un Conon care a fost numit egumen al Lavrei celei mari,

[2]John Binns, *Ascetics and Ambassadors of Christ. The Monasteries of Palestine 314-631*. Oxford 1966. D.J. Chitty, *The desert a City*, Oxford 1966.

în anul 548, şi s-a luptat împotriva origeniştilor. Nu putem spune care dintre cei doi este această persoană, mai ales că timpul şi spaţiul sunt apropiate. Cele două mânăstiri: Penthoucla, a Sfântului Teodosie şi Marea Lavră a Sfântului Sava erau vecine şi comunicau foarte mult între ele. Prăznuirea lui se face pe 19 februarie.

25. Avva Copri. A vieţuit în Schit.

26. Avva Cronie. A fost ucenic al Avvei Antonie cel Mare. După moartea acestuia s-a stabilit în Nitria, unde a fost hirotonit preot. În anul 395, când a fost vizitat de autorul „Istoriei Monahilor din Egipt" avea 100 de ani. A avut ucenic pe Avva Isaac, preotul de la Chilii. Din apoftegmele care pomenesc despre el apare să fi avut darul tâlcuirii Dumnezeieştilor Scripturi. S-au păstrat despre el 5 apoftegme.

27. Avva Daniel de la Schit a trăit în sec. al VI-lea. A fost ieromonah pustnic şi, mai târziu, întâistătătorul obştii monahale de la Schit. A suferit peripeţia întreită a înrobirii de către beduini. A treia şi ultima oară, în efortul lui de a evada, a lovit cu o piatră pe piratul paznic şi l-a ucis. Chiar dacă şi-a mărturisit fapta aceasta multor duhovnici iscusiţi, şi nici unul nu l-a tras la răspundere, n-a putut însă să se ierte pe sine, şi s-a predat în cele din urmă cârmuitorilor Alexandriei. Când eparhul a vorbit cu el, s-a minunat de discernământul lui şi l-a slobozit, zicându-i: „Mergi şi te roagă pentru mine, Avva". După aceasta, a revenit la Schit, şi mai târziu, s-a mutat într-un loc mai sigur, la Tavoc, din cauza năvălirilor tâlharilor, unde a şi murit ca stareţ al mânăstirii întemeiate de el însuşi, cinstit

și respectat de toți pentru virtutea și harismele lui. Din textele care sunt cuprinse în Patericul Mare (VII, 13; VII, 14; VIII, 4; VIII, 5 ș.a.) ne putem da seama de larga și adânca prețuire de care se bucura din partea tuturor Lavrelor călugărești. La o vârstă înaintată, s-a ocupat cu alcătuirea desăvârșită a povestirilor lui despre asceții renumiți, pe care foarte probabil le-a folosit și în discuțiile lui. Acestea au fost consemnate, după toată probabilitatea, după moartea lui de către un ucenic și constituie o colecție care are o largă răspândire. Ucenicul lui în aceste povestiri adaugă suficiente elemente biografice despre Avva (viața Avvei Daniel Schitiotul, Ed. L. Clugnet, Paris, 1901).

28. Avva Dioscor. A fost ucenic al Avvei Pamvo și preot în Nitria în jurul anului 390. Ulterior a ajuns episcop în Ermopolis, între 394-403. Trei apoftegme.

29. Avva Dorotei. Provenea probabil din Antiohia și a trăit la mijlocul secolului al VI-lea. A fost ucenic în mânăstirea lui Avva Seridie și în primii ani ai tinereții a fost îndrumat de două mari personalități ascetice, Avva Varsanufie și Avva Ioan proorocul, care exercitau o influență hotărâtoare în viața de obște a fraților mânăstirii, în principal prin intermediul Egumenului Seridie. Mai târziu, după moartea Avvei Seridie și a Avvei Ioan, întrucât nici Avva Varsanufie care era zăvorât nu dădea niciun semn de viață, a hotărât să-și împlinească marele lui dor și a plecat în pustiu. A ales un ținut arid între Gaza și Maiuma, însă la scurt timp l-au descoperit părinții care la mânăstirea Avvei Seridie se liniștiseră și primiseră mult ajutor lângă el, și nu înțelegeau să se despartă de acesta. Astfel, a fost

silit să se supună voinței lui Dumnezeu și a întemeiat mânăstirea lui între Gaza și Ascalon, în jurul anului 540. Pomenirea lui se face pe 13 august. Vezi Avva Dorotei, Opere ascetice, Ed. Etimasia, mânăstirea Sfântului Ioan Botezătorul, Kareia, Atena, 1981.

30. Avva Dula. A fost ucenicul Avvei Visarion. 2 apoftegme.

31. Avva Efrem Sirul. A trăit între 306 și 373. S-a nevoit la Nisibe, iar după cucerirea de către perși s-a mutat la Edessa. Mare poet și imnograf al Bisericii. A scris mult și scrierile sale fiind mult apreciate au fost traduse încă din timpul vieții sale în greacă. Este pomenit pe 28 ianuarie.

32. Avva Elladie. A trăit la Chilii cel puțin douăzeci de ani, aparținând celei de a treia generații de monahi. Este pomenit de Biserică pe 9 noiembrie.

33. Avva Epifanie, Episcopul Salaminei din Cipru, s-a născut în anul 315, în orașul Elefteropolis din Palestina. În tinerețe, l-a cunoscut și a ucenicit pe lângă Cuviosul Ilarion cel Mare în Palestina. Exemplu și sfaturile acestuia au contribuit mult la apropierea lui de monahism. Ca monah, a vizitat centrele monahale din Egipt, unde a cunoscut bărbați sfinți, a căror nevoință stăruitoare și viață sfântă în Dumnezeu au constituit o pildă de urmat. S-a întors în patria lui și a întemeiat o mânăstire, unde a fost egumen aproape treizeci de ani. În anul 376, episcopii Ciprului l-au ales episcop de Salamina și mitropolit al întregii insule, în pofida împotrivirii lui. Ca episcop, a arătat o râvnă neobosită în apărarea Ortodoxiei împotriva arianismului și pentru întărirea monahismului, înăuntrul și în afara

Ciprului. În ultimii ani ai vieții, a fost atras în lupta pentru alungarea Sfântului Ioan Gură de Aur, dar a sesizat greșeala la timp și n-a rămas în Constantinopol, unde venise pentru Sinodul de la Stejar (403), Sinod care l-a condamnat pe Sfântul Ioan. Întorcându-se, a murit pe drum. Pomenirea lui se face pe 12 mai.

34. Avva Evagrie Ponticul. S-a născut în Ivirul Pontului, în jurul anului 345. Ucenicia și-a făcut-o pe lângă părinții Capadocieni, Vasile cel Mare și Grigorie Teologul. A fost hirotonit diacon la Constantinopol de cel din urmă și a slujit ca arhidiacon. La scurt timp, însă, a mers în Palestina și de acolo în Egipt, unde a și fost tuns călugăr. A rămas doi ani în ținutul muntos al Nitriei și, după aceea, s-a stabilit în pustiul Chiliilor, unde a și rămas pentru restul vieții lui. A avut legături cu cei doi sfinți Macarie, cel din Alexandria și cel din Egipt, lângă care și-a făcut și ucenicia. A murit în anul 399. Datorită inteligenței și culturii lui de excepție, a devenit foarte cunoscut. Opera lui scrisă a fost vastă, dar, pentru că provenea din mediul origenist, a fost socotită cât timp a trăit ca filo-origenistă. Mai târziu, în anul 553, a fost condamnat de Sinodul al V-lea Ecumenic pentru concepțiile lui origeniste. Cu toate acestea, influența lui asupra contemporanilor, cât și a urmașilor a fost mare. Principalele lui lucrări s-au salvat (prin codicii copiați), fie purtând numele lui, fie sub numele altor scriitori cunoscuți. Paladie, care a fost unul dintre ucenicii lui, i-a consacrat capitolul 38 al Istoriei lausiace.

35. Amma Evghenia.

36. Avva Evloghie preotul. *Istoria Monahilor din Egipt*

spune despre el că vedea sufletele celor care se apropiau de Sfânta Împărtășanie și îi oprea pe cei nevrednici. Este pomenit în Sinaxarul Palestinian la 3 februarie.

37. Avva Evprepie.

38. Avva Ghelasie. Din textele care amintesc despre el, aflăm că a zidit o mânăstire la Nicopolea Palestinei din lucrare dumnezeiască și a organizat-o deplin din ofrandele credincioșilor. A fost vrednic de cinstire pentru că s-a împodobit cu multe virtuți și a ajuns pe culmile nepătimirii. S-a învrednicit și de darul preoției. Sfântul Simeon Stâlpnicul îl numește „omul lui Dumnezeu". Prăznuirea lui se face pe 31 decembrie. Șase apoftegme.

39. Avva Gheorghe Pustnicul. S-a nevoit în munții mânăstirii Sfântului Teodosie Rusul, la Scopelo, Cilicia. A fost neagonisitor cu desăvârșire. La acesta se referă cap. 91 din Limonarul lui Ioan Moshos.

40. Avva Grigorie Teologul. S-a născut în satul Arianz din Nazianzul Capadociei, în anul 329. La început, a studiat în Cezareea Capadociei, Cezareea Palestinei, Alexandria și Atena, unde s-a cunoscut cu Marele Vasile. La sfârșitul studiilor, s-a întors la Nazianz și s-a nevoit pentru o perioadă de timp împreună cu Sfântul Vasile în Pont. A fost hirotonit preot, împotriva voinței lui de către tatăl său, care era episcopul Nazianzului. A ajuns până la tronul patriarhal de Constantinopol, din porunca împăratului Teodosie. Pentru că o parte dintre episcopi ridicau problema legalității înscăunării lui și provocau tulburare în sânul Bisericii, acesta a recurs la gestul eroic al retragerii, deși fusese ales de

întreaga ierarhie a Răsăritului și câștigase prin virtutea lui poporul și cârmuitorii. Au rămas memorabile cuvintele de dinainte de retragere, prin care îi chema pe ierarhi la unire și îi implora înaintea Sfintei Treimi să rezolve pașnic diferențele dintre ei, spunându-le: „Dacă eu sunt cauza discordiei - nu sunt mai de cinste decât Iona -, aruncați-mă în mare, ca să înceteze furtuna". Împăratului, care stăruia ca Grigorie să-și schimbe părerea, i-a cerut ca ultimă dorință să-i primească demisia, pentru ca episcopii să se împace între ei. Ultimii ani ai vieții i-a petrecut la Arianz, petrecând viață ascetică. În această perioadă, s-a ocupat, în principal, cu scrierea operei lui. A murit în anul 390. Pomenirea lui se face pe 25 ianuarie.

41. Avva Ierax. Este pomenit în Lavsaicon (22), alături de Avva Pavel cel Simplu, de unde deducem că a viețuit la Nitria sau la chilii, aparținând primei generații de monahi. Au mai fost și alți monahi cu acest nume, unul la Tebaida și altul la Schit.

42. Avva Homai.

43. Avva Ilarion cel Mare. S-a născut în anul 291. Este întemeietorul monahismului palestinian în secolul al IV-lea. S-a născut în regiunea Gazei. În anul 305 a fost trimis la școală în Alexandria, dar el a părăsit școala și a mers la Cuviosul Antonie cel Mare, intrând în obștea acestuia. După moartea părinților, împarte averea moștenită și pleacă în pustia din apropierea orașului Maium. În jurul anului 320 face o mânăstire, al cărei model se va răspândi în Palestina și Siria. A avut darul izgonirii duhurilor necurate. Cu

şapte ani înainte de moartea sa (371/372) a mers în Cipru, unde a trăit în singurătate. Este pomenit pe 21 octombrie.

44. Avva Ioan Kilikas, egumenul Raithului. Patru apoftegme scurte în Patericul alfabetic.

45. Avva Ioan Anahoretul a trăit în prima jumătate a sec. al V-lea în Siria, poate sub jurisdicţia Episcopiei Ciprului al cărei episcop Teodoret a scris *Istoria iubitoare de Dumnezeu*, în care aminteşte câteva date şi despre fericitul Ioan. Acesta „a găsit adică o bucată de stâncă cu orientare spre nord, expusă grelelor condiţii din timpul iernii, şi a început singur o nevoinţă aspră, pe care Teodoret o trece cu vederea şi n-o descrie, pentru că oarecum era la fel cu cea pe care o aveau pustnicii Talasie şi Iacob. În locul acesta pustiu, anahoretul s-a nevoit 25 de ani până în anul în care l-a vizitat Teodoret.

46. Avva Ioan Colov (Piticul) (340-409): Porecla se datorează staturii mici a trupului. Cunoaştem puţine lucruri despre viaţa lui. A fost unul dintre cei mai renumiţi Bătrâni ai generaţiei a doua de monahi din Schit. La vârsta de 18 ani a mers la Schit şi a făcut ucenicie la Avva Ammoi, lângă care a învăţat ascultarea desăvârşită şi smerenia. După moartea Bătrânului său, care probabil s-a întâmplat în anul 375, vieţuieşte ca pustnic, dar la scurt timp se alipesc de el alţi călugări. Este amintit în viaţa lui faptul că a devenit preot, fără să transpară clar acest lucru din apoftegmele lui. Ceea ce ne arată foarte clar apoftegmele sunt puternica personalitate a lui Ioan şi activitatea lui ca părinte duhovnicesc în mediul respectiv. Unul dintre

părinții contemporani lui a spus că „Ioan, prin smerenia lui, are tot Schitul la degetul cel mic". Numărul mare de apoftegme (47) legate de persoana lui arată gradul ridicat de notorietate de care se bucura între monahi. Pomenirea lui se face pe 9 noiembrie.

47. Avva Ioan Gură de Aur. Nu trebuie să ne surprindă deloc faptul că îl regăsim pe Sfântul Ioan Gură de Aur, marele Părinte și Învățător al Bisericii, între părinții pustiei. Viața lui îl îndreptățește pe deplin a fi inclus între aceștia. Acesta a trăit ca un pustnic mulți ani, înainte de a ieși în lume pentru slujirea Bisericii. De altfel, toți marii Părinți și Învățători ai Bisericii au trecut printr-o perioadă lungă de pustnicie și ascеză înainte de a ieși în câmpul public al luptei pentru apărarea dreptei credințe sau al slujirii pastorale a Bisericii lui Hristos. Alături de Sfântul Ioan Gură de Aur îi regăsim între părinții pustiei pe Sfântul Grigorie Teologul și pe Sfântul Vasile cel Mare. Redactorii Patericului au inclus apoftegme provenite de la aceștia. Prezența lor în filele Patericului este extrem de importantă și sugestivă pentru sublinierea faptului că viețuirea după Dumnezeu este una singură în pustie și în lume. Chiar dacă darurile sale excepționale, de exeget al Dumnezeieștilor Scripturi și de mare predicator, l-au chemat la slujirea pastorală a Bisericii, ca preot și ca episcop, Sfântul Ioan Gură de Aur nu a încetat să trăiască asemenea unui pustnic până la sfârșitul vieții și mai ales să gândească asemenea unui pustnic. S-a născut la Antiohia, în anul 334. Tatăl lui era comandant în armată. Antuza, mama sa, era o femeie evlavioasă, care a rămas văduvă de foarte

tânără și s-a dedicat creșterii lui Ioan. Acesta a studiat filosofia și retorica. Încă din timpul când era cu mama lui, Ioan Gură de Aur ducea o viață ascetică. După moartea acesteia, a părăsit casa părintească și a viețuit patru ani împreună cu un eremit sirian și alți doi ani ca pustnic, într-o peșteră din munții Antiohiei. În timpul acesta, a aprofundat teologia, dar sănătatea l-a forțat să se întoarcă în cetate. La porunca împăratului Arcadie, în anul 397, a fost obligat să primească scaunul de arhiepiscop al Constantinopolului. La scurt timp însă, din pricina verticalității lui, a intrat în conflict cu împărăteasa Eudoxia și apoi a fost dus în exil. La început, la Cucuzo, în Armenia și apoi, printr-o nouă poruncă, a fost trimis pe țărmul de răsărit al Mării Negre. Pe drum, însă, din cauza greutăților, a murit la Comana, în Pont, în anul 407. Sfântul Ioan Gură de Aur este considerat drept unul dintre cei mai mari părinți și scriitori bisericești, nu doar datorită volumului lucrărilor sale, ci în principal datorită strălucirii personalității lui duhovnicești în ogorul Bisericii, dar și în cadrul societății omenești, în general. Pomenirea lui se face pe 13 noiembrie.

48. Avva Ioan al Licopolei. În *Istoria monahilor din Egipt* aflăm că în ținutul Licos al Thebaidei se nevoia avva Ioan, om cu adevărat sfânt, ale cărui scrieri mărturisesc că avea harisma înainte vederii și a profeției. A adormit la 90 de ani, dintre care ultimii 40 i-a trăit în peștera de unde nu ieșea niciodată, dar nici nu intra nimeni. Îi binecuvânta printr-o ferestruică pe vizitatori și vorbea cu ei despre problemele lor. Nu primea să fie vizitat de femei. Nu făcea vindecări în

public și tămăduia prin rugăciune și prin uleiul pe care-l trimitea bolnavului. A prezis evlaviosului împărat Teodosie câte erau să i se întâmple și sfârșitul lor. Preziceri asemănătoare a făcut și simplilor vizitatori. A trăit anii mulți ai vieții lui în nevoință aspră, fără pâine și mâncare gătită. Și la bătrânețile lui mânca doar fructe și acestea după apusul soarelui. Îl caracteriza smerenia adâncă pe care o recomanda și vizitatorilor lui, spunându-le că este temelia virtuților. Și-a prevăzut moartea și a dat poruncă timp de trei zile ca să nu-l viziteze nimeni. A îngenuncheat la rugăciune și astfel și-a dat sufletul lui Dumnezeu. Este pomenit pe 27 martie.

49. Avva Ioan Persul. A trăit în a doua jumătate a secolului al VI-lea, în Arabia Egiptului. S-a bucurat de mare prețuire, datorită virtuții lui, așa cum o arată și întâmplarea care s-a păstrat în *Limonariul lui Ioan Moshos*. Papa Grigorie cel Mare, Dialogul (540-607), când l-a văzut de departe pe Avva Ioan Persul pe drumul Romei, unde venise să se închine la mormintele Apostolilor Petru și Pavel, s-a grăbit să bată primul metanie și nu s-a ridicat decât după ce s-a ridicat Avva Ioan (vezi *Limonariul lui Ioan Moshos*, PG 87, 3, cap. 151, 3015-16D și 3017A).

50. Avva Iosif din Panefo. Este unul din marii bătrâni din generația a doua de monahi. Sfântul Ioan Casian consemnează două convorbiri cu el (16 și 17), despre prietenie și despre împlinirea făgăduințelor. A fost foarte învățat. A fost căutat pentru evlavia sa de Avva Pimen și de alți părinți de la Schit. Sub numele lui sunt păstrate 11 apoftegme în Patericul alfabetic.

51. Avva Isaac, preotul de la Chilii. A fost ucenic al Avvei Cronie și al Avvei Teodor din Ferme. Sfântul Ioan Casian are două convorbiri duhovnicești cu el despre rugăciune (9 și 10). A fost exilat împreună cu ceilalți monahi origeniști, la anul 400. A scăpat cu viață din invazia de la 407 și a trăit până spre anul 420.

52. Avva Isaia (de la Schit). A trăit în secolul al IV-lea și s-a nevoit la Schit. A fost contemporan cu Avva Macarie cel Mare. În apoftegma I, 33, el se prezenta ca biograf al Avvei Macarie. Probabil că este cel amintit de Paladie (*Istoria lausiacă*, cap. 14. Vezi și Macarie 27; Pamvo 11) împreună cu fratele său Paisie. Copii dintr-o familie bogată, după moartea tatălui lor, aceștia au împărțit moștenirea ce li se cuvenea și s-au hotărât să urmeze viața monahală, dar fiecare într-un mod diferit. Paisie a construit din banii lui o mânăstire, și cu puținii frați care au rămas cu el a destinat-o și ca adăpost pentru trecători, bolnavi, bătrâni și săraci. Isaia a împărțit ceea ce i se cuvenea așezămintelor monahale, bisericilor și închisorilor, a învățat un meșteșug neînsemnat, ca să-și câștige pâinea, și s-a dedicat ascezei și rugăciunii. Ei sunt cei pentru care s-a creat sfadă între frați. După moartea lor, aceștia se întrebau care viețuire a fost mai bună, a unuia sau a celuilalt și au cerut părerea Avvei Pamvo. Acesta le-a zis: Amândoi sunt desăvârșiți înaintea Domnului. Unul a făcut lucrarea lui Avraam, iar celălalt lucrarea lui Ilie. Primul volum al Filocaliei cuprinde un scurt cuvânt al Avvei Isaia: Douăzeci și șapte de capitole despre paza minții.

53. Avva Isidor de la Schit: Sub acest nume sunt cunoscuți și alți nevoitori. Aici este vorba despre Isidor, preotul Schitului (secolul al IV-lea), înainte ca această slujire să fie preluată de Pafnutie. Casian, care a trăit la Schit și era din obștea lui Pafnutie, succesorul lui Isidor, subliniază harisma deosebită pe care o avea acesta, aceea de a alunga demonii și faptul că-și îndeplinea cu mult succes rolul de avvă și preot. Paladie ne relatează că Avva Isidor l-a vindecat pe Avva Moise Etiopianul, care la începutul vieții lui călugărești era asaltat foarte tare de ispita desfrânării. De aceea s-a și refugiat la acesta (vezi *Istoria Lausiacă*, cap. 19). Se crede că a murit înainte de anul 399.

54. Avva Isidor Pilusiotul. A fost unul din marii părinți din generația a treia de monahi. În sinaxar se spune că era rudenie cu Teofil și Chiril, arhiepiscopii Alexandriei. S-au păstrat de la el două mii de scrisori cu conținut duhovnicesc către episcopi, preoți, monahi și mireni. A trecut la Domnul în jurul anului 435, la mânăstirea sa din Pilusion. Este pomenit între sfinți pe 4 februarie.

55. Avva Longhin. A fost egumen al monahilor din Enat. A venit aici din Palestina, de la mânăstirea Fericitului Ieronim. S-a săvârșit la anul 460.

56. Avva Lot. Avva Agaton (1) și Avva Iosif din Panefo (6 și 7) vorbesc de el. Este pomenit pe 22 octombrie.

57. Avva Luchie. Este întemeietorul mânăstirii din Enat, la nouă mile spre vest de Alexandria. Sub stăreția lui, centrul monahal de la Enat a ajuns una dintre cele mai cunoscute din secolele IV-VII.

58. Avva Macarie cel Mare sau Egipteanul (300-390): Izvoarele vorbesc despre doi Macarie contemporani, Macarie Alexandrinul şi Macarie Egipteanul, şi nu este posibil să separăm faptele unuia de ale celuilalt. Macarie cel Mare, Egipteanul, este întemeietorul Schitului. S-a născut în jurul anului 300. Originea lui lumească era umilă: cămilar care se ocupa cu transportul salpetrului. În anul 330 se retrage într-o chilie, la marginea unui sat din Delta Nilului. Refuzând să devină preot, merge în alt sat şi acolo suferă o mare ruşine. La scurt timp, se descoperă nevinovăţia lui şi ocările oamenilor se transformă în prilej de cinstire. Pentru a evita lauda omenească părăseşte zona locuită şi ia drumul pustiului adânc. Între anii 330 şi 340 este vizitat o dată, sau probabil de două ori, de Cuviosul Antonie cel Mare, la sfatul căruia se hirotoneşte preot în 345 pentru monahii din Schit. Este amintit, deja, ca preot duhovnic al părinţilor adunaţi în jurul lui. Între anii 373 şi 375, Macarie Egipteanul este exilat împreună cu Macarie Alexandrinul, de către episcopul arian Lucian al Alexandriei, într-o insulă din Deltă, unde îi converteşte pe locuitori. Întorcându-se la Schit, faima lui se măreşte şi mai mult, iar ucenicii încep să se înmulţească. Paladie aminteşte că s-a învrednicit devreme de un aşa mare discernământ, încât era numit „copilul bătrân". După aceea, a primit harisma vindecărilor, a stăpânirii împotriva duhurilor necurate şi a cunoaşterii inimilor. Adică ştia despre închipuirile pe care demonul le semăna în inimile fraţilor. Multe povestiri s-au spus despre Sfântul Macarie. Dintre acestea amintim două: Prima se referă

la perioada de dinaintea plecării la Schit: dacă vreun frate venea la el cu teamă, ca la un bărbat mare și sfânt, nu-i grăia nimic. Dar dacă cineva dintre frați îi vorbea, ca și cum nu l-ar fi socotit cineva, spunându-i, de exemplu: Avva când erai cămilar și obișnuiai să furi salpetru și să-l vinzi, nu te bătea paznicul?, cu acela vorbea cu multă bucurie despre orice. A doua povestire amintește despre o dorință de-a lui pe când se afla la Schit și care-l lupta de cinci ani, anume să înainteze mai adânc în pustiu, ca să găsească nevoitori mai bătrâni decât el. Credea în existența acestora și realitatea i-a dat dreptate. El însuși povestea că a găsit o oază cu un lac și o insuliță și în ea doi bărbați goi, vârstnici, care se găseau acolo de 40 de ani. Aceștia i-au spus că dacă un om nu se leapădă de toate lucrurile lumii, nu poate să fie călugăr. Și când Macarie le-a spus că-i este imposibil și că n-ar putea să facă ceea ce fac ei, aceia i-au răspuns: Chiar dacă nu poți să faci ceea ce facem noi, stai în chilia ta și plângi păcatele tale. De aceea, obișnuia să spună: Încă n-am devenit călugăr, dar am văzut călugări. Iertați-mă, frații mei! Sub numele său ni s-au păstrat apoftegme (41 în Patericul egiptean), epistole, lucrări și omilii. Cea mai cunoscută lucrare sunt *Omiliile duhovnicești*. Pomenirea lui se face pe 19 ianuarie.

59. Avva Macarie Alexandrinul (293-393), numit și „orășeanul" (omul din cetate), s-a botezat la vârsta de 40 de ani. A fost ucenicul Cuviosului Antonie cel Mare și contemporan cu Macarie Egipteanul. Deci, a făcut parte din prima generație de mari asceți. Cât timp a fost în Alexandria, s-a îndeletnicit cu meseria

de cofetar. Convertirea lui, însă, a fost atât de hotărâtă, încât era dispus la orice nevoință aspră și-i depășea pe mulți. A fost numit preot al Chiliilor și mai târziu „arhimandrit" al Nitriei. Sozomen amintește că a fost hirotonit preot mai târziu decât omonimul său. În anul 373 a fost exilat împreună cu Macarie Egipteanul de către episcopul arian Lucian al Alexandriei, într-o insulă din Deltă, unde a rămas doi ani. Când fata preotului idolatru, care era demonizată, a fost vindecată de aceștia, locuitorii insulei, care erau idolatri, au distrus templul și l-au înlocuit cu o biserică. A dobândit mare faimă și prin bucuria cu care îi atrăgea pe tineri la monahism. Paladie în capitolul al 18-lea al Istoriei lausiace relatează multe lucruri minunate din viața Avvei Macarie Alexandrinul. Pomenirea lui se prăznuiește la 19 ianuarie[3].

60. Avva Marcu Ascetul. A trăit la sfârșitul secolului al IV-lea și în prima jumătate a secolului al V-lea. Apogeul lui este în jurul anului 430. A fost ucenicul Sfântului Ioan Gură de Aur și contemporanul sfinților Nil și Isidor Pelusiotul, asceți cu renume. Apare ca avvă la o mânăstire din Ancira. Truditor în cercetarea Scripturilor, a scris multe cuvântări care au oferit o cunoaștere bogată și folos duhovnicesc. Este unul dintre scriitorii asceți de renume și învățătorul cel mai popular al vieții în nevoință, astfel încât asceții bizantini ajunseseră să spună: „Vinde-le pe toate

[3] Trebuie să spunem că în apoftegmele în care nu există elemente distincte, despre care dintre cei doi Macarie este vorba, nu putem să le atribuim cu siguranță unuia sau altuia.

și cumpără-l pe Marcu". Lucrările lui au supraviețuit peste veacuri și au influențat decisiv viețuirea și gândirea monastică. Avva Marcu a urmat altor Sfinți Părinți care n-au scris și n-au vorbit despre adevărurile vieții duhovnicești fără să le trăiască. Trei dintre lucrările sale reprezentative sunt cuprinse în volumul întâi al Filocaliei: *Despre legea duhovnicească*, *Despre cei care cred că se îndreptățesc din fapte*, *Epistolă către nevoitorul Nicolae*. La o vârstă înaintată, s-a refugiat în pustiu, unde a și adormit în Domnul la adânci bătrânețe. Pomenirea lui se prăznuiește pe 5 martie.

61. Avva Marcu, ucenicul lui Avva Siluan. Avva Marcu a rămas în memoria Bisericii, prin intermediul Patericului, ca una dintre cele mai frumoase pilde de ascultare și tăiere a voii proprii. Avva Siluan îl iubea cel mai mult dintre toți ucenicii săi tocmai pentru că făcea ascultare desăvârșită. El este ucenicul care la chemarea Bătrânului său a lăsat litera o neterminată - scria în momentul acela -, nu a întors condeiul să-l împlinească pentru a nu întârzia cu răspunsul. Este pomenit pe 20 mai, cu numele de Cuviosul Marcu Pustnicul.

62. Avva Matoe a viețuit în Raith în prima jumătate a secolului al V-lea, în perioada de maximă înflorire a monahismului la Schit. Într-una din apoftegmele reținute sub numele lui se spune că „schitenii făceau mai mult decât Scriptura, iubind pe vrăjmașii lor mai mult decât pe sine" (Patericul alfabetic, Avva Matoe 5).

63. Avva Meghetie.

64. Avva Moise Etiopianul (în jurul anilor 332-407). S-a convertit la monahism după ce o vreme a

fost șef al unei bande de tâlhari și în urma uciderii unui om. Îmbunătățirea lui duhovnicească a fost însemnată, la început sub îndrumarea Avvei Macarie cel Mare și, după aceea, a Avvei Isidor Preotul. Două evenimente importante punctează viața lui la Schit: hirotonia și intrarea lui în tagma clericilor, apoi plecarea din centrul Schitului spre pustia Petrei, în pustiul cel mai adânc, în urma sfatului Avvei Macarie, ca să încerce o mai mare reculegere (așezarea aceasta nu trebuie să se confunde cu Petra care este lângă Clysma). A fost ucis de către barbarii jefuitori la Schit, în anul 407. Celor care l-au sfătuit în ultima zi a vieții lui ca să plece și să se salveze le-a zis: Eu aștept de atâția ani ziua aceasta! Paladie consemnează că Moise Etiopianul se număra printre marii părinți ai pustiului (Lavsaicon 19). Murind, a lăsat 70 de ucenici. Sfântul Ioan Casian i-a dedicat două convorbiri (1 și 2). Pomenirea lui se prăznuiește la 28 august.

65. Avva Nil Ascetul a trăit la sfârșitul secolului al IV-lea și în prima jumătate a secolului al V-lea. Patria lui a fost Constantinopolul și a făcut ucenicie lângă Sfântul Ioan Gură de Aur. Era de origine nobilă, dintr-o familie bogată și cu renume. Și-a însușit o cultură vastă și a deținut și funcția de eparh al cetății Constantinopolului. Cu toate că era căsătorit și tată a doi copii, s-a hotărât împreună cu soția să urmeze o viață de nevoință. Astfel, soția și fiica au mers la o mânăstire din Egipt, iar el cu fiul său Teodul au plecat în Pustiul Sinaitic. La o incursiune a barbarilor în munțele Sinai, Teodul a fost prins și făcut rob. A fost salvat în

ultimul moment de la moarte, într-un chip minunat, datorită rugăciunilor părintelui său. Sfântul Nil este unul dintre părinții cei mai cunoscuți printre scriitorii asceți. Este socotit scriitorul uneia din colecțiile de apoftegme care a premers Patericului. Volumul întâi al Filocaliei cuprinde două dintre lucrările lui: *153 de capitole despre rugăciune* și *Cuvânt ascetic*, care se referă la înalta viețuire a monahului. Scoate în evidență adevăratele modele ale vieții duhovnicești și nevoința autentică în cadrul tradiției isihaste. Pomenirea lui se prăznuiește la 12 noiembrie.

66. Avva Nisterie cel Mare. Mai mulți părinți au purtat acest nume în secolele IV și V. Avva Nisterie cel Mare a fost apropiat Cuviosului Antonie cel Mare. Este foarte posibil să fie aceeași persoană cu cea care apare în convorbirile Sfântului Ioan Casian (14 și 15). Este pomenit în Sinaxarul Palestinian pe 23 Mai.

67. Avva Nisterie, cel din Chinovie. A trăit într-o obște din Delta Nilului, făcând parte din a treia generație de monahi. Avva Pimen l-a avut la mare evlavie (Patericul alfabetic, Avva Pimen 134) și a stăruit mult să-l întâlnească.

68. Avva Or. Sub numele acesta sunt cunoscuți mai mulți călugări. Unul dintre ei se afla în Nitria, unde l-a întâlnit Melania, în anul 374. Un altul în Tebaiada, în jurul anului 395, care din pustnic a devenit cenobit (ducea viață de obște), și alții. Este confirmat faptul că a existat și la Schit un Avva Or, în timp ce trăia Avva Sisoie, care l-a însoțit pe acest Bătrân la muntele Cuviosului Antonie (Vezi apoftegma II, 53). Nu putem

ști, însă, dacă apoftegmele care poartă numele Avvei Or, sau câte dintre acestea, aparțin lui cu adevărat. Pomenirea lui se prăznuiește la 7 august.

69. Avva Orsisie. Ucenic al Cuviosului Pahomie cel Mare. Este pomenit pe 15 iunie.

70. Origen. A fost teologul și cercetătorul cel mai important al Sfintelor Scripturi din Biserica veche grecească, precum și cel mai rodnic scriitor al tuturor veacurilor. S-a născut în jurul anului 185 în Alexandria. Când tatăl său a mucenicit în anul 202 în timpul prigoanei lui Septimiu Sever, a lăsat în urmă șapte copii orfani, dintre care cel mai mare era Origen. Dacă mama sa n-ar fi ascuns hainele tânărului Origen, acesta l-ar fi urmat la martiriu pe tatăl său. Dimitrie, episcopul Alexandriei, i-a încredințat conducerea vestitei Școli catehetice la vârsta doar de 18 ani, unde Origen a predat mai multe științe timp de aproape 28 de ani, printre care: dialectica, fizica, matematica, teologia ș. a. Între anii 249-250 în timpul prigoanei lui Decius a suferit multe chinuri, care împreună cu pătimirile din tinerețe i-au grăbit moartea. A adormit în anul 253-254 în Tirul Feniciei. Cu toate că a fost unic ca învățător, și scriitor foarte prolific, a căzut în erezii, pentru care a fost atacat și în cele din urmă, mult mai târziu, au fost condamnate persoana, dar și opera lui de către Sinodul al V-lea Ecumenic, ținut la Constantinopol în mai, anul 553 și convocat de împăratul Iustinian I.

71. Avva Paisie cel Mare: S-a nevoit în Egipt, în secolul al IV-lea. Viața lui a fost scrisă de tovarășul său de nevoință, Ioan Kolovos. Prima perioadă s-a nevoit împreună cu Sfântul Pamvo, iar după adormirea

acestuia a mers în pustiu, unde a viețuit în postire aspră și rugăciune și a ajuns la o mare desăvârșire. Se pomenește faptul că timp de 70 de ani n-a gustat nimic altceva, în afară de Sfânta Împărtășanie, în duminici. Pomenirea lui se prăznuiește la 19 iunie.

72. Avva Paladie este autorul *Istoriei lausiace*. S-a născut în jurul anului 364 în Galatia. La vârsta de aproximativ douăzeci de ani a îmbrățișat viața monahală și a mers în Palestina, unde a rămas primii doi ani. După aceea, a vizitat mânăstirile din jurul Alexandriei și a venit în legătură, în acest loc „cu bărbați foarte înaintați în virtute, în jur de două mii". A urmat mutarea în pustiul Nitriei și al Chiliilor, unde i-a cunoscut pe Macarie și pe Evagrie, lângă care a și făcut ucenicie. După moartea lui Evagrie (399), și din motive de slăbiciune, Paladie s-a întors în Palestina. În jurul anului 400 a fost hirotonit episcop al cetății Elenopolis din Bitinia, probabil de către Sfântul Ioan Gură de Aur. A suferit exil în Egiptul de Sus, în anul 406, ca susținător al acestui sfânt, unde a și rămas șase ani. În anul 412, după moartea lui Teofil al Alexandriei, a revenit în Galatia. În anul 417 preia episcopia Aspunelor din Galatia, unde și rămâne până la moartea lui (înainte de anul 431). Pomenirea lui se prăznuiește la 28 ianuarie.

73. Avva Pamvo. S-a născut în jurul anului 304 și a murit în anul 374. A fost unul dintre primii preoți ai Schitului, probabil înainte de 330. O tradiție îl prezintă ca neînvățat, dar avea ucenici pe cei patru „Frați lungi" (se numeau așa din pricina înălțimii lor), dintre care Amonie cel puțin era un bărbat cu o cultură

vastă, și instruit, nu numai în scrierile sfinte. Conform lui Paladie, Avva Pamvo a avut mult spor în lucrarea lui, fiind dotat și cu foarte multe daruri. Când nobila Melania a ajuns de la Roma la Alexandria, l-a vizitat pe Avva Pamvo și i-a oferit trei sute de măsuri de argint. Acela, fiind așezat și împletind la vlăstare de finic, i-a zis doar: „Dumnezeu să-ți plătească". Și a poruncit iconomului să împartă argintul mânăstirilor din Libia și din insule pentru că, a zis el, au nevoie mai mare decât cele din Egipt. Melania însă, care aștepta să audă un cuvânt de laudă pentru darul ei, iar Avva nu zicea nimic, i-a zis: Avva, să știi că sunt trei sute de litre de argint. Și Bătrânul, fără să fie mișcat deloc, i-a răspuns: Cel căruia i-ai adus acestea, fiica mea, n-are nevoie de cântar. Pentru că Cel care cântărește munții cunoaște bine cantitatea arginților. Dacă mi i-ai dat mie, bine ai zis, dacă, însă, i-ai dăruit lui Dumnezeu, Căruia nu-i scapă nici doi oboli, taci. Everghetinosul relatează că Sfântul l-a rugat pe Dumnezeu timp de trei ani să nu-i dea slavă pe pământ. Și pentru această smerenie a lui, Dumnezeu l-a preamărit până într-atât, încât nimeni nu putea să privească fața lui, din pricina strălucirii pe care o avea. Pomenirea lui se face la 18 iulie.

74. Avva Pafnutie. Și-a început viața monahală în obște, dar la scurt timp a plecat în pustiu. La Schit, chiar dacă în câteva rânduri este amintit ca ucenic al Avvei Macarie, în realitate era în cercul lui Avva Isidor Preotul, căruia i-a și urmat, după ce a fost hirotonit preot. Apoftegmele subliniază mai mult activitatea lui ca părinte duhovnicesc. Mulți din alte părți ajungeau

la Schitul greu accesibil ca să primească sfaturi de la el. Mai târziu, Avva Pimen va spune: „Avva Pafnutie a fost mare". Paladie scrie că în timpul celor 79 de ani n-a avut două haine în același timp (*Istoria lausiacă*, cap. 47). Și Avva Casian confirmă că până la adânci bătrânețe și-a păstrat chilia, aflată la o distanță de cinci mile de biserică. Ajuns la 90 de ani, îi refuza încă pe cei tineri care voiau să-i aducă apă. Cronologic, anii vieții lui nu pot fi stabiliți cu exactitate. Tragem concluzia, însă, că de vreme ce a fost ucenicul Avvei Isidor, perioada maturității lui se situează în jurul anilor 360-400. Sinaxarul palestinian îl pomenește la 25 septembrie. Au fost mai mulți părinți cu numele de Pafnutie. În *Istoria Monahilor din Egipt* (14) este pomenit un Avva Pafnutie care a pustnicit lângă Heracleopolis. Viața Sfântului Antonie (58) pomenește de un Cuvios Pafnutie Mărturisitorul, numit și Chefala. Un alt Pafnutie este pomenit de Avva Isaia și a fost ucenic al Avvei Pimen.

75. Avva Pahomie. A trăit în jurul anilor 280/290-346. Este întemeietorul vieții monahale de obște în Egipt. S-a născut la Latopole, în Tebaida de Sus, din părinți păgâni. În armată a cunoscut creștini, a căror iubire pentru aproapele și purtare, în general, i-au făcut mare impresie. Atunci a căutat să afle cine sunt creștinii. A luat hotărârea să le urmeze viața și după eliberarea din armată, îndată s-a pus pe treabă. A început viața ascetică de unul singur, la început, într-un mic templu idolatru, părăsit. La scurt timp, a primit botezul și a intrat în obștea anahoretului Palamon, renumit în acel timp, unde a cunoscut îndeaproape și

a trăit neajunsurile vieții anahoretice, care nu se supunea unor reguli adevărate și unui control sistematic al întâistătătorului. După aceea, din vedenie dumnezeiască, în jurul anului 320, a purces la întemeierea unei vieți de obște într-un sat părăsit din Tavenisia. Primele dificultăți de adaptare a călugărilor la noua rânduială au fost în scurt timp depășite și a început o avalanșă de călugări, astfel încât sfântul a fost nevoit să întemeieze o nouă mânăstire, la mică distanță. Și peste puțini ani a început să fie lăudat sistemul vieții de obște, „coloniile" călugărilor, aceștia așezându-se sub oblăduirea duhovnicească a sfântului. În decursul a douăzeci și cinci de ani, obștea a ajuns să numere nouă mânăstiri de bărbați și două de femei. La Paștele anului 346, în timpul unei epidemii care a secerat peste o sută de persoane, s-a îmbolnăvit și sfântul. Și după o încercare înfricoșătoare, care a ținut 40 de zile, a plecat la Domnul, lăsându-l ca urmaș pe tovarășul său Petroniu, în cazul în care ar fi supraviețuit, pentru că și acela era bolnav. Dar n-a trăit, însă, și locul a fost preluat de Orsisie care, la scurt timp, s-a retras pentru Teodor, ucenicul credincios și vrednic al Avvei Pahomie, cel plecat la Domnul. Din canonul lui s-au păstrat în limba greacă doar câteva fragmente. Pomenirea lui se prăznuiește la 15 mai.

76. Avva Pavel cel Simplu. A fost ucenic al Cuviosului Antonie cel Mare. Este pomenit și de Istoria lausiacă (22) și de *Istoria Monahilor din Egipt* (24). Ambele surse consemnează măsura foarte înaintată la care a ajuns Avva Pavel în scurt timp datorită smereniei sale.

77. Sfântul Petru martirul, episcop al Alexandriei (300-311). I-a urmat la tronul episcopal în anul 300 lui Theonas. Este posibil să fi fost numit conducător al Școlii catehetice din Alexandria, ca urmaș al lui Serapion. În anul 303, din pricina prigoanei lui Diocleţian, a părăsit scaunul episcopal fără să înceteze să se intereseze despre „folosul de obște al bisericilor". După Eusebiu, a fost un episcop exemplar, în special pentru cunoașterea Sfintelor Scripturi. În timpul păstoririi lui a avut loc Schisma meletiană, Petru fiind cel care l-a caterisit pe Meletie în anul 307. În anul 311 a mucenicit în vremea prigoanei care a avut loc în timpul domniei lui Maximilian. Înainte de execuţie a mers la mormântul Sfântului Evanghelist Marcu, întemeietorul Bisericii din Alexandria, unde suferise moarte martirică și acesta, și s-a rugat cerându-i Apostolului să-l întărească în încercarea martiriului și să ia sub ocrotirea lui Biserica din Alexandria. În continuare și-a întors rugăciunea către Domnul și L-a rugat ca sângele martiriului său să pecetluiască și să însemne sfârșitul prigoanelor. În ceasul acela s-a auzit un glas de sus: „Petru a fost întâiul între apostoli, și Petru ultimul dintre martiri!"

78. Avva Pior. Paladie vorbește în *Istoria lausiacă* (39) despre un tânăr egiptean cu numele acesta, care a plecat de la casa părintească cu o lepădare desăvârșită de lume, și-n lunga lui viață monahală n-a venit în legătură cu nimeni din familia lui. A făcut parte din prima generație de monahi și s-a cunoscut cu Avva Antonie ce Mare, care îl prețuia mult. I se atribuie și

diferite minuni, între care aceea că a făcut să izvorască apă dintr-o fântână seacă. Avva Pimen spune despre acesta că în fiecare zi punea început. Pomenirea lui se prăznuiește la 17 iunie.

79. Avva Pitirion. În *Istoria Monahilor Egiptului* (15) se menționează că în Tebaida pe un munte înalt și prăvălit, pe nume Porfiritis, deasupra râului, se nevoiau monahii în peșteri. Părintele lor duhovnicesc era Pitirion, unul dintre ucenicii Sfântului Antonie cel Mare, al treilea la rând după acesta. Adică, Avva Pitirion i-a urmat Sfântului Antonie și ucenicului acestuia, Avva Ammona. A făcut multe minuni, dar avea, în special, harisma alungării demonilor. Mânca de două ori pe săptămână, joia și duminica, puțin terci de făină. Este pomenit de Biserică pe 29 noiembrie.

80. Avva Pimen. Despre viața lui nu știm multe lucruri. S-a născut în Egipt. La vârsta de 15 ani, prin anul 380, a venit la mânăstirea de la Schit, unde se nevoiau șase frați după trup. Primul născut se numea Anuf. A fost ucenic al Avvei Macariei Egipteanul; Ioan Kolovos și Moise Etiopianul. Din pricina năvălirii barbarilor la Schit (407), cei șapte monahi frați sunt siliți să plece, și merg la Terenutis, în Egipt, o așezare pe brațul vestic al Nilului, unde se pare că au rămas. De asemenea, știm că Avva Pimen a murit în urma lui Arsenie (449) pentru că, așa cum spun textele, a plâns când a aflat de moartea lui. Pe seama lui s-a pus un mare număr de apoftegme. Cele care se află în Patericul alfabetic împreună cu celelalte ale colecției tematice și altele diferite, răspândite în alte colecții, urcă la 250. Dacă am vrea să definim personalitatea Avvei

Pimen, am spune în două cuvinte că se aseamănă mai puțin cu un deschizător de drumuri și mai mult cu un înțelept chivernisitor al comorii vieții schitiote, pe care a moștenit-o. Sesizând, poate, că prin pustiirea Schitului, din pricina năvălirilor barbare, s-a încheiat o pagină importantă a istoriei lui, s-a străduit să adune roadele desăvârșite ale veacului schitiot, încât acestea să nu se piardă. În cele o sută de apoftegme ale lui a salvat cuvintele și metodele a cincisprezece învățători din vechime ai pustiului (nu erau toți de la Schit), de exemplu Alonie, Antonie, Ammon, Visarion, Ioan Kolovos și alții. Dar și cuvintele și nevoința lui păstrează și exprimă modelul care s-a conturat ușor în succesiunea generațiilor. Astfel, și-a justificat și numele, adică a fost „păstor", părinte duhovnicesc, în lanțul de aur al generațiilor care s-au succedat. S-a săvârșit în jurul anului 460. Pomenirea lui se prăznuiește la 27 august.

81. Avva Roman cel Sfânt și făcătorul de minuni s-a născut în satul Roson din Cilicia. De tânăr a mers în Antiohia, în afara căreia a ridicat la poalele unui munte o mică chilie, și după Teodoret al Cirului, a trăit până la bătrânețe fără lumină și fără foc. Se hrănea cu pâine, sare și apă, iar pletele îi ajunseseră până la glezne. Și-a sfârșit viața trăind închis în chilia lui.

82. Avva Serapion sau Sarapion. Serapion, pe care l-am întâlnit în apoftegma III-46, este așa-numitul Sindonios, căruia Paladie i-a dedicat cap. 37 al *Istoriei lausiace*. Era învățat și știa pe dinafară toate Scripturile. Conform lui Paladie, datorită marii lui neagoniseli și a milostivirii, nu ținea nimic pentru sine, decât

o pânză pe care o avea ca îmbrăcăminte. Şi, aşa înveşmântat, se nevoia cu virtutea. S-a vândut de bunăvoie, rob în casa unei familii idolatre, pe care a făcut-o creştină. Şi pe mulţi alţii i-a dus la pocăinţă, prin înţelepciunea şi virtutea lui. Conform altor izvoare, apare ca un mare ascet, care a trăit în pustiul cel mai adânc al Egiptului. Sub numele de Serapion se mai cunosc şi alţi asceţi. Pomenirea lui se prăznuieşte la 21 martie. Au fost mai mulţi părinţi cu numele de Serapion: Avva Serapion, ucenic al Cuviosului Antonie cel Mare şi prieten al Sfântului Atanasie cel Mare, Avva Serapion cel Mare din Nitria şi Avva Serapion de la Schit.

83. Avva Siluan a trăit în a doua jumătate a secolului al IV-lea. La început s-a nevoit în Schit. Nu putem să precizăm perioada, dar a fost nevoie de mult timp ca să se întregească obştea lui, cu cei 12 ucenici. În jurul anului 380 pleacă la Muntele Sinai. Printre ucenicii lui se află cunoscuţii asceţi: Marcu, Zenon, Zaharia şi Netra, episcopul de după aceea al Faranului. După moartea lui Marcu (monah care s-a distins prin ascultare), obştea a plecat în Palestina. În regiunea Gazei, lângă cetatea Gherara, au întemeiat mânăstirea „bărbaţilor mulţi şi îmbunătăţiţi", aşa cum pomeneşte izvorul istoric. Pomenirea lui se face la 6 februarie.

84. Avva Sisoe. La început a locuit la Schit, în tovărăşia lui Macarie, Athre şi a lui Or. Puţin după aceea, în anul 355 (anul morţii Cuviosului Antonie), a părăsit Schitul, deoarece a început să se adune lume multă, şi s-a stabilit pe muntele lui Antonie. Acolo a regăsit, într-o oarecare măsură, singurătatea pe care o avea Schitul la începuturile lui. A trăit în acel loc cu

ucenicul său Avraam și, în continuare, a mers să se stabilească în tovărășia acestuia pentru totdeauna la Clysma (după anul 429), unde, deja înaintat în vârstă, a și murit. Faima lui era atât de mare, încât era considerat drept unul dintre cei mai renumiți asceți, în special din anul 356, și după aceea, când a locuit pe muntele lui Antonie. Aici l-a și vizitat Adelfie, episcopul Nicopolei, ca să primească sfaturi, și diferiți pustnici pentru chestiuni duhovnicești. La Clysma a primit de două ori vizita lui Avva Ammun al Raithului. L-a cunoscut pe Pamvo, marele învățător al Nitriei, și tradiția referitoare la Pamvo îi prezintă pe cei doi ca fiind pe aceeași treaptă de sfințenie. În Patericul alfabetic s-au păstrat 46 de apoftegme sub numele lui. Pomenirea lui se prăznuiește pe 6 iulie. În Pateric sunt cunoscuți încă doi Bătrâni cu numele Sisoe, Sisoe Tebeul și Sisoe al Petrei.

85. Amma Sinclitichia a trăit în Alexandria, în secolul al IV-lea. Se trăgea dintr-o familie bogată și foarte vestită. După moartea părinților ei, a împărțit averile săracilor și s-a tuns în monahism. S-a nevoit pe o moșie a unei rude, afară din cetate. Duhovnicia ei adâncă a devenit cunoscută, și veneau la ea călugărițe, ca să primească putere prin cuvântul și virtutea ei. Spre sfârșitul vieții a fost atinsă de o boală înfricoșătoare (îi putrezeau mădularele), pe care a suferit-o cu răbdarea lui Iov. A murit la vârsta de 80 de ani, după ce a prevăzut ziua și ceasul plecării ei. Viața ei este consemnată pe larg în *Ecloghionul cel nou* (Culegerea cea nouă) al Sfântului Nicodim. Biografia ei este pusă pe seama Sfântului Atanasie cel Mare, dar după opinia

patrologilor este lucrarea altui scriitor. Pomenirea ei se face pe 5 ianuarie.

86. Avva Teodor din Canop. Sunt şase apoftegme păstrate sub numele lui.

87. Avva Teodor de la Enat. Este întemeietorul obştii monahale de la Enat, împreună cu Avva Luchie. Cu numele de Teodor sunt cunoscuţi mai mulţi monahi. Cel mai cunoscut este Avva Teodor din Fermi, prezentat mai jos, dar se mai pomeneşte de un Teodor de la Schit şi de un Teodor Elefteropolitul.

88. Avva Teodor din Fermi. În afară de mediul lui Pahomie, mai existau cel puţin şase persoane venite cu siguranţă înainte de anul 390 (anul morţii lui Macarie), cu numele de Teodor. Nu cunoaştem data naşterii lui Teodor, dar la Schit a sfătuit cu prilejul dobândirii celor trei cărţi frumoase. La Schit şi-a făcut educaţia şi a fost hirotonit diacon, chiar dacă a refuzat din smerenie această slujire, de la care erau excluşi tinerii începători. Pustiirea Schitului în anul 407 l-a silit să se stabilească la Fermi, unde se pare că a murit de bătrâneţe. A lăsat în urmă faima de Bătrân aspru. A fost unul dintre cei mai mari Bătrâni din generaţia sa.

89. Amma Teodora. A fost una dintre cele mai înţelepte femei ale vremii sale. Este amintită de *Istoria lausiacă* (41). S-a săvârşit între ani 388 şi 399, perioadă petrecută de Paladie în Egipt.

90. Avva Teona. Despre el vorbeşte *Istoria Monahilor din Egipt* în cuvinte de laudă, iar Sfântul Ioan Casian îi consacră mai multe convorbiri (21, 22, 23). Este

pomenit în apoftegme de Avva Teodor din Fermi și de Avva Pimen.

91. Avva Teodosie, începătorul vieții de obște (424-529). Este vorba despre Sfântul Teodosie care a fost unul dintre cei mai mari sfinți ai pustiului iudaic, și organizatorul vieții monahale de obște în Palestina. S-a născut în ținutul Mogariso, din Capadocia, din părinți evlavioși, care s-au îngrijit de formarea lui. În anul 451 merge la Locurile Sfinte ca să se închine și, în continuare, îl vizitează în Siria pe Sfântul Simion Stâlpnicul, care recunoaște în persoana tânărului Teodosie pe cel care va influența puternic formarea monahismului de obște în Palestina. După o perioadă de asceză dură, ca ucenic al Bătrânului Longhin, consăteanul lui a dobândit faima unui bărbat harismatic și după aceea, prin arătare și lucrare dumnezeiască, a constituit în anul 479, la răsărit de Betleem, o obște care în câțiva ani s-a dezvoltat într-un centru monahal cu un mare număr de călugări, cea mai mare lavră din pustiul Palestinei. De la Teodor, episcopul Petrei, care s-a numărat printre ucenicii sfântului, aflăm că Teodosie, influențat de Sfântul Vasile cel Mare, a dus duhul și concepția despre monahismul de obște în Palestina. Îi descrie învățând pe călugării lui din textele Sfântului Vasile cel Mare. Și faptul că în programul vieții de obște a fost cuprinsă și lucrarea filantropică, exprimă influența idealului capadocian. În cuprinsul mânăstirii, existau multe instituții de binefacere: azil, spital, orfelinat, și altele, care aduceau mângâiere omului suferind. Sfântul Teodosie, ca și Sfântul

Sava, originar tot din Capadocia, care a înălțat Lavra după patru ani de la întemeierea obștii lui Teodosie, sunt considerați ca întemeietori ai monahismului din pustiul palestinian. În anul 492, amândoi devin „arhimandriți" și aveau în supraveghere generală toate centrele monahale din regiune. Pomenirea lui se face la 11 ianuarie.

92. Avva Teodosie Rosos (cel din Scopelia). Ne este cunoscut din Istoria iubitoare de Dumnezeu, a lui Teodoret de Cyr, cap. X (PG 82, 1388-1893). Originea lui este din Antiohia, din părinți de vază în cetate. A schimbat, însă bunurile materiale și slava lumii, cu viața singuratică în Hristos. A mers în Cilicia, și pe un munte înalt, lângă cetatea Roso, a construit „chilie de piatră", un mic lăcaș în care s-a nevoit mulți ani, dedicându-și cele mai multe ceasuri ale zilei rugăciunii, iar pe celelalte rămase, lucrului mâinilor, cu puțină odihnă, fără să folosească pat sau așternut. Virtutea lui a devenit cunoscută, și s-au adunat în jurul sfântului și alți călugări, pentru care a construit alte colibe. Astfel, s-a format o mică lavră care oferea și sprijin material celor care aveau nevoie din împrejurimi. Le ocrotea pe văduve, pe orfani, pe oamenii săraci, îngrijeau pe bolnavi și pe mulți dintre aceștia, iar sfântul îi vindeca cu rugăciunile lui. Multe sunt minunile pe care le-a săvârșit. În timp ce Lavra creștea continuu, sfântul a fost silit din pricina năvălirilor isaurilor[4], să se mute în Antiohia, unde după puțin timp „a adormit" și imediat a fost cinstit ca sfânt. La conducerea obștii

[4]Popor care locuia la poalele muntelui Tauros și era renumit pentru incursiunile de jaf la popoarele vecine.

i-a urmat ucenicul lui, Eladie. Nu ne este cunoscută cu exactitate perioada în care a trăit. A trăit înainte de anul 444, an în jurul căruia Teodoret a scris *Istoria iubitoare de Dumnezeu*. Prăznuirea lui se face pe 5 februarie.

93. Avva Seridie a fost egumenul obștii care s-a întemeiat la începutul secolului al VI-lea lângă râul Thanaton, în Gaza, și a atras un mare număr de călugări. El însuși a fost și fiul duhovnicesc al marelui Avvă Varsanufie. Din *Întrebările și răspunsurile lui Varsanufie și Ioan*, precum și din scrierile ucenicului lor, Avva Dorotei, aflăm informații despre starea duhovnicească înaltă a vieții din mânăstirea Avvei Seridie.

94. Sfântul Spiridon s-a născut în Cipru, în anul 270 după Hristos. Din fire era blând și înclinat spre viața singuratică, dar pentru că l-au îndemnat părinții, s-a căsătorit cu o femeie virtuoasă, de la care a dobândit o fată pe nume Irina. Era înstărit, cu multe proprietăți și turme de oi. Datorită sfințeniei sale, după moartea soției a fost chemat la tronul episcopal din ținutul său de baștină, Trimitunda, cu mult înainte de anul 325 (astăzi Trimitusia se găsește în zona de stăpânire turcească a Ciprului). Pentru simplitatea și curățenia vieții lui a primit mult har dumnezeiesc și datorită multelor minuni pe care le-a săvârșit a primit și denumirea de „făcător de minuni". A adormit în Cipru în jurul anului 348. Sfintele lui moaște au rămas mult timp în pământ, dar când s-a făcut reînhumarea și s-au găsit neputrezite, le-au păstrat în patria lui până în secolul al VII-lea. Pentru că s-au întâmplat, însă, incursiuni ale barbarilor, au fost mutate la Constantinopol și după cucerirea acestuia, în anul 1453,

au fost duse în Kerkira (Corfu). Pomenirea lui se face pe 12 decembrie.

95. Avva Vasile cel Mare se trăgea dintr-o familie evlavioasă și bogată. S-a născut în Cezareea Capadociei, în anul 332. A făcut studii în țara lui, la Constantinopol și Atena, unde s-a cunoscut cu Sfântul Grigorie Teologul. În anul 356 s-a întors în ținutul natal și a lucrat pentru puțin timp ca retor. Repede, însă, s-a retras din lume. Ca să poată aprofunda duhul monahismului, a vizitat asceți cunoscuți din Siria, Palestina, Egipt și Mesopotamia. Întorcându-se în ținuturile lui, s-a retras la o moșie părintească din Pont, unde l-a vizitat Grigorie și s-au nevoit împreună pentru o perioadă de timp. În acest mediu isihast, în rugăciune și nevoință, au compus Filocalia din lucrările lui Origen, precum și renumitele canoane monastice – în principal lucrarea marelui Vasile – care au constituit fundamentul organizării vieții monahale în Pont și în Capadocia, dar ulterior și în întregul monahism ortodox. În anul 370 a fost hirotonit episcop al Cezareei și, prin autoritatea lui duhovnicească, a fost de mare ajutor corabiei înviforate a Bisericii, încercată de învolburatele valuri ale ereziilor. Contribuția marelui ierarh și scriitor bisericesc și pe plan social a fost atât de importantă, încât chiar din timpul vieții a fost numit cel Mare. A adormit în anul 379. Pomenirea lui se prăznuiește la 1 ianuarie.

96. Avva Veniamin s-a nevoit în a doua jumătate al secolului al IV-lea în pustiul Nitriei. A fost un exemplu pentru tovarășii lui de nevoință și era dăruit cu multe harisme, în special cu harisma vindecării. Cu puține

luni înainte de moarte, s-a îmbolnăvit de hidropică și trupul lui s-a mărit atât de mult, încât atunci când a murit, ne spune Paladie, au smuls pragurile de la ușă și de la geamuri ca să-l poată scoate din casă. A fost considerat ca un nou Iov, pentru că a suportat toată încercarea „cu mulțumire nemăsurată față de Dumnezeu" (vezi Paladie, *Istoria lausiacă*, cap.12). Pomenirea lui se prăznuiește la 29 decembrie.

97. Avva Visarion. Se numără printre Părinții cei mai învățați ai pustiei Egiptului. A trăit la sfârșitul secolului al IV-lea și începutul secolului al V-lea în regiunea Schitului, ca un pustnic rătăcitor, fără să aibă locuință permanentă, dar împlinind în același timp porunca iubirii. Pe seama lui sunt puse multe minuni, printre care și aceea că, neavând mijloc să treacă Nilul, a făcut semnul crucii și a mers pe deasupra apelor râului ca pe uscat, spre marea uimire a mulțimii de la Dulos. A luat parte și la distrugerea templelor idolatre în Egipt. Pomenirea lui se face pe 20 februarie.

98. Avva Zaharia. Carion, ucenicul Sfântului Macarie cel Mare, a plecat din lume la Schit, lăsând în urmă soția cu doi copii. Din cauza foametei, a fost silit să-l ia cu el pe Zaharia, fiul său. Zaharia a murit de foarte tânăr, dar a înaintat cu repeziciune pe treptele desăvârșirii, fiind dăruit, în special, cu harisma rugăciunii. Fără să fie numit încă Avvă, părinți renumiți, precum Macarie și Moise, nu ezitau să-i ceară părerea. Pe patul morții, Avva Isidor i-a zis: „Bucură-te Zaharia, fiul meu, pentru că porțile Împărăției sunt deschise pentru tine" (vezi apoftegma I, 26). Pomenirea lui se prăznuiește la 24 martie.

99. Avva Zenon era ucenicul Bătrânului Siluan și a fost dăruit cu multe harisme duhovnicești. În jurul anului 380, pleacă la Muntele Sinai, împreună cu întreaga obște a Avvei Siluan și, mai târziu, la Gherara, în Palestina, unde întemeiază o mânăstire. O perioadă, spre sfârșitul vieții, s-a nevoit zăvorându-se singur în chilie. Sinaxarul vieții lui ne spune că: „Prin ascultare desăvârșită, nevoință aspră și neagoniseală, a devenit săvârșitor de minuni. Și pe mulți demoni îi izgonea din oameni". Pomenirea lui se prăznuiește pe 19 iunie.

100. Avva Zosima a trăit la sfârșitul secolului al V-lea și în prima jumătate a secolului al VI-lea. Se trăgea din Side, un sat lângă Tirul Feniciei. La început s-a nevoit în mânăstirea Tirului, după aceea la Lavra Sfântului Gherasim de la Iordan și, în cele din urmă, a întemeiat o mânăstire lângă locurile lui natale. Este descris ca unul dintre cei mai experimentați părinți ai pustiului, care a primit și harisma proorocirii. Contemporanul lui, Avva Dorotei a fost admiratorul și ascultătorul lui. El este cel care a redat pe scurt învățăturile Avvei Zosima, cuprinse în capitolul I al Patericului Mare, constituite în cincisprezece cuvântări. De altfel, învățăturile Avvei Zosima prezintă pe larg persoana și duhul Avvei Dorotei, dar și acesta în învățăturile lui se referă deseori la învățăturile Avvei Zosima. Omonimul său, ascetul Zosima, cel care a întâlnit-o pe munte pe Sfânta Maria Egipteanca și i-a dat Sfânta Împărtășanie la sfârșitul vieții ei, este o altă persoană care a trăit la începutul secolului al VII-lea. Pomenirea lui se prăznuiește pe 24 ianuarie.

INDICE DE REFERINȚE BIBLICE

Vechiul Testament

Facerea 1, 12 p.967
Facerea 1, 14-16 p.952
Facerea 1, 26-27 p.824
Facerea 2, 7 p.824
Facerea 2, 15 p.252
Facerea 3, 1-5 p.307
Facerea 4, 1-11 p.640
Facerea 4, 3-5 p.532
Facerea 5, 21-27 p.182
Facerea 6, 3 p.924
Facere 8, 11 p.215
Facere 8, 21 p.531
Facere 12, 1 p.418
Facere 12, 2 p.145
Facere 14, 18-20 pp.122, 826
Facerea 17, 20 p.660
Facerea 18, 1-19 p.654
Facerea 18, 3 p.678
Facerea 18, 17 p.158
Facerea 19, 1-23 p.499
Facerea 19, 1-26 p.654
Facerea 19, 15 p.374
Facerea 19, 30-38 p.293
Facerea 21, 8-21 p.660
Facerea 21, 21 p.214
Facerea 22, 12 p.626
Facerea 25, 12 p.660
Facerea 26, 12 p.190
Facerea 39, 7 p.365
Facerea 39, 10 p.374
Facerea 42, 36-38 p.482
Facerea 46, 3 p.510

Ieșirea 3, 1-6 p.141
Ieșirea 3, 15 p.932
Ieșirea 2, 12 p.603
Ieșirea 7-11 p.516
Ieșirea 28, 6 p.730
Ieșirea 12 p.280
Ieșirea 12, 30 p.282
Ieșirea 32, 20 p.949
Ieșirea 33, 9 p.447
Ieșirea 21, 6. p.627
Ieșirea 20, 1-17 p.516
Ieșirea 12, 29-30 p.485
Ieșirea 13, 1-2 p.530
Ieșirea 13, 14-15 p.530
Ieșirea15, 27 p.914

Levitic 11, 1 p.603
Levitic 23, 5-8 p.280
Levitic 19, 17 p.497
Levitic 23, 10-14 p.530
Levitic 26, 11-12 p.163

Numeri 12, 3 p.749
Numeri 28, 16-25 p.280
Numeri 3, 12-13 p.530
Numeri 21, 9 p.145
Numeri 10, 12; p.215
Numeri 12, 16 p.214
Numeri13, 3 p. 214
Numeri 13, 26. p.214
Numeri 25, 1-3 p.354
Numeri 20, 17 p.544
Numeri 22, 22 p.544
Numeri 14, 29-33 p.596

Deuteronom 4, 24 pp.258, 925
Deuteronom 32, 7 p.611
Deuteronom 27, 17 p.604

Isus Navi 5, 13-15 p.573
Isus Navi 7, 6 și 10 p.751
Iisus Navi 10, 12-14 p.889
Isus Navi 14, 10-11 p.618

1 Regi 2, 6-7 p.331
1Regi 4, 3-22 p.141
1 Regi 5, 1-2 p.141
1 Regi 17, 34-35 p.299
1 Regi 17, 35 p.333
1 Regi 25, 2-40 p.737
2 Regi 2, 7 p.665
2 Regi 11, 25 p.147
2 Regi 15, 31 p.640
2 Regi 17, 23 p.640
2 Regi 25, 8 p.320
3 Regi 2, 36-46 p.932
3 Regi 11, 1 p.318
3 Regi 19, 5-7 p.940
4 Regi 1, 3 p.940
4 Regi 4, 8-37 p.143
4 Regi 12, 37 p.854
4 Regi 25, 8-21 p.297

Estera 8, 12 p.549

Iov 1, 21 p.416, 783
Iov 2, 10 p.428
Iov 2, 5-10 p.439
Iov 15, 15 p.517
Iov 1, 21 p.783
Iov 5, 18 p.331
Iov 10, 15 p.180
Iov 1, 5. p.170
Iov 1, 13-22 p.170
Iov 2, 10 p.170

Psalmul 2, 3 p.934
Psalmul 3, 3 p.605
Psalmul 4, 1 p.440
Psalmul 5, 5-8 p.605
Psalmul 5, 6 p.771
Psalmul 6, 6 p.772
Psalmul 6, 9-11 p.605
Psalmul 7, 10 pp.180, 256
Psalmul 9, 35 p.274
Psalmul 10, 24 p.665
Psalmul 15, 8 p.936
Psalmul 17, 30 p.545
Psalmul 18, 2 p.936
Psalmul 18, 12 p.552
Psalmul 18, 15 p.772
Psalmul 19, 5 p.530
Psalmul 24, 19 pp.317, 731, 772
Psalmul 26, 14 p.769
Psalmul 26, 34 p.598
Psalmul 27, 3 p.605
Psalmul 33, 2 p.579
Psalmul 33, 2-3 p.168
Psalmul 33, 13 p.160
Psalmul 34, 13 p.531
Psalmul 36, 5 p.602
Psalmul 36, 6 p.602
Psalmul 37, 19 p.491
Psalmul 38, 1 p.122

Psalmul 38, 13 p.942
Psalmul 41, 3 p.772
Psalmul 41, 4 p.938
Psalmul 45, 1 p.731
Psalmul 47, 8 p.746
Psalmul 49, 15 p.154
Psalmul 49, 16-17 p.165
Psalmul 50, 1 p.648
Psalmul 50, 18-19 p.742
Psalmul 50, 19 p.593, 601
Psalmul 54, 18 p.645
Psalmul 54, 23 p.394
Psalmul 54, 25 p.346
Psalmul 55, 12 p.251
Psalmul 56, 8 p.935
Psalmul 56, 10 pp.238, 772
Psalmul 57, 1 p.509
Psalmul 57, 5-6 p.355
Psalmul 57, 6 p.771
Psalmul 61, 11 pp.148, 149
Psalmul 65, 12 p.440
Psalmul 66, 2 p.475
Psalmul 68, 30 p.440
Psalmul 72, 22 p.736
Psalmul 72, 22-23 p.161
Psalmul 72, 28 p.602
Psalmul 73, 16 p.579
Psalmul 76, 4 p.356
Psalmul 76, 14-15 p.665
Psalmul 72, 22 p.145
Psalmul 86, 7 p.246, 968
Psalmul 87, 4 p.348
Psalmul 88, 26 p.603
Psalmul 88, 34 p.531
Psalmul 89, 10 p.242
Psalmul 91, 13 p.854
Psalmul 93, 17 p.665
Psalmul 96, 11 p.174
Psalmul 101, 5 p.771
Psalmul 101, 6 p.356
Psalmul 101, 10 p.292
Psalmul 103, 17 p.169
Psalmul 103, 21-22 p.374
Psalmul 103, 24 p.846
Psalmul 106, 22 p.629
Psalmul 106, 32 p.629
Psalmul 104, 14-15 p.193
Psalmul 108, 23 p.772
Psalmul 112, 7 p.665
Psalmul 113, 8 p.749
Psalmul 113, 87 p.626
Psalmul 114, 6 p.601
Psalmul 114, 7 p.602
Psalmul 115, 7 p.161
Psalmul 117, 18 pp.439, 602
Psalmul 118, 21 pp.187, 770, 771
Psalmul 118, 22 p.760
Psalmul 118, 33 p.548
Psalmul 118, 60 p.190
Psalmul 118, 62 pp.645, 772
Psalmul 118, 79 p.602
Psalmul 118, 126 p.428
Psalmul 118, 147-148 p.645
Psalmul 118, 164 p.645
Psalmul 124, 1 pp.155, 340,
Psalmul 126, 1 pp.158, 600
Psalmul 131, 2-5 p.141
Psalmul 134, 15-17 p.748
Psalmul 139, 1-2 p.275
Psalmul 140, 3 p.122
Psalmul 140, 5 p.602

Psalmul 141, 2 p.645
Psalmul 142, 7 p.348
Psalmul 144, 18 p.863
Psalmul 149, 6 p.292

Pilde 1, 7 p.626
Pilde 3, 27 p.675
Pilde 3, 34 pp.158, 777
Pilde 4, 23 p.327
Pilde 5, 22 pp.848, 960
Pilde 11, 31 p.501
Pilde 12, 14 pp.148, 149
Pilde 15, 27 p.146
Pilde 18, 13 p.545
Pilde 18, 19 p.585
Pilde 19, 17 pp.655, 681
Pilde 24, 11 p.330
Pilde 25, 7 p.489
Pilde 26, 20 p.200
Pilde 27, 7. p.307

Ecclesiast 3, 1 p.620
Ecclesiast 3, 17 p.620

Cântarea Cântărilor 5, 2 p.929

Isaia 1, 13 p.531
Isaia 1, 16-19 p.846
Isaia 3, 12 p.788
Isaia 5, 2-4 p.308
Isaia 6, 1 p.927
Isaia 6, 3 p.257
Isaia 6, 5 p.732
Isaia 24, 6 p.600
Isaia 26, 10 p.246
Isaia 30, 15 p.141
Isaia 30, 18 p.747
Isaia 33, 2 p.428
Isaia 33, 15 p.596
Isaia 35, 10 pp.246, 968
Isaia 40, 1 p.649
Isaia 42, 11 p.303
Isaia 42, 14 p.431
Isaia 48, 19 p.133
Isaia 50, 4 p.331
Isaia 50, 6 p.180, 181
Isaia 51, 11 p.246
Isaia 52, 5 p.165
Isaia 58, 1-5 p.301
Isaia 58, 5 p.535
Isaia 61, 1 p.156
Isaia 66, 2 pp.229, 602
Isaia 66, 24 p.284

Ieremia 5, 1 p.516
Ieremia 5, 8 p.307
Ieremia 9, 17 p.249
Ieremia 11, 20 p.256
Ieremia 17, 10 p.256
Ieremia 20, 12 p.256
Ieremia 22, 24 p.133
Ieremia 28, 9 p.179

Iezechiel 5, 11 p.133
Iezechiel 35, 11 p.133
Iezechiel 9, 7; 5, 11 și 23, 5; 30-39 p.832
Iezechiel 33, 11 p.847
Iezechiel 1, 2 p.927
Iezechiel 3, 12 p.257
Iezechiel 14, 14 p.146

Daniel 1, 9 p.194
Daniel 3, 4-7 p.371

Daniel 3, 6 p.447
Daniel 3, 8-23 p.124
Daniel 3, 12 p.924
Daniel 10, 3 p.303
Daniel 6, 5 p.146
Daniel 6, 10-22 p.131
Daniel 7, 13-14 p.927

Amos 1, 9 p.853

Tobie 4, 15 p.173

Cartea Iuditei 12, 16 p.374

Înţelepciunea lui Solomon 5, 15-16 p.194

Isus Sirah 7, 36 p.241
Isus Sirah 13, 19 p.307
Isus Sirah 23, 4 p.316
Isus Sirah 18, 6. p.665
Isus Sirah 34, 23 p.585
Isus Sirah 23, 19 p.164

2 Macabei 5, 21 pp.151, 316

Istoria Suzanei 1, 11, 39 p.374
Istoria Suzanei 1, 34 p.640

Noul Testament

Matei 2, 33 p.934
Matei 2, 35 p.622
Matei 3, 2 p.251
Matei 3, 4 p.957
Matei 3, 7 p.934
Matei 3, 10 p.508
Matei 4, 17 p.251
Matei 5, 1-3 p.954
Matei 5, 3 pp.721, 726, 754
Matei 5, 3-12 p.516
Matei 5, 4 p.275
Matei 5, 4-6 p.315
Matei 5, 5 p.188
Matei 5, 7 p.673
Matei 5, 9 pp.188, 228, 714
Matei 5, 12 p.185
Matei 5, 16 p.598
Matei 5, 19 pp.138, 153, 165
Matei 5, 20 p.123
Matei 5, 22 pp.170, 498, 548
Matei 5, 21-22 p.489
Matei 5, 21-23 p.166
Matei 5, 27 p.493
Matei 5, 28 pp.129, 166, 170, 498, 955
Matei 5, 39 pp.400, 712, 779
Matei 5, 39-40 p.966
Matei 5, 41 pp.617, 812
Matei 5, 43-48 p.732
Matei 5, 44 p.966
Matei 5, 45-47 p.862
Matei 5, 48 p.935
Matei 6, 1 p.959
Matei 6, 1-6 p.467
Matei 6, 1-14 p.655
Matei 6, 1-18 p.468
Matei 6, 3 p.251, 959
Matei 6, 6 p.959
Matei 6, 7 p.648
Matei 6, 9 pp.127, 960
Matei 6, 9-13 p.929
Matei 6, 12 pp.771, 807, 960
Matei 6, 13 pp.164, 172

Matei 6, 14 pp.577, 782
Matei 6, 14-15 p.960
Matei 6, 16-18 p.534
Matei 6, 19 p.946
Matei 6, 24 pp.226, 961
Matei 6, 25 p.957
Matei 6, 26 p.131
Matei 6, 30-33 p.534
Matei 6, 33 pp.124, 957
Matei 6, 34 pp.383, 438
Matei 7, 1 pp.486, 493
Matei 7, 1-2 p.960
Matei 7, 3 p.960
Matei 7, 4 p.555
Matei 7, 5 pp.490, 960
Matei 7, 7 p.598
Matei 7, 7-8 pp.275, 962
Matei 7, 12 p.173
Matei 7, 13-14 p.817, 954, 968
Matei 7, 14 p.708, 842
Matei 7, 15 p.961
Matei 7, 21 pp.132, 577, 961
Matei 7, 21-23 p.159
Matei 8, 4 p.959
Matei 8, 11-12 p.255
Matei 8, 12 pp.121, 242, 284, 604, 746
Matei 8, 20 pp.716, 957
Matei 8, 21-22 p.964
Matei 9, 12 pp.488, 955
Matei 9, 20-22 p.712
Matei 10, 9 pp.132, 957
Matei 10, 10 p.383
Matei 10, 16 p.567
Matei 10 , 19 p.473
Matei 10, 22 p.958
Matei 10, 32 p.120
Matei 10, 37 p.964
Matei 10, 40 p.963
Matei 10, 42 p.963
Matei 11, 12 pp.143, 450, 819, 968
Matei 11, 13 p.544
Matei 11, 28 pp.909, 935
Matei 11, 28-29 p.956
Matei 11, 29. pp.935, 968
Matei 12, 20 p.330
Matei 12, 26 pp.352, 593
Matei 12, 34 p.934
Matei 12, 36 pp.135, 166, 170, 294
Matei 12, 37 p.298
Matei 12, 45 p.118
Matei 13, 4 p.478
Matei 13, 12 p.743
Matei 13, 25-30 p.529
Matei 13, 44 p.141
Matei 14, 17 p.954
Matei 14, 22-23 p.954
Matei 15, 17-20 p.186
Matei 15, 21-28 p.737
Matei 15, 22-28 pp.712, 742
Matei 15, 26 p.737
Matei 16, 24 p.649
Matei 16, 26 p.948
Matei 17, 9 p.959
Matei 18, 3 p.559
Matei 18, 12-13 p.877
Matei 18, 15-17 p.148
Matei 18, 19 p.860
Matei 18, 21-22 p.546
Matei 19, 12 p.762
Matei 19, 17 p.608

Matei 19, 21 pp.649, 694, 946
Matei 19, 27 p.708
Matei 20, 16 p.606
Matei 20, 21 p.667
Matei 22, 11-12 p.121
Matei 22, 11-13 p.847
Matei 22, 13 pp.604, 746
Matei 22, 40 p.800
Matei 23, 12 pp.721, 776, 965
Matei 24, 12 pp.152, 813
Matei 24, 23 p.756
Matei 24, 35 p.129
Matei 24, 44 p.962
Matei 24, 42-44 p.238
Matei 25, 1-13 p.163
Matei 25, 31-32 p.241
Matei 25, 33 p.753
Matei 25, 34 pp.247, 865, 963
Matei 25, 36 p.618
Matei 25, 42-43 p.133
Matei 26, 37 p.847
Matei 26, 39 p.255
Matei 26, 52 p.843
Matei 27, 35 p.640
Matei 27, 57-61 p.569
Matei 28, 3 p.422
Matei 28, 20 p.341

Marcu 1, 12-13 p.954
Marcu 1, 17 p.964
Marcu 2, 19-20 p.668
Marcu 3, 5 p.255
Marcu 8, 14 p.954
Marcu 9, 42 p.946
Marcu 9, 44 p. 377
Marcu 9, 46 p.377
Marcu 9, 48 pp.242, 284, 377
Marcu 9, 50 p.714
Marcu 10, 18 p.608
Marcu 10, 21 p.957
Marcu 10, 23 p.948
Marcu 10, 43-44 p.965
Marcu 10, 45 p.949
Marcu 13, 37 p.962
Marcu 14, 22 p.156
Marcu 14, 38 p.962
Marcu 16, 5 p.422

Luca 1, 11 p.940
Luca 1, 80 p.954
Luca 3, 7 p.934
Luca 3, 11 p.963
Luca 3, 16 p.965
Luca 4, 23 p.118
Luca 5, 8 p.965
Luca 5, 11 p.964
Luca 5, 12 p.255
Luca 5, 16 p.954
Luca 5, 31 p.488
Luca 6, 1 p.955
Luca 6, 13 p.577
Luca 6, 26 p.472
Luca 6, 28 p.164
Luca 6, 29 p.400
Luca 6, 35 p.792
Luca 12, 35-36
Luca 6, 36 p.935
Luca 6, 37 pp.164, 960
Luca 6, 42 p.501
Luca 6, 43 p.364
Luca 7, 44-49 p.273
Luca 9, 23-25 p.133
Luca 9, 62 p.958
Luca 10, 19 pp.150, 557

Luca 10, 30-37 p.586
Luca 10, 42 p.564
Luca 11, 9-10 p.342
Luca 12, 15 p.164
Luca 12, 35-36 p.958
Luca 12, 39-40 p.238
Luca 12, 45-47 p.251
Luca 12, 47 p.138
Luca 12, 47- 48 p.161
Luca 13, 24 p.136
Luca 14, 12-14 p.963
Luca 14, 26 pp.913, 964
Luca 14, 26-27 p.133
Luca 14, 27 p.196
Luca 14, 28-33 p.403
Luca 15, 7 p.748
Luca 15, 11 pp.769, 964
Luca 16, 15 pp.738, 965
Luca 16, 25 pp.279, 881
Luca 17, 10 p.965
Luca 18, 1 p.647
Luca 18, 1-2 p.962
Luca 18, 6 p.962
Luca 18, 9-14 p.968
Luca 18, 10 p.769, 770
Luca 18, 10-14 p.712, 749
Luca 18, 13 p.510
Luca 18, 19 p.608
Luca 18, 24 p.948
Luca 18, 25 p.129
Luca 21, 19 pp.428, 958
Luca 21, 34 pp.229, 320, 326, 962
Luca 21, 36 p.962
Luca 22, 27 p.965
Luca 22, 36 p.299
Luca 22, 28-30 p.958
Luca 22, 51 p.966
Luca 23, 24 p.966
Luca 23, 41 p.881
Luca 23, 42-43 p.622

Ioan 1, 1-2 p.952
Ioan 1, 48 p.732
Ioan 2, 15-16 p.156
Ioan 3, 16 p.865
Ioan 5, 13 p.959
Ioan 5, 24 p.865
Ioan 5, 44 p.959
Ioan 6, 24 p.961
Ioan 6, 27 p.564
Ioan 6, 38 p.964
Ioan 8, 3-11 p.483
Ioan 8, 29 p.163
Ioan 8, 31-32 p.144
Ioan 8, 35 p.627
Ioan 8, 44 p.166
Ioan 10, 3 p.936
Ioan 10, 11-15 p.877
Ioan 10, 34 p.484
Ioan 12, 25 p.396
Ioan 13, 4-5 p.965
Ioan 13, 5 p.156
Ioan 13, 8-9 p.189
Ioan 13, 14 p.156
Ioan 14, 1 p.964
Ioan 14, 2-3 p.315
Ioan 14, 12 p.967
Ioan 14, 21 p.612
Ioan 14, 27 p.714
Ioan 15, 10 p.964
Ioan 15, 13 pp.352, 804, 808
Ioan 15, 14-15 p.615
Ioan 16, 33 p.698

Ioan 19, 25 p.253
Ioan 20, 11-16 p.272
Ioan 20, 12 p.422
Ioan 21, 25 p.967

Fapte 2, 37 p.248
Fapte 4, 32 p.816
Fapte 4, 34-35 p.192
Fapte 5, 1-11 p.604
Fapte 5, 41 p.187
Fapte 7, 54-60 p.179
Fapte 9, 15 p.461
Fapte 9, 32 p.468
Fapte 10, 1 p.940
Fapte 11, 26 p.414
Fapte 14, 22 pp.136, 241, 699
Fapte 15, 10 p.558
Fapte 16, 25 p.963
Fapte 17, 6 p.432
Fapte 18, 25-26 p.718
Fapte 19, 9 p.718
Fapte 19, 13 p.718
Fapte 20, 35 pp.144, 154, 963
Fapte 20, 28 p.962
Fapte 22, 17 p.253
Fapte 26, 10 p.468

Romani 1, 9-10 p.962
Romani 2, 8 p.715
Romani 2, 24 p.165
Romani 5, 3-5 p.241, 959
Romani 5, 6-11 p.865
Romani 5, 10 p.957
Romani 6, 11 p.241
Romani 6, 14 p.601
Romani 7, 22 p.157
Romani 7, 24 p.244
Romani 8, 13 pp.130, 177
Romani 8, 17 p.699
Romani 8, 18 p.959
Romani 8, 27 p.468
Romani 8, 33-34 p.482
Romani 8, 35 p.959
Romani 8, 38-39 p.928
Romani 9, 32-33 p.384
Romani 11, 1 p.807
Romani 11, 22 p.602
Romani 12, 1 p.125
Romani 12, 2 p.961
Romani 12, 5 pp.502, 816, 935
Romani 12, 8 p.963
Romani 12, 11 p.720
Romani 12, 14 p.966
Romani 12, 15 p.935
Romani 12, 17 pp.126, 137, 779
Romani 12, 17-21 p.649
Romani 12, 18-19 p.966
Romani 14, 4 p.584
Romani 14, 4-13 p.498
Romani 14, 10 p. 491
Romani 14, 10-13 p.960
Romani 15, 1 p.196
Romani 15, 4 p.959
Romani 15, 25 p.468

1 Corinteni 2, 9 p.533
1 Corinteni 2, 11 p.497
1 Corinteni 2, 14 p.167
1 Corinteni 3, 7 p.156
1 Corinteni 3, 8 p.126
1 Corinteni 3, 10-11 p.967
1 Corinteni 3, 16 p.956

1 Corinteni 3, 18-19 pp.479, 759
1 Corinteni 4, 3-5 p.961
1 Corinteni 4, 5 p.484
1 Corinteni 4, 7 p.192
1 Corinteni 4, 10-13 pp.431, 479
1 Corinteni 4, 11 pp.130, 955
1 Corinteni 4, 12 p.793
1 Corinteni 4, 12-13 p.966
1 Corinteni 4, 13 p.735
1 Corinteni 4, 15 p.432
1 Corinteni 4, 17 p.241
1 Corinteni 5, 7 p.869
1 Corinteni 5, 12-13 pp.538, 735
1 Corinteni 6, 9 p.185
1 Corinteni 6, 9-10 p.956
1 Corinteni 6, 12-13 p.955
1 Corinteni 6, 17 p.671
1 Corinteni 6, 18 pp.270, 956
1 Corinteni 7, 1-7 p.559
1 Corinteni 7, 5 p.163
1 Corinteni 7, 21 pp.734
1 Corinteni 7, 32-35 p.372
1 Corinteni 7, 35 p.319
1 Corinteni 8, 2 p.716
1 Corinteni 8, 8 p.955
1 Corinteni 8, 9 p.384
1 Corinteni 9, 12 p.955
1 Corinteni 9, 13 p.955
1 Corinteni 9, 16 p.964
1 Corinteni 9, 20 p.800
1 Corinteni 9, 24 p.961
1 Corinteni 9, 25 p.955
1 Corinteni 9, 26 p.277
1 Corinteni 9, 26-27 p.961
1 Corinteni 9, 27 p.277
1 Corinteni 10, 12 pp.629, 754
1 Corinteni 10, 24 p.815
1 Corinteni 10, 31 p.853
1 Corinteni 11, 9-16 p.570
1 Corinteni 11, 26-30 p.498
1 Corinteni 11, 29 pp.244, 961
1 Corinteni 11, 31-32 p.961
1 Corinteni 12, 12 p.185
1 Corinteni 12, 26 pp.502, 816, 935
1 Corinteni 12, 27 p.816
1 Corinteni 13, 4 p.804
1 Corinteni 13, 12 p.928
1 Corinteni 13, 13 p.936
1 Corinteni 14, 33 p.468
1 Corinteni 14, 25
1 Corinteni 15, 9-10 p.965
1 Corinteni 15, 58 p.736, 958

2 Corinteni 2, 7 p.510
2 Corinteni 2, 7-8 p.956
2 Corinteni 3, 5 p.598
2 Corinteni 3, 18 p.440
2 Corinteni 4, 5 p.431
2 Corinteni 4, 7 p.194
2 Corinteni 4, 16 p.157, 441
2 Corinteni 6, 2 p.958
2 Corinteni 6, 4 p.959
2 Corinteni 6, 10 p.958
2 Corinteni 6, 16 p.163
2 Corinteni 6, 17 p.134, 954
2 Corinteni 6, 18 p.615

2 Corinteni 7, 10 p.961
2 Corinteni 8, 9 p.586
2 Corinteni 8, 10-12 p.812
2 Corinteni 8, 11 p.160
2 Corinteni 8, 12 p.963
2 Corinteni 9, 6-7 p.963
2 Corinteni 10, 5-6 p.965
2 Corinteni 10, 28 p.966
2 Corinteni 11, 13-14 p.960
2 Corinteni 11, 14 p.503
2 Corinteni 11, 27 p.137
2 Corinteni 12, 7 p.440, 765
2 Corinteni 12, 9-10 p.454
2 Corinteni 12, 10 p.760, 959
2 Corinteni 12, 20-21 p.957

Galateni 1, 10 p.134, 955
Galateni 3, 11 p.146
Galateni 4, 19 p.957
Galateni 4, 21 p.660
Galateni 5, 16 p.138
Galateni 5, 25-26 p.960
Galateni 6, 1 p.545
Galateni 6, 2 p.196, 760, 785

Efeseni 1, 18 p.138
Efeseni 1, 22 p.185
Efeseni 2, 2 p.218
Efeseni 2, 3 p.138, 217
Efeseni 3, 12 p.459
Efeseni 3, 16 p.157
Efeseni 4, 1-2 p.966
Efeseni4, 13 p.602
Efeseni 4, 18 p.256
Efeseni 4, 25 p.935
Efeseni 4, 26 p.567
Efeseni 4, 30 p.893
Efeseni 4, 32 p.711
Efeseni 5, 3 pp.363, 956
Efeseni 5, 8 p.326
Efeseni 5, 15 p.961
Efeseni 5, 16 p.136
Efeseni 6, 5-9 p.734
Efeseni 6, 6 p.468
Efeseni 6, 12 p.245
Efeseni 6, 12-15 p.958
Efeseni 6, 14-18
Efeseni 6, 18 pp.647, 929

Filipeni 1, 25 p.759
Filipeni 2, 3 p.230, 959
Filipeni 2, 4 p.693
Filipeni 2, 5-7 p.964
Filipeni 2, 8 p.694
Filipeni 2, 12 p.279, 962
Filipeni 3, 2 p.961
Filipeni 3, 8 p.936
Filipeni 3, 13 p.126, 177
Filipeni 3, 14 p.962
Filipeni 4, 3 p.493
Filipeni 4, 5-6 p.235
Filipeni 4, 6 p.962
Filipeni 4, 12 p.955

Coloseni 1, 18 p.185
Coloseni 3, 1-2 p.954
Coloseni 3, 5 pp.132, 622, 956
Coloseni 3, 22 p.468
Coloseni 4, 2 p.343
Coloseni 4, 6 p.754

1 Tesaloniceni 4, 10-11 p.954
1 Tesaloniceni 5, 6 pp.220, 628
1 Tesaloniceni 5, 15 p.649
1 Tesaloniceni 5, 16-18 p.121, 962
1 Tesaloniceni 5, 17 p.645, 647, 929
1 Tesaloniceni 5, 21 p.717
1 Tesaloniceni 5, 21-22 p.962

2 Tesaloniceni 3, 6-12 p.143
2 Tesaloniceni 3, 8 p.149
2 Tesaloniceni 3, 12 p.137, 954

1 Timotei 1, 9 p.606
1 Timotei 1, 15 pp.846, 965
1 Timotei 2, 1-3 p.954
1 Timotei 2, 4 pp.348, 598, 845, 940
1 Timotei 4, 4 p.315
1 Timotei 5, 13 p.881
1 Timotei 5, 23 p.955
1 Timotei 6, 7 pp.783, 958
1 Timotei 6, 8 p.923
1 Timotei 6, 9 p.958
1 Timotei 6, 10 pp.120, 131, 164
1 Timotei 6, 12 p.120

2 Timotei 1, 7 p.423
2 Timotei 2, 4 p.233
2 Timotei 2, 4-5 p.959
2 Timotei 2, 6 p.606
2 Timotei 2, 19 p.164
2 Timotei 2, 21 p.547
2 Timotei 2, 22 p.956
2 Timotei 2, 24 p.202
2 Timotei 3, 8 pp.604, 838
2 Timotei 3, 10 p.964
2 Timotei 4, 2 p.962

Tit 1, 15 p.738
Tit 2, 6 p.956
Tit 2, 11-12 p.956

Evrei 2, 3 p.773
Evrei 3, 7 pp.568, 632
Evrei 4, 15 p.952
Evrei 6, 8 p.841
Evrei 7 p.826
Evrei 7, 7 p.944
Evrei 7, 15-25 p.122
Evrei 10, 23 p.534
Evrei 11, 8 p.444
Evrei 11, 9 p.263
Evrei 11, 17 p.444
Evrei 11, 28 p.927
Evrei 11, 39-40 p.444
Evrei 12, 2 p.141
Evrei 12, 12-13 p.957
Evrei 12, 14 p.956
Evrei 12, 22-23 p.534
Evrei 12, 29 pp.258, 925
Evrei 13, 1 p.963
Evrei 13, 4 p.558
Evrei 13, 15 p.632
Evrei 13, 16 p.963
Evrei 13, 17 pp.159, 699
Evrei 17, 39-40

Iacob 4, 11 pp.153, 491, 772
Iacob 4, 6 p.158, 158, 921
Iacob 5, 5 p.161

Iacob 1, 25 p.144
Iacob 1, 23-25 p.138
Iacob 4, 4 p.127, 130
Iacob 1, 14 p.563
Iacob 2, 13 p.673
Iacob 5, 16 p.486, 585
Iacob 4, 8 p.632
Iacob 2, 10 p.177

1 Petru 1, 16 p.935
1 Petru 1, 20 p.952
1 Petru 2, 6-8 p.967
1 Petru 2, 23 p.966
1 Petru 2, 8 p.384
1 Petru 2, 11 p.740
1 Petru 2, 23 p.181
1 Petru 3, 4 p.552
1 Petru 3, 9 p.164, 358
1 Petru 4, 7 p.164
1 Petru 4, 12 p.329
1 Petru 4, 14 p.431
1 Petru 5, 5-6 p.722
1 Petru 5, 8 pp.156, 163, 220, 229, 293, 642, 936, 963
2 Petru 2, 6-8 p.499
2 Petru 2, 15-17 p.776
2 Petru 2, 18 p.138
2 Petru 2, 19 p.183, 615
2 Petru 2, 22 p.254
2 Petru 3, 11 p.247

1 Ioan 1, 6 p.244
1 Ioan 2, 15 p.130, 218
1 Ioan 2, 16 p.138
1 Ioan 2, 28 p.459
1 Ioan 3, 14 p.797
1 Ioan 3, 16 p.804
1 Ioan 3, 21 p.459
1 Ioan 3, 22 p.156, 163
1 Ioan 4, 18 p.797
1 Ioan 5, 3 p.183

Apocalipsa 2, 14 p.776
Apocalipsa 2, 23 p.256
Apocalipsa 3, 20 p.129
Apocalipsă 4, 4 p.422
Apocalipsă 6, 11 p.422
Apocalipsă 6, 13-14 p.953
Apocalipsă 7, 9 p. 422
Apocalipsa 12, 10 p.284
Apocalipsă 14, 19 p.422
Apocalipsă 21, 1 p.624

Indice onomastic

A

Aaron, arhiereul (VT): X, 68; XIII, 33.
Abigail (V.T.): XV, 112.
Acachie, avva: XXI, 48.
Achila, avva: II, 17; IV, 11, 12; V, 3; X, 22-23.
Adam - I, 111; II, 64; IV.38; X, 297; XI, 114; XVIII, 7, 59; XIX 21; XX, 10.
Adelfie, avva: VIII, 21.
Agaton, avva: IV, 7-10; V, 2; VI, 5-7; VII, 2; X, 13-20, 27, 135; XI, 7-9; XII, 3; IX, 2, 3; XV, 21, 111, XVII, 4; XIX, 9. XV, 21, 111; XVII, 4, 10; XIX, 9.
Afrodita: I, 5.
Ahitofel: XI, 114;
Aila: X, 61.
Aio, avva: II, 36; III, 5; X, 28.
Alexandria: I, 11, 84; II, 6, 13, 32, 72; III, 42, 53; IV, 16, 121, 122; V, 81, 84; VII, 13, 14; VIII, 4; X, 12, 100, 182. XIII, 3, 17, 23; XV, 13, 19, 103, 223; XVI, 46; XVIII, 9, 12, 37; XIX, 3, 1; XX, 1; XXI, 33.
Alexandru, avva: X, 11-12, 20; XIV, 2; XV, 20.
Alexandru, ucenicul avvei Arsenie: II, 13.
Alonie, avva: X, 27; XI, 14-15; XV, 27, 110, 141.
Ammoe, avva: IV, 13, 14; X, 23-24; XI, 11-12-, 17; XV, 24: XVI, 10.
Ammonie, avva: I, 11.
Ammona, avva: I, 151; III, 3; IV, 9; VII, 3; IX, 4, 5; X, 21, 98; XI, 10; XII, 1; XV, 22, 23; XVI, 16; XVIII, 5; XIX 1, 2.
Ammonatha, avva: XIX, 3.
Ammun, avva din Rait: I, 11; II, 52; III, 3; IV, 9; X, 9; XVII, 11.
Ammun, avva din Nitria: I, 11; X, 9; XI, 13; XIV, 3; XVII, 11.
Anania: X, 285.
Anastasia, sfânta: XIII, 4.
Anastasie, avva eunuhul: VII, 13.
Anchiaste: IV, 19.
Andrei, avva: I, 4.
Andrei, sfântul: XVII, 35.
Andronic, avva: VII, 14.
Antianie: X, 28.
Antonie, avva cel Mare: I, 1, 2, 3, 11, 62, 85, 107, 151; II, 1, 3, 53; III, 1, 63, 89; IV, 1, 71; V, 1; VI, 1; VII, 1, 34, 71. VIII, 1, 2, 21; IX, 1, 4; X, 1-9, 157; XI, 1-3, 104, 115; XII, 1, 24; XIV, 1; XV, 1-6, 71, 85, 129, 148, 149-154; XVI, 1; XVII, 1-3, 11, 18, 19; XVIII, 1, 2, 31; XIX, 2, 23; XX, 1, 6, 12, 13.
Antiohia: VII, 14; IX, 45; XV, 223.

Anuv, avva: III, 37; IV, 14, 57; V, 15; IX, 25; X, 81, 87, 129, 150; XI, 68; XV, 25, 119, 123.
Apamia: XX, 25.
Apfie, episcopul: XV, 27.
Apollo, avva: III, 5, 45; V, 9; VIII, 5; XI, 42; XIII, 1; XVII, 125.
Apostoli: XX, 13; XII, 1;
Arabia Egiptului: I, 11; VI, 18.
Arcadie, fiul de împărat: XV, 19.
Are, avva: XIV, 4.
Ares: I, 5.
Arieni: XV, 154.
Arimateea: X, 177.
Arona: III, 109.
Arsenie, avva: II, 4-16, 48; III, 2, 18; IV, 2-6; VI, 2-4, 32, 56; VIII, 3; X, 10-12, 20, 33; XI, 4-6, 50, 93; XII, 2; XIV, 2; XV, 7-20; XVII, 20; XVIII, 3, 4, 6; XXI, 9.
Ascalon: XIV, 23.
Asia: XXII, 4.
Atanasie, avva: VII, 14.
Atanasie cel Mare: I, 5; III, 42; XV, 154; XVIII, 8; XXI, 33.
Atena: VII, 26; XVI, 39.
Athliva, muntele: IX, 23.
Athre, avva: I, 82; XV, 144.
Augusta: XIII, 4.
Avraam, avva: III, 20; X, 25-26; XI, 73; XIV, 4; XV, 237.
Avraam, avva Iviritul: X, 49.
Avraam, patriarhul: I, 12, 62; III, 36; VII, 13, 14, 66; X, 68; XI, 70; XIII, 1; XIV, 34.
Avraam, ucenicul avvei Sisoe: IV, 68; VII, 49; XV, 151, 154; XIX, 22; XV, 151, 154; XIX, 22.
Avraam, ucenicul avvei Agaton: X, 135.
Avramie, avva: I, 48; IV, 15; XV, 237.

B

Babilon: I, 151; VII, 75; XI, 113; XV, 15, 29.
Beirut: VII, 39; X, 29.
Bizanț: XIII, 4.

C

Cain: X, 61; XI, 114.
Cananeanca: XV, 30, 112, 140.
Casian: XI, 43; XIX, 10.
Cetatea Sfântă: I, 151; III, 70; XVIII, 16; XXII, 14.
Cezar: XIII, 8.
Cezareea Capadociei.
Cezareea lui Filip: I, 151.
Chilii (centru monahal): I, 119; III, 52, 53; IV, 17, 22, 65, 95, 98, 105, 113, 120, 121; V, 13; VI, 14; VII, 21, 81; X, 21, 23, 222, 250; XIV, 37; VIII, 4, 30; XV, 32, 99, 239; XVII, 12.39: XVIII, 34; XXII, 12.
Chiril al Alexandriei: X, 182; XVI, 15; XVIII, 7.
Cipru: XII, 5; XV, 223; XVI, 23.
Clysma: II, 52, 57; III, 89; X, 181; XV, 144, 153.
Conon, avva: IV, 41.
Constantin, împăratul: VII, 95; X, 8, 149, 251.

Constantinopol: X, 8, 29, 253; XIII, 4; XV, 191.
Cornilie: XXII, 2;
Cosma din Alexandria: II, 32.

D

Dagon, zeu: I, 52.
Daniel, prorocul: I, 33, 65, 66, 151; IV, 72; XXI, 21.
Daniil, avva: IV, 2, 4-6; V, 5; VI, 4; VII, 11-14; VIII, 4, 5, 19; X, 11-12, 20, 31-33; XI, 6, 17; XIII, 3-4. XV, 13, 15, 19, 20, 29; XVIII, 4, 6, 7, 12.
David, regele: I, 17, 53, 62, 71, 151; IV, 60, 124; V, 17; VII, 52, 93; X, 68, 277; XI, 83; XII, 6; XV, 112, 248; XVIII, 54.
Dexocrat: XIII, 4.
Diadoh, avva: II, 18.
Diolkos (centru monahal): III, 37; V, 77; XVII, 57.
Dionisia, fericita: I, 151.
Dioscor, avva: I, 11; III, 6; IV, 19.
Dorotei, avva: XIV, 23.
Duhul Sfânt: I, 54, 84; III, 81, 83, 92, 94.
Dulas, avva: II, 19; VII, 11; XII, 4; XIX, 4.

E

Egiptean: XV, 9, 10, 33; XVI, 39; XVIII, 19, 34; XX, 4.
Egiptul: III, 22, 34, 89, 105; IV, 11, 57; V, 23, 43-44, 49, 58, 60, 61; VI, 18; VII, 14, 42, 61; VIII, 13; IX, 10, 16, 30, 34; X, 151, 231, 280; XIII, 4; XIV, 12, 23; XV, 61, 78, 82, 191; XVII, 22, 28, 31, 37, 41; XVIII, 7, 19, 61; XIX, 17, 21; XX, 2, 26.
Efrem avva: XVIII, 10, 11.
Efrem sfântul: X, 36.
Eladie avva: IV, 21-22.
Elini: XV, 88, 175; XVI, 39; XVIII, 8.
Elisei prorocul: I, 54; VII, 13; XVIII, 44.
Elisie: III, 63.
Elos: VII, 59; VIII, 13; X, 70; XVIII, 13, 21; XX, 4.
Elos din Arsinoe: XVII, 20.
Enaton: V, 81; VII, 23; VIII, 4; X, 61; XII, 14; XIX, 11.
Epifanie episcopul Salaminei: I, 12; IV, 20; X, 34-35; XII, 5-6: XIII, 2; XV, 30, 223; XVIII, 8.
Epimah avva XV, 145.
Ermupole: VIII, 5.
Etiopia: X, 61.
Etiopian: XIII, 4; XVIII, 4; XXII, 48.
Eva (VT): IV, 89.
Evagrie avva: I, 143; III, 7; XII, 7-9; XV, 31, 32.
Evdemon, avva: V, 6.
Evghena, amma: I, 23.
Evharistie: XX, 2.
Evhiți: XII, 14.
Evloghie, avva: VIII, 6; XVIII, 12.
Evloghie, egipteanul: XIII, 4.
Evprepie, avva: I, 19, 22; VI,

10; XVI, 3.
Evsevie, papa Alexandriei: XVIII, 12.
Evstohie, arhiepiscopul Ierusalimului: VII, 40.

F

Faran: II, 13; VII, 41; X, 80.
Fariseu: I, 18; X, 262, 277; XV, 30, 168, 242.
Ferme: I, 35, 36; II, 24; X, 262; XIII, 6, 15.
Filagrie: VI, 31.
Filikas, avva: III, 49.
Filorom, avva: IV, 93; XX, 18.
Fokas, avva: V, 59.
Fortas, avva: VII, 58; XVIII, 34.

G

Gavriil Arhanghelul: XV, 197; XVIII, 54.
Geneza: IX, 3.
Ghelasie, avva: VI, 8; X, 29-30; XVI, 2; XIX, 8.
Gheorghie, avva anahoretul: VI, 9.
Gherasim: I, 151.
Gherontie, avva din Petra: V, 4.
Ghetsimani: I, 48.
Gomora: X, 258.
Gorgonia: XIV, 19.
Grigorie Teologul: I, 10; VII, 10; XV, 28; XXI, 34.

H

Halcon: III, 65.
Halev: XI, 31.
Henevrit: I, 11.
Heremon, avva: VII, 59.
Heruvim: XI, 16.
Hermes: I, 5.
Homai, avva: I, 88.
Honorie, fiu de împărat: XV, 19.
Hrisoroas, râu: XIX, 5.
Hristos: I, 93, 145.

I

Iacob, avva: III, 21; V, 26; VI, 18; X, 62-63; XII, 13; XV, 75, 99; XVIII, 34; XXI, 47.
Iacob (VT): IV, 67; IX, 3; X, 23; XV, 19.
Iacob, fratele Domnului: I, 33.
Iadul: I, 151; III, 4, 90; V, 47; XIII, 4; XVIII, 54; XX, 26.
Ianvre: XVIII, 24.
Ianes: X, 285; XVIII, 24.
Ierax, avva: I, 51.
Ieremia, proorocul: X, 68.
Ierihon: III, 109; XV, 248.
Ieronim, monahul: XVIII, 61.
Ierusalim - I, 92; IV, 143, 152; V, 32; X, 68; XIII, 33; XV, 223; XVIII, 31; XXII, 1.
Iezechiel, proorocul: XVIII, 31; XXI, 21.
Ignatie Teoforul: I, 151.
Iisus Navi: XI, 31; XV, 183; XIX, 9.
Ilarion, avva: IV, 20; XVII, 19.
Ilie, avva - III, 8; VII, 18; IX, 7; XIX, 9.
Ilie, avva diaconul: XXI, 41.
Ilie, isihastul: I, 34.

Ilie, prorocul: I, 62; VII, 13; X, 182; XXII, 2.
Ilit, avva: IX, 1.
Ioab: I, 71.
Ioan, anahoretul: XVIII, 16.
Ioan, avva: II, 29, 30, 48; III, 19; IV, 13; XV, 25, 99; XVIII, 14, 15.
Ioan, avva de la Chilii: III, 22; IV, 39.
Ioan, avva Casian: I, 42; IV, 39-40; V, 9; VI, 20.
Ioan, avva Chinoviarhul: I, 42.
Ioan, avva Colovos: I, 40; IV, 28-31; V, 7; VII, 26, 30; X, 51-54, 97; XI, 27-38; XIII, 7; XIV, 7; XV, 57-68; XVI, 6; XVII 15-18, 23.
Ioan, avva Eunuhul: X, 46, 64.
Ioan Gură de Aur: I, 43; VIII, 6.
Ioan, avva din Lyko: XII, 4.
Ioan, avva Kilikas: I, 44-47; VII, 28.
Ioan, avva Kizikin: I, 48.
Ioan, ucenicul avvei Pavel: XIV, 8.
Ioan, avva Persul: VI, 18; X, 68; XVI, 9.
Ioan, Prodromul: I, 151; X, 68.
Ioan, avva Tebeul: XV, 69; XVI, 10.
Ioil: III, 72.
Iordanul: I, 151; IV, 152; XI, 87; XV, 222; XXII, 14.
Iosif (VT): V, 72; VII, 42; IX, 3; XV, 61, 108.
Iosif, avva: I, 49; II, 26, 44. III, 40; IV, 37, 58; VIII, 6; X, 57-61, 86, 93, 154; XI, 41; XII, 12; XIII, 8; XV, 5, 111; XVII, 6; XXI, 46.
Iosif, avva Tebeul: I, 41.
Iosif din Arimateea: X, 177.
Iosif, avva Pelusiotul: XV, 77.
Iov, avva: IV, 78.
Iov (VT): I, 66, 111, 133, 135, 151; VII, 27, 42; X, 38, 68; XI, 114.
Ipatie XIII, 4.
Iperehie, avva: III, 48; IV, 85-92; VI, 30; VII, 56, 57; X, 173; XI, 84-85; XIV, 26; XV, 170; XVII, 32.
Iraclie, avva: VII, 19, 20.
Iraclion: X, 59; XVI, 15.
Irina, fiica Sf. Spiridon: XIX, 24.
Irineu, avva: I, 24.
Irod: I, 151.
Isaac, avva: I, 50, 74; III, 20, 40, 52; IV, 34-36, VI, 13-15; X, 55-56, 133, 138; XI, 59; XV, 73, 74; XVI, 15.
Isaac, avva Tebeul: IX, 11.
Isaac, ucenic al avvei Apollo: XI, 42.
Isaac, patriarhul: I, 151; XI, 114.
Isaia, avva: I, 27-29; 32, 33, 82; II, 21, 35; III, 9, 10, 14, 16; IV, 11, 24-25; VII, 15-17; VIII, 7, 8; IX, 8, 9; X, 40-43, 85; XI, 12, 18-20; XII, 11; XIV, 6; XV, 38-48; XVII, 13; XXI, 35.

Isaia, proorocul: IV, 67, 107; X, 69, 277; XV, 96; XVIII, 31; XXI, 21.
Ishirie, avva: XVIII, 17.
Isidor, avva: II, 31; IV, 32, 33, 38, VI, 12, 16, 17; VII, 29, 43; X, 65-67; XI, 39-40; XII, 11; XV, 37, 70, 71, 78; XVI 7.8.45: XVIII, 25.
Ismaelit: XIII, 4.
Israel: X, 177; XIII, 33.
Israelit: I, 52, 77; II, 63; III, 61; IV, 67; V, 55.
Iuda, Iscarioteanul: I, 33; XI, 51, 114.
Iudeu: I, 12; X, 61; XXII, 1.
Iulian, avva: VI, 19; VII, 14.
Iulian, împăratul: IV, 93; XII, 25; XVIII, 8.
Iustin, împăratul: XIII, 4.
Iustinian, împăratul: VII, 13; XIII, 4.
Ivistion, avva: V, 16.

K

Kalamon: IV, 75.
Kalamonul Arsinoei: IV, 74; X, 157.
Kanopo: II, 12; XV, 19.
Karion, avva: V, 8; XV, 34, 36, 78.
Kastro: III, 63.
Koprie, avva: VII, 31, 32; XV, 80.
Kronie, avva: I, 52-54; XV, 73, 76, 77.
Kyno: III, 89.
Kyr, avva: V, 10.

L

Lavra: II, 77; IV, 74; X, 39; XVIII, 34.
Lavra avvei Gherasim: I, 151.
Lavra avvei Petru: IV, 141.
Lavra avvei Savva: XVIII, 16.
Lavra Duca: XV, 248.
Lavra Egiptului: IV, 97.
Lavra Eliogului: VII, 9.
Lavra Eptastomu: XVIII, 16.
Lavra Kalamon: II, 70.
Lavra Octokaidekato: II, 72.
Lavra Pirghilor: IV, 152; VII, 40.
Lazăr, săracul (NT): VII, 87.
Levco: XII, 4.
Levitic: XII, 1.
Liban: VII, 39.
Libia: XX, 3.
Lithos, sfânt: XII, 4.
Locurile Sfinte: XIV, 4.
Longhin, avva: III, 23, 24; IV, 42; VII, 33; X, 69; XV, 79, 81; XVI, 11; XVIII, 18, 19; XIX, 11-14; XXI, 48.
Longhin, satul: X, 175.
Lot (VT): IV, 38; IX, 48; XIII, 1.
Lot, avva: V, 11; X, 13; XI, 41, 72; XII, 12; XVII, 20.
Luchie, avva de la Enat: VII, 23; X, 69; XII, 14.

M

Macarie, avva Egipteanul: I, 26, 33, 55, 56; II, 33, 36; III, 25-28; IV, 43-45, 46, 47; VI, 11, 22; VII, 34-37; IX, 12,

13; X, 13, 70-73, 79; XI, 44-45; XII, 15; XV, 82-89, 104; XVI, 12, 13; XVII, 21; XVIII, 20-24; XIX, 15-17; XX, 3-5.
Macarie, avva Alexandrinul: I, 11; X, 70.
Madianiți: V, 55.
Magdala: XV, 100.
Maniheu: XIII, 32; XXI, 44.
Marcel, avva: VII, 39.
Marcelin, avva: XVIII, 28.
Marcu, avva ascetul: I, 57; II, 9, 39; III, 33; IV, 48; VI, 3; IX, 17; X, 10.
Marcu, avva cel nebun: VIII, 4; XIII, 3.
Marcu Evanghelistul: XIII, 3.
Marcu, sfântul: I, 84.
Marcu, ucenicul avvei Siluan: XIV, 9, 11; XVIII, 29.
Marea Moartă: XII, 11.
Maria Magdalena: III, 81.
Maria Născătoarea de Dumnezeu: III, 40.
Maria: X, 160; XX, 2; XXII, 1.
Marta: X, 160.
Matoe, avva: I, 61; III, 32; V, 12; VII, 35; X, 74-75; XV, 96-102; XX, 17.
Matusalem: I, 151.
Maxentie: XVIII, 358-359
Mazici (barbari): XV, 25; XX, 27
Măslinilor, muntele: I, 48; III, 70; XXII, 1.
Meghetie, avva: VI, 24; X, 76-77; XIV, 12.
Melchisedec: I, 12; XV, 80; XVIII, 7.
Memfis: XV, 19.
Metemer: III, 63.
Mihail Arhanghel: XVIII, 54.
Miles, avva: XIX, 18.
Milisie, avva - VII, 38.
Mina, avva: IV, 47.
Mina, sfântul: IV, 152; VII, 14; XIII, 23.
Mios, avva din Tebaida - I, 11; X, 78; XIV, 13; XV, 103.
Mirogene, Bătrânul: VII, 40.
Moise, avva etiopianul: I, 58, 59, 151: II, 15, 34, 37, 38; III, 29, 30; IV, 40; V, 9, 58; VI, 23; VIII, 13; IX, 14-16; X, 142; XI, 46-48, 78; XII, 10, 16; XIII, 11; XIV, 14-16; XV, 35, 37, 90-95; XVI, 14; XVIII, 25-27; XXI, 52.
Moise, prorocul: I, 53, 63; II 64; VII, 75; X, 68, 135, 182, 280; XI, 31; XII, 1; XV, 168; XX, 10, 26; XXI, 21, 53.
Moise, fiul lui Teodor - III, 62.
Monidia: III, 86, 87.
Motie, avva: VIII, 14; XVI, 15.

N

Nabucodonosor: I, 24; V, 85.
Nabuzardan: IV, 50, 143.
Natanael, avva: VII, 41.
Neapole: I, 151.
Netra, avva: I, 80.
Niceea: X, 149.
Nicopole din Palestina: X, 29.
Nikon, avva: VII, 41.

Nil, avva: II, 42; XII, 17-23; XV, 105.
Nilupole: VIII, 21; XVIII, 49.
Nisterie, avva - I, 62, 63; II, 44; VIII, 15; IX, 25; XI, 49-50; XIII, 12; XV, 106.
Nitria, centru monahal: I, 11, 82, 151; III, 26, 64, 88; VII, 37; VIII, 4; X, 9, 23; XV, 54, 88; XX, 3.
Nitru, lac: XV, 78.
Noe: I, 66; II, 13; X, 61.

O

Octoih - III, 45.
Olimpie, avva de la Chilii: V, 13; XI, 52.
Or, avva: II, 53; III, 50; X, 174-175; XI, 86; XV, 144; XX, 20-22.
Origen XVII, 20.
Orsirie, avva: I, 11.
Orsisie, avva: XI, 53; XV, 108.
Ostrachina: VI, 41.
Oxirrynh: VII, 84; XIII, 25; XV, 27; XX, 27.

P

Paisia: XVII, 17.
Paisie, avva: I, 82; IV, 39; XI, 57.
Paisie, fratele avvei Pimen: X, 129, 150; XVI, 16; XIX, 29.
Pafnutie, avva Kefalas: I 61; II, 48; III, 27; V, 6, 23; IX, 12, 32; X, 7; XV, 115, 147; XVII, 29.
Pafnutie, din Sidonia: I, 11; X, 148.
Pafnutie, episcopul di Tebaida: X, 149.
Pahomie, avva: I, 151; VI, 8; X, 79; XV, 104; XVIII, 30; XX, 19.
Pahonie, avva: V, 89.
Paladie, avva: I, 79; IV, 67; VIII, 13; X, 147.
Palestina IV, 23; VIII, 32; X, 29; XII, 5; XIII, 9, 21; XVII, 19.
Pamvo, avva: I, 2, 80, 84; III, 42, 45; IV, 55; VI, 13, 15; X, 143-146; XI, 71; XIII, 15; XIV, 18; XV, 55, 71, 143; XVII, 28; XX, 3, 6, 8, 10, 14.
Panefo: VIII, 6; X, 57; XIII, 8; XVI, 24.
Pantukla, obște: XXII, 14.
Papa Alexandriei: VII, 13; XV, 55.
Paști: IV, 21, 66, 76, 98, 120; V, 47; VII, 93; VIII, 4.
Patriciana: VII, 13.
Pavel, apostolul: IV, 135; VII, 37, 52, 94; X, 68.
Pavel, avva: II, 49; III, 43; IV, 66; VII, 46; X, 8; XVI 21; XIX, 21; XXI, 55.
Pavel, avva cel Mare: VII, 46.
Pavel, avva, cel simplu: III, 45; XVIII, 31, 32.
Pavel, avva al Fotiei: I, 11.
Pavel, monahul: XXII, 13.
Pavel, ucenicul avvei Or: X, 174; XX, 21.
Pelusion - IX, 19; X, 163; XII, 11; XIX, 3.

Pemptos: VII, 13.
Persia: VII, 38; XII, 25.
Petra: IV, 72, 75; V, 4; VI, 23.
Petru, apostolul: VII, 37; X, 68, 102; XVIII, 37.
Petru, arhiepiscopul Alexandriei: XVIII, 37.
Petru, avva: III, 10-13; IV, 65; X, 13; XI, 21-22, 72; XV, 83, 144-146; XVII, 21.
Petru, preotul: XV, 148.
Pimen, avva: I, 63-76, 151; II, 45-47; III, 6, 34-41; IV, 50-63; V, 14-22, 55; VII, 4, 30, 31, 42, 44, 45; VIII, 16-20; IX 18-30; X, 57, 81-142, 150; XI, 13, 44, 54-57, 59, 70, XII, 24; XIII, 13-14, 18; XIV, 12, 17; XV, 2, 18, 24, 25, 36, 37, 70, -72, 92, 106, 109-142, 147, 237; XVI, 8, 16-19; XVII, 22-27; XIX, 20; XX, 6-9, 16; XXI, 49-54.
Pior, avva: IV, 64; IX, 31; XI, 58; XVI, 20.
Pistamon avva: VI, 25.
Pitirion avva: I, 85.
Pompei: XIII, 4.
Psentaisie, avva: XX, 19;
Psoie, avva: XX, 19.
Puplie, monahul: XII, 25.

R

Rai: IV, 89.
Rait: I, 44; II, 52; III, 65, 72, 73; VIII, 22; XI, 49; XV, 100, 145, 244; XX, 26.
Roma: II, 10, 12; III, 109; VII, 47; X, 151; XV, 223.
Roman, avva: XX, 11.
Roşie, Marea: XVII, 17.
Ruf, avva: XIV, 19.

S

Safira: X, 285.
Saio, avva: XIV, 22.
Saracini: XVII, 30.
Sarapie: XVIII, 8, 9.
Sarmatas, avva: II, 55; X, 162; XV, 165; XX, 16.
Sarra (VT): VII, 14.
Sarra, amma: IV, 79; V, 24-25; VII, 50; X, 148, 163-165; XIII, 16.
Satana: I, 33, 49, 109, 151; III, 67, 72, 101, 104; IV, 71, 129; VI, 39; X, 74, 106, 254, 262, 264; XI, 12, 110-111, 114; XII, 4; XV, 174; XVII, 17; XVIII, 20, 24; XXI, 63; XXII, 15.
Saul, avva I, 17.
Savva, avva: I, 34.
Schitul, centrul monahal: I, 58, 139; II, 10, 15, 17, 30, 33, 37, 49, 53; III, 5, 26, 33; IV, 1, 11, 16-17, 29, 31, 32, 79, 96, 99, 101, 121, 137, 142, 148; V, 6, 23, 26, 43-46, 58, 84, 89; VII, 3, 13, 14, 36, 43, 85; VI, 2, 22, 23, 32, 37; VIII, 4, 5, 13, IX, 14, 31; X, 17, 31, 33, 46, 51, 56-57, 70, 151, 231, 239,

256; XI, 30, 33, 52, 105; XII, 28; XIII, 3-4, 6-7, 11; XIV, 3, 7, 10, 31; XV, 8, 12, 14, 19, 25, 36, 53, 55, 66, 67, 78, 80, 82, 85, 88, 103, 235, 241; XVI, 7, 14, 21, 36, 45; XVII, 15, 17, 22, 27, 37, 41, 50; XVIII, 3, 12, 13, 21, 26, 27, 34, 36, 42; XIX, 7, 9, 15, 19, 25, 30; XX, 3, 4, 28; XXI, 16, 20, 52.
Schitopole: III, 71.
Scriptura Sfântă: I, 1, 14, 15, 80, 106; XV, 5, 19, 98, 112, 140, 144, 155, 201, 234; XVI, 1; XVIIII, 20, 28; XX, 19; XXI, 21; XXII, 4.
Semei: XXI, 54.
Serafim: XI, 16.
Serapion, avva: III, 46; IV, 40; VI, 28; VIII, 25; XI, 79; XIII, 17.
Serenie, avva: IV, 78; X, 138; XV, 166.
Serghie: I, 151; VIII, 4.
Seridie, avva: XIV, 23.
Siluan, avva: I, 25; III, 44, 45; IV, 77; VI, 26, 27; VIII, 32; X, 80, 160-161; XI, 76-78; XIV, 9-10; XVI, 24; XVII, 31; XVIII, 29, 33; XX, 10, 15.
Simeon (VT): IX, 3.
Simeon Stilitul: X, 29.
Simeon, kyr: XX, 25.
Simon, avva: VIII, 23; XI, 63.
Sinai, muntele: I, 53; III, 33, 62, 67, 69; IV, 152; VII, 41; X, 80, 160; XI, 76; XIV, 12; XV, 77.
Sinclitichia, amma: II, 56; III, 47; IV, 80-82; VI, 29; VII, 51-55; VIII, 26, 27; X, 166-172; XI, 80-83; XIV, 24-25; XV, 167.
Sion, muntele: I, 92; V, 32.
Siria: IX, 45; XIII, 28; XV, 33; XVIII, 29.
Sirieni: XV, 33.
Sisoe, avva: I, 86, 87, 151; II, 51-53; IV, 68-71, 72, 73, 75; VI, 25; VII, 48, 49; VIII, 21, 22; X, 101, 152-157, 159; XI, 73-75, 86; XII, 26; XIV, 12, 20; XV, 144, 149-154, 157-164; XVI, 22; XVII, 30; XIX, 15, 22, 23; XX, 9, 10, 12-14; XXI, 56-57.
Sisoe, avva Tebeul: II, 54; IV, 74, 76; X, 158; XV, 155, 156.
Sisoe, avva din Petra: XV, 156.
Sodoma: X, 136, 258.
Sofronie, înțeleptul: X, 61.
Solomon: I, 151; IV, 130; X, 68; XIII, 33.
Sopatru, avva: XIV, 21-22.
Sorie avva: XVI, 15.
Spiridon sfântul: XVI, 23; XIX, 24.
Sunamiteancă: I, 54.
Surie avva: XX, 19.

Ş

Ştefan, primul mucenic: I, 151; XVI, 42.

T

Tamiathis: VI, 32.
Tartarul: III, 4.
Tebaida: I, 11; II, 48; V, 3, 51; VII, 14, 80; VIII, 5; X, 12, 28, 157, 277; XIII, 4, 30; XV, 78, 190, 241; XVI, 46; XVIII, 28, 61; XIX, 21; XX, 26.
Tebei: V, 62; X, 57; XIV, 7, 20.
Teodor Adanite: XXII, 14.
Teodor, avva: XV, 49-53; XVI, 5, 11; XX, 22; XXI, 43.
Teodor, avva din Ferme: I, 35, 36; II, 24, 27; IV, 26; VI, 11; VII, 21, 22; IX, 3, 9-12; X, 44-48; XIII, 5, 15; XV, 73.
Teodor, avva din Enat: VII, 23; XI, 23; XVII, 14.
Teodor, avva din Schit: XI, 24.
Teodor de Elefterupole: X, 49.
Teodor, episcop: IV, 152.
Teodora, amma: I, 37-39; II, 28; VII, 24; X, 50; XI, 25; XV, 56; XXI, 44, 45.
Teodora, împărăteasa: VII, 13.
Teodosie, avva: IV, 41.
Teodosie, cel mic: XV, 191.
Teodot, avva: IV, 27.
Teofil, arhiepiscopul Alexandriei: I, 37; II, 6, 12; III, 17, 18; IV, 122; XV, 54, 55; XVIII, 9.
Teopempt, monahul: XVII, 20.
Terenuthi: VII, 36; XV, 25; XIX, 19.
Testament, Noul: X, 239, 259; XVI, 2; XXII, 6.
Testament, Vechiul - XVI, 2; XXII, 6.
Tetrapilon: VIII, 4.
Thanaton, râu: XIV, 23.
Theognie, avva: XVIII, 34.
Theonas, avva: IV, 40; VII, 39; X, 48; XI, 25; XV, 51, 132.
Thesalonic: X, 293.
Theupole: XIV, 27; XVI, 46.
Tigonia: I, 11.
Timotei: II, 49.
Timotei, avva anahoretul: IX, 22; XIII, 18; XVI, 21.
Timotei, arhiepiscopul Alexandriei: XV, 13.
Tir: XIII, 21; XVIII, 41.
Titoe, avva: II, 57; IV, 83, 84; VIII, 28; X, 136; XII, 27; XV, 169; XX, 17.
Tomaida: V, 84.
Troia: XV, 13, 19.

V

Vacatie: X, 29.
Valaam (VT): XV, 257.
Vasile cel Mare: I, 151; VI, 20; XIV, 5.
Veliar: XVIII, 24.
Vameşul: XV, 30, 168, 242.
Veniamin, avva: I, 8; IV, 16-18; VII, 8.
Veniamin (VT): IX, 3.
Viare, avva: I, 9.
Victor, avva: VII, 9.
Visarion, avva I, 6, 7, 82;

VII, 5-7; VIII, 6; XI, 16; XII, 4, 41; XV, 116; XIX, 4, 7.
Vitimie, avva: I, 75; II, 17; X, 23; XX, 4.

X

Xantie, avva: XI, 51; XV, 107; XIX, 19.

Z

Zaharia, avva: I, 26; IV, 77; VI, 26; X, 160; XI, 76; XII, 10; XXII, 2.
Zaharia, avva fiul avvei Kronie: XV, 34-37, 78.
Zaharia, ucenicul avvei Siluan: XVIII, 33.
Zenon, avva: I, 25; IV, 23; X, 37-39; XV, 33; XVI, 4; XVIII, 13; XIX, 12.
Zoilo, avva: II, 13; VI, 32; XV, 20.
Zoion, avva: IV, 49.
Zosima, avva: I, 151.

INDICE DE TEME SELECTATE

Acedia (II, 1, 28, 60; III, 45; VII, 64, 65; X, 123, 167; XV, 89, 251; XIX, 27)
Acedia - împotrivirea la dracul acediei (I, 102)
Acoperirea greşelii aproapelui (IV, 108; V, 91);
Adevărul - cere-l de la limbă (I, 10)
Adevăr este în legea libertăţii (I, 57)
Adevărul despre noi îl spun cei care ne osândesc (I, 151d);
Ajutorul lui Dumnezeu (V, 22);
Aprindere trupească se vindecă cu mila lui Dumnezeu (V, 9);
Arătarea lui Hristos întru slavă (III, 55);
Ascultarea de cârmuitori şi de părinţi duhovniceşti (I, 106)
Asprimea vieţii în funcţie de alcătuirea fiecăruia - (VI, 3)
Auzirea este preferată vorbirii (II, 44);
Auzirea cuvântului şi neîmplinirea lui (III, 85)
Avantajul monahilor în lupta cu ispitele (V, 63);
Averea nu vatămă, ci a te lipi de ea (I, 151a);
Avuţia - nu lăsa gândul să se lege de ea (VI, 8)

Bătrânii - plângem după ei (III, 20);
Bătrâni care au albit numai de vârstă (V, 9);
Biciuirea de sine pentru a provoca durere şi plâns (III, 88, 89)
Binecuvântare în tot locul, cu cuvântul şi cu fapta (I, 128)
Boala primită cu mulţumire (I, 40; IV, 36; IV, 114);
Bogăţia adevărată (I, 23)
Bucurie pururea (I, 8)
Bunătate XVI, 29; VII, 17; IX, 4, 5;
Bunătatea lui Dumnezeu nehotărmurită (V, 61; IX, 17);
Bunuri materiale, lumeşti (I, 23, 33, 122; IV, 98; VI, 10)
Bunuri duhovniceşti, cereşti (I, 23, 122; II, 58; III, 4)

Carne - când se mănâncă (IV, 122);
Căderea frecventă în păcat şi nedeznădăjduirea (III, 86)
Cărţi creştine - a le avea şi a le citi (I, 13;III, 52);

Cărți bune - mai presus de folosul lor este lepădarea de ele (VI, 11, 28)
Cântarea e vătămătoare monahilor (I, 84; III, 45);
Cearta cu Dumnezeu pentru cele făgăduite (VI, 23)
Cercetarea fraților (I, 55)
Cercetarea bătrânilor I, 107
Cerere - ce cere Dumnezeu de la creștini I, 106
Chilie - unde să nu zidești I, 25
Chilia te învață toate I, 58; II, 37; II, 58;
Chilia - să nu stai mult în afara ei II, 2; II, 8; II, 48;
Chilia - dulceața ei II, 24; II, 54; II, 58; II, 61;
Chilia greu se învață II, 76
Chip ca de femeie - fuga de el V, 6;
Cinstirea celor pământești și celor cerești I, 23
Citirea cuvintelor dumnezeiești cu rugăciune prealabilă I, 43
Comoara monahului, neagonisirea VI, 30
Compensare - dezlegare la vin cu oprire de la apă IV, 43;
Confirmarea venită de la demoni - refuzată V, 81;
Conștiința - paza ei față de aproapele I, 82
Consimțirea cu ispita IV, 33;
Contrariile se întâlnesc II, 15;
Copil - prietenie cu el I, 49; I, 108
Copil - evitarea locuirii cu el V, 8, 21, 75, 76,
Copiii - cine îi aduce în pustie V, 71;
Credința - ce este I, 67
Creștin adevărat I, 123
Cumpătarea trupească I, 10; IV, 91;
Cunoașterea prin experiență I, 124
Cunoștința păcatelor III, 6
Curăția apropie pe monah de Dumnezeu IV, 135;
Curăția - cine o naște V, 87;
Curiozitatea este vătămătoare IV, 151
Cuvânt duhovnicesc sau trupesc I, 61
Cuvânt de la Dumnezeu III, 49;

Datoriile omului I, 28
Dăruirea - iubită mai mult decât primirea I, 61
Decăderea monahilor în vremurile din urmă I, 84
Defăimarea - iubită mai mult decât slava I, 61
Delicatețea față de aproapele IV, 108;
Desăvârșirea în Hristos - calea spre ea I, 42
Desăvârșirea - în ce se arată I, 56; I, 149;
Desfrânare în cuget sau în suflet V, 4; 7;
Desfrânata - pocăința ei III, 22;
Desfrânarea - lupta cu ea V, 13; 16; 17; V, 24, 25, 26, 27, 31, 36, 37...54, 60;
Deznădejdea din pricina desfrânării V, 64;
Deznădăjduire din pricina

proastei sfătuiri V, 9;
Discernământ după căderea în păcat greu V, 29;
Discreția privind cele ale sufletului II, 16
Disprețuirea oamenilor aduce pagubă sufletului III, 83
Dogma creștinului I, 145;
Dor de Dumnezeu I, 42
Dormit - unde să nu dormi I, 55
Dracii - alungarea lor I, 85
Dracii - lupta lor împotriva lumii V, 62;
Dracul desfrânării - fuga de el V, 5;
Dreptatea ta - nu te încrede în - I, 2
Drepții și păcătoșii I, 18
Dulceața lui Dumnezeu și dulceața lumii II, 50
Dumnezeu să fie înaintea ochilor tăi I, 103

Episcopul căzut în desfrânare V, 92
Ereticul - să nu stai cu el I, 138

Faima rea I, 55
Faptele tale se întorc la tine I, 79
Femeia - fuga de ea I, 140; II, 51; II, 63; IV, 26; V, 5; V, 77
Femeia ajută pe cel ispitit să nu păcătuiască V, 27, 28, 30, 84, 90,
Femeia mai virtuoasă decât părinții pustiului V, 84;
Firea bărbătească iubește firea femeiască IV, 130;
Foamea - lupta cu ea IV, 102; 142;
Foamea - leac pentru alungarea gândurilor IV, 146
Frica de Dumnezeu - ce este III, 12; III, 107;
Frica lui Dumnezeu înghite trupul III, 25
Frica de Dumnezeu luminează inima III, 21;
Frica de Dumnezeu - cum vine I, 20; III, 1; III, 9; III, 56;
Frica de Dumnezeu - armă împotriva răului I, 119
Frica de Dumnezeu și alte frici I, 151f;
Fuga de lume și de poftele trupești I, 44; III, 1;
Fuga monahului de oameni II, 6; II, 7; II, 9; II, 12; II, 14; II, 20; II, 35; II, 38; II, 73;
Fuga monahului de frați II, 31; II, 34;
Fumul ieșit din gură - semnul celui rău IV, 119;

Gândul - libertatea lui II, 52;
Gânduri - ascultarea de ele II, 55
Gânduri vătămătoare I, 94

Grădina - grija pentru grădina de aici sau pentru cea de dincolo III, 63
Grija pentru tine încredințată lui Dumnezeu I, 110
Griji - risipirea sufletului în ele I, 54; II, 27;
Grija pentru plecarea din viață III, 73;

Hainele scumpe pustiesc locurile sfinte VI, 13
Haina lumească alungată din mânăstire VI, 14
Haina monahului VI, 15

Iad - starea sufletelor în iad III, 4; III, 28
Iertarea păcatelor III, 5;
Iertare după căderi mari V, 47, 48, 49
Ieșirea sufletului III, 68;
Iisus - dobândirea Lui I, 60; I, 114;
Inimă - dacă ai, te mântuiești I, 81
Inimă curată I, 139;
Inimă de fier - cum dobândești I, 146;
Ispita - lupta cu ea încununează V, 72;
Ispită - izbăvirea de ea I, 89; I, 141; III, 29
Ispita desfrâului - biruirea ei IV, 149;
Ispitele - să nu te înfricoșezi în fața lor 112
Ispitirea în gând V, 72;
Iubirea de Dumnezeu (I, 28, 40, 84, 111, 125, 151; II, 65; III, 67; VII, 17; X, 265)
Iubire nu poți să ai dacă nu urăști mai întâi I, 111
Iubirea oamenilor oprește de la iubirea lui Dumnezeu II, 65
Iubirea de arginți - rădăcina tuturor relelor I, 33
Iubirea de arginți nu cunoaște săturare VI, 12
Iubitorul de arginți nu poate trăi după voia lui Dumnezeu VI, 17

Judecata - în așteptarea ei III, 3; III, 7; III, 10; III, 17;
Judecata din urmă - cum va fi III, 110;
Judecata semenilor IV, 100;
Jurământul fără putere I, 151h;

Împărăția cerurilor - cum se moștenește I, 38
Împărtășanie cu nevrednicie III, 13;
Împărtășire de Dumnezeu I, 19
Împreună-lucrarea cu Dumnezeu I, 151j;
Început bun în fiecare

dimineaţă I, 40
Închinare la idoli este pofta I, 5
Îndrăzneala - condamnată III, 95;
Îndrăzneala la Dumnezeu a celor care biruiesc în lupta cu desfrânarea V, 48;
Îndreptarea celui căzut în desfrânare V, 91;
Înduplecarea celui pe care l-ai întristat I, 75
Înfrânare la vorbă - IV, 1; 7; 12; 24; 54;73;83;97;
Înfrânare la somn - IV, 2; 3;75;
Înfrânare la mâncare - IV, 4; 6;10; 11; 15;17;28; 38; 41;42;45;74;113;
Înfrânare la băutură IV, 49; 52;65;68;71;82; 98;115; 116; 144;
Înfrânare la bani - IV, 9; 48;
Înfrânare la văz IV, 13;22;
Înfrânare - măsura ei IV, 16; 18;21;25;35;37;39;41; 42;45;46;65;66;77;93;
Înfrânare - motive de încălcare a canonului înfrânării IV, 51;
Înfrânat la limbă şi la pântece I, 2
Înfrânări - ierarhii între diferite înfrânări IV, 20; 27; 39;63;88;
Îngăduinţa faţă de greşeala fratelui IV, 108, 137; V, 92
Îngăduirea răului de către Dumnezeu III, 80; IV, 108;
Înger - nevoitor întărit de înger IV, 75, 150)
Înstrăinarea I, 4
Înştiinţare în inimă I, 68; V, 11; V, 65;
Întinarea trupului III, 85; V, 20;
Învăţare - numai a ceea ce ai făcut I, 42; I, 99; I, 120; I, 122;
Învăţare prin ispitire V, 9;
Învăţătorul - calităţile lui I, 39
Învierea unei femei păcătoase V, 60;
Învoirea cu păcatul V, 10,

✠

Lacrimi neîncetate III, 2;
Lacrimi - adunarea lor III, 53;
Lacrimile spală tot trupul III, 75;
Lacrimi - roadele lor III, 31; 3, 61;
Lauda tăcerii IV, 55;
Lăcomia pântecelui - maica desfrânării IV, 136;
Lăcomie - supunerea demonului lăcomiei IV, 133;
Legile dumnezeieşti - necunoaşterea lor I, 16
Legume IV, 134
Lepădarea incompletă de lume VI, 1; 20; 33
Lepădarea de părinţi III, 33

Lepădarea de fraţi trupeşti - IV, 95; IV, 110;
Lepădarea desăvârşită de sine III, 84; VI, 33
Lepădarea de avuţie până la a rămâne gol VI, 9
Lepădarea de avuţie mai presus decât toate faptele VI, 11
Lepădarea de statutul social VI, 32
Libertate - desăvârşirea libertăţii în Cruce I, 57
Libertatea monahului I, 67
Limba - paza ei I, 98; IV, 70; IV, 87;
Liniştea - preţul ei II, 59;
Liniştea monahului, deranjată de vuietul trestiilor II, 11
Liniştirea - ce este II, 78
Liniştirea - cum se caută II, 23; II, 28;
Liniştirea - la ce foloseşte II, 43;
Liniştirea în chilie II, 21
Liniştirea minţii II, 41;
Locul vestit - fuga de el I, 25
Loc curăţit de draci I, 46
Lucrare neîncetată I, 127
Lucrare - cine nu lucrează nu ia plată I, 27
Lucrare duhovnicească I, 99
Lucruri de căpetenie pentru monah I, 35
Lucruri curate I, 41
Lucruri cu mare preţuire în faţa lui Dumnezeu I, 41
Lucrul trecut - nu te mai îngriji de el I, 2
Lucrul de mână - puţin I, 9
Lucrul de mână - nu-l părăsi pentru nimic VI, 25
Lucru de mână pentru osteneală şi liniştire II, 75; IV, 66;
Lucrul de mână nu este lăsat pentru a primi oaspeţi II, 30
Lucrul găsit nu-l lua VI, 7, 18, 31
Lumea - ce este II, 21
Lumea - fuga de ea I, 33, III, 1;
Lupta duhovnicească I, 24; I, 126;
Lupta stăruitoare IV, 100;
Lupta cu păcatul în cuget V, 9;
Lupta împotriva desfrânării până la moarte V, 84; V, 89;

Mărturie din Scripturi I, 1
Mărturisirea păcatelor III, 70;
Măsurare - nu te măsura pe tine însuţi I, 7; I, 40; I, 56
Mâncare - ce să nu mănânci I, 101
Mâncare - nepăsare faţă de ea IV, 106; 107; 132;
Mâncare cea bună III, 96;
Mâncare stricată IV, 79;
Mâncare pe ascuns IV, 40;
Mâncare fără discernământ IV, 143;

Mângâierea străinului I, 107
Mânia - fuga de ea IV, 29; 32; 44; 119;
Mânia - plăcerile sunt pricina ei IV, 118;
Mântuire - cum să te mântuieşti I, 1; I, 51; I, 105; I, 147; II, 4; II, 36;
Mântuire - ştim cum dar nu vrem I, 33
Mântuirea la timpul prezent II, 1
Meteahna monahului - diavolul o atacă I, 101
Milostenie - a primi milostenie ca semn de iubire VI, 2
Mintea în cer II, 70
Mintea - luminarea ei II, 72
Mirean trăind în liniştire II, 32
Mireni - monahul să fugă de ei I, 33; II, 69;
Mireni făcând faptele pustiei II, 56
Moartea monahului faţă de lume I, 40
Moartea părinţilor duhovniceşti I, 50
Moarte - aducere aminte de ea I, 56; III, 4; III, 11; III, 18; III, 62; III, 91;
Monahul - lucrarea lui I, 26; I, 149;
Monahul - viaţa lui I, 148
Monahul desăvârşit IV, 111;
Monahul - măsura lui şi a celor din lume I, 123
Monahul luptat de demoni V, 62;
Monahi - făcând faptele mirenilor - II, 56
Morminte - caută şi plângi la morminte III, 102;
Moştenirea rudeniilor refuzată de monahi VI, 4, 21;
Mucenicia conştiinţei I, 5
Mulţumire pentru toate I, 8
Mustrarea sufletului III, 57;

Nădejdea în avuţie VI, 34
Neagonisirea I, 151o;
Nebun pentru Domnul - cum ajungi I, 91
Necurăţie - sufletul iubeşte necurăţia III, 81
Negustoria - ispită pentru monahi I, 47
Neînfrânare - vindecarea de ea IV, 145;
Nepăcătuirea - rădăcinile ei II, 5
Nepăsarea - buruiana mică I, 129; IV, 124;
Nepăsare - mântuirea unui nepăsător III, 51;
Nepătimire - calea spre ea I, 143;
Nesocotirea păcatelor mici aduce păcatele mari - I, 133
Nesocotirea lucrurilor dobândite VI, 5

Nevoinţă cu asprime şi liniştire I, 45; IV, 103;
Nevoinţă aspră IV, 116; 141;152;
Nevoinţă - roadele ei II, 70

Obiceiul cel rău greu de înlăturat III, 78
Ocara pentru numele lui Hristos şi pentru păcate I, 151g;
Ochii lăuntrici - liniştirea şi nemâncarea le dau ascuţime II, 19
Ochii - paza lor IV, 121;
Odihna - cum o afli I, 86;
Odihna trupului te face vrăjmaş al lui Dumnezeu I, 31
Odihna alungă frica de Dumnezeu I, 33; IV, 56;
Odihna trupească - să o urâm III, 1; IV, 53;58;
Om cu nume mare - nu sta alături de el I, 25
Omul lăuntric şi omul din afară I, 98
Osteneala trupească I, 53; IV, 117;

Pace gândului - cum se află I, 142;
Patima trupească - căinţa de ea III, 30
Paza limbii I, 56
Paza inimii IV, 84;
Paza - ce să păzeşti ca să te mântuieşti V, 88;
Păcatul - batjocură şi alungare a lui Dumnezeu I, 117
Păcatul celor din lume şi celor din pustie I, 116
Păcatul - conştiinţa lui II, 70
Păcatul trupesc ne îndepărtează de Împărăţia lui Dumnezeu - V, 86;
Păcatele credincioşilor şi ale necredincioşilor I, 17
Păcate - aducere aminte de ele III, 41;
Păcate - ştergerea lor III, 64;
Păcătoşii şi dreptii I, 18
Pântecele mic I, 9
Părăsirea locului - uşoară când nu ai nimic în chilie VI, 24
Părere de sine IV, 16;
Părinţi trupeşti - lepădarea monahului de ei IV, 57;
Petrecerea lângă cel neîncercat I, 137;
Pierderea lucrurilor materiale primită cu bucurie V, 10
Pizma viclenilor draci V, 3
Pizma între monahi V, 66;
Plata dumnezeiască preferată banilor VI, 16
Plăceri - iubitorul de plăceri nu poate trăi după voia lui Dumnezeu VI, 17
Plăcut lui Dumnezeu - cum să fii I, 1.
Plânsul - canonul monahului

III, 24; III, 34; III, 36; III, 37; III, 40; III, 59; III, 66; III, 108;
Plânsul înainte de a muri III, 26
Plânsul păcatelor III, 27; III, 38;
Plânsul învaţă pe om toate III, 53;
Plânsul - cum să ajungi la el III, 75
Poarta cea strâmtă - siliţi-vă să intraţi pe ea I, 38
Pocăinţă stăruitoare III, 74; III, 87
Pocăinţa dezleagă de poruncă I, 36
Pocăinţă pentru păcate trupeşti III, 71; V, 11; V, 23;
Pocăinţă pentru omor III, 109;
Pocăinţă diferită pentru acelaşi păcat V, 57;
Pofta de mâncare - lupta împotriva ei IV, 128;
Pofta - închinare la idoli I, 5
Poftă - biruirea ei IV, 109;
Pofta - rănile ei V, 68;
Pofta desfrâului V, 73;
Pofta nu omoară, dar răneşte V, 68;
Pogorământ - când se iese din chilie IV, 78;
Postul IV, 28; 67; IV, 90; IV, 120;
Postul cu acrivie IV, 147;
Postul continuu IV, 148
Postul alungă gândul viclean IV, 81;
Postul - frâul monahului IV, 86
Postul motivat de nevoia săracului IV, 139;
Preţul lucrului de mână VI, 25
Preţuirea şi disprețuirea aproapelui III, 83
Prietenie cu cel ce te sileşte I, 76
Prieteniile nefolositoare I, 69
Primirea de daruri - respinsă IV, 124, 126;
Priveghere - grijă pentru suflet I, 118
Privegherea curăţeşte mintea III, 23
Privirea plecată spre pământ I, 115
Propovăduire cu străpungerea inimii I, 130
Pustia - de ce pustia I, 51
Pustia te scapă de trei războaie II, 3
Pustnici mai răi decât cei din lume I, 116

Răbdarea în ocări I, 63
Răbdarea - semn minunat al lucrării harului IV, 150;
Răbdarea faţă de cel care păcătuieşte V, 91;
Răscumpărarea vremii I, 37
Războiul din partea dracilor; arme duhovniceşti I, 24; V, 62;

Războiul patimilor - nu ridicarea lui ci răbdare şi putere pentru a-l duce V, 42
Războiul patimilor - încredinţează-l lui Dumnezeu V, 46; V, 78; V, 89;
Războiul desfrâului până la moarte V, 74;
Războiul desfrâului - nu de la draci, ci de la sine V, 79;
Războiul desfrâului - pricinile lui V, 82;
Râsul - condamnat III, 19; III, 58; III, 93; III, 94; III, 95;IV, 80;
Ridicarea monahului căzut V, 63;
Risipirea - începutul relelor II, 45; II, 67;
Rudeniile - lepădarea de ele pentru Dumnezeu I, 125
Rugăciune neîncetată I, 8
Rugăciunea - starea la rugăciune IV, 103;

Sarea duhovnicească II, 67;
Sărăcia I, 4; VI, 29
Schima - semnificaţii I, 90;
Scrierile sfinte - lectura cu folos IV, 140
Scripturile - citirea lor I, 14;
Scripturile - necunoaşterea lor I, 15
Semne minunate - opaiţul se aprinde de la Domnul V, 47
Separarea de Dumnezeu - vinul, femeile, aurul şi odihna trupească I, 33
Sfârşitul bătrânilor - sfaturi la sfârşitul vieţii I, 88;
Sfinţirea numelui lui Dumnezeu I, 32
Silirea vrerii noastre I, 151i;
Silirea în toate - lucrarea monahului I, 25
Slava deşartă - unde nu este tânguire III, 99
Slava omenească - fuga de ea VI, 31
Slujirea - măsura slujirii lui Dumnezeu III, 67;
Smerenia - măsura ei I, 56
Smerita cugetare - originea şi roadele ei I, 30
Somnul fără grijă IV, 104;
Statornicie faţă de loc - I, 1; II, 53
Stăpânitorii văzduhului - eliberarea de ei II, 22
Stăruinţă în pocăinţă V, 47;
Sterp - cum naşte sufletul sterp I, 54
Strâmtorarea duce la rugăciune cu trezvie I, 24
Străpungerea inimii III, 104;
Suferinţa - iubită mai mult decât odihna I, 61
Sufletul pus pentru fratele nostru V, 50, 51,
Suflet bolnav I, 151e;
Sufletul - groaza lui la despărţirea de trup III, 17;
Supunere faţă de părintele duhovnicesc I, 41

Tagma monahilor cu adevărat mare este V, 62;
Tăcerea I, 7; II, 74; IV, 97; IV, 151;
Tăcerea cu răbdare I, 4;
Tăcerea aduce odihnă II, 47;
Tăcerea - maica celor mai înțelepte înțelesuri II, 18
Tânguirea lucrează și păzește III, 35; III, 101; III, 103;
Temere - trei lucruri de care să te temi III, 8
Timpurile din urmă - decadența lor I, 84;
Tropare - a nu se cânta de monah I, 84;
Trupul - trei sunt mișcările lui V, 1;
Trupul - fuga de cele trupești II, 46;
Trupul - evitarea atingerii lui IV, 112; 127;

Uitarea - înrobire a minții I, 52
Uneltele sufletului I, 64
Uneltele vieții monahale I, 66
Ura față de cele din lume I, 31
Urmarea lui Hristos I, 29

Vaiet III, 14, 15, 16; III, 60;
Venirea în sine V, 61
Veșmânt ceresc I, 11
Viața - ce este I, 100
Viețile sfinților - nesocotirea lor I, 87;
Vinul - riscul lui I, 109; IV, 98; IV, 101; IV, 105; IV, 129; IV, 144;
Vindecare - pe sine însuși I, 3
Vindecare - pe ceilalți I, 3; I, 63
Vindecare prin medicamentele lui Iisus - I, 151c;
Virtutea toată I, 40
Virtutea - dobândirea prin a urî contrariul ei I, 48
Virtuțile - învățarea lor I, 110
Voia lui Dumnezeu - împlinirea ei I, 121
Voia proprie - lepădarea totală de ea I, 41; I, 42
Voința - se cere de la om I, 111
Voința fierbinte și cea moale I, 151b;
Vorbe de folos I, 97
Vorbire - când să vorbești I, 22; I, 134; IV, 126;
Vorbire de rău I, 51; II, 63; IV, 89;
Vorbirea de rău și desfrânarea V, 12, 19
Vorbirea multă risipește căldura sufletului II, 18
Vorbirea despre credință și despre dogme usucă sufletul III, 77
Vrăjmașul dacă nu este primit nu poate intra I, 113

Cuprins

Notă asupra ediției 9
Monahismul, răspunsul desăvârșit al omului la iubirea lui Dumnezeu 22

Prolog la cartea bătrânilor stareți, numită Rai 111

Capitolul I - Îndemn al sfinților părinți pentru înaintarea în desăvârșire 117
Capitolul II - Că trebuie să urmărim liniștirea cu toată silința 209
Capitolul III - Despre străpungerea inimii 239
Capitolul IV - Despre înfrânare și că nu numai la mâncăruri se are în vedere, ci și la celelalte mișcări ale sufletului 285
Capitolul V - Diferite povestiri spre întărire în războaiele ridicate în noi de desfrânare 326
Capictolul VI - Despre neagonisire și că trebuie să ne păzim și de lăcomie 380
Capitolul VII - Diferite povestiri care ne întăresc în răbdare și bărbăție 400
Capitolul VIII - Despre a nu face nimic spre arătare 458
Capitolul IX - Că trebuie să te păzești a nu judeca pe nimeni 481
Capitolul X - Despre darul deosebirii 503
Capitolul XI - Despre aceea că trebuie în toată vremea să avem trezvie 611
Capitolul XII - Despre a ne ruga neîncetat și cu trezvie 643
Capitolul XIII - Despre aceea că trebuie să-i primim pe străini și să-i miluim cu voie bună 654
Capitolul XIV - Despre ascultare 683
Capitolul XV - Despre smerita cugetare 701
Capitolul XVI - Despre a nu răspunde răului cu rău 779
Capitolul XVII - Despre dragoste 797
Capitolul XVIII - Despre cei ce văd cu duhul 822

Capitolul XIX - Despre făcătorii de minuni.....885
Capitolul XX - Despre vieţuirea virtuoasă.....900
Capitolul XXI - Dialog între Bătrânii Sfinţi cu întrebări şi răspunsuri.....922
- Apoftegmele celor care au îmbătrânit în nevoinţă şi care arată pe scurt desăvârşirea virtuţii lor.....930
Capitolul XXII - Despre cei doisprezece pustnici.....934

ANEXĂ - Prolog despre viaţa şi nevoinţele fericiţilor părinţilor noştri.....951
Note biografice.....969

Indice de referinţe biblice.....1017
Indice onomastic.....1030
Indice de teme selectate.....1042

ACEASTĂEDIȚIEAPA
TERICULUIMAREAF
OSTTRADUSĂDINLIMB
AGREACĂDEPREOTCO
NSTANTINCOMANAFO
STPREGĂTITĂPENTRUT
IPARDEOSTENITORIIED
ITURIIBIZANTINEGA
ROAFACOMANMIHAICO
MANALEXANDRUCOMA
NMARIANEDELCOVTUD
ORCOMANAFOSTTIPĂ
RITĂȘILEGATĂLAIMP
RIMERIAGUTENBERGC
USPRIJINULDOMNULUI
VIORELCHINESCUINTR
EIMIIEXEMPLAREBUC
URESTILUNAMAIANUL
DOUAMIIȘAISPREZECE